

Dažādā Latvija:

pagasti, novadi, pilsētas, rajoni, reģioni. Vērtējumi, perspektīvas, vīzijas

2005-5
L 99

Latvijas Nacionālā bibliotēka

L
3

Dažādā Latvija: pagasti, novadi, pilsētas, rajoni, reģioni. Vērtējumi, perspektīvas, vīzijas

Rīga
Latvijas Statistikas institūts
Valsts reģionālās attīstības aģentūra
2005

Latvijas Nacionālā
bibliotēka
0305036565

UDK 338(474.3 + 351(474.3)
Dažādā Latvija: pagasti, novadi, pilsētas, rajoni, reģioni. Vērtējumi, perspektīvas, vīzijas
Rīga: Latvijas Statistikas institūts, Valsts reģionālās attīstības aģentūra, 2005.586 lpp.

Autoru grupas vadītājs: LZA akadēmiķis Edvīns Vanags
Zinātniskie redaktori: LZA akadēmiķis Oļģerts Krastiņš
LZA akadēmiķis Edvīns Vanags

© Edvīns Vanags, 2005
© Oļģerts Krastiņš, 2005
© Inga Vilka, 2005
© Valentīna Locāne, 2005
© Pēteris Šķiņķis, 2005
© Aija Bauere, 2005

Kartogrammas pēc Latvijas Statistikas institūta datiem sagatavoja Ronalds Krūmiņš

Recenzenti: Baiba Rivža, LZA akadēmiķe, profesore
Aija Melluma, LZA korespondētājlocekle, profesore

ISBN 9984 - 9761 - 0 - 6

Datorsalicēji Valentīna Locāne, Irēna Sproģe

Reģ.apl.Nr. 90001841604 Metiens 400 eks.

Iespiests SIA "Madonas poligrāfists"
Saieta laukums 2a, Madona.

Saturs

		Lpp.
	Ievads	13
1.	Ģeogrāfiskā telpa un attīstība: sapratne, vispārējais stāvoklis, politika	16
	1.1. Valsts teritorijas: lielas un mazas	16
	Reģiona jēdziens – pagaidām daudznozīmīgs	16
	Reģiona "valstiskums"	18
	1.2. Reģionālās attīstības politika	19
	Attīstība	19
	Reģionālās politikas objekti un subjekti	20
	Latvijas reģionālās attīstības politika	21
	1.3. Latvijas administratīvās teritorijas un reģioni	22
	Administratīvās teritorijas	22
	Administratīvi teritoriālais iedalījums	24
	Reģioni Latvijā	26
	1.4. Reģionālā attīstība	27
	Līdzekļi	27
	Pamatprincipi	27
	Plānošanas dokumenti	28
	Institūcijas	29
	1.5. Teritorijas plānošana un statistika	31
	Teritorijas plānojuma jēdziens un principi	31
	Plānošanas uzdevumi un līmeņi	32
	Teritoriālā statistika	33
2.	Teritorijas vērtēšanas metodika	35
	2.1. Vērtēšanas nepieciešamība, rādītāju sistēma, piemēri	35
	Sacensības gars	35
	Sacensība uz ... pēdējām vietām	35
	Kas būtu vērā ņemams	36
	Vai visi šie rādītāji ir vajadzīgi	38
	Kā salīdzināt nesalīdzināmo	39
	Pamatrādītāju nozīmības svari	41
	Vispārējais attīstības indekss	42
	Ķersimies pie darba	43
	2.2. Mazo un lielo teritoriju vērtēšanas specifika	43
	Kur beidzas māja un sākas Dzimtene?	43
	Vai katrs pagasts ir kā centrs	44

Pagastu attīstības indeksu priekšvēsture 44
Vērtēšanas pamatrādītāji 46
Ar piemēriem viss kļūst skaidrāks 47
Cik liels vai mazs var būt indekss 50
Ar skatu nākotnē 50
Rajons. Tā robežas jau aiz apvāršņa 51
Divi rajoni – dažādi indeksi 51
Ciktāl salīdzināt nesalīdzināmo 52

2.3. Pagastu noslāņošanās rajona ietvaros 55
Noslāņošanās ir dažāda 55
Ko atbalstīt – rajonus, pilsētas, pagastus? 55
Risinājuma nostādne 56
Variācijas koeficients 57
Aprēķināšanas metodika 57
Ko parāda rezultāti 60
Attīstība un attīstības nevienmērība 66
Pavisam vispārēji 66

2.4. Attīstības faktoru nevienmērības indeksi 67
Cits skatījums uz nevienmērību 67
Pagasta attīstības nevienmērības indeksa aprēķināšana 69
Kā to saprast 70
Trīs pagastu grupas 70

3. Vērtēšanas rezultāti un to izmantošana 74
3.1. Pagasti 74
3.1.1. Rezultāti un faktori 2002.gadā 74
Tikai divi skaitļi 74
Kas veido indeksu 75
Raksimies dziļāk un sāksim ar bezdarbu 76
Kas maksā, tas arī pelna 78
Pagastu pievilcība 79
Spilgtākie kontrasti 81
Mājasdarbs lasītājiem 81

3.1.2. Izmaiņas 1999.-2002.gados 82
Indekss ir labs, bet viltīgs 82
Vienā virzienā vai ar pagriezienu 82
Ar kādu ātrumu 99
Cik dziļa analīze iespējama 100
Darbs un bezdarbs 101
Nodoklis nav draugs, nespēja to samaksāt – ienaidnieks 103
Tālāk bez ceļveža 104

3.2. Pilsētas 105
Lielā dažādība 105
Pirmais desmitnieks 106
Mazāk attīstītās pilsētas – Latgalē 107
Spilgtākie kontrasti 107
Virzība 107
Attīstības komponentu izmaiņas 109

3.3. Rajoni 110
Rajons un tā centrs 110
Pirmais un pēdējais piecnieks 110
Kontrastu tabula 111
Pēdējo gadu izmaiņas 111
Svarīgākais un papildinošais 112

3.4. Reģioni 114
Nedaudz vēstures, terminoloģijas, heraldikas 114
Statistikas un plānošanas reģioni 114
Reģionu attīstība 2002.gadā 115
Ilglaicīgās izmaiņas 121

3.5. Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programma 122
3.5.1. Programmas pamatojums un finanšu nodrošinājums 122
Pamatojums 122
Programmas finanšu nodrošinājums 123

3.5.2. Reģionālais fonds 123
Darbības virzieni 123
Līdzekļu piešķiršana 125
Līdzekļu izlietojums 125

3.5.3. Par programmas turpmāko īstenošanu 127
Programmas mērķis un uzdevumi 127
Atbalsta sniegšanas nosacījumi 129

3.5.4. Projektu audits 130
Projektu audita mērķi, uzdevumi un kritēriji 130
Audita veikšanas principi 131
Audita rezultāti (2001-2002) 131
Veiksmīgi realizētie projekti 132

4. Pašvaldību teorija un to darbība ārzemēs 134
4.1 Pašvaldību teorijas pamati 134
Pašvaldību jēdziens 134
Pašvaldību veido paši 135

Pašvaldību modeļi 136
Pašvaldību klasifikācija 137

4.2. Galvenie pašvaldību reformu virzieni 139
Teritoriālās un funkcionālās reformas 139
Jaunās pārvaldes idejas 140
Izmaiņas pilsoņu tiešās piedalīšanās sfērā 140
Izmaiņas vietējās pārstāvniecības demokrātijas stiprināšanā 141

4.3. Pašvaldību darbība un reformas raksturīgās ārvalstīs 141
Vācijā 141
Apvienotajā Karalistē 145
Francijā 147
Šveicē 149
Itālijā 150
Nīderlandē 151
Dānijā 152
Polijā 154
Lietuvā 156
Igaunijā 158
ASV 160

5 Teritoriālā attīstība un pašvaldību reformas 165
5.1. Grūtais ceļš uz demokrātiskām pašvaldībām 165
5.2. Reformu saturs un Eiropas vietējo pašvaldību hartas principu īstenošana Latvijā 166
5.3. Pašvaldību pienākumi, tiesības un iespējas 168
Tuvāk iedzīvotājiem 168
Ieskats par pienākumu izpildi 169
5.4. Administratīvi teritoriālā reforma 170
Reformas gaita 170
Ar sadarbošanos vien nepietiek 172
Kāpēc jāapvienojas 172
Bez tālumniekiem 174
Iedzīvotāju attieksme – negatīva 175
Noskaidro ieguvumus, nespēj atspēkot zaudējumus 176
Nezaudēt pagastu pārstāvjus 176
Līdzīgs ar līdzīgu – jā; bagāts ar trūcīgu – nē 177
Šis varbūt pārliecinās skeptiķus 178
5.5. Reģions reformas gaitā 179
5.6. Jāmaina nevien robežas 180

6. Ko domā pašvaldību līderi un iedzīvotāji 181
6.1. Kā notika līderu aptauja 181
6.2. Plašāk par respondentiem 182

6.3. Līderu skats uz pašvaldībām 183
Galvenās problēmas 183
Vara un atbildība 185
Sava ietekme un atbalsts 187
Līderu vērtību sistēma 189
Kam jāvada uzņēmums 191
Konflikti 191
Iedzīvotāju ietekme un aktivitāte 192
Minoritātes 193
Uzticība un līderu politiskā aktivitāte 195
Piederības sajūta 196
Atbildība par vidi un pasauli 197
Ārvalstu ietekme: kā, no kurām valstīm 197
Galvenie mērķi 198
Sadarboties, saglabājot savdabību 199

6.4. Ko domā vietējie iedzīvotāji 199

7. Demokrātija pašvaldībās 202
7.1. Vispārējie jautājumi 202
7.2. Vietējā autonomija 205
Juridiskā autonomija 205
Finansiālā autonomija 205
Pašvaldību atškaitīšanās 206

7.3. Politikas īstenošana 207
Lēmējvaras īstenošana 207
Ieviešanas izpilde 208
Atbildība 209
Demokrātijas izpausme 209

7.4. Pašvaldību administrācija 212
Administratīvā personāla kvalitāte 212
Atskaitīšanās mehānisms pašvaldības ietvaros 214

7.5. Varas sadale un ietekme uz pašvaldību lēmumiem 214
Formālā ietekme 214
Neformālā ietekme 215
Vietējo "aktieru" neformāla ietekme 217
Lēmējvaras fragmentācija un vairākuma vadība 218

7.6. Vietējā pārstāvniecība 219
Vēlētāju – deputātu proporcija 219
Sociālā pārstāvniecība 219

Deputātu sociālais kapitāls, pilsoniskā kultūra un demokrātija 220

7.7. Politiskās partijas 221
Politisko partiju skaits un aktivitāte 221
Vietējo politisko organizāciju organizatoriskais spēks 221
Vietējo partijas organizāciju autonomija 222

7.8. Vietējās nevalstiskās organizācijas 222
7.9. Vietējie masu saziņas līdzekļi 224
7.10. Vietējā politiskā piedalīšanās 226
7.11. Politiskā kultūra 227
7.12. Kopsavilkums 228

8 Latvija Eiropas Savienībā 230
8.1. Teritoriālo vienību klasifikācija Eiropas Savienībā un Latvijā 230
Latvijas teritorijas uz ES fona 230
Jaunā regula 231

8.2. ES reģionālās politikas principi 232
Izlīdzināšana – pamatprincips 232

8.3. ES reģionālās politikas mērķi 234
Pirmais mērķis 234
Otrais mērķis 234
Trešais mērķis 235

8.4. ES struktūrfondi 235
Kādi tie ir 235
Eiropas Reģionālās attīstības fonds 235
Eiropas Sociālais fonds 236
Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonds 236
Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments 237
Kopienas iniciatīvas programmas 237

8.5 Finansējuma piešķiršanas kārtība 237
8.6 Latvijas prioritātes 239
8.7 ES un pašvaldības 240

9 Teritoriju attīstības virzieni, perspektīvas, vīzijas 242
9.1. Pašvaldības – uzņēmējdarbības veicinātājas un uzņēmumu pieredzes izmantotājas 242
Ko un kā veicināt 242
Daži vadības principi 242

Pašvaldība nav uzņēmums, bet pamācīties var 243
Ārzemēs un Latvijā 244

9.2. Darbs jāvērtē pēc rezultātiem 245
Kā to pamato 245
Resursu – rezultātu shēma 247
Rezultātu vērtēšana Latvijā 251
Kā izvērtēt pašvaldību reformas 253
Kā attaisnojas īpašais atbalsts 254

9.3. Iecerētie pašvaldību pašvērtējumu pētījumi 256
Konjunktūras pētījumi 256
Zviedrijas pieredzes izpēte 257
Ieteikumi 259

9.4. Ko zinām un ko domājam par nākotni 260
Tuvākie uzdevumi 260
Alternatīvi risinājumi 261
Pagastu grupas un pilsētu attīstības indeksi 262
Pagastu un pilsētu attīstības indeksu koriģēšana 264
Atbalsta pretendenti 265

9.5. Kāda izskatīsies nākotnes Latvijas karte 267
Cik ātri mainās karte 267
Tur viss nav kārtībā 268
Tā bija jau padomijā 268
Vai netaisām "vētru ūdensglāzē" 269
Kā reforma var mainīt statistiku 270
Kartē un statistikā jāpaliek pilsētām 271
Pagastu liktenis neskaidrāks 271
"Visu" nevarēs, "nemaz" - nedrīkstēs 271
Galavārdi: secinājumi, priekšlikumi 273
Literatūra 277
Pielikumi 292

PIELIKUMI

Lpp

1. Rajonu un republikas pilsētu rangi pēc 1996.gada datiem 293
2. Pilsētu un pagastu rangi pēc 1996.gada datiem 295

Pagasti

3. Pagastu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem 313
4. Pagastu un novadu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem 328
5. Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 342
6. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā 355
7. Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 368
8. Iedzīvotāju blīvums un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 380
9. Zemes vidējā kadastrālā vērtība un tās standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 393
10. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados 406
11. Pagastu un novadu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados 420
12. Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados 430
13. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados 440
14. Demogrāfiskā slodze 1999.-2002.gados 450
15. Iedzīvotāju blīvums 1999.-2002.gados 460
16. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos 470

Pilsētas

17. Pilsētu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem 481
18. Pilsētu un novadu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem 483
19. Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 485
20. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā 488
21. Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 491
22. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados 494
23. Pilsētu un novadu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados 497
24. Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados 499
25. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados 501
26. Demogrāfiskā slodze 1999.-2002.gados 503
27. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos 505

Rajoni

28. Rajonu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem 508
29. Rajonu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem 509
30. Iekšzemes kopprodukts un tā standartizētā vērtība 2001.gadā 510
31. Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 511
32. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā 512
33. Nefinansu investīcijas un to standartizētā vērtība 2002.gadā 513
34. Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 514
35. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 515
36. Iedzīvotāju blīvums un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 516
37. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados 517
38. Rajonu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados 518
39. Iekšzemes kopprodukts 1997.-2001.gados 519
40. Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados 520
41. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados 521
42. Nefinansu investīcijas 1999.-2002.gados 522
43. Demogrāfiskā slodze 1999.-2002.gados 523
44. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits 1999.-2002.gados 524
45. Iedzīvotāju blīvums 1999.-2002.gados 525
46. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos 526

Reģioni

47. Reģionu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem 528
48. Reģionu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem 528
49. Iekšzemes kopprodukts un tā standartizētā vērtība 2001.gadā 529
50. Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 530
51. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā 531
52. Nefinansu investīcijas un to standartizētā vērtība 2002.gadā 532
53. Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 533
54. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 534
55. Iedzīvotāju blīvums un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā 535
56. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados 536
57. Reģionu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados 537
58. Iekšzemes kopprodukts 1997.-2001.gados 537

59. Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados 537
60. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados 538
61. Nefinansu investīcijas 1999.-2002.gados 538
62. Demogrāfiskā slodze 1999.-2002.gados 538
63. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits 1999.-2002.gados 539
64. Iedzīvotāju blīvums 1999.-2002.gados 539
65. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos 539

Ievads

Pagasti, novadi, pilsētas, rajoni, apgabali, reģioni – dažādās valstīs teritoriju nosaukumi var būt atšķirīgi – savdabību iegūst jau ar ģeogrāfisko atrašanās vietu. Tas var būt vai nu izdevīgs, vai neizdevīgs saimnieciskai un sociālai attīstībai. Ja attīstības procesus nekontrolē un nevada, notiek noslāņošanās process, kurš var kļūt pat lavīnveidīgs. Bagātība rada bagātību. Nabadzība atražo nabadzību.

Tādēļ jautājums par teritoriju vienmērīgas attīstības veicināšanu un tās nodrošināšanu ir aktuāls pat attīstītās valstīs. Vēl jo aktuālāks tas ir pārejas perioda valstīs.

Latvijā, kā tas zināms no tālākās un tuvākās pagātnes, un kā to apstiprinās šī grāmata, teritoriju noslāņošanās ir liela tiklab reģionu līmenī, salīdzinot, piemēram, Zemgales un Latgales lauku teritorijas, kā arī rajonu, pilsētu, novadu un pagastu līmenī.

Reģionālās politikas uzdevums ir saglabāt labvēlīgus attīstības apstākļus tām teritorijām, kuras jau izvirzījušās priekšgalā un tādus radīt teritorijām, kuru attīstība atpaliek.

"Nekad mans nolūks nav bijis nolīdzināt uz leju, bet gan uzlīdzināt uz augšu" (Ulmanis 1933, 69.lpp.).

Tādam ir jābūt arī mūsdienu reģionālās politikas pamatnērķim.

Teritoriju sociāli ekonomiskās atšķirības var samazināt tikai ar mērķtiecīgu reģionālo politiku. Šo politiku var realizēt vietējās un reģionālās pašvaldības, centrālās valsts pārvaldes institūcijas, kā arī starptautiskās organizācijas.

Mērķtiecīga reģionālās politikas izstrādāšana un īstenošana Latvijā sākās 1996.gadā. Tad Ekonomikas ministrijas izveidotā darba grupa uzsāka projekta "Par ekonomikas reģionālās attīstības veicināšanu" izstrādāšanu. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija organizēja darba grupu, lai izstrādātu Latvijas reģionālās attīstības koncepciju. 1996.gada nogalē Ministru kabinets akceptēja abus šos dokumentus. Balstoties uz projekta "Par ekonomikas reģionālās attīstības veicināšanu" un Latvijas reģionālās attīstības koncepcijas pamatnostādnēm, Saeima 1997.gada 22.maijā pieņēma likumu "Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem" un valdība izdeva vairākus noteikumus. 1997.gadā 84 teritoriālām vienībām uz trīs gadiem piešķīra īpaši atbalstāmā reģiona statusu. Tika izveidota Reģionālās attīstības padome un VSIA "Reģionu attīstība", kura pārvalda Reģionālo fondu. 2001.gadā 135 teritorijām piešķīra īpaši atbalstāmā reģiona statusu. To saņēma 5 rajoni, 16 pilsētas, 113 pagasti un 1 novads.

Nozīmīgs ir Reģionālās attīstības likums, ko Saeima pieņēma 2002.gada 21.martā un Teritorijas plānošanas likums, kas Saeimā pieņemts 2002.gada 22.maijā.

Reģionālā politika kļūs sevišķi svarīga pēc Eiropas Savienības (ES) strukturālo fondu saņemšanas un racionālas to sadales un izmantošanas, pirmām kārtām tām teritorijām, kurām tie visvairāk nepieciešami.

Lai īstenotu efektīvu reģionālo politiku, vispirms nepieciešams noteikt teritorijas, kurām palīdzība nepieciešama visvairāk. 1997.gadā, nosakot īpaši atbalstāmās teritorijas, izmantoja rangu metodi. Šī metode bija vienkārša un uzskatāma, viegli saprotama lietotājam. Taču, kritiski vērtējot rangu metodi, jāatzīst, ka tā, sakārtojot teritorijas pa vietām par katru rādītāju atsevišķi un pēc tam pēc rangu summas, ne vienmēr precīzi atspoguļoja reālās atšķirības pēc attīstības pamatrādītāju lieluma. Rangu metodes galvenais trūkums bija tas, ka rangi (ieņemamās vietas) nav metriski samērojami.

Lai visus pētījumā ietvertos rādītājus padarītu salīdzināmus un apvienojamus vispārinātā rādītājā, saglabājot metrisku salīdzināmību, jaunajā 2000.gada metodikā tika ieteikta rādītāju standartizācija kas deva iespēju aprēķināt teritorijas attīstības indeksus. 2000.gada metodika paredz divu teritoriju grupu (republikas pilsētas un rajoni; pilsētas un pagasti) vietā izveidot trīs viendabīgākas grupas: rajoni, pilsētas un pagasti, kā arī pilnveido aprēķinos izmantojamo rādītāju sastāvu.

Šajā grāmatā termini "reģions", "reģionālā politika", "reģionālā attīstība" u.c. ir lietoti vispārējā un konkrētā nozīmē.

Vispārējā nozīmē "reģions" ir sinonīms terminam "teritorija" un to varēja bez sarežģījumiem lietot līdz tam laikam, kamēr termins "reģions" tika piesaistīts valsts augstākā līmeņa teritorijām (Kurzemes, Vidzemes, Rīgas, Zemgales, Latgales reģions). Tā ieguvām "reģiona" lietojumu šaurā nozīmē.

Ieteicamāk būtu pēdējās teritorijas saukt vēsturiskajā vārdā "apgabali", terminam "reģions" saglabājot tikai plašo nozīmi kā vārda "teritorija" sinonīmu vai arī lietot vēsturiskajā nozīmē, runājot par ģeogrāfiskajiem reģioniem.

Reģionālā politika īstenojama ciešā saistībā ar pašvaldību reformām, ieskaitot administratīvi teritoriālo reformu vietējo pašvaldību līmenī un reģionālā administratīvi teritoriālā iedalījuma reformu.

Pašvaldību reformas un reģionālā attīstība aptver ļoti plašu jautājumu loku. Visus jautājumus šajā vienā darbā pietiekoši dziļi apskatīt nebūs iespējams.

Tāpēc pašvaldību reformu ietvaros galvenā uzmanība tiks pievērsta ārvalstu pieredzes izpētei, Eiropas vietējo pašvaldību hartas principu ievērošanai Latvijā, pašvaldību faktiski veicamo funkciju analīzei, administratīvi teritoriālajai reformai, pašvaldību demokrātijas rādītājiem. Mazāka uzmanība tiks veltīta citiem pašvaldību reformu jautājumiem, tādiem kā pašvaldību struktūra, pašvaldību finanses, vienotas pašvaldību informācijas sistēmas izveidošana.

Reģionālās attīstības jomā uzsvars likts uz teritoriju vērtēšanas metodiku un vērtēšanas rezultātu analīzi, īpaši atbalstāmo teritoriju identifikāciju. Mazāka uzmanība pievērsta teritoriālās plānošanas metožu pilnveidošanai.

Grāmatu veido deviņas nodaļas.

Pirmā nodaļa veltīta teritoriju attīstības un reģionālās politikas teorētiskajiem jautājumiem.

Otrajā nodaļā aplūkotas teritoriju vērtēšanas metodes.

Trešajā nodaļā atspoguļoti teritoriju (pagastu, pilsētu, rajonu, reģionu) vērtēšanas rezultāti, kā arī veikta īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmu analīze.

Ceturtā nodaļa veltīta pašvaldību teorijai un darbībai ārzemēs.

Piektajā nodaļā parādīta teritoriālā attīstība un pašvaldību reformas.

Sestajā nodaļā analizēti pašvaldību līderu un iedzīvotāju aptaujas rezultāti.

Septītajā nodaļā atspoguļoti pašvaldību demokrātijas rādītāji.

Astotajā nodaļā analizēta Eiropas Savienības reģionālā politika.

Devītajā nodaļā ieskicēti teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības virzieni, perspektīvas, vīzijas.

Grāmatas sagatavošanā izmantotas ārzemju un Latvijas zinātnieku un praktiķu publikācijas par pašvaldību reformām un reģionālās politikas problēmām, autoru pieredze šajā jomā, Latvijas Republikas likumi un Ministru kabineta noteikumi, kas saistīti ar

reģionālo attīstību un pašvaldību darbību, CSP datu krājumi un datu bāzes, Latvijas Statistikas institūta veiktie aprēķini par pašvaldību noslāņošanos. Pielikumi raksturo Latvijas Statistikas institūtā izveidoto teritoriālās statistikas datu bāzi.

Grāmatas vispārējās nodaļas paredzētas plašam lasītāju lokam, kurus interesē Latvijas dažādība sociālekonomiskā skatījumā. Pielikumi un citu tabulu skaitļu materiāls domāts vispirms pašvaldību darbiniekiem, lietoto metožu detalizēts apskats – studentiem, praktiķiem, reģionālās attīstības vadītājiem un politiķiem.

Grāmatas apjoms ir ļoti liels un tā satur daudzpusīgu materiālu. Tiem lasītājiem, kuriem trūkst laika un iespēju lasīt visu tekstu pēc kārtas, iesakām sākt ar apakšnodaļām 2.1 un 2.2, pēc tam lasīt kādu(-as) no 3.nodaļas apakšnodaļām atbilstoši interesējošām teritorijām. Ar to pietiek, lai izskatītu un izprastu plašo skaitļu materiālu pielikumos, atrastu tajos un novērtētu "savu" un kaimiņu teritorijas. Pārējās darba nodaļas un apakšnodaļas ir iespējams lasīt tā, kā lasa enciklopēdijas – atrodot to, kas interesē. Šāds ieteikums nenoraida iespēju lasīt visu pēc kārtas.

Būsim pateicīgi par atsauksmēm par grāmatu un priekšlikumiem par grāmatā aprakstīto rādītāju sistēmas un pielietojamo un ieteikto metožu pilnveidošanu. Atsauksmes un priekšlikumus lūdzam sūtīt Latvijas Statistikas institūtam, Kr.Barona ielā 30, Rīgā, LV-1011, e-pasta adrese: lsi@latnet.lv., tālrunis un fakss: 7286876.

Autoru grupas vadītājs ir profesors Edvīns Vanags.

Grāmatas zinātniskie redaktori ir profesors Oļģerts Krastiņš un profesors Edvīns Vanags.

Atsevišķu nodaļu un apakšnodaļu autori ir:

Ievads - Edvīns Vanags, Oļģerts Krastiņš

1.nodaļa - Pēteris Šķiņķis, Inga Vilka

2.nodaļa un 3.1 – 3.4 apakšnodaļas - Oļģerts Krastiņš, Valentīna Locāne, Edvīns Vanags

3.5.apakšnodaļa - Aija Bauere

4.- 8.nodaļas, 9.1. un 9.2. apakšnodaļas - Inga Vilka

9.3.apakšnodaļa - Edvīns Vanags, Oļģerts Krastiņš, Ilmārs Vanags

9.4. un 9.5.apakšnodaļas - Oļģerts Krastiņš, Edvīns Vanags, Valentīna Locāne

Secinājumi un priekšlikumi - Edvīns Vanags, Oļģerts Krastiņš, Inga Vilka

Darba materiāla datorizstrāde, datu bāzu izveidošana un izmantošana, pielikumi - Valentīna Locāne.

Grāmatas manuskripts ir pabeigts 2004.g. 20.martā. Kad grāmata nonāks pie lasītājiem, neapšaubāmi būs veikti jauni pētījumi, jo teritoriālā statistika un teritoriālā politika attīstās ļoti strauji. Savus jaunākos pētījumus mēs publicēsim "Latvijas Vēstnesī" un Latvijas Statistikas institūta periodiskajā rakstu krājumā "Statistikas un vadības problēmas".

Papildinātā izdevumā iekļautas divas jaunas nodaļas, kurās diskutēts par datu standartizācijas iespējām un kā mazināt artefaktu ietekmi uz teritoriju attīstības indeksu un norādīti teritorijas attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003. gadā.

1. ĢEOGRĀFISKĀ TELPA UN ATTĪSTĪBA: SAPRATNE, VISPĀRĒJAIS STĀVOKLIS, POLITIKA

1.1. Valsts teritorijas: lielas un mazas

Reģionu jēdziens – pagaidām daudznozīmīgs

Latvijā plaši un dažādu sabiedrībā aktuāli apspriestu un risinātu jautājumu sakarā piemin Latvijas ģeogrāfiskās telpas vienības. Rajoni, pagasti, reģioni, teritorijas, novadi, ciemi, ciemati un pilsētas kā sabiedriskai dzīvei nozīmīga mēroga telpas vienību apzīmējumi ir gadu desmitus lietoti, aprakstot vai raksturojot faktus par iedzīvotāju skaitu, kustību, kā arī saimnieciskās dzīves dažādus aspektus. Aktuāla bijusi zemes reforma, privatizācija un joprojām notiek valsts pārvaldes sistēmas pārmaiņas. Nav pat tik nozīmīgi, kā telpas vienības attiecīgā situācijā un laikā tikušas dēvētas, jo situācijas vai arī risināmo jautājumu konteksts ļāva saprast lietoto jēdzienu būtību. Kopš pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākuma daudzi no telpas vienību apzīmējumiem pakāpeniski guvuši jaunu saturu. Piemēram, "reģions" tapis par "reģionālās attīstības" objektu valsts kopējā attīstības kontekstā.

Reģionālā attīstība sākotnēji radās, skatot valsts attīstību starpnozaru griezumā, kā arī vērtējot Latvijas nevienmērīgas attīstības īpatnības. Deviņdesmito gadu vidū, ņemot vērā Baltijas jūras baseina apkaimes un arī citu Eiropas valstu vairākos desmitos gados gūto pieredzi, "reģionālā attīstība" tapa par īpašas uzmanības jomu. Latvijā uzsāka izstrādāt valsts ilgtermiņa telpiskās attīstības pasākumu kopumu, kuru dēvē par reģionālās attīstības jeb reģionālo politiku. Šajā procesā nav bijusi konsekvence reģiona un teritorijas jēdzienu lietošanā, un neviļus tā ietekmējusi arī pašu atīstības objektu. Gandrīz kā sinonīmu plaši lietoja un joprojām lieto „teritorijas" apzīmējumu. „Teritorija" vienmēr ir būtiska dimensija valsts pārvaldes organizācijā. Līdz ar pārmaiņām tajā, reģiona jēdziens ir ekspluatēts jeb lietots neatbilstoši, neņemot vērā telpas mērogu, robežu atšķirīgo lomu dažādiem mērķiem un situācijām.

Līdz ar teritoriālās statististikas sistēmas, nozaru pārvaldes organizācijas un administratīvi teritoriālā iedalījuma maiņām arī citu telpas vienību – vietējo pašvaldības teritoriju, apdzīvoto vietu nosaukumi un funkcionālais saturs ir mainījies. Realitātē pastāv būtiskas atšķirības starp telpas vienībām ne tikai pēc tām piešķirtā formalizētā jeb funkciju satura, bet arī mēroga, kur sabiedrības kopdzīve tiek organizēta. Vispārējā praksē pasaulē ir pieņemts, ka par reģionu var saukt jebkuru lielu Zemes virsmas daļu, kura pēc fiziski ģeogrāfiskām īpašībām vai cilvēka darbības rakstura ir atšķirīga no apkārtējām daļām. Turklāt, reģions pēc kādām jēgpilnām pazīmēm ir raksturojams kā iekšēji viendabīga telpa. Ir gandrīz nebeidzami daudz kritēriju, pēc kuriem tiek noteikti reģioni. To noteikšana ir atkarīga no tā, kāpēc tas tiek darīts. Reģiona mērogam pretstatā ir „vieta", kuru mēdz izprast kā cilvēka ikdienas dzīves un pieredzes, tātad neliela mēroga telpu. Savukārt teritorija ir telpas apzīmējums, kuras galvenā pazīme ir robežas, neatkarīgi no mēroga lieluma. Reģioni un vietas var būt teritorijas.

Teritorija skatāma divos līmeņos. Pirmkārt, indivīda un vietas līmenī. Indivīda rīcība sakņojas priekšstatos par telpas neviendabību un dalījumu, un sociālās dzīves prasībās. Teritorijas ir svarīgas indivīda uztverē, atspoguļojas cilvēka attieksmēs, uzvedībā un praksē vietās - telpas vienībās, kuras ir tieši uztveramas un atbilst tiešās sakarsmes telpas mērogam, kur teritorijas atspoguļojas indivīdu rīcībā un rīcības atstātās pēdās. Spilgti tas izpaužas īpašuma kā teritorijas izmantošanas attiecībās.

Otrkārt, teritorijas reprezentējas sociālā un reģiona līmenī. Reģiona līmenī teritorijas tiek skatītas kā to "ārējā" jeb vispārsabiedriskās ģeogrāfiskās telpas kā sabiedriskā praksē, pastarpināti reproducētas struktūras. Reģiona līmenī teritorija ir vērtību, sabiedriskās prakses - sociālās organizācijas, informācijas, zināšanu nosacīts teritoriju struktūras veidols. Tas sakņojas nepieciešamībā cilvēkiem vienoties sabiedrības konsolidācijai un sociālās dzīves organizācijai telpā. Teritoriju nozīme izpaužas sociāli atzītos priekšstatos, attieksmēs un sociālajā praksē - sociālajā uzvedībā, vadībā, pārvaldē u.c.

Reģiona jēdziens un būtība ir skatāms gan vispārģeogrāfiskā, Latvijas apstākļu un, protams, praktisku mērķu saistībā. Reģiona sapratne var un mēdz būt ļoti plaša atkarībā no interesēm, mērķiem un, protams, arī no laikmeta gara, mainoties priekšstatiem. Reģionu jūtot, saprotot vai izzinot, izceļas dažādās tā sapratnes - konvencionālā jeb priekšstatu (Williams, Smith 1982, Zelinsky 1980, Watson 1971, Meinig 1972), morfoloģiskā (Sauer 1925, Grano 1929) un funkcionālā (Hartshorne 1939, Harvey 1969).

Reģionus mēdz uzlūkot kā lielas ģeogrāfiskās telpas daļas, kuras raksturojas ar iekšēju viendabību dabas apstākļu nosacījumos un galvenokārt - kultūras, saimnieciskajos un politiskajos procesos. Kultūras procesi visaptverošāk atspoguļo sabiedrības dzīves norises laikā un noteiktās telpas daļās, veidojoties t.s. kultūrreģioniem (Jordan, Domosh, Rowentree 1994).

Skatot reģionu no funkcionālā viedokļa, to var izzināt, noskaidrojot, piemēram, cilvēka telpisko priekšstatu, uztveri, izturēšanos, ikdienas praksi, biogrāfiju utt. saistībā ar funkcionāli noteikto jeb teritoriju struktūru. Cita iespēja saistās ar problēmu un paša reģiona definējumu tīri funkcionālos nosacījumos.

"Reģions ir pārāk plašs lai tas varētu būt zināms un izzināms tieši. Tas ir konstruējams ar simbolisku līdzekļu palīdzību" (Tuan 1975). Tāpēc mūsdienās ir daudz reģionālas ievirzes petījumu un tajā pašā laikā arī visai kontraversas diskusijas par reģiona kā objekta pamatotību. Tiek apšaubīta vai pamatota reģiona objektīvā realitāte (Scargill 1985, Johnston 1985, Paasi 1991). Šīs "domstarpības" papildina priekšstatu (vai pat iekļaujas tajā) par pašu reģionu kā procesu, kurš var tikt raksturots simboliskā kontekstā, vai arī - strukturāli. Piemēram, A.Pāsi (1986) iezīmē reģionu kā strukturētu nepārtrauktību, laikā mainoties strukturēšanās sociālajiem, telpiskajiem un priekšstatu nosacījumiem. Šie nosacījumi ir konteksts, kurš izpaužas kā to veidojošā sabiedriskās, ekonomiskās, kultūrinstitucionālās, politiskās u.c. organizācijas struktūras.

Jauns reģiona uzlūkojums attīstās t.s. kontekstuālajā ģeogrāfijā, kuras pamatā ir britu sociologa A.Giddensa izstrādātā strukturēšanās teorija. Tā skaidro mijattiecību starp atsevišķo parādību kā darbību - notikumu un sociālo struktūru (Giddens 1979, 1984, Carlstein 1981). Sociālā struktūra, saskaņā ar A.Giddensu, nav statiska, bet gan

Latvijas Nacionālā bibliotēka
03050365 65

starpstāvokļa, tātad procesa realitāte. To veido sociālie noteikumi un iespējas, nodrošinot jauna stāvokļa, jaunas situācijas rašanās brīdi kā nākošo struktūru. Tādējādi, struktūra ir uzlūkojama kā mijattiecība starp pagātni un jaunā rašanās momentu, kura tiek iemūžināta un pārveidota atsevišķā cilvēka un sociālās grupas vai sociālās institūcijas starpniecībā. Teorija sabiedrisko procesu skaidrojumā kā centrālo izvirza jautājumu, kādas ir attiecības starp parādību nozīmību - idejām, kultūrvērtībām, sabiedrisko vērtību "sistēmu", ietekmēm - ideoloģijām, stratēģijām sabiedrības dzīvē un leģitimitāti - formalizēto - sociāli institucionalizēto un tiesisko praksi. Būtībā, šeit ir runa par reģionu kā procesu, kas var būt skaidrojams tā mainīgo un pastāvīgo elementu attiecības jeb izmaiņas laikā. Šo attiecību izpausme ir telpiska, un tās raksturo izmaiņu nozīmība. Reģiona līmenī tā ir sociālā nozīmība, kura savukārt vēsturiski ir mainīga sabiedriskās strukturēšanās un kultūras pastarpināto ideju, priekšstatu un funkcionālo nepieciešamību saskarēs. Saskaņā ar šo reģiona sapratni tā robežas ir grūti vai pat neiespējami definēt. Tās iezīmējas parādību kvalitatīvo atšķirību pakāpeniskas pārejas formās vai dažāda veida mijiedarbības areālos. Teritorijas ir viena no reģiona veidošanās struktūrām, kur tieši pati teritoriālo robežu un centru radīšana un uzturēšana ietekmē reģiona veidošanos un attīstību. Turklāt teritoriālā struktūra, tās raksturs un loma reģionālajos procesos laikā ir mainīga. Tāpēc vērā būtu ņemams tas, ka reģions, atšķirībā no teritorijas, veidojas, bet nav veidojams.

Reģiona „valstiskums"

Bieži *reģionu* definē kā jebkuru Zemes virsas daļu, ko vieno kopīgas fiziskas vai sociālekonomiskas pazīmes, kas šo vienību atšķir no citām apkārtējām teritorijām (Goodall 1987). Reģions ir liela ģeogrāfiska telpa, kuru var izdalīt pēc tās iekšējā viendabīguma pazīmēm, vai arī pēc funkcionālām pazīmēm, pēc to teritoriālā statusa, gan arī pēc tā funkcijām.

Lai sadalītu valsts teritoriju reģionos, var izmantot dažādus kritērijus (pazīmes). Šie kritēriji tiek iedalīti divās grupās: normatīvajos un analītiskajos kritērijos. Atkarībā no tā, kādus kritērijus (normatīvos vai analītiskos) izmanto reģionu veidošanā, arī reģioni var būt formālie (normatīvie) vai funkcionālie (analītiskie).

Reģionus, kurus ar tiesību aktiem izveido noteiktu funkciju izpildei, paredzot nepieciešamos resursus un vadību, sauc par formālajiem reģioniem. Par *formālo reģionu* dēvē ģeogrāfisku teritoriju, kas ir relatīvi viendabīga pēc kāda viena vai vairākiem izvēlētiem kritērijiem (Glasson 1992). Formālie reģioni tiek veidoti saskaņā ar politisku pieeju. To robežas parasti nosaka atbilstoši reģionālajām un vietējām pašvaldībām uzticētajiem uzdevumiem un iedzīvotāju skaitam, kas nepieciešams, lai šos uzdevumus efektīvi un ekonomiski veiktu, kā arī dažkārt atbilstoši vēsturiskajiem, kultūras un citiem faktoriem, kuri jāņem vērā, lai saglabātu reģionālās vai vietējās pašvaldības specifiku un autonomiju. Formālajiem reģioniem ir skaidri noteiktas teritoriālās robežas un administratīvās struktūras, ieskaitot pašvaldības. Iedalījums formālajoes jeb normatīvajos reģionos parasti tiek lietots gadījumos, kad reģionu tīklam ir jāaptver visa valsts teritorija.

Funkcionālais reģions ir liela ģeogrāfiska telpa, kura ir vienota noteiktā funkcionālu parādību savstarpējā sakarībā (saistībā), un kura tiek definēta balstoties uz noteiktu kritēriju kopumu (Glasson 1992). Funkcionālie jeb analītiskie reģioni tiek noteikti atbilstoši analītiskām prasībām. Tie tiek klasificēti pēc ģeogrāfiskām vai sociāli ekonomiskām pazīmēm, piemēram, pēc reģionālās ekonomikas viendabības vai polaritātes. Par

funkcionālajiem reģioniem ir uzlūkojamas lielās ģeogrāfiskās telpas, kuru viendabīgumu raksturo skaidri nosakāmas funkcijas vai procesi, piemēram, Rīgas aglomerācija. Funkcionāls reģions ir arī pierobeža – ģeogrāfiska telpa, cilvēka ekonomiskās, kultūras un sociālās dzīves telpa, kuras dzīvi un attīstību ietekmē atrašanās pierobežā (valsts robežas tuvumā). Dzīvošanu pierobežā būtiski ietekmē dažādi ar valsts robežu un tās drošību saistīti ierobežojumi, un bieži vien dzīvošanu pierobežā dēvē par dzīvošanu "pie sienas" (Melluma 2001).

Kopš ES dibināšanas vērojama tendence, ka samazinās valstu loma, bet palielinās formālo reģionu nozīme. Populāri un bieži lietoti ir kļuvuši jēdzieni "reģions", "reģionalizācija", "reģionālā politika".

Eiropas Padomē un ES plaši lieto terminus "reģionālās pašvaldības" un "vietējās pašvaldības". Ar "vietējām pašvaldībām" saprot pirmā līmeņa pašvaldības (pilsētu un lauku municipalitātes), bet ar reģionālajām pašvaldībām saprot otrā līmeņa (apgabalu, grāfistu, rajonu, lēņu) un arī trešā līmeņa pašvaldības. ES kontekstā *reģions* attiecas uz tādu teritoriālo pārvaldi, kas atrodas tieši zem centrālās valdības, ar ievēlētas reģionālās padomes garantētu politisko pārstāvniecību, vai, ja tas nav iespējams, ar zemāka līmeņa valsts pārvaldes izveidotas pārstāvniecības institūciju reģionālā līmenī. Atsevišķās valstīs (Francijā, Itālijā, Lielbritānijā u.c.) noteikts administratīvi teritoriālā iedalījuma līmenis tiek saukts par reģionu.

Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcijā (1996) reģions ir definēts kā relatīvi viendabīga Latvijas teritorijas daļa (pagastu un pilsētu kopa, rajons vai rajonu kopa), kuru vieno noteikta pazīme vai kopīga problēma. Gadījumos, kad problēma tiek apzināta attiecībā uz funkcionāli sasaistītu telpu, un problēmas risinājumam tiek izveidots tiesiskais pamats, kā arī tiek radīta vadība, ģeogrāfiskā telpa var tikt skatīta kā formālais reģions. Latvijā šobrīd ir noteikti pieci plānošanas reģioni, kas daļēji atbilst formālajiem reģioniem. Savukārt "Reģionālās attīstības likumā" (2002) noteiktās īpaši atbalstāmās teritorijas - kurās ilgstoši saglabājas negatīvas ekonomiskās un sociālās attīstības tendences vai viena no šīm tendencēm - vairāk atbilst funkcionālo reģionu veidam.

1.2. Reģionālās attīstības politika

Attīstība

Attīstības jēdziena lietojums valsts veidošanas un pārmaiņu apstākļos guvis arvien plašāku lietojumu. Ar to saprot visa veida pozitīvas pārmaiņas. Tomēr reģionālās politikas praksei šādā nozīmē jēdzienam nav lielas jēgas. Jau konkrētāk ar attīstību tiek saprastas dabasvides, kultūrvides, sociālās vides un saimnieciskās darbības pārmaiņu procesa sabiedrībai labvēlīga virzība. Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcijā (1996) ir teikts, ka attīstība uzskatāma par labvēlīgu, ja pastāv vai tiek veicināts iedzīvotāju labklājības pieaugums, kas balstīts uz radošu darbu, morāles un ētikas vērtībām, veselīgu dzīves veidu, saimnieciskās dzīves saskaņu un līdzsvaru ar apkārtējo vidi. Valsts reģionālās politikas kā konstruktīvas darbības sfēras un plānošanas kā sistēmas ietvaros attīstība ir pārmaiņas kā plānošanas sastāvdaļa un rezultāts, jeb mērķtiecīgi organizētas situācijas pozitīvas izmaiņas.

Valsts un starpvalstu ģeogrāfiskā telpā kopsakarīga attīstība tiek saprasta kā reģionālās attīstības politikas rezultāts. Reģionālās attīstības procesi ir divējādi: pašattīstības, kas balstās uz vietējiem resursiem un apstākļiem, un mērķtiecīgi vadītie, kurus nosaka mērķtiecīga valsts un pašvaldību reģionālas attīstības politika (Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcija 1996). Reģionālā jeb reģionālās attīstības politika ir mērķtiecīga darbība. Tā ir valsts organizēta aktivitāšu sfēra. Reģionālās attīstības politika ir saskaņota un organizēta rīcība attīstībai visā valsts teritorijā.

Reģionālās attīstības politika uzlūkojama tās trīs funkcionālo sastāvdaļu vienotībā. Pirmo veido visu attīstības nostādņu un lēmumu kopums, kas attiecas uz visas sabiedrības vai lielas sociālas grupas dzīvi definētā telpā vai teritorijā un laika periodā; otrā daļa ir mērķtiecīgi organizēts koordinētu pasākumu un rīcību plāns; trešā ir speciālu reģionālās attīstības līdzekļu, jeb atbalsta instrumentu pielietošana saskaņā ar plānoto, un to ietekmes vai efektivitātes kontrole. Tādējādi reģionālās attīstības politiku var definēt kā visu nostādņu, lēmumu un rīcību kopumu kādā laikā, kuru realizē leģitīmi sabiedrības pārstāvji un kas attiecas uz kopējo sabiedrības vai lielas sociālas grupas dzīves telpu. Turklāt tas ir mērķtiecīgi organizēts jeb plānots nostādņu, lēmumu un rīcību kopums noteiktā laikā, un kura tiek realizēta un kontrolēta.

Visas valsts politika izpaužas telpiski jeb tai ir telpiska ietekme. Valsts politiku var skatīt divējādi – pirmkārt, kā vispārēju valsts politiku, kurai ir tūlītēja un nozīmīga teritoriāla ietekme (nodarbinātības, mājokļu u.c. politika) un otrkārt, reģionālā politika, kurā teritorija un teritoriālā attīstība ir galvenais saturs. Mūsdienīga reģionālā attīstība tiek veidota kā savstarpēji saistītu resursu izmantošanas plānošana un tā ir starpteritoriāla. Mūsdienīgai reģionālās attīstības politikai raksturīgi vairāki pamatprincipi – demokrātija, atklātība, decentralizācija (primārās – vietējo pašvaldību un to iedzīvotāju intereses un iniciatīvas).

Reģionālās attīstības politika ir valsts kopējās attīstības politikas sastāvdaļa. Tā ir pasākumu un rīcību kopums, kur mērķis ir samazināt sociālekonomiskās attīstības atšķirības starp vietām, reģioniem un teritorijām. Ar reģionālās attīstības politiku parasti cenšas risināt sociālekonomiskās problēmas – celt iedzīvotāju labklājību, veicināt resursu racionālu izmantošanu; reģionālā attīstība ir vērsta uz teritorijas līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību. Reģionālās attīstības politikas mērķi un uzdevumi visbiežāk ir: sabalansētas reģionālās ekonomiskās attīstības sasniegšana; vienmērīga un efektīva visu valsts reģionu materiālo, darba un citu resursu izvietošana un izmantošana; atpalikušo un vājo reģionu ekonomiskās izaugsmes stimulēšana; nelabvēlīgo atšķirību izlīdzināšana. Jebkurai reģionālai politikai ir vismaz divi aspekti – ekonomiskais un sociālais.

Mūsdienu reģionālās politikas jēdziena un darbības prakses atskaite sākās divdesmitā gadsimta trīsdesmitajos gados, kad Lielbritānija un ASV uzsāka aktīvu valsts darbību, lai attīstītu problēmreģionus. Reģionālās politikas aizsākumi zināmā mērā saistīti arī ar Keinsa ekonomikas teoriju. Reģionālās politikas ietvaros valsts visaktīvāk iejaucas privātā sektora darbībā.

Reģionālās politikas objekti un subjekti

Reģionālās politikas objekti ir dažādu līmeņu (pagastu, pilsētu, rajonu, apriņķu, grāfistu, apgabalu u.c.) pašvaldības; zemju, pavalstu, provinču u.c. politiskās telpas vienību teritoriālās valsts varas un pārvaldes institūcijas; privātuzņēmēji; nevalstiskas organizācijas, kā arī indivīdi un ģimenes.

Reģionālās politikas īstenošanā galvenie subjekti ir valsts varas un pārvaldes institūcijas. Taču decentralizācijas procesā, kas notiek daudzās attīstītās valstīs, saskaņā ar subsidiaritātes principu arvien vairāk palielinās pašvaldību (vietējo un reģionālo) kā reģionālās politikas īstenotāju loma. Līdz ar to var apgalvot, ka jo spēcīgākas pašvaldības, jo lielākas reģionālās attīstības iespējas. Efektīvas pašvaldību reformas sekmē reģionālo attīstību. Tāpat arvien pieaugoša ir starptautisko organizāciju loma reģionālās politikas īstenošanā. Zināma loma ir atvēlēta arī nevalstiskām organizācijām un sabiedrībai.

Reģionālās attīstības politika var būt pasīva, kas izpaužas kā atbalsts iedzīvotājiem, nodarbinātības veicināšana un citas ekonomiskās aktivitātes atbalstīšana mazāk attīstītos reģionos ar valsts subsīdiju palīdzību. Šajā gadījumā politika tiek virzīta no "augšas uz leju". Tā ir vērsta uz resursu novirzīšanu no attīstītākajiem reģioniem uz mazāk attīstītiem, kā reakcija uz sekām, bet ne uz cēloņiem. Reģionālās attīstības politika kļūst aktīva, realizējot principu „no apakšas uz augšu", kad to var dēvēt arī par reģionu politiku, un tā cieši saistīta ar reģionu lomas palielināšanu, decentralizējot funkcijas un atbildību par resursu plānošanu un attīstību (Jauhiainen 2000).

Latvijas reģionālās attīstības politika

Latvijas reģionālās attīstības politika ir veidošanās procesā jau vairāk nekā 10 gadus. Līdz 2004.gadam galvenais ar reģionālo attīstību saistītais dokuments Latvijā ir Reģionālās attīstības politikas koncepcija (1996). Koncepcija definē reģionālās attīstības politikas mērķus, kas vērsti uz labvēlīgu un līdzvērtīgu vides, dzīvošanas un darba apstākļu nodrošināšanu visos Latvijas reģionos, uz nelabvēlīgo atšķirību samazināšanu, uz ilgstpējīgas attīstības nodrošināšanu, uz integrāciju ES un tās reģionālās politikas procesos.

Koncepcija noteikusi arī Latvijas reģionālās attīstības politikas uzdevumus - nodrošināt reģionālo skatījumu visu līmeņu lēmumu pieņemšanā, koncepcijās, rīcības programmās un citos dokumentos, kas skar valsts vai nozares attīstību; veicināt pagastu, pilsētu, rajonu un pašvaldību reģionālo apvienību pašattīstības procesus, rosināt vietējās sabiedriskās un saimnieciskās darbības patstāvību; rosināt un atbalstīt pašvaldību, reģionu un valsts saskaņotu attīstības stratēģiju izveidi un tālāku nepārtrauktu stratēģiskās plānošanas procesu; sekmēt nepieciešamās infrastruktūras attīstību visā valsts teritorijā, rēķinoties ar reģionālajām atšķirībām; veicināt tautsaimniecības struktūras maiņu, radot labvēlīgu vidi uzņēmējdarbības attīstībai visos valsts reģionos; palielināt tautsaimniecības struktūras daudzpusību; sekmēt apdzīvojuma daudzveidības saglabāšanu un attīstību visā Latvijas teritorijā; sekmēt Baltijas jūras reģiona valstu sadarbību un Baltijas valstu integrāciju, maksimāli izmantojot Latvijas potenciālu saskaņā ar Eiropas politiskajiem un saimnieciskajiem procesiem un ES reģionālās attīstības politiku.

Pirmos gadus pēc neatkarības atjaunošanas Latvijā bija izplatīts uzskats, ka reģionālā politika ir tikai atsevišķu reģionu vai mazāk attīstītu teritoriju attīstīšana. 2002. gadā pieņemtais Reģionālās attīstības likums noteica reģionālās attīstības mērķus - veicināt un nodrošināt līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, ievērojot visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnības un iespējas, samazināt nelabvēlīgas atšķirības starp tām, kā arī saglabāt un attīstīt katras teritorijas dabai un kultūrvidei raksturīgās iezīmes un attīstības potenciālu. Tikai pakāpeniski ir izveidojies priekšstats, ka reģionālās attīstības politika ir daļa no valsts attīstības politikas, taču tajā pat laikā attīstības stratēģiskie dokumenti, kas skar valsts

reģionālo attīstību, lielākoties tiek veidoti bez starpsektoriālas pieejas, kā arī ir vāji koordinēti starp valsts institūcijām un pašvaldībām un tāpēc to īstenošanas mēģinājumi nav pietiekami sekmīgi reģionālās attīstības praksē.

Līdz šim reģionālās attīstības politika tika skatīta un vērtēta galvenokārt izsverot politikas dokumentu un tiesību aktu satura kvalitātes. Pastāvīgi valsts pārvaldes reformu procesā apzinājās nepieciešamību un mēģināja pilnveidot politikas īstenošanas institucionālās koordinācijas iespējas. Attīstības plānošana un konkrētu reģionālās attīstības līdzekļu piemērošana notika balstoties uz vispārējiem apsvērumiem vai pieņēmumiem (piemēram, Latvijas kā tranzītteritorijas potenciāls), saskaņā ar atbilstošā laikā pastāvošām iespējām (budžets, institucionālā kapacitāte), atsevišķu Latvijas teritoriju iedzīvotāju prasībām (piekrastes, pierobežas teritorijas, Latgale u.c.) un ES pirmsstrukturālo un strukturālo fondu izmantošanas un integrācijas nosacījumiem.

Tikai politikas veidošanās periodā to ietekmējošie tiesību akti ir būtiski mainījušies, radot arī atsevišķus pēctecības pārrāvumus. Pakāpeniski ir attīstījusies atsevišķu atbalsta līdzekļu pielietošana. Ir uzkrājusies zināma pieredze. Pieaugusi pašvaldību, reģionu un valsts institūciju spēja līdzdarboties politikas plānošanā un īstenošanā. Nemainīgs ir palicis tas, ka dominē vāji telpiski (teritoriāli) koordinēta sektoriāla pieeja attīstības pasākumu izstrādē un īstenošanā. Nemainīgs ir arī tas, ka reģionālās attīstības politika nav veidota uz Latvijas ģeogrāfiskās telpas kopsakarīgas attīstības situācijas un izmaiņu vērtēšanas bāzes.

Tālākai reģionālās attīstības politikas veidošanai lietderīgi ir izvērtēt līdzšinējo praksi. Tas Latvijā daļēji ir noticis atsevišķu projektu ietvaros, kur mēģināts noteikt politikas ietekmi uz reģionālo attīstību valstī, izvērtējot galvenos Latvijā lietotos reģionālās attīstības atbalsta instrumentus, to funkcionālo un ekonomisko efektivitāti, lai radītu pamatojumu reģionālās attīstības izvērtēšanas un monitoringa sistēmas izstrādei.

Pielietoto reģionālās attīstības atbalsta instrumentu efektivitātes vērtējuma rezultāti apliecina pirmkārt, ka ne tikai saglabājas daudzas negatīvās Latvijas teritorijas attīstības tendendeces, starp kurām galvenā ir deklarētajiem attīstības mērķiem pretējais - palielinās atsevišķu teritoriju un attīstības centru salīdzinoši straujāka izaugsme un attīstības potenciāla samazināšanās nomalēs. Otrkārt, resursu apjomos un spektrā ierobežoto, pēdējos trijos četros gados realizēto atbalsta pasākumu efektivitāte ir augsta. Treškārt, atbalsta instrumentu pielietošana un pielietošanas mehānisma nemainīšana dažu gadu periodā ļauj „mērīt" attīstības procesus, izstrādāt procesu raksturošanai atbilstošākus attīstības vērtēšanas indikatorus, pamatot atbalsta līdzekļu spektra un apjoma paplašināšanu, izstrādāt un pamatot priekšlikumus nostādņu un lēmumu pieņemšanas tiesiskai un funkcionālai pilnveidei reģionālās attīstības politikas kā valsts attīstības praksei.

1.3. Latvijas administratīvās teritorijas un reģioni

Administratīvās teritorijas

Teritorija visbiežāk tiek definēta robežu kontekstā. No sabiedrības kopdzīves viedokļa teritorija ir šauri funkcionāla, galvenokārt - kontroles telpa (Sack 1983), kur tā palīdz realizēt sabiedrības grupu un indivīdu attiecības, kā arī ir organizatoriskais ietvars veicot valsts pārvaldes un attīstības uzdevumus. Robežas ļauj vieglāk aprakstīt, skaidrot un izprast teritoriju un tās saturu (Sack 1983). Robežas ir teritoriju raksturojoša pazīme. Tomēr

teritorijas būtību konkrēti atsedz teritorijas loma jeb iekšējās funkcijas, to skaitā pārvaldes funkcijas.

No funkcionālā viedokļa teritorijas var iedalīt trīs pamatgrupās:

- politiskās jeb pārvaldes teritorijas;
- saimnieciskās jeb saimnieciskās vadības teritorijas;
- piederības jeb psiholoģiskās vai juridiskās piederības teritorijas.

Politiskās un saimnieciskās teritorijas tiek dēvētas par administratīvajām teritorijām. Tās jāatšķir pēc to galvenajām funkcijām un saucamas par politiski administratīvajām vai saimnieciski administratīvajām teritorijām. Politiski administratīvās teritorijas savukārt atšķiras pēc to politiskās organizācijas formas, un tās izšķiramas kā valsts pārvaldes vai pašvaldības teritorijas.

Politiskās un saimnieciskās teritorijas ataino galvenokārt ar kontroli saistīto ģeogrāfiskās telpas funkcionālo organizāciju.

Teritorijas ir atšķirīgas arī pēc to telpiski-morfoloģiskām pazīmēm. Tās grupējamas, pirmkārt, tīri morfoloģiski - pēc teritoriju iekšējās infrastruktūras izvietojuma (viencentriskie, bipolārie, daudzcentriskie, radiāli centriskie, lineāri centriskie u.c.).

Būtisku teritoriju atšķirību raksturo to vēsturiskums, jeb relatīvā noturība laikā un konkrētā vietā. Telpiskā izteiksmē teritoriju iezīmē "konservatīva", laikā samērā pastāvīga teritoriālā struktūra. Mainoties pārvaldes uzdevumiem un formām, atsevišķi struktūras elementi, visbiežāk - centrālās vietas un robežas tiešās vai pastarpinātās izpausmēs tiek pārmantotas. Tomēr liela daļa centrālo vietu un robežu ir bijušas nenoturīgas. Teritoriālo struktūru dinamika raksturojas ar noteiktām vēsturiskām attīstības sakarībām reģionālā griezumā. Teritoriju *noturība* vai mainīgums gan atspoguļo attīstības procesu īpatnības, gan arī ietekmē to.

Administratīvās teritorijas ir tās, kurām ir noteiktas sociāli nozīmīgas funkcijas, atbilstoša pārvalde un vadība. Tās ir funkcionālas teritorijas, piemēram, kopsaimniecības, mežsaimniecības, politiski-administratīvās u.c., kā arī īpašuma teritorijas, aizsargājamo dabas kompleksu teritorijas u.c. Funkcionālo teritoriju pastāvēšanu nosaka sabiedrībā atzītie priekšstati par to nepieciešamību.

Valsts ir sociāli politiska institūcija, kura ir organizēta teritorijā. Politiskā organizācija iezīmējas pārvaldes funkciju hierarhiskajā sadalījumā jeb varas kompetences vertikālajā ierobežojumu sistēmā, ko nosaka likumi. Valsti kā veselumu veido tās politiskās struktūras organizācija konkrētā ģeogrāfiskajā telpā - teritorijā. Teritorija tiek atzīta kā viens no valsts pamatatribūtiem. Vienlaicīgi tā ir valsts organizācijas stabilitātes (konservatīvais) nosacījums (Hartshorne 1950, Soja 1971, Cox 1990). Gan valsts teritorija kopumā, ko iezīmē ārējās robežas, gan arī iekšējo pārvaldes teritoriju robežas, ja tās ir pastāvīgas, atspoguļo valsts stabilitāti (Beaujen-Garnier 1974). Tomēr tā ir tikai šis stabilitātes ārējā izpausme, kura sakņojas valsts organizācijā. Tās politisko mērķu un uzdevumu ietvaros tiek veidota varas realizācijas teritoriālā sistēma jeb valsts pārvaldes teritoriālās organizācijas forma - administratīvi teritoriālais iedalījums. Administratīvi teritoriālā iedalījuma noturība atspoguļo gan valsts organizācijas īpatnības, gan arī pašas organizācijas stabilitāti.

Administratīvi teritoriālais iedalījums

Administratīvi teritoriālā iedalījuma objekts ir teritorija - ģeogrāfiskā telpa, ko definē administratīvās robežas un administratīvi teritoriālā infrastruktūra - centrālās administratīvās vietas un administratīvās saites jeb komunikācijas. Tātad administratīvi teritoriālā iedalījuma struktūrelementi ir robežas, vietas un saites. Tie veido teritoriālā izkārtojuma, jeb organizācijas veselumu. Neviens no struktūrelementiem nav savā nozīmībā atšķirīgs, pārāks par citiem, bet katrs no tiem pilda savu specifisku uzdevumu pārvaldes organizācijā, kuru nosaka pārvaldes mērķis. Robežas atdala pārvaldāmo teritoriju, norobežo varas vai kontroles teritoriālo iespaidu sfēru. Centrālā administratīvā vieta ir pārvaldes organizācijas centrs. Saites pilda organizējošās funkcijas. Šo trīs struktūrelementu kopums veido vienotu veselumu. Tātad struktūrelementi pilda ne tikai ārējo – norobežojošo, bet arī iekšējo - apvienojošo uzdevumu. Pamatjautājums ir - kādas pārvaldes varai pakļautās funkcijas tiek teritoriāli norobežotas un apvienotas.

Administratīvi teritoriālais iedalījums ir ļoti cieši saistīts ar valsts saimniecisko dzīvi, ierobežojot vai rosinot tās attīstību. Administratīvi teritoriālais iedalījums pamatā tiek radīts valsts pārvaldei, galvenokārt politisko jautājumu risinājumiem. Administratīvi teritoriālais iedalījums, tā struktūra atsedz esošās politiskās jeb pārvaldes organizācijas specifiku. Administratīvi teritoriālās organizācijas iedarbība iziet ārpus tīri politiskās nozīmības robežām. Tā mijiedarbojoties, tieši vai pastarpināti iespaido kultūras, sociālās un ekonomiskās parādības (Honey 1976, Williams, Smith 1982, Paasi 1991). Tāpēc administratīvi teritoriālais iedalījums ir uzlūkojams arī kā ģeogrāfiskās telpas - cilvēka dzīves vides vadīšanas un veidošanas līdzeklis.

Mērķtiecīga teritoriālā iedalījuma jeb teritoriju robežu maiņa būtiski saistās ar funkcionālo reģionu attīstības ietekmēšanu (Carol 1969, Lambooy 1969, Mikkonen 1975, Gornostayeva 1983, Vardomskiy, Mironenko 1983, Paasi 1986, Smidt 1986, Vriser 1988, Persson 1992 u.c.).

Teritoriālā iedalījuma struktūra sakņojas t.s. kultūrvēsturisko novadu (jeb kultūrreģionu) vēsturiskajās atšķirībās, kuras veidojās vairākos gadsimtos, un tā aprises pamatvilcienos izsekojamas līdz 1945. gadam pastāvējušajā Latvijas teritoriālajā iedalījumā.

Līdz 13.gadsimta vidum Latvijā teritoriju uzbūvi noteica nevis skaidri iezīmētas robežas, bet gan kontroles, pārvaldes ietekmju zonas, kuru īpatno būtību noteica stratēģiskās pozīcijas, to relatīvā nozīmība. Pils un pils novads reprezentēja tā laika "teritoriālo" zemes pārvaldi reģionālā mērogā. Tā ir bijusi tipiska aina Ziemeļeiropā agrīnā feodālismā. Latvijā par to netieši liecina novadu un to iedalījuma apraksti Indriķa un Atskaņu hronikās galvenokārt attiecībā uz Vidzemi un Kurzemi, un līgumu aktos par to dalīšanu (Senās Latvijas vēstures avoti 1940).

Mūsdienu izpratnei atbilstoša teritoriālā struktūra Latvijā aizsāka veidoties, rodoties vācu feodālajām valstiņām, Livonijas ordeņa un Rīgas arhibīskapa zemes savstarpēji atšķirot ar teritoriāli skaidri definētām kontroles robežām.

Telpas organizācijā teritoriālais princips tiecas dominēt saistībā ar sabiedrisko attiecību politisko attīstību (Jones 1959). Tieši politiskā organizācija bija primārais nosacījums telpiski definēto teritoriālo iedalījumu izveidē, kuri šodien mūsu interesi saista reģionu veidošanās atspoguļojumā. Telpas politiskais sadalījums iezīmēja un veicināja lielo un lokālo (novadu) reģionu savpatības, tiem gūstot iekšēji salīdzinoši viendabīgu ģeogrāfisko

saturu teritoriāli pastāvīgu nosacījumu ietvaros. Tomēr, kā sarežģīts izkārtojums, teritoriālā organizācija ir hierarhiski strukturēta. Politiskā organizācija dominē reģionālā līmeņa teritoriju izkārtojumā, bet vietējā līmenī tā balstās īpašuma un saimnieciskajās attiecībās.

Mūsdienu teritoriālā struktūra tiešā vai pastarpinātā veidā sakņojas visai komplicētā un reģionāli atšķirīgā teritoriālās organizācijas sakārtojumā, kurš veidojās, domājams, vismaz kopš 9. gadsimta un pastāvēja līdz 13.gadsimta beigām (Švābe 1926). Sākot ar 13., 14.gadsimtu, līdz ar noteiktu feodālo attiecību pakāpenisku izveidošanos, attīstījās daudzlīmeņu teritoriālā struktūra, kura daļēji atspoguļojās Latvijas teritoriālajā iedalījumā līdz 1950. gadam. Šī saistība parādās galvenokārt reģionālā, retāk -. vietu līmenī, kuru akcentē telpas dalījums pēc īpašuma piederības, iezīmējās divi būtiski aspekti, kuri ļoti pastarpināti saistās ar šodienas teritoriālo struktūru.

Pirmkārt, izveidojās juridiski un saimnieciski fiksēts telpas sadalījums. Kā S.Džouns (1959) pārliecinoši uzsver – feodālisms aizsākās personālā norobežojumā starp diviem indivīdiem, zemes īpašniekiem.

Otrkārt, nostiprinājās sabiedrisko teritoriāli centrisko vietu sistēma, kuras pamatu veidoja ciemi un muižu centri, tiem iezīmējot zemes kultūrainaviski diferencēto satvaru. Šis mozaīkveida zemes veidu sadalījums jo cieši saskaņā ar apdzīvoto vietu kopumu un teritoriāli centrālo vietu izvietojumu ir pamatā saglabājies kā pastāvīgs vismaz kopš 17.gadsimta.

Pēc funkcionālā satura un arī būtības mūsdienām līdzīga iedalījuma struktūra attīstījās līdz ar pilsētu industriālo attīstību, sākot ar 19. gadsimtu, un kļuva visai sarežģīta ar specifisku pilsētu teritoriju un lauku teritoriju vidējā pārvaldes līmeņa – apriņķu izveidi. Daudzveidojās sabiedriskās attiecības, mainījās teritoriālā struktūra tās funkcionālā satura aspektā un pakāpeniski pieauga teritorijas cilvēcīgā nozīmība. Sākot ar 19. gadsimtu, līdz ar pilsētu un vidējā pārvaldes līmeņa – apriņķu izveidi veidojās sociālās teritorialitātes attīstības priekšnoteikumi (1.1.tabula).

1.1.tabula. **Vietējā un reģionālā līmeņa teritoriju attīstība**

Laika periods	Vietējā līmeņa teritorijas (pagasti, ciema p.)	Reģionālā līmeņa teritorijas (apriņķi, rajoni)
1918.-.1934.	Pašvaldības	Pašvaldības
1934. –.1940.	Pašvaldības	Valsts pārvaldes teritorijas
1940. – 1941.	Valsts pārvaldes teritorijas	Valsts pārvaldes teritorijas
1941. – 1944.	Valsts pārvaldes teritorijas	Valsts pārvaldes teritorijas
1945. – 1950.	Valsts pārvaldes teritorijas	Valsts pārvaldes teritorijas
1950. – 1990.	Valsts pārvaldes teritorijas	Valsts pārvaldes teritorijas
1990. – 2004.	Pašvaldības	Pašvaldības

20. gadsimtā, mainoties valsts politiskajai organizācijai, divdesmito un četrdesmito gadu administratīvi teritoriālā iedalījuma un zemes reformas ienesa daudz jauna teritoriālajā struktūrā. Sākotnēji tika saglabāts reģionālais iedalījums apriņķos un apgabalos, toties būtiski tika skarta lokālā un īpašuma teritoriālā struktūra, visai nozīmīgi mainījās vietējās pašvaldības - pagastu - loma un daudzviet – arī teritoriju robežas.

Nozīmīga vēsturiskā robežšķirtne Latvijā ir 1940. gads, ar kuru saistās politiskās iekārtas maiņas. Agrākais Latvijas Republikas teritoriālais iedalījums piecos apgabalos (Vidzeme, Kurzeme, Zemgale, Latgale, Rīga), 19 apriņķos un 516 pagastos telpiskā, robežu ziņā bez būtiskām izmaiņām vēl pastāvēja piecus gadus (nedaudz bija samazinājies pagastu skaits - 1945. gadā to bija 510). Bet pēckara periodā (pēc 1945.gada) pakāpeniski visos līmeņos to aptvēra plašas izmaiņas. Līdz 1991.gadam funkcionāli diferencēto telpu raksturoja Latvijas padomju republikas, rajonu, pagastu (ciemu padomju) un kopsaimniecību politiskās pārvaldes un saimnieciskās vadības teritorijas. Individuāli psiholoģiskās piederības teritorijas bija dziļi atkarīgas no tām, tāpēc piederības teritoriju sabiedriskā nozīmība un sekojoši - teritoriālā izteiksme bija niecīga.

Būtiskais bija tas, ka līdz ar padomju un vēlāk vācu okupācijas režīma nodibināšanos pilnībā mainījās teritoriju loma un uzdevumi. Pašvaldības aizstāja teritoriālās pārvaldes. Teritorijas izmantoja kā politikas realizācijas mehānisma nepieciešamu sastāvdaļu. Jauno uzdevumu izpildei, protams, bija jāmeklē atbilstoša jeb piemērotāka jauna teritoriālā struktūra. Tās meklējumi ir turpmāko notikumu pamatā, kur teritoriju pārvaldes organizācija tapa saistībā ar valsts īpaši organizētu stratēģiju, proti, teritorijas tika izmantotas kā politikas realizācijas mehānisma nepieciešamas sastāvdaļas (Šķiņķe, Šķiņķis 1997).

2004.gada sākumā Latvijā pavisam bija 562 pašvaldības – 26 rajonu pašvaldības, 7 republikas pilsētu pašvaldības, 57 rajonu pilsētu pašvaldības, 454 pagastu pašvaldības un 18 novadu pašvaldības.

Reģioni Latvijā

Arī Latvijā reģiona jēdzienu dažādi izprot, un praksē pastāv dažādi reģioni. Pasaules un Eiropas mērogā pašu Latviju kopumā parasti saredz kā atsevišķu reģionu vai kā vienota triju Baltijas valstu un Baltijas jūras baseina valstu reģiona sastāvdaļu. (Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcija 1996).

Šodien jebkura relatīvi viendabīga un liela Latvijas teritorijas daļa (pagastu un pilsētu kopa, rajons vai rajonu kopa), kuru vieno noteikta pazīme vai kopīga problēma var tikt dēvēta par reģionu. Tomēr reģionālā attīstība notiek vienlaicīgi vairāku faktoru ietekmē, un konkrētās situācijās kāds no faktoriem iegūst noteicošo nozīmi un kļūst par kritēriju reģionu kā teritoriālu veidojumu izdalīšanai un norobežošanai. Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcijā (1996) minēts, ka Latvijā ir seši dažādi kritēriji, pēc kuriem var izdalīt reģionus: reljefs un klimats, tautsaimniecības un sociālās attīstības problēmas, novietojuma īpatnības (piekraste, transporta koridori), nacionālās intereses (pierobeža, aizsargājamās teritorijas), specifiski rīcības mērķi, kā arī administratīvie rajoni.

Patreiz ir izveidojusies situācija, ka daudzas valsts pārvaldes institūcijas, kuru darbība notiek visā valsts teritorijā, ir ieviesušas savu reģionālo iedalījumu. Latvijā pastāv Slimokases, Reģionālo Vides pārvalžu un desmitiem citu reģiona līmeņa pārvaldes teritorijas, bet to robežas savstarpēji ir atšķirīgas.

Gadījumos, kad tiek apzinātas problēmas attiecībā uz funkcionāli sasaistītu telpu, un to risinājumam tiek izveidots tiesiskais pamats, noteiktas teritoriālas robežas, kā arī tiek radīta vadība, ģeogrāfiskā telpa var tikt skatīta kā formālais reģions. Latvijā kopš 2000.gada ir izveidots šis īpašais formālā reģiona veids – plānošanas reģions, kas ir ar valdības vai pašvaldību lēmumu noteikta teritorija vienota teritorijas attīstības plāna un teritorijas plānojuma izstrādei. (Teritorijas plānošanas likums, 2002.). Plānošanas reģions ir

ģeogrāfiska teritorija, kas ir piemērota attīstības plāna izstrādāšanai un ieviešanai, lai risinātu reģionāla līmeņa problēmas (Glasson 1992).

Latvijā ir pieci plānošanas reģioni Kurzemes, Latgales, Rīgas, Vidzemes un Zemgales plānošanas reģions. Plānošanas reģioni pēc to nosaukumiem atbilst citam formālā reģiona veidam – statistiskajiem reģioniem, taču to robežas nesakrīt. Reģionāli ekonomiskās situācijas apzināšanai un salīdzināšanai Latvija ir iedalīta piecos statistiskajos (NUTS III) reģionos, kas pēc nosaukumiem fatbilst plānošanas reģioniem, bet atšķiras pēc tajos ietilpstošajiem administratīvajiem rajoniem (izņemot Kurzemes un Latgales reģionu).

1.4. Reģionālā attīstība.

Līdzekļi

Reģionālās attīstības politika ietver sevī noteiktu darbības principu, metožu, līdzekļu un pasākumu kopumu, kas tiek dēvēti par reģionālās attīstības instrumentiem. Reģionālās attīstības atbalstam tiek pielietoti organizatoriskie instrumenti (lēmumi, likumi, skaidri noteiktas funkcijas un procedūras), finansiālie instrumenti, inovatīvie pasākumi (inovācijas veicinošie pasākumi) un teritoriālā plānošana.

Dažādu valstu pieredze liecina, ka biežāk lietotie reģionālās attīstības atbalsta līdzekļi ir:

- uz teritorijām orientētas valsts investīcijas, galvenokārt ekonomiskās, sociālās un ekoloģiskās infrastruktūras attīstībai;
- valsts subsīdijas un aizdevumi pašvaldībām;
- starptautisku organizāciju, valsts un pašvaldību finansējums un aizdevumi privātiem uzņēmumiem;
- valsts un pašvaldību uzņēmumu privatizācija;
- valsts un pašvaldību iepirkumi;
- atsevišķām teritorijām piemērota nodokļu politika;
- brīvo un speciālo ekonomisko zonu izveide;
- paātrinātas amortizācijas tiesību piešķiršana;
- teritorijas sagatavošana rūpniecības vajadzībām;
- palīdzība uzņēmējiem darbaspēka apmācībā;
- biznesa konsultāciju centru, inovācijas centru, tehnoloģisko parku, biznesa inkubatoru un citu uzņēmējdarbību veicinošu organizatorisko struktūru izveidošana u.c.

Reģionālās attīstības instrumentu izvēle pamatā ir reģionālās attīstības politikas nostādņu jautājums. Valsts izvēlētie instrumenti iezīmē katras konkrētās valsts reģionālās politikas veidolu. Valsts reģionālās attīstības politikas ietvaros tās mērķu sasniegšanai nosaka reģionālās attīstības (vai reģionālās politikas) instrumentus, līdzekļus, pasākumus, programmas, atbalsta veidus u.t.t.

Pamatprincipi

Atbilstoši Reģionālās attīstības likumam (2002) reģionālās attīstības plānošanas, vadības, finansēšanas, uzraudzības un novērtēšanas procesā ievēro šādus pamatprincipus:

• koncentrācijas princips – reģionālās attīstības atbalstam novirzīto finansējumu koncentrē noteikto prioritāro mērķu sasniegšanai;

• programmēšanas princips – reģionālās attīstības atbalsta pasākumus īsteno, pamatojoties uz nacionālajā līmenī, plānošanas reģionu, rajonu un vietējo pašvaldību līmenī izstrādātajiem reģuionālās attīstības plānošanas dokumentiem, kas nosaka attīstības prioritāres un atbalsta pasākumu kopumu;

• partnerības princips – nodrošina sadarbību starp valsts pārvaldes iestādēm, starptautiskajām institūcijām, plānošanas reģionu attīstības padomēm, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējiem;

• papildinātības princips – valsts reģionālajā politikā noteiktās prioritātes finansē no valsts budžeta ar pašvaldību, ārvalstu finanšu palīdzības, juridisko un fizisko personu maksājumu, tai skaitā ziedojumu, līdzdalību; plānošanas reģionu, rajonu un vietējo pašvaldību līmenī noteiktās prioritātes finansē no attiecīgās pašvaldības budžeta ar valsts, ārvalstu finanšu palīdzības, juridisko un fizisko personu maksājumu, tai skaitā ziedojumu, līdzdalību, turklāt dažādu līmeņu reģionālās attīstības atbalsta finansējumi ir savstarpēji papildinoši un neaizstāj cits citu. Investīciju un komercdarbības atbalsta programmās līdzfinansējuma apjomu atbalsta saņēnējam nosaka un diferencē atbilstoši pašvaldības vai attiecīgās teritorijas piederībai pie īpaši atbalstāmās teritorijas, atbalsta saņēmējiem nosakot labvēlīgāku līdzfinansējuma apjomu īpaši atbalstāmās teritorijās;

• atklātības princips – reģionālās attīstības plānošanas un ar atbalsta pasākumiem saistīto lēmumu pieņemšanas process ir atklāts, un sabiedrība tiek informēta par reģionālās attīstības plānošanas un atbalsta pasākumu pieejamību un sasniegtajiem rezultātiem;

• subsidiaritātes princips – publiskās varas pienākumus pēc iespējas realizē tā vara, kas atrodas vistuvāk personai un spēj nodrošināt pienākumu efektīvu īstenošanu zemākā pārvaldes līmenī;

• ilgspējības princips – esošajām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, kā arī dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu (Reģionālās attīstības likums 2002).

Plānošanas dokumenti

Reģionālo attīstību īsteno atbilstoši šādiem savstarpēji saskaņotiem reģionālās attīstrības plānošanas dokumentiem:

• reģionālās politikas pamatnostādnes;

• nacionālais plānojums;

• nacionālais attīstības plāns;

• nozaru attīstības programmas;

• plānošanas reģionu attīstības programmas un teritoriju plānojumi;

• rajonu pašvaldību attīstības programmas un teritoriju plānojumi;

• vietējo pašvaldību attīstības programmas un teritoriju plānojumi (Reģionālās attīstības likums 2002).

Reģionālās politikas pamatnostādnes ir ilgtermiņa (10 un vairāk gadu) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā ietverti reģionālās attīstības galvenie pamatprincipi, mērķi, prioritātes un rīcības virzieni.

Nacionālo plānojumu regulē Teritorijas plānošanas likums (2002).

Nacionālais attīstības plāns ir vidēja termiņa (septiņi gadi) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā analizēta sociālā un ekonomiskā situācija, noteikti reģionālās attīstības mērķi un prioritātes, atbalsta pasākumi noteikto mērķu īstenošanai un izpildei nepieciešamie finanšu līdzekļi.

Nacionālo attīstības plānu izstrādā saskaņā ar reģionālās politikas pamatnostādnēs un nacionālajā plānojumā noteiktajiem mērķiem un prioritātēm, ievērojot plānošanas reģionu attīstības programmu un teritorijas plānojumu noteiktās attīstības prioritātes.

Nozares attīstības programma ir vidēja termiņa (septiņui gadi) politikas plānošanas dokuments, kas attiecas uz noteiktu jomu un nosaka mērķus, galvenos uzdevumus un sasniedzamos rezultātus šīs jomas attīstībā.

Nozares attīstības programmu izstrādā un īsteno saskaņā ar reģionālās politikas pamatnostādnēm, nacionālo plānojumu un nacionālo attīstības plānu.

Plānošanas reģiona attīstības programmu izstrādā katrā plānošanas reģionā, un tas ir vidēja termiņa (septiņi gadi) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā noteiktas attiecīgā plānošanas reģiona attīstības prioritātes un ietverts konkrētu pasākumu kopums.

Plānošanas reģiona attīstības programmu izstrādā un īsteno saskaņā ar reģionālās politikas pamatnostādnēm, nacionālo plānojumu, nacionālo attīstības plānu un attiecīgā plānošanas reģiona teritorijas plānojumu, ievērojot plānošanas reģionā ietilpstošo pašvaldību attīstības programmas un plānojumus.

Plānošanas reģiona attīstības programmu apstiprina Plānošanas reģiona attīstības padome.

Rajona pašvaldības attīstības programmu izstrādā katrā rajona pašvaldībā, un tas ir vidēja termiņa (septiņi gadi) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā noteiktas attiecīgās rajona pašvaldības attīstības prioritātes un ietverts konkrētu pasākumu kopums.

Rajona pašvaldības attīstības programmu izstrādā un īsteno saskaņā ar attiecīgās rajona pašvaldības teritorijas plānojumu un tā plānošanas reģiona attīstības programmu un teritorijas plānojumu, kurā ietilpst attiecīgā rajona pašvaldība, ievērojot rajona teritorijā ietilpstošo pašvaldību attīstības programmas un plānojumus.

Rajona pašvaldības attīstības programmu apstiprina attiecīgās pašvaldības padome.

Vietējās pašvaldības attīstības programmu izstrādā katrā vietējā pašvaldībā, un tas ir vidēja termiņa (septiņi gadi) reģionālās politikas plānošanas dokuments, kurā noteiktas attiecīgās vietējās pašvaldības attīstības prioritātes.

Vietējās pašvaldības attīstības programmu izstrādā un īsteno saskaņā ar attiecīgās vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu un tā rajona pašvaldības attīstības programmu un teritorijas plānojumu, kurā ietilpst attiecīgā vietējā pašvaldība.

Vietējās pašvaldības attīstības programmu apstiprina attiecīgās pašvaldības padome (dome) (Reģionālās attīstības likums (2002).

Institūcijas

Kopš 2003.gada sākuma kompetence reģionālās attīstības jomā ir sadalīta starp šādām institūcijām:

- Ministru kabinetu,
- Nacionālo reģionālās attīstības padomi,

- Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju,
- par valsts aģentūru reorganizējamā VSIA "Reģionu attīstība",
- piecām plānošanas reģionu attīstības padomēm,
- pašvaldībām.

Bez tam ar reģionālās attīstības jautājumiem ir cieši saistīta arī vairāku citu ministriju darbība.

Ministru kabinets apstiprina reģionālās politikas pamatnostādnes un nacionālo attīstības plānu, nosaka valsts reģionālās attīstības atbalsta pasākumu īstenošanas, novērtēšanas un finansēšanas kārtību (Reģionālās attīstības likums 2002).

Reģionālās attīstības un teritorijas plānošanas koordinācijai valstī Ministru kabinets izveido Nacionālo reģionālās attīstības padomi. Nacionālās reģionālās attīstības padomes priekšsēdētājs ir reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs. Padomes sastāvā ir ekonomikas ministrs, finanšu ministrs, labklājības ministrs, izglītības un zinātnes ministrs, satiksmes ministrs, zemkopības ministrs, vides ministrs un plānošanas reģionu attīstības padomju priekšsēdētāji vai viņu norīkotie pārstāvji (Reģionālās attīstības likums 2002). Starp galvenajām Nacionālās reģionālās attīstības padomes funkcijām ir izvērtēt un apstiprināt dažādus reģionālās attīstības dokumentus pirms to iesniegšanas Ministru kabinetā, nodrošināt reģionālās attīstības plānošanas un tās atbalsta pasākumu saskaņotību starp nozarēm un reģioniem, izvērtēt projektu finansējuma sadalījumu pa reģioniem investīciju un uzņēmējdarbības atbalsta programmās.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija ir vadošā iestāde valsts reģionālās politikas izstrādē un īstenošanā, kā arī reģionālās attīstības valsts atbalsta pasākumu īstenošanas koordinācijā (Reģionālās attīstības likums 2002). Reorganizējot VSIA "Reģionu attīstība", 2004.gada sākumā tiks izveidota Valsts reģionālās attīstības aģentūra, kas plāno veikt šādas funkcijas:

- nodrošināt reģionālo attīstību veicinošu projektu finansēšanu no Reģionālā fonda līdzekļiem;
- pilnveidot Reģionālā fonda atbalstīto projektu bāzi un uzturēt reģionālās attīstības projektu datu bāzi;
- veikt informācijas, publicitātes un apmācību pasākumus;
- sniegt pakalpojumus plānošanas reģionu attīstības aģentūrām, pašvaldībām un uzņēmējiem (Par topošajiem valsts dokumentiem 2003.).

Plānošanas reģiona attīstības koordinācijai katrā plānošanas reģionā izveido Plānošanas reģiona attīstības padomi. Plānošanas reģiona attīstības padomi ievēlē plānošanas reģionā ietilpstošo pašvaldību priekšsēdētāju kopsapulce no attiecīgo pašvaldību deputātiem. Plānošanas reģiona attīstības padome veic šādas funkcijas:

- nosaka plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības galvenos pamatprincipus, mērķus un prioritātes;
- nodrošina plānošanas reģiona attīstības koordināciju atbilstoši reģionālās attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem galvenajiem pamatprincipiem, mērķiem un prioritātēm;
- vada un uzrauga plānošanas reģiona attīstības programmas un teritorijas plānojuma izstrādi un ieviešanu;
- nodrošina pašvaldību sadarbību un plānošanas reģiona sadarbību ar nacionālā līmeņa institūcijām reģionālās attīstības atbalsta pasākumu īstenošanā;

- izvērtē nacionālā plānojuma, nacionālā attīstības plāna un nozaru attīstības programmu atbilstību plānošanas reģiona attīstības programmai un teritorijas plānojumam un neatbilstības gadījumos lemj par ierosinājumu grozīt nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentus vai par grozījumiem plānošanas reģiona plānošanas dokumentos;

- apstiprina Plānošanas reģiona attīstības padomes un Plānošanas reģiona attīstības aģentūras nolikumu;

- veic citas normatīvajos aktos noteiktās funkcijas (Reģionālās attīstības likums 2002).

Katrā plānošanas reģionā plānošanas reģiona attīstības padome izveido Plānošanas reģiona attīstības aģentūru, kura veic šādas funkcijas:

- sadarbībā ar pašvaldībām un valsts institūciju teritoriālajām iestādēm izstrādā plānošanas reģiona attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošina to saskaņotību ar nacionālo plānojumu, nacionālo attīstības plānu un nozaru attīstības programmām, kā arī to ieviešanas vadību;

- sagatavo atzinumus par nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentu atbilstību plānošanas reģiona attīstības programmai un teritorijas plānojumam;

- koordinē un veicina plānošanas reģiona reģionālās attīstības atbalsta pasākumu izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu;

- izvērtē vietējo pašvaldību un juridisko un fizisko personu iesniegtos projektu pieteikumus reģionālās attīstības valsts atbalsta saņemšanai un sniedz atzinumus par tiem;

- veic citas normatīvajos aktos noteiktās funkcijas (Reģionālās attīstības likums 2002).

Reģionālās attīstības atbalsta pasākumus finansē no valsts budžeta, pašvaldību budžetiem, ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļiem, juridisko un fizisko personu maksājumiem, tai skaitā ziedojumiem. Nacionālās attīstības plānā iekļautos reģionālās attīstības atbalsta pasākumus finansē no valsts budžeta, pašvaldību budžetiem un ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļiem (Reģionālās attīstības likums 2002).

Reģionālās attīstības veicināšanai Ministru kabinets izveido Reģionālo fondu. Tā darbību pārrauga reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs.

Reģionālajā fondā ieskaitītos līdzekļus var novirzīt īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības veicināšanai. Reģionālā fonda nolikumu apstiprina Ministru kabinets.
Ministru kabinets nosaka reģionālās attīstības finansējuma piešķiršanas kārtību un Eiropas Savienības struktūrfondu finansējuma vadības kārtību (Reģionālās attīstības likums 2002).

1.5. Teritorijas plānošana un statistika

Teritorijas plānojuma jēdziens un principi

Ar reģionālo attīstību ļoti cieši saistīta teritorijas plānošana. Atbilstoši "Teritorijas plānošanas likumam" (2002) teritorijas plānojums ir teritorijas plānošanas dokuments vai plānošanas dokumentu kopums, kurš izstrādāts un stājies spēkā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un kurā atbilstoši plānošanas līmenim un plānojuma veidam rakstveidā un grafiski parādīta teritorijas pašreizējā un plānotā (atļautā) izmantošana un šīs teritorijas izmantošanas aprobežojumi.

Teritorijas plānojuma izstrādē ievēro šādus teritorijas plānošanas principus (tie daļēji sakrīt ar reģionālās attīstības pamatprincipiem): ilgtspējības principu, interešu saskaņotības principu, daudzveidības principu, detalizācijas principu, konkurences principu, nepārtrauktības un pēctecības principu un atklātības principu (Teritorijas plānošanas likums 2002).

Plānošanas uzdevumi un līmeņi

Teritorijas plānošanas uzdevumi ir šādi:

- izvērtēt valsts, plānošanas reģionu, rajonu un vietējo pašvaldību teritorijas attīstības potenciālu un noteikt tā izmantošanai nepieciešamās prasības un ierobežojumus;
- radīt labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbības attīstībai un investīciju piesaistei;
- iekļauties kaimiņvalstu un ES teritorijas plānošanas pasākumos;
- radīt priekšnoteikumus vides kvalitātes un teritorijas racionālās izmantošanas nodrošināšanai, rūpniecisko un vides risku novēršanai;
- garantēt tiesības izmantot un attīstīt nekustamo īpašumu saskaņā ar teritorijas plānojumu;
- veicināt pakalpojumu pieejamību un optimālu transporta sistēmas funkcionēšanu;
- saglabāt dabas un kultūras mantojumu, ainavas un bioloģisko daudzveidību, kā arī paaugstināt kultūrainavas un apdzīvoto vietu kvalitāti;

Teritorijas plānošanu, izstrādājot savstarpēji saskaņotus teritorijas plānojumus, īsteno šādos plānošanas līmeņos:

1.nacionālajā līmenī – nacionālā līmeņa teritorijas plānojums ir nacionālais plānojums, kurā noteiktas valsts intereses un prasības valsts teritorijas izmantošanā un attīstībā;

2.plānošanas reģiona līmenī – plānošanas reģiona teritorijas plānojumā ir noteiktas plānošanas reģiona teritorijas attīstības iespējas, virzieni un ierobežojumi;

3.rajona pašvaldības līmenī – rajona pašvaldības teritorijas plānojumā ir noteiktas rajona pašvaldības teritorijas attīstības iespējas, virzieni un ierobežojumi, noteikta rajona pašvaldības teritorijas pašreizējā un plānotā (atļautā) izmantošana, kā arī detalizētas augstāka līmeņa, teritorijas plānojumos noteiktās prasības, teritorijas un objekti;

4.vietējās pašvaldības līmenī – vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, detālplānojumā un saistošajos apbūves noteikumos ir noteiktas vietējās pašvaldības teritorijas attīstības iespējas, viezieni un ierobežojumi, noteikta vietējās pašvaldības teritorijas pašreizējā un plānotā (atļautā) izmantošana, kā arī detalizētas augstākā līmeņa teritorijas plānojumos noteiktās prasības, teritorijas un objekti (Teritorijas plānošanas likums. 2002).

Kā pozitīvs moments jāatzīmē, ka "Teritorijas plānošanas likumā" (2002) noteikts, ka publiskām institūcijām, kas iesaistītas teritorijas plānošanā, jānodrošina sabiedrības līdzdalība teritorijas plānošanas procesā. Lai nodrošinātu dažādu līmeņu teritorijas plānojumu sabiedrisko apspriešanu, atbildīgās publiskās institūcijas publicē laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" un vietējā laikrakstā (vietējās pašvaldības) informāciju par teritorijas plānojuma un tā grozījumu izstrādes uzsākšanu, sabiedriskās apspriešanas kārtību, vietu un termiņiem, kur un kad var iepazīties ar teritorijas plānojumu un tā grozījumiem un iesniegt rakstveida priekšlikumus un atsauksmes (Teritorijas plānošanas likums 2002).

Teritoriālā statistika

Statistikas dati ir būtisks informācijas avots dažādu procesu, tendenču likumsakarību noteikšanai, vērtēšanai, prognozēšanai un vadībai. Latvijā statistikas informāciju, tai skaitā teritoriālos skatījumos (reģionālo statistiku), apkopo Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde (CSP).

1996.gadā CSP, tolaik vēl Valsts Statistikas komiteja (VSK), atsāka teritoriālo statistikas datu krājumu izdošanu un 1996.gadā kopā ar Latvijas Statistikas institūtu (LSI) tika sagatavoti divi savstarpēji saistīti krājumi "Latvijas rajoni un lielākās pilsētas" un par katru rajonu "...rajona pilsētas un pagasti". Šo krājumu mērķis bija sniegt informāciju par katras Latvijas pašvaldības ekonomisko un sociālo stāvokli dotajā laika brīdī salīdzinājumā ar citām pašvaldībām un valsti kopumā. 1998.gadā otro reizi tika izdoti abi savstarpēji saistītie krājumi "Latvijas rajoni un lielākās pilsētas" un "Latvijas rajonu pilsētas un pagasti". Izdevumā bija apkopoti ne tikai dati par pašvaldību ekonomisko un sociālo stāvokli, izmantojot gan VSK sākotnējo pārskatu, gan ministriju un citu institūciju datus, bet ievietota arī Latvijas Statistikas institūta sagatavotā informācija par pilsētu un pagastu rangiem, kas bija aprēķināti pēc sešiem rādītājiem un izmantoti potenciālo īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanai.

Pēc 1998.gada tiek izdoti krājumi tikai par rajoniem un lielākajām pilsētām, bet statistikas krājumi par administratīvajām teritorijām vietējo pašvaldību līmenī (pilsētas, pagasti, novadi) vairs nav izdoti. 1999.gadā CSP izdeva statistikas gadagrāmatu "Latvijas rajoni un lielākās pilsētas", bet kopš 2000.gada informācija par rajoniem un lielākajām pilsētām ir ietverta ikgada datu krājumos "Latvijas reģioni skaitļos", kur apkopota arī informācija par Latvijas pieciem statistikas reģioniem, 26 rajoniem un 7 republikas pilsētām. Kopš 2003.gada krājumā atspoguļota informācija arī par pieciem plānošanas reģioniem. Atsevišķi rādītāji pa visām administratīvajām teritorijām pieejami Demogrāfijas gadagrāmatās, kā arī 2000.gada Tautas skaitīšanas publikācijā.

Precīzu informāciju par statistisko datu pieejamību konkrētajā gadā var gūt iepazīstoties ar Statistiskās informācijas valsts programmu (turpmāk tekstā – SIVP), kas izstrādāta, ievērojot Valsts statistikas likuma 4. un 5.panta prasības. SIVP ietverta visu veidu svarīgākā statistiskā informācija, kā arī norādīts šīs informācijas saturu un metodoloģiju koordinējošā starptautiskā organizācija, informācijas iegūšanas avots un metodes, periodiskums un izstrādes kopums. Jāuzsver, ka informācijas iegūšanas avots ir ne tikai CSP, no uzņēmumiem un organizācijām vāktie statistiskie pārskati, intervijās un skaitīšanās iegūtie dati, bet arī Latvijas Bankas, Valsts Kases, nozaru ministriju u.c. institūciju dati. Tas nozīmē, ka attiecīgo agregēto informāciju var gūt griežoties norādītajā iestādē, jo CSP neuzkrāj visu institūciju datus.

To, kādi dati un par kādām administratīvajām un teritoriālām vienībām (visa Latvija, 5 statistikas reģioni, rajoni un republikas pilsētas, visas administratīvās teritorijas, citas teritoriālās vienības) ir pieejami 2003.gadā, nosaka 27.12.2002. MK noteikumi Nr.586 "Noteikumi par Statistiskās informācijas valsts programmu 2003.gadam). SIVP ir pieejama Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā www.csb.lv, kā arī Internet portālā www.likumi.lv. Jāpiebilst, ka 177 no 435 (41%) Statistiskās informācijas valsts programmas 2003.gadam punktiem satur informāciju dažādos teritoriālās agregācijas līmeņos, un tas nav maz.

SIVP iekļauto datu apjoms, saturs un griezumi katru gadu mainās. Situācijā, kad tiek samazināts finansējums, samazinās arī to rādītāju skaits, kas pieejami teritoriālā skatījumā. Datus, kas pieejami par visām administratīvajām teritorijām vai rajoniem un republikas pilsētām, iespējams izmantot aprēķiniem, lai raksturotu situāciju par plānošanas reģioniem. Bet datus, kas pieejami tikai par statistikas reģioniem nevar izmantot plānošanas reģionu situācijas analīzei.

Latvijas statistika visumā atbilst Eirostata prasībām. CSP pieejami arī dati par citām ES dalībvalstīm un kandidātvalstīm, kā arī Eirostata veiktie aprēķini par ES vidējiem rādītājiem. Līdz ar to, izmantojot šos datus, ir iespējas veikt arī Latvijas situācijas salīdzinājumu ar citām valstīm un caurmēra situāciju.

Vēl viena institūcija, kas veic reģionālās statistikas aprēķinus, ir Latvijas Statistikas institūts (LSI), Ekonomikas ministrijas pārziņā esoša iestāde. LSI izstrādā atsevišķu aprēķinu metodiku, veic virkni apsekojumu (nozaru konjunktūras apsekojumus) un atsevišķas analīzes. LSI speciālisti ir izstrādājuši teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas metodiku, kas izmantota īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanai. LSI katru gadu turpina aprēķināt teritoriju attīstības indeksus, šī informācija arī ir iekļauta SIVP. Bez tam LSI speciālisti veic dažādas analīzes par situāciju un gatavo publikācijas par tām (Latvijas Vēstnesī un dažādos zinātniskos rakstu krājumos). Ir izveidota teritoriālās statistikas datu bāze, ko ik gadus aktualizē.

Jauns izaicinājums reģionālajai statistikai ir administratīvi teritoriālā reforma.

Par jaunizveidotajiem novadiem nebūs pieejami dati dinamikā, līdz ar to sākumā grūti būs izvērtēt attīstību. Tas neattiecas uz reģistru datiem un pilniem apsekojumiem, piemēram, demogrāfiskajiem rādītājiem, kas pieejami zemākajā administratīvajā līmenī.

Attiecībā uz tiem datiem, kas šobrīd pēc apsekojumiem tiek apkopoti par rajoniem un republikas pilsētām (piemēram, IKP), lielākā daļa no tiem tiks apkopoti par lielākām vienībām, reģioniem, kas būs apstiprināti kā NUTS 3 līmenis. Līdz ar to Latvijai ļoti svarīgi, ka NUTS 3 līmenī tiek apstiprināti reāli reģioni (plānošanas reģioni, potenciālie administratīvie reģioni). Apkopot informāciju vienā līmenī par diviem dažādiem dalījumiem, būtu ļoti nelietderīgi, un, iespējams, tam arī nebūs atvēlēti līdzekļi.

Statistikas saistība ar administratīvi teritoriālā iedalījuma iespējamām izmaiņām plašāk aplūkota 9.5 apakšnodaļā.

2. TERITORIJU VĒRTĒŠANAS METODIKA

2.1. Vērtēšanas nepieciešamība, rādītāji, metodika, piemēri*

Sacensības gars

Sacensības gars laikam ir mūžīgs. Vēl nesenā pagātnē valdītāji daudz gaidīja no sociālistiskās sacensības. Īstenībā tā deva nelielas prēmijas uzvarētājiem, bet zaudētāji smīkņāja. Tagad sacensības ir daudz nopietnākas. Priekšvēlēšanu cīņās sacenšas politiskās partijas. Ja pēkšņi rastos iespēja visus šajās cīņās izdotos līdzekļus piešķirt medicīnai, problēma būtu atrisināta vismaz uz pāris gadiem. Bet nekā. Politiskā cīņa ir un būs pirmajā vietā. Sacenšas ierēdņi uz izsludinātajām vakantajām vietām, sacenšas uzņēmēji par valsts pasūtījumiem, zinātnieki - par projektu finansēšanu utt. Vienā gadījumā uzvara sacensībā sola lielus ienākumus uzvarētājam, citos - veseliem darbinieku kolektīviem. Vai savā starpā jāsacenšas arī teritorijām - rajoniem, pilsētām, pagastiem?

Sacensība uz ... pēdējām vietām

Līdz šīm veiktie pētījumi par teritoriju attīstības vērtēšanas kritērijiem ir bijuši cieši saistīti ar tā saukto *īpaši atbalstāmo reģionu* noskaidrošanu un pamatošanu. Darbs sākās jau 1995.-1996.gadā. 1996.gada nogalē Ekonomikas ministrijas izveidotā darba grupa izstrādāja projektu "Par ekonomikas reģionālās attīstības veicināšanu", kuru akceptēja Ministru kabinets. Pēc šī projekta pamatnostādnēm Saeima 1997.gada 22.maijā pieņēma likumu "Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem", un valdība izdeva vairākus no šī likuma izrietošus noteikumus. Pirmo reizi īpaši atbalstāmā reģiona statuss tika piešķirts 1997.gadā 84 teritorijām. Turpmākajos gados gan zinātniskais darbs, gan tā praktiskais pielietojums šajā jomā turpinājās un pilnveidojās. (Skat. Vanags E., Krastiņš O., Locāne V., Vilka I. Īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanas metodikas pilnveidošana. - Statistikas un pārvaldes problēmas 2002.- R.:LSI, 2002.- 40.- 47.lpp.).

Vai rajoniem, pilsētām un pagastiem būtu jāsacenšas, lai nonāktu īpaši atbalstāmo reģionu sarakstā - tātad savas grupas saraksta lejasdaļā? Domājam gan, ka ne. Īpaši atbalstāmajām teritorijām tiek dotas zināmas priekšrocības, kas veicina to attīstību, bet ne noteiktas naudas summas pašvaldības darbinieku prēmijām vai algu pielikumiem.

Daudz patīkamāk ir atrasties saraksta augšdaļā. Tad ir līdzekļi, lai sarīkotu greznas jubilejas svinības un dažu minūšu laikā izšautu gaisā līdzekļus, kuri rakstāmi ar sešiem cipariem. Prieks gan pašiem šāvējiem, gan skatītājiem!

Izstrādājot metodiku īpaši atbalstāmo teritoriju noskaidrošanai, bija jāizstrādā vispārēja metodika teritoriju attīstības vērtēšanai.

Savācot vajadzīgos datus un realizējot attiecīgu programmu, noskaidrojās nevien ekonomiski vājākās, bet arī attīstītākās teritorijas un katras teritorijas vieta kopējā rangu tabulā.

---

* Nodaļas sagatavošanai izmantota pirmpublikācija: "Ja sacensībās uz starta stātos teritorijas" (Krastiņš O., Vanags E., Locāne V.).- "Latvijas Vēstnesis", 2002.gada 10.okrobris, Nr.146(2721).-1., 14.lpp. un 11. oktobris, Nr.147(2722).- 15.lpp.

Kas būtu vērā ņemams?

Pat tāda samērā neliela teritorija kā pagasts ir sarežģīts komplekss veidojums, ko veido tās iedzīvotāji, dabas resursi, infrastruktūra, kapitālieguldījumi u.c. Tādēļ teritorijas attīstības rādītājs var būt tikai sintētisks indekss, kas aprēķināts, sverot un sintezējot virkni pamatrādītāju. Pēdējie raksturo teritorijas attīstību katrs savā aspektā. Tos atsijājuši zinātnieki un praktiķi ilgstošā darba un tā rezultātu apspriešanas procesā.

Teritoriju attīstības indeksa sintezēšanai var ieteikt izmantošanai šādus pamatrādītājus.

1. **Iekšzemes kopprodukta** vērtība, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā, latos. "No ražošanas puses iekšzemes kopprodukts aprēķināts kā visu ekonomiskās darbības veidu vai individuālo sektoru kopējās pievienotās vērtības... un produktu nodokļu ...summa" (Latvijas statistikas gadagrāmata 2002.-R.: CSP, 2002.- 12.lpp.; tur var atrast plašākus metodikas paskaidrojumus).

Iekšzemes kopprodukta vērtība pati par sevi ir sintētisks attīstības rādītājs, kurš ir viens no svarīgākajiem, varbūt pats svarīgākais pamatrādītājs kopējā attīstības indeksa veidošanā. Tomēr šim rādītājam piemīt arī virkne trūkumu, kāpēc to nevar izmantot kā vienīgo attīstības līmeņa novērtēšanai.

Iekšzemes kopprodukta vērtību pa rajoniem Centrālā statistikas pārvalde (CSP) aprēķina ar samērā lielu novēlošanos. Šīs grāmatas sagatavošanas laikā mums bija pieejami tikai 2001.gada dati. Daži eksperti var uzskatīt, ka šie dati jau ir novecojuši.

Iekšzemes kopprodukta vērtību neaprēķina atsevišķi par katru rajona pilsētu un pagastu, tādēļ to nevar izmantot šo teritoriju attīstības indeksa sintezēšanai.

Iekšzemes kopprodukta vērtību iegūst pēc sarežģītu statistisku aprēķinu veikšanas. Daļa no tiem ir saistīta ar diskutējamiem pieņēmumiem un ekspertīzes vērtējumiem, piemēram, par "ēnu ekonomikas" ieskaitīšanu iekšzemes kopprodukta vērtībā un tās apmēriem.

2001.gadā, kura datus izmantosim, iekšzemes kopprodukta vērtība Latvijā, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā, bija 2062 lati, bet rajonos, izslēdzot republikas pilsētas, - tikai 846 lati jeb puse no iepriekšējā. Uz šī samērā pieticīgā fona izceļas Ventspils, Rīga, Liepāja, bet no rajoniem Saldus, Rīgas, Valmieras rajons, kur minētais rādītājs pārsniedz 1500 latu. Vismazākā iekšzemes kopprodukta vērtība bija Rēzeknes, Kuldīgas un Ludzas rajonos (mazāk nekā 700 latu).

2. **Bezdarba līmenis**, rēķinot bezdarbniekus procentos no darbaspējīgo skaita. Bezdarbnieka statuss ir formulēts sarežģīti: "...par bezdarbnieku atzīstams darbspējīgs nestrādājošs Latvijas Republikas pilsonis vai ārvalstnieks (bezvalstnieks), kurš saņēmis pastāvīgas uzturēšanās atļauju vai kuram pasē ir iedzīvotāju reģistra atzīme ar personas kodu, ir darbaspējas vecumā, kurš neveic uzņēmējdarbību, meklē darbu un ir reģistrēts Nodarbinātības valsts dienestā ... un vismaz reizi mēnesī griežas šajā dienestā" (Latvijas statistikas gadagrāmata 2001.- 59.lpp.).

Bezdarbs ir viena no smagākajām sociālajām problēmām valstī. Iedzīvotāju dzīves līmeņa pētījumi ir parādījuši, ka ģimenes ar bezdarbniekiem veido vienu no vistrūcīgāko un nabadzīgāko sociālajām grupām. Rādītāja trūkums - tas neaptver nereģistrētos bezdarbniekus un slēpto bezdarbu visās tā formās.

Bezdarbnieku skaits pieder pie operatīvās statistikas rādītājiem, tādēļ varam izmantot 2003.gada 1.janvāra datus, kas ņemti no Nodarbinātības valsts dienesta.

Vismazākais bezdarba līmenis ir atzīmēts Rīgas, Saldus un Ogres rajonā, kur tas nepārsniedz 5%, bet visaugstākais - Rēzeknes, Ludzas, Balvu, Krāslavas un Preiļu rajonā, kur pārsniedz 14%.

No pilsētām zems bezdarba līmenis ir atzīmēts Baldonē, Saulkrastos un Baložos, kur tas nepārsniedz 3,5%, bet augsts - Viļānos, Viļakā un Kārsavā, kur bezdarba līmenis augstāks par 19%.

3. **Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums**, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju, netieši raksturo iedzīvotāju ienākumus. Tiešie dati par mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem pēc mājsaimniecību budžetu pētījumu rezultātiem ir pieejami tikai reģionu skatījumā, bet netiek izstrādāti par pilsētām, rajoniem un pagastiem. Datus par iedzīvotāju ienākuma nodokli iegūst no Valsts kases, un mēs šajā pētījumā varam izmantot 2002.gada datus.

Vislielākie iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāji ir Rīgas, Ogres, Valmieras un Aizkraukles rajona iedzīvotāji, kuri gada laikā ir samaksājuši vairāk nekā 80 latus, rēķinot uz vienu iedzīvotāju. Samaksāto nodokļu summa nesasniedz 45 latus Rēzeknes, Krāslavas, Daugavpils un Preiļu rajonā.

Vēl lielāku ienākuma nodokli maksā Ventspils iedzīvotāji (Ls149,7), Baložu (Ls146,2), Rīgas (Ls139,6), bet maza nodokļu summa un līdz ar to ienākumi ir Subatē (Ls27,4), Zilupē (Ls41,3), Staicelē (Ls42,2).

4. **Nefinansu investīcijas**, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā, ir viens no ekonomiskās aktivitātes rādītājiem. Tajās "... ir ietverti ilgtermiņa nemateriālie ieguldījumi, dzīvojamās ēkas, citas būves un celtnes, ilggadīgie stādījumi, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējie pamatlīdzekļi un inventārs, kā arī pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas" (Latvijas statistikas gadagrāmata 2002.-161.lpp.).

Nefinansu investīciju apjoma ziņā, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju, visiem citiem rajoniem tālu priekšā ir Ventspils un Rīgas rajons. Ļoti maz investēts Balvu, Rēzeknes, Krāslavas, Alūksnes, Preiļu rajonā - mazāk nekā 200 latu uz vienu iedzīvotāju.

5. **Demogrāfiskā slodze** ir "... rādītājs, kas raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbspējīgajiem iedzīvotājiem" (Latvijas statistikas gadagrāmata 2001.-R.:CSP, 2001. - 173., 26.lpp. Par iedzīvotāju vecumsastāvu, arī teritoriālā skatījumā plašu materiālu sniedzām rakstā Krastiņš O., Vanags E., Locāne V. "Zeme ir tik veca, cik veci tās iedzīvotāji". - "Latvijas Vēstnesis", 2002.g. 21.jūnijā, Nr.94. un 26.jūnijā, Nr.95).

Vismazākā demogrāfiskā slodze ir Rīgas rajona iedzīvotājiem, bet vislielākā - Rēzeknes. Taču šie rādītāji rajonos nav tik atšķirīgi kā iepriekš minētie. Demogrāfiskie procesi un stāvokļi ir daudz stabilāki, arī teritorijā, nekā ekonomiskie un sociālie.

6. **Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits** uz 1000 iedzīvotājiem raksturo mazās uzņēmējdarbības aktivitāti. Par ekonomiski aktīviem tika "uzskaitīti uzņēmumi un uzņēmējsabiedrības, kas ražoja produkciju vai sniedza pakalpojumus" (Latvijas statistikas gadagrāmata 2002.- 209.lpp.).

Arī ar šo rādītāju priekšgalā izvirzās Rīgas rajons, sekojot Valmieras un Cēsu rajonam. Vismazākā aktivitāte vērojama Daugavpils un Rēzeknes rajonā.

7. **Iedzīvotāju skaits jeb blīvums** uz 1 km^2 ir klasisks ekonomiskās ģeogrāfijas rādītājs. Tradicionāli uzskata, ka lielāks iedzīvotāju blīvums raksturo augstāku attīstības līmeni, kaut gan pārmērība šeit nav vēlama. Vislielākais iedzīvotāju blīvums ir Rīgas un Ogres rajonā, bet pusneapdzīvots izskatās Ventspils rajons.

Pilsētu iedzīvotāju blīvums ir ļoti liels un nav tieši salīdzināms ar iedzīvotāju blīvumu valstī, rajonos un pagastos.

8. Par svarīgu rādītāju teritoriju attīstībā uzskatām **teritoriju pievilcības indeksu**, ko aprēķina kā pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā, rēķinot uz 100 iedzīvotājiem jeb procentos pret iedzīvotāju skaitu pēdējā gada 1.janvārī. Arī šim jautājumam veltījām atsevišķu rakstu (Krastiņš O., Locāne V. "Par teritoriju pievilcību, caurbraucot un paliekot uz dzīvi". - "Latvijas Vēstnesis", 2002.g., 6.augustā, Nr.113, un 9.augustā, Nr.114).

Ir pavisam maz rajonu, kas pēdējos piecos gados ir spējuši palielināt savu iedzīvotāju skaitu (Jelgavas, Ventspils, Rēzeknes, Rīgas), bet visdramatiskāk savus iedzīvotājus ir zaudējis Ludzas rajons -13,8%. Iedzīvotāju skaita samazināšanās gandrīz vai visos rajonos ir saistīta ar vispārēju iedzīvotāju skaita samazināšanos valstī. Pēdējo savukārt izraisa liels mirušo skaita pārsniegums pār dzimušo skaitu. Iedzīvotāju skaits ir pieaudzis pilsētās: Jaunjelgavā, Valdemārpilī, Ikšķilē, Lielvārdē, Smiltenē, Ķegumā - vairāk nekā par 5%, visstraujāk samazinājies - Strenčos par 37,3%, Priekuļos - 18,7%, Dagdā - 17,4%, Staicelē - 16,2%, Viļānos - 15,1%.

Visi līdz šim minētie rādītāji bija lietoti rajonu attīstības vērtēšanai, lai noteiktu īpaši atbalstāmo rajonu kandidātus iepriekšējos gados. 2002.gadā pirmo reizi rajonu attīstības indeksu aprēķiniem izmantojām jaunu rādītāju.

9. **Uzcelti mājokļi, rēķinot uz 100 iedzīvotājiem** pēdējos desmit gados kopš 1991.gada. Arī šim rādītājam veltījām atsevišķu rakstu (Krastiņš O., Locāne V. "Mājokļi veco līdz ar cilvēkiem. Cik būvējam jaunus?" - "Latvijas Vēstnesis", 2002.g. 24.septembrī, Nr.136, un 26. septembrī Nr. 138).

Visaktīvākā mājokļu celtniecība ir notikusi Rīgas, Valkas un Valmieras rajonā, bet vismazāk uzcelts Liepājas rajonā.

Rādītājam piemīt trūkums, ka to var aprēķināt tikai pēc tautas skaitīšanas datiem. Ir maz cerību, ka to varēs atjaunot, aktivizēt, izmantojot citus avotus. Tādēļ pēc 3-5 gadiem eksperti varēs teikt, ka dati ir novecojuši un vairs neatspoguļo jauno situāciju. Tad no šī, mūsuprāt, svarīgā rādītāja vajadzēs atteikties. Arī šajā darbā rādītājs par mājokļu celtniecību turpmāk nav izmantots.

Minētie rādītāji ir vispiemērotākie rajonu attīstības vērtēšanai. Pagastu vērtēšanai, piemēram, nav pieejami dati par iekšzemes kopprodukta vērtību uz vienu iedzīvotāju, savukārt eksperti ir ieteikuši izmantot datus par zemes kadastrālo vērtību. Pēdējo pamato tas, ka pagastu attīstību pagaidām diezgan nozīmīgi ietekmē lauksaimniecības attīstība šajos pagastos. Zemes kadastrālās vērtības trūkums ir tas, ka novērtējums netiek periodiski atjaunots un vairs neatspoguļo tirgus vērtību. Latvijas pilsētas ir tik atšķirīgas gan lieluma, gan citu īpatnību ziņā, ka to salīdzinoša vērtēšana pēc kādiem standarta rādītājiem ir daudz nedrošāka, tomēr aprēķini ir veikti, izmantojot četrus pamatrādītājus.

Katras teritoriju grupas attīstības vērtēšanā ieteicamo un līdz šīm izmantoto rādītāju loks tiks precizēts, runājot par attiecīgo teritoriju vērtēšanas specifiku un vērtēšanas rezultātiem.

Vai visi šie rādītāji ir vajadzīgi

No iepriekšējā bez tālākiem aprēķiniem tāpat skaidrs, ka rajonu grupā uz attīstītākā rajona godu pretendē Rīgas rajons, bet pēdējās vietas paliks Latgales rajoniem. Tomēr

statistikai patīk precizitāte, un par vietu sadalījumu rangu tabulas vidusdaļā bez turpmākiem vispārinājumiem neko nevar pateikt.

Vispirms atbildēsim uz jautājumu, vai iepriekš minētie rādītāji katrs nes neatkarīgu informāciju vai ir cieši savstarpēji saistīti. Pirmajā gadījumā katram no viņiem ir nozīme turpmākajā darbā, otrajā - pietiek ar dažiem vadošajiem rādītājiem, kuri netieši atspoguļo arī citos rādītājos ietvertos attīstības aspektus.

Rādītāju savstarpējo sakarību ciešumu raksturo ar korelācijas koeficientu, kurš var iegūt absolūtās vērtības no nulles, ja sakarību nav nemaz, līdz vienam, ja sakarības ir pilnīgas jeb funkcionālas. Pilnam priekšstatam aprēķina katra rādītāja korelācijas koeficientu ar visiem pārējiem un rezultātus sakārto šahveida tabulā, kuru sauc par korelācijas matricu (2.1.tabula).

Ņemot vērā rajonu skaitu, par statistiski nozīmīgām ar varbūtību 0,95 var atzīt sakarības, ja korelācijas koeficients pārsniedz 0,38.

Kā redzams 2.1.tabulā, lielākā daļa aplūkoto rādītāju ir saistīti statistiski nozīmīgi. Īpaši jāatzīmē sakarības starp iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielumu, iekšzemes kopprodukta vērtību un bezdarba līmeni. Tāpat ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits korelē ar nefinansu investīcijām un iekšzemes kopproduktu. Vērojamas arī citas zīmīgas sakarības.

Tomēr korelācijas koeficients nekur nesasniedz 0,9 - 0,95 vai vairāk, kas ļautu vērtēt, ka rādītāji dublē cits citu.

Ir dažas statistikas metodes (piemēram, daudzfaktoru regresijas analīze), kur 2.1.tabulā parādītie korelācijas koeficienti varētu būt pārāk lieli stabila sintezētā modeļa iegūšanai. Mēs lietosim vienkāršākas sintētiskā teritoriju attīstības indeksa aprēķināšanas metodes, kur rādītāju neliela dublēšanās nozīmē vienīgi to, ka aiz viņiem stāvošie reālie faktori un apstākļi iegūst lielāku statistisko svaru. Šajā konkrētajā gadījumā tas var būt pat vēlams.

Kā salīdzināt nesalīdzināmo (attīstības rādītāju standartizācija)

Teritoriju attīstības rādītāji, kas šo procesu raksturo dažādos skatījumos, nav apvienojami, tos saskaitot, reizinot vai ar kādu citu vienkāršu darbību, jo tie ir izteikti dažādās vienībās: cilvēki, lati, procenti. Lai šos rādītājus tomēr apvienotu, sintezējot kopējo attīstības indeksu, vienkāršākā metode ir rādītāju standartizācija, atbrīvojoties no konkrētām mērvienībām.

Standartizāciju izdara ar formulu

$$t = \frac{x - \bar{x}}{s},$$

kur

t – konkrētā novērojuma (teritorijas) standartizētā vērtība;

x – standartizējamais rādītājs, savās specifiskajās mērvienībās;

$\bar{x}$ attiecīgā rādītāja aritmētiskais vidējais (aprēķina vai nu kā svērto vidējo, vai divu absolūto lielumu attiecību);

s - standartnovirze, variācijas rādītājs, kuru aprēķina ar formulu

$s = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f}}$, kur f statistiskais svars, parasti iedzīvotāju skaits teritorijā.

2.1.tabula. **Rajonu attīstības rādītāju savstarpējās korelācijas koeficienti 2002.gadā**

	Iekšzemes kopprodukts uz 1iedzīvotāju, Ls	Bezdarba līmenis, % no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju, Ls	Nefinansu investīcijas uz 1 iedzīvotāju, Ls	Demo-grafiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmēj-sabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Iedzīvotāju skaits, kas dzīvo 1991. – 2000. gadu laikā uzceltos mājokļos, rēķinot uz 100 iedzīvotājiem
Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju, Ls	1								
Bezdarba līmenis, % no darbapējīgo iedzīvotāju skaita	0,73	1							
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju, Ls	0,70	0,73	1						
Nefinansu investīcijas uz 1 iedzīvotāju, Ls	0,60	0,53	0,68	1					
Demografiskās slodzes līmenis	0,66	0,59	0,79	0,65	1				
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uuzņēmēj-sabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	0,73	0,70	0,75	0,28	0,51	1			
Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	0,40	0,35	0,70	0,33	0,74	0,52	1		
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	0,30	0,38	0,33	0,35	0,58	0,25	0,37	1	
Iedzīvotāju skaits, kas dzīvo 1991.–2000. gadu laikā uzceltos mājokļos, rēķinot uz 100 iedzīvotājiem	0,51	0,43	0,64	0,56	0,72	0,41	0,71	0,46	1

Korelācijas koeficienti statistiski nozīmīgi ar varbūtību 0,95, ja ir lielāki par 0,38.

Statistikā pagaidām retāk lietots rādītājs ir standartnovirze, sinonīms – vidējā kvadrātiskā novirze. Tā raksturo individuālo datu (novērojumu) vidējo kvadrātisko novirzi no aritmētiskā vidējā un ir izteikta sākotnējo datu mērvienībās. Tādēļ standartnovirzi var atskaitīt un piesaistīt aritmētiskajam vidējam, veidojot zināmu vērtējuma intervālu. Īpaša nozīme šim rādītājam ir tad, ja kopas vienības (novērojumi) veido normālu sadalījumu (plašāk skat. Krastiņš O., Ciemiņa I. Statistika, 2005. – 32.-36.; 93.-103.lpp.).

Standartizēsim bezdarba līmeni Valmieras rajonā 2003.gada 1.janvārī. Faktiskais bezdarba līmenis 5,6%, vidējais rajonos -7,3, standartnovirze - 3,8. Līdz ar to

$$t = \frac{5,6 - 7,3}{3,8} = -0,444.$$

Mēs aprēķinus izdarījām ar ļoti noapaļotiem starprezultātiem, pieļaujot diezgan lielu noapaļošanas kļūdu, kas tomēr nemaina rādītāja būtību. Teritoriju vērtēšanas tabulās aprēķini ir izdarīti ar datorprecizitāti.

Plašāk jāpaskaidro, ko nozīmē šādi standartizēti rādītāji. Var teikt, ka konkrētā rādītāja standartizētā vērtība, piemēram, bezdarba līmenis Valmieras rajonā, rāda, par cik standartnovirzēm šis rādītājs novirzās no vidējā. Valmieras rajonā šis rādītājs novirzās no vidējā par mīnus 0,444 standartnovirzēm (–0,444), tātad bezdarba līmenis ir mazāks.

Standartizēta rādītāja parastais variācijas apgabals ir no –3 līdz 3.

Tā kā konkrētajā gadījumā mazs bezdarba līmenis jāvērtē pozitīvi, bet liels - negatīvi, šim standartizētajam rādītājam attīstības indeksa aprēķinos zīme mainīta uz pretējo - līdzīgi tas darīts ar demogrāfiskās slodzes standartizētajiem rādītājiem.

Ja konkrētais rādītājs ir robežās no –1 līdz 1, tad tas jāvērtē kā samērā "normāls", tuvs vidējam, ar nelielu negatīvu vai pozitīvu niansi atkarībā no algebriskās zīmes. Valmieras rajonā bezdarba līmeņa rādītājs ir mēreni negatīvs. Veidojot kopindeksu, bezdarba standartizētajiem rādītājiem zīmes jāmaina uz pretējām, jo zems (negatīvs) bezdarba līmenis liecina par "labu" ekonomisko stāvokli, bet augsts (pozitīvs) - par "sliktu". Tātad Valmieras rajonā stāvoklis ir mēreni pozitīvs.

Ja standartizētais rādītājs ir robežās no –1 līdz –2, stāvoklis jāvērtē kā slikts, bet, ja robežās no –2 līdz –3, - kā ļoti slikts. Savukārt rādītājs robežās no 1 līdz 2 liecina par labu stāvokli, bet robežās no 2 līdz 3 - par ļoti labu.

Ja standartizētais rādītājs ir mazāks par –3 vai lielāks par 3, tas jāvērtē kā ekstremāls. Parasti tas norāda uz kļūdām sākotnējos datos vai aprēķinos vai arī uz to, ka šī vienība (rajons, pagasts) ļoti krasi izdalās no pārējiem, un nav ieteicams to ietvert kopējā datu masīvā.

Praktiskie aprēķini rāda, ka ekstremālu vērtējumu ir ļoti maz. Rajonos kā ļoti atšķirīgs pozitīvā nozīmē jāvērtē iedzīvotāju blīvums Rīgas rajonā un negatīvā nozīmē pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas Ludzas rajonā.

Turpmāk, vērtējot iegūtos rezultātus, dažkārt būs izmantoti citi (parasti – šaurāki nekā veselu skaitļu) standartnoviržu intervāli, piesaistot tiem nedaudz atšķirīgus kvalitatīvus novērtējumus. Tas nemaina metodes būtību.

Pamatrādītāju nozīmības svari

Standartizētiem attīstības rādītājiem nav konkrētas mērvienības; precīzāk - tie visi ir izteikti standartnovirzēs no attiecīgo rādītāju vidējiem lielumiem. Tas zināmos statistikas

uzdevumos ar zināmām atrunām ļauj viņus saskaitīt, atrast vidējos lielumus un izdarīt citas darbības.

Vienkāršākais vispārējais teritorijas attīstības koprādītājs būtu iepriekš minēto standartizēto rādītāju summa. Taču šādas summas variācijas apgabals vairs nebūtu no –3 līdz 3 kā atsevišķiem standartizētajiem rādītājiem, bet lielāks ar sarežģītākām īpašībām. Tādēļ aprēķinām atsevišķo standartizēto rādītāju vidējos lielumus katrai teritorijai un tādējādi iegūstam vispārējo attīstības indeksu kā atsevišķo analītisko indeksu sintēzi.

Var aprēķināt vienkāršo aritmētisko vidējo. Taču, apspriežot iepriekšējos šim pētījumam veltītos darbus, eksperti ir izteikušies, ka visiem aplūkotajiem analītiskajiem rādītājiem nav vienāda informatīvā nozīme teritorijas attīstības vērtēšanā. Daži no tiem ir nozīmīgāki, citi mazāk nozīmīgi.

Tādēļ, rēķinot vidējo svērto vispārējās attīstības indeksu, katram standartizētajam analītiskajam rādītājam tiek piekārtots nozīmības svars, ko nosaka eksperti. Pēc tam svaru sistēmu centrē tā, lai svaru summa būtu viens. Tas atvieglo vidējo svērto aprēķināšanu, jo atkrīt dalīšana ar svaru summu.

Lietoto rādītāju nozīmības svaru sistēma rajonu vērtēšanas gadījumā ir šāda (analītisko rādītāju nosaukumi doti saīsināti):

- iekšzemes kopprodukts - 0,3;
- bezdarba līmenis- 0,15;
- ienākuma nodoklis - 0,1;
- nefinansu investīcijas - 0,1;
- demogrāfiskā slodze - 0,1;
- aktīvo uzņēmumu skaits - 0,1;
- iedzīvotāju blīvums - 0,05;
- pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas - 0,1.

Svaru summa **1,0.**

Vispārējais attīstības indekss

Izmantojot iepriekš minētos analītiskos rajonu attīstības indeksus un to nozīmības svarus, vispārējais teritorijas attīstības indekss tiek aprēķināts kā svērtais vidējais. Piemēram, Valmieras rajonam:

- iekšzemes kopprodukts - 0,984 x 0,3 = 0,295;
- bezdarba līmenis- 0,444 x 0,15 = 0,067;
- ienākuma nodoklis - 0,541 x 0,1 = 0,054;
- nefinansu investīcijas - -0,294x 0,1 = -0,029;
- demogrāfiskā slodze - 0,262 x 0,1 = 0,026;
- aktīvo uzņēmumu skaits - 1,015 x 0,1 = 0,101;
- iedzīvotāju blīvums - 0,770 x 0,05 = 0,038;
- pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas - 0,258 x 0,1 = 0,026.

Kopā **0,578.**

Pamattabulās uzrādītie dati izskaitļoti ar datorprecizitāti un noapaļošanos kļūdu robežās var atšķirties no šiem.

Redzams, ka Valmieras rajonā gandrīz visi analītiski attīstības rādītāji, (izņemot nefinansu investīcijas) pozitīvi novirzās no vidējiem. Taču vislielāko ietekmi uz vispārējo attīstības indeksu dod iekšzemes kopprodukts un liels aktīvo uzņēmumu skaits.

Līdzīgi var vērtēt citas teritorijas: pilsētas un pagastus. Taču jāņem vērā dažas īpatnības. Piemēram, pirmā līmeņa administratīvi teritoriālām vienībām – pagastiem, pilsētām un šobrīd arī jau novadiem netiek aprēķināta iekšzemes kopprodukta vērtība, toties var izmantot zemes kadastrālo vērtību.

Veiktā analīze pagaidām "taustāmu" labumu dod vienīgi tiem, kas nonāk saraksta lejasdaļā, tiem, kas augšdaļā, - vienīgi ceļ pašapziņu. Tomēr galvenais, mūsuprāt, ir samērā detalizētas pašvērtēšanas iespējas, izmantojot aprēķinu starprezultātus. Ir iespēja konstatēt, kur teritorija uz vispārējā fona strādā un dzīvo sekmīgi un kur vērojama atpalicība un nepieciešama vadības iejaukšanās un atbalsts.

Ir skaidrs, ka laika gaitā analīzes metodika tiks vēl pilnveidota, ietverot tajā rādītājus, kas raksturo teritorijas infrastruktūru un tādas sasāpējušas sfēras kā veselības aizsardzību, izglītību, veco ļaužu aprūpi.

Aprēķinos nav ņemts vērā tāds faktors kā lielo republikas pilsētu klātbūtne. Ģeogrāfiski tās iekļauj attiecīgo rajonu teritorija, šajās pilsētās bieži ir izvietotas rajonu padomes un citas iestādes un lielāko uzņēmumu centri. Taču jāatceras, ka juridiski un arī statistiski šīs pilsētas atrodas ārpus rajona. Izmantojot analoģiju no astronomijas, lielā pilsēta rajonam ir kā tāds "melnais caurums". No vienas puses, tā it kā nemaz rajonā nav, no otras - tā gravitācijas spēks ir milzīgs un izplatās tālu.

Grūtības rada arī tas, ka katras lielpilsētas klātbūtne ir specifika. Ja Rīga Rīgas rajonu pakāpeniski veido par savu priekšpilsētu, tad, piemēram, bagātās Ventspils ietekme uz savu pieguļošo rajonu ir salīdzinoši mazāka. Virkne vērtēto rādītāju Ventspils rajonā ir bijuši pat negatīvi (2002.gadā tie uzlabojušies). Hipotētiski varētu pieņemt, ka Rīga attīstās daudzpusīgāk: ir lielie, mazie un vidējie uzņēmumi. Daudzi no tiem savu darbību izplata uz blakus rajonu teritorijām. Ventspils bagātība savukārt galvenokārt balstās uz lielo tranzīta uzņēmumu ienākumiem, tiem nekādas blakus teritorijas nav vajadzīgas. Rajoni, caur kuru teritorijām iet naftas un citu "labumu" resnās caurules, par to praktiski nesaņem neko. Tikai ekoloģiskus draudus, ja "kas notiek".

2.2. Mazo un lielo teritoriju vērtēšanas specifika

Kur beidzas māja un sākas Dzimtene?

Katrs esam dzimuši kādā mājā. Bieži vien "māja" ir dzīvoklis daudzdzīvokļu namā. Kas ir māja cilvēkam un tautai, skaisti pateicis dzejnieks Edvarts Virza: "...kas tad tauta ir? Tā ir noslēgtas debesis, kur zvaigžņu vietā mirdz un laistās ģimenes, kas visas griežas ap māju, no kuras tās cēlušās". (Virza E. Kārlis Ulmanis. - Kopenhāgenā: Imanta, 1955.- 174.lpp.).

Līdz skolas gadiem bērns iepazīst un iemīl savu vecāku māju un tās apkārtni. Sākot skolas gaitas, paveras skats uz pagastu. Arī tas ir jāiemīl.

Par pagastu kā "mazo dzimteni", bez kuras nav lielās, daudzās savās runās ir runājis Kārlis Ulmanis. "Ja mēs mīlam mūsu zemi, ja mums ir svēta mūsu pagātne un nākotne, ja mums ir mīļa mūsu tauta un mēs gribam to uzturēt dzīvu un stipru, - tad paliksim uzticīgi savai dzimtajai vietai, savam pagastam, savai ģimenei un savai dzimtās zemes kapsētai pēc

nāves". (No uzrunas karogu pasniedzot Bērzmuižas pamatskolai 1937.gada 12.septembrī.- Daģis J. Prezidents Kārlis Ulmanis latviešu tautas apvienotājs, II.-R.:LU, 1990.- 513.lpp.).

Un citā runā tajā pašā dienā "Un ja mēs savā pagastā nevaram dzīvot, diendienā mūsu bērnības takas mīt, tad tomēr lai savās domās mēs varētu dzīvot sava tēva pagastā."(Turpat, 503.lpp.).

Uzsākot mācības vidusskolā, parasti jau kādā pilsētā vai lielākā ciemā, jaunietis sāk aptvert rajonu un pēc tam valsti. Vai varēs arī tos iemīlēt?

Ja šī mīlestības ķēde nesākas vai kādā posmā pārtrūkst, valsts var iegūt lojālu pilsoni, bet ne patriotu. Tādam neiemīlējušam ir tikai viens solis līdz bieži dzirdētai atziņai : "Es mīlu šo zemi, bet nemīlu šo valsti".

Sekosim arī savā zinātniskajā pētījumā šai izaugsmei. Sāksim ar mazāko - ar pagastiem.

*Lai katrs pagasts ir kā centrs**

Katrs pagasts, tāpat kā katra valsts, ir vienreizējs un savdabīgs. Ar savu upi, ezeru, pilskalnu vai dzērvenāju. Un vispirms ar cilvēkiem, kas tur dzīvo. Vai tos vispār var un vajag salīdzināt un kaut kā novērtēt?

Vispārcilvēciskā nozīmē nevar un nevajag. Katram ir sava unikāla vieta un vērtība. Taču kādā šaurā skatījumā jeb aspektā vērtējums ir iespējams un lietderīgs.

Ja jau ANO Attīstības programmas pārskatos rēķina valstu attīstības indeksus, arī Latvijai piešķirot kādu vietu aiz piecdesmitās, kādēļ lai mēs līdzīgus indeksus nerēķinātu savas valsts pagastiem un pilsētām? Protams, pēc savas, vietējiem apstākļiem piemērotas, metodikas. .

Un ar atrunu, ka tie atspoguļo vienīgi teritoriju saimniecisko attīstību.

Vai varētu pagastus sarindot arī pēc dabas ainavu skaistuma un tur dzīvojošo cilvēku labestības, par to var klusuma brīdī padomāt, bet izskaitļot pagaidām nevar. Un diezin vai tas kādreiz būs vajadzīgs.

No Ņujorkas debesskrāpjiem raugoties, visa Latvija ir tāla province, ja tādu vispār var pamanīt. No Rīgas ministriju kabinetiem skatoties, piemēram, Jaunpils ir "nomale". Bet Jaunpils pagasta padomes priekšsēdētāja Ligita Gintere savā ļoti pārdomātajā intervijā avīzei saka: "Mēs, jaunpilieši, nevienu brīdi nejūtamies kā nomale... mēs esam centrs pats par sevi." (Neatkarīgā Rīta Avīze, 2003.9.augustā, 2.lpp.).

Sarindojot Latvijas pagastus kā gājputnus kāsī, esam pārliecināti, ka visa šī garā rinda vienmērīgi lido uz priekšu, tikai brīžiem stiprākie izvirzās priekšgalā, kur vēja pretestība lielāka, vājākos palaižot aizvējā.

Pagastu attīstības indeksu priekšvēsture

Latvijas Statistikas institūts teritoriju attīstības indeksu aprēķināšanas pirmo metodiku izstrādāja 1996. un 1997.gadā, pirms plašākas lietošanas to apspriežot ar Ekonomikas ministrijas, pašvaldību un citu ieinteresēto organizāciju pārstāvjiem. To izmantoja, lai noteiktu pretendentus īpaši atbalstāmo teritoriju statusa iegūšanai. (Vanags E. "Īpaši atbalstāmo reģionu noteikšana" - "Statistiskās informācijas pilnveidošana atbilstoši starptau-

*Turpmāko iedaļu sagatavošanai izmantota pirmpublikācija: Krastiņš O., Locāne V. "Lai katrs ir kā centrs".- "Latvijas Vēstnes", 2003.g. 26.septembrī, Nr.133(2898).-10.,11.lpp

tiskiem standartiem": Zinātniskā darba pārskats 1996. — R.: LSI, 1997., 7.—10.lpp.).

Metodika bija samērā vienkārša, paredzot visas teritorijas sakārtot (ranžēt) pēc katra saimniecisko attīstību raksturojošā rādītāja.

Pēc tam visu rādītāju rangus svēra ar īpašiem rādītāju nozīmīguma koeficientiem un ieguva svērto rangu summu katrai teritoriālajai vienībai. Šīs summas atkal ranžēja un katras vienības rangs parādīja noteiktas teritorijas vietu vispārējā noslāņošanās procesā.

Atbilstoši 1997.gada metodikai īpaši atbalstāmās teritorijas noteica atsevišķi divās grupās. Pirmo grupu veidoja rajoni un republikas pilsētas, otro grupu – pagasti un pilsētas.

Pagastu un pilsētu grupā izmantoja šādus rādītājus (iekavās norādīti to nozīmības svari):

bezdarba līmenis	(2,0),
iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmērs uz vienu iedzīvotāju	(2,0),
demogrāfiskās slodzes līmenis	(1,0),
iedzīvotāju blīvums	(1,0),
rūpniecības vajadzībām izmantojamās platības un ar ražošanas un sociālās infrastruktūras objektiem aizņemtās platības īpatsvars kopējā teritorijas platībā	(1,0),
personu skaits ar augstāko un vidējo izglītību uz 1000 iedzīvotājiem 18 un vairāk gadu vecumā	(1,0).

1997.gada metodika tika uzlabota 2000.gadā, gan pilnveidojot grupu sastāvu un vērā ņemamo rādītāju loku, gan būtiski mainot kopindeksu aprēķināšanu.

Abas līdzšinējās grupas bija visai atšķirīgas, jo republikas pilsētas sociāli ekonomiskās attīstības ziņā ir ievērojami spēcīgākas nekā rajoni. Līdzīgi pagastu un pilsētu grupā pagasti sociāli ekonomiskās attīstības ziņā atpaliek no pilsētām. Tāpēc, īstenojot kompaktuma un viendabības principu, 2000.gadā apstiprinātā metodika paredz pāreju uz trim īpaši atbalstāmo teritoriju grupām: rajoni, pilsētas un pagasti. Šīs trīs grupas ir daudz viendabīgākas, salīdzinot ar līdz šim esošajām grupām.

Jaunajās pagastu un pilsētu grupās vairs nav ieslēgti divi rādītāji:

- personu skaits ar augstāko un vidējo izglītību uz 1000 iedzīvotājiem 18 un vairāk gadu vecumā;
- rūpniecības vajadzībām izmantojamās platības un ar ražošanas un sociālās infrastruktūras objektiem aizņemtās platības īpatsvars kopējā teritorijas platībā.

Pirmo rādītāju izslēdza tāpēc, ka tas bija novecojis, jo to varēja dabūt tikai no 1989.gada tautas skaitīšanas materiāliem. Prakse liecināja, ka otrais rādītājs neraksturoja pietiekoši objektīvi teritorijas sociāli ekonomiskās attīstības līmeni un bija novecojis.

Pagastu grupā pēc dažu ekspertu ieteikuma ieslēdza jaunu rādītāju "Zemes vidējā kadastrālā vērtība". Tā ir zemes iespējamā tirgus cena, kurā ietverts zemes kvalitātes novērtējums ballēs, attālums no pilsētu centriem un transporta koridoriem.

Visās trīs grupās iekļāva rādītāju "Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas".

Atbilstoši 2000.gada metodikai kopindeksus aprēķināja, veicot sākotnējo pamatrādītāju standartizāciju. Tas ļāva metriski samērot dažādās mērvienībās izteiktus rādītājus (cilvēki, lati u.c.) un aprēķināt svērto vidējo indeksu. Kā to praktiski izdarīt, to visplašāk aprakstījām rakstā "Ja sacensībās uz starta stātos teritorijas" (Krastiņš O., Vanags E., Locāne V.- "Latvijas Vēstnesis", 2002.g. 10. un 11. oktobrī, Nr.146(2721), 147 (2722)). Raksts vairāk gan bija orientēts uz rajonu ekonomiskās attīstības vērtēšanu.

Īss metodikas izklāsts un analīzes rezultāti par visiem Latvijas pagastiem laikā no 1999. līdz 2001.gadam ir ietverti izdevumā "Reģionu attīstība Latvijā", ko izdevusi valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Reģionu attīstība", R.: 2003. (galvenie mūs šobrīd interesējošie materiāli ir 14., 15., 36., 37., 72.-76.lpp.).

Vērtēšanas pamatrādītāji

Teorētiski pagastu un arī citu teritoriju ekonomisko attīstību varētu vērtēt daudzpusīgi, izmantojot dažādus rādītājus. Taču praktiski nākas aprobežoties ar to samērā nelielo rādītāju loku, kuri par visiem pagastiem ir zināmi Centrālajā statistikas pārvaldē vai kādā citā centrālā valsts iestādē. Izmantot vēl citus rādītājus, kurus ieteiks un droši vien aprēķina un izmanto aktīvākie pašvaldību darbinieki savās teritorijās, nav iespējams, ņemot vērā izmaksas speciāli organizētai to savākšanai. Vēl jo vairāk tādēļ, ka pasīvākās pašvaldības tos nerēķinās un neiesūtīs.

Pagaidām metodikas izstrādātāji ierobežojas ar tā sauktajiem objektīvajiem rādītājiem, kuri atspoguļo faktisko stāvokli, bet ne vērtējumus un viedokļus. Interesantu domu izsaka jau minētās grāmatas "Reģionu attīstība Latvijā" autori: "... reģionālās attīstības procesu izpētei svarīgi būtu papildināt konkrētu teritoriju statistiskos rādītājus ar datiem, kas parāda vietējo pašvaldību, valsts institūciju, uzņēmēju un citu procesa dalībnieku teritorijas attīstības novērtējumu." (70.lpp.).

Ja šādām aptaujām un to rezultātu izstrādei atrastos līdzekļi, priekšlikumu noteikti varētu atbalstīt. Taču, pēc mūsu domām, kā pētījuma starpposms būtu jāaprēķina patstāvīgs subjektīvo novērtējumu indekss, kuram varētu dot pagaidu nosaukumu "optimisma indekss", "cerību indekss" vai tamlīdzīgi. Iestrādāt to kopējā teritoriju, tajā skaitā pagastu, attīstības indeksā varētu tikai pēc tam, kad būtu pamatots aptaujājamo personu loks, konstatēta to pietiekama atsaucība un minimāla ieinteresētība pētījuma rezultātos.

Ir konstatēts ka dažādās tā sauktajās konjunktūras aptaujās, kur atbildētājus pētījuma rezultāti neinteresē, dominē neitrālās atbildes "ne labi, ne slikti", kas var nozīmēt arī "lieciet mani mierā!". Savukārt uzņēmējs, kurš reklamē savu preci vai pakalpojumus, diezin vai atklāti pateiks, ka ir tuvu bankrotam. Pašvaldības vadītājs, kurš vēlas panākt īpaši atbalstāmās teritorijas statusu, var tendenciozi pasliktināt savu vērtējumu, cerot tā pazemināt vispārējo attīstības indeksu.

Un tā pagastu attīstības indeksi pēc 2002.gada datiem ir aprēķināti, izmantojot šādus sešus pamatrādītājus.

1. **Bezdarba līmenis**, procentos no darbspējīgo iedzīvotāju skaita. Dati ņemti no Nodarbinātības valsts dienesta. 2003.gada 1.janvārī vidēji visos Latvijas pagastos bezdarba līmenis bija $\bar{x} = 7{,}4\%$, ar standartnovirzi $s = 4{,}9\%$. Pēdējie skaitļi, kā turpmāk būs parādīts piemērā, tiek izmantoti konkrētu pagastu datu standartizācijai.

2. **Iedzīvotāju ienākuma nodoklis** pārskata gadā uz vienu iedzīvotāju. Tas ir labākais no pagastu skatījumā pieejamajiem rādītājiem, kas raksturo iedzīvotāju ienākumus un līdz ar to viņu labklājību. Datus par iedzīvotāju ienākuma nodokli iegūst no Valsts kases. 2002.gadā vidējais ienākuma nodoklis visos Latvijas pagastos bija Ls 54,6 ar standartnovirzi Ls 31,5.

3. **Demogrāfiskās slodzes līmenis** ir bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecība pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu. Datu avots — Centrālā statistikas pārvalde. 2003.gada sākumā demogrāfiskā slodze vidēji visos Latvijas pagastos bija 660 ar standartnovirzi 89.

4. **Iedzīvotāju skaits uz vienu teritorijas kvadrātkilometru** jeb apdzīvotības blīvums. Datu avots — Centrālā statistikas pārvalde. 2003.gada 1.janvārī Latvijas pagastos vidēji uz vienu kvadrātkilometru dzīvoja 12 iedzīvotāji ar standartnovirzi 10,6.

5. Lauku pagastos joprojām liela nozīme ir lauksaimniecībai. Tādēļ pagastu attīstības iespējas nosaka zemes kvalitāte, un to mērī ar **zemes vidējo kadastrālo vērtību** latos par hektāru. Datu avots: Valsts zemes dienests. 2002.gadā Latvijas pagastos vidējā zemes kadastrālā vērtība bija 139,9 Ls/ha ar standartnovirzi 76,9.

6. **Iedzīvotāju skaita izmaiņas procentos**. Tās veido dzimušo un mirušo skaita starpība un migrācijas saldo. Šis rādītājs zināmā mērā atspoguļo pagasta pievilcību un vēlmi apmesties tajā uz dzīvi vai — tieši otrādi — pagastu atstāt. Nelielos pagastos gadu no gada šīs rādītājs ir ļoti mainīgs, nestabils. Tādēļ analīzei izmantojām iedzīvotāju skaita izmaiņas ilgākā laika periodā (2003.gada 1.janvārī, salīdzinot ar 1998.gada 1.janvāri). Dati aprēķināti Latvijas Statistikas institūtā, izmantojot CSP sākotnējo informāciju. Šajā laikā Latvijas pagasti vidēji ir zaudējuši 1,8% savu iedzīvotāju ar standartnovirzi 6,3.

Atsaucoties uz pirmpublikāciju "Latvija Vēstnesī" Kalsnavas pagasta padomes priekšsēdētājs izteica šaubas, vai vērtējamo pamatrādītāju skaitā vajadzētu būt zemes kadastrālajai vērtībai, jo tā raksturo dabas faktoru, bet ne pagasta vadības un iedzīvotāju darba rezultātus. Turklāt dati par zemes kadastrālo vērtību pēdējos gados nav atjaunoti un neatspoguļo ieguldījumus zemes kvalitātes uzlabošanai, ne tās tirgus vērtību. Ja tuvākajā laikā zemes kadastrālā vērtība netiks pārvērtēta, šo rādītāju no attīstības pamatrādītāju sastāva vajadzēs izslēgt.

Savukārt saņēmām ieteikumu iekļaut vērtējamo pamatrādītāju skaitā kādu pagasta budžeta izpildes vispārinošu rādītāju, kura statistiskais saturs un iegūšanas avoti vēl jāprecizē.

Lūdzam arī citu pagastu pašvaldību vadītājus, deputātus, darbiniekus un visus iedzīvotājus piedalīties vērtēšanas metodikas pilnveidošanā sūtot savus priekšlikumus Latvijas Statistikas institūtam Rīgā Krišjāņa Barona ielā 30.

Ar piemēriem viss kļūst skaidrāks

Piemēru demonstrēšanai izmantojām Jaunpils pagastu, ņemot vērā tās vadītājas lielo interesi par sava un kaimiņu pagastu turpmāko likteni. No Latvijas pretējās puses izvēlējamies Kokneses pagastu (2.2.tabula).

Tabulas pirmajā ailē saīsinātā redakcijā ir pierakstīti iepriekš aplūkoto attīstības indeksu veidojošo pamatrādītāju nosaukumi, otrajā — to reālās vērtības pagastā katram rādītājam raksturīgajās mērvienībās.

Piemēram, Jaunpils pagastā 2003.gada sākumā oficiālais bezdarba līmenis bija 6,6% (iepriekšējo — 1999., 2000., 2001. — gadu sākumā attiecīgi 3,7; 4,5; 6,0). Tātad dinamikā stāvoklis nedaudz pasliktinājies.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis attiecīgi ir Ls 51,9 (37,5; 44,6; 46,3), kas liecina par nelielu labklājības uzlabošanos, gan pieņemot, ka cenu līmenis paliek nemainīgs, kas neatbilst īstenībai.

2.2.tabula. **Jaunpils un Kokneses pagastu attīstības indeksa aprēķināšanas metode un starprezultāti pēc 2002.gada datiem**

Rādītāji	Reālā vērtība x	Novirze no visu pagastu vidējā $x-\bar{x}$	Standartizētā vērtība $t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	Rādītāja statistiskais svars	Attīstības indeksa komponents
Jaunpils pagasts					
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., %	6,6	-0,8	-0,154	0,25	0,039
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	51,9	-2,7	-0,086	0,25	-0,022
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	674	14,3	0,160	0,15	-0,024
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	16,7	4,7	0,442	0,1	0,044
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls	164	24,2	0,315	0,1	0,031
Iedzīvotāju skaita izmaiņas, procentos (2003.-1998.)	-5,8	-4,0	-0,641	0,15	-0,096
Kopā (attīstības indekss)	**x**	**x**	**x**	**1**	**-0,028**
Kokneses pagasts					
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., %	6,6	-0,8	-0,162	0,25	0,040
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	88,5	33,9	1,075	0,25	0,269
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	666	6,8	0,077	0,15	-0,011
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	25,5	13,5	1,275	0,1	0,127
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls	165	25,2	0,328	0,1	0,033
Iedzīvotāju skaita izmaiņas, procentos (2003.-1998.)	-5,5	-3,8	-0,598	0,15	-0,090
Kopā (attīstības indekss)	**x**	**x**	**x**	**1**	**0,368**

Demogrāfiskās slodzes rādītāji dinamikā ir šādi: 674 (808; 765; 726). Demogrāfiskā slodze pagastā samazinās.

Iedzīvotāju blīvums savukārt ir šāds: 2003.gada sākumā 16,7 (2000., 2001., 2002.gada sākumā attiecīgi 17,2; 16,4; 16,8). Tātad iedzīvotāju skaits nedaudz samazinās, ko tiešāk atspoguļo nākamais rādītājs.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas 2003.—1998.gadā Jaunpils pagastā ir mīnus 5,8%. Pagastam par attaisnojumu atgādināsim, ka vidēji arī visos Latvijas pagastos tas ir negatīvs — mīnus 1,8%.

2.2.tabulas 3.un 4. ailē ir parādīta sākotnējo rādītāju pakāpeniska standartizācija. 3.ailē ir aprēķināta pagasta faktisko un visas Latvijas pagastos vidējo rādītāju starpība. Piemēram,

par bezdarba līmeni $x - \bar{x} = 6{,}6 - 7{,}4 = -0{,}8$. Bezdarba līmenis Jaunpils pagastā ir par 0,8 procentu punktiem mazāks nekā vidēji visos Latvijas pagastos. 4.ailē šīs starpības ir dalītas ar attiecīgo rādītāju standartnovirzēm, tā atbrīvojoties no konkrētu rādītāju mērvienībām un padarot tos salīdzināmus.

Piemēram, bezdarbam

$$\frac{x - \bar{x}}{s} = \frac{6{,}624 - 7{,}386}{4{,}931} = -0{,}154.$$

Jaunpils pagastā bezdarba līmenis ir par 0,154 standartnovirzēm mazāks nekā vidēji visos Latvijas pagastos.

Līdzīgus aprēķinus veic arī par pārējiem pieciem pagastu ekonomiskās attīstības pamatrādītājiem.

Tā kā standartizētie rādītāji vairs nav saistīti ar konkrētām mērvienībām, 2.2.tabulas 4.ailes datus varētu formāli saskaitīt, iegūstot nosacītu kopindeksu.

Taču vēl ir nepieciešamas divas atrunas un līdz ar to divas korektīvas.

Pēc vairāku ekspertu komisiju domām, visi līdz šim minētie rādītāji nav vienādi nozīmīgi kopējā pagasta vērtējumā. Par nozīmīgākajiem tikuši atzīti bezdarba līmenis un iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Tādēļ, veidojot pagastu attīstības kopindeksu, katram rādītājam tiek piekārtots savs, atšķirīgs statistiskais svars.

Piemēram, eksperti ir uzskatījuši, ka bezdarba līmenim un iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielumam ir divarpus reizes lielāka nozīme nekā iedzīvotāju blīvumam un zemes kadastrālajai vērtībai. Lai vienkāršotu aprēķinus, šādi ekspertu vērtējumi tiek pārrēķināti tā, lai visu sešu rādītāju svaru summa būtu viens (2.2.tabulas priekšpēdējā aile).

Tabulas pēdējā ailē notiek pagastu attīstības indeksa aprēķināšana pa komponentiem (rādītājiem) un kopā. Pa komponentiem to izdara, reizinot atsevišķo rādītāju standartnovirzes ar statistiskajiem svariem, piemēram, bezdarbam $-0{,}154 \times 0{,}25 = -0{,}039$.

Pirms pēdējās ailes rādītāju saskaitīšanas vēl jāņem vērā otra atruna jeb īpatnība. Ja no sešiem rādītājiem četri ir tādi, kuru augsts līmenis raksturo labu stāvokli un otrādi, tad divu rādītāju raksturs ir pretējs. Augsts bezdarba un demogrāfiskās slodzes līmenis raksturo sliktu, grūtu stāvokli, bet zems — labu. Tādēļ 2.2.tabulas pēdējā ailē attiecīgās komponentu algebriskās zīmes ir mainītas uz pretējām.

Un tā, saskaitot 2.2.tabulas pēdējās ailes skaitļus, iegūstam, ka Jaunpils pagasta attīstības indekss 2002.gadā ir -0,028, bet Kokneses pagasta — 0,368.

Salīdzināšanas bāze ir nulle. Ja pagastu sadalījums pēc attīstības līmeņa būtu tuvu normālam sadalījumam (īstenībā, kā redzēsim, tā nav), tad visu pagastu vidējais attīstības indekss būtu nulle.

Kā rāda aprēķini, Jaunpils pagasta attīstības indekss ir tuvs nullei (vidējai vērtībai un vidējam attīstības līmenim), bet Kokneses pagasta attīstības indekss diezgan ievērojami pārsniedz vidējo.

Pie pagastu attīstības indeksu interpretācijas un lietošanas iespējām vēl atgriezīsimies.

Cik liels vai mazs var būt indekss

Pagastu attīstības indekss ir standartizēts rādītājs. Ja pagasti pēc attīstības veidotu normālu sadalījumu*), tad šāda rādītāja vidējai vērtībai vajadzētu būt 0, bet standartnovirzei - 1

No profesionālās interpretācijas viedokļa varbūt būtu lietderīgi vidējā līmenī strādājošai teritorijai piekārtot attīstības indeksu 1, nevis 0. Formāli tas nozīmētu visiem indeksiem pieskaitīt konstanti 1, kas neko nemainītu pēc būtības, bet būtu atkāpšanās no statistikas teorijas un īpaši no matemātiskās statistikas tradīcijām. Pagaidām to nedarām un iebildumus neesam saņēmuši.

Tālāk, ja pagasti pēc savas attīstības veidotu normālu sadalījumu, standartnoviržu intervālā no -1 līdz +1 vajadzētu atrasties aptuveni 68% pagastu, daloties līdzīgās daļās pozitīvo un negatīvo vērtējumu apgabalā. Savukārt intervālā no -2 līdz +2 būtu sagaidāms ap 95% pagastu, bet, ja indekss pārsniedz +3 vai nesasniedz -3, stāvoklis jāvērtē kā ekstremāls.

Aplūkojot faktiskos datus 11.pielikumā, redzams, ka pagastu sadalījums pēc attīstības indeksa ievērojami atšķiras no normālā sadalījuma.

Vispirms jāatzīmē divi pagasti, kuri vispārējā kopā neiederas: Ozolnieku pagasts Jelgavas rajonā ar attīstības indeksu 2002.gadā 5,42 un Stopiņu pagasts Rīgas rajonā ar 3,75. Statistikas datu apstrādē šādas vienības nereti izslēdz no kopējā masīva apstrādes kā neraksturīgas (artefakti), to atrunājot komentāru daļā. Mēs to pagaidām neesam darījuši, bet tas var būt viens no iemesliem, kādēļ pagastu ar negatīviem attīstības indeksiem ir vairāk nekā ar pozitīviem.

Pagastu ar ekstremāli negatīviem vērtējumiem nav.

Visvairāk pagastu koncentrējas attīstības indeksu apgabalā no -1 līdz +1 — 86% no pagastu kopskaita sagaidāmo 68% vietā. Tas nozīmē, ka krass noslāņošanās process ir skāris ap 15% pagastu, bet vairumā gadījumu tas ir mērens.

Iegūtos pagastu vērtējumu rezultātus plašāk aplūkosim atsevišķa nodaļā

Ar skatu nākotnē

Teritoriālās statistikas nākotne ir būtiski saistīta ar to, kā tiks turpināta un pabeigta administratīvi teritoriālā reforma.

Teritoriālā statistika būs jo pilnīgāka, jo vairāk būs teritoriālo vienību, par kurām būs pieejami dati. Ja to būs mazāk, teritorija kļūs nivelēti vienveidīgāka, kartogrammās iekrāsota

---

*) Par sadalījumu vispār statistikā sauc kopas vienību (novērojumu) grupējumu pēc kādas pētījumu būtiskas pazīmes. Piemēram, automāts sver cukuru paciņās, kuru normatīvais svars ir 1kg (1000gr.). Ja no lielās paciņu partijas ņems izlasi un paciņas pārsvērs ar svariem, kuru precizitāte ir 1gr., tad visvairāk būs paciņu ar svaru robežās no 999 līdz 1001gr. Jau mazāk – robežās no 996 līdz 998 un no 1003 līdz 1004gr. utt. Paciņu ar svara novirzi no vajadzīgā 10gr. un vairāk kopā nevajadzētu būt.

Ja šādu vienību (paciņu) sadalījumu attēlo ar stabiņu diagrammu (ko statistikā sauc par histogrammu) iegūstot visumā simetrisku piramīdveida attēlu. To var izlīdzināt ar zvanveida līkni, kas arī ir normālā sadalījuma funkcijas grafiskais attēls. Normālo sadalījumu veido praktiski visas mērījuma kļūdas, izlases kļūdas u.c.

Sociālekonomiskas vienības (cilvēki, mājsaimniecības, pagasti) pēc to būtiskām pazīmēm parasti veido sadalījumu, kas tikai tuvināti atbilst normālajam. Tad normālo sadalījumu var izmantot par konkrētā (empiriskā) sadalījuma tuvinātu matemātisku modeli, jo normālā sadalījuma īpašības ir labi izpētītas (skat. O.Krastiņš, I.Ciemiņa, Statistika, 2003., - 93.-113., 168.-172. u.c. lpp.).

zaļgani pelēkā krāsā. Diemžēl ir kļuvis par tradīciju, ka par mazāko uzskaites vienību pieņem mazāko administratīvi teritoriālo vienību. Milzīgajā Rīgā ar grūtībām var iegūt kādus datus par pilsētas rajoniem — priekšpilsētām, taču "lielajā" statistikā Rīga parādās kā viena vienība. Pilnīgi iespējams, ka laukos novads būs ne vien mazākā administratīvā, bet arī mazākā statistiskā vienība. Ja netiks veidots kāds novadu iedalījums sīkākās statistiskās vienības, jo mazāk būs novadu, jo nabadzīgāka teritoriālā statistika.

Pētījums jau izgājis — un tam ir jāiziet — ārpus zinātniskās pētniecības ietvariem. Lielu iniciatīvu šajā jomā ir parādījusi VSIA "Reģionu attīstība". Pēc tās speciālistu domām, "šobrīd šie rādītāji tiek izmantoti valsts mēroga programmas darbības nodrošināšanai, bet nākotnē tos varētu lietot attīstības plānošanas mērķiem, kā arī starptautisko programmu un projektu monitoringa procesā. Teritoriju attīstības indeksu var lietot reģionālās attīstības atbalsta intensitātes noteikšanai" ("Reģionu attīstība Latvijā", 15.lpp.). "Nākotnē ir svarīgi vienas vai vairāku valsts institūciju ietvaros izveidot un uzturēt reģionālās attīstības datu bāzi "(turpat, 70.lpp.).

Domājam, ka šie mērķi ir izpildāmi. Tāpat ceram, ka administratīvi teritoriālās reformas gaitā, meklējot efektīvākās teritoriju administratīvās pārvaldes formas, netiks primitīvi vienkāršotas statistiskās analīzes iespējas, saglabājot detalizētu skatījumu uz visām tām vienībām, kuras, kā teica Ligita Gintere, jūtas kā "...centrs pats par sevi".

Rajons. Tā robežas jau aiz apvāršņa

Latviešu konversācijas vārdnīcā (21.sēj.) varam lasīt, ka, pakāpjoties 10 metrus augstā pakalnā vai novērošanas tornī, redzamais attālums ir līdz 15 km (1.sēj. 779.sleja). Rajona robežas ir daudz tālāk. Rajonu vienlaikus pārredzēt nevar.

Ja jaunībā ir daudz ceļots pa dzimtajām vietām, rajona kopaina jeb tēls veidojas tikai apziņā. Ja ne -rajons ir jāuztver, skatoties kādā detalizētā kartē, bet tā raksturojumi - statistiskās tabulās.

Rajona ģeogrāfiskā savdabība parasti vairs nav saistāma ar kādu upi, ezeru, pilskalnu, kā tēlaini skatījām pagastus. Katrā rajonā būs kāda lielāka un vairākas mazākas upes, Latvijas apstākļos - diezgan daudz ezeru, mežu, pakalnu.

Rajonā jau neizbēgami būs nevien labestīgi cilvēki, bet arī noziedznieki...

Arī saimnieciskā ziņā rajons nav viendabīgs. Tajā var būt gan attīstīti, gan relatīvi vāji pagasti un pilsētas. Rajonu vērtējums jau ir jābalsta uz daudz plašāk vispārinātiem vidējiem lielumiem. Rajonu iekšējo nevienmērību turpmāk raksturosim ar speciāliem attīstības nevienmērības indeksiem.

Šajā nodaļā rajonu attīstības indeksus veidosim, izmantojot pamatrādītāju vidējos lielumus. Kaut arī tajos ir izdzēsta rajonu iekšējā neviendabība, redzēsim, ka arī šajā skatījumā Latvijas rajoni ir ļoti atšķirīgi.

Divi rajoni - dažādi indeksi

Rajonu attīstības indeksu aprēķināšanas un vērtēšanas metodiku šajā vietā varam aplūkot saīsināti, jo rajonu piemērus izmantojām jau iepriekšējā nodaļā, aprakstot teritoriju vērtēšanas vispārējo metodiku.

Metodikas vispārējie pamati dažādu līmeņu teritoriju (pagastu, pilsētu, rajonu) attīstības indeksu aprēķināšanai un vērtēšanai ir kopēji. Atšķiras vienīgi pamatrādītāju skaits un sastāvs, kurus izmanto attīstības indeksa sintezēšanai. Līdz ar to izmainās pamatrādītāju nozīmības svaru sistēma. Citādi metodika visu līmeņu teritorijām ir kopēja.

Rajonu attīstības indeksa aprēķināšanai, ka jau minējām iepriekšējā nodaļā, patreiz izmanto astoņus pamatrādītājus. Tie saīsinātā redakcijā ir atkārtoti 2.3.tabulas 1.ailē. Tabulā doti izvērsti starprezultāti pa komponentiem attīstības indeksa izveidošanai Valmieras un Preiļu rajoniem. Tabulas vispārējā uzbūve un aiļu saturs sakrīt ar attiecīgo izvērsto tabulu pagastu attīstības indeksa aprēķināšanu (2.2.tabula).

Valmieras rajonā samērā augstā attīstības indeksa galvenais komponents ir sasniegtā lielā iekšzemes kopprodukta vērtība, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā. Arī vairums citu attīstības indeksa komponentu Valmieras rajonā ir pozitīvi. Izņēmums ir vienīgi nefinansu investīciju lielums uz vienu iedzīvotāju 2002.gadā, kas veido negatīvu, bet nullei tuvu skaitli.

Savukārt Preiļu rajonam attīstības kopindekss ir izteikti negatīvs. Galvenā kopindeksu veidojošā komponente ir augstais bezdarba līmenis rajonā 2003.gada sākumā (arī iepriekšējos gados). Gandrīz tikpat liela nozīme ir iekšzemes kopproduktam, kura vērtība Preiļu rajonā ir turpat vai divas reizes mazāka nekā Valmieras rajonā (rēķinot uz 1 iedzīvotāju gadā). Abi minētie ekonomikas attīstības pamatrādītāji ir saturiski saistīti savā starpā. Vienīgi iedzīvotāju blīvums Preiļu rajonā ir ļoti tuvs visu Latvijas rajonu vidējam iedzīvotāju blīvumam, ar pavisam nenozīmīgu pozitīvu novirzi. Šī vienīgā pozitīvā novirze Preiļu rajona attīstības kopindeksu ietekmē ļoti maz.

Lai cik plašus veidotu teritoriālās statistikas datu krājumus, tajos nav iespējams ietvert tik detalizētu informāciju par visiem Latvijas rajoniem un pagastiem kā izmantojām tikko kā apkopotajos atsevišķu teritoriju piemēros. Tik plaša informācija nav arī šīs grāmatas pielikumos. Ja grāmatas lasītājus tā interesē, to var iegūt Latvijas Statistikas institūtā elektroniskā vai izdruku formā.

Ciktāl salīdzināt nesalīdzināmo?

Teritoriju attīstības indeksa aprēķināšanas un izvērtēšanas kopējā metodika paredz attīstības indeksus aprēķināt arī Latvijas pilsētām un pilsētas salīdzinoši vērtēt kā atsevišķu teritoriju grupu. Šie indeksi un uz to bāzes izdarītie secinājumi mums šķiet daudz nedrošāki un problemātiski. Vai ir iespējams ietvert vienā grupā un salīdzināt Rīgu ar 739,2 tūkst. iedzīvotāju un Subati ar 1,3 tūkst. iedzīvotājiem? Te ir vietā senais sakāmvārds: kas ir atļauts Jupiteram, tas nav atļauts vērsim. Tādēļ mums nav arī nevienas nozīmīgas pamatpublikācijas par pilsētu attīstības vispārināšu salīdzinošu vērtēšanu.

Pilsētas ir salīdzinoši vērtētas pa atsevišķiem attīstības pamatrādītājiem, piemēram, pēc demogrāfiskā stāvokļa 1996.-2001.gados (Krastiņš O. Katra pilsēta ir unikāla. Tomēr salīdzinājumi ir vajadzīgi.- "Latvijas Vēstnesis", 2000.gada 25.janvāris, Nr.20/21 (1931/1932).-1.,4.lpp. un Krastiņš O. Locāne V. Par teritoriju pievilcību, caurbraucot un paliek uz dzīvi.- "Latvijas Vēstnesis", 2002.gada 6.augusts, Nr.113(2688).-1.,10.lpp. un 9.augusts, Nr.114(2689).-16.lpp). (1931/1932).-1.,4.lpp.).

2.3.tabula. **Valmieras un Preiļu rajonu attīstības indeksa aprēķināšanas metode un starprezultāti pēc 2002.gada datiem**

Rādītāji	Reālā vērtība x	Novirze no visu rajonu vidējā $x - \bar{x}$	Standartizēta vērtība $t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	Rādītāja statistiskais svars	Attīstības indeksa komponents
Valmieras rajons					
IKP uz 1 iedz. (2001.gada provizoriskie dati)	1505,5	359,6	0,984	0,3	0,295
Bezdarba līmenis, 1.01.2003.g., %	5,6	-1,7	0,444	0,15	0,067
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	83,7	12,8	0,541	0,1	0,054
Nefinansu investīcijas uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	354,0	-53,7	-0,294	0,1	-0,029
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	625	-11	0,262	0,1	0,026
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1 000 iedzīvotājiem 1.01.2003.g.	14,1	3,4	1,015	0,1	0,101
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	25,1	6,5	0,770	0,1	0,038
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (2003.-1998.)	-1,8	0,9	0,258	0,05	0,026
Kopā (attīstības indekss)	**x**	**X**	**x**	**1**	**0,578**
Preiļu rajons					
IKP uz 1 iedz. (2001.gada provizoriskie dati)	844,7	-301,2	-0,824	0,3	-0,247
Bezdarba līmenis, 1.01.2003.g., %	14,1	6,8	-1,792	0,15	-0,269
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	43,7	-27,2	-1,155	0,1	-0,115
Nefinansu investīcijas uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	199,1	-208,6	-1,141	0,1	-0,114
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	667	30	-0,698	0,1	-0,070
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1 000 iedzīvotājiem 1.01.2003.g.	8,8	-1,9	-0,572	0,1	-0,057
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	19,9	1,3	0,154	0,15	0,008
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (2003.-1998.)	-3,1	-0,4	-0,104	0,05	-0,010
Kopā (attīstības indekss)	**x**	**x**	**x**	**1**	**-0,875**

Pilsētu attīstības indeksa aprēķināšanai pēc patreiz izmantotās metodikas izmanto tikai četrus attīstības pamatrādītājus, uzskatot, ka tikai tie dažāda lieluma pilsētām ir nosacīti salīdzināmi.

1. Bezdarba līmenis procentos no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita. Šajā darbā izmantoti 2003.gada 1.janvāra dati.
2. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, rēķinot uz vienu iedzīvotāju, latos. Šajā darbā - 2002.gadā.

3. Demogrāfiskās slodzes līmenis. Šajā darbā - 2003.gada 1.janvārī.
4. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas 2003.-1998.gadu periodā.

Ar nozīmības svariem par galvenajiem izvirzīti pirmie divi rādītāji.

Pilsētu attīstības indeksu aprēķināšanas piemēri, izmantojot iepriekšējām tabulām līdzīgu uzbūvi, ir parādīti 2.4.tabulā. Piemēriem izmantotas Dobeles un Krāslavas pilsētas, kuras ir labi salīdzināmas pēc iedzīvotāju skaita (virs 11 tūkst.).

2.4.tabula. **Dobeles un Krāslavas attīstības indeksa aprēķināšanas metode un starprezultāti pēc 2002.gada datiem**

Rādītāji	Reālā vērtība x	Novirze no visu pilsētu vidējā $x - \bar{x}$	Standartizēta vērtība $t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	Rādītāja statistiskais svars	Attīstības Indeksa komponents
Dobele					
Bezdarba līmenis, 1.01.2003.g., %	9,0	3,3	-1,140	0,3	-0,342
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	136,3	20,8	0,728	0,3	0,218
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	576	-4	0,098	0,2	0,020
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (2003.-1998.)	-11,7	-4,7	-1,245	0,2	-0,249
Kopā (attīstības indekss)	**x**	**x**	**x**	**1**	**-0,353**
Krāslava					
Bezdarba līmenis, 1.01.2003.g., %	11,9	6,2	-2,108	0,3	-0,632
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	68,5	-47,0	-1,640	0,3	-0,492
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	565	-15	0,363	0,2	0,073
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (2003.-1998.)	-8,2	-1,2	-0,321	0,2	-0,064
Kopā (attīstības indekss)	**x**	**x**	**x**	**1**	**-1,116**

Tomēr jāņem vērā, ka Latvijā no visiem iedzīvotājiem 67,8% dzīvo pilsētās, un pilsētas nevar atstāt ārpus teritoriālās statistikas ietvariem. Tādēļ attīstības indeksus esam izrēķinājuši arī pilsētām, jau iepriekš zinot, ka "Jupiters valdīs debesīs, bet vērsis vilks jūgu uz zemes".

Abām pilsētām attīstības indekss ir negatīvs. Tikai Dobelei tas ir samērā neliels negatīvs skaitlis, kas saistās ar kvalitatīvu novērtējumu "nedaudz negatīvs", bet Krāslavai - samērā liels negatīvs skaitlis, kas saistās ar vērtējumu "slikts".

Dobele negatīvu vērtējumu iegūst sakarā ar augstu bezdarba līmeni un iedzīvotāju skaita zaudējumu 2003.-1998.gados. Pēc samaksātā ienākuma nodokļa lieluma, kas netieši raksturo iedzīvotāju labklājību, Dobeles vērtējums ir pozitīvs.

Krāslava sliktu vērtējumu iegūst, pateicoties augstam bezdarba līmenim, un mazai iedzīvotāju ienākuma nodokļa summai (zems labklājības līmenis). Pārējie divi attīstības pamatrādītāji ir tuvu visu Latvijas pilsētu vidējiem lielumiem.

Kopskats uz visu Latvijas pilsētu attīstības indeksiem būs ietverts 32. apakšnodaļā, kā arī pielikuma tabulās.

2.3. Pagastu noslāņošanās rajonu ietvaros*

Noslāņošanās ir dažāda

Līdz šim Latvijas izdevumos vairāk esam rakstījuši par sociālo noslāņošanos. Tas nozīmē, ka uz dažādiem labklājības kāpņu pakāpieniem nonāk atsevišķi cilvēki, to ģimenes, mājsaimniecības, dažādas sociālā un vecuma sastāva grupas. Tirgus liberāļi uzskata, ka katra paša uzņēmība nosaka, kādu vietu viņš ieņems sabiedrībā. Vienmēr piekrist tam nevar. Noteiktāku negatīvu vērtējumu iegūst tendence noslāņoties veselām teritorijām, citām nonākot attīstības priekšgalā, citām atpaliekot. Uz šo parādību valsts institūcijas ir reaģējušas savlaicīgāk un aktīvāk. Piemēram, 1997.gadā, pieņemot likumu "Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem" (kura normas darbojās līdz 2004.gada vasarai).

Teritoriālā noslāņošanās var notikt dažādi. Mūsu pētījuma ietvaros ir lietderīgi skaitliski raksturot, kā noslāņojas pagasti sava rajona ietvaros. Noslāņošanās visas valsts ietvaros labi redzama, tieši izskatot rajonu attīstības rādītāju tabulas. Ja izskaitļotu vienu noslāņošanās rādītāju visai valstij, to varbūt varētu izmantot starptautiskajiem salīdzinājumiem, ja citas valstis rēķinātu tādus pašus rādītājus. Tāds uzdevums neietilpst šī darba ietvaros.

Ko atbalstīt — rajonus, pilsētas, pagastus?

Likumā "Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem" noteikts, ka īpaši atbalstāmā reģiona statusu var piešķirt teritorijām, kuru kopējais iedzīvotāju skaits nepārsniedz 15% (tagad 25%) no visa valsts iedzīvotāju skaita. Šo statusu nosaka uz trim gadiem.

Īpaši atbalstāmās teritorijas nosaka, izmantojot statistikas un ekspertīzes metodes, sākot ar lielākajām — rajoniem, tad pilsētām (ārpus īpaši atbalstāmajiem rajoniem) un beidzot ar pagastiem (arī ārpus īpaši atbalstāmajiem rajoniem). (Plašāk skat. Vanags E., Krastiņš O., Locāne V., Vilka I. "Īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanas metodikas pilnveidošana". — Statistikas un pārvaldes problēmas 2002. — R.: LSI, 2002. — 40.–47.lpp.)

Ja īpaši atbalstāmās teritorijas statusu piešķir teritorijām ar 15% valsts iedzīvotāju, tad ir tikai ekspertīzes metodes, kādu daļu piešķirt veseliem rajoniem, kādu — pilsētām un cik jāatstāj atsevišķiem pagastiem. Ar kādām statistikas vai matemātikas metodēm tas līdz šim nav pamatots. Bet neiespējami tas nav.

Vai nevar iznākt tā, ka atvēlēto "limitu" izsmeļ lielākās teritorijas, rajoni, pilsētas, bet pagasti kaut ko saņem pēc atlikuma principa?

Raksta galvenais saturs publicēts "Par teritoriālo noslāņošanos" (Krastiņš O., Vanags E., Locāne V.).- "Latvijas Vēstnesis", 2003.gada 13.jūnijā, Nr.89(2854).-1., 8.lpp. un 18. jūnijā, Nr.91(2856). - 1., 13.lpp.

Pēc 2000.gada aprēķiniem, atbalstu visa rajona ietvaros saņēma 8% valsts iedzīvotāju, pilsētu ietvaros (ārpus īpaši atbalstāmajiem rajoniem) - 2%, bet pagastu ietvaros (ārpus rajoniem) - 4%; kopā teritorijas, kuru iedzīvotāju skaits ir 14% no visiem valsts iedzīvotājiem. Kā redzams, vairāk nekā pusi no atbalsta ir saņēmuši rajoni.

Risinājuma nostādne

Lai atbildētu uz jautājumu, vai īpaši atbalstāms ir viss rajons vai tikai kādas tā pilsētas vai pagasti, ir jāzina rajona iekšējās dažādības jeb noslāņošanas līmenis.

Turklāt ne vien pēc iedzīvotāju materiālās labklājības, ko esam pētījuši sociālās statistikas ietvaros, bet pēc visiem tiem rādītājiem, no kuriem veido, sintezē teritorijas attīstības indeksu, kurš ir pamats izvirzīšanai uz īpaši atbalstāmās teritorijas statusu (skat. iepriekš minētos rakstus un dokumentus). Var izšķirt četras raksturīgas situācijas.

1. Rajona vispārējās attīstības līmenis (indekss) ir augsts un iekšējā noslāņošanās — maza. Atbalsts nav vajadzīgs ne rajonam kopumā, ne atsevišķām tā pilsētām un pagastiem.

2. Rajona vispārējās attīstības līmenis ir augsts, bet augsti ir arī noslāņošanās rādītāji. Visam rajonam atbalsts nav vajadzīgs, bet tas var būt vajadzīgs kādām tā atsevišķām pilsētām vai pagastiem.

3. Rajona vispārējās attīstības līmenis ir zems, bet noslāņošanās — liela. Visam rajonam atbalsts nav vajadzīgs, jo tajā ir arī ekonomiski spēcīgas pilsētas un pagasti, bet tas būs vajadzīgs lielai vai lielākai daļai zemākā līmeņa teritoriju.

4. Rajona vispārējās attīstības līmenis ir zems un arī noslāņošanās — maza. Tad zināma atpalicība vērojama visā rajonā kopumā, un to var uzskatīt par īpaši atbalstāmu visā teritorijā (skat. shēmu).

Kā noteikt teritorijas vispārējo attīstības līmeni, to raksturojām iepriekšējās nodaļās. Šoreiz jārunā par to, kā noteikt teritoriju iekšējo noslāņošanās pakāpi, turklāt ja tā jāvērtē vienlaikus pēc vairākiem (6—8) rādītājiem.

Noslāņošanās līmeni pēc viena, kārtējā raksturotāja var izteikt ar vienkāršu variācijas rādītāju, vislabāk — ar interesējošā rādītāja variācijas koeficientu teritorijā. Var izmantot arī sarežģītākus rādītājus, piemēram, Džini koeficientu u.c.

Turpmāk izmantosim vienkāršāko rādītāju — *variācijas koeficientu*.

Variācijas koeficientu, kas raksturo noslāņošanās dziļumu, var aprēķināt tādai teritorijai, kuru veido zemāka līmeņa teritorijas, par kurām vēl ir vajadzīgie dati.

Pašreiz tāds līmenis ir rajons, jo mums ir, kaut arī dažreiz ierobežoti, dati par šī rajona atsevišķām pilsētām un pagastiem.

Atsevišķām pilsētām un atsevišķiem pagastiem iekšējās noslāņošanās rādītājus aprēķināt vairs nevar, jo nav mazāku statistikas novērošanas vienību par pilsētu vai pagastu, resp., par to daļām.

Problemātiska ir noslāņošanās rādītāju rēķināšana vēsturiskajiem apgabaliem, arī perspektīvā iecerētajiem statistikas un plānošanas reģioniem. Tie ir tik lieli, ka arī bez aprēķiniem ir skaidrs, ka ekonomiskā noslāņošanās to ietvaros būs liela. Noteikt īpaši atbalstāmā statusu visam reģionam nevarēs, jo tas uzreiz pārsniegs atļauto īpatsvaru (piemēram 25% no valsts iedzīvotājiem).

2.5.tabula. **Principiālā shēma lēmumu pieņemšanai par īpaši atbalstāmās teritorijas lielumu**

		Pagastu noslāņošanās līmenis rajona robežās	
		zems	augsts
Rajona ekonomiskās un sociālās attīstības līmenis	Augsts	1. Atbalsts nav vajadzīgs	3. Atbalsts var būt vajadzīgs atsevišķiem pagastiem
	Zems	2. Atbalsts vajadzīgs visam rajonam	4. Atbalsts vajadzīgs lielai daļai pagastu

Tātad turpmākais aprēķinu un pētījumu objekts ir Latvijas rajoni, ņemot tikai to lauku daļu — pagastus. Lai panāktu lielāku vienveidību, rajonu pilsētas šajā gadījumā nav ņemtas vērā.

Variācijas koeficients

Variācijas koeficients statistikā netiek uzskatīts par speciālu noslāņošanās rādītāju. Tas vienkārši raksturo kopas vienību dažādības pakāpi visas kopas, mūsu gadījumā — rajona, ietvaros. Pēdējā īpašība ir cieši saistīta ar noslāņošanos. Variācijas koeficienta aprēķināšana ir tehniski daudz vienkāršāka nekā cita specializētāka noslāņošanās rādītāja aprēķināšana.

Interesējošā rādītāja variācijas koeficientu aprēķina ar formulu

$$v = \frac{s}{\bar{x}},$$

kur s – pētāmās pazīmes standartnovirze;

$\bar{x}$ – tās vidējā vērtība, aritmētiskais vidējais.

Abi šie rādītāji tika izmantoti arī rajona vispārējās attīstības indeksa aprēķinos, un tie bija pietiekami plaši izskaidroti iepriekšējās nodaļās.

Variācijas koeficients ir skaitlis bez mērvienības. Parasti tas ir mazāks par 1. Ja tas sagādā grūtības, profesionālajā interpretācijā variācijas koeficientu var izteikt procentos, iepriekšējo pareizinot ar 100.

Taču variācijas koeficientus varam iegūt tikai tiem rādītājiem, kuri ir zināmi arī pa atsevišķiem pagastiem. Piemēram, pa atsevišķiem pagastiem netiek rēķināts iekšzemes kopprodukts.

Rajonu noslāņošanos varam raksturot ar to rādītāju loku, kuru izmanto, lai noteiktu īpaši atbalstāmo pagastu kandidātus. Šie rādītāji ir droši un ticami ar tādu pašu pakāpi kā statistika vispār. Turpretī svērtā vidējā teritoriju noslāņošanās indeksa aprēķins, kas tiks parādīts turpmāk, ir saistīts vēl ar virkni ekspertīzes vērtējumu un pieņēmumu, kas ir tālāko pētījumu un diskusiju objekts.

Aprēķināšanas metodika

Izmantojot iepriekš parādīto variācijas koeficienta formulu, parādīsim tabulās kā aprēķināt attīstības teritoriālās nevienmērības indeksu Valmieras rajona pagastiem, ieskaitot dažus nepieciešamos starprezultātus un dažus papildrezultātus. Sāksim ar bezdarba teritoriālās variācijas aprēķinu. (2.6.tabula).

Vispirms aprēķināsim vidējo bezdarba līmeni Valmieras rajona pagastos. To var izdarīt divējādi.

Izmantojot tradicionālo svērtā aritmētiskā vidējā formulu

$$\bar{x} = \frac{\sum xf}{\sum f},$$

kur x - bezdarba līmenis procentos atsevišķā pagastā;

f -pagasta darbspējas vecumā iedzīvotāju skaits tajā pašā pagastā ($\sum f$ - iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā visos rajona pagastos).

Izmantojot vienkārši divu absolūto lielumu attiecību: dalot bezdarbnieku kopskaitu rajonā ($\sum z$) ar darbspējas vecumu iedzīvotāju kopskaitu ($\sum f$). Izmantojot 2.6.tabulas kopsummas rindu, iegūstam, ka vidējais bezdarba līmenis Valmieras rajonā 2002.gada 1.janvārī bija

$$\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{820}{15358} = 0{,}0534$$ jeb 5,34%. (2.6.tabulas 4.aile).

Nākamajā ailē $x - \bar{x}$ ir parādītas atsevišķu pagastu bezdarba līmeņa novirzes no rajona vidējā (procentu punktos) un tās var tieši izmantot profesionālai pagastu attīstības salīdzinošai novērtēšanai.

Turpmākās divas ailes satur samērā formālus starpaprēķinus variācijas rādītāju izskaitļošanai. Septītās ailes kopsummu izmanto dispersijas aprēķināšanai

$$s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{38824{,}8}{15358} = 2{,}528,$$

no kuras aprēķina standartnovirzi

$s = \sqrt{s^2} = \sqrt{2{,}528} = 1{,}590$ (procentos, tāpat kā aritmētiskais vidējais) un

variācijas koeficientu

$$v = \frac{s}{\bar{x}} = \frac{1{,}590}{5{,}34} = 0{,}2978$$ jeb 29,8%.

Pēdējie divi skaitļi ir pārnesti uz 2.7.tabulas otras ailes attiecīgajām rūtiņām. Turpmākajās ailēs ir parādīti analogu aprēķinu rezultāti par citiem attīstības nevienmērības indeksu veidojošajiem pamatrādītājiem.

Pašu Valmieras rajona pagastu attīstības teritoriālās nevienmērības indeksu aprēķina, saskaitot atsevišķu pamatrādītāju variācijas koeficientus (viena daļās), tos iepriekš pareizinot ar jau iepriekšējās nodaļās aplūkotajiem nozīmības svariem. Piemēra ietvaros (rezultātus skat. arī - 2.7.tabulas pēdējā rindā):

0,298 x 0,25 = 0,0745;
0,401 x 0,25 = 0,1003;
0,123 x 0,15 = 0,0185
0,556 x 0,1 = 0,0556;
0,222 x 0,1 = 0,0222;
1,242 x 0,15 = 0,1863;
Kopā 0,4574 jeb 45,7%.

Minētie saskaitāmie un to summa ir pārnesti uz nākamās 2.8.tabulas rindu "Valmieras rajons". Tabulā ir parādīti analogi rezultāti par visiem Latvijas rajoniem (to pagastu daļām).

2.6. tabula. **Bezdarba līmenis, tā variācijas koeficienta un standartizētas vērtības starpaprēķini Valmieras rajona pagastos**

Pagasts*	Bezdarbnieku skaits	Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā	Bezdarba līmenis, %	Novirze no aritmētiskā vidējā rajonā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)		
	2002.1.01.	2002.1.01.							
	z	f	$x=\frac{z}{f}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,25
Vilpulkas	8	452	1,8	-3,6	12,7	5758,5	-2,245	**2,245**	0,561
Burtnieku	31	967	3,2	-2,1	4,6	4401,4	-1,342	**1,342**	0,335
Naukšēnu	35	944	3,7	-1,6	2,7	2513,1	-1,026	**1,026**	0,257
Rencēnu	41	1105	3,7	-1,6	2,7	2931,7	-1,024	**1,024**	0,256
Jeru	37	885	4,2	-1,2	1,3	1187,7	-0,729	**0,729**	0,182
Vaidavas	29	692	4,2	-1,1	1,3	912,8	-0,722	**0,722**	0,181
Valmieras	102	2214	4,6	-0,7	0,5	1186,9	-0,461	**0,461**	0,115
Ipiķu	11	211	5,2	-0,1	0,0	3,3	-0,079	**0,079**	0,020
Dikļu	44	776	5,7	0,3	0,1	85,0	0,208	**-0,208**	-0,052
Vecates	20	349	5,7	0,4	0,2	53,5	0,246	**-0,246**	-0,062
Lodes	15	260	5,8	0,4	0,2	48,1	0,270	**-0,270**	-0,068
Matīšu	37	629	5,9	0,5	0,3	185,5	0,342	**-0,342**	-0,085
Ramatas	20	337	5,9	0,6	0,4	119,5	0,375	**-0,375**	-0,094
Skaņkalnes	30	494	6,1	0,7	0,5	265,9	0,461	**-0,461**	-0,115
Kocēnu	117	1808	6,5	1,1	1,3	2316,8	0,712	**-0,712**	-0,178
Sēļu	22	335	6,6	1,2	1,5	505,1	0,772	**-0,772**	-0,193
Kauguru	65	933	7,0	1,6	2,6	2471,4	1,024	**-1,024**	-0,256
Bērzaines	29	406	7,1	1,8	3,3	1320,7	1,134	**-1,134**	-0,284
Ķoņu	35	469	7,5	2,1	4,5	2114,7	1,336	**-1,336**	-0,334
Brenguļu	48	583	8,2	2,9	8,4	4882,9	1,820	**-1,820**	-0,455
Zilākalna	44	509	8,6	3,3	10,9	5560,4	2,079	**-2,079**	-0,520
Pagastos kopā	**820**	**15358**	**5,3**			**38824,8**			

* Pagasti sakārtoti bezdarba līmeņa augošā secībā (4.ailes dati).

2.7.tabula. **Valmieras rajona pagastu attīstības nevienmērības indeksa aprēķinu starprezultāti**

Rajons	Pagasta attīstības rādītāji					
	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju Ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	demo-grāfiskās slodzes līmenis	iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	zemes vidējā kadastrālā vērtība	pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas
	2002.1.01.	2001. g.	2002.1.01.	2002.1.01.	2000.1.01.	2002.-1997.
Pagastos vidēji	5,3	41,9	694,8	11,5	136,9	1,8
Dispersija	2,5	282,1	7254,3	40,8	925,6	19,4
Standartnovirze	1,6	16,8	85,2	6,4	30,4	4,4
Variācijas koeficients	0,298	0,401	0,123	0,556	0,222	1,242
Variācijas koeficients, %	29,8	40,1	12,3	55,6	22,2	124,2
Nozīmības svari	0,25	0,25	0,15	0,1	0,1	0,15
Variācijas koeficients reizināts ar nozīmības svaru (attīstības teritoriālās nevienmērības indeksa komponenti)	0,074	0,100	0,018	0,056	0,022	0,186

Ko parāda rezultāti

Rajonu vispārējās attīstības indeksu aprēķina pēc 8 rādītājiem. Tā kā rajonu ekonomiskā attīstība šajā gadījumā ir vērtēta pēc citu rādītāju loka (seši rādītāji, ko izmanto pagastu attīstības vērtēšanai), labākas uzskatāmības dēļ 2.9.tabulā ir parādīti šo rādītāju vidējie lielumi reālās (sākotnējās) vienības (2.-7.) ailē un standartizētās vērtības (8.-13.) ailes). Arī rajonu attīstības indekss un vieta aprēķināti pēc tiem pašiem datiem (divas pēdējās ailes).

Vēlreiz un jo īpaši jāuzsver, ka šajā tabulā un visā nodaļā tiek izmantoti rajonu pagastu, bet ne visu rajonu (ieskaitot pilsētas) attīstības rādītāji, kas izmantoti citās nodaļās. Tādēļ skaitliskie dati šeit un citur nesakrīt.

Attīstības pamatrādītāju teritoriālās variācijas koeficienti (procentos) ir parādīti 2.10.tabulas 2.-7. ailēs, bet attīstības teritoriālās nevienmērības indekss - pēdējā ailē.

2.8.tabula. **Latvijas rajonu pagastu attīstības teritoriālās nevienmērības indeksi (rajonu ietvaros 2001.gadā viena daļās)**

Rajons*	Svērtie nevienmērības variācijas koeficienti rajonu ietvaros						Vidējais svērtais teritoriālās attīstības nevienmērības indekss			Vieta pēc vispārējās attīstības indeksa
	bezdarba līmenis	iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums	demogrāfiskās slodzes līmenis	iedzīvotāju blīvums	zemes vidējā kadastrālā vērtība	pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas 2002.-1997.gados	*viena daļās*	*procentos*	*vieta /rangs/*	
Nozīmības svari	0,25	0,25	0,15	0,1	0,1	0,15	x	x	x	
Ludzas	0,082	0,073	0,014	0,024	0,020	0,064	0,278	27,8	1	25
Gulbenes	0,068	0,080	0,019	0,030	0,017	0,067	0,282	28,2	2	16
Liepājas	0,108	0,050	0,012	0,050	0,024	0,074	0,317	31,7	3	21
Limbažu	0,058	0,054	0,016	0,029	0,014	0,163	0,335	33,5	4	10
Alūksnes	0,110	0,067	0,013	0,026	0,012	0,112	0,340	34,0	5	18
Valkas	0,065	0,067	0,014	0,043	0,016	0,139	0,344	34,4	6	11
Krāslavas	0,058	0,101	0,016	0,028	0,017	0,128	0,348	34,8	7	24
Ventspils	0,063	0,064	0,013	0,061	0,029	0,129	0,358	35,8	8	15
Saldus	0,054	0,105	0,016	0,064	0,017	0,120	0,376	37,6	9	4
Tukuma	0,075	0,073	0,010	0,051	0,017	0,153	0,379	37,9	10	8
Jēkabpils	0,069	0,087	0,025	0,047	0,017	0,136	0,381	38,1	11	17
Ogres	0,047	0,076	0,016	0,045	0,021	0,201	0,405	40,5	12	3
Bauskas	0,075	0,073	0,010	0,051	0,017	0,180	0,407	40,7	13	7
Dobeles	0,071	0,064	0,014	0,047	0,022	0,191	0,409	40,9	14	12
Madonas	0,094	0,113	0,017	0,055	0,015	0,127	0,421	42,1	15	19
Kuldīgas	0,070	0,096	0,012	0,043	0,017	0,186	0,424	42,4	16	13
Aizkraukles	0,088	0,081	0,011	0,00	0,07	0,143	0,431	43,1	17	9
Daugavpils	0,059	0,161	0,021	0,064	0,024	0,110	0,438	43,8	18	20
Preiļu	0,095	0,095	0,018	0,032	0,017	0,191	0,448	44,8	19	22
Valmieras	0,074	0,100	0,018	0,056	0,022	0,186	0,457	45,7	20	2
Cēsu	0,103	0,075	0,020	0,078	0,024	0,158	0,457	45,7	21	5
Talsu	0,111	0,079	0,011	0,047	0,022	0,188	0,458	45,8	22	6
Jelgavas	0,078	0,084	0,009	0,130	0,024	0,134	0,460	46,0	23	14
Balvu	0,093	0,107	0,018	0,087	0,016	0,152	0,472	47,2	24	23
Rīgas	0,067	0,054	0,012	0,076	0,068	0,200	0,477	47,7	25	1
Rēzeknes	0,071	0,135	0,017	0,055	0,036	0,187	0,501	50,1	26	26
Visos pagastos	**0,170**	**0,145**	**0,021**	**0,087**	**0,055**	**0,172**	**0,650**	**65,0**	**X**	**X**

*Rajoni ir sakārtoti vidējā svērtā attīstības teritoriālās nevienmērības indeksa augošā secībā (8. ailes dati).

2.9. tabula. **Pagastu ekonomiskās attīstības rādītāji un rajonu attīstības indeksi (pagastu daļā) 2001.gadā**

Rajons*	Reālās (sākotnējās) vērtība						Standartizētās vērtības						Rajonu attīstības	
	bezdarba līmenis, %	iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums Ls uz 1 iedz.	demogrāfiskās slodzes līmenis	iedzīvotāju blīvums uz 1 km2	zemes vidējā kadastrālā vērtība Ls/ha	pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas 2002.-1997.gados	bezdarba līmenis	iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	demogrāfiskās slodzes līmenis	iedzīvotāju blīvums	zemes vidējā kadastrālā vērtība	pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas 2002.-1997.gados	indekss	vieta
Rīgas	3,6	101,6	600,1	30,9	339,5	0,7	-0,927	2,537	-1,768	3,413	3,891	0,781	1,979	1
Jelgavas	6,4	48,6	662,6	21,8	230,6	3,7	-0,311	0,095	-0,800	1,774	1,766	1,655	0,824	2
Bauskas	5,9	49,6	651,9	22,3	181,3	0,7	-0,414	0,139	-0,966	1,866	0,804	0,763	0,665	3
Ogres	3,4	51,1	696,6	13,1	143,6	2,0	-0,980	0,209	-0,274	0,181	0,070	1,163	0,538	4
Ventspils	6,0	56,8	653,2	5,6	104,3	3,3	-0,385	0,472	-0,945	-1,174	-0,698	1,531	0,398	5
Valmieras	5,3	41,9	694,8	11,5	136,9	1,8	-0,539	-0,216	-0,302	-0,105	-0,061	1,090	0,273	6
Tukuma	4,6	46,8	714,2	13,2	156,8	-1,4	-0,710	0,010	0,000	0,205	0,326	0,140	0,254	7
Talsu	5,3	48,3	719,0	11,8	125,2	0,6	-0,542	0,081	0,074	-0,051	-0,290	0,734	0,221	8
Cēsu	5,1	45,4	710,7	13,1	130,9	-1,6	-0,585	-0,056	-0,055	0,193	-0,180	0,083	0,154	9
Dobeles	8,2	40,1	715,3	15,4	190,3	0,0	0,106	-0,297	0,016	0,602	0,980	0,557	0,139	10
Saldus	3,9	36,9	664,6	10,7	150,5	-4,9	-0,859	-0,444	-0,769	-0,251	0,204	-0,887	0,081	11
Limbažu	4,7	39,6	742,4	10,9	144,4	-0,7	-0,685	-0,323	0,435	-0,213	0,084	0,364	0,067	12
Kuldīgas	5,9	36,0	710,7	9,1	125,3	-1,8	-0,403	-0,488	-0,055	-0,537	-0,287	0,033	-0,090	13
Aizkraukles	7,2	49,1	739,7	10,2	120,6	-2,6	-0,118	0,117	0,394	-0,335	-0,379	-0,208	-0,103	14
Valkas	5,8	40,1	742,3	7,4	115,9	-6,4	-0,440	-0,300	0,434	-0,840	-0,471	-1,339	-0,362	15
Daugavpils	10,0	37,0	728,3	15,7	143,2	-5,7	0,506	-0,443	0,218	0,657	0,061	-1,146	-0,370	16
Gulbenes	6,5	37,9	760,6	9,9	118,4	-6,3	-0,274	-0,400	0,717	-0,402	-0,423	-1,303	-0,417	17
Madonas	10,2	40,6	743,3	9,1	118,5	-5,0	0,544	-0,276	0,449	-0,538	-0,421	-0,929	-0,508	18
Alūksnes	6,4	30,9	782,6	6,9	101,1	-4,4	-0,307	-0,721	1,059	-0,935	-0,760	-0,757	0,545	19
Jēkabpils	8,3	32,7	772,6	9,0	121,2	-4,9	0,113	-0,639	0,903	-0,556	-0,368	-0,888	-0,549	20
Liepājas	7,1	36,7	747,1	8,8	125,4	-9,3	-0,137	-0,457	0,509	-0,601	-0,286	-2,218	-0,578	21
Preiļu	11,8	21,7	872,7	11,3	111,6	0,3	0,912	-1,145	2,453	-0,145	-0,555	0,661	-0,853	22
Rēzeknes	18,6	25,9	760,9	13,9	138,6	-0,5	2,424	-0,952	0,722	0,341	-0,028	0,415	-0,859	23
Krāslavas	17,6	22,1	817,8	9,8	101,5	-3,8	2,209	-1,130	1,603	-0,413	-0,752	-0,555	-1,275	24
Ludzas	15,4	24,6	799,1	8,1	100,6	-7,7	1,715	-1,012	1,313	-0,723	-0,770	-1,733	-1,288	25
Balvu	18,8	28,1	840,2	8,2	95,1	-5,1	2,484	-0,851	1,951	-0,694	-0,877	-0,960	-1,428	26
Visos pagasos	**7,7**	**46,6**	**714,3**	**12,1**	**140,1**	**-1,9**	x	x	x	x	x	x	x	x

* Rajoni sakārtoti (ranžēti) pēc ekonomiskās attīstības indeksiem (pagastu daļā).

2.10. tabula. **Attīstības pamatrādītāju variācijas koeficienti un teritoriālās nevienmērības indeksi Latvijas rajonos 2001.gadā**

Rajons*	Variācijas koeficienti procentos						attīstības teritoriālās nevienmērības indekss
	bezdarba līmenis	iedzīvotāu ienākuma nodokļa lielums	demogrāfiskās slodzes līmenis	iedzīvotāju blīvums	zemes vidējā kadastrālā vērtība	pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas 2002.-1997.gados	
Rīgas	26,6	21,6	8,0	76,4	68,2	133,4	47,7
Jelgavas	31,0	33,6	6,3	129,8	24,5	89,5	46,0
Bauskas	22,0	32,8	8,1	38,6	27,3	120,1	40,7
Ogres	18,6	30,2	10,8	45,3	21,0	133,8	40,5
Ventspils	25,3	25,7	8,5	60,5	28,7	85,9	35,8
Valmieras	29,8	40,1	12,3	55,6	22,2	124,2	45,7
Tukuma	30,2	29,1	6,5	51,5	17,0	101,9	37,9
Talsu	44,2	31,5	7,2	47,3	22,2	125,4	45,8
Cēsu	41,0	29,9	13,4	77,9	24,5	105,2	45,7
Dobeles	28,3	25,8	9,1	46,9	22,1	127,2	40,9
Saldus	21,8	42,1	10,5	64,1	16,5	79,7	37,6
Limbažu	23,4	21,5	11,0	29,1	14,2	108,5	33,5
Kuldīgas	28,1	38,3	8,3	42,5	17,0	123,9	42,4
Aizkraukles	35,3	32,5	7,4	79,9	27,2	95,5	43,1
Valkas	25,9	26,8	9,5	42,6	16,0	92,8	34,4
Daugavpils	23,6	64,2	13,9	63,7	23,8	73,2	43,8
Gulbenes	27,4	32,1	12,4	30,5	17,3	44,7	28,2
Madonas	37,6	45,3	11,5	54,7	14,8	84,6	42,1
Alūksnes	44,0	26,7	8,6	25,9	11,8	74,8	34,0
Jēkabpils	27,7	34,9	16,6	46,5	17,1	90,7	38,1
Liepājas	43,1	20,0	7,8	50,3	23,8	49,1	31,7
Preiļu	38,0	37,8	12,1	32,0	16,5	127,7	44,8
Rēzeknes	28,4	54,1	11,2	55,2	35,8	124,4	50,1
Krāslavas	23,0	40,3	10,7	28,4	16,8	85,6	34,8
Ludzas	32,9	294	9,4	24,0	19,7	42,7	27,8
Balvu	37,2	42,8	11,7	86,5	15,9	101,2	47,2
Visos pagastos	**67,9**	**58,0**	**13,8**	**87,4**	**55,0**	**114,4**	**65,0**

* Rajoni sakārtoti (ranžēti) pēc agrāk iegūtajiem ekonomiskās attīstības indeksiem (pagastu daļā).

No pēdējām divām tabulām un publicētajā darbā neietvertās informācijas var izdarīt šadus galvenos secinājumus par pagastu attīstības pamatrādītājiem, to variāciju un attīstības nevienmērību.

Bezdarba līmenis viszemākos absolūtos lielumos sasniedz Ogres, Rīgas, Saldus rajonā. Šajos rajonos ir arī mazs bezdarba variācijas koeficients. Minimālo vērtību starp visiem Latvijas lauku rajoniem uzrāda Ogres rajons (18,6%). Ko tas nozīmē, to var komentēt arī citādi. Ogres rajonā viszemākais bezdarba līmenis ir Mazozolu pagastā (2,0%),

visaugstākais — Madlienas pagastā (4,2%). Starpība jeb variācijas apgabals ir 2,2 procentu punkti.

Ļoti augsts bezdarba līmeņa variācijas koeficients ir Talsu rajonā (44,2%), kaut gan vidējais bezdarba līmenis šajā rajonā uz vispārējā fona ir mazs. Kontrastus veido Virbu pagasts ar 12,9% bezdarbnieku un Strazdes pagasts ar 3% bezdarbnieku. Starpība — 9,9 procentu punkti.

Kā redzams, kāda rajona vispārējās attīstības rādītāja vidējais lielums un tā variācijas lielums nepavisam nav viens un tas pats.

Visaugstākais vispārējais bezdarba līmenis ir Balvu rajonā, bet tā variācijas koeficients ir samērā mērens. Tādēļ, ka visos šī rajona pagastos bezdarba līmenis ir augsts, maksimālais — Krišjāņu pagastā (34%), minimālais — Kubuļu pagastā (11,1%), starpībai veidojot 22,9 procentu punktus.

Jāpaskaidro, kāpēc bezdarba līmeņa variācijas koeficients visas Latvijas pagastos (67,9%) ir lielāks nekā jebkurā rajonā. Tas parāda to, ka bez variācijas rajonu ietvaros ir arī nozīmīga starprajonu variācija. Koeficienti, kas uzrādīti katram no rajoniem, raksturo tikai variāciju rajonu ietvaros (t.s. iekšgrupu variāciju), bet visas valsts pagastu variācijas koeficients — visu variāciju (tajā skaitā t.s. starpgrupu (konkrēti - starprajonu) variāciju).

Pēdējā īpatnība ir vērojama arī vairumam citu rādītāju, izņemot atsevišķus gadījumus, kad kādā rajonā kāda rādītāja variācija ir ekstremāla.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa variācija, pastāvot ļoti augstam vidējam līmenim, ļoti maza ir Rīgas rajonā (21,6%). Kontrastus veido Ķekavas pagasts ar Ls 131,5 uz vienu iedzīvotāju un Allažu pagasts ar Ls 56,3 uz vienu iedzīvotāju. Abi skaitļi, kā redzēsim uz citu rajonu pagastu fona, ir ļoti lieli, bet to starpība latos — relatīvi neliela. Visi Rīgas rajona pagasti, vērtējot pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa lieluma, kas netieši atspoguļo arī iedzīvotāju dzīves līmeni, ir sasnieguši relatīvi ļoti augstu attīstību.

Vismazākais variācijas koeficients — nepilni 20%, bet uz gandrīz trīsreiz zemāka vispārējās attīstības fona — ir Liepājas rajona pagastos. Kontrastus tur veido Grobiņas pagasts ar Ls 49 uz iedzīvotāju un Sakas pagasts ar Ls17,7. Starpība — Ls 31,3.

Visaugstākā iedzīvotāju ienākuma nodokļa variācija uz vidēji zema vispārējās attīstības fona ir Daugavpils rajona pagastos (64,2%), augsta — Madonas rajona pagastos (45,3%). Lielu variāciju uz augsta vidējas attīstības fona uzrāda Saldus rajona pagasti. Kontrastus veido Saldus pagasts (Ls 64,2 uz iedzīvotāju) un Šķēdes pagasts (Ls 19,2).

Demogrāfiskās slodzes līmenis ir bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju skaita attiecība pret darbspējīgo iedzīvotāju skaitu. Šā rādītāja variācijas koeficienti visos rajonos ir daudz zemāki nekā iepriekšējiem diviem rādītājiem. To var izskaidrot tā, ka demogrāfiskās slodzes līmeni galvenokārt nosaka bioloģiskas dabas faktors — iedzīvotāju vecumsastāvs. To tikai daļēji ietekmē sociālekonomiskie faktori, vispirms caur starprajonu un lauku — pilsētu migrācijas procesiem.

Demogrāfiskās slodzes līmeņa variācija ir minimāla Jelgavas un Tukuma rajona pagastos, bet maksimumu sasniedz Jēkabpils, Daugavpils un Cēsu rajona pagastos. Jēkabpils rajonā kontrastus veido Kūku pagasts ar 979 apgādājamiem uz 1000 darbspējīgiem iedzīvotājiem un Salas pagasts ar 583 apgādājamiem.

Iedzīvotāju blīvums uz vienu kvadrātkilometru daļēji ir veidojies ilgākā vēstures periodā. Taču ar migrācijas procesu palīdzību tas reaģē arī uz teritorijas pievilcību pēdējos gados.

Mazs iedzīvotāju blīvums ir visos Alūksnes rajona pagastos. Tādēļ gan vidējais līmenis (6,9), gan variācijas koeficients (25,9%) rajonam ir mazi. Vidēji vēl retāk apdzīvoti ir Ventspils rajona pagasti (5,6), taču apdzīvotības variācijas koeficients šeit jau ir mēreni augsts (60,5%). Visapdzīvotākais pagasts Ventspils rajonā ir Vārves pagasts ar 16,5 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru, visneapdzīvotākais — Ances, kurā ir tikai 2 iedzīvotāji uz kvadrātkilometru.

Negaidīti augstu iedzīvotāju blīvuma dažādību, pastāvot vidēji augstam vidējā rajona apdzīvotības blīvumam, uzrāda Jelgavas rajona pagasti. Visblīvāk apdzīvots ir Ozolnieku pagasts ar 402,3 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru, visneapdzīvotākais — Valgundes pagasts (tikai 9,9). Šī un arī citu pagastu apdzīvotības dažādība veido variācijas koeficientu, kas pārsniedz 100% (129,8%). Tāds stāvoklis nav nevienā citā Latvijas rajonā.

Zemes kadastrālā vērtība zināmā mērā ir dabas faktors, taču agrotehnisku pasākumu rezultātā to var būtiski paaugstināt, bet, zemi pienācīgi neapsaimniekojot, — pazemināt.

Vismazākā zemes kadastrālā vērtība ir Balvu rajonā (95,1 Ls/ha), taču šīs vērtības variācija nav pati mazākā valstī. Minimāla zemes kadastrālās vērtības variācija ir Alūksnes rajonā (11,8%), kas saistīta ar tāpat zemu vidējo vērtību (101 Ls/ha).

Kā pretstats jāmin Rīgas rajons. Te zemes vērtība ir 2—3 reizes lielāka nekā "lētajos" un "tālajos" rajonos. Arī šīs vērtības variācija starp pagastiem tālu pārsniedz analogus rādītājus citos rajonos.

Visdārgākā zeme pēc kadastrālās vērtības Rīgas rajonā ir Stopiņu pagastā — 1180 Ls/ha, nosacīti lētākā — Allažu pagastā (156 Ls/ha).

Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas raksturo iedzīvotāju skaita izmaiņas dzimstības un mirstības un galvenokārt migrācijas plūsmu rezultātā 2002.—1997.gada periodā. Ir pagasti un rajoni, kuri iedzīvotājus piesaista (pozitīvs saldo) un kuri tos zaudē (negatīvs saldo). Tādēļ šo rādītāju var nosaukt par teritorijas pievilcības rādītāju jeb indeksu.

Tā kā šis rādītājs atsevišķos pagastos var iegūt pozitīvas, bet citos — negatīvas vērtības, rodas zināmas grūtības ar variācijas koeficienta aprēķināšanu. Lietojot iepriekš minēto formulu tiešā veidā, šim rādītājam iegūstam ļoti lielas variācijas koeficienta vērtības, kas neatbilst profesionāliem priekšstatiem par reālo variācijas lielumu un nav salīdzināmas ar citu iepriekš aplūkoto rādītāju variācijas koeficientiem.

Tāda parādība rodas tādēļ, ka variācijas koeficienta skaitītājs (standartnovirze) tiek aprēķināts, neņemot vērā rādītāja algebrisko zīmi (caur noviržu kāpināšanu kvadrātā), bet variācijas koeficienta saucējs — aritmētiskais vidējais, ņemot šīs zīmes vērā. Parasto aritmētisko vidējo aprēķina, datu summu dalot ar novērojumu skaitu. Ja starp datiem ir pozitīvi un negatīvi skaitļi, tie lielā mērā savā starpā dzēšas un parādās "mazs" vidējais. Turpretī, aprēķinot standartnovirzi, šāda dzēšanās nenotiek. Tādēļ variācijas koeficienta skaitītājs un saucējs ir it kā aprēķināti ar dažādām metodēm un tādēļ nesalīdzināmi.

Lai šo trūkumu novērstu, konkrētajam rādītājam rēķinājām nosacītu aritmētisko vidējo, izmantojot nevis datu algebrisko, bet absolūto vērtību (moduļu) summu, to dalot ar novērojumu (pagastu) skaitu. Neraugoties uz šādu korekciju, pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņu variācijas koeficienti ir samērā lielāki nekā iepriekš aplūkotajiem rādītājiem. Tomēr atšķirības nav tik lielas, lai darba nobeigumā mēs nevarētu veidot apvienotu (sintētisku) rajonu attīstības nevienmērības indeksu.

Maza pagastu dažādība pēc pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņām ir Ludzas un Gulbenes rajonā. Šajos rajonos visi pagasti zaudē savus iedzīvotājus.

Lielākie variācijas koeficienti vērojami rajonos, kuru iedzīvotāju skaits palielinās: Ogres, Rīgas. Taču šāda saistība nav obligāta. Liela pagastu pievilcības dažādība ir vērojama arī Dobeles rajonā, kur pagastu iedzīvotāju skaita izmaiņas ir līdzšinējā līmenī.

Attīstība un attīstības nevienmērība

Izskatot iepriekšējo tabulu datus, redzam, ka zema pagastu noslāņošanās rajona ietvaros parasti saistīta arī ar zemu vidējās attīstības līmeni. Ļoti mazi attīstības nevienmērības indeksi ir Ludzas rajonā (27,8%), Gulbenes rajonā (28,2%), vidēji mazi — Liepājas (31,7%) un Limbažu (33,5%) rajonā. Šo rajonu pagastu attīstība norit samērā vienmērīgi un bieži vien nepietiekami.

Savukārt augsts noslāņošanās līmenis ne vienmēr ir saistīts ar augstu vispārējo attīstības līmeni. Maksimālo vērtību vidējais attīstības nevienmērības indekss sasniedz Rēzeknes rajonā (50,1%), kur, kā zināms no iepriekšējām nodaļām un pielikumiem, rajona vispārējās attīstības līmenis ir zems. Rajons ieņem pēdējo vietu pēc pagastu attīstības vispārējā līmeņa. Pagastu lielo dažādību šā rajona ietvaros vispirms veido to pievilcība, kas izpaužas, krasi atšķirīgi piesaistot vai zaudējot savus iedzīvotājus. Visvairāk iedzīvotāju minētajā laika posmā ir zaudējis Pušas pagasts — 79 cilvēkus jeb 12,8% iedzīvotājus. Tāpat Rēzeknes rajonā ir vērojama ļoti liela noslāņošanās pēc ienākuma nodokļa lieluma uz 1 iedzīvotāju. Šie divi rādītāji ir galvenie komponenti, kas veido lielo pagastu noslāņošanos rajona ietvaros vispār.

Tikai nedaudz mazāka, bet uz pārējo rajonu fona ļoti liela noslāņošanās vērojama arī kaimiņu Balvu rajonā.

Tikpat liela noslāņošanās ir raksturīga, arī pastāvot ļoti augstam vidējam attīstības līmenim, kāds ir Rīgas rajonā. Arī Rīgas rajona pagastos galvenais noslāņošanās komponents ir pagastu pievilcība. Minētajā laika posmā Garkalnes pagasts ieguvis 568 jeb 15,4% iedzīvotājus, bet Ādažu pagasts 852 jeb 12,2% iedzīvotāju zaudējis.

Rīgas rajonā lielu noslāņošanos veido arī zemes kadastrālās vērtības atšķirības, kuras kontrastējošos lielumus minējām jau iepriekš.

Vispār var vērot, ka liela teritoriālā noslāņošanās ir saistīta vai nu ar ļoti zemu, vai ļoti augstu vidējās attīstības līmeni. Savukārt mazāk noslāņojas to rajonu pagasti, kuru attīstība ir vidēja. Šo sakarību būtu interesanti izpētīt plašāk un dziļāk.

Pavisam vispārēji

Nobeigumā Latvijas rajoni jāsadala nodaļas sākumā shēmā parādītajos četros blokos. Rajonu vidējais vispārējās attīstības līmenis un to izvietojums rindu blokos nav noteikts pēc šā raksta datiem, bet pēc rajonu attīstības indeksiem un rangiem, kuri aprēķināti un apstiprināti jau agrāk. Savukārt sadalījums aiļu blokos, kas izdalīti pēc noslāņošanās rādītājiem, izdarīts pēc šis nodaļas datiem. Rezultāti ir šādi.

1. bloks. Augsts vispārējās attīstības līmenis, zema noslāņošanās. Tas raksturīgs Limbažu,Valkas, Saldus, Tukuma, Ogres, Bauskas, Dobeles rajonam. Šeit atbalsts nebūtu vajadzīgs.

2. bloks. Zems vispārējās attīstības līmenis un arī zemi noslāņošanās rādītāji. Šeit var pieskaitīt Ludzas, Gulbenes, Liepājas, Alūksnes, Krāslavas, Ventspils rajonu. Šeit atbalsts būtu vajadzīgs visam rajonam.

3. bloks. Augsts vispārējās attīstības līmenis un liela arī noslāņošanās. Tā varētu raksturot Kuldīgas, Aizkraukles, Valmieras, Cēsu, Talsu, Rīgas rajonu. Šeit atbalsts varētu būt vajadzīgs atsevišķiem pagastiem.

4. bloks. Zems vispārējās attīstības līmenis, bet liela pagastu noslāņošanās rajonu ietvaros. Šādam raksturojumam atbilst Madonas, Daugavpils, Preiļu, Jelgavas, Balvu, Rēzeknes, Jēkabpils rajons. Šeit atbalsts būtu vajadzīgs lielai daļai pagastu.

Pagaidām visos četros blokos ieskaitīts apmēram vienāds rajonu skaits. Tā kā pašreiz ir paredzēts atbalstīt teritorijas, kuras apdzīvo ne vairāk kā 25% valsts iedzīvotāju, turpmāk var būt lietderīgi 1. blokā, kurā ieskaitītajiem rajoniem atbalsts nav paredzēts, ieskaitīt 50—75% rajonu, atlikušos sadalot pārējos trijos blokos.

Šajā darba stadijā izvirzītie ieteikumi rajonu vērtēšanai un īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanai tiek nodoti apspriešanai. Tos var izmantot kā vērtīgu papildu informāciju, izdarot ar līdz šim lietoto metodiku iegūto rādītāju ekspertnovērtējumus. Vai jaunos rādītājus (teritoriālās attīstības nevienmērības indeksu) ieslēgs pamatmetodikas algoritmā un lietos jau zināmā mērā formalizētā veidā, tas būs atkarīgs no apspriešanas rezultātiem. Un vēl jo vairāk no tā, kā un kad pabeigs administratīvi teritoriālo reformu. Teritoriālā statistika un teritoriju attīstības analīzes iespējas ir būtiski atkarīgas no tā, kādas būs vismazākās administratīvi teritoriālās vienības vai to daļas, par kurām būs pieejami un izstrādāti statistikas dati.

2.4. Attīstības faktoru nevienmērības indeksi

Cits skatījums uz nevienmērību

Līdz šim ar attīstības nevienmērību sapratām mazāku teritoriju attīstības dažādību kādas lielākas teritorijas ietvaros. Iepriekšējā nodaļā aplūkojām, cik vienmērīgi vai nevienmērīgi attīstās pagasti sava rajona ietvaros.

Taču iespējams arī pavisam cits skats uz attīstības nevienmērību. Šoreiz tā būs faktoru attīstības nevienmērība (sinonīmi: rādītāju, aspektu, komponentu nevienmērība), un to atkal ilustrēsim ar pirmā pašvaldību līmeņa - pagastu piemēriem.

Tā kā pagastu attīstības kopindeksu veido seši pamatrādītāji, no kuriem katrs atspoguļo savu attīstības faktoru jeb komponentu, katra pamatrādītāja īpatsvars jeb daļa kopējā indeksa veidošanā atsevišķos pagastos ir dažāda. Ir iespējami pagasti, kuru pozitīvo vai negatīvo attīstības indeksu visi pamatrādītāji veido samērā vienmērīgi; visos aspektos pagasts ir vai nu ekonomiski attīstīts vai, tieši pretēji, - atpalicis. Bet var būt arī situācija, ka pēc dažiem pamatrādītājiem pagasts ir attīstītāks par vidējo, uzrādot pozitīvas novirzes, bet pēc citiem - relatīvi atpalicis, uzrādot negatīvas novirzes. Šo noviržu algebriskā summa dod kopējo attīstības indeksu, kurš šādā gadījumā parasti ir samērā neliels pozitīvs vai negatīvs skaitlis, tuvs nullei.

Ja par interesējošo pagastu ir izdrukāti vispārējā attīstības indeksa aprēķināšanas starprezultāti, vizuālas ekspertīzes ceļā var novērtēt atsevišķu pamatrādītāju nozīmi kopējā attīstības indeksa veidošanā. Citiem vārdiem, kādos aspektos pagasts ir ekonomiski attīstīts un kādos ne.

Piemēram, 2.11.tabulā redzam, ka pēc 2002.gada datiem Jaunpils pagasta sociālekonomiskā attīstība pārsniedz Latvijas pagastu vidējos rādītājus ar iedzīvotāju blīvumu, zemāku bezdarba līmeni un augstāku zemes vidējo kadastrālo vērtību. Savukārt negatīvu vērtējumu pagasts iegūst pēc procentuālām iedzīvotāju skaita izmaiņām: viņš pēdējos gados ir zaudējis vairāk iedzīvotāju nekā vidēji visi pagasti Latvijā. Pagastā ir lielāka demogrāfiskā slodze un mazāks iedzīvotāju ienākuma nodoklis, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju (tas netieši raksturo iedzīvotāju labklājības līmeni).

Šo attīstība indeksa komponentu algebriskā summa pagastam iznāk neliels negatīvs skaitlis, tuvs nullei. Jaunpils svērtā ekonomiskā attīstība ir tuva citu pagastu vidējam līmenim ar pavisam nelielu negatīvu novirzi, bet ar samērā lielākām novirzēm atsevišķos attīstības komponentos.

Izdrukāt tik plašus aprēķinu starprezultātus par visiem Latvijas pagastiem ir ļoti apgrūtinoši; tiek iegūts pārāk plašs un grūti pārskatāms skaitļu materiāls. Vēl grūtāk to publicēt kādā statistikas datu krājumā. Tādēļ ir nepieciešams meklēt un aprēķināt kādu vispārinātu rādītāju, kurš atspoguļotu attīstības indeksa faktoru jeb komponentu dažādību atsevišķos pagastos.

Ja attīstības kopindekss raksturo attīstības vispārējo līmeni - dažādu attīstības rādītāju svērto vidējo, tad šo rādītāju dažādības lielumu var mērīt ar kādu no statistikā izmantotājiem variācijas rādītājiem.

2.11.tabula. **Jaunpils pagasta attīstības indeksa aprēķināšanas rezultāti pēc 2002.gada datiem**

Rādītāji	Reālā vērtība x	Novirze no visu pagastu vidējā $x-\bar{x}$	Standartizētā vērtība $t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	Rādītāja statistiskais svars	Attīstības indeksa komponenti un summa
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., %	6,6	0,8	0,154*)	0,25	0,039
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	51,9	2,7	0,086	0,25	-0,022
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	674	14,3	0,160*)	0,15	-0,024
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	16,7	4,7	0,442	0,1	0,044
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls	164	24,2	0,314	0,1	0,031
Iedzīvotāju skaita izmaiņas, procentos (2003.-1998.)	-5,8	4,0	0,641	0,15	-0,096
Kopā (attīstības indekss)	x	x	x	**1**	**-0,028**

*) Rādītāju algebriskā zīme mainīta uz pretējo.

Biežāk lietotie variācijas rādītāji, kā tie jau parādīti iepriekšējās nodaļās, ir dispersija, standartnovirze (vidējā kvadrātiskā novirze), un variācijas koeficients. Tā kā attīstības

indeksa komponenti sākotnējās vienībās nav salīdzināmi (cilvēki, lati u.c.), viņu variāciju var mērīt tikai pēc šo rādītāju standartizācijas. Standartizāciju izdara ar formulu

$$t = \frac{x - \bar{x}}{s},$$

kur:

x -atsevišķs attīstības rādītājs, konkrētajā teritorijā (pagastā) savās specifiskajās mērvienībās;

$\bar{x}$ -šī rādītāja aritmētiskais vidējais visās teritorijās (pagastos);

s - šī rādītāja standartnovirze;

t - konkrētā attīstības rādītāja standartizētā vērtība konkrētā teritorijā (pagastā).

Dažādu attīstības indeksa veidojošo komponentu (attīstības faktoru) standartizēto vērtību t variācijas rādītājus atsevišķās teritorijās (pagastos) var aprēķināt ar šādām formulām.

Dispersiju

$$s_t^2 = \frac{\sum (t - \bar{t})^2 f}{\sum f} = \sum (t - \bar{t})^2 f,$$

kur f – katra attīstības rādītāja nozīmības svars, ko nosaka ekspertīzes ceļā tā, lai $\sum f = 1$. Dispersijai nav reālas mērvienības, tādēļ tiešai interpretācijai un lietošanai to izmantot nevar.

Standartnovirzi

$s_t = \sqrt{s_t^2}$, kura šajā gadījumā arī ir izteikta standartnovirzēs.

Variācijas koeficientu

$v = \frac{s_t}{\bar{t}}$, vajadzības gadījumā to pareizinot ar 100, tādējādi izsakot procentos.

Variācijas koeficients ir maz piemērots tad, ja varējošie rādītāji var būt gan pozitīvi, gan negatīvi skaitļi, līdz ar to viņu vidējā vērtība atsevišķās teritorijās (pagastos) tuva nullei. Tad variācijas koeficients var būt ļoti liels skaitlis, sasniedzot tūkstošus un vairāk, kas rada izkropļotu priekšstatu par reālo attīstības komponentu dažādību.

Tādēļ konkrētajā pētījumā par dažādu attīstības rādītāju variācijas mēru ieteicam izmantot to standartnovirzi. Savukārt tas ir iespējams tādēļ, ka visi variējošie rādītāji arī ir standartizēti.

Attīstības faktoru nevienmērības indeksu var aprēķināt arī tādām teritorijām, par kuru veidojošām mazākām teritorijām vairs nav statistisku datu. Piemēram, par pilsētām, novadiem.

Pagasta attīstības nevienmērības indeksa aprēķināšana

Pagasta attīstības nevienmērības indeksa aprēķināšanu parādīsim, izmantojot Jaunpils pagasta datus par 2002.gadu (2.12.tabula). Tajā ir parādīta iepriekšējā iedaļā izvēlēto formulu pakāpeniska skaitliska realizācija.

Saskaitot pēdējās ailes skaitļus, iegūstam attīstības indeksa komponentu dispersiju $s_t^2 = \mathbf{0,10194}$, kurai nav reālas mērvienības un līdz ar to mazas interpretācijas iespējas. Varam vienīgi pamanīt, ka lielākie saskaitāmie šajā ailē ir atbilstoši rādītājiem "Iedzīvotāju blīvums pagastā" un "iedzīvotāju skaita izmaiņas", kas lielā mērā nosaka pagasta attīstības nevienmērību.

Kvadrātsakne no šī skaitļa ir attīstības rādītāju standartizēto rādītāju standartnovirze. Jaunpils pagastam tā ir 0,319.

Kā to saprast?

Klasiskā matemātiskā statistika, kas ir izstrādāta izlases datu reprezentativitātes izvērtēšanai, ieteic standartnovirzi vai nu tieši, vai pareizinātu ar izvēlēto varbūtības koeficientu atskaitīt un pieskaitīt vērtējamā rādītāja vidējai vērtībai, atrodot vērtējuma intervālu, kas saistīts ar noteiktu varbūtību. Jaunpils pagasta ietvaros tas būtu - - $0,028 \pm 0,319$ jeb $-0,347 < t < 0,291$. Atsevišķu attīstības indeksu sastāvdaļas standartizētās vienībās ar varbūtību 0,68 būtu sagaidāmas robežās no

-0,347 līdz 0,291.

Taču šāda pieeja raksturo vienīgi ideju, kā tradicionāli interpretē un lieto vērtējumu standartnovirzi. Konkrētajā gadījumā nav izpildīts neviens no šādai rīcībai nepieciešamajiem priekšnoteikumiem. Konkrēta pagasta dati nav izlases, bet drīzāk gan ģenerālkopas dati, ja pieņem, ka mūsu galvenā interese ir tieši un tikai par šo pagastu. Tālāk: mēs neesam vērtējuši viena rādītāja dažādību dažādās izlases vienībās, piemēram, pagastos, bet dažādu rādītāju (standartizētās vienībās) variāciju vienā pagastā.

Variācijas rādītāju lietošanas iespējas šādā ļoti specifiskā gadījumā vispārējā statistikas teorijā nav izstrādātas un prasa tālākus pētījumus. Tādēļ patreiz pagastu attīstības faktoru nevienmērības indeksus varam lietot vienīgi, izdarot ekspertvērtējumus, piemēram, sakārtojot pagastus šo indeksu augošā secībā un nosakot pagastu vietas jeb rangus.

Faktoru nevienmērības indeksiem, salīdzinot ar rangiem ir tā priekšrocība, ka indeksi, kaut arī ar atrunām, ir metriski (skaitliski) salīdzināmi. Varam atzīmēt, kuriem rangu tabulā tie ir ļoti līdzīgi un kuriem atšķirīgi, kamēr paši rangi norāda vienīgi pagastu vietu, vērtējot pēc attīstības nevienmērības, bet nedod nekādu informāciju par vietu ziņā tuvu esošo pagastu attīstības nevienmērības lielumu atšķirībām.

Piemēram, Kokneses pagastam vispārējais attīstības indekss 0,368 ir lielāks nekā Jaunpils pagastam (-0,028). Arī faktoru attīstības nevienmērības indekss Kokneses pagastā ir lielāks (0,623) nekā Jaunpils pagastā (0,319). Vispār ir vērojama samērā cieša korelācija starp pašiem attīstības indeksiem un attīstības nevienmērības indeksiem. Tas nozīme ka vairumā gadījumu pagasts iegūst vai nu augstu vai zemu attīstības indeksu, pateicoties nevis visu vērā ņemamo faktoru augstam vai zemam līmenim, bet galvenokārt pateicoties dažu attīstības indeksu veidojošo komponentu augstām vai zemām vērtībām. Pagastu ekonomiskā attīstība, vērtējot pēc attīstības komponentiem, notiek ļoti nevienmērīgi.

Trīs pagastu grupas

Esam izrēķinājuši attīstības faktoru nevienmērības indeksus trīs lielām pagastu grupām:

1) attīstītajiem pagastiem ar augstiem vispārējās attīstības indeksiem un augstām vietām rangu tabulā; 2) vidēji attīstītiem pagastiem ar vidēji lieliem vispārējās attīstības indeksiem un centrālajām vietām rangu tabulā; 3) nosacīti atpalikušiem pagastiem ar zemiem vispārējās attīstības indeksiem un pēdējām vietām rangu tabulā. Dati par 30 pagastiem, 10 katras grupas raksturīgiem pārstāvjiem, ir parādīti 2.13.tabulā.

Kā redzam tabulā, augsti attīstības faktoru nevienmērības indeksi ir abās pēc rangu tabulas galējās attīstības grupās, bet zemi - centrālajās grupās. Piemēram, 10 augsti attīstīto pagastu grupā attīstības faktoru nevienmērības indekss atrodas robežās no 1,35 līdz 2,64; zema attīstības līmeņa pagastu grupā no 0,94 līdz 1,97, bet vidējas attīstības pagastu grupā daudz mazāku skaitļu apgabalā - no 0,34 līdz 0,70.

Tātad sakarība starp pagastu attīstības indeksu un attīstības faktoru nevienmērības indeksu ir izteikti nelineāra. Aprēķinot šo rādītāju parasto lineāro korelācijas koeficientu pēc 30 2.13.tabulā ietverto pagastu datiem, iegūstam 0,170, kas norāda, ka sakarības ir statistiski nenozīmīgas. Aprēķinot analogu korelācijas koeficientu pēc pirmās un otrās grupas 20 pagastu datiem, iegūstam 0,809, un sakarības jāvērtē kā samērā ciešas un pozitīvas. Pieaugot vienam indeksam, statistiski nozīmīgi pieaug arī otrs indekss. Tas pats korelācijas koeficients pēc 20 pēdējo divu pagastu grupām ir -0,880 (negatīvs). Tātad, pieaugot vienam indeksam, otrs samazinās.

Ja katrā no minētajam trijām grupām iekļaujam nevis 10, bet 20 pagastus (pavisam 60 pagastu - pārstāvju), attiecīgie korelācijas koeficienti ir 0,029, 0,713, -0,754. Tie ir nedaudz mazāki nekā iepriekš sakarā ar to, ka abās malējās grupās nonāk nevien pagasti ar ekstremāli augstu vai zemu attīstības līmeni, bet jau arī ar vidēji augstu vai ar vidēji zemu attīstības līmeni, kas pakāpeniski tuvojas centrālās, vidējās attīstības pagastu grupai.

Tātad esam konstatējuši noteiktas likumsakarības starp attīstības un attīstības faktoru nevienmērības indeksiem, kuras ir nelineāras un aprakstāmas ar lejup izliektu līkni.

Pagaidām atklāts paliek jautājums, kas ir cēlonis un kas ir sekas: vai vispārējais attīstības līmenis nosaka attīstības nevienmērību vai tieši otrādi. Kā darba hipotēze varētu būt, ka cēloņsakarības ir abpusējas, atgriezeniskas: abu rādītāju saskaņotas izmaiņas notiek sinhroni un pakāpeniski. Pieaugot ekonomiskai attīstībai, pieaug attīstības faktoru nevienmērība, savukārt pieaugot attīstības faktoru nevienmērībai, teritorija tiecās uz vienu vai otru ekstremālu attīstības līmeni.

Jautājuma dziļāka izpēte varētu ļaut novērtēt, cik pamatoti ir noteikti primāro, vispārējo attīstības indeksu veidojošo rādītāju statistiskie nozīmības svari un ir varbūtība šo svaru sistēmu precizēt.

Šajā nodaļā aprakstītā faktoru nevienmērības pētīšanas metode teritoriālās statistikas ietvaros varētu kļūt nozīmīga tad, ja administratīvi teritoriālās reformas rezultātā būtiski samazināsies teritoriālo statistisko vienību skaits vai arī paliks tikai viena līmeņa teritoriālās vienības (novadi). Tad attīstības teritoriālās nevienmērības indeksi lielā mērā zaudēs nozīmi. Varbūt varēs aprēķināt tikai novadu teritoriālās dažādības indeksus katram no valsts lielajiem reģioniem.

Faktoru nevienmērības indeksus varēs aprēķināt visām teritorijām, sākot no lielajām (reģioni, apgabali) un beidzot ar mazajām (novadi, pagasti), par kurām būs pieejami statistikas dati.

2.12.tabula. **Jaunpils pagasta attīstības faktoru (komponentu) nevienmērības aprēķinu starprezultāti un gala rezultāti pēc 2002.gada datiem**

	Aprēķinu starprezultāti						
	rādītāju standartizētās vērtības t	nozīmības svars f	tf	$t - \bar{t}$	$(t-\bar{t})f$	$(t-\bar{t})^2$	$(t-\bar{t})^2 f$
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., %	0,154	0,25	0,0386	0,1820	0,0455	0,03312	0,00828
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.2002.gadā	-0,086	0,25	-0,0215	-0,0586	-0,0146	0,00343	0,00086
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	-0,160	0,15	-0,0241	-0,1329	-0,0199	0,01766	0,00265
Iedzīvotāju blīvums cilv. uz 1 km^2	0,442	0,1	0,0442	0,4694	0,0469	0,22038	0,02204
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls	0,314	0,1	0,0314	0,3415	0,0342	0,11664	0,01166
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas 2003.-1998.gados, %	-0,641	0,15	-0,0962	-0,6135	-0,0920	0,37633	0,05645
Kopā	**x**	**1**	**-0,0276**	**x**	**0,0000**	**x**	**0,10194**
			$\bar{t} = -0,0276$				$s^2 = 0,10194$
							$s = 0,31928$

2.13.tabula. **Attīstības nevienmērības komponenti pa faktoriem un kopējais faktoru nevienmērības indekss**

Pagasts	Attīstības indekss	Rangs pēc Attīstības indeksa	Faktoru nevienmērības komponenti S_t^2						Pagastu attīstības nevienmērības indekss
			bezdarba līmenis	iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	demogrāfiskās slodzes līmenis	iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	zemes vidējā kadastrālā vērtība	pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	
		Svars	0,25	0,25	0,15	0,1	0,1	0,15	
Ķekavas	2,305	3	0,896	3,069	1,128	4,301	4,605	1,691	1,355
Ādažu	2,104	4	0,767	2,524	2,090	3,016	8,507	-1,228	2,518
Carnikavas	2,070	5	0,982	2,431	0,961	4,486	4,905	0,892	1,452
Garkalnes	2,066	6	0,982	1,987	0,671	1,313	6,595	2,882	1,672
Mārupes	2,037	7	0,875	2,196	0,696	6,908	6,777	-1,354	2,638
Inčukalna	1,689	8	0,711	3,816	0,276	2,249	1,237	1,116	1,331
Babītes	1,605	9	0,867	2,551	1,181	2,064	3,240	0,290	0,967
Valmieras	1,260	10	0,547	0,922	1,930	2,065	0,743	2,149	0,658
Priekuļu	1,217	11	0,508	0,998	1,640	3,956	1,133	0,573	0,989
Saldus	1,203	12	1,130	0,551	1,839	2,754	1,562	0,499	0,704
Jaunsātu	-0,196	226	0,386	-0,733	-0,452	0,033	0,353	-0,531	0,468
Jaunlaicenes	-0,196	227	0,192	-0,564	-1,081	-0,196	-0,414	0,800	0,585
Virešu	-0,197	228	0,826	-0,704	-0,544	-0,629	-0,492	-0,222	0,610
Ķūļciema	-0,198	229	0,407	-0,338	-0,375	-0,387	-0,505	-0,464	0,353
Litenes	-0,201	230	0,777	-0,721	-0,262	-0,185	-0,505	-0,716	0,597
Sēļu	-0,206	231	0,332	-0,793	0,340	-0,263	-0,310	-0,563	0,473
Bērzgales	-0,212	232	-0,715	-0,613	0,076	0,290	0,002	0,527	0,477
Krustpils	-0,225	233	-0,142	-0,569	-1,296	-0,025	0,392	0,735	0,619
Inešu	-0,225	234	0,951	-0,781	-0,514	-0,248	-0,596	-0,708	0,696
Lažas	-0,226	235	-0,095	-0,570	0,397	-0,682	-0,089	-0,283	0,340
Feimaņu	-1,472	456	-3,106	-1,117	-1,471	-0,357	-0,752	-0,565	1,000
Goliševas	-1,490	457	-3,870	-0,938	-0,850	-0,502	-0,895	-0,141	1,400
Ķepovas	-1,504	458	397	-1,059	-0,192	-0,495	-0,531	-1,724	1,186
Šķeltovas	-1,576	459	-2,841	-1,224	-2,275	-0,031	-0,622	-1,024	0,938
Kantinieku	-1,611	460	-4,734	-1,278	-0,837	0,026	-0,037	0,122	1,877
Krišjāņu	-1,620	461	-4,403	-0,854	-0,442	-0,460	-0,752	-0,786	1,614
Ambeļu	-1,721	462	-1,835	-1,155	-3,300	0,017	-0,609	-2,792	1,027
Tilžas	-1,755	463	-3,557	-0,578	-2,315	0,025	-0,713	-2,032	1,281
Briežuciema	-1,784	464	-3,625	-0,968	-2,768	-0,306	-0,726	-0,786	1,280
Baltinavas	-1,996	465	-5,300	-0,774	-2,008	-0,296	-0,557	-0,604	1,972
Kokneses	0,368	66	0,162	1,075	-0,077	1,275	0,327	-0,598	0,623
Jaunpils	-0,028	168	0,154	-0,086	-0,160	0,442	0,314	-0,641	0,319

3. VĒRTĒŠANAS REZULTĀTI UN TO IZMANTOŠANA

3.1. Pagasti

3.1.1. Rezultāti un faktori 2002.gadā

Tikai divi skaitļi

Šajā nodaļā pagastu attīstības rezultātus nevērtēsim rādītāju iegūšanas secībā. Tā lasītājam jau pazīstama no 2.nodaļas, kurā aplūkojām teritoriju vērtēšanas metodiku. Šoreiz ceļu veiksim pretējā virzienā: sāksim ar pašiem noslēdzošajiem rezultātiem. Ja ļoti aizņemtu lasītāju tie apmierinās, varbūt viņš ar tiem arī aprobežosies. Ja turpretī lasītājam radīsies jautājumi, kāpēc tā, ar ko tad es esmu tas "labais", "sliktais" vai "vidējais", viņš varēs rakties tālāk un dziļāk.

Noslēdzošais un galvenais rādītājs, pēc kura tiek vērtēts pagastu attīstības līmenis, ir vispārējais svērtais (vidējais, sintezētais) attīstības indekss, kas parasti var būt robežās no mīnus 3 līdz plus 3, ekstremālos gadījumos izejot ārpus šīm robežām. Pēc svērtā attīstības indeksa sakārto (ranžē) visus Latvijas pagastus kopējā rangu tabulā, katram ierādot vietu atbilstoši savam attīstības līmenim, salīdzinot ar visiem kaimiņiem un konkurentiem. Tādi dati ir sakopoti šīs grāmatas 4.pielikuma divās pēdējās ailēs un savā laikā publicēti "Latvijas Vēstnesī" (2003.g. 26.septembrī). Pielikums ir izvietots uz 12 lappusēm.

Pirmo vietu ieņem Ozolnieku pagasts Jelgavas rajonā (2003.gadā Ozolnieku un Cenu pagastiem apvienojoties, ir izveidots Ozolnieku novads). Ar ko viņš izceļas citu starpā, un vai tas ir pagasta vadības, vai tā iedzīvotāju nopelns – par to parunāsim turpmāk. Nākamās astoņas vietas aizņem Rīgas rajona pagasti.

Rangu tabulas lejasdaļu noslēdz trīs Balvu pagasti, tikai dažas rindiņas augstāk daži pagasti no Daugavpils, Rēzeknes, Krāslavas, Ludzas, Balvu rajoniem. Tātad atkal Latgale un tās problēmas.

Pagasti sakārtoti ieņemamo vietu (rangu) secībā. Tas konkrēta pagasta pašvaldību darbiniekiem var radīt nelielas grūtības atrast savu vietu, īpaši tad, ja tā ir saraksta vidusdaļā. Bet šāds "darbiņš", saistīts ar zināmu neziņu un ziņkārību, būs interesants.

Salīdzinot pēc ieņemamajām vietām tuvu atrodošos pagastus, var ņemt vērā attīstības indeksus. Piemēram, Bauskas rajona Ceraukstes pagasts ieņem 70.vietu, bet Ventspils Zūru pagasts 71.vietu. Taču viņu attīstības indeksi ir vienādi 0,348. Kuru likt pirmo, kuru otro, to ir noteicis dators pēc tālākajiem zīmīgajiem cipariem, kuri jau atrodas aiz noapaļojumu robežām. No profesionālā kvalitatīvās analīzes viedokļa šo pagastu attīstība ir pilnīgi vienāda.

Turpretī pagasti, kas ieņem blakus esošās 9. un 10.vietu, ar saviem attīstības indeksiem atšķiras būtiski. Rīgas rajona Babītes pagastam vispārējās attīstības indekss ir 1,605, bet Valmieras pagastam Valmieras rajonā – tikai 1,260.

Vislielākās attīstības indeksu atšķirības pēc ieņemamajām vietām blakus nonākušajos pagastos ir saraksta sākumā un beigās. Tās ir ļoti mazas saraksta vidusdaļas pagastiem. Tas ļauj secināt, ka liela pagastu noslāņošanās ir attīstīto pagastu grupā un arī relatīvi atpalikušo grupā. Pagastu pamatmasā, kas veido pielikuma centrālās lappuses, noslāņošanās ir daudz mazāka.

Tiem lasītājiem, kurus maz interesē viens vai nedaudzi pagasti, piedāvājam pagastu grupējumu pēc attīstības indeksu lieluma (3.1.tabula).

3.1.tabula. **Pagastu grupējums pēc attīstības indeksa 2002.gadā**

Pagasta attīstības indekss	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais novērtējums
	skaits	īpatsvars %	
Virs 5	1	0,2	ekstremāls
4,0 – 4,9	-	-	ekstremāls
3,0 – 3,9	1	0,2	estremāls
2,0 – 2,9	5	1,1	ļoti labs
1,0 – 1,9	8	1,7	labs
0,5 – 0,9	29	6,2	samērā labs
0,0 – 0,49	112	24,1	nedaudz pozitīvs
0,0 – -0,49	165	35,5	nedaudz negatīvs
-0,5 - -0,9	94	20,2	diezgan slikts
-1,0 - -1,9	50	10,8	slikts
Kopā	**465**	**100**	

Kā redzams tabulā, visvairāk pagastu koncentrējās grupā, kur attīstības indekss ir no 0 līdz mīnus 0,49. Tāpat liels skaits pagastu ir arī abās blakus grupās.

Ja šo reālo pagastu sadalījumu pa attīstības grupām salīdzina ar statistikas teorijā par bāzi bieži izmantoto normālo sadalījumu, tad jāsecina, ka pagastu koncentrācija centrālajos intervālos ir lielāka, nekā būtu sagaidāms pēc normālā sadalījuma likuma. No tā var secināt, ka izteikta teritoriālā noslāņošanās pagastu līmenī notiek tikai ap 20% pagastu, no tiem spilgtāk – saraksta augšdaļā.

Vadoties no normālā sadalījuma profesionālās interpretācijas tradīcijām, katrai grupai esam piekārtojuši grupas attīstības kvalitatīva (vārdiska) novērtējuma gradāciju (3.1.tabulas pēdējā aile). Šie novērtējumi nav oficiāli termini, un tiklab valodnieki kā arī ieinteresētie vērtējamie var ieteikt uzlabojumus. Piemēram, "samērā labs" ir sinonīms "diezgan labs", "diezgan slikts" – "samērā slikts" – "mēreni slikts" un tamlīdzīgi. Taču galīgā termina izvēle būtību nemainīs.

Kas veido indeksu

Sāksim noskaidrot paradoksu. Pirmās vietas ieņēmēja Jelgavas rajona Ozolnieku pagasta vispārējās attīstības indekss ir 5,423 (4.pielikuma priekšpēdējās ailes pirmā rindiņa). Šāda tik liela skaitļa parādīšanās varbūtība, ja pagastu sadalījums pēc attīstības līmeņa būtu kaut vai ļoti tuvināti līdzīgs normālajam sadalījumam, ir atomāri maza. Tas vispār nevarētu būt. Kā tad Ozolnieki ir ieguvuši tik ekstremāli izcilu vērtējumu?

Atbildi pirmajā tuvinājumā varam iegūt aplūkojot 4.pielikuma attiecīgās rindiņas skaitļus ailēs, kurām doti numuri no 1 līdz 6. Šajās ailēs ir uzrādīti saskaitāmie, kuru summa pa rindiņu dod attiecīgā pagasta vispārējās attīstības indeksu.

Paši saskaitāmie ir parciālie (viena faktora jeb aspekta) attīstības indeksi, kuri pareizināti ar ekspertu noteikto nozīmības svaru. Tieši šī pareizināšana ar nozīmības svaru apgrūtina minēto skaitļu profesionālo interpretāciju. Katra attīstības faktora nozīmi

konkrētajā pagastā vieglāk būs vērtēt pēc atsevišķo faktoru attīstības indeksiem, kuri vēl nav pareizināti ar svariem, un par kuriem runāsim turpmāk.

Pagaidām saskaitāmos varam salīdzināt, novērtējot kurš(-i) no tiem veido lielāko daļu summas, līdz ar to izšķiroši nosakot pagasta attīstības indeksa lielumu. No Ozolnieku vispārējās attīstības indeksa 5,423 lielāko daļu 3,742 veido iedzīvotāju blīvums. Ozolnieki pēc iedzīvotāju blīvuma jau tuvojas pilsētu tipa apdzīvotai vietai. Ja pieņemtu, ka Ozolnieku iedzīvotāju blīvums ir tuvs visu citu pagastu vidējam, tad konkrētais saskaitāmais būtu nulle un Ozolnieku vispārējās attīstības indekss tikai 1,681. Tas vairs nebūtu ne tikai ekstremāls, bet nevarētu iekļūt pat pirmajā trijniekā. Ozolnieki paliktu 8. – 9.vietā, neskatoties uz to, ka arī pārējie pagasta attīstības rādītāji (faktori) ir labi.

Šādā eksremālā gadījumā neko daudz nav palīdzējis arī mazais nozīmības svars (0,1), kas ir piešķirts iedzīvotāju blīvuma rādītājam.

Savukārt Rīgas rajona Stopiņu pagastu augstu pavirza zemes kadastrālā vērtība, kuras nozīmības svars arī ir tikai 0,1.

Augsts iedzīvotāju blīvums pirmajā trīsdesmitniekā negaidīti izceļ arī Kupravas pagastu Balvu rajonā Latgalē. Neskatoties uz to ka tā svarīgākie attīstības rādītāji (bezdarba līmenis, ienākumu nodokļa lielums, pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas) pagastā ir negatīvi.

Pievēršoties rangu tabulas lejasdaļai, var atzīmēt, ka Balvu rajona Baltinavas un Krišjāņu pagastus, tāpat Kantinieku pagastu Rēzeknes rajonā saraksta pēdējās rindās nodzen augstais bezdarba līmenis pagastos.

Sabiedrībā diskutē par progresīvu ienākumu nodokli. Varbūt arī mūsu teritoriju vērtēšanas metodikā varētu noteikt progresīvus, pareizāk – regresīvus svarus, ja "sveramais" pamatfaktora standartizētais rādītājs pārsniedz robežvērtības 2; 2,5; 3; 4 un vairāk?

Tehniski vienkāršāk būtu noteikt, ka neviens vispārējā attīstības indeksa saskaitāmais nedrīkst pārsniegt noteiktu robežvērtību. Tālākai pārbaudei varētu ieteikt skaitli 1. Ja aprēķini uzrāda lielāku pozitīvu vai negatīvu skaitli, tā vietā ņem 1. Tad, piemēram, Ozolnieku pagastam iedzīvotāju blīvums nedotu saskaitāmo 3,742, bet tas tiktu pazemināts līdz 1, un šim pagastam vispārējais attīstības indekss būtu 2,681, kas pagastam saglabātu līdera vietu, bet viņa indekss nebūtu "statistiski nereāls".

Raksimies dziļāk un sāksim ar bezdarbu

Bezdarbs ir viena no vissmagākajām sociāli ekonomiskajām problēmām mūsdienu Latvijā. Tādēļ bezdarba līmenis ir izvirzīts par pirmo rādītāju, kas raksturo pagasta attīstību. Šim rādītājam tiek dots viens no visaugstākajiem nozīmības svariem vispārējā attīstības indeksa aprēķināšanā.

Plaši dati par bezdarba līmeni un tā standartizētajām vērtībām visos Latvijas pagastos 2003.gada 1.janvārī ir doti 5.pielikumā (12 lappuses). Tā kā šī tabula nesatur pagastu sakārtošanu (ranžēšanu) pēc bezdarba līmeņa, ir izmantots alfabētisks sakārtojums. Vispirms alfabēta kārtībā ir sakārtoti rajoni, pēc tam rajonu ietvaros – pagasti. Konkrētajā gadījumā tas atvieglo interesējošā pagasta un to raksturojošo datu atrašanu.

Pielikuma ailēs, kas numurētas ar 1.-3. ir parādīti sākotnējie statistikā vispārpieņemtie dati: bezdarbnieku skaits, iedzīvotāju skaits darbspējīgā vecumā, bezdarba līmenis procentos. Tos var izmantot stāvokļa tiešai ekspertvērtēšanai kā arī, šaubu gadījumā, tālāko aprēķinu

pārbaudei. Ailē ar numuru 8 ir parādītas bezdarba līmeņa standartizētās vērtības, mainot algebrisko zīmi uz pretējo. Pēdējos skaitļus, kas pareizināti ar nozīmības svaru (aile Nr.9) izmantojām iepriekšējā tabulā kā pirmo attīstības indeksa saskaitāmo.

Arī šajā gadījumā katram pagasta darbiniekam būtu ieteicams atrast sava pagasta rindiņu un izvērtēt tajā atrodamos datus.

Lai pielikumā varētu atrast interesantākos skaitļus lasītājiem ar vispārējām, ar konkrētu pagastu nesaistītām interesēm, kā orientieri piedāvājam 3.2.tabulu. Tajā parādīts pagastu grupējums pēc bezdarba līmeņa standartizētām vērtībām (zīmes mainītas uz pretējām).

3.2.tabula. **Pagastu grupējums pēc bezdarba līmeņa standartizētās vērtības 2002.gadā**

Standartizētā vērtība	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais
	skaits	Īpatsvars, %	
1,0 – 1,9	9	1.9	labs
0,5 – 0,9	132	28,4	samērā labs
0,0 – 0,49	119	25,6	nedaudz pozitīvs
0,0 - -0,49	71	15,3	nedaudz negatīvs
-0,5 - -0,9	43	9,2	diezgan slikts
-1,0 - -1,49	24	5,2	slikts
-1,5 - -1,9	27	5,8	ļoti slikts
-2,0 - -2,9	28	6,0	tuvs ekstremālam
Zem –3,0	12	2,6	ekstremāls
Kopā:	**465**	**100**	

Redzam, ka, vērtējot pēc bezdarba līmeņa, nav pagastu ar ekstremāli augstām šī rādītāja standartizētām vērtībām, resp., ar ekstremāli zemu bezdarba līmeni. Toties ir 12 pagastu ar ekstremāli zemu (zem –3,0) bezdarba standartizēto vērtību, resp., ekstremāli augstu bezdarba līmeni. Ir vērts šos pagastus pēc bezdarba līmeņa standartizētām vērtībām atrast plašajā pielikumā.

1.	Baltinavas,	Balvu rajonā	-5,300;
2.	Kantinieku,	Rēzeknes rajonā	-4,734;
3.	Sokolku,	Rēzeknes rajonā	-4,645;
4.	Krišjāņu,	Balvu rajonā	-4,403;
5.	Goliševas,	Ludzas rajonā	-3,870;
6.	Briežuciema,	Balvu rajonā	-3,625;
7.	Tilžas,	Balvu rajonā	-3,557;
8.	Stružānu,	Rēzeknes rajonā	-3,528;
9.	Ķepovas,	Krāslavas rajonā	-3,397;
10.	Grāveru,	Krāslavas rajonā	-3,288;
11.	Vecumu,	Balvu rajonā	-3,188;
12.	Feimaņu,	Rēzeknes rajonā	-3,106.

5 no šiem 12 pagastiem ar ekstremāli augstu bezdarba līmeni atrodas Balvu rajonā, 4 – Rēzeknes rajonā, 2 – Krāslavas rajonā, 1 – Ludzas rajonā. Tātad visi Latgalē.

Kā tuvs ekstremālam jāvērtē bezdarba līmenis vēl 28 pagastos, kur standartizētais bezdarba koeficients ir robežas no –2,0 līdz –2,9.

Atgriezīsimies vēl pie bezdarba ziņā vissmagākajā stāvoklī nonākušajiem pagastiem. Baltinavas pagastā, kur katrs trešais no darbspējas vecuma iedzīvotājiem ir bezdarbnieks (33,5%), absolūtais bezdarbnieku skaits 2003.g. 1.janvārī bija 299.

Kurš kaut vai kā students ir dažas nedēļas pabijis armijā, tas pateiks, ka no Baltinavas bezdarbniekiem var saformēt trīs rotas jeb vienu pilnu bataljonu. Vienam pagastam tas nudien ir par daudz!

Otrajā vietā no lejas nonākušajā Kantinieku pagastā ir 30,7% bezdarbnieku, pavisam 126 cilvēki. Tā kā šis pagasts ir skaitliski apmēram divas reizes mazāks par iepriekšējo, viņam iznāk tikai pastiprināta bezdarbnieku rota. Arī par daudz.

Protams visus bezdarbniekus neiesauksim armijā, starp tiem ir daudz pirmspensijas vecuma cilvēku. Taču salīdzinājums dod uzskatāmu priekšstatu par bezdarba smago slogu daudzos pagastos, par to, ka ir nepieciešama vissteidzīgākā rīcība.

Kas maksā, tas arī pelna

Otrs pamatrādītājs jeb faktors, kas veido pagasta attīstības indeksu, ir iedzīvotāju ienākuma nodoklis, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā. Tas atspoguļo iedzīvotāju ienākumu (algas, peļņas u.c.) lielumu, jo nodokļa lielums ir cieši saistīts ar ienākumu lielumu.

Detalizēti dati par iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielumu Latvijas pagastos 2002.gadā ir parādīti 6.pielikumā (12 lappuses). Šī pielikuma uzbūve ir pilnīgi analoga jau iepriekš aplūkotajam pielikumam par bezdarbu, tādēļ tehniskus paskaidrojumus vairs neprasa.

Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartizētām vērtībām ir parādīts 3.3.tabulā.

3.3.tabula. **Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartizētās vērtības 2002.gadā**

Standartizētā vērtība	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais novērtējums
	skaits	īpatsvars, %	
3,0 – 3,9	2	0,4	tuvu ekstremālam
2,0 – 2,9	7	1,5	ļoti labs
1,0 – 1,9	5	3,2	labs
0,5 – 0,9	5	3,2	samērā labs
0,0 – 0,49	8	10,3	nedaudz pozitīvs
0,0 - -0,49	34	28,8	nedaudz negatīvs
-0,5 - -0,9	86	40,0	diezgan slikts
-1,0 - -1,49	7	12,3	slikts
zem –1,5	1	0,2	ļoti slikts
Kopā	**65**	**100**	

Kā redzams, šajā gadījumā neviens pagasts neuzrāda īsti ekstremālas standartizētās vērtības. Kā relatīvi lielākie nodokļu maksātāji, kuru stāvoklis ir tuvs pozitīvi ekstremālam, ir jāatzīmē divi.

Inčukalna pagasts Rīgas rajonā. Ienākumu nodokļa standartizētā vērtība 3,816. To nodrošina samaksātais nodoklis 671 tūkst. latu vērtībā jeb vidēji 175 lati uz vienu iedzīvotāju.

Ķekavas pagasts arī Rīgas rajonā. Ienākuma nodokļa standartizētā vērtība 3,069. Samaksātā summa 1749tūkst. latu – turpat trīs reizes vairāk nekā Inčukalna pagastā. To nodrošina tāpat ap trīsreiz lielāks iedzīvotāju skaits. Rēķinot uz vienu iedzīvotāju, ķekaviešiem iznāk Ls 151, inčukalniešiem, kā jau minējām, Ls 175. Tieši pēdējie skaitļi ir izšķirošie un caur aprakstītajiem starpaprēķiniem formē pagastu attīstības indeksus.

Vismazāk iedzīvotāju ienākuma nodokli ir maksājuši Ludzas rajona Lauderu pagasta iedzīvotāji, vidēji Ls 5,0 uz iedzīvotāju. Pavisam pagasts samaksājis tikai 2,7 tūkst. latu. Tas nodrošina ienākumu nodokļa standartizēto vērtību mīnus 1,571, un stāvoklis šajā ziņā jāvērtē kā ļoti slikts.

Skatot 3.3.tabulas grupējumu kopumā, jāsecina, ka turpat pusei pagasta (40%) iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartizētā vērtība jāvērtē kā diezgan slikta, bet tuvu trešdaļai (29%) – kā nedaudz negatīva. Tātad iedzīvotāju ienākuma nodokļa vidējo vērtību Latvijas pagastos stipri ietekmē maza daļa lielu un ekonomiski spēcīgu pagastu, bet pagastu vairākumā stāvoklis ir mazāk vai vairāk negatīvs. Tā kā iedzīvotāju ienākuma nodoklis diezgan tieši ja arī formāli netieši atspoguļo iedzīvotāju ienākumus, tad aplūkotie dati apstiprina secinājumus par iedzīvotāju lielu noslāņošanos pēc materiālās dzīves līmeņa. Tie raksturo arī noslāņošanās īpatnības. Rezultāti visumā atbilst secinājumiem, ko var izdarīt un esam izdarījuši pēc CSP mājsaimniecību budžetu pētījumiem.

Pagastu pievilcība

Pagastu pievilcību mēs raksturojām ar iedzīvotāju skaita izmaiņām 1998. – 2003.gada laikā. To nosaka dzimušo un mirušo skaita starpība (praktiski visur mirušo ir vairāk nekā dzimušo, bet ar atšķirīgu pārsvaru) un pagastā iebraukušo un no tā izbraukušo starpību. Pēdējais parāda, vai pagastā vairāk ierodas jauni iedzīvotāji, vai no tā bēg projām.

Dati par iedzīvotāju skaita izmaiņām visos Latvijas pagastos ir parādīti 10.pielikumā (12 lappuses). Pielikuma tehniskā uzbūve ir tāda pati kā iepriekšējiem pielikumiem par bezdarbu un iedzīvotāju ienākuma nodokli.

Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju skaita izmaiņu standartizētām vērtībām ir parādīts 3.4.tabulā.

Jāievēro, ka 1998. – 2003.g. periodā Latvijas pagasti kopumā ir zaudējuši 12,3 tūkst. iedzīvotāju, kas sastāda ap 1,8% no iedzīvotāju kopskaita pagastos. Tātad vidējais lielums, salīdzinājuma bāze, šajā gadījumā ir negatīvs skaitlis. Ja kādā pagastā iedzīvotāju skaits būs samazinājies par 1,6%, principā tas ir slikti, bet, salīdzinot ar vidējo visos pagastos , zaudējums ir mazāks. Tā kā mūsu metodika vienmēr paredz salīdzināt ar vidējo, šāds pagasts iegūs vairāk vai mazāk akcentētu pozitīvu vērtējumu.

5 no šiem 12 pagastiem ar ekstremāli augstu bezdarba līmeni atrodas Balvu rajonā, 4 – Rēzeknes rajonā, 2 – Krāslavas rajonā, 1 – Ludzas rajonā. Tātad visi Latgalē.

Kā tuvs ekstremālam jāvērtē bezdarba līmenis vēl 28 pagastos, kur standartizētais bezdarba koeficients ir robežas no –2,0 līdz –2,9.

Atgriezīsimies vēl pie bezdarba ziņā vissmagākajā stāvoklī nonākušajiem pagastiem. Baltinavas pagastā, kur katrs trešais no darbspējas vecuma iedzīvotājiem ir bezdarbnieks (33,5%), absolūtais bezdarbnieku skaits 2003.g. 1.janvārī bija 299.

Kurš kaut vai kā students ir dažas nedēļas pabijis armijā, tas pateiks, ka no Baltinavas bezdarbniekiem var saformēt trīs rotas jeb vienu pilnu bataljonu. Vienam pagastam tas nudien ir par daudz!

Otrajā vietā no lejas nonākušajā Kantinieku pagastā ir 30,7% bezdarbnieku, pavisam 126 cilvēki. Tā kā šis pagasts ir skaitliski apmēram divas reizes mazāks par iepriekšējo, viņam iznāk tikai pastiprināta bezdarbnieku rota. Arī par daudz.

Protams visus bezdarbniekus neiesauksim armijā, starp tiem ir daudz pirmspensijas vecuma cilvēku. Taču salīdzinājums dod uzskatāmu priekšstatu par bezdarba smago slogu daudzos pagastos, par to, ka ir nepieciešama vissteidzīgākā rīcība.

Kas maksā, tas arī pelna

Otrs pamatrādītājs jeb faktors, kas veido pagasta attīstības indeksu, ir iedzīvotāju ienākuma nodoklis, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā. Tas atspoguļo iedzīvotāju ienākumu (algas, peļņas u.c.) lielumu, jo nodokļa lielums ir cieši saistīts ar ienākumu lielumu.

Detalizēti dati par iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielumu Latvijas pagastos 2002.gadā ir parādīti 6.pielikumā (12 lappuses). Šī pielikuma uzbūve ir pilnīgi analoga jau iepriekš aplūkotajam pielikumam par bezdarbu, tādēļ tehniskus paskaidrojumus vairs neprasa.

Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartizētām vērtībām ir parādīts 3.3.tabulā.

3.3.tabula. **Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartizētās vērtības 2002.gadā**

Standartizētā vērtība	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais novērtējums
	skaits	īpatsvars, %	
3,0 – 3,9	2	0,4	tuvu ekstremālam
2,0 – 2,9	7	1,5	ļoti labs
1,0 – 1,9	5	3,2	labs
0,5 – 0,9	5	3,2	samērā labs
0,0 – 0,49	8	10,3	nedaudz pozitīvs
0,0 - -0,49	34	28,8	nedaudz negatīvs
-0,5 - -0,9	86	40,0	diezgan slikts
-1,0 - -1,49	7	12,3	slikts
zem –1,5	1	0,2	ļoti slikts
Kopā	**65**	**100**	

Kā redzams, šajā gadījumā neviens pagasts neuzrāda īsti ekstremālas standartizētās vērtības. Kā relatīvi lielākie nodokļu maksātāji, kuru stāvoklis ir tuvs pozitīvi ekstremālam, ir jāatzīmē divi.

Inčukalna pagasts Rīgas rajonā. Ienākumu nodokļa standartizētā vērtība 3,816. To nodrošina samaksātais nodoklis 671 tūkst. latu vērtībā jeb vidēji 175 lati uz vienu iedzīvotāju.

Ķekavas pagasts arī Rīgas rajonā. Ienākuma nodokļa standartizētā vērtība 3,069. Samaksātā summa 1749tūkst. latu – turpat trīs reizes vairāk nekā Inčukalna pagastā. To nodrošina tāpat ap trīsreiz lielāks iedzīvotāju skaits. Rēķinot uz vienu iedzīvotāju, ķekaviešiem iznāk Ls 151, inčukalniešiem, kā jau minējām, Ls 175. Tieši pēdējie skaitļi ir izšķirošie un caur aprakstītajiem starpaprēķiniem formē pagastu attīstības indeksus.

Vismazāk iedzīvotāju ienākuma nodokli ir maksājuši Ludzas rajona Lauderu pagasta iedzīvotāji, vidēji Ls 5,0 uz iedzīvotāju. Pavisam pagasts samaksājis tikai 2,7 tūkst. latu. Tas nodrošina ienākumu nodokļa standartizēto vērtību mīnus 1,571, un stāvoklis šajā ziņā jāvērtē kā ļoti slikts.

Skatot 3.3.tabulas grupējumu kopumā, jāsecina, ka turpat pusei pagasta (40%) iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartizētā vērtība jāvērtē kā diezgan slikta, bet tuvu trešdaļai (29%) – kā nedaudz negatīva. Tātad iedzīvotāju ienākuma nodokļa vidējo vērtību Latvijas pagastos stipri ietekmē maza daļa lielu un ekonomiski spēcīgu pagastu, bet pagastu vairākumā stāvoklis ir mazāk vai vairāk negatīvs. Tā kā iedzīvotāju ienākuma nodoklis diezgan tieši ja arī formāli netieši atspoguļo iedzīvotāju ienākumus, tad aplūkotie dati apstiprina secinājumus par iedzīvotāju lielu noslāņošanos pēc materiālās dzīves līmeņa. Tie raksturo arī noslāņošanās īpatnības. Rezultāti visumā atbilst secinājumiem, ko var izdarīt un esam izdarījuši pēc CSP mājsaimniecību budžetu pētījumiem.

Pagastu pievilcība

Pagastu pievilcību mēs raksturojām ar iedzīvotāju skaita izmaiņām 1998. – 2003.gada laikā. To nosaka dzimušo un mirušo skaita starpība (praktiski visur mirušo ir vairāk nekā dzimušo, bet ar atšķirīgu pārsvaru) un pagastā iebraukušo un no tā izbraukušo starpību. Pēdējais parāda, vai pagastā vairāk ierodas jauni iedzīvotāji, vai no tā bēg projām.

Dati par iedzīvotāju skaita izmaiņām visos Latvijas pagastos ir parādīti 10.pielikumā (12 lappuses). Pielikuma tehniskā uzbūve ir tāda pati kā iepriekšējiem pielikumiem par bezdarbu un iedzīvotāju ienākuma nodokli.

Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju skaita izmaiņu standartizētām vērtībām ir parādīts 3.4.tabulā.

Jāievēro, ka 1998. – 2003.g. periodā Latvijas pagasti kopumā ir zaudējuši 12,3 tūkst. iedzīvotāju, kas sastāda ap 1,8% no iedzīvotāju kopskaita pagastos. Tātad vidējais lielums, salīdzinājuma bāze, šajā gadījumā ir negatīvs skaitlis. Ja kādā pagastā iedzīvotāju skaits būs samazinājies par 1,6%, principā tas ir slikti, bet, salīdzinot ar vidējo visos pagastos , zaudējums ir mazāks. Tā kā mūsu metodika vienmēr paredz salīdzināt ar vidējo, šāds pagasts iegūs vairāk vai mazāk akcentētu pozitīvu vērtējumu.

3.4.tabula. **Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju skaita izmaiņas standartizētās vērtības 2002.gadā**

Standartizētā vērtība	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais novērtējums
	skaits	īpatsvars, %	
Virs 2,5	2	0,4	ekstremāls
2,0 – 2,49	3	0,6	tuvs ekstremālam
1,5 – 1,99	6	1,3	ļoti labs
1,0 – 1,49	36	7,7	labs
0,5 – 0,99	57	12,3	samērā labs
0,0 –0,49	80	17,2	nedaudz pozitīvs
0,0 - -0,49	100	21,5	nedaudz negatīvs
-0,5 - -0,99	94	20,2	diezgan slikts
-1,0 - -1,49	46	9,9	slikts
-1,5 - -1,99	20	4,3	ļoti slikts
-2,0 - -2,49	11	2,4	tuvs ekstremāli sliktam
-2,5 - -2,99	5	1,1	ekstremāls
zem –3,0	5	1,1	ekstremāls
Kopā	**463**	**100,0**	

Šādi skatot 3.4.tabulu, pagastu sadalījums pēc iedzīvotāju skaita izmaiņām ir tuvāks normālam sadalījumam nekā pēc bezdarba līmeņa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa. Tomēr tas ir izstiepts negatīvo vērtējumu apgabalā. Tuvu negatīvi ekstremālam vērtējumam ir nonākuši 10 pagasti, kur iedzīvotāju skaita izmaiņu standartizētā vērtība ir mazāka par mīnus 2,5. Šajā grupā ir nokļuvuši šādi pagasti:

1.	Gārsenes,	Jēkabpils raj.	-	-4,072;
2.	Kupravas,	Balvu raj.	-	-3,934;
3.	Embūtes,	Liepājas raj.	-	-3,542;
4.	Ukru,	Dobeles raj.	-	-3,113;
5.	Palsmanes,	Valkas raj.	-	-3,036;
6.	Bebrenes,	Daugavpils raj.	-	-2,985;
7.	Pampaļu,	Saldus raj.	-	-2,944;
8.	Ambeļu	Daugavpils raj.	-	-2,792
9.	Liezeres,	Madonas raj.	-	-2,623;
10.	Smiltenes,	Valkas raj.	-	-2,600.

Kā redzams iedzīvotāju pievilcības aspektā "nepopulāri" var kļūt ne tikai Latgales, bet jebkura Latvijas reģiona pagasti. Tādi ir atrodami Vidzemē (Palsmanes, Liezeres, Smiltenes), Zemgalē (Ukru), Kurzemē (Embūtes).

Lai raktos vēl dziļāk, kāpēc tā notiek, būtu vajadzīgs citu speciālistu pētījums. Kur iedzīvotāju skaits strauji zudis īsā laika sprīdī, piemēram, zūdot darba vietām kāda liela uzņēmuma bankrota rezultātā, kur iedzīvotāju zudums ir nepārtraukts process.

Spilgtākie kontrasti

Lai uzskatamāk redzētu visu vērtēto rādītāju variācijas apgabalu, varam uzrādīt pagastu, kur vērtējamais rādītājs ir vislabākais un kur vissliktākais. Šim nolūkam nav nepieciešama rādītāju standartizācija, jo katru no tiem aplūkojam atsevišķi. Var izmantot tradicionālās vienības (lati, cilvēki, procenti), kas tomēr ir saprotamāk nekā standartizētie rādītāji (3.5.tabula).

Bezdarba līmenis Saldus rajona Gaiķu pagastā 2002.gadā bija 20,9 reizes zemāks nekā Balvu rajona Baltinavas pagastā. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju Rīgas rajona Inčukalna pagastā bija 35 reizes lielāks nekā Ludzas rajona Lauderu pagastā. Iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2 Jelgavas rajona Ozolnieku pagastā bija 204 reizes lielāks nekā Ventspils rajona Ances pagastā. Zemes vidējā kadastrālā vērtība Rīgas rajona Stopiņu pagastā bija gandrīz 20 reizes lielāka nekā Talsu rajona Kolkas pagastā.

3.5. tabula **Spilgtāko kontrastu pagasti**

Rādītāja nosaukums	Rādītāja skaitliskā nozīme		Atšķirība reizēs
	labākais	vājākais	
Bezdarba līmenis, %	Gaiķu pag. Saldus raj. 1,6	Baltinavas pag. Balvu raj. 33,5	20,9*
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, latos	Inčukalna pag. Rīgas raj. 175,0	Lauderu pag. Ludzas raj. 5,0	35
Demogrāfiskās slodzes līmenis	Adažu pag. Rīgas raj. 473,3	Ances pag. Ventspils raj. 968,7	2,0
Iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2	Ozolnieku pag. Jelgavas raj. 408,0	Ances pag. Ventspils raj. 2,0	204,0
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls/ha	Stopiņu pag. Rīgas raj. 1180	Kolkas pag. Talsu raj. 60	19,7
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (1998.1.01.-2003.1.01.)	Garkalnes pag. Rīgas raj.+16,4	Gārsenes pag. Jēkabpils raj. -27,4	Atšķirību neaprēķina reizēs

Mājasdarbs lasītājam

Analogi pielikumu bloki ir izstrādāti arī par pārējiem pagastu attīstības indeksu veidojušajiem faktoriem.

Demogrāfiskā slodze un tās standartizētās vērtības 7.pielikums, 12 lappuses. Iedzīvotāju blīvums un tā standartizētās vērtības 8.pielikumā, 12 lappuses.

Zemes kadastrālā vērtība un tās standartizētās vērtības 9.pielikumā, 12 lappuses.

---

* Atšķirības reizēs vai procentos bez atrunām drīkst rēķināt absolūtajiem lielumiem, intensitātes relatīvajiem lielumiem u.c., kuri izteikti reālās vienībās (lati, tonnas, cilvēki u.c.).Struktūras relatīvo lielumu atšķirības, kuri ir izteikti procentos, var rēķināt tikai nosacīti. Atskaitot no procentu skaitļa procentu skaitli, mēs neiegūstam jaunu procentu skaitli, bet tikai procenta punktus. Dalot vienu procentu skaitli ar otru, arī iegūstam zināmā mērā nosacītu rādītāju, kuru varētu nosaukt par procentu attiecību koeficientu. Līdz šīm statistikas praksē šāds rādītājs ir lietots reti, un tā profesionālās interpretācijas iespējas vēl jāpētī.

neizdarīsim. Ja lasītājs būs vērīgi izsekojis iepriekšējam, viņš to pilnīgāk vai vienkāršāk izdarīs pats. Vismaz tiem kuri saistīti ar tradicionālo statistiku un teritoriju vadību vajadzētu to izdarīt.

Pagastu, novadu, pilsētu un rajonu vispārējie attīstības indeksi, kā arī tos veidojošie svarīgākie rādītāji uzskatāmi parādīti 3.1 – 3.13.attēlos.

Un tā vienu skaitļu "Tēva purvu" esam izbriduši. Varbūt tā bija tikai pastaiga pa Jūrmalas priedēm. Kā katrs bija nodrošinājies: ar zābakiem vai ielas kurpēm ...

Bet mūsu ceļojums statistikas plašumos vēl nav galā. Līdz šim šajā nodaļā runājām tikai par stāvokli 2002.gadā. Kādas izmaiņas katrā pagastā notikušas pēdējos četros gados?

Dodamies atkal ceļā.

3.1.2. Izmaiņas 1999. – 2002.gados

Indekss ir labs, bet viltīgs

Līdz šim mēs izmantojām visu pagastu attīstības rādītāju standartizāciju, un nekādas standartizēto rādītāju viltības nepamanījām. Taču, sakārtojot šos rādītājus dinamikas rindās, var ievērot, ka katra pamatrādītāja un arī vispārējā attīstības indeksa vidējā vērtība gadu no gada ir nulle.

Vai tiešām pagasti kopumā šajā laikā nav pavirzījušies ne uz labo, ne slikto pusi? Tā tas nav. Tikai standartizēto rādītāju izmantošana dinamikas rindās automātiski izslēdz tā saukto vispārējo tendenci jeb svešvārdā "trendu". Statistikā un jo sevišķi ekonometrijā tāda pamattendences izslēgšana ir bieži vajadzīga. Piemēram, lai pētītu sezonas svārstības vai izmaiņu ciklus. Bieži to dara ar sarežģītiem paņēmieniem.

Mūsu gadījumā izmaiņu pamattendences izslēgšana nebija īpaši vajadzīga, bet tā arī netraucē veikt vērtēšanas pamatuzdevumus.

Ja mēs gribētu, lai attīstības indeksi atspoguļo arī vispārējo izmaiņu pamattendenci, tad nevarētu uzkrāt pakāpeniski gadu no gada iegūtos analīzes rezultātus, jo, lai tos iegūtu, ir izmantoti attiecīgo gadu vidējie lielumi. Tad attīstības indeksus vairākiem gadiem vajadzētu rēķināt uzreiz, standartizāciju izdarot vai nu pēc pirmā gada, vai gadu vidējo vidējiem lielumiem. Tas zināmā mērā atvieglotu dinamikas rindu vērtēšanu, taču ļoti sarežģītu aprēķinus un, pats galvenais, apgrūtinātu rezultātu vērtēšanu par katru gadu, piemēram, pēdējo atsevišķi.

Tādēļ turpmāk uzrādītās pagastu attīstības indeksu dinamikas rindas jāvērtē nevis absolūti, bet relatīvi uz visu pagastu vidējā fona, kurš ir fiksēts nemainīgā līmenī.

Izmaiņu pamattendences mēs varēsim noskaidrot turpmāk, runājot par katru attīstības indeksu veidojošo pamatrādītāju atsevišķi, turklāt izmantojot viņam raksturīgās vienības (cilvēki, lati, procenti), pirms standartizācijas.

Vienā virzienā vai ar pagriezienu

Tāpat kā iepriekšējā nodaļā par citiem jautājumiem, dati par atsevišķu pagastu attīstības indeksu un ieņemamo vietu izmaiņām 1999.-2002.gadu periodā ir parādīti plašā 8

lappušu 1.1.pielikumā. Pagasti sakārtoti attīstības indeksa absolūto pieaugumu augošā secībā.

Otro vietu, piemēram, ieņem Lodes pagasts Valmieras rajonā. Tā attīstības indeksa pieaugumu aprēķina vienkārši. 0,127 – (-0,749) = 0,875 (pielikumā noapaļots ar datorprecizitāti). Katra pagasta darbinieki var atrast savu vietu pielikumā un novērtēt savas attīstības rezultātus uz fiksēta, nemainīga visu pagastu fona.

Lasītājiem, kuri interesējas par vispārējo stāvokli Latvijas pagastos, varam piedāvāt dažādus grupējumus. Vispirms varam izmantot četras kvalitatīvi atšķirīgas grupas (3.6.tabula).

1. Pagasti, kuriem visos aplūkojamos gados vispārējās attīstības indeksi ir bijuši pozitīvi. Tie ir stabili, labas attīstības pagasti. Tādu pagastu pēdējā gadā ir 116 jeb katrs ceturtais.
2. Pagasti, kuri četru gadu laikā ir tikuši pāri nulles indeksa robežai – izdarījuši pagriezienu no negatīvā uz pozitīvo. To spējuši paveikt tikai 4 pagasti, un mēģināsim viņus atrast plašajā pielikuma tabulā. Tie ir jau minētais Lodes pagasts Valmieras rajonā, Zilākalna pagasts arī Valmieras rajonā, Līvbērzes pagasts Jelgavas rajonā un Vilces pagasts arī Jelgavas rajonā. Pēc attīstības indeksa pieauguma visi viņi atrodas saraksta augšdaļā – pirmajā vienpadsmitniekā.
3. Pagasti, kuru attīstībā tāpat noticis pagrieziens, tikai uz slikto pusi. Perioda sākumā bija pozitīvs attīstības indekss, beigās – negatīvs. Tādu virzienu uzņēmuši 38 pagasti jeb 8% no visu pagastu skaita. Tiem varētu pavicināt "pievienošanas pātagu". Bet tas nav zinātnieku uzdevums.
4. Pagasti, kuru attīstības indeksi visos gados ir bijuši negatīvi, ar dažādām negatīvo vērtību izmaiņām un dažādu kvalitatīvo vērtējumu apgabalos. Šādu pagastu Latvijā ir vairāk nekā puse no visu pagastu kopskaita (56%).

3.6.tabula. **Pagastu un novadu vispārējā attīstības indeksa kvalitatīvas izmaiņas 1999.-2002.gadu laikā**

Izmaiņas	Pagastu		Kvalitatīvs novērtējums
	skaits	īpatsvars procentos	
Visos gados pozitīvi indeksi *(pagastu skaits pa gadiem 165, 141, 124, 116)*	16	25,2	pozitīvs atkarībā no indeksa lieluma
Indekss mainījis zīmi pozitīvā virzienā	4	0,9	pozitīvs pagrieziens
Indekss mainījis zīmi negatīvā virzienā	8	8,2	negatīvs pagrieziens
Visos gados negatīvi indeksi *(pagastu skaits pa gadiem 296, 278, 265, 260)*	60	56,4	negatīvs atkarībā no indeksa lieluma

Ja negatīvi vērtēto pagastu skaits iznāk lielāks nekā pozitīvs, tad tas nozīmē, ka pozitīvo vērtējumu grupā ir vairāki pagasti ar izteikti pozitīviem, pat ekstremāliem vērtējumiem (iepriekšējā nodaļā minējām Ozolniekus), bet negatīvo vērtējumu grupā tādu

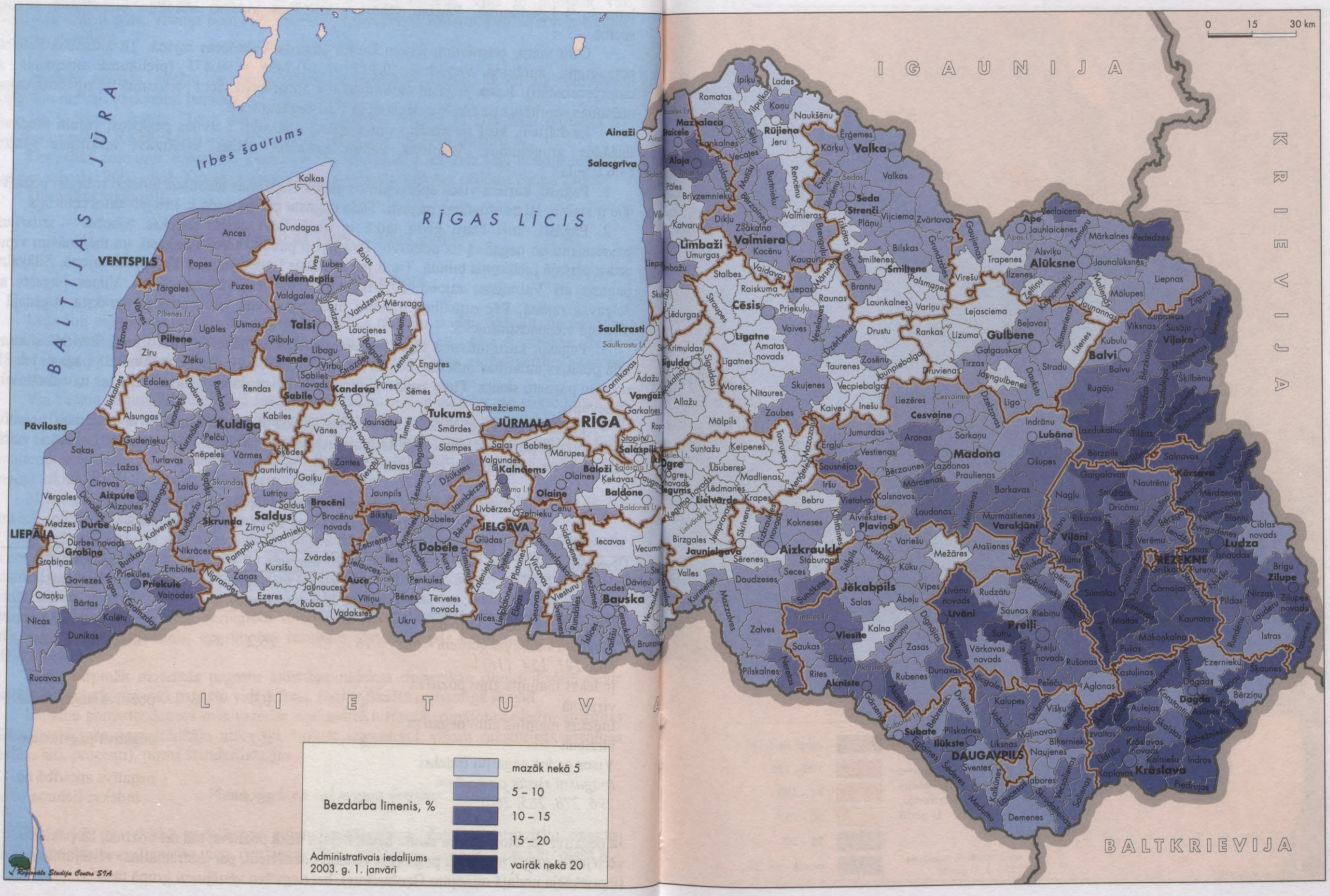

3.1. attēls. Bezdarba līmenis pilsētās, pagastos un novados (2003. g. 1. janvārī)

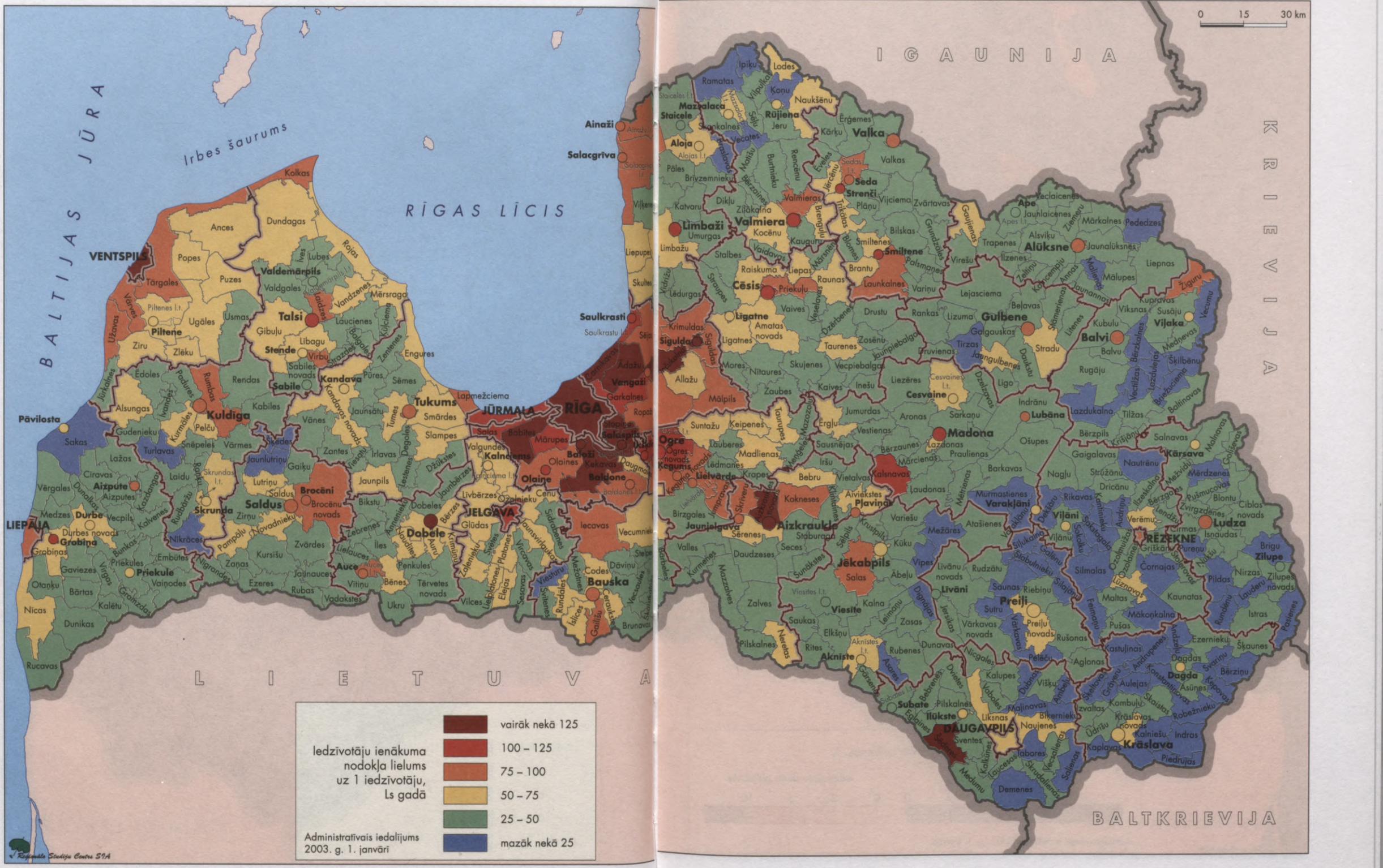
BALTIJAS JŪRA
Irbes šaurums
RĪGAS LĪCIS
IGAUNIJA
KRIEVIJA
LIETUVA
BALTKRIEVIJA
0 15 30 km
VENTSPILS
Talsi
Kuldīga
Tukums
JŪRMALA
RĪGA
LIEPĀJA
JELGAVA
Dobele
Saldus
Aizpute
Grobiņa
Priekule
Brocēni
Auce
Bauska
Saulkrasti
Ainaži
Salacgrīva
Sabile
Stende
Valdemārpils
Kandava
Engure
Ķemeri
Jaunpils
Olaine
Ogre
Aizkraukle
Jēkabpils
Madona
Gulbene
Alūksne
Cēsis
Limbaži
Valmiera
Valka
Smiltene
Balvi
Viļaka
Lubāna
Varakļāni
Viļāni
Rēzekne
Ludza
Preiļi
Līvāni
Krāslava
Dagda
Daugavpils
Aknīste
Subate
Ilūkste
Līgatne
Sigulda
Cesvaine
Strenči
Seda
Mazsalaca
Rūjiena
Ape
Jaunjelgava
Viesīte
Akniste
Iecava
Baloži
Baldone
Olaine
Kalnciems
Ķegums
Lielvārde
Aloja
Staicele
Limbaži
Valmiera
Smiltene
Alūksne
Gulbene
Balvi
Viļaka
Lubāna
Madona
Cesvaine
Ogre
Aizkraukle
Jēkabpils
Viesīte
Līvāni
Preiļi
Varakļāni
Viļāni
Rēzekne
Ludza
Krāslava
Dagda
Daugavpils
Aknīste
Subate
Ilūkste
Līgatne
Sigulda
Strenči
Seda
Mazsalaca
Rūjiena
Ape
Jaunjelgava
Ainaži
Salacgrīva
Saulkrasti
Vangaži
Ādaži
Carnikava
Lapmežciema
Engures
Ķemeri
Jaunpils
Olaine
Baloži
Baldone
Iecava
Vecumnieki
Bauska
Dāviņi
Codes
Vecsaule
Stelpe
Brunava
Skujene
Brunavas
Gailīši
Ceraukste
Rundāle
Svitene
Viesturu
Mežotne
Vilces
Leplaukas
Elejas
Platones
Sesavas
Vircavas
Sidrabene
Jaunsvirlauka
Līvbērzes
Ozolnieku
Cenu
Glūdas
Bērze
Krimūnu
Kalnieku
Svētes
Vecsvirlauka
Dobeles
Penkules
Bēnes
Tērvetes novads
Vītiņu
Ukru
Vadakstes
Rubas
Ezeres
Zaņas
Jaunauce
Kursīšu
Zvārdes
Pampāļu
Nigrande
Ķoņu
Ilmāra
Zebrenes
Iles
Lielauces
Auces l.t.
Vecauce
Atmenieku
Vaudītes
Auru
Bērze
Jaunbērze
Dobeles
Bikstu
Jaunpils
Lutriņu
Saldus
Brocēnu novads
Zirņu
Novadnieku
Skrunda
Skrundas l.t.
Rudbāržu
Kalvenes
Vecpils
Durbes novads
Durbe
Embūtes
Priekules
Vaiņodes
Virgas
Grāmzdas
Kalētu
Bārtas
Otaņķu
Nīcas
Dunikas
Rucavas
Gaiķu
Lutriņu
Jaunlutriņu
Skrundas l.t.
Laidu
Ciravas
Vērgales
Dunalkas
Kazdanga
Rudbāržu
Nīkrāces
Pampāļu
Zaņas
Kursīšu
Zvārdes
Jaunauces
Ezeres
Rubas
Vadakstes
Ukru
Bēnes
Tērvetes novads
Vītiņu
Vilces
Leplaukas
Elejas
Platones
Sesavas
Vircavas
Sidrabene
Jaunsvirlauka
Līvbērzes
Ozolnieku
Cenu
Glūdas
Bērze
Krimūnu
Kalnieku
Svētes
Vecsvirlauka
Dobeles
Penkules
Bēnes
Tērvetes novads
Vītiņu
Ukru
Vadakstes
Rubas
Ezeres
Zaņas
Jaunauces

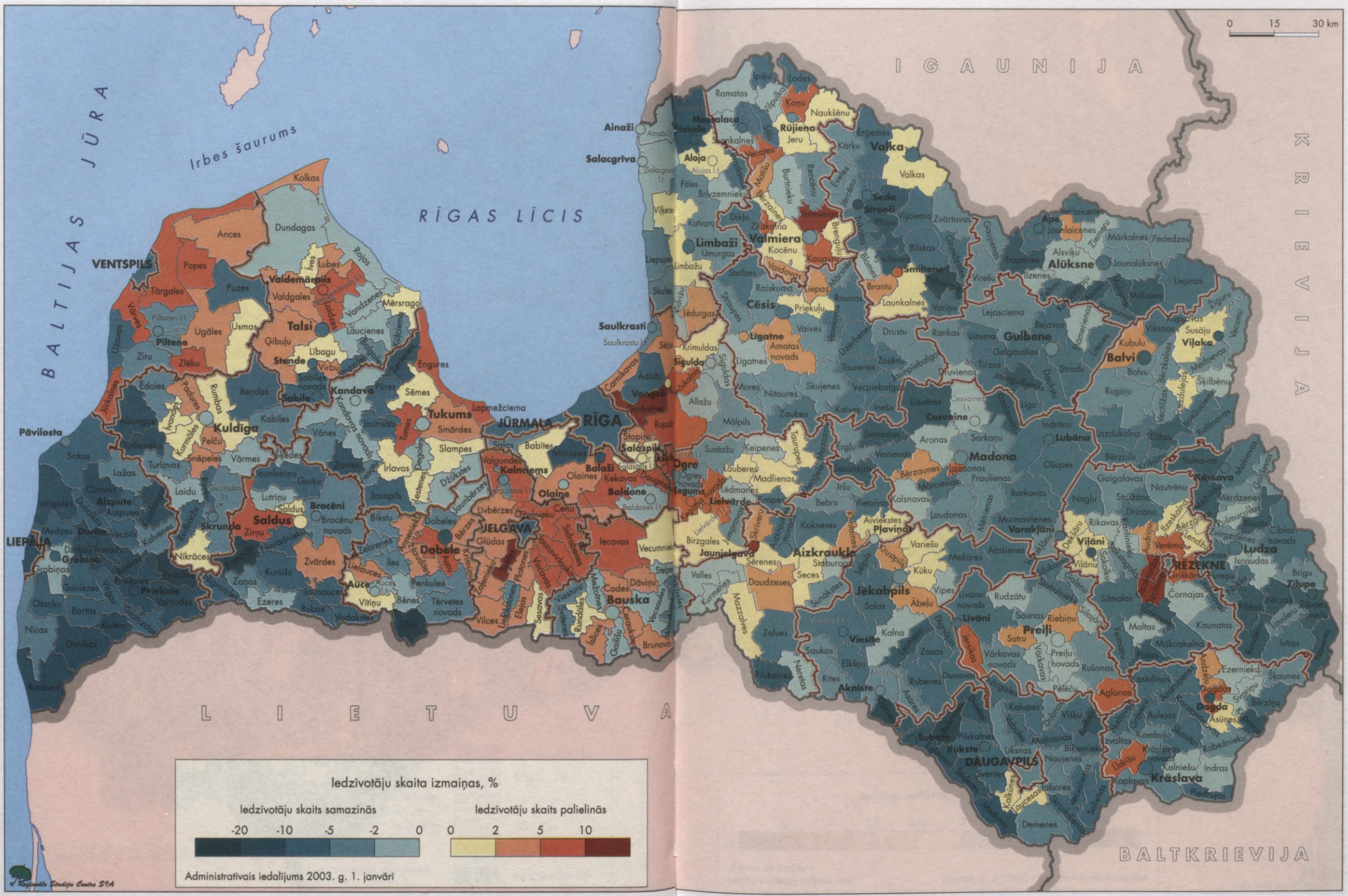

3.3. attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas pilsētās, pagastos un novados (1998. – 2003. g.)

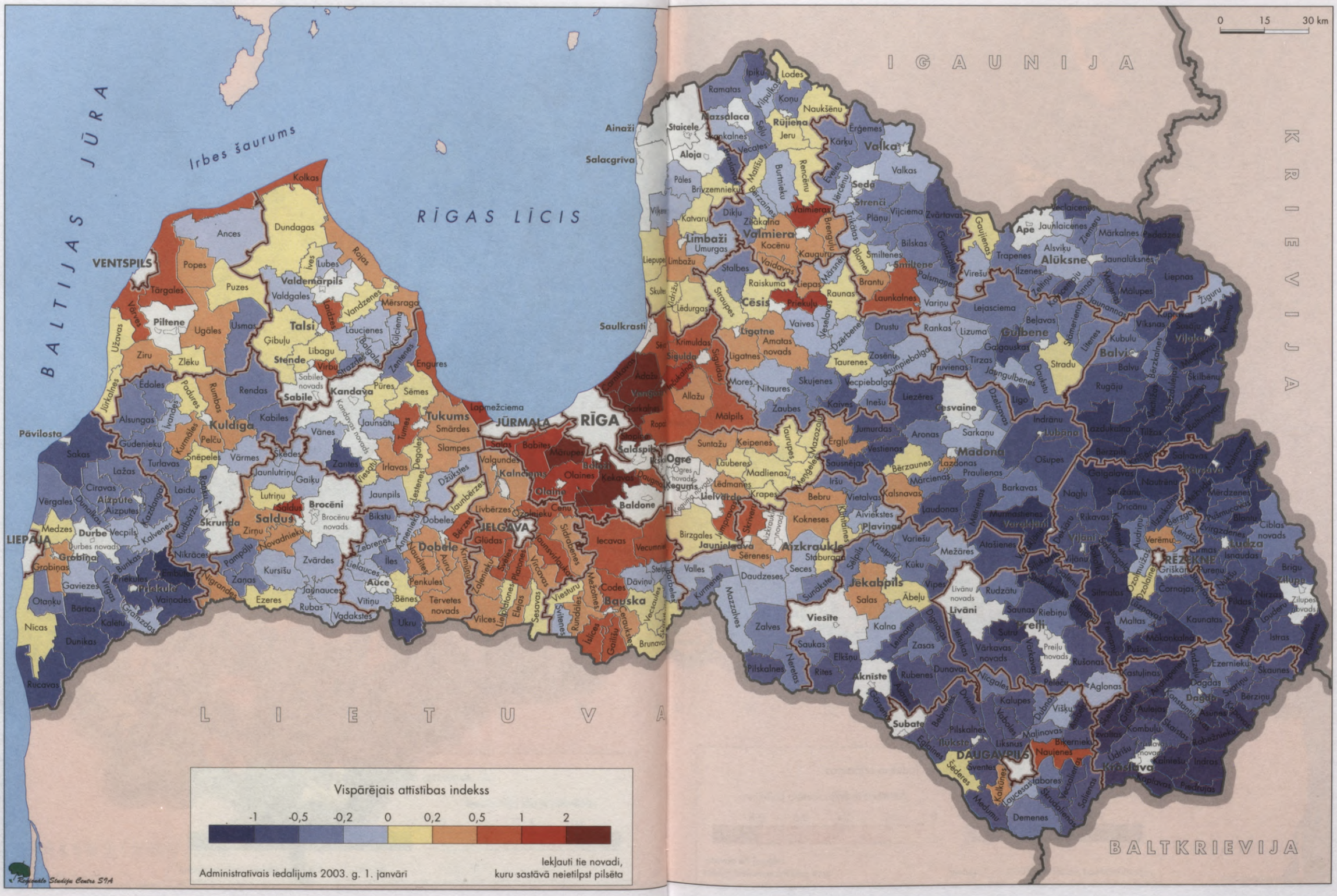
BALTIJAS JŪRA
Irbes šaurums
RĪGAS LĪCIS
IGAUNIJA
KRIEVIJA
LIETUVA
BALTKRIEVIJA
0 15 30 km
VENTSPILS
LIEPĀJA
JŪRMALA
RĪGA
Ainaži
Salacgrīva
Saulkrasti
Pāvilosta
Rucava
Nīca
Dunika
Vaiņode
Priekule
Grobiņa
Durbe
Medze
Vecpils
Durbes novads
Aizpute
Kazdanga
Kalvene
Ciravas
Vērgale
Dunalka
Sakas
Gudenieku
Turlava
Ražas
Laidu
Rudbāržu
Skrunda
Nikrāces
Embūte
Gaviezes
Otaņķu
Bārtas
Kaletu
Grāmzdas
Virga
Bunkas
Užava
Vārve
Piltene
Ziru
Zlēku
Ugāle
Usma
Popes
Puze
Tārgale
Kolka
Ance
Dundaga
Rojas
Mērsraga
Valdemārpils
Valdgale
Talsi
Ģibuļu
Libagu
Stende
Sabiles novads
Sabile
Rendas
Kandava
Kandavas novads
Tukums
Smārde
Lapmežciema
Kuldīga
Kabiles
Alsunga
Padures
Rumba
Ivandes
Kurmāle
Pelču
Snēpele
Vārme
Ķēdes
Jaunlutriņu
Gaiķu
Lutriņu
Saldus
Zirņu
Novadnieku
Brocēni
Brocēnu novads
Zvārde
Kursīšu
Zaņas
Ezere
Jaunpils
Bikstu
Vītiņu
Bēnes
Rubas
Vadakste
Jaunsātu
Vāne
Tume
Irlava
Zante
Viesatu
Degole
Lestene
Dzūkste
Slampe
Valgunde
Kalnciems
Babīte
Mārupe
Sala
Olaine
Ķekava
Baldone
Iecava
Vecumnieki
Codes
Bauska
Dāviņu
Stelpe
Barbele
Ceraukste
Vecsaule
Brunava
Gailīšu
Īslīce
Rundāle
Svitene
Viesturu
Vilces
Sesava
Vircava
Platone
Elejas
Liepdones
Zaļenieku
Glūda
Jaunsvirlauka
Sidrabene
Cenu
Ozolnieku
Līvbērze
Jaunbērze
Dobele
Auru
Annenieku
Naudīte
Penkule
Kūmiņu
Auce
Īle
Lielauce
Zebrene
Tērvete
Tērvetes novads
Jaunjelgava
Staburags
Aizkraukle
Aizkraukles novads
Skrīveri
Sērene
Seces
Sunākste
Daudzeses
Valle
Kurmene
Mazzalve
Birzgale
Vīprava
Kokneses
Kokne
Aiviekste
Plāviņa
Jēkabpils
Sala
Ābeļu
Viesīte
Zalve
Saukas
Pilskalne
Nereta
Rite
Elkšņu
Leimaņu
Kalna
Līvāni
Līvānu novads
Rudzāti
Vārkava
Vārkavas novads
Preiļi
Preiļu novads
Aknīste
Rubene
Dunava
Nīcgale
Aglona
Rušona
Pelēču
Varakļāni
Mežāre
Atašiene
Variešu
Kūku
Viper
Krustpils
Salpils
Jumprava
Skrīveru novads
Aizkraukles novads
Lielvārde
Krape
Bebru
Vietalva
Kalsnava
Laudona
Mārcienas
Mārtiņa
Madliena
Lēdmane
Ķegums
Ogre
Ogres novads
Suntaži
Taurupe
Mengele
Mazozoli
Lauberes
Sausnēja
Irši
Keipene
Tauretiņu
Jumurda
Vestiena
Aronas
Sarkaņu
Madona
Lazdona
Praulienas
Barkava
Mārciena
Bērzaune
Ošupe
Lubāna
Indrāni
Cesvaine
Liezēre
Inešu
Koiva
Skujene
Nītaure
Mores
Zaube
Mālpils
Allažu
Amatas novads
Ligatne
Līgatne
Krimulda
Sigulda
Siguldas novads
Gauja
Ādaži
Garkalne
Ropaži
Carnikava
Vangaži
Salaspils
Olaine
Ķekava
Baloži
Daugmale
Ķegums
Ogre
Ogres novads
Lielvārde
Krape
Bebru
Vietalva
Kalsnava
Laudona
Mārcienas
Madliena
Lēdmane
Irši
Sausnēja
Lauberes
Suntaži
Keipene
Taurupe
Mengele
Mazozoli
Jumurda
Vestiena
Aronas
Sarkaņu
Madona
Lazdona
Praulienas
Barkava
Mārciena
Bērzaune
Ošupe
Lubāna
Indrāni
Cesvaine
Liezēre
Inešu
Koiva
Skujene
Nītaure
Mores
Zaube
Mālpils
Allažu
Amatas novads
Ligatne
Līgatne
Krimulda
Sigulda
Siguldas novads
Gauja
Ādaži
Garkalne
Ropaži
Carnikava
Vangaži
Salaspils
Olaine
Ķekava
Baloži
Daugmale
Ķegums
Ogre
Ogres novads
Lielvārde
Krape
Bebru
Vietalva
Kalsnava
Laudona
Mārcienas
Madliena
Lēdmane
Ķegums
Ogre
Ogres novads
Suntaži
Taurupe
Mengele
Mazozoli
Lauberes
Sausnēja
Irši
Keipene
Tauretiņu

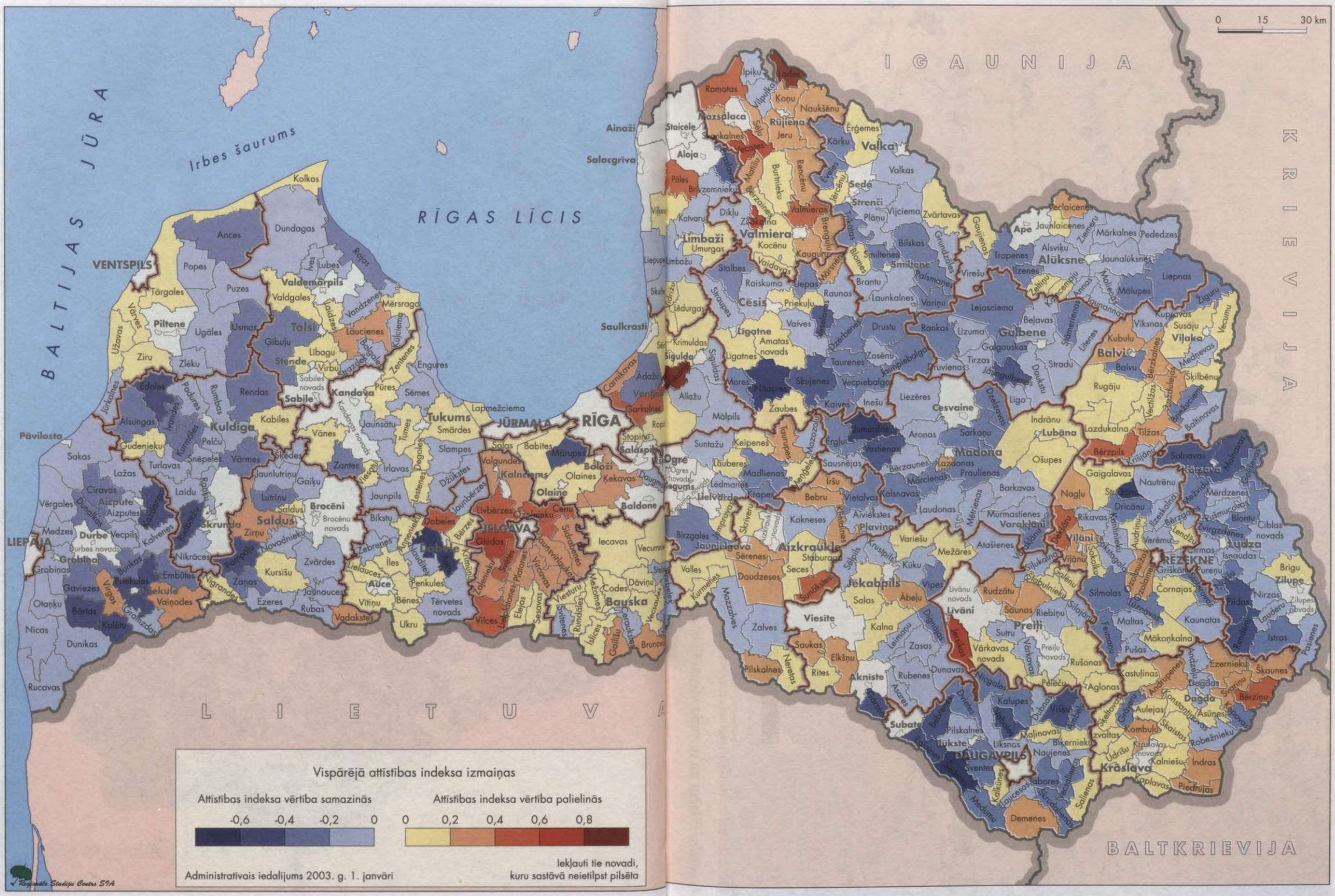
0 15 30 km
BALTIJAS JŪRA
Irbes šaurums
RĪGAS LĪCIS
I G A U N I J A
K R I E V I J A
L I E T U V A
BALTKRIEVIJA
VENTSPILS
LIEPĀJA
JŪRMALA
RĪGA
JELGAVA
DAUGAVPILS
REZEKNE
Cēsis
Valmiera
Limbaži
Valka
Alūksne
Gulbene
Madona
Lubāna
Balvi
Ludza
Aizkraukle
Jēkabpils
Preiļi
Livāni
Viesīte
Aknīste
Krāslava
Saldus
Talsi
Tukums
Kuldīga
Ventspils
Dobele
Bauska
Olaine
Ogre
Sigulda
Valmiera
Kolkas
Ainaži
Salacgrīva
Saulkrasti
Pāvilosta
Rucavas
Nīcas
Vaiņode
Aizpute
Durbe
Grobiņa
Priekule
Embūte
Skrunda
Brocēni
Zvārde
Auce
Vilce
Iecava
Baldone
Kalnciems
Jaunpils
Tērvete
Vadakste
Ukru
Līvbērze
Ozolnieku
Cenu
Elejas
Sesava
Platone
Svēte
Zaļenieku
Glūda
Berze
Jaunsvirlauka
Vircava
Viesturu
Rundāle
Svitene
Mežotne
Īslīce
Gailīšu
Ceraukste
Vecsaule
Codes
Dāviņu
Vecumnieki
Baloži
Ķekava
Olaine
Mārupe
Babīte
Salas
Carnikava
Garkalne
Adažu
Vangaži
Stopiņu
Ropažu
Salaspils
Lapmežciema
Tumes
Degoles
Smārdes
Slampes
Valgundes
Dzūkstes
Jaunbērze
Lestenes
Irlava
Vānes
Jaunsātu
Kandava
Sabile
Rendas
Rumbas
Padures
Ivandes
Kurmāles
Pelču
Vārmes
Skēdes
Zantes
Viesalu
Gaiķu
Jaunlutriņu
Lutriņu
Saldus
Zirņu
Novadnieku
Pampāļu
Nikrāces
Kursīšu
Zaņas
Jaunauces
Ezeres
Rubas
Vītiņu
Bēnes
Tērvetes novads
Auces
Penkules
Zebrenes
Īles
Lielauces
Vaduguņu
Annenieku
Dobeles
Brocēnu novads
Bikstu
Jaunpils
Irlavas
Kandavas novads
Jaunsātu
Tumes
Degoles
Smārdes
Slampes
Valgundes
Dzūkstes
Jaunbērze
Lestenes
Irlava
Vānes
Kabiles
Kuldīga
Alsungas
Gudenieku
Sakas
Turlavas
Snēpeles
Lažas
Ciravas
Vērgales
Aizpute
Aizputes
Durbe
Durbes novads
Vecpils
Medzes
Grobiņa
Gaviezes
Otaņķu
Bārtas
Kalētu
Dunikas
Virgas
Grāmzdas
Priekules
Embūtes
Nīgrandes
Zaņas
Kalvenes
Rudbāržu
Skrunda
Zirņu
Novadnieku
Pampāļu
Saldus
Brocēnu novads
Zvārdes
Kursīšu
Jaunauces
Ezeres
Rubas
Vītiņu
Vadakstes
Ukru
Bēnes
Tērvetes novads
Auces
Penkules
Zebrenes
Īles
Lielauces
Vaduguņu
Annenieku
Dobeles
Berze
Jaunsvirlauka
Vircava
Viesturu
Rundāle
Svitene
Mežotne
Īslīce
Gailīšu
Ceraukste
Vecsaule
Codes
Dāviņu
Vecumnieki
Līvbērze
Ozolnieku
Cenu
Elejas
Sesava
Platone
Svēte
Zaļenieku
Glūda
Jaunsvirlauka
Skarbenes
Vilces
Iecava
Baldone
Baloži
Ķekava
Olaine
Mārupe
Babīte
Salas
Carnikava
Garkalne
Adažu
Vangaži
Stopiņu
Ropažu
Salaspils
Lapmežciema
Tumes
Degoles
Smārdes
Slampes
Valgundes
Dzūkstes
Jaunbērze
Lestenes
Irlava
Vānes
Jaunsātu
Kandava
Sabile
Rendas
Rumbas
Padures
Ivandes
Kurmāles
Pelču
Vārmes
Skēdes
Zantes
Viesalu
Gaiķu
Jaunlutriņu
Lutriņu
Saldus
Zirņu
Novadnieku
Pampāļu
Nikrāces
Kursīšu
Zaņas

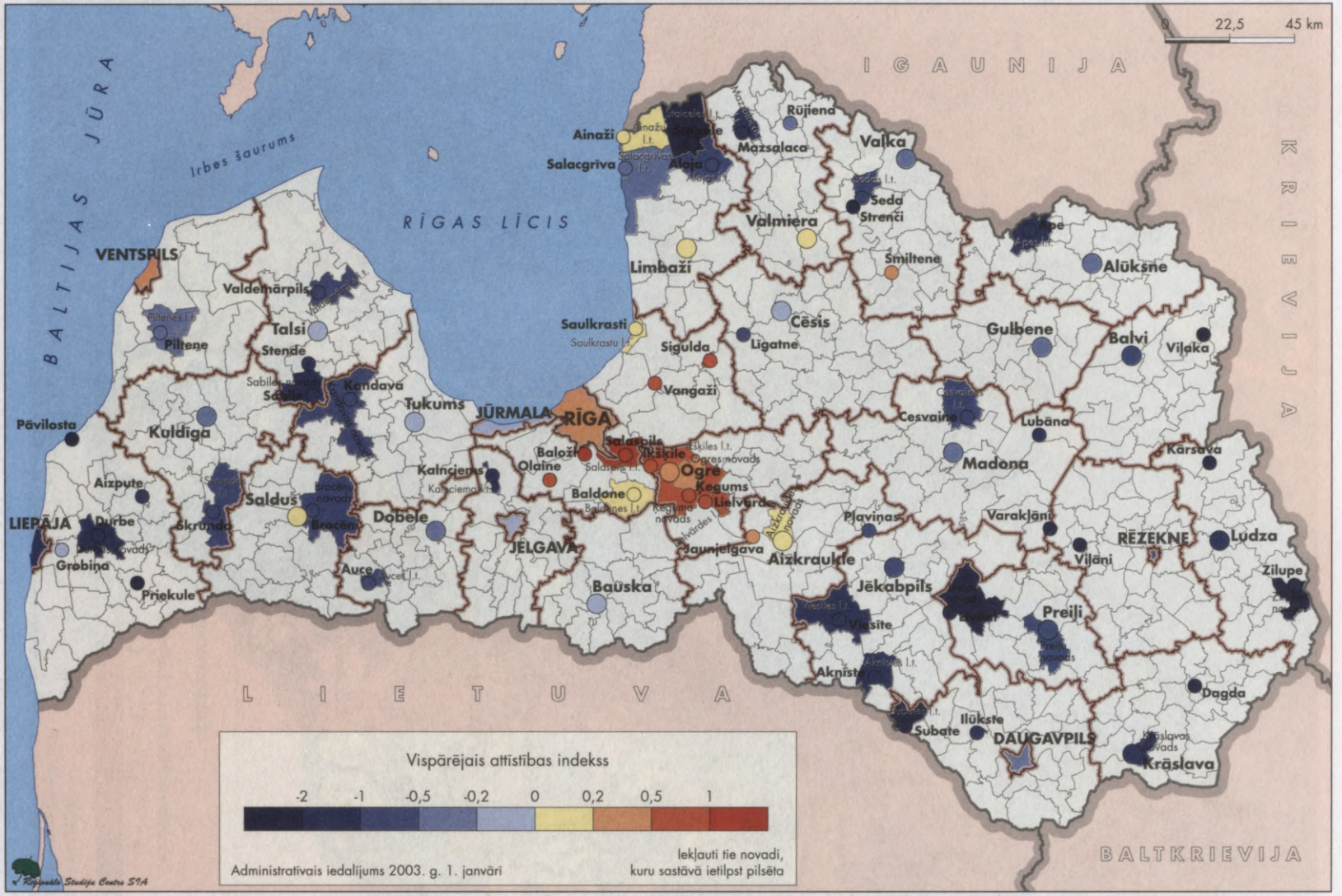

3.6. attēls. Pilsētu un novadu vispārējais attīstības indekss (2002. g.)

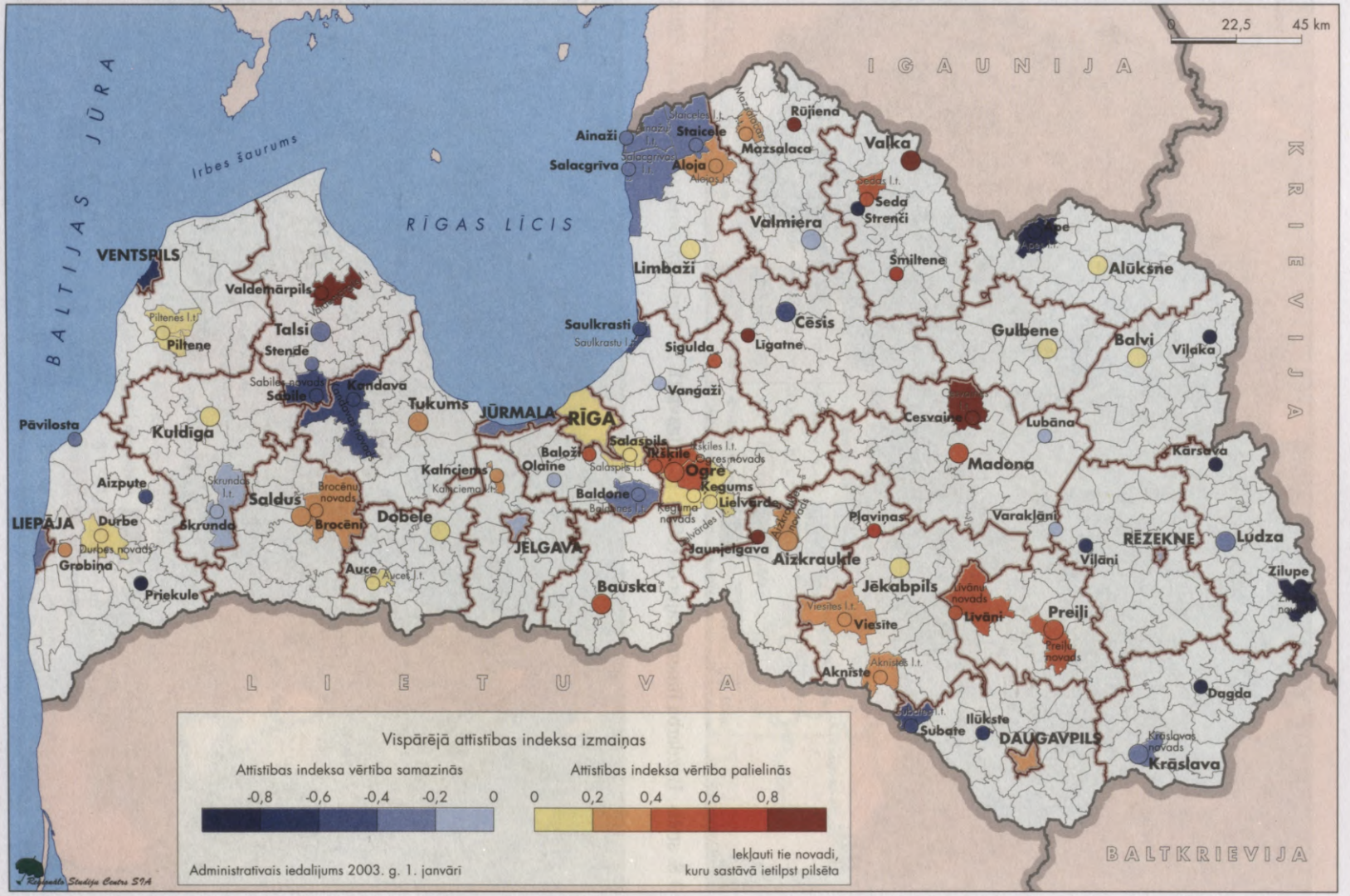

3.7. attēls. Pilsētu un novadu vispārējā attīstības indeksa izmaiņas (1999. – 2002. g.)

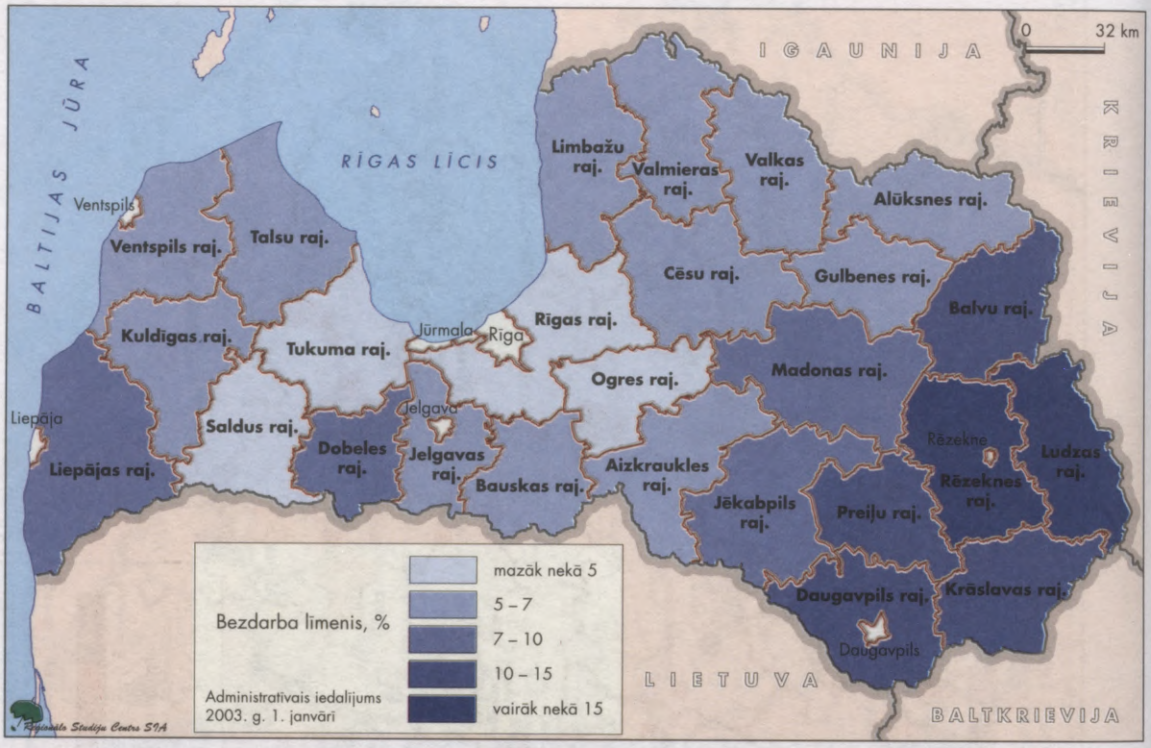

3.8. attēls. Bezdarba līmenis rajonos (2003. g. 1. janvārī)

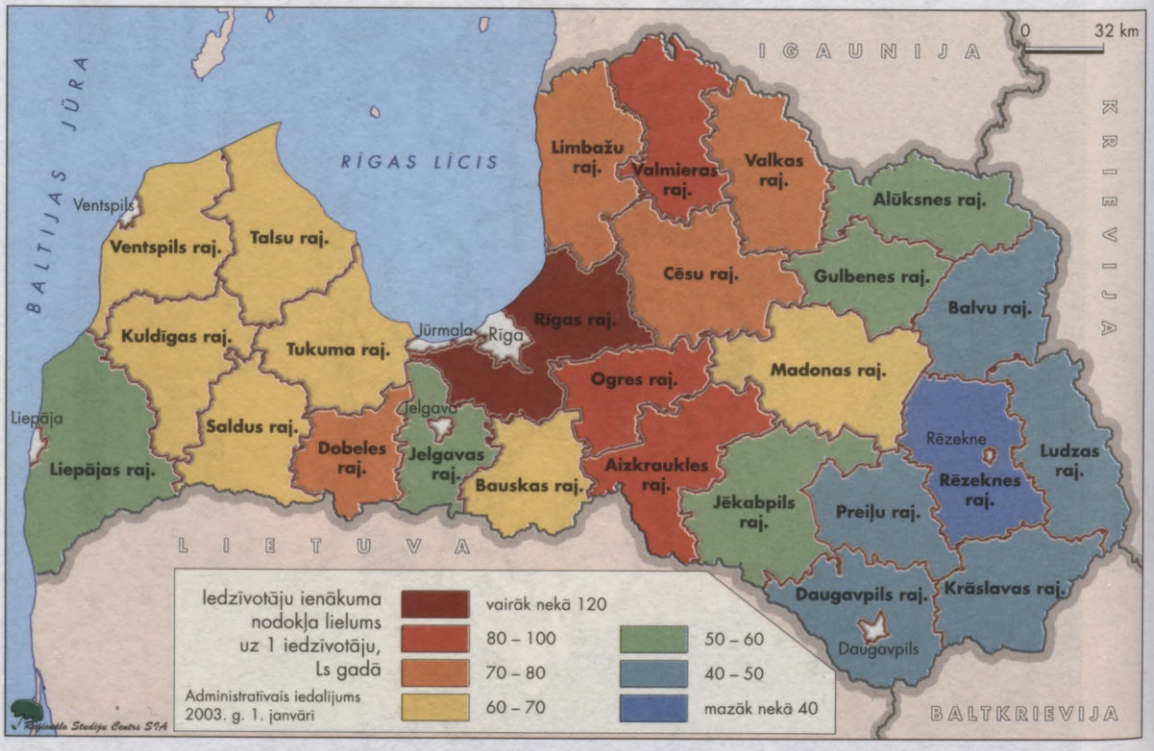

3.9. attēls. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedzīvotāju rajonos (2002. g.)

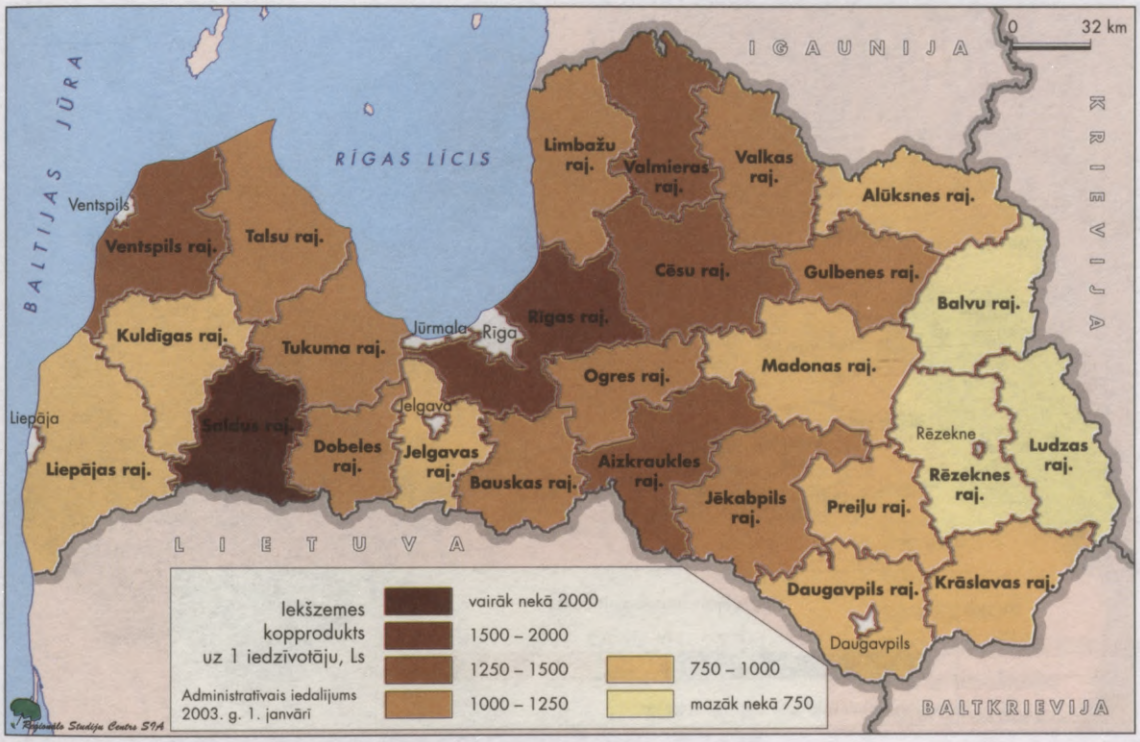

3.10. attēls. Iekšzemes kopprodukts rajonos (2001. g.)

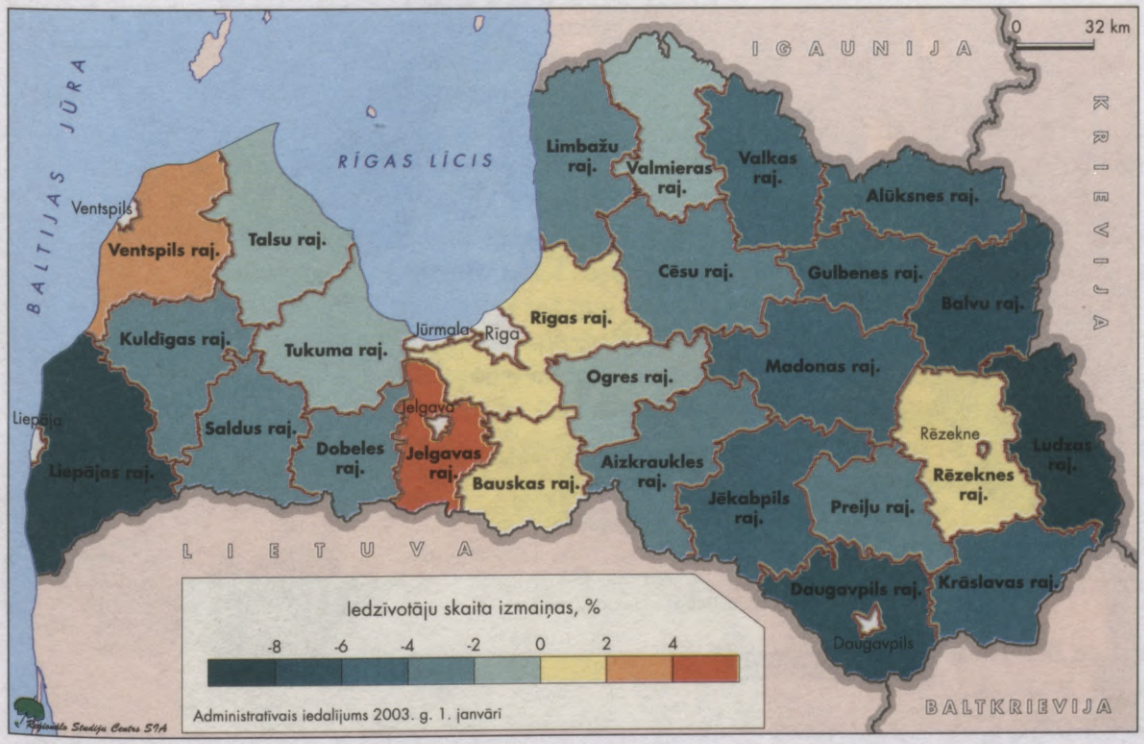

3.11. attēls. Iedzīvotāju skaita izmaiņas rajonos (1998. – 2003. g.)

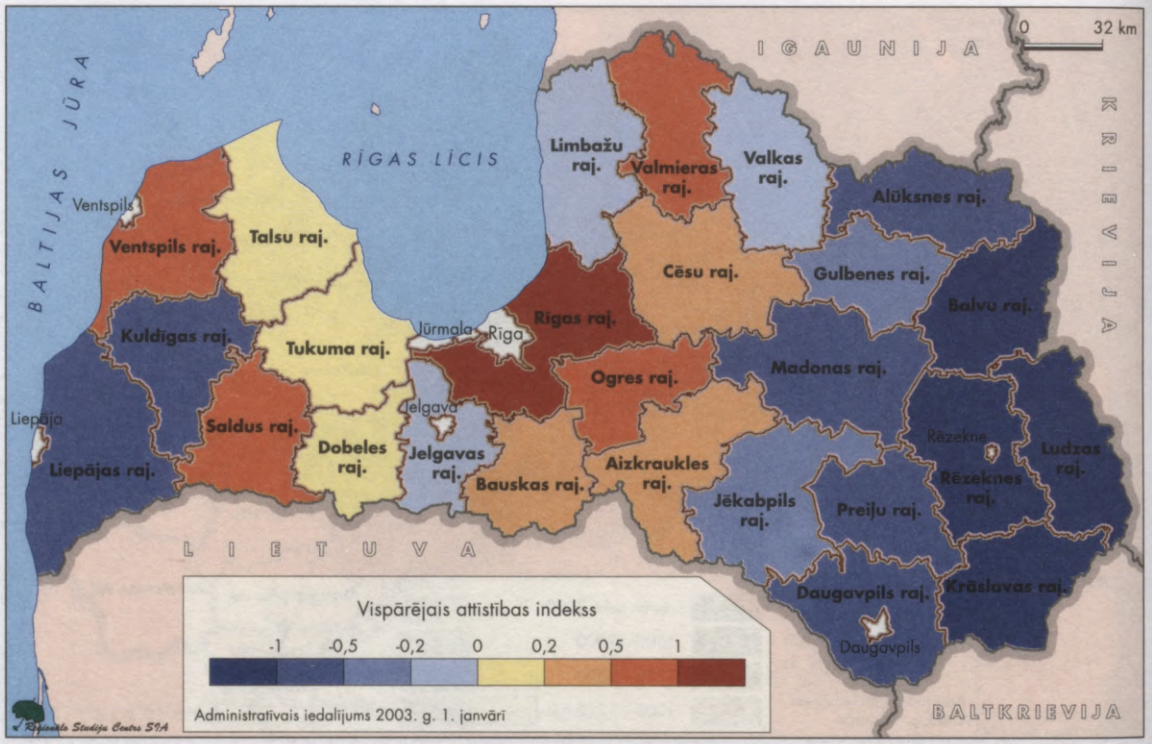

3.12. attēls. Rajonu vispārējais attīstības indekss (2002. g.)

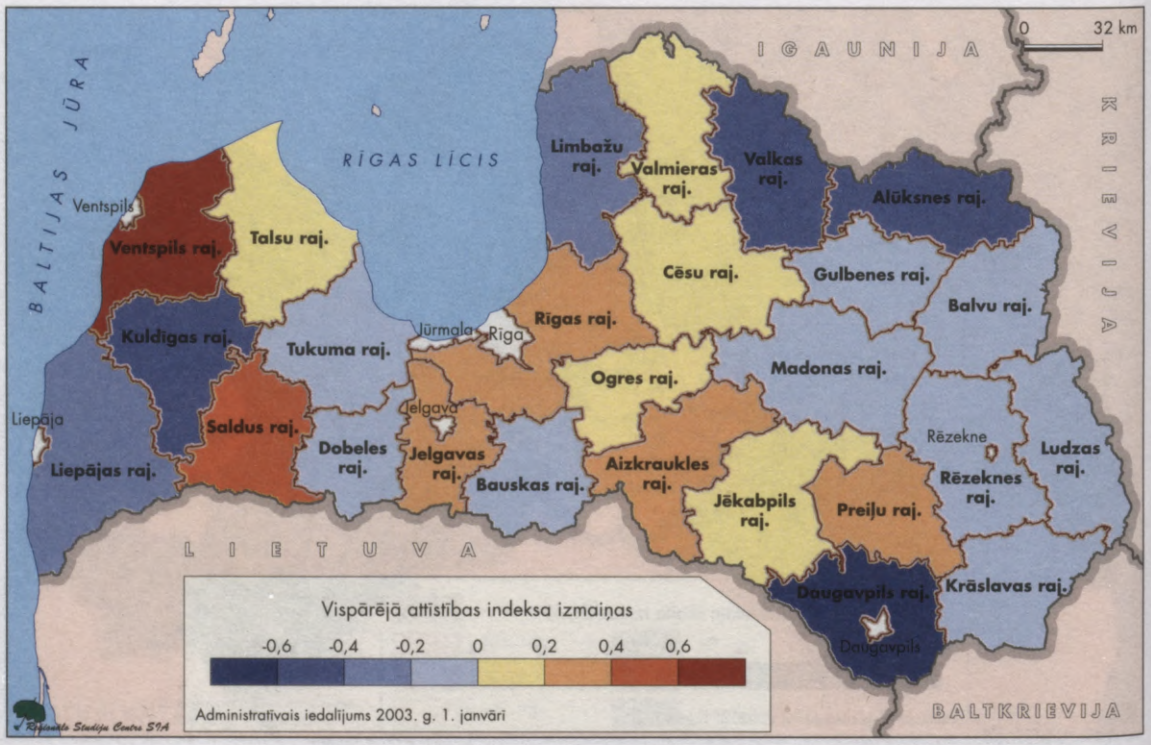

3.13. attēls. Rajonu vispārējā attīstības indeksa izmaiņas (1999. – 2002. g.)

nav; dominē mēreni negatīvi vērtējumi. Tas nodrošina pozitīvo un negatīvo vērtējumu svērto līdzsvaru.

Ar kādu ātrumu

Labu attīstības dinamiku var sasniegt nevien pārvarot nulles atzīmi, bet arī paaugstinot jau esošo pozitīvo attīstības indeksu vai samazinot negatīvo. Tādēļ nākamajā 3.7.tabulā parādīsim pagastu un novadu grupējumu pēc vispārējā attīstības indeksa kvantitatīvām (skaitliskām) izmaiņām 1999.-2002.gadu periodā.

3.7.tabula. **Pagastu un novadu grupējums pēc attīstības indeksa kvantitatīvām izmaiņām 1999.-2002.gadu laikā.**

Attīstības indeksa izmaiņas	Pagastu		Kvalitatīvs novērtējums
	skaits	īpatsvars procentos	
pieaudzis 0,5 – 0,99 robežās	12	2,6	ļoti labi
pieaudzis 0,2 – 0,49 robežās	64	13,9	labi
pieaudzis 0,0 – 0,19 robežās	120	26,0	apmierinoši
samazinājies –0,0 - -0,19 robežās	157	34,1	diezgan slikta tendence
samazinājies –0,2 - -0,49 robežās	97	21,0	slikta tendence
samazinājies –0,5 - -0,99 robežās	11	2,4	stāvoklis draudošs
Kopā	**461**	**100**	

Redzam, ka ir 12 pagasti, kuri ir uzņēmuši strauju attīstības tempu, četros gados panākot attīstības indeksa pieaugumu vairāk nekā par 0,5 vienībām. Viena indeksa vienība ir liela vienība, gluži kā tonna vai tūkstoš latu trūcīgam pensionāram 11.pielikuma pirmajās 12 rindās varam atrast šo pagastu nosaukumus.

Mazāk gribas uzteikt tos pagastus, kuri šo izrāvienu izdarījuši pozitīvo indeksu apgabalā. Zinām taču, ka bagātība viegli rada bagātība. Pārvarēt sliktus apstākļus un kaut vai daļēji likvidēt atpalicību ir daudz grūtāk. No sociālā viedokļa arī nepieciešamāk. Tādēļ pieminēsim tos pagastus, kas tā izdarījuši. Tie ir jau minētais Lodes pagasts (Valmieras rajonā), kas nevien strauji kāpinājis attīstības indeksu, bet arī mainījis tā zīmi no negatīvas uz pozitīvu. Strauju attīstības tempu uzņēmis Vecates pagasts (arī Valmieras rajonā), taču joprojām paliek negatīvo vērtējums apgabalā. Līdzīgs stāvoklis Jersikas pagastam (Preiļu rajonā). Zilākalna pagasts (Valmieras rajonā) no negatīva vērtējuma nonācis pie pozitīva, kas gan pagaidām ir samērā tuvs nullei (mūsu gadījumā tas nozīmē tuvu vidējam attīstības līmenim). Līvbērzes pagasts (Jelgavas rajonā) no vāji izteikta negatīva vērtējuma 1999.gadā nonācis līdz labam vērtējumam 2002.gadā.Arī Jelgavas rajona Vilces pagasts mainījis vērtējuma zīmi turklāt gandrīz simetriski: no – 0,25 līdz 0,29. Un kaut kas labs noticis arī Latgalē. Par 0,5 savu attīstības indeksu uzlabojis Bērziņu pagasts Krāslavas rajonā, tomēr kā bijis tā paliek lielu negatīvo indeksu apgabalā. No nepieciešamā noieta vairāk nekā trešdaļa, bet puse neiznāk.

Ir 11 pagastu, kuri četru gadu laikā savu attīstības indeksu ir pasliktinājuši par vairāk nekā 0,5 vienībām. Tie atrodami 11.pielikuma lejasdaļā. Starp tiem jāatzīmē Pampāļu pagasts Saldus rajonā, kuram 1999.gadā bija pozitīvs indekss, bet jau 2000.gadā tas kļuva

negatīvs, turpmākajos gados iegūstot arvien lielākas negatīvo skaitļu vērtības. Cēsu rajona Nītaures pagasts sava indeksa algebrisko zīmi apmainīja uz negatīvu 2001.gadā un pie tās arī palika.

Turība nav radījusi turību Auru pagastam Dobeles rajonā, Šēderes pagastam Daugavpils rajonā, Kupravas pagastam Balvu rajonā. Brīnumainā kārtā šajā vienpadsmitniekā nonācis arī slavenais Rīgas rajona Mārupes pagasts, rangu tabulā noslīdot no 3.vietas 1999.gadā līdz 7.vietai 2002.gadā.

Kuriem no šiem vienpadsmit pagastiem parādīt "pievienošanas pātagu" un kuriem ne, lai lemj atbildīgie reformatori. Pēc mūsu domām analīze ir jāturpina, mēģinot noskaidrot kādi faktori ir attīstību veicinājuši un kādi pagastu atsvieduši atpakaļ. Vai tie ir vairāk saistīti ar ģeopolitiskiem un citiem objektīviem, grūti pārvaramiem apstākļiem, vai tieši pretēji ar pagastu vadītāju un iedzīvotāju aktīvu vai pasīvu darbību? Daļēji to darīsim šīs nodaļas turpmākajās iedaļās, bet pilnu attīstības indeksu saskaitāmo komponenšu izdruku kaut vai par minētajiem 23 pagastiem par katru katrā no četriem gadiem atsevišķi šeit nevaram. To varam izdarīt pēc atsevišķas pašvaldības lūguma viņas vajadzībām.

Cik dziļa analīze iespējama

Pēc pagasta pašvaldības lūguma mēs viņai varētu piedāvāt informāciju, kuras paraugs par diviem pagastiem ir parādīts 3.7.tabulā.

3.7.tabula. **Lodes un Nītaures pagastu attīstības indeksa aprēķināšanas komponenti 1999.- 2002.gados**

Rādītāji	Reālā vērtība				Attīstības indeksa komponents			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
Lodes pagasts								
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., %	8,5	3,8	5,8	3,4	0,019	0,175	0,094	0,202
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	17,7	18,4	46,4	62,5	-0,224	-0,234	-0,002	0,063
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	786,0	666,7	611,5	607,5	0,009	0,093	0,156	0,088
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	6,6	6,8	6,5	6,7	-0,053	-0,050	-0,052	-0,050
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls	111	111	111	111	-0,038	-0,038	-0,038	-0,038
Iedzīvotāju skaita izmaiņas, procentos (piecu gadu laikā)	-23,3	-9,4	-13,4	-7,5	-0,461	-0,176	-0,280	-0,137
Kopā (attīstības indekss)	x	x	x	x	**-0,749**	**-0,229**	**-0,122**	**0,127**
Nītaures pagasts								
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., %	1,3	1,9	4,7	2,3	0,322	0,264	0,145	0,258
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2002.gadā, Ls	32,7	31,8	36,5	44,0	-0,058	-0,095	-0,093	-0,084
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003.g.	668,1	797,8	791,5	718,7	0,154	-0,098	-0,117	-0,099
Iedzīvotāju blīvums, cilv. uz 1 km^2	6,9	6,5	6,6	6,5	-0,050	-0,053	-0,052	-0,052
Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls	124	124	124	124	-0,021	-0,021	-0,021	-0,021
Iedzīvotāju skaita izmaiņas, procentos (piecu gadu laikā)	9,3	2,4	1,9	-2,9	0,291	0,110	0,093	-0,028
Kopā (attīstības indekss)	x	x		x	**0,638**	**0,108**	**-0,046**	**-0,026**

Vispirms varam piedāvāt dinamikas rindas par attīstības pamatrādītājiem viņu reālajās vienībās, piemēram, bezdarba līmenis procentos, iedzīvotāju ienākumu nodoklis uz 1 iedzīvotāju latos u.t.t. Varam restaurēt arī absolūtos skaitļus, piemēram, bezdarbnieku skaitu, nomaksāto nodokļu summu u.t.t.

Tālāk varam piedāvāt pa gadiem attīstības indeksa komponentus (saskaitāmos), kas ir attīstības pamatrādītāju standartizētās vērtības, pareizinātas ar faktoru ekspertīzes ceļā noteiktajiem nozīmības svariem. Var pārbaudīt, kā katru gadu veidojas summa – attīstības indekss 3.7.tabulā redzam, ka Lodes pagasts četrus gadus ir uzlabojis gandrīz visus attīstības rādītājus. Bezdarba līmenis ir samazināts no 8,5% 1999.gadā līdz 3,4% 2002.gadā, kas palielina attīstības indeksa komponenti no 0,019 līdz 0,202.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis šajā laika posmā ir pieaudzis no Ls17,7 līdz Ls62,5, rēķinot vidēji uz 1 iedzīvotāju gadā. Tas paaugstina atbilstošo attīstības indeksu komponenti no mīnus 0,224 līdz plus 0,063.

Samazināta, bet ne apturēta ir iedzīvotāju skaita samazināšanās pagastā. Šis attīstības indeksa komponents paliek negatīvs, taču ir kļuvis 3-4 reizes mazāks negatīvs skaitlis.

Tas viss kopā deva iespēju Lodes pagastam no negatīva attīstības indeksa nokļūt pie pozitīva, par ko jau rakstījām iepriekš.

Nītaures pagasta bezdarba līmenis visā periodā ir bijis mazāks nekā Lodes pagastā, taču bezdarbam ir tendence palielināties. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums četru gadu laikā pieaudzis ļoti lēni. Ja pirmajos trīs gados pagasts piesaistīja iedzīvotājus, tad pēdējā tos ir zaudējis. No visiem analīzē vērā ņemtajiem pamatrādītājiem tikai bezdarba līmenis pagastam dod pozitīvu attīstības indeksa komponenti.

Pēc izmaiņu tendencēm Nītaures pagasts jāvērtē kritiski, kaut arī, pateicoties labam stāvoklim 1999.gadā, tas saglabā vispārējo attīstības indeksu tuvu nullei – tātad Latvijas pagastu vidējā līmenī.

Atgriežoties pie 3.7.tabulas, redzam, ka pagastu vairākums koncentrējas centrālajos intervālos, veidojot simetriskam tuvu sadalījumu. Statistikas teorijā ir pieņemts, ka tas liecina, ja arī ne garantē, ka aprēķini veikti visumā pareizi, tajos nav rupju kļūdu.

Darbs un bezdarbs

Viens no galvenajiem vietējo pašvaldību uzdevumiem ir radīt labvēlīgu vidi sociālās infrastruktūras un uzņēmējdarbības attīstībai. Tad būs darbs darba spējīgajiem pagasta iedzīvotājiem, būs ienākumi, būs no kā arī nodokļus samaksāt.

Šajā grāmatā bezdarba līmenis pagastos ir aprēķināts, dalot reģistrēto bezdarbnieku skaitu ar pagasta darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitu un izsakot procentos. Tādā skatījumā vidēji visos Latvijas pagastos bezdarbnieku procents ir šāds:

1999.g.	- 8,9;
2000.g.	- 7,6;
2001g.	- 7,7;
2002.g.	- 7,4.

Tātad pamattendence ir pozitīva. Taču iepriekš aplūkoto attīstības indeksa īpatnību dēļ šī pamattendence indeksu dinamikā neatspoguļojas. Katra gada indeksi tiek centrēti uz attiecīgā gada pagastu vidējo līmeni.

Vēl jāatzīmē, ka CSP izdotajā "Latvijas statistikas gadagrāmatā 2002" bezdarbs ir raksturots ar darba meklētāju īpatsvaru ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā. Tā rēķinot, mēs 2001.g. vidēji Latvijā iegūstam 13,1% (61.lpp.).

Kā redzams, šie skaitļi nav tieši salīdzināmi, turklāt ne viens, ne otrs neatspoguļo dažādas slēptās bezdarba formas.

Bezdarba līmenis procentos un standartizētās vienībās 1999.-2002.gadu periodā visos Latvijas pagastos ir parādīts 12.pielikumā uz 8 lappusēm. Kopsavilkums grupējuma veidā ir atrodams 3.8.tabulā.

3.8.tabula. **Pagastu grupējums pēc bezdarba līmeņa izmaiņām 1999.-2002.gados**

Bezdarba līmenis samazinājies, pieaudzis, procentu punkti	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais novērtējums
	skaits	īpatsvars %	
samazinājies zem –12,0	2	0,4	izcils
-10 - 11,99	7	1,5	izcils
-8 - 9,99	11	2,4	teicams
-6,0 - 7,99	21	4,6	ļoti labs
-4,0 - 5,99	43	9,3	labs
-2,0 - 3,99	105	22,8	diezgan labs
0,0 - 1,99	154	33,4	nedaudz pozitīvs
0,0 – 1,99	91	19,7	nedaudz negatīvs
2,0 – 3,99	20	4,3	samērā slikts
4,0 – 5,99	5	1,1	slikts
pieaudzis virs 5,0	2	0,4	ļoti slikts
Kopā	**461**	**100**	

Ir 9 pagasti, kuri šajā laikā ir samazinājuši bezdarbnieku īpatsvaru par vairāk nekā 10 procentu punktiem. Tie uzrādīti minētā pielikuma sākumā. Lielākajā daļā no šiem pagastiem bāzes gadā bezdarba līmenis bija ļoti augsts, pārsniedzot 20 un pat 30%. Tad var lepoties ar labu dinamiku pat tad, ja bezdarba līmenis joprojām pārsniedz visu pagastu vidējo.

Kā patīkams izņēmums jāmin Kolkas pagasts Talsu rajonā. Tas sāka ar augstu, bet ne pārmērīgi lielu bezdarba līmeni 1999.gadā (17,3%), pēdējos gados to stabilizējot 3,7% robežās, kas ir tikai puse no Latvijas pagastu vidējā skaitļa. Minēto gadu laikā Kolkas pagasta bezdarba līmenis kā attīstības indeksa komponents ir izmainījies no liela negatīva skaitļa uz samērā lielu pozitīvu skaitli.

12.pielikuma apakšā varam atrast 7 pagastus, kuros bezdarba līmenis ir pieaudzis par vairāk nekā četriem procentu punktiem. Te sapulcējusies ļoti "raiba" sabiedrība. Ir pagasti, kur 1999.gadā bijis ļoti zems bezdarba līmenis, bet turpmākajos gados tas palielinājies ja ne draudoši, tad tomēr pārsniedzis visu pagastu vidējo līmeni. Raksturīgi piemēri ir Gudenieku pagasts Kuldīgas rajonā un Skujenes pagasts Cēsu rajonā. Viņiem sarakstā "blakus" stāv

Stružānu pagasts Rēzeknes rajonā, kur jau 1999.gadā bija 18,8% bezdarbnieku, bet turpmāk "radās iespējas" šo procentu palielināt vēl par 6,0 punktiem.

Nobeidzot apakšnodaļu, secinām, ka detalizēta analīze mūs izvadāja vai pa visu Latviju. Ar lasītājiem jau apnikušo kontrastu "Rīga – Latgale" vairs nepietiek.

Nodoklis nav draugs; nespēja to samaksāt – ienaidnieks

Kaut arī vispārējās labklājības līmenis Latvijā aug lēni un to pavada pārmērīga noslāņošanās, zināmas pozitīvas tendences ir vērojamas. Ja aug iedzīvotāju ienākumi, var samaksāt arī lielāku ienākumu nodokli.

Latvijas pagastos, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā, ir samaksātas šādas ienākuma nodokļa summas:

1999.g. - 38,0;
2000.g. - 41,1;
2001g. - 46,6;
2002.g. - 54,6.

Arī šī pamattendence attīstības indeksa un tā ienākuma nodokļa komponentes dinamiku neietekmē. Bet tā ietekmē faktiski samaksāto summu un tās pieauguma tempu (13.pielikums 8 lapas). Patreiz aplūkosim šī pielikuma pirmās 7 ailes un kopsavilkuma tabulu (3.9.tabula).

3.9.tabula. **Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju ienākuma nodokļa izmaiņām 1999.-2002.gados**

Pieaugums, samazinājums, procenti	Pagastu		Tuvināts kvalitatīvais novērtējums
	skaits	īpatsvars %	
virs 175,0	12	2	teicams
140 – 174,99	4	0,9	ļoti labs
105 – 139,9	10	2,2	labs
70 - 104,99	63	13,7	virs vidējā
35 – 69,99	208	45,1	vidējs
0,0 – 34,99	135	29,3	zem vidējā
0,0 - -34,99	26	5,6	slikts
zem –35,0	3	0,7	ļoti slikts
Kopā	**461**	**100**	

Tā kā 3.9.tabulas grupējums ir sastādīts pēc sākotnējiem, nevis standartizētiem, datiem, pagasta sadalījums pa grupām atspoguļo arī labvēlīgo attīstības pamattendenci (to neatspoguļo standartizēto datu dinamika). Tādēļ mūs nepārsteidz, ka Latvijā ir tikai 29 pagasti, kuri 2002.gadā ir samaksājuši mazāku ienākuma nodokļa summu nekā 1999.gadā. Pārējos 432 pagastos iekasētā summa ir pieaugusi.

Tādēļ mums vajadzēja atšķirīgi veidot arī grupu kvalitatīvos novērtējumus. Nevar taču kritiski vērtēt tikai 29 pagastus, bet visus pārējos "slavēt vienā gabalā"! Tādēļ šoreiz vērtējumu "vidējs" piešķīrām 208 pagastu grupai, kur iedzīvotāju ienākuma nodokļa pieaugums ir 35-70% robežās. Pamatojums: šajā intervālā atrodas visu pagastu vidējais pieaugums 43,7%. Augstāk un zemāk izvietotām grupām piekārtoti simetriski pozitīvi un negatīvi vērtējumi dažādās gradācijās.

13.pielikuma augšdaļā redzam, ka ir 6 pagasti, kur ienākuma nodokļa pieaugums pārsniedz 200% (augšanas temps atbilstoši ir virs 300%). Arī šeit ir sapulcējusies "nesaderīga" sabiedrība. Ja Brunavas pagasts Bauskas rajonā un Indras pagasts Krāslavas rajonā ir sākuši teju vai no nulles un dižus pieaugumus guvuši joprojām tālu atpaliekot no visu pagastu vidējā 2002.gadā, tad Inčukalna pagasts Rīgas rajonā līdzvērtīgu pieaugumu sasniedzis, sākot jau no solīdiem bāzes skaitļiem. Vislielāko pieaugumu viņš sasniedzis tieši 2002.gadā. Pārsteigumus un jautājumus var atrast arī 13.pielikuma lejasdaļā.

Piemēram, Īves pagasts Talsu rajonā 1999.gadā, rēķinot uz 1 iedzīvotāju, samaksāja ļoti lielu ienākuma nodokļa summu – 82 latus. Masveidā izpārdeva savus mantotos senču īpašumus? Nākamajā gadā šī summa bija turpat 4 reizes mazāka (24,6 lati), pamazām pieaugot līdz 30,0 un 43,0 latiem, kas ir tikai aptuveni puse no sākotnējās.

Tie kuri meklē skaistas ainavas un brīnumainām spējām apveltītus akmeņus, izmanto dažādus ceļvežus. Arī mūsu grāmata noderētu par ceļvedi tiem, kuri gribētu aizbraukt un tuvāk izpētīt gan pozitīvus, gan negatīvus ekonomikas brīnumus. Ceram, ka viņi uzzinātu daudz interesanta. Bet mums būs žēl, ja ceļotājam nāksies vilties: ir bijuši tikai "pušieri" sākotnējos datos. Gadās arī tā.

Tālāk bez ceļveža

Ceram, ka iepriekšējie metodiskie un praktiskie piemēri lasītāju jau būs pieradinājuši orientēties daudzajās skaitļu rindās un ailēs. Tādēļ atlikušo attīstības indeksa faktoru dinamiku daudz nekomentēsim. Turpmāko pielikumu uzbūve ir pilnīgi līdzīga iepriekšējiem pielikumiem. Taču kādus šķietamus paradoksus pakomentēt ir lietderīgi.

16.pielikumā (8. lpp.) saraksta pašā augšā, pirmajā vietā pēc iedzīvotāju skaita izmaiņām ir nonācis Vaiņodes pagasts Liepājas rajonā. Kā tad tā? Visos četros gados viņš savus iedzīvotājus ir zaudējis, turklāt ar trīsreiz lielāku intensitāti nekā vidēji pagastos Latvijā.

Paradoksu izskaidro tas, ka šajā gadījumā pagasti ir sakārtoti nevis pēc iedzīvotāju skaita izmaiņām, kas ir attīstības indeksa faktors, bet pēc "izmaiņu izmaiņām" jeb "izmaiņu pārmaiņām". Vaiņodes pagasts savus iedzīvotājus joprojām strauji zaudē, tomēr šie zaudējumu tempi samazinās. Procentu punktos tie izsakāmi šādi – 11,2 – (-33,8) = 22,6, un tas ir lielākais skaitlis šajā ailē pielikumā. Ir labi, ja tagad ir purvā līdz ceļiem, bet bija līdz padusēm ...

Vai šāda sava veida žonglēšana ar skaitļiem nevar nepamatoti ietekmēt kāda pagasta attīstības indeksu? Vai Vaiņodes pagasta pirmā vieta vienā no pielikumiem nevar to nepamatoti tuvināt līderiem?

Mūsu pētījumā – nekādā gadījumā. Veidojot pagastu attīstības indeksus, izmantoja tikai viena, kārtējā gada datus, bet ne to izmaiņas pa gadiem. 16.pielikuma 1.rindas pēdējās četrās ailēs redzams, ka Vaiņodes pagastam iedzīvotāju skaita izmaiņu standartizētās vērtības

visos gados ir lieli negatīvi skaitļi. Tieši tie aiziet uz tālākiem aprēķiniem un ļoti būtiski pazemina pagasta attīstības kopējo vērtējumu. Visu pagastu attīstības rādītāju dinamika ir tikai papildus informācija, kas, lietpratīgi izmantota, dod iespēju padziļināt analīzi, bet neietekmē vispārējo attīstības indeksu. Vēl jo mazāk to izmanto, izraugoties kandidātus īpaši atbalstāmo pagastu statusam.

Tagad viegli izskaidrot arī, kāpēc Dobeles rajona Auru pagasts ir nonācis tā paša pielikuma pēdējā vietā, kaut gan visus gadus iedzīvotājus ir piesaistījis, kas ir reta, slavējama parādība pagastos. Arī viņš par to pēdējo vietu netiek "sodīts", jo saņem ļoti augstas attiecīgā faktora (attīstības indeksa komponenta) standartizētās vērtības (skat. pēdējās četras ailes).

3.10.tabula. **Pagastu grupējums pēc iedzīvotāju izmaiņām 1998.-2003.gados, salīdzinot ar izmaiņām 1995.-2000.gados**

Iedzīvotāju skaita izmaiņas pieaugušas, samazināušāes, procentu punkti	Pagastu	
	skaits	īpatsvars %
virs 20,0	2	0,4
15,0 – 19,99	10	2,2
10,0 – 14,99	29	6,3
5,0 – 9,99	96	20,8
0,0 – 4,99	125	27,1
0,0 - -4,99	119	25,8
-5,0 - -9,99	53	11,5
-10,0 - -14,99	18	3,9
-15,0 - -19,99	5	1,1
zem –20,0	4	0,9
Kopā	**461**	**100**

Vēl jāatzīmē, ka zemes kadastrālā vērtība, kas arī ir attīstības indeksa faktors, 1999.-2002.gadu periodā nav pārvērtēta. Tā var būt pārrēķināta tikai administratīvi teritoriālu reformu gadījumā. Tādēļ šī rādītāja dinamikas rindas nesatur nekādu derīgu informāciju un netiek publicētas.

Ceļojums pa Latvijas pagastiem ir jābeidz. Pie apvāršņa jau redzama kāda pilsēta. Ko par to varēsim pastāstīt?

3.2. Pilsētas

Lielā dažādība

2002.gadā Latvijā bija 77 pilsētas ar ļoti atšķirīgu iedzīvotāju skaitu. Starp tām 7 tā sauktās republikas pilsētas, 20 lielākas pilsētas – rajonu centri, pārējās uz iepriekšējo fona varētu saukt par mazpilsētām.

Dažām pilsētām jau kopš tālajiem piecdesmitajiem gadiem ir pievienotas lauku teritorijas, piemēram, Ainažiem, Staicelei, Alojai un vēl citām.

Pilsētu un lauku apvienošana notiek arī novadu veidošanas procesā mūsdienās. Novads kļūst nevien par administratīvi teritoriālu, bet arī par statistisku vienību. Grūti precīzi

noteikt, cik katrā šādā novadā ir pilsētu un cik lauku iedzīvotāju. Vēl grūtāk sadalīt starp pilsētniekiem un lauciniekiem kādus finansiālus rādītājus, piemēram, iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielumu.

Ir nepieciešams nosacīts risinājums. Šajā darbā tos novadus, kuros ir pilsētas, esam pieskaitījuši pilsētu grupai, bet tos novadus, kurus veido tikai pagasti, - pagastu grupai. Pēdējie bija raksturoti iepriekšējā apakšnodaļā.

Pirmais desmitnieks

Pirmajā desmitniekā pēc teritoriju attīstības indeksa 2002.gadā ir iekļuvušas piecas pilsētas no Rīgas rajona - (Salaspils, Baloži, Olaine, Vangaži un Sigulda), trīs pilsētas no Ogres rajona – (Ikšķile, Ķegums un Lielvārde), Valkas rajona Smiltenes pilsēta un Ventspils. Pēdēja ir vienīgā republikas pilsēta, kas ieņem vietu (devīto) pirmajā desmitniekā. Rīga ieņem tikai 12.vietu, Jelgava – 21.vietu, Jūrmala – 25.vietu, Daugavpils – 29.vietu, Rēzekne – 44.vietu, Liepāja – 52.vietu. Pirmajā desmitniekā ir astoņas salīdzinoši nelielas pilsētas, kas atrodas Rīgas tuvumā.

Salaspils, kas ieņem pirmo vietu, ir vienīgā pilsēta no pirmā desmitnieka, kurai visi četri pamatrādītāji, kas veido attīstības indeksu ir pozitīvi skaitļi, tie ir labāki nekā caurmērā visu pilsētu grupā. Lielo pozitīvo attīstības indeksu Salaspils iegūst galvenokārt pateicoties spējai piesaistīt jaunus iedzīvotājus līdz ar to samazinot demogrāfisko slodzi (skat. 18.pielikumu).

Pārējām spēcīgākā desmitnieka pilsētām ir pa vienam negatīvam rādītājam un Ķegumam tādu pat divi. Augsto vietu Ķegums iegūst, pateicoties pozitīvām iedzīvotāju skaita izmaiņām 1998.-2003.gadu periodā un zemam bezdarba līmenim. Taču samaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa Ķegumam dod negatīvu indeksa komponentu.

Jāatzīmē, ka no 77 pilsētām tikai 10 pilsētām ienākuma nodokļa standartizētais lielums ir pozitīvs skaitlis. Tas izskaidrojums ar Rīgas milzīgo īpatsvaru Latvijas pilsētu iedzīvotāju kopskaitā, un Rīgai šis rādītājs ir pozitīvs. Atkārtosim, ka vidējais svērtais standartizētais rādītājs visā pilsētu grupā ir nulle.

Visi četri rādītāji ir pozitīvi arī Ogres pilsētai (11.vieta) un Limbažu pilsētai (15.vieta). Interesanti atzīmēt, ka Talsu pilsēta ieņem visai augsto 26.vietu 77 pilsētu vidū neskatoties uz to, ka tai visos četros pamatrādītājos ir negatīvas novirzes no vidējiem. Tie ir sliktāki rādītāji nekā vidēji pilsētu grupā. Šāda situācija var veidoties tādēļ, ka Talsiem visas negatīvās novirzes ir mazi, nullei tuvi skaitļi. Citām pilsētām, kas paliek zemākās vietās nekā Talsi, un kurām ir daži pozitīvi attīstības komponenti, pārējie komponenti ir daudz lielāki negatīvi skaitļi.

Liepājas pilsēta ir vienīgā republikas pilsēta, kurai visi četri attīstības rādītāji uzrāda negatīvas standartizētās vērtības.

Pozitīvs svērtais attīstības indekss ir 20 pilsētām, negatīvs – 57 pilsētām. Šādu nevienmērību atkal izskaidro lielais Rīgas īpatsvars, kurai svērtais attīstības indekss ir pozitīvs (0,399). Lai visu pilsētu vidējais svērtais attīstības indekss būtu nulle, ir jābūt daudzām mazākām pilsētām ar negatīviem indeksiem, lai kompensētu vienas Rīgas pozitīvo.

Mazāk attīstītās pilsētas – Latgalē

Desmit sociāli ekonomiskās attīstības ziņā vājāko pilsētu vidū ir divas pilsētas no Ludzas rajona – Zilupe un Kārsava un pa vienai pilsētai no Balvu rajona (Viļaka), Rēzeknes rajona (Viļāni), Liepājas rajona (Priekule), Daugavpils rajona (Subate), Madonas rajona (Varakļāni), Limbažu rajona (Staicele), Valkas rajona (Strenči) un Krāslavas rajona (Dagda).

Pēdējā vietā atrodas Viļaka, kurai vienīgajai svērtais attīstības indekss ir zem – 3, proti, -3,116.

Spilgtākie kontrasti

Pilsētu attīstības indeksu veido četri pamatrādītāji, un tie dažādās pilsētās atšķiras ne tikai par procentiem, bet vairākas reizes. Bezdarba līmenis Baldonē 2002.gadā bija 8,5 reizes zemāks nekā Viļānos. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju Ventspilī bija 5,5 reizes lielāks nekā Subatē. Jaunjelgavā pastāvīgo iedzīvotāju skaits pēdējo piecu gadu laikā (1998.1.01.-2003.1.01.) ir palielinājies par 11,3%, bet Strenčos samazinājies par 37,3%. Jāatzīmē, ka Rīga nav pirmajā vietā ne pēc viena pamatrādītāja. Lielākās teritoriālās atšķirības Latvijas pilsētās pēc 2002.gada datiem atspoguļotas 3.11.tabulā.

3.11.tabula. **Teritoriālās atšķirības Latvijas pilsētās pēc 2002.gada datiem**

Rādītāja nosaukums	Rādītāja skaitliskā nozīme		Atšķirība reizēs
	labākais	sliktākais	
Bezdarba līmenis, %	Baldone Rīgas raj. 2,5	Viļāni Rēzeknes raj. 21,2	8,5
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, latos	Ventspils 149,7	Subate Daugavpils raj.27,4	5,5
Demogrāfiskās slodzes līmenis	Baloži Rīgas raj. 451,4	Pāvilosta Liepājas raj. 866,7	1,9
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (1997.1.01. – 2002.1.01)	Jaunjelgava Aizkraukles raj. +11,3	Strenči Valkas raj. -37,3	Atšķirību neaprēķina reizēs

Virzība

Pēc tādiem ekonomiskās attīstības pamatrādītājiem kā bezdarba līmenis un samaksātā ienākumu nodokļa summa, Latvijas pilsētās ilglaicīgākā skatījumā vērojamas pozitīvas izmaiņas. Toties valstī ieilgusī demogrāfiskā krīze samazina iedzīvotāju skaitu un palielina demogrāfisko slodzi. Pēdējais statistikas rādītājos neatspoguļojas sakarā ar pakāpenisku pensionēšanās vecuma palielināšanu.

Taču dažādās pilsētās šie procesi noris vidējās tendences apsteidzošos vai atpalikušos tempos. Tas maina pilsētu attīstības indeksus un vietas kopējā vērtējumu tabulā.

Relatīvi (salīdzinošās) izmaiņas var vērtēt pēc pilsētu rangiem četru gadu laikā, salīdzinot 2002.gadu ar 1999.gadu.Vislielākās izmaiņas ir Aizkraukles rajona Jaunjelgavas

pilsētā, kurā svērtais attīstības indekss no –2,814 1999.gadā ir pacēlies līdz 0,338 2002.gadā ar to Jaunjelgava no 77.vietas (pēdējās) ir pavirzījusies uz 13.vietu. Tādējādi starpība ir par 3,152 jeb par 64 vietām.

Ļoti zemais attīstības indekss Jaunjelgavai bija tikai 1999.gadā, un tas var rosināt domu pārbaudīt tālaika datu un aprēķinu pareizību. 2000., 2001. un 2002.gados Jaunjelgavas attīstības indekss ir ļoti stabils un pozitīvs (0,34 – 0,35 robežās).

Otrajā vietā pēc izaugsmes ir Talsu rajona Valdemārpils pilsēta, kuras svērtais attīstības indekss četru gadu laikā izmainījies par 1,513, un pilsēta no 69.vietas 1999.gadā ir pacēlusies līdz 38.vietai 2002.gadā. Šajā gadījumā pozitīvas izmaiņas ir notikušas uz zema vispārējās attīstības fona (visos gados attīstības indekss ir negatīvs). Turklāt pozitīvas izmaiņas bijušas tikai 1999.-2001.gadu laikā, bet 2002.gadā attīstības indekss atkal sācis pasliktināties.

Pārējām pilsētām, kam ir pozitīvas svērtā attīstības indeksa izmaiņas,tās nepārsniedz 1,00.

Pozitīvas izmaiņas ir 41 pilsētai, negatīvas – 36 pilsētām. Vislielākās negatīvās izmaiņas ir Valkas rajona Strenču pilsētai, kurai vienīgai tās ir zem –2 (-2,019). Strenču pilsētas rangs no 27. 1999.gadā noslīdējis līdz 69. 2002.gadā. Turklāt Strenču attīstības indekss pasliktinās gadu no gada visā 1999.-2002.gadu periodā.

Pēc negatīvām izmaiņām (-0,737) devītajā vietā no beigām atrodas Ventspils pilsēta, kura no 1.vietas 1999.gadā un 2.vietas 2000.gadā ir noslīdējusi uz 6.vietu 2001.gadā un 9.vietu 2002.gadā.

Ventspils pilsētā minētajā laika periodā ir samazinājies bezdarba līmenis no 7,2% līdz 5,5%, bet tikai par 1,8% pieaugusi iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa, pret 35,7% vidēji visās pilsētās. Jāatzīmē gan, ka pieaugums Ventspilī gūts, salīdzinot ar ļoti lielu bāzes līmeni (Ls 147) pret Ls 85 vidēji visās pilsētās 1999.gadā. Demogrāfiskā slodze Ventspilī palikusi gandrīz bez izmaiņām, bet pieaug iedzīvotāju skaita zudumi.

Jau, runājot par pagastiem, atzīmējām, ka vērtējumi pēc attīstības rādītāju izmaiņām raksturo pavisam citus procesus nekā pēc attīstības līmeņa. Šiem rādītājiem nereti ir pat negatīva korelācija. Ja ir slikti bāzes rādītāji, vieglāk sasniegt labu pieaugumu. Bet, ja augsts attīstības līmenis jau sasniegts, to kāpināt vēl tikpat strauji nav iespējams. Izņēmums dažkārt ir finansiālie rādītāji, jo "bagātība rada bagātību", bet "nabadzība atražo nabadzību".

Latvijā pirmais izveidotais novads – Tukuma rajona Kandavas novads ir noslīdējis no 25.vietas 1999.gadā līdz 43.vietai 2002.gadā. Viszemākais indekss novadam bija 2000.gadā (49.vieta), turpmākajos gados stabilizējoties – 0,7 robežās. Bezdarbnieku procents Kandavas novadā nav liels, un tas samazinājies no 4,8% līdz 4,0%. Novadu lejup nodzen mazie iedzīvotāju ienākumi, kas atspoguļojas samaksātajās ienākumu nodokļu summās. 1999.gadā, rēķinot vidēji uz 1 iedzīvotāju, Kandavas novadā samaksāja Ls 35,9, bet 2002.gadā – Ls 51,0. Tas ir apmēram trīs reizes mazāk nekā vidēji visās Latvijas pilsētās, attiecīgi Ls 85,1 un 115,5. Arī pieauguma temps neliecina, ka Kandavas novads pēc ienākumiem redzami tuvotos Latvijas pilsētu vidējam līmenim.

Talsu rajona Sabiles novads no 47.vietas noslīdējis uz 59.vietu. Lielākais attīstības indeksa samazinājums novadā notika 2000. un 2002.gadā. Liepājas rajona Durbes novads ir palicis bijušajās pozīcijās – 62.vieta 1999.gadā, 61.vieta 2002.gadā. Toties Preiļu rajona Preiļu novads no 56.vietas 1999.gadā pavirzījies uz 48.vietu 2002.gadā, Preiļu rajona Līvānu novads pavirzījies no 76.vietas uz 67.vietu.

Kā redzams, novadu izveidošana pati par sevi ne pozitīvus, ne negatīvus "brīnumus" nerada. Viss ir atkarīgs no teritorijas īpatnībām, vadītāju un iedzīvotāju iniciatīvas un neatlaidības.

Attīstības komponentu izmaiņas

Trīs gadu laikā bezdarba līmenis pilsētās ir samazinājies par 1,5% punktiem. 57 pilsētās tas ir pazeminājies, bet 20 pilsētās – palielinājies. Visvairāk bezdarba līmenis ir pazeminājies Līvānu novadā – no 25,9% 1999.gadā līdz 18,7% 2002.gadā jeb par 7,2 procentu punktiem. Straujš bezdarba līmeņa pazeminājums vērojams arī Jaunjelgavā (par 6,5 procentu punktiem), Valdemārpilī (par 4,4 procentu punktiem).

Savukārt visstraujāk bezdarba līmenis ir palielinājies Zilupē un Liepājas rajona Priekulē – par 2,6 procentu punktiem. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju pilsētās vidēji ir pieaudzis no Ls 85,1 1999.gadā līdz Ls 115,5 2002.gadā, tas ir, par 35,7%. Tikai vienā pilsētā – Limbažu rajona Salacgrīvā – tas ir samazinājies no Ls 108,2 1999.gadā uz Ls 99,5 2002.gadā jeb par 8,0%. Visās pārējās 76 pilsētās iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju ir palielinājies. Vislielākais pieaugums ir Līvānu novadā – par 118,1% un Staicelē – par 113,6%.

Demogrāfiskā slodze pilsētās vidēji ir samazinājusies no 649,8 cilvēkiem uz 1000 darbaspējas vecuma iedzīvotājiem 1999.gadā līdz 579,8 cilvēkiem 2002.gadā jeb par 10,8%. Visstraujāk tā ir samazinājusies Jaunjelgavā – par 47,6%. Tikai trīs pilsētās demogrāfiskā slodze ir palielinājusies – Kandavas novadā (par 1,6%), Limbažu rajona Ainažos (par6,9%) un Cēsu rajona Cēsīs (par 17,2).

Pēdējo piecu gadu laikā (2003.01.01. – 1998.01.01) iedzīvotāju skaits pilsētās vidēji ir samazinājies par 7,0%, tas ir straujāk nekā periodā 2000.01.01. – 1995.01.01., kad samazinājums bija par 4,7%. Tikai 11 pilsētās iedzīvotāju skaits 2003.gada 1.janvārī bija lielāks nekā 1998.gada 1.janvārī. Jaunjelgavā tas bija par 11,3% lielāks, Valdemārpilī – par 7,0% lielāks, Cēsu rajona Līgatnē – par 4,1% lielāks. Jāuzsver, ka periodā no 1995.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 1.janvārim Valdemārpilī iedzīvotāju skaits samazinājās par 15,1%, Jaunjelgavā – par 9,7%, Līgatnē – par 12,3%.

Vissliktākā situācija ir Strenčos, kur pēdējo piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits ir samazinājies vairāk nekā par trešdaļu – par 37,3%. Periodā no 1995.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 1.janvārim Strenčos bija pat neliels (par 0,1%) iedzīvotāju skaita pieaugums. Valstī bez Strenčiem vēl ir 13 pilsētas, kurās iedzīvotāju skaits pēdējo piecu gadu laikā ir samazinājies par 10% un vairāk. Tās ir Dagda, Rīgas rajona Baloži, Zilupe, Subate, Priekule, Durbes novads, Viļāni, Staicele, Viļaka, Dobeles rajona Dobele, Balvu rajona Balvi, Liepāja, Madonas rajona Lubāna.

Plašāki dati par katras pilsētas attīstības indeksus veidojošiem faktoriem pa gadiem ir atrodami 17.-27.pielikumos.

3.3. Rajoni

Rajons un tā centrs

Galva ir katra ķermeņa noteicošā sastāvdaļa. Arī rajona attīstībā rajona centram – pilsētai ir izšķiroša nozīme. Šajā ziņā rajoni neatrodas līdzīgos apstākļos. Varam izšķirt vismaz trīs rajonu grupas.

1. Rajonam sava juridiskā centra – pilsētas nemaz nav, bet tā reālais centrs, kurā parasti atrodas arī rajona vadošās iestādes, ir lielā republikas pilsēta. Tā ir patstāvīga teritoriālā, administratīvā un arī statistiskā vienība. Piemēri: Rīgas, Jelgavas, Daugavpils u.c. rajoni. Sevišķi spēcīgi Rīgas rajona attīstību ietekmē Rīgas pilsēta, veidojot to par savu priekšpilsētu. Mazāk savu pieguļošo rajonu ietekmē Ventspils. Republikas pilsētu ietekme uz tai tuvajām teritorijām ir turpmāko pētījumu objekts.
2. Rajona centrs ir liela pilsēta ar vairākiem desmitiem tūkstošu iedzīvotāju. Raksturīgi piemēri Valmieras rajons ar centru Valmiera, kurā 2003.g. sākumā dzīvoja 27,4 tūkst. iedzīvotāju, Jēkabpils rajons (Jēkabpilī 27,2 tūkst.), Ogres rajons (Ogrē – 26,2 tūkst. iedzīvotāju) - ("Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" – 2003. – 42.-43.lpp.). Dažas no šīm pilsētām nākotnē var kļūt par republikas pilsētām.
3. Rajona centrs ir mazāka pilsēta. Piemēram, Valkas rajona centrā Valkā 2003.g. sākumā dzīvoja tikai 6,6 tūkst iedzīvotāju. Citos rajonu centros iedzīvotāju skaits ir lielāks, tomēr vairākos nepārsniedz 10 tūkst. (turpat). Šādu rajonu attīstība ir apgrūtināta, vismaz vidējie attīstības rādītāji, kurus ietekmē tiklab pilsētas kā lauki, objektīvi var būt zemāki.

Pirmais un pēdējais piecnieks

Tā kā Latvijā 2003.g. sākumā bija tikai 26 rajoni, nebūs pamata runāt par pirmo un pēdējo desmitnieku. Pareizāk būs izdalīt piecniekus un spilgtākos kontrastus. Pēc svērtā attīstības indeksa pirmajā piecniekā iekļuvuši Rīgas rajons (svērtais attīstības indekss 1,671), Saldus rajons (0,876), Valmieras rajons (0,577), Ogres rajons (0,556) un Ventspils rajons (0,518), Kā redzams Rīgas rajons pārliecinoši ieņem pirmo vietu un ir vienīgais, kam teritorijas attīstības indekss ir virs 1. Rīgas rajonam visi astoņi pamatrādītāji ir pozitīvi skaitļi. Vislielāko īpatsvaru attīstības kopindeksa veidošanā Rīgas rajonam dod liela iekšzemes kopprodukta vērtība, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju. Nozīmīgs ir arī iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz vienu iedzīvotāju un labi arī citi attīstības komponenti. Vienīgi pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas dod indeksa saskaitāmo, kas tuvs nullei.

Arī Ogres rajonam nav neviena negatīva rādītāja – septiņi rādītāji ir pozitīvi, viens – 0. Labu vērtējumu šeit veicina zems bezdarba līmenis, zems demogrāfiskās slodzes līmenis un salīdzinoši liels iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, rēķinot uz vienu iedzīvotāju.

Pozitīvs svērtais attīstības indekss ir 11 rajoniem, negatīvs – 15 rajoniem. Var ievērot, ka sarakstu augšdaļu aizņem rajoni, kuru ģeogrāfiskajā teritorijā atrodas republikas pilsētas vai kuru centri ir pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 20 tūkst. Izņēmums ir vienīgi Saldus rajons, kurš augsto vietu ieņem ar ļoti lielu iekšzemes kopprodukta vērtību, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju. Vēlreiz jāuzsver, ka dati par iekšzemes kopprodukta vērtību ir iepriekšējie (provizoriski) un var tikt precizēti.

Vājāko piecnieku sociāli ekonomiskās attīstības ziņā veido pieci Latgales rajoni – Preiļu rajons (svērtais attīstības indekss – 0,905), Krāslavas rajons (-1,227), Balvu rajons (-1,293), Rēzeknes rajons (-1,447) un Ludzas rajons (-1,452). Šie rajoni, it sevišķi pēdējie četri, jūtami atpaliek no pārējiem rajoniem. Krāslavas, Balvu, Rēzeknes, Ludzas, kā arī Liepājas (ieņem 21.vietu) rajoniem visi astoņi rādītāji ir negatīvi skaitļi, un tie ir sliktāki nekā vidēji rajonos.

Kontrastu tabula

No astoņiem attīstības pamatrādītājiem piecos Rīgas rajons ieņem pirmo vietu. Visbiežāk – četras reizes – pēdējā vietā ir Rēzeknes rajons. Saldus rajonā iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju 2001.gadā bija 3,9 reizes lielāks nekā Rēzeknes rajonā (3.12.tabula). Bezdarba līmenis 2002.gadā Rīgas rajonā bija 4,6 reizes zemāks nekā Rēzeknes rajonā.

3.12.tabula. **Attīstības pamatrādītāju atšķirības Latvijas rajonos 2002.gadā**

Rādītāja nosaukums	Rādītāja skaitliskā nozīme		Atšķirība, reizes
	labākais	sliktākais	
Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju, latos (2001.gadā)	Saldus raj. 1995,3	Rēzeknes raj. 505,3	3,9
Bezdarba līmenis , %	Rīgas raj. 3,9	Rēzeknes raj. 17,8	4,6
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, latos	Rīgas raj. 120,5	Rēzeknes raj. 33,0	3,7
Nefinansu investīcijas uz vienu iedzīvotāju, latos	Ventspils raj. 787,8	Balvu raj. 169,6	4,6
Demogrāfiskās slodzes līmenis	Rīgas raj. 550,5	Rēzeknes raj. 692,3	1,3
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Rīgas raj. 16,4	Daugavpils raj. 4,0	4,1
Iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2	Rīgas raj. 48,0	Ventspils raj. 5,9	8,1
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (1998.1,01,-2003.1.01.)	Jelgavas raj. 5,1	Ludzas raj. - 13,8	Atšķirību reizēs neaprēķina

Pēdējo gadu izmaiņas

Pieci iepriekšminētie sociāli ekonomiskās attīstības ziņā vājākie rajoni vājāko skaitā bija arī 1997.gadā, kad īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanai izmantoja rangu metodi, un arī 2000.gadā, kad jau lietoja standartizēto rādītāju metodi. Tāpēc viņiem visiem gan 1997.gadā, gan 2000.gadā tika piešķirts īpaši atbalstāmā rajona statuss.

Salīdzinot 2002.gada un 1999.gada svērtos attīstības indeksus redzams, ka Rīgas rajons gan 2002.gadā, gan 1999.gadā ieņem stabilu pirmo vietu, Saldus rajons – otro vietu, Valmieras rajons ir saglabājis ceturto vietu, Ogres rajons no ceturtās vietas nokritis uz piekto vietu, bet vispārsteidzošākā ir Ventspils rajona izvirzīšanās no 16. uz 3.vietu. Nevienam citam rajonam nav tik straujš kāpums. Jāatzīmē, ka Ventspils rajonam 1999.-2001.gadu periodā attīstības indeksi bija negatīvi, ap –0,2. Straujas izmaiņas tas panācis tieši 2002.gadā, kad attīstības indekss kļuva 0,61. Tas sasniegts, divkārši kāpinot iekšzemes kopprodukta vērtību, trīskāršojot, salīdzinot ar 2001.gadu, nefinansu investīcijas.

Vēl jāatzīmē Aizkraukles rajona pacelšanās no 14.vietas uz 6.vietu un Jelgavas rajona – no 20.vietas uz 14.vietu, kā arī Jēkabpils rajona – no 18.vietas uz 17.vietu.

Vislielākais kritums šajā periodā ir Daugavpils rajonam no 12.vietas uz 20.vietu, Valkas rajonam – no 6.vietas uz 13.vietu, Kuldīgas rajonam – no 13.vietas uz 15.vietu, Limbažu rajonam – no 8.vietas uz 12.vietu.

Svarīgākais un papildinošais

Vissvarīgākais rajona attīstības pamatrādītājs ir iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju. Atšķirībā no citiem rādītājiem, kuri pieejami par 2002.gadu, iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju ir pieejams pēc 2001.gada datiem. 2001.gadā iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju vidēji rajonos saražots 1155,3 latu apmērā. Tas ir par 35,5% vairāk nekā 1998.gadā. Tikai Kuldīgas rajonā iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju 2001.gadā saražots mazāk (par 16,0%) nekā 1998.gadā. Visos pārējos 25 rajonos tas ir pieaudzis. Vislielākais pieaugums ir Ventspils rajonā (par 126,4%), Liepājas rajonā (par 105,0%), Jēkabpils rajonā (par 83,5%), Saldus rajonā (par 67,3%).

Bezdarba līmenis rajonos 2002.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, ir samazinājies no 8,7% līdz 7,3%, tas ir, par 1,4 procentu punktiem. Tikai trīs rajonos – Kuldīgas, Ogres un Ludzas rajonos tas ir palielinājies par 0,9, 0,2 un 0,1 procentu punktiem. Pārējos 23 rajonos tas ir samazinājies, visstraujāk Preiļu rajonā (4,4 procentu punkti) un Rēzeknes rajonā (3,2). Neskatoties uz to, Rēzeknes rajonā 2002.gadā bija visaugstākais bezdarba līmenis (17,8%). Tas ir augsts arī pārējos Latgales rajonos – Ludzas rajonā (15,8%), Balvu rajonā (14,8%), Krāslavas rajonā (14,7%), Preiļu rajonā (14,1%), Daugavpils rajonā (10,2%).

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju 2002.gadā rajonos vidēji bija 70,9 lati, kas bija par 43,5% vairāk nekā 1999.gadā (49,4 lati). Pieaugums bija visos rajonos, bet vislielākais – Preiļu rajonā (par 98,1%), Ogres rajonā (65,9%), Cēsu rajonā (par 53,3%), Jelgavas rajonā (par 52,0%). Vismazākais pieaugums bija Ventspils rajonā (par 8,9%), Daugavpils rajonā (par 20,5%) un Talsu rajonā (par 23,6%).

Nefinansu investīcijas uz vienu iedzīvotāju vidēji rajonos 2002.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, pieaugušas no 251,1 lata līdz 407,7 latiem jeb par 62,3%. Tikai vienā Ogres rajonā tās ir samazinājušās (par 23,8%). Vislielākais pieaugums ir Ventspils rajonā (par 743,5%), Dobeles rajonā (319,8%), Valkas rajonā (256,5%), Daugavpils rajonā (146,5%), Bauskas rajonā (par 115,9%).

Kā pozitīva tendence jāmin, ka demogrāfiskā slodze vidēji rajonos ir samazinājusies no 746,0 cilvēkiem uz 636,2 cilvēkiem jeb par 14,7%. Pie tam tā ir samazinājusies visos rajonos, visstraujāk Rēzeknes rajonā (par 23,8%), Aizkraukles rajonā (par 23,6%), Talsu rajonā (par 21,9%), Ludzas rajonā (par 21,1%), Saldus rajonā (par 20,4%). Vismazāk tā ir

samazinājusies Dobeles rajonā (par 5,9%), Jēkabpils rajonā (par 0,4%), Daugavpils rajonā (par 6,8%), Alūksnes rajonā (par 8,7%).

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem vidēji rajonos ir izmainījies maz – no 10,4 1999.gadā uz 10,8 2002.gadā, tas ir pieaudzis par 3,2%. Tikai septiņos rajonos šis rādītājs ir palielinājies, bet 19 rajonos samazinājies. Vislielākais pieaugums ir Rīgas rajonā (par 20,5%), Ogres rajonā (par 14,4%), Rēzeknes rajonā (par 9,7%), Madonas rajonā (par 9,0%), Ventspils rajonā (par 8,1%). Visstraujāk ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir samazinājies Bauskas rajonā (par 7,7%), Preiļu rajonā (par 7,7%), Kuldīgas rajonā (par 5,6%), Gulbenes rajonā (par 5,2%).

Iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2 vidēji rajonos pēdējo gadu laikā ir samazinājies no 18,9 cilvēkiem 1999.gadā līdz 18,6 cilvēkiem 2002.gadā jeb par 1,6%. Tikai četros rajonos tas ir palielinājies – Jelgavas rajonā (par 7,5%), Ventspils rajonā (par 4,4%), Bauskas rajonā (par 2,4%), Tukuma rajonā (par 0,4%).

Visvairāk samazinājies iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2 ir Liepājas rajonā (par 7,0%), Ludzas rajonā (par 5,9%), Daugavpils rajonā (par 4,9%), Gulbenes rajonā (par 3,9%), Jēkabpils rajonā (par 3,8%).

Pēdējo piecu gadu laikā (2003.1.01. – 1998.1.01.) iedzīvotāju skaits vidēji rajonos ir samazinājies par 2,7%. Tikai piecos rajonos tas ir palielinājies – Jelgavas rajonā (par 5,1%), Ventspils rajonā (par 2,8%), Bauskas rajonā (par 1,4%), Rēzeknes rajonā (par 1,9%), Rīgas rajonā (par 0,5%). Vislielākā iedzīvotāju skaita samazināšanās ir Ludzas rajonā (par 13,8%), Liepājas rajonā (par 9,6%), Balvu rajonā (par 6,9%), Daugavpils rajonā (par 6,6%).

Detalizēta informācija par rajonu attīstību, attīstības dinamiku un attīstības pamatrādītājiem ir atrodama 28.-46.pielikumos.

3.4. Reģioni

Nedaudz vēstures, terminoloģijas, heraldikas

Katrs Latvijas iedzīvotājs zina Vidzemi, Kurzemi, Latgali. Arī kur tās atrodas – vismaz uz kartes Bet kā sauc šī lieluma teritorijas un cik to Latvijā vispār ir, tas vairs nav tik vienkārši.

Latvijas ģērbonī ir trīs zvaigznes. Trīs zvaigznes ir arī uz pirmā atjaunotā Latvijas ordeņa. Trīs zvaigznes rotā Brīvības pieminekļa smaili.

Ne tikai Latvijas pirmās neatkarības laikā, bet vēl 1990.gadā šīs zvaigznes simbolizēja trīs Latvijas daļas. Ziņojumā Latvijas PSR Augstākās Padomes sesijā 1990.gada 15.februārī akadēmiķis Jānis Stradiņš teica: "Latgalei jābūt vienotai ar Latviju un nekādas pseidoautonomistu manipulācijas nedrīkst atšķirt "trešo zvaigzni" no Latvijas ģērboņa" (Stradiņš J. Trešā atmoda. – R.: Zinātne, 1992. – 192.(405.lpp.). Kas ir pirmās divas "zvaigznes"?

Jau 1927.-1928.gadā iznākušajā Latviešu Konversācijas vārdnīcas pirmajā sējumā varam lasīt, ka "Apgabals jeb province, pēc lieluma pirmā vai otrā administratīvā iedaļa valstī. Latvijā ir 5 apgabali: Rīga, Vidzeme, Kurzeme, Zemgale, Latgale" (668.sleja). Iznāk, ka Latviju vajadzētu simbolizēt piecām zvaigznēm. Ja nu vēsturiskajos heraldikas simbolos zvaigžņu ir mazāk, tad nolēma, ka ģērbonī "Apakšā labajā pusē sarkana lauva uz sudraba fona simbolizē Kurzemi un Zemgali, bet kreisajā pusē sudraba grifs ar zobenu labajā ķetnā sarkanā laukumā personificē Vidzemi un Latgali" ("Trešā atmoda ielīme pēc 192.lpp.). Rīga pati ir tik varena, ka to ne simbolizēt, ne personificēt, ne aizsargāt nevajag.

Latvijas pirmās neatkarības periodā apgabalus vēl sauca par novadiem. Tagad novada jēdzienam jau ir piedots cits, turklāt oficiāls statuss.

Latvijas valsts pārvaldē apgabalam bija divējāda nozīme: tiesu lietās (četras apgabaltiesas) un Saeimas vēlēšanās (pieci vēlēšanu apgabali) – (Latviešu Konversācijas vārdnīca 1.sēj. – 669.sleja). Pa apgabaliem izstrādāja statistikas, piemēram, pēdējo divu tautas skaitīšanu datus. Taču nebija apgabalu pārvaldes institūciju: ne "mēru", ne "gubernatoru", ne "gauleiteru".

Patreiz šķiet, ka mūsdienās apgabalu vietā nostiprināsies termins "reģions". "Reģions (lat. regio, virziens, apgabals) – ģeogrāfijā zemes virsas daļa vai apvidus, kas atšķiras no citiem ar īpatnējiem ģeogrāfiskajiem elementiem Latvijā konstatēti 13 ģeogrāfiskie reģioni" (Latviešu Konversācijas vārdnīca. 18.sēj. 35.202. – 35.205.slejas)*.

Statistikas un plānošanas reģioni

Lielākās teritoriālās vienības, par kurām apkopo un analizē statistikas datus, Latvijā patreiz ir reģioni. Reģioniem vēl nav savu pārvaldes institūciju, tie vēl nav administratīvi teritoriālās vienības, bet par tādām varētu kļūt nākotnē. Ir divi varianti, kā reģioni var kļūt

* Par terminoloģiju plašāk skat. Krastiņš O. Kā sauksim to vietu kur dzīvojam? "Latvijas Vēstnesis", 2004.g. 10.martā, - B7. Iesāktā, bet vēl nepabeigtā administratīvi teritoriālā reforma arī ar tiem nerēķinās. Reģionus veido pagaidām statistiski, bet nākotnē varbūt daļēji arī administratīvi, apvienojot esošos rajonus piecos reģionos.

par administratīvi teritoriālām vienībām – izveidojot dekoncentrētu teritoriālu valsts pārvaldes institūciju vai izveidojot reģionālās (apriņķu) pašvaldības. Pēdējais variants nenoliedzami ir demokrātiskāks un progresīvāks.

Līdz šim analīze ir veikta par tā sauktajiem statistikas reģioniem. 2003.gadā valdība ir apstiprinājusi piecus plānošanas reģionus. Šis teritoriālais dalījums varētu būt galvenais nākotnē. Tam pieskaņotu statistikas reģionus.

Kurzemes un Latgales statistikas un plānošanas reģioni sakrīt un ir veidoti nosacīti apvienojot nedalītus esošos rajonus.

Kurzemes statistikas un arī plānošanas reģionā ietilpst Liepājas, Ventspils, Kuldīgas, Liepājas, Saldus, Talsu un Ventspils rajoni. Latgales reģionā – Daugavpils, Rēzekne, Balvu, Daugavpils, Krāslavas, Ludzas, Preiļu un Rēzeknes rajoni.

Rīgas statistikas reģionu veido Rīga, Jūrmala un Rīgas rajons. Plānošanas reģionā klāt nāk vēl Limbažu, Ogres un Tukuma rajoni. Ja Ogres un Tukuma rajonu ekonomiskā sadarbība ar Rīgu ir diezgan tradicionāla, tad tālā ziemeļu rajona – Limbažu – pievienošanas lietderība Rīgas reģionam ir diskutabla.

Vidzemes plānošanas reģionu veido Alūksnes, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Valkas un Valmieras rajoni, bet statistikas reģionā vēl klāt nāk Limbažu un Ogres rajoni.

Vidzemes reģions ir vienīgais valstī, kurā nav nevienas republikas pilsētas. Tādēļ pēc dažiem attīstības rādītājiem tas nonāk pēdējā vietā, pat zem tradicionāli par pēdējo atzīto Latgali.

Zemgales plānošanas reģionu veido Jelgava, Aizkraukles, Bauskas, Dobeles, Jelgavas un Jēkabpils rajoni. Statistikas reģionā tiem pievienojas Tukuma rajons.

Pārskats par statistikas un plānošanas reģionu sastāvu ir apkopots 3.13.tabulā.

Turpmākie aprēķini šajā darbā veikti pa statistikas reģioniem.

Reģionu attīstība 2002.gadā

Viens no nozīmīgākajiem rādītājiem, kas raksturo reģionu ekonomiskās attīstības līmeni, ir iekšzemes kopprodukts (IKP), rēķinot uz vienu iedzīvotāju. To Latvijas Centrālā statistikas pārvalde aprēķina pēc Eiropas Savienības Statistikas biroja ieteiktās metodes. Sakarā ar sarežģītiem un darbietilpīgiem aprēķiniem patreiz jaunākā informācija par reģionu IKP ir pieejama tikai par 2001.gadu.

Rīgas reģionā IKP uz vienu iedzīvotāju 2001.g. bija 3,1tūkst.latu, Kurzemes reģionā – 1,9tūkst.latu, bet visos pārējos reģionos – 1,2tūkst.latu, turpat vai trīsreiz mazāk nekā Rīgas reģionā (3.1.attēls). Kurzemes reģiona pārliecinošā otrā vieta pēc IKP uz vienu iedzīvotāju izskaidrojama ar Ventspils un Liepājas ieguldījumu. Latvijas saimnieciskā politika un tirgus ekonomika vispār (kopš seniem laikiem) ir bijusi labvēlīga pilsētu attīstībai, bet nav bijusi labvēlīga laukiem. Rīgas, Ventspils un Liepājas priekšrocības lielā mērā nosaka ostas un ar tām saistīto nozaru attīstība un Rīgai bez tam arī galvaspilsētas statuss.

3.15.tabula. **Statistikas un plānošanas reģionu sastāvs**

Reģions	Statistikas reģionos papildus	Abu klasifikāciju reģionos	Plānošanas reģionos papildus
Rīgas		Rīga	
		Jūrmala	
		Rīgas rajons	
			Limbažu raj.
			Ogres raj.
			Tukuma raj.
Vidzemes		Alūksnes raj.	
		Cēsu raj.	
		Gulbenes raj.	
	Limbažu raj.		
		Madonas raj.	
	Ogres raj.		
		Valkas raj.	
		Valmieras raj.	
Kurzemes		Liepāja	
		Ventspils	
		Kuldīgas raj.	
		Liepājas raj.	
		Saldus raj.	
		Talsu raj.	
		Ventspils raj.	
Zemgales		Jelgava	
		Aizkraukles raj.	
		Bauskas raj.	
		Dobeles raj.	
		Jelgavas raj.	
		Jēkabpils raj.	
	Tukuma raj.		
Latgales		Daugavpils	
		Rēzekne	
		Balvu raj.	
		Daugavpils raj.	
		Krāslavas raj.	
		Ludzas raj.	
		Preiļu raj.	
		Rēzeknes raj.	

3.1.attēls. **Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju 1997. un 2001.gadā faktiskajās cenās statistikas reģionos un valstī***

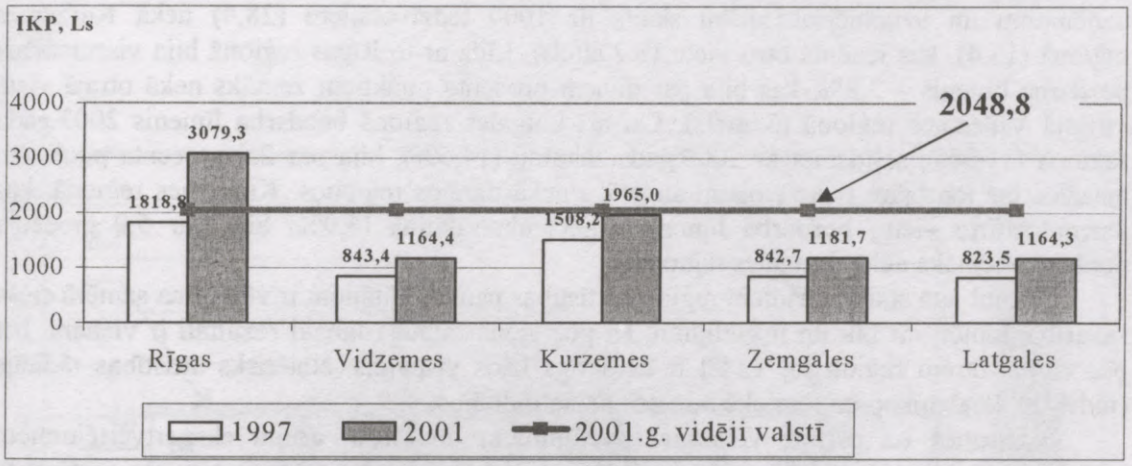

* Metodisku īpatnību dēļ šie skaitļi nedaudz un nenozīmīgi atšķiras no CSP publicētajiem.

IKP struktūru atspoguļo informācija par kopējo pievienoto vērtību pa darbības veidiem. Tā atsevišķos reģionos šobrīd pieejama tikai par 2000.gadu. Rīgas reģionā kopējā pievienotajā vērtībā vislielāko īpatsvaru (20,9%) sastāda vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtas remonts. Visai liels īpatsvars ir arī operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai, datorpakalpojumiem, zinātnei un citiem komercpakalpojumiem (14,6%), transportam, glabāšanai un sakariem (14,9%) un apstrādes rūpniecībai (13,7%). Toties lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā ir tikai 0,9%, kas ir vismazākais starp visiem reģioniem.

Vidzemes reģionā vislielāko īpatsvaru kopējā pievienotajā vērtībā sastāda apstrādes rūpniecība (21,6%). Liels ir arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības; automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonta īpatsvars (16,2%). Lauksaimniecība, medniecība un mežniecība sastāda 10,6%, izglītība – 9,7% no kopējās pievienotās vērtības.

Kurzemes reģionā vislielākais īpatsvars ir transportam, glabāšanai un sakariem – 28,1%. Visai liels īpatsvars ir apstrādes rūpniecībai (16,0%), vairumtirdzniecībai un mazumtirdzniecībai, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remontam (11,9%) un būvniecībai (11,3%).

Atšķirīga ir kopējās pievienotās vērtības struktūra Zemgales reģionā. Tur vislielākais īpatsvars ir lauksaimniecībai, medniecībai un mežsaimniecībai – 18,5%. Liels ir arī apstrādes rūpniecības īpatsvars (16,0%), kā arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības; automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonta (13,4%), transporta, glabāšanas un sakaru (9,6%) un izglītības (8,9%) īpatsvars.

Latgales reģionā kopējā pievienotajā vērtībā vislielākais ieguldījums ir transportam, glabāšanai un sakariem – 18,5%. Pēc tam seko vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu

remonta (11,9%), apstrādes rūpniecība (11,0%), izglītība (10,5%) un lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (9,4%).

Rīgas reģionā – 2003.gada sākumā bija 2,1 reizes vairāk ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem (28,4) nekā Kurzemes reģionā (13,4), kas ieņēma otro vietu (3.2.attēls). Līdz ar to Rīgas reģionā bija viszemākais bezdarba līmenis – 3,8%, kas bija par diviem procenta punktiem zemāks nekā otrajā vietā esošajā Vidzemes reģionā (3.attēls). Lai arī Latgales reģionā bezdarba līmenis 2003.gada sākumā (11,9%), salīdzinot ar 2000.gada sākumu (14,5%), bija par 2,6 procenta punktiem mazāks, tas joprojām ir ievērojami augstāks nekā pārējos reģionos. Kurzemes reģionā, kas ieņem ceturto vietu, bezdarba līmenis 2003.gada sākumā (6,9%) bija par 5,0 procenta punktiem zemāks nekā Latgales reģionā.

Kaut gan starp dažādiem reģionu attīstības pamatrādītājiem ir vērojama samērā cieša sakarība, tomēr var būt un ir gadījumi, ka pēc viena rādītāja labāki rezultāti ir vienam, bet pēc cita – otram reģionam. Tādēļ ir lietderīgs kāds vispārējs, sintētisks attīstības rādītājs (indekss), kurš apkopotu iepriekš minētos pamatrādītājus.

Balstoties uz patreiz veiktajiem pētījumiem un darba grupu ekspertvērtējumiem teritorijas sociāli ekonomiskās attīstības līmeni vislabāk raksturo teritorijas svērtais attīstības indekss, kuru izmanto īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanai

3.2.attēls. **Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem 2000. un 2003.gada sākumā statistikas reģionos un valstī**

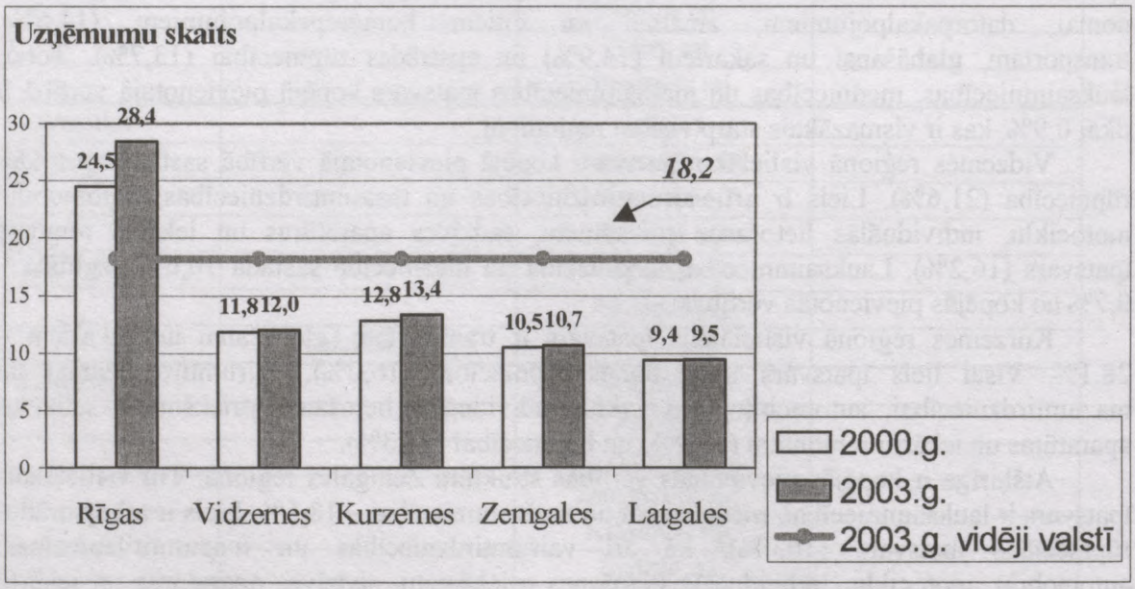

3.3.attēls. **Bezdarba līmenis 2000. un 2003.gada sākumā statistikas reģionos un valstī**

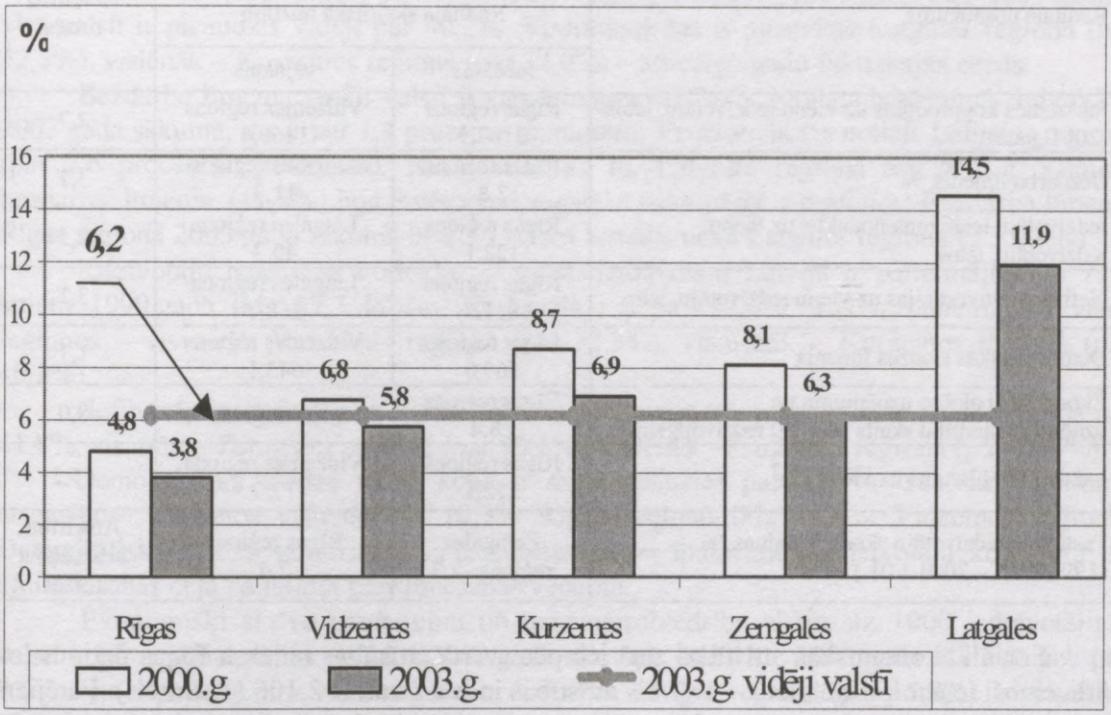

Septiņos no astoņiem rādītājiem, kurus izmanto svērtā attīstības indeksa aprēķināšanai, Rīgas reģions ieņem stabilu pirmo vietu. Tikai pēc rādītāja "Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas" pirmajā vietā ir Zemgales reģions, bet Rīgas reģions ir pēdējā (piektajā) vietā.

Krasākās teritoriālās atšķirības Latvijas reģionos pēc 2002.gada datiem atspoguļotas 3.14.tabulā.

Latvijas saimnieciskā politika un tirgus ekonomika vispār (kopš seniem laikiem) ir bijusi labvēlīga pilsētu attīstībai, bet nav bijusi labvēlīga laukiem.

Otro vietu ieņem Kurzemes reģions (-0,383), trešo – Zemgales reģions (-0,482). Latgales reģions ievērojami atpaliek (-1,060). Pēc provizoriskiem aprēķiniem par plānošanas reģioniem no Vidzemes reģiona izslēdzot spēcīgo Ogres rajonu un vēl Limbažu rajonu, Vidzemes reģions nonāk pēdējā vietā, aiz Latgales. Latgalei ir vismaz divas republikas pilsētas, Vidzemei – nevienas. Šis analīzes aspekts vēl ir jāpadziļina.

3.14.tabula. **Teritoriālās atšķirības Latvijas reģionos pēc 2002.gada datiem**

Rādītāja nosaukums	Rādītāja skaitliskā nozīme		Atšķirība reizēs
	labākais	vājākais	
Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju, latos (2001.gadā)	Rīgas reģions 3103,5	Vidzemes reģions 1169,4	2,7
Bezdarba līmenis, %	Rīgas reģions 3,8	Latgales reģions 11,9	3,1
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju, latos	Rīgas reģions 122,1	Latgales reģions 49,3	2,5
Nefinansu investīcijas uz vienu iedzīvotāju, latos	Rīgas reģions 831,7	Latgales reģions 268,7	3,1
Demogrāfiskās slodzes līmenis	Rīgas reģions 569,0	Vidzemes reģions 643,1	1,1
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem	Rīgas reģions 28,4	Latgales reģions 9,5	3,0
Iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2	Rīgas reģions 272,5	Vidzemes reģions 17,9	15,2
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, % (1998.1.01. – 2003.1.01.)	Zemgales reģions –2,3	Rīgas reģions 7,4	Atšķirību neaprēķina reizēs

Sociāli ekonomiskās attīstības ziņā jeb pēc svērtā attīstības indeksa Rīgas reģions ļoti pārliecinoši ieņem pirmo vietu – svērtais attīstības indekss tam ir 2,106 (3.4.attēls). Pārējiem četriem reģioniem tas ir negatīvs. Visu reģionu svērtais vidējais attīstības indekss ir centrēts uz nulli. Rīgas reģiona attīstības indekss ir tik liels un arī Rīgas īpatsvars pēc iedzīvotāju skaita tik liels, ka tikai negatīvi indeksi visos pārējos reģionos spēj nodrošināt reģionu vidējā indeksa nulles vērtību. Rīgas reģions savu augsto vietu rangu tabulā iegūst, pateicoties Rīgai, bet rādītāju skatījumā – iekšzemes kopprodukta (IKP) vērtībai, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju.

Otro vietu pēc svērtā attīstības indeksa ieņem Kurzemes reģions, kura attīstības indekss ir samērā mazs negatīvs skaitlis (-0,352), trešo – Zemgales reģions (-0,473). Latgales reģions atpaliek ievērojami vairāk (-1,069).

3.4.attēls. **Reģionu svērtais attīstības indekss 2002. gadā**

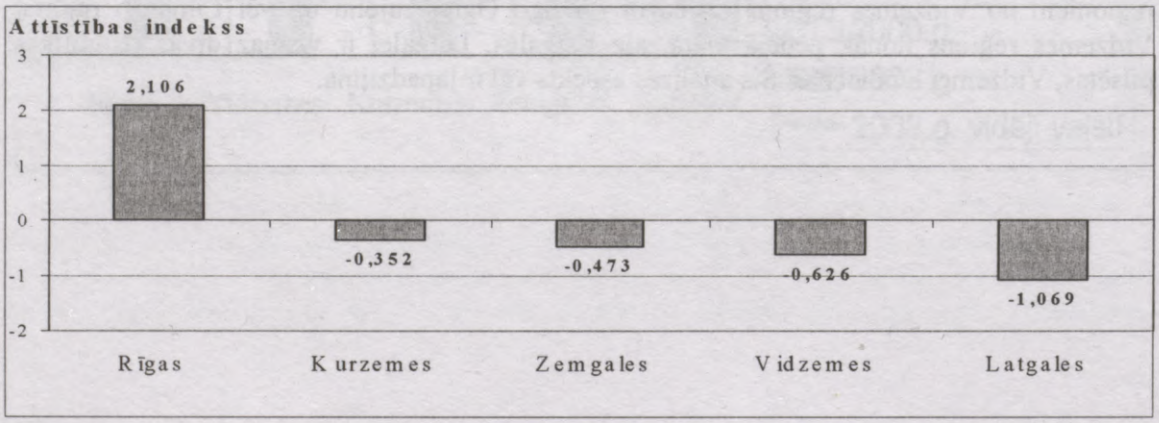

Ilglaicīgās izmaiņas

Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju periodā no 1997.gada līdz 2001.gadam visā valstī ir pieaudzis vidēji par 40,2%. Visstraujāk tas ir pieaudzis Latgales reģionā (par 52,1%), vislēnāk – Kurzemes reģionā (par 32,0%) – attiecīgo gadu faktiskajās cenās.

Bezdarba līmenis vidēji valstī ir samazinājies no 7,6% 2000.gada sākumā līdz 6,2% 2003.gada sākumā, tas ir par 1,4 procenta punktiem. Visstraujāk tas noticis Latgales reģionā (par 2,6 procenta punktiem). Neskatoties uz to, Latgales reģionā arī 2003.g. sākumā bezdarba līmenis (11,9%) bija ievērojami augstāks nekā pārējos reģionos. Bezdarba līmenis Rīgas reģionā 2003.gada sākumā bija 3,1 reizes zemāks nekā Latgales reģionā (3.3.attēls).

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir palielinājies no 71,2 latiem 1999.gadā līdz 87,3 latiem 2002.gadā jeb par 22,6%. Tas ir palielinājies visos reģionos – visvairāk Vidzemes reģionā (par 32,3%), vismazāk – Kurzemes reģionā (par 10,2%).

Nefinanšu investīcijas uz vienu iedzīvotāju Latvijā trīs gadu laikā ir palielinājušās par 41,8%, visātrāk – Zemgales reģionā (par 93,1%), vislēnāk –Kurzemes reģionā (par 14,4%).

Demogrāfiskā slodze valstī kopā ir samazinājusies par 12,0%. Tās samazinājums atsevišķos reģionos svārstās no 10,3% Rīgas reģionā līdz 14,6% Vidzemes reģionā. Demogrāfiskā slodze samazinās, samazinoties bērnu īpatsvaram iedzīvotāju kopskaitā un likumdošanas ceļā palielinot pensionēšanās vecumu.

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem valstī kopā ir palielinājies no 16,6 2000.gada sākumā līdz 18,2 2003.gada sākumā jeb par 9,6%. Tas ir palielinājies visos reģionos, visvairāk – Rīgas reģionā (par 15,8%), vismazāk - Latgales reģionā (par 0,6%) (3.2.attēls).

Iedzīvotāju skaits pēdējo piecu gadu laikā (no 1998.gada 1.janvāra līdz 2003.gada 1.janvārim) valstī kopā ir samazinājies par 6,4%, visstraujāk Rīgas reģionā (par 8,5%), vislēnāk – Zemgales reģionā (par 3,0%). Līdz ar to iedzīvotāju blīvums uz vienu km^2 trīs gadu laikā vidēji valstī ir samazinājies no 37,5 2000.gada sākumā līdz 36,1 2003.gada sākumā jeb par 3,8%. Vismazākais samazinājums ir Zemgales reģionā (par 1,3%), vislielākais Rīgas reģionā (par 5,0%). Neskatoties uz to, iedzīvotāju blīvums Rīgas reģionā ir 15,2 reizes lielāks nekā Vidzemes reģionā (3.14.tabula). To nosaka Rīgas pilsēta, bet Vidzemes reģionā kā jau minējām republikas pilsētu nav.

Pēc svērtā attīstības indeksa Rīgas reģions jau kopš 1999.gada un visos turpmākajos gados ir bijis neapstrīdams līderis, pārliecinoši apsteidzot pārējos reģionus. Kurzemes reģions visus četrus gadus ir bijis otrajā vietā. Zemgales reģions, kas 2002.gadā bija trešais, iepriekšējos trīs gados ir bijis ceturtais.

Latgales reģions joprojām atpaliek no pārējiem reģioniem, lai arī pieciem tā rajoniem (Balvu, Krāslavas, Ludzas, Preiļu un Rēzeknes) piešķirts īpaši atbalstāmā reģiona statuss un tajos ir salīdzinoši daudz paveikts uzņēmējdarbības veicināšanā.

3.5. Īpaši atbalstāmo reģionu attīstības programma

3.5.1. Programmas pamatojums un finanšu nodrošinājums

Pamatojums

Īpaši atbalstāmo reģionu attīstības programma Latvijā darbojas kopš 1997. gada saskaņā ar likumu „Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem". Likuma mērķis bija radīt iespējas īpaši atbalstāmo reģionu paātrinātai ekonomiskai attīstībai, lai veicinātu līdzvērtīgu sociāli ekonomisko apstākļu izveidošanos visā valsts teritorijā. Likums noteica, ka par īpaši atbalstāmu reģionu ir uzskatāma teritorija, kurā ilgstoši ir saglabājušās negatīvas ekonomiskās un sociālās tendences vai viena no tām un kurai ar Ministru kabineta rīkojumu tiek piešķirts īpašs statuss. Tas tiek pārskatīts ik pēc trim gadiem. Šo teritoriju kopējais iedzīvotāju skaits saskaņā ar likumu nedrīkstēja pārsniegt 15% no valsts iedzīvotāju skaita. Šobrīd šis procents palielināts līdz 25%.

Īpaši atbalstāmo reģionu teritorijās tiek veikti speciāli reģionālās attīstības pasākumi (instrumenti), kas paātrina šo teritoriju attīstību un veicina saimniecisko darbību tajās. Tiešu finanšu atbalstu šo teritoriju uzņēmējdarbības attīstības projektiem sniedz Reģionālais fonds. Uzņēmumi, kuru attīstības projekti atbilst pašvaldību attīstības programmās noteiktajām prioritātēm, var saņemt nodokļu atlaides saskaņā ar likumu „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likumu „Par uzņēmumu ienākuma nodokli".

Īpaši atbalstāmo reģionu statusu Ministru kabinets pirmo reizi noteica 1997. gadā 84 pašvaldību teritorijām.

Īpašais statuss tika piešķirts pieciem rajoniem — Balvu, Krāslavas, Preiļu, Ludzas un Rēzeknes (izņemot Griškānu un Verēmu pagastu teritorijas), vienai republikas nozīmes pilsētai — Jelgavai, 8 citām pilsētām un 70 pagastiem.

Īpaši atbalstāmo reģionu statuss tika piešķirts, pamatojoties uz Latvijas Statistikas institūta (LSI) izstrādāto un Ekonomikas ministrijas apstiprināto metodiku potenciālo īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanai, kurā teritoriju attīstības līmeņa novērtēšanai bija izmantota rangu metode.

No 1997. gada līdz 1998. gada vidum Ekonomikas ministrija izstrādāja likuma īstenošanai nepieciešamos Ministru kabineta noteikumus un ministrijas normatīvos dokumentus. 1998. gada 23. aprīlī tika izveidota bezpeļņas organizācija valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Reģionu attīstība" (VSIA „Reģionu attīstība"), kuras pārvaldījumā savu darbību uzsāka Reģionālais fonds.

2000. gada beigās LSI izstrādāja un Ekonomikas ministrija apstiprināja jaunu metodiku potenciālo īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanai, kurā pirmo reizi teritoriju attīstības novērtēšanai tika lietots rādītājs „teritorijas attīstības indekss".

Pamatojoties uz Reģionālās attīstības padomes ieteikumu, 2001. gada vidū Ministru kabinets pārskatīja teritorijas, kurām piešķirt īpaši atbalstāmo teritoriju statusu. Ar 2001. gada 28. jūnija Ministru kabineta rīkojumu nr. 325 šis statuss tika piešķirts 135 pašvaldību teritorijām, tajā skaitā pieciem rajoniem — Balvu, Krāslavas, Preiļu, Ludzas un Rēzeknes (izņemot Rēzeknes speciālās ekonomiskās zonas teritoriju), 16 pilsētām, vienam novadam un 113 pagastiem.

2002. gada 21. martā LR Saeima pieņēma Reģionālās attīstības likumu, kurā tika

noteikts, ka spēku zaudē likums „Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem". Saskaņā ar Reģionālās attīstības likuma pārejas noteikumiem īpaši atbalstāmo reģionu statuss ir spēkā līdz 2004. gada 27. jūnijam un arī Reģionālais fonds turpina savu darbību uzņēmējdarbības veicināšanā Ministru kabineta noteiktajos īpaši atbalstāmajās teritorijās.

Reģionālās attīstības likums saglabā īpaši atbalstāmo teritoriju ideju, nosakot, ka ir nepieciešams veicināt sociāli un ekonomiski atpalikušu teritoriju izaugsmi, lai panāktu līdzvērtīgu attīstības iespēju izveidošanos visā valsts teritorijā. Reģionālās attīstības likums paredz, ka īpaši atbalstāmās teritorijas statusu turpmāk piešķirs un atcels plānošanas reģionu attīstības padomes un reģionālās attīstības finansējums tiks iedalīts saskaņā ar Ministru kabineta noteikto kārtību.

Programmas finanšu nodrošinājums

1998. gada vidū tika uzsākta uzņēmējdarbības attīstības projektu finansēšana no Reģionālā fonda līdzekļiem. 1998. un 1999. gadā finansējums tika ieplānots no Valsts īpašumu privatizācijas fonda, bet, sākot ar 2000. gadu, Reģionālā fonda līdzekļi tiek plānoti valsts budžeta programmā „Īpaši atbalstāmo reģionu attīstība".

Pirmajā darbības gadā Reģionālā fonda finanšu līdzekļi bija 1,403 miljoni latu, kas fonda piecu darbības gadu laikā ir bijis viens no augstākajiem rādītājiem. Otrajā darbības gadā, salīdzinot ar 1998. gadu, Reģionālā fonda līdzekļi samazinājās četras reizes. Vislielākais līdzekļu apjoms Reģionālajam fondam tika piešķirts 2002. gadā, jo savos pēdējos budžeta grozījumos LR 7. Saeima apstiprināja 0,5 miljonu latu papildus finansējumu īpaši atbalstāmo teritoriju programmai. 2002. gadā kopējie Reģionālā fonda līdzekļi bija 1,492 miljoni latu. 2003. gada budžetā īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmai bija piešķirti 1,2 miljoni latu. 2004. gada programmai plānoti 1,2 miljoni latu.

No 1998. līdz 2003. gadam (ieskaitot) īpaši atbalstāmo teritoriju attīstībai tika piešķirti 6,6 miljoni latu, taču Reģionālā fonda budžeta krasās svārstības nenodrošināja stabilu un nepārtrauktu uzņēmējdarbības projektu atbalstu. Tā, piemēram, 2002. gada vidū finansējuma piešķiršanu gaidīja vairāk nekā 200 projektu, no kuriem lielākā daļa bija iesniegta iepriekšējos divos gados. Iesniegto projektu izskatīšana Reģionālā fonda konsultatīvajā komisijā varēja sākties tikai gada beigās, kad budžeta grozījumos tika piešķirti papildu līdzekļi īpaši atbalstāmo teritoriju uzņēmēju un pašvaldību projektu atbalstam.

Aprakstītā situācija zināmā mērā apdraudēja uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošanu īpaši atbalstāmajās teritorijās. Ilgā gaidīšana uz Reģionālā fonda finansējumu lika uzņēmējiem vairākas reizes būtiski mainīt savus uzņēmējdarbības plānus. Dažkārt pa šo laiku uzņēmēja plānotā niša tirgū jau bija aizņemta. Pašvaldību projektu līdzfinansējuma kavēšanās radīja situāciju, ka pašvaldībām vairākas reizes nācās izdarīt grozījumus savos budžetos un atlikt uzsākto darbu veikšanu.

3.5.2. Reģionālais fonds

Darbības virzieni

Atbilstoši spēkā esošajiem tiesību aktiem laikā no 1998. līdz 2003. gadam Reģionālā fonda līdzekļu izlietojuma programmu un tās izmaiņas apstiprināja Reģionālās attīstības

padome. Reģionālā fonda līdzekļu izlietojuma programmā šajā laika periodā bija paredzēti šādi uzņēmējdarbības projektu atbalsta veidi:

- ieguldījumi uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) statūtkapitālā;
- daļēja kredītprocentu kompensācija;
- ekonomiskās izglītības pasākumi;
- pašvaldību organizēto uzņēmējdarbību veicinošo pasākumu un infrastruktūras kopfinansēšana.

Atsevišķā sadaļā tika plānots ES pirmsstrukturālo fondu atbalstīto projektu līdzfinansējums.

Vispopulārākais Reģionālā fonda atbalsta veids līdz šim ir bijis daļēja kredītprocentu kompensācija par pamatlīdzekļu iegādi, to veidošanai un uzlabošanai veiksmīgi izlietotiem kredītiem. Fonda atbalsts attiecas arī uz līzinga procentu kompensāciju. Tas ir salīdzinoši vienkāršs un viegli saprotams, un no Reģionālā fonda pārvaldītāju puses vērtējams kā samērā drošs projektu līdzfinansējuma veids. Projektus vērtē no diviem aspektiem — vispirms bankas speciālisti izvērtē uzņēmējdarbības plāna pamatojumu un finanšu iespējas un noslēdz ar uzņēmēju kredīta (līzinga) līgumu. Pēc tam Reģionālā fonda konsultatīvā komisija izskata projekta ietekmi uz teritorijas vai vairāku teritoriju attīstību, novērtē tā plānoto sociālo un ekonomisko efektu un pieņem lēmumu par projekta atbalstu no Reģionālā fonda.

Pašlaik atbalsta ierobežojumi paredz, ka kredītprocentu kompensācija tiek veikta ar gada likmi līdz 12%, bet tajās teritorijās, kur sociālā un ekonomiskā situācija ir salīdzinoši labāka, tikai līdz 8%, un ne vairāk kā 15 000 latu gadā vienam projektam.

Reģionālā fonda darbības vēsturē ir bijis tikai viens ieguldījums uzņēmuma statūtkapitālā. Šis atbalsta veids izsauc zināmu interesi uzņēmēju vidū, bet finansējuma saņemšanas ceļš ir ilgs un sarežģīts, un atbalsta apjoma ierobežojumi neatbilst uzņēmumu vajadzībām nopietnas ražošanas pārkārtošanas un rekonstrukcijas gadījumā.

Ļoti nozīmīgs Reģionālā fonda atbalsta veids ir pašvaldību organizēto uzņēmējdarbību veicinošo pasākumu kopfinansēšana. Šajā gadījumā projektu mērķis ir izveidot uzņēmējdarbības un tūrisma informācijas un atbalsta centrus, attīstīt to darbību. Centru uzdevums ir atbalstīt uzņēmējus un pašvaldības dažāda veida projektu izstrādē un nodrošināt izglītības, informatīvos un tehniskos pakalpojumus.

Pašvaldību infrastruktūras attīstības projektu kopfinansēšana no Reģionālā fonda ir saistīta ar tādu projektu atbalstu, kas vērsti uz uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamo infrastruktūras objektu izveidošanu un pilnveidošanu.

Atbalsta ierobežojumi abos gadījumos ir tādi, ka no Reģionālā fonda tiek segti ne vairāk kā 50% no projekta izmaksām, ne mazāk kā 25% projekta izmaksu ir jāuzņemas pašvaldībām un Reģionālā fonda līdzekļu ieguldījums projektā nedrīkst pārsniegt 10 000 latu.

Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmas darbībā nozīmīga vieta ir informatīvi izglītojošajai programmas sadaļai. Saskaņā ar Reģionālās attīstības padomes lēmumu darbu organizē un vada VSIA „Reģionu attīstība", kuras uzdevums ir regulāri informēt īpaši atbalstāmo teritoriju pašvaldības un uzņēmējus par uzņēmējdarbības attīstības un atbalsta iespējām, aktivizēt šajās teritorijās dzīvojošos un popularizēt labās prakses piemērus.

Atsevišķi no tiem līdzekļiem, kas paredzēti projektu atbalstam, tiek plānoti izdevumi Reģionālā fonda darbības nodrošināšanai un Reģionālās attīstības sekretariāta uzturēšanai.

Līdzekļu piešķiršana

Reģionālā fonda līdzekļu pretendenti savus uzņēmējdarbības attīstības projektus vispirms iesniedz īpaši atbalstāmās teritorijas pašvaldībā, kur padomes vai domes sēdē lemj par projekta atbilstību pašvaldības teritorijas attīstības prioritātēm. Pēc tam projekts tiek iesniegts VSIA „Reģionu attīstība", kas pārbauda tā atbilstību Reģionālā fonda mērķiem un dokumentāciju, piereģistrē projektu un sagatavo izskatīšanai komisijā.

Par Reģionālā fonda līdzekļu piešķiršanu uzņēmējdarbības attīstības projektiem lemj Reģionālā fonda konsultatīvā komisija, kuru izveido atbildīgā ministrija. Pēc komisijas lēmuma saņemšanas VSIA „Reģionu attīstība" darbinieki izvērtē komisijas atbalstītos projektus to realizēšanas vietās, nodrošina projektu dokumentācijas aktualizāciju un precizēšanu, slēdz līgumus ar projektu īpašniekiem par finansējuma saņemšanu no Reģionālā fonda, veic finansējuma izmaksas un uzrauga projektu īstenošanas gaitu. Sabiedrība realizē arī projektu auditu, vāc, uzkrāj un analizē informāciju par projektu izpildes gaitu un apkopo datus, kas nepieciešami programmas darbības novērtēšanai.

Līdzekļu izlietojums

Laikā no 1998. līdz 2003. gada beigām no Reģionālā fonda līdzekļiem tika izlietoti 5,7 miljoni latu. No kopējā līdzekļu apjoma īpaši atbalstāmajos reģionos ieguldīti 95,24%, no kuriem 0,54% ir līdzfinansējums PHARE projektos, 4% izlietoti izglītojošiem un informatīviem pasākumiem un 90,7% ir tiešais atbalsts īpaši atbalstāmo teritoriju uzņēmēju un pašvaldību projektiem. Pārējie izdevumi no Reģionālā fonda veido 4,76%, no kuriem 3% izlietoti fonda pārvaldīšanai, ko veica VSIA „Reģionu attīstība", 0,96% - Reģionālās attīstības padomes sekretariāta uzturēšanai un 0,8% - projektu auditam.

VSIA „Reģionu attīstība" darbinieku skaits ir neliels, 2002. gadā Reģionālā fonda pārvaldīšanas funkcijas veica 8 štata darbinieki. 2003. gada beigās pieaugusi Reģionālā fonda kapacitāte – fondā strādā jau 16 darbinieku. Kapacitātes stiprināšana lielā mērā saistīta ar pāreju uz valsts aģentūras statusu un iesaistīšanos ES struktūrfondu līdzekļu piesaistē.

Visā šajā laika periodā tiek vākti un apkopoti dati par projektu realizācijas gaitu un sasniegtajiem rezultātiem un veidota datu bāze programmas darbības novērtēšanai.

Viens no informācijas avotiem programmas rezultātu novērtēšanā ir uzņēmēju un pašvaldību sagatavotie pārskati par Reģionālā fonda līdzekļu izlietojumu. Ir apkopoti īpaši atbalstāmo teritoriju programmas pašvaldību un uzņēmēju pārskatu, kā arī VSIA „Reģionu attīstība" dati par sešiem (1998 – 2003) gadiem.

Sešu gadu laikā Reģionālā fonda ieguldījums īpaši atbalstāmo teritoriju uzņēmējdarbības attīstības projektos kopumā ir bijis 5,5 miljoni latu.

3.15.tabulā redzams, ka vairāk nekā puse Reģionālā fonda līdzekļu ir ieguldīti septiņu rajonu uzņēmējdarbības projektos. Pieciem rajoniem īpaši atbalstāmā reģiona statuss ir piešķirts visam rajonam.

No 1998. līdz 2003. gada beigām uzņēmēju un pašvaldību ieguldījums ir gandrīz 143 miljoni latu, finanšu līdzekļu piesaiste no citiem avotiem ir 7,2 miljoni latu.

Viens Reģionālā fonda ieguldītais lats ir piesaistījis vairāk nekā 26 latus no uzņēmējiem un pašvaldībām un gandrīz 2 latus no citiem avotiem. Gadu gaitā šai ieguldījuma daļai ir tendence palielināties. Salīdzinot ar 2000. gada datiem, 2003. gadā

3.15.tabula. **Ieguldījumi aktīvākajos Reģionālā fonda līdzekļu izlietotāju rajonos, Ls**

Rajons	Reģionālā fonda ieguldījums uzņēmējdarbības attīstības projektos līdz 01.01.2004.	Uzņēmēju un pašvaldību ieguldījums projektos līdz 01.01.2004.	Citu līdzfinansētāju ieguldījums projektos līdz 01.01.2004.
Balvu rajons	370684	9663869	289458
Krāslavas rajons	2328435	19801576	1145848
Ludzas rajons	289662	6424406	999623
Preiļu rajons	765659	21907040	829376
Rēzeknes rajons	444552	16211712	517672
Jēkabpils rajons	457790	9511440	777061
Madonas rajons	588833	12967156	879833
Kopā 7 rajonos	**5245615**	**96487199**	**5438871**

uzņēmēju un pašvaldību ieguldījums projektos ir palielinājies vairāk nekā par 4,5 latiem uz 1 Reģionālā fonda latu.

Reģionālā fonda atbalstīto projektu skaits ar katru gadu pieaug. Tas saistīts ar uzņēmējdarbības attīstības projektu un reģionālās attīstības atbalsta specifiku, kas nosaka, ka projektu realizācija notiek vairāku gadu garumā. Pašlaik projektu līdzfinansēšanas laiks no fonda ir pieci gadi.

Līdz 2004. gada sākumam VSIA „Reģionu attīstība" bija saņēmusi 1003 projektus. 75 projektu pieteikumi atgriezti atpakaļ pieteicējiem. Finansēšanai apstiprināti 928 projekti. Līdz 2004. gada janvārim jau pabeigta ap 400 projektu finansēšana.

Aktīvākie projektu iesniedzēji ir bijuši Preiļu rajons (169 projekti), Jēkabpils rajons (118 projekti), Krāslavas rajons (116 projekti), Madonas rajons (99 projekti) un Balvu, Rēzeknes un Valmieras rajoni, kuru iesniegto projektu skaits pārsniedz 50.

Vismazāk iesniegto projektu ir no Kuldīgas, Aizkraukles, Saldus un Gulbenes rajona. Šiem rajoniem īpaši atbalstāmās teritorijas statuss nav piešķirts visam rajonam, un daudzām pašvaldībām šis statuss pirmo reizi piešķirts tika 2001. gada 28. jūnijā.

Reģionālā fonda atbalstīto projektu analīze nozaru griezumā parāda, ka vislielākais projektu skaits ir lauksaimniecībā (30%). Tas liecina, ka viena no īpaši atbalstāmo teritoriju prioritātēm ir lauksaimniecība. Salīdzinot ar 2000. gada datiem par Reģionālā fonda atbalstīto projektu sadalījumu pa nozarēm, 2003. gadā ar lauksaimnieciskās ražošanas attīstību saistīto projektu skaits ir samazinājies gandrīz par 6%.

Otra aktīvākā nozare īpaši atbalstāmajās teritorijās ir bijusi pakalpojumu sfēra (28%). 2000. gadā projekti galvenokārt bija saistīti ar tehnikas un transporta pakalpojumiem. Šobrīd pakalpojumu sfēra ir paplašinājusies dažādu nozaru uzņēmumos, kur tā tiek apvienota ar ražošanu.

Trešajā vietā projektu skaita ziņā ierindojas mežizstrāde un kokapstrāde (13%), taču šīs nozares īpatsvars kopējā projektu apjomā pakāpeniski sāk samazināties. Ir novērojama tendence uz mežizstrādes un kokapstrādes ienākumu pamata attīstīt alternatīvu

saimniekošanas nozari, kas bieži vien ir saistīta ar atpūtu un tūrismu.

Salīdzinot ar 2000. gadu, 2003. gadā projektu sadalījumā pa nozarēm gandrīz 2 reizes ir pieaudzis tūrisma projektu skaits, kas sasniedz 10%.

Tūrisma attīstības projektu realizācija ir saistīta ar lielu līdzekļu ieguldījumu projektu sākumā, jo projektos tiek plānots komplekss dažādu pakalpojumu, izklaides un atpūtas iespēju piedāvājums klientiem. Šādu projektu īstenošanā liela nozīme ir kredītiestāžu atbalstam. Veiksmīgos tūrisma projektos ieguldītie līdzekļi sāk atmaksāties tikai pēc vairākiem gadiem, tāpēc šajā gadījumā ļoti svarīga ir Reģionālā fonda līdzdalība.

Vismazākais atbalstīto projektu skaits ir zvērkopības, zivsaimniecības nozarēs un netradicionālajā lauksaimniecībā.

Svarīgs Reģionālā fonda atbalsta veids ir pašvaldību projektu kopfinansēšana, kuri saistīti ar pašvaldību organizētiem uzņēmējdarbību veicinošiem pasākumiem. Šo projektu īpatsvars 2003. gadā, salīdzinot ar 2000. gadu, kopējā projektu skaitā ir palielinājies par 3%. Šī veida projektu realizācijai ir būtiska nozīme iedzīvotāju aktivizēšanā un informatīvu pakalpojumu sniegšanā uzņēmējiem un pašvaldībām.

Uzņēmējdarbības vides veidošanā liela nozīme ir pašvaldību infrastruktūras projektiem, kuru skaitam Reģionālā fonda atbalstīto projektu īpatsvarā ir tendence pieaugt. Pēdējā laikā pašvaldības veiksmīgi piesaista šāda veida projektos ieinteresētos uzņēmējus.

Katrai atsevišķai teritorijai Reģionālā fonda atbalstīto projektu skaits pa nozarēm ir atšķirīgs, tas raksturo teritorijas izaugsmes iespējas un ekonomiskās attīstības virzību. Tālākas un dziļākas analīzes veikšanai varētu būt noderīgs projektu sadalījums pa nozarēm rajonu griezumā.

Svarīgs programmas darbības aspekts ir saistīts ar darba vietu izveidošanu un saglabāšanu Reģionālā fonda atbalstīto projektu ietvaros. Laika periodā no 1998. līdz 2004. gada 1. janvārim īpaši atbalstāmajās teritorijās ir izveidotas vairāk nekā 3700 jaunas pastāvīgas, 4000 sezonas un saglabātas 4400 darba vietas.

Vislielākais jaunizveidoto darba vietu skaits ir Krāslavas, Madonas, Preiļu, Balvu, Jelgavas, Rēzeknes, Jēkabpils un Ludzas rajonos. Vienas jaunas pastāvīgas darba vietas izveidošana projektos vidēji izmaksājusi 50000 latu, kur Reģionālā fonda ieguldījuma daļa ir bijusi apmēram 1200 – 1300 latu jeb 2-3%.

3.5.3. Par programmas turpmāko īstenošanu

Programmas mērķis un uzdevumi

2003.gada 5.septembrī Valsts atbalsta uzraudzības komisijā tika izvērtēta VSIA "Reģionu attīstība" sagatavotā atbalsta programma "Īpaši atbalstāmo teritoriju uzņēmējdarbības (komercdarbības) attīstība" un pieņemts lēmums:

1. ka minētā atbalsta programma atbilst Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 22.panta, 23.panta un 37.panta pirmās daļas, kā arī Eiropas līguma 54.panta otrās daļas prasībām,
2. minēto atbalsta programmu ir pieļaujams īstenot atbilstoši Komisijas lēmumā izklāstītajiem nosacījumiem.

Atbalsta programmu paredzēts realizēt grantu shēmas ietvaros. VSIA "Reģionu attīstība" atbilstoši Finanšu ministrijas izstrādātajām prasībām veiks sagatavošanos, lai saņemtu akreditāciju grantu shēmas apsaimniekošanai.

Atbalsta mērķis ir līdzfinansēt komercsabiedrību attīstības projektus, lai paātrinātu īpaši atbalstāmo teritoriju attīstību un veicinātu saimniecisko darbību tajos. Tā rezultātā samazinātos nelabvēlīgās atšķirības starp valsts teritorijām un tiktu nodrošināta līdzsvarota valsts attīstība.

Atbalsta programmas apakšmērķi ir:

- veicināt jaunu darba vietu izveidošanu un esošo darba vietu saglabāšanu;
- sekmēt īpaši atbalstāmās teritorijas iedzīvotāju ienākumu un dzīves līmeņa paaugstināšanos;
- nodrošināt straujas izaugsmes iespējas komercsabiedrībām;
- veicināt jaunu tehnoloģiju un inovāciju ieviešanu;
- paaugstināt komercsabiedrību konkurētspēju;
- veicināt ražošanas attīstību ar augstu pievienoto vērtību.

Atbalsta apmērs un intensitāte.

1. Kredīta procentu atmaksai atļautā summa - viena komercsabiedrības attīstības projekta finansēšanai gadā izmaksājamais maksimālais atbalsta apjoms – 15 tūkstoši latu. Maksimālais projekta finansēšanas termiņš ir 5 gadi, bet ne ilgāks, kā aizdevuma līguma darbības termiņš. Atbalsta intensitāte komercsabiedrību attīstības projektiem nepārsniedz 12% no kopējām projekta izmaksām.

2. Sākotnējiem ieguldījumiem komercsabiedrību pamatlīdzekļos - viena komercsabiedrības attīstības projekta finansēšanai paredzēti sākotnējie ieguldījumi komercsabiedrības pamatlīdzekļos nepārsniedzot 80 tūkstošus latu. Atbalsts paredzēts sekojoši: 30% avanss (priekšapmaksa), 40% pēc 1.posma realizācijas, 30% pēc projekta realizācijas. Finansējuma līgums tiek slēgts uz 5 gadiem. Atbalsta intensitāte nepārsniedz 50% no projekta izmaksām.

Atbalsta sniegšanas veids.

Atbalstu paredzēts sniegt komercsabiedrībām, kuras reģistrētas un darbojas īpaši atbalstāmajās teritorijās:

1. kredīta procentu subsīdiju veidā; līdzekļus kredīta procentu segšanai izsniedz, ja komercsabiedrība ir izstrādājusi attīstības projektu un kredīts saņemts pamatlīdzekļu iegādei, izveidošanai vai rekonstrukcijai (fundamentālai pārveidošanai),
2. sākotnējiem ieguldījumiem komercsabiedrību pamatlīdzekļos; paredzēti sākotnējie ieguldījumi tādu komercsabiedrību pamatlīdzekļos, kuras izstrādājušas attīstības projektus, kuri paredz strauju izaugsmi nozarēs, kas nodrošina augstu pievienotās vērtības radīšanu (pārstrāde, pakalpojumi u.c.) vai veicina inovatīvu uzņēmumu attīstību.

Atbalstāmās izmaksas: atbalsta programmas ietvaros paredzēts sniegt atbalstu sākotnējiem ieguldījumiem. Programmas ietvaros plānots atbalstīt tikai materiālos ieguldījumus.

Atbalsta saņēmēji ir tikai mazās un vidējās komercsabiedrības saskaņā ar Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 1.panta 10.punktā doto definīciju.

Atbalsta programmas budžets atspoguļots 3.16.tabulā.

3.16.tabula. **Atbalsta programmas budžets, tūkst.latu**

Finansēšanas avots	Gadi			Kopā
	2004.	2005.	2006.	
Valsts budžets kopā	**1000**	**1500**	**1800**	**4300**
t.sk.: *1) kredītprocentu subsīdijām*	*800*	*1000*	*1000*	*2800*
2) sākotnējiem ieguldījumiem komercsabiedrības pamatlīdzekļos	*200*	*500*	*800*	*1500*
ERAF līdzfinansējums kopā*	**1000**	**1500**	**1800**	**4300**
t.sk.: *1) kredītprocentu subsīdijām**	*800*	*1000*	*1000*	*2800*
*2) sākotnējiem ieguldījumiem komercsabiedrības pamatlīdzekļos**	*200*	*500*	*800*	*1500*
Privātais kapitāls	**12140**	**15670**	**16270**	**44080**
t.sk.: *1) kredītprocentu subsīdijām*	*11740*	*14670*	*14670*	*41080*
2) sākotnējiem ieguldījumiem komercsabiedrības pamatlīdzekļos	*400*	*1000*	*1600*	*3000*
Kopā projektu izmaksas*	**14140**	**18670**	**19870**	**52680**
t.sk.: *1) kredītprocentu subsīdijām**	*13340*	*16670*	*16670*	*46680*
*2) sākotnējiem ieguldījumiem komercsabiedrības pamatlīdzekļos**	*800*	*2000*	*3200*	*6000*

* - finansējums norādīts kā indikatīvs.

Atbalsta programmas darbības termiņš: 01.01.2004.-31.12.2006.

Atbalsta sniedzējs: Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas padotības iestāde VSIA "Reģionu attīstība", kura 2004.gadā tiks pārveidota par Valsts reģionālās attīstības aģentūru.

Atbalsta sniegšanas nosacījumi

Atbalsta sniegšanas nosacījumi konkrētajiem atbalsta projektiem ir šādi.

1. Atbalstu sākotnējo ieguldījumu veikšanai sniedz, ievērojot Eiropas Kopienas 2001.gada regulas par atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (Commision Regulation 2001) nosacījumus, kas Latvijai ir saistoši saskaņā ar Eiropas līguma 64.panta otro daļu.
2. Kopējā pieļaujamā atbalsta apmēra noteikšana.

Pieļaujamo atbalsta intensitāti attiecina uz kopējo atbalsta summu, ja atbalstu saņēmējam vienlaikus sniedz:

- no vietējiem, reģionālajiem, nacionālajiem vai Eiropas Kopienas līdzekļiem,
- vairāku ieguldījumu atbalsta programmu/projektu ietvaros.

Atbalstu Īpaši atbalstāmo teritoriju uzņēmējdarbības (komercdarbības) attīstības programmas ietvaros var kombinēt ar atbalstu citas, Komisijā apstiprinātas programmas/individuālā atbalsta projekta ietvaros. Šajā gadījumā tai projekta izmaksu daļai, ko var finansēt saskaņā ar vairākām atbalsta programmām/individuālā atbalsta projektiem, piemēro attiecīgajā atbalsta programmā/individuālajā atbalsta projektā noteikto augstāko maksimāli pieļaujamo atbalsta intensitāti.

2. Atbalsta programmas ietvaros individuālā atbalsta projekta īstenošanas rezultātā veiktie sākotnējie ieguldījumi jāsaglabā vismaz 5 gadus pēc projekta īstenošanas pabeigšanas.

3. Atbalsta saņēmējam vismaz 25% no atbalstāmā projekta izmaksām ir jāfinansē no pašu līdzekļiem vai citiem privātiem kredītresursiem, kuriem valsts vai pašvaldība nav devusi galvojumu.

4. Programmas ietvaros sniegtais atbalsts nedrīkst būt saistīts ar konkrētās komercsabiedrības eksporta apjomiem, preču izplatīšanas tīkla izveidošanu un darbību, kā arī ar komercsabiedrības kārtējiem izdevumiem eksporta operācijām.

5. Atbalsta programmas ietvaros atbalstāmās nozares:
   - rūpniecība (izņemot nākošajā punktā norādītajā);
   - būvniecība (izņemot nākošajā punktā norādītajā);
   - pārstrāde (izņemot nākošajā punktā norādītajā);
   - pakalpojumi (izņemot nākošajā punktā norādītajiem);
   - saimnieciskās darbības dažādošana (tai skaitā viesnīcas un tūrisms) .

7. Atbalsta programmas ietvaros netiks atbalstītas šādas nozares:
   - lauksaimniecības un zivsaimniecības preču ražošana, pārstrāde un mārketings;
   - transporta nozare;
   - tērauda rūpniecība;
   - mākslīgo šķiedru ražošana;
   - autotransporta līdzekļu ražošana;
   - kuģu būve un remonts.

3.5.4. Projektu audits

Projektu audita mērķi, uzdevumi un kritēriji

No 2001. gada novembra līdz 2002. gada maijam VSIA „Reģionu attīstība" veica Reģionālā fonda finansēto projektu auditu. Projektu audits tika īstenots pirmo reizi, tā mērķis bija pilnveidot un attīstīt Reģionālā fonda darbību. Arī 2004. gadā pēc līdzīgiem principiem paredzēts veikt 2002. gada un 2003. gada realizēto projektu auditu.

Projektu audita uzdevumi ir:

- noskaidrot labvēlīgas uzņēmējdarbības vides veidošanas apstākļus īpaši atbalstāmajās teritorijās;
- atklāt veiksmīgākos projektu realizācijas modeļus un radīt priekšnoteikumus to ieviešanai pagastos ar nelabvēlīgiem sociāli ekonomiskiem apstākļiem;
- noskaidrot projektu realizācijas problēmas un savlaicīgi apkopot informāciju par neveiksmīgiem projektiem;
- iegūt plašāku informāciju par īpaši atbalstāmo teritoriju programmas realizāciju.

Auditējamie projekti tiek sadalīti atsevišķās grupās pēc teritoriālās piederības, darbības nozarēm un saimnieciskās darbības formas. Šāds iedalījums izvēlēts, lai aptvertu visus rajonus, kuros ir īpaši atbalstāmās teritorijas, un savāktu informāciju par visām Reģionālā fonda atbalstītajām nozarēm un saimnieciskās darbības formām.

Auditējamo projektu atlases kritēriji ir šādi:

- realizētie projekti:

- veiksmīgi realizētie projekti;
- riska projekti jeb problēmprojekti;
- projekti, kuru realizācija turpinās:
- dažādās teritorijās realizētie projekti (plānošanas reģions, rajons, pilsēta, pagasts);
- dažādās nozarēs realizētie projekti;
- projektu skaits vienai juridiskai personai (vairāk kā viens finansējuma līgums).

Audita veikšanas principi

Audits veicams, ievērojot šādus principus saistībā ar projektu atlases kritērijiem:

- pēc teritoriālā sadalījuma (ietver visus plānošanas reģionus);
- pēc projekta nozares (ietver visas atbalstāmās nozares);
- pēc riska (riska projekti jeb problēmprojekti);
- pēc uzņēmējdarbības formas (visas uzņēmējdarbības formas);
- pēc projekta iesniedzēja (privāts uzņēmums /pašvaldība – infrastruktūras attīstības un uzņēmējdarbības veicināšanas projekti);
- pēc līdzfinansējuma apjoma.

Atbilstoši auditējamo projektu atlases kritērijiem tiek pārbaudīti gan projekti, kuru realizācijā novērotas grūtības, gan arī veiksmīgi īstenotie projekti.

Projektu audits notiek saskaņā ar Reģionālā fonda līdzfinansēto uzņēmējdarbības attīstības projektu audita nolikumu un revīzijas veikšanas noteikumiem. Revīzijas komisijā ir VSIA „Reģionu attīstība" un attiecīgās pašvaldības pārstāvji, kuru teritorijā notiek pārbaude. Vienā gadā projektu audita laikā tiek veikta revīzija apmēram 150 Reģionālā fonda finansētajos projektos.

No revīzijā iekļautajiem projektiem apmēram 15% ir tādi, kuru īstenošana notiek veiksmīgi, pārējie — projekti, kuru realizācijā novērojamas dažādas problēmas. Lielais „problēmu" projektu skaits galvenokārt veidojas no tiem projektiem, kuri atbilstoši noslēgtā līguma nosacījumiem savlaicīgi neiesniedz nepieciešamo dokumentāciju vai arī to dara neregulāri, ar kavējumiem.

Audita rezultāti (2001-2002)

Projektu pārbaudes rezultāti par 2002. gadu liecināja, ka revīzijas veikšanas brīdī no 140 projektiem 41 projekts bija pabeigts (realizēts), 3 projektu darbība tā arī nebija uzsākta, 45 projektos bija viens vai vairāki nerealizēti posmi.

No visiem pārbaudītajiem uzņēmumiem ar grāmatvedības uzskaiti bija iespējams iepazīties 128 uzņēmumos. No tiem divos grāmatvedības dokumentācija tika kārtota ar kavēšanos. Grāmatvedības uzskaiti uzņēmumos veica uzņēmuma īpašnieks vai grāmatvedis, vai arī tā tika uzticēta Lauksaimniecības konsultāciju centriem.

Zemnieku saimniecībās galvenokārt tika izmantoti ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāli, citos uzņēmumos tika lietota divkāršā ieraksta sistēma, uzņēmuma galvenā grāmata. Datorizēta grāmatvedības uzskaite bija ieviesta tikai nedaudzos uzņēmumos no pārbaudītajiem, jo tas ir saistīts ar papildu izdevumiem un prasa specifiskas zināšanas. Tomēr vērojama tendence arvien paplašināties datorizētai grāmatvedības kārtošanai.

Nodokļi bija nomaksāti 111 pārbaudītajiem uzņēmumiem, 2 projektiem realizācijas

gaitā ir bijuši nodokļu parādi, 23 uzņēmumiem revīzijas veikšanas brīdī vēl nenokārtoti nodokļu parādi, par 4 projektiem revīzijas komisijai nebija pieejama informācija.

Uzņēmumu nodokļu parādi pārsvarā bija saistīti ar zemnieku saimniecību savlaicīgi nesamaksāto nekustamā īpašuma nodokli. Tā, piemēram, Valmieras rajona Dikļu pagastā no četrām pārbaudītajām saimniecībām trijām bija nekustamā īpašuma nodokļa parādi.

Saistības ar kredītiestādēm projektu iesniedzēji cenšas kārtot savlaicīgi vai arī finanšu līdzekļu trūkuma gadījumā noslēdz vienošanos par kredīta pamatsummas un procentu maksājumu termiņa pagarināšanu. Termiņa pagarinājumi un maksājumu kavējumi kredītiestādēm tika konstatēti 34 uzņēmumos. Viens uzņēmums bija iesniedzis prasību tiesā par bankas nelikumīgu rīcību. Divos gadījumos nebija pieejama informācija par uzņēmuma kredītsaistību izpildi. Trijos uzņēmumos saistības ar kredītiestādi nebija izpildītas.

Viens no būtiskākajiem nosacījumiem, lai Reģionālais fonds varētu atbalstīt uzņēmēja projektu, ir jaunu pastāvīgu darba vietu izveide projekta ietvaros. Projektu revīzijas brīdī daudzos projektos darba vietas nebija izveidotas atbilstoši plānotajam grafikam.

Audita rezultāti par projektos jaunradītajām darba vietām liecināja, ka revīzijas veikšanas brīdī tikai 30% uzņēmumu pilnā apmērā bija izveidotas plānotās jaunās darba vietas. Daļēji darba vietas bija izveidotas 59 uzņēmumos, bet 39 uzņēmumos nebija radīta neviena jauna darba vieta. Astoņos uzņēmumos bija izveidots vairāk jaunu pastāvīgu darba vietu, nekā plānots.

Vairāku uzņēmēju projektos jaunas darba vietas plānots izveidot pakāpeniski projekta gaitā, taču reāli tas ir iespējams tikai projekta noslēguma posmos saistībā ar ražošanas paplašināšanu vai ēku nodošanu ekspluatācijā. Daudzi zemnieku saimniecību īpašnieki ir reģistrējušies kā pašnodarbinātas personas un nodokļus nemaksā zemo ienākumu dēļ. Vairākos uzņēmumos darba vietas juridiski ir izveidotas, taču tās ir vakantas.

Veiksmīgi realizētie projekti

No revīzijā iekļautajiem 140 projektiem 21 bija realizēts veiksmīgi. Veiksmīgi īstenoto projektu iesniedzēju sadalījums pēc uzņēmējdarbības formām ir šāds: 11 zemnieku saimniecības, 6 sabiedrības ar ierobežotu atbildību, 2 akciju sabiedrības un 1 pagasta padome.

Ja salīdzina sekmīgi īstenotos projektus un tos projektus, kuru realizācija ir problemātiska, tad visrezultatīvāk strādā akciju sabiedrības, jo no četrām akciju sabiedrībām divas ierindojas starp veiksmīgajām; tad seko sabiedrības ar ierobežotu atbildību, kur no 24 pārbaudītajām sabiedrībām 6 ar panākumiem realizējušas Reģionālā fonda līdzfinansētos projektus. Trešajā pozīcijā ierindojas zemnieku saimniecības — no 100 zemnieku saimniecību projektiem sekmīgi ir realizēti 11.

Reģionālā fonda atbalstītie sekmīgi realizētie uzņēmējdarbības projekti galvenokārt bija saistīti ar netradicionālo saimniekošanas nozaru attīstību, tādu kā dzērveņu audzēšana, rapša audzēšana un pārstrāde, biškopība, kūdras ieguve un pārstrāde, zirgu audzēšana, ārstniecības augu un dārzeņu audzēšana siltumnīcās utt. Daļa no veiksmīgajiem projektiem paredzēja jaunu produkcijas veidu ieviešanu, piemēram, fruktāna sīrupa ražošanu.

Ļoti svarīga uzņēmuma sekmīgai darbībai ir dažādu saimniekošanas virzienu attīstība, kas vairākos projektos palīdzēja uzņēmumam izdzīvot un paplašināties. Tas īpaši attiecas uz lauksaimniecības nozares uzņēmumiem, kurus stipri ietekmē laika apstākļi un mainīgā valsts

nozares politika.

Vairākos projektos uzņēmuma attīstību nodrošina pilns saimniekošanas cikls un uzņēmēju kooperācija, it īpaši tehnikas iegādē un pielietošanā, jaudīgas un modernas tehnikas pakalpojumu izmantošanā un sniegšanā. Tas garantē augstāku produkcijas kvalitāti un atbilstību noteiktajām tehniskajām normām. Veiksmīgi realizētajos projektos ir izveidots vairāk darba vietu, nekā sākotnēji plānots.

Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmas darbības analīze sešu gadu laikā parāda, ka programma ir īstenota veiksmīgi, tās darbība vērsta uz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu un uzņēmējdarbības attīstību īpaši atbalstāmajos reģionos. Reģionālā fonda finansēto projektu realizācijā ir piesaistīts ievērojams privāto investīciju un pašvaldību līdzekļu apjoms, projektu ietvaros saglabātas un izveidotas jaunas darba vietas.

Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmas finanšu resursi ir bijuši salīdzinoši nelieli, un dažkārt uzņēmējiem un pašvaldībām bija ilgi jāgaida uz Reģionālā fonda atbalstu.

No programmas darbības sākuma Reģionālo fondu pārvalda VSIA „Reģionu attīstība", kuras praktiskā pieredze fonda finanšu plānošanā, projektu finansēšanas mehānisma izstrādāšanā un pilnveidošanā, kā arī informācijas vākšanā, apkopošanā un analīzē varētu tikt izmantota, iesaistoties starptautiskajās programmās un projektos. Pieredze rāda, ka Reģionālais fonds var iesaistīties starptautisku programmu ietvaros atbalstītu projektu kopfinansēšanā.

Projektu novērtēšanas rezultāti liecina, ka galvenais iemesls, kāpēc projekta posmu realizācija netiek uzsākta plānotajā laikā un projekta īstenošana ieilgst, ir uzņēmēja finanšu līdzekļu (galvenokārt apgrozāmo līdzekļu) trūkums, kas saistīts ar aizkavētiem maksājumiem par produkciju, citu uzņēmumu bankrotu un likvidāciju, produkcijas cenas krišanos tirgū. Kā otru būtisku iemeslu daļējai projektu realizācijai jāmin vāju tirgus un konkurentu izpēti un novērtēšanu pirms projekta uzsākšanas – uzņēmējdarbības plāna izstrādes stadijā.

Uzņēmējiem pietrūkst organizatoriskās un menedžmenta prasmes un zināšanu. Ļoti jūtams ir jaunākās aktuālās informācijas trūkums par uzņēmējdarbības attīstības iespējām, likumdošanas izmaiņām, sadarbības piedāvājumiem. Uzņēmēju un pašvaldību projektu atbalstam no Reģionālā fonda jānotiek paralēli ar uzņēmēju un pašvaldību darbinieku apmācības nodrošināšanu.

4. PAŠVALDĪBU TEORIJA UN TO DARBĪBA ĀRZEMĒS

4.1. Pašvaldību teorijas pamati

Pašvaldību jēdziens

Visās demokrātiskās valstīs bez centrālās varas un pārvaldes institūcijām izveidotas un darbojas pašvaldības. Par pašvaldību pieņemts uzskatīt vietējās lēmējvaras un izpildinstitūciju kopumu. Pašvaldības uzskata par katras demokrātiskas iekārtas pamatu, par demokrātijas šūpuli un arī spoguli - jo attīstītākas pašvaldības, jo lielāka demokrātija valstī. Tieši pašvaldību līmenī ir lielākas iespējas iesaistīt pilsoņus pārvaldes darbā, izmantot viņu zināšanas un spējas dzīves apstākļu uzlabošanai, ir vislabākie nosacījumi, lai radītu vietējo iedzīvotāju prasībām atbilstošu harmonisku sabiedrību, par kuru viņi jūt atbildību. Stiprinot pašvaldības, stiprinās visa tauta, tiek realizēta efektīvāka un demokrātiskāka sabiedrības politika (Vanags 1997).

Atbilstoši Vispasaules deklarācijai par vietējām pašvaldībām vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas institūciju tiesības un pienākumus regulēt un vadīt publiskās lietas vietējo iedzīvotāju interesēs, uzņemoties par to atbildību (Worldwide Declaration 1985).

Atbilstoši Eiropas Vietējo pašvaldību hartai pašvaldība nozīmē vietējās varas institūciju tiesības un reālas iespējas likuma robežās regulēt un vadīt būtisku daļu no publiskām lietām vietējo iedzīvotāju interesēs nesot par to atbildību (European Charter 1985). Konkretizējums, ka pašvaldība nevada visas, bet būtisku daļu no sabiedrības lietām, ir vietā, jo daļa no sabiedriskā sektora funkcijām noteiktā teritorijā ir valsts vai augstāka līmeņa pašvaldību kompetencē.

Latvijas Republikas 1994.gada 19.maijā pieņemtajā likumā "Par pašvaldībām" pašvaldība formulēta kā vietējā pārvalde, kas ar pilsoņu vēlētas pārstāvniecības - domes (padomes) - un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, kā arī Ministru kabineta šajā likumā paredzētajā kārtībā doto uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Šajā pašā likumā noteikts, ka rajona pašvaldība ir rajonu (reģionālā) pārvalde, kas ar vietējo pašvaldību deleģētās pārstāvniecības – padomes – un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju un vietējo pašvaldību deleģēto funkciju izpildi, ievērojot valsts un attiecīgā rajona administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Mūsdienu sabiedrībā cilvēks ir cieši saistīts ar vietējām pašvaldībām. Parasti cilvēks piedzimst pašvaldības finansētajā slimnīcā, apmeklē pašvaldības pirmskolas bērnu iestādes, iegūst sākotnējo un vidējo izglītību pašvaldības skolās, izmanto pašvaldības uzturētos autoceļus un ielas, ūdensvadus, kanalizāciju un atkritumu savākšanas sistēmu, apmeklē pašvaldības bibliotēkas, parkus, sporta un atpūtas objektus. Municipālā policija rūpējas par sabiedrisko kārtību un sargā vietējos iedzīvotājus. Pašvaldība nodrošina vietējiem iedzīvotājiem primāro medicīnisko aprūpi, sniedz sociālo palīdzību vecajiem ļaudīm un trūcīgajiem, palīdz dzīvokļa jautājuma risināšanā. Cilvēka ikdienas dzīvi ietekmē pašvaldību lēmumi un darbība.

Pašvaldību veido paši

Jau pats vārds "pašvaldība" nozīmē, ka šeit pārvaldes subjekts un objekts sakrīt, proti, paši iedzīvotāji piedalās uz viņiem attiecošos jautājumu risināšanā.

Pašvaldību raksturojoši elementi ir:

- noteikta administratīvā teritorija;
- pastāvīgi iedzīvotāji;
- iedzīvotāju (vai tikai pilsoņu) ievēlēta lēmējinstitūcija;
- vietējo iedzīvotāju vai lēmējinstitūcijas ievēlēts izpildvaras vadītājs;
- patstāvīgs budžets un tiesības iekasēt vietējos nodokļus un nodevas (Vanags 1997).

Vietējo pašvaldību prakses daudzveidība pasaulē pamatojas uz šādām pašvaldību teorijām, kas galvenokārt radītas deviņpadsmitajā gadsimtā:

- brīvās kopienas teorija;
- pašvaldību sabiedriski saimnieciskā teorija;
- pašvaldību valstiskā teorija (Liborakina 2003, Rags 2002).

Brīvās kopienas teorijas pamatā ir priekšstats par kopienas dabīgām tiesībām pārvaldīt savas lietas. Šī teorija uzsver, ka vēsturiski sākotnējā bija kopiena nevis valsts, ka kopiena ir radusies agrāk nekā valsts un tādēļ valstij ir jārespektē kopienas pārvaldes brīvība.

No brīvās kopienas teorijas izriet šādi vietējās pašvaldības organizācijas principi:

- vietējās pašvaldības institūcijas – tās ir kopienas institūcijas nevis valsts institūcijas;
- vietējās pašvaldības institūcijas ievēl vēlēttiesīgie kopienas locekļi;
- kopienas pārziņā esošos jautājumus nošķir no valsts deleģētiem uzdevumiem;
- kopienas lietas pēc savas dabas ir atšķirīgas no valsts lietām;
- valsts institūcijām nav tiesību iejaukties kopienas kompetencē. Pēc analoģijas ar cilvēktiesībām valsts loma nav vis piešķirt kopienai tiesības, bet gan, šīs tiesības saglabāt un garantēt (Liborakina 2003, Rags 2002).

Pašvaldību sabiedriski saimnieciskā teorija, pamatojot vietējās pašvaldības pamatpazīmi, pirmajā plāksnē izvirza nevis kopienas dabiskās tiesības, bet gan nevalstisko, pārsvarā saimniecisko, vietējās pašvaldības institūciju darbības izcelsmi.

Atbilstoši šai teorijai pašvaldības ir vietējās saimniecības pārzinātājas. Atbilstoši pašvaldību valstiskai teorijai, kuru radījuši vācu tiesībzinātnieki, vietējā pašvaldība ir valsts pārvaldes organizācijas forma zemākajā līmenī. Pašvaldību valstiskās teorijas piekritēji neatzīst būtiskas atšķirības starp valsts pārvaldi un pašvaldību. Viņi uzskata, ka pašvaldības veic tādus pašus uzdevumus kā valsts institūcijas, ka pašvaldības izveidotas tāpēc, lai efektīvāk veiktu valsts pārvaldes uzdevumus. Pašvaldību valstiskā teorija pašvaldības pirmām kārtām uzskata kā centrālās valdības aģentūras, kas sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem atbilstoši valsts standartiem un valsts vadībā (Liborakina 2003, Rags 2002).

No pašvaldību valstiskās teorijas izriet municipālās pārvaldes duālisma koncepcija. Tā municipālo pārvaldi traktē kā patstāvīgu vietēju jautājumu risināšanā un pakļautu valsts pārvaldei, veicot noteiktas valsts funkcijas. Duālisma koncepcija izvirza tēzi par vietējās pašvaldības divējādo raksturu. Kad vietējās pašvaldības institūcijas, veicot atbilstošas pārvaldes funkcijas, iziet ārpus vietējo interešu rāmjiem, tām jādarbojas kā valsts administrācijas institūcijām (Liborakina 2003).

Katra valsts, veidojot pašvaldību attīstības koncepciju, izvēlas sev piemērotāko pašvaldību teoriju kā pamatu, nereti paņemot atsevišķus elementus arī no citām teorijām. Piemēram, Vācijā un Francijā liels uzsvars likts uz pašvaldību valstisko teoriju, bet lielākajā daļā demokrātisku valstu populārākas ir brīvo kopienu un sabiedriski saimnieciskā teorija. Arī pasaulē un Eiropā nozīmīgākie tiesiskie dokumenti – Vispasaules deklarācija par vietējām pašvaldībām un Eiropas Vietējo pašvaldību harta, kuru akceptējusi arī mūsu Saeima, stingri bāzējas uz brīvās kopienas un sabiedriski saimnieciskās teorijas principiem.

Pašvaldību modeļi

Atkarībā no pašvaldību uzraudzības pakāpes pasaules valstīs dominē divu veidu pašvaldību sistēmas - uzraudzības un decentralizētā sistēma.

Uzraudzības sistēma nozīmē franču tipa administrēšanu. Tā raksturojas ar augstu pārvaldes centralizāciju un pastiprinātu pašvaldību uzraudzību no valsts centrālo institūciju puses, izveidojot speciālas pašvaldību kontroles institūcijas (vai ieceļot valsts pārstāvi - prefektu, komisāru utt.). Uzraudzības sistēma ieviesta Francijā, Itālijā, Nīderlandē, agrākajās Francijas kolonijās, vairumā Latīņamerikas un Vidusamerikas valstu, Gruzijā, Moldovā u.c.

Realizējot uzraudzības sistēmu, valsts kontrole var izpausties tikai pašvaldību institūciju pieņemto lēmumu likumības pārraudzībā vai bez tam arī novērtējot svarīgāko lēmumu lietderību. Otrajā gadījumā pašvaldību tiesības tiek būtiski ierobežotas. Daudzās valstīs (arī Francijā), kuras pieder pie pašvaldību uzraudzības sistēmas, pēdējos gados vērojama valsts kontroles samazināšanās.

Decentralizētā sistēma dibināta uz angļu municipālās pārvaldes sistēmas pamata. Tā raksturojas ar to, ka pašvaldību līmenī nav centrālās valdības iecelta pārstāvja vai institūcijas, kas kontrolē pašvaldības darbību, un līdz ar to pašvaldībām ir visai liela patstāvība. Decentralizētā sistēma, salīdzinot ar uzraudzības sistēmu, ir demokrātiskāka. Tā izplatīta Anglijā, Austrijā, Dānijā, Zviedrijā, Norvēģijā, ASV, Kanādā, Jaunzēlandē, Dienvidāfrikas Republikā un arī Latvijā (Vanags 1997).

Jāatzīmē, ka pašvaldību dalījums decentralizētajā un uzraudzības sistēmā vienmēr nav stingri izteikts. Piemēram, uzskata, ka pašvaldības Somijā atbilst angļu modelim, lai arī tām ir savas atšķirīgas iezīmes. Tāpat pašvaldības sistēma Turcijā, lai arī pilnībā neatbilst franču modelim, pieder pie šīs grupas. Dažās valstīs, kuras pieder pie pašvaldību decentralizētās sistēmas, piemēram, Dānijā, ir sastopamas atsevišķas uzraudzības sistēmas iezīmes. Dānijā katrā apgabalā (lēnē) bez lēnes pašvaldības ir izveidota uzraudzības padome, kuras uzdevums ir pārbaudīt pašvaldību darbības likumību. Uzraudzības padome sastāv no 4 lēnes pašvaldības padomes pārstāvjiem un centrālās valdības ieceltas amatpersonas - pārvaldnieka, kurš vada uzraudzības padomi. Viņa funkcijas pašvaldību uzraudzības jomā ir daudz šaurākas nekā tradicionālo prefektu vai komisāru funkcijas valstīs, kurās ir uzraudzības sistēma. Pārvaldnieks koordinē teritoriālo valsts institūciju darbību, būdams vairāku attiecīgi izveidotu valžu (piemēram, pensiju valdes) priekšsēdētājs, izskata sūdzības sociālās nodrošināšanas sfērā (Vanags 1997).

Teritoriālās pārvaldes decentralizācija vērojama daudzās valstīs neatkarīgi no sākotnēji izvēlētā pašvaldību modeļa. Skandināvijas valstīs veikti eksperimentāli pētījumi par brīvo municipalitāšu un brīvo apgabalu (lēņu) pašvaldību izveidošanu. Tās ar valdības atļauju varēja neievērot valsts instrukcijas, kas traucēja municipalitātei (apgabala

pašvaldībai) normāli strādāt. Brīvajās municipalitātēs un apgabalu (lēņu) pašvaldībās bija samazināta valsts kontrole un tām bija dota izvēles brīvība vairākos jautājumos, piemēram, kādas pastāvīgās komitejas izveidot vai neizveidot. Iegūtie eksperimenta rezultāti Skandināvijas valstīs liecina par brīvo municipalitāšu efektivitāti. Eksperimenta rezultāti tiek izmantoti esošo pašvaldības likumu pilnveidošanai vai jaunu likumu izstrādāšanai (Vanags 1997).

Daži ārzemju autori, runājot par centrālās un vietējās valdības attiecībām, izdala 3 teorētiskus modeļus:

- relatīvi autonomo modeli;
- mijiedarbības modeli;
- aģentūras modeli (Batley, Stoker 1991, Wright 1995).

Relatīvi autonomais modelis raksturojas ar lielu pašvaldību neatkarību no centrālās valdības un rīcības brīvību. Vistuvāk šim modelim ir Skandināvijas valstu pašvaldības.

ASV un Rietumeiropas valstu pašvaldības tiek pieskaitītas mijiedarbības modelim, kurš, salīdzinot ar iepriekšējo modeli, raksturojas ar centrālās valdības lielāku ietekmi uz pašvaldībām, tai pašā laikā saglabājot visai lielu pašvaldību patstāvību.

Aģentūras modeļa galvenā iezīme ir tā, ka pašvaldības uzskata par centrālās valdības turpinājumu vai "garo roku". Pašvaldību darbība tiek stingri regulēta un ierobežota, valsts uzraudzība pār pašvaldībām ir ļoti spēcīga, pašvaldības finansiālajā ziņā lielā mērā ir atkarīgas no valsts subsīdijām. Pie šī modeļa var pieskaitīt bijušo sociālistisko valstu pašvaldības. Jāatzīmē, ka visi trīs pašvaldību modeļi ir visai nosacīti. Praktiski nevienas valsts pašvaldības bez ierunām nevar attiecināt uz to vai citu modeli.

Pašvaldību klasifikācija

Pašvaldības var klasificēt pēc pārvaldes līmeņa, kurā tās darbojas. Lielākajā daļā valstu pašvaldības darbojas divos teritoriālās pārvaldes līmeņos, bet dažās valstīs (Somijā, Igaunijā, Lietuvā, Islandē, Luksemburgā u.c.) tikai vienā līmenī. Pie tam Somijā un Igaunijā bez municipalitāšu līmeņa ir otrais administratīvi teritoriālais līmenis, bet tajā nav vietējo iedzīvotāju ievēlētas pašvaldības padomes - to pārvalda centrālās valdības iecelta institūcija. Savukārt Francijā, Itālijā, Polijā ir trīslīmeņu pašvaldību sistēma. Pie divu līmeņu pašvaldību sistēmas par pamatlīmeni vienmēr uzskata zemāko - municipalitāšu līmeni. Terminu "municipalitāte" lieto kā sinonīmu terminam "vietējā pašvaldība". Otro pašvaldības līmeni parasti veido nākošais augstākais pēc municipalitātēm teritoriālās pārvaldes līmenis atbilstoši valsts administratīvi teritoriālajam iedalījumam, piemēram, Zviedrijā, Dānijā, Norvēģijā - apgabali (lēnes), Apvienotajā Karalistē un ASV - grāfistes. Lielākajā daļā attīstītāko valstu pirmā līmeņa pašvaldības nav hierarhiski pakļautas otrā līmeņa pašvaldībām un pēdējās neveic pamatlīmeņa pašvaldību uzraudzību. Katrs pašvaldības līmenis veic savas pašvaldības likumos noteiktās funkcijas. Dažkārt lielākajām pilsētām ir piešķirts arī otrā līmeņa pašvaldības statuss.

Dažās valstīs (Zviedrijā, Dānijā), kurās ir divu līmeņu pašvaldību sistēma, teorētiķu un praktiķu vidū laiku pa laikam notiek diskusijas, vai nevajadzētu atteikties no otrā pašvaldību līmeņa un pāriet tikai uz vienlīmeņa pašvaldībām. Kā pamatojums šādam priekšlikumam tiek minēts, ka otrā līmeņa - apgabalu (lēņu, rajonu) pašvaldību funkcijas nav visai plašas un ka tās varētu sadalīt starp municipalitātēm un valsti. Taču tas varētu novest pie zināmas

pārvaldes centralizācijas pastiprināšanās. Likvidējot pašvaldību otro līmeni, praktiski nevar likvidēt attiecīgā līmeņa administratīvi teritoriālo iedalījumu. Tas nozīmē, ka šā līmeņa teritorijās vara piederētu centrālās valdības ieceltam pārstāvim un institūcijām. No demokrātijas viedokļa priekšroka dodama iedzīvotāju ievēlētām padomēm (Vanags 1997).

Pašvaldības var iedalīt pilsētu un lauku municipalitātēs. Laika ritumā atšķirība starp šiem abiem municipalitāšu veidiem samazinās. Tāpēc arī daudzās valstīs (arī Latvijā kopš 1994.gada 19.maija) ir kopīgs pašvaldību likums pilsētu un lauku municipalitātēm. Dānijā, veicot pašvaldību reformas sešdesmitajos gados, bieži vien pilsētu un lauku municipalitātes tika apvienotas.

Pēc veicamo funkciju plašuma pašvaldības iedalās vispārējās (ģenerālās) pašvaldībās un speciālo mērķu pašvaldībās. Pēdējās plaši izplatītas ASV.

Hesse un Sharps (1991) Eiropas vietējās pašvaldības iedala trīs grupās atkarībā no to konstitucionālā statusa, politiskās un funkcionālās lomas nacionālās politiskās sistēmas iekšienē un to autonomijas (4.1.tabula).

4.1.tabula. **Eiropas vietējo pašvaldību sistēma**

Franču grupa	Angļu grupa	Ziemeļu un Centrālās Eiropas grupa
Augsts konstitucionālais statuss	Zems konstitucionālais statuss	Augsts konstitucionālais statuss
Stipra kontrole no augšas	Mazāka kontrole ikdienas politikas veidošanā	Mazāka kontrole no augšas
Zems vietējās autonomijas līmenis	Vidējs vietējās autonomijas līmenis	Augsts vietējās autonomijas līmenis

Avots: Hesse, Sharpe 1991.

Franču grupā ietilpst Francija, Itālija, Beļģija, Spānija, Portugāle, daļēji Grieķija, angļu grupā – Lielbritānija un Īrija, Ziemeļu un Centrālās Eiropas grupā – Norvēģija, Zviedrija, Dānija, Austrija, Šveice, Vācija, Nīderlande.

Franču grupas pašvaldības raksturojas ar augstu konstitucionālo statusu un drīzāk politisku nevis funkcionālu lomu. Pašvaldības šeit ir stipri atkarīgas no centrālās valdības, kura veic regulāru formālo kontroli. Līdz ar to pašvaldībām ir zems autonomijas līmenis.

Lielāka autonomija ir angļu grupas pašvaldībām, bet tās nav aizsargātas ar konstitūciju. Angļu grupas pašvaldības ir visai brīvas no centrālās kontroles ikdienas politikas veidošanā.

Visaugstākais vietējās autonomijas līmenis ir Ziemeļu un Centrālās Eiropas grupas pašvaldībās. Tām ir augsts konstitucionālais statuss un relatīvi augsta politikas veidošanas autonomijas un finansu neatkarības pakāpe.

Mūsuprāt, Eiropas vietējo pašvaldību sistēmas klasifikācijā bez trīs iepriekšminētajām grupām, kuras izdala Hesse un Sharps, lietderīgi paredzēt vēl divas grupas – Austrumeiropas un Baltijas valstu grupu un bijušo PSRS republiku (bez Baltijas valstīm) grupu. Austrumeiropas un Baltijas valstu grupā būtu iekļaujamas Polija, Čehija, Slovākija, Ungārija, Rumānija, Bulgārija, Latvija, Lietuva un Igaunija, piektajā grupā – Krievija, Ukraina, Baltkrievija, Moldova, Grūzija, Armēnija un Azerbaidžāna,

Austrumeiropas un Baltijas valstu grupa raksturojas ar vidēji augstu konstitucionālo statusu (izņemot Latviju, kur tas ir zems), visai stingru pašvaldību kontroli no augšas, vidēju vietējās autonomijas līmeni.

Piektās grupas pašvaldībās ir vidēji augsts pašvaldību konstitucionālais statuss (Krievijā pat augsts), stipra pašvaldību kontrole no augšas un zems vietējās autonomijas līmenis.

Mēs piekrītam Vetteres un Kerstinga (2003a) secinājumam, ka pašvaldību reformas ir atkarīgas no vietējās autonomijas līmeņa. Pašvaldības ar augstu vietējās autonomijas līmeni ir atvērtākas pret reformām nekā pašvaldības ar vidēju un zemu vietējās autonomijas līmeni. Tās ir vairāk orientētas uz vietējo pakalpojumu efektivitātes paaugstināšanu un pilsoņu plašu iesaistīšanu vietējās politikas veidošanā. Tāpēc pašvaldību reformas Ziemeļu un Centrālajā Eiropā ir plašākas nekā franču grupā. Izņēmums ir Itālija, kurā vērojamas būtiskas pašvaldību reformas.

4.2. Galvenie pašvaldību reformu virzieni

Pašvaldību reformas ir nepieciešamas, lai veiktu tālāku valsts varas demokratizāciju un decentralizāciju, sniegtu iedzīvotājiem daudzveidīgākus un kvalitatīvākus pakalpojumus, ieviestu jaunākos vadības zinātnes sasniegumus (Jauno publisko pārvaldi, valdības jaunizveidi) pašvaldību darbībā, plašāk iesaistītu pilsoņus pārvaldes lēmumu pieņemšanā.

Pašvaldību reformu saturs, plašums un intensitāte dažādās valstīs ir dažāda, bet daudz kas ir kopīgs. Vettere un Kerstings (2003a, 2003b), mēģinot sistematizēt pašvaldību reformu tipus (virzienus) Eiropā pēdējo desmitgažu laikā, izdala vietējās administrācijas reformas un vietējās politiskās reformas, katru sadalot divās grupās.

Pirmās tiek sadalītas:

- teritoriālās un funkcionālās reformās;
- pārvaldes reformās.

Otrās iedala:

- izmaiņas pilsoņu tiešās piedalīšanās sfērā;
- izmaiņas vietējās pārstāvnieciskās demokrātijas stiprināšanā (Vetter, Kersting 2003a, 2003b).

Teritoriālās un funkcionālās reformas

Teritoriālās un funkcionālās reformas iet roku rokā. Funkciju izpilde ir atkarīga no pašvaldību lieluma. Teritoriālās (pašvaldību apvienošanās virzienā) un funkcionālās reformas ir notikušas daudzās Rietumeiropas valstīs, sākot no 1950-tajiem gadiem. To mērķis ir paaugstināt pašvaldību administratīvo spēju (kapacitāti) un darbības efektivitāti, optimizēt pakalpojumu sniegšanas funkcijas. Teritoriālās un funkcionālās reformas parasti ir saistītas arī ar funkcionālajām reformām, palielinot pašvaldību finansiālo autonomiju.

Dažas valstis, piemēram, Francija, Norvēģija un Šveice, pašvaldību apvienošanos aizstāj ar pastiprinātu pašvaldību kooperāciju, tādējādi palielinot pašvaldību pakalpojumu sniegšanas mērogu un līdz ar to arī efektivitāti.

Teritoriālās un funkcionālās reformas pēdējās divās desmitgadēs visplašāk veiktas Austrumeiropas valstīs, kas atbrīvojušās no sociālisma perioda pārmērīgi centralizētās

sistēmas, kā arī Spānijā un Grieķijā. No Baltijas valstīm masveida pašvaldību apvienošanās īstenota tikai Lietuvā.

Pretstatā pašvaldību apvienošanai Čehijā un Slovākijā deviņdesmito gadu sākumā vietējās pašvaldības nereti tika sadalītas mazākās pašvaldībās un to kopējais skaits valstī palielinājās ap divām reizēm. Čehijā 2003.gada sākumā bija 6248 vietējās pašvaldības. Gandrīz 80% no tām dzīvoja mazāk par vienu tūkstoti iedzīvotāju (Illner 2003). Vairākās valstīs ir mainījies pašvaldību sistēmas līmeņu skaits. Francijā – no diviem uz trīs līmeņiem, Čehijā – no viena uz diviem līmeņiem, Polijā – no viena uz trīs līmeņiem, Igaunijā un Lietuvā – no diviem uz vienu līmeni.

Jaunās pārvaldes idejas

Kopš 1980-to gadu sākuma jaunas pārvaldes idejas sauktas Jaunā publiskā pārvalde (New Public Management) ir populāra visā pasaulē. Jaunā publiskā pārvalde radās Apvienotajā Karalistē Margaretes Tečeres valdīšanas laikā un strauji izplatījās Austrālijā, Jaunzēlandē, Kanādā, Vācijā, Zviedrijā, Somijā, Nīderlandē, Šveicē u.c. valstīs. Dienvideiropas valstis, tādas kā Francija, Spānija un Grieķija ir mazāk atsaucīgas pret Jaunās publiskās pārvaldes idejām. Piemēram, Francija tās ievieš tikai lielākajās pašvaldībās. Jauno publisko pārvaldi īsteno gan nacionālajā, gan pašvaldību līmenī. Tās koncepcija paredz privātā sektora vadības metožu plašu izmantošanu publiskajā pārvaldē, it īpaši pakalpojumu sniegšanas sfērā, Jaunā publiskā pārvalde pilsoni definē kā patērētāju, orientējas uz publiskās pārvaldes funkciju decentralizāciju, darbības vērtēšanu pēc rezultātiem, budžeta caurspīdīgumu, pašvaldību kooperāciju, privatizāciju, līgumu slēgšanu ar privāto sektoru, pašvaldību padomju darbības izmaiņām, uzsvaru liekot uz administrācijas kontroli (Vetter, Kersting 2003a, 2003b).

Izmaiņas pilsoņu tiešās piedalīšanās sfērā

Pašvaldību reformas bez administratīvajām reformām ietver arī vietējās politiskās reformas, kas paredz lielāku pilsoņu integrāciju pašvaldību darbībā. Vairākās valstīs īstenoti tiešās demokrātijas jauni līdzekļi. Viens no tiem ir mēru (pašvaldības vadītāju) tiešās vēlēšanas. Tās sekmē mēru lielāku atbildību pilsoņu priekšā un padara viņus mazāk atkarīgus no vietējām padomēm. Ja dažās Vācijas zemēs mēru tiešās vēlēšanas rīko jau kopš 1949.gada, tad citās Vācijas zemēs, Itālijā, lielākajā daļā Austrijas, dažos Norvēģijas reģionos un dažās Apvienotās Karalistes pilsētās tās organizē tikai nesen.

Otrs veids kā stiprināt pilsoņu integrāciju vietējā politikā ir vietējo referendumu organizēšana. Kopš 1990-to gadu sākuma tos organizē gandrīz visās Eiropas valstīs (Latvija nav to starpā). Vietējie referendumi kalpo kā līdzeklis vietējās izpildvaras kontrolei, partiju dominantes ierobežošanai padomēs, politiskās varas atbildības pastiprināšanai. Vietējo referendumu paradīze ir Šveice.

Vietējie referendumi ne vienmēr ir saistoši. Piemēram, Dānijā un Beļģijā vietējie referendumi ir tikai konsultatīvi. Pilsoņi var ierosināt vietējos referendumus tikai Austrijā, Vācijā, Šveicē, Somijā, Čehijā, Ungārijā un Itālijā (Vetter, Kersting 2003a, 2003b). Pārējās valstīs ir obligātie un fakultatīvie referendumi.

Izmaiņas vietējās pārstāvniecības demokrātijas stiprināšanā

Izmaiņas vietējās pārstāvnieciskās demokrātijas stiprināšanā galvenokārt saistītas ar lielāku iespēju piedāvāšanu vēlētājiem. Šeit var minēt tādus pasākumus, kā:

- partiju sarakstu modificēšana;
- vēlēšanu laika pagarināšana;
- vairāku vēlēšanu dienu paredzēšana;
- vēlētāju minimālā vecuma samazināšana (piemēram, dažos Austrijas reģionos tas samazināts pat līdz 16 gadiem);
- elektroniskās vēlēšanas;
- vēlēšanas izmantojot digitālo televīziju;
- vēlēšanas pa telefonu;
- vēlēšanas pa pastu (Vetter, Kersting 2003a, 2003b).

Bez tam vietējās pārstāvnieciskās demokrātijas stiprināšanā nozīmīgi ir pasākumi, kas paredz privāto firmu, nevalstisko organizāciju, speciālu interešu grupu un pilsoņu iesaistīšanu vietējo lēmumu pieņemšanā, apkaimju padomju, konsultatīvo valžu, "apaļo galdu", "forumu", "nākotnes konferenču" organizēšanu (Vetter, Kersting 2003a, 2003b).

Pašvaldību deputātiem piedāvā līdzekļus, ko sniedz Jaunā publiskā pārvalde (rezultatīvos rādītājus, budžeta pārskatus u.c.) stratēģiskās vadības kapacitātes palielināšanā un vietējās administrācijas kontrolē. Analizējot esošo situāciju Eiropas valstīs, var secināt, ka starp vietējo pašvaldību efektivitāti un vietējo demokrātiju ir zināma plaisa, bet ne tik liela, lai cerīgi neraudzītos uz pašvaldību attīstību nākotnē.

4.3. Pašvaldību darbība un reformas raksturīgās ārvalstīs

Vācijā

Pašvaldību darbība ir garantēta VFR Konstitūcijā (vispārējie principi) un federālo zemju konstitūcijās (vispārējo principu konkretizējums). Vācijā pašvaldības darbojas divos līmeņos. Vācijā ir ap 330 reģionālo pašvaldību (kreisu, mūsu izpratnē rajonu), 115 pašvaldības, kas vienlaicīgi pilda gan vietējo, gan reģionālo pašvaldību funkcijas, un 14,9 tūkst. vietējo pašvaldību (municipalitāšu), t.sk. 6,4 tūkst. bijušajā VDR teritorijā (Managing Across Levels 1997).

Periodā no 1965. līdz 1977.gadam VFR tika īstenota administratīvi teritoriālā reforma ar mērķi izveidot lielākas un spēcīgākas vietējās un reģionālās pašvaldības. Bijušajā VFR teritorijā (vecajās zemēs) 24 tūkst. pašvaldību vietā palika 8,5 tūkst. pašvaldības. Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā reģionālo pašvaldību skaits samazinājās gandrīz divas reizes – no 425 uz 237. Vēlāk arī bijušajā VDR teritorijā (jaunajās zemēs) reformu rezultātā 189 reģionālo pašvaldību vietā izveidoja 92 reģionālās pašvaldības (Managing Across Levels 1997).

Pašvaldību sistēma dažādās federālās zemēs ir ļoti atšķirīga, kam pamatā ir vēsturiski cēloņi – gan tagadējā Vācijas teritorijā agrāk bijušo valstu tradīciju ietekme, gan okupācijas

varu pēc II pasaules kara ietekme. Pašvaldību likumi dažādās federālajās zemēs ir visai atšķirīgi. Taču kopīgs tiem ir, ka tie nodrošina pašvaldību autonomiju.

Līdzīgi kā ASV arī Vācija raksturojas ar pašvaldību organizatorisko formu dažādību. Vācijas pilsētu pašvaldību organizatorisko formu modeļi atspoguļoti 4.1.tabulā.

4.1.tabula. **Vācijas pilsētu pašvaldību modeļi**

	Birģermeistaru ievēl		Birģermeistars ir gan	Administrāciju vada	
	pilsoņi	padome	pašvaldības lēmējvaras, gan izpildvaras vadītājs	Menedžeris (direktors)	Maģistrāts (valde)
Dienvidvācijas modelis	+	-	+	-	-
Ziemeļvācijas modelis	-	+	-	+	-
Birģermeistara modelis	-	+	+	-	-
Maģistrata modelis	-	+	-	-	+

Vietējo pašvaldību līmenī izpildvaras vadītāja funkcijas, atkarībā no pašvaldības organizācijas formas, var veikt vai nu pašvaldības birģermeistars, vai arī izpilddirektors, vai arī koleģiāla institūcija – maģistrāts.

Vairums federālajās zemēs birģermeistars (mērs) vienlaicīgi ir pašvaldības padomes vadītājs un izpildvaras vadītājs. Izteikti stiprs un neatkarīgs birģermeistars ir Dienvidvācijas zemēs (Bādene – Virtemberga, Bavārija). Tur birģermeistars ir gan pašvaldības lēmējvaras, gan izpildvaras vadītājs un viņu ievēl pilsoņi reizē ar padomes vēlēšanām.

Turpretī Ziemeļvācijas zemes raksturojas ar britu modeļa ietekmi (Lejassaksija, Ziemeļreina – Vestfālene). Tur ir stipras padomes un salīdzinoši vājš birģermeistars. Šeit jau ir daudz izteiktāka lēmējvaras un izpildvaras nodalīšana. Birģermeistaru Ziemeļvācijas zemēs ievēl deputāti no sava vidus un viņš ir tikai padomes priekšsēdētājs, bet administrāciju vada municipāldirektors (pilsētas direktors, izpilddirektors, menedžeris), kuru arī ievēl padomes deputāti.

Pie birģermeistara modeļa (Reinzeme – Pfalca, Zāra) līdzīgi kā pēc Dienvidvācijas parauga birģermeistara personā tiek apvienots gan lēmējvaras, gan izpildvaras vadītājs, bet viņu neievēl pilsoņi, bet gan deputāti. Līdz ar to šeit birģermeistars ir vairāk atkarīgs no padomes, lai arī viņam padomē ir balsstiesības.

Maģistrāta modeli (Hesene, Šlēsviga – Holšteina) var uzskatīt kā Prūsijas tradīciju mantojumu. Lēmējvaru šeit pārstāv pašvaldības padome, izpildvaru – padomes ievēlēta koleģiāla vadības institūcija – maģistrāts ar birģermeistaru priekšgalā. Maģistrāta sastāvā iekļauj gan pašvaldības ierēdņus un darbiniekus, gan pašvaldības padomes deputātus. Pie tam lēmumu pieņemšanā maģistrāta locekļi ir līdztiesīgi un lēmumus pieņem ar balsu vairākumu.

Maģistrāta modelis izplatīts arī piecu jauno federālo zemju lielajās pilsētās, bet pārējās pašvaldībās tur maģistrāta vietā padome ievēl valdi. Pamatā šeit pašvaldības padome un administrācija ir izteikti atdalīta. Tomēr mazās pašvaldībās birģermeistars vienlaicīgi var būt pašvaldības padomes priekšsēdētājs (Wollmann 2003a).

Pašvaldības Vācijā ir civildienesta objekts, un to darbinieki tāpat kā valsts pārvaldē dalās: ierēdņos, kalpotājos un strādniekos (Managing Across Levels 1997).

Neskatoties uz visai lielām atšķirībām vietējo pašvaldību organizatorisko struktūru uzbūvē, atšķirības pēc pašvaldību veicamo funkciju klāsta ir daudz mazākas. Lielākajā daļā federālo zemju vienlaicīgi ar teritoriālām reformām notika funkcionālās reformas. To rezultātā virkne valsts funkciju tika nodotas pašvaldībām. Vairākas vertikālas viena mērķa valsts institūcijas tika likvidētas un to funkcijas pārņēma pašvaldības.

Vācijā vietējo pašvaldību funkcijas iedala pašu funkcijās un federālās valdības un federālo zemju deleģētās funkcijās. Savukārt pašu funkcijas dalās obligātajās un brīvprātīgajās funkcijās. Vietējo pašvaldību obligātās funkcijas ir:

- pamatskolu un vidusskolu izveidošana un uzturēšana;
- bērnu dārzu uzturēšana;
- kapsētu uzturēšana;
- ugunsdzēsības nodrošināšana;
- ūdensapgādes sistēmu izveidošana un uzturēšana;
- kanalizācijas sistēmu izveidošana un uzturēšana;
- ielu un ceļu uzturēšana;
- sociālā aprūpe.

Pie vietējo pašvaldību brīvprātīgām funkcijām pieder:

- bibliotēku un citu kultūras iestāžu uzturēšana;
- bērnu patversmju uzturēšana;
- veco ļaužu pansionātu uzturēšana;
- parku uzturēšana;
- vietējās uzņēmējdarbības veicināšana;
- pašvaldību mājokļu uzturēšana u.c. (Managing Across Levels 1997).

Brīvprātīgās funkcijas pašvaldības veic tad, kad tām ir atbilstoša finansiālā, administratīvā un tehniskā spēja (kapacitāte).

Bez tam vietējās un reģionālās pašvaldības veic virkni funkciju, kuras tām deleģējusi federālā valdība un federālo zemju valdības, tādas kā civilstāvokļa aktu (dzimušo, laulību, šķiršanās un mirušo) reģistrācija, pasu un iedzīvotāju reģistrācijas lietas, bēgļu iekārtošana, vēlēšanu sagatavošana, tirdzniecības uzraudzība, pārtikas produktu kontrole u.c. (Managing Across Levels 1997).

Vācijā, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, piemēram, Franciju un Apvienoto Karalisti, vietējo un reģionālo pašvaldību līmenī atrodas daudz mazāk teritoriālo valsts pārvaldes institūciju (Wollman 2003a).

Periodā no 1960-to gadu vidus līdz 1980-to gadu beigām pašvaldību reformas bez teritoriālām un funkcionālām reformām vēl tika īstenotas šādos virzienos:

• tika izveidotas jaunas organizatoriskās struktūras un procedūras. Pat pēc lielāku pašvaldību izveidošanas to apvienošanās rezultātā tikai apmēram pusei no tām ir sava administrācija (pārvaldes institūcija). Otrai pusei pašvaldību, lai arī tās ir neatkarīgas, nav

katrai savas administrācijas, bet tās ir apvienotas pašvaldību asociācijās ar kopīgu administrāciju;

- tika īstenota pilsētu attīstības plānošanas koncepcija un izveidotas attiecīgas plānošanas institūcijas;
- pašvaldību personāls tika nokomplektēts ar profesionāļiem;
- sakarā ar vietējā budžeta problēmām tika ieviestas izmaksu samazināšanas procedūras un atklātība pašvaldību darbībā;
- lai plašāk iesaistītu pilsoņus pašvaldību darbībā tika izveidoti "pilsoņu centri"(1980-tajos gados) (Wollmann 2003a, Managing Across Levels 1997).
- 1990-tajos gados galvenais uzsvars pašvaldību reformās tika likts uz Jaunās publiskās pārvaldes koncepcijas īstenošanu.
- Vācijā, balstoties uz Jaunās publiskās pārvaldes koncepciju, izstrādāja savu "Jaunās vadības modeli". Tas paredz:
- pašvaldības iekšējo decentralizāciju un resursu vadības autonomiju;
- uz rezultātu orientēta budžeta sastādīšanu;
- pašvaldību padomes ietekmes nostiprināšanu budžeta procesa kontrolē;
- plašu privatizāciju un publisko pakalpojumu nodošanu privātajam sektoram (Wollmann 2003a).

Kā Jaunās vadības modeļa trūkums jāatzīmē, ka tas būtībā ir kļuvis par pašvaldību finansu vadības sistēmu ar vienas dimensijas mērķi ekonomēt un samazināt izdevumus tā vietā, lai veicinātu daudzdimensiju reformas.

Tai pašā laikā pat Jaunās publiskās pārvaldes skeptiķi piekrīt, ka, īstenojot Jaunās publiskās pārvaldes modeli, panāktas būtiskas izmaiņas politiski-administratīvās struktūrās un pašvaldību darbībā.

Vācijas pašvaldībās tradicionāli dominē pārstāvniecības demokrātija, kur pilsoņu ievēlētās vietējās padomes (tās savukārt ievēlē birģermeistaru) var uzskatīt kā vietējo "parlamentāro sistēmu". Pārstāvniecības demokrātija tiek papildināta ar tiešās demokrātijas formām organizējot saistošus vietējos referendumus un birģermeistaru (reģionālo pašvaldību vadītāju) tiešās vēlēšanas. Tomēr saistošie vietējie referendumi Vācijā vēl nav visai bieža parādība. Bet tiešās birģermeistaru vēlēšanas kopš 1990-to gadu sākuma kļūst arvien populārākas. Dienvidvācijas birģermeistara/padomes modeli, kurā tieši ievēlēts birģermeistars ir gan padomes priekšsēdētājs, gan vietējās administrācijas vadītājs, var uzskatīt kā vietējo "prezidentālo sistēmu". Šis modelis pēdējos gados izplatās visās federālās zemēs (Wollmann 2003a). Lielākajā daļā federālo zemju tieši ievēlētu birģermeistaru var atsaukt vietējās padomes, bet dažās zemēs – ar vietējā referenduma palīdzību.

Tieši ievēlēta birģermeistara sistēma visnotaļ uzskatāma par pozitīvu, jo tā stiprina pašvaldības demokrātisko un politisko profilu, dod iespējas pilsoņiem īstenot tiešo demokrātiju, nodrošina spēcīgu izpildvaru un tā vadītāja atbildību pilsoņu priekšā.

Vācijas vietējās pašvaldības arī pēc administratīvi teritoriālajām reformām 1960-tajos un 1970-tajos gados caurmērā ir visai nelielas gan pēc iedzīvotāju skaita (5,5tūkst.), gan pēc teritorijas platības (24km^2). Tas ļauj sabalansēt demokrātijas un pārvaldes efektivitātes mērķus. Vācijas vietējās pašvaldības pēc iedzīvotāju skaita ir tikai par 28% lielākas nekā Latvijas vietējās pašvaldības, bet pēc platības tās ir piecas reizes mazākas.

Volmans (2003a) uzskata, ka Vācija ir viena no decentralizētākajām valstīm Eiropā, ka tās pašvaldības ir politiski un funkcionāli stipras un atrodas dzīvotspējīgā teritorijā. Nav

šaubu, ka Vācijas pašvaldības ir politiski un funkcionāli stipras. Taču pēc lieluma, mūsuprāt, tās nav optimālas, tās ir pārāk mazas. Ar kopīgas administrācijas izveidošanu vairākām nelielām vietējām pašvaldībām, kas Vācijā ir tik populāra, mazo pašvaldību trūkumi zināmā mērā tiek samazināti. Tomēr šķiet, ka, izveidojot lielākas vietējās pašvaldības, to darbības efektivitāte palielinātos jūtamāk.

Vācijas pašvaldību organizatoriskā, personāla, finansiālā, plānošanas un teritoriālā suverenitāte nodrošina vietējo demokrātiju un dod iespējas tām pašām lielā mērā regulēt savu darbību (Managing Across Levels 1997).

Noslēgumā var secināt, ka Vācijā beidzamajās divās desmitgadēs prioritāri virzieni ir pilsoņu iesaistīšana pašvaldību darbībā, ieskaitot piedalīšanos vēlēšanās, referendumos utt., administratīvo procedūru vienkāršošana, budžeta procesa decentralizācija, uzņēmējdarbības principu izmantošana pašvaldību darbībā. Īstenojot Jaunās publiskās pārvaldes principus pašvaldības ne vienmēr tām uzliktās funkcijas veic pašu spēkiem vai ar vairākām pašvaldībām kopīgas administrācijas palīdzību, bet arvien plašāk veic funkciju (pakalpojumu) izpildes deleģēšanu privātajam sektoram, saglabājot pašvaldību atbildību par funkcijas izpildi.

Apvienotajā Karalistē

Apvienotajā Karalistē ir senas demokrātisku pašvaldību tradīcijas. Esošās pašvaldību sistēmas saknes meklējamas deviņpadsmitajā gadsimtā, kad 1835.gadā pieņēma Municipālās korporācijas likumu. Nozīmīgi bija 1963., 1972., 1992., 1999. un 2000.gada pieņemtie pašvaldību likumi.

Pašvaldību sistēma ir atšķirīga atsevišķās Apvienotās Karalistes daļās. Līdz 1992.gada pašvaldību likuma pieņemšanai visā Anglijā, izņemot Londonu (tā bija sadalīta 33 pašvaldībās), bija divu līmeņu pašvaldību sistēma. Šobrīd Anglijā vietām ir divu līmeņu pašvaldības, vietām – tikai viena līmeņa. 1996.gadā Anglijā bija 33 Londonas pašvaldības. 14 viena līmeņa pašvaldības, 35 grāfistu (otrā līmeņa) pašvaldības, 36 metropolitena rajonu pašvaldības, 274 rajonu (pirmā līmeņa) pašvaldības, kā arī 8200 draudžu padomes. Lai arī pēdējās veic atsevišķus vienkāršākus pakalpojumus, tām nav oficiāls pašvaldību statuss.

Velsā līdz 1996.gada 1.aprīlim bija divu līmeņu pašvaldību sistēma. Kopš 1996.gada 1.aprīļa Velsā ir 22 viena līmeņa pašvaldības. 1996.gadā Skotijā bija 32 un Ziemeļīrijā 26 vietējās pašvaldības (Managing Across Levels 1997).

Apvienotajā Karalistē ir vislielākās vietējās pašvaldības Eiropā pēc iedzīvotāju skaita. Pašvaldību līmenī bez pašvaldībām darbojas visai daudz teritoriālās valsts pārvaldes institūcijas.

Grāfistu pašvaldības veic šādas galvenās funkcijas:

- izglītība un bibliotēkas;
- ugunsdrošība un civilā aizsardzība;
- lielceļi un satiksme;
- sociālie pakalpojumi;
- stratēģiskā plānošana;
- patērētāju aizsardzība;
- atkritumu izvietošana un pārstrāde.

Vietējo pašvaldību funkcijās ietilpst:

- pašvaldību dzīvojamā fonda uzturēšana;
- plānošanas kontrole un īstenošana;
- rekreācija;
- vietējo nodokļu iekasēšana;
- autostāvvietu uzturēšana;
- atkritumu savākšana;
- apkārtējās vides aizsardzība.

Dažas funkcijas (ekonomikas attīstības veicināšana, muzeju un parku uzturēšana, licenču izsniegšana) veic abu līmeņu pašvaldības (Managing Across Levels 1997).

Pastāv uzskats, ka Apvienotajā Karalistē pašvaldības ir politiski un funkcionāli vājas un pārmērīgi lielas (Wollmann 2003a). Konservatīvo valdības laikā (1979.-1997.g.) likumi ierobežoja pašvaldību rīcības brīvību (sevišķi finansu jomā) un daudz funkciju nodeva vietējām speciāla mērķa aģentūrām (quasi autonomous national governmental organizations – pusautonomām nacionālās valdības organizācijām). To valdes apstiprina atbilstošie ministri un tās ir neatkarīgas no vietējām pašvaldībām un nav vietējās demokrātiskās kontroles subjekts. Pašvaldību padomes pēc deputātu skaita ir visai lielas. Grāfistu padomēs deputātu skaits svārstās no 60 līdz 100, rajonu (vietējās) padomēs – no 50 līdz 80, draudžu padomēs – no 5 līdz 25 (Managing Across Levels 1997).

Līdz 2001.gadam Apvienotajā Karalistē nebija pilsoņu tieši ievēlētu mēru tradīcijas.

Atbilstoši Vietējo pašvaldību likumam, pieņemtajam 2000.gadā, Apvienotās Karalistes pašvaldībām ir 4 izvēles varianti attiecībās starp lēmējvaru un izpildvaru:

1. Pilsoņu tieši ievēlēts mērs ar no deputātiem izveidotu kabinetu (valdi).
2. Kabinets ar līderi: līderi ievēlē padome, kabinetu veido no deputātiem, tā sastāvu nosaka līderis vai ievēlē padome (vismazāk radikāls variants).
3. Pilsoņu tieši ievēlēts mērs ar padomes menedžeru. Menedžeru apstiprina padome. Viņam tiek deleģētas gan stratēģiskās, gan operatīvās vadības funkcijas.
4. Tradicionālās komiteju sistēmas saglabāšana. Šo variantu var izvēlēties tikai mazākās pašvaldības, kurās ir mazāk par 85tūkst. iedzīvotājiem, konsultējoties (ar pasta palīdzību) ar vietējiem iedzīvotājiem (Denters, Klok 2002).

1998.gadā leiboristu valdība pieņēma "Balto lapu, modernās pašvaldības, kontaktā ar pilsoņiem". Baltajā lapā uzsvērts, ka vietējai pašvaldībai jābūt institūcijai priekš visiem kopienas locekļiem, ne tikai priekš tiem, kas maksā par pakalpojumiem.

Baltajā lapā pamatota pašvaldību pakalpojumu modernizācija, orientējoties uz vislabāko vērtību un bazējoties uz 4C:

- challenge – kāpēc un kā pakalpojums ir sniedzams;
- comparison – salīdzināšana ar citiem pakalpojumu sniedzējiem, ņemot vērā pakalpojumu lietotāju un sniedzēju viedokļus;
- consult – vietējo nodokļu maksātāju un pakalpojumu lietotāju konsultēšana;
- competition – godīga konkurence, lai paaugstinātu pakalpojumu efektivitāti (Sullivan 2003).

1999.gada "Baltajā lapā, vietējā vadība, vietējā izvēle" uzsvērts, ka pieņemtiem lēmumiem jābūt efektīviem un "caurspīdīgiem". 1999.gadā pieņēma "Bāku padomju" programmu, lai popularizētu labāko pieredzi pašvaldību pakalpojumu jomā un veicinātu innovācijas pašvaldībās. Blēra valdība iesaka pašvaldībām konsultēt pilsoņus vietējās politikas veidošanā.

Ja Apvienotajā Karalistē ilgus gadus vietējās pašvaldības vadošā institūcija bija padome, kas varēja deleģēt lēmumu pieņemšanu komitejām, tad pēc 2000.gada Vietējo pašvaldību likuma pieņemšanas palielinās izpildvaras loma. Pašlaik līdzīgi kā Nīderlandē valda uzskats, ka deputātiem nevajadzētu koncentrēties uz politiku pašvaldības padomes iekšienē, bet gan daudz plašākā mērogā, veicot vēlētāju pārstāvniecības lomu (Sullivan 2003, Denters, Klok 2003).

Rezumējot Apvienotās Karalistes pašvaldību attīstību pēdējās divās trijās dekādēs, var secināt, ka pirms 1979.gada vietējās pašvaldības galvenokārt uzskatīja kā vietējo pakalpojumu sniedzējas. Pie tam pakalpojumu saņēmējam bija maza loma. Konservatīvo valdīšanas laikā (1979.-1997.) uzsvars tika likts uz patērētāju, tirgus ekonomiku, profesionāliem pašvaldību menedžeriem, pašvaldību efektivitāti. Leiboristu valdības laikā (kopš 1997.gada) uzsvars tiek likts uz pašvaldību vadību un modernizāciju, orientāciju uz visiem kopienas pilsoņiem un viņu aktīvu iesaistīšanos pašvaldību darbības uzlabošanā (Sullivan 2003).

Francijā

Francija ir viena no viscentralizētākajām valstīm Eiropā. Tajā ir trīs līmeņu pašvaldību sistēma, starp kuriem nav hierarhiskās pakļautības. Pirmo – zemāko līmeni veido 36,8 tūkst. municipalitātes (komūnas), otro līmeni – 100 departamenti, trešo līmeni – 26 reģioni. Ja municipalitātēm un departamentiem Francijā ir sena vēsture, tad reģioni tika izveidoti tikai divdesmitā gadsimta astoņdesmito gadu sākumā. Francijā ir vismazākās vietējās pašvaldības (municipalitātes) Eiropā. Lielākās daļas municipalitāšu robežas sakrīt ar Katoliskās baznīcas draudžu robežām. Vairāk nekā trīs ceturtdaļas municipalitāšu (76 %) iedzīvotāju skaits nepārsniedz vienu tūkstoti. Municipalitāšu skaits Francijā praktiski nav mainījies kopš Franču revolūcijas un Napoleona laikiem. Parīze vienlaicīgi ir municipalitāte un departaments. Parīze, Liona un Marseļa ir sadalīta iekšējos rajonos, kuros ir vēlētas padomes un mēri (Managing Across Levels 1997).

Francijā pirmā līmeņa pašvaldības tradicionāli sauc par municipalitātēm, bet to vadītāju oficiāls amata nosaukums ir mērs.

Francijā municipalitāšu mērs vienlaicīgi ir valsts pārstāvis, kuram uzliktas atsevišķas valsts funkcijas, tādas kā sabiedriskās kārtības uzturēšana municipalitātes teritorijā, civilstāvokļa aktu reģistrācija u.c. Pašvaldību attiecības ar valsti tiek kārtotas caur prefektiem (uzraugiem) , kuri atrodas reģionu un departamentu centros. Prefekti pārbauda administratīvo aktu pieņemšanas likumību pašvaldībās.

Līdz 1982.gadam prefektu kontrole pār pašvaldību darbību bija lielāka – dažos gadījumos vietējo pašvaldību lēmumu projekti bija jāsaskaņo ar prefektu, citos gadījumos prefekts varēja atcelt padomes lēmumu, un izņēmuma gadījumos prefekts pat varēja aizvietot pašvaldību, uzņemoties tās funkcijas. Līdz 1982.gadam prefekts kontrolēja ne tikai pašvaldības pieņemto lēmumu likumību, bet visai bieži arī lēmumu lietderību, it sevišķi attiecībā uz finanšu izlietošanu.

Būtiska loma pašvaldību budžeta procesa un finanšu pārbaudē ir reģionālajām audita tiesām. Savukārt administratīvās tiesas rūpējās par likumības ievērošanu un likumdošanā noteiktās autonomijas nodrošināšanu publiskās pārvaldes sfērā.

Tā kā franču municipalitātes ir mazas, tad plaši izplatīta ir to sadarbība, veidojot viena mērķa (uzdevuma) vai daudzmērķu sadarbības apvienības (asociācijas). Lai arī ar likumu mazām pašvaldībām ir noteikta obligātā sadarbība, praksē sadarbības apvienības veidojas pēc brīvprātības principa. Sadarbojas arī departamentu un reģionu pašvaldības, pie tam ne tikai savā starpā, bet arī ar citu līmeņu pašvaldībām, veidojot jauktas konsorcijas.

Municipalitātes mēru, departamenta un reģiona padomes priekšsēdētāju ievēl deputāti no sava vidus uz sešiem gadiem (departamenta padomes priekšsēdētāju uz trim gadiem).

Visu trīs līmeņu deputātus ievēl uz 6 gadiem (citās Eiropas valstīs parasti uz 4 vai 5 gadiem). Municipalitātes, kurās dzīvo mazāk nekā 3500 cilv., lieto mažoritāro vēlēšanu sistēmu, pārējos gadījumos – proporcionālās pārstāvniecības vēlēšanu sistēmu.

Volmans (2003a) uzskata, ka Francijā tāpat kā citās franču grupas valstīs pašvaldības ir politiski stipras, bet funkcionāli vājas un tās ir pārāk mazas.

Pirmā līmeņa pašvaldību – municipalitāšu funkcijas Francijā ir šādas:

- teritorijas plānošana;
- pašvaldības dzīvojamā fonda uzturēšana;
- ielu, parku un laukumu uzturēšana;
- ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu uzturēšana;
- sadzīves atkritumu apsaimniekošana;
- veselības un sociālā aprūpe;
- pamatskolu izveidošana un uzturēšana;
- kultūras iestāžu (muzeju, teātru), uzturēšana;
- drošības, sabiedriskās kārtības un higiēnas nodrošināšana;
- nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšana.

Otrā līmeņa pašvaldības – departamenti veic šādas galvenās funkcijas:

- veselības aprūpe (bērnu un grūtnieču aprūpe, profilakse);
- sociālie pabalsti;
- palīdzība bezdarbniekiem ar iekārtošanu darbā;
- vidējā izglītība (koledžas);
- skolu autobusu uzturēšana;
- vietējais sabiedriskais transports.

Trešā līmeņa pašvaldības – reģioni koncentrējas uz šādu funkciju veikšanu:

- zemes izmantošanas plānošana;
- ekonomikas attīstība;
- pieaugušo izglītība;
- vidējā izglītība (licejas);
- dzelzceļa un ūdens transports;
- uzņēmējdarbības veicināšana (Managing Across Levels 1997).

Atsevišķas iepriekšminētās funkcijas, piemēram, sabiedriskās kārtības uzturēšanu, pašvaldības veic kopā ar valsts institūcijām.

Tradicionālais franču pašvaldību modelis mazu vērību piegriež efektivitātei, salīdzinot ar citām rietumvalstīm (Hoffmann – Martinot 2003).

Pēdējās divās dekādēs Francijā vērojama izteikta tendence uz valsts pārvaldes dekoncentrāciju un decentralizāciju.

Nozīmīgs ir 1995.gadā pieņemtais likums par ilgtspējīgu reģionālo plānošanu un attīstību. Tajā kā reģionālās attīstības politikas galvenie stratēģiskie virzieni ir minēti:

- izaugsmes centru nostiprināšana, izmantojot Eiropas un valsts iekšējo potenciālu izaugsmes centri varētu kļūt kā alternatīvas Parīzes reģionam;
- vietējā attīstība ap teritorijām, kurās ir nodarbinātības iespējas, balstoties uz pilsētu un lauku teritoriju sadarbību un solidaritāti;
- pilsētu aglomerātu veidošana, lai stimulētu ekonomisko attīstību, telpisko plānošanu un iedzīvotāju integrēšanu lielākās teritorijās;
- atbalsts neaizsargātām teritorijām (panīkušas lauku teritorijas, kalnu apvidi, pamestie pilsētu rajoni, dažas piekrastes teritorijas) (Managing Across Levels 1997).

Šveicē

Šveicē ir ap 3 tūkst. pašvaldību. Tās pašvaldības, kas darbojas kantonos*, kuros dominē vācu korporatīvais modelis, ir lielākas, bagātākas un stiprākas. Tās pašvaldības, kuras atrodas kantonos, kas seko franču sistēmai, ir mazākas un ne tik spēcīgas.

Dažos vāciski runājošos kantonos ir līdz 5-6 tipu municipalitātes, ieskaitot speciālo mērķu pašvaldības, kamēr dažos franciski runājošos kantonos ir tikai viena tipa – vispārējās (ģenerālās) pašvaldības.

Šveicē kantonu valdība ir noraizējusies par pašvaldību lielumu un iedrošina tās apvienoties.

Šveicē pašvaldību skaits ir samazinājies no 3205 1850.gadā līdz 2867 2003.gadā, tas ir, tikai par 7% 150 gadu laikā. Bet līdzīgi kā daudzās citās valstīs ne kantonu, ne federālā valdība nav tiesīga un spējīga radīt lielākas spēcīgākas administratīvās vienības un tāpēc Šveicē tūlīt aiz Francijas ir mazākās pašvaldības Eiropā (Kubler, Ladner 2003).

Lai kompensētu mazo pašvaldību trūkumus, ir izveidotas to asociācijas un dažāda tipa starpmunicipalitāšu organizācijas. Nākotnē tās var tikt pārvērstas par reģionālām pašaldībām. Daži piemēri (Friburga) jau ir.

Pašvaldības uzrauga:

- prefekti (mazākajā daļā kantonu);
- federālā valdība (Iekšlietu departaments);
- kantonu valdība.

Lai arī katrā kantonā ir savs pašvaldību likums, visos tajos paredzēta liela pašvaldību neatkarība.

Kantoni var organizēt municipalitāšu finanšu auditu. Četrās piektdaļās pašvaldību lēmējvaru veido iedzīvotāju sapulce (asambleja). Lielākajās pilsētās tiešās demokrātijas vietā ir pārstāvniecības demokrātija – vēlētas padomes. Tās ievēl vai nu pēc proporcionalitātes pārstāvniecības vai pēc mažoritārās vēlēšanu sistēmas. Padomes parasti sastāv no 3-9 deputātiem, ievēlētiem uz 4 gadiem. Mēru parasti ievēlē tiešās vēlēšanās. Pat mazās pašvaldībās tas ir pilna darba laika amats.

Šveice ir pasaules rekordiste iedzīvotāju vēlēšanu rīkošanā. No 799 nacionālajiem referendumiem, kas notika visā pasaulē periodā no 1848.gada līdz 1993.gadam, 499 notika Šveicē. Šveices pilsonis tiek uzaicināts piedalīties vēlēšanās vietējā, kantonu un federālajā

* Šveices teritorija ir iedalīta kantonos. Kantoniem ir pavalsts tiesības un sava valdība

līmenī vidēji 30 reizes gadā. Vēlētāju aktivitāte gan ir zema – ap 46% un piedalīšanās ir sociāli stratificēta: "Šveices tiešās demokrātijas koris dzied ar skaidru vidējās un augstākās klases akcentu" (Kubler, Ladner 2003, 144). Vāciski runājošos kantonos tiešā demokrātija ir plašāk izplatīta nekā franciski runājošos kantonos. Līdzīga situācija ir ar Jaunās publiskās pārvaldes ideju īstenošanu, kas Šveicē notiek kopš 1990-tajiem gadiem. Izskaidrojums šeit varētu būt apstāklī, ka vāciski runājošajos kantonos innovācijas tradicionāli atvērtas Vācijai, Apvienotajai Karalistei, Jaunzēlandei, ASV, tas ir valstīm, kurās Jaunā publiskā pārvalde ir populārāka nekā Francijā.

Funkciju sadalījums starp kantoniem un pašvaldībām nebāzējas uz optimizācijas principu, bet gan ir izveidojies vēsturisku, politisku, sociālu, kultūras, etnisku un ģeogrāfisku faktoru rezultātā.

Pašvaldību galvenās funkcijas ir:

- vides aizsardzība;
- ūdens un enerģijas apgāde;
- sabiedriskās kārtības uzturēšana plašā nozīmē (municipālais īpašums, veselība un higiēna, celtniecība, civilā aizsardzība);
- sabiedriskais transports;
- federālās un kantonu valdības deleģēti uzdevumi (piem., reģistru ieviešana);
- policija;
- reģionālā attīstība;
- sociālie pakalpojumi.

Pēdējās trīs funkcijas pašvaldības veic kopā ar kantonu valdību (Managing Across Levels 1997).

Itālijā

Kopš 1971.gada, kad izveidoja reģionu pašvaldības, pašvaldību sistēma Itālijā darbojas 3 līmeņos – reģionu, provinču un vietējā līmenī. Itālijā ir 20 reģionu, 101 province un 8104 vietējās pašvaldības (Managing Across Levels 1997).

Itālijas konstitūcijā ir minēts, ka vietējā līmeņa pašvaldības (municipalitātes), provinces, metropolitena pilsētas un reģioni ir autonomas institūcijas ar saviem statūtiem, varu un funkcijām (Magnier 2003).

Reģionu pašvaldību funkcijas var sadalīt 3 grupās.

Pirmā grupa ietver labklājības pakalpojumus, tādus kā veselības aizsardzība, sociālie pakalpojumi, pieaugušo izglītība, reģionālie transporta pakalpojumi, reģionālās nozīmes muzeji un bibliotēkas.

Otrajā grupā ietilpst ar ekonomisko attīstību saistītās funkcijas: reģionālās nozīmes publiskie darbi, tūrisms, lauksaimniecība, iegūstošā rūpniecība un ceļu uzturēšana.

Trešajā grupā iekļautas funkcijas, kas saistītas ar apkārtējo vidi, tādas kā reģionu attīstības plānošana, mežsaimniecība, floras un faunas aizsardzība, anti-piesārņošanas regulēšana.

No 20 reģionālajām pašvaldībām 5 ir reģioni ar speciālu statūtu, 15 – reģioni ar parasto statūtu. Pirmie veic visu triju grupu funkcijas, otrie – tikai otrās un trešās grupas funkcijas.

Provinču pašvaldību lomai ir tendence samazināties. Šobrīd tās veic tikai dažas obligātās funkcijas: provinces nozīmes ceļu uzturēšanu, tālākās izglītības institūciju ēku un ārpus pedagoģiskā darba personāla uzturēšanu. No brīvprātīgām funkcijām provinču pašvaldības visbiežāk veic ar sportu un rekreāciju saistītās funkcijas.

Visnozīmīgākās ir vietējās pašvaldības. Gandrīz trīs ceturtdaļās no vietējo pašvaldību kopskaita iedzīvotāju skaits ir mazāks par 5 tūkst.

Bez tradicionālām vietējo pašvaldību funkcijām to komercionālie uzņēmumi, galvenokārt lielās pašvaldībās, nodrošina iedzīvotājus ar gāzi un elektrību, lielo pašvaldību pārziņā ir lidlauki un pilsētas transports.

Savukārt mazās pašvaldības nereti izveido pašvaldību apvienības kopīgu funkciju veikšanai.

Kopš 1993.gada vietējo pašvaldību mēru tieši ievēlē iedzīvotāji nevis padomes deputāti kā līdz tam, pašvaldība var paredzēt pilsētas menedžera posteni. Mēra tiešā ievēlēšana nostiprina izpildvaru un sekmē menedžmenta stilu lēmumu pieņemšanā (Managing Across Levels 1997).

Pašvaldību reformu procesā vietējās pašvaldības no pakalpojumu sniedzējām bieži vien kļūst par pakalpojumu organizētājām, iesaistot privāto sektoru. Reformas paredz krasāku izpildvaras un lēmējvaras nodalīšanu. Īstenojot subsidiaritātes principu, vietējās pašvaldības kļūst par publiskās darbības centru ne tikai administratīvajā pārvaldē, bet arī plānošanā un projektēšanā. Vietējo pašvaldību galvenā kompetence ir sociālie pakalpojumi, pilsētu plānošana un ekonomiskā attīstība (Magnier 2003).

Nīderlandē

Pašvaldību sistēma Nīderlandē darbojas divos līmeņos. Pirmo zemāko līmeni veido 647 vietējās pašvaldības (municipalitātes), otro līmeni – 12 provinces (Managing Across Levels 1997). 1950.gadā Nīderlandē bija 1050 municipalitātes. Pakāpeniski to skaits ir samazinājies visai būtiski. Pašvaldību apvienošanās mērķis bija veicināt sociālo un ekonomisko attīstību pašvaldības teritorijā.

Provinču pašvaldībām ir starpnieka loma starp centrālo valdību un municipalitātēm. Šie starpnieka uzdevumi galvenokārt attiecas uz koordināciju un plānošanu tādās jomās, kā labklājība, kultūra, telpiskā plānošana, publiskais dzīvojamais fonds, apkārtējā vide.

Municipalitāšu galvenās funkcijas ir sabiedriskā kārtība, izglītība, pašvaldību dzīvojamais fonds, publiskā veselības aprūpe, sociālā aprūpe, labklājība u.c. (Managing Across Levels 1997).

Provinču un municipalitāšu padomes ievēlē reizi četros gados pēc proporcionālās pārstāvniecības sistēmas. Ikdienas (operatīvo) darbu veic valdes. Tās sastāv no aldermena (pilda valdes priekšsēdētāja funkcijas) un mēra municipalitātēs un no provinču pašvaldības deputātiem un Karalienes kommissionera provinču līmenī. Aldermenus un provinču pašvaldību deputātu pārstāvjus arī ievēlē uz četriem gadiem. Mēru un Karalienes kommissioneru apstiprina centrālā valdība.

1914.gadā, gandrīz simt gadus atpakaļ, Nīderlandes modernās publiskās pārvaldes "garīgais tēvs" Gerrits van Poelje (1884.-1976.) paredzēja tieši vēlēto municipālo padomju kā demokrātisku vietējo pašvaldību galveno institūciju lomas samazināšanos un to pakāpeniskas beigas. Gerrita van Poelje paredzējums pamatojās uz diviem apsvērumiem.

Pirmkārt, nepieciešamība palielināt vietējo pašvaldību pārvaldes efektivitāti un profesionalizāciju samazina daļlaika politiķu – amatieru lomu un pastiprina izpildvaras un vietējo ierēdņu lomu. Otrkārt, iedzīvotāju izglītības līmeņa paaugstināšanās rada iespējas tiešai, efektīvai, demokrātiskai kontrolei pār vietējo publisko pārvaldi. Atbilstoši Gerrita van Poelje uzskatiem funkcionālo (efektivitātes) un demokrātisko prasību kombinēšana padara municipālās padomes par maznozīmīgām institūcijām (Denters, Klok 2003).

Gandrīz simt gadu Gerrita van Poelje paredzējums nepiepildījās. Bet šobrīd viņa uzskati ir ļoti aktuāli, jo Nīderlandes pašvaldībās vērojama izteikta izpildvaras nostiprināšana. Līdz šim dominēja padome. Divu izpildvaras institūciju – valdes un mēra – varu lielā mērā noteica padome. Aldermani ievēlēja padome no deputātu vidus.

Kopš 2002.gada marta visās Nīderlandes pašvaldībās lieto duālistisku modeli, kas nodrošina skaidru atšķirību starp lēmējvaru un pašvaldības administrāciju. Modelis nostiprina mēra un valdes pozīcijas. Padome koncentrējas uz izpildvaras kontroli. Aldermanis vairs nevar būt deputāts, bet viņu tāpat kā iepriekš ievēlē padome (Denters, Klok 2003).

Daudzas vietējās demokrātijas studijas liecina, ka tradicionālā padomes prioritāte gan lēmējvaras, gan administratīvās lietās lielā mērā bija mistika. Pat vietējās politikas veidošanā noteicošā bija izpildvara – lielās pašvaldībās - valde un it īpaši aldermanis, mazās pašvaldībās – mērs. Deputāti būdami daļlaika politiķi – amatieri, vienkārši nav spējīgi būt par vadītājiem modernās liela mēroga pašvaldībās. Jaunos apstākļos deputāti vairāk laika var veltīt attiecībām ar pilsoņiem (pārstāvniecības loma).

Padomes pozīcijām demokrātijas apstākļos ir nevis jāvājinās, bet jāpastiprinās, galvenokārt pastiprinot kontroles funkcijas un uzlabojot pārstāvniecības funkcijas.

Kopš 2002.gada marta vēlēšanām jaunievēlētie padomes deputāti jau no paša sākuma strādā duālistiskās struktūras apstākļos (Denters, Klok 2003).

Nīderlandes pašvaldībās lielu vērību pievērš pašvaldību pārvaldes pilnveidošanai. Populārs ir Tilburgas modelis, kas tiek īstenots kopš divdesmitā gadsimta 80-tajiem gadiem.

Tilburgas modelis paredz:

- jaunās publiskās pārvaldes principu ieviešanu pašvaldību līmenī;
- uzsvaru uz privātā sektora principu izmantošanu;
- pašvaldības funkciju striktu sadalīšanu starp izpildaģentūrām;
- politisko atbildību mēram un padomei;
- līgumu slēgšanu ar izpildaģentūrām;
- orientāciju uz izpildes un citiem rezultatīvajiem rādītājiem, uz rezultātu budžetu.

Tilburgas pieredzi izmanto arī Vācijā, izveidojot "Jaunās vadības modeli" (Wollmann 2003a).

Dānijā

Dānija ir viena no visdecentralizētākajām valstīm Eiropā. Dānijā pašvaldību sistēma darbojas divos līmeņos. Pirmo līmeni veido 275 municipalitātes (vietējās pašvaldības), otro – apgabalu (āmtu, lēņu) līmeni – 14 apgabalu (reģionālās) pašvaldības. Municipalitātes nav pakļautas reģionālajām pašvaldībām. Katram pašvaldību līmenim ir savi uzdevumi, kas noteikti 1991.gadā pieņemtajā pašvaldību likumā. Kopenhāgenas un Frederiksbergas

pašvaldībām ir duāls statuss – tās pilda abu pašvaldību līmeņu funkcijas (Managing Across Levels 1997).

Dānijā pēc administratīvi teritoriālās reformas 20.gadsimta septiņdesmitajos gados nav nevienas vietējās pašvaldības, kurā dzīvotu mazāk par 1 tūkst. cilvēku. Tikai 18 municipalitātēs iedzīvotāju skaits svārstās no 1 tūkst. līdz 5 tūkst., 119 municipalitātēs iedzīvotāju skaits ir robežās no 5 tūkst līdz 10 tūkst., 122 municipalitātēs - no 10 tūkst. līdz 50 tūkst., 16 municipalitātēs dzīvo vairāk nekā 50 tūkst.cilv.

Pirms reformas Dānijā bija 1371 municipalitāte un 25 apgabalu pašvaldības. Tādējādi reformas rezultātā vietējo pašvaldību skaits samazinājās piecas reizes, reģionālo pašvaldību skaits – 1,8 reizes (Managing Across Levels 1997).

Administratīvi teritoriālā reforma balstījās uz principu, ka municipalitātēm jābūt atbildīgām par pamatskolas izglītību (4 tūkst. – 5 tūkst. iedzīvotāju nepieciešami modernas pamatskolas izveidošanai) un apgabalu pašvaldībai – par slimnīcas organizēšanu.

Atbilstoši Dānijas Konstitūcijai centrālā valdība uzrauga pašvaldības, bet šobrīd tā ir visai ierobežota. Plašāku uzraudzību veic apgabalu uzraudzības komitejas, bet arī tikai no pašvaldību pieņemto lēmumu likumības viedokļa. Savukārt apgabalu uzraudzības komiteju darbību kontrolē Dānijas Iekšlietu ministrija.

Pašvaldību budžeta līdzekļu izlietojumu kontrolē iekšējais audits un Vietējo pašvaldību asociācijas Audita departaments. Šādu kontroli uz līguma pamata var veikt arī auditorfirmas. Vietējo un reģionālo pašvaldību padomes ievēl uz četriem gadiem. Padomes priekšsēdētāju ievēl deputāti no sava vidus. Padomes priekšsēdētājs vienlaicīgi ir finanšu komitejas priekšsēdētājs un administrācijas vadītājs.

Vietējās pašvaldības veic plaša spektra pakalpojumus sociālajā, izglītības, tehniskās, vides aizsardzības un kultūras sfērās. To kompetencē ietilpst pamatizglītība, bērnu dārzi, rūpes par veciem cilvēkiem, bibliotēkas, vietējās sporta aktivitātes, nodarbinātība, konkrētie pakalpojumi, vietējie ceļi, sabiedriskais transports.

Reģionālo pašvaldību funkcijās ietilpst sabiedriskais transports, slimnīcas, sociālā aprūpe, vidējā izglītība, reģionālā plānošana, ES struktūrfondu administrēšana, apkārtējās vides aizsardzība, lielceļi (Kragh 2003).

Sadalot funkcijas starp pārvaldes līmeņiem, Dānijā strikti ievēro subsidiaritātes principu, cenšoties pēc iespējas vairāk funkciju veikt zemākajā līmenī tuvāk iedzīvotājiem.

Lai kontrolētu ES programmu izpildi, reģionālajā līmenī izveido pārraudzības komitejas. To sastāvā iekļauj pārstāvjus no darba tirgus, apkārtējās vides institūcijām, pierobežu municipalitātēm, reģionālajiem centriem, vietējo pašvaldību padomēm u.c.

Lai tālāk pilnveidotu publisko pārvaldi un pašvaldību darbību, Dānijā izveidota strukturālā komiteja. Tās galvenie uzdevumi ir izvērtēt vietējo un reģionālo pašvaldību lielumu, pamatojoties uz ģeogrāfiskiem, demogrāfiskiem un esošo funkciju sadales kritērijiem, novērtēt priekšrocības un trūkumus pārejai no divu līmeņu pašvaldību sistēmas uz viena līmeņa pašvaldībām (Kragh 2003).

Dānijas pašvaldību pieredzi plaši izmanto Latvijā, piemēram, sarunu sistēmu starp centrālo valdību un pašvaldībām, pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu, praksi, ka pašvaldības vadītājs vienlaicīgi ir finanšu komitejas priekšsēdētājs, jaukto vietējo pašvaldību apvienošanās metodi (noteiktu periodu brīvprātīgo apvienošanos, beigu periodā - obligāto apvienošanos).

Polijā

1997.gadā pieņemtā Polijas konstitūcija nosaka pašvaldību būtību un statusu un uzsver, ka Polijas politiskā sistēma pamatojas uz subsidiaritātes principu.

Polijā pašvaldību reformas īstenoja 3 galvenos virzienos:

a) 1989./1990.gados pāreja uz tirgus ekonomiku, decentralizācija un demokrātisku pašvaldību izveidošana;

b) ne tik revolucionāras inkrementālas izmaiņas pašvaldību institucionālā vidē;

c) pašvaldību pašreformēšanās vai reformas pašvaldību iekšienē (Swianiewicz 2003b).

1990.gada martā pieņemtais pašvaldību likums noteica tikai reformu galvenos virzienus. Pašvaldības ieguva būtisku autonomiju, bet teritoriālā organizācija palika nemainīga. Administratīvi - teritoriālo reformu īstenoja tikai kopš 1998.gada beigām, izveidojot pašvaldību sistēmu 3 līmeņos.

2002.gada vidū Polijā bija:

2500 municipalitātes (gminas);

315 apgabali un 65 pilsētas ar apgabalu statusu;

16 reģioni (vojevodas) (Swianiewicz 2003b).

Municipalitāšu un apgabalu līmenī pašvaldības ir vienīgās publiskās pārvaldes pārstāves. Reģionālā līmenī ir duāla struktūra – reģionālā pašvaldība un gubernators (vojevods), kuru ieceļ premjerministrs, ar savu administratīvo aparātu. Reģionālās pašvaldības un gubernatora funkcijas ir stingri nodalītas un starp viņiem nav hierarhiskās pakļautības.

Vissvarīgākais ir pirmais – municipalitāšu līmenis, kas veic lielāko daļu decentralizēto funkciju. Tās ir tradicionālās vietējo pašvaldību funkcijas, kas maz atšķiras no citu Eiropas valstu vietējo pašvaldību funkcijām:

- vietējās attīstības plāni;
- vietējie fiziskie ģenerālplāni;
- celtniecības atļauju izsniegšana;
- ūdens apgāde un kanalizācija;
- atkritumu savākšana un izvietošana;
- ielu tīrīšana un apgaismošana;
- parku un apstādījumu uzturēšana;
- centrālapkure;
- vietējie ceļi;
- pilsētas sabiedriskais transports;
- pilsētas apsardze;
- brīvprātīgās ugunsdzēšanas brigādes;
- bērnu dārzi un pamatskolas;
- sociālā aprūpe;
- sociālo māju būvniecība;
- municipālo māju uzturēšana;
- vietējās bibliotēkas, teātri, kultūras institūti;
- civilo aktu reģistrācija (Swianiewicz 2003b, Lompart 2003).

Atšķirībā no vairāku citu Eiropas valstu pašvaldībām Polijā municipalitātes neveic primārās un citas veselības aizsardzības funkcijas.

Otrā līmeņa – apgabalu pašvaldību funkcijas ir šādas:

- apgabalu attīstības plāni;
- būvniecības inspekcijas;
- apgabala ceļu tīkls;
- policija;
- civilā aizsardzība;
- vidusskolas;
- sabiedrības veselība un sanitārija;
- bezdarba samazināšana;
- rūpes pār bezpajumtniekiem;
- zemes reģistrācija un izmantošanas pārraudzība (Swianiewicz 2003b).

Visšaurākās ir reģionu pašvaldību funkcijas: stratēģiskā reģionālā plānošana; reģionālās attīstības kontrakti ar centrālo valdību; plūdu aizsardzība; dažas augstākās izglītības iestādes; reģionālās slimnīcas; reģionālās kultūras iestādes; apkārtējās vides aizsardzība (Swianiewicz 2003b).

Vietējām pašvaldībām ir daudz lielāka fiskālā autonomija nekā apgabalu un reģionu pašvaldībām. Vietējo pašvaldību ieņēmumi lielā mērā veidojas no pašu ieņēmumiem (galvenokārt vietējiem nodokļiem) un dalītiem centrāliem nodokļiem, kamēr apgabalu un reģionu pašvaldības galvenokārt tiek finansētas ar dotācijām.

1997.gada Polijas konstitūcijā noteikta pašvaldību esamība un statuss un uzsvērts, ka Polijas politiskā sistēma balstās uz subsidiaritātes principu. Decentralizācijas panākumi Polijā ir nenoliedzami. Tomēr pašvaldību papildus funkcijas bieži vien tiek finansētas nevis no ieņēmumiem, bet gan no valsts dotācijām. Līdz ar to ir vērojama tendence, ka pašvaldību pašu ieņēmumu īpatsvars samazinās un valsts dotāciju īpatsvars palielinās. Kā negatīvs moments jāatzīmē arī, ka daži jaunie noteikumi ierobežo pašvaldību rīcības brīvību vietējo nodokļu likmju noteikšanā.

Polijā pašvaldību vēlēšanās tiek lietota jauktā sistēma. Pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs 20 tūkst. lieto proporcionālo sistēmu, mazākās pašvaldībās – mažoritāro sistēmu. Pie mažoritārās sistēmas pašvaldības teritorijā izveido vairākus vēlēšanu apgabalus un no katra apgabala ievēlē vienu deputātu.

Lai ekonomētu pašvaldības izdevumus kopš 2002.gada rudens pašvaldību vēlēšanām būtiski samazināts deputātu skaits pašvaldībā, piemēram, pilsētā ar 100 tūkst. iedzīvotājiem tas samazināts no 40 līdz 23, pilsētā ar 500 tūkst. iedzīvotājiem – no 60 līdz 34 (Swianiewicz 2003b).

Polijā īpatnējs bija tas, ka pašvaldību padomju pastāvīgajās komitejās bez deputātiem varēja iekļaut arī speciālistus ārpus padomes (līdz pusei no locekļu kopskaita). Ar 2001.gada aprīļa labojumu vietējo pašvaldību likumā šāda iespēja vairs nav paredzēta. Tagad Polijā līdzīgi kā lielākajā daļā valstu padomes pastāvīgajās komitejās var iesaistīt tikai deputātus.

Pašvaldību reformu procesā Polijā pakāpeniski nostiprinātas izpildvaras un it sevišķi mēra pozīcijas. Sākumā mēra, kas bija valdes priekšsēdētājs, pozīcijas bija ļoti vājas. Mēru tāpat kā visu valdi ievēlēja uz 4 gadiem. Bet jebkurā sesijā viņus varēja atsaukt ar deputātu balsu vienkāršu vairākumu. Līdz ar to izpildvara bija ļoti nestabila. Lai to stiprinātu, tika noteikts, ka atsaukšanai vairs nepietiek ar virs 50% no klātesošo deputātu balsīm, par

atsaukšanu vajadzēja nobalsot vismaz 3/5 no visu deputātu skaita. Tāpat tika noteikts, ka par atsaukšanu vairs nebalso tajā sēdē, kad tā pieprasīta, bet nākošajā ne agrāk kā 30 dienas pēc atsaukšanas pieprasīšanas. Ja deputāti izsaka uzticību mēram vai valdes locekļiem, tad nākošā atsaukšana var tikt pieprasīta ne agrāk kā pēc pusgada.

1997.gadā veiktā analīze parādīja, ka mazās pašvaldībās (ar iedzīvotāju skaitu zem 5000) padome joprojām tika uzskatīta par svarīgāko pašvaldības institūciju, bet lielās pašvaldībās (virs 20 tūkst. iedzīvotāju) dominējošā bija valde.

Daudz revolucionārākas izmaiņas Parlaments pieņēma 2002.gada jūnijā, paredzot, ka sākot ar 2002.gada rudens vietējām vēlēšanām mērus tieši ievēlē iedzīvotāji. Ja neviens no mēra kandidātiem nesaņem virs 50% balsu no balsojošo kopskaita, tad divas nedēļas vēlāk rīko vēlēšanu otro kārtu. Mēra kompetence nostiprināta, rezervējot viņam valdes funkcijas un paredzot viņa atsaukšanu tikai ar vietējā referenduma palīdzību. Uz apgabala un reģionu pašvaldībām iepriekšminētās izmaiņas neattiecas.

Šobrīd Polijā mēra alga ar likumu ir ierobežota. Kamēr šādu ierobežojumu nebija, dažiem mēriem padomes bija noteikušas daudz lielākas algas nekā premjerministram un prezidentam (Swianiewicz 2003b).

Ja 1990-to gadu sākumā pašvaldību reformas Polijā notika visai haotiski un neloģiski, tad pēdējos gados vērojams liels progress (Wollmann, Lankina 2003).

Bez institucionālām reformām, kas notiek no augšas, Polijā raksturīgas arī pašvaldību pašreformas jeb reformas pašvaldības iekšienē, tai skaitā pārvaldes jomā. Polijas pašvaldības, izmantojot progresīvo ārzemju pieredzi, īsteno modernās vadības principus, tai skaitā tādus, kā no vietējās pašvaldības uz vietējo pārvaldi, no publiskās administrācijas uz jauno publisko pārvaldi. Lielākā daļa Polijas pašvaldību ir pieņēmušas pirmo principu, proti, plašāku pārvaldes traktēšanu, kas nozīmē, ka pašvaldības rūpējas par vispārējo labklājību un attīstību pašvaldības teritorijā, ne tikai par pakalpojumiem, par kuriem pašvaldības ir atbildīgas.

Jāuzteic Polijas pašvaldību plašā kooperācija ar nevalstiskām organizācijām un publiskā – privātā partnerība. Sevišķi plaši nevalstiskās organizācijas iesaistītas sociālo pakalpojumu sfērā.

Polijā pašvaldību reformu procesā ir radušās vairākas problēmas, kas jāatrisina tālāko reformu gaitā:

- valstī vairāk uzmanības jāpiegriež reģionālai politikai un plānošanai;
- jāmaina likums par galvaspilsētas Varšavas pašvaldību, paredzot dažu šobrīd eksistējošu pašvaldību sistēmu līmeņu likvidēšanu un organizatorisko struktūru vienkāršošanu;
- pašvaldībās jāievieš civildienesta attiecības;
- dažas vietējās pašvaldības, kas izveidotas 1998.gada vasarā, ekonomiski ir pārāk vājas, lai pildītu visas ar likumu uzliktās funkcijas. Tās jāapvieno ar citām vietējām pašvaldībām;
- valsts pārvaldei jādeliģē lielāka vara pašvaldībām ar nepieciešamo resursu piešķiršanu (Kowalczuk 2000).

Lietuvā

Lietuvā, līdzīgi kā Latvijā un Igaunijā, jau astoņdesmito gadu beigās un deviņdesmito gadu sākumā tika uzsākta reālu pašvaldību atjaunošana. 1990.gada 12.februārī Lietuvas PSR

Augstākā Padome pieņēma likumu par pašvaldību principiem. Kā galvenie pašvaldību principi tika izvirzīti:

- pilsoņu līdzdalība pašvaldību lēmumu pieņemšanā un darbībā;
- pašvaldību lēmējvaras – padomes lomas palielināšana;
- pašvaldību deputātu un darbinieku atbildība un atskaitīšanās vietējiem iedzīvotājiem;
- pašvaldību ekonomiskā neatkarība;
- pašvaldību darbības atklātība;
- sociālā taisnīguma nodrošināšana;
- likumība (Beksta, Petkevicius 2000).

Šie principi vēlāk tika iekļauti likumā par pašvaldībām, kuru pieņēma 1994.gada 7.jūlijā. Deviņdesmito gadu sākumā Lietuvā bija divu līmeņu pašvaldību sistēma. 1995.gadā līdz tam esošās 581 pašvaldības vietā palika tikai 56 pašvaldības. To panāca, likvidējot bijušās pirmā līmeņa pašvaldības un atstājot bijušās otrā līmeņa – rajonu un republikas pilsētu pašvaldības kā vienīgo pašvaldību līmeni. Tā rezultātā pašvaldību skaits samazinājās vairāk nekā 10 reizes. Vienlaicīgi tika izveidoti 10 administratīvie apgabali. Apgabalu līmenī nedarbojas pašvaldības, bet gan dekoncentrētas valsts pārvaldes institūcijas. Šādas administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Lietuvā šobrīd ir otras lielākās (pēc iedzīvotāju skaita) vietējās pašvaldības Eiropā (aiz Apvienotās Karalistes) (Beksta, Petkevicius 2000).

Lai nodrošinātu visnepieciešamāko pakalpojumu sniegšanu tuvāk iedzīvotājiem, vietējo pašvaldību teritorija ir sadalīta iekšējos rajonos. To robežas nereti sakrīt ar bijušo pirmā līmeņa pašvaldību robežām. Šajos iekšējos rajonos izveidota izpildvara, kurā parasti strādā no četriem līdz sešiem darbiniekiem. Viņu funkcijās ietilpst dažādu izziņu sniegšana iedzīvotājiem, vietējo nodevu savākšana, dzimušo un mirušo reģistrācija, atļauju izsniegšana apbedīšanai, kapu uzturēšana, notāra funkciju veikšana, apkārtējās vides aizsardzības kontrole, iedzīvotāju konsultēšana, sakaru nodrošināšana ar pašvaldības centru u.c.

Lietuvā pašvaldību principi ir iekļauti 1992.gadā pieņemtajā Lietuvas Republikas Konstitūcijā. Tajā pašvaldībām atvēlēta speciāla nodaļa "Vietējās pašvaldības un pārvalde".

Administratīvo apgabalu pārvalde īsteno valsts politiku apgabala teritorijā, uzrauga pašvaldību darbību, koordinē valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību sadarbību. Parlamenta ombudsmens uzklausa un izpēta iedzīvotāju sūdzības par pašvaldības pieņemtajiem lēmumiem un darbinieku attieksmi. Valsts kontrole pārbauda valsts budžeta līdzekļu izmantošanu pašvaldībās un analizē pašvaldību budžetu izpildi.

Kopš 1996.gada pašvaldību padomes deputātus ievēl uz trīs gadiem (pirms tam ievēlēja uz diviem gadiem). Deputātu skaits padomē svārstās no 21 līdz 51 atkarībā no iedzīvotāju skaita pašvaldības teritorijā (Beksta, Petkevicius 2000).

Līdz 2003.gadam Lietuvas pašvaldībās bija šāda organizatoriskā struktūra. Padome no deputātu vidus izveidoja valdi, kas bija pašvaldības galvenā izpildvara. Mēru ievēlēja deputāti. Viņš vienlaicīgi bija gan padomes priekšsēdētājs, gan valdes priekšsēdētājs. Valde pēc mēra ieteikuma apstiprinaja pašvaldības administratoru. Viņš vadīja departamentu un citu struktūrvienību darbību (Beksta, Petkevicius 2000).

Kopš 2003.gada labojumiem pašvaldību likumā mēra funkcijas būtiski ir ierobežotas. Viņš vairs nepārstāv izpildvaru, bet ir tikai pašvaldības padomes priekšsēdētājs. Valde vairs neeksistē un tās funkcijas izpilda padome. Vienīgā pašvaldības izpildinstitūcija ir

municipālās administrācijas direktors, kuru apstiprina padome pēc mēra ieteikuma (Information about the Situation of Local Government in Lithuania 2003).

Katra pašvaldība var brīvi izvēlēties, kādas padomes pastāvīgās komitejas veidot. Parasti komiteju skaits svārstās no trīs līdz septiņām.

Pašvaldības padome ievēl revidentu. Viņa galvenais uzdevums ir pārbaudīt pašvaldības budžeta līdzekļu un īpašuma izlietošanas likumību un lietderību (efektivitāti).

Pašvaldību galvenās funkcijas Lietuvā ir:

- pirmsskolas, pamatskolas, vidusskolas, tehniskā un pieaugušo izglītība;
- sociālā aprūpe;
- veselības aprūpe;
- kultūra, atpūta un sports;
- komunālie pakalpojumi;
- apkārtējās vides aizsardzība un higiēna;
- ceļi un sabiedriskais transports;
- teritorijas attīstības plānošana;
- sabiedriskā kārtība un ugunsdrošība;
- civilā aizsardzība u.c. (Beksta, Petkevicius 2000).

Pašvaldību reforma Lietuvā turpinās, un viens no aktuālākajiem uzdevumiem ir palielināt pašvaldību skaitu no 56 līdz 80-90. Prakse ir parādījusi, ka Lietuvā deviņdesmito gadu vidū tika izveidotas pārmērīgi lielas pašvaldības, kas apgrūtina iedzīvotājiem pakalpojumu saņemšanu un iesaistīšanos pašvaldību darbībā. Latvijai no šī piemēra vajadzētu mācīties. Arvien biežāk izskan viedoklis par nepieciešamību dekoncentrēto valsts pārvaldes institūciju vietā apgabalu līmenī izveidot tieši vēlētas reģionālās pašvaldības (Maciejauskiene 2003). Pilnībā atbalstam šādu priekšlikumu, jo vēlētas reģionālās pašvaldības nenoliedzami ir demokrātiskākas un efektīvākas nekā no augšas ieceltas valsts pārvaldes institūcijas.

Igaunijā

Igaunijā, tāpat kā Latvijā un Lietuvā, pirmās demokrātiskās pašvaldību vēlēšanas pēckara periodā notika pēc valsts neatkarības atjaunošanas 1989.gada 10.decembrī. Ar tām tika aizsākta atgriešanās pie reālām pašvaldībām, kādas nebija visā sociālisma periodā. 1990.gada decembrī tika pieņemti pašvaldību reformu principi. Tie lielā mērā balstījās uz Somijas pašvaldību pieredzes izmantošanu. Reformas paredzēja valsts pārvaldes decentralizāciju un pāreju no divu līmeņu pašvaldību sistēmas uz viena līmeņa sistēmu, likvidējot rajonu pašvaldības.

1992.gada jūnijā pieņēma Igaunijas jauno Konstitūciju. Atšķirībā no Latvijas Republikas Satversmes, tajā iekļauti pašvaldību pamatprincipi. 1994.gada 28.septembrī Igaunijas Parlaments ratificēja Eiropas Vietējo pašvaldību hartu. Deviņdesmito gadu otrajā pusē reformu procesā uzsvars tika likts uz atsevišķu pašvaldību funkciju deleģēšanu privātajam sektoram, informācijas sistēmu attīstību, pašvaldību vadīšanas modernizāciju, elastīgākas pašvaldību budžeta sistēmas izveidošanu, administratīvi teritoriālā iedalījuma pilnveidošanu. Kopš 1998.gada rudens atsevišķas pilsētu pašvaldības apvienojas ar apkārtējām lauku pašvaldībām, veidojot lielākas pašvaldības. Šis process vēl turpinās.

Lai arī Igaunijas Konstitūciju pieņēma vairāk nekā divus gadus pirms Eiropas Vietējo pašvaldību hartas ratificēšanas, Konstitūcijā minētie principi ir atvasināti no Eiropas hartas. Konstitūcijā uzsvērts, ka visi vietējie jautājumi jārisina un jāregulē pašvaldībām, kurām jādarbojas neatkarīgi saskaņā ar likumu.

Apgabalu (apriņķu) pārvalde, kas ir centrālās valdības teritoriāli dekoncentrētās institūcijas, veic vietējo pašvaldību uzraudzību (no pašvaldības pieņemto lēmumu likumības viedokļa), konsultēšanu un koordināciju. Tās sadarbojas ar vietējo pašvaldību reģionālajām savienībām, kuru sastāvā iekļauj vietējo pašvaldību mērus un vēl pa vienam deputātam no katras pašvaldības (Maeltsemees 2000).

1999.gada sākumā Igaunijā bija 253 vietējās pašvaldības, tai skaitā 207 lauku pašvaldības un 46 pilsētu pašvaldības. Atbilstoši pašvaldību likumam, gan lauku, gan pilsētu pašvaldības var veidot iekšējos rajonus. Piemēram, Tallinā izveidoti astoņi rajoni. Iekšējo rajonu lēmējvara ir administratīvās padomes. To sastāvā iekļauj pašvaldības deputātus, kas pārstāv attiecīgo rajonu, un atsevišķus deputātu kandidātus, kuri netika ievēlēti pašvaldību padomē (Maeltsemees 2000).

Pašvaldību vēlēšanās var piedalīties Igaunijas pilsoņi, kā arī personas, kas nav Igaunijas pilsoņi, bet, kuri ir dzīvojuši pašvaldības teritorijā vismaz piecus gadus. Taču pēdējos nevar ievēlēt padomē. Padomi ievēlē uz trīs gadiem. Deputātu skaitu padomē nosaka iepriekšējā sasaukuma padome atkarībā no iedzīvotāju skaita pašvaldības teritorijā. Minimālais deputātu skaits ir septiņi.

Pašvaldības padomes priekšsēdētāju ievēl padomes deputāti. Viņa galvenie uzdevumi ir vadīt padomes darbu un pārstāvēt pašvaldību un tās padomi. Atšķirībā no daudzām citām valstīm, Igaunijā pašvaldības padomes priekšsēdētājs vienlaicīgi nevar būt pašvaldības izpildvaras vadītājs – mērs. Arī mēru ievēlē pašvaldības deputāti uz trīs gadiem. Mērs vada pašvaldības augstāko izpildvaru – valdi un administrāciju. Viņa detalizētas funkcijas noteiktas pašvaldības nolikumā. Valdes sastāvu pēc mēra priekšlikuma apstiprina padome.

Igaunijā augstākā un vidējā līmeņa pašvaldības darbinieki ir ierēdņi. Valsts kontrole ir tiesīga pārbaudīt no valsts budžeta pašvaldībām piešķirto līdzekļu izlietošanu centrālās valdības deleģēto funkciju veikšanai.

Pašvaldībām ir tiesības kooperēties, veidot sadarbības apvienības un savienības.

Vietējo pašvaldību kompetencē ir:

- sociālā aprūpe;
- ūdens apgāde un kanalizācija;
- pašvaldību mājokļu uzturēšana un komunālie pakalpojumi;
- fiziskā plānošana;
- sabiedriskais transports;
- ielas un ceļi;
- bērnu dārzi;
- pamatskolas un vidusskolas;
- speciālās skolas;
- bibliotēkas;
- muzeji;
- sporta pasākumi;
- pansionāti;
- veselības aprūpe u.c. (Maeltsemees 2000, Strategy 2001).

Igaunijā, tāpat kā daudzās citās Eiropas valstīs, pašvaldību finanšu resursi ir nepietiekami, lai veiktu tām uzliktās plašās funkcijas pilnībā.

ASV

ASV pašvaldību sistēmas būtiska īpatnība ir, ka tajā bez vispārējām (ģenerālām) pašvaldībām ir izveidoti skolu rajoni un speciālie rajoni, kuriem arī ir pašvaldību statuss. Vispārējās pašvaldības darbojas 2 līmeņos: grāfistu (apgabalu) pašvaldības (augstākais līmenis) un municipalitātes un taunšipi (zemākais līmenis).

ASV ir ap 3 tūkst. grāfistu, ap 19 tūkst. municipalitāšu, ap 17 tūkst. taunšipu, ap 15 tūkst. skolu rajonu, ap 30 tūkst. speciālo rajonu pašvaldību, kopskaitā ap 84 tūkst. pašvaldību (Managing Across Levels 1997).

Speciālie rajoni ir visātrāk augošais pašvaldību tips.

Speciālie rajoni visbiežāk izveidoti, lai veiktu tādas funkcijas, kā ūdens apgāde, kanalizācija u.c. Speciālos rajonus pārvalda valdes, kuras ievēlē vai ieceļ no pastāvīgo iedzīvotāju vidus. Iecelto valžu gadījumos valdes sastāvā iekļauj citu pašvaldību deputātus.

Skolu rajoni ietver pamatskolas un vidējās izglītības iestādes. Skolu rajonu un speciālo rajonu teritorijas dažkārt sakrīt ar municipalitāšu teritorijām, bet bieži vien lielās municipalitāšu teritorijās ir vairāki skolu un speciālie rajoni. Nereti viena skolu vai speciālā rajona teritorijā ir vairākas municipalitātes vai taunšipi.

Taunšipu pašvaldības atrodas lauku teritorijā, municipalitātes – pilsētās. Vairāk nekā pusē no municipalitāšu un taunšipu skaita iedzīvotāju skaits nepārsniedz vienu tūkstoti.

Grāfistu funkcijas ir visai šauras: šerifa iestāde, ugunsdzēsības pakalpojumi, lielceļu un mazo ceļu uzturēšana, transporta organizēšana, teritorijas attīstības plānošana, zemes izmantošanas regulēšana, veselības aizsardzība. Bez tam grāfistes veic arī atsevišķas pavalsts valdības uzliktās funkcijas, piemēram, automašīnu licenču reģistrāciju.

Mazās grāfistes iedzīvotāju ievēlētie deputāti (viņus sauc par komissioneriem) veic ne tikai politikas veidošanu, bet arī nodrošina tās īstenošanu, visbiežāk slēdzot līgumus ar privāto sektoru. Lielās grāfistēs komissioneri ieceļ sekretāru vai menedžeru, kas rekomendē komissioneriem grāfistes pašvaldības politiku un īsteno pieņemtos lēmumus.

Municipalitāšu galvenās funkcijas ir šādas:

- sabiedriskā kārtība;
- ugunsdzēsības pakalpojumi;
- ūdens apgāde un kanalizācija (ja to neveic speciālie rajoni);
- sadzīves atkritumu savākšana un izvietošana;
- pašvaldību mājokļu uzturēšana;
- ceļu un ielu uzturēšana;
- slimnīcu uzturēšana;
- sociālā palīdzība;
- muzeju un mākslas galeriju uzturēšana;
- zemes izmantošanas un celtniecības regulēšana;
- vietējās ekonomikas attīstība;
- teritorijas attīstības plānošana (Managing Across Levels 1997).

Bez tam municipalitātes var veikt atsevišķas brīvprātīgas funkcijas, piemēram, pat izveidot savas universitātes.

Mazākas pašvaldības savā darbībā vadās no pavalsts līmenī pieņemtā pašvaldību likuma, lielām pašvaldībām, piemēram, ar iedzīvotāju skaitu virs 5 tūkst. Teksasas pavalstī ir dotas tiesības pašām izstrādāt un savā darbībā vadīties no "mājas likuma hartas", kas nav pretrunā ar pavalsts pašvaldību likumu. Vairākās pavalstīs šis minimālais iedzīvotāju skaits ir 2 tūkst.

"Mājas likuma hartas" dod pašvaldībām lielāku autonomiju no pavalsts likumdošanas.

Atšķirībā no citām attīstītām valstīm, kurās Jaunā publiskā pārvalde tika ieviesta ar iniciatīvu no augšas – centrālās valdības, ASV valdības jaunizveide sākās vietējo pašvaldību līmenī. Arī šobrīd ASV vietējās pašvaldības turpina īstenot valdības jaunizveides principus, pilnīgo kvalitātes vadību, e-pašvaldības.

Reformu procesā tiek paaugstināta pašvaldību administratīvā kapacitāte (spēja). Amerikāņi uzsver, ka administratīvā spēja ir vairāk kā nauda, tā ir vadības prasme un politiska griba arī.

Pareizs ir apgalvojums, ka, ja kaut kas ir pastāvīgs ASV publiskajā pārvaldē, tad tā ir izmaiņu meklēšana. Izmaiņas organizatoriskajās struktūrās, vadības metodēs un procesos notiek nepārtraukti, pakāpeniski, nevis kampaņveidīgi. Tāpēc publiskās pārvaldes reformas ASV, ieskaitot pašvaldību reformas, var uzskatīt kā piederīgas pie inkrementālā modeļa. Inkrementālais modelis paredz, ka esošā vide nav fundamentāli jāizmaina, ka tā atļauj pakāpeniski pilnveidot pārvaldi.

Faktiski pašvaldību reformas ASV sākās jau pagājušā gadsimta sākumā un turpinās joprojām. Lielāka reformu intensitāte bija vērojama trīsdesmitajos un it sevišķi deviņdesmitajos gados, kad pašvaldības uzsāka valdības jaunizveidi jau pirms tam, kad to uzsāka federālajā un pavalstu līmenī.

Par reformu galvenajiem mērķiem tika noteikta korupcijas samazināšana, pašvaldību darbības efektivitātes palielināšana, demokrātijas palielināšana.

Ir mēģināts noteikt reformu modeļa raksturīgākās iezīmes.

Reformu modelis ietver padome–menedžeris organizācijas formu, bezpartejiskās (mažoritārās) vēlēšanas, deputātu ievēlēšanu no visas pašvaldības teritorijas, pašvaldību vēlēšanu atdalīšanu no pavalsts un nacionālajām vēlēšanām, nopelnu sistēmu, vietējo referendumu organizēšanu, deputātu atsaukšanas sistēmu, skaitliski mazas padomes.

Roberts Bointons pretstata reformu modeli politiskajam modelim (Morgan, England 1996).

Bointona politiskais modelis raksturojas ar "stipra mēra"– padomes organizācijas formu, partejiskām (proporcionālām) vēlēšanām, deputātu ievēlēšanu no speciāliem vēlēšanu apgabaliem, relatīvi lielām padomēm.

Bointona abi modeļi reti izpaužas tīrā formā. Piemēram, 83% padome–menedžeris pilsētu lieto bezpartejisko (mažoritāro) vēlēšanu sistēmu, bet mēra– padome pilsētās to lieto 65%. Padome-menedžeris pilsētās 68% gadījumos deputātus ievēlē no visas pašvaldības teritorijas, bet mēra-padomes pilsētās – 49% gadījumos (Morgan, England 1996).

Lai arī ASV caurmērā pašvaldības ir nelielas, to apvienošana ir visai reta parādība, jo tā notiek praktiski tikai pēc brīvprātības principa un vietējie iedzīvotāji gandrīz vienmēr vēlas, lai vietējā vara no viņiem neattālinātos. Ja apvienojas, tad tās ir vispārējās pašvaldības-grāfistes, pilsētas, taunšipi, ciemati, bet ne speciālie rajoni.

ASV vairāk kā citās valstīs tic, ka pašvaldību organizatoriskās formas ir cieši saistītas ar to darbības efektivitāti. Tāpēc organizatorisko formu pilnveidošana tiek uzskatīta par vienu no reformu prioritārajiem jautājumiem.

ASV raksturojas ar municipālās pārvaldes organizācijas formu dažādību, tur sastopamas visas klasiskās formas: mērs-padome, padome-menedžeris, komisijas pārvalde, pilsētas (lauku municipalitātes) sapulce, izņemot formu padome-valde. Pēdējā netiek lietota tāpēc, ka ASV vietējās padomes pēc deputātu skaita ir mazas (atšķirībā no Eiropas) un tās var pietiekoši bieži sanākt kopā, proti, valde nav nepieciešama.

Forma mērs-padome dalās divās apakšformās atkarībā no mēra tiesībām un lomas attiecībā pret padomi – "vājš mērs"- padome un "stiprs mērs"- padome.

Vēsturiski padomei bija dominējošā loma pilsētas pašvaldībā. Pilsētām augot un pārvaldei kļūstot kompleksākai, arvien vairāk varas koncentrējās izpildvaras (chief executive) rokās. Tagad vairums pašvaldību priekšroku dod "stipra mēra" sistēmai, sevišķi lielās pilsētās.

Mazajās pašvaldībās joprojām populāra paliek "vāja mēra" sistēma. Tā raksturojas ar to, ka:

- padomei pieder gan lēmējvara, gan izpildvara;
- mēra vara ir ierobežota;
- vēlētāji tieši ievēl ne tikai padomi un mēru, bet arī dažas citas amatpersonas, piemēram, policijas priekšnieku, kontrolieri;
- departamentu vadītājus pēc mēra priekšlikuma ieceļ padome;
- izpildvara ir fragmentāra.

"Stipra mēra" forma raksturojas ar to, ka:

- izpildvara šeit nav fragmentāra;
- mēram ir ļoti liela administratīva vara. Viņš ieceļ departamentu vadītājus bez saskaņošanas ar padomi;
- mērs sagatavo un administrē budžetu;
- pašvaldības politiku veido mērs un padome;
- vēlētāji šeit ievēl tikai padomi un mēru;
- mēram ir veto tiesības uz padomes lēmumiem, kuru var atcelt tikai ar 2/3 vai 3/4 no padomes locekļu kopskaita piekrišanu (Morgan, England 1996).

"Stipra mēra" formas trūkums ir, ka mēram vienlaicīgi ir jābūt gan labam politiķim, gan labam administratoram, kā arī, ka iespējami konflikti starp mēru un padomi. Lai likvidētu pirmo trūkumu, pielieto sistēmu, it sevišķi lielās pilsētās, kas paredz, ka mērs ieceļ galveno administratoru (chief administrative officer-CAO). Viņš uzrauga departamentu vadītājus, sagatavo budžetu projektu, koordinē departamentu ikdienas operatīvo darbību. Atšķirībā no menedžera, kas pakļaujas padomei, galvenais administrators pakļaujas tikai mēram.

Padome-menedžeris forma radās ASV 20.gadsimta sākumā, lietojot pašvaldību privātuzņēmumos uzkrāto pieredzi augstas klases profesionāļu vadības un ekonomikas jomā izmantošanā.

Padome-menedžeris forma raksturojas ar to, ka:

- šeit ir skaitliski maza padome (parasti 5-7 deputāti);
- padome ir atbildīga par politikas veidošanu un uzrauga administrāciju;

- padome ieceļ pašvaldības menedžeri, kas ir pilna darba laika profesionālis un ir atbildīgs par pašvaldības operatīvo darbību;
- menedžeris ieceļ departamentu vadītājus bez padomes apstiprināšanas;
- menedžeris sagatavo un administrē pašvaldības budžetu;
- mērs pilda reprezentatīvas funkcijas un nav iesaistīts pašvaldības administratīvajā darbībā;
- gan mērs, gan menedžeris vairāk atbildīgi ir padomes nevis iedzīvotāju priekšā. Savukārt padome nes atbildību iedzīvotāju priekšā gan par lēmējvaras, gan par izpildvaras darbību.

Forma padome-menedžeris ir vispopulārākā pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 25tūkst. līdz 500tūkst. Pašās lielākajās pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs pusmiljona priekšroka tiek dota "stipra mēra"- padomes formai.

Daudz retāk tiek izmantotas municipālās pārvaldes komisijas forma un iedzīvotāju sapulces.

Municipālā pārvaldes komisijas forma tāpat kā formas "padome-menedžeris", ir radusies ASV 20.gadsimta sākumā. Taču, ja sistēmas "padome-menedžeris" prototips bija pārvalde lielās korporācijās, tad komisijas formai prototips bija pārvalde nelielās firmās. Municipālās pārvaldes komisijas forma apvieno vienā orgānā lēmējvaru un izpildvaru. Tipveida variantā iedzīvotāji kopumā no pilsētas ievēl nelielu municipālo komisiju (parasti 5 cilvēku sastāvā), kas vienlaicīgi pilda gan municipalitātes politiskās un stratēģiskās funkcijas, gan veic izpildvaras administratīvo vadību. Katrs komisijas loceklis, t.i., deputāts ir arī municipalitātes departamenta (nodaļas vai vairāku nodaļu) vadītājs. Vienu no komisijas locekļiem iedzīvotāji vai komisijas locekļi ievēl par mēru. Mēra funkcijas ir visai ierobežotas. Komisijas formas zināmā priekšrocība ir, ka personas, kas nosaka municipālās pārvaldes politiku, pašas to realizē dzīvē. Komisijas formas trūkums lielā mērā izriet no minētās priekšrocības un izpaužas tajā apstāklī, ka bieži vien neizdodas vienā personā apvienot labu politiķi un labu administratoru, komisijas locekļiem nereti nav pietiekošas kvalifikācijas un laika, lai operatīvi vadītu izpildaparātu. No mūsdienu pārvaldes skatījuma komisijas forma ir visai neloģiska. Tā sadala municipalitāti 5 mazās karalistēs, kas izslēdz iespēju normāli koordinēt municipālo pārvaldi, padara to haotisku. Tāpēc komisijas forma netiek uzskatīta par perspektīvu.

Loti mazās municipalitātēs lēmējvaras funkcijas vēlētas padomes vietā var veikt iedzīvotāju sapulce, kas ievēl izpildorgānus, pieņem lēmumus, piemēram, par nodokļu iekasēšanu, pilsētas (lauku municipalitātes) apbūvi u.c. Lai arī bieži slavēta kā izcils tiešās demokrātijas piemērs, šī forma pieder pie izzūdošām.

Kā pilsētas (lauku municipalitātes) sapulces formas paveidu var uzskatīt iedzīvotāju pārstāvju sapulci. Tā atšķirībā no klasiskās iedzīvotāju sapulces formas paredz, ka sapulcē var piedalīties nevis visi vēlētāji, bet gan tikai iedzīvotāju izvirzīti pārstāvji. Tāpat kā klasiskai formai, tās galvenais trūkums ir, ka to var realizēt tikai mazās municipalitātēs.

Ap 40% no visām vietējām pašvaldībām (vairāk nekā 30tūkst.) atrodas metro (metropolitena) teritorijās. Tās parasti izveido ap lielām pilsētām un tās aptver virkni pašvaldību. Caurmērā vienā metro teritorijā ir gandrīz 100 vietējo pašvaldību vienību – 22 pilsētas, 40 speciālie rajoni un 18 skolu rajoni (Morgan, England 1996).

Metro decentralizāciju atbalsta zinātnieki, pamatojoties uz publikas izvēles tradīcijām, kas veicina konkurenci publiskajos pakalpojumos.

Decentralizācijai ir šādas priekšrocības:

- pilsoņi parasti augstāk vērtē pakalpojumus, kurus piedāvā mazākas, nevis lielākas vienības;
- mēroga ekonomija ne vienmēr tiek sasniegta ar lielākiem izmēriem, atsevišķi pakalpojumi var būt lētāki mazākās vienībās;
- liela skaita vietējo pašvaldību esamība atvieglo pilsoņiem iesaistīšanos to darbībā.

Metropolitena darbības koordinēšanai ASV visās metropolitena statistiskajās teritorijās izveidotas valdības padomes vai reģionālās plānošanas aģentūras, abas no kurām dažkārt sauc par reģionālajām padomēm. Reģionālās padomes ir brīvprātīgas. Tās nav pašvaldības, jo tās neiekasē nodokļus un tām nav lēmējvaras tiesības.

Reģionālām padomēm ir trīs galvenie uzdevumi:

- sagatavot plānus (pamatā fiziskajai attīstībai : ūdens un kanalizācijas sistēmām, zemes izmantošanai, transporta sistēmām, cieto atkritumu izvietošanai, mazākā mērā – ekonomiskajai attīstībai);
- pārraudzīt subsīdiju izlietošanu;
- sniegt pašvaldībām tehnisko palīdzību, pirmkārt subsīdiju pamatošanai.

Reģionālās padomes līdzekļus saņem no federālās valdības, pavalstīm un pašvaldībām (Morgan, England 1996).

5. TERITORIĀLĀ ATTĪSTĪBA UN PAŠVALDĪBU REFORMAS

5.1. Grūtais ceļš uz demokrātiskām pašvaldībām

Pašvaldību ceļš uz demokrātiju un decentralizāciju ir viļņveidīgs ar pacēlumiem un kritumiem. Tas labi redzams pēc pilsētu pašvaldību likumu izmaiņām Latvijas teritorijā vēsturiskā skatījumā.

1877.gadā pieņemtais pilsētu pašvaldību likums bija visai demokrātisks. Tas paredzēja visai plašas pašvaldību funkcijas un domes pilnvaras. 1892.gadā pieņēma jaunu pilsētu pašvaldību likumu. Pēc tā valdes kā galvenās izpildinstitūcijas un pilsētas galvas funkcijas tika paplašinātas uz domes rēķina. Lai arī valdes locekļus ievēlēja dome, tie daudz lielākā mērā pakļāvās gubernatoram. 1892.gada likums būtiski paplašināja pašvaldību uzraudzības institūciju tiesības. 1917.gadā Krievijas pagaidu valdības laikā pieņēma jaunu daudz liberālāku pašvaldību likumu, no kura pilsētu pašvaldības Latvijā lielā mērā vadījās līdz pat 1930.gadam, kad Saeima pieņēma pilsētu pašvaldību likumu. Atbilstoši 1930.gada likumam domei bija plašas pilnvaras. Pilsētas galvas loma tāpat kā pēc 1917.gada Krievijas pagaidu valdības likuma ievērojami samazinājās, salīdzinot ar 1892.gada likumu (Mucinieks 1938).

Pēc autoritārās valsts varas nodibināšanas 1934.gada 15.maijā pilsētu pašvaldību darbība kļuva mazāk demokrātiska. 1934.gada 25.maijā pieņēma "Likumu par pilsētu pašvaldību darbības ierobežojumiem". Tas noteica, ka 1930.gada pilsētu pašvaldību likums piemērojams ar vairākiem būtiskiem papildu noteikumiem. Svarīgākie no tiem bija:

- pilsētu domju darbība tika apturēta un tās kompetence pārgāja uz pilsētas valdi;
- vēlētie pilsētu galvas mūsdienu mēru priekšteči, valdes un revīzijas komisiju locekļi tika atcelti no amatiem un viņu vietā iekšlietu ministrs iecēla citas amatpersonas;
- pilsētas galvai bija tiesības celt iebildumus pret pilsētas valdes pieņemtajiem lēmumiem, ja viņš uzskatīja, ka tie ir pretlikumīgi vai nav lietderīgi, ziņojot par to Iekšlietu ministrijai;
- pastiprinājās pašvaldību uzraudzība no Iekšlietu ministrijas puses (Mucinieks 1938).

Tā kā pilsētas galva, valdes un revīzijas komisijas locekļi kopš 1934.gada tika iecelti no augšas, bet nevis ievēlēti demokrātiskās vēlēšanās, tad faktiski tā vairs nebija reāla pašvaldība.

Pēc Latvijas okupācijas un iekļaušanas PSRS sastāvā 1940.gadā un vācu okupācijas laikā (1941.-1945.gadā), par reālām pašvaldībām nevarēja būt ne runas. Arī pēckara periodā, kad Latvija bija iekļauta PSRS sastāvā nebija īstu pašvaldību, lai arī formāli iedzīvotāji ievēlēja Tautas deputātu padomes, jo nedemokrātiska bija deputātu kandidātu izvirzīšana vietējām padomēm, tiem vēlēšanās nebija konkurentu un Tautas deputātu padomēm nebija reālas varas.

Demokrātiskākas, salīdzinot ar iepriekšējām, bija 1989.gada decembrī organizētās vietējo padomju vēlēšanas. Pirmo reizi pēckara periodā deputātus ievēlēja uz konkurences principiem. 1990.gada 15.februārī Latvijas PSR Augstākā Padome pieņēma likumu par pilsētu pašvaldībām. Tas lielā mērā balstījās uz 1930.gada pašvaldību likumu. Prakse pierādīja, ka bieži vien pašvaldībās neizdevās normāli sadalīt varu starp padomes un izpildkomitejas priekšsēdētājiem. Tāpēc 1991.gada 24.aprīlī Latvijas Republikas Augstākā

Padome pieņēma jaunu likumu par pilsētu pašvaldībām, kas paredzēja izpildkomiteju likvidēšanu. To vietā izveidoja valdi, kas bija pašvaldības izpildinstitūcija un arī lēmējinstitūcija par mazāksvarīgiem jautājumiem. Padomes priekšsēdētājs vienlaicīgi bija arī valdes priekšsēdētājs. Padome uz savu pilnvaru laiku varēja iecelt izpilddirektoru. Gadījumos, kad izpilddirektora amats netika paredzēts, viņa funkcijas veica padomes priekšsēdētājs.

1994.gada likums "Par pašvaldībām" vairs neparedz valdes kā galvenās izpildvaras izveidošanu. Papildinājums likumā nosaka, ka vietējās pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs 5000 izpilddirektora amats ir obligāts. Šāds lēmums veicina lēmējvaras un izpildvaras nodalīšanu. Šāda municipālās pārvaldes forma saukta "padome-menedžeris" forma ir populāra ASV, Kanādā, kā arī vairākās Rietumeiropas valstīs.

5.2 Reformu saturs un Eiropas vietējo pašvaldību hartas principu īstenošana Latvijā

Neatkarību atjaunojusī Latvijas Republika mantojumā saņēma pašvaldību sistēmu, kas veidojusies dažādās valsts iekārtās un sākusi jau mainīties demokrātijas virzienā. Pēc izmaiņām un uzlabojumiem neatkarības pirmajos gados, 1993.gada 28.septembrī Ministru kabinets apstiprināja "Latvijas Republikas pašvaldību reformu koncepciju". Pašvaldību reformas ir publiskās pārvaldes reformas sastāvdaļa.

Pašvaldību reformu izvirzītais mērķis bija un, reformām turpinoties, ir sakārtot vietējās publiskās pārvaldes sistēmu, lai tuvinātu pārvaldi iedzīvotājiem. Kā reformu galvenie uzdevumi izvirzīti valsts varas demokratizācija un decentralizācija, pašvaldību atbildības palielināšana par to pārziņā nodoto funkciju izpildi, iedzīvotājiem sniedzamo pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, kā arī plaša iedzīvotāju iesaistīšana pašvaldību darbā.

Pašvaldību reformu virzieni bija un ir noteikti atbilstoši aktuālākajām pašvaldību sistēmas problēmām, un reformas koncepcija paredzēja: juridisko reformu, pašvaldību īpašumtiesību sakārtošanu, teritoriālo reformu, vietējā budžeta sistēmas pilnveidošanu, funkciju sadali starp valdību un pašvaldībām un starp dažāda līmeņa pašvaldībām, pašvaldību deputātu un darbinieku izglītības sistēmas izveidošanu, valdības un pašvaldību sarunu sistēmas radīšanu.

Lai arī reformas uzsākot, Latvijas Republika vēl nebija ratificējusi Eiropas vietējo pašvaldību hartu (pieņemta 1985.gada 15.oktobrī, Eiropas Padomē, Strasbūrā), starptautiskajā dokumentā noteiktie principi bija atzīti par reformas pamatprincipiem. Tie paredz valsts varas un pārvaldes demokratizāciju un decentralizāciju, pašvaldību patstāvību, pašvaldību īpašuma un privātīpašuma attīstību, vietējā budžeta neatkarību u.c.

Vairums pasākumu no pašvaldību reformu koncepcijā paredzētā jau ir veikti. Ir sagatavoti un pieņemti vairāki svarīgi likumi, kas nosaka pašvaldību juridisko statusu, (likums "Par pašvaldībām" (pieņemts 1994.gada 19.maijā), "Pilsētas domes, rajona padomes un pagasta padomes vēlēšanu likums" (pieņemts 1994.gada 13.janvārī) u.c.); noteikta funkciju sadale starp pašvaldību veidiem, kā arī starp pašvaldībām un centrālo valdību; nodalīts un likumdošanā nostiprināts pašvaldības īpašums; izveidota neatkarīga pašvaldību budžeta veidošanas kārtība un izveidota un ieviesta pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma; izveidota un darbojas sarunu sistēma starp Ministru kabinetu un pašvaldībām; radīta

pašvaldību deputātu un darbinieku apmācību sistēma; uzsākta pašvaldību informācijas sistēmu izveidošana, notiek administratīvi teritoriālā reforma.

Būtiska nozīme pašvaldību sistēmas attīstībā ir Eiropas vietējo pašvaldību hartas ratificēšanai Latvijā. Eiropas vietējo pašvaldību hartas galvenais mērķis ir vietējo pašvaldību aizsardzība un nostiprināšana dažādās Eiropas valstīs, balstoties uz demokrātijas, varas decentralizācijas un subsidiaritātes principiem.

Sākotnēji 1996.gada februārī Latvija pievienojās 26 no 30 Eiropas hartas punktiem. 1999.gada aprīlī Saeima pieņēma likumu par pievienošanos vēl trim punktiem. Tādējādi Latvija šobrīd nav pievienojusies tikai vienam hartas punktam – par pašvaldību brīvu pieeju nacionālajam kapitāla tirgum, lai varētu izdarīt aizņēmumus kapitālieguldījumu finansēšanai. Latvija ir starp 35 no 43 Eiropas Padomes valstīm, kas ir ratificējušas Eiropas hartu.

Līdz brīdim kad, tiks pieņemta Eiropas reģionālo pašvaldību harta, Eiropas vietējo pašvaldību harta attiecas uz visu līmeņu pašvaldībām.

Kaut gan Latvija nav ratificējusi tikai vienu Eiropas hartas punktu, tomēr praksē netiek ievēroti vairāki dokumentā paredzētie principi. Arī daļa pašvaldību reformu koncepcijā paredzētā joprojām ir aktuāla un nepamatoti atstāta novārtā.

Eiropas hartā teikts, ka pašvaldību principam, tai skaitā kompetencei un atbildībai, jābūt atzītam valsts likumdošanā, un, kur iespējams, konstitūcijā. Daudzās valstīs arī mūsu kaimiņu valstīs Igaunijā un Lietuvā, noteikumi par pašvaldībām iekļauti valsts konstitūcijā. Tā kā Satversmē nav iekļauti pašvaldību principi, tā joprojām ir aktuāla pašvaldību reformu daļa.

Eiropas harta nosaka, ka pašvaldību deputātus ievēl brīvās, aizklātās, tiešās, vienlīdzīgās, vispārējās vēlēšanās. Ja attiecībā uz pilsētu un novadu domju un pagastu padomju vēlēšanām šīs prasības tiek ievērotas, tad rajonu padomes kopš 1997.gada netiek ievēlētas tiešās vēlēšanās, bet tajās automātiski iekļauj rajona pilsētu un novadu domju un pagastu padomju priekšsēdētājus. Rietumvalstu un arī Latvijas pieredze liecina, ka pašvaldību deputātu vienlaicīga darbošanās divu līmeņu padomēs (domēs) sevi neattaisno.

Sakarā ar pašvaldībām nepietiekamajiem finanšu resursiem ir grūtības īstenot Eiropas hartas prasības par pašvaldību nokomplektēšanu ar augstas klases darbiniekiem, par atbilstošu mācību un darba samaksas, kā arī karjeras nodrošināšanu.

Visgrūtāk ir īstenot prasību par pašvaldību finanšu resursiem un it sevišķi ar prasību izpildi, kas nosaka, ka pašvaldību finanšu resursiem ir jābūt samērojamiem ar to atbildību (pienākumiem), kas pašvaldībām noteiktas konstitūcijā vai likumā. Īstenojot decentralizācijas un subsidiaritātes principus, Latvijas pilsētu, pagastu un novadu pašvaldību pastāvīgās funkcijas, kas noteiktas ar likumu "Par pašvaldībām", ir visai plašas un tās maz atšķiras no Rietumeiropas valstu pirmā līmeņa pašvaldību funkcijām. Bet finanšu resursi šo funkciju veikšanai ir ļoti atšķirīgi.

Eiropas harta nosaka, ka vismaz daļa no pašvaldību finanšu resursiem ir jāiegūst no vietējiem nodokļiem un nodevām, kuru likmes pašvaldībām ir tiesības noteikt likumā paredzētajās robežās. Lai arī likumā "Par pašvaldībām" ir noteikts, ka pašvaldībām noteiktajā kārtībā ir tiesības ieviest vietējās nodevas un noteikt to apmērus, lemt par nodokļu likmēm un atbrīvošanu no nodokļa maksāšanas, šī prasība īstenojas tikai daļēji. Šobrīd Latvijas likumdošanā neviens nodoklis nav noteikts kā pašvaldību nodoklis (visi ir valsts nodokļi un pašvaldībām paredzēti atskaitījumi no valsts nodokļiem). Vienīgais nodoklis, ko

pašvaldības administrē, un ko var uzskatīt par vietējo nodokli ir nekustamā īpašuma nodoklis. Taču pašvaldības tiesīgas lemt tikai par šī nodokļa atlaižu piešķiršanu.

Eiropas harta paredz ieviest finanšu izlīdzināšanas sistēmu vai līdzvērtīgus pasākumus, lai palīdzētu finansiāli vājākajām pašvaldībām. Latvijā šāda sistēma ir ieviesta. Saprotama ir finansiālajā ziņā stiprāko pašvaldību (donoru) nepatika pret izlīdzināšanas sistēmu, taču šāda solidaritāte (bet ne nivelēšana) pašvaldību starpā ir objektīva un izplatīta daudzās valstīs.

Netiek pildīta hartas prasība, ka pašvaldībām piešķirtām dotācijām nevajadzētu būt paredzētām konkrētiem mērķiem un tām nevajadzētu iespaidot pašvaldību patstāvību. Latvijas pašvaldību budžeta ieņēmumu struktūrā mērķdotāciju īpatsvars ik gadus ir ievērojami lielāks nekā dotāciju īpatsvars.

Pašvaldību sistēmas attīstībā svarīgi ir nodrošināt visu Eiropas hartas principu ievērošanu un īstenošanu.

5.3. Pašvaldību pienākumi, tiesības un iespējas

Tuvāk iedzīvotājiem

Viens no Latvijas pašvaldību reformu uzdevumiem ir funkciju sadale starp valdību un pašvaldībām, kā arī starp dažāda līmeņa pašvaldībām. Visās valstīs vienmēr ir bijis aktuāls jautājums par racionālu funkciju sadali. Pašvaldību kompetence, ko vislabāk raksturo pašvaldību veicamo funkciju plašums, nosaka decentralizācijas stāvokli valstī un pašvaldību stiprumu.

Viens no svarīgākajiem decentralizāciju veicinošiem vadības principiem ir subsidiaritātes princips. Tas nosaka, ka katru funkciju jācenšas izpildīt pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī (tuvāk iedzīvotājiem). Subsidiaritātes principu paredz arī Eiropas vietējo pašvaldību harta. Eiropas harta paredz arī ekskluzīvu atbildības sadalījuma principu - vietējās varas iestādēm dotai varai jābūt pilnīgai un vienīgai. Tikai tādā gadījumā pašvaldība var uzņemties pilnu politisko atbildību. Turpretī, ja vara ir dalīta, tad iedzīvotājiem grūti paskaidrot, kāpēc jautājumi tiek īstenoti neapmierinoši. Cits hartas princips - vietējās varas iestādēm ir jādod tiesības pēc savas iniciatīvas likuma robežās nodarboties ar jebkuru jautājumu, izņemot ar tiem, kuri ietilpst citu institūciju kompetencē. Harta paredz pašvaldības reālas iespējas darboties savu iedzīvotāju interesēs.

Bez Eiropas hartā atzīmētiem funkciju sadales principiem būtiski ir vēl šādi principi. Lietas, kur jāzina vietējā specifika, ir jādecentralizē; savā starpā saistīti jautājumi jārisina vienā un tajā pašā pārvaldes līmenī.

Uzreiz pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, vēl pirms pašvaldību reformu koncepcijas pieņemšanas, gan arī vēlāk pašvaldību pārziņā ir nodots plašs funkciju klāsts. Pašvaldību funkciju grupējums atbilstoši likumam "Par pašvaldībām" atspoguļots 5.1.tabulā.

Noteicošās ir pašvaldību obligātās pastāvīgās funkcijas, kas noteiktas likumā "Par pašvaldībām". Likumā ir noteiktas 20 obligātās pastāvīgās funkcijas pilsētu, novadu un pagastu pašvaldībām un 4 obligātās pastāvīgās funkcijas rajonu pašvaldībām. Jāatzīmē, ka likumā noteikto obligāto pastāvīgo funkciju uzskaitījums ir stipri nekonsekvents. Ir funkcijas, kuras ietver ļoti plašu darbību, piemēram, organizēt komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana;

5.1.tabula. **Pašvaldību funkciju grupējums**

Funkciju grupa (veids)	Funkcijas izpildes juridiskais pamats	Atbildīgais	Finansēšanas avots
1.Obligātās funkcijas			
1.1. Pastāvīgās	Likums "Par pašvaldībām"	Pašvaldība	Pašvaldības budžets
1.2. Uz laiku nodotās funkcijas	Citi likumi	Pašvaldība	Papildu finansēšanas avoti jānosaka likumā
1.3. Valsts pārvaldes funkcijas	Likumi vai Ministru kabineta noteikumi	Valsts pārvaldes iestāde, kura attiecīgo funkciju nodevusi pašvaldībai	Valsts pārvaldes iestādes budžets
1.4. Vienreizēji uzdevumi	Ministru kabineta lēmums (rīkojums)	Pašvaldība	Ministru kabinets vai pašvaldības budžets
2.Citu pašvaldību kompetencē ietilpstošas funkcijas	Līgums starp pašvaldībām	Pašvaldība, kura attiecīgo funkciju nodevusi citai pašvaldībai	Finansēšanas avots jānosaka līgumā
3. Brīvprātīgās funkcijas (iniciatīvas)	Domes (padomes) lēmums	Pašvaldība	Pašvaldības budžets

notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana), un ir, salīdzinoši šauras funkcijas, piemēram, veikt civilstāvokļa aktu reģistrāciju; veikt attiecīgajā administratīvajā teritorijā dzīvojošo bērnu uzskaiti. Tāpat ir ļoti konkrētas funkcijas, piemēram, iepriekšminētās, bet ir arī ļoti vispārīgas funkcijas, piemēram, sekmēt uzņēmējdarbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu.

Likumā noteiktais funkciju uzskaitījums nedod priekšstatu par šo funkciju izpildes ekskluzivitāti. Latvijā reāli ekskluzīvu pašvaldību funkciju ir ļoti maz. Likumā ierakstīts noteikums, ka, nododot pašvaldībām jaunas pastāvīgas funkcijas, vienlaikus jānosaka jauni ienākumu avoti, ja funkciju izpilde saistīta ar izdevumu palielināšanos. Praksē šis noteikums bieži netiek ievērots.

Ieskats par pienākumu izpildi

Nav viegli novērtēt dažādu pašvaldību funkciju reālo izpildi, jo no vienas puses ir atbilstošie likumdošanas un citi normatīvie akti, un no otras puses – katras pašvaldības funkciju izpildes nodrošināšanas iespējas un to reālā nepieciešamība.

Ieskatu par pašvaldību funkciju izpildes kvantitatīvu novērtējumu dod četros Latvijas rajonos (Ventspils, Jelgavas, Rēzeknes un Valmieras) administratīvi teritoriālās reformas gaitā 1999.gadā veikto administratīvo teritoriju izpēšu rezultāti. Izvērtējot gan likumā "Par pašvaldībām" noteiktās funkcijas, gan Administratīvi teritoriālās reformas padomes apstiprinātajā administratīvo teritoriju izpētes metodikā izdalītās funkcijas, tās tika sagrupētas divās daļās: pakalpojumi un administratīvās funkcijas. Pakalpojumos ieslēgtas tās funkcijas, kas sniedz tiešus pakalpojumus iedzīvotājiem. Administratīvās funkcijās iekļautas funkcijas, kuru uzdevums ir nodrošināt administratīvās procedūras, likumā paredzēto institūciju izveidošanu un to darbības nodrošināšanu. Atbilstoši šim dalījumam attiecīgo rajonu vietējām pašvaldībām tika lūgts aizpildīt divas atbilstošas anketas. Jāatzīmē, ka respondenti funkciju neizpildi atzīmēja arī gadījumos, kad tā tiek veikta nepilnīgi vai nepietiekošā kvalitātē.

Kopumā neviena funkcija (ne pakalpojumi, ne administratīvās) netika veikta simtprocentīgi visās pašvaldībās, atsevišķos rajonos gan. Visaugstākais izpildes līmenis bija šādiem pakalpojumiem: ūdens apgāde, notekūdeņu attīrīšana, pamatizglītības nodrošināšana, ceļu, ielu, laukumu ierīkošana un uzturēšana, sadzīves atkritumu savākšana un novadīšana (to veic 90% un vairāk pašvaldību). Savukārt viszemākais izpildes līmenis bija šādiem pakalpojumiem: sadzīves atkritumu pārstrāde, bezpajumtnieku naktsmītņu nodrošināšana, žūpības un netiklības apkarošana, municipālās policijas uzturēšana (mazāk par 30%). No 32 izdalītiem pakalpojumiem gandrīz trešā daļā (10) tika pildīta mazāk nekā pusē pašvaldību. Salīdzinoši zemais pakalpojumu izpildes līmenis izskaidrojams ar to, ka ne visās, it sevišķi mazās pašvaldībās, attiecīgā funkcija ir objektīvi nepieciešama (piemēram, bezpajumtnieku naktsmītnes). Tomēr galvenais cēlonis ir nepietiekamie finanšu resursi pakalpojumu izpildei un dažkārt arī kvalificēta personāla trūkums.

Administratīvo funkciju izpildes līmenis, salīdzinot ar pakalpojumu izpildi, bija ievērojami augstāks. Jebkuru no 32 izdalīajām administratīvajām funkcijām nodrošināja vismaz puse pašvaldību. Kopumā visaugstākais izpildes līmenis (90% un vairāk) bija šādām administratīvajām funkcijām: civilstāvokļa aktu reģistrēšana, dokumentu saglabāšana līdz nodošanai valsts arhīvā, iedzīvotāju pastāvīgās dzīves vietas reģistrācija, pašvaldības īpašuma privatizācija, dzīvokļu privatizācija, pašvaldību darba revīzija, informācijas savākšana un sniegšana valsts statistikai. Vismazāk pildītās administratīvās funkcijas bija detālplānojuma izstrādāšana, pretplūdu pasākumu nodrošināšana, publiskā lietošanā esošo mežu un ūdeņu kontrole (50-60%). Pēdējo minēto funkciju zemais izpildes līmenis daļēji izskaidrojams ar atsevišķu pašvaldību ģeogrāfiskām īpatnībām.

5.4. Administratīvi teritoriālā reforma

Reformas gaita

2004.gada sākumā Latvijā bija 562 pašvaldības – 26 rajonu, 7 republikas pilsētu, 57 rajonu pilsētu, 454 pagastu un 18 novadu pašvaldības. Novados ir jaunas pašvaldības. Novads veidots apvienojoties vairākām pašvaldībām. Latvijā pašvaldību sistēma izveidota divos teritoriālos līmeņos – pirmo jeb vietējo pašvaldību līmeni veido visas pilsētas, pagasti, novadi (kopā 542 pašvaldības), otro līmeni veido rajoni un republikas pilsētas (kopā 33 pašvaldības). Septiņas republikas pilsētas ir iekļautas abos pašvaldību sistēmas līmeņos.

Galvenais pašvaldības darba adresāts un reizē pašvaldības pastāvēšanas priekšnoteikums ir iedzīvotāji. Salīdzinot lielo pašvaldību skaitu ar nelielo valsts iedzīvotāju skaitu (2,33 miljoni 2003.gada sākumā), Latvijā pēc iedzīvotāju skaita caurmērā ir mazas pašvaldības - vidēji vienā pašvaldībā dzīvo 4,3 tūkstoši cilvēku. Tikai dažās Eiropas valstīs tās ir vēl mazākas, piemēram, Francijā (1,5 tūkstoši), Šveicē (2,1 tūkstoši), Austrijā (3,3 tūkstoši), bet lielākajā daļā valstu tās ir lielākas, piemēram, Igaunijā (6,2 tūkstoši), Norvēģijā (9,0 tūkstoši), Dānijā (18,8 tūkstoši), Zviedrijā (30,0 tūkstoši), Lietuvā (67,0 tūkstoši), Anglijā (118,4 tūkstoši).

Latvijas pašvaldības pēc iedzīvotāju skaita ir ļoti atšķirīgas. Pēc CSP datiem 2003.gada sākumā Latvijas lielākajā pašvaldībā Rīgā dzīvoja 739232 iedzīvotāji (jeb 32% valsts iedzīvotāju), bet mazākajā pašvaldībā Kalncempju pagastā - 348 iedzīvotāji. Arī viena pašvaldību veida ietvaros ir ievērojamas atšķirības. Tā: republikas pilsētu grupā lielākā ir

Rīga (739232), mazākā - Rēzekne (37777); rajona pilsētu grupā lielākās ir Jēkabpils (27188) un Valmiera (27445), mazākā - Subate (1242); pagastu grupā lielākais ir Ķekavas pagasts (11553), mazākais – Kalncempju pagasts (348). Vienā trešdaļā Latvijas pašvaldību iedzīvotāju skaits ir mazāks par tūkstoti. Taču visu vietējo pašvaldību kompetence ir vienāda, tām visām jānodrošina likumdošanā noteiktās pašvaldību funkcijas.

Divdesmitā gadsimta otrajā pusē daudzas Eiropas valstis ir veikušas racionālu pašvaldības lieluma meklējumus, kas saistītai ar pašvaldību kompetences noteikšanu. Pašvaldību reformu rezultātā periodā no 1952. līdz 1992.gadam vairākās Eiropas valstīs tika izveidotas lielākas pašvaldības un attiecīgi dažādās valstīs samazinājās pašvaldību skaits: Zviedrijā - par 87%, Dānijā – par 80%, Beļģijā – par 78%, Lielbritānijā – par 76%, Vācijā – par 67%, Austrijā – par 42%, Norvēģijā – par 41%, Nīderlandē – par 36% (The Size of Municipalities 1995).

Arī Latvijā pēc neatkarības atgūšanas mantojumā saņemtais administratīvi teritoriālais dalījums nebija atbilstošs mūsdienu prasībām – tas nav piemērots izmainītajai saimnieciskajai struktūrai, dzīves veidam, informācijas tehnoloģiju attīstībai u.c., tas nenodrošina pašvaldībām uzticēto funkciju izpildi, rada jau tā nepietiekošo pašvaldību resursu sadrumstalotību un līdz ar to neracionālu to izmantošanu. Tāpēc jau 1993.gadā pieņemtā Pašvaldību reformu koncepcija paredzēja teritoriālās reformas īstenošanu. Taču tikai 1998.gada 21.oktobrī tika pieņemts "Administratīvi teritoriālās reformas likums". Līdz likuma pieņemšanai visasaktivitātes administratīvi teritoriālā reformas jomā cieta neveiksmi, jo sagatavotie teritoriālā dalījuma projekti bāzējās uz piespiedu metodi, administratīvi teritoriālā iedalījuma variantu izstrāde notika pārmēru centralizēti, nenotika pašvaldību un iedzīvotāju iesaistīšana projektu izstrādē.

Atbilstoši likumam administratīvi teritoriālās reformas mērķis ir izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvās teritorijas ar vietējām un reģionālām pašvaldībām, kas spēj nodrošināt kvalitatīvus pakalpojumus iedzīvotājiem.

Likums un tam sekojošie normatīvie akti detalizēti nosaka vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas gaitu. Likumā paredzēts, ka reformas ietvaros notiek administratīvo teritoriju izpēte, pagastu un pilsētu apvienošanās (sadarbības) projektu sagatavošana un pagastu un pilsētu apvienošanās (sadarbības) projektu realizācija.

Šādi reformas pasākumi novērš iepriekšējos reformas īstenošanas mēģinājumos pieļautās kļūdas. Administratīvo teritoriju izpētes gaitā, kas tika pabeigta līdz 2001.gadam, tika iesaistītas visas vietējās pašvaldības un notika iedzīvotāju aptaujas. Arī apvienošanās projektu izstrāde, kas turpinās šobrīd, nevar notikt bez aktīvas pašvaldību pārstāvju līdzdalības un bez tam obligāta ir šo projektu sabiedriskā apspriešana. Līdz ar to šāda reformas gaita liek reizēm atzīt par nepamatotiem pret reformas īstenotājiem izskanējušos pārmetumus, ka reformas procesā netiek ievērots Eiropas hartas princips, kas nosaka, ka vietējās varas teritoriju robežu izmaiņas nav atļauts izdarīt bez iepriekšējas konsultēšanās ar attiecīgo vietējo varu vai, kur tas likumīgi atļauts - pēc iespējas ar referenduma palīdzību. Tā kā Latvijas Republikas likumdošana neparedz vietējo referendumu rīkošanu, tad pašvaldību piedalīšanos izpētes un projektu sagatavošanas procesos var uzskatīt par konsultēšanos.

Atbilstoši likumam vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālā reforma Latvijā tiek īstenota 2 posmos:

- pēc vietējo pašvaldību iniciatīvas – līdz 2003.gada 31.decembrim;

• pēc atbildīgās ministrijas izstrādātiem projektiem – no 2004.gada 1.janvāra līdz 2004.gada 30.novembrim.

Šādu reformas metodi var uzskatīt par jauktu brīvprātīgas un piespiedu apvienošanas metodi un pamatoti var atzīt par salīdzinoši demokrātisku. Citu valstu pieredze ir pierādījusi, ka, paredzot tikai brīvprātīgu apvienošanos, reforma praktiski netiek īstenota un tā var ilgt gadu desmitiem. Latvijas likumā paredzētie pieci gadi brīvprātīgas apvienošanās īstenošanai ir salīdzinoši garš laika posms, un pašvaldību iniciatīva var izpausties, pašvaldībām pašām nosakot racionālas pašvaldību apvienošanās grupas. Obligātās pašvaldību apvienošanās posms reformas nobeigumā nepieciešams, lai reforma nebūtu mūžīga. Saskaņā ar esošo pašvaldību teritoriālās reformas modeli pašvaldību brīvā izvēle izpaužas nevis jautājumā "Vai apvienoties?", bet gan jautājumā – "Ar ko, kā apvienoties?"

Ar sadarbošanos vien nepietiek

Kā savdabīgs likuma pieņemšanas kompromiss juridiski neskaidrā statusā "Administratīvi teritoriālās reformas likums" paredz pašvaldību sadarbību. Sākuma posmā pēc likuma pieņemšanas sadarbību daudzas pašvaldības uzskatīja, kā apvienošanās alternatīvu. Tā, piemēram, līderu aptauja (1999.g.), kurā gandrīz visi līderi (96%) atbalsta pašvaldību sadarbību ar kaimiņu pašvaldībām, liecināja, ka 40% līderu domā, ka pašvaldību sadarbība spēj aizvietot pašvaldību apvienošanos, bet 32% šim viedoklim nepiekrita (Vanags, Seimuškāne, Vilka 2001b).

To, ka sadarbība nav administratīvi teritoriālās reformas rezultāts, rāda likumam sekojošie Ministru kabineta noteikumi, kas par sadarbības īstenošanu līdz 2003.gada beigām paredzēja vienreizēju dotāciju 1% apmērā no sadarbību īstenojošo pašvaldību budžetu kopsummas, no kā atskaitītas mērķdotācijas, pretstatā paredzētajai dotācijai 5-3% apmērā par apvienošanās īstenošanu.

Reformai tuvinoties noslēgumam attieksme pret pašvaldību sadarbību ir mainījusies. Tikai dažas sadarbības apvienības ir izmantojušas iespēju saņemt vienreizējo dotāciju. Pašvaldības atbalsta sadarbību, bet vairs ne administratīvi teritoriālās reformas kontekstā. Prakse ir pierādījusi, ka sadarbība var būt kā solis uz apvienošanos potenciālo novadu grupās vai kā kopīgas darbības izmēģinājums. Sadarbības trūkumi salīdzinājumā ar apvienošanos jeb vienotas pašvaldības izveidošanu ir:

- sarežģīts, darbietilpīgs un parasti lēns sadarbības vadības un koordinācijas process;
- grūts kopīga budžeta veidošanas process;
- iespējama pārvaldes izdevumu palielināšanās;
- pretrunas starp sadarbības partneriem (piemēram, attiecība uz savstarpējiem norēķiniem).

Tai pat laikā atsevišķu funkciju veikšanā sadarbība būs lietderīga arī starp jaunajām pašvaldībām.

Kāpēc jāapvienojas

Pašvaldību administratīvo teritoriju izpētes un to apkopojums, kā arī jau izstrādātie pašvaldību apvienošanās projekti pamato lielāku (pēc iedzīvotāju skaita) pašvaldību veidošanas nepieciešamību.

- Mazas pašvaldības nevar nodrošināt lēmējvaras un izpildvaras atdalīšanu.

Tā kā likums "Par pašvaldībām" tādu iespēju pieļauj, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 5000, izpilddirektora pienākumus visbiežāk veic pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētājs, bez tam priekšsēdētājs nereti veic arī citus ar šiem amatiem nesaistītus pienākumus. Un vēl jāņem vērā, ka priekšsēdētājs ir arī attiecīgās rajona padomes loceklis.

- Mazās pašvaldībās ir salīdzinoši augsts pārvaldes izdevumu īpatsvars, bet pretstatā tam zema administratīvā kapacitāte.

Rajonu izpētes dati liecina, ka nelielās pašvaldībās pārvaldes izdevumu īpatsvars pašvaldības budžeta izdevumos nereti pārsniedz 20%, kas ir divreiz vairāk nekā caurmērā valstī. Tai pat laikā šajās pašvaldībās nav tādi speciālisti kā juristi, ekonomisti, finansisti, personāla speciālisti, teritorijas un attīstības plānotāji, projektu vadītāji. Tradicionālajos pašvaldības amatos jeb, varētu teikt, amatu minimumā notiek amatu apvienošana, kas savukārt liedz darbiniekiem specializēties. Nelielās pašvaldībās ir nepietiekams tehniskais un tehnoloģiskais nodrošinājums, ir ierobežota projektu spēja.

- Mazās pašvaldībās ir nepietiekams pašvaldību pakalpojumu izpildes apjoms.

Pašvaldībās vērojama iedzīvotāju kustību uz infrastruktūras objektiem ārpus savas administratīvās teritorijas pēc pašvaldību organizētiem pakalpojumiem, kas skaidrojama ar nepietiekoša apjoma un/vai kvalitātes pašvaldību pakalpojumiem savā teritorijā. Ilglaicīgā periodā tas izsauc iedzīvotāju aizplūšanu no pašvaldības.

- Mazās pašvaldībās sociāli ekonomiskās attīstības līmenis ir zemāks, lielajās pašvaldībās tas ir augstāks (skat.5.1.attēlu). Piemēram, pagastu pašvaldībās, kurās dzīvo līdz 999 cilvēkiem, vidējais teritorijas attīstības indekss ir –0,52, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 1000 līdz 1999 tas ir –0,26, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 2000 līdz 2999 tas jau ir 0,23, bet visaugstākais teritorijas attīstības indekss (1,14) ir vislielākajās pagastu pašvaldībās, kurās dzīvo 4000 un vairāk iedzīvotāju.
- Mazās pašvaldībās nepietiekamā finanšu kapacitāte nenodrošina attīstību.

Pašvaldību apvienošanās projektu izstrādes ietvaros, analizējot pašvaldību budžeta izdevumus pēc ekonomiskās klasifikācijas, uzskatāmi redzams, ka mazās pašvaldības ar saviem budžeta resursiem praktiski nevar veikt investīcijas, tām nepietiek finanšu kapacitātes kredītu ņemšanai, vai līdzekļu piesaistīšanai, kur nepieciešams pašvaldības līdzfinansējums, pretstatā lielākām pašvaldībām. Pat analizējot pašvaldības potenciālo novadu grupās, kur atšķirības pēc iedzīvotāju skaita nav lielas - lielākās pašvaldībās iedzīvotāju skaits ir pāris tūkstoši, mazākās – zem tūkstoša, uzskatāmi redzamas lielāku pašvaldību finansu priekšrocības.

Vairākām pašvaldībām apvienojoties vienā pašvaldībā (novadā), rodas iespēja reāli atdalīt lēmējvaru no izpildvaras. Pašvaldībā, kur iedzīvotāju skaits pārsniedz 5000, saskaņā ar likumu "Par pašvaldībām" domei jāieceļ izpilddirektors un šo amatu nevar pildīt domes priekšsēdētājs. Šāda prasība sekmē lēmējvaras atdalīšanu no izpildvaras. Izpilddirektora institūcijas ieviešana rada iespējas:

- atdalīt saimnieciskos jautājumus no politiskiem;
- atdalīt stratēģisko vadību no operatīvās vadības;
- iesaistīt pašvaldības vadībā profesionālu vadītāju;
- nodrošināt pašvaldības stabilitāti, kad lēmējvaras līmenī notiek izmaiņas.

Novada izveidošana paaugstina finansu līdzekļu koncentrācijas iespējas. Lielākai pašvaldībai ir lielākas iespējas investīcijām un to piesaistei, paredzot arī pašvaldības līdzfinansējumu, pieaug pašvaldības kredītspēja. Lielākā pašvaldībā, koncentrējot budžeta

5.1.attēls. **Teritorijas attīstības indeksa un iedzīvotāju skaita kopsakarība**

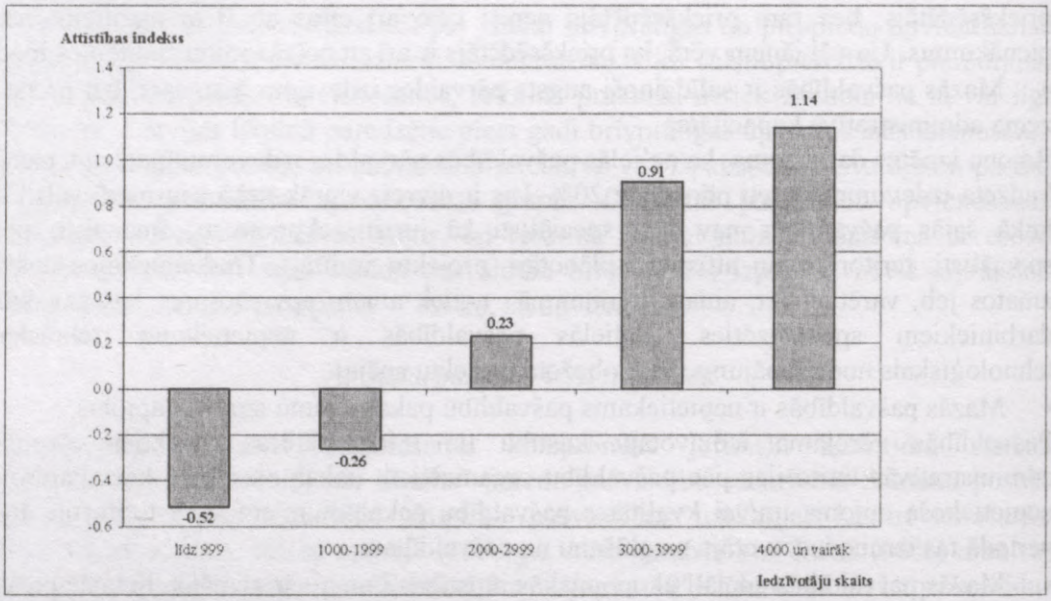

līdzekļus, ir iespēja piesaistīt kvalificētus speciālistus, paaugstināt darbinieku profesionalitāti.

Lielākai pašvaldībai ir lielākas iespējas izmantot plašāku uzņēmējdarbības veicināšanas līdzekļu loku (infrastruktūras sakārtošana, nekustamā īpašuma nodokļa atlaides, informācijas pakalpojumi, u.c.).

Pašvaldībām apvienojoties, aug novada, kā projektu iesniedzēja, kapacitāte, īpaši attiecībā uz partnerattiecību iespējām ar citu valstu pašvaldībām. Daudzas ārvalstu pašvaldības meklē sev piemērotus sadarbības partnerus. Lielāka pašvaldība ir pievilcīgāks partneris. Pieaugot pašvaldības kapacitātei, tā efektīvāk var izmantot stratēģisko vadību un plānošanu kā reālus attīstības instrumentus, nevis kā formālu pasākumu.

Bez tālumniekiem

Tai pat laikā, ņemot vērā pēc iedzīvotāju skaita lielāku pašvaldību veidošanas ekonomisko ieguvumu, jāņem vērā arī tāds vietējo pašvaldību raksturojošs elements kā teritorija, ko raksturo tās platība un vienotība. Pārlieku palielinoties vietējās pašvaldības teritorijai, zūd tās, kā iedzīvotājiem tuvākās varas, nozīme. Tāpēc apvienošanās procesā jāsabalansē ekonomiskie ieguvumi, ko nodrošina iedzīvotāju skaita palielināšanās, ar samērojamu vietējās pašvaldības teritorijas platību un vienotību.

Šo elementu samērojamību nodrošina "Pašvaldību administratīvi teritoriālā iedalījuma projektā", kas 2003.gada martā ar Ministru kabineta rīkojumu pārdēvēts par "Novadu izveidošanas projektu", izvirzītie novadu veidošanas kritēriji. Projekts izstrādāts, apkopojot visos Latvijas rajonos veiktās izpētes, un visai valstij vienotie novadu veidošanas kritēriji ir:

- minimālais iedzīvotāju skaits pašvaldības teritorijā - 5000 iedzīvotāju;

• nepieciešamība, lai teritorijā būtu attīstības centrs ar iedzīvotāju skaitu no 2000 līdz 25000;
• nepieciešamība, ka pastāv ceļu tīkls, kas virzīts no jaunveidojamās teritorijas atsevišķām daļām uz administratīvo centru;
• maksimālais pieļaujamais attālums no centra līdz robežai - 30 km;
• ja pēc iepriekšminētiem kritērijiem palikušas neapgūtas teritorijas jāveic individuāla analīze (Par novadu izveidošanas projektu 2003).

Ar Ministru kabineta 2003.gada 1.decembra rīkojumu Nr.738 "Par novadu izveidošanas modeli" pieņēma 102 novadu izveidošanas projektu administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai un uzdeva Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai precizēt minēto projektu pēc sarunām ar vietējo pašvaldību vadītājiem un deputātiem.

Iedzīvotāju attieksme – negatīva

Neskatoties ka reformas nepieciešamības ir pamatota, reformas process rit ļoti gausi. Līdz 2004.gada sākumam Latvijā ir izveidotas tikai 22 jaunas apvienotas pašvaldības. Starp jaunizveidotajām pašvaldībām ir 18 novadi, no kuriem 7 ir izveidoti pēc "Administratīvi teritoriālās reformas likuma" pieņemšanas.

Viens no galvenajiem faktoriem, kas kavē reformas īstenošanu, ir iedzīvotāju salīdzinoši negatīvā attieksme pret reformu, Tā, piemēram, 1999.gadā rajonu izpētes ietvaros autores vadībā veiktajās iedzīvotāju aptaujās četru – Jelgavas, Rēzeknes, Valmieras un Ventspils rajonu vietējās pašvaldībās negatīvo atbilžu uz jautājumu "Vai uzskatāt par nepieciešamu savas pašvaldības apvienošanos ar kādas citas pašvaldības teritoriju?" īpatsvars svārstījās no 58% līdz 78%. Visai augsts šajās aptaujās bija arī atbilžu "grūti pateikt" īpatsvars (19% - 33%). Negatīvo un nenoteikto atbilžu augstais īpatsvars skaidrojams ar tobrīd nepietiekošo informāciju un skaidrojumu iedzīvotājiem par reformu, tās gaitu, prognozēm. To apliecina arī 1999.gadā veiktā Latvijas pašvaldību līderu aptauja - tikai 8% līderu uzskatīja, ka iedzīvotāji ir pietiekoši informēti par administratīvi teritoriālo reformu, bet 64% - ka nav pietiekoši informēti.

Kā iespējamās negatīvās reformas sekas iedzīvotāji četros rajonos tobrīd bija atzīmējuši, ka:

- samazināsies iespēja risināt vietējās problēmas (59%-70%);
- sāksies bijušo pašvaldību centru panīkums (42%-64%);
- tiks likvidētas mazās skolas (39%-64%);
- tiks zaudētas darba vietas (25%-46%);
- pilsētas diktēs savu politiku laukiem (29%-44%).

Iedzīvotāji aptaujās atzīmēja arī iespējamās pozitīvās izmaiņas, taču atzīmes bija veiktas daudz retāk nekā par negatīvajām sekām. Iespējamo uzlabojumu atzīmētāju īpatsvars nevienā gadījumā nepārsniedza pat trešo daļu respondentu. Iedzīvotāji minēja šādus uzlabojumus:

• finansu resursu koncentrēšana (21%-27%);
• jaunas darba vietas (13-29%);
• uzlabota sociālā un veselības aprūpe (9%-18%);
• iespējas iegūt kvalitatīvāku izglītību (7%-15%);
• iespēja uzturēt bērnudārzu (7%-10%);

• labāki komunālie pakalpojumi (6%-11%).

88% līderu savā aptaujā atzīmēja, ka īstenojot administratīvi teritoriālo reformu, jāņem vērā iedzīvotāju domas. Tikai 9% līderu atbalstīja pašvaldību apvienošanu pēc vienota projekta (no augšas).

Noskaidro ieguvumu, nespēj atspēkot zaudējumus

Gan iedzīvotāju aptauju rezultāti, gan arī pašvaldību līderu uzskati liecina, ka reformas īstenošanā nozīmīga loma jāatvēl administratīvi teritoriālās reformas skaidrojošam, informatīvam darbam jeb sabiedriskajām attiecībām. Pozitīvi jāatzīmē fakts, ka pēc veiktajām izpētēm rajonos palielinājās reformas skaidrojošais darbs – valsts atbildīgā institūcija (līdz 2003.gadam Pašvaldību lietu pārvalde, šobrīd Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija) vairākkārt ir izdevusi bukletus, presē tiek publicēti raksti par reformas gaitu un pieredzi, reformai ir veltīti televīzijas un radio raidījumi, ir uzņemtas un tiek demonstrētas arī dokumentālās filmas. Tomēr šo darbu nevar pārtraukt un būtu nepieciešams arī turpināt pēc reformas īstenošanas. Sevišķa vērība ir jāpievērš informācijas kvalitātei, informācijai jābūt iedzīvotājiem izprotamai, pārliecinošai, atbilstošai konkrētai pašvaldībai un konkrētai iedzīvotāju grupai. Jāpiezīmē, ka Latvijā iedzīvotājiem ir nepietiekoša izpratne par pašvaldībām vispār, iedzīvotāji bieži jauc valsts un pašvaldību kompetenci.

Lai pašvaldību apvienošanās notiktu demokrātiski, konsultējoties ar pašvaldībām, atbildīgās ministrijas – Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas darbinieki kopš 2004.gada nogales apmeklē pašvaldības, lai ar to vadītājiem, deputātiem un darbiniekiem pārrunātu konkrēto novadu veidošanas gaitu un risinātu samilzušās problēmas. Tas ir visnotaļ atbalstāms pasākums, jo nebūt nav vienalga vai apvienošanās ir notikusi brīvprātīgi pēc pašvaldības iniciatīvas vai vismaz pēc pašvaldību vadītāju un deputātu pārliecināšanas par apvienošanas lietderību, vai tā ir notikusi pildot norādījumus no augšas. Pēdējā gadījumā darbosies psiholoģiskais faktors, kas visas radušās grūtības un neērtības pašvaldību darbībā jaunajos apstākļos saistīs ar pašvaldību obligāto apvienošanu un valdošās politikas neveiksmēm.

Vienlaicīgi ar sarunām starp Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas un pašvaldību pārstāvjiem nepieciešams pastiprināti informēt vietējos iedzīvotājus par pašvaldību apvienošanās nepieciešamību, priekšrocībām un arī trūkumiem un uzklausīt iedzīvotāju domas un ieteikumus.

Tieši informācijai būs būtiska nozīme sekmīgā administratīvi teritoriālās reformas īstenošanā un izveidoto novadu darbībā. Pie tam informācijas plūsmām jābūt abpusējām, proti pašvaldībām jāinformē iedzīvotāji par pašvaldības darbību, budžeta projektu un tā izpildi, teritorijas attīstības plānu utt. No labi informēta vietējā iedzīvotāja var sagaidīt labus vērā ņemamus priekšlikumus.

Nezaudēt pagastu pārstāvjus

Pastāvošā vēlēšanu sistēma, kad viena pašvaldība ir viens vēlēšanu apgabals un attiecīgi lēmējinstitūcija tiek ievēlēta proporcionālās vēlēšanās, arī zināmā mērā kavē apvienošanos. Mazās pašvaldības baidās, ka ņemot vērā to iedzīvotāju skaita īpatsvaru

jaunizveidotās pašvaldības iedzīvotāju skaitā, pēc vēlēšanām var nebūt teritorijas pārstāvniecības lēmējinstitūcijā. Tāpēc svarīgi ir izvērtēt pašvaldību vēlēšanas sistēmas izmaiņas iespējas novados, paredzot, ka novadā tiek veidoti vairāki vēlēšanu apgabali - bijusī pašvaldība ir viens vēlēšanu apgabals.

Šāda sistēma nodrošinātu visu bijušo pašvaldību teritoriju pārstāvniecību domē, bet tai pašā laikā visas pašvaldības teritorijā rada dažādu pārstāvniecību un arī kavē domes kā vienotas institūcijas darbību.

Lai arī viens no kritērijiem jaunu novadu veidošanā ir ceļu tīkla, kas vieno centru ar pārējām teritorijām, esamība, tieši nesakārtotie ceļi ir viens no apvienošanās kavēkļiem. Tā kā par autoceļu programmas īstenošanu ir atbildīga cita, ar reformas īstenošanu nesaistīta valsts institūcija, pašvaldībām nav pārliecības, ka, izveidojot novadu, jaunai pašvaldībai nozīmīgie ceļi tiks savesti kārtībā. Pašvaldībām svarīga ir arī sakaru kvalitātes uzlabošana, lai varētu izmantot moderno informācijas tehnoloģiju un vienotās pašvaldību informācijas sistēmas iespējas.

Līdzīgs ar līdzīgu – jā; bagāts ar trūcīgu – nē

Atsevišķās pašvaldību grupās apvienošanās īstenošanas šķērslis ir pastāvošā pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma. Šis faktors neietekmē apvienošanās procesu, ja apvienojas pašvaldības, kas ir vienādā pozīcijā pret finanšu izlīdzināšanas fondu. Taču, ja apvienojas pašvaldības, kas atrodas atšķirīgās pozīcijās, tad, jaunā novada saistības ar finansu izlīdzināšanas fondu nemotivē pašvaldības apvienoties. Tā, piemēram, 5.2.tabulā atspoguļota divu pašvaldību grupu – potenciālo novadu finanšu izlīdzināšanas aprēķini atsevišķām pašvaldībām kopā un pašvaldībām kā vienotam novadam, kas pamato iepriekšminēto.

5.2.tabula. **Pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķini pēc 2002.g.situācijas**

Potenciālais novads	Pašvaldības	Dotācija (+)/Maksājums(-),Ls
Ziemeļkurzemes novads	Dundagas pagasts	+56656
	Kolkas pagasts	0
	Ances pagasts	-48
	Kopā 3 pašvaldības	*+56608*
	Ziemeļurzemes novads	*+24238*
Valkas novads	Valka	-12692
	Ērģemes pagasts	+35532
	Kārķu pagasts	+27122
	Valkas pagasts	+27850
	Zvārtavas pagasts	+19008
	Kopā 5 pašvaldības	*+96820*
	Valkas novads	*0*

Nesaņemtās dotācijas kompensāciju nebūtu korekti pret iemaksu veicējiem piešķirt no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda, bet tās būtu jāpiešķir tieši no valsts budžeta vai jāparedz cits kompensācijas veids.

Likumdošanā paredzēta vienreizēja dotācija, ko jaunizveidotā pašvaldība var saņemt, ja īsteno apvienošanos līdz 2003.gada 31.decembrim, tās nelielā apjoma dēļ (līdz 2000.gada 31.decembrim – 5%, 2001., 2002.gadā – 4%, 2003.gadā – 3% no apvienojušos pašvaldību gada budžetu kopsummas, no kā atskaitītas mērķdotācijas). Ir nepietiekoša motivācija. Pozitīvi, ka no 2003.gada jaunie novadi prioritāri saņem mērķdotāciju teritorijas plānojuma izstrādei (12 tūkstoš latu apjomā).

Lai izvairītos no negatīvām sociālām un politiskām sekām, kas savukārt var izraisīt negatīvas ekonomiskās sekas, pašvaldībām apvienojoties jāizvēlas tādi jaunās apvienotās pašvaldības darbības principi, struktūra, reformēšanās gaita, kas novērstu vai pēc iespējas mazinātu iespējamās negatīvās sekas un kas maksimāli izmantotu pozitīvos ieguvumus.

Šis varbūt pārliecinās skeptiķus

Negatīvas sociālās sekas iespējams novērst, izvirzot šādus pašvaldību apvienošanās principus:

- Ārpus novada administratīvā centra bijušo pašvaldību centros jānodrošina agrāk sniegto pakalpojumu pieejamība, izveidojot pagastu pakalpojumu centrus.
- Jānovērš tādu iestāžu, kā skolu, bibliotēku, tautas namu darbības koncentrēšanās, jo, šo iestāžu un, pirmām kārtām, skolu darbība aktivizē pagastu sabiedrisko dzīvi.
- Jāveicina iedzīvotāju sabiedriskā aktivitāte.
- Jānodrošina iespēja saņemt pirmo medicīnisko palīdzību dzīves vietas tuvumā.
- Jaunās pašvaldības struktūra jāveido, paredzot darbinieku specializāciju un pārkvalificēšanos, kas paaugstinātu sniegto pakalpojumu kvalitāti un pašvaldības administratīvo kapacitāti.
- Jāuzlabo sociālās aprūpes darbs novada teritorijā, izveidojot vienotu pašvaldības sociālo dienestu, kas nodrošinātu daudzveidīgus sociālos pakalpojumus un palīdzību.

Lai izvairītos no politiskās pārstāvniecības samazināšanās negatīvām sekām, reformas gaitā īpaši jāpaplašina iedzīvotāju iesaistīšana lēmumu pieņemšanā.

- Jāizveido teritoriālas iedzīvotāju pārstāvniecības institūcijas – teritoriālās konsultatīvās padomes.
- Šajā nolūkā jāsaglabā dabā, kartē, statistikā u.c. bijušās mazās teritorijas (pagasti, mazpilsētas), samazinot to administratīvi juridisko un finansiālo patstāvību, bet saglabājot savu individualitāti un savdabību.
- Jāparedz izbraukuma domes sēdes ārpus administratīvā centra, veltot tās bijušo mazo pašvaldību attīstības jautājumiem un iesaistot apspriešanā attiecīgo teritoriju iedzīvotājus.
- Jāparedz īpašas tikšanās ar atsevišķām interešu grupām un NVO (bērnu vecāki, pakalpojumu sfēras darbinieki, pensionāru padomes un tml.), kuras ieinteresētas vienu vai otru speciālu jautājumu risinājumā. Interešu grupu pārstāvjus var ielūgt uz komiteju un domes sēdēm.
- Deputātu tuvināšanai iedzīvotājiem jāpadara biežāki par likumā noteikto pieņemšanas laiki, jādara tas arī iedzīvotājiem ērtā laikā (pēc darba) un tml.
- Jānodrošina domes lēmumu un sēžu protokolu pieejamība ne tikai administratīvajā centrā, bet arī pagastu centros.

• Regulāri jāizdod novada avīze, kurā iedzīvotājus informē par pašvaldības aktualitātēm, kur iedzīvotājiem iespēja publicēt savu viedokli.

• Jāorganizē iedzīvotāju aptaujas.

Šiem jautājumiem jāpievērš īpaša vērība, jo 1999.gada vietējo līderu aptauja liecina, ka nepietiekoša ir bijusi viņu izpratne par iedzīvotāju informēšanas un iesaistīšanas lēmumu pieņemšanā nepieciešamību. Gandrīz divas trešdaļas (64%) līderu domā, ka plaši izplatītā iedzīvotāju piedalīšanās lēmumu pieņemšanā bieži rada nepatīkamus konfliktus, un vairāk nekā puse (53%) – ka lielāko daļu lēmumu jāatstāj ekspertu vērtēšanai.

Būtisks reformas īstenošanas kavēklis ir nenoteiktība reformas procesā. Pašvaldības vilcinās, jo situācija, kad nav izteikta stingra politiskā griba par to, ka administratīvi teritoriālai reformai jānotiek, rada gaisotni, ka tā varbūt nenotiks. Otra nenoteiktība vietējo pašvaldību reformas procesā ir neskaidrība par valsts reģionālā iedalījuma reformu. Šī neskaidrība sevišķi negatīvi ietekmē tās pašvaldību grupas, kur potenciālo novadu veido divu rajonu pašvaldības.

Lai reforma tiktu īstenota nepieciešama, noteikta un detalizēta skaidrība par vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālo reformu, kā arī vienota koncepcija un vadlīnijas par reģionālā iedalījuma reformu.

5.5. Reģions reformas gaitā

Dažkārt izvirzās jautājums, vai tādā mazā valstī kā Latvija ir nepieciešamas otrā līmeņa jeb reģionālās pašvaldības? Ir nepieciešamas. Ja nebūs reģionālo pašvaldību, tad otrajā pārvaldes līmenī vara piederētu centrālās valdības ieceltam pārstāvim un institūcijām. No demokrātijas viedokļa priekšroka dodama pilsoņu vai iedzīvotāju ievēlētām pašvaldību domēm (padomēm). Tāpēc lielākajā daļā Eiropas valstu pašvaldības darbojas divos teritoriālās pārvaldes līmeņos, dažās valstīs (Francijā, Itālijā) pat trijos un tikai atsevišķās valstīs (Somijā, Igaunijā, Lietuvā, Islandē, Luksemburgā u.c.) – vienā līmenī.

Esošais reģionālais administratīvi teritoriālais dalījums Latvijā (26 rajoni un 7 republikas pilsētas) un uz šā dalījuma pamata izveidotās pašvaldības neapmierina vairāku iemeslu dēļ:

• kopš 1994.gada atsevišķas rajoniem raksturīgas funkcijas nodotas vietējām pašvaldībām;

• kopš 1996.gada rajoniem vairs nav patstāvīgas nodokļu bāzes;

• kopš 1997.gada rajonos vairs nenotiek tiešas vēlēšanas;

• sīkais esošo teritoriju mērogs nespēj nodrošināt līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību un kavē ES un citu starptautisku fondu izmantošanu;

• nozaru ministrijas ir izveidojušas atšķirīgas reģionālās nozaru pārvaldes sistēmas.

"Administratīvi teritoriālās reformas likums" paredz reģionālo pašvaldību izveidošanu, un nosaka, ka par šo procesu tiek izstrādāts atsevišķs likums. Līdz šim tas nav veikts. Projekta stadijā ir attiecīga koncepcija.

Atbilstoši reģionālā administratīvi teritoriālā iedalījuma reformas koncepcijas projektam reformas mērķis ir radīt priekšnoteikumus līdzsvarotai attīstībai visā valsts teritorijā:

• teritoriju savdabības un īpatnējo priekšrocību izmantošana;

- Latvijas reģionu konkurētspējas paaugstināšana ar citu valstu reģioniem;
- plānošanas reģionu attīstība un to pārveidošana par liela mēroga reģionālajām pašvaldībām;
- plānošanas un investīciju vadības saskaņošana ar ES reģionālo politiku;
- ministriju atslogošana no reģionālā vai vietēja rakstura jautājumiem un to orientācija uz stratēģisku procesu vadīšanu.

Ministru kabinets 2000.gada 4.aprīlī pieņēma konceptuālu lēmumu, nosakot ka:

- reģionālo pašvaldību reforma notiek pakāpeniski laika posmā līdz 2005.gadam;
- Latvijā izveidojami pieci plānošanas reģioni – Kurzemes, Latgales, Rīgas, Vidzemes un Zemgales reģioni.

Valsts pārvaldes iestāžu teritoriālā sistēma organizējama, pieskaņojoties plānošanas reģioniem. Koncepcijas projekts paredz, ka veicot valsts pārvaldes teritoriālo iestāžu teritoriālās sistēmas unifikāciju, tiek nodrošināta vienmērīga pieejamība valsts pārvaldes iestāžu pakalpojumiem. Attiecīgā nozares ministrija, ievērojot iedzīvotāju intereses un administratīvi teritoriālās reformas nostādnes, kā arī, saskaņojot ar attiecīgā plānošanas reģiona attīstības plānu, nosaka informācijas un pakalpojumu centrus, bet to skaits nedrīkst būt mazāks par 28 (informācijas un pakalpojumu centriem jābūt katrā pašreizējā rajonā, Jūrmalas un Rīgas pilsētās).

Būtiski paplašināmas būtu reģionālo pašvaldību funkcijas, salīdzinot ar esošo rajonu funkcijām. Šobrīd reģionālā dalījuma un pašvaldību reforma sevišķi svarīga ir reģionālās attīstības kontekstā.

5.6. Jāmaina nevien robežas

Šobrīd, runājot par pašvaldību reformu uztver administratīvi teritoriālo reformu, jo tā ir šībrīža galvenā pašvaldību reformu aktualitāte. Kaut gan nevajadzētu aizmirst pašvaldību reformu plašāko nozīmi, un novērtēt bez pašvaldību robežu maiņas arī citu izmaiņu nepieciešamību.

Galvenie nākotnes uzdevumi pašvaldību reformu procesā ir šādi:

- Eiropas vietējo pašvaldību hartas principu ievērošana un īstenošana Latvijā;
- pašvaldību principu iekļaušana Satversmē;
- demokrātiskas un politiski, ekonomiski un sociāli pamatotas administratīvi teritoriālā iedalījuma reformas īstenošana;
- pašvaldību budžeta pilnveidošana - vietējo nodokļu ieviešana, pašvaldību tiesību nodrošināšana brīvi aizņemties nacionālajā kapitāla tirgū; pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas pilnveidošana;
- vienotās pašvaldību informācijas sistēmas izveidošana;
- reģionālo pašvaldību deputātu ievēlēšana tiešās vēlēšanās;
- pastāvīgas nodokļu bāzes izveidošana reģionālajām pašvaldībām;
- stratēģiskās vadības, uzņēmējdarbības principu un citu moderno vadības metožu izmantošana;
- pašvaldību reformas īstenošana kontekstā ar reģionālās politikas īstenošanu.

6. KO DOMĀ PAŠVALDĪBU LĪDERI UN IEDZĪVOTĀJI

Viens no pašvaldību reformas uzdevumiem ir plaša sabiedrības iesaistīšana pašvaldību darbībā. Sekmīgai reformas īstenošanai nepieciešams zināt vietējo līderu un iedzīvotāju viedokļus. Šajā nodaļā analizēti vietējo līderu un iedzīvotāju aptaujas rezultāti.

6.1. Kā notika līderu aptauja Latvijā

1999.gadā Latvijas Statistikas institūts un LU Publiskās pārvaldes katedra veica vietējo pašvaldību līderu aptauju. To organizēja starptautiskās pētniecības programmas "Demokrātija un vietējās pašvaldības" ietvaros. Starptautiskā programma īstenota arī ASV, Dienvidkorejā, Taivanā, Zviedrijā, Šveicē, Austrijā, Ungārijā, Čehijā, Slovākijā, Polijā, Krievijā, Ukrainā, Igaunijā, Lietuvā un citās valstīs.

Vietējie līderi atbildēja uz 435 jautājumiem, no kuriem 387 jautājumus paredzēja starptautiskā programma, bet 48 jautājumi bija specifiski Latvijas apstākļiem. Pēdējie galvenokārt atspoguļoja līderu attieksmi pret administratīvi teritoriālo reformu un pašvaldību sadarbību.

Pavisam tika aptaujāti 340 vietējie līderi 22 pilsētu un 2 pagastu (Talsu rajona Dundagas pagasta un Rīgas rajona Mārupes pagasta) pašvaldībās. Starptautiskā programma paredz līderu aptauju pilsētās ar iedzīvotāju skaitu no 25 tūkst. līdz 250 tūkst. Tāpēc galvaspilsēta Rīga (797 tūkst. iedzīvotāju) sarakstā netika ieslēgta. Pārējo sešu republikas nozīmes pilsētu un lielāko rajonu pilsētu līderi tika iekļauti aptaujā.

Iedzīvotāju skaits 9 pētījumā iekļautajās pilsētās pārsniedza 25 tūkst., 8 pilsētās bija robežās no 10 tūkst. līdz 25 tūkst., 5 pilsētās - zem 10 tūkst.

Iedzīvotāju skaits Mārupes pagastā 1999.gada 1.janvārī bija 9,8 tūkst., Dundagas pagastā – 4,0 tūkst. Dundagas pagasts pēc platības ir lielākais pagasts valstī.

Respondentu sadalījums amatu grupās parādīts 6.1.tabulā.

6.1.tabula. **Respondentu sadalījums amatu grupās**

Amatu grupas	Respondentu skaits	Procentos no respondentu kopskaita
Pašvaldību politiķi (ieskaitot domju, padomju priekšsēdētājus)	136	40,0
Pašvaldību izpildaparāta vadošie darbinieki (ieskaitot pašvaldības izpilddirektoru)	139	40,9
Līderi ārpus pašvaldības (politisko partiju vadītāji, nevalstisko organizāciju vadītāji u.c.)	65	19,1
Kopā	**340**	**100.0**

6.2. Plašāk par respondentiem

Samērā liels bija sieviešu īpatsvars respondentu kopskaitā (42%). Respondentu sadalījums pēc vecuma un amatiem atspoguļots 6.2.tabulā.

6.2.tabula. **Respondentu sadalījums pēc vecuma un amatiem**

Vecuma grupas	Politiķi (deputāti)	Vadošie darbinieki	Līderi ārpus pašvaldības	Kopā
Līdz 30 gadiem	2	16	7	25
30 - 39	24	39	18	81
40 - 49	55	58	25	138
50 - 59	37	22	12	71
60 - 69	15	3	2	20
70 un vairāk gadu	3	1	1	5
Kopā	**136**	**139**	**65**	**340**

Visās trijās amatu grupās viskuplāk pārstāvēti ir līderi vecumā no 40 līdz 49 gadiem. Maz ir jauno cilvēku, it sevišķi politiķu vidū. Politiķu vidējais vecums ir 48 gadi (minimālais – 25 gadi), vadošo darbinieku – 41 gads (minimālais – 22 gadi), līderu ārpus pašvaldības – 43 gadi (minimālais – 20 gadi). Maksimālais vecums visās trijās amatu grupās pārsniedz 70 gadus.

Visu 340 vietējo līderu vidējais vecums ir 44 gadi (standartnovirze 10 gadi). Medianas vecums ir tieši tāds pats – 44 gadi. Vidējais vecums līderiem – sievietēm (44 gadi) un līderiem – vīriešiem (45 gadi) ir samērā līdzīgs.

Ņemot vērā straujās strukturālās un organizatoriskās izmaiņas valstī kopumā un pašvaldībās, vietējie līderi pašreizējā amatā ir visai neilgu laiku: 57% līderu – mazāk par 5 gadiem, 33% - no 5 līdz 9 gadiem, 5% - no 10-14 gadiem. Caurmērā līderi pašreizējā amatā ir bijuši 5 gadus (mediana – 4 gadi).

Vietējo līderu sadalījums pēc darba stāža publiskās varas un pārvaldes institūcijās ir šāds (%):

līdz 5 gadiem	- 41
no 5 līdz 9 gadiem	- 32
no 10 līdz 14 gadiem	- 12
no 15 līdz 19 gadiem	- 6
no 20 līdz 24 gadiem	- 3
no 25 līdz 29 gadiem	- 3
30 gadu un vairāk*	- 3
Kopā	**- 100**

Tikai 13% līderu tēvi un 6% māšu ir iesaistīti vai ir bijuši iesaistīti publiskās varas un pārvaldes institūcijās. 28% gadījumos līderu tēviem un 22% gadījumos līderu mātēm ir bijis augstākais profesionālais līmenis, 41% resp. 42% gadījumos – vidējais līmenis un 31% resp. 36% gadījumos – zemākais līmenis jeb strādnieku darbs.

79% līderu ir augstākā izglītība, 21% - vidējā izglītība. 73% līderu nodarbošanās atbilst profesionālajam vai augstākajam līmenim, 27% - vidējam līmenim. Tikai trešdaļa (34%) līderu ir dzimuši savas pašreizējās pašvaldības teritorijā. Līderi caurmērā ir nodzīvojuši savā pašreizējā pašvaldībā 27 gadus (standartnovirze 15 gadi). 85% līderu ir precējušies. 58% līderu sevi uzskata par ticīgiem. 90% no ticīgajiem līderiem pieder pie kristīgajām konfesijām. Baznīcu regulāri iknedēļu apmeklē 8% no līderu kopskaita.

Lielākā daļa līderu ir latviešu tautības. Tomēr aptaujā ir pārstāvētas arī citas tautības (%):

latvieši	- 93,2
krievi	- 2,9
baltkrievi	- 1,8
poļi	- 0,9
ukraiņi	- 0,6
lietuvieši	- 0,6
Kopā	**- 100**

Nepilna trešdaļa (32%) vietējo līderu ir politisko partiju biedri. Viņu caurmēra stāžs partijā ir 3,9 gadi. 57% no līderu – partijas biedru kopskaita pieder pie Saeimā valdošām partijām, 43% - pie opozīcijas partijām.

54% no līderiem – partiju biedriem pieder pie partijām ar liberālu polisko orientāciju, 26% - pie partijām ar nacionālo orientāciju, 20% - pie partijām ar sociāldemokrātisku orientāciju. Starp līderiem nav neviena komunistiskās partijas biedra.

Atbildot uz jautājumu, kāda varētu būt līdera vieta skalā no 1 līdz 10, kur 1 nozīmē galēji kreisais, 10 – galēji labējais, visvairāk atbilžu bija šādām pozīcijām:

5 - 26%;
6 - 27%;
7 - 23%;
8 - 12%.

Galējās pozīcijās atbilžu skaits bija neliels: 1 – 0,3%, 10 – 1,5%. Visu līderu atbilžu vidējais – 6,1.

Kā redzams, vietējie līderi Latvijā politiskajā skalā vairāk sliecas pa labi nekā pa kreisi.

6.3. Līderu skats uz pašvaldībām

Galvenās problēmas

No anketā minētajām 15 problēmām līderi vidēji kā nozīmīgas norādīja 9,6, tai skaitā 3,5 gadījumos minot problēmas kā ļoti nopietnas un 6,1 gadījumos – kā diezgan nopietnas. Galvenās problēmas līderu skatījumā atspoguļotas 6.1.attēlā.

Par visnopietnāko problēmu līderi uzskata bezdarbu. Tikai 5% no līderu kopskaita uzskata, ka viņu pašvaldības teritorijā bezdarbs nav problēma, bet vairāk nekā puse (53%)

bezdarbu uzskata par ļoti nopietnu problēmu. 42% līderu domā, ka bezdarbs ir diezgan nopietna problēma.

Arī ekonomikas attīstību par ļoti nopietnu problēmu uzskata vairāk nekā puse (52%) un par diezgan nopietnu - 40% no līderu kopskaita.

6.1. attēls. **PILSĒTU PROBLĒMAS TO NOPIETNĪBAS SECĪBĀ**
(procentos no atbildējušo kopskaita katrā jomā)

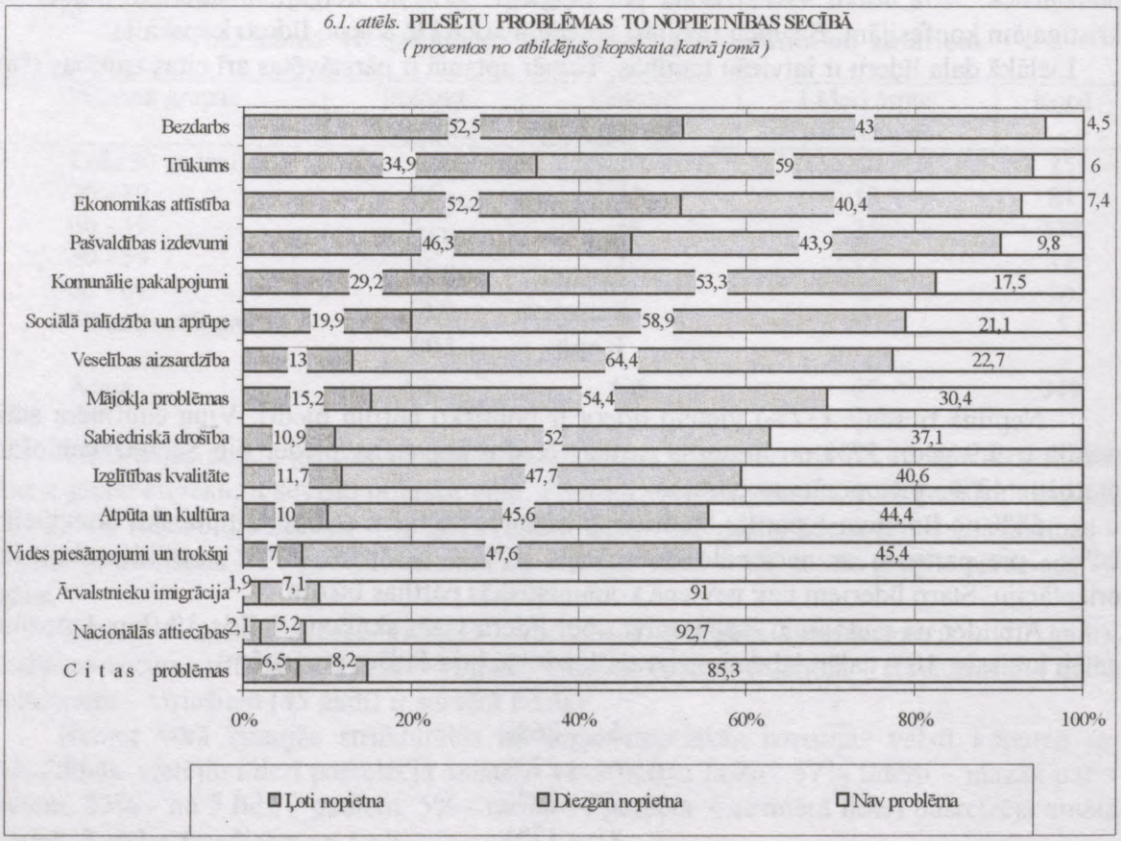

Pie nopietnākām problēmām vēl jāmin trūkums. To piemin (94%) no respondentu kopskaita – 35% no līderiem trūkumu nosaukuši kā ļoti nopietnu problēmu un 59% - kā diezgan nopietnu. 90% no līderu kopskaita par problēmu ir nosaukuši pašvaldību izdevumus. 46% no līderu kopskaita tos uzskata par ļoti nopietnu, bet 44% - par diezgan nopietnu problēmu.

Visai nopietni vērtēti komunālie pakalpojumi un veselības aizsardzība, par kuriem tikai 18% resp. 23% no respondentu kopskaita izteikušies, ka tās nav problēmas.

Pagaidām vismazāk problēmu ir par rasu attiecībām, bet tās var radīt citu tautību ārvalstnieku imigrācija. 93% no respondentu kopskaita ir pārliecināti, ka rasu attiecības nav problēma viņu pilsētā (pagastā) un 91% to pašu domā par ārvalstnieku imigrāciju.

Ar iepriekš apskatīto jautājumu par galvenajām problēmām pašvaldībā visai cieši ir saistīts nākošais jautājums "Kurā no problēmām pēdējos 2-3 gados bija efektīva rīcība?"

No anketē minētajām 14 problēmām vidēji tikai par 3,7 problēmām respondenti atbildēja, ka bija efektīva rīcība, un 6,1 gadījumos, ka bija kāda rīcība, bet neefektīva. Pie

tam viszemākais efektīvas rīcības īpatsvars bija tajos jautājumos, kuros problēmas bija lielas, proti trūkums (6%) un bezdarbs (10%).

Attiecībā uz bezdarbu 61% respondentu, vairāk nekā jebkurā citā jautājumā, norāda, ka šeit bija kāda rīcība, bet neefektīva.

Vislielākais efektīvas rīcības īpatsvars bija šādos jautājumos (%):

- izglītības kvalitāte - 39
- atpūta un kultūra - 39
- sociālā palīdzība un aprūpe - 37
- komunālie pakalpojumi - 31

Vara un atbildība

Pašvaldību mazefektīva rīcība lielā mērā ir izskaidrojama ar to, ka tām nav pietiekamas varas un patstāvības. Caurmērā tikai 52% gadījumos līderi norāda, ka pašvaldībām ir pietiekami varas un patstāvības efektīvai darbībai, bet 48% gadījumos – ka tādas nav. Vislabākā situācija šajā jautājumā (pozitīvo atbilžu īpatsvars) ir šādās jomās (%):

- atpūta un kultūra - 89
- komunālie pakalpojumi - 81
- sociālā palīdzība un aprūpe - 71
- mājokļa problēmas - 62
- izglītības kvalitāte - 58

Vismazāk pietiekamas varas un patstāvības efektīvai darbībai pašvaldībām pēc līderu domām ir šādās jomās (%):

- bezdarbs - 20
- ekonomikas attīstība - 25
- trūcīgie cilvēki - 33
- veselības aizsardzība - 37
- noziegumi un pārkāpumi - 37

Kā redzams, pietiekamas varas un patstāvības trūkst tajās jomā, kurās ir visvairāk problēmu, un pašvaldību rīcība ir maz efektīva.

Uz jautājumu "Neatkarīgi no tā, kā tas ir pašlaik, kuram, pēc Jūsu domām, jābūt galvenajam atbildīgajam par nosauktajām jomām?" līderu atbildes kopā par 12 nosauktajām jomām sadalījās šādi (%):

- vietējās pašvaldības - 43
- centrālā valdība - 37
- reģionālās pašvaldības - 13
- nevalstiskās organizācijas - 4
- iedzīvotāji (privātais sektors) - 3

Kā redzams, visbiežāk nosauktas vietējās pašvaldības, bet pagaidām līderi vēl maz uzticas nevalstiskajām organizācijām un privātajam sektoram. 3.2.attēlā parādīts vietējo pašvaldību īpatsvars, atbildībā par noteiktām jomām.

6.2 attēls. VIETĒJĀS PAŠVALDĪBAS KĀ GALVENĀS ATBILDĪGĀS PAR 12 JOMĀM

(procentos no atbildējušo kopskaita katrā jomā)

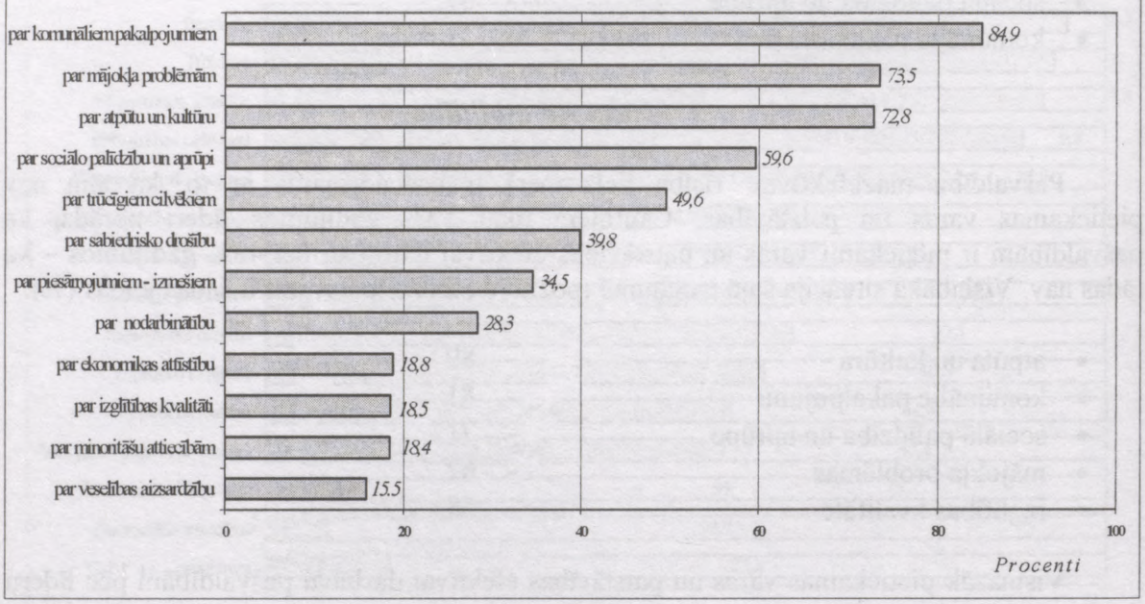

Vietējās pašvaldības, kā galvenās atbildīgās visbiežāk nosauktas 5 jomās (%):

- komunālie pakalpojumi - 85
- mājokļa problēmas - 74
- atpūta un kultūra - 73
- sociālā palīdzība un aprūpe - 60
- trūcīgie cilvēki - 50

Savukārt centrālā valdība kā galvenā atbildīgā ir minēta 6 jomās (%):

- izglītības kvalitāte - 69
- veselības aizsardzība - 60
- ekonomikas attīstība - 59
- minoritāšu attiecības - 49
- sabiedriskā drošība - 48
- nodarbinātība - 44

Vienā jomā (par piesārņojumiem – izmešiem) kā atbildīgās visbiežāk minētas reģionālās pašvaldības (34%). Nevalstiskās organizācijas visbiežāk ir minētas minoritāšu

attiecību (19%) un atpūtas un kultūras (11%) jomā, iedzīvotāji – mājokļa problēmu (13%) un minoritāšu attiecību (10%) jomās.

Sava ietekme un atbalsts

No anketē minētajām 14 jomām līderi caurmērā atzīmēja 10 jomas, kurās viņi izjūt ietekmi no labi paveiktā darba savā pašvaldībā.

26% gadījumos līderi norādīja, ka izjūt lielu ietekmi, 47% gadījumos – ka izjūt nedaudz ietekmes un 27% gadījumos, ka neizjūt nekādu ietekmi. Tādējādi pozitīvu atbilžu saldo (46 procentu punkti) ir visai iespaidīgs.

Vislielākais lielas ietekmes īpatsvars ir šādās jomās (skat. 6.3.attēlu).

- kultūra, atpūta un sports - 50%;
- izglītība - 43%;
- pašvaldību ieņēmumu savākšana un sadale (nodokļi, budžeta veidošana) - 43%;
- sociālā palīdzība un aprūpe - 43%;
- apkalpošanas sfēra un komunālie pakalpojumi - 37%.

6.3. attēls. **KĀDU IETEKMI IZJŪT LĪDERI NO LABI PAVEIKTĀ VIŅU PAŠVALDĪBĀ 14 JOMĀS**

(procentos no atbildējušo kopskaita katrā jomā)

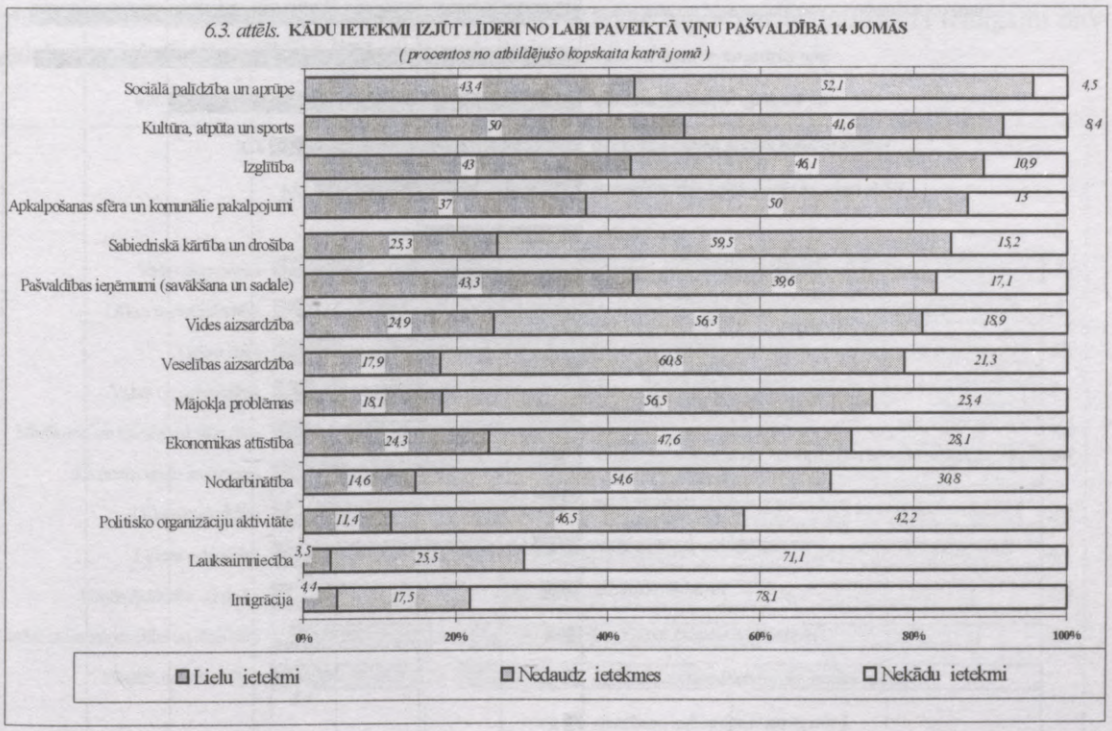

Vismazākā ietekme ir uz lauksaimniecību un imigrāciju. 71% no līderu kopskaita norādīja, ka viņi nejūt nekādu pašvaldības ietekmi uz lauksaimniecību un 78% - uz imigrāciju.

Uz jautājumu "Pie kā Jūs kā līderis parasti griežaties situācijā, kad Jums nepieciešams atbalsts no citiem" līderi caurmērā atzīmēja 3,5 jomas no 18 iespējamām. 3.4.attēlā redzams, ka visbiežāk līderi atbalstu meklē pie (%):

- pilsētas izpilddirektora vai vietējā līmeņa augstākās amatpersonas - 66
- kolēģiem - 66
- tuvākajiem draugiem - 50
- vietējiem ierēdņiem, ievēlētām amatpersonām - 38

Kā redzams 6.4.attēlā, līderi maz uzticas un necer saņemt atbalstu no vietējā un augstākā līmeņa partijas līderiem, vietējo uzņēmēju grupām, vietējām arodbiedrībām, vietējām etniski reliģiskām grupām, zemāka ienākuma vai zemāka sociālā stāvokļa ļaudīm, kā arī pārtikušiem ļaudīm. Visas šīs grupas ir nosauktas mazāk kā 10% gadījumos.

6.4.attēls. **KUR UN PIE KĀ LĪDERI MEKLĒ ATBALSTU**
(procentos no atbildējušo īpatsvara)

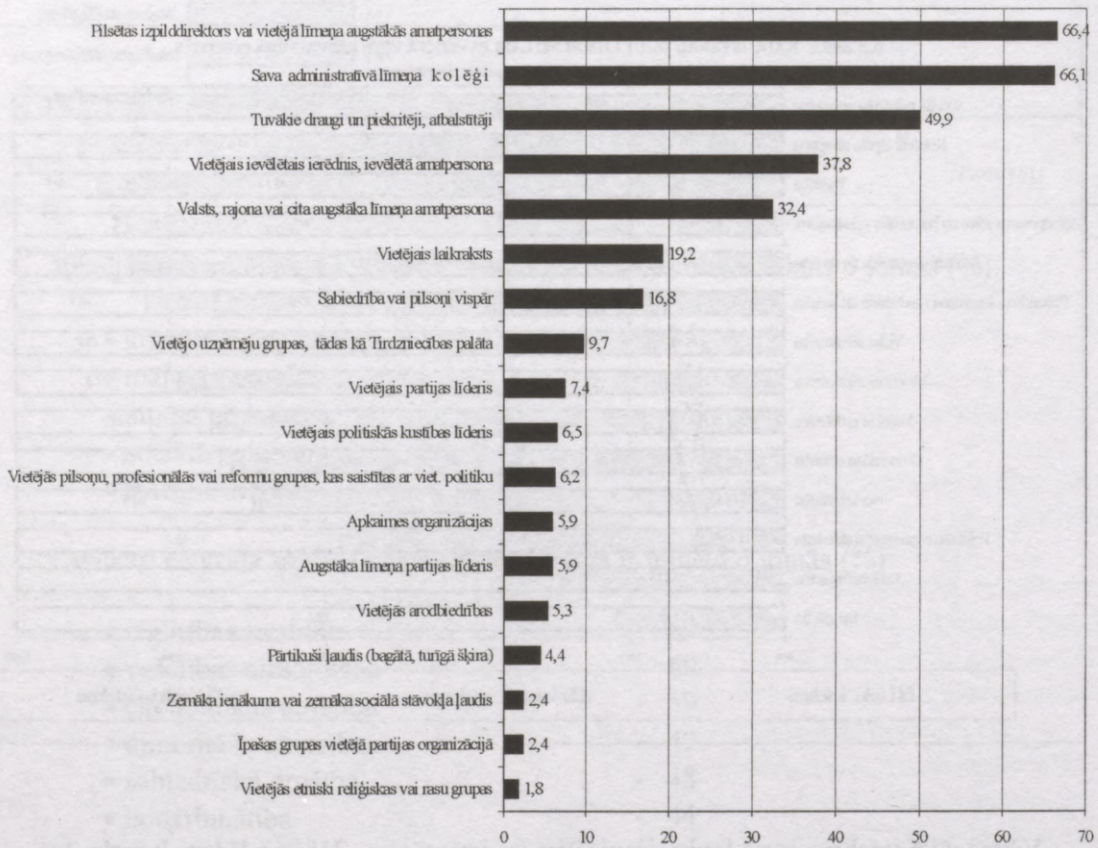

Līderu vērtību sistēma

Vietējo līderu uzskati par lietām, ar kurām viņi saskaras savā ikdienā, atspoguļojas viņu dotajās 53 atbildēs, atzīmējot savu piekrišanas vai nepiekrišanas pakāpi. Atbildes gradētas skalā no 4 līdz 1 – no "pilnīgi piekrītu" līdz "pilnīgi nepiekrītu".

Visu 53 paredzēto atbilžu kopums sadalīts 11 grupās, no kurām katrā iekļautas no 4 līdz 7 atbildēm.

Atbilžu vidējā vērtība katrā grupā atspoguļota 6.5.attēlā.

Vislielākais pozitīvo atbilžu īpatsvars ir grupās "Valsts ekonomika" (71%), "Līdera nepieciešamība" (70%), "Līdera ētika" (70%), "Valsts un pašvaldības" (68%), bet vismazākais – grupās "Uzņēmējdarbības un darbs" (45%), "Iedzīvotāju informētība un aktivitāte" (42%), "Bagātie un nabadzīgie" (36%).

Grupas "Valsts ekonomika" ietvaros 93% respondentu piekrīta apgalvojumam, ka valsts ekonomikas attīstībai jābūt prioritārai, salīdzinot ar patērētāju tūlītēju apmierināšanu, 90% - apgalvojumam, ka augstam dzīves līmenim jābūt par vissvarīgāko (galīgo) sabiedrības mērķi, 85% - apgalvojumam ka vienīgi ekonomikas attīstība galu galā nodrošinās visu vajadzīgo iedzīvotāju labklājību un laimi, 84% - apgalvojumam, ka ekonomikas attīstībai ir jāturpinās, pat ja tā rada grūtības iedzīvotājiem. Turpretī viedoklim, ka pēc kāda noteikta dzīves līmeņa sasniegšanas tālākas rūpes par ekonomikas izaugsmi nav vajadzīgas piekrīt tikai 5% no līderu kopskaita.

6.5 attēls. **LĪDERU ATTIEKSME PRET IKDIENAS PROBLĒMĀM**
(procentos no atbildējušo kopskaita katrā grupā)

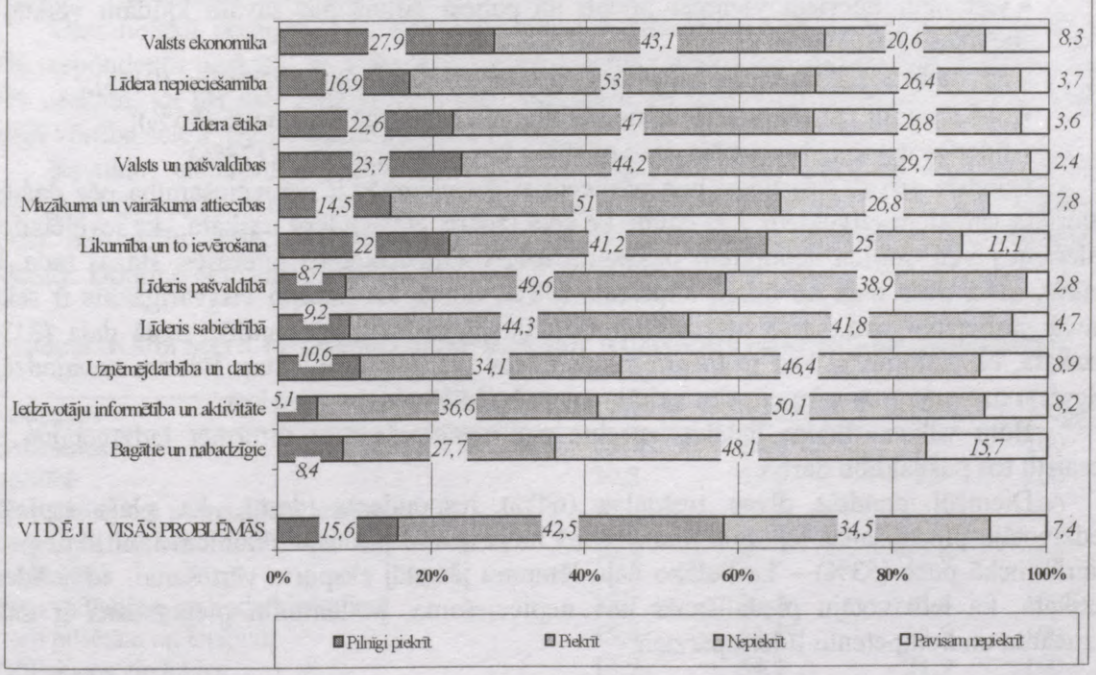

Kā redzams, līderu uzskati par valsts ekonomiku ir visai vienprātīgi un tie ir atbalstāmi. Lielāka dažādība vērojama līderu atbildēs uz grupas "Uzņēmējdarbība un darbs" jautājumiem. 77% atbildējušo līderu uzskata, ka privātuzņēmumu sistēma kopumā ir taisnīga un efektīva sistēma, gandrīz divas trešdaļas (63%) – uzskata, ka valdībai ir pienākums raudzīties, lai ikvienam būtu darbs, 54% līderu uzskata, ka uzņēmējdarbības valstiskā regulēšana parasti atnes vairāk slikta nekā laba. Turpretī 81% līderu nepiekrīt viedoklim, ka cilvēki uzkrāj bagātības tikai uz pārējo rēķina. Vēl vairāk (88%) līderu nepiekrīt apgalvojumam, ka konkurence bieži vien ir izšķērdīga un kaitīga.

88% respondentu domā, ka jebkurā situācijā nabadzīgiem cilvēkiem jādod vairāk iespējas nekā trūcīgajiem un 10% - ir pārliecināti, ka valdības pienākums ir raudzīties, lai neviens nedzīvotu bagāti, kad citi ir nabadzīgi. Šādiem uzskatiem protams nevaram piekrist un tie acīmredzot ir mantojums no sociālistiskās sistēmas.

Līderi visai noteikti iestājas par pašvaldību demokrātiju. 83% no līderiem uzskata, ka valsts mērķi nedrīkst būt īstenojami uz pašvaldību rēķina, 70% - ka cilvēkiem vispirms jārūpējas par savas pašvaldības problēmām, lai arī valsts lietas ir svarīgas. 68% līderu ir pārliecināti, ka pašvaldību progress nav iespējams, ja valsts mērķiem vienmēr ir prioritāte. Tai pašā laikā vairākums (60%) līderu nepiekrīt apgalvojumam, ka līderiem nav jārūpējas tik daudz par valsts problēmām, kad to ir tik daudz pašu pašvaldībā.

Par lielākās daļas līderu tiesiskuma, demokrātijas un ētikas izpratni liecina pozitīvo atbilžu lielais īpatsvars par šādiem apgalvojumiem:

- pilsoņiem ir tiesības pieprasīt, lai amatpersonas pamato savus lēmumus (97%);
- godīgums un taisnīgums jāstāda augstāk par visu (97%);
- katram indivīdam un to grupām jābūt tiesīgiem iesūdzēt tiesā varas institūcijas (94%);
- valdības pienākums ir raudzīties, lai tiktu aizsargātas visu minoritāšu tiesības (93%);
- vietējiem līderiem vienmēr atklāti un patiesi jārunā par savām kļūdām veiktajos sociālajos pasākumos (92%);
- nav tādu apstākļu, kuros vara varētu ignorēt konstitūcijas ievērošanu (91%);
- visi lēmumi var tikt apstrīdēti un pārbaudīti neatkarīgā institūcijā (85%);
- līderim jāpārveido darbība, lai saglabātu vienprātību saskaņu (78%).

Gandrīz visi (97%) līderi bija pārliecināti, ka vienmēr ir nepieciešamība pēc dažiem stipriem varošiem cilvēkiem, kas daudz ko spēj izdarīt. 92% līderu uzskata, ka ievēlētajiem līderiem jāveic šodien nepopulāri pasākumi iedzīvotāju nākotnes interesēs. Bažas rada, ka vairāk nekā trešā daļa no līderu kopskaita (38%) domā, ka līderim vissvarīgākais ir sekot savai pārliecībai, pat, ja tā atšķiras no vēlētāju pārliecības un gandrīz trešā daļa (31%) uzskata, ka gadījumos, kad ir apspriežamas kādas svarīgas problēmas, līderim nevajadzētu pievērst uzmanību tam, ka cilvēku vairākums pašvaldībā viņam nepiekrīt.

Būtu vēlama līderu lielāka izpratne par nepieciešamību informēt iedzīvotājus un iesaistīt tos pašvaldību darbā.

Diemžēl gandrīz divas trešdaļas (64%) respondentu domā, ka plaši izplatītā iedzīvotāju piedalīšanās lēmumu pieņemšanā bieži noved pie nepatīkamiem konfliktiem un vairāk nekā puse (53%) – ka lielāko daļu lēmumu jāatstāj ekspertu vērtēšanai. 43% līderu uzskata, ka iedzīvotāju piedalīšanās nav nepieciešama, ja lēmumu pieņemšana ir dažu uzticamu un kompetentu līderu pārziņā.

Kam jāvada uzņēmums

Atbildot uz jautājumu "Cik lielā mērā uzņēmējdarbība un ražošana būtu jāvada valsts un pašvaldību institūcijām?", 63% respondentu atzīmēja atbildi "Īpašniekam būtu jāvada savs uzņēmums vai būtu jāieceļ vadītāji", 19% - "Īpašniekiem un nodarbinātajiem būtu jākooperējas vadītāju izvēlē", 11% - "Nodarbinātajiem būtu jābūt sava uzņēmuma īpašniekiem un būtu jāizvēlas vadītāji". Tikai 7% respondentu uzskata, ka valstij būtu jābūt par uzņēmumu īpašnieku. Pie tam nedaudz vairāk kā puse no šiem respondentiem (14) uzskata, ka valstij būtu jāieceļ uzņēmumu vadītāji, pārējie (10) domā, ka vadītājs būtu jāievēl nodarbinātajiem.

Konflikti

Lielākā daļa (81%) līderu uzskata, ka viņu pašvaldībā nav lieli konflikti, kas traucē tās darbību, bet 19% domā, ka tādi ir.

17% atbildējušo respondentu uzskata, ka konflikti ļoti traucē pašvaldību darbību, 54% - ka nedaudz traucē un 29%, ka nemaz netraucē pašvaldības attīstību. Atbilžu skalā 0, 1, 2 vidējā vērtība ir 0,87 (standartnovirze – 0,66).

6.3.tabulā atspoguļots, kādas atšķirības un kādā mērā šķir iedzīvotāju intereses pašvaldībā.

Atbilžu skalā starp 0 un 2, kur 0 nozīmē, ka dotā atšķirība nešķir nemaz, 1 – ka šķir nedaudz un 2 – ka šķir ļoti, vidējā vērtība ir 0,91 (standartnovirze 0,69).

Pēc respondentu domām visvairāk iedzīvotājus noslāņo atšķirības ienākumos. 69% no respondentu kopskaita uzskata, ka atšķirības ienākumos šķir pašvaldības iedzīvotājus ļoti lielā mērā, 28% - ka nedaudz un tikai 3% domā, ka nešķir. Atbilžu skalā vidējā vērtība šajā pozīcijā ir 1,66 (standartnovirze 0,54).

Otra lielākā pozicija, kas šķir pašvaldības iedzīvotājus ir atšķirības izglītībā. Tikai 10% respondentu uzskata, ka atšķirības izglītībā nemaz nešķir pašvaldības iedzīvotājus, bet 30% uzskata, ka tās šķir iedzīvotājus ļoti lielā mērā un 60% - ka nedaudz. Atbilžu skalā vidējā vērtība šeit ir 1,20 (standartnovirze 0,60).

Savukārt vismazāk pašvaldības iedzīvotājus šķir atšķirības etniskajā izcelsmē (75% atbildējušo domā, ka nemaz nešķir), reliģiskajā pārliecībā vai piederībā (62%). Kā redzams tabulā pašvaldību līderu vairākums domā, ka minētās atšķirības iedzīvotājus noslāņo nedaudz. Dominē neitrālās atbildes.

6.3.tabula. **Kādā mērā 11 minētās atšķirības šķir iedzīvotājus pašvaldībā (procentos)?**

Atšķirības	Ļoti	Nedaudz	Nemaz	Kopā
Ienākumos	68,7	28,0	3,2	100
Izglītībā	30,3	59,8	9,9	100
Starp jaunajiem un vecajiem ļaudīm	25,6	60,5	13,9	100
Starp tiem, kas vēlas sociālās izmaiņas un tiem, kas nevēlas	19,8	67,7	12,6	100
Starp vadītājiem un nodarbinātajiem	18,1	70,5	11,4	100
Starp pilsētām un laukiem	15,4	52.1	32,5	100
Politiskajos viedokļos	13,9	64,2	21,9	100

Starp fiziskā un garīgā darba darītājiem	11,6	61,0	27,4	100
Sociālajā izcelsmē	7,5	50,3	42,2	100
Reliģiskajā pārliecībā vai piederībā	2,7	35,2	62,1	100
Rasu un etniskajā izcelsmē	2,1	23,4	74,5	100
Vidēji	**9,7**	**52,0**	**28,3**	**100**

Iedzīvotāju ietekme un aktivitāte

Respondenti vidēji norāda 3,1 veidus no 11 iespējamiem, kā iedzīvotāji vislabāk var ietekmēt lēmumu pieņemšanu. Visbiežāk ir minēti šādi lēmumu pieņemšanas ietekmēšanas veidi (6.6.attēls):

- referendums vai vēlēšanas - 67%;
- sabiedrisko saziņas līdzekļu (mēdiju) izmantošana - 52%;
- vietējo pašvaldību padomes (domes) - 49%;
- personālie kontakti ar lēmējiem - 31%.

6.6. attēls. **VEIDI, KĀ IEDZĪVOTĀJI VISLABĀK VAR IETEKMĒT LĒMUMU PIEŅEMŠANU** *(procentos no atbildējušo respondentu kopskaita)*

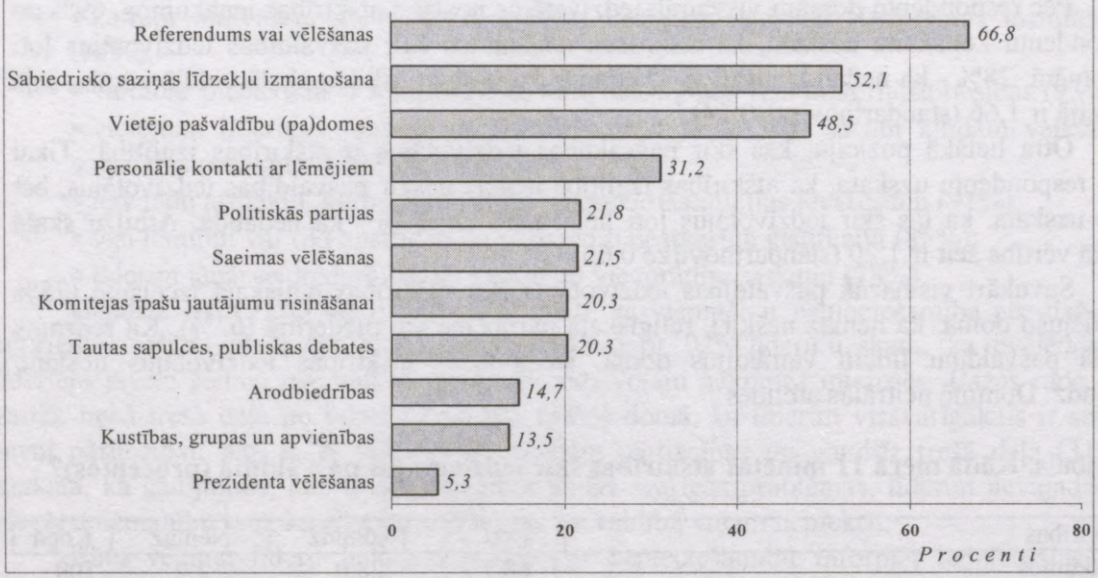

Vietējie līderi maz paļaujas uz politisko partiju līdzdalību lēmumu pieņemšanā. Partiju nozīme norādītas tikai 22% atbilžu. Vēl retāk norādītas arodbiedrības (15%) un kustības, grupas un apvienības ar vairākiem vispārēja rakstura mērķiem (14%). 31% no līderu kopskaita uzskata, ka iedzīvotāju līdzdalība pašvaldības pasākumos šodien, salīdzinot ar laiku pirms 5 gadiem, ir lielāka, 54% - ka apmēram tāda pati, 15% - ka tā ir mazāka.

Tādējādi atbilžu saldo ir 16 procentu punkti. Atbilžu skalā no –1 līdz 1 vidējā vērtība ir 0,15 (standartnovirze 0,66).

Salīdzinot ar laiku pirms 10 gadiem, 46% no līderu kopskaita norāda uz iedzīvotāju līdzdalības palielināšanos, bet 34% - uz samazināšanos. Atbilžu saldo sastāda 12 procentu punktus. Atbilžu skalā vidējā vērtība ir 0,11 (standartnovirze 0,89). Atbilžu sadalījuma izmaiņas parādītas 6.7. attēlā.

6.7.attēls. **IEDZĪVOTĀJU LĪDZDALĪBA PAŠVALDĪBAS PASĀKUMOS 1999.GADĀ, SALĪDZINOT AR LAIKU PIRMS 5 UN 10 GADIEM**
(procentos no atbildējušo kopskaita par katru laika posmu)

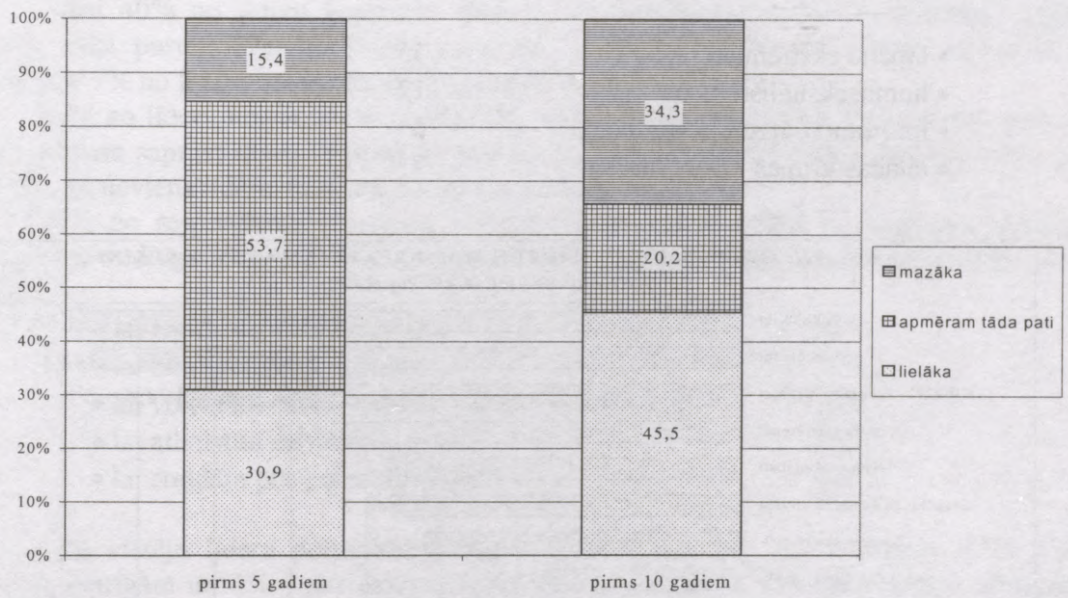

Minoritātes

Vietējie līderi ir visai demokrātiski noskaņoti pret nacionālajām minoritātēm. 98% no līderu kopskaita ir pārliecināti, ka nacionālajām minoritātēm ir jādod tiesības uz savām kultūras organizācijām, 97% - uz savu baznīcu, 93% - uz savu presi, 90% - uz savu skolu. Apmēram puse no līderu kopskaita atbalsta nacionālo minoritāšu tiesības uz pārstāvību vēlētās institūcijās (52%) un uz savām politiskām partijām (48%), bet tikai 10% atbalsta nacionālās minoritātes valodas atzīšanu par oficiālu valsts valodu.

Kopumā nacionālo minoritāšu septiņi tiesību veidi ir saņēmuši 70% vietējo līderu atbalstu.

6.8.attēlā novērtētas cilvēku grupas, kas vietējiem līderiem būtu nepatīkamas kā kaimiņi. Uz šo jautājumu ir iespējamas vairākas atbildes.

Kā visnepatīkamākos kaimiņus līderi min (procentos no atbildējušo kopskaita):

- alkoholiķus - 17
- narkomānus - 17

- cilvēkus ar kriminālu pagātni - 15
- kreisos ekstrēmistus - 11
- homoseksuālistus - 9
- emocionāli nestabilus cilvēkus - 9

Vismazāk iebildumu līderiem ir pret tādiem kaimiņiem, kā cilvēki ar lielu ģimeni (2,4%), čigāni (3,0%) un krišnaīti (0,9%). Ne reizi Latvijā netika nosaukti ebreji un indusi.

Kā visdraudošāko sociālo grupu sociālajai kārtībai un valsts politiskajai iekārtai līderi uzskata kreisos ekstrēmistus (60%). Pārējās sociālās grupas minētas daudz retāk (%):

- labējie ekstrēmisti - 15
- homoseksuālisti - 12
- imigranti / ārzemju strādnieki - 6
- citādas grupas - 7

6.8. attēls **GRUPAS, KURAS LĪDERIEM IR NEPATĪKAMAS KĀ KAIMIŅI**

(procentos no atbildējušo kopskaita)

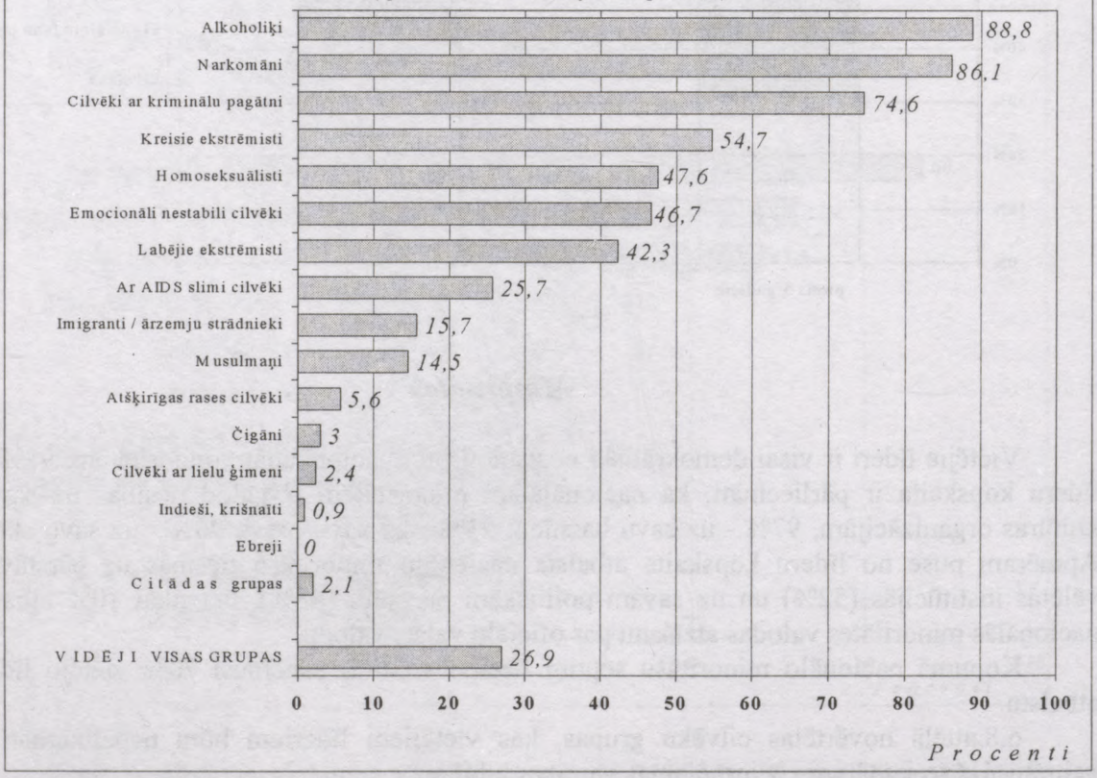

Ne reizi netika nosauktas etniskās grupas (ebreji, čigāni u.c.). Vietējie līderi uzskata, ka visnepatīkamajākajai sociālajai grupai nevajadzētu atļaut uzturēt sabiedrisku iestādi (74%), mācīt skolās (74%), organizēt demonstrācijas (67%). Vislielākie iebildumi ir pret homoseksuālistiem kā sabiedriskas iestādes uzturētājiem (86%), skolotājiem (86%) ,

demonstrāciju organizētājiem (82%). Tikai nedaudz mazāki ir iebildumi pret kreisajiem ekstrēmistiem.

Attiecībā uz imigrantu un labējo ekstrēmistu tiesībām vadīt sabiedrisku iestādi un organizēt demonstrācijas līderu domas dalās aptuveni līdzīgās daļās – puse piekrīt, puse nepiekrīt. Attiecībā uz mācīšanu skolās 23% no līderu kopskaita uzskata, ka imigrantiem to nevajadzētu atļaut, bet 77% domā, ka vajadzētu atļaut. Lielāks ir iebildušo īpatsvars (67%) pret labējiem ekstrēmistiem kā skolotājiem.

Uzticība un līderu politiskā aktivitāte

Tikai 40% no līderu kopskaita uzskata, ka vairumam cilvēku ir atbildības sajūta. Vairāk nekā puse (53%) no līderu kopskaita domā, ka vairumam cilvēku nevar pārāk uzticēties. 7% no līderu kopskaita nevarēja atbildēt uz šo jautājumu.

80% no līderu kopskaita ir pārliecināti, ka viņiem ir ļoti svarīgs pienākums palīdzēt iedzīvotājiem saprast savas iespējas un problēmas. 20% domā, ka tāda palīdzība ir diezgan svarīga, un neviens līderis nedomā, ka tas nav svarīgi.

77% no respondentu kopskaita uzskata, ka viņu pašvaldībā ir iespējams apstrīdēt pašvaldību vadītāju lēmumus. Kā svarīgākos motīvus, lai iestātos politiskajā partijā, līderi minēja:

- lai iegūtu politisko pieredzi - 92%;
- lai būtu politiskā ietekme - 90%;
- lai veicinātu savas vietējās pašvaldības attīstību - 89%;
- lai atbalstītu demokrātiju - 86%;
- lai strādātu pēc personīgās pārliecības - 82%.

49% vietējo līderu politiskās partijas valstī uzskata par ļoti svarīgām, 47% - par diezgan svarīgām un 4% - par mazsvarīgām. Daudz zemāks ir politisko partiju vērtējums pašvaldībā. Politiskās partijas par ļoti svarīgām pašvaldībā atzīst tikai 7% no līderu kopskata, 41% tās uzskata par diezgan svarīgām, bet 52% domā, ka pašvaldībā politiskās partijas nav svarīgas. Trijos jautājumos no sešiem anketē minētajiem vairāk nekā puse līderu politiskās partijas uzskata par ļoti svarīgām:

- lai veidotu vairākumu likumdošanas un izpildvaras institūcijās - 54%;
- lai noteiktu kandidātus publiskās varas institūcijām - 53%;
- lai veiktu vēlēšanu kampaņu - 51%.

6.4.tabulā parādīts, kādās politiskās darbības formās līderi ir darbojušies, varētu darboties un nekad nespētu darboties. Gandrīz puse no līderu kopskaita (47%) ir piedalījušies likumīgās demonstrācijās, vairāk kā ceturtā daļa (27%) – ir vākuši parakstus petīcijām. Līdz šim maz līderu ir pievienojušies neoficiāliem streikiem (5%) un boikotam (6%), bet 66% varētu pievienoties pēdējam un 43% - streikiem. Tikai 1% no līderu kopskaita ir piedalījušies rūpnīcas ēku, ražotņu ieņemšanā un tikai 12% tajā varētu piedalīties, bet 87% to nekad nespētu.

6.4.tabula **Līderu politiskās darbības formas (procentos)**

Politiskās darbības formas	Ir darbojies	Varētu darboties	Nekad nespētu	Kopā
Parakstu vākšana petīcijām	27,2	46,8	26,0	100
Pievienošanās boikotam	5,5	65,6	28,8	100
Piedalīšanās likumīgās demonstrācijās	47,0	50,3	2,7	100
Pievienošanās neoficiāliem streikiem	4,7	43,2	52,2	100
Rūpnīcu ēku, ražotņu ieņemšana	0,9	12,0	87,1	100

Piederības sajūta

Vietējo līderu piederības sajūta noteiktai teritorijai atspoguļota 6.9.attēlā. Visbiežāk piederību noteiktai teritorijai vietējie līderi saista ar valsti (85%) un apdzīvotu vietu vai pilsētu, kurā dzīvo (82%). Daudz retāk ir minēts reģions, rajons, kurā dzīvo – 42% anketās.

Piederība pie Baltijas valstīm ir minēta tikai 22% gadījumos, kas ir mazāk nekā piederība Eiropai (26%). Vismazāk (16%) gadījumos vietējie līderi piederību teritorijai saista ar pasauli kopumā. No septiņām anketē paredzētajām atbildēm (teritorijām) caurmērā tika dotas 2,8.

Atbildot uz jautājumu, kāda ir līderu pirmā un otrā izvēle attiecībā uz piederības sajūtu teritorijai, pirmā izvēle pārliecinoši dota apdzīvotai vietai vai pilsētai, kurā dzīvo (55%). Valstij pirmā izvēle dota 31% gadījumos, reģionam, rajonam – 10% gadījumos.

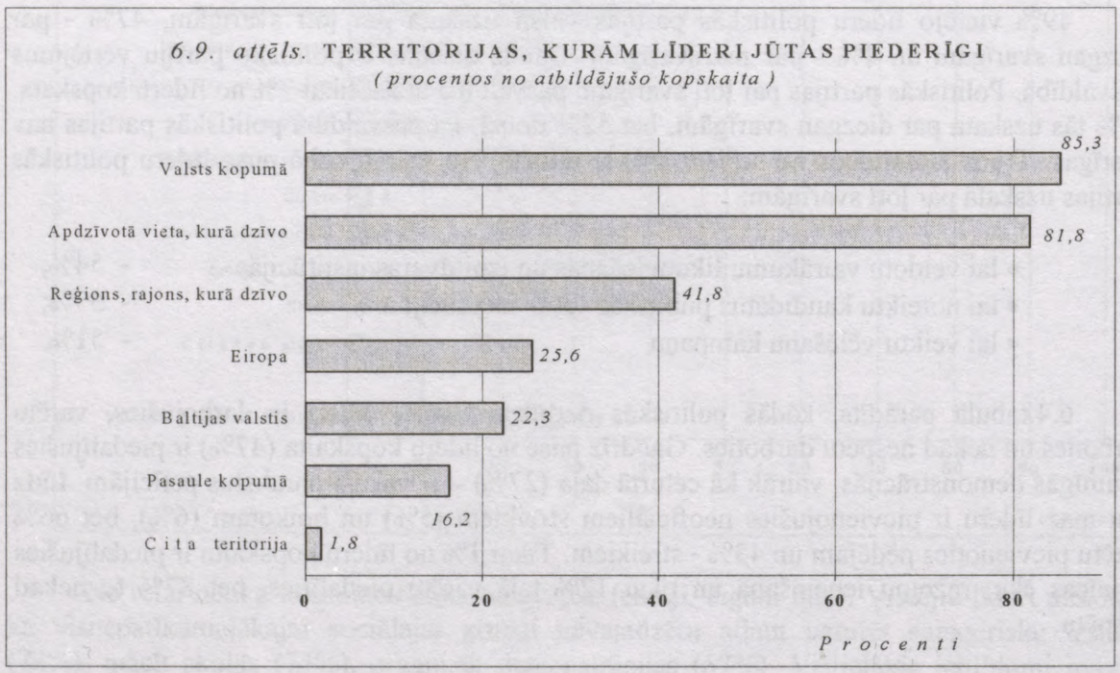

Atbildību par vidi un pasauli

Vietējo līderu attieksme pret atsevišķām apkārtējās vides problēmām pašvaldībā, valstī un pasaulē, izmantojot atbilžu skalu no 0 līdz 2, kur 0 – nav problēma, 1 – diezgan nopietna, 2 – ļoti nopietna problēma, atspoguļota 6.5.tabulā.

Vietējie līderi uzskata, ka visnopietnākās apkārtējās vides problēmas ir pasaulē kopumā (vidējā atbilžu vērtība 1,5), pēc tam valstī (1,1) un mazāk nopietnas tās ir pašvaldībā (0,7). Ja apkārtējās vides problēmas pasaulē kopumā 54% gadījumos minētas kā ļoti nopietnas un tikai 3% gadījumos, ka nav problēmas, tad pašvaldībā kā ļoti nopietnas tās minētas tikai 15% gadījumos, bet 43% gadījumos norādīts, ka nav problēma. Kā ļoti nopietnas problēmas pašvaldībā visbiežāk minētas cieto atkritumu izvietošana (27%) un dzeramā ūdens piesārņošana (19%).

6.5.tabula **Apkārtējās vides problēmas atbilžu vērtību skalā no 0 līdz 2**

Problēma	Pasaulē		Valstī		Pašvaldībā	
	vidējais	standart-novirze	vidējais	standart-novirze	vidējais	standart-novirze
Radiaktīvo un ķīmisko atkritumu izvietošana	1,66	0,53	1,16	0,65	0,49	0,74
Gaisa piesārņojums	1,60	0,49	0,86	0,59	0,43	0,61
Savvaļas dzīves izzušana	1,50	0,56	0,76	0,64	0,49	0,65
Ezeru un upju piesārņojums	1,50	0,54	1,14	0,52	0,88	0,60
Dzeramā ūdens piesārņojums	1,48	0,55	1,09	0,53	0,92	0,67
Cieto atkritumu izvietošana	1,33	0,61	1,30	0,54	1,06	0,69
Caurmērā:	**1,51**	**0,56**	**1,05**	**0,61**	**0,71**	**0,71**

Atbildot uz jautājumu, vai pilsētas domei (pagasta padomei) vajadzētu būt atsaucīgai pret iedzīvotāju iniciatīvām attiecībā uz septiņām anketē norādītām globālām problēmām, caurmērā 49% gadījumos līderi atbildēja pozitīvi, 51% gadījumā – negatīvi. Visbiežāk pozitīvas atbildes bija šādos jautājumos:

- Černobiļas katastrofas sekas - 85%;
- Palīdzība lokālo karu upuriem - 54%.

Ārvalstu ietekme: kā, no kurām valstīm

Kā pēc līderu domām pašvaldības ietekmē ārvalstu faktori, redzams 6.6.tabulā.

6.6.tabula. **Ārvalstu faktoru ietekme uz pašvaldībām atbilstoši vērtību skalai no 0 līdz 2**

Faktors	Vidējais	Standartnovirze
Ārvalstu kapitālieguldījumi	1,32	0,66
Eksports	1,25	0,70

Imports	1,16	0,68
Ārvalstu valoda, TV un radio	0,78	0,66
Ārvalstu tūristi	0,73	0,68
Vides piesārņojumi no citām valstīm	0,58	0,65
Ārvalstu strādnieki	0,27	0,51
Vidēji:	**0,87**	**0,75**

22% līderu uzskata, ka 7 ārvalstu faktori ietekmē pašvaldību lielā mērā, 43% – nelielā un 35% gadījumos – nemaz neietekmē. Visvairāk pašvaldību ietekmē ārvalstu kapitālieguldījumi (vidējā vērtība – 1,3), eksports (1,2) un imports (1,2), vismazāk – ārvalstu strādnieki (0,3). 43% no līderu kopskaita uzskata, ka ārvalstu kapitālieguldījumi ietekmē pašvaldību lielā mērā. 40% to pašu domā par eksportu un 33% par importu. Tikai 13% no līderu kopskaita norāda uz lielu ārvalstu valodas, TV un radio, kā arī ārvalstu tūristu ietekmi uz pašvaldību.

Gandrīz divas trešdaļas (63%) no respondentiem ir pārliecināti, ka vietējam līderim ir jābūt atbildīgam par ārvalstu uzņēmējdarbību, tirdzniecību un tūrismu pašvaldībā lielā mērā, viena trešdaļa (33%) – nelielā un 4% - nemaz.

Pēc vietējo līderu domām pašvaldību nākotnei vissvarīgākie ir kontakti ar šādām valstīm (atbilžu biežums no atbildējušo līderu skaita procentos):

Zviedriju - 69
Krieviju - 63
Vāciju - 58
Dāniju - 53
Igauniju - 51
Lietuvu - 50
Somiju - 31
Baltkrieviju - 30

Reti norādītas divas lielvalstis ārpus Eiropas – ASV (15%) un Japāna (4%).

No anketē norādītajām 12 valstīm respondenti caurmērā nosauca 4,8 valstis. Bez tam respondenti papildus vēl nosauca 14 citas valstis vai to grupas (caurmērā 1,7 valsti), visbiežāk Nīderlandi.

Galvenie mērķi

Vietējie līderi no četriem anketē uzrādītajiem tuvāko 10 gadu galvenajiem valsts mērķiem visbiežāk minēja "Kārtības saglabāšana valstī" (47%) un "Cīņa pret cenu pieaugumu" (26%). Kā trešā pēc svarīguma (20%) atzīmēta "...iespēja vairāk izteikties par svarīgiem valdības lēmumiem". Ļoti reti minēta "Runas brīvības aizstāvība" (7%).

Nedaudz savādāk šie četri mērķi sakārtojas, ja diferencējam tos pēc respondentu piešķirtā nozīmīguma ranga – pirmais galvenais un otrais valsts mērķis. Kā pirmā ranga mērķis visbiežāk arī nosaukts tā pati kārtības saglabāšana valstī, turklāt daudz pārliecinošāk (79%) nekā kopumā. Otrajā vietā starp pirmā ranga mērķiem – "Dot iespēju vairāk izteikties svarīgos valdības lēmumos" (12%) nevis "Cīņa pret cenu pieaugumu (8%). "Runas brīvības aizstāvība" tikpat kā nav pieminēta (1%).

96% no līderu kopskaita uzskata, ka nepieciešama sadarbība ar kaimiņu pašvaldībām. 40% līderu domā, ka pašvaldību sadarbība spēj aizvietot pašvaldību apvienošanos, bet 32% ir pretējās domās.

Tikai 8% līderu uzskata, ka iedzīvotāji ir pietiekoši informēti par administratīvi teritoriālo reformu, bet 64% - ka nav pietiekoši informēti.

92% līderu ir pārliecināti, ka, īstenojot administratīvi teritoriālo reformu, būtu jānodrošina teritoriju savdabības saglabāšana.

Līderu demokrātisms izpaužas apstākļī, ka tikai 9% līderu atbalsta pašvaldību piespiedu apvienošanu un 88% līderu uzskata, ka , īstenojot administratīvi teritoriālo reformu, jāņem vērā vietējo iedzīvotāju domas.

33% līderu (pret 34%) iestājas par rajonu (apriņķu) skaita samazināšanu.

74% (11% pret) uzskata, ka rajonu (apriņķu) līmenī jābūt pilsoņu tieši vēlētām pašvaldībām. Jāatzīmē, ka galvenajos jautājumos līderu uzskati ir visai tuvi iedzīvotāju viedoklim.

6.4. Ko domā vietējie iedzīvotāji

Pamatoti var apgalvot, ka Latvijas iedzīvotājiem ir nepietiekošas zināšanas un izpratne par pašvaldībām, to darbības principiem, kā arī par savām iespējām piedalīties pašvaldības darbībā un lēmumu pieņemšanā. Nepietiekamā izpratne ir skaidrojama ar salīdzinoši neilgo demokrātisku pašvaldību pastāvēšanu Latvijā un ar nepietiekamu darbu sabiedrisko attiecību jomā pašvaldībās.

Likums paredz, ka administratīvi teritoriālās reformas ietvaros veic administratīvo teritoriju izpēti. Šī apakšnodaļa balstās uz izpēti četros Latvijas rajonos (Jelgavas, Rēzeknes, Valmieras un Ventspils), ko 1999.gadā veica "Blezūrs – Konsultāciju birojs" ES PHARE projekta ietvaros.

Pēc intervijās sniegtajām pašvaldību deputātu un darbinieku atbildēm, jāsecina, ka pašvaldību iedzīvotāji ļoti reti izmanto iespēju piedalīties domes (padomes) sēdēs.

Arī citās jomās, iedzīvotāju aktivitāte ir salīdzinoši zema. To pierādīja gan aptaujas teritoriālā plānojuma izstrādes gaitā, gan arī šī izpēte. Lai noskaidrotu iedzīvotāju aktivitāti dažādu pakalpojumu saņemšanai, iedzīvotāju vērtējumu par pašvaldību darbību, kā arī attieksmi pret administratīvi teritoriālo reformu izpētes gaitā notika iedzīvotāju aptauja. Minēto rajonu pašvaldībās tika izplatītas un savāktas aptaujas anketes, galvenokārt izmantojot pašvaldības darbinieku, feldšeru, pastnieku palīdzību. Pavisam šo četru rajonu pašvaldībās tika apkopotas 6517 anketes, kas sastāda 4,4% no visu iedzīvotāju skaita attiecīgajos rajonos. 6.7.tabulā atainots atbildējušo iedzīvotāju skaits un īpatsvars katrā rajonā.

6.7.tabula **Iedzīvotāju aptaujas respondentu skaits**

Rajons	Iedzīvotāju skaits (1998.g.sāk.)	Aptaujātie iedzīvotāji	
		skaits	īpatsvars, %
Jelgavas	31081	918	2,6
Rēzeknes	41485	2760	6,7
Valmieras	60174	2130	3,5
Ventspils	14061	709	5,0

Kā redzams, lielākā aktivitāte bijusi Rēzeknes rajonā, kas salīdzinājumā ar pārējiem trim, kā arī ar citiem Latvijas rajoniem sociāli ekonomiskās attīstības ziņā ir visvājākajā pozīcijā. Izvērtējot iedzīvotāju aktivitāti atsevišķi pa vietējām pašvaldībām – pilsētām un pagastiem, jāsecina, ka tā atsevišķās pašvaldībās ir ļoti atšķirīga. Ir pašvaldības, kur atbildējusi piektā daļa iedzīvotāju, bet ir arī pašvaldības, kur saņemtas tikai dažas atbildes.

Atbildējušo respondentu lielākais īpatsvars ir vecumā no 25-39 gadiem un 40 – 59 gadiem, pēc nodarbošanās vairāk kā trešdaļa ir valsts vai pašvaldības iestādēs un uzņēmumos strādājošie. Tas liecina, ka aktīvākie ir darbspējas vecuma iedzīvotāji. Diemžēl pavisam nelielu aktivitāti izrādīja uzņēmēji.

Uz jautājumu "Kas jūsuprāt ir svarīgākie pašvaldības uzdevumi rūpējoties par iedzīvotāju labklājību?" atzīmētās atbildes ir redzamas 6.8.tabulā. Trīs rajonos par svarīgāko tiek uzskatīta izglītība, bet Rēzeknes rajonā visvairāk respondentu ir atzīmējuši "bezdarbnieku nodarbināšanu". Šī atbilde sasaucas ar rajona aktuālāko problēmu – augsto bezdarba līmeni, kas 1999.gada sākumā bija 22,4%.

Jautāti par to "Vai apmierina šādu pakalpojumu (izglītība, veselības aprūpe, kultūra, sports) iespējas savā pašvaldībā?", vienīgi Ventspils rajonā par veselības aprūpes iespējām negatīvā vērtējuma īpatsvars ir lielāks nekā pozitīvā ("jā" atbildējuši 29% respondentu, nē – 42%, grūti pateikt – 28%), par pārējiem pakalpojumiem visos rajonos pozitīvām atbildēm ir lielākais īpatsvars.

6.8.tabula **Svarīgākie pašvaldības uzdevumi, rūpējoties par iedzīvotāju labklājību (pozitīvas atbildes procentos no aptaujāto skaita)**

Pašvaldību pakalpojumi	Jelgavas rajons	Rēzeknes rajons	Valmieras rajons	Ventspils rajons
Izglītības iestāžu uzturēšana	76	63	73	81
Sociālā aprūpe	66	59	65	67
Komunālie pakalpojumi	43	42	42	45
Kultūras iestāžu uzturēšana	41	34	38	53
Pašvaldības ceļu uzturēšana	47	48	47	50
Veselības aprūpe	69	60	70	72
Sabiedriskais transports	34	29	27	32
Bezdarbnieku nodarbināšana	55	68	50	45

Par nepietiekamu iedzīvotāju iesaisti pašvaldību padomes (domes) lēmumu pieņemšanā un nepietiekamu viedokļu uzklausīšanu liecina atbildes uz jautājumu "Vai Jūs uzskatat, ka iedzīvotāju viedoklis tiek ņemts vērā Jūsu pilsētā/pagastā?" (6.9.tabula). Jelgavas un Valmieras rajonos kopumā noraidošu atbilžu ir vairāk kā apstiprinošu. Nepārprotami šāds uzskats kavē iedzīvotāju iesaistīšanos pašvaldības darbā.

6.9.tabula **Atbildes uz jautājumu "Vai Jūs uzskatat, ka iedzīvotāju viedoklis tiek ņemts vērā Jūsu pilsētā/pagastā?" (procentos no aptaujāto skaita)**

Rajons	Jā	Nē	Grūti pateikt
Jelgavas	25	28	47
Rēzeknes	42	18	40
Valmieras	22	29	49
Ventspils	46	16	38

7. DEMOKRĀTIJA PAŠVALDĪBĀS

7.1. Vispārējie jautājumi

Pašvaldības pamatoti uzskata par demokrātiskas iekārtas pamatu, par demokrātijas šūpuli un arī spoguli - jo attīstītākas pašvaldības, jo vairāk demokrātijas valstī un otrādi. Tieši pašvaldību līmenī ir lielākas iespējas iesaistīt vietējos iedzīvotājus pārvaldes darbā, izmantot viņu zināšanas un spējas dzīves kvalitātes uzlabošanai, ir nosacījumi, lai radītu vietējo iedzīvotāju prasībām atbilstošu harmonisku sabiedrību, par kuru viņi jūt atbildību. Stiprinot pašvaldības, stiprinās nevien pašvaldības teritorija, bet visa tauta, tiek īstenota efektīvāka un demokrātiskāka sabiedrības politika valstī.

Ļoti daudz runā un raksta par demokrātiju, tai skaitā par vietējo demokrātiju, bet ļoti maz – par demokrātijas pakāpes raksturošanu skaitliski. Tāpēc aktuāls ir pētījums par vietējās demokrātijas rādītājiem Latvijā (Vilka, Pūķis, Vanags 2002). Pētījums veikts starptautiskas programmas ietvaros, pamatojoties uz Baltijas datu nama Rīgā veikto 241 pašvaldību vadītāju aptauju 2001.gadā.

Atsevišķos gadījumos rādītāju indeksi un kopindeksi tika noteikti, izmantojot ekspertu metodi un izmantojot datus no citiem avotiem, piemēram, veicot normatīvo dokumentu analīzi.

Ar aptauju aptverto pašvaldību skaits (izlases lielumi) un grupējums pēc iedzīvotāju skaita, pašvaldību piederības pie reģioniem, juridiskā statusa un pēc minoritāšu īpatsvara atspoguļoti 7.1.-7.4.tabulās.

7.1.tabula. **Vietējo pašvaldību skaits pēc iedzīvotāju skaita (2000.gada1.janvārī)**

Iedzīvotāju skaits	Pavisam Latvijā		Apsekots	
	pašvaldību skaits	procentos	pašvaldību skaits	procentos
Zem 1000	183	33	59	25
1000 - 1999	219	39	83	34
2000 - 4999	108	20	61	25
5000 - 9999	24	4	18	8
10 000 un vairāk	24	4	18	8
Kopā	**558**	**100**	**2451**	**100**

7.2.tabula. **Vietējo pašvaldību skaits reģionos (2000.gada 1.janvārī)**

Reģioni	Pavisam Latvijā				Izlasē	
	pašvaldību skaits	procentos	iedzīvotāju skaits	procentos	pašvaldību skaits	procentos
Rīga	26	5	994 573	41	22	9
Vidzeme	162	69	562 592	15	63	26
Kurzeme	104	19	329 812	14	44	18
Zemgale	118	21	350 930	14	60	25
Latgale	148	26	386 243	16	52	22
Kopā	**558**	**100**	**2424 150**	**100**	**241**	**100**

7.3.tabula. **Vietējo pašvaldību skaits pēc juridiskā statusa (2000.gada 1.janvārī)**

Kategorija	Pavisam Latvijā		Izlasē	
	pašvaldību skaits	procentos	pašvaldību skaits	procentos
Lauku pašvaldības	481	86	194	80
Jauktās lauku/pilsētu pašvaldības	27	5	14	6
Rajona pilsētu pašvaldības	43	8	28	12
Republikas pilsētu pašvaldības	7	1	5	2
Kopā	**558**	**100**	**241**	**100**

7.4.tabula. **Vietējo pašvaldību skaits pēc minoritāšu īpatsvara (2000.gada 1.janvārī)**

Minoritāšu īpatsvars	Pavisam Latvijā		Izlasē	
	pašvaldību skaits	procentos	pašvaldību skaits	procentos
virs 50%	67	10	28	12
31 – 50%	87	16	35	14
10 - 30%	257	46	110	46
zem 10%	157	28	68	28
Kopā	**558**	**100**	**241**	**100**

Kā liecina 7.1.-7.4.tabulu dati pētījumā izmantotā vietējo pašvaldību izlase ir reprezentatīva.

Pēc sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa, vietējās pašvaldības sadalītas četrās kategorijās:

- augsta attīstība;
- vidēji augsta;
- vidēji zema;
- zema attīstība.

Tāpat četrās tādās pašās kategorijās vietējās pašvaldības dala pēc finansiālās situācijas.

Vidējo pašvaldību sociāli ekonomiskās attīstības līmeni nosaka atbilstoši teritorijas attīstības indeksam atsevišķi pagastiem un pilsētām. Sociāli ekonomiskās attīstības ziņā spēcīgākajām pagastu pašvaldībām teritorijas attīstības indekss ir no 4,533 līdz 0,275 (šajā grupā ietilpst 25% pašvaldību; ceturtā augšējā kvartile), vidēji augsti attīstītām pašvaldībām - no 0,269 līdz - 0,122, vidēji zemu attīstību pašvaldībām - no -0,132 līdz -0,488 un vājākām pagastu pašvaldībām – no -0,488 līdz -1,985. Labākajām pilsētu pašvaldībām teritorijas attīstības indekss bija no 0,931 līdz 0,092,vidēji augsti attīstītām pašvaldībām – no 0,059 līdz –0,512, vidēji zemi attīstītām pašvaldībām – no –0,575 līdz –1,008, bet vājākajām pilsētu pašvaldībām – no –1,069 līdz –2.814.

Vietējo pašvaldību finansiālās situācijas līmeni nosaka pēc pašvaldības ieņēmumiem, rēķinot vidēji uz vienu cilvēku. Augstāku ieņēmumu pašvaldībās ieņēmumi uz vienu cilvēku bija no 305,7Ls līdz 137,7Ls, vidēji augstu ieņēmumu pašvaldībām – no 137,4Ls līdz

116,2Ls,vidēji zemu ieņēmumu pašvaldībām – no 116,1Ls līdz 98,3Ls, zemu ieņēmumu pašvaldībām – no 97,8Ls līdz 64,2Ls.

Daži vietējo demokrātiju raksturojošie rādītāji (piemēram, vietējo vēlēšanu aktivitātes koeficients) ir vienkārši kvantitatīvi rādītāji. Bet lielāko daļu rādītāju kopindeksa formā var dabūt tikai kombinējot vairākus (arī kvalitatīvus) rādītājus. Šajos gadījumos katrs kopindeksu veidojošais rādītājs tiek novērtēts pēc trīs punktu skalas. Augstu rādītāja līmeni vērtē ar 2 punktiem, vidēju līmeni - ar 1 punktu, zemu līmeni – ar 0 punktiem. Par katru vienkāršo rādītāju dots paskaidrojums, kādos gadījumos vērtējums pelnījis 2 punktus, kādos 1 punktu un kādos nevienu punktu. Augsts novērtējums saņem 100%, vidējs – 50%, zems – 0%. Katram vienkāršam rādītājam piešķirts noteikts svars 1,2 vai 3 pēc to nozīmības.

Katra rādītāja vidējā indeksa aprēķināšana pa Latviju notiek šādā veidā, Tiek saskaitīti punkti (2; 1; 0), ko katrs respondents ir devis attiecīgajiem rādītājiem par savu teritoriju. Iegūto punktu summu kopā pa Latviju dala ar maksimāli iespējamo punktu skaitu un reizina ar 100, lai indeksu izteiktu procentos. Maksimālais punktu skaits, nosakot rādītāja indeksu kopā pa Latviju ir 482 (241 respondents x 2). Piemēram, ja rādītāja vērtējums 180 pašvaldībās ir 2 punkti, 60 pašvaldībās – 1 punkts un vienā pašvaldībā – 0 punkti, tad šī rādītāja indekss ir

$$\frac{180x2+60x1+0}{241x2} \quad x100\%=87\%.$$

Aprēķinot rādītāja indeksu atsevišķās pašvaldību grupās (pēc iedzīvotāju skaita, piederības reģionam, juridiskā statusa, minoritāšu īpatsvara, sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa, finansiālās situācijas līmeņa), maksimāli iespējamais punktu skaits ir mazāks un tas ir atkarīgs no pašvaldību skaita grupā, respektīvi, respondentu skaita, kas devuši atbildes (atbildes devēju skaits x 2). Piemēram, ja rādītāja vērtējums Kurzemes reģionā, kurā izlase aptvēra 44 pašvaldības, 36 pašvaldībās ir 2 punkti un 8 pašvaldībās – 1 punkts, bet nulles vērtējuma nav, tad rādītāja indekss Kurzemes reģionā ir

$$\frac{36x2+8x1+0}{44x2} \quad X100\%=91\%$$

Ja visu rādītāju, kas ir attiecīgajā grupā, nozīmības svars ir 1 (tā tas ir vairumā gadījumu), tad kopindeksu aprēķina, saskaitot visu vienkāršo rādītāju indeksus un dalot ar rādītāju skaitu. Piemēram, ja kopindeksu veido divi rādītāji, kuru indeksi ir 87% un 53% un abu rādītāju nozīmības svars ir 1, tad grupas rādītāju kopindekss ir

$$\frac{87\%+53\%}{2} \quad =70\%$$

Ja kāda rādītāja nozīmības svars ir 2 vai 3, tad aprēķinot kopindeksu, attiecīgā rādītāja indeksu reizina ar tā svaru – 2 vai 3 un atsevišķo rādītāju svērto indeksu summu dala ar svaru summu. Piemēram, ja iepriekš apskatītā piemērā pirmā rādītāja nozīmības svars būtu nevis 1, bet 2, tad grupas rādītāja kopindekss būtu

$$\frac{87\%x2+53\%}{2+1} \quad =76\%$$

7.2. Vietējā autonomija

Juridiskā autonomija

Vietējām pašvaldībām ir tiesības piedalīties uzņēmējdarbībā, izdot saistošus noteikumus, izdot individuālus administratīvus aktus, regulēt publiskos pakalpojumus un veikt brīvprātīgās funkcijas.

Juridiskās autonomijas kopindekss noteikts ar ekspertu metodi, pamatojoties uz normatīvo dokumentu analīzi. Juridiskās autonomijas kopindeksu dabū, pamatojoties uz trīs rādītāju indeksiem:

- obligāti uzdevumi (noteikti ar likumu);
- uzdevumi, kurus regulē ar minimumu kvantitatīvu standartu;
- uzdevumi, kurus regulē ar rakstiskiem kvalitātes standartiem.

Eksperti visu trīs rādītāju indeksus novērtēja 50% apmērā. Līdz ar to arī juridiskās autonomijas kopindekss ir 50%.

Finansiālā autonomija

Vietējie pašvaldību ieņēmumi veidojas no šādiem avotiem:

- daļa no valsts nodokļiem;
- vietējās nodevas;
- valsts dotācijas un mērķsubsīdijas;
- maksājumi no pašvaldību izlīdzināšanas fonda;
- maksājumi par pakalpojumiem.

Latvijā ir tikai valsts nodokļi. Pat nekustamā īpašuma nodoklis, lai arī tas 100% apmērā tiek iekļauts pašvaldību budžetā, ir valsts nodoklis. Tas ir vienīgais nodoklis, kura likmi pašvaldība var mainīt, gan tikai to samazinot, bet bez tiesībām to palielināt.

Pēc apjoma vislielāko īpatsvaru vietējo pašvaldību ieņēmumos sastāda iedzīvotāju ienākuma nodoklis – ap pusi no visiem pašvaldību ieņēmumiem. Atbilstoši likumam 71,6% no šī nodokļa ienāk pašvaldības budžetā. Taču šī nodokļa administrēšanu veic centrālā valsts pārvaldes institūcija. Izņēmums ir Rīgas, Ventspils un Liepājas pilsētu pašvaldības, kurām atļauts savākt šo nodokli.

Vietējo pašvaldību finansiālo autonomiju raksturo arī pašvaldību tiesības aizņemties. Šādas tiesības šobrīd ir visai ierobežotas. Pašvaldībām nav tiesības aizņemties komercbankās (izņēmums ir tikai gadījumos, kad atļauju ir devis finanšu ministrs).

Valsts dotācijas un mērķdotācijas sastāda ap trešdaļu no pašvaldību ieņēmumiem. Apstāklis, ka mērķdotāciju īpatsvars ir krietni lielāks nekā dotāciju īpatsvars, liecina par pašvaldību nepietiekošu patstāvību.

Aptaujas rezultāti liecina, ka Latvijas pašvaldībās finansiālās autonomijas kopindekss ir visai zems – 47%. Rādītāja "Valsts dotāciju īpatsvars" indekss ir 42%, bet rādītāja "Mērķdotāciju īpatsvars valsts dotācijās" – 51%. Abi rādītāji saņem 2 punktus jeb 100%, ja tie ir zem 30% un 1 punktu jeb 50%, ja tie ir no 30-50%. 7.5.tabulā atspoguļotas finansiālās autonomijas atšķirības atkarībā no reģiona un pašvaldības juridiskā statusa.

7.5.tabula. **Finansiālās autonomijas atšķirības atkarībā no reģiona un juridiskā statusa**

Grupējums	Apakšgrupa	Kopindekss[x)]
Reģions	Rīga	0,636
	Vidzeme	0,504
	Kurzeme	0,523
	Zemgale	0,388
	Latgale	0,385
Pašvaldību juridiskais statuss	Pagasti	0,454
	Jauktās lauku/pilsētu pašvaldības	0,518
	Rajona pilsētas	0,464
	Republikas pilsētas	0,750
Latvija	Vidēji	0,465

[x)] Tekstā indeksi izteikti procentos, pareizinot ar 100.

Kopindekss pašvaldību grupās un kategorijās atšķiras būtiski – no 38% pašvaldībās ar zemu sociāli ekonomiskās attīstības līmeni un Latgales reģionā līdz 75% republikas pilsētās. Tas izveidojas tāpēc, ka atbilstoši valsts nodokļu sadales politikai republikas pilsētu pašvaldības ir galvenās maksātājas (donori) pašvaldību izlīdzināšanas fondā. Republikas pilsētu pašvaldībām ir lielāka autonomija, jo viņām ir lielāks pašu ieņēmumu īpatsvars. Dotāciju un mērķdotāciju īpatsvars kopējos pašvaldību ieņēmumos ir 18%, bet rajona pilsētās un pagastos tas ir 35%.

Pašvaldību atskaitīšanās

Pašvaldību atskaitīšanās kopindekss noteikts atbilstoši normatīvajiem dokumentiem un tas ir 100%., jo visiem trim rādītājiem, kas to veido, indekss ir 100%. Šie rādītāji ir:

- juridiskā atskaitīšanās;
- administratīvā atskaitīšanās;
- finanšu atskaitīšanās.

Juridiskā atskaitīšanās ietver:

- īpašu uzdevumu ministra valsts pārvaldes lietās uzraudzību par pašvaldību pieņemto lēmumu likumību (ministrs darbojās apsekojuma laikā, tagad šo funkciju veic Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija);
- atbildīgo ministriju vai tām pakļauto publisko aģentūru uzraudzību par individuālo administratīvo aktu likumības ievērošanu;
- Valsts kontroles uzraudzību.

Visos šajos gadījumos nesaskaņas var risināt tiesā, arī Satversmes tiesā.

Šāda vispusīga pašvaldību uzraudzība nodrošina juridiskās atskaitīšanās indeksu 100% apmērā.

Administratīvā atskaitīšanās ietver:

- centrālās valdības institūciju uzraudzību par centrālās valdības pašvaldībām deleģēto funkciju izpildi;
- nacionālās un pašvaldību attīstības koordinēšanu.

Arī administratīvās atskaitīšanās indekss tika novērtēts ar 100%, jo centrālās valdības institūcijas regulāri saņem un pārbauda pašvaldību ziņojumus par deleģēto funkciju izpildi.

Finanšu atskaitīšanās ietver:

- iekšējo auditu (līdz 2000.gadam pašvaldību revīzijas komisijas bija obligātas, kopš 2001.gada par to izveidošanu un darbību lemj pašvaldības dome(padome);
- ikgadējos pašvaldību ziņojumus Finanšu ministrijai par budžeta izpildi;
- Valsts kontroles ārējo auditu;
- privātu auditoru firmu un zvērināto revidentu ārējo auditu.

Tā kā visas pašvaldības regulāri pārbauda ārējas organizācijas, tad finansu atskaitīšanās indekss arī ir 100%. Ja tiktu pārbaudīta lielākā daļa, bet ne visas pašvaldības, tad šis indekss būtu 50%.

7.3. Politikas īstenošana

Lēmējvaras īstenošana

Pašvaldību lēmējvaras institūcija pilsētās un novados ir dome, bet pagastos un rajonos padomes. To sēdes, tāpat kā to pastāvīgo komiteju sēdes ir atklātas. Dome (padome) var izlemt jebkuru jautājumu, kas ir pašvaldības kompetencē. Likumā "Par pašvaldībām" ir noteikti 27 jautājumi,kurus var izlemt tikai dome (padome).

Lēmējvaras īstenošana raksturo pašvaldību spēja pieņemt lēmumus.

Lēmējvaras īstenošanas kopindekss Latvijā ir 82% un tas veidojas no piecu rādītāju indeksiem:

- Kvorums. Ja 2000.gadā domes (padomes) sesija kvoruma dēļ netika atlikta ne reizi, tad kvoruma indekss ir 100%, ja atlikta kaut vienu reizi, tad vērtējums ir zems – 0%.
- Lēmuma atlikšana. Ja domes (padomes) lēmumi tiek atlikti ļoti reti vai nav atlikti ne reizi, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tiek atlikti šad un tad, bet ne katrā sesijā, tad rādītāja indekss ir 50%, ja tiek atlikti katrā vai gandrīz katrā sesijā, tad rādītāja indekss ir 0%.
- Pašvaldības vadītāja un domes (padomes) vairākuma attiecības. Ja domes (padomes) deputātu vairākums gandrīz vienmēr atbalsta vadītāju (padomes priekšsēdētāju), tad rādītāja indekss ir 100%, ja vadītāja pozīcijas atbalsts deputātu vairākuma vidū vienmēr ir atkarīgs no katra konkrēta jautājuma, tad rādītāju indekss ir 50%, ja deputātu vairākums ļoti reti atbalsta vadītāju, tad rādītāja indekss ir 0%.
- Budžeta gatavība. Ja pašvaldības budžets domē (padomē) apstiprināts līdz noteiktajam termiņam (2000.gadā – 31.martam), tad rādītāja indekss ir 100%, ja – pēc noteiktā termiņa, tad rādītāja indekss ir 0%.
- Ārkārtējo domes (padomes) sēžu īpatsvars. Ja ārkārtējo sēžu īpatsvars ir mazāks par 10% vai viena ārkārtēja sēde gadā, tad rādītāja indekss ir 100%, ja to īpatsvars ir no 10% līdz 20%, tad rādītāja indekss ir 50%, ja ārkārtējo sēžu īpatsvars ir lielāks par 20%, tad rādītāja indekss ir 0%.

Augstākais vērtējums ir rādītājam par domes (padomes) kvorumu – 94%, jo kvoruma trūkums ir reta parādība, un lēmuma atlikšanas rādītājam – arī 94%. Zemākais vērtējums ir rādītājam par budžeta gatavību – 69%, jo daudzās pašvaldībās budžets tika pieņemts vēlāk nekā 2000.gada 1.martā.

Lēmējvaras īstenošanas kopindekss mazās pašvaldībās ir augstāks nekā lielās. Pagastos tas ir augstāks nekā pilsētās. Tas ir augstāks pašvaldībās, kurās minoritāšu īpatsvars ir zem 10%, nekā pašvaldībās, kurās šis procents ir virs 50%.

Lēmējvaras īstenošanas kopindekss maz atšķiras dažādos reģionos. Nav korelācijas starp lēmējvaras īstenošanas kopindeksu un teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības līmeni un pašvaldību finansiālo situāciju.

Ieviešanas izpilde

Ieviešanas izpilde atspoguļo pašvaldību spēju sasniegt pašas pieņemtos politikas mērķus. Ieviešanas izpildes kopindeksu iegūst no pieciem atsevišķiem rādītājiem:

- 2000.gadā sekmīgi ieviestu projektu īpatsvars. Šī rādītāja nozīmības svars ir visaugstākais – 3;
- ilglaicīgu (daudzgadīgu) projektu plānošanas līmenis;
- pūles efektivitātes sekmēšanai;
- stratēģiskās plānošanas līmenis;
- pilsoņu ieguldījums pašvaldību projektu īstenošanā.

Kā kritēriji iepriekšminēto rādītāju indeksa noteikšanai galvenokārt kalpo projektu un pasākumu skaits, kas dažkārt diferencēts pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs 50000. Indeksu aprēķināšana ir visai sarežģīta un šeit mēs to neapskatīsim.

Ieviešanas izpildes kopindekss (55%) ir daudz zemāks nekā lēmējvaras īstenošanas kopindekss (82%). Tas izskaidrojams ar vietējo pašvaldību nepietiekošo administratīvo kapacitāti (spēju), jo lēmējvara savas funkcijas var īstenot arī bez augstas administratīvās spējas, nepieciešama tikai deputātu laba politiskā griba.

Ieviešanas izpildes ietvaros augstāko novērtējumu ieguvis rādītājs, kas raksturo pūles efektivitātes sekmēšanai (80%), kā arī rādītājs, kas atspoguļo sekmīgi ieviestus projektus 2000.gadā (72%). Stratēģiskā plānošana ir ieguvusi indeksu 58%.

Zemākos novērtējumus ir ieguvuši rādītāji, kas parāda ilglaicīgu (daudzgadīgu) projektu plānošanas līmeni (37%) un pilsoņu ieguldījumu pašvaldību projektu īstenošanā (10%).

Ieviešanas izpildes kopindekss lielās vietējās pašvaldībās ir augstāks nekā mazās pašvaldībās. Piemēram, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 1000 tas ir 48%, bet pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 5000 līdz 9999 tas ir 68%. Ieviešanas izpildes indekss Rīgas reģionā ir ievērojami augstāks nekā pārējos reģionos. Pilsētu pašvaldībās (62%) tas ir augstāks nekā pagastu pašvaldībās (54%).

Ieviešanas izpilde pašvaldībās ar augstu sociāli ekonomiskās attīstības līmeni un bagātās pašvaldībās ir lielāka nekā pārējās pašvaldībās, jo viņu administratīvā spēja ir augstāka, un to personāls ir kvalitatīvāks.

Atbildība

Politikas veidošanas līmenī politiskā atbildība nozīmē saskaņotību starp pašvaldības mērķiem un vietējo iedzīvotāju prasībām, starp pakalpojumu sniegšanu un klientu vajadzībām. Atbildība atspoguļo pašvaldību spēju apmierināt iedzīvotāju prasības.

Atbildības kopindeksu aprēķina, pamatojoties uz trīs rādītāju indeksiem:

- Pašvaldību un tās iedzīvotāju prioritāšu saskaņotība (atbildība). Šī rādītāja nozīmības svars ir 3. Ja saskaņotība ir gandrīz visās politikas jomās, tad rādītāja indekss ir 100%, ja saskaņotība ir vairumā politikas jomu, tad rādītāja indekss ir 50%, pārējos gadījumos rādītāja indekss ir 0%.
- Pilsoņu apmierinātība ar pašvaldību darbību. Šī rādītāja nozīmības svars ir 2. Ja vairāk nekā 60% pilsoņu ir pilnīgi vai daļēji apmierināti, tad rādītāja indekss ir 100%, ja 40-60% pilsoņu ir pilnīgi vai daļēji apmierināti, tad rādītāja indekss ir 50%, ja apmierināto pilsoņu īpatsvars ir zem 40%, tad rādītāja indekss ir 0%.
- Iedzīvotāju prasību regulēšana. Ja tā eksistē, tad rādītāja indekss ir 100%, ja neeksistē – 0%.

Atbildības kopindekss ir 60%. Rādītājs "Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbību" ieguva augstu novērtējumu – 90%, bet rādītājs "Iedzīvotāju prasību regulēšana" saņēma tikai 1%. To var izskaidrot ar to, ka Latvijā ir ļoti detalizēta regulēšana ar likumiem centrālajā līmenī un tāpēc speciāla regulēšana vietējā līmenī nav nepieciešama.

Pagasta pašvaldībās ir vidēja līmeņa saskaņotība lielākajā daļā darbības jomu un augsts iedzīvotāju apmierinātības līmenis – vairāk nekā 60% iedzīvotāju ir pilnīgi vai daļēji apmierināti. Pārējās pašvaldību grupās (jauktajās lauku/pilsētu pašvaldībās, rajona pilsētu un republikas pilsētu grupās) ir augsta saskaņotība gandrīz visās darbības jomās un vidējs apmierinātības līmenis – 40-60% iedzīvotāju ir pilnīgi vai daļēji apmierināti.

Atbildības kopindekss republikas pilsētās (73%) un rajona pilsētās (67%) ir augstāks nekā pagasta pašvaldībās (58%), jo tajās ir augstāka administratīvā spēja.

Demokrātijas izpausme

Demokrātijas izpausme atspoguļo pašvaldības spēju darboties atklāti un iesaistīt pilsoņus un nevalstiskās organizācijas lēmumu pieņemšanas procesā.

Informācijas atklātības likums, kas pieņemts 1998.gada 29.oktobrī nosaka ka fiziskām un juridiskām personām ir tiesības iegūt informāciju par valsts pārvaldes un pašvaldību darbību un izmantot to. Izņēmums ir tā informācija, kuras izpaušana aizliegta ar likumu. Atbilstoši likumam informācija ir sadalīta divās daļās:

- nelimitētas pieejas informācija;
- limitētas pieejas informācija.

Pirmā pilnā apjomā bez ierobežojumiem pieejama sabiedrībai, otrā ir limitēta.

Kā limitētas pieejas informācija ir šāda:

- kura ir noteikta ar likumu;
- kuru izmanto tikai institūcijas iekšienē;
- konfidenciālā biznesa informācija;
- informācija, kas skar fiziskas personas dzīvi;

• informācija, kas iesniegta projektu un konkursu novērtēšanai u.c. (Informācijas attīstības likums 1998.).

Vietējiem iedzīvotājiem ir tiesības apmeklēt pašvaldību domju (padomju) un to pastāvīgo komiteju, kā arī revīzijas komiteju sēdes. Domes (padomes) lēmumprojekti un lēmumi darāmi zināmi sabiedrībai. Pašvaldību domes (padomes) priekšsēdētājam, deputātiem un izpilddirektoram jāparedz iedzīvotāju pieņemšanas stundas, kurās iedzīvotāji var griezties ar saviem priekšlikumiem vai sūdzībām.

Ne tikai deputātus, bet arī vietējos iedzīvotājus var iekļaut pašvaldību valžu, komisiju un darba grupu sastāvā.

Iedzīvotājiem ir tiesības izveidot nevalstiskas (sabiedriskas) organizācijas un vietējas politiskās partijas. Iedzīvotāji var piedalīties interešu grupās, apaļā galda diskusijās, socioloģiskās aptaujās, dažādās sanāksmēs, konsultatīvajās padomēs utt.

Iedzīvotāju aktivitāte un piedalīšanās pašvaldības lēmumu pieņemšanā lielā mērā ir atkarīga no viņu informētības.

Centrālās valdības līmenī ir sagatavoti informatīvie materiāli par administratīvi teritoriālo reformu, par pašvaldības apvienošanās un sadarbības priekšrocībām un trūkumiem.

Vairākās pašvaldībās iedzīvotāji aktīvi piedalās teritorijas sociāli ekonomiskās attīstības plāna un teritoriju plānojuma projektu apspriešanā. Pašvaldību budžeta projektam jābūt publicētam vietējā laikrakstā vai informatīvajā biļetenā, bet ja tādu nav, tam jābūt izliktam telpās, kas pieejamas iedzīvotājiem.

Vietējo līderu aptaujas dati liecina, ka visefektīvākais veids, kā iedzīvotāji var ietekmēt lēmumus ir piedalīšanās vēlēšanās un referendumos. Visai augstu tiek vērtēta arī mediju loma iedzīvotāju iesaistīšanā pašvaldību darbībā.

Demokrātijas izpausmes kopindeksu aprēķina, pamatojoties uz šādu rādītāju indeksiem:

• Iedzīvotāju iesaistīšana pašvaldību budžeta apspriešanā. Šī rādītāja nozīmības svars ir 2. Ja pašvaldība izpilda visus četrus aptaujā paredzētos pasākumus, proti, organizē budžeta projekta apspriešanu ar sabiedriskajām organizācijām, organizē iedzīvotāju uzklausīšanu par budžeta jautājumiem, publicē budžeta projektu pirms apspriešanas domē (padomē), apspriež budžeta projektu ar žurnālistiem, tad rādītāja indekss ir 100%. Ja pašvaldības īsteno 2-3 pasākumus, tad rādītāja indekss ir 50%, pārējos gadījumos tas ir 0%.

• Iedzīvotāju iesaistīšana lēmumu pieņemšanā. Ja pašvaldība īsteno vairāk nekā 6 sabiedrības viedokļu uzklausīšanas pasākumus, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tā īsteno 4-6 pasākumus, tad rādītāja indekss ir 50%.

• Komunikāciju stratēģijas esamība. Ja eksistē komunikāciju stratēģija, lai informētu iedzīvotājus un presi par pašvaldības darbību, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tās nav, tad rādītāja indekss ir 0%.

• Publiskā konkursa regulēšana. Ja tā notiek, tad rādītāja indekss ir 100%, ja nenotiek, tad tas ir 0%.

• Vietējo nevalstisko organizāciju īpatsvars, kas iesaistījušās pašvaldības lēmumu pieņemšanā. Ja tas ir virs 50%, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas ir no 20% līdz 50%, tad rādītāja indekss ir 50%.

• Vai ir pašvaldību personāls, kas informētu žurnālistus? Pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu līdz 50000 rādītājs saņem 100% vērtējumu arī gadījumos, kad šāds personāls veic arī

citus pienākumus. Pilsētās ar iedzīvotāju skaitu virs 50000 šādā gadījumā rādītāju novērtē kā viduvēju, t.i. ar indeksu 50%. Lielās pilsētas 100% vērtējumu saņem, ja kāda darbinieka(-u) galvenais pienākums ir informēt žurnālistus.

• Kontaktu ar žurnālistiem ierosināšana. Pilsētas ar iedzīvotāju skaitu virs 50000 rādītājs saņem 100% vērtējumu, ja pašvaldība regulāri organizē kontaktus ar žurnālistiem, lai informētu viņus par pašvaldības darbību, un 50% vērtējumu, ja pašvaldība organizē kontaktus ar žurnālistiem gadījumos, kad tāda vajadzība rodas. Pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu līdz 50000 rādītājs saņem augstu (100%) vērtējumu abos iepriekšminētajos gadījumos.

• Portāla vai mājas lapas izveidošana internetā par pašvaldības darbību (tikai pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs 50000). Ja portāls vai mājas lapa izveidota, tad rādītāja indekss ir 100%, ja nav izveidota – 0%.

• Informācijas apmaiņa ar e-pasta palīdzību. Ja iedzīvotāji vai uzņēmēji var saņemt informāciju no pašvaldības pa e-pastu, tad rādītāja indekss saņem augstu (100%) vērtējumu, pretējā gadījumā – zemu vērtējumu (0%).

Neskatoties uz zināmu iedzīvotāju aktivitātes palielināšanos beidzamajos gados, demokrātijas izpausmes kopindekss, vidēji Latvijas pašvaldībās ir visai zems – 37%. Šādiem kopindeksu veidojošiem rādītājiem indeksi ir ļoti zemi:

• iedzīvotāju iesaistīšana pašvaldību budžeta apspriešanā – 21%;

• pieeja internetam – 21%;

• vietējo nevalstisko organizāciju, kas iesaistījušās pašvaldības lēmumu pieņemšanā, īpatsvars – 25%;

• pašvaldību personāla, lai informētu žurnālistus, esamība – 29%.

Teritorijas plānošanas likumā ir noteikts, ka ikvienai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības iepazīties ar spēkā esošajiem un sabiedriskajai apspriešanai nodotajiem teritorijas plānojumiem, piedalīties to sabiedriskajā apspriešanā, izteikt un aizstāvēt savu viedokli un iesniegt priekšlikumus. Ikviena fiziskā un juridiskā persona ir tiesīga noteiktā termiņā iesniegt rakstveida priekšlikumus un atsauksmes par teritorijas plānojumiem un saņemt rakstveida atbildi par tiem (Teritorijas plānošanas likums 2002.).

Formas, kā informēt sabiedrību, izvēlas pati pašvaldība. Lielāko pilsētu pašvaldībās strādā sabiedrisko attiecību speciālisti, kas sniedz informāciju žurnālistiem. Demokrātijas izpausmes kopindekss ir tieši proporcionāls pašvaldību iedzīvotāju skaitam (7.6.tabula).

7.6.tabula. **Demokrātijas izpausmes kopindekss atkarībā no iedzīvotāju skaita pašvaldībā**

Iedzīvotāju skaits pašvaldībā	Kopindekss
Zem 1000	30%
1000 - 1999	33%
2000 - 4999	39%
5000 - 9999	50%
10 000 un vairāk	51%
Vidēji	**37%**

Demokrātijas izpausmes kopindekss būtiski atšķiras Latvijas reģionos. Piemēram, Rīgas reģionā tas ir 44%, bet Latgales reģionā – 30%. Šo atšķirību var samazināt ar aktīvu

un mērķtiecīgu reģionālo politiku. Tas ir augstāks republikas pilsētu pašvaldībās (57%) un rajona pilsētu pašvaldībās (44%) un zemāks – jauktajās lauku/pilsētu pašvaldībās (41%) un pagastu pašvaldībās (35%).

Demokrātijas izpausmes kopindekss ir augstāks pašvaldībās ar augstu sociāli ekonomiskās attīstības līmeni un bagātās pašvaldībās (7.7.tabula). Šādu situāciju var izskaidrot ar to, ka šajās pašvaldībās vietējie iedzīvotāji vairāk uzticas pašvaldībām un ir pārliecināti, ka viņu piedalīšanās lēmumu pieņemšanas procesā dos pozitīvus rezultātus

7.7.tabula. **Demokrātijas izpausmes kopindekss dažādās pašvaldību kategorijās**

Pēc sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa		Pēc finansiālās situācijas līmeņa	
vērtējuma kategorijas[x)]	kopindekss %	vērtējuma kategorijas [x)]	kopindekss %
Augsta	45	Augsta	40
Vidēji augsta	39	Vidēji augsta	40
Vidēji zema	35	Vidēji zema	34
Zema	30	Zema	32
Vidēji	**37**	**Vidēji**	**37**

[x)] Katra vērtējuma kategorijā pēc noteikta kritērija ir iekļautas 25% pašvaldību (viena kvartile).

7.4. Pašvaldību administrācija

Administratīvā personāla kvalitāte

Atbilstoši likumam "Par pašvaldībām", lai veiktu savas funkcijas, pašvaldībām ir tiesības izveidot pašvaldību institūcijas, aģentūras un uzņēmumus, piedalīties ar saviem līdzekļiem publiskās – privātās kompānijās, slēgt līgumus ar privāto sektoru par atsevišķu pāšvaldībām uzlikto funkciju izpildes uzticēšanu privātajam sektoram, sadarboties ar citām pašvaldībām, privatizēt pašvaldību objektus utt.

Pašvaldību likumā nav noteikti ierobežojumi pašvaldību organizatorisko struktūru veidošanai. Organizatorisko struktūru nosaka pašvaldības nolikumā, kuru apstiprina pašvaldības dome (padome). Republikas pilsētu un lielāko rajona pilsētu pašvaldībās parasti izveido departamentus un nodaļas. Šāds iedalījums parasti neeksistē pagastu pašvaldībās, jo lielākajā daļā pagastu tajās administratīvais personāls nepārsniedz 5-7 cilvēkus. Katrai pašvaldību institūcijai , aģentūrai un uzņēmumam ir sava iekšējā organizatoriskā struktūra.

1994.gadā pieņemtais civildienesta likums paredzēja, ka pašvaldības ir civildienesta objekts. Taču līdzekļu trūkuma dēļ pašvaldību darbinieki netika apmācīti Valsts administrācijas skolā un atestēti ierēdņa kandidāta statusā, jo 2000.gadā pieņemtajā civildienesta likumā pašvaldību darbinieki vairs netiek uzskatīti par ierēdņiem. Tāpēc pašvaldību darbinieku apmācība paliek katras pašvaldības ziņā . Latvijas Pašvaldību savienība ir izveidojusi Pašvaldību mācību centru un Pašvaldību konsultāciju centru. Valstī darbojas vairāki reģionālie mācību centri, kā arī Latvijas Universitātes pašvaldību un projektu vadīšanas mācību centrs. Pašvaldību darbinieki akadēmisko izglītību var iegūt Latvijas Universitātē, kur Ekonomikas un vadības fakultātē īstenota bakalaura studiju programma pašvaldību organizācijas virzienā un sabiedrības vadības maģistra studiju

programma. Līdzīgas programmas ieviestas Latvijas Lauksaimniecības universitātē un citās augstskolās.

Administratīvā personāla kvalitātes kopindekss aprēķināts izmantojot trīs rādītājus no apsekošanas programmas un vienu rādītāju, kas noteikts ar eksperta metodi. Šis rādītājs ir "Vietējo pašvaldību uzdevumu izpildes kapacitāte".

Ja pēc ekspertu vērtējuma esošais pārvaldes personāls spēj nodrošināt visu pašvaldības uzdevumu izpildi, tad šī rādītāja indekss ir 100%, ja vairumā gadījumos spēj nodrošināt, tad rādītāja indekss ir 50%. Apsekojuma programma paredzēja šādus rādītājus:

- Vakanto amatu (vietu) īpatsvars. Ja tas ir mazāks par 2% vai ne vairāk kā viena vieta, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas ir no 2% līdz 3%, tad rādītāja indekss ir 50%.
- Darbinieku īpatsvars ar augstāko izglītību. Ja tas ir virs 27%, tad rādītāja indekss ir 100%, ja no 22% līdz 27%, tad indekss ir 50%, ja zem 22% - tad rādītāja indekss ir 0%.
- Vietu īpatsvars, kuras aizņem darbinieki bez atbilstošas kvalifikācijas. Ja tas ir mazāks par 2% vai ne vairāk kā viena vieta, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas ir no 2% līdz 3%, tad rādītāja indekss ir 50%.

Pašvaldību administratīvā personāla kvalitātes kopindekss ir visai augsts – 71%. Augstākie vērtējumi bija šādiem rādītājiem:

- vakanto vietu īpatsvars – 94%;
- vietu, ko aizņem darbinieki bez atbilstošas kvalifikācijas, īpatsvars – 91%.

Rādītāja, kas atspoguļo darbinieku ar augstāko izglītību īpatsvaru, indekss ir 77%.

Rādītāja "Vietējo pašvaldību uzdevumu izpildes kapacitāte" ir zema, salīdzinot ar kopindeksu – 47%. Sevišķi zema tā ir mazākās pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 1000 cilvēkiem (29%) un no 1000 līdz 1999 cilvēkiem (32%), kā arī pagastu pašvaldībās (37%). Bet rādītāja maksimālā vērtība (100%) ir republikas pilsētās, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 5000 līdz 9999 un 10000 un vairāk. Tas izskaidrojams ar to, ka lielākās pašvaldībās strādā kvalificētāki darbinieki.

Kopindekss ir zemāks mazās pašvaldībās. Pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 1000 tas ir 61%. Rīgas reģionā kopindekss ir daudz augstāks (87%) nekā pārējos reģionos (no 68% līdz 71%). Pagastu pašvaldībās tas ir zemāks (67%) nekā citās kategorijās (86%).

Pašvaldību administratīvā personāla kvalitātes kopindekss ir augstāks pašvaldībās ar augstu sociāli ekonomiskās attīstības līmeni un bagātās pašvaldībās (7.8.tabula).

7.8.tabula. **Pašvaldību administratīvā personāla kvalitātes kopindekss dažādu kategoriju pašvaldībās**

Pēc sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa		Pēc finansiālās situācijas līmeņa	
vērtējuma kategorijas[x)]	kopindekss, %	vērtējuma kategorijas [x)]	kopindekss, %
Augsta	84	Augsta	93
Vidēji augsta	69	Vidēji augsta	77
Vidēji zema	67	Vidēji zema	61
Zema	64	Zema	54
Vidēji	**71**	**Vidēji**	**71**

[x)] Katra vērtējuma kategorijā pēc noteikta kritērija ir iekļautas 25% pašvaldību (viena kvartile).

Atskaitīšanās mehānisms pašvaldības ietvaros

Atskaitīšanās mehānisms pašvaldības iekšienē atkarīgs no pašvaldības lieluma, tradīcijām, deputātu politiskām vērtībām. Piemēram, atsevišķos gadījumos pastāvīgās komitejas ir ļoti spēcīgas un tieši kontrolē izpildaparātu. Mazās pagastu pašvaldībās vienas un tās pašas personas ir deputāti un izpildvaras pārstāvji. Tāpēc mazās pašvaldībās ir ciešāki kontakti starp deputātiem un darbiniekiem, bet parasti ir mazākas zināšanas konkrētos jautājumos. Un otrādi, lielās pašvaldībās augstākas ir pašvaldības darbinieku zināšanas, bet vājāki kontakti starp pašvaldības deputātiem un darbiniekiem. Iekšējo atskaitīšanos ietekmē arī domes (padomes) frakciju skaits un attiecības starp pozīciju un opozīciju.

Atskaitīšanās mehānisma pašvaldības iekšienē kopindeksu iegūst no pieciem atsevišķu rādītāju indeksiem, trīs no tiem noteikti ar ekspertu metodi. Tie ir:

- atskaitīšanās mehānisms pašvaldības administrācijas iekšienē;
- atskaitīšanās mehānisms starp vietējo administrāciju un deputātiem;
- atskaitīšanās mehānisms starp pašvaldības institūciju (ieskaitot skolas) administrāciju un pašvaldību.

Ja eksperti novērtē, ka attiecīgais atskaitīšanās mehānisms ir ļoti efektīvs, tad rādītāja indekss ir 100%, ja to novērtē kā efektīvu, tad rādītāja indekss ir 50%.

Pēdējo divu rādītāju indeksus dabū aptaujas ceļā. Šie rādītāji ir šādi:

- Pašvaldību izpilddirektora atskaitīšanās pašvaldību vadītājam un domei (padomei). Ja eksistē noteikumi vai vadlīnijas, cik bieži izpilddirektoram jāatskaitās pašvaldības vadītājam un deputātiem, tad rādītāja indekss ir 100%, ja neeksistē, tad – 0%.
- Plānotā finansiālā uzraudzība. Ja eksistē pašvaldības institūciju finansiālās uzraudzības plāns, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tāda nav – tad 0%.

Pašvaldību iekšējās atskaitīšanās vērtējums, ko deva eksperti bija "vidējs". Pētījumi liecina, ka nav ciešas korelācijas starp atskaitīšanās vērtējumu un pašvaldības veidu. Atskaitīšanās kopindekss ir 55%. Rādītāji "Atskaitīšanās mehānisms pašvaldības administrācijas iekšienē", "Atskaitīšanās mehānisms starp vietējo administrāciju un deputātiem", "Atskaitīšanās mehānisms starp pašvaldības institūciju administrāciju ieskaitot skolas un pašvaldību" ieguva 50% vērtējumu, izpilddirektora atskaitīšanās pašvaldības vadītājam un domei (padomei) – 49% un plānotā finansiālā uzraudzība – 78%.

Atskaitīšanās mehānisma pašvaldības iekšienē kopindekss maz atšķiras dažādās pašvaldību grupās un kategorijās.

7.5. Varas sadale un ietekme uz pašvaldības lēmumiem

Formālā ietekme

Formālā ietekme uz pašvaldības lēmumiem, atšķirībā no iepriekšējiem rādītājiem, netiek vērtēta ar skaitlisku lielumu, bet to vērtē ar pašvaldību aktieru rangiem, kas noteikti, pamatojoties uz juridisku dokumentu izvērtēšanu.

Atbilstoši likumdošanas izvērtēšanai formālās varas sadales rangi ir šādi.

1. Padome.
2. Centrālā valdība un reģionālās pašvaldības.
3. Mērs.

4. Pastāvīgās komitejas.
5. Vietējā administrācija

Atbilstoši likumam "Par pašvaldībām" pašvaldību domes (padomes) vara ir dominējoša. Latvijā mēru neievēl pilsoņi, kā tas ir daudzās pašvaldībās ASV, Kanādā, Vācijā u.c., bet gan dome (padome) no deputātu vidus. Visus pašvaldības svarīgākos lēmumus pieņem dome (padome). Domei (padomei) ir tiesības izskatīt jebkuru jautājumu, kas ir pašvaldības kompetencē.

Ap 40-50% no vietējo pašvaldību kompetences attiecas uz centrālās valdības deleģēto funkciju izpildi. Šajos gadījumos pašvaldība pakļauta atbilstošām ministrijām. Centrālās valdības institūcijas (šobrīd Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija) pārbauda pašvaldību pieņemto lēmumu likumību. Pēc formālās ietekmes centrālā valdība ieņem otro vietu. Rajonu pašvaldību ietekme uz vietējām pašvaldībām nav būtiska.

Latvijā pašvaldības vadītājs ir domes (padomes) priekšsēdētājs, kam obligāti jābūt pilna laika darbiniekam. Pēc viņa ieteikuma padome apstiprina izpilddirektoru. Kopš 2001.gada pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu virs 5000 izpilddirektora pozīcija ir obligāta. Mazās pašvaldībās izpilddirektora funkcijas pilda pašvaldības vadītājs. Teorētiski viņš Latvijas pašvaldībās pieder pie "vāja mēra" sistēmas, jo viņu ievēl dome (padome), nevis pilsoņi vai iedzīvotāji, kā tas ir "stipra mēra" gadījumos. Līdz ar to pašvaldības vadītājs lielā mērā atkarīgs no padomes. Taču praktiski var uzskatīt, ka Latvijā viņš atrodas starp "vāju" un "stipru mēru", jo domes (padomes) priekšsēdētājs ir nozīmīgākās pastāvīgās komitejas – finanšu komitejas priekšsēdētājs.

Latvijā atbilstoši likumam par pašvaldībām pastāvīgo komiteju loma ir visai nozīmīga. Jebkuru domes (padomes) lēmējprojektu pirms izskatīšanas domes (padomes) sēdē jāizskata pastāvīgajā komitejā. Divas pastāvīgās komitejas – finanšu komiteja un sociālo, izglītības un kultūras lietu komiteja ir obligātas. Pārējās pastāvīgās komitejas katra pašvaldība izveido pēc sava ieskata atbilstoši pašvaldības nolikumam. Politiskās organizācijas un vēlētāju apvienības pastāvīgajās komitejās ir pārstāvētas proporcionāli domes (padomes) vēlēšanu rezultātiem. Katram deputātam jābūt vismaz vienas pastāvīgās komitejas loceklim. Pastāvīgās komitejas priekšsēdētāju (izņemot finansu komitejas) ievēl komitejas locekļi, kurus savukārt ievēl dome (padome). Pastāvīgo komiteju sēdes tāpat kā domes (padomes) sēdes ir atklātas.

Atbilstoši Latvijas likumdošanai administrācija nav spēcīga, tāpēc tā ierindota piektajā vietā.

Neformāla ietekme

Atšķirībā no formālās ietekmes neformālās ietekmes uz pašvaldību lēmumiem rangi noteikti, pamatojoties uz aptaujas datiem.

Neformālās ietekmes uz pašvaldību lēmumiem rangi parādīti 7.9.tabulā.

Pēc neformālās ietekmes visās pašvaldību grupās atkarībā no iedzīvotāju skaita dome (padome) vienmēr ir pirmajā vietā un centrālā valdība/reģionālās pašvaldības beidzamajā (piektajā) vietā. Arī pēc formālās ietekmes dome (padome) ir pirmajā vietā. Pēc formālās ietekmes centrālā valdība atrodas otrajā vietā, bet pēc neformālās ietekmes centrālā valdība/reģionālā pašvaldība ieņem piekto vietu. Lielā mērā tas izskaidrojams ar reģionālo (rajonu) pašvaldību lomas kraso samazināšanos kopš 1997.gada.

7.9.tabula. **Neformālās ietekmes uz pašvaldību lēmumiem rangi**

Grupa	Rangs
Latvija kopā	1. Padome. 2. Komitejas 3. Pašvaldības vadītājs 4. Vietējā administrācija 5. Centrālā/reģionālā valdība
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu zem 1000	1. Padome 2. Pašvaldības vadītājs 3. Vietējā administrācija 4. Komitejas 5. Centrālā/reģionālā valdība
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 1000 līdz 1999	1. Padome 2. Komitejas 3. Pašvaldības vadītājs 4. Vietējā administrācija 5. Centrālā/reģionālā valdība
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 2000 līdz 9999	1. Padome 2. Komitejas 3. Pašvaldības vadītājs 4. Vietējā administrācija 5. Centrālā/reģionālā valdība
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 5000 līdz 9999	1. Padome 2. Komitejas 3. Pašvaldības vadītājs 4. Vietējā administrācija 5. Centrālā/reģionālā valdība
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 10000 un vairāk	1. Padome 2. Komitejas 3. Pašvaldības vadītājs 4. Vietējā administrācija 5. Centrālā/reģionālā valdība

Vietējās administrācijas neformālā ietekme uz pašvaldības lēmumiem ir mazliet augstāka (ceturtā vieta) nekā formālā ietekme (piektā vieta), bet tomēr visai zema. Pastāvīgo komiteju neformālā ietekme ir jūtami augstāka (otrā vieta) nekā formālā ietekme (ceturtā vieta). Pašvaldības vadītājs abos gadījumos ieņem vidējo – trešo vietu. Pastāvīgo komiteju augstā otrā vieta neformālajā ietekmē izskaidrojama ar to, ka komiteju sēdēs pieņemtie lēmumi parasti tiek pieņemti arī domes (padomes) sēdēs, jo deputātu proporcija abās institūcijās ir līdzīga.

Jāatzīmē, ka dažos beidzamajos gados vairākās Eiropas valstīs, it sevišķi Nīderlandē un Polijā, vērojama pašvaldību padomju varas samazināšanās un pašvaldības vadītāja varas pastiprināšanās.

Vietējo "aktieru" neformāla ietekme

Vietējo "aktieru" neformāla ietekme uz pašvaldību lēmumiem atspoguļota 7.10.tabulā. Tā noteikta, pamatojoties uz aptaujas datiem.

Kopā valstī un visās pašvaldību grupās pēc iedzīvotāju skaitā pirmajā vietā ir atsevišķi pilsoņi. Politiskās partijas vienmēr ir pēdējā (piektajā) vietā. Šobrīd vēlētāju apvienībām ir daudz lielāka ietekme mazās un vidējās pašvaldībās nekā politiskajām partijām. Paredzams, ka nākotnē politisko partiju loma palielināsies, jo kopš 2001.gada marta pašvaldību vēlēšanām tikai politiskām partijām ir tiesības iesniegt deputātu kandidātu sarakstus pilsētu un novadu pašvaldību domju vēlēšanās, ja tajās dzīvo vairāk nekā 5000 cilvēku. Arī vietējo pašvaldību mēroga palielināšana, pašvaldībām apvienojoties palielinās politisko partiju loma.

Vietējiem uzņēmējiem (otrā vieta) ir lielāka ietekme uz pašvaldību lēmumiem nekā vietējai civilai sabiedrībai (trešā vieta) un mēdijiem (ceturtā vieta). Zīmīgi, ka mēdiju augstākā (trešā) vieta ir pašās mazākajās (zem 1000 iedzīvotājiem) un pašās lielākajās (virs 10000 iedzīvotājiem) pašvaldībās.

7.10.tabula. **Vietējo "aktieru" neformālas ietekmes uz pašvaldību lēmumiem rangi**

Grupa	Rangs
Latvijā kopā	1. Atsevišķi pilsoņi 2. Vietējie uzņēmēji 3. Vietējā sabiedrība 4. Mēdiji 5. Politiskās partijas
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu zem 1000	1. Atsevišķi pilsoņi 2. Vietējie uzņēmēji 3. Mēdiji 4. Vietējā sabiedrība 5. Politiskās partijas
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 1000 līdz 1999	1. Atsevišķi pilsoņi 2. Vietējie uzņēmēji 3. Vietējā sabiedrība 4. Mēdiji 5. Politiskās partijas
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 2000 līdz 4999	1. Atsevišķi pilsoņi 2. Vietējie uzņēmēji 3. Vietējā sabiedrība 4. Mēdiji 5. Politiskās partijas
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 5000 līdz 9999	1. Atsevišķi pilsoņi 2. Vietējā sabiedrība 3. Mēdiji

	4. Vietējie uzņēmēji 5. Politiskās partijas
Pašvaldības ar iedzīvotāju skaitu no 10000 un vairāk	1. Atsevišķi pilsoņi 2. Vietējie uzņēmēji 3. Mēdiji 4. Vietējā sabiedrība 5. Politiskās partijas

Lēmējvaras fragmentācija un vairākuma vadība

Jo vairāk frakciju un neatkarīgu deputātu domē (padomē), jo lielāka fragmentācija tajā. Gadījumos, kad pārstāvniecības institūcijā – domē (padomē) nav nevienas frakcijas var uzskatīt, ka katrs deputāts ir neatkarīgs, jo nav nekādas vienošanās starp tiem. Otrs uzskats var būt, ka visa dome (padome) ir viena frakcija.

Lēmējvaras fragmentācijas kopindekss tiek aprēķināts, pamatojoties uz divu rādītāju indeksiem:

- Neatkarīgu deputātu (nepiederošu nevienai frakcijai) īpatsvars. Ja tas ir vairāk kā 80%, tad rādītāju indekss ir 100%, ja tas ir no 50% līdz 80%, tad rādītāja indekss ir 50%. Pārējos gadījumos tas ir 0%.
- Vidējais deputātu skaits vienā frakcijā. Ja tas sastāda vairāk nekā 30% no deputātu kopskaita, tad rādītāja indekss ir 100%. Ja tas ir no 20% līdz 30%, tad rādītāja indekss ir 50%.

Lēmējvaras fragmentācijas kopindekss ir ļoti zems – 16%. Rādītāja "Neatkarīgu deputātu (nepiederošu nevienai frakcijai) īpatsvars" indekss ir 2%. Otra rādītāja "Vidējais deputātu skaits vienā frakcijā" indekss ir 30%.

Augstākais kopindekss ir jauktās lauku/pilsētu un republikas pilsētu pašvaldībās (25%), zemākais – vidēji zema ienākuma pašvaldībās (13%). Rīgas reģionā tas ir augstāks (22%) nekā pārējos reģionos (no 15 līdz 17%). Lielās pašvaldībās tas ir augstāks nekā mazās. Piemēram, pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu 10000 un vairāk, lēmējvaras fragmentācijas indekss ir 19%, pārējās pašvaldību grupās – no 15% līdz 17%.

Vairākuma vadības kopindeksu aprēķina, pamatojoties uz trīs rādītāju indeksiem:

- Vai ir deputāti, kas pieder pie vairākuma koalīcijas? Ja tādi ir, tad rādītāja indekss ir 50%, ja nav – tad 0%.
- Vairākuma koalīcijas kooperācijas stiprums. Ja tas pēc desmit baļļu skalas ir novērtēts ar vairāk nekā septiņām ballēm, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas novērtēts no 1 līdz 6 ballēm, tad rādītāja indekss ir 50%.
- Vairākuma un mazākuma autonomija. Ja tā pēc desmit baļļu skalas novērtēta ar vairāk kā septiņām ballēm, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas novērtēts ar 1 līdz 6 ballēm, tad rādītāja indekss ir 50%.

Vairākuma vadības kopindekss liecina par valdošā vairākuma stiprumu un tas ir visai augsts – 68%. Vienīgi rādītāja "Piederošu deputātu vairākuma koalīcijai esamība" indekss ir ļoti zems – 15%. Pārējie divi rādītāji ir ļoti augsti. Rādītāja "Vairākuma koalīcijas kooperācijas stiprums" indekss ir 94%, rādītāja "Vairākuma un mazākuma autonomija" – 93%. Visām pašvaldību grupām un kategorijām vairākuma vadības kopindekss ir ļoti līdzīgs. Tas liecina par vietējās politiskās sistēmas relatīvo efektivitāti.

7.6. Vietējā pārstāvniecība

Vēlētāju – deputātu proporcija

Vēlētāju – deputātu proporcija parāda, cik vietējo pilsoņu ar vēlētāju tiesībām ir caurmērā uz vienu deputātu (7.11.tabula).

Vēlētāju – deputātu proporcija mazās pašvaldībās ir zemāka un lielās pašvaldībās tā ir lielāka.

7.11.tabula. **Vēlētāju – deputātu proporcija**

Iedzīvotāju skaits	Vietējo pilsoņu ar vēlētāja tiesībām skaits uz vienu deputātu
Zem 1000	63
1000 - 1999	115
2000 - 7999	187
5000 - 9999	390
10 000 un vairāk	2681
Vidēji	**313**

Deputātu skaitu katrā domē/padomē nosaka atbilstoši 1994.gadā pieņemtajam pašvaldību vēlēšanu likumam atkarībā no iedzīvotāju skaita pašvaldības teritorijā. Pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 2000 ir 7 deputāti, no 2000 – 4999 – 9 deputāti, no 5000 – 49999 – 11 deputāti, 50000 un vairāk – 15 deputāti. Rīgas domē ir 60 deputāti. Salīdzinot ar iepriekšējiem periodiem, kopš 1994.gada deputātu skaits ievērojami samazināts un tas ir viens no zemākajiem Eiropā un gandrīz tikpat zems kā ASV. Veicot pašvaldību apvienošanos visā valsts teritorijā, deputātu skaitu pašvaldībā vajadzētu palielināt, lai no katras bijušās pašvaldības domē (padomē) tiktu ievēlēts vismaz viens deputāts.

Sociālā pārstāvniecība

Sociālās pārstāvniecības kopindekss ir 50%. Dzimuma, vecuma, etniskās piederības un izglītības līmeņa rādītāju indeksi arī ir 50%. Tie visi iegūti ar ekspertu metodes palīdzību.

Sieviešu īpatsvars pašvaldības deputātu kopējā skaitā ir 39% (sieviešu īpatsvars Latvijā ir 54%).

Deputātu skaits Latvijā ir zināms tieši. Izlases metode vai ekspertvērtējumi šeit nav vajadzīgi. Deputātu grupējums pēc vecuma atspoguļots 7.12.tabulā.

7.12.tabula. **Deputātu sadalījums pēc vecuma grupām**

Vecuma grupa, gadi	Deputātu skaits	Procentos
21-30	282	6
31-40	1565	36
41-50	1459	33
51-60	905	20
61-70	219	5

Virs 70	17	0
Kopā	**4445**	**100**

Vairāk nekā divas trešdaļas deputātu no kopējā deputātu skaita ir vecumā no 31 līdz 50 gadiem. Gados jauno deputātu īpatsvars ir mazs – tikai 6%. Deputātu sadalījums pēc izglītības līmeņa arī ir zināms tieši (bāzes dati), un tas ir parādīts 7.13.tabulā.

7.13.tabula. **Deputātu sadalījums pēc izglītības līmeņa**

Izglītība	Deputātu skaits	Procentos
Augstākā	2229	50
Nepabeigta augstākā	58	1
Vidējā vispārējā	591	13
Nepabeigta vidējā	55	1
Vidējā speciālā	1445	33
Pamatskolas	68	2
Kopā	**4445**	**100**

Puse no kopējā deputātu skaita ir ar augstāko izglītību. Vienai trešdaļai deputātu ir vidējā speciālā izglītība.

Deputātu sociālais kapitāls, pilsoniskā kultūra un demokrātija

Latvijā ir reģistrētas vairāk nekā 6000 nevalstiskās organizācijas. Liela daļa no tām ir mazas un sociāli orientētas. Visbiežāk tās darbojas vienas vai dažu vietējo pašvaldību teritorijā. Šo nevalstisko organizāciju kooperācija ar vietējām pašvaldībām ir ļoti svarīga.

Deputātu pilsoniskā kultūra izpaužas tādās politiskās vērtībās kā iecietība pret iedzīvotāju atšķirīgiem uzskatiem, tolerance, spēja uz kompromisiem un uzticība.

Deputātu pilsoniskās kultūras novērtēšanai dati ņemti no vietējo līderu aptaujas 1999.gadā starptautiskās programmas "Demokrātija un vietējās pašvaldības" ietvaros. Aptaujas rezultāti liecina, ka 62% no vietējo līderu kopskaita pilnīgi piekrīt apgalvojumam, ka godīgumu un patiesību nekādos gadījumos nedrīkst pakļaut kompromisiem. 35% piekrīt šim apgalvojumam, tikai 2% nepiekrīt un 1% pavisam nepiekrīt.

72% no vietējiem līderiem piekrīt apgalvojumam "Vietējiem līderiem vienmēr vajag publiski un patiesi runāt par savām kļūdām sociālajā jomā". 20% pilnīgi piekrīt šim apgalvojumam, tikai 7% nepiekrīt un 1% pavisam tam nepiekrīt. No šiem datiem var secināt, ka lielum lielais vairākums vietējo līderu tic pilsoniskajām vērtībām un tāpēc šī rādītāja rezultāts ir 100%.

Demokrātijas vērtības ir atkarīgas no tā, kādā mērā vietējie līderi tic iedzīvotāju iesaistīšanā vietējā politikā. Tā paša apsekojuma "Demokrātija un vietējās pašvaldības" rezultāti liecina, ka 51% no vietējo līderu kopskaita nepiekrīt un 6% pavisam nepiekrīt apgalvojumam "Iedzīvotāju piedalīšanās nav nepieciešama, ja lēmumu pieņemšana ir atstāta dažu kompetentu līderu ziņā". Diemžēl, 39% no līderiem piekrīt un 4% pilnīgi piekrīt šim apgalvojumam.

65% no vietējiem līderiem nepiekrīt un 17% pavisam nepiekrīt apgalvojumam "Šodienas lietu sarežģītība prasa, ka tikai pašu vienkāršāko jautājumu var risināt ar

sabiedrības piedalīšanos". 15% no līderiem piekrīt šim apgalvojumam un 3% pilnīgi piekrīt. Tikai 9% no līderiem atbalsta pašvaldību apvienošanos ar piespiedu metodi "no augšas" un 88% no līderiem uzskata, ka vietējo iedzīvotāju domas ir jāņem vērā, veicot administratīvi teritoriālo reformu. No iepriekšminētā var secināt, ka vairums vietējo līderu tic demokrātijai un demokrātiskām vērtībām. Tāpēc šī rādītāja indekss ir 50%.

7.7. Politiskās partijas

Politisko partiju skaits un aktivitāte

Pašvaldību vēlēšanās piedalās gan nacionālās partijas, gan vietējās partijas, gan vēlētāju apvienības. Pēdējās var izveidot pagastos, novados un rajona pilsētās ar iedzīvotāju skaitu zem 5000.

Politisko partiju skaita indeksu pašvaldībā noteica 100% apmērā, ja politisko partiju skaits pašvaldībā ir tāds pats kā partiju skaits Saeimā vai lielāks, un 50% apmērā, ja tas ir lielāks nekā puse no partiju skaita Saeimā.

Politisko partiju skaits un aktivitāte vietējā līmenī atkarībā no pašvaldību juridiskā statusa un etnisko minoritāšu īpatsvara atspoguļota 7.14.tabulā.

7.14.tabula. **Politisko partiju skaits un aktivitāte vietējā līmenī atkarībā no pašvaldību juridiskā statusa un etnisko minoritāšu īpatsvara**

Grupējums	Grupa	Partiju skaita indekss	Partiju vietējās aktivitātes indekss
Juridiskais statuss	Pagasti	0,00%	8,51%
	Jauktās lauku/pilsētu pašvaldības	7,14%	28,57%
	Rajona pilsētas	17,86%	48,21%
	Republikas pilsētas	30,00%	60,00%
Etniskās minoritātes	Zem 10%	0,00%	4,41%
	10% - 30%	2,27%	18,04%
	31% - 50%	7,14%	18,57%
	Virs 50%	8,93%	25,00%
Latvija	**Vidēji**	**3,11%**	**15,35%**

Rādītāja "politisko partiju skaits" indekss vidēji Latvijā ir ļoti zems – 3%. Pagastos šis rādītājs ir nulle, republikas pilsētās - 30%. Teritorijās ar augstu etnisko minoritāšu īpatsvaru tas ir lielāks nekā teritorijās ar zemu etnisko minoritāšu īpatsvaru.

Vietējo politisko organizāciju organizatoriskais spēks

Vietējo politisko organizāciju organizatoriskais spēks tika mērīts ar vietējo politisko organizāciju skaitu, kas 2000.gadā ir organizējošas vismaz vienu publisko pasākumu. Šī rādītāja indekss ir 15%. Tas ir augstāks lielās pašvaldībās (7.15.tabula).

7.15.tabula. **Vietējo politisko organizāciju organizatoriskais spēks**

Iedzīvotāju skaits	Rādītāja indekss
Zem 1000	3%
1000 - 1999	8%
2000 - 4999	11%
5000 - 9999	50%
10 000 un vairāk	67%
Vidēji	**15%**

Kā redzams tabulā ir milzīga starpība starp rādītāja indeksu mazās (3%) un lielās (67%) pašvaldībās. Izskaidrojums tam ir ļoti vienkāršs – vietējo politisko organizāciju mazās pašvaldībās praktiski nav.

Politiskām partijām vietējā līmenī nav tik liela loma kā nacionālajā līmenī. Tās parasti sarosās pirms kārtējām vēlēšanām. Lielākajām politiskajām partijām parasti ir reģionālā (rajonu) struktūra. Atbilstoši politisko partiju statūtiem to teritoriālajām organizācijām ir zināma autonomija, piemēram, deputātu kandidātu izvirzīšanā vietējām vēlēšanām. Pilsētās un novados ar iedzīvotāju skaitu 5000 un vairāk tikai politiskās partijas (arī vietējās) var iesniegt deputātu kandidātu sarakstu.

Gan Saeimas, gan pašvaldību vēlēšanās vēlētājs var izteikt savu atbalstu tam vai citam deputāta kandidātam vēlētāja izvēlētā sarakstā, atzīmējot + vai -, vai neizdarot nekādas atzīmes. Tādējādi parasti tikai populāras personas var tikt ievēlētas.

Vietējo partijas organizāciju autonomija

Vietējo partijas organizāciju autonomijas kopindekss novērtēts ar ekspertu metodi, pamatojoties uz šādu rādītāju indeksiem.

1. Kandidātu izvēle vietējām vēlēšanām. Rādītājs saņem augstāko novērtējumu (100%), ja tikai vietējām partijas organizācijām ir tiesības izvirzīt kandidātus, un vidēju novērtējumu (50%), ja tām ir ļoti svarīga loma kandidātu izvēlē.
2. Vietējo vēlēšanu kampaņas izdevumi. Rādītājs saņem augstāko novērtējumu (100%), ja visus kampaņas izdevumus sedz pati vietējā partijas organizācija, un vidēju novērtējumu (50%), ja tā sedz lielāko daļu izdevumu.
3. Programmu vienveidība. Ja nav nekādas programmu vienveidības, tad rādītāju indekss ir 100%, ja atsevišķi programmu punkti ir obligāti, tad rādītāju indekss ir 50%.
4. Vietējo vēlēšanu rezultātu līdzība ar partiju popularitāti valsts līmenī. Ja šāda līdzība ir ļoti liela, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tā ir neliela, tad – 50%.

7.8. Vietējās nevalstiskās organizācijas

Nevalstisko organizāciju loma publiskajā pārvaldē palielinās.

Ja pašvaldībā uz 1000 iedzīvotājiem ir vairāk nekā četras nevalstiskās organizācijas, tad rādītāja indekss ir 100%, ja to ir no 3 līdz 4, tad rādītāju indekss ir 50%.

Pētijumā aprēķinātā rādītāja "Vietējo nevalstisko organizāciju blīvums" indekss vidēji Latvijā ir 4%. Dažādās pašvaldību grupās tas svārstās no 0% līdz 10%. Vērojamas visai lielas reģionālās atšķirības (7.16.tabula).

7.16.tabula. **Vietējo nevalstisko organizāciju blīvuma reģionālās atšķirības**

Grupējums	Reģions	Nevalstisko organizāciju blīvuma indekss
Reģions	Rīga	0,0227
	Vidzeme	0,0952
	Kurzeme	0,0568
	Zemgale	0,0000
	Latgale	0,0192
Latvija	**Vidēji**	**0,0415**

Praktiski katrai no nevalstiskām organizācijām ir kontakti ar vietējām pašvaldībām.

Nevalstisko organizāciju un pašvaldību kontaktu līmeņa kopindeksu nosaka, pamatojoties uz trīs rādītāju indeksiem.

1. Nevalstisko organizāciju, kas saņem atbalstu no pašvaldībām, īpatsvars. Ja pašvaldībā tas ir lielāks par 80%, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas ir no 50% līdz 80%, tad rādītāja indekss ir 50%.
2. Nevalstisko organizāciju, kas atbalsta pašvaldības, īpatsvars. Ja tas ir lielāks par 40%, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas ir no 20% līdz 40%, tad rādītāja indekss ir 50%.
3. Nevalstisko organizāciju, kas noslēgušas līgumus ar pašvaldībām par pakalpojumu sniegšanu, īpatsvars. Ja tas ir lielāks par 10%, tad rādītāja indekss ir 100%, ja tas ir no 5% līdz 10%, tad rādītāja indekss ir 50%.

Nevalstisko organizāciju un pašvaldību kontaktu līmenis atkarībā no pašvaldību juridiskā statusa atspoguļots 7.17.tabulā.

7.17.tabula. **Nevalstisko organizāciju un pašvaldību kontaktu līmenis atkarībā no pašvaldību juridiskā statusa**

Grupējums	Pašvaldību grupa	Indekss
Pašvaldību juridiskais statuss	Pagasti	0,2500
	Jauktās lauku/pilsētu pašvaldības	0,2976
	Rajona pilsētas	0,3393
	Republikas pilsētas	0,1333
Latvija	**Vidēji**	**0,2607**

Nevalstisko organizāciju un pašvaldību kontaktu līmeņa kopindekss atkarībā no juridiskā statusa ir visai zems – 20%. Sevišķi zems indekss ir rādītājam "Nevalstisko organizāciju, kas noslēgušas līgumu ar pašvaldībām par pakalpojumu sniegšanu, īpatsvars" – 15%. Augstākais indekss ir rādītājam "Nevalstisko organizāciju, kas saņem atbalstu no

pašvaldībām, īpatsvars" – 34%. Rādītāja "Nevalstisko organizāciju, kas atbalsta pašvaldības, īpatsvars" indekss ir tuvs kopindeksam – 29%.

Zemākais kopindekss ir republikas pilsētās (13%), augstākais – pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 5000 līdz 9999 cilvēku.

Pilsoniskās aktivitātes ir stiprākas teritorijās, kurās politisko partiju ietekme nav tik spēcīga. Mazās pagastu pašvaldībās nevalstiskajām organizācijām grūti eksistēt bez vietējās pašvaldības atbalsta.

7.9. Vietējie masu saziņas līdzekļi

Vietējo mediju skaita kopindeksu novērtē 100% apmērā, ja pašvaldības teritorijā ir vairāk nekā divi masu saziņas līdzekļi (laikraksts, radio vai televīzijas kanāli), kas laiku pa laikam atspoguļo notikumus pašvaldības teritorijā. Ja ir viens masu saziņas līdzeklis, tad kopindekss ir 50%, ja nav neviena, tad 0%.

Vietējo mediju audiences kopindeksu novērtē ar 100%, ja gandrīz katram ir pieejami vietējie mediji, un 50% apmērā, ja lielākai daļai iedzīvotāju tie ir pieejami.

Vietējo mediju skaita indekss ir 88% (7.18.tabula).

7.18.tabula. **Vietējo mediju skaita un audiences ietekme atkarībā no pašvaldību juridiskā statusa**

Grupējums	Pašvaldību grupa	Mediju skaita indekss	Mediju audiences indekss
Pašvaldību juridiskais statuss	Pagasti	0,863	0,670
	Jauktās lauku/pilsētu pašvaldības	0,857	0,571
	Rajona pilsētas	0,946	0,804
	Republikas pilsētas	1,000	1,000
Latvija	**Vidēji**	**0,876**	**0,687**

Vietējās pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu 10000 un vairāk un republikas pilsētās rādītāja "Vietējo mediju skaits" indekss ir maksimālais – 100%. Rādītāja zemākais indekss ir pašvaldībās, kurās ir vidēji zems sociāli ekonomiskās attīstības līmenis– 81%.

No 7.18.tabulas datiem redzams, ka pilsētās vietējo mediju skaits ir nedaudz lielāks.

Attiecībā uz mediju audienci jāatzīmē, ka daļai iedzīvotāju ir pieejami daudzi mediju avoti, bet daļai – neviens. Šī rādītāja indekss ir 69%. Maksimālais indekss (100%) ir republikas pilsētās. Zemākais indekss ir Rīgas reģionā un jauktās lauku/pilsētu pašvaldībās. Rīgas reģions ir saņēmis zemāko vērtību tāpēc, ka Rīgas pilsēta netika iekļauta apsekojumā.

Vietējās nodrošināšanas ar medijiem kopindeksu dabū no divu rādītāju indeksiem.

1. Vai ir vietējie drukātie izsevumi? Ja nodrošina ar 9 un vairāk izdevumiem, tad rādītāja indekss ir 100%, ja nodrošina ar 4-8 izdevumiem, tad rādītāja indekss ir 50%.
2. Vietējās informācijas pieejamība elektroniskā formā. Ja nodrošina ar 5 un vairāk medijiem, tad rādītāja indekss ir 100%, ja nodrošina ar 2-4 elektroniskiem medijiem, tad rādītāja indekss ir 50%.

Vietējās nodrošināšanas ar masu saziņas līdzekļiem kopindekss ir zems – 24% (7.19.tabula).

7.19.tabula. **Vietējā nodrošināšana ar masu saziņas līdzekļiem atkarībā no iedzīvotāju skaita pašvaldībā**

Grupējums	Pašvaldību grupa	Kopindekss
Iedzīvotāju skaits	Zem 100	0,123
	1000 - 1999	0,166
	2000 - 4999	0,291
	5000 - 9999	0,513
	10000 un vairāk	0,431
Latvija	**Vidēji**	**0,235**

Rādītāja par vietējo nodrošināšanu ar drukātiem materiāliem kopindekss ir 29%, par nodrošināšanu ar elektroniskiem informācijas nesējiem – 18%. Kopindekss svārstās no 12% pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 1000 cilvēkiem līdz 51% pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu no 5000 līdz 9999.

Pašvaldību aktivitāšu nodrošināšanas ar medijiem kopindeksu dabū, pamatojoties uz šādu rādītāju indeksiem.

1. Ziņojumi par pašvaldību lēmumiem.
2. Ziņojumi par pašvaldību priekšlikumiem.
3. Ziņojumi par pašvaldību debatēm.
4. Intervijas ar pašvaldību līderiem.
5. Tiešo elektronisko mediju pārraide no pašvaldību sesijām. Ja ir vismaz viena pārraide gadā, tad rādītāja indekss ir 100%. Ja nav tiešo pārraižu, tad indekss ir 0%.

Pirmiem četriem rādītājiem indekss ir 100% apmērā, ja ir vairāk nekā četri pasākumi un 50% apmērā, ja ir 2-3 pasākumi, pašvaldībā.

Rādītāja "Pašvaldību aktivitāšu nodrošināšanu ar medijiem" kopindekss ir zems – 21%. Zemākais indekss ir rādītājam "Tiešo elektronisko mediju pārraide no pašvaldību sesijām" – 11%. Republikas pilsētās tas ir visai augsts – 60%. Rādītāja "Intervijas ar pašvaldību līderiem" indekss arī ir zems – 14%. Augstāki indeksi ir rādītājiem "Ziņojumi par pašvaldību lēmumiem" (37%) un "Ziņojumi par pašvaldību priekšlikumiem (24%).

Rādītāja "Pašvaldību aktivitāšu nodrošināšana ar medijiem" kopindekss svārstās no 15% pašvaldībās ar zemu sociāli ekonomisko līmeni līdz 26% Rīgas reģionā. Vietējo domju (padomju) sesijas dažkārt tiek translētas pa radio, bet ļoti reti pa vietējo televīziju. Visai izsmeļošu informāciju par sesijām var atrast vietējos laikrakstos.

Atbilstoši pašvaldību vadītāju aptauju rezultātiem mediju īpašnieki sarindoti šādā secībā.

1. Komerciālais īpašnieks.
2. Vietējā pašvaldība.
3. Publiskās varas institūcija, centrālā valdība vai reģionālā pašvaldība.
4. Nevalstiskās organizācijas.
5. Politiskā partija.

Tieši tāds pats sadalījums ir atsevišķās pašvaldību grupās un kategorijās. Pilsētās komercializācija ir daudz lielāka nekā pagastos un jauktajās lauku/pilsētu pašvaldībās. Lauku teritorijām vietējo pašvaldību loma kā mediju īpašniekiem ir daudz nozīmīgāka.

Lai noskaidrotu mediju neatkarību no pašvaldībām, pašvaldību vadītāju aptaujas programma, paredzēja jautājumu "Vai mediji saņem finansējumu vai samaksu par sludinājumiem (reklāmu) no pašvaldībām?" (7.20.tabula)

7.20.tabula. **Atbilžu novērtējums uz jautājumu "Vai mediji saņem finansējumu vai samaksu par sludinājumiem (reklāmu) no pašvaldībām?"**

Atbilde	Mediju neatkarības novērtējums
Nē	Augsts
Nenozīmīgu ienākumu daļu	Vidējs
Nozīmīgu ienākumu daļu, bet ne būtisku izdzīvošanai	Vidējs
Absolūti nepieciešamu izdzīvošanai	Zems

Mediju neatkarības no pašvaldībām pakāpe ir zema. Šī rādītāja rezultāts ir 21%. Augstākais rādītāja indekss ir Rīgas reģionā – 52%, zemākais - 11% ir pašvaldībās ar iedzīvotāju skaitu zem 1000. Lielās pašvaldībās mediju neatkarība ir lielāka (7.21.tabula).

Jāatzīmē, ka iepriekšminētie rezultāti attiecas tikai uz vietējiem medijiem. Nacionālā līmeņa mediji ir ļoti neatkarīgi no pašvaldībām.

7.21.tabula. **Mediju neatkarības no pašvaldībām indekss**

Iedzīvotāju skaits	Mediju neatkarības indekss
Zem 1000	11%
1000 - 1999	16%
2000 - 4999	23%
5000 - 9999	45%
10 000 un vairāk	50%
Vidēji	**21%**

7.10. Vietējā politiskā piedalīšanās

1994.gada vietējās vēlēšanās vēlētāju aktivitātes procents bija 58,5%, 1997.gadā – 56,8%, 2001.gadā – 62%. Straujais vēlētāju aktivitātes pieaugums 2001.gada vēlēšanās ir saistīts ar lielo vēlēšanu kampaņu. Tomēr vēlētāju aktivitāte vietējās vēlēšanās ir zemāka nekā Saeimas vēlēšanās.

Pašvaldību vadītāju aptauja paredzēja piecus iedzīvotāju politiskās aktivitātes veidus. Iedzīvotāju piedalīšanās vietējā politikā kopindekss ir zems – 15% (7.22.tabula). Visiem veidiem rādītāju indekss ir 100%, ja ir bijuši vairāk nekā divi pasākumi, un 50%, ja ir bijis viens pasākums.

7.22.tabula. **Iedzīvotāju politiskās piedalīšanās indeksi atkarībā no pašvaldību juridiskā statusa**

Pašvaldību juridiskais statuss	Publiskās demonstrācijas	Petīcijas	Mītiņi	Pašvaldību lēmumu apstrīdēšana	Sabiedrības priekšlikumi	Kopindekss
Pagasti	0,008	0,152	0,157	0,026	0,255	0,120
Jauktās lauku/pilsētu pašvaldības	0,036	0,250	0,036	0,107	0,429	0,171
Rajona pilsētas	0,018	0,321	0,429	0,125	0,625	0,304
Republikas pilsētas	0,300	0,300	0,900	0,100	0,800	0,480
Vidēji	**0,017**	**0,180**	**0,197**	**0,044**	**0,320**	**0,151**

Augstākais indekss ir rādītājam "Sabiedrības priekšlikumi" – 32%. Ļoti zems indekss ir rādītājiem "Publiskās demonstrācijas" – 2% un "Pašvaldību lēmumu apstrīdēšana" – 4%.

Kopindekss ir lielāks pilsētās un tas atrodas robežās no 12% pagastos līdz 48% republikas nozīmes pilsētās.

Vietējās politiskās darbības iniciatīvas lomas rangi ir šādi.

1. Politiskās partijas.
2. Nevalstiskās organizācijas.
3. Individuāla persona

Tāds pats ranžējums ir visās pašvaldību grupās un kategorijās, izņemot Zemgales reģionu, kurā rangi ir šādi.

1. Nevalstiskās organizācijas.
2. Politiskās partijas.
3. Individuāla persona

7.11. Politiskā kultūra

Salīdzinot ar daudzām citām valstīm, Latvijā ļoti populāra ir Latvijas Pašvaldību savienība, kas ir ideoloģiska sabiedriska organizācija, kas aizstāv pašvaldību intereses. Gandrīz katru dienu iedzīvotāji saņem informāciju no nacionāliem un vietējiem medijiem par sarunām starp centrālās valdības institūcijām un pašvaldībām. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka daļa iedzīvotāju uzskata, ka pašvaldības ir centrālās valdības teritoriālās institūcijas jeb tās "garā roka". Politiskās kultūras indeksi tika noteikti ar ekspertu metodi. Ja nospiedošs vairākums iedzīvotāju atbalsta vai tic attiecīgajam pasākumam, tad rādītāja indekss ir 100%, ja vairākums – tad 50%. Iedzīvotāju politisko zināšanu vērtējums ir 50%. Tādu pašu vērtējumu saņēma rādītājs, kas atspoguļo iedzīvotāju politisko kultūru, jo lielākā daļa iedzīvotāju tic pilsoniskajām vērtībām. Vairāk nekā desmit gadu pieredze liecina, ka iedzīvotāji vēlēšanās vairāk atbalsta centriskās partijas nevis radikāli kreisās un labējās partijas.

Nospiedošs iedzīvotāju vairākums tic politiskās sistēmas likumībai un taisnīgumam un šī rādītāja indekss ir 100%. Pašvaldību sistēmas likumības un taisnīguma indekss ir 50%. Sistēmas likumības kopindekss ir 75%. Iedzīvotāji atbalsta lēmējvaras, izpildvaras un tiesu

varas nodalīšanu. Lielākā daļa iedzīvotāju ir lepni par savu vietējo pašvaldību un rādītāja par vietējo identitāti indekss ir 50%.

7.12. Kopsavilkums

Kopsavilkums par atsevišķu rādītāju grupu (dažos gadījumos atsevišķu rādītāju) kopindeksiem parādīts 7.23.tabulā. Tabulas 4.ailē dots situācijas vērtējums pēc trīs kategorijām:

- negatīvs (-) – ja kopindekss ir no 0-40%;
- neitrāls (N) – ja kopindekss ir no 41-50%;
- pozitīvs (+) – ja kopindekss ir no 51-100%.

Galvenais novērtēšanas princips ir šāds: ja rādītāja vērtība ir vairāk kā puse no maksimālās, proti, virs 50%, tad situācija ir pozitīva.

14 gadījumos (42%) situācija ir pozitīva, 11 gadījumos (33%) tā ir negatīva, 8 gadījumos (25%) tā ir neitrāla. No tā mēs varam secināt, ka Latvijas vietējās pašvaldības ir uz pareizā ceļa virzienā uz demokrātiju.

7.23.tabula **Situācijas novērtējums Latvijas pašvaldībās pēc kopindeksiem**

Nr.	Rādītāju grupa vai rādītājs	Kopindekss, %	Situācijas novērtēšana
1.1.	Fiskālā autonomija	47	N
1.2.	Juridiskā autonomija	50	N
1.3.	Pašvaldību atskaitīšanās	100	+
2.1.	Lēmējvaras izpilde	82	+
2.2.	Īstenošanas izpilde	55	+
2.3.	Atbildība	60	+
2.4.	Demokrātijas izpausme	37	-
3.1.	Administratīvā personāla kvalitāte	71	+
3.2.	Atskaitīšanās mehānisms	55	+
4.1.	Padomes fragmentācija	16	-
4.2.	Vairākuma likums	68	+
5.1.	Sociālā pārstāvniecība	50	N
5.2.	Sociālais kapitāls	12	-
5.3.	Iedzīvotāju īpatsvars, kas tic pilsoniskajām vērtībām	100	+
5.4.	Demokrātiskās piedalīšanās īpatsvars	50	N
6.1.	Partiju skaits	3	-
6.2.	Vietējo politisko partiju organizatoriskais stiprums	15	-
6.3.	Vietējo partijas organizāciju autonomija	50	N
7.1.	Nevalstisko organizāciju blīvums	4	-
7.2.	Minoritāšu nevalstiskās organizācijas	94	+
7.3.	Nevalstisko organizāciju un pašvaldību kontaktu līmenis	26	-
8.1.	Vietējo mediju skaits	88	+

8.2.	Vietējo mediju audience	69	+
8.3.	Vietējā nodrošināšana ar medijiem	24	-
8.4.	Pašvaldību aktivitāšu nodrošināšana ar medijiem	23	-
8.5.	Mediju neatkarība no pašvaldībām	64	+
9.1.	Deputātu kandidātu skaits	37	-
9.2.	Vēlētāju aktivitātes koeficients	53	+
9.3.	Iedzīvotāju piedalīšanās vietējā politikā	15	-
10.1.	Politisko līderu zināšanas	50	N
10.2.	Iedzīvotāju politiskā kultūra	50	N
10.3.	Sistēmas likumība	75	+
10.4.	Vietējā identitāte	50	N

Tabulā no pārējām izdalās 4 rādītāju grupas (rādītāji): divām ir maksimālā kopindeksa nozīme (100%), divām-kopindekss ir ļoti zems (attiecīgi 3% un 4%). Šādas ekstrēmas kopindeksa nozīmes noteica tas, ka pašvaldību līmenī šo kopindeksu veidojošu rādītāju kritēriji tika izvēlēti pēc starptautisko organizāciju ieteikumiem. Orientēšanās uz pēdejiem sekmē demokrātijas rādītāju starptautisku salīdzināmību, bet neņem vērā nacionālās īpatnības. Šo rādītāju noteikšanas kritēriji ir pilnveidojami turpmākajos pētījumos Latvijā.

8. LATVIJA EIROPAS SAVIENĪBĀ

8.1. Teritoriālo vienību klasifikācija Eiropas Savienībā un Latvijā

Latvijas teritorijas uz ES fona

Reģionālās attīstības jautājumu nozīmīgumu Latvijā nosaka ne tikai objektīva nepieciešamība pašu valstī, bet lielā mērā arī ES reģionālā politika. Gatavojoties kļūt par ES dalībvalsti, nosakot un īstenojot valsts reģionālo politiku, Latvija ņem vērā ES reģionālās politikas praksi.

Viena no ES prioritātēm ir teritoriju ekonomiskā un sociālā izlīdzināšana (kohēzija), tādēļ ES palīdzība galvenokārt tiek koncentrēta uz reģioniem, nevis valstīm. Līdz ar to arī Latvijā kļūst aktuāls reģionalizācijas process un svarīgi ir reģionus veidot tā, lai tie atbilstu gan nacionālajām vajadzībām, gan ES prasībām.

Lai izstrādātu un analizētu statistikas informāciju pa reģioniem, atvieglotu un unificētu problēmreģionu noteikšanu un īstenotu reģionālo politiku, ES ir izstrādājusi un lieto teritoriālo vienību klasifikāciju statistikas nolūkiem (The Nomenklature of Territorial Units for Statistics, saīsināti NUTS). NUTS pamatā tiek veidots uz institucionālā dalījuma bāzes (normatīvajiem kritērijiem), kāda ir spēkā attiecīgajās ES valstīs. NUTS sastāv no 5 hierarhiskās klasifikācijas līmeņiem - no 3 reģionālajiem un 2 lokālajiem līmeņiem. Katra līmeņa teritoriālās vienības kopā veido visu valsts teritoriju.

Lai ātrāk reāli iekļautos ES un atvieglotu pirmstrukturālo, struktūrfondu un citu fondu līdzekļu saņemšanu, Latvijā ir noteikti statistikas reģioni, kas iekļaujas ES statistikas reģionu sistēmā. Latvijas teritoriālo vienību sadalījums atbilstoši NUTS klasifikācijai atspoguļots 8.1. tabulā.

8.1.tabula. **Latvijas teritoriālo vienību sadalījums atbilstoši ES statistisko vienību klasifikācijai NUTS (situācija 2003.gada sākumā)**

NUTS līmeņi	Teritoriālo vienību skaits Latvijā	Teritoriālās vienības vidējie rādītāji			
		platība tūkst. km^2		pastāvīgo iedzīvotāju skaits, tūkst.	
		Latvijā	ES	Latvijā	ES
NUTS 1 Latvija	1	64,6	42,0	2346	4843
NUTS 2 Latvija	1	64,6	15,7	2346	1810
NUTS 3 *5 reģioni*	5	12,9	3,1	469	362
NUTS 4 *26 rajoni un 7 republikas pilsētas*	33	2,0	...	71	...
NUTS 5 *Pagasti, pilsētas un novadi*	549	0,1	0,03	4,3	3,8

Šādu sadalījumu savulaik ir atbalstījusi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un Centrālās statistikas pārvalde 1999.gada 30.martā parakstītajā protokolā. Šo dalījumu pirmajos trīs līmeņos ir akceptējis Eiropas statistikas birojs (Eurostat).

NUTS 1 un NUTS 2 līmeņos ir ieslēgta Latvijas valsts kopumā. Platības ziņā Latvijas teritorija (64,6 tūkst. km^2) ir 1,5 reizes lielāka nekā NUTS 1 līmeņa reģiona vidējā platība ES valstīs (42,0 tūkst. km^2), bet iedzīvotāju skaits Latvijā (2,3 milj.) ir divas reizes mazāks nekā caurmērā ES valstīs NUTS 1 līmenī (4,8 milj.). NUTS 2 līmenī Latvijas teritorija ir četras reizes lielāka nekā caurmērā ES valstīs (15,7 tūkst. km^2). Arī iedzīvotāju skaits šajā līmenī Latvijā ir par 30% lielāks nekā caurmērā ES valstīs (1,8 milj.).

NUTS 3 līmenī ir izdalīti pieci valsts statistikas reģioni: Rīgas reģions, Vidzemes reģions, Kurzemes reģions, Zemgales reģions un Latgales reģions. Par šiem reģioniem kopš 1999.gada tiek apkopota statistiskā informācija un ik gadu izdoti arī statistikas datu krājumi. Statistikas reģionu sadalījuma pamatā var saskatīt seno etnisko novadu dalījumu koriģētu atbilstoši mūsdienu situācijai.

Trešā līmeņa statistikas reģionu vidējā teritorijas platība Latvijā (12,9 tūkst. km^2) ir 4,2 reizes lielāka nekā caurmērā ES valstīs (3,1 tūkst. km^2), bet iedzīvotāju skaits (469 tūkst.) ir par 30% lielāks nekā caurmērā ES valstīs (362 tūkst). Pašlaik Latvijā NUTS klasifikācijas trešajā līmenī nav valsts varas vai pašvaldību administratīvu institūciju. Izveidotie 5 plānošanas reģioni nesakrīt ar noteiktajiem statistikas reģioniem.

Jaunā regula

Nebūs lielas grūtības informācijas izstrādes ziņā statistikas reģionos aizstāt ar plānošanas reģioniem, ja būs tāda vajadzība.

ES 2003.gada 23.maijā pieņēma jaunu regulu par NUTS dalījumu (Regulation 2003). Regulā noteikts minimālais un maksimālais iedzīvotāju skaits NUTS līmeņa teritorijā (8.2.tabula).

8.2.tabula. **Iedzīvotāju skaits NUTS līmeņu teritorijās.**

Līmenis	Minimālais iedzīvotāju skaits	Maksimālais iedzīvotāju skaits
NUTS 1	3 miljoni	7 miljoni
NUTS 2	800 000	3 miljoni
NUTS 3	150 000	800 000

Latvijā, nolemjot izmantot plānošanas reģionus statistikas reģionu vietā, kā NUTS 3 līmeņa vienības, disproporcija starp reģioniem pēc iedzīvotāju skaita palielinās. Pie tam Rīgas reģions pēc lieluma ievērojami pārsniedz Eurostat noteikto maksimālo NUTS 3 līmeņa iedzīvotāju skaitu.

NUTS 4 līmenī Latvijā iekļaujami 26 administratīvie rajoni un 7 republikas pilsētas. To vidējā platība Latvijā ir 2,0 tūkst. km^2, iedzīvotāju skaits caurmērā vienā teritoriālā vienībā - 71 tūkst.

NUTS 5 līmeni veido pagasti, pilsētas un novadi. Pavisam Latvijā šajā līmenī (2003.gada sākumā) bija 542 administratīvi teritoriālās vienības. Vienas vietējās pašvaldības vidējā platība Latvijā ir 119 km^2 un tajā caurmērā dzīvo 4,3 tūkst. cilvēku. Vidējais iedzīvotāju skaits vienā vietējā pašvaldībā ES valstīs ir nedaudz mazāks (3,8 tūkst.), bet to vidējā platība ir vairāk nekā četras reizes mazāka nekā Latvijā.

NUTS līmeņi ir saistīti ar ES reģionālās attīstības Mērķu politiku. Katram mērķim ir noteikti NUTS līmeņi, uz ko mērķis attiecas.

Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde (CSP), kas ir atbildīga par valsts statistikas darba organizāciju, sekmīgi veic valsts statistikas sistēmas pārkārtošanu atbilstoši ES likumdošanas prasībām statistikas jomā. Valsts statistikas likumā (1997) ir iestrādāti Eiropas Padomes regulā par Kopienas statistiku (Council 1997) noteiktie principi. Regulā norādīts, ka gan nacionālajā līmenī, gan Kopienas līmenī statistika veidojama, ievērojot subsidiaritātes principu, proti, neparedzot Kopienas kompetencē tos statistikas veidošanas jautājumus, ar kuriem veiksmīgi tiek galā dalībvalstis. Lai nodrošinātu statistikas datu salīdzināmību starp dažādām valstīm un reģioniem, Kopienas statistiku veido pēc vienotiem standartiem un metodēm, kurus nosaka Eurostat, kas ir Eiropas Komisijas struktūrvienība.

Regulā par Kopienas statistiku noteikti šādi statistikas principi:

- objektivitāte;
- atbildība;
- nozīmīgums;
- izmaksu efektivitāte;
- statistiskā konfidencialitāte;
- caurskatāmība (Council 1997).

Vienota statistikas sistēma sniedz nepieciešamo informāciju kopējās ekonomiskās, sociālās, demogrāfiskās, reģionālās un vides politikas pamatošanai.

8.2. ES reģionālās politikas principi

Izlīdzināšana – pamatprincips

ES vērojamas būtiskas sociāli ekonomiskās atšķirības starp reģioniem, kuras vēl vairāk palielinās pēc jauno kandidātvalstu, tai skaitā Latvijas, uzņemšanas ES. Lielās sociāli ekonomiskās atšķirības kavē ES kopumā un katras tās valsts un reģionu, arī bagātāko, attīstību. Tāpēc, viena no ES prioritātēm, īstenojot solidaritātes principu, ir ekonomiskā un sociālā izlīdzināšana (kohēzija).

Nelietojot ES un valstiskus reģionālās politikas līdzekļus un nenovēršot tirgus ekonomikas negatīvo ietekmi, starpība starp ekonomiskajā ziņā stiprākajiem un vājākajiem reģioniem ne tikai saglabātos, bet arvien vairāk palielinātos. Tas izskaidrojams ar to, ka ekonomiski stiprākajos reģionos ir labvēlīgāki apstākļi investīcijām: attīstīta infrastruktūra, kvalificēts personāls, dažādu pakalpojumu pieejamība u.c.

ES reģionālo politiku uzskata par struktūrpolitikas galveno sastāvdaļu. Pie kam praksē reģionālā politika bieži vien tiek dēvēta par strukturālo politiku, jo reģionālās politikas īstenošanas rezultātā mainās reģionu un arī visas valsts ekonomiskā un sociālā struktūra.

Reģionālo politiku ES īsteno, pamatojoties uz šādiem principiem: koncentrācijas princips (pirmām kārtām atbalsta visatpalikušākos reģionus); programmēšanas princips (paredz stratēģiju izstrādi); papildinātības princips (ES palīdzība kopā ar attiecīgās dalībvalsts pasākumiem un finansēšanu); partnerības (sadarbības) princips (decentralizēta pieeja vadībai); atklātības princips (atklāts lēmumu pieņemšanas un finansēšanas process);

kontroles princips; subsidiaritātes princips (funkcija jāveic pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī).

Koncentrācijas princips paredz, ka atbalstu piešķir noteiktiem reģioniem vai pasākumiem saskaņā ar ES noteiktiem mērķiem. Pasākumiem ir jākoncentrējas uz nozīmīgu problēmu risināšanu, nevis īslaicīgām aktivitātēm (ES reģionālā politika 2001). Koncentrācijas principu valstī īsteno izstrādājot Nacionālo attīstības plānu (NAP), kas nosaka ierobežotu skaitu ekonomiskās un sociālās attīstības prioritāšu. ES struktūrfondu atbalstu koncentrē palīdzībai uzņēmējdarbībai, cilvēkresursu attīstībai un ekonomiskās infrastruktūras nostiprināšanai (Pūķis, Začesta 2003).

Programmēšanas princips nosaka, ka atbalstu piešķir, pamatojoties uz dalībvalstu izstrādātām daudzgadu attīstības programmām, kas ietver attīstības prioritātes un īstenojamo pasākumu kompleksu. Nozīmīgākais programmdokuments ES reģionālās politikas īstenošanā un ES struktūrfondu izmantošanā ir NAP (ES reģionālā politika 2001). Nacionālais attīstības plāns (NAP) parāda praktiskus un plānveidīgus darbības virzienus, kā arī nosaka indikatīvu finanšu plānojumu sešu gadu periodam. Vadoties no NAP indikatīvo finanšu plāna rādītājiem veic daudzgadīgo investīciju programmēšanu. NAP indikatīvajā finanšu plānā apkopo informāciju par attīstības prioritāšu izmaksām un potenciālajiem finansējuma resursiem (Pūķis, Začesta 2003).

Papildinātības princips uzsver, ka ES finansējumu piešķir kā papildinājumu dalībvalsts finansējumam attiecīgo pasākumu īstenošanai. Valsts nodrošina nepieciešamo nacionālo līdzfinansējumu, paredzot gan valsts budžeta līdzekļus, gan pašvaldību, gan privāto finansējumu. Naudas plūsmai un finansēšanas procedūrām ir jābūt pēc iespējas "caurspīdīgām". ES ir noteikusi atbalsta "griestus" katrai dalībvalstij – 4% no valsts IKP (ES reģionālā politika 2001).

Partnerības princips paredz, ka programmu izstrāde un īstenošana notiek ciešā sadarbībā starp Eiropas Komisiju un attiecīgās dalībvalsts nacionālajām un reģionālajām institūcijām. Valsts iekšienē šādai sadarbībai ir jābūt arī ar vietējām pašvaldībām, kā arī ar citām publiskās pārvaldes institūcijām, privātuzņēmumiem un nevalstiskajām organizācijām. Katrā valstī ir jāizveido efektīva sadarbības koordinācijas struktūra (ES reģionālā politika 2001).

Atklātības princips nodrošina maksimāli atklātu lēmumu pieņemšanas un finansēšanas procesu. Atklātības princips tiek ievērots nodrošinot publicitāti ekonomiskās un sociālās attīstības plānošanas un plānu īstenošanas procesos, norādot ES struktūrfondu palīdzības saņēmējus, izskaidrojot finansēšanas mērķus un finansējuma saņemšanas procedūras (Pūķis, Začesta 2003).

Subsidiaritātes princips, kas formulēts Māstrihtas līgumā, nosaka attiecības starp Eiropas Komisiju un dalībvalstīm. Saskaņā ar subsidiaritātes principu augstākstāvošai institūcijai nav jāuzņemas tādas funkcijas vai uzdevumi, kurus efektīvi var veikt zemākā pārvaldes līmenī. Subsidiaritātes principam jābūt iestrādātam valsts likumdošanā, nosakot kompetences sadali starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un vienlaikus uzsverot partnerības principa nozīmi (ES reģionālā politika 2001).

8.3. ES reģionālās politikas mērķi

Pašreizējam struktūrfondu izmantošanas periodam (2000.-2006.) ES ir noteikusi trīs mērķus. Pirmā mērķa un otrā mērķa darbība ir ierobežota un koncentrējas uz noteiktām administratīvām teritorijām, bet trešais mērķis ir vērsts uz bezdarba problēmas risināšanu un attiecas uz visu ES teritoriju.

Pirmais mērķis

Pirmais mērķis ir svarīgākais ES atbalsta mērķis un ir vērsts uz attīstības un strukturālo izmaiņu veicināšanu reģionos, kuri atpaliek attīstībā. Pirmā mērķa reģioni tiek noteikti NUTS 2 līmenī, un atbalstu var saņemt tikai tās teritorijas, kurās vidējais IKP rādītājs uz vienu iedzīvotāju ir zemāks par 75% no ES vidējā rādītāja, kā arī mazapdzīvoti un attālāki ES reģioni.

Pasākumi, ko var finansēt pirmā mērķa ietvaros ir šādi:

- tiešās investīcijas ražošanā, kas sekmētu ilgstošu darba vietu radīšanu;
- investīcijas infrastruktūrā, kas sekmētu reģiona ekonomisko attīstību, kā arī vides aizsardzību;
- atbalsts mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kuros pamatā tiek izmantots vietējais potenciāls, kā arī pētniecības pasākumiem;
- investīcijas izglītības un veselības infrastruktūrā;
- arodapmācība;
- pasākumi nodarbinātības veicināšanai;
- pasākumi lauku teritoriju attīstībai (nodarbinātības laukos, tūrisma attīstība, lauku ciematu atjaunošana, utt.) (ES reģionālā politika 2001).

Otrais mērķis

Otrais mērķis atbalsta konversijas pasākumus reģionos, kurus apdraud rūpniecības un lauksaimniecības lejupslīde. Tā ietvaros atbalstu var saņemt reģioni, kuriem nākas saskarties ar nopietnām problēmām, ko rada ekonomiskās aktivitātes vienpusība (reģioni, kuros norisinās zivsaimniecības sektora lejupslīde, atsevišķas problēmpilsētas un problēmreģioni). Otrā mērķa reģionus iedala 4 grupās:

- Industriālas teritorijas (tai skaitā teritorijas, kurās dominē pakalpojumu industrija). Mērķa reģionus paredzēts noteikt NUTS 3 līmenī.
- Atsevišķas pilsētas. Atbalsta teritorijas nosaka, vadoties pēc šādiem kritērijiem: (1) ilgtermiņa bezdarba rādītājs ir augstāks par ES vidējo rādītāju, (2) augsts nabadzības līmenis un nesakārtota dzīvokļu saimniecība, (3) īpaši slikti vides rādītāji, (4) augsts noziedzības līmenis, (5) zems iedzīvotāju izglītības līmenis;
- Lauku teritorijas. Atbalsta reģionus nosaka NUTS 3 līmenī, un tiem ir jāatbilst šādiem kritērijiem: (1) iedzīvotāju blīvumam reģionā ir jābūt zemākam par 100 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru vai arī lauksaimniecībā nodarbināto skaitam ir jābūt vismaz divas reizes augstākam par ES vidējo rādītāju , (2) vidējam bezdarba rādītājam jābūt

augstākam par ES vidējo rādītāju vai arī reģionam ir jāraksturojas ar strauju depopulačijas tendenci;

• Zivsaimniecības reģioni. Var tikt atbalstīti reģioni, kuros ir augsts zivsaimniecībā nodarbināto skaits un kuros ar zivsaimniecības pārstrukturēšanu saistītās problēmas apdraud nodarbinātību (ES reģionālā politika 2001).

Trešais mērķis

Trešais mērķis ir vērsts uz cīņu ar ilgtermiņa bezdarbu, jauniešu un to personu, kuras izslēgtas no darba tirgus, integrāciju darba tirgū. 2000.-2006.gada programmēšanas periodā tas balstās uz Amsterdamas līgumā iestrādātajām jaunajām nodarbinātības politikas pamatnostādnēm un izstrādāto ES Nodarbinātības stratēģiju (ES reģionālā politika 2001).

8.4. ES struktūrfondi

Kādi tie ir

Reģionālās attīstības pasākumu īstenošanai ES dalībvalstu rīcībā ir četri struktūrfondi:

• Eiropas Reģionālās attīstības fonds (*European Regional Development Fund*);

• Eiropas Sociālais fonds (*European Social Fund*);

• Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonds (*European Agriculture Guidance and Guarantee Fund*);

• Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments (*Financial Instrument for Fisheries Guidance*).

Papildus tam ES reģioniem ir pieejami Eiropas Investīciju bankas kredīti (galvenokārt infrastruktūras projektiem). Nabadzīgākās ES dalībvalstis saņem papildu finansējumu no Kohēzijas fonda.

2000.-2006.gada programmēšanas perioda struktūrfondu nolikumi paredz lielāku pasākumu dažādošanu. ES regulās ir ietvertas normas, kas nosaka, ka paralēli tiešajai neatmaksājamai palīdzībai dalībvalstīm jāpielieto arī citas atbalsta formas – tādas kā tiešā atmaksājamā palīdzība, kredītprocentu subsīdijas, kredītu garantijas, investīcijas uzņēmumu pamatkapitālā.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds

Vienotās Eiropas akts nosaka, ka " Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir izveidots, lai palīdzētu izlīdzināt galvenās reģionālās nelīdzsvarotības Asociācijas ietvaros, piedaloties atpalikušo reģionu attīstības veicināšanā un strukturālā izlīdzināšanā, kā arī to industriālo reģionu konversijā, kuru ekonomiskais stāvoklis pasliktinās". Šī fonda ietvaros palīdzība tiek sniegta mazāk attīstītiem reģioniem, galvenokārt koncentrējoties uz investīcijām uzņēmējdarbībā, infrastruktūras uzlabošanu un vienotā tirgus attīstību.

Fonds arī finansē pārrobežu sadarbību, starpvalstu un starpreģionālu sadarbību, kā arī pilsētu ekonomisko un sociālo reģenerāciju Kopienas iniciatīvas INTERREG un URBAN ietvaros.

Fonds sniedz atbalstu šādiem pasākumiem:

- biznesa vides sakārtošanai un konkurētspējas paaugstināšanai, īpaši uzsverot palīdzību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem;
- vietējās ekonomikas un nodarbinātības attīstībai;
- izpētei un tehnoloģiju attīstībai;
- vietējo, reģionālo un transeiropas transporta, telekomunikāciju un enerģētikas tīklu un tiem piekļaujošās infrastruktūras attīstībai;
- vides aizsardzībai un attīstībai;
- sieviešu un vīriešu līdztiesības nodrošināšanai nodarbinātības jomā (ES reģionālā politika 2001).

Apjoma ziņā Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir vislielākais.

Eiropas Sociālais fonds

Eiropas Sociālais fonds ir izveidots, lai izskaustu visa veida diskrimināciju un nevienlīdzību darba tirgū, kā arī attīstītu cilvēkresursus, sekmētu informācijas sabiedrības izveidi.

ESF veicina un atbalsta dalībvalstu aktivitātes darba tirgus un cilvēkresursu attīstīšanai, jo īpaši, ja šādas aktivitātes ir iekļautas dalībvalstu izstrādātajos daudzgadu cilvēkresursu attīstības plānos. Fonda finansējumu var novirzīt šādiem pasākumiem:

- aktīvas darba tirgus politikas attīstīšana un veicināšana, lai sekmētu nodarbinātību, novērstu ilgtermiņa bezdarbu, veicinātu ilgstošo bezdarbnieku integrāciju darba tirgū un atbalstītu jaunu cilvēku profesionālo integrāciju;
- vienādu iespēju veicināšana darba tirgū;
- apmācību, izglītības, konsultāciju sistēmas pilnveidošana mūžizglītības veicināšanai;
- kvalificēta, izglītota un pielāgoties spējīga darba spēka attīstība, uzņēmējdarbībai un jaunu darba vietu radīšanai labvēlīgas vides veicināšana, darbinieku prasmju vairošana un potenciāla palielināšana pētījumu, zinātnes un tehnoloģijas jomās;
- pasākumi, kas sekmē sieviešu līdzdalību darba tirgū (ES reģionālā politika 2001).

Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonds

No Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonda tiek atbalstīta lauksaimniecības pārstrukturēšana un veicināti lauku attīstības pasākumi. Finansējums no šī fonda tiek piešķirts:

- atbalstam lauksaimniecībā un dzīvotspējīgu agrāro kopienu saglabāšanai kalnu vai lauksaimniecībai mazāk piemērotos apvidos, paaugstinot to ienākumus;
- atbalstam jaunajiem lauksaimniekiem saimniekošanas uzsākšanai;
- saimniecību efektivitātes uzlabošanai;
- ražotāju asociāciju izveidei;
- lauksaimnieciskās produkcijas dažādošanai un kvalitātes uzlabošanai;
- lauku infrastruktūras attīstībai;
- investīcijām tūrisma attīstībā;

• citiem pasākumiem, tādiem kā dabas katastrofu seku novēršana, lauku ciematu atjaunošana, lauku mantojuma aizsardzība, apmežošana, pētniecības un attīstības pasākumi.

Zivsaimniecības vadības finansēšanas fonds

Ceturtajam struktūrfondam ir savas īpatnības un to sauc par Zivsaimniecības vadības finansēšanas instrumentu.

Fondu izveidoja lai nodrošinātu strukturālos pasākumus zivsaimniecības un ūdenssaimniecības nozarē, kā arī šo nozaru produkcijas apstrādes rūpniecībā un tirdzniecībā. Fonda atbalstīto pasākumu uzdevums ir:

• palīdzēt sasniegt noturīgu zivsaimniecības resursu un to izmantošanas līdzsvaru;

• stiprināt konkurētspējīgu ekonomiski stabilu nozares uzņēmumu attīstību;

• uzlabot zivsaimniecības un ūdens saimniecības produktu tirgus piedāvājumu un pievienoto vērtību;

• veicināt to jomu atjaunošanu, kas ir atkarīgas no zivsaimniecības un ūdenssaimniecības (ES reģionālā politika 2001).

Kopienas iniciatīvas programmas

2000.-2006.gada programmēšanas periodā ES struktūrfondi atbalsta šādas Kopienas iniciatīvas programmas:

• INTERREG III – atbalsta pārrobežu, starpvalstu un starpreģionālo sadarbību (finansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds);

• LEADER+ - apvieno aktivitātes lauku sabiedrībā un lauku ekonomikā (finansē Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonds);

• URBAN II – atbalsta jaunas stratēģijas, lai sekmētu pilsētu un atpalikušās pilsētvides iedzīvināšanu (finansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds);

• EQUAL – atbalsta dzimumu līdztiesības veicināšanu darba tirgū (finansē Eiropas Sociālais fonds) (ES reģionālā politika 2001).

Reģionālās politikas skatījumā sevišķi nozīmīga ir INTERREG III programma. Programmas mērķis ir veicināt Eiropas teritorijas harmonisku, līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, teritoriālo integrāciju ar kaimiņvalstīm. INTERREG III A (pārrobežu sadarbība) apakšprogramma ir pieejama NUTS 3 reģioniem gar valstu vai jūru robežām, tai skaitā visiem pieciem Latvijas plānošanas reģioniem. Ieteicamās prioritātes tās pašas, kas noteiktas pirmā mērķa ietvaros. Pašvaldību loma izpaužas programmu sagatavošanā, līdzdalībā programmu uzraudzības iestādēs, kā arī projektu iesniegšanā un īstenošanā (Pūķis, Začesta 2003).

8.5. Finansējuma piešķiršanas kārtība

Atbalsta apjomu ES dalībvalstīm un to reģioniem nosaka ES likumdošana. Saskaņā ar to:

• dalībvalstis izvirza atbalsta reģionus un nosaka attīstības prioritātes;

• izstrādā nepieciešamo dokumentāciju atbalsta saņemšanai;

• tiek piešķirts finansējums;

• kontrolē līdzekļu izlietošanu;

• novērtē situāciju un attīstības gaitu;

• tiek piešķirti līdzekļi turpmāko pasākumu īstenošanai nākamajam programmēšanas periodam.

Struktūrfondu finansējums parasti netiek izmantots atsevišķu projektu finansēšanai. Resursi tiek piešķirti attīstības programmām, un katrai no tām ir savs budžets. Tāda programma ir plašāks nodomu dokuments nekā projekts.

Programmu sagatavošanai ir divi ceļi:

• Programmu ierosina nacionālā līmenī, pamatojoties uz reģionālās attīstības plānu vai Vienoto programmas dokumentu, kuru izstrādā dalībvalstis un akceptē Eiropas Komisija.

• Kopienas iniciatīvu programmas sagatavo, pamatojoties uz Eiropas Komisijas izstrādātajām vadlīnijām (ES reģionālā politika 2001).

Atbilstoši ES reģionālās politikas papildinātības principam ES struktūrfondi nefinansē 100% no atbalstāmo programmu un projektu izmaksām. Pirmā mērķa reģionos ES ieguldījuma maksimālais apjoms ir 75% (izņēmuma gadījumā atbalstu ir iespējams palielināt līdz 80-85%). Atlikušie 25% no izmaksām ir jāsedz attiecīgai dalībvalstij. Katra valsts pati izlemj, kādā mērā šīs izmaksas tiek segtas no valsts budžeta un kādā mērā no pašvaldību budžetiem.. Teritorijām, kurām ir zemāks sociāli ekonomiskās attīstības līmenis respektīvi teritorijas attīstības indekss, nepieciešams saņemt lielāku valsts atbalstu ES līdzfinansētajos projektos un otrādi.

Kandidātus dažāda valsts atbalsta intensitātei iespējams noteikt ar divām metodēm – grupējot teritorijas ar vienāda garuma intervālu metodi vai vienāda blīvuma intervālu metodi. Pirmajā gadījumā visām valsts atbalsta intensitātes grupām nosaka vienādus teritorijas attīstības indeksa intervālus. Šajā gadījumā teritoriju skaits katrā grupā ir dažāds. Otrajā gadījumā, izmantojot vienāda blīvuma intervālu metodi, katrā valsts atbalsta intensitātes grupā nonāk vienāds teritoriju skaits (izņemot pēdējo grupu, kurā tas nedaudz var atšķirties).

Pēc 2002.gada datiem, izmantojot vienāda garuma intervāla metodi un paredzot piecas grupas, pagastu sadalījums starp atbalsta grupām ir ļoti nevienmērīgs. Divās spēcīgākajās grupās ietilpst tikai pa vienam pagastam, bet ceturtajā grupā ietilpst 306 pagasti jeb divas trešdaļas no pagastu kopskaita. Lielā mērā tas izskaidrojams ar to, ka diviem pagastiem – Ozolnieku un Stopiņu – ir ekstremālas attīstības indeksu vērtības – 5,423 un 3,754. Ozolnieku pagasts to ir sasniedzis, pateicoties ļoti augstam iedzīvotāju blīvumam un Stopiņu pagasts – pateicoties, ļoti lielai zemes vidējai kadastrālai vērtībai.

Izslēdzot šo divu pagastu attīstības indeksus no apgabala, kuram nosaka vienāda garuma intervālus, pagastu sadalījums starp atbalsta grupām ir vienmērīgāks., tomēr joprojām visai atšķirīgs. Trešajā un ceturtajā grupā ietilpst 44,9% un 38,5% no pagastu kopskaita.

Līdzīga nevienmērība vērojama arī paredzot 3 atbalsta grupas. Iekļaujot Ozolnieku un Stopiņu pagastu attīstības indeksus apgabalā, no kura nosaka vienāda garuma intervālus, trešajā, tas ir vājākajā grupā ietilpst 418 pagasti jeb 89,9% no pagastu kopskaita. Nosakot vienāda garuma intervālus bez Ozolnieku un Stopiņu pagastu attīstības indeksiem, pagastu sadalījums pa atbalsta grupām mainās – divas trešdaļas no pagastu kopskaita ietilpst otrajā vidējā grupā.

Pilsētu sadalījums pa atbalsta grupām, izmantojot vienāda garuma intervāla metodi, paredzot gan 5, gan 3 grupas ir daudz vienmērīgāks un pieņemamāks. Tomēr, ņemot vērā, ka

nav pamatojuma, kāpēc pagastiem un pilsētām valsts atbalsta intensitāti noteiktu pēc dažādām metodēm, iesakām gan pagastu, gan pilsētu grupā valsts atbalsta intensitātes noteikšanai izmanot vienāda blīvuma intervālu metodi, paredzot 5 dažāda atbalsta grupas. Teritorijas iekļaušana tajā vai citā grupā pie šīs metodes tāpat ir atkarīga no teritorijas attīstības indeksa, tikai katrā grupā iekļauj vienādu teritoriju skaitu. Izmantojot 5 grupas, katrā no tām 20%.

Valsts atbalsta intensitāte vājākajā grupā ir 15% apmērā no projekta kopsummas (pašvaldībām 10% apmērā), katrā nākošajā grupā samazinot to par 2,5%, bet pašvaldību daļu palielinot par to pašu procentu. Stiprākajā grupā valsts atbalsta intensitāte tad ir 5% (pašvaldību 20%).

8.6. Latvijas prioritātes

Eiropas Komisija 2003. gada 18.decembrī apstiprināja Latvijas Attīstības plānu (vienoto programmdokumentu) 1.mērķa programmā 2004.-2006.gadam. Šajā plānošanas dokumentā noteikta Latvijas valdības stratēģija un prioritātes 2004. – 2006.gadam, lai veicinātu sociālekonomisko apstākļu izlīdzināšanu, izmantojot ES struktūrfondu finansējumu.

Latvijas Attīstības plānā noteiktas šādas valsts attīstības prioritātes:

1.prioritāte – Teritoriālās vienotības veicināšana;

2.prioritāte - Uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana;

3.prioritāte - Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana;

4.prioritāte – Lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana:

4.1.apakšprioritāte - Lauksaimniecības un lauku attīstības veicināšana;

4.2.apakšprioritāte - Ilgspējīgas zivsaimniecības attīstības veicināšana.

Minētajā dokumentā katras prioritātes ietvaros ir noteikti attiecīgās prioritātes pasākumi (skat.8.3.tabulu). Savukārt katram pasākumam dots īss apraksts, mērķa grupas, mērķis, atbilstošās aktivitātes un atbilstošie atbalsta saņēmēji.

8.3.tabula. **Latvijas attīstības plāna (vienotā programmdokumenta) 1.mērķa programmā 2004.-2006.gadam noteiktās prioritātes un to pasākumi**

Prioritāte/pasākumi
1.Teritoriālās vienotības veicināšana
1.1. Vides infrastruktūras uzlabošana un tūrisma attīstības veicināšana
1.2. Pieejamības un transporta sistēmas attīstība
1.3. Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas attīstība
1.4. Izglītības, veselības aprūpes un sociālās infrastruktūras attīstība
2. Uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana
2.1. Atbalsts inovāciju attīstības veicināšanai
2.2. Uzņēmējdarbību veicinošas infrastruktūras attīstība
2.3. Atbalsts mazās un vidējās uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai
2.4. Finansējuma pieejamības uzlabošana mazajiem un vidējiem uzņēmumiem
2.5. Atbalsts zinātnisko pētījumu veikšanai
3.Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana
3.1. Nodarbinātības veicināšana
3.2. Izglītības un tālākizglītības attīstība
3.3. Sociālās izstumtības mazināšana
4. Lauksaimniecības un zivsaimniecības attīstības veicināšana
4.1. Lauksaimniecības un lauku attīstības veicināšana
4.1.1. Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos
4.1.2. Atbalsts jaunajiem zemniekiem
4.1.3. Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana
4.1.4. Lauku rajonu pielāgošanas un attīstības veicināšana
4.1.5. Mežsaimniecības attīstība.
4.1.6.Vietējās kapacitātes attīstīšana (LEADER+ veida pasākums)
4.1.7.Apmācības
4.2. Ilgtspējīgas zivsaimniecības attīstības veicināšana
4.2.1. Zvejas intensitātes sabalansēšana
4.2.2. Flotes atjaunošana
4.2.3. Zvejas un akvakultūras produktu apstrādes un mārketinga uzlabošana, zvejas ostu aprīkojums un akvakultūra
4.2.4. Piekrastes zvejas attīstība, sociāli ekonomiskie pasākumi, jaunu noieta tirgu apgūšanas veicināšana un atbalsts ražotāju organizācijām

8.7. ES un pašvaldības

ES struktūrfondi ir tikai viena daļa no daudzajiem Kopienas tiesību aspektiem, ar kuriem jāsaskaras pašvaldībām. Eiropas tiesības prasa arī neatkarīgu un aktīvu decentralizēto pašvaldību līdzdalību un darbību (Eiropa vietējā līmenī 2003).

ES un pašvaldības ir ciešāk saistītas nekā tas pirmajā brīdī šķiet. Pašvaldībām ir svarīgas gan primārās, gan sekundārās Kopienas tiesības. Kopienas primārās tiesības balstās uz ES līgumu, jo tas ietver pašvaldībām nozīmīgus jautājumus un nosaka arī dalībvalstu atbildību dažādos jautājumos. Kopienas sekundārās tiesības galvenokārt izriet no Eiropas Komisijas likumiem un direktīvām, kas ir primāro tiesību detalizētāka versija (Eiropa vietējā līmenī 2003).

Kopienas uzticības princips nosaka, ka pašvaldībām pašām jāīsteno iniciatīvas, lai ievērotu Kopienas tiesības. Ja iedzīvotāji uzskata, ka viņi ir cietuši zaudējumus pašvaldības rīcības rezultātā, piemēram, pašvaldība nav ievērojusi līguma nosacījumus, viņi var iesūdzēt pašvaldību nacionālajā tiesā. Šādā gadījumā pašvaldība nonāk tiešā opozīcijā Eiropas regulām. Ja pašvaldībām likumu piemērošanas un ieviešanas procesā tiek piešķirtas kādas tiesības, nepieciešamības gadījumā tās var piespiest darboties saskaņā ar šiem likumiem arī ar nacionālās tiesas palīdzību. Pašvaldībām labi jāpārzina Kopienas primārās un sekundārās tiesības. Jauno dalībvalstu pašvaldībām šīs zināšanas jāapgūst jau pēc iespējas agrākā posmā (Eiropa vietējā līmenī 2003).

ES reģionālās politikas ietekme uz pašvaldībām ir visai plaša.

1. Pašvaldībām, izdodot saistošos noteikumus, jāievēro ES direktīvu prasības un tie nedrīkst pārkāpt regulu noteikumus.
2. Pašvaldību izdotajiem administratīvajiem aktiem jāatbilst ES likumdošanai.
3. Sniedzot pakalpojumus vai pērkot preces, pašvaldībai jāievēro ES standarti.
4. Pašvaldības ir gan attīstības plānotājas, gan ES finanšu līdzekļu saņēmējas (Pūķis, Začesta 2003).

Ne tikai ES ietekmē pašvaldības, bet pēdējām ir arī ietekme uz ES. Pašvaldības ar savu pārstāvju starpniecību ES Reģionu komitejā, gan tieši griežoties Eiropas Komisijā var ietekmēt ES reģionālo politiku. ES Reģionu komiteja ir galvenais formālais veids, kādā pašvaldības var ietekmēt Eiropas politiku. Komiteja dibināta 1994.gadā. Tās tiesiskais pamats noteikts Māstrihtas līgumā (1992.g.). Reģionu komitejā ir 222 locekļi, kurus ieceļ uz četriem gadiem. Locekļi pārstāv reģionālās un vietējās pašvaldības. Dalībvalstis pašas var izlemt, kāda būs to pārstāvniecība. Reģionālajai komitejai ir padomdevēja tiesības. Pēdējos gados Eiropas Komisija, izstrādājot priekšlikumus daudz lielākā mērā ņem vērā reģionālo un vietējo pašvaldību viedokli (Eiropa vietējā līmenī 2003).

Bez tam pašvaldības ietekmē ES politiku, izmantojot neformālos kanālus, tieši vēršoties pie dažādām ES institūcijām un to pārstāvjiem. Dalībvalstīm, pašvaldību asociācijām un lielākajām pilsētām ir savas pārstāvniecības organizācijas - biroji Briselē. Pašvaldību pasākumi visvairāk saistās ar Eiropas Komisiju. Jo agrākā jautājuma apspriešanas fāzē Eiropas Komisijā jautājums izskatīts, jo lielākas ir izredzes panākt vēlamo rezultātu. Arī Eiropas Komisijas ierēdņi ir ieinteresēti saņemt informāciju tieši no reģionālo un vietējo pašvaldību pārstāvjiem.

Nozīmīga pašvaldību "jumta" organizācija ir Eiropas Municipalitāšu un reģionu padome. Tajā savas valsts pašvaldības pārstāv dalībvalstu pašvaldību asociācijas (Eiropa vietējā līmenī 2003).

9. TERITORIJU ATTĪSTĪBAS VIRZIENI, PERSPEKTĪVAS, VĪZIJAS

9.1. Pašvaldības – uzņēmējdarbības veicinātājas un uzņēmumu pieredzes izmantotājas

Ko un kā veicināt

Likumā "Par pašvaldībām" kā viena no obligātām pašvaldību funkcijām minēta uzņēmējdarbības sekmēšana pašvaldības teritorijā. Pašvaldību izmantojamie līdzekļi uzņēmējdarbības veicināšanā var būt visai plaši.

- Nodokļu atvieglojumi.
- Ekonomiskās attīstības finansēšanas programmas.
- Municipālo obligāciju izlaišana.
- Uzņēmumu nodrošināšana ar zemi.
- Pašvaldību iesaistīšanās ar saviem līdzekļiem sabiedrībās ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrībās u.c.
- Jaunu rūpniecības zonu radīšana un esošo attīstība.
- Jaunu darba vietu radīšanas veicināšana.
- Uzņēmējdarbības un izglītības integrācija.
- Pašvaldību palīdzība uzņēmumiem starptautisku sakaru nodibināšanā (tirgus atrašanā, ārzemju kapitālieguldījumu piesaistīšanā u.c.).
- Pašvaldības tehniskās un sociālās infrastruktūras attīstība (ceļu, ielu, sabiedriskā transporta, noliktavu saimniecības, ūdens un kanalizācijas sistēmu u.c. attīstība) biznesa piesaistīšanai.
- Apkārtējās vides uzlabošana (ūdens un gaisa piesārņotības samazināšana).
- Pašvaldību īpašuma privatizācija.
- Pilsētu (vietu) mārketinga koncepcijas izstrāde un īstenošana.

Pašvaldības visnotaļ ir ieinteresētas uzņēmējdarbības veicināšanā. Jo bagātāki būs pašvaldības teritorijā darbojošies uzņēmumi, jo bagātāka būs pašvaldība un parasti augstāks arī pašvaldības iedzīvotāju dzīves līmenis.

Daži vadības principi

Ja pašvaldību reformu sākumposmā prioritārs bija pašvaldību demokrātijas aspekts, tad šobrīd priekšplānā izvirzās efektivitātes problēmas, ko var risināt ar moderno vadības metožu pielietošanu. To izmantošanā atvērtāks un elastīgāks ir privātais sektors un uzņēmējdarbība.

Analizējot pašvaldību (kā arī visa publiskā sektora kopumā) un uzņēmējdarbības savstarpējās attiecības, tradicionāli ir izvērtēt pašvaldību lomu uzņēmējdarbības sekmēšanā. Taču iespējams paraudzīties arī citā virzienā, proti, ko pašvaldības, kā publiskās pārvaldes institūcijas, varētu mācīties un aizgūt no uzņēmējdarbības, kādus uzņēmējdarbībā pielietotus principus un metodes varētu izmantot savā un savu institūciju darbībā.

Būtisku pavērsienu šajā jomā radīja amerikāņu publiskās pārvaldes speciālisti *Davids Osborns* un *Teds Gablers*, izdodot grāmatu "Valdības jaunizveide: kā uzņēmējdarbības gars ir pārkārtojis publisko sektoru", (1992.) kurā, pamatojoties uz atsevišķiem veiksmīgiem reāliem publisko institūciju piemēriem uzņēmējdarbības principu pielietošanā, sistemātiski apkopoti un formulēti šie principi. Balstoties uz tiem, pašvaldībām vajadzētu domāt par savas darbības pārkārtošanu atbilstoši strauji mainīgajai videi.

Pašvaldība nav uzņēmums, bet pamācīties var

Neapšaubāmi uzņēmējdarbība un pašvaldības ir divas dažādas sfēras. Tiem ir būtiskas atšķirības motivācijā, ieņēmumu avotos, konkurences raksturā, caurskatamībā u.c. Pamatojoties uz atšķirībām starp šīm sfērām, skaidrs, ka pašvaldību vadība nekad nenotiks un tai nevajadzētu notikt tāpat, kā uzņēmējdarbības (komercdarbības) vadībai, taču atsevišķu uzņēmējdarbībā lietotu principu un metožu izmantošanu ir lietderīgi apsvērt. Jāpiezīmē, ka publiskā sektora ietvaros pašvaldības (visbiežāk spēcīgākās pilsētas) ir elastīgākas, aktīvākas, drošākas salīdzinājumā ar valsts pārvaldes institūcijām. To pierāda fakts, ka ASV Valdības jaunizveide praktiski sākās vietējo pašvaldību līmenī un tikai pēc tam to īstenoja citu pārvaldes līmeņu institūcijas.

Vadoties no D. Osborna un T. Gablera (1992) idejām, galvenie dažādu līmeņu pašvaldībās īstenojamie modernās vadības principi ir:

1. Stratēģiskās vadības realizēšana.

Līdzīgi kā lielos uzņēmumos, kur augstākais vadības līmenis nodarbojas ar stratēģisku jautājumu risināšanu, pašvaldībā jānodala stratēģisku lēmumu pieņemšana no ikdienas uzdevumu pildīšanas. Tas nozīmē arī lēmējvaras atdalīšanu no izpildvaras. Bez tam šis nodalījums cieši saistās arī ar subsidiaritātes principa īstenošanu. Nebūt ne visi pakalpojumi, kas saskaņā ar likumdošanu jānodrošina pašvaldībai, tai pašai (pašvaldības iestādei, uzņēmumam) arī jāsniedz, pašvaldība var uzticēt šo izpildi arī privātām struktūrām, speciālistiem, profesionāļiem.

2. Sacensību gara ieviešana monopola vietā.

Šis ieteikums paredz minimizēt monopolu darbību, nodrošināt veselīgu konkurenci, kas veicina pakalpjumu kvalitātes uzlabošanos. Konkurence var būt starp publisko sektoru un privāto sektoru, kā arī privātu uzņēmumu starpā un publisku institūciju starpā, bet jebkurā gadījumā tā liks vairāk domāt par klientu vajadzībām.

3. Orientācija uz klienta vajadzībām.

Pašvaldībās reti lieto (praktiski nelieto) vārdu "klients", un arī pakalpojumu saņēmēji reti jūtas kā klienti. Viens no iemesliem ir finansējuma avots pilnīgi vai daļēji no budžeta, nevis tieši no pakalpojumu saņēmējiem. Situāciju vajadzētu mainīt, un katrai institūcijai vajadzētu pirmām kārtām skaidri apzināties savus klientus, pietuvoties tiem, izzināt viņu vajadzības, sekot tām līdzi, uzzināt viņu viedokli par pakalpojumu kvalitāti. Ja pakalpojuma sniedzēju nevar izvēlēties un pakalpojums ir bezmaksas, par to varētu lūgt novērtējumu ballēs aizklātā balsojumā.

4. Vadīšana pēc mērķiem, uzdevumiem, ne pēc instrukcijām.

Lai realizētu šo principu, nepieciešams, īsi un skaidri definēt katras institūcijas misiju, kas būtu izprotama gan tās darbiniekiem, gan apmeklētājiem (bieži sastopama kļūda, ka institūcijai izprotamas misijas vietā ir noteikti vairāki desmiti reizēm savstarpēji pretrunīgi

mērķi, daudzas prioritātes). Darbībai vajadzētu būt vērstai uz mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi, nevis galveno vērību pievērst instrukciju izpildei. Tā kā līdzšinējā kārtība nepieļauj instrukciju nepildīšanu, radikāli jāpārskata un jāsamazina spēkā esošo instrukciju skaits un apjoms.

5. Uz rezultātu orientēta vadība.

Šis princips ir cieši saistīts ar iepriekšējo, un paredz, ka, lai darbība orientētos uz rezultātu, jāparedz arī finansēšana pēc sasniegtā rezultāta (iznākuma), nevis pēc ieguldījumu rādītājiem. Savukārt tam nepieciešams noteikt pamatotus rādītājus rezultāta kvalitātes novērtēšanai.

6. Decentralizēta vadība - no hierarhijas uz dalību un komandu darbu.

Decentralizētas institūcijas ir daudz elastīgākas nekā centralizētas institūcijas, tās var ātrāk reaģēt uz mainīgiem apstākļiem un iedzīvotāju vajadzībām, tās ir daudz efektīvākas, inovatīvākas, tās ģenerē augstāku morāli, lielāku darbinieku iesaistīšanos un lielāku produktivitāti. Pašvaldību vadībai nevajadzētu baidīties deleģēt tiesības un atbildību, iedrošināt darbiniekus aktīvāk iesaistīties darbā un izteikt savu viedokli un priekšlikumus. Ne vienmēr darbību vajadzētu organizēt, sadalot to starp esošajām struktūrvienībām, bet, pielietojot projektu vadības metodi, iesaistot projektā dažādu struktūrvienību atsevišķus darbiniekus, veidot konkrētiem uzdevumiem atbilstošas komandas.

7. Modernas budžeta sistēmas ieviešana.

Moderna budžeta sistēma ir misijas vadīta, decentralizēta, uz rezultātu orientēta. Diemžēl publiskajā sektorā attiecībā pret budžetu valda izvēle "iztērē vai zaudē". Biežāk pastāvošā budžeta sistēma veicina institūciju līdzekļu tērēšanu, jo:

- nauda, kas līdz budžeta gada beigām nav iztērēta, tiek zaudēta;
- nākošajā gadā no budžeta tiek piešķirts mazāk līdzekļu;
- tiek saņemti pārmetumi par pārāk lielu pieprasījumu.

Sistēmu vajadzētu izmainīt, lai tās moto būtu "ietaupi un investē": ietaupi šogad, izlietosi turpmāk, mērķtiecīgāk.

8. Koncentrēšanās uz līdzekļu ģenerēšanu (pelnīšanu), nevis tērēšanu.

Skaidrs, ka pašvaldību un to institūciju mērķis nekad nebūs peļņas radīšana, tomēr institūciju pārstāvjiem vajadzētu domāt arī par ieņēmumiem. Tas iespējams, veicot stratēģisko plānošanu, ilgtermiņa un programmu budžetēšanu (Osborne, Gaebler 1992).

Ārzemēs un Latvijā

Uzņēmējdarbības principu izmantošanu publiskajā pārvaldē paredz arī Jaunā publiskā pārvalde, kas ir visai līdzīga ASV Valdības jaunizveidei. Jaunā publiskā pārvalde sevišķi populāra ir Apvienotajā Karalistē, Austrālijā un Jaunzēlandē, kā arī Somijā, Zviedrijā u.c. Starp Jaunās publiskās pārvaldes principiem jāatzīmē tādi principi, kā valsts pārvaldes funkciju decentralizācija; politiķu un menedžeru darbības norobežošana; elastība personāla komplektēšanā un izvirzīšanā (atteikšanās no karjeras iespējām tikai civildienesta iekšienē); uzsvara pārbīdīšana no ieguldījumu (resursu) rādītājiem uz rezultatīvajiem rādītājiem – izpildes, rezultātu un ietekmes rādītājiem; izpildes kontrole un novērtēšana; vadības prasmes un efektivitātes pilnveidošana; orientācija uz pakalpojumu lietotājiem – klientu, konkurences radīšana starp pakalpojumu sniedzējiem, sadarbība starp publisko un privāto sektoru,

informācijas tehnoloģijas ieviešana, pārvaldes darbības "caurspīdīguma" (atklātības) palielināšana u.c.

Pētot iespējas uzņēmējdarbības principu lietošanai Latvijas pašvaldībās, var secināt, ka atsevišķus principus daļēji jau izmanto, taču daļu pielietos ne tik drīz. Tam ir vairāki iemesli:

- pastāvošā likumdošana, kas ierobežo šādas iespējas;
- pašvaldību nepietiekamā spēja - kapacitāte (finanšu resursi, cilvēkresursi, zināšanas, tehniskais un tehnoloģiskais nodrošinājums);
- pašvaldību vadības, deputātu un darbinieku neizpratne un nevēlēšanās kaut ko mainīt.

Šobrīd ir iespējams saskatīt piemērus gan valsts, gan pašvaldību institūciju darbības pārkārtošanā, atbilstoši iepriekš minētiem principiem, kas liecina, ka šajā virzienā pozitīvu izmaiņu laiks ir sācies arī Latvijā. Tā, piemēram, dažās pašvaldībās darbojas tā saucamās "vienas pieturas aģentūras", kuru galvenais mērķis ir atvieglot iedzīvotājiem dažādu formalitāšu kārtošanu un informācijas iegūšanu. Ir pašvaldības, kuras atļauj savām iestādēm tekošā gada budžeta atlikumu izmantot nākotnē.

9.2. Darbs jāvērtē pēc rezultātiem

Kā to pamato

Viens no moderno publiskās pārvaldes koncepciju pamatprincipiem, ieskaitot jauno publisko pārvaldi un valdības jaunizveidi, ir orientēšanās uz pārvaldes rezultātiem.

Lai varētu raksturot kādas organizācijas, institūcijas, struktūrvienības, programmas darbību, to analizēt vai izvērtēt, ir nepieciešami dažādi rādītāji. Ja vērtē tradicionālo birokrātisko publisko pārvaldi, tad jāsecina, ka tā ir orientēta uz sākotnējiem jeb resursu rādītājiem (*input*), nevis uz rādītājiem, kas raksturo darbības izpildi (*output*), rezultātu (*outcome*) un tā ietekmi (*impact*) uz dažādiem procesiem. Citiem vārdiem sakot, netiek izmantoti rezultatīvie rādītāji. Šāda sistēma nestimulē publiskās pārvaldes darbības pilnveidošanu.

Tā piemēram, tradicionālā publiskā pārvalde finansē skolas atkarībā no uzņemto skolēnu skaita, nevis no tā, kāds ir skolēnu zināšanu līmenis, sociālās palīdzības dienestus - atkarībā no nabadzīgo iedzīvotāju skaita, nevis no tā, cik no viņiem ir dabūjuši pastāvīgu darbu, policijas departamentus – atkarībā no policistu skaita, nevis no tā, kā samazinājies noziedzības līmenis un cik droši jūtas sabiedrība. Bet, nosakot finansējumu pēc situācijas sākuma rādītajiem, organizācija nav motivēta uzlabot savas darbības kvalitāti. Ja finansējums būtu saistīts ar rezultatīvajiem rādītājiem, tas varētu ieinteresēt organizāciju savas darbības kvalitātes uzlabošanā. Taču rezultatīvo rādītāju it sevišķi rezultātu un ietekmes rādītāju noteikšana un objektīva izmērīšana, ir komplicēta un visās nozarēs un darbības sfērās tā nav vienlīdz iespējama. Nesalīdzināmi vienkāršāka ir resursu rādītāju noteikšana (Osborne, Gaebler 1992).

Rezultatīvo rādītāju noteikšanas, izvērtēšanas un izmantošanas nepieciešamību pamato šādi apgalvojumi:

1. Ja jūs nevarat izmērīt organizācijas darbības rezultātus, jūs nevarat atšķirt panākumus no neveiksmēm un kļūdām.

2. Ja jūs neredzat panākumus, jūs nevarat atlīdzināt par tiem.
3. Ja jūs nevarat atlīdzināt par panākumiem, jūs, iespējams, veicināt kļūdas.
4. Ja jūs neredzat panākumus, jūs nevarat mācīties no tiem.
5. Ja jūs nevarat atklāt kļūdas, jūs nevarat tās izlabot.
6. Ja jūs varat parādīt pozitīvus rezultātus, jūs varat saņemt sabiedrības atbalstu (Osborne, Gaebler 1992).

Mari Kopezinskis un Michaels Lombardo uzsver, ka pašvaldību darbības salīdzinošus datus var lietot piecos gadījumos.

1. Lai noskaidrotu, kas ir labi izpildīts un noteiktu sfēras, kurās darbs jāuzlabo.
2. Lai veicinātu augsta līmeņa darbību.
3. Lai salīdzinātu savas pašvaldības darbību ar citu pašvaldību darbību.
4. Lai informētu vietējos iedzīvotājus un uzņēmēju grupas par pašvaldības darbību.
5. Lai sekmētu pašvaldību sadarbību (Kopezynski, Lombardo 1999).

Roberts Kravčuks un Ronalds Schaeks min dažādus darbības izpildes mērīšanas mērķus: plānošana, novērtēšana, apmācība, pilnveidošana, lēmumu pieņemšana, resursu sadale, kontrole, pārskati (Kravchuk, Schaek 1996).

Roberts D. Behus izdala astoņus pašvaldību darbības izvērtēšanas mērķus, kas būtu raksturojami skaitliski (9.1.tabula).

9.1.tabula. **Publiskās pārvaldes vadītāju darbības vērtēšanai astoņi mērķi**

Mērķis	Publiskās pārvaldes jautājums
1.Novērtēt	Cik labi mana publiskā aģentūra darbojas?
2.Kontrolēt	Kā panākt, lai mani padotie darbus darītu pareizi?
3.Sastādīt budžetu	Kādām programmām un projektiem manai aģentūrai vajadzētu izlietot publiskos līdzekļus?
4.Motivēt	Kā es varu motivēt ierindas darbiniekus, vidējā līmeņa vadītājus, nevalstiskās organizācijas, peļņas uzņēmumus un pilsoņus darīt darbus, kas nepieciešami vispārējo mērķu sasniegšanai?
5.Veicināt	Kā es varu pārliecināt politiķus, ierēdņus, žurnālistus un pilsoņus, ka mana aģentūra dara labu darbu?
6.Atzīmēt	Kāds veikums ir vērtīgs, lai organizēti atzīmētu sasniegumus?
7.Mācīties	Ko zinām, ko nezinām, kur to uzzināt?
8.Uzlabot	Kas ir tas, kas uzlabo darbību? (Behu 2003: 588)

Roberts D.Behus (2003) uzsver, ka astotais mērķis ir pats galvenais, kuram pakļaujas pārējie mērķi. Tie ir līdzekļi pārvaldes uzlabošanai.

Behus mērķu sarakstā neieslēdz virkni citu mērķu, jo uzskata, ka tie ir pakārtoti vienam vai vairākiem mērķiem no piedāvātā astoņu pamatmērķu kompleksa. Starp uzskaitījumā neieslēgtiem mērķiem ir tādi, kā plānošana, lēmumu pieņemšana, programmu modificēšana, labas darbības iepazīšana, darbības salīdzināšana, iedzīvotāju informēšana, kontraktēšana, atskaitīšanās veicināšana u.c. Tā, piemēram, plānošana, lēmumu pieņemšana, programmu modificēšana ir saistīta ar diviem no astoņiem Behua ieteiktajiem mērķiem – budžeta sastādīšanu un pārvaldes uzlabošanu.

Apkopojot ieprielšminēto var secināt, ka rezultatīvos rādītājus lietderīgi izmantot:

- pārvaldes procesa pilnveidošanai;
- vadības lēmumu pieņemšanai;
- dažādu organizāciju un funkciju salīdzināšanai (benchmarking);
- programmu pamatošanai un to īstenošanas kontrolei;
- kā pamatu budžeta līdzekļu piešķiršanai, uz rezultātu orientēta budžeta veidošanai;
- citu programmu rezultatīvo rādītāju noteikšanai;
- politiķu, nodokļu maksātāju, pakalpojumu saņēmēju un sabiedrības informēšanai;
- iekšējam auditam;
- kvalitātes vadības sistēmas izvērtēšanai;
- pārvaldes līgumiem;
- personāla vērtēšanai un karjeras veicināšanai;
- darba samaksai pēc nopelniem;
- stratēģiskajai plānošanai u.c.

Rezultatīvo rādītāju izmantošana ir cieši saistīta ar institūcijas vispārējās misijas, darbības mērķu un uzdevumu noteikšanu. Institūcijas darbībai vajadzētu būt vērstai uz tās misijas pildīšanu, mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi, nevis galveno vērību pievērst instrukciju izpildei. Tam nepieciešams, īsi un skaidri definēt katras institūcijas misiju, kas būtu izprotama gan tās darbiniekiem, gan klientiem. Bieži sastopama kļūda, ka publiskām institūcijām izprotamas misijas vietā ir noteikti vairāki desmiti, reizēm savstarpēji pretrunīgi pienākumi. Jāatzīst, ka nereti arī publiskās pārvaldes institūcijai darbības mērķi nav pilnībā skaidri vai pat tie noteikti nepareizi. Rezultatīvo rādītāju un to etalonlielumu noteikšana, palīdz precizēt organizācijas darbības mērķus.

Publiskās pārvaldes rezultatīvo rādītāju noteikšana nav vienkāršs, bet sarežģīts un ilgstošs process. Dažkārt rezultatīvo rādītāju kopums ir pārāk šaurs, neaptverot visus organizācijas mērķus un uzdevumus. Citkārt, tieši otrādi, tas ir pārāk plašs un darbiniekiem ir grūti saprast, uz kuriem rādītājiem koncentrēties (Osborne, Gaebler 1992). Visi rezultatīvie rādītāji nav vienādā mērā izmantojami un līdzvērtīgi. Mazāk noderīgos rādītājus, kā arī tos, kuru iegūšana izmaksā pārāk dārgi, ir lietderīgi izslēgt no aprēķināmo un vērtējamo rādītāju kompleksa un tos aizvietot ar citiem rādītājiem.

Resursu – rezultātu shēma

Ņemot vērā Osborna un Gablera (1992) ieteikumus un pamatojoties uz Pollitta un Bouckaerta (2000) modeli, ir izstrādāta resursu un rezultātu saistību shēma ko minētie autori sauc par modeli. Tas redzams 9.1.attēlā.

Šo shēmu (modeli) var izmantot dažādos publiskās pārvaldes līmeņos, ieskaitot valdību, ministrijas, aģentūras, teritoriālās valsts pārvaldes iestādes, reģionālās un vietējās pašvaldības, valsts un pašvaldību uzņēmējsabiedrības, kā arī dažādu līmeņu programmu, apakšprogrammu, rīcības virzienu, uzdevumu, pasākumu, struktūrvienību un pat darbinieku darbības plānošanai un novērtēšanai.

9.1. attēls. **Publiskās pārvaldes resursu – rezultātu shēma (modelis)**

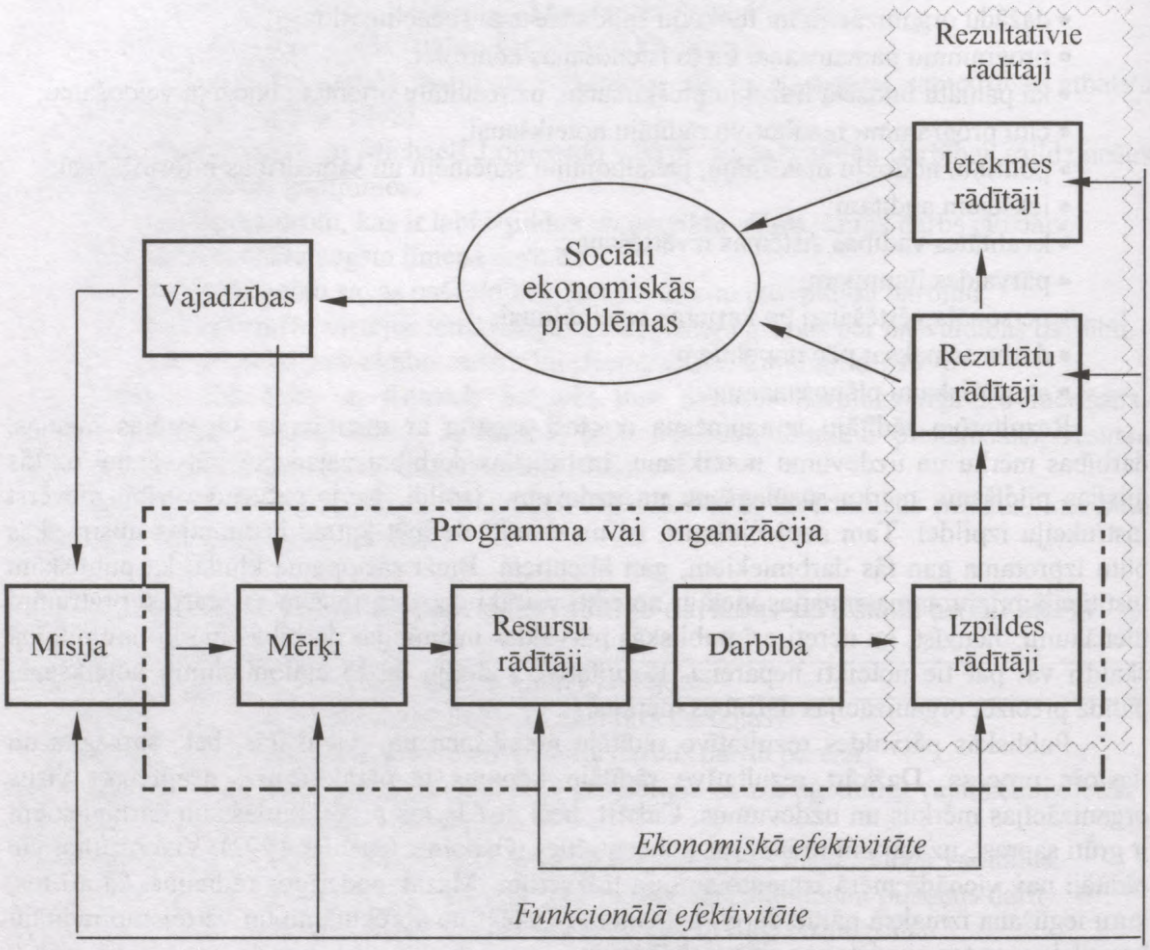

Analizējot sociāli ekonomiskās problēmas, formulē sociāli ekonomiskās vajadzības (*needs*) un noteic to prioritātes. Tālāk nosaka programmas vai organizācijas, kas īsteno šo vajadzību apmierināšanu.

Katrai programmai vai organizācijai politiskā līmenī jānosaka sava misija (*mission*), proti, programmas vai organizācijas sūtība (virsmērķis vai sabiedriskais uzdevums). Vadoties no misijas un sociāli ekonomiskajām vajadzībām, nosaka programmas un organizācijas konkrētos mērķus (*objectives*). Tie atspoguļo izvirzītos pamatuzdevumus noteiktam laika periodam misijas īstenošanai.

Izvirzītie mērķi kalpo par bāzi nepieciešamo resursu (*input*) – cilvēku, finansu, materiāli - tehnisko, dabas un informācijas resursu vajadzību noteikšanai un to meklēšanai. Piedāvātajā modelī termins "resursu rādītāji" ir lietots plašā nozīmē, proti, resursu rādītāju lokā iekļauti arī darbības (procesa, izstrādes) rādītāji, kuri parāda darba daudzumu, jo tie nav izdalīti atsevišķā grupā.

Izmantojot resursus, mērķtiecīgas darbības (*activities, processes*) rezultātā iegūst produktus, sniedz pakalpojumus, pieņem lēmumus. To daudzumu izmēra ar izpildes (*output*) rādītājiem. Piemēram, cik cilvēku ir saņēmuši pakalpojumus, cik ātri sniegti pakalpojumi.

Izpildes rādītāji, mijiedarbojoties ar ārējo vidi – klientiem, lietotājiem, veido rezultātu (*outcomes*) rādītājus. Rezultātu rādītāji parāda klientu – citu organizāciju un atsevišķu personu ieguvumus kā darbības izpildes sekas. Rezultātu rādītāji raksturo mērķu sasniegšanas pakāpi, kvalitāti programmas īstenošanas vai organizācijas darbības rezultātus. Pollitts un Bouckaerts (2000) šos rezultātus sauc par starprezultātiem (*intermediate outcome*), Osborns un Gaeblers (1992) – par programmas rezultātiem, Latvijas politikas plānošanas pamatnostādņu izstrādātāji (2001) – par politikas rezultātiem.

Rezultātu rādītāji var raksturot ne tikai programmas rezultātus, bet zināmā mērā arī organizācijas politikas rezultātus. Bet politikas rezultātus vēl labāk atspoguļo ietekmes (*impact*) rādītāji. Tie parāda misijas īstenošanas pakāpi, kā programma vai organizācija ietekmē sabiedrību plašākā izpratnē vai kādu citu programmu. Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēs (2003) lietots termins "makroietekmes rezultāti".

Ekonomiskā efektivitāte (*efficiency*) parāda attiecības starp izmantotajiem resursiem un izpildes rādītājiem. To mēra kā resursu patēriņu (izmaksas, cilvēkdienas u.t.t.) uz vienu izpildes rādītāja vienību.

Savukārt funkcionālā (kvalitatīvā) efektivitāte (*effectiveness*) parāda, kā programma vai organizācijas darbība ir sasniegusi vēlamā rezultāta un ietekmes kvalitāti, kā darbība atbilst programmas vai organizācijas mērķiem un misijai.

Iepriekš minētās atšķirības starp resursu un rezultatīvajiem rādītājiem var ilustrēt ar ielu tīrīšanas piemēru (9.2.tabula). Izpildi (*output*) šajā gadījumā var izmērīt ar rādītāju, cik kilometru ielu ir notīrītas, rezultātu (*outcome*) - ar rādītāju, cik tīras ir ielas. Savukārt ietekmi (*impact*) var izmērīt ar plašākiem rādītājiem, tādiem kā, iedzīvotāju atstāto atkritumu daudzumu uz ielām un cik efektīva ir publiskā politika šī daudzuma samazināšanai. Lai noteiktu programmas ekonomisko efektivitāti, jāaprēķina viena kilometra ielas tīrīšanas izmaksas. Tālāk, lai noteiktu programmas funkcionālo (kvalitatīvo) efektivitāti, ir jānosaka iedzīvotāju apmierinātības līmenis ar ielu tīrību.

9.3.tabulā dots cits publiskās pārvaldes resursu – rezultātu modeļa piemērs - bezdarbnieku apmācība

9.2.tabula. **Publiskās pārvaldes resursu – rezultātu modeļa piemērs (*ielu tīrīšana*)**

Misija	Nodrošināt tīru, sakoptu vidi pilsētas iedzīvotājiem
Mērķis	Panākt ielu tīrību vēlamā līmenī
Resursu rādītāji	Izdalītie finansu resursi ielu tīrīšanai Ielu tīrāmo mašīnu skaits
	Nepieciešamo darbinieku skaits
Darbība	Ielu tīrīšana
Izpildes rādītāji	Cik km ielu notīrītas Izmaksas 1 km ielas tīrīšanai
Rezultātu rādītāji	Ielu tīrības līmenis, salīdzinot ar citām vietām
	Iedzīvotāju apmierinātības līmenis ar ielu tīrību
Ietekmes rādītāji	Rādītājs, kas atspoguļo, cik daudz atkritumu iedzīvotāji atstāj ielās
	Cik iedzīvotāju vēlas, lai viņu nodokļos samaksātā nauda tiek izlietota ielu tīrīšanai līdzšinējā vai lielākā (mazākā) apmērā?

9.3.tabula. **Publiskās pārvaldes resursu – rezultātu modeļa piemērs** (*bezdarbnieku apmācība*)

Misija	Nodarbinātības līmeņa paaugstināšana
Mērķis	Vajadzīgās kvalifikācijas nodrošināšana bezdarbniekiem
Resursu rādītāji	Izdalītie finansu līdzekļi bezdarbnieku apmācībai
	Apmācāmo bezdarbnieku skaits Pasniedzēju un darbinieku skaits
Darbība	Bezdarbnieku apmācība
Izpildes rādītāji	Kvalifikāciju ieguvušo (kursus beigušo) bezdarbnieku skaits.
	Viena bezdarbnieka apmācības izmaksas
Rezultātu rādītāji	Apmācīto bezdarbnieku skaits un īpatsvars, kas dabūjuši darbu.
	Darba devēju apmierinātības līmenis
Ietekmes rādītāji	Bezdarba līmeņa samazināšanās
	Nabadzības līmeņa samazināšanās

Izstrādājot, ieviešot un novērtējot rezultatīvos rādītājus, ir jāizvairās no formālās pieejas. Rādītāju galvenais mērķis ir parādīt un dot iespēju spriest par iestādes paveikto un tādējādi novērtēt, cik efektīva ir bijusi programma vai iestādes darbība, kādas ir sasniegto rezultātu izmaksas un vai īstenota programma, vai politika ir sasniegusi savu mērķi un devusi plānotos rezultātus. Agrāk lielāka uzmanība tika veltīta tam, cik valdība ir iztērējusi konkrēta mērķa īstenošanai, taču tagad ir kļuvis nepieciešams zināt arī valdības mērķus un pasākumus šo mērķu īstenošanai. Tādējādi tieši funkcionālā efektivitāte pēdējā laikā ir kļuvusi par galveno, vērtējot programmu lietderīgumu – vai programma un tās apakšprogrammas turpina kalpot sabiedrības interesēm, vai to īstenošanu, pilnībā vai daļēji, nebūtu lietderīgāk nodot privātajam vai nevalstiskajam sektoram un kā, ja programma tiek turpināta, to padarīt par ekonomiski efektīvāku un pieejamāku. Praktiski programmu novērtēšana ir saistīta ar visas valsts pārvaldes lomas un darbības novērtēšanu (Caiden 1999).

Visus rezultatīvos rādītājus nav iespējams iegūt vienlīdz viegli.

Nenoliedzami, ka vienkāršāk noteikt ir izpildes rādītājus nekā rezultātu un ietekmes rādītājus. Ja parasti izpildes rādītāji ir īstermiņa, tad rezultātu rādītāji un jo sevišķi ietekmes rādītāji, visbiežāk ir ilgtermiņa rādītāji. Tie var realizēties zināmā laika periodā pēc darbības izpildes. Rezultātu un ietekmes rādītāju izmērīšanu un attiecināšanu uz konkrētas institūcijas vai programmas darbību sarežģī arī tas, ka šos rādītājus ietekmē arī citu institūciju darbība, citi procesi.

Kā tipisku rezultātu rādītāju var izmantot klientu (lietotāju) apmierinātības līmeni. To var iegūt balstoties uz klientu apmierinātības apsekojumu rezultātiem.

Par sasniegto rezultatīvo rādītāju salīdzināšanas bāzi (*benchmark*) kalpo:

- plāna (projekta, programmas) rādītāji;
- iepriekšējo periodu rādītāji;
- citu institūciju rādītāji;
- citu valstu analoģisko institūciju rādītāji;
- privātā sektora rādītāji;
- normatīvi.

Jāatzīmē, ka parasti vieglāk izmērīt darbības rezultātus ir zemākos pārvaldes līmeņos un amatos nekā augstākos. Piemēram, medmāsu darbību ir vieglāk izmērīt nekā ārstu. Jaunās publiskās pārvaldes valstīs ir publicēts daudz informācijas par skolotāju, policistu, sociālo darbinieku, sociālās apdrošināšanas aģentūru speciālistu darbības izvērtēšanu, bet ļoti maz informācijas par politiķu un augstāko ierēdņu darbības novērtēšanu.

Īstenojot darbības novērtēšanu, izmantojot rezultatīvos rādītājus, ieteicams:

- veikt gan kvantitatīvo, gan kvalitatīvo novērtēšanu neaprobežoties tikai ar izpildes rādītāju lietošanu, bet pēc iespējas plašāk izmantot rezultātu un ietekmes rādītājus,;
- regulāri (vēlams ik gadus) veikt rezultatīvo rādītāju izmantošanas analīzi un pilnveidot to sastāvu, iesaistot šajā procesā dažādu līmeņu pārvaldes darbiniekus, kā arī klientus un ekspertus;
- izvēlēties optimālu rezultatīvo rādītāju skaitu, neaizraujoties ar pārāk daudz, tai skaitā maznozīmīgu un mākslīgi izdomātu rādītāju, lietošanu;
- rezultatīvos rādītājus izmantot maksimāli plaši, tai skaitā kompleksi saistot dažādas programmas, apakšprogrammas, uz rezultātu orientēta budžeta veidošanai, stratēģiskajai plānošanai utt.

Rezultātu vērtēšana Latvijā

Ar mērķi paaugstināt valsts pārvaldes iestāžu darbības efektivitāti ir nepieciešams veikt iestāžu darbības lietderības novērtēšanu. Tā ir iespējama, ieviešot iestāžu darbības vadīšanu un novērtēšanu pēc plānotajiem rezultatīvajiem rādītājiem, kas raksturo politikas un iestāžu programmu mērķu un uzdevumu izpildi.

Pašlaik Latvijas valsts pārvaldes darbības plānošana lielā mērā balstās uz ieguldījumu (resursu) plānošanu, daudz uzmanības nepievēršot sākotnējo ieguldījumu sasaistīšanai ar valsts politikas vai programmu vēlamajiem rezultātiem. Šāda pieeja ir vienkārša, taču tā nedod iespēju novērtēt darbības efektivitāti. Lai izveidotu ciešu saikni starp ieguldījumiem un rezultātiem, kā saistošo posmu lietojot citus politikas vai programmas izpildes rādītājus (darbības rezultātus), ir nepieciešama uz rezultātu orientēta darbības plānošanas sistēma.

Lai noteiktu sagaidāmos rezultātus, ir nepieciešams formulēt sasniedzamos stratēģiskos mērķus, kas norāda uz rezultātiem. Jānodrošina darbības plānošanas sistēmas un rezultatīvo rādītāju cieša saikne ar stratēģiskās plānošanas procesu. Rezultatīvie rādītāji tiek uzskatīti par stratēģiskās plānošanas neatņemamu sastāvdaļu, jo tos var pielietot, nosakot virzienus un uzdevumus stratēģisko mērķu īstenošanai, kā arī novērtējot stratēģisko mērķu sasniegšanas līmeni.

Tā, piemēram, izveidojot valsts aģentūru, starp attiecīgo ministru un valsts aģentūras direktoru noslēgtais pārvaldes līgums paredz valsts aģentūras darbības un kvalitatīvos un kvantitatīvos rādītājus, to skaitā publisko pakalpojumu sniegšanas un klientu apkalpošanas rādītājus, valsts aģentūras darbības rezultātu novērtēšanas kārtību un kritērijus, kā arī atskaitīšanās kārtību par sasniegtajiem rezultātiem (Publisko aģentūru likums, 13.pants, 2001.). Jāparedz kvalitatīvie un kvantitatīvie rādītāji, kas satur iestādes vadības sagatavoto aģentūras vidēja termiņa darbības un attīstības stratēģiju un darbības plānu, kā arī kārtējās darbības plānu.

Pirmie mēģinājumi noteikt un izmantot publiskās pārvaldes rezultatīvos rādītājus Latvijā saistīti ar valsts budžeta izstrādāšanu un tā izpildes kontroli. Saskaņā ar likuma "Par

valsts budžetu 1998.gadam" 12.pantu 1998.gada 19.maijā Ministru kabinets izdeva noteikumus Nr.190 "Noteikumi par resoru programmu un apakšprogrammu rezultatīvajiem rādītājiem".

Līdzīgi noteikumi tika izdoti arī turpmākajos gados. Šie noteikumi nosaka ministriju un citu centrālo valsts iestāžu programmu (apakšprogrammu) rezultatīvos rādītājus, kas paredz veicamā darba (pasākumu) apjomu un raksturo valsts budžeta līdzekļu izlietojuma efektivitāti un mērķtiecīgumu.

Tomēr vairums izmantoto t.s. institūciju rezultatīvo rādītāju neatbilst politikas rezultātu sasniegšanas rādītājiem, bet gan pārsvarā raksturo ieguldīto resursu apjomu (štata vietas, institūciju skaits). Skaidri definētu budžeta programmu mērķu trūkums ir radījis situāciju, ka rezultatīvo rādītāju sistēma pamatā ir veidojusies kā ieguldījumu rādītāju sistēma, jo daudzos gadījumos ieguldījumi ir bijuši vienīgie iespējamie skaidri definējamie lielumi. Tikai atsevišķos gadījumos tiek norādīti arī darbības rezultātu sasniegšanas rādītāji (kā piemēram, normatīvo aktu projektu sagatavošanas skaits).

Apsveicami, ka "Valsts pārvaldes reformas stratēģijā no 2001. līdz 2006.gadam", kas apstiprināta Ministru kabinetā 2001.gada 10.jūlijā, kā viens no uzdevumiem izvirzīts "uz rezultātu", nevis "uz procesu" (uz funkciju veikšanu) orientētas darba kultūras attīstīšana.

Stratēģijā pareizi uzsvērts: "Mēģinājumi ieviest budžeta programmas nav īstenoti pilnībā, piešķiramie valsts budžeta līdzekļi atbilst iestādes ar noteiktu štatu vienību uzturēšanai. Plānotie darbības rezultatīvie rādītāji tiek definēti formāli bez to sasaistīšanas ar rezultātu izmaksu izvērtējumu un neveicina ekonomiski pamatotu vadīšanu. Tas rada grūtības iestāžu darbības lietderības novērtēšanā. Lai palielinātu valsts pārvaldes sistēmas efektivitāti, jāievieš darbības plānošana, vadīšana un novērtēšana pēc plānotiem darbības rezultātiem, kas atbilst iestādes misijai un valsts politikas uzdevumiem" (Stratēģija 2001:12). Turpat minēts, ka nākotnes valsts pārvaldē izdevumu plānošana un kontrole notiks atbilstoši plānotajiem rezultatīvajiem rādītājiem, kas veicinās resursu izlietošanas optimizāciju un samazinās darbības izmaksas. Rezultatīvie rādītāji tiks plānoti saskaņā ar politikas mērķiem un valdības apstiprinātām programmām. Ieviestā atskaitīšanās par darba rezultātu sasniegšanu sekmēs politiskās vadības un sabiedrības kontroli pār valsts pārvaldes darbu un lietderīgu resursu izlietošanu (Stratēģija 2001.).

Ar mērķi sakārtot politikas plānošanas procesu Latvijā, uzlabojot politikas plānošanu, nostiprinot politikas plānošanas sasaisti ar budžeta procesu, kā arī veidojot efektīvāku politikas izvērtēšanas un atskaitīšanās sistēmu, 2001.gada 9.oktobrī Ministru kabinets akceptēja Politikas plānošanas pamatnostādnes. Lai arī dokuments galvenokārt nosaka politikas plānošanas dokumentu hierarhiju un struktūru, tas skar arī politikas novērtēšanas jautājumus. Attiecībā uz novērtēšanu pamatnostādnes paredz pakāpeniski ieviest uz rezultātu orientētu vadības sistēmu valsts pārvaldes institūciju darbībā. Detalizētāki norādījumi par rezultātu izmantošanu un novērtēšanu ir Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēs, ko Ministru kabinets ar rīkojumu Nr.162 apstiprināja 2003.gada 13.martā.

Izmantojot iepriekš paustās atziņas un minēto materiālu analīzi, turpinājumā ir piedāvāta rezultatīvo rādītāju sistēma divu valstī aktuālu procesu - pašvaldību reformas un īpaši atbalstāmo teritoriju programmas - novērtēšanai.

Kā izvērtēt pašvaldību reformas

Pašvaldību reformu programmu īsteno atbilstoši Pašvaldību reformu koncepcijai, apstiprinātai Ministru kabinetā 1993.gada 28.septembrī, Eiropas Vietējo pašvaldību hartai, pieņemtai Saeimā 1996.gada 22.februārī, Latvijas Republikas likumiem un citiem normatīviem aktiem.

Pašvaldību reformu programmas misija ir izveidot demokrātiskas vietējās un reģionālās pašvaldības, kas spētu sniegt efektīvus pakalpojumus iedzīvotājiem, veicinot to dzīves līmeņa paaugstināšanu.

Pašvaldību reformu mērķis ir sakārtot vietējās publiskās pārvaldes sistēmu ar nolūku tuvināt pārvaldi iedzīvotājiem.

Pašvaldību reformu galvenie uzdevumi ir demokratizēt un decentralizēt valsts varu, celt pašvaldību atbildību par to pārziņā nodoto funkciju izpildi, uzlabot iedzīvotājiem sniedzamo pakalpojumu kvalitāti un maksimāli iesaistīt iedzīvotājus pašvaldību darbā.

Pašvaldību reformu programmas galvenie virzieni ir:

- sagatavot priekšlikumus par Satversmes papildināšanu ar nodaļu, kurā būtu ietverti galvenie pašvaldību pamatprincipi;
- sakārtot pašvaldību īpašumtiesības;
- nodrošināt patstāvīgu, reāliem apstākļiem atbilstošu, efektīvi funkcionējošu pašvaldību budžetu veidošanu;
- īstenot administratīvi teritoriālā iedalījuma reformu;
- īstenot pašvaldību juridisko reformu;
- veikt optimālu funkciju sadali starp centrālo valdību un pašvaldībām, kā arī starp dažāda līmeņa pašvaldībām;
- izveidot centrālās valdības un pašvaldību sarunu sistēmu;
- izveidot pašvaldību deputātu un darbinieku apmācības sistēmu.

Resursu rādītāji pašvaldību reformu programmas īstenošanai ir:

- finansējums no valsts budžeta;
- starptautisko organizāciju finansējums;
- pašvaldību budžeta līdzekļi;
- Latvijas un ārzemju speciālistu skaits, kas iesaistīti pašvaldību reformu īstenošanā.

Izpildes rādītāji pašvaldību reformu programmas izvērtēšanai ir:

- pašvaldību skaita samazināšanās (cik reizes) administratīvi teritoriālās reformas rezultātā;
- novadu, kas izveidoti pēc pašvaldību iniciatīvas, tām brīvprātīgi apvienojoties, skaits un īpatsvars;
- novadu, kas izveidoti pēc atbildīgās ministrijas projektiem, skaits un īpatsvars;
- pašvaldību budžeta apjoma palielināšanās;
- pašvaldību, kas apstiprinājušas teritorijas plānojumus, skaits un īpatsvars;
- pašvaldību, kas ieviesušas kvalitātes sistēmas vai standartus, skaits un īpatsvars;
- pašvaldību, kas izveidojušas "vienas pieturas aģentūras", skaits un īpatsvars;
- pašvaldību, kas izstrādājušas pilsētu (vietu) mārketinga koncepciju, skaits un īpatsvars;

- iedzīvotāju un organizāciju, kas piedalījušies pašvaldībai aktuālu jautājumu (administratīvi teritoriālās reformas, pašvaldības budžeta, teritorijas plānojuma u.c.) apspriešanā, skaits;
- kvalifikācijas kursos apmācīto pašvaldības deputātu un darbinieku skaits.

Programmas rezultātu rādītāji ir:

- iedzīvotājiem sniedzamo pakalpojumu loka paplašināšana un kvalitātes uzlabošana;
- pakalpojuma saņemšanai patērētais laiks, ieskaitot laiku ceļā;
- klientu sūdzību skaita samazināšanās;
- klientu apmierinātības līmeņa palielināšanās;
- iedzīvotāju aktivitātes palielināšanās pašvaldības lēmumu pieņemšanā;
- uzņēmējdarbības vides uzlabošanās pašvaldības teritorijā;
- pašvaldību, kam nepieciešama valsts palīdzība finansu stabilizācijai, skaita un īpatsvara samazināšanās;
- pašvaldību deputātu un darbinieku apmierinātības līmenis ar apmācībām kursu sistēmā;
- pašvaldības vadītāju apmierinātības līmenis ar deputātu un darbinieku kvalifikāciju;
- pašvaldības darbinieku, kas aizgājuši no darba gada laikā pēc kursu pabeigšanas, skaits un īpatsvars.

Programmas ietekmes rādītāji ir:

- tautsaimniecības attīstības tempu pieaugums;
- iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanās.

Kā attaisnojas īpašais atbalsts

Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programma ir izstrādāta un tiek īstenota reģionālās attīstības politikas īstenošanas ietvaros, līdz ar to programmas misija izriet no reģionālās politikas mērķiem.

Īpaši atbalstāmo teritoriju programmas misija ir radīt priekšnoteikumus labvēlīgu un līdzvērtīgu vides, dzīves un darba apstākļus visos Latvijas reģionos, sekmējot iedzīvotāju dzīves līmeņa celšanos sociāli ekonomiskā ziņā vairāk atpalikušajos reģionos.

Programmas mērķi ir:

- paātrināt sociāli ekonomiskajā ziņā vairāk atpalikušo teritoriju attīstību;
- veicināt saimniecisko darbību atpalikušajās teritorijās.

Īpaši atbalstāmo teritoriju programmas uzdevumi ir:

- identificēt teritorijas, kam nepieciešams īpašs atbalsts;
- sniegt finansiālu atbalstu uzņēmējdarbības attīstības projektiem teritorijās ar īpaši atbalstāmās teritorijas statusu;
- sniegt finansiālu atbalstu pašvaldību un reģionu infrastruktūras attīstības projektiem;
- sekmēt projektu un investīciju piesaistes kapacitātes pieaugumu.

Īpaši atbalstāmo teritoriju programmas koordinēšanā, īstenošanā un pilnveidošanā ir iesaistītas dažādas institūcijas: Nacionālā reģionālās attīstības padome, Reģionālās attīstības

un pašvaldību lietu ministrija, VSIA "Reģionu attīstība" (nākotnē Valsts reģionālās attīstības aģentūra), Reģionālā fonda konsultatīvā komisija, pašvaldības, īpaši atbalstāmo reģionu attīstības padomes.

Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmas īstenošanas ekonomiskais instruments ir Reģionālais fonds, bet tā pārvaldīšanai ir izveidota VSIA "Reģionu attīstība". Attiecīgi gan Reģionālā fonda, gan VSIA "Reģionu attīstība" misija, mērķi un uzdevumi ir hierarhiski saistīti ar programmas mērķiem un uzdevumiem, un arī liela daļa rezultatīvo rādītāju ir kopīgi.

Resursu rādītāji īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmas izvērtēšanai ir:

- reģionālā fonda apjoms (līdzekļu summa);
- reģionālā fonda darbības nodrošināšanas finansējuma īpatsvars Reģionālā fonda apjomā;
- VSIA "Reģionu attīstība" darbinieku skaits;
- programmas īstenošanā iesaistīto institūciju programmas darbībai izlietoto cilvēkdienu skaits.

Programmas izpildes rādītāji ir:

- Reģionālajā fondā izskatīto projektu skaits;
- Reģionālā fonda finansēto projektu skaits;
- viena Reģionālā fonda finansēta projekta vidējās izmaksas;
- pašvaldību skaits, kurās atbalstīts kāds projekts;
- pašvaldību īpatsvars, kurās kāds projekts saņēmis finansējumu no Reģionālā fonda, visu īpaši atbalstāmo pašvaldību kopskaitā;
- pašvaldību un uzņēmēju informētības līmenis par statusa iespējām un projektu sagatavošanas un iesniegšanas procesu;
- projektu pieteikumu kvalitāte;
- nepieņemamu projektu pieteikumu īpatsvars starp visiem iesniegtajiem projektiem.

Programmas rezultātu rādītāji ir:

- piesaistītie līdzekļi (uzņēmēju un pašvaldību) (Ls);
- jaunradītās un saglabātās darba vietas;
- uzņēmēju nomaksātie nodokļi Reģionālā fonda akceptētajos projektos;
- īpaši atbalstāmo teritoriju uzņēmēju vērtējums par programmu;
- īpaši atbalstāmo pašvaldību vērtējums par programmu;
- īpaši atbalstāmo teritoriju pašvaldību īpatsvars, kam izstrādāts attīstības plāns, pret visu īpaši atbalstāmo teritoriju pašvaldību skaitu;
- pašvaldību, kam piedāvāts pretendēt uz īpaši atbalstāmās teritorijas statusu, bet kas nepiesakās, īpatsvars pretendentu kopskaitā;
- dažādu citu piesaistīto projektu skaits pašvaldībās ar īpaši atbalstāmās teritorijas statusu.

Īpaši atbalstāmo teritoriju attīstības programmas ietekmes rādītāji, ir:

- iekšzemes kopprodukta pieaugums uz vienu iedzīvotāju;
- iedzīvotāju ienākuma nodokļa pieaugums uz vienu iedzīvotāju;
- nefinansu investīciju pieaugums uz vienu iedzīvotāju;
- ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaita pieaugums uz 1000 iedzīvotājiem;
- teritorijas attīstības indeksa palielināšanās īpaši atbalstāmajās teritorijās;

- reģionālo atšķirību samazināšanās valstī;
- īpaši atbalstāmās teritorijas statusa aprite (pašvaldību, kam statuss netiek piedāvāts no jauna, īpatsvars no visu īpaši atbalstāmo pašvaldību skaita).

Situācijas analīze liecina, ka Latvijā, izmantojot ārzemju pieredzi, ir uzsākta rezultatīvo rādītāju izmantošana publiskajā pārvaldē. To būtu nepieciešams ieviest arvien vairāk un plašāk, aptverot gan valsts pārvaldes, gan pašvaldību līmeni. Pozitīvi, ka bez tradicionālajiem resursu un izpildes rādītājiem, pamazām tiek mēģināts izmantot arī rezultātu un ietekmes rādītājus. Jārēķinās ar grūtībām un reizēm ar augstām izmaksām rezultātu un ietekmes rādītāju izmērīšanā, tāpēc jāapsver katra rādītāja lietderība. Dažādu programmu, organizāciju rezultatīvo rādītāju sistēmu var veidot soli pa soliem, pakāpeniski paplašinot rādītāju klāstu.

9.3. Iecerētie pašvaldību pašvērtējumu pētījumi

Konjunktūras pētījumi

Pēdējos gados Eiropā un visā pasaulē pieaug lietotāju interese pēc kvalitatīvo pētījumu – konjunktūras un patērētāju aptauju rezultātiem. Šīs kvalitatīvās aptaujas kalpo īstermiņa ekonomiskai analīzei un prognozēšanai un ir nepieciešams papildinājums kvantitatīvajiem statistiskajiem apsekojumiem, no kuriem tie atšķiras ar datu vākšanas un apstrādes metodēm un pielietojumu.

Konjunktūras datu avots ir izlasē iekļauto uzņēmumu vadītāju atbildes uz "kvalitatīviem" jautājumiem par uzņēmuma (vai noteikta darbības veida) saimnieciskās darbības stāvokli, tā izmaiņām, attīstību pēdējos pagājušajos un tuvākajos gaidāmajos mēnešos. "Kvalitatīvie" jautājumi – tie ir jautājumi, uz kuriem tiek dota atbilde nevis skaitliskā formā, bet gan tiek izvēlēta alternatīvA no aptaujas lapā piedāvātajiem atbilžu variantiem

Atbilžu varianti konjunktūras pētījumos parasti ir veidoti pēc trīs punktu skalas un visbiežāk tie ir tādi kā "uzlabojies", "palicis nemainīgs", "pasliktinājies"; "pieaugs", "nemainīsies", "samazināsies"; "vairāk kā pietiekams", "pietiekams", "nepietiekams"; "labs", "apmierinošs", "slikts". Ar speciālu metožu palīdzību respondentu sniegtā kvalitatīvā informācija tiek pārveidota attiecīgo tautsaimniecības sektoru (sfēru) raksturojošos rādītājos. Visvairāk izmantotais rādītājs kvalitatīvos pētījumos ir atbilžu saldo jeb bilance.

Par katru apsekojuma jautājumu iegūst atbilžu sadalījumu pa variantiem, izteiktu procentos. No šī sadalījuma aprēķina saldo (bilanci) kā starpību starp galējo atbilžu īpatsvariem. Atbilžu saldo (S) jautājumam ar trim atbilžu variantiem aprēķina pēc šādas formulas: $S = (\text{"+"}) - (\text{"-"})$,

kur ("+") – pozitīvo atbilžu ("pieaudzis", "virs normālā") īpatsvars, procentos;

("-") - negatīvo atbilžu ("samazinājies", "zem normālā") īpatsvars, procentos.

Dažkārt arī konjunktūras apsekojumos (piemēram, Zviedrijas municipalitāšu aptaujā) kāds no jautājumiem var paredzēt atbilžu variantus pēc piecu punktu skalas (pēdējā ir raksturīga patērētāju aptaujai). Atbilžu saldo (S) jautājumam ar pieciem atbilžu variantiem nosaka pēc formulas: $S = (\text{"++"}) + 0{,}5(\text{"+"}) - 0{,}5(\text{"-"}) - (\text{"- -"})$,

kur ("+ +") – ļoti pozitīvo ("ļoti pieaudzis") atbilžu īpatsvars, procentos;

("+") – samērā pozitīvo ("nedaudz pieaudzis") atbilžu īpatsvars, procentos;

("-") - samērā negatīvo ("nedaudz samazinājies") atbilžu īpatsvars, procentos;
("- - ") – ļoti negatīvo ("ļoti samazinājies") atbilžu īpatsvars, procentos.

Saldo lietošana dod iespēju jautājuma atbildes izteikt ar vienu skaitli. Savukārt, šīs atbildes uz jautājumu skaitliskā izteiksmē secīgos aptaujas periodos ļauj veidot vienkāršu dinamikas rindu (laikrindu).

Konjunktūras apsekojumu pieredze un rezultātu analīze ir devusi iespēju katram apsekojumam izveidot apkopojošo rādītāju – kopvērtējuma (konfidences) rādītāju. To aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz svarīgākajiem jautājumiem.

Katrā valstī ir tikai viena institūcija (vai nu nacionālā statistikas iestāde, vai kāda cita valsts institūcija, vai sabiedriskā organizācija, vai privātais uzņēmums, organizācija), kas veic kvalitatīvos pētījumus attiecīgajā sektorā (sfērā). Latvijā visus konjunktūras apsekojumus veic Latvijas Statistikas institūts.

Zviedrijas pieredzes izpēte

Pašvaldību pašvērtēšanas (konjunktūras) pētījumi pagaidām vēl nav tik populāri kā konjunktūras pētījumi rūpniecībā, mazumtirdzniecībā, pakalpojumu sektorā, būvniecībā, investīciju sfērā, lauksaimniecībā. Zviedrijā pašvaldību pašvērtējumu pētījumus veic jau vairākus gadus. Pašvaldības tur tiek aptaujātas divas reizes gadā (Zviedrijas 2003)..

Zviedrijas vietējo pašvaldību aptauja ietver šādus jautājumus un šādas iespējamās atbildes (skat.9.2.tabulu). Aptaujas lapa aizpildīta ar nosacītu piemēru.

9.2.tabula. **Zviedrijas pašvaldību pašvērtēšanas ankete**

Nodarbinātība

	palielinājies	tāds pats	samazinājies
Nodarbināto skaits tekošajā periodā, salīdzinot ar iepriekšējo periodu	v		
Sagaidāmais nodarbināto skaits nākošajā pārskata periodā, salīdzinot ar tekošo periodu		v	

Darbaspēks šādās jomās ir

	pārpalikumā	pietiekams	trūkst
skolās		v	
pirmsskolas iestādēs			v
veco ļaužu un invalīdu aprūpē		v	
pārvaldē	v		
citās jomās		v	

Ja ir darbaspēka pārpalikums, tas nākošajos 6 mēnešos

	palielināsies	būs tāds pats	samazināsies
skolās			
pirmsskolas iestādēs			
veco ļaužu un invalīdu aprūpē			
pārvaldē		v	
citās jomās			

Ja ir darba spēka trūkums, tas nākošajos 6 mēnešos

	palielināsies	būs tāds pats	samazināsies
skolās			
pirmsskolas iestādēs		v	
veco ļaužu un invalīdu aprūpē			
pārvaldē			
citās jomās			

Ekonomika

Vai sagaidāms, ka preču un pakalpojumu izmaksas tekošajā gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu:

	stipri palielināsies	nedaudz palielināsies	nemainīsies	nedaudz samazināsies	stipri samazināsies
skolās		v			
pirmsskolas iestādēs		v			
veco ļaužu un invalīdu aprūpē			v		
pārvaldē		v			
citās jomās			v		

Vai sagaidāms, ka investīcijas tekošajā gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu:

	palielināsies	būs tādas pašas	samazināsies
skolās	v		
pirmsskolas iestādēs	v		
veco ļaužu un invalīdu aprūpē		v	
pārvaldē		v	
citās jomās		v	

Vai sagaidāms, ka preču un pakalpojumu izmaksas nākošajā gadā, salīdzinot ar tekošo gadu:

	palielināsies	būs tādas pašas	samazināsies
skolās	v		
pirmsskolas iestādēs	v		
veco ļaužu un invalīdu aprūpē		v	
pārvaldē		v	
citās jomās		v	

Vai sagaidāms, ka investīcijas nākošajā gadā, salīdzinot ar tekošo gadu:

	palielināsies	būs tādas pašas	samazināsies
skolās	v		
pirmsskolas iestādēs	v		
veco ļaužu un invalīdu aprūpē		v	
pārvaldē		v	
citās jomās		v	

Vai sagaidāms, ka sociālās palīdzības maksājumi tekošajā gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu:

palielināsies	būs tādas pašas	samazināsies
v		

Vai sagaidāms, ka tekošajā gadā pašvaldības darbības rezultāti, salīdzinot ar iepriekšējo gadu:

būs labāki	būs tādi paši	būs sliktāki
v		

Ieteikumi

Pēc mūsu domām vietējo pašvaldību pašvērtēšanas (konjunktūras) aptaujas minimālā programma Latvijā varētu būt līdzīga Zviedrijas programmai. Sākumā aptauju varētu veikt nevis divas reizes gadā kā Zviedrijā, bet reizi gadā. Aptauju varētu organizēt Latvijas Statistikas institūts.

Atšķirībā no konjunktūras pētījumiem rūpniecībā, būvniecībā u.c. nozarēs, kurās lieto izlases metodi, vietējo pašvaldību pašvērtēšanas pētījumi aptvertu visas vietējās pašvaldības.

Vietējo pašvaldību pašvērtēšanas pētījumus Latvijā būtu vēlams uzsākt jau 2004.gadā, tas ir vēl pirms masveida vietējo pašvaldību apvienošanās, jo tas ļautu turpmākajos gados dinamikā salīdzināt stāvokli pirms un pēc apvienošanās.

Pašvaldību pašvērtēšanas (konjunktūras) pētījumiem ir virkne īpatnību, salīdzinot ar tradicionālajiem konjunktūras pētījumiem. Pēdējie aptver atsevišķas tautsaimniecības nozares – rūpniecību, mazumtirdzniecību, pakalpojumu sektoru, būvniecību, investīciju sfēru, lauksaimniecību. Vietējo pašvaldību konjunktūras pētījumi iekļauj vairākas tautsaimniecības nozares – izglītību, kultūru, veselības aprūpi, sociālo aprūpi, komunālo saimniecību u.c. Ņemot vērā pašvaldību specifiku, mūsuprāt, pašvaldību pašvērtēšanas (konjunktūras) pētījumus lietderīgi apvienot ar socioloģiskiem pētījumiem, iekļaujot aptaujā bez klasiskajiem konjunktūras jautājumiem arī citus jautājumus par pašvaldībām aktuāliem jautājumiem tādus kā pašvaldību vadītāju attieksme pret pašvaldību apvienošanos un sadarbību, par pakalpojumu kvalitāti, izmaksām, pieejamību, pašvaldības pārvaldes kvalitāti. Nākošā specifiskā pašvaldību konjunktūras pētījumu īpatnība ir, ka daļa rādītāju nav ilglaicīgi, analizējami dinamikā, bet ir īslaicīgi, vienreizēji, kas nav raksturīgs tradicionālām konjunktūras aptaujām.

Mūsuprāt, bez rādītājiem, kurus izmanto Zviedrijas pašvaldību konjunktūras aptaujās, Latvijā lietderīgi pašvaldību pašvērtēšanas pētījumos iekļaut vēl šādus jautājumus:

- vai Jūs apmierina skolu kvalitāte?
- vai kultūras dzīve pašvaldībā ir uzlabojusies?
- vai veselības aprūpe pašvaldībā ir uzlabojusies?
- vai komunālie pakalpojumi pašvaldībā ir uzlabojušies?
- kādā līmenī ir pašvaldības pārvalde? (augstā, vidējā, zemā)
- vai pašvaldībai ir pietiekami finansu līdzekļi visu pastāvīgo obligāto funkciju veikšanai?
- vai pašvaldības budžets šogad tika apstiprināts savlaicīgi?
- vai pašvaldībā ir izstrādāts teritorijas plānojums?

- ja jā, tad kāda ir tā kvalitāte? (augsta, apmierinoša, zema)
- vai pašvaldību apvienošanās ir attaisnojusies?
- vai pašvaldību sadarbība spēj aizvietot pašvaldību apvienošanos?
- vai reģionālās pašvaldības Latvijā ir nepieciešamas?

Pietiekams kvantitatīvo un kvalitatīvo statistikas rādītāju kopums dos iespēju vispusīgi analizēt jaunizveidojamo novadu pašvaldību darbību un pilnveidot to.

9.4. Ko zinām un domājam par nākotni

Tuvākie uzdevumi

1997. un 2001.gadā īpaši atbalstāmā reģiona statusu piešķīra Ministru kabinets pēc Reģionālās attīstības padomes ieteikuma. Atbilstoši Reģionālās attīstības likumam, kas pieņemts 2002.gada 21.martā, īpaši atbalstāmās teritorijas statusu 2004.gadā un turpmākajos gados piešķir un atceļ plānošanas reģionu attīstības padomes saskaņā ar Ministru kabineta noteikto kārtību.

Saskaņā ar šo likumu Ministru kabinets 2003.gada 11.novembrī izdeva noteikumus Nr.637 "Īpaši atbalstāmās teritorijas statusa piešķiršanas un atcelšanas kārtība".

Tāpat kā līdz šim īpaši atbalstāmās teritorijas statusu piešķir uz trim gadiem. Šo statusu vairs nepiešķir rajoniem, bet tikai administratīvajām teritorijām, ko pārvalda vietējās pašvaldības. 1997. un 2001.gadā īpaši atbalstāmās teritorijas statusu drīkstēja piešķirt vietējām un rajonu pašvaldībām ar tādu aprēķinu, lai tajās dzīvojošo iedzīvotāju skaits nepārsniegtu 15% no valsts iedzīvotāju kopskaita. Jaunie noteikumi nosaka, ka iedzīvotāju skaits īpaši atbalstāmajās teritorijās valstī kopā nedrīkst pārsniegt 25% no valsts iedzīvotāju skaita.

Atbilstoši jaunajai kārtībai Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija ik pēc trim gadiem sagatavo un līdz 1.jūnijam iesniedz Nacionālajā reģionālās attīstības padomē priekšlikumus par īpaši atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju skaitu katrā plānošanas reģionā, ņemot vērā plānošanas reģionu attīstības indeksus.

Plānošanas reģiona attīstības aģentūra ik pēc trim gadiem līdz 1.jūlijam izveido darba grupu īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanai attiecīgajā plānošanas reģionā. Darba grupā iekļauj pārstāvjus no plānošanas reģiona attīstības aģentūras un reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas. Darba grupa līdz attiecīgā gada 1.septembrim nosaka īpaši atbalstāmās teritorijas attiecīgā plānošanas reģionā saskaņā ar reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra apstiprinātu metodiku, ņemot vērā:

- vietējo pašvaldību teritorijas attīstības indeksu;
- teritorijas attīstības plānošanas dokumentus;
- nacionālās reģionālās attīstības padomes apstiprināto īpaši atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju skaitu katrā plānošanas reģionā.

Plānošanas reģiona attīstības padome līdz attiecīgā gada 1.oktobrim izvērtē darba grupas noteiktās īpaši atbalstāmās teritorijas un piešķir tām īpaši atbalstāmās teritorijas statusu vai iekļauj kandidātu sarakstā minētā statusa saņemšanai.

Īpaši atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju skaitu katrā reģionā nosaka pēc iedzīvotāju skaita kumulatīvo īpatsvaru metodes. Darbu veic Latvijas Statistikas institūtā.

Alternatīvie risinājumi

Grāmatas iepriekšējā daļā teritoriju attīstības indeksus mēs aprēķinājām atsevišķi pagastu, pilsētu un rajonu grupām. Tā kā augstāk minētais valdības lēmums paredz īpaši atbalstāmās teritorijas statusu noteikt vienīgi vietējām pašvaldībām, rajonu vērtējumi turpmāk nebūs vajadzīgi.

Varam apsvērt un novērtēt šādas pagastu un pilsētu attīstības indeksu izmantošanas iespējas vājāko un līdz ar to īpaši atbalstāmo teritoriju noteikšanai.

1. Izmantot iepriekš aprēķinātos pagastu un pilsētu attīstības indeksus. Apvienot pagastus un pilsētas vienā masīvā un sakārtot (ranžēt) indeksu dilstošā secībā. Vājākās un atbalstāmās teritorijas noteikt summējot iedzīvotāju skaitu "no lejas", kamēr tiek sasniegti 25% no valsts iedzīvotāju kopskaita.

   Šī pieeja tika pārbaudīta ar skaitlisku materiālu, un rezultāti nebija loģiski profesionāli pārliecinoši. Saraksta lejasdaļā, vidusdaļā un augšdaļā nonāca samērā proporcionāls pagastu un pilsētu skaits. Līdz ar to būtu jāsecina, ka šo īpašu atbalstu prasa daudz vairāk pilsētu un mazāk pagastu nekā atbilstu iepriekšējo gadu praksei un profesionāliem priekšstatiem par pilsētu augstāku un pagastu zemāku attīstību.

   Statistiskais paradokss rodas šādi. Kaut gan attīstības indeksi ir standartizēti lielumi un tiem nav specifiskas mērvienības, tie ir salīdzināmi tikai tās teritoriju grupas un tā gada ietvaros, kuriem aprēķināti. Dažādu teritoriju grupu, tāpat kā dažādu gadu indeksi nav tieši salīdzināmi, ja aprēķināti izmantojot katrai grupai un gadam savus atšķirīgos vidējos lielumus un standartnovirzes.

   Piemēram, standartizējot bezdarba līmeni, pilsētās tika izmantots vidējais 5,7%, bet pagastos - 7,4%. Arī standartnovirzes nav vienādas. Attiecīgi 2,9% un 4,9%. Līdzīgs stāvoklis ir ar citiem attīstības pamatrādītājiem.

   Tātad parastais, vispārējais attīstības indekss pareizi raksturo konkrēta pagasta attīstības līmeni pagastu grupas ietvaros un konkrētas pilsētas attīstības līmeni visu pilsētu grupas ietvaros. Bet tie neraksturo, kādā mērā viena grupa ir attīstītāka par otru, mūsu gadījumā pilsētas labāk par pagastiem.

   Ja nav kādu politiski profesionālu apsvērumu, kā noteikto 25% atbalstāmo iedzīvotāju skaitu sadalīt starp pilsētām un pagastiem, parastie vispārējie attīstības indeksi nekoriģētā veidā šim mērķim nav izmantojami.

2. Aprēķināt jaunus pagastu un pilsētu attīstības indeksus nevis katrai teritoriju grupai atsevišķi, bet jau pašā darba sākumā pagastus un pilsētas apvienojot kopējā masīvā un pamatrādītāju standartizāciju izdarīt, izmantojot nevis teritoriju grupu, bet visas Latvijas vidējos lielumus un standartnovirzes. Šī teorētiski konkrētajam uzdevumam šķietami vispamatotākā metode praksē nav realizēta šādu apsvērumu dēļ.
   - Aprēķini ir ļoti darbietilpīgi un nav izdarāmi kā eksperimentāls variants īsā laikā.
   - Rastos katrai teritorijai divi dažādi attīstības indeksi, kas sarežģītu to izpratni praktiskam lietotājam.
   - Nāktos vienkāršot pamatrādītāju skaitu un sastāvu, reducējot to uz četriem, kuri ir vienlaikus zināmi par pilsētām un pagastiem. Tas padarītu jaunos attīstības indeksus

mazāk precīzus, nekā iepriekš aplūkotos tādu uzdevumu risināšanai, kas izdarāmi noteiktu teritoriju grupu ietvaros.

3. Aprēķināt speciālus pilsētu grupas un pagastu grupas attīstības indeksus uz visas republikas attīstības fona. Tie būs tikai divi skaitļi ar svērto vidējo nulle. Ar pilsētu grupas un pagastu grupas attīstības indeksiem koriģēt atsevišķu pagastu un pilsētu attīstības indeksus. Jaunos koriģētos indeksus izmantot vienīgi kā starprezultātus teritoriju ranžēšanai viena specifiskā uzdevuma risināšanai. Šī metode ir samērā vienkārši realizējama un rezultāti ir profesionāli pārliecinoši. Tādēļ to aplūkosim plašāk.

Pagastu grupas un pilsētu grupas attīstības indeksi

Ir jāaprēķina tikai divi attīstības indeksi: pagastu grupai un pilsētu grupai uz vispārējā valsts attīstības fona 2002.gadā. Var izmantot parasto metodiku, un darbs sākas ar pamatrādītāju standartizāciju pēc formulas:

$$, t = \frac{x - \bar{x}}{s}$$

tikai šoreiz:

t - standartizētais pamatrādītājs attiecīgi pagastu grupai un pilsētu grupai.

x - pagastu (otrreiz – pilsētu) attīstības pamatrādītāja, piemēram, bezdarba, vidējais līmenis;

$\bar{x}$ - tā paša rādītāja vidējais līmenis valstī;

s - tā paša rādītāja standartnovirze;

Attīstības pamatrādītāju vidējās vērtības tiklab pagastu kā pilsētu grupā jau bija aprēķinātas iepriekš. Viegli aprēķināt arī vidējos valstī. Daži no tiem publicēti CSP izdevumos, citus izdevīgi izskaitļot kā struktūras vai intensitātes relatīvos lielumus, piemēram, dalot bezdarbnieku skaitu valstī ar darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitu valstī.

Sarežģītāk aprēķināt pamatrādītāju standartnovirzes, ja darbu grib izpildīt samērā precīzi. Pieļaujam, ka to var veikt arī tuvināti.

Samērā precīzam aprēķinam izmantojam dispersiju saskaitīšanas teorēmu, kuru vārdos izsaka šādi: kāda rādītāja dispersija (standartnovirzes kvadrāts) ir vienāda ar iekšgrupu dispersijas un starpgrupu dispersijas summu. Ar formulu

$$s^2 = \bar{s}^2 + s_{\bar{x}}^2,$$

kur

s^2 - aprēķinātā dispersija, vajadzīgās stndartnovirzes kvadrāts;

$\bar{s}^2$ - iekšgrupu dispersija; mums būs jāaprēķina svērtā vidējā divu iekšgrupu dispersiju vērtība – pagastu grupā un pilsētu grupā;

$s_{\bar{x}}^2$ - starpgrupu (pagastu – pilsētu) jeb vidējo lielumu dispersija.

Aprēķināsim pagastu un pilsētu bezdarba līmeņa vidējo iekšgrupu dispersiju, ja no iepriekšējā zināms, ka attiecīgās standartnovirzes ir 4,9 un 2,9, bet iedzīvotāju īpatsvari 0,322 un 0,678. Tad

$$\bar{s}^2_{(bezdarba)} = \mathbf{0,322(4,9)^2 + 0,678(2,9)^2 = 13,43}.$$

Atbilstošā vidējā standartnovirze

$$s = \sqrt{\mathbf{13,43}} = \mathbf{3,67}.$$

Starpgrupu dispersiju aprēķina ar formulu

$$s^2_{\bar{x}} = \frac{\sum(\bar{x}_{gr} - \bar{x})^2 f}{\sum f},$$

kur

$\bar{x}_{gr}$ - grupas vidējais,

f - grupas statistiskais svars,

$\bar{x}$ - vispārējais vidējais

Tā kā mūsu gadījumā ir tikai divas grupas (pagasti un pilsētas) formulu var vienkāršot, pierakstot bez summēšanas zīmes:

$$s^2_{\bar{x}} = \frac{(\bar{x}_{pag} - \bar{x})^2 f_{pag} + (\bar{x}_{pils} - \bar{x})^2 f_{pils}}{f_{pag} + f_{pils}}.$$

Tā kā mūsu uzdevumā statistisko svaru summa ir viens, resp. $f_{pag} + f_{pils} = 1$, izmantojot skaitļus no tabulas, varam pierakstīt

$$s^2_{\bar{x}} = 0,322(7,4-6,2)^2 + 0,678(5,7-6,2)^2 = 0,46 + 0,17 = 0,63$$

Kopējā dispersija

$$s^2 = \bar{s}^2 + s^2_{\bar{x}} = 13,43 + 0,63 = 14,06$$

un standartnovirze

$$s = \sqrt{\mathbf{14,06}} = \mathbf{3,75}$$

Tālāk varam aprēķināt standartizēto bezdarba līmeni pagastiem un pilsētām.

Pagastu grupai:

$$t = \frac{\bar{x}_{pag} - \bar{x}}{s} = \frac{\mathbf{7,4 - 6,2}}{\mathbf{3,75}} = \mathbf{0,32};$$

Pilsētu grupai:

$$t = \frac{\bar{x}_{pils} - \bar{x}}{s} = \frac{\mathbf{5,7 - 6,2}}{\mathbf{3,75}} = \mathbf{-0,13}.$$

Pareizinot šos skaitļus ar nozīmības koeficientu 0,3 iegūstam pagastu grupas un pilsētu grupas attīstības indeksu pirmo komponentu.

Pagastiem $0,32 \times 0,3 = 0,095$;

pilsētām $-0,13 \times 0,3 = -0,040$.

Ja neskaita starprezultātu noapaļošanas kļūdas, šo rādītāju svērtajam vidējam ir jābūt vienādam ar nulli.

$$0,095 \times 0,322 - 0,040 \times 0,678 = 0,004 \approx 0.$$

Tā kā augsts bezdarba līmenis teritorijas attīstību raksturo negatīvi un otrādi, atrasto komponentu zīmes mainām uz pretējām, pagastu grupai –0,095; pilsētu grupai 0,040.

Datus par pārējiem trim pamatfaktoriem, kas veido attīstības indeksu, apstrādā pilnīgi analoģiski. Galvenie starprezultāti parādīti 9.3. tabulā. Attiecīgās teritorijas grupas kopējo attīstības indeksu atrod kā atsevišķo komponentu summu.

Pagastu grupā:

$$-0,095 - 0,300 - 0,157 + 0,132 = -0,420.$$

Pilsētu grupā:

$$0,040 + 0,129 + 0,064 - 0,059 = 0,174.$$

Tabulā aprēķini izpildīti ar datorprecizitāti, un var atšķirties par noapaļošanas kļūdu.

Arī šo teritoriju grupu attīstības indeksu svērtai summai, sverot ar iedzīvotāju daļu katrā grupā, ir jābūt nullei.

$$-0,42 \times 0,322 + 0,174 \times 0,678 = -0,017 \approx 0.$$

Šajā gadījumā ir vērojama lielāka noapaļošanas kļūdu uzkrāšanās, jo ir izdarīts daudz darbību ar stipri noapaļotiem skaitļiem. Taču tas nemaina rezultātu būtību un izmantošanas iespējas.

Pagastu un pilsētu attīstības indeksu koriģēšana

Tātad, kā jau minējām, atsevišķa pagasta un pilsētas attīstības indeksus var izveidot, ņemot par bāzi jeb fonu attiecīgo teritoriju grupu (visu pagastu, resp., visu pilsētu) vidējo attīstības līmeni, pieņemot to par nulli. Tā darījām grāmatas iepriekšējās nodaļās, un, ņemot vērā lauku un pilsētu ekonomikas un sociālās dzīves specifiku, atzīstam par lietderīgu. Taču, risinot specifiskus uzdevumus, tajā skaitā, nosakot potenciālās īpaši atbalstāmās teritorijas, ir jāņem vērā nevien konkrētā pagasta, resp., pilsētas attīstības līmenis savas grupas ietvaros, bet arī indeksi, kas rāda pilsētu attīstības pārākumu pār valsts vidējo attīstības līmeni un pagastu relatīvo atpalicību.

Šim nolūkam var ieteikt koriģētos atsevišķo pagastu un pilsētu attīstības indeksus. Tos aprēķina ļoti vienkārši: algebriski saskaitot attiecīgās teritorijas attīstības indeksu teritorijas grupas ietvaros ar teritorijas grupas indeksu visas valsts ietvaros.

Piemēram, Valmieras rajona Rencēnu pagasta attīstības indekss pagastu grupas ietvaros ir pozitīvs 0,141, un pagasts īpaši atbalstāmo teritoriju sarakstā neiekļūst. Tā kā pagastu vispārējā attīstība ir zemāka nekā pilsētu, ko raksturo pagastu grupas attīstības indekss – 0,420, tad Rencēnu attīstības koriģētais indekss nevis uz pagastu grupas, bet visas Latvijas fona ir 0,141–0,420 =-0,279. Tas jau dod pagastam iespēju kandidēt uz īpaši atbalstāmās teritorijas statusu.

Savukārt Kuldīgas attīstības indekss uz Latvijas pilsētu fona ir – 0,356, un pilsēta būtu droša pretendente uz īpašu atbalstu. Taču izdarot korekciju ar pilsētu grupas attīstības

9.3.tabula. **Pagastu grupas un pilsētu grupas attīstības indeksu aprēķins, salīdzinot ar Latvijas vidējo attīstību 2002.gadā**

	Vidēji			Standart -novirze	Standartizētā novirze		Nozīmī-bas svari*	Attīstības indeksa komponenti un pats indekss**	
	Pagasti	Pilsētas	Latvija	Latvija	Pagasti	Pilsētas		Pagasti	Pilsētas
Bezdarba līmenis 1.01.2003.g., % (ar pretējo zīmi)	7,4	5,7	6,2	3,8	0,316	-0,132	0,3	-0,095	0,040
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedzīvotāju 2002gadā, Ls	54,6	115,5	97,2	41,1	-1,001	0,430	0,3	-0,300	0,129
Demogrāfiskās slodzes līmenis 1.01.2003g. (ar pretējo zīmi)	659,6	579,8	602,9	71,4	0,783	-0,319	0,2	-0,157	0,064
Iedzīvotāju skaita izmaiņas, procentos (2003.-1998.)	-1,8	7,0	-5,4	5,3	0,660	-0,293	0,2	0,132	-0,059
Kopā	x	x	x	x	x	x	x	**-0.420**	**0,174**

* Pamatrādītāju nozīmības svari pieņemti tādi, kādi bija lietoti atsevišķu pilsētu attīstības analīzei.

** Attīstības indeksu komponentu "bezdarba līmenis" un "demogrāfiskās slodzes līmenis" algebriskās zīmes mainītas uz pretējām.

indeksu iegūstam –0,356+0,174 = -0,182, kas Kuldīgai vairs nedod šīs tiesības pie fiksētā atbalstāmo teritoriju limita ar 25% no valsts iedzīvotājiem.

Atbalsta pretendenti

Tādā veidā ir koriģēti visu Latvijas pagastu un pilsētu attīstības indeksi un teritorijas sakārtotas šo indeksu atbilstošā secībā. Summējot teritoriju iedzīvotāju skaitu "no lejas" varam atzīmēt robežu, ar kuru tiek sasniegti 25% no valsts iedzīvotāju skaita. Teritorijas, kas paliek zem šīs robežas var pretendēt uz īpaši atbalstāmās teritorijas statusu.

Pēc 2002.gada datiem uz īpašu atbalstu var pretendēt:

	Pagasti	Pilsētas	Kopā
Skaits	357	39	396
Tajās iedzīvotāji tūkst.	403,3	178,9	582,2
Procentos no visu iedzīvotāju skaita valstī	17,3	7,7	25,0

Teritoriju koriģētie attīstības indeksi kā starprezultāti pagaidām netiek publicēti. Vajadzības gadījumā ar tiem var iepazīties Latvijas Statistikas institūtā. Taču tālākajā perspektivē ja tiks izveidoti novadi un būs grūti pamatot atsevišķas pilsētu un lauku novadu grupas, šādi indeksi var kļūt par galvenajiem, vai pat vienīgajiem. Tādā gadījumā katra novada attīstības indekss raksturos tā attīstību nevis uz kādas teritoriju grupas, bet visas Latvijas fona. Šādos apstākļos nebūs vairs vajadzības to saukt par "koriģēto".

Tā kā koriģētie attīstības indeksi no vispārējiem attīstības indeksiem tiklab pagastu kā pilsētu grupā atšķiras tikai par konstanti, darba noslēdzošajā posmā pilsētas un pagastus var ranžēt atsevišķos sarakstos pēc vispārējiem (līdz šim lietotajiem) attīstības indeksiem, tikai izdarot "summēšanu no lejas", lai noteiktu konkrētus īpaši atbalstāmo teritoriju kandidātus, tā jāturpina:

- pilsētu sarakstā līdz sasniedz 178,9tūkst. iedzīvotāju jeb 7,7% no visas valsts (nevis pilsētu) iedzīvotāju skaita;
- pagastu sarakstā līdz sasniedz 403,2tūkst. iedzīvotāju jeb 17,3% no visas valsts (nevis pagastu) iedzīvotāju skaita.

Īpaši atbalstāmās pilsētas un pagastus viegli sakārtot pa reģioniem (skat. 9.4.tabulu), nosakot arī īpaši atbalstāmo teritoriju un iedzīvotāju skaitu katrā reģionā (skat. 9.5.tabulu)

9.4.tabula. **Atbalstāmo teritoriju skaits**

	Rīgas	Vidzemes	Kurzemes	Zemgales	Latgales	Kopā
Pagasti	26	94	61	52	124	357
Pilsētas	3	9	9	6	12	39
Kopā	**29**	**103**	**70**	**58**	**136**	**396**

9.5.tabula. **Atbalstāmo teritoriju iedzīvotāju skaits**

	Rīgas	Vidzemes	Kurzemes	Zemgales	Latgales	Latvijā
Skaits, tūkst.	47,9	123,5	99,0	98,9	212,9	582,2
t.sk. pagastos	34,6	103,0	68,4	56,1	141,2	403,3
pilsētās	13,3	20,5	30,6	42,8	71,7	178,9
Procentos no iedzīvotāju skaita reģionā	15,8	49,1	53,6	43,9	94,9	x
Procentos no iedzīvotāju skaita valstī	2,1	5,3	4,2	4,2	9,1	25,0
t.sk. pagastos	1,5	4,4	2,9	2,4	6,0	17,3
pilsētās	0,6	0,9	1,3	1,8	3,1	7,7

Plānošanas reģiona attīstības padomei ir tiesības piešķirt īpaši atbalstāmās teritorijas statusu teritorijām, kuru attīstības indeksi ir labāki nekā zem robežlīnijas atrodošām teritorijām, piemēram, teritorijām, kuru saimniecisko attīstību ierobežo likumos un citos tiesiskos aktos ietvertie noteikumi (dabas liegums, rezervāti, kultūrvēsturiskie objekti un

teritorijas u.c.), pierobežas teritorijām u.c. Tikai tādā gadījumā no potenciālo īpaši atbalstāmo teritoriju (zem robežlīnijas atrodošo teritoriju) loka jāizslēdz viena vai vairākas teritorijas, ar nosacījumu, ka iedzīvotāju skaits no jauna ieslēgtajās teritorijās nedrīkst pārsniegt iedzīvotāju skaitu izslēgtajās teritorijās, kas atrodas zem robežlīnijas.

Priekšlikumus par šādām izmaiņām sagatavo un izskata darba grupa. Kā vienu no kritērijiem nosakot, kuras no potenciālajām īpaši atbalstāmajām teritorijām izslēgt un aizvietot ar citām (virs robežlīnijas atrodošām) teritorijām, lieto teritoriālās attīstības plānošanas dokumentu kvalitāti.

Darba grupa potenciālo īpaši atbalstāmo teritoriju sarakstu, informāciju, kas pamato īpaši atbalstāmās teritorijas statusa piešķiršanu attiecīgajām teritorijām, un darba grupas sēdes protokolu iesniedz plānošanas reģiona attīstības padomei.

Plānošanas reģiona attīstības padome pēc īpaši atbalstāmo teritoriju statusa piešķiršanas īpaši atbalstāmo teritoriju sarakstu, informāciju par šī statusa piešķiršanas pamatojumu un sēdes protokolu nosūta:

- Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai – nedēļas laikā;
- plānošanas reģiona pašvaldībām – divu nedēļu laikā.

9.5. Kāda izskatīsies nākotnes Latvijas karte*

Kartes ir tik izplatīts izziņas līdzeklis, ka pirmās kartes bērnam parāda jau ģimenē pirms pirmā skolas gada. Ko visu var attēlot kartē, tas jāmācās nedaudz vēlāk. Piemēram, Latviešu konversācijas vārdnīcā min ģeogrāfiskās, fiziskās, ģeoloģiskās, hidrogrāfiskās, bioloģiskās, politiskās, vēsturiskās un citas kartes. Statistikā vēl plaši lieto kartogrammas un kartodiagrammas. Pirmajās ar vienas krāsas dažādu intensitāti (retāk – ar dažādām krāsām) attēlo interesējošo sociālekonomisko parādību izplatību, intensitāti dažādās teritorijas daļās. Otrajā – teritorijas kontūrkartē iezīmē stabiņus, apļus un citas figūras, kuru lielumi ir proporcionāli attēlojamiem skaitļiem.

Cik ātri mainās kartes

Atbilde atkarīga no tā, kas kartē attēlots. Vēsturiskās, ģeogrāfiskās, hidrogrāfiskās, fiziskās un tamlīdzīgas kartes mainās lēni, gadsimta laikā, tās precizējot zinātnisko pētījumu rezultātā. Arī parastās ģeogrāfiskās kartes, kurās attēlotas upes, ezeri, kalni un citi objekti, ir samērā stabilas laikā. Tā sauktie dabas pārveidošanas plāni, kas "perinājās" dažu padomju laika vadītāju galvās, mūsdienās ir norakstīti. Tagad vairāk runājam par dabas (ekoloģiskās vides) saglabāšanu un aizsardzību, nevis par tās pārveidošanu.

Pavisam citādi ir ar politiskajām kartēm. Tā kā runāsim par Latvijas karti, precīzāk būtu teikt "ar administratīvi teritoriālajām kartēm", jo valsts politikai vajadzētu būt vienotai.

Administratīvi teritoriālajā kartē attēlo kartes sastādīšanas laikā esošo administratīvi teritoriālo iedalījumu. Tiklab dabā reāli aplūkojamus un lēni mainīgus objektus, kādi ir pilsētas, kā arī likumdošanas ceļā noteiktās pagastu, rajonu, novadu robežas. Pēdējās var mainīt vienā rāvienā – ar vienu administratīvi teritoriālo reformu.

---

* Apakšnodaļas galvenais saturs publicēts rakstā "Kāda izskatīsies nākotnes Latvijas karte" (Krastiņš O., Vanags E., Locāne V.) – "Latvijas Vēstnesis" 2003.g. 8.decembrī. – 1. un 4.lpp.

1937.gadā Latvijā bija 60 pilsētas un 518 pagasti. Tos apvienoja 19 apriņķos un vēl savukārt 4 apgabalos (Latvijas statistikas gada grāmata 1937./38.–R.: VSP, 1938.– 2(354).lpp.). Šis dalījums, parādot visas vai tikai lielās teritorijas, ir izmantots arī skaistajā Marģera Skujenieka Latvijas statistikas atlasā (R., 1938) ievietotajās kartogrammās un kartodiagrammās.

2004.gada sākumā Latvijā bija 77 pilsētas, tajā skaitā 7 republikas pilsētas, 26 rajonu centri, 22 pilsētas ar lauku teritoriju. Bez tam bija 454 pagasti un 18 samērā nesen izveidoti novadi. Oficiāla teritoriālā vienība bija arī rajons, atbilstoši rajona pilsētu skaitam – 26. Statistikas praksē izmantoja arī statistikas reģiona jēdzienu un pēdējos gados sāka runāt par plānošanas reģioniem.

Šīs teritorijas arī attēlotas pēdējā laika izdevumos: administratīvi teritoriālajās kartēs un kartogrammās.

Tur viss nav kārtībā

Atšķirot kādu skaisti noformētu grāmatu, piemēram, "Reģionu attīstība Latvijā" (VSIA "Reģionu attīstība". – R.: 2003.–b5., 7.karte), redzam iezīmētu visiem zināmo Rīgu, bet valsts ziemeļos ir parādīta vēl viena – teritoriāli daudz lielāka "lielpilsēta", saplūstot Ainažiem, Staicelei, Salacgrīvai, Alojai vienā pilsētas masīvā. Kartē šeit neatrodam nevienu lauku pagastu vai māju. Ārzemnieki nodomās, ka Latvijā ir uzbūvēta sava "Ņujorka".

Daži skaitļi. Rīgas platība ir 307,2 km2. Cik iznāk jaunajā "Ziemeļu Ņujorkā"?
Ainaži – 154,1 km2;
Aloja – 181,8 km2;
Salacgrīva – 325,6 km2;
Staicele – 262,3 km2;
Kopā – 923,8 km2.
(Datu avots: Latvijas demogrāfijas gadagrāmata 2003.– 53.lpp.)
Jaunā Latvijas ziemeļu megapole platības ziņā tieši trīs reizes pārsniedz Rīgu.

Tā bija jau padomijā

Viens no grāmatas autoriem (O.Krastiņš) savu statistiķa karjeru sāka 1958.gadā (gandrīz pirms pusgadsimta). Pirmais nopietnais darbs – noorganizēt un vadīt 1959.gada tautas skaitīšanu Limbažu rajonā. Vajadzēja konstatēt, ka jau toreiz eksistē Latvijas ziemeļu megapole. Skaitīšanas organizators gan ar savu, gan tālaika rajona vadītāju parakstiem sūtīja paskaidrojumus visiem LPSR funkcionāriem, aprādot, ka Aizsalaca – teritorija starp Salacu un Igaunijas PSR robežu – ir ļoti reti apdzīvota, ļoti slikti ceļi, nekādi neatgādina pilsētu. Nedaudz mīkstinot, to pašu var teikt par Pirmssalacas – Ainažiem un Staicelei pievienoto lauku teritoriju.

Atbilde bija viena: tās ir pilsētām pievienotās lauku teritorijas, un to iedzīvotāji ir jāskaita par pilsētniekiem. Vai arī atbildes nesaņēmām nemaz.

Tālaika padomju augstākiem funkcionāriem tas bija piedodams. Maskavas norādījums. Politiski labāk, ja būs lielāks pilsētnieku īpatsvars.

Ir pagājis gandrīz pusgadsimts, tajā skaitā 12 gadi neatkarīgās valsts apstākļos. Taču mainījies nav nekas. Varbūt aizsalacieši jau pieraduši būt "pilsētnieki"?

Vai netaisām "vētru ūdensglāzē"

Nepiemērotais un statistikai uzspiestais teritoriju skaitliskais ietērps daudzos gadījumos dzīvei nepiestāv nemaz. Citos tas ir piecreiz par mazu, citos – desmitreiz par lielu. Kā mēs izskatītos piecreiz garākās biksēs, nekā vajadzīgs?

Sāksim ar piemēru. Latvijas ziemeļos ir divas pilsētas – Rūjiena un Mazsalaca –, kuras samērā vienlaikus ieguva pilsētu tiesības (Rūjiena 1920.g., Mazsalaca 1928.g.). Latviešu konversācijas vārdnīcā ir rakstīts, ka toreiz pilsētas savā starpā sacentušās, jo atrodas tikai 19 km attālumā (19.sēj. 36906. sleja).

Ar iedzīvotāju skaitu tieši pilsētā mūsdienās Rūjiena ir apsteigusi Mazsalacu (3744 pret 1751), tomēr abas palikdamas zem 5000, līdz ar to vērtējamas kā mazpilsētas ar tām raksturīgo apbūvi.

Abu pilsētu platību skaitļi rāda pilnīgi pretējo, un sākummirklī tie ir neticami. Oficiālajās publikācijās Rūjienas platība ir 7,7 km2, bet Mazsalacas – turpat 10 reižu vairāk – 72,9 km2. Varētu domāt, ka Rūjiena dzīvo viduslaiku mūros, to ietverto laukumu apbūvējot līdz pēdējam, bet Mazsalaca savas robežas noteikusi tālredzīgi vismaz līdz 3000.gadam. Ja gadījumā beigsies demogrāfiskā krīze...

Statistikas darbinieki zina, "kur tas suns aprakts". Pie Mazsalacas un citu pilsētu nosaukumiem, kur tas vajadzīgs, ir pielikta zvaigznīte. Tabulas lejasdaļā ir paskaidrojums "kopā ar lauku teritoriju".

Mazsalacai šāda "ganu muiža" ir, Rūjienai – nav. Ar to Mazsalaca bagātāka. Tikai šodienas apstākļos tāds "īpašums" reti dod ienākumus. Biežāk šie pievienotie lauki ir jādotē.

Bez dziļākiem pārrēķiniem pavisam nelietojami ir teritoriju apdzīvotības blīvuma rādītāji, ja tos aprēķina pa nedalītām administratīvām teritorijām. Iznāk, ka Mazsalacā vidēji uz vienu km2 dzīvo 35 iedzīvotāji, bet Rūjienā 486 – 14 reizes pārsniedzot Mazsalacu.

Līdzīgus piemērus varam atrast Kurzemes pusē. Piltenē, kura pilsētas tiesības ieguvusi jau 1557.gadā, ir tikai 8,8 iedzīvotāji uz km2, taču Stendē 419 jeb 48 reizes vairāk.

Paldies CSP tautas skaitītājiem, kuri vismaz iedzīvotāju skaitu saskaitīja atsevišķi pa pilsētām un to lauku teritorijām. Tas mums ievērojami atviegloja sastādīt 9.6.tabulu. Taču turpmākajā analīzē viss palika pa vecam: ja esi pierakstījies pilsētas policijā (tagad – deklarējies), esi pilsētnieks, kaut arī dzīvo tālu aiz beztiltu upēm un odžu purviem.

Līdz ar to 9.6.tabulas pēdējās ailes dati par iedzīvotāju blīvumu ir pilnīgi nesalīdzināmi, kaut gan pēc statistikas teorijas datiem jābūt salīdzināmiem vai nu ailes, vai rindas robežās (vai ailei vai rindai uzrādīta kopēja mērvienība).

Kaut ko jau secināt varam. Mazajās pilsētās (pārstāv Rūjiena, Stende) iedzīvotāju blīvums ir 400–500 iedzīvotāju uz km2. Lielajās (pārstāv Valmiera) – 1500, bet ar lauku teritorijām "aplipinātajās" (Piltene, Ainaži, Aloja, Mazsalaca) – tikai 10–30.

Ja pilsētu iedzīvotāju blīvumu rēķinātu tā, kā vajadzētu, arī Alojā uz vienu km2 iznāktu 311, Ainažos – 263, Mazsalacā – 219, Piltenē – 80. Reti kur šis skaitlis nokritīsies zem 100, bet ne jau zem 10. Līdzīgus piemērus var konstruēt, izmantojot citus relatīvos intensitātes rādītājus, augšanas tempus u.c.

9.6.tabula **Dažu pilsētu raksturojums bez un ar pievienotajām lauku teritorijām**

	Gads, kad piešķirtas pilsētas tiesības [1]	Bez pievienotajām lauku teritorijām			Ar pievienotajām lauku teritorijām		
		iedzīvotāju skaits tautas skaitīšanā [2]	platība, km^2 [3]	iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2 [5]	iedzīvotāju skaits tautas skaitīšanā [2]	platība km^2 [3]	iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2 [5]
Mazsalaca*	1928	1751	8	219	2551	72,9	35
Rūjiena	1920	3744	7,7	486	3744	7,7	486
Ainaži*	1928	1315	5	263	1890	154,1	12
Aloja*	1992	1553	5	311	2689	181,8	15
Valmiera	1783	27752	18,2	1525	27752	18,2	1525
Stende	1991	2012	4,8	419	2012	4,8	419
Piltene*	1557	1135	14,2	80	1800	202,1	9

* – ir administratīvi pievienotas lauku teritorijas

Datu avoti:

1) Latvijas Statistikas gadagrāmata 2002. – 10.lpp.
2) Latvijas 2000.gada tautas skaitīšanas rezultāti. – 32.–33.lpp.
3) Par pilsētām, kurām lauku teritoriju nav: Latvijas demogrāfijas gadagrāmata 2003. – 47.–58.lpp. Par pilsētām, kurām lauku teritorija ir: Enciklopēdija: Latvijas pilsētas: R.:Latv. Pašv. Sav., 1999.g. – 34; 54; 317; 408; 479; 528;lpp. (par Rūjienas platību šķietami drukas kļūda)
4) Latvijas 2000.gada tautas skaitīšanas rezultāti. – 40.–46.lpp.
5) Iedzīvotāju blīvums – autoru aprēķins. Par administratīvajām teritorijām bija iespējams iegūt jaunākus datus. Tādēļ mūsu skaitļi no citām pēdējām publikācijām nedaudz atšķiras. Metodisku apsvērumu dēļ vēlējāmies saglabāt vienu pārskata gadu visā tabulā (2000.), ciktāl tas bija iespējams

Kā reforma var mainīt statistiku

Vai nu Latvija tiks sadalīta 102 novados, vai par kādiem desmitiem vairāk vai mazāk, tas būtību nemaina. Neskartas acīmredzot paliks tikai lielās republikas pilsētas. Lielākā daļa novadu ietver vienlaikus pilsētu(-as) un pieguļošos pagastus. Ja iesim pa iemīto taku, ka iedzīvotāju ģeogrāfisko piederību nosaka administratīvi teritoriālā vienība, kurā tie dzīvo, un novada nosaukumu parasti dos pilsēta, tad Latviju apdzīvos gandrīz tikai pilsētnieki. Lauciniekus varēs apskatīt vēl Brīvdabas muzejā un dažos atsevišķos novados, kuros nebūs nevienas pilsētas.

Mūsu nolūks nav kavēt vai apturēt administratīvi teritoriālo reformu. Bet reforma var būtiski ietekmēt arī teritoriālo statistiku, kas ir mūsu interešu lokā. Pieliekot zināmas pūles un izdalot papildu līdzekļus, ir iespējams teritoriālo statistiku uzlabot. Bet, ejot vienkāršošanas ceļu, teritoriālā statistika var kļūt nabadzīga.

Ja mazākā administratīvi teritoriālā vienība būs novads, tad jautājuma būtību izsaka tas, kas būs mazākā statistikas uzskaites vienība. Diezgan tradicionāli ir pieņemts, ka mazākā administratīvi teritoriālā vienība vienlaikus ir arī mazākā statistikas uzskaites vienība. Šoreiz, mūsuprāt, tas nav pieņemami.

Ja izstrādāsim un publicēsim datus tikai par 102 (nedaudz mazāk vai vairāk) novadiem un 7 republikas pilsētām, tad teritoriālā statistika kļūs vēl nabadzīgāka nekā pašreiz, un iepriekšējie piemēri parādīja, ka jau pašreiz tā varētu būt pilnīgāka.

Tātad statistikas uzskaites vienībai ir jābūt mazākai par administratīvi teritoriālo vienību.

Kartē un statistikā jāpaliek pilsētām

Vieglākais kompromisa risinājums ir šāds. Teritoriālajai statistikai perspektīvā jānodrošina dati par katru novadu un atsevišķi (tajā skaitā) par novadā esošo pilsētu (-ām). Datus par novadu lauku daļu (absolūto skaitļu veidā) varēs izrēķināt kā starpības. Piemēram, starp dzimušo skaitu visā novadā, atskaitot dzimušo skaitu pilsētās. Kurš uzdrošināsies no Latvijas kartes svītrot, piemēram, Pilteni, kura savas pilsētas tiesības ieguvusi jau gandrīz pirms 500 gadiem un saglabājusi tās cauri visiem vēstures griežiem, bargu un nežēlīgu caru, fīreru un tautu tēvu uzspiestām reformām? To pašu var teikt par daudzām pilsētām, kuru mūžs pārsniedz 300 gadus. Un arī par tām, kuras nodibinātas Latvijas valsts neatkarības sākumā.

Uz katru Latvijas pilsētu var aizbraukt un pārliecināties, ka tā eksistē dabā. Un tam, kas eksistē dabā, jābūt atspoguļotam kartē un statistikā.

Pagastu liktenis neskaidrāks

Pēc autoru rīcībā esošās informācijas, pagastu liktenis pagaidām ir nenoteikts. Vai saglabāsies to robežas dabā un kartē? Ko juridiski un praktiski nozīmēs kāda iedzīvotāja piederība pagastam? Vai pagastu novada padomē (domē) pārstāvēs kāds tikai pagasta iedzīvotāju ievēlēts deputāts vai ne? Vai pagasta iedzīvotāju iesniegumus pieņems šis deputāts, novada pašvaldības izpilddirektors, tā pilnvarota persona vai tikai lietvedis?

Ja pagasts kaut kādā veidā saglabāsies dabā, tad atbilstoši teritoriālās statistikas programmas maksimumam vajadzētu izstrādāt datus ne tikai par novadu lauku teritorijām, bet par katra pagasta teritoriju atsevišķi. Tad teritoriālā statistika kļūtu plašāka un analītiskāka, nekā tā ir mūsdienās.

"Visu" nevarēs, "nemaz" – nedrīkstēs

Ar iepriekšējo centāmies parādīt, ka teritoriālo statistiku nedrīkst reducēt uz novadu statistiku. Taču tik plašu statistikas rādītāju loku, kā izstrādā kopumā valstī, nevarēs iegūt pat novadu skatījumā. Šaurāks tas varētu būt pa atsevišķām pilsētām un vēl šaurāks (problemātiski) – pa pagastiem.

Tādēļ jau tagad ir jāsāk iezīmēt kontūras, kādus statistikas rādītājus varētu un vajadzētu iegūt atsevišķos teritoriju līmeņos.

Pēc reālām iegūšanas iespējām rādītājus novadiem un teritorijām, kas mazākas par novadiem, varētu iedalīt četrās grupās:

1) par katru novadu un atsevišķi par tā pilsētu (katru pilsētu, ja to ir vairākas) jānodrošina dati, ko dod tautas skaitīšana un citas skaitīšanas, iedzīvotāju, izglītības, veselības aizsardzības, sociālā statistika, nodarbinātības un bezdarba pētījumi. Ja kartē un ļaužu apziņā tiek saglabāts pagastu jēdziens, galvenajiem datiem ir jābūt arī par atsevišķiem pagastiem;

2) dati, kuru iegūšana par teritorijām, kas mazākas par novadiem, teorētiski ir iespējama, bet praktiski var sagādāt grūtības, piemēram, iedzīvotāju samaksātā ienākuma un citu nodokļu summas;

3) rādītāji, par kuriem datus būs viegli iegūt pa novadiem, bet par to sastāvdaļām – neiespējami. Piemērs: dati par novadu pašvaldību budžetu un tā izpildi;

4) rādītāji, kuru izstrāde jau novadu skatījumā būs apgrūtināta, un jāapsver, vai to vajadzība attaisnos izstrādei nepieciešamos izdevumus. Piemērs: iekšzemes kopprodukts un tā sastāvdaļas vienkāršākā vai detalizētākā grupējumā.

Teritoriālas statistikas reforma ir jāsagatavo līdz ar administratīvi teritoriālo reformu, tām jānotiek vienlaikus. Tādēļ teritoriālās un nozaru statistikas darbiniekiem jāuzsāk teritoriālās statistikas rādītāju inventarizācija, sadalot tos minētajās četrās vai vairākās grupās, katram saglabājamam rādītājam paredzot konkrētus iegūšanas ceļus un metodes.

Tas var prasīt zināmus papildu līdzekļus statistikas darba pilnveidošanai. Taču tādus piešķir arī pašai administratīvi teritoriālajai reformai.

Domāsim ne vien par reformas izraisītajiem pārkārtojumiem lielajos un mazajos budžetos, bet vispirms vērtēsim, kā līdz ar to mainīsies valsts un mūsu visu zināšanas un iespējas. Veca atziņa: sagraut ir viegli, uzcelt – grūti.

Galavārdi: secinājumi, priekšlikumi

1. Latvijā pašvaldību reformas ar reģionālās attīstības politiku līdz šim nesaistīja. Taču reģionālās attīstības politika ir veidojama ciešā saistībā ar pašvaldību reformām, it sevišķi ar visaktuālāko reformu jautājumu – administratīvi teritoriālo reformu.

2. Lai arī Latvija ir ratificējusi gandrīz visus Eiropas vietējo pašvaldību hartas punktus, vairāki hartā noteiktie principi un prasības netiek ievērotas. Līdzekļu trūkuma un nepietiekamas administratīvās spējas dēļ pašvaldības neveic vairākas pastāvīgās obligātās funkcijas. Sevišķi izteikti tas vērojams pašvaldībās ar mazu iedzīvotāju skaitu.

Pašvaldību līderu aptauja liecina, ka par visnopietnākajām pašvaldību problēmām līderi uzskata bezdarbu, iedzīvotāju mazturību, nepietiekamu ekonomisko attīstību. Tieši tajās jomās, kurās ir vislielākās problēmas, efektīvas rīcības īpatsvars līdz šim ir bijis viszemākais. Maz efektīva rīcība lielā mērā ir saistīta ar pašvaldību nepietiekamu varu un patstāvību. Līderu aptauja norāda, ka pašvaldības vēl maz uzticas nevalstisko organizāciju un privātā sektora iesaistīšanai pašvaldību uzdevumu veikšanā.

3. Jāaktivizē pašvaldību reformas, nodrošinot publiskās pārvaldes tālāku decentralizāciju. Pašvaldību pamatprincipi jāiekļauj Satversmē. Jāpilnveido pašvaldību budžeta sistēma, jāievieš pašvaldību nodokļi, jāpilnveido pašvaldību finansu izlīdzināšanas sistēma. Jāprecizē pašvaldību funkcijas, jāpalielina to ekskluzivitāte.

Īstenojot subsidiaritātes principu, pašvaldībām plašāk jāiesaista nevalstiskās organizācijas un privātais sektors atsevišķu pašvaldības uzdevumu veikšanai, nodrošinot to uzraudzību un kontroli.

4. Teritoriju attīstības indekss ir saistīts ar iedzīvotāju skaitu pagastu pašvaldībās. Tas liecina, ka lielākās pašvaldībās ir augstāks sociāli ekonomiskās attīstības līmenis, ko daļēji var izskaidrot ar lielāku iedzīvotāju blīvumu un pilsētu tuvumu.

1998.gadā pieņemtais "Administratīvi teritoriālās reformas likums" ir samērā demokrātisks – tas paredz pietiekoši garu brīvprātīgās apvienošanās periodu, administratīvo teritoriju izpēti un apvienošanās projektu izstrādi, kur pašvaldībām ir iespēja meklēt labāko novada veidošanas variantu.

Pašvaldību brīvprātīgā apvienošanās noris gausi. Starp reformu kavējošiem cēloņiem ir arī salīdzinoši negatīvā iedzīvotāju attieksme pret reformu, nenoteiktība tās īstenošanas gaitā, neskaidrība ar reģionālā administratīvi teritoriālā iedalījuma reformu. Samērā plaši iedzīvotājus informē par reformu priekšrocībām, izvairoties atklāt un apspriest trūkumus.

Īstenojot administratīvi teritoriālo reformu vietējo pašvaldību līmenī, konsekventi jāpalielina valsts atbalsts tai. Jāpieņem reģionālā administratīvi teritoriālā iedalījuma reformas un reģionālo pašvaldību izveidošanas normatīvie akti, līdzekļu veidošanās, sadales un (kur tas vajadzīgs) pārdales mehānisms.

Jāpaplašina iedzīvotāju zināšanas par pašvaldībām, jānodrošina efektīva iedzīvotāju informēšana par reformām un pašvaldību aktualitātēm.

5. Latvijā vērojamas būtiskas teritoriju sociāli ekonomiskās attīstības atšķirības, kuras jāvērtē kā nelabvēlīgas, tāpēc nepieciešams valsts atbalsts atpalikušajām teritorijām.

Šobrīd Latvijā ES pirmsstrukturālo fondu saņemšana un izmantošana, kā arī valsts investīciju programma nav saistīta ar valsts atbalsta politiku īpaši atbalstāmajām teritorijām.

Neskatoties uz to, ka Latvijā teritorijas, kas ieguvušas īpaši atbalstāmās teritorijas statusu, ir visai ievērojami atšķirīgas pēc sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa arī savā starpā, valsts atbalsta intensitāte netiek diferencēta.

Tādēļ jādiferencē valsts atbalsta intensitāte īpaši atbalstāmajās teritorijās, paredzot lielāku atbalstu visatpalikušākajām teritorijām. Jāpaplašina valsts atbalsta līdzekļu loks uzņēmējdarbības veicināšanai atbalstāmajās teritorijās.

Jaunajā īpaši atbalstāmo teritoriju statusa noteikšanas un piešķiršanas kārtībā jāsaskaņo jau izmantotā metodika ar katra reģiona attīstības prioritātēm.

Reģionālās attīstības politika Latvijā jāveido kontekstā ar gatavošanos iestāties ES. ES strukturālo fondu saņemšana un izmantošana jāsaista ar valsts atbalsta politiku īpaši atbalstāmajās teritorijās.

Jānodrošina centralizētās un decentralizētās pieejas racionāla savienošana reģionālās attīstības pasākumu plānošanā un finansēšanā, sabalansējot sektoriāli organizēto un teritoriālo plānošanu lomu. Nozaru attīstības prioritātes jāsaskaņo ar reģionālās attīstības prioritātēm, paredzot sociāli ekonomisko reģionālo atšķirību samazināšanu.

6. Līdz šim tradicionāli ir pieņemts, ka mazākā administratīvi teritoriālā vienība vienlaikus ir arī mazākā statistikas uzskaites vienība. Šobrīd, veidojot novadus Latvijas teritorijā, tas vairs nav pieņemams, jo tiks zaudēta informācija par novada pilsētām un pagastiem.

Jāpilnveido teritoriālā statistika. Jānodrošina reģionu dinamikas datu bāze. Jāsaskaņo statistikas reģioni ar plānošanas reģioniem. Regulāri jāpublicē informācija par pašvaldību sociāli ekonomiskās attīstības līmeni atbilstoši teritoriju attīstības indeksiem.

Vienlaicīgi ar administratīvi teritoriālo reformu jāveic teritoriālās statistikas reforma. Statistikas uzskaites vienībai ir jābūt mazākai par administratīvi teritoriālo vienību, proti pilsētai un pagastam,.

Teritoriālās un nozaru statistikas darbiniekiem jāuzsāk teritoriālās statistikas rādītāju inventarizācija, sadalot tos četrās grupās:

a) rādītāji par katru novadu un tā pilsētu (pilsētām) un iespēju robežās par katru pagastu, ko dod tautas skaitīšana un citas skaitīšanas, iedzīvotāju, izglītības, veselības aizsardzības, sociālā statistika, nodarbinātības un bezdarba pētījumi;
b) rādītāji, kuru iegūšana pa teritorijām, kas mazākas par novadiem (novada pilsētām un pagastiem) teorētiski ir iespējama, bet praktiski var sagādāt grūtības, piemēram, samaksātās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas;
c) rādītāji, pa kuriem datus viegli iegūt par novadiem, bet par to sastāvdaļām – neiespējami, piemēram, dati par novadu pašvaldību budžetu un tā izpildi;
d) rādītāji, kuru izstrāde jau par novadiem ir apgrūtināta un jāapsver, vai to vajadzība attaisnos izstrādei nepieciešamos izdevumus, piemēram, iekšzemes kopprodukta aprēķināšana.

Lai nodrošinātu īstermiņa ekonomisko analīzi un prognozēšanu, bez tradicionālajiem kvantitatīvajiem statistikas rādītājiem nepieciešami kvalitatīvi rādītāji, kurus varētu iegūt vietējo pašvaldību pašvērtēšanas (konjunktūras) aptaujās. Tās vēlams apvienot ar socioloģiskajiem pētījumiem par pašvaldībām aktuālām problēmām.

Analizējot pašvaldību demokrātijas rādītājus (tos ieguva, aptaujājot pašvaldību vadītājus) pa atsevišķām rādītāju grupām, redzams, ka 14 gadījumos (42%) situācija tika vērtēta pozitīvi (rādītāja vērtība ir vairāk nekā puse no maksimālās, proti virs 50%), 11

gadījumos (33%) tā ir negatīva (zem 40%) un 8 gadījumos (25%) tā ir neitrāla. No tā var secināt, ka Latvijas vietējās pašvaldības ir uz pareizā ceļa virzienā uz demokrātiju.

Šobrīd Latvijā pašvaldību reformu un reģionālās attīstības programmu vērtēšanā praktiski netiek izmantoti rezultatīvie (izpildes, rezultātu, ietekmes) rādītāji. To pielietošana, ļautu daudz objektīvāk vērtēt reformas un programmas.

7. Atbalstāma ir plānošanas reģionu izveidošana. Plānošanas reģioniem, salīdzinot ar atsevišķām pašvaldībām, ir iespējas pamatotāk aizstāvēt pašvaldību intereses centrālajā valdībā un perspektīvā arī ES institūcijās. Bez tam plānošanas reģionu darbības pieredzi varēs izmantot reģionālās teritoriālās reformas īstenošanā un tieši vēlētu reģionālo pašvaldību izveidošanā.

Reģionālās politikas veidošanā pieaug pašvaldību loma. Tāpēc ekonomiski spēcīgāku vietējo pašvaldību un tieši vēlētu reģionālo pašvaldību veidošana sekmēs reģionālo attīstību.

8. Administratīvi teritoriālā reforma nav vienīgais līdzeklis pašvaldību attīstībai. Pašvaldību apvienošanās tikai paplašina pašvaldību iespējas moderno vadības metožu pielietošanai, taču nepieciešama aktīva, efektīva pašu pašvaldību darbība. Jāsaglabā viegli realizējama saistība ar attālāk dzīvojošajiem iedzīvotājiem.

Pašvaldību darbībā plašāk jāizmanto tādi uzņēmējdarbības vadības principi, kā stratēģiskā vadība; konkurences gara ieviešana monopola vietā; orientāciju uz klientu; vadīšana pēc mērķiem, uzdevumiem, ne pēc instrukcijām; decentralizēta vadība; elastība personāla komplektēšanā un izvirzīšanā u.c.

Pašvaldībām plašāk jāizmanto tādi uzņēmējdarbības veicināšanas līdzekļi, kā nodokļu atvieglojumi; uzņēmuma nodrošināšana ar zemi; pašvaldību iesaistīšanās ar saviem līdzekļiem sabiedrībās ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrībās u.c.; jaunu rūpniecības zonu radīšana un esošo attīstība; jaunu darba vietu radīšanas veicināšana; uzņēmējdarbības un izglītības integrācija; pašvaldības palīdzība uzņēmumiem starptautisku sakaru nodrošināšanā; pašvaldības tehniskās un sociālās infrastruktūras attīstība ar uzņēmējdarbības piesaistīšanai; pilsētu (vietu) mārketinga koncepcijas izstrāde un īstenošana, apkārtējās vides uzlabošana; pašvaldības īpašuma privatizācijas pabeigšana kur tā ir lietderīga. Taču pašvaldību īpašumā jāpatur vai jāsaglabā kapitāla kontrolpakete uzņēmumos:

- kuri sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem un ir monopolisti teritorijā;
- kuri ietekmē vidi (dambji uz upēm) u.tml.;
- kuru kaitīgā ietekme ietekmē kaimiņu novadus.

9. Var konstatēt, ka ir pabeigts liels zinātniski pētnieciskā darba posms, izstrādājot metodiku, kā novērtēt dažādu teritoriju (pagastu, pilsētu, reģionu) attīstības līmeni. To izdara, aprēķinot speciālos attīstības indeksus uz vairāku (4-6) attīstības pamatrādītāju bāzes. Pētnieciskais darbs izpildīts Latvijas Statistikas institūtā, bet apspriests un izvērtēts starpinstitūciju darba grupās. Šī metodika un attīstības indeksi jau vairākkārt izmantoti, sagatavojot Valdības lēmumus par īpaši atbalstāmo teritoriju statusa piešķiršanu.

Tajā pat laikā jāatzīmē, ka līdz šim lietotais teritoriju attīstības indekss ir lietojams tikai tādu uzdevumu risināšanai, kuri risināmi uz noteiktas teritoriju grupas konkrēta gada datu bāzes.

Ir izstrādes, kā koriģēt šos indeksus, lai tie kļūtu salīdzināmi laikā (vairākus gadus), tāpat pilsētu un pagastu grupas attīstības indeksi, kas raksturo to attīstību uz visas valsts fona.

Darba grupām būtu jāizvērtē un jānolemj, vai ir liederīgi rēķināt un publicēt divus vai vairākus attīstības indeksus, no kuriem katrs piemērots specifisku izdevumu risināšanai. Tad tiem jāpiešķir atšķirīgi nosaukumi. Vai saglabāt viena attīstības indeksa sistēmu, izdarot papildaprēķinus tikai tad, kad tie vajadzīgi.

10. Ir veikti pētījumi, kā kvantitatīvi raksturot lielāku teritoriju attīstības nevienmērību kas vērojama šo teritoriju veidojošās mazākās vienībās, par kurām vēl ir zināmi statistikas dati.

Tāpat ir izstrādāta metodika kā raksturot teritorijas attīstības nevienmērību pa galvenajiem attīstības faktoriem. Ir vērojama parādība, ka ļoti augstus un ļoti zemus attīstības indeksus parasti iegūst tās teritorijas, kurās ir ļoti augsts vai ļoti zems kāds viens attīstības pamatfaktors. Tātad attīstība notiek vienpusīgi.

Vidēji attīstītās teritorijās visi attīstības pamatfaktori parasti ir tuvi vidējam līmenim, ir raksturīga proporcionālāka attīstība.

Faktoru nevienmērības indeksu priekšrocība ir tā, ka tos var aprēķināt teritorijai par kuras sastāvdaļām (mazākām teritorijām) statistikas datu vairs nav.

Zinātniskā darba radošo daļu parasti veic viens cilvēks, retāk 2-3 cilvēku ikdienā saistīta tematiska grupa. Taču rezultātu novērtēšanai, kritisku un papildinošu piezīmju izteikšanai, beidzot – darba pieņemšanai un rekomendēšanai nenovērtējams ir kompetentu speciālistu darba grupas atbalsts.

Latvijas Statistikas institūtā patreiz ir pabeigti vairāki darbi teritoriālās statistikas ietvaros, kurus varētu nodot publiskai novērtēšanai (tie raksturoti, piemēram, apakšnodaļās 2.3, 2.4, 9.4 u.c.).

Latvijas Statistikas institūtā ir izveidota arī plaša elektroniska datu bāze par Latvijas teritorijām. Jārisina juridiski un finansiāli jautājumi par šīs datu bāzes saglabāšanu, aktualizāciju, papildināšanu, izmantošanu ārpus institūta vajadzībām u.c.

Literatūra

Likumi

Administratīvi teritoriālās reformas likums /Pieņemts 1998.g. 21.okt. //"Latvijas Vēstnesis". – 1998. – 6.nov.

Informācijas atklātības likums /Pieņemts 1998.g. 29.okt. //"Latvijas Vēstnesis". – 1998. – 6.nov.

Latvijas Republikas Satversme /Pieņemta Satversmes sapulcē 1922.g. 15.febr. un atjaunota 1992.g. 15.febr. //"Latvijas Vēstnesis" – 1993. – Nr.45

Likums "Par īpaši atbalstāmajiem reģioniem" /Pieņemts 1997.g. 22.maijā //"Latvijas Vēstnesis". – 1997. – 18.jūn.

Likums "Par pašvaldībām" /Pieņemts 1994.g. 19.maijā //"Latvijas Vēstnesis". – 1994. – Nr.61.

Likums "Par pašvaldību budžetiem" /Pieņemts 1995.g. 9.martā //"Dienas" pielik. "Saeimā un Ministru kabinetā". – 1995. – 26.apr.

Likums "Par pašvaldību finansu izlīdzināšanu" /Pieņemts 1998.g. 5.martā //"Latvijas Vēstnesis". – 1998. – Nr.72

Pilsētas domes, rajona padomes un pagasta padomes vēlēšanu likums /Pieņemts 1994.g. 13.janv. //Pašvaldības Latvijā. – Rīga: Apgāds "Izglītība", 1994.

Publisko aģentūru likums /Pieņemts 2001.g. 22.martā. //"Latvijas Vēstnesis". – 2001. – 11.apr.

Reģionālās attīstības likums /pieņemts 2002.g. 21.martā // "Latvijas Vēstnesis". – 2002. – 9.apr.

Teritorijas plānošanas likums /Pieņemts 2002,g, 22.maijā //"Latvijas Vēstnesis". – 2002. – 12.jūn.

Valsts pārvaldes iekārtas likums /Pieņemts 2002.g. 6.jūnijā "Latvijas Vēstnesis" – 2002. 21.jūn.

Ministru kabineta noteikumi un citi normatīvie dokumenti

Grozījums Ministru kabineta 1999.gada 13.jūlija noteikumos Nr.252 "Noteikumi par resoru programmu un apakšprogrammu rezultatīvajiem rādītājiem" /Ministru kabineta noteikumi Nr.28. Izdoti 2000.g. - 18.janv.

Instrukcija par vidēja termiņa valsts budžeta projekta izstrādāšanu 2001. – 2003. finansu gadam. /Apstiprinājusi Finansu ministrija 2000.g. 20.jūl. Nr.2-1-07/1610. - Rīga, 2000.

Īpaši atbalstāmās teritorijas statusa piešķiršanas un atcelšanas kārtība /Ministru kabineta noteikumi Nr.637, izdoti 2003.g. 11.nov. //"Latvijas Vēstnesis". – 2003. – 14.nov.

Kārtība, kādā piešķirams īpaši atbalstāmā reģiona statuss / Ministru kabineta noteikumi Nr.263, izdoti 1997.g. 29.jūl. //"Latvijas Vēstnesis". – 1997. – 1.aug.

Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcija /Apstiprināta Ministru kabinetā 1996.g. 4.dec.

Latvijas Republikas pašvaldību reformu koncepcija /Apstiprināta Ministru kabinetā 1993.g. 28.sept.

Noteikumi par kritērijiem valsts budžeta dotācijas piešķiršanai pašvaldībām Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansēto projektu īstenošanai /Ministru kabineta noteikumi Nr.124, izdoti 2004.g. 2.martā //Latvijas Vēstnesis. – 2004. – 9.martā.
"Noteikumi par resoru programmu un apakšprogrammu rezultatīvajiem rādītājiem" /Ministru kabineta noteikumi Nr.190. Izdoti 1998.g. 19.maijā.
Par novadu izveidošanas projektu /Ministru kabineta 2003.g. 31.marta rīkojums Nr.190 //"Latvijas Vēstnesis". – 2003. - 3.apr.
Par novadu izveidošanas modeli /Ministru kabineta 2003.g. 1.dec. rīkojums Nr.738. //"Latvijas Vēstnesis". – 2003. – 2.dec.
Politikas plānošanas pamatnostādnes /Apstiprinājis Ministru kabinets 2001.g. 2.okt.
Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnes /Ministru kabineta 2003.g. 13.martā.rīkojums Nr.162,

Publikācijas

Alba C., Navarro C. Twenty-Five Years of Democratic Local Government in Spain. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.197-220.
Allen R., Tomassi D. Managing Public Expenditure. – Paris: SIGMA, 2001.
Baldersheim H. Local Government Reforms in the Nordic Countries, Bringing Politics Back in? //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003a. – P.29-38.
Baldersheim H. Towards Normalisation of Local Democracy in East-Central Europe. A Developmental Approach to Institutional Reform. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003b. – P.241- 261.
Baldersheim, Bucek J., Swianiewicz P. Learning Across Borders: The International Contacts of Municipalities. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.301-312.
Batley R., Stoker G. Local Government in Europe: Trends and Developments. – London: Mac Millan, 1991
Beaujen-Garnier J. Toward a New Equilibrium in France //Ann. Assoc. Am. Geogr. - 1974. - 64, P.113-25.
Behu, Robert D. Why Measure Performance Different Purposes Require Different Measures //Public Administration Review. – 2003. – September/October – Volume 63 – No5 – P.586-606.
Beksta A., Petkevicius A. Local Government in Lithuania. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.165-215.

Blezūrs – konsultāciju birojs. Jelgavas rajona izpēte. Rēzeknes rajona izpēte. Valmieras rajona izpēte. Ventspils rajona izpēte. /Pētījumi ES PHARE projekta "Publiskās pārvaldes reforma Latvijā" ietvaros. – Rīga, 1999.
Boruks A., Krūzmētra M., Rivža B., Rivža P., Stokmane I. Dabas un sociāli ekonomisko apstākļu mijiedarbība un ietekme uz Latvijas lauku attīstību. – Jelgava: LLU, 2000.
Bowman A. State and Local Government: the Essentials. – Boston, New York: Haughton Miffin Co, 2000. – 329p.
Caiden N. Public Service Professionalism in Performance Measurement and Evaluation //Public Service in Transition: Enhancing its Role, Professionalism, Ethical Values and Standards. – 1999.
Carlstein T. The Sociology of Structuration in Time and Space: a Time-Geographic Assessment of Giddens Theory // Svensk Geografisk Arsbok. -1981. - No 57. - P.41-57.
Carol, H. The City-Central Region. A Proposed Base for Regional Planning and Regional Goverment in Ontario // Terra. - 1969. – No 81:3. - P.117-121.
Clark A. N. Dictionary of Geography. – London: Penguin Books Ltd., 1990. – 1-359p.
Commission Regulation No70/2001 of 12 January 2001 on the Application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State Aid to Small and Medium Sized Enterprises.
Council Regulation (ES) No322/97 of 17 February on Community Statistics, Official Journal L052, 22/02/1997/P.0001-0007
Cox K. and Andrew M. Levels of Abstraction in Locality Studies // Antipode. -1989.- No 21(2) - P.121-132.
Cox K. R. Territorial Structures of the State: Some Conceptual Inssues // Tijdschrift Voor Econ. en Soc. Geografie. -1990. – No 81(4), P.251-266.
Daģis J. Prezidents Kārlis Ulmanis latviešu tautas apvienotājs, II.- Rīga.: LU, 1990.- 606lpp.
Democracy and Local Governance: Nine Empirical Studies/Edited by Betty M.Jacob, Wolf Linder, Ruth Nabholz, Claudia Heierli. – Bern: Institute of Political Science, University of Bern, 1999. – 203p.
Democracy and Local Governance: Ten Empirical Studies /Edited by Betty M.Jacob., Krzysztof Ostrowski, and Henry Teune. – Honolulu, Hawai'i: Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai"i, 1993 – 292p.
Denters B., Klok P.J. A New Role for Municipal Councils in Dutch Local Democracy? //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.65-84.
Duncan S. S. Uneven Development and the Difference that Space Makes // Geoforum - 1989.- No 20(2), P.131-139.
Eiropa vietējā līmenī. – Hāga: SGBO, 2001. – 61lpp.
Entrikin J. N. The Betweenness of Place. Towards a Geography of Modernity. - Hampshire: Macmillan, 1991. – 196p.
ES reģionālā politika un strukturālie instrumenti. – Rīga: 2001. – 37lpp.
European Charter on Local Self-Government. – Strasbourg, 1985.
European Union Assistance for Regional Development: A Briefe Guide for Future Member States. – Brussels: European Commission, 1998.
Fatejevs V. Menedžments un reģionālā politika ārzemēs (krievu val.). – Minska: "Nauka I tehnika", 1994.

Gaters I. Novadu veidošanas būtība – visu Latvijas reģionu attīstība //Diena. – 2003. – 8.sept. – 2.lpp.
Gaters I. Pašvaldību reforma – pret pusautobusu // Lauku avīze. – 2003. – 27.nov. – 1. un 5.lpp.
Gercāns V. Riņķadancis ap reģioniem un reģionālajām pašvaldībām // Latvijas Vēstnesis. – 2003. – 1.dec. - B 7.lpp.
Giddens A. Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis. - Berkeley., 1979. – 349p.
Giddens A. The Constitution of Society. - Cambridge: Cambridge Polity Press, 1984. – 402p.
Gilbert A. The New Regional Geography in English and French-Speaking countries // Progress in Human Geography - 1988. – No 12(2). – P.208-228.
Gintere L. Latvijas pagastos valda neizpratne par reformu. //"Neatkarīgā Rīta Avīze". - 2003. - 9.aug. - 2.lpp.
Glasson J. An Introduction to Regional Planning. Concepts, Theory and Practice. /2nd edition. – London: UCL Press Limited. - 1992. – 434 p.
Goodall B. Dictionary of Human Geography. - London: Penguin Books, - 1987. – 509p.
Goodey B., Gold J. R. Behavioural and Perceptual Geography from Retrospect Perspect. Progress in Human Geography. -1985. – No 9(4). - P.585-595.
Gornostayeva G.A. The Problem of Delimiting an Urbanized Area (with Reference to the Moscow Region) // Soviet Geography: Review and Translation. -1983. – No 24(2). - P.122-128.
Grano J. Reine Geographie: Eine Methodologische Studies Beleuchtet mit Beispielen aus Finnland and Estland // Acta Geographica. -1929. – No2.
Grinmels T.L. Pilsētu mārketings – jauna pieeja pilsētu attīstības koncepcijai (krievu valodā) // Eurograd. – 1993. – Nr.1.
Hartshorne R. The Functional Approach in Political Geography. Annals of the Association of American Geographers . - 1950. – No 40(2). – P.95-130.
Hartshorne, R. The Nature of Geography. - Washington D.C.: Association of American Geographers. - 1939. – 593p.
Harvey D. Explanation in Geography. - London: Edward Arnold. -1969. – 521p.
Hesse J.J., Sharpe L.J. Local Government in International Perspektive: Some Comparative Observations// Hesse Joachim Jens (Ed.). Local Government and Urban Affairs in International Perspektive.- Baden-Baden, Germany, 1991.-P.603-621.
Hlepas N.K. Local Government Reform in Greece. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.221-239.
Hoffman-Martinot V. The French Republic, One yet Divisible? //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.157-182.
Holt-Jensen, A. Geography: History and Concepts. /2end edition. - London: Paul Chapman Publishing Ltd. -1988 – 186p.
Honey R. Englandù New Mmap // The Professional Geographer. -1976. - No 28(1). - P.50-56.

Horvath T.M. Directions and Diffrences of Local Changes. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.19-60.
Illner M. Devolution of Government in the Ex-Communist Countries: Some Explanatory Frameworks //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.9-28.
Illner M. The Czech Republic 1990-2001. Successful Reform at the Municipal Level and a Difficult Birth of the Intermediary Government. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.61-90.
Illner M. Thirteen Years of Reforming Sut-National Government in the Czech Republic. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.261-281.
Illner M., Wollmann H. Decentralisation: Lessons for Reformers. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.313-335.
Information about the Situation of Local Self-Government in Lithuania //Lithuania Changes of the Law on Local Self-Government. –Strasbourg France: 2003. – P.5-6.
Jansone Dace, Reinholde Iveta, Ulnicāne Inga. Latvijas publiskā pārvalde. – Rīga: Latvijas Universitāte, 2002. – 292lpp.
Jauhiainen J.S. Regional Development and Regional Policy. European Union and the Baltic Sea Region. - Turku. - 2000. – 132p.
Johnston, R.J. Places Matter. // Irish Geography. - 1985. – 18. – P. 58-63.
Jones S. B. Boundary Concepts in the Setting of Place and Time. Annals of the Association of American Geographers. - 1959. – No 49(3). – P.241-255.
Jordan T.G., Domosh M., Rowentree L. The Human Mosaic. - New York: Harper Collins College Publishers. - 1994. – 557p.
Kadlec M. Transformation Process of the Bratislava Metropolitan Area after the example of Podunajske Biskupice. Universitas Comeniana Bratislava Acta Geographica. - 1970. - No10. - Problems of Development of Rural Space Economy. – P.113-125.
Kalniņš A. Par ikvienu un visiem novadiem. //"Latvijas Vēstnesis". 2003. - 9.janv. - 1.,25.lpp.
Keišs S., Kazinovskis A. Reģionālā administratīvi teritoriālā iedalījuma problēmas Latvijā. – Rīga, 2001. – 93lpp.
Kopezynski, Mary and Michael Lombardo. Comparative Performance Measurement: Insights and Lessons Learned from a Consortium Effort//Public Administration Review. – 1999. – No59(2) - P.124-134.
Koprič I. Local Government Development in Croatia. Problems and Value Mix. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.181-210.

Kowalczyk A. Local Government in Poland. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.217-253.
Kragh L. Local Democracy in Denmark //Local Democracy in Denmark, Poland, Lithuania, Latvia and Estonia. – Šiaulial, Lithuania: Šiaulial Regional Development Agency, 2003 – P.6-11.
Kramiņš A., Vilka I. u.c. Īpaši atbalstāmo reģionu attīstības programmas izvērtējums (1998.-2000.gadā). – Rīga: VSIA "Reģionu attīstība", 2001 – 48lpp.
Krastiņš O. Katra pilsēta ir unikāla. Tomēr salīdzinājumi ir vajadzīgi //"Latvijas Vēstnesis". 2000. - 25.janv. - 1.,4.lpp.
Krastiņš O., Locāne V. Lai katrs ir kā centrs //"Latvijas Vēstnesis". 2003. - 26.sept. – 10., 11. lpp.
Krastiņš O., Locāne V. Mājokļi veco līdz ar cilvēkiem. Cik būvējam jaunus? //"Latvijas Vēstnesis". – 2002a. 24.sept. - 1., 5.lpp. un 26.sept. - 1., 16.lpp.
Krastiņš O., Locāne V. Par teritoriju pievilcību, caurbraucot un paliekot uz dzīvi //"Latvijas Vēstnesis". – 2002b. - 6.aug. -1.,10.lpp. un 9.aug. - 16.lpp.
Krastiņš O., Vanags E., Locāne V. Zeme ir tik veca, cik veci tās iedzīvotāji //"Latvijas Vēstnesis". - 2002. - 21.jūn. - 1., 26.lpp. un 26.jūn. - 1., 9.lpp.
Krastiņš O., Vanags E., Locāne V. Ja sacensībās uz starta stātos teritorijas //"Latvijas Vēstnesis". - 2002. - 10.okt. - 1., 14.lpp., un 11.okt. - 15.lpp.
Krastiņš O., Vanags E., Locāne V. Kāda izskatīsies nākotnes Latvijas karte //"Latvijas Vēstnesis". – 2003a. - 9.dec. - 1., 4.lpp.
Krastiņš O., Vanags E., Locāne V. Par teritoriālo noslāņošanos //"Latvijas Vēstnesis". – 2003b. - 13.jūn. – 1., 8.lpp., un 18.jūn. – 1., 13.lpp.
Krastiņš O., Vilka I u.c. Statistikas pilnveidošana un teritoriju sociāli ekonomiskā attīstība ES kontekstā //LZP Ekonomikas un juridiskās zinātnes galvenie pētījumu virzieni 2001.gadā, Nr.7. - Rīga: LZP Ekonomikas un juridiskās zinātnes ekspertu komisija, 2002. – 103.-116.lpp.
Krastiņš O., Vilka I u.c. Statistikas pilnveidošana un teritoriju sociāli ekonomiskā attīstība ES kontekstā //LZP Ekonomikas un juridiskās zinātnes galvenie pētījumu virzieni 2002.gadā, Nr.8. - Rīga: LZP Ekonomikas un juridiskās zinātnes ekspertu komisija,2003. – 145.-160.lpp.
Krastiņš Oļģerts, Ciemiņa Inta. Statistika. – Rīga: CSP, 2003. – 267lpp.
Krastiņš Oļģerts. Ekonometrija. – Rīga: CSP, 2003. – 207lpp.
Kravchuck, Roberts and Ronald W. Schack. Designing Effective Performance Measurement System under the Government Performance and Results Act of 1993 //Public Administration Review. – 1996. – 56(4), P.348-354.
Kubler D., Ladner A. Local Government Reform in Switzerland. More for than by-but what about of? //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.137-155.
Ķeniņš Kings G. Amerikas pieredze uzņēmumu vadībai. Izlase lietišķām pārrunām. – Rīga: Apgāds "Biznesa partneri", 2002. – 288lpp.
Ķeniņš Kings G. Roku rokā. Ātrāk, augstāk un stiprāk. – Rīga: Apgāds "Biznesa partneri", 2002. – 221lpp.

Lacina K., Vajdova Z. Local Government in the Czech Republic. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.255-296.
Lambooy, J.G. City and City Region in the Perspective of Hierarchy and Complementarity // Tijdschrift Voor Econ. en Soc. Geografie. - 1969. - No60. – P.141-154.
Latviešu konversācijas vārdnīca. 1.-21.sēj. Rīga: A.Gulbis, 1927.-1940. - 43008 slejas.
Latvijas 2000.gada tautas skaitīšanas rezultāti. -Rīga: LR CSP, 2002.-288lpp.
Latvijas demogrāfijas gadagrāmata. Ikgadējais izdevums. - Rīga: LR CSP, 2000.-206lpp, 2001.-192lpp., 2002.- 269lpp.; 2003.-210lpp.
Latvijas lauku attīstības programma /Apstiprināta Saeimā 1998.g. 15.jūn. //Reģionālā attīstība: Tiesību akti, noteikumi un koncepcijas. – Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 1998.
Latvijas reģionālās attīstības politikas koncepcija / Akceptēta Ministru kabineta 1991.g. 3.dec. sēdē //Reģionālā attīstība: Tiesību akti, noteikumi un koncepcijas. – Rīga: Vides aizsardzības reģionālās attīstības ministrija, 1998.
Latvijas reģioni skaitļos /Ikgadējs izdevums. – Rīga: CSP, 2002. – 152lpp., 2003. – 153lpp.
Latvijas statistikas gadagrāmata. Ikgadējais izdevums. - Rīga: LR CSP, 2000.-229lpp, 2001.-249lpp., 2002.- 269lpp.; 2003.-210lpp.
Liborakina M. Vietējās pašvaldības problēmas un perspektīvas: reformas neatkarīgā ekspertīze (krievu val.). – Maskava: Fonds "Liberālā misija", Fonds "Pilsētas ekonomikas institūts", 2003. – 224lpp.
Lielmežs Aleksandrs. Par pašvaldību finansēm //Logs. – 2003. – Nr.9. – 20.-21.lpp.
Lompart I. Local Democracy in Poland //Local Democracy in Denmark, Poland, Lithuania, Latvia and Estonia. – Šiauliai, Lithuania: Šiauliai Regional Development Agency, 2003 – P.12-19.
Lovering, John Postmodernism, Marxism, and Locality Research: Contribution of Critical Realism to the Debate // Antipode. - 1989. - No21(3). – P.1-12.
Maciejauskiene A. Local democracy in Lithuania //Local Democracy in Denmark, Poland, Lithuania, Latvia and Estonia. – Šiauliai Lithuania: Šiauliai Regional Development Agency, 2003. – P.20-26.
Maeltsemees S. Local Government in Estonia //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.61-113.
Magnier A. Subsidiarity Fall or Premise of "Local Government Reforms". The Italian Case. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.183-196.
Managing Across Levels of Government. – Paris: OECD, 1997. – 420p.
Managing Local Government: Public Administration in Practice. – Newbury Park, London, New Delhi: Sage Publications, 1991. – 363p.
Measuring and Managing Results: Lessons for Development Cooperation //Sida Evaluations Newsletter. – 1997. – No.6.
Meinig, D.W. American Wests: Preface to a Geographical Interpretation // Annals of the Association of American Geographers. - 1972. – No 62(2). – P.159-183.

Melluma, A. Latvijas pierobeža. Rīga: Zinātne. - 2001. - 109 lpp.
Mikkonen K. Causal Analysis of the System of Central Places and Prediotion of Functional Regional Structure in the Administrative Province of Vaasa, Finland // Fennia. - 1975. - No138. – 1-162p.
Morgan D.R., England R.E. Managing Urban America /Fourth Edition. – Chatham, New Jersey: Chatham House Publishers, Inc., 1996. – 397p.
Mucinieks P. Latvijas pašvaldību iekārta. – Rīga; Latvijas Universitāte, 1938.
Nemec J., Bercik P., Kuklis P. Local Government in Slovakis. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.297-342.
Offerdal A. Whose Mayor? Representational Roles in Local Politics. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.273-288.
Osborne David and Ted Gaebler. Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector. – New-York: Addison – Wesley Publishing Co, 1992.
Paasi A. Deconstructing Regions: notes on the Scales of Spatial Life. Environment and Planning A. – 1991. - No23. – P.1-18.
Paasi A. The Institutionalization of Regions: a Theoretical Framework for Understanding the Emergence of Regions and the Constitution of Regional Identity // Fennia 1986. - No164:1. – P.105-146.
Par topošajiem valsts dokumentiem: Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija //"Latvijas Vēstnesis". – 2003. – 5.dec.
Pelāne Aiga. Jaunas asinis uzņēmējdarbībai // Diena. – 2003. – 14.nov. – 5.lpp.
Persson L. O. Changing Functions of Regions Bey and the Metropolitan Edge. Stockholm. Sartryck ur Spatial Dynamics of Highland and High Latitude Environments // North Carolina: Occasional Papers in Geography and Planning, Appalachian State University, Boone, 1992. - Vol. 4. – P.171-182.
Peter G.B. The Politics of Bureaucracy /Fifth edition. – London and New York: Routledge Taylor, Francis Group, 2003. – 388pp.
Pleschberger W. Cities and Municipalities in the Austrian Political System since the 1990s. New Developments between "Efficiency" and "Democracy". //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.113-133.
Pollitt, Christopher and Gert Bouckaert. Public Management Reform: A Comparative Analysis. – New York: Oxford University Press, 2000.
Pūkis M. ES sociālās un nodarbinatības politikas ietekme uz Latvijas pašvaldībām. - Rīga, 2003.- 65 lpp.
Pūkis M., Začesta L. ES reģionālās attīstības politika un pašvaldības Latvijā. - Rīga, 2003.- 71 lpp.
Rags Z. Pašvaldības un to darbības tiesiskais pamats demokrātiskā valstī (izmantojot Latvijas pieredzi). – Rīga: Latvijas Policijas akadēmija, 2000. – 306lpp.
Rags Z. Latvijas Republikas Pašvaldību tiesības. – Rīga: Latvijas Policijas akadēmija, 2002. 343lpp.

Regions Nomenclature of Territorial units for Statistics (NUTS). – Luxemburg: Eurostat, 1995.
Regulation (EC) No1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the Establishment of a Common Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS).
Reģionu attīstība Latvijā. - R.: VSIA "Reģionu attīstība". 2003. 76lpp.
Relph E. Responsive Methods, Geographical Imagination and the Study of Landscapes. In Kobayashi A., Mackenzie S. (Eds.): Remaking Human Geography. – London: Hutchinson. - 1989.
Rivža B., Krūzmētra M., Rivža P. Iedzīvotāju viedokļu izpētes nozīme teritoriju attīstības programmu izstrādē /Latvijas Lauksaimniecības universitātes Raksti, nr.15(292). 1998a. – 63.-76.lpp.
Rivža B., Krūzmētra M., Rivža P. Programs for Territorial Development as One of the Main Means to Promote the Growth /Agrarines ekonomikos mokslo raida ir šinolaikines problemos. – Kaunas: Akademia, 1998b.
Rivža B., Rivža P., Krūzmētra M., Ramute L. Administratīvi reģionālā reforma un cilvēks tajā //"Latvijas vēstnesis". – 1998. – 28.okt.
Rivža B., Rivža P., Krūzmētra M., Ramute L. Valsts administratīvi reģionālais iedalījums: problēmas, metodes, risinājumi. – Jelgava: LLU, BO SIA ZA Ekonomikas institūts, 1999. – 116lpp.
Rivža P., Rivža B., Ramute L. Experience in the Use of the Analytic Hierarchy Process in Latvia //Humanities and Social Sciences. Latvia 2001. - 30. – P.15-23.
Sack R. D. Human Territoriality: a Theory // Annals of the American Geographers. - 1983. – No73(1). - P.55-74.
Sauer C. O. The Morphology of Landscape. University of California: Publications in Geography. - 1925. - No2(2). – pp.19-54.
Sayer A. Dualistic Thinking and Rhetoric in Geography // Antipode. - 1990. - No13(3). – P.301-305.
Scargill D.J. Space, Place and Region: Towards a Transformed Regional Geography. Geography. - 1985. - No70(307) pt.2. – P.138-141.
Senās Latvijas vēstures avoti. 1940. - II sējums, 2.burtnīca. - 357-371, 335-350.lpp.
Setnikar-Cankar S., Vlaj S., Klun M. Local Government in Slovenia. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.385-421
Skrebele Gunta. Valdība dod zaļu gaismu 102 novadu veidošanai //Neatkarīgā rīta avīze. – 2003. –26.nov. – 3.lpp.
Smith, G.E. Territoriality. In Johnston R.J., Gregory D., D.M.Smith (Eds.): The Dictionary of Human Geography /2nd edition. - Oxford: Basil Blackwell, - 1986. – P.312-314.
Soja, E.W. The Political Organization of Space. Washington D.C.: Association of American Geographers, Commission on College Geography Resource Paper 8. -1971.
Soos G. Local Government Reforms and the Capacity for Local Governance in Hungary. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.241-260.

Strategy of the Local Government Administrative Reform /The Ministry of Internal Affairs of Estonis. – Tallin: 2001.
Sullivan H. Local Government Reform in Great Britain. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.39-63.
Swianiewicz P. How Beautiful is Bigger? In Search of the Optimal Size for Local Democracy. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003a. – P.289- 300.
Swianiewicz P. Reforming Local Government in Poland. Top-down and Bottom – up Processes. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003b. – P.283-307.
Swianiewicz P. The Values of Local Democracy as Seen by Mayors in East-Central Europe. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003c. – P.263-271.
Šķiņķe I., Šķiņķis P. Reģionālās politikas atspoguļojums administratīvi teritoriālā iedalījuma maiņās 1940.-1956.gadā.- Latvijas Arhīvi. – 1997.- No1. - 46.-57.lpp.
Švābe A. Pagasta vēsture. - Rīga: J.Rozes apgāds .- 1926. - 416.lpp.
Tabūna A. Vieta kā indivīda un kopīgās identitātes avots // Referāts konferencē "Māja: pagātnes atmiņas - nākotnes vizualizācija", 1996.
Temesi I. Local Government in Hungary. //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000.-P.343-384.
The Size of Municipalities, Efficiency and Citezen Participation /Council of Europe //Local and Regional Authorities in Europe, Nr56, Strasbourg Cedex, 1995
Trpin G. Local Government Reform in Slovenia. From Socialist Self-Management to Local Self-Government. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.157-180.
Tuan Yi-Fu. Place: an Experiential Perspective. The Geographical Review. - 1975. - No65(2). –P.151-165.
Urry J. Survey 12: Society, Space and Locality // Environment and Planning D: Society and Space 5. - 1987. – P.435-444.
Vaidere Inese. Reģionālā politika Latvijā. – Rīga, 1999. – 119lpp.
Valsts statistikas likums /Pieņemts 1997.g. 6.nov. //"Latvijas Vēstnesis" – 1997. – 25.nov.
Vanags E. Īpaši atbalstāmo reģionu noteikšana //Statistiskās informācijas pilnveidošana atbilstoši starptautiskiem standartiem: Zinātniskā darba pārskats 1996. — R.: LSI, 1997., 7.-10.lpp.
Vanags E., Krastiņš O., Locāne V., Vilka I.. Īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanas metodikas pilnveidošana. //Statistikas un pārvaldes problēmas 2002.- R.:LSI, 2002.- 40.- 47.lpp.
Vanags E., Krastiņš O., Vanags I. Statistikai jāiet kopsolī ar reformu //Diena. – 2004. – 20.janv. – 2.lpp.
Vanags E., Locāne V., Vilka I. Pilsētu mārketings un tā nodrošināšana ar informāciju //Statistikas un pārvaldes problēmas 2003. – Rīga: LSI, 2003. – P.21-36.

Vanags E., Pukis M., Vilka I. Local Democracy in Latvia //Paper prepared for presentation at the International Conference "The Sociology of Local – Global Relations", organized by International Sociological Association, Thematic Group 06, 26-28march, 2004, Lodz, Poland. – 31p.
Vanags E., Pūķis M., u.c. Rezultatīvo rādītāju ieviešana publiskajā pārvaldē //Ekonomikas un vadības zinību attīstības problēmas, IV /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 647.sēj. – Rīga: LU, 2002. – 803.-812.lpp.
Vanags E., Seimuskane L., Vilka I. Development of Democracy and Local Governments in Latvia //Paper presented at Conference/Analytic Workshop "On Development of Democracy and Local Governance in Former Soviet Union and Western Democracies", Center for Public Sector Research, Goteborg University, Sweden, 15-19 June, 2000a. - 37 p.
Vanags E., Seimuskane L., Vilka I. Local Leaders, Democracy and Development of Local Governments in Latvia //Paper prezented at XVIIIth World Congress of Political Science Association, Quebeck, Canada, August 1-5, 2000b.-30p.
Vanags E., Seimuskane L.,Vilka I. Local Democracy and Local/Global Relations //Paper presented at the International Sociological Association TG-06 Workshop Local/Global Relations, Ljubljana, Slovenia, June 21-23, 2001. – 11p.
Vanags E., Seimuskane L.,Vilka I. Local Leaders, Democracy and Development of Local Governments in Latvia //Abstracts of XVIIIth World Congress of the International Political Science Association, Quebeck, August 1-5, 2000c. – P.149.
Vanags E., Seimuškāne I., Vilka I. Publiskā pārvalde un demokrātija līderu skatījumā //Jaunā pārvalde.-2000d.-Nr.7.-4.-6.lpp.
Vanags E., Seimuškāne L., Vilka I. Local Leaders in a Global Society //Statistikas un pārvaldes problēmas. 2002 / LSI zinātniskie raksti. - Rīga: LSI, 2002. – 68.-78.lpp.
Vanags E., Seimuškāne L.,Vilka I. Pārvaldes pilnveidošana vietējo līderu skatījumā //Ekonomikas un vadības zinību attīstības problēmas, III / Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 637.sēj. – Rīga: LU,2001a. – 158.-164.lpp.
Vanags E., Seimuškāne L.,Vilka I. Vietējās pašvaldības līderu un iedzīvotāju skatījumā //Vadības zinātnes attīstība Latvijā mūsdienās un nākotnē /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 634.sēj. – Rīga: LU, 2001b. – 321.-349.lpp.
Vanags E., Vanags I., Vilka I. Statistikas reģioni Eiropas Savienības valstīs un Latvijā //Statistiskās informācijas pilnveidošana atbilstoši starptautiskiem standartiem. – Rīga: LSI, 1998.-67.-69.lpp.
Vanags E., Vilka I. Administratīvi teritoriālā reforma un attieksme pret to //Statistiskās informācijas pilnveidošana atbilstoši starptautiskiem standartiem. – Rīga: LSI, 1998.- 62.-66.lpp.
Vanags E., Vilka I. Fact Sheet on Last Developments of Local and/or Regional Democracy in Latvia //Council of Europe, Congress of Local and Regional Authorities of Europe. – Strasbourg: 2002. – 4p.
Vanags E., Vilka I. Identification of Territories in Latvia Eligible for Special Support in the Context of the EU Enlargement // Readiness of the Candidate Countries for the EU Regional Policy/ Conference Almanac, Bratislava, Slovak Republic, 2003c. P.177-184.
Vanags E., Vilka I. Īpaši atbalstāmo reģionu noteikšanas metodikas pilnveidošana //Ekonomikas un vadības zinību attīstības problēmas /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 628.sēj.-Rīga: LU, 2000a.-116.-123.lpp.

Vanags E., Vilka I. Local Democracy in the Baltic Countries: A New Beginning //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollman (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003a. – P.123-156.
Vanags E., Vilka I. Local Government Reform in the Baltic Countries //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003b. – P.309-332.
Vanags E., Vilka I. Local Governments in Latvia //Tamas M. Horvath (Ed.) Decentralization: Experiments and Reforms: Local Governments in Central and Eastern Europe, volume 1.- Budapest: Local Government and Public Service Reform Iniative, 2000b.-P.115-164.
Vanags E., Vilka I. Pašvaldības kā uzņēmējdarbības veicinātājs //Pašvaldības un informācija. – Rīga: LSI, 1995. – 39.-42.lpp.
Vanags E., Vilka I. Pašvaldību reforma Latvijā //II Pasaules latviešu zinātnieku kongress /Tēžu krājums, Rīgā, 2001.g. 14. un 15.augustā . – Rīga: LZA,2001a. – 189.lpp.
Vanags E., Vilka I. Pašvaldību reformas īstenošana un perspektīvas //Ekonomisko un sociālo attiecību transformācija: procesi, tendences, rezultāti /Starptautiskās konferences materiāli. – Rīga: Biznesa augstskola "Turība", 2001b.g. – 396.-401. lpp.
Vanags E., Vilka I. Public Administration Reform in Latvia. - Riga: University of Latvia 2002b. – 49p.
Vanags E., Vilka I. Rajonu (apriņķu) pārvaldes un pašvaldību attīstība Latvijas teritorijā //Statistiskās informācijas pilnveidošana atbilstoši starptautiskiem standartiem. – Rīga: LSI, 1999a. - 100.-109.lpp.
Vanags E., Vilka I. Reģionālās attīstības vadīšanas virzieni Latvijā //Latvijas Universitātei – 80 /Ekonomikas un Vadības fakultātes konferences referātu tēzes, 1999.g. 24.sept. – Rīga: Latvijas Universitāte, 1999b.-75.-79.lpp.
Vanags E., Vilka I. Reģionālās ekonomiskās attīstības politikas veidošana Latvijā Eiropas Savienības kontekstā //Latvijas ekonomikas integrācija Eiropas Savienībā: vadības problēmas, koncepcijas, metodes /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 623.sēj. - Rīga: LU, 1999c. - 27.-51.lpp.
Vanags E., Vilka I. Reply on the Latest Developments Concerning Local and/or Regional Self-Gevernment in Member States having Signed the European Charter of Local Self-Government //Consolidated Report on the Latest Developments Concerning Local and/or Regional Self-Government in member States having Signed the European Charter on Local Self-Government. Council of Europe, Congress of Local and Regional Authorities of Europe. – Strasbourg: 2003d. – P.97-98.
Vanags E., Vilka I. Reply to the Questionnaire of the Advantages and Disadvantages of Directly Elected Local Executives. Council of Europe, Congress of Local and Regional authorities of Europe. – Strasbourg: 2003e. – P.44-45.
Vanags E., Vilka I. Reply to the Questionnaire on Consultation of Local Authorities //Council of Europe, Institutional Committee of the Chamber of Local Authorities. – Strasbourg: 2004. – 6p.
Vanags E., Vilka I. Reply to the Questionnaire on the Institutional Organization of Local Democracy //Council of Europe Institutional Committee of the Chamber of Local Authorities. - Strasbourg: 2001e. – 10p.

Vanags E., Vilka I. Reply to the Questionnaire on the Municipal Property //Council of Europe, Congress of Local and Regional Authorities of Europe. – Strasbourg: 2002e. – 3p.
Vanags E., Vilka I. Statistika, reģionālā attīstība un pašvaldību reforma //Statistika – 2000 /Latvijas Statistiķu asociācijas zinātnisko rakstu krājums. – Rīga, 2000e.-16.-21.lpp.
Vanags E., Vilka I. Territorial Statistics and Regional Development in Latvia //Humanities and Social Sciences. Latvia: Economy at the Turn of Centuries.-2000d.-No.1-P.17-34.
Vanags E., Vilka I. The Role of the State and Local Governments in the Development of Entrepreneurship //Paper presented at the IPSA XVII World Congress, Seoul, Korea. August 17-21, 1997.-27p.
Vanags E., Vilka I. Uzņēmējdarbības veicināšana īpaši atbalstāmajos reģionos //Uzņēmējdarbība un tās tiesiskā vide: procesi, tendences, rezultāti. /Starptautiskās konferences materiāli. – Rīga: Biznesa augstskola "Turība",2002d. – 314.-317.lpp.
Vanags E., Vilka I. Valsts pārvaldes un pašvaldību organizācija. – Rīga: Latvijas Universitāte, 1999a. - 185 lpp.
Vanags E., Vilka I. Valsts, pašvaldības un uzņēmējdarbība. - Rīga: LSI,1994. - 68lpp.
Vanags E., Vilka I., Locāne V. Iedzīvotāju informētība par pašvaldību darbību un administratīvi teritoriālo reformu //Statistiskā informācijas pilnveidošana atbilstoši starptautiskiem standartiem. – Rīga, LSI, 1999e. - 97.-99.lpp.
Vanags E., Vilka I., Reģionālās ekonomiskās attīstības politikas veidošana Latvijā //Statistiskā informācijas pilnveidošana atbilstoši starptautiskiem standartiem. – Rīga: LSI, 1999. - 110.-122.lpp.
Vanags E. Par Eiropas Vietējo pašvaldību hartu, tās ratifikāciju, īstenošanu // Latvijas Vēstnesis. – 2000. – 13.dec.
Vanags E. Pašvaldību organizācija un ekonomika. – Rīga: Latvijas Universitāte, 1997. – 160lpp.
Vanags I. Efektivitātes kategorijas un rādītāji valsts statistikas sistēmā //Ekonomikas un vadības zinību attīstības problēmas. III, LU zinātniskie raksti. – Rīga: LU, 2001. – 175.-183.lpp.
Vardomskiy L.B., Mironenko N.S. On the Problem of Studying the Boundaries Eeconomic-Geographic Systems // Soviet Geography: Review and Translation. - 1983. - No24(1). – P.64-69.
Vetter A., Kersting N. Democracy Versus Efficiency? Comparing Local Government Reforms across Europe. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003a. – P.11-28.
Vetter A., Kersting N. Reforming Local Government. Heading for Efficiency and Democracy. //Norbert Kersting, Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap between Democracy and Efficiency. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003b. – P.333-349..
Vilka I. Iedzīvotāju informētība un attieksme pret administratīvi teritoriālo reformu //Valsts fiskālās politikas problēmas /Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli. - Rīga: LU Ekonomikas un vadības fakultātes Tautsaimniecības institūts, Rēzeknes augstskolas Ekonomikas fakultāte, LZP Ekonomikas un juridiskās zinātnes ekspertu komisija, LSI, 1999a, 79.-81.lpp.

Vilka I. Lai regulētu, ir modeļi. Bet vajadzīga arī nauda //Latvijas Vēstnesis. – 2001a. – 5.jūlijs – 1. un 13.lpp.
Vilka I. Latvia: Experiment with Decentralized Regulators //Local Government Brief. – Fall 2001b. – P.29-30.
Vilka I. Pašvaldību sadarbība administratīvi teritoriālās reformas kontekstā //Ekonomikas un vadības zinību attīstības problēmas /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 628.sēj.-Rīga: LU, 2000.-123.-126.lpp.
Vilka I. Pašvaldību teritoriju mārketings //Logs.-1997.-Nr.9. – 9.-11.lpp.
Vilka I. Pilsētu mārketings Rietumvalstīs //Publiskās pārvaldes problēmas.- Rīga: Latvijas Universitāte, 1995a.-68.-78.lpp.
Vilka I. Pilsētu mārketings Vācijā un Amerikas Savienotajās Valstīs //Pašvaldības un informācija. - Rīga: LSI, 1995b.-43.-52.lpp.
Vilka I. Reģionalizācija Eiropas Savienībā un Latvijā //Latvijas ekonomikas integrācija Eiropas Savienībā: vadības problēmas, koncepcijas, metodes /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 623.sēj. - Rīga: LU, 1999b. - 52.-63.lpp.
Vilka I. Rezultatīvo rādītāju izmantošana pašvaldību reformu un teritoriju attīstības izvērtēšanā //Sociālās zinātnes /Latvijas Universitātes raksti, 665.sējums. – Rīga: LU, 2003. – 413.– 423.lpp.
Vilka I. The Role of City Marketing in Local Economic Development //Paper presented at Conference "The Role of Administrative Structures in Local Economic Development", May 9-11, 1995, Nida (Neringa City), 1995.-10 p.
Vilka I. Urban Marketing //Humanities and Social Sciences. Latvia: State and Local Government as Promoters of the Economy – 1997.-No2.-P.94-110.
Vilka I. Uzņēmējdarbības principu pielietošanas iespējas pašvaldību darbībā //Ekonomikas un vadības zinību attīstības problēmas, III /Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, 637.sēj. - Rīga: LU, 2001. – 198.-203.lpp.
Vilka I. Valsts un pašvaldību loma ekonomikas attīstībā. – Rīga: Latvijas Universitāte, 1997.-101 lpp.
Vilka I., autoru grupa. Pašvaldību finansu vadības un grāmatvedības rokasgrāmata. - Rīga: LR Finansu ministrija, 2001.
Vilka I., Pukis M., Vanags E. Country Report – Latvia. Indicators of Local Democracy in Latvia //Gabor Soos, Gabor Toka, Glen Wright (Eds.). The State of Local Democracy in Central Europe. - Budapest: Open Society Institute, 2002. – P.107-179.
Virza E. Kārlis Ulmanis. - Kopenhāgenā: Imanta, 1955.-209lpp.
Vriser I. Centralna naselja v SR Sloveniji leta 1987 (The Central Places in the Socialist Republic of Slovenia in the year 1987) // Geografiski Zbornik. - 1988. - No28. – P.129-151.
Watson J.W. Geography and Image Regions. Geographica Helvetica. -1971. - No26. – P.31-33.
Williams C., Smith A.D. The National Construction of Socialspace // Progress in Human Geography 1982. - No6(4). – P.502-518.
Wollmann H. German Local Government under the Duble Impact of Democratic and Administrative Reforms//Norbert Kersting and Angelika Vetter (Eds.). Reforming Local Government in Europa: Closing the Gap between Democracy and Efficiency.- Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003a.- P.85-112.

Wollmann H. Rebuilding Local Democracy and Administration in East Germany – a "Special Case" of Post-Communist Transformation? //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003b. – P.29-59..
Wollmann H., Butusova N. Local Self-Government in Russia: Precarious Trajectory between Power and Law. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollmann (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.211-240.
Wollmann H., Lankina T. Local Government in Poland and Hungary: from Post-Communist Reform Towards EU Accession. //Harald Baldersheim, Michael Illner, Hellmut Wollman (Eds.). Local Democracy in Post – Communist Europe. – Opladen, Germany: Leske+Budrich, 2003. – P.91-122.
Worldwide Declaration of Local Self-Government. – Rio de Janeiro, 1985.
Wright, Glen. The Division of Central – Local Government Functions // Public Administration in Transition. – Bled, 1995.
Zelinsky W. North Americans Vernacular Regions. Annals of the Association of American Geographers. - 1980. - No70(1). – P.1-16.
Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību. - Rīga.: LR Ekonomikas ministrija, 2003.gada jūnijs. - 148lpp.
Zviedrijas nacionālā ekonomisko pētījumu institūta nepublicētie materiāli, 2003.

PIELIKUMI

1996.-2002.gads

2003.g. skat. papildinājumos

Rajonu un republikas pilsētu rangi pēc 1996.gada datiem

Republikas pilsētas un rajoni*	Rūpniecības produkcijas izlaide uz 1 iedz., Ls	Kapitāl-ieguldījumi uz 1 iedz., Ls	Mazumtirdzniecības apgrozījums uz 1 iedz., Ls	Darbojošos uzņēmumu vai uzņēmumu, par kuriem nav ziņu par darbības pārtraukšanu skaits uz 1 000 iedz.	*Ražošanas rādītāju rangu summa*
	svars 1,0	**svars 1,0**	**svars 1,0**	**svars 1,0**	
	1996. g.	1996. g.	1996. g.	1997. 1.01.	
A	1	2	3	4	5
Rīga	2	3	2	1	8
Ventspils	11	1	6	4	22
Rīgas rajons	13	5	10	5	33
Liepāja	3	4	15	3	25
Jūrmala	15	11	5	2	33
Jelgava	8	10	3	7	28
Daugavpils	4	9	17	11	41
Ogres rajons	14	24	12	14	64
Rēzekne	1	13	1	12	27
Valmieras rajons	9	18	4	8	39
Tukuma rajons	7	20	9	10	46
Talsu rajons	6	16	7	9	38
Limbažu rajons	5	17	11	18	51
Bauskas rajons	18	7	13	17	55
Valkas rajons	17	6	22	24	69
Saldus rajons	12	15	20	13	60
Cēsu rajons	16	8	18	6	48
Kuldīgas rajons	24	21	8	15	68
Dobeles rajons	10	33	14	25	82
Aizkraukles rajons	20	22	25	19	86
Gulbenes rajons	22	19	24	20	85
Ventspils rajons	31	14	29	27	101
Alūksnes rajons	30	2	21	21	74
Jēkabpils rajons	21	23	19	16	79
Jelgavas rajons	26	29	30	30	115
Madonas rajons	23	25	16	26	90
Daugavpils rajons	19	12	33	33	97
Liepājas rajons	25	31	23	23	102
Preiļu rajons	27	30	28	22	107
Krāslavas rajons	28	26	27	31	112
Ludzas rajons	33	28	26	28	115
Balvu rajons	29	32	31	29	121
Rēzeknes rajons	32	27	32	32	123

1.pielikuma turpinājums

Rajoni un republikas pilsētas	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis uz 1 iedz., Ls	Demogrāfiskā slodze	Personas ar augst. un vidējo izglīt. uz 1000 iedz., sākot ar 18 g. vecumu	Mēneša vidējā bruto darba samaksa, Ls	Sociāli demogrā-fisko rādītāju rangu summa	Visu rangu summa	**Kopējais rangs**
	svars 2,0	**svars 2,0**	**svars 1,0**	**svars 1,0**	**svars 1,0**			
	1997.1.01.	1996. g.	1996.1. 01.	1989.g. tautsk.	1996. g.			
A	6	7	8	9	10	11	12	14
Rīga	4	4	5	1	2	16	24	**1**
Ventspils	2	2	2	8	1	15	37	**2**
Rīgas rajons	16	8	6	7	3	40	73	**3**
Liepāja	30	12	7	3	5	57	82	**4**
Jūrmala	22	14	8	2	4	50	83	**5**
Jelgava	34	6	1	4	11	56	84	**6**
Daugavpils	32	10	3	5	8	58	99	**7**
Ogres rajons	8	16	9	9	7	49	113	**8**
Rēzekne	50	18	4	6	12	90	117	**9**
Valmieras rajons	36	22	12	10	10	90	129	**10**
Tukuma rajons	14	28	20	11	18	91	137	**11**
Talsu rajons	12	30	28	26	9	105	143	**12**
Limbažu rajons	10	36	27	21	6	100	151	**13**
Bauskas rajons	24	34	10	15	17	100	155	**14**
Valkas rajons	20	26	17	22	13	98	167	**15**
Saldus rajons	6	38	24	23	21	112	172	**16**
Cēsu rajons	26	44	25	14	19	128	176	**17**
Kuldīgas rajons	18	42	22	19	14	115	183	**18**
Dobeles rajons	44	20	11	13	16	104	186	**19**
Aizkraukles rajons	42	32	31	12	15	132	218	**20**
Gulbenes rajons	40	40	18	17	20	135	220	**21**
Ventspils rajons	28	24	16	33	23	124	225	**22**
Alūksnes rajons	48	54	21	16	24	163	237	**23**
Jēkabpils rajons	58	52	13	18	22	163	242	**24**
Jelgavas rajons	38	46	14	24	28	150	265	**25**
Madonas rajons	52	50	30	20	29	181	271	**26**
Daugavpils rajons	56	48	15	31	25	175	272	**27**
Liepājas rajons	46	56	23	27	26	178	280	**28**
Preiļu rajons	62	62	26	25	31	206	313	**29**
Krāslavas rajons	64	64	19	28	27	202	314	**30**
Ludzas rajons	54	60	32	29	33	208	323	**31**
Balvu rajons	60	58	29	30	30	207	328	**32**
Rēzeknes rajons	66	66	33	32	32	229	352	**33**

* Republikas pilsētas un rajoni saranžēti pēc visu rangu summas (12.ailes dati).

Pilsētu un pagastu rangi pēc 1996. gada datiem

Rajons	Pilsēta, pagasts*	Rūpniecības vajadzībām, ražošanas un sociālās infrastruktūras objektu aizņemtās platības īpatsvars kopējā teritorijā platībā	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokis uz 1 iedz.	Demogrāfiskā slodze	Iedzīvotāju blīvums	Personas ar augst. un vidējo izglītību uz 1000 iedz., sākot ar 18 g. vecumu	Rangu summa	**Kopējais rangs**
		svars 1,0	**svars 2,0**	**svars 2,0**	**svars 1,0**	**svars 1,0**	**svars 1,0**		
		1996.g.	1997.1.01.	1996.g.	1997.1.01.	1997.1.01.	1989.g. tautsk.		
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
	Ventspils	10	206	4	15	23	27	285	**1**
Rīgas	Mārupes pagasts	85	56	82	26	63	13	325	**2**
Ogres	Ikšķile	21	136	78	62	25	5	327	**3**
	Rīga	26	284	8	27	1	2	348	**4**
Rīgas	Stopiņu pagasts	60	202	16	21	59	16	374	**5**
Valkas	Smiltene	39	126	40	96	29	51	381	**6**
Rīgas	Ādažu pagasts	235	26	42	5	70	6	384	**7**
Rīgas	Baloži	46	214	48	12	37	29	386	**8**
Ogres	Ogre	5	312	20	33	8	15	393	**9**
Rīgas	Carnikavas pagasts	92	176	46	42	66	7	429	**10**
Rīgas	Ķekavas pagasts	265	86	10	6	67	23	457	**11**
Limbažu	Salacgrīva	66	20	6	247	55	67	461	**12**
Rīgas	Babītes pagasts	178	58	56	39	84	47	462	**13**
Rīgas	Saulkrasti	73	138	26	141	60	28	466	**14**
Liepājas	Grobiņa	33	192	100	98	26	61	510	**15**
Saldus	Saldus	20	300	80	59	12	56	527	**16**
	Jūrmala	48	348	44	49	40	9	538	**17**
Rīgas	Sigulda	45	362	52	36	38	20	553	**18**
Tukuma	Lapmežciema pagasts	138	30	124	144	71	50	557	**19**
Rīgas	Salaspils	72	410	14	2	58	14	570	**20**
Tukuma	Tukums	2	378	84	88	13	18	583	**21**
Tukuma	Engures pagasts	190	36	36	113	126	94	595	**22**
Limbažu	Limbaži	8	416	72	54	20	30	600	**23**
Saldus	Saldus pagasts	93	88	226	37	75	85	604	**24**
Rīgas	Garkalnes pagasts	76	122	68	182	123	40	611	**25**
Rīgas	Olaine	31	590	12	4	5	4	646	**26**
Ogres	Ķegums	163	182	96	56	105	57	659	**27**

2.pielikuma 1. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	Vangaži	53	450	102	13	32	25	675	**28**
Kuldīgas	Kuldīga	15	374	76	124	21	66	676	**29**
Ogres	Ogresgala pagasts	202	110	132	64	112	60	680	**30**
	Liepāja	24	582	38	31	10	12	697	**31**
Saldus	Brocēni	110	190	98	126	69	106	699	**32**
Valkas	Valka	43	494	60	57	42	3	699	**33**
Jelgavas	Ozolnieku pagasts	51	344	70	136	48	63	712	**34**
Bauskas	Bauska	27	576	54	28	7	24	716	**35**
	Jelgava	25	646	18	14	16	17	736	**36**
Rīgas	Inčukalna pagasts	79	342	66	107	83	62	739	**37**
Limbažu	Ainaži	16	42	162	172	245	108	745	**38**
Cēsu	Cēsis	3	488	92	112	22	37	754	**39**
Rīgas	Olaines pagasts	69	366	106	41	154	38	774	**40**
	Daugavpils	47	666	30	16	9	19	787	**41**
Rīgas	Baldone	300	78	230	25	95	69	797	**42**
Aizkraukles	Pļaviņas	23	456	120	80	39	89	807	**43**
Valmieras	Valmiera	18	610	62	51	47	21	809	**44**
Tukuma	Tumes pagasts	131	52	208	91	170	161	813	**45**
Ogres	Lielvārde	115	358	174	84	61	31	823	**46**
Cēsu	Priekuļu pagasts	124	340	196	30	65	82	837	**47**
Talsu	Talsi	4	326	74	378	14	52	848	**48**
Aizkraukles	Aizkraukle	36	708	32	50	30	8	864	**49**
Ventspils	Vārves pagasts	71	322	86	35	186	175	875	**50**
Dobeles	Dobele	11	782	28	45	11	11	888	**51**
Saldus	Lutriņu pagasts	88	24	304	181	163	143	903	**52**
Rīgas	Salas pagasts	288	82	312	29	166	53	930	**53**
Gulbenes	Gulbene	22	664	64	104	31	46	931	**54**
Ogres	Jumpravas pagasts	117	286	280	40	103	105	931	**55**
Talsu	Stende	52	396	188	74	46	180	936	**56**
Tukuma	Kandava	109	308	332	8	87	118	962	**57**
Talsu	Rojas pagasts	385	62	104	169	113	138	971	**58**
Alūksnes	Alūksne	50	672	110	99	34	32	997	**59**
Bauskas	Gailīšu pagasts	256	446	140	44	79	33	998	**60**
Ogres	Tīnūžu pagasts	269	128	214	70	136	186	1003	**61**
Balvu	Balvi	44	692	122	116	4	26	1004	**62**

2.pielikuma 2. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
	Rēzekne	19	904	58	22	2	22	1027	**63**
Rīgas	Sējas pagasts	274	14	204	103	335	125	1055	**64**
Aizkraukles	Skrīveru pagasts	97	188	220	401	77	81	1064	**65**
Rīgas	Siguldas pagasts	279	392	150	122	81	42	1066	**66**
Valmieras	Valmieras pagasts	236	524	126	46	86	48	1066	**67**
Madonas	Madona	9	736	88	175	24	49	1081	**68**
Valkas	Strenči	61	270	114	251	45	369	1110	**69**
Ogres	Suntažu pagasts	165	34	354	120	231	214	1118	**70**
Daugavpils	Naujenes pagasts	101	728	184	9	68	39	1129	**71**
Kuldīgas	Kurmāles pagasts	221	328	302	52	124	102	1129	**72**
Valkas	Smiltenes pagasts	224	38	510	1	119	250	1142	**73**
Bauskas	Iecavas pagasts	504	194	130	115	91	110	1144	**74**
Bauskas	Vecumnieku pagasts	336	164	272	95	161	120	1148	**75**
Rīgas	Ropažu pagasts	416	166	316	55	160	35	1148	**76**
Jelgavas	Līvbērzes pagasts	77	154	212	287	217	211	1158	**77**
Saldus	Novadnieku pagasts	116	338	348	94	131	137	1164	**78**
Jelgavas	Glūdas pagasts	112	528	240	82	99	104	1165	**79**
Cēsu	Jaunpiebalgas pagasts	335	132	256	60	238	151	1172	**80**
Tukuma	Jaunpils pagasts	188	84	232	272	153	243	1172	**81**
Cēsu	Līgatne	1	140	374	409	56	193	1173	**82**
Liepājas	Grobiņas pagasts	106	216	254	145	120	338	1179	**83**
Preiļu	Preiļi	6	960	156	18	6	34	1180	**84**
Jelgavas	Cenu pagasts	114	704	164	24	85	90	1181	**85**
Bauskas	Īslīces pagasts	241	514	224	58	74	78	1189	**86**
Madonas	Ērgļu pagasts	203	474	202	92	114	107	1192	**87**
Liepājas	Aizpute	34	702	206	117	28	112	1199	**88**
Ventspils	Tārgales pagasts	84	156	22	68	545	324	1199	**89**
Valmieras	Zilākalna pagasts	13	746	266	38	89	54	1206	**90**
Valmieras	Rūjiena	32	642	170	163	54	149	1210	**91**
Aizkraukles	Kokneses pagasts	198	552	158	128	97	80	1213	**92**
Krāslavas	Krāslava	42	930	186	10	15	36	1219	**93**
Cēsu	Liepas pagasts	102	764	166	43	72	86	1233	**94**
Limbažu	Salacas pagasts	29	54	250	256	444	204	1237	**95**
Valkas	Variņu pagasts	111	28	438	194	320	156	1247	**96**
Saldus	Nīgrandes pagasts	464	146	402	17	117	103	1249	**97**

2.pielikuma 3. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Ilūkste	87	788	50	205	49	74	1253	**98**
Talsu	Kolkas pagasts	458	8	24	171	317	275	1253	**99**
Rīgas	Mālpils pagasts	552	350	148	7	128	72	1257	**100**
Ludzas	Zilupe	14	726	300	47	43	130	1260	**101**
Rīgas	Daugmales pagasts	390	76	264	152	229	153	1264	**102**
Kuldīgas	Rudbāržu pagasts	119	10	262	197	269	410	1267	**103**
Gulbenes	Stradu pagasts	121	688	128	32	230	70	1269	**104**
Jelgavas	Jaunsvirlaukas pagasts	242	406	268	81	100	189	1286	**105**
Madonas	Lubāna	56	740	108	266	33	83	1286	**106**
Ogres	Madlienas pagasts	218	32	334	219	256	229	1288	**107**
Madonas	Kalsnavas pagasts	337	298	34	317	191	113	1290	**108**
Jēkabpils	Jēkabpils	49	898	144	143	19	44	1297	**109**
Cēsu	Drabešu pagasts	134	364	288	275	121	116	1298	**110**
Gulbenes	Rankas pagasts	324	90	378	93	333	101	1319	**111**
Aizkraukles	Aizkraukles pagasts	70	464	318	178	218	79	1327	**112**
Rīgas	Krimuldas pagasts	395	414	258	72	111	77	1327	**113**
Tukuma	Slampes pagasts	295	108	352	139	220	221	1335	**114**
Krāslavas	Dagda	40	826	210	83	18	160	1337	**115**
Kuldīgas	Skrunda	195	470	176	280	177	55	1353	**116**
Jelgavas	Valgundes pagasts	91	402	310	69	365	123	1360	**117**
Jelgavas	Elejas pagasts	104	748	180	133	78	124	1367	**118**
Daugavpils	Šēderes pagasts	289	432	2	300	202	145	1370	**119**
Valkas	Seda	38	412	138	463	106	223	1380	**120**
Madonas	Lazdonas pagasts	75	780	182	66	82	210	1395	**121**
Talsu	Laidzes pagasts	142	420	360	61	118	303	1404	**122**
Talsu	Mērsraga pagasts	425	46	118	551	143	131	1414	**123**
Dobeles	Tērvetes pagasts	278	248	190	487	96	136	1435	**124**
Dobeles	Augstkalnes pagasts	200	360	478	123	133	144	1438	**125**
Kuldīgas	Pelču pagasts	267	280	298	348	158	91	1442	**126**
Talsu	Sabile	41	556	420	106	44	276	1443	**127**
Jelgavas	Platones pagasts	305	418	154	204	127	236	1444	**128**
Liepājas	Priekule	65	792	168	311	36	73	1445	**129**
Dobeles	Auce	211	624	136	263	64	148	1446	**130**
Jelgavas	Kalnciems	68	540	388	215	62	179	1452	**131**
Bauskas	Rundāles pagasts	259	492	366	86	102	157	1462	**132**

2.pielikuma 4. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Višķu pagasts	86	562	422	73	101	230	1474	**133**
Ventspils	Piltene	108	372	116	53	382	450	1481	**134**
Daugavpils	Nīcgales pagasts	98	596	308	101	272	109	1484	**135**
Bauskas	Codes pagasts	229	454	394	168	90	152	1487	**136**
Tukuma	Irlavas pagasts	313	50	376	283	204	271	1497	**137**
Preiļu	Līvāni	12	1080	338	23	3	43	1499	**138**
Ogres	Ķeipenes pagasts	318	72	458	213	211	237	1509	**139**
Valmieras	Mazsalaca	174	588	382	150	50	167	1511	**140**
Dobeles	Jaunbērzes pagasts	245	266	244	258	311	195	1519	**141**
Kuldīgas	Rumbas pagasts	228	114	246	146	471	318	1523	**142**
Dobeles	Penkules pagasts	186	292	172	344	184	350	1528	**143**
Ogres	Rembates pagasts	100	268	546	267	192	155	1528	**144**
Tukuma	Smārdes pagasts	371	48	282	352	260	235	1548	**145**
Daugavpils	Kalkūnes pagasts	162	718	228	252	76	115	1551	**146**
Limbažu	Katvaru pagasts	135	236	500	192	271	219	1553	**147**
Saldus	Pampāļu pagasts	498	44	200	244	408	164	1558	**148**
Tukuma	Pūres pagasts	346	66	476	379	152	140	1559	**149**
Liepājas	Durbe	194	352	330	241	132	312	1561	**150**
Jēkabpils	Salas pagasts	181	750	328	79	140	87	1565	**151**
Bauskas	Mežotnes pagasts	284	538	234	159	93	258	1566	**152**
Alūksnes	Gaujienas pagasts	292	74	486	265	385	65	1567	**153**
Cēsu	Raunas pagasts	387	296	466	114	116	190	1569	**154**
Tukuma	Lestenes pagasts	261	92	344	173	362	337	1569	**155**
Jelgavas	Sesavas pagasts	326	196	410	202	122	315	1571	**156**
Talsu	Ģibuļu pagasts	388	130	406	166	80	411	1581	**157**
Rēzeknes	Viļāni	35	1032	322	105	27	68	1589	**158**
Liepājas	Pāvilosta	57	598	146	565	52	173	1591	**159**
Ogres	Lauberes pagasts	369	18	556	148	331	178	1600	**160**
Balvu	Kupravas pagasts	55	990	468	11	53	45	1622	**161**
Cēsu	Līgatnes pagasts	7	712	530	125	151	98	1623	**162**
Alūksnes	Ape	183	522	526	111	165	127	1634	**163**
Bauskas	Ceraukstes pagasts	357	696	326	20	94	142	1635	**164**
Valmieras	Kocēnu pagasts	150	614	356	183	171	162	1636	**165**
Kuldīgas	Rendas pagasts	159	186	368	160	542	238	1653	**166**
Dobeles	Krimūnu pagasts	105	548	198	332	142	333	1658	**167**

2.pielikuma 5. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Gulbenes	Jaungulbenes pagasts	222	442	414	269	145	184	1676	**168**
Limbažu	Limbažu pagasts	250	388	516	48	304	170	1676	**169**
Limbažu	Skultes pagasts	185	70	426	471	223	302	1677	**170**
Ludzas	Kārsava	37	872	276	362	35	96	1678	**171**
Ogres	Krapes pagasts	170	198	736	65	270	239	1678	**172**
Jelgavas	Svētes pagasts	141	900	314	156	108	76	1695	**173**
Kuldīgas	Alsungas pagasts	82	246	320	312	280	464	1704	**174**
Limbažu	Brīvzemnieku pagasts	80	506	552	19	237	316	1710	**175**
Madonas	Varakļāni	64	892	416	190	41	122	1725	**176**
Jelgavas	Zaļenieku pagasts	331	250	306	363	213	269	1732	**177**
Liepājas	Tadaiķu pagasts	210	458	600	108	185	171	1732	**178**
Talsu	Valdemārpils	470	424	242	206	137	259	1738	**179**
Dobeles	Auru pagasts	447	700	238	76	92	192	1745	**180**
Liepājas	Nīcas pagasts	514	278	296	149	252	265	1754	**181**
Talsu	Lībagu pagasts	156	534	324	298	203	247	1762	**182**
Talsu	Balgales pagasts	291	102	730	261	214	165	1763	**183**
Valkas	Launkalnes pagasts	429	148	112	305	527	244	1765	**184**
Dobeles	Bērzes pagasts	487	428	236	282	109	225	1767	**185**
Liepājas	Vērgales pagasts	132	104	430	343	367	395	1771	**186**
Ventspils	Popes pagasts	329	16	260	232	508	427	1772	**187**
Aizkraukles	Jaunjelgava	83	806	178	561	57	88	1773	**188**
Ludzas	Ludza	17	1006	152	542	17	41	1775	**189**
Valkas	Palsmanes pagasts	477	64	396	461	250	133	1781	**190**
Limbažu	Liepupes pagasts	451	272	544	161	173	197	1798	**191**
Cēsu	Vecpiebalgas pagasts	240	256	712	177	181	233	1799	**192**
Madonas	Cesvaine	166	758	270	335	146	126	1801	**193**
Limbažu	Aloja	327	566	286	132	206	287	1804	**194**
Aizkraukles	Bebru pagasts	122	684	462	67	266	212	1813	**195**
Tukuma	Džūkstes pagasts	297	318	372	239	351	256	1833	**196**
Rīgas	Allažu pagasts	225	508	470	77	275	279	1834	**197**
Ogres	Lēdmanes pagasts	469	282	678	118	138	150	1835	**198**
Valkas	Brantu pagasts	474	2	336	234	436	354	1836	**199**
Cēsu	Dzērbenes pagasts	302	240	562	279	388	93	1864	**200**
Kuldīgas	Raņķu pagasts	410	170	294	290	241	463	1868	**201**
Cēsu	Straupes pagasts	281	200	604	140	325	319	1869	**202**

2.pielikuma 6. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Jelgavas	Sidrabenes pagasts	376	184	680	164	284	182	1870	**203**
Cēsu	Raiskuma pagasts	207	310	398	410	318	232	1875	**204**
Valmieras	Burtnieku pagasts	164	404	448	246	375	241	1878	**205**
Ludzas	Ciblas pagasts	147	658	574	155	200	147	1881	**206**
Bauskas	Svitenes pagasts	540	224	588	78	125	341	1896	**207**
Liepājas	Medzes pagasts	215	316	542	268	228	331	1900	**208**
Valkas	Trikātas pagasts	382	254	252	328	295	391	1902	**209**
Saldus	Ezeres pagasts	272	234	580	196	190	433	1905	**210**
Jelgavas	Lielplatones pagasts	391	938	142	214	130	99	1914	**211**
Gulbenes	Lizuma pagasts	399	400	392	381	167	176	1915	**212**
Preiļu	Aglonas pagasts	58	568	390	338	150	416	1920	**213**
Aizkraukles	Sērenes pagasts	309	354	598	97	484	84	1926	**214**
Kuldīgas	Ēdoles pagasts	348	118	400	220	477	363	1926	**215**
Dobeles	Naudītes pagasts	365	678	292	89	298	218	1940	**216**
Rēzeknes	Strużānu pagasts	62	976	290	390	88	146	1952	**217**
Kuldīgas	Padures pagasts	126	174	614	404	359	278	1955	**218**
Valkas	Plāņu pagasts	264	152	454	90	553	451	1964	**219**
Bauskas	Skaistkalnes pagasts	363	242	622	180	209	349	1965	**220**
Rēzeknes	Maltas pagasts	262	992	346	209	73	92	1974	**221**
Liepājas	Gramzdas pagasts	238	274	578	151	290	456	1987	**222**
Ogres	Birzgales pagasts	512	80	278	281	495	345	1991	**223**
Ventspils	Puzes pagasts	103	502	192	299	532	365	1993	**224**
Saldus	Jaunlutriņu pagasts	151	40	894	221	361	332	1999	**225**
Rēzeknes	Lūznavas pagasts	271	832	524	121	149	111	2008	**226**
Bauskas	Vecsaules pagasts	54	436	862	186	212	267	2017	**227**
Balvu	Žīguru pagasts	456	408	90	424	372	289	2039	**228**
Liepājas	Kalvenes pagasts	128	228	362	400	458	470	2046	**229**
Valmieras	Kauguru pagasts	133	638	618	295	174	194	2052	**230**
Talsu	Virbu pagasts	125	874	94	449	104	408	2054	**231**
Rēzeknes	Vērēmu pagasts	107	916	274	388	110	260	2055	**232**
Cēsu	Taurenes pagasts	196	680	560	174	327	119	2056	**233**
Cēsu	Nītaures pagasts	358	100	450	366	514	284	2072	**234**
Ventspils	Ugāles pagasts	349	592	342	142	405	242	2072	**235**
Valmieras	Naukšēnu pagasts	510	396	194	340	413	220	2073	**236**
Bauskas	Stelpes pagasts	427	204	642	248	183	370	2074	**237**

2.pielikuma 7. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Bērzaunes pagasts	433	722	494	119	194	114	2076	**238**
Jelgavas	Vircavas pagasts	420	390	646	154	156	336	2102	**239**
Limbažu	Vidrižu pagasts	344	158	734	465	182	228	2111	**240**
Valmieras	Vaidavas pagasts	317	438	654	430	179	95	2113	**241**
Rēzeknes	Griškānu pagasts	180	1044	446	200	115	129	2114	**242**
Tukuma	Sēmes pagasts	351	218	380	484	411	277	2121	**243**
Talsu	Dundagas pagasts	521	160	248	236	481	478	2124	**244**
Valmieras	Vilpulkas pagasts	206	430	586	237	420	245	2124	**245**
Alūksnes	Virešu pagasts	437	22	482	422	537	226	2126	**246**
Valmieras	Brenguļu pagasts	213	530	436	231	360	358	2128	**247**
Cēsu	Veselavas pagasts	113	330	944	304	232	206	2129	**248**
Tukuma	Degoles pagasts	515	434	424	262	277	222	2134	**249**
Cēsu	Stalbes pagasts	217	150	576	405	397	405	2150	**250**
Balvu	Viļaka	30	1052	370	438	51	217	2158	**251**
Jēkabpils	Gārsenes pagasts	325	572	704	87	139	342	2169	**252**
Bauskas	Bārbeles pagasts	316	356	590	339	323	248	2172	**253**
Saldus	Zaņas pagasts	312	4	866	207	326	476	2191	**254**
Dobeles	Bēnes pagasts	563	854	218	199	107	253	2194	**255**
Saldus	Kursīšu pagasts	144	306	1032	210	502	1	2195	**256**
Ogres	Meņģeles pagasts	453	178	882	203	356	135	2207	**257**
Talsu	Vandzenes pagasts	381	462	512	276	224	366	2221	**258**
Liepājas	Vaiņodes pagasts	431	906	350	294	175	71	2227	**259**
Rēzeknes	Ozolaines pagasts	63	1030	490	212	129	304	2228	**260**
Saldus	Blīdenes pagasts	234	230	830	222	459	266	2241	**261**
Saldus	Gaiķu pagasts	160	162	918	189	377	447	2253	**262**
Daugavpils	Demenes pagasts	149	812	284	435	233	344	2257	**263**
Kuldīgas	Snēpeles pagasts	193	264	976	331	302	196	2262	**264**
Liepājas	Virgas pagasts	99	952	456	432	251	75	2265	**265**
Saldus	Zirņu pagasts	394	142	616	353	390	373	2268	**266**
Bauskas	Viesturu pagasts	448	124	1094	3	164	445	2278	**267**
Madonas	Dzelzavas pagasts	322	604	612	292	258	191	2279	**268**
Valmieras	Rencēnu pagasts	353	376	768	274	281	231	2283	**269**
Jelgavas	Vilces pagasts	233	578	824	85	172	392	2284	**270**
Madonas	Mārcienas pagasts	157	926	832	165	195	10	2285	**271**
Ventspils	Ances pagasts	422	288	222	273	565	516	2286	**272**

2.pielikuma 8. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Eglaines pagasts	148	794	474	418	169	301	2304	**273**
Cēsu	Vaives pagasts	296	336	836	223	334	282	2307	**274**
Cēsu	Amatas pagasts	519	472	480	278	435	128	2312	**275**
Cēsu	Inešu pagasts	384	98	828	440	345	227	2322	**276**
Gulbenes	Beļavas pagasts	354	724	464	329	246	208	2325	**277**
Ogres	Taurupes pagasts	483	96	508	480	409	351	2327	**278**
Saldus	Rubas pagasts	367	6	748	544	227	437	2329	**279**
Ventspils	Ziru pagasts	356	648	216	127	554	428	2329	**280**
Gulbenes	Stāmerienas pagasts	320	770	484	257	329	172	2332	**281**
Daugavpils	Laucesas pagasts	96	800	564	468	98	308	2334	**282**
Cēsu	Mārsnēnu pagasts	304	426	536	539	248	294	2347	**283**
Talsu	Strazdes pagasts	273	12	842	548	263	409	2347	**284**
Ludzas	Zvirgzdenes pagasts	253	532	558	308	314	385	2350	**285**
Valkas	Ērģemes pagasts	446	238	630	242	499	296	2351	**286**
Talsu	Laucienes pagasts	299	134	760	351	291	519	2354	**287**
Limbažu	Lēdurgas pagasts	130	290	870	429	352	291	2362	**288**
Aizkraukles	Mazzalves pagasts	541	68	358	383	512	501	2363	**289**
Jēkabpils	Sēlpils pagasts	237	652	686	153	328	309	2365	**290**
Rēzeknes	Bērzgales pagasts	28	920	596	406	210	205	2365	**291**
Tukuma	Viesatu pagasts	533	440	750	135	354	159	2371	**292**
Daugavpils	Maļinovas pagasts	263	640	428	376	162	517	2386	**293**
Ventspils	Zlēku pagasts	184	452	582	184	543	446	2391	**294**
Talsu	Īves pagasts	481	612	134	185	564	418	2394	**295**
Talsu	Valdgales pagasts	78	482	784	217	474	360	2395	**296**
Kuldīgas	Vārmes pagasts	455	144	676	342	440	339	2396	**297**
Gulbenes	Druvienas pagasts	507	172	742	508	347	121	2397	**298**
Valkas	Ēveles pagasts	90	504	668	277	462	399	2400	**299**
Tukuma	Jaunsātu pagasts	167	518	850	100	243	526	2404	**300**
Valkas	Bilskas pagasts	413	500	732	243	319	202	2409	**301**
Ventspils	Užavas pagasts	283	560	160	386	539	484	2412	**302**
Daugavpils	Tabores pagasts	95	622	790	245	205	458	2415	**303**
Alūksnes	Trapenes pagasts	449	324	796	225	455	168	2417	**304**
Limbažu	Staicele	492	210	682	336	423	283	2426	**305**
Liepājas	Gaviezes pagasts	352	422	532	226	439	462	2433	**306**
Daugavpils	Medumu pagasts	333	460	664	323	278	384	2442	**307**

2.pielikuma 9. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Tukuma	Zentenes pagasts	415	208	418	564	519	320	2444	**308**
Madonas	Barkavas pagasts	476	842	592	71	349	117	2447	**309**
Madonas	Sarkaņu pagasts	168	848	724	170	338	201	2449	**310**
Saldus	Remtes pagasts	524	112	540	260	524	490	2450	**311**
Cēsu	Mores pagasts	155	116	954	510	448	270	2453	**312**
Alūksnes	Alsviķu pagasts	362	734	404	227	431	297	2455	**313**
Dobeles	Annenieku pagasts	345	520	498	541	225	327	2456	**314**
Liepājas	Cīravas pagasts	205	950	570	301	249	181	2456	**315**
Bauskas	Brunavas pagasts	67	558	898	391	159	388	2461	**316**
Liepājas	Vecpils pagasts	226	346	780	238	447	431	2468	**317**
Aizkraukles	Neretas pagasts	561	902	396	284	157	169	2469	**318**
Kuldīgas	Laidu pagasts	251	380	810	393	268	367	2469	**319**
Liepājas	Dunalkas pagasts	479	466	606	346	279	298	2474	**320**
Dobeles	Bikstu pagasts	258	818	638	193	261	311	2479	**321**
Aizkraukles	Valles pagasts	426	476	534	253	489	310	2488	**322**
Daugavpils	Vecsalienas pagasts	303	490	440	423	312	524	2492	**323**
Liepājas	Kazdangas pagasts	405	606	522	288	198	473	2492	**324**
Limbažu	Umurgas pagasts	266	444	660	286	467	371	2494	**325**
Cēsu	Zaubes pagasts	282	212	764	398	488	355	2499	**326**
Daugavpils	Skrudalienas pagasts	332	650	670	306	148	401	2507	**327**
Daugavpils	Līksnas pagasts	146	670	434	456	337	465	2508	**328**
Valkas	Valkas pagasts	361	516	488	321	538	285	2509	**329**
Valkas	Jērcēnu pagasts	468	332	504	412	395	400	2511	**330**
Limbažu	Viļķenes pagasts	535	106	692	318	464	397	2512	**331**
Valkas	Kārķu pagasts	480	480	518	240	466	330	2514	**332**
Ogres	Mazozolu pagasts	566	334	492	428	433	263	2516	**333**
Rēzeknes	Viļānu pagasts	74	996	708	102	155	481	2516	**334**
Alūksnes	Ziemeru pagasts	219	644	716	314	419	207	2519	**335**
Daugavpils	Subate	393	738	610	499	215	64	2519	**336**
Aizkraukles	Staburaga pagasts	257	510	722	369	368	295	2521	**337**
Saldus	Zvārdes pagasts	445	244	996	129	566	141	2521	**338**
Bauskas	Dāviņu pagasts	127	368	1086	327	254	362	2524	**339**
Madonas	Vestienas pagasts	319	526	774	255	479	174	2527	**340**
Liepājas	Aizputes pagasts	294	822	444	291	234	444	2529	**341**
Alūksnes	Ilzenes pagasts	401	786	364	310	453	216	2530	**342**

2.pielikuma 10. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valkas	Blomes pagasts	308	384	848	466	197	347	2550	**343**
Valmieras	Ipiķu pagasts	118	232	1092	427	531	154	2554	**344**
Ludzas	Lauderu pagasts	189	220	1106	176	460	404	2555	**345**
Liepājas	Otaņķu pagasts	465	260	506	460	396	469	2556	**346**
Preiļu	Riebiņu pagasts	139	632	822	395	201	368	2557	**347**
Tukuma	Matkules pagasts	559	714	720	195	216	158	2562	**348**
Aizkraukles	Aiviekstes pagasts	176	630	432	420	511	398	2567	**349**
Dobeles	Vītiņu pagasts	475	448	700	130	330	486	2569	**350**
Madonas	Aronas pagasts	230	1000	794	109	301	139	2573	**351**
Ludzas	Cirmas pagasts	136	720	688	354	332	353	2583	**352**
Gulbenes	Lejasciema pagasts	523	302	384	525	522	334	2590	**353**
Valmieras	Matīšu pagasts	408	660	762	355	240	166	2591	**354**
Ventspils	Usmas pagasts	249	594	442	250	562	496	2593	**355**
Saldus	Šķēdes pagasts	398	94	1002	293	371	440	2598	**356**
Cēsu	Skujenes pagasts	270	262	964	392	521	198	2607	**357**
Gulbenes	Daukstu pagasts	212	550	766	364	410	314	2616	**358**
Dobeles	Bukaišu pagasts	342	370	952	417	199	343	2623	**359**
Ludzas	Malnavas pagasts	199	824	472	380	247	503	2625	**360**
Ludzas	Nautrēnu pagasts	244	304	888	462	273	466	2637	**361**
Daugavpils	Bebrenes pagasts	330	580	744	513	187	299	2653	**362**
Tukuma	Vānes pagasts	424	314	788	382	429	328	2665	**363**
Valkas	Vijciema pagasts	546	252	658	447	523	246	2672	**364**
Daugavpils	Dubnas pagasts	201	586	892	347	180	479	2685	**365**
Cēsu	Zosēnu pagasts	359	636	776	254	393	273	2691	**366**
Dobeles	Dobeles pagasts	471	816	804	191	222	213	2717	**367**
Krāslavas	Konstantinovas pagasts	434	686	808	158	353	280	2719	**368**
Jēkabpils	Viesīte	276	1040	452	537	321	100	2726	**369**
Alūksnes	Zeltiņu pagasts	315	546	566	535	491	281	2734	**370**
Alūksnes	Jaunannas pagasts	452	602	718	377	493	97	2739	**371**
Aizkraukles	Vietalvas pagasts	268	850	632	233	400	361	2744	**372**
Aizkraukles	Iršu pagasts	419	840	652	397	379	59	2746	**373**
Valmieras	Skaņkalnes pagasts	460	690	634	367	432	163	2746	**374**
Alūksnes	Annas pagasts	172	864	906	491	265	58	2756	**375**
Talsu	Lubes pagasts	513	168	926	325	461	375	2768	**376**
Jēkabpils	Aknīste	407	968	340	501	196	359	2771	**377**

2.pielikuma 11. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Praulienas pagasts	378	914	636	249	355	262	2794	**378**
Kuldīgas	Īvandes pagasts	545	484	572	315	516	364	2796	**379**
Ludzas	Salnavas pagasts	94	634	624	433	475	537	2797	**380**
Valmieras	Jeru pagasts	466	496	886	201	282	467	2798	**381**
Ludzas	Blontu pagasts	368	320	640	431	518	523	2800	**382**
Jēkabpils	Ābeļu pagasts	400	716	550	211	476	452	2805	**383**
Saldus	Jaunauces pagasts	525	180	844	235	490	536	2810	**384**
Saldus	Vadakstes pagasts	350	498	880	271	315	508	2822	**385**
Liepājas	Kalētu pagasts	301	468	970	365	283	436	2823	**386**
Tukuma	Zemītes pagasts	488	778	740	75	308	441	2830	**387**
Talsu	Ķūļciema pagasts	539	60	802	485	442	505	2833	**388**
Aizkraukles	Daudzeses pagasts	389	744	408	443	536	317	2837	**389**
Liepājas	Sakas pagasts	558	398	412	341	563	566	2838	**390**
Dobeles	Zebrenes pagasts	499	936	648	157	486	132	2858	**391**
Ludzas	Isnaudas pagasts	214	790	726	371	306	460	2867	**392**
Madonas	Varakļānu pagasts	173	486	800	543	313	552	2867	**393**
Ventspils	Jūrkalnes pagasts	473	662	460	167	555	553	2870	**394**
Dobeles	Ukru pagasts	508	988	584	63	422	307	2872	**395**
Kuldīgas	Nīkrāces pagasts	175	584	998	188	517	417	2879	**396**
Gulbenes	Galgauskas pagasts	402	844	858	138	399	251	2892	**397**
Ludzas	Mērdzenes pagasts	246	876	752	408	289	321	2892	**398**
Jēkabpils	Variešu pagasts	129	784	602	563	358	457	2893	**399**
Alūksnes	Malienas pagasts	442	222	1004	442	346	439	2895	**400**
Alūksnes	Mālupes pagasts	501	258	698	552	506	380	2895	**401**
Rēzeknes	Audriņu pagasts	197	1076	846	296	147	335	2897	**402**
Liepājas	Priekules pagasts	430	570	628	179	530	565	2902	**403**
Madonas	Jumurdas pagasts	457	608	502	350	561	432	2910	**404**
Daugavpils	Kalupes pagasts	548	544	620	473	188	538	2911	**405**
Kuldīgas	Turlavas pagasts	550	394	1006	356	381	224	2911	**406**
Rēzeknes	Ozolmuižas pagasts	247	1034	694	313	134	491	2913	**407**
Gulbenes	Litenes pagasts	293	646	834	349	309	487	2918	**408**
Krāslavas	Krāslavas pagasts	341	1074	738	131	342	293	2919	**409**
Ludzas	Istras pagasts	307	120	978	483	510	522	2920	**410**
Jēkabpils	Kūku pagasts	123	866	684	558	144	546	2921	**411**
Valmieras	Ķoņu pagasts	347	706	792	375	391	322	2933	**412**

2.pielikuma 12. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valmieras	Dikļu pagasts	380	732	702	459	398	264	2935	**413**
Kuldīgas	Kabiles pagasts	496	294	874	345	533	394	2936	**414**
Dobeles	Īles pagasts	374	856	594	554	386	177	2941	**415**
Aizkraukles	Seces pagasts	158	694	986	322	498	290	2948	**416**
Daugavpils	Vaboles pagasts	364	628	662	562	226	514	2956	**417**
Jēkabpils	Saukas pagasts	517	860	514	270	406	393	2960	**418**
Cēsu	Drustu pagasts	544	226	908	495	449	340	2962	**419**
Krāslavas	Dagdas pagasts	418	944	674	372	176	382	2966	**420**
Daugavpils	Pilskalnes pagasts	177	830	646	518	293	504	2968	**421**
Krāslavas	Ezernieku pagasts	428	888	812	147	402	292	2969	**422**
Liepājas	Bārtas pagasts	311	668	568	421	469	547	2984	**423**
Liepājas	Bunkas pagasts	531	674	924	34	287	539	2989	**424**
Liepājas	Lažas pagasts	555	574	548	224	540	554	2995	**425**
Jēkabpils	Zasas pagasts	530	918	666	385	310	188	2997	**426**
Aizkraukles	Klintaines pagasts	339	760	840	360	394	313	3006	**427**
Alūksnes	Jaunlaicenes pagasts	192	536	1084	457	343	396	3008	**428**
Tukuma	Zantes pagasts	440	730	902	162	415	372	3021	**429**
Krāslavas	Ūdrīšu pagasts	298	1060	554	454	193	495	3054	**430**
Ludzas	Pušmucovas pagasts	209	682	904	509	296	477	3077	**431**
Gulbenes	Tirzas pagasts	486	698	782	425	387	300	3078	**432**
Liepājas	Rucavas pagasts	516	676	626	337	494	435	3084	**433**
Balvu	Kubuļu pagasts	366	772	520	555	324	551	3088	**434**
Kuldīgas	Gudenieku pagasts	543	382	1132	394	383	255	3089	**435**
Ludzas	Zaļesjes pagasts	182	600	1082	297	378	563	3102	**436**
Limbažu	Pāles pagasts	421	742	860	229	497	357	3106	**437**
Aizkraukles	Zalves pagasts	414	804	706	407	547	234	3112	**438**
Alūksnes	Jaunalūksnes pagasts	490	870	538	514	441	268	3121	**439**
Rēzeknes	Ilzeskalna pagasts	280	1024	912	451	253	203	3123	**440**
Krāslavas	Šķaunes pagasts	372	1082	696	264	505	209	3128	**441**
Talsu	Abavas pagasts	411	802	896	316	274	434	3133	**442**
Daugavpils	Sventes pagasts	432	972	608	437	285	402	3136	**443**
Gulbenes	Līgo pagasts	373	896	884	324	480	183	3140	**444**
Preiļu	Pelēču pagasts	152	886	974	452	286	390	3140	**445**
Liepājas	Dunikas pagasts	518	894	528	469	550	185	3144	**446**
Alūksnes	Veclaicenes pagasts	120	868	1058	416	434	254	3150	**447**

2.pielikuma 13. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Sausnējas pagasts	450	846	746	426	470	215	3153	**448**
Rēzeknes	Stoļerovas pagasts	509	1002	838	285	236	286	3156	**449**
Ludzas	Nukšas pagasts	377	554	966	396	366	498	3157	**450**
Valmieras	Bērzaines pagasts	439	796	876	368	264	429	3172	**451**
Valmieras	Vecates pagasts	232	934	1102	110	507	288	3173	**452**
Madonas	Ļaudonas pagasts	392	1012	756	370	389	261	3180	**453**
Preiļu	Rušonu pagasts	231	838	818	415	384	497	3183	**454**
Valmieras	Lodes pagasts	485	618	1022	218	468	376	3187	**455**
Jēkabpils	Krustpils pagasts	137	836	946	477	299	500	3195	**456**
Preiļu	Jersikas pagasts	154	1046	758	330	404	510	3202	**457**
Rēzeknes	Lendžu pagasts	435	1042	650	359	242	480	3208	**458**
Krāslavas	Kombuļu pagasts	340	1018	806	334	294	422	3214	**459**
Jēkabpils	Vīpes pagasts	227	880	948	556	303	305	3219	**460**
Preiļu	Galēnu pagasts	220	626	1098	523	208	549	3224	**461**
Cēsu	Kaives pagasts	403	276	1126	489	551	387	3232	**462**
Alūksnes	Kalncempju pagasts	286	924	988	517	392	134	3241	**463**
Madonas	Indrānu pagasts	145	982	496	530	557	534	3244	**464**
Alūksnes	Liepnas pagasts	255	828	644	496	549	474	3246	**465**
Ludzas	Mežvidu pagasts	216	820	854	497	322	550	3259	**466**
Balvu	Vīksnas pagasts	243	932	714	444	437	492	3262	**467**
Balvu	Tilžas pagasts	204	1106	820	566	221	348	3265	**468**
Preiļu	Saunas pagasts	482	542	1014	519	305	403	3265	**469**
Rēzeknes	Sakstagala pagasts	260	1050	1000	374	141	455	3280	**470**
Ludzas	Briģu pagasts	223	654	1038	419	500	459	3293	**471**
Rēzeknes	Nagļu pagasts	537	912	814	289	541	200	3293	**472**
Ludzas	Līdumnieku pagasts	310	512	1066	357	560	489	3294	**473**
Preiļu	Preiļu pagasts	248	946	934	402	235	532	3297	**474**
Valkas	Grundzāles pagasts	565	616	786	494	418	421	3300	**475**
Preiļu	Stabulnieku pagasts	290	776	1064	493	178	507	3308	**476**
Ludzas	Pildas pagasts	179	766	984	450	443	493	3315	**477**
Daugavpils	Līdumnieku pagasts	491	948	1074	134	344	326	3317	**478**
Valkas	Zvārtavas pagasts	328	814	728	481	559	414	3324	**479**
Daugavpils	Dvietes pagasts	396	768	962	458	485	257	3326	**480**
Ludzas	Nirzas pagasts	143	756	1034	512	445	449	3339	**481**
Daugavpils	Ambeļu pagasts	208	834	1036	500	207	559	3344	**482**

2.pielikuma 14. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Limbažu	Braslavas pagasts	484	478	1078	546	300	468	3354	**483**
Krāslavas	Bērziņu pagasts	191	1128	798	387	478	377	3359	**484**
Madonas	Liezēres pagasts	478	710	1062	414	450	249	3363	**485**
Rēzeknes	Dricānu pagasts	406	964	754	439	257	548	3368	**486**
Rēzeknes	Kaunatas pagasts	489	1020	672	411	374	407	3373	**487**
Balvu	Šķilbēnu pagasts	343	940	994	515	189	406	3387	**488**
Dobeles	Lielauces pagasts	557	928	778	216	472	438	3389	**489**
Rēzeknes	Čornajas pagasts	522	1014	920	208	316	415	3395	**490**
Madonas	Mētrienas pagasts	493	1066	816	230	483	329	3417	**491**
Aizkraukles	Sunākstes pagasts	536	998	690	302	526	379	3431	**492**
Krāslavas	Indras pagasts	252	1100	992	529	259	306	3438	**493**
Preiļu	Rudzātu pagasts	370	752	972	467	424	453	3438	**494**
Madonas	Ošupes pagasts	554	1098	770	187	482	356	3447	**495**
Ludzas	Rundēnu pagasts	275	564	1104	526	496	494	3459	**496**
Jēkabpils	Atašienes pagasts	140	890	932	475	556	472	3465	**497**
Balvu	Krišjāņu pagasts	528	1088	856	303	454	240	3469	**498**
Rēzeknes	Sokolu pagasts	323	1130	1060	320	168	475	3476	**499**
Jēkabpils	Mežāres pagasts	436	978	942	198	446	483	3483	**500**
Daugavpils	Salienas pagasts	494	754	868	389	457	535	3497	**501**
Jēkabpils	Kalna pagasts	511	810	852	333	548	443	3497	**502**
Ludzas	Pureņu pagasts	287	878	1012	464	339	533	3513	**503**
Balvu	Balvu pagasts	502	762	930	448	336	541	3519	**504**
Daugavpils	Biķernieku pagasts	239	882	1100	516	239	543	3519	**505**
Jēkabpils	Dunavas pagasts	560	620	890	506	438	518	3532	**506**
Krāslavas	Ķepovas pagasts	375	1118	1128	228	452	252	3553	**507**
Jēkabpils	Leimaņu pagasts	441	984	826	470	456	383	3560	**508**
Preiļu	Upmalas pagasts	409	798	980	553	292	528	3560	**509**
Liepājas	Embūtes pagasts	397	858	900	490	528	389	3562	**510**
Krāslavas	Izvaltas pagasts	321	966	940	559	219	561	3566	**511**
Preiļu	Turku pagasts	153	1104	872	511	407	521	3568	**512**
Jēkabpils	Elkšņu pagasts	527	1064	772	326	534	346	3569	**513**
Jēkabpils	Rites pagasts	459	862	1024	434	417	378	3574	**514**
Krāslavas	Andrupenes pagasts	254	1108	960	538	255	461	3576	**515**
Balvu	Rugāju pagasts	497	908	910	403	525	352	3595	**516**
Preiļu	Rožupes pagasts	59	1062	1020	504	425	530	3600	**517**

2.pielikuma 15. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ludzas	Miglinieku pagasts	81	974	1120	472	403	558	3608	**518**
Preiļu	Vārkavas pagasts	89	1028	1112	482	370	527	3608	**519**
Rēzeknes	Feimaņu pagasts	169	1078	968	479	412	506	3612	**520**
Krāslavas	Kastuļinas pagasts	187	1008	1068	476	340	545	3624	**521**
Preiļu	Aizkalnes pagasts	360	970	958	524	307	513	3632	**522**
Balvu	Bērzkalnes pagasts	467	1124	914	307	504	323	3639	**523**
Aizkraukles	Pilskalnes pagasts	520	962	950	540	487	187	3646	**524**
Krāslavas	Asūnes pagasts	553	1016	990	488	401	199	3647	**525**
Rēzeknes	Rikavas pagasts	306	958	1008	557	267	556	3652	**526**
Krāslavas	Aulejas pagasts	556	956	1056	259	288	544	3659	**527**
Valmieras	Sīļu pagasts	438	922	1088	441	348	425	3662	**528**
Rēzeknes	Gaigalavas pagasts	500	1072	878	384	513	325	3672	**529**
Krāslavas	Andzeļu pagasts	529	852	956	413	427	511	3688	**530**
Ludzas	Goliševas pagasts	277	980	1046	478	492	423	3696	**531**
Preiļu	Silajāņu pagasts	161	1070	1070	492	373	540	3706	**532**
Krāslavas	Šķeltovas pagasts	171	1068	1124	550	244	562	3719	**533**
Alūksnes	Mārkalnes pagasts	538	954	1048	361	552	272	3725	**534**
Balvu	Vectilžas pagasts	444	1102	1072	319	515	274	3726	**535**
Jēkabpils	Rubenes pagasts	386	994	928	522	430	471	3731	**536**
Preiļu	Sutru pagasts	404	1054	1010	502	350	419	3739	**537**
Rēzeknes	Pušas pagasts	285	1058	922	528	416	542	3751	**538**
Aizkraukles	Kurmenes pagasts	562	910	938	498	463	381	3752	**539**
Rēzeknes	Dekšāres pagasts	338	1092	1050	455	364	454	3753	**540**
Rēzeknes	Kantinieku pagasts	463	1116	1122	309	262	509	3781	**541**
Balvu	Medņevas pagasts	547	1036	864	446	341	555	3789	**542**
Rēzeknes	Silmalas pagasts	564	1090	1016	545	135	442	3792	**543**
Ludzas	Pasienes pagasts	379	942	1030	560	465	420	3796	**544**
Jēkabpils	Asares pagasts	443	1004	1096	399	451	412	3805	**545**
Balvu	Bērzpils pagasts	505	884	1042	503	380	512	3826	**546**
Jēkabpils	Dignājas pagasts	503	808	1080	547	421	488	3847	**547**
Balvu	Lazdulejas pagasts	551	1110	1130	137	546	374	3848	**548**
Valmieras	Ramatas pagasts	461	1026	1040	358	558	413	3856	**549**
Balvu	Briežuciema pagasts	412	1056	1054	533	376	426	3857	**550**
Preiļu	Sīļukalna pagasts	334	986	1076	534	428	502	3860	**551**
Krāslavas	Grāveru pagasts	423	1112	1118	445	297	482	3877	**552**

2.pielikuma 16. turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Krāslavas	Robežnieku pagasts	532	1114	1026	453	369	386	3880	**553**
Krāslavas	Svariņu pagasts	542	1132	710	532	520	448	3884	**554**
Krāslavas	Piedrujas pagasts	355	1120	1114	521	276	520	3906	**555**
Balvu	Lazdukalna pagasts	495	1084	1028	373	509	430	3919	**556**
Preiļu	Rožkalnu pagasts	526	774	1110	549	414	557	3930	**557**
Balvu	Baltinavas pagasts	472	1126	936	536	363	499	3932	**558**
Rēzeknes	Mākoņkalna pagasts	454	1022	916	486	535	529	3942	**559**
Balvu	Vecumu pagasts	314	1048	1052	531	473	560	3978	**560**
Balvu	Susāju pagasts	462	1010	982	436	544	564	3998	**561**
Krāslavas	Kalniešu pagasts	383	1096	1116	520	357	531	4003	**562**
Krāslavas	Skaistas pagasts	506	1038	1044	507	426	485	4006	**563**
Madonas	Murmastienes pagasts	534	1086	1018	527	529	424	4118	**564**
Krāslavas	Kaplavas pagasts	417	1094	1090	505	501	525	4132	**565**
Alūksnes	Pededzes pagasts	549	1122	1108	474	503	515	4271	**566**

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

PAGASTI

Pagastu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem

	Pagasts*	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Zemes vidējā kadastrālā vērtība	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
		svars 0,25	**svars 0,25**	**svars 0,15**	**svars 0,1**	**svars 0,1**	**svars 0,15**		
		2000.1.01.	1999. g.	2000.1.01.	2000.1.01.	2000.1.01.	2000.-1995.		
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Jelgavas	Ozolnieku	0,101	0,321	0,079	3,428	0,736	-0,132	4,533	**1**
Rīgas	Stopiņu	0,219	0,682	0,224	1,183	1,360	0,065	3,734	**2**
Rīgas	Mārupes	0,244	0,444	0,175	0,784	0,681	0,213	2,541	**3**
Rīgas	Ādažu	0,232	0,668	0,326	0,300	0,855	-0,054	2,326	**4**
Rīgas	Ķekavas	0,191	0,779	0,080	0,416	0,463	-0,020	1,910	**5**
Rīgas	Carnikavas	0,156	0,596	0,106	0,456	0,493	-0,009	1,798	**6**
Rīgas	Babītes	0,196	0,509	0,206	0,209	0,326	0,104	1,549	**7**
Rīgas	Garkalnes	0,208	0,454	-0,429	0,105	0,663	0,481	1,483	**8**
Balvu	Kupravas	-0,380	-0,027	0,332	1,803	0,043	-0,465	1,305	**9**
Dobeles	Auru	-0,159	0,128	0,119	0,153	0,090	0,839	1,170	**10**
Cēsu	Priekuļu	0,168	0,229	0,237	0,403	0,114	-0,009	1,142	**11**
Saldus	Saldus	0,148	0,207	0,221	0,284	0,157	0,025	1,043	**12**
Ogres	Ogresgala	0,149	0,103	0,074	0,147	0,114	0,346	0,934	**13**
Rīgas	Salas	0,290	0,055	0,359	0,045	0,116	0,053	0,919	**14**
Rīgas	Siguldas	0,154	0,191	0,089	0,233	0,140	0,107	0,914	**15**
Tukuma	Lapmežciema	0,172	0,278	0,019	0,328	-0,005	0,076	0,868	**16**
Rīgas	Olaines	0,115	0,415	0,253	0,053	0,140	-0,120	0,856	**17**
Rīgas	Inčukalna	0,210	0,216	0,018	0,215	0,124	0,069	0,852	**18**
Valmieras	Valmieras	0,135	0,260	0,224	0,170	0,074	-0,023	0,841	**19**
Rīgas	Daugmales	0,261	0,093	0,112	0,028	0,091	0,254	0,840	**20**
Rīgas	Ropažu	0,150	0,065	0,196	0,058	0,027	0,333	0,830	**21**
Rīgas	Mālpils	0,236	0,225	0,203	0,071	0,054	0,021	0,810	**22**
Bauskas	Iecavas	0,117	0,268	0,105	0,167	0,050	0,067	0,774	**23**
Tukuma	Engures	0,213	0,346	0,051	0,085	-0,003	0,078	0,769	**24**
Bauskas	Īslīces	0,112	0,076	0,170	0,268	0,136	-0,026	0,736	**25**
Madonas	Kalsnavas	0,069	0,553	-0,044	0,037	-0,025	0,144	0,734	**26**

3.pielikjuma 1.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Cēsu	Liepas	-0,057	0,213	0,026	0,318	0,073	0,159	0,732	**27**
Talsu	Laidzes	0,139	0,087	0,103	0,107	0,050	0,239	0,724	**28**
Daugavpils	Šēderes	-0,356	1,102	-0,141	0,026	0,000	0,080	0,711	**29**
Rīgas	Krimuldas	0,143	0,106	0,161	0,122	0,074	0,081	0,689	**30**
Aizkraukles	Skrīveru	0,085	0,200	-0,082	0,260	0,131	0,079	0,673	**31**
Kuldīgas	Kurmāles	0,195	0,027	0,173	0,087	0,023	0,155	0,660	**32**
Talsu	Virbu	-0,047	0,507	0,014	0,129	0,031	0,015	0,649	**33**
Cēsu	Nītaures	0,322	-0,058	0,154	-0,050	-0,021	0,291	0,638	**34**
Daugavpils	Naujenes	-0,070	0,108	0,171	0,350	0,095	-0,022	0,634	**35**
Ventspils	Tārgales	0,047	0,599	0,052	-0,069	0,005	-0,004	0,630	**36**
Rīgas	Sējas	0,229	0,141	0,095	-0,013	0,023	0,147	0,622	**37**
Ventspils	Vārves	0,030	0,398	0,176	0,030	0,035	-0,065	0,604	**38**
Bauskas	Gailīšu	-0,008	0,206	0,231	0,227	0,158	-0,241	0,574	**39**
Ogres	Suntažu	0,279	-0,008	0,119	0,018	0,042	0,103	0,553	**40**
Ogres	Jumpravas	0,200	0,137	0,179	0,126	-0,014	-0,080	0,548	**41**
Talsu	Rojas	0,011	0,473	-0,009	0,108	-0,017	-0,033	0,533	**42**
Valkas	Launkalnes	0,164	0,332	0,018	-0,059	-0,026	0,094	0,523	**43**
Tukuma	Tumes	0,187	0,094	0,094	0,041	0,111	-0,007	0,520	**44**
Kuldīgas	Rumbas	0,182	0,166	0,052	-0,042	-0,025	0,173	0,507	**45**
Saldus	Lutriņu	0,231	-0,026	0,015	0,044	0,037	0,188	0,488	**46**
Dobeles	Naudītes	0,133	-0,111	0,196	0,000	0,018	0,251	0,487	**47**
Madonas	Ērgļu	0,151	0,186	0,024	0,112	-0,017	0,030	0,486	**48**
Saldus	Novadnieku	0,176	0,164	0,106	0,063	0,038	-0,062	0,484	**49**
Kuldīgas	Pelču	0,129	0,045	0,004	0,055	0,033	0,208	0,473	**50**
Talsu	Kolkas	-0,352	0,744	0,058	-0,013	-0,105	0,125	0,458	**51**
Bauskas	Vecumnieku	0,150	0,191	0,148	0,042	-0,013	-0,061	0,456	**52**
Cēsu	Taurenes	0,133	0,016	0,089	-0,012	-0,030	0,259	0,455	**53**
Bauskas	Rundāles	0,068	-0,020	0,113	0,139	0,128	0,025	0,453	**54**
Bauskas	Ceraukstes	0,065	0,014	0,065	0,139	0,114	0,053	0,449	**55**
Tukuma	Slampes	0,176	0,059	0,100	0,016	0,068	0,017	0,437	**56**
Dobeles	Bērzes	0,002	0,106	0,039	0,130	0,161	-0,004	0,434	**57**
Bauskas	Codes	0,036	-0,004	0,080	0,170	0,148	0,001	0,431	**58**
Dobeles	Tērvetes	0,147	-0,009	-0,105	0,147	0,120	0,118	0,418	**59**
Jelgavas	Platones	0,125	0,095	0,067	0,069	0,157	-0,122	0,391	**60**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Cēsu	Drabešu	0,083	0,046	-0,020	0,098	0,064	0,118	0,390	**61**
Daugavpils	Kalkūnes	-0,015	0,020	0,024	0,277	0,108	-0,026	0,389	**62**
Aizkraukles	Kokneses	0,030	0,232	-0,067	0,136	0,033	0,019	0,382	**63**
Rīgas	Allažu	0,123	-0,047	0,108	0,003	0,021	0,167	0,375	**64**
Jelgavas	Svētes	-0,060	-0,040	0,044	0,135	0,183	0,109	0,370	**65**
Valkas	Smiltenes	0,175	-0,008	0,199	0,081	0,043	-0,122	0,369	**66**
Valkas	Brantu	0,132	0,015	0,043	-0,034	-0,007	0,213	0,362	**67**
Jelgavas	Cenu	-0,004	0,040	0,161	0,192	0,114	-0,142	0,361	**68**
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	0,117	-0,033	0,074	0,126	0,174	-0,100	0,357	**69**
Talsu	Ģibuļu	0,092	-0,006	0,006	0,236	-0,030	0,045	0,343	**70**
Tukuma	Smārdes	0,208	0,163	-0,098	0,004	0,005	0,062	0,343	**71**
Gulbenes	Jaungulbenes	0,126	-0,029	0,000	0,067	-0,004	0,181	0,340	**72**
Liepājas	Grobiņas	0,040	0,044	0,014	0,091	0,040	0,090	0,319	**73**
Ogres	Madlienas	0,270	-0,042	-0,136	0,010	-0,017	0,226	0,312	**74**
Ogres	Ķeipenes	0,233	-0,098	0,029	0,029	0,001	0,112	0,308	**75**
Rēzeknes	Vērēmu	-0,199	-0,022	-0,053	0,133	0,124	0,324	0,306	**76**
Limbažu	Limbažu	0,141	-0,078	0,207	-0,011	0,010	0,035	0,304	**77**
Jelgavas	Elejas	-0,191	0,118	0,076	0,231	0,169	-0,100	0,303	**78**
Ventspils	Zlēku	0,041	0,186	0,033	-0,067	-0,051	0,160	0,303	**79**
Ogres	Birzgales	0,289	-0,007	0,010	-0,051	-0,022	0,084	0,303	**80**
Jēkabpils	Salas	0,077	-0,004	0,147	0,061	0,000	0,021	0,302	**81**
Ventspils	Puzes	0,041	0,232	0,137	-0,062	-0,079	0,030	0,301	**82**
Cēsu	Veselavas	0,230	-0,134	0,106	0,010	0,014	0,074	0,300	**83**
Ogres	Rembates	0,216	-0,067	-0,111	0,037	0,067	0,140	0,282	**84**
Cēsu	Raunas	0,210	-0,095	0,014	0,103	0,025	0,023	0,280	**85**
Ogres	Lēdmanes	0,245	-0,162	0,053	0,072	0,038	0,032	0,278	**86**
Daugavpils	Višķu	-0,021	-0,075	0,106	0,140	-0,003	0,128	0,275	**87**
Aizkraukles	Aizkraukles	0,045	0,090	0,060	0,020	0,021	0,038	0,274	**88**
Cēsu	Līgatnes	0,167	-0,106	0,052	0,064	0,034	0,059	0,269	**89**
Cēsu	Jaunpiebalgas	0,213	0,057	-0,077	0,015	-0,042	0,101	0,266	**90**
Ventspils	Popes	0,138	0,138	0,041	-0,054	-0,051	0,054	0,265	**91**
Ventspils	Ugāles	-0,025	0,107	0,083	-0,031	-0,034	0,162	0,263	**92**
Tukuma	Sēmes	0,227	-0,105	0,006	-0,029	0,021	0,131	0,252	**93**
Limbažu	Skultes	0,213	-0,025	-0,113	0,021	0,067	0,081	0,243	**94**

3.pielikjuma 3.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Lazdonas	-0,347	0,165	0,121	0,236	0,094	-0,030	0,240	**95**
Ogres	Krapes	0,240	-0,140	0,066	0,006	0,001	0,062	0,236	**96**
Valmieras	Kocēnu	0,023	0,002	0,076	0,042	0,051	0,041	0,235	**97**
Kuldīgas	Īvandes	0,155	-0,120	0,064	-0,049	-0,005	0,189	0,233	**98**
Bauskas	Mežotnes	-0,034	-0,005	0,086	0,137	0,137	-0,088	0,232	**99**
Liepājas	Nīcas	0,072	-0,022	0,053	0,006	-0,018	0,141	0,231	**100**
Talsu	Mērsraga	-0,058	0,629	-0,419	0,062	0,018	-0,002	0,229	**101**
Tukuma	Irlavas	0,210	0,013	0,022	0,025	0,043	-0,085	0,228	**102**
Talsu	Īves	-0,090	0,486	-0,088	-0,099	-0,013	0,025	0,221	**103**
Madonas	Bērzaunes	0,084	-0,047	0,110	0,036	-0,012	0,048	0,220	**104**
Saldus	Pampāļu	0,158	0,241	-0,021	-0,039	-0,004	-0,116	0,219	**105**
Liepājas	Medzes	0,203	-0,123	0,040	0,016	0,033	0,049	0,218	**106**
Ventspils	Ziru	0,065	0,301	0,124	-0,080	-0,029	-0,167	0,215	**107**
Kuldīgas	Vārmes	0,214	-0,099	0,039	-0,039	-0,013	0,108	0,210	**108**
Madonas	Sarkaņu	0,029	-0,072	0,074	-0,018	0,004	0,186	0,203	**109**
Gulbenes	Rankas	0,233	-0,080	0,126	-0,020	-0,050	-0,010	0,200	**110**
Limbažu	Brīvzemnieku	0,084	-0,093	0,087	0,015	-0,029	0,128	0,192	**111**
Jelgavas	Sesavas	0,084	-0,036	0,021	0,074	0,150	-0,107	0,186	**112**
Ogres	Lauberes	0,339	-0,267	-0,044	-0,015	-0,005	0,176	0,183	**113**
Saldus	Ezeres	0,259	-0,143	0,133	0,029	0,033	-0,129	0,181	**114**
Cēsu	Vecpiebalgas	0,179	-0,123	-0,084	0,045	-0,060	0,225	0,180	**115**
Kuldīgas	Ēdoles	0,200	-0,122	0,090	-0,045	-0,038	0,094	0,179	**116**
Liepājas	Gaviezes	0,103	-0,145	-0,005	-0,038	0,003	0,255	0,173	**117**
Talsu	Vandzenes	0,171	-0,023	-0,017	0,016	0,001	0,021	0,170	**118**
Jelgavas	Glūdas	-0,057	-0,033	0,147	0,126	0,204	-0,223	0,163	**119**
Valmieras	Kauguru	0,081	-0,110	-0,006	0,045	0,065	0,087	0,161	**120**
Gulbenes	Stradu	-0,022	0,253	0,095	0,005	0,018	-0,193	0,157	**121**
Tukuma	Jaunpils	0,221	-0,006	-0,018	0,050	0,031	-0,123	0,156	**122**
Talsu	Lībagu	0,013	0,000	0,088	0,024	0,035	-0,009	0,151	**123**
Aizkraukles	Sērenes	0,184	-0,085	0,146	-0,048	-0,005	-0,043	0,149	**124**
Jelgavas	Valgundes	0,103	0,038	0,078	-0,028	0,025	-0,070	0,146	**125**
Cēsu	Straupes	0,209	-0,103	-0,015	-0,015	0,005	0,064	0,145	**126**
Dobeles	Krimūnu	-0,166	0,181	-0,030	0,064	0,174	-0,082	0,142	**127**
Valmieras	Vaidavas	0,146	-0,079	-0,005	0,038	0,025	0,015	0,140	**128**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Limbažu	Katvaru	0,160	-0,035	0,007	-0,002	0,014	-0,006	0,137	**129**
Limbažu	Liepupes	0,041	0,031	-0,027	0,039	0,038	0,008	0,130	**130**
Ogres	Mazozolu	0,189	-0,060	-0,022	-0,040	-0,024	0,083	0,126	**131**
Cēsu	Mores	0,352	-0,120	-0,177	-0,039	0,004	0,106	0,126	**132**
Alūksnes	Alsviķu	0,109	-0,055	0,097	-0,037	-0,037	0,046	0,121	**133**
Tukuma	Džūkstes	0,249	-0,052	0,088	-0,026	0,013	-0,154	0,118	**134**
Kuldīgas	Padures	0,183	-0,133	-0,133	-0,021	0,017	0,199	0,112	**135**
Cēsu	Dzērbenes	0,088	-0,076	0,004	-0,026	-0,020	0,138	0,109	**136**
Bauskas	Svitenes	0,154	-0,127	0,078	0,064	0,122	-0,183	0,108	**137**
Valkas	Trikātas	0,201	0,136	-0,114	-0,012	0,000	-0,105	0,106	**138**
Cēsu	Amatas	0,194	-0,066	-0,009	-0,039	0,013	0,009	0,102	**139**
Saldus	Blīdenes	0,242	-0,163	0,092	-0,045	0,012	-0,035	0,101	**140**
Liepājas	Tadaiķu	0,046	-0,114	0,113	0,029	0,069	-0,043	0,100	**141**
Tukuma	Pūres	0,154	-0,091	0,028	0,047	0,039	-0,083	0,094	**142**
Valkas	Variņu	0,207	-0,099	-0,038	-0,016	-0,039	0,079	0,094	**143**
Balvu	Žīguru	-0,007	0,331	-0,022	-0,030	-0,056	-0,123	0,092	**144**
Rēzeknes	Griškānu	-0,356	-0,116	0,079	0,116	0,142	0,226	0,091	**145**
Bauskas	Viesturu	0,167	-0,288	0,120	0,041	0,145	-0,095	0,090	**146**
Dobeles	Bukaišu	0,173	-0,210	0,044	0,026	0,089	-0,033	0,089	**147**
Talsu	Dundagas	0,150	0,071	-0,001	-0,048	-0,056	-0,027	0,089	**148**
Bauskas	Stelpes	0,208	-0,163	0,000	0,031	0,013	-0,001	0,087	**149**
Dobeles	Augstkalnes	0,041	-0,076	0,007	0,078	0,125	-0,088	0,087	**150**
Cēsu	Vaives	0,191	-0,213	-0,041	-0,015	0,025	0,138	0,086	**151**
Dobeles	Penkules	0,107	0,017	0,001	0,030	0,108	-0,186	0,078	**152**
Ventspils	Ances	0,061	0,253	0,025	-0,099	-0,100	-0,063	0,077	**153**
Valmieras	Vilpulkas	0,142	-0,125	-0,001	-0,036	-0,029	0,124	0,075	**154**
Tukuma	Lestenes	0,091	-0,042	0,054	-0,024	0,029	-0,032	0,075	**155**
Ventspils	Jūrkalnes	0,023	0,219	0,004	-0,080	-0,069	-0,025	0,072	**156**
Saldus	Zvārdes	0,246	-0,205	0,049	-0,099	-0,042	0,118	0,067	**157**
Saldus	Nīgrandes	0,124	-0,125	0,209	0,084	0,006	-0,234	0,065	**158**
Jelgavas	Sidrabenes	0,157	-0,127	0,061	-0,005	0,031	-0,054	0,064	**159**
Cēsu	Raiskuma	0,187	0,014	-0,216	-0,015	0,006	0,085	0,061	**160**
Talsu	Balgales	0,185	-0,124	-0,068	0,020	0,018	0,029	0,060	**161**
Jelgavas	Vircavas	0,012	-0,140	0,037	0,052	0,175	-0,078	0,057	**162**

3.pielikjuma 5.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Dobeles	Jaunbērzes	-0,048	0,055	0,013	-0,015	0,069	-0,020	0,053	**163**
Valkas	Ēveles	0,031	-0,154	-0,079	-0,041	-0,024	0,316	0,050	**164**
Bauskas	Skaistkalnes	0,249	-0,103	-0,048	0,022	-0,017	-0,054	0,049	**165**
Daugavpils	Laucesas	-0,247	-0,175	0,051	0,147	0,124	0,143	0,043	**166**
Madonas	Praulienas	-0,055	-0,016	0,018	-0,023	-0,005	0,114	0,033	**167**
Kuldīgas	Rudbāržu	0,080	-0,135	0,028	0,001	0,004	0,051	0,030	**168**
Saldus	Jaunauces	0,283	-0,023	0,035	-0,051	0,004	-0,218	0,029	**169**
Saldus	Šķēdes	0,149	-0,273	-0,026	-0,025	0,023	0,179	0,027	**170**
Saldus	Gaiķu	0,267	-0,233	0,074	-0,031	0,027	-0,078	0,027	**171**
Jelgavas	Zaļenieku	0,007	0,005	-0,018	0,020	0,123	-0,111	0,026	**172**
Saldus	Zirņu	0,242	-0,126	0,025	-0,030	0,030	-0,115	0,026	**173**
Kuldīgas	Snēpeles	0,207	-0,203	-0,030	-0,009	0,008	0,053	0,025	**174**
Aizkraukles	Mazzalves	0,140	0,012	-0,019	-0,056	-0,056	0,000	0,021	**175**
Tukuma	Degoles	0,156	-0,152	-0,012	-0,002	0,061	-0,051	-0,001	**176**
Dobeles	Bēnes	-0,142	0,055	-0,051	0,119	0,059	-0,044	-0,004	**177**
Limbažu	Vidrižu	0,162	-0,098	-0,064	0,029	0,030	-0,065	-0,006	**178**
Bauskas	Vecsaules	0,132	-0,188	0,065	0,024	-0,011	-0,030	-0,008	**179**
Liepājas	Gramzdas	0,076	-0,137	0,151	-0,013	-0,009	-0,077	-0,009	**180**
Saldus	Zaņas	0,238	-0,218	-0,034	-0,018	0,010	0,010	-0,011	**181**
Cēsu	Stalbes	0,233	-0,112	-0,182	-0,030	-0,034	0,106	-0,019	**182**
Cēsu	Skujenes	0,223	-0,201	-0,079	-0,056	-0,034	0,124	-0,023	**183**
Kuldīgas	Rendas	0,157	-0,048	-0,056	-0,069	-0,062	0,051	-0,027	**184**
Jēkabpils	Gārsenes	-0,038	-0,194	0,219	0,061	-0,025	-0,056	-0,032	**185**
Aizkraukles	Bebru	0,099	-0,067	0,136	-0,001	-0,029	-0,173	-0,034	**186**
Talsu	Ķūļciema	0,128	-0,074	-0,104	-0,040	-0,051	0,103	-0,039	**187**
Valmieras	Jeru	0,087	-0,208	0,064	-0,005	-0,024	0,034	-0,051	**188**
Kuldīgas	Alsungas	0,255	-0,055	-0,146	-0,009	-0,048	-0,047	-0,051	**189**
Valkas	Kārķu	0,165	-0,131	-0,066	-0,045	-0,047	0,072	-0,052	**190**
Liepājas	Kazdangas	0,016	-0,121	-0,005	0,025	0,037	-0,012	-0,060	**191**
Talsu	Lubes	-0,036	-0,093	0,036	-0,044	-0,017	0,092	-0,062	**192**
Alūksnes	Trapenes	0,155	-0,139	0,033	-0,043	-0,043	-0,025	-0,062	**193**
Liepājas	Dunalkas	0,123	-0,151	-0,068	-0,007	0,026	0,011	-0,066	**194**
Valkas	Bilskas	0,104	-0,105	-0,082	-0,016	-0,034	0,066	-0,067	**195**
Alūksnes	Jaunannas	0,051	-0,101	-0,023	-0,052	-0,041	0,095	-0,069	**196**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Jelgavas	Lielplatones	-0,019	0,125	-0,091	0,057	0,163	-0,305	-0,071	**197**
Saldus	Jaunlutriņu	0,239	-0,208	0,022	-0,030	0,022	-0,118	-0,073	**198**
Ventspils	Usmas	-0,075	0,173	0,014	-0,091	-0,075	-0,019	-0,073	**199**
Liepājas	Vecpils	0,081	-0,195	0,075	-0,042	-0,005	0,014	-0,074	**200**
Madonas	Vestienas	0,038	-0,146	-0,041	-0,047	-0,030	0,151	-0,075	**201**
Talsu	Valdgales	0,100	-0,189	0,029	-0,047	-0,029	0,060	-0,076	**202**
Talsu	Abavas	0,105	-0,174	0,007	-0,005	0,000	-0,010	-0,076	**203**
Gulbenes	Lizuma	0,110	-0,037	-0,173	0,043	-0,029	0,008	-0,078	**204**
Liepājas	Kalvenes	0,105	-0,025	-0,154	-0,044	-0,017	0,054	-0,081	**205**
Aizkraukles	Staburaga	-0,014	-0,050	0,068	-0,026	-0,018	-0,042	-0,082	**206**
Limbažu	Lēdurgas	0,106	-0,148	-0,069	-0,021	-0,018	0,066	-0,084	**207**
Alūksnes	Gaujienas	0,170	-0,123	-0,004	-0,030	-0,058	-0,041	-0,085	**208**
Saldus	Rubas	0,224	-0,161	-0,238	0,012	0,000	0,077	-0,086	**209**
Valkas	Palsmanes	0,073	-0,008	0,046	-0,003	-0,051	-0,148	-0,090	**210**
Cēsu	Drustu	0,200	-0,170	-0,160	-0,040	-0,060	0,139	-0,091	**211**
Jelgavas	Līvbērzes	-0,071	-0,042	0,004	0,019	0,078	-0,080	-0,092	**212**
Madonas	Mārcienas	-0,109	-0,178	0,081	0,028	0,006	0,077	-0,094	**213**
Liepājas	Cīravas	0,116	-0,159	0,042	0,000	-0,007	-0,088	-0,095	**214**
Dobeles	Zebrenes	0,015	-0,035	0,104	-0,051	-0,012	-0,118	-0,098	**215**
Liepājas	Bunkas	-0,017	-0,224	0,144	-0,009	0,012	-0,005	-0,099	**216**
Alūksnes	Ilzenes	0,040	-0,102	-0,100	-0,040	-0,050	0,152	-0,100	**217**
Gulbenes	Litenes	0,128	-0,158	0,035	-0,014	-0,051	-0,043	-0,104	**218**
Valmieras	Rencēnu	0,097	-0,178	0,045	-0,009	0,012	-0,072	-0,105	**219**
Jēkabpils	Ābeļu	-0,128	-0,087	0,002	-0,041	0,013	0,130	-0,111	**220**
Bauskas	Brunavas	0,146	-0,233	-0,003	0,045	0,021	-0,088	-0,113	**221**
Ogres	Meņģeles	0,243	-0,281	0,068	-0,028	-0,029	-0,087	-0,114	**222**
Ventspils	Užavas	0,047	0,296	-0,011	-0,071	-0,041	-0,335	-0,114	**223**
Daugavpils	Tabores	-0,046	-0,250	0,019	0,028	0,059	0,073	-0,117	**224**
Rēzeknes	Bērzgales	-0,069	-0,122	-0,024	0,022	0,000	0,074	-0,119	**225**
Bauskas	Bārbeles	0,211	-0,148	-0,104	-0,017	-0,009	-0,051	-0,120	**226**
Liepājas	Vērgales	0,137	-0,127	0,017	-0,031	-0,017	-0,101	-0,122	**227**
Valkas	Valkas	-0,008	-0,100	-0,013	-0,062	-0,026	0,086	-0,123	**228**
Madonas	Dzelzavas	-0,067	-0,003	0,011	0,004	-0,009	-0,062	-0,127	**229**
Saldus	Remtes	0,187	-0,152	-0,149	-0,059	-0,004	0,050	-0,128	**230**

3.pielikjuma 7.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Kuldīgas	Nīkrāces	0,090	-0,222	0,060	-0,055	-0,025	0,020	-0,132	**231**
Liepājas	Bārtas	0,146	-0,128	-0,212	-0,045	0,010	0,096	-0,133	**232**
Tukuma	Viesatu	0,203	-0,237	0,089	-0,031	0,014	-0,173	-0,135	**233**
Valmieras	Brenguļu	-0,024	0,005	0,006	-0,026	0,029	-0,129	-0,138	**234**
Tukuma	Vānes	0,198	-0,146	-0,034	-0,041	-0,024	-0,096	-0,143	**235**
Aizkraukles	Valles	0,171	-0,105	-0,006	-0,049	-0,075	-0,083	-0,147	**236**
Valkas	Blomes	0,022	-0,142	0,010	0,026	-0,007	-0,061	-0,152	**237**
Daugavpils	Nīcgales	-0,103	-0,040	0,080	-0,005	0,005	-0,092	-0,155	**238**
Gulbenes	Lejasciema	0,102	-0,020	-0,182	-0,057	-0,068	0,066	-0,159	**239**
Cēsu	Inešu	0,206	-0,229	-0,130	-0,024	-0,060	0,074	-0,163	**240**
Gulbenes	Daukstu	0,087	-0,145	-0,085	-0,034	-0,009	0,022	-0,165	**241**
Aizkraukles	Aiviekstes	0,084	-0,028	-0,136	-0,055	-0,020	-0,017	-0,171	**242**
Alūksnes	Ziemera	0,095	-0,162	-0,081	-0,034	-0,045	0,056	-0,171	**243**
Preiļu	Aglonas	0,098	-0,218	-0,059	0,070	-0,073	0,009	-0,173	**244**
Dobeles	Lielauces	-0,151	-0,105	0,029	-0,044	-0,031	0,127	-0,175	**245**
Limbažu	Umurgas	0,173	-0,166	-0,135	-0,047	-0,013	0,010	-0,177	**246**
Madonas	Aronas	-0,183	-0,136	0,120	-0,009	-0,021	0,048	-0,181	**247**
Kuldīgas	Laidu	0,132	-0,211	-0,069	0,002	0,001	-0,046	-0,191	**248**
Tukuma	Jaunsātu	0,118	-0,190	0,009	0,008	0,035	-0,174	-0,194	**249**
Alūksnes	Virešu	0,237	-0,128	-0,166	-0,065	-0,050	-0,024	-0,195	**250**
Liepājas	Aizputes	-0,085	-0,133	-0,001	0,008	0,008	0,007	-0,197	**251**
Aizkraukles	Klintaines	0,150	-0,183	-0,062	-0,025	0,008	-0,085	-0,197	**252**
Jēkabpils	Krustpils	-0,117	-0,201	-0,097	-0,004	0,039	0,181	-0,199	**253**
Aizkraukles	Vietalvas	-0,006	-0,141	0,100	-0,034	-0,008	-0,114	-0,202	**254**
Valmieras	Naukšēnu	0,054	0,056	-0,062	-0,034	-0,042	-0,175	-0,203	**255**
Ogres	Taurupes	0,256	-0,219	-0,144	-0,029	-0,024	-0,044	-0,203	**256**
Valmieras	Burtnieku	0,054	-0,147	-0,091	-0,026	0,017	-0,015	-0,208	**257**
Alūksnes	Jaunlaicenes	0,083	-0,127	-0,160	-0,024	-0,042	0,059	-0,211	**258**
Liepājas	Kalētu	-0,027	-0,232	-0,151	-0,001	-0,030	0,229	-0,212	**259**
Jēkabpils	Mežāres	0,059	-0,273	0,011	-0,038	-0,021	0,049	-0,212	**260**
Gulbenes	Stāmerienas	0,049	-0,102	-0,137	-0,018	-0,017	0,011	-0,214	**261**
Rēzeknes	Ozolaines	-0,571	-0,110	0,093	0,089	0,112	0,171	-0,215	**262**
Liepājas	Lažas	0,092	-0,164	-0,055	-0,066	-0,009	-0,016	-0,219	**263**
Cēsu	Zosēnu	0,044	-0,178	-0,006	-0,031	-0,064	0,015	-0,220	**264**

3.pielikjuma 8.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valmieras	Matīšu	0,022	-0,210	-0,085	0,012	0,013	0,027	-0,222	**265**
Dobeles	Annenieku	0,098	-0,114	-0,156	0,021	0,046	-0,120	-0,226	**266**
Kuldīgas	Turlavas	0,164	-0,250	-0,019	-0,031	0,000	-0,097	-0,232	**267**
Jēkabpils	Kalna	0,166	-0,229	-0,054	-0,074	-0,021	-0,021	-0,233	**268**
Liepājas	Otaŋķu	0,124	-0,150	-0,078	-0,032	-0,025	-0,078	-0,238	**269**
Ludzas	Ciblas	-0,039	-0,141	0,005	0,028	-0,037	-0,056	-0,242	**270**
Alūksnes	Jaunalūksnes	0,071	-0,154	-0,099	-0,041	-0,035	0,016	-0,242	**271**
Valmieras	Bērzaines	0,024	-0,249	-0,023	0,001	0,023	-0,019	-0,243	**272**
Gulbenes	Druvienas	0,086	-0,166	-0,240	-0,023	-0,041	0,140	-0,243	**273**
Talsu	Strazdes	0,192	-0,117	-0,193	-0,004	0,037	-0,158	-0,243	**274**
Valkas	Jērcēnu	0,099	-0,085	-0,230	-0,030	-0,007	0,007	-0,244	**275**
Limbažu	Braslavas	0,138	-0,372	-0,325	-0,011	-0,007	0,331	-0,245	**276**
Jelgavas	Vilces	0,048	-0,250	0,093	0,031	0,094	-0,262	-0,245	**277**
Madonas	Jumurdas	0,167	-0,098	-0,227	-0,085	-0,052	0,046	-0,249	**278**
Jēkabpils	Kūku	-0,011	-0,162	-0,315	0,067	0,038	0,131	-0,252	**279**
Gulbenes	Tirzas	0,071	-0,212	0,006	-0,031	-0,030	-0,058	-0,254	**280**
Kuldīgas	Raŋķu	-0,036	-0,245	-0,038	0,006	0,047	0,007	-0,259	**281**
Valkas	Vijciema	0,017	-0,075	-0,326	-0,056	-0,021	0,202	-0,260	**282**
Aizkraukles	Daudzeses	-0,081	0,032	-0,060	-0,064	-0,050	-0,040	-0,261	**283**
Dobeles	Vītiņu	-0,064	-0,195	-0,011	-0,019	0,027	-0,008	-0,270	**284**
Talsu	Laucienes	0,196	-0,131	-0,202	-0,011	0,010	-0,134	-0,272	**285**
Valmieras	Dikļu	0,040	-0,105	-0,177	-0,035	-0,025	0,025	-0,276	**286**
Aizkraukles	Zalves	0,062	-0,066	-0,039	-0,073	-0,051	-0,119	-0,286	**287**
Balvu	Balvu	-0,129	-0,167	-0,078	-0,021	0,000	0,108	-0,288	**288**
Alūksnes	Mārkalnes	0,012	-0,252	0,009	-0,077	-0,069	0,086	-0,290	**289**
Daugavpils	Dubnas	-0,121	-0,259	-0,043	0,043	0,004	0,082	-0,295	**290**
Valkas	Plāņu	-0,075	0,013	0,085	-0,080	-0,037	-0,203	-0,296	**291**
Dobeles	Bikstu	-0,130	-0,154	-0,025	0,002	0,047	-0,041	-0,301	**292**
Limbažu	Viļķenes	0,120	-0,102	-0,245	-0,046	-0,007	-0,025	-0,304	**293**
Saldus	Kursīšu	0,165	-0,224	-0,044	-0,057	-0,007	-0,144	-0,311	**294**
Bauskas	Dāviņu	0,038	-0,245	-0,059	0,004	0,013	-0,067	-0,316	**295**
Daugavpils	Medumu	-0,005	-0,175	-0,146	-0,008	-0,004	0,019	-0,319	**296**
Jēkabpils	Zasas	0,114	-0,103	-0,163	-0,018	-0,043	-0,107	-0,320	**297**
Daugavpils	Eglaines	-0,168	-0,065	-0,072	0,038	-0,042	-0,015	-0,323	**298**

3.pielikjuma 9.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Barkavas	-0,265	-0,057	0,142	-0,026	-0,029	-0,088	-0,323	**299**
Saldus	Vadakstes	0,219	-0,258	0,001	-0,020	0,025	-0,296	-0,329	**300**
Cēsu	Mārsnēnu	0,164	-0,207	-0,272	0,013	0,013	-0,041	-0,330	**301**
Rēzeknes	Ozolmuižas	-0,575	-0,186	-0,026	0,085	0,204	0,164	-0,334	**302**
Daugavpils	Kalupes	0,050	-0,165	-0,127	0,033	-0,028	-0,099	-0,337	**303**
Gulbenes	Beļavas	-0,075	-0,073	-0,169	0,006	-0,004	-0,031	-0,347	**304**
Rēzeknes	Maltas	-0,569	-0,005	0,035	0,266	0,006	-0,085	-0,352	**305**
Aizkraukles	Seces	0,021	-0,181	-0,026	-0,051	-0,020	-0,098	-0,355	**306**
Liepājas	Priekules	-0,053	-0,151	-0,074	-0,062	0,012	-0,034	-0,361	**307**
Jēkabpils	Sēlpils	-0,054	-0,167	-0,100	-0,022	-0,029	0,005	-0,367	**308**
Aizkraukles	Kurmenes	-0,077	-0,170	0,129	-0,045	-0,060	-0,146	-0,370	**309**
Jēkabpils	Vīpes	0,071	-0,279	-0,226	-0,010	-0,020	0,091	-0,373	**310**
Rēzeknes	Stoļerovas	-0,221	-0,182	-0,091	0,011	-0,007	0,117	-0,373	**311**
Kuldīgas	Kabiles	0,064	-0,228	-0,098	-0,063	-0,035	-0,017	-0,376	**312**
Daugavpils	Sventes	-0,145	-0,184	-0,129	-0,005	0,022	0,065	-0,376	**313**
Daugavpils	Vaboles	-0,041	-0,136	-0,237	0,020	0,010	0,006	-0,377	**314**
Daugavpils	Līksnas	-0,184	-0,025	-0,107	-0,022	0,018	-0,058	-0,378	**315**
Alūksnes	Annas	-0,013	-0,179	-0,103	-0,006	-0,022	-0,063	-0,387	**316**
Tukuma	Zentenes	0,254	-0,033	-0,407	-0,059	-0,041	-0,105	-0,390	**317**
Daugavpils	Vecsalienas	-0,156	-0,201	-0,103	-0,015	-0,007	0,085	-0,397	**318**
Aizkraukles	Neretas	-0,128	-0,045	-0,087	0,046	-0,041	-0,144	-0,398	**319**
Daugavpils	Bebrenes	0,048	-0,078	-0,025	0,017	-0,052	-0,321	-0,412	**320**
Ludzas	Isnaudas	-0,298	-0,174	0,004	-0,014	-0,021	0,090	-0,413	**321**
Ludzas	Istras	0,102	-0,216	-0,130	-0,055	-0,090	-0,030	-0,419	**322**
Krāslavas	Dagdas	-0,367	-0,105	-0,047	0,035	-0,020	0,085	-0,419	**323**
Gulbenes	Galgauskas	-0,144	-0,162	-0,126	-0,032	-0,012	0,056	-0,420	**324**
Alūksnes	Zeltiņu	0,217	-0,134	-0,220	-0,053	-0,065	-0,166	-0,422	**325**
Ludzas	Zvirgzdenes	-0,133	-0,146	0,150	-0,018	-0,029	-0,249	-0,426	**326**
Liepājas	Rucavas	-0,034	-0,171	-0,108	-0,052	-0,096	0,032	-0,428	**327**
Preiļu	Riebiņu	-0,325	-0,222	-0,126	0,026	0,016	0,201	-0,430	**328**
Rēzeknes	Stružānu	-0,413	0,110	-0,131	0,150	-0,076	-0,074	-0,434	**329**
Jēkabpils	Variešu	-0,046	-0,147	-0,201	-0,023	-0,022	0,005	-0,435	**330**
Alūksnes	Mālupes	0,101	-0,168	-0,273	-0,055	-0,050	0,011	-0,435	**331**
Daugavpils	Maļinovas	-0,284	-0,239	-0,180	0,053	0,039	0,171	-0,441	**332**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Mētrienas	-0,303	-0,112	0,059	-0,047	-0,043	0,002	-0,445	**333**
Alūksnes	Malienas	0,084	-0,262	-0,147	-0,025	-0,021	-0,077	-0,448	**334**
Dobeles	Īles	-0,141	0,062	-0,263	-0,032	-0,004	-0,072	-0,449	**335**
Aizkraukles	Iršu	-0,246	-0,117	-0,093	-0,030	-0,029	0,052	-0,463	**336**
Liepājas	Sakas	0,175	-0,176	-0,115	-0,094	-0,084	-0,178	-0,471	**337**
Madonas	Sausnējas	-0,190	-0,195	-0,093	-0,048	-0,025	0,080	-0,471	**338**
Daugavpils	Skrudalienas	-0,278	-0,167	-0,029	0,059	-0,001	-0,056	-0,473	**339**
Daugavpils	Dvietes	0,001	-0,189	-0,180	-0,049	-0,048	-0,009	-0,475	**340**
Rēzeknes	Dricānu	-0,110	-0,190	-0,092	0,002	-0,033	-0,059	-0,481	**341**
Limbažu	Pāles	0,000	-0,251	-0,032	-0,054	-0,020	-0,128	-0,484	**342**
Madonas	Liezēres	0,070	-0,218	0,032	-0,051	-0,046	-0,277	-0,488	**343**
Alūksnes	Liepnas	0,002	-0,104	-0,308	-0,074	-0,069	0,062	-0,491	**344**
Cēsu	Zaubes	-0,142	-0,126	-0,180	-0,048	-0,048	0,045	-0,498	**345**
Valkas	Ērģemes	-0,213	-0,107	-0,098	-0,051	-0,035	0,005	-0,500	**346**
Kuldīgas	Gudenieku	0,235	-0,266	0,004	-0,034	-0,037	-0,403	-0,501	**347**
Krāslavas	Konstantinovas	-0,085	-0,164	0,102	-0,035	-0,039	-0,281	-0,501	**348**
Gulbenes	Līgo	-0,133	-0,140	-0,165	-0,047	-0,020	0,001	-0,504	**349**
Preiļu	Preiļu	-0,256	-0,293	-0,115	0,015	0,030	0,114	-0,505	**350**
Valmieras	Skaņkalnes	0,009	-0,154	-0,187	-0,040	-0,039	-0,096	-0,507	**351**
Valmieras	Ipiķu	-0,027	-0,328	-0,095	-0,061	-0,037	0,036	-0,512	**352**
Jēkabpils	Rites	-0,064	-0,216	-0,096	-0,036	-0,055	-0,058	-0,525	**353**
Jēkabpils	Dignājas	0,108	-0,295	-0,369	-0,037	-0,024	0,081	-0,535	**354**
Valmieras	Sēļu	-0,032	-0,303	0,008	-0,031	-0,031	-0,153	-0,542	**355**
Ludzas	Cirmas	-0,249	-0,228	-0,013	-0,026	-0,012	-0,014	-0,542	**356**
Krāslavas	Ezernieku	-0,067	-0,228	0,012	-0,033	-0,075	-0,154	-0,544	**357**
Dobeles	Ukru	0,043	-0,179	0,167	-0,045	0,037	-0,570	-0,547	**358**
Valkas	Grundzāles	-0,040	-0,179	-0,190	-0,035	-0,055	-0,049	-0,548	**359**
Jēkabpils	Dunavas	-0,052	-0,210	-0,325	-0,037	-0,039	0,093	-0,570	**360**
Madonas	Indrānu	-0,154	-0,041	-0,257	-0,082	-0,065	0,029	-0,571	**361**
Rēzeknes	Lūznavas	-0,231	-0,064	0,082	0,059	-0,025	-0,392	-0,571	**362**
Cēsu	Kaives	0,042	-0,292	-0,200	-0,077	-0,069	0,016	-0,580	**363**
Rēzeknes	Kaunatas	-0,385	-0,142	-0,076	-0,029	0,073	-0,021	-0,581	**364**
Rēzeknes	Ilzeskalna	-0,169	-0,245	-0,246	0,006	0,035	0,029	-0,590	**365**
Ludzas	Malnavas	-0,309	-0,135	-0,029	0,006	-0,012	-0,113	-0,591	**366**

3.pielikuma 11.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Audriņu	-0,588	-0,234	0,015	0,064	0,073	0,079	-0,591	**367**
Tukuma	Zantes	0,043	-0,208	0,099	-0,045	0,004	-0,490	-0,597	**368**
Krāslavas	Krāslavas	-0,509	-0,128	0,084	-0,020	-0,009	-0,022	-0,605	**369**
Rēzeknes	Lendžu	-0,301	-0,153	-0,102	0,005	-0,018	-0,036	-0,605	**370**
Ludzas	Nukšas	-0,154	-0,211	-0,060	-0,027	-0,054	-0,103	-0,609	**371**
Dobeles	Dobeles	-0,232	-0,216	-0,210	0,018	0,124	-0,096	-0,611	**372**
Rēzeknes	Sakstagala	-0,373	-0,257	-0,117	0,064	0,017	0,053	-0,611	**373**
Preiļu	Rušonu	-0,128	-0,225	-0,077	-0,033	-0,050	-0,103	-0,615	**374**
Valmieras	Zilākalna	-0,229	0,030	-0,477	0,162	-0,020	-0,084	-0,617	**375**
Balvu	Bērzkalnes	-0,231	-0,216	0,100	-0,057	-0,038	-0,176	-0,618	**376**
Ludzas	Mērdzenes	-0,346	-0,134	0,031	-0,011	-0,039	-0,120	-0,619	**377**
Madonas	Ļaudonas	-0,327	-0,058	-0,193	-0,030	-0,014	-0,007	-0,629	**378**
Valmieras	Ķoņu	-0,132	-0,238	-0,237	-0,028	-0,003	0,005	-0,633	**379**
Jēkabpils	Atašienes	-0,020	-0,176	-0,317	-0,081	-0,069	0,029	-0,633	**380**
Daugavpils	Demenes	-0,351	-0,277	-0,111	-0,003	0,008	0,092	-0,642	**381**
Jēkabpils	Leimaņu	0,018	-0,219	-0,133	-0,049	-0,028	-0,236	-0,647	**382**
Daugavpils	Pilskalnes	-0,151	-0,163	-0,255	-0,011	-0,017	-0,054	-0,651	**383**
Rēzeknes	Čornajas	-0,381	-0,254	0,016	-0,016	-0,024	0,007	-0,653	**384**
Ludzas	Līdumnieku	0,107	-0,277	-0,039	-0,085	-0,101	-0,260	-0,654	**385**
Liepājas	Dunikas	-0,151	-0,160	-0,103	-0,077	-0,069	-0,115	-0,676	**386**
Balvu	Vīksnas	-0,151	-0,184	-0,111	-0,043	-0,039	-0,151	-0,680	**387**
Jēkabpils	Saukas	-0,101	-0,093	0,009	-0,037	-0,021	-0,443	-0,687	**388**
Balvu	Kubuļu	-0,140	-0,117	-0,409	-0,016	-0,033	0,022	-0,693	**389**
Valkas	Zvārtavas	-0,132	-0,170	-0,168	-0,084	-0,088	-0,052	-0,693	**390**
Jēkabpils	Rubenes	-0,208	-0,268	-0,144	-0,038	-0,038	-0,001	-0,698	**391**
Alūksnes	Kalncempju	-0,091	-0,243	-0,235	-0,037	-0,030	-0,072	-0,708	**392**
Krāslavas	Ūdrīšu	-0,716	-0,120	-0,067	0,034	0,012	0,146	-0,711	**393**
Balvu	Rugāju	-0,172	-0,200	-0,097	-0,060	-0,064	-0,120	-0,713	**394**
Ludzas	Lauderu	-0,247	-0,323	0,065	-0,046	-0,065	-0,103	-0,719	**395**
Preiļu	Rudzātu	-0,019	-0,298	-0,211	-0,039	-0,058	-0,095	-0,720	**396**
Liepājas	Embūtes	-0,048	-0,180	-0,122	-0,066	-0,028	-0,281	-0,726	**397**
Valmieras	Lodes	0,019	-0,224	0,009	-0,053	-0,038	-0,461	-0,749	**398**
Ludzas	Pušmucovas	-0,412	-0,185	-0,085	-0,013	-0,016	-0,045	-0,756	**399**
Liepājas	Virgas	-0,016	-0,109	-0,094	0,003	-0,008	-0,535	-0,758	**400**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ludzas	Pildas	-0,010	-0,242	-0,204	-0,047	-0,073	-0,191	-0,767	**401**
Preiļu	Galēnu	0,116	-0,308	-0,343	0,016	-0,022	-0,234	-0,776	**402**
Ludzas	Blontu	-0,301	-0,185	-0,113	-0,060	-0,065	-0,064	-0,788	**403**
Preiļu	Vārkavas	-0,188	-0,344	-0,139	-0,026	-0,004	-0,089	-0,790	**404**
Valmieras	Ramatas	-0,026	-0,289	-0,149	-0,084	-0,073	-0,177	-0,799	**405**
Ludzas	Zaļesjes	-0,290	-0,300	-0,061	-0,030	-0,048	-0,072	-0,802	**406**
Balvu	Šķilbēnu	-0,186	-0,239	-0,240	0,027	-0,051	-0,117	-0,806	**407**
Rēzeknes	Viļānu	-0,696	-0,140	-0,060	0,050	0,051	-0,014	-0,809	**408**
Preiļu	Aizkalnes	0,022	-0,317	-0,153	-0,020	-0,016	-0,331	-0,814	**409**
Madonas	Ošupes	-0,571	-0,185	0,048	-0,048	-0,051	-0,014	-0,820	**410**
Rēzeknes	Silmalas	-0,561	-0,238	-0,220	0,075	-0,012	0,135	-0,822	**411**
Ludzas	Salnavas	-0,258	-0,153	-0,182	-0,052	-0,059	-0,136	-0,840	**412**
Aizkraukles	Pilskalnes	-0,357	-0,195	-0,026	-0,054	-0,045	-0,170	-0,846	**413**
Daugavpils	Biķernieku	-0,492	-0,317	-0,083	0,012	-0,024	0,055	-0,849	**414**
Jēkabpils	Asares	-0,378	-0,259	-0,101	-0,044	-0,043	-0,053	-0,878	**415**
Ludzas	Briģu	-0,349	-0,263	-0,177	-0,051	-0,052	0,007	-0,885	**416**
Ludzas	Pureņu	-0,319	-0,278	-0,149	-0,024	-0,017	-0,099	-0,885	**417**
Krāslavas	Grāveru	-0,919	0,033	-0,010	-0,010	-0,041	0,048	-0,899	**418**
Ludzas	Rundēnu	-0,083	-0,286	-0,318	-0,055	-0,088	-0,080	-0,911	**419**
Rēzeknes	Rikavas	-0,549	-0,266	-0,081	0,004	0,000	-0,020	-0,912	**420**
Aizkraukles	Sunākstes	-0,355	-0,132	-0,197	-0,062	-0,046	-0,133	-0,925	**421**
Madonas	Murmastienes	-0,374	-0,241	-0,222	-0,060	-0,024	-0,004	-0,925	**422**
Rēzeknes	Nagļu	-0,525	-0,133	0,005	-0,072	-0,069	-0,132	-0,926	**423**
Madonas	Varakļānu	-0,307	-0,198	-0,354	-0,014	-0,017	-0,040	-0,931	**424**
Krāslavas	Andzeļu	-0,399	-0,181	-0,205	-0,037	-0,064	-0,048	-0,934	**425**
Ludzas	Mežvidu	-0,362	-0,180	-0,127	-0,023	-0,043	-0,200	-0,935	**426**
Rēzeknes	Pušas	-0,395	-0,174	-0,124	-0,039	-0,069	-0,147	-0,949	**427**
Alūksnes	Veclaicenes	-0,165	-0,196	-0,274	-0,046	-0,054	-0,227	-0,961	**428**
Jēkabpils	Elkšņu	-0,518	-0,260	-0,007	-0,065	-0,039	-0,083	-0,972	**429**
Krāslavas	Kastuļinas	-0,294	-0,314	-0,116	-0,027	-0,086	-0,137	-0,975	**430**
Krāslavas	Skaistas	-0,229	-0,192	-0,202	-0,042	-0,051	-0,260	-0,975	**431**
Preiļu	Rožkalnu	-0,058	-0,302	-0,391	-0,039	-0,055	-0,146	-0,991	**432**
Krāslavas	Šķaunes	-0,303	-0,141	0,022	-0,058	-0,076	-0,436	-0,992	**433**
Preiļu	Silajāņu	-0,403	-0,326	-0,071	-0,031	-0,025	-0,140	-0,995	**434**

3.pielikjuma 13.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valmieras	Vecates	-0,073	-0,354	-0,276	-0,054	-0,020	-0,231	-1,008	**435**
Preiļu	Pelēču	-0,229	-0,178	-0,298	-0,014	-0,047	-0,247	-1,014	**436**
Krāslavas	Kalniešu	-0,393	-0,256	-0,223	-0,029	-0,038	-0,083	-1,022	**437**
Alūksnes	Pededzes	-0,530	-0,300	-0,131	-0,052	-0,081	0,058	-1,036	**438**
Balvu	Lazdulejas	-0,646	-0,299	0,060	-0,074	-0,079	-0,006	-1,045	**439**
Preiļu	Upmalas	-0,068	-0,355	-0,414	-0,015	-0,054	-0,143	-1,048	**440**
Liepājas	Vaiņodes	-0,287	-0,035	-0,056	0,031	-0,003	-0,703	-1,054	**441**
Krāslavas	Kaplavas	-0,539	-0,223	-0,156	-0,053	-0,046	-0,046	-1,063	**442**
Balvu	Medņevas	-0,484	-0,172	-0,182	-0,025	-0,054	-0,154	-1,071	**443**
Daugavpils	Salienas	-0,570	-0,242	-0,187	-0,043	-0,047	0,010	-1,080	**444**
Rēzeknes	Gaigalavas	-0,579	-0,223	-0,216	-0,057	-0,054	0,020	-1,108	**445**
Preiļu	Sīļukalna	-0,282	-0,305	-0,297	-0,040	-0,055	-0,141	-1,119	**446**
Rēzeknes	Nautrēnu	-0,408	-0,210	-0,255	-0,018	-0,071	-0,163	-1,125	**447**
Rēzeknes	Feimaņu	-0,562	-0,236	-0,185	-0,035	-0,076	-0,036	-1,130	**448**
Ludzas	Pasienes	-0,538	-0,288	-0,007	-0,049	-0,082	-0,181	-1,145	**449**
Krāslavas	Aulejas	-0,525	-0,231	-0,184	-0,012	-0,042	-0,170	-1,163	**450**
Krāslavas	Kombuļu	-0,453	-0,122	-0,222	-0,017	-0,021	-0,339	-1,173	**451**
Rēzeknes	Dekšāres	-0,619	-0,285	-0,245	-0,025	-0,004	0,004	-1,175	**452**
Krāslavas	Robežnieku	-0,613	-0,233	-0,229	-0,027	-0,035	-0,040	-1,177	**453**
Krāslavas	Izvaltas	-0,423	-0,148	-0,447	0,015	-0,054	-0,122	-1,179	**454**
Rēzeknes	Mākoņkalna	-0,580	-0,223	-0,186	-0,066	-0,065	-0,061	-1,182	**455**
Preiļu	Sutru	-0,608	-0,311	-0,252	-0,021	-0,013	0,000	-1,205	**456**
Ludzas	Goliševas	-0,695	-0,279	-0,076	-0,051	-0,090	-0,017	-1,208	**457**
Krāslavas	Asūnes	-0,540	-0,076	-0,327	-0,036	-0,062	-0,171	-1,212	**458**
Preiļu	Stabulnieku	-0,499	-0,321	-0,288	0,030	-0,007	-0,135	-1,220	**459**
Ludzas	Nirzas	-0,453	-0,249	-0,241	-0,044	-0,054	-0,199	-1,239	**460**
Krāslavas	Ķepovas	-0,865	-0,175	0,002	-0,049	-0,054	-0,128	-1,269	**461**
Krāslavas	Bērziņu	-0,437	-0,234	-0,095	-0,051	-0,062	-0,391	-1,269	**462**
Balvu	Lazdukalna	-0,573	-0,236	-0,109	-0,057	-0,081	-0,225	-1,283	**463**
Preiļu	Saunas	-0,437	-0,314	-0,386	-0,018	-0,022	-0,111	-1,288	**464**
Balvu	Vectilžas	-0,589	-0,271	-0,139	-0,057	-0,086	-0,152	-1,295	**465**
Krāslavas	Svariņu	-0,655	-0,171	-0,078	-0,061	-0,077	-0,259	-1,301	**466**
Balvu	Susāju	-0,796	-0,210	-0,304	-0,069	-0,054	0,077	-1,356	**467**
Preiļu	Jersikas	-0,809	-0,304	-0,292	-0,031	-0,039	0,055	-1,420	**468**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Krāslavas	Piedrujas	-0,885	-0,316	-0,201	-0,005	-0,037	0,011	-1,433	**469**
Rēzeknes	Sokolu	-1,186	-0,284	-0,002	0,040	0,027	-0,053	-1,459	**470**
Krāslavas	Indras	-0,542	-0,345	-0,311	0,000	-0,035	-0,226	-1,461	**471**
Daugavpils	Ambeļu	-0,599	-0,268	-0,383	0,014	-0,062	-0,218	-1,515	**472**
Balvu	Krišjāņu	-0,957	-0,203	-0,042	-0,046	-0,076	-0,199	-1,523	**473**
Balvu	Vecumu	-0,700	-0,267	-0,255	-0,050	-0,054	-0,216	-1,542	**474**
Balvu	Briežuciema	-0,692	-0,245	-0,373	-0,032	-0,073	-0,135	-1,550	**475**
Krāslavas	Andrupenes	-0,986	-0,178	-0,151	-0,003	-0,064	-0,181	-1,563	**476**
Balvu	Bērzpils	-0,613	-0,249	-0,291	-0,037	-0,088	-0,326	-1,604	**477**
Rēzeknes	Kantinieku	-1,130	-0,286	-0,200	-0,001	-0,004	0,017	-1,605	**478**
Krāslavas	Šķeltovas	-0,936	-0,299	-0,366	0,005	-0,063	-0,080	-1,738	**479**
Balvu	Tilžas	-1,071	-0,169	-0,955	0,017	-0,072	0,280	-1,970	**480**
Balvu	Baltinavas	-1,262	-0,224	-0,308	-0,028	-0,056	-0,107	-1,985	**481**

* Pagasti saranžēti pēc svērtā attīstības indeksa (7.ailes dati).

4. pielikums

Pagastu un novadu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem

Rajons	Pagasts, novads*	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Zemes vidējā kadastrālā vērtība	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
		svars 0,25	**svars 0,25**	**svars 0,15**	**svars 0,1**	**svars 0,1**	**svars 0,15**		
		2003.1.01.	2002. g.	2003.1.01.	2003.1.01.	2000.1.01.	2003.-1998.		
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Jelgavas	Ozolnieku	0,144	0,478	0,081	3,742	0,732	0,246	5,423	**1**
Rīgas	Stopiņu	0,197	0,668	0,206	1,181	1,353	0,150	3,754	**2**
Rīgas	Ķekavas	0,224	0,767	0,169	0,430	0,461	0,254	2,305	**3**
Rīgas	Ādažu	0,192	0,631	0,314	0,302	0,851	-0,184	2,104	**4**
Rīgas	Carnikavas	0,246	0,608	0,144	0,449	0,490	0,134	2,070	**5**
Rīgas	Garkalnes	0,245	0,497	0,101	0,131	0,660	0,432	2,066	**6**
Rīgas	Mārupes	0,219	0,549	0,104	0,691	0,678	-0,203	2,037	**7**
Rīgas	Inčukalna	0,178	0,954	0,041	0,225	0,124	0,167	1,689	**8**
Rīgas	Babītes	0,217	0,638	0,177	0,206	0,324	0,044	1,605	**9**
Valmieras	Valmieras	0,137	0,231	0,289	0,207	0,074	0,322	1,260	**10**
Cēsu	Priekuļu	0,127	0,250	0,246	0,396	0,113	0,086	1,217	**11**
Saldus	Saldus	0,282	0,138	0,276	0,275	0,156	0,075	1,203	**12**
Rīgas	Olaines	0,109	0,346	0,269	0,059	0,139	0,130	1,053	**13**
Tukuma	Lapmežciema	0,214	0,262	0,054	0,342	-0,005	0,185	1,051	**14**
Rīgas	Salas	0,182	0,500	0,184	0,039	0,116	-0,011	1,010	**15**
Bauskas	Gailīšu	0,006	0,232	0,295	0,226	0,158	-0,005	0,911	**16**
Rīgas	Ropažu	0,176	0,219	0,216	0,068	0,027	0,195	0,901	**17**
Bauskas	Īslīces	0,060	0,109	0,206	0,273	0,135	0,116	0,899	**18**
Jelgavas	Cenu	0,101	0,051	0,160	0,219	0,113	0,253	0,896	**19**
Rīgas	Siguldas	0,139	0,324	0,056	0,220	0,139	-0,004	0,874	**20**
Talsu	Laidzes	0,132	0,163	0,165	0,115	0,050	0,248	0,873	**21**
Jelgavas	Glūdas	0,087	0,087	0,176	0,142	0,203	0,154	0,849	**22**
Rīgas	Krimuldas	0,208	0,217	0,139	0,119	0,074	0,043	0,800	**23**
Jelgavas	Svētes	0,056	-0,039	0,035	0,162	0,182	0,395	0,791	**24**
Bauskas	Iecavas	0,143	0,163	0,082	0,173	0,050	0,172	0,784	**25**
Aizkraukles	Skrīveru	0,155	0,240	-0,093	0,260	0,130	0,090	0,782	**26**

4.pielikuma 1.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ventspils	Vārves	0,025	0,288	0,189	0,042	0,035	0,191	0,771	**27**
Balvu	Kupravas	-0,459	-0,045	0,226	1,593	0,043	-0,590	0,769	**28**
Talsu	Virbu	0,047	0,351	0,042	0,134	0,031	0,141	0,747	**29**
Jelgavas	Platones	0,149	0,116	0,144	0,079	0,156	0,093	0,738	**30**
Rīgas	Daugmales	0,257	0,024	0,084	0,033	0,091	0,224	0,713	**31**
Rīgas	Mālpils	0,230	0,228	0,178	0,071	0,054	-0,061	0,699	**32**
Tukuma	Tumes	0,156	0,127	0,087	0,047	0,111	0,163	0,691	**33**
Ogres	Jumpravas	0,155	0,260	0,222	0,115	-0,014	-0,072	0,666	**34**
Ventspils	Tārgales	0,042	0,317	0,105	-0,062	0,005	0,241	0,649	**35**
Rīgas	Sējas	0,181	0,216	0,100	-0,013	0,024	0,129	0,637	**36**
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	0,055	0,016	0,058	0,145	0,173	0,165	0,612	**37**
Tukuma	Engures	0,201	0,117	0,022	0,088	-0,002	0,165	0,591	**38**
Daugavpils	Naujenes	-0,051	0,032	0,216	0,335	0,095	-0,038	0,590	**39**
Bauskas	Codes	0,020	-0,025	0,111	0,178	0,147	0,155	0,586	**40**
Talsu	Kolkas	0,186	0,275	0,049	-0,011	-0,104	0,136	0,530	**41**
Dobeles	Bērzes	-0,032	0,093	0,019	0,133	0,160	0,157	0,530	**42**
Valkas	Launkalnes	0,174	0,279	0,085	-0,056	-0,026	0,065	0,521	**43**
Bauskas	Vecumnieku	0,177	0,108	0,093	0,048	-0,013	0,088	0,501	**44**
Cēsu	Liepas	-0,089	0,123	-0,028	0,314	0,073	0,103	0,496	**45**
Jelgavas	Elejas	-0,165	0,050	0,030	0,250	0,168	0,158	0,491	**46**
Dobeles	Auru	-0,101	0,041	0,113	0,165	0,090	0,164	0,473	**47**
Bauskas	Rundāles	0,049	-0,016	0,078	0,139	0,128	0,086	0,464	**48**
Aizkraukles	Sērenes	0,189	0,003	0,236	-0,044	-0,005	0,077	0,456	**49**
Madonas	Lazdonas	-0,118	-0,004	0,058	0,234	0,094	0,190	0,453	**50**
Daugavpils	Kalkūnes	0,042	-0,057	0,016	0,272	0,108	0,064	0,444	**51**
Jelgavas	Līvbērzes	0,138	0,023	0,024	0,028	0,078	0,152	0,443	**52**
Kuldīgas	Pelču	0,094	0,071	0,071	0,058	0,033	0,112	0,437	**53**
Jelgavas	Valgundes	0,164	-0,025	0,097	-0,018	0,025	0,193	0,437	**54**
Jelgavas	Vircavas	0,130	-0,151	0,026	0,062	0,174	0,192	0,434	**55**
Talsu	Mērsraga	0,173	0,076	0,030	0,062	0,018	0,064	0,423	**56**
Cēsu	Amatas novads	0,162	0,044	-0,013	0,033	0,041	0,152	0,419	**57**
Valmieras	Kauguru	0,079	-0,040	0,073	0,054	0,065	0,184	0,415	**58**
Madonas	Kalsnavas	0,116	0,365	-0,068	0,028	-0,025	-0,005	0,411	**59**
Kuldīgas	Kurmāles	0,021	0,056	0,176	0,083	0,024	0,044	0,403	**60**

4.pielikuma 2.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Tukuma	Smārdes	0,204	0,135	-0,101	0,010	0,005	0,147	0,401	**61**
Saldus	Novadnieku	0,182	0,091	0,114	0,061	0,038	-0,094	0,392	**62**
Ogres	Suntažu	0,226	0,024	0,088	0,016	0,042	-0,011	0,384	**63**
Tukuma	Slampes	0,145	-0,032	0,099	0,022	0,068	0,080	0,382	**64**
Valmieras	Kocēnu	0,104	0,067	0,026	0,044	0,051	0,080	0,372	**65**
Aizkraukles	Kokneses	0,040	0,269	-0,011	0,127	0,033	-0,090	0,368	**66**
Jēkabpils	Salas	0,077	0,187	0,186	0,051	0,000	-0,134	0,367	**67**
Ogres	Ķeipenes	0,229	-0,031	0,087	0,027	0,001	0,040	0,353	**68**
Rīgas	Allažu	0,152	0,035	0,099	0,001	0,021	0,042	0,349	**69**
Bauskas	Ceraukstes	-0,067	-0,006	0,038	0,150	0,113	0,120	0,348	**70**
Ventspils	Ziru	0,176	0,083	0,236	-0,075	-0,028	-0,043	0,348	**71**
Jelgavas	Sidrabenes	0,189	-0,128	0,039	0,003	0,031	0,208	0,341	**72**
Jelgavas	Zaļenieku	0,155	-0,006	-0,089	0,026	0,122	0,132	0,341	**73**
Kuldīgas	Rumbas	0,024	0,276	-0,006	-0,040	-0,025	0,087	0,317	**74**
Liepājas	Grobiņas	0,136	0,000	0,030	0,088	0,041	0,020	0,314	**75**
Dobeles	Krimūnu	-0,080	0,096	-0,063	0,066	0,173	0,113	0,305	**76**
Limbažu	Limbažu	0,110	0,011	0,124	-0,009	0,011	0,058	0,304	**77**
Valmieras	Vaidavas	0,179	-0,120	0,061	0,042	0,025	0,112	0,299	**78**
Dobeles	Naudītes	-0,024	0,004	0,144	-0,004	0,018	0,159	0,297	**79**
Cēsu	Līgatnes	0,139	-0,023	0,064	0,061	0,034	0,014	0,289	**80**
Jelgavas	Vilces	0,109	-0,205	0,141	0,041	0,094	0,107	0,288	**81**
Talsu	Rojas	0,141	0,057	-0,033	0,107	-0,017	0,013	0,268	**82**
Bauskas	Mežotnes	0,000	-0,091	0,071	0,136	0,137	0,014	0,267	**83**
Saldus	Nīgrandes	0,182	-0,104	0,230	0,077	0,007	-0,128	0,264	**84**
Saldus	Zirņu	0,133	-0,162	0,072	-0,027	0,030	0,213	0,259	**85**
Ogres	Lēdmanes	0,212	-0,083	-0,007	0,069	0,038	0,021	0,250	**86**
Valmieras	Brenguļu	-0,046	0,122	0,097	-0,022	0,029	0,066	0,247	**87**
Ventspils	Ugāles	0,079	0,023	0,060	-0,027	-0,034	0,136	0,238	**88**
Rēzeknes	Vērēmu	-0,180	-0,035	-0,003	0,140	0,124	0,190	0,235	**89**
Valkas	Brantu	0,113	0,055	-0,019	-0,036	-0,006	0,122	0,229	**90**
Dobeles	Tērvetes novads	0,148	-0,068	-0,026	0,084	0,112	-0,021	0,229	**91**
Ventspils	Popes	0,070	0,044	0,044	-0,048	-0,051	0,168	0,228	**92**
Aizkraukles	Bebru	0,168	-0,011	0,130	0,000	-0,028	-0,034	0,224	**93**
Madonas	Ērgļu	0,096	0,125	-0,030	0,099	-0,017	-0,057	0,216	**94**

4.pielikuma 3.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Tukuma	Irlavas	0,219	-0,127	-0,032	0,027	0,043	0,085	0,215	**95**
Dobeles	Penkules	0,077	-0,049	0,068	0,031	0,108	-0,034	0,200	**96**
Saldus	Lutriņu	0,112	-0,020	0,027	0,042	0,037	-0,001	0,197	**97**
Ventspils	Zlēku	0,117	-0,020	0,040	-0,062	-0,051	0,169	0,193	**98**
Talsu	Lībagu	-0,061	0,040	0,081	0,028	0,035	0,069	0,193	**99**
Jelgavas	Sesavas	-0,004	-0,120	0,003	0,081	0,150	0,084	0,193	**100**
Ogres	Lauberes	0,262	-0,071	-0,041	-0,015	-0,005	0,056	0,185	**101**
Valmieras	Jeru	0,225	-0,163	0,080	-0,001	-0,023	0,063	0,181	**102**
Ventspils	Puzes	0,105	0,089	0,225	-0,062	-0,078	-0,099	0,180	**103**
Madonas	Bērzaunes	0,026	-0,079	0,057	0,035	-0,012	0,150	0,178	**104**
Saldus	Ezeres	0,180	-0,147	0,065	0,031	0,033	0,011	0,172	**105**
Cēsu	Raunas	0,171	-0,035	0,039	0,092	0,025	-0,120	0,172	**106**
Limbažu	Skultes	0,189	0,003	-0,090	0,017	0,067	-0,014	0,171	**107**
Cēsu	Taurenes	0,127	0,063	0,110	-0,017	-0,030	-0,088	0,165	**108**
Jēkabpils	Ābeļu	0,056	-0,083	0,050	-0,038	0,013	0,150	0,149	**109**
Tukuma	Pūres	0,167	-0,070	0,047	0,045	0,039	-0,083	0,146	**110**
Bauskas	Viesturu	0,150	-0,271	0,118	0,041	0,145	-0,039	0,143	**111**
Valmieras	Rencēnu	0,173	-0,121	0,112	-0,006	0,012	-0,029	0,141	**112**
Ogres	Taurupes	0,215	0,040	-0,134	-0,031	-0,023	0,072	0,139	**113**
Jelgavas	Lielplatones	-0,036	-0,006	0,026	0,063	0,163	-0,076	0,134	**114**
Valmieras	Lodes	0,202	0,063	0,088	-0,050	-0,038	-0,137	0,127	**115**
Talsu	Ģibuļu	0,099	-0,018	-0,011	-0,035	-0,030	0,122	0,127	**116**
Limbažu	Brīvzemnieku	0,110	-0,100	0,112	0,012	-0,028	0,012	0,117	**117**
Ogres	Madlienas	0,232	-0,021	-0,168	0,010	-0,017	0,074	0,111	**118**
Limbažu	Vidrižu	0,154	-0,068	-0,063	0,037	0,030	0,014	0,104	**119**
Talsu	Vandzenes	0,126	-0,025	-0,020	0,017	0,001	0,004	0,102	**120**
Rēzeknes	Ozolaines	-0,442	-0,147	0,114	0,102	0,112	0,363	0,102	**121**
Valmieras	Naukšēnu	0,125	0,048	-0,080	-0,032	-0,041	0,080	0,101	**122**
Tukuma	Lestenes	0,083	-0,124	0,084	-0,022	0,029	0,051	0,100	**123**
Liepājas	Medzes	0,186	-0,083	0,043	0,012	0,033	-0,090	0,100	**124**
Ogres	Birzgales	0,200	-0,092	0,016	-0,049	-0,022	0,045	0,100	**125**
Limbažu	Lēdurgas	0,156	-0,129	-0,018	-0,017	-0,018	0,123	0,098	**126**
Aizkraukles	Staburaga	0,143	-0,037	0,036	-0,026	-0,018	-0,002	0,096	**127**
Bauskas	Brunavas	0,087	-0,176	0,019	0,049	0,021	0,095	0,095	**128**

4.pielikuma 4.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valmieras	Zilākalna	-0,024	-0,116	-0,092	0,181	-0,019	0,161	0,092	**129**
Bauskas	Vecsaules	0,130	-0,186	0,088	0,025	-0,010	0,042	0,089	**130**
Cēsu	Straupes	0,174	-0,048	-0,002	-0,017	0,005	-0,027	0,086	**131**
Tukuma	Degoles	0,109	-0,101	-0,006	-0,002	0,061	0,018	0,079	**132**
Gulbenes	Stradu	-0,041	0,101	0,136	0,008	0,018	-0,144	0,078	**133**
Talsu	Īves	0,201	-0,092	-0,036	-0,028	-0,013	0,046	0,078	**134**
Alūksnes	Gaujienas	0,108	0,047	0,029	-0,029	-0,057	-0,022	0,076	**135**
Daugavpils	Šēderes	-0,203	0,583	0,030	0,009	0,000	-0,344	0,075	**136**
Ogres	Mazozolu	0,276	-0,111	0,132	-0,042	-0,023	-0,157	0,075	**137**
Talsu	Dundagas	0,183	-0,024	-0,025	-0,045	-0,056	0,039	0,072	**138**
Tukuma	Sēmes	0,193	-0,083	-0,095	-0,030	0,021	0,060	0,067	**139**
Valmieras	Matīšu	0,072	-0,145	-0,040	0,016	0,013	0,141	0,057	**140**
Ogres	Menģeles	0,228	-0,140	0,106	-0,026	-0,028	-0,091	0,048	**141**
Tukuma	Viesatu	0,218	-0,184	0,075	-0,029	0,014	-0,050	0,045	**142**
Limbažu	Katvaru	0,130	-0,052	-0,005	-0,003	0,014	-0,045	0,039	**143**
Liepājas	Nīcas	0,108	0,027	-0,012	0,001	-0,018	-0,074	0,033	**144**
Dobeles	Jaunbērzes	0,011	-0,062	0,011	-0,013	0,069	0,011	0,028	**145**
Bauskas	Skaistkalnes	0,195	-0,060	-0,096	0,021	-0,017	-0,017	0,027	**146**
Ventspils	Jūrkalnes	0,132	-0,111	-0,110	-0,072	-0,069	0,257	0,026	**147**
Ventspils	Užavas	-0,061	0,315	-0,032	-0,068	-0,040	-0,092	0,022	**148**
Limbažu	Liepupes	-0,001	-0,008	-0,031	0,036	0,038	-0,011	0,022	**149**
Ogres	Krapes	0,197	-0,061	-0,026	-0,001	0,001	-0,088	0,021	**150**
Kuldīgas	Padures	0,145	-0,144	-0,091	-0,018	0,017	0,109	0,018	**151**
Dobeles	Bēnes	-0,041	0,033	-0,160	0,116	0,059	0,002	0,009	**152**
Cēsu	Raiskuma	0,196	0,048	-0,168	-0,017	0,007	-0,058	0,009	**153**
Valkas	Blomes	0,093	-0,143	0,044	0,018	-0,006	0,001	0,007	**154**
Aizkraukles	Klintaines	0,141	-0,119	-0,112	-0,023	0,008	0,111	0,006	**155**
Kuldīgas	Snēpeles	0,144	-0,205	-0,062	-0,004	0,008	0,122	0,003	**156**
Saldus	Gaiķu	0,293	-0,212	0,082	-0,033	0,027	-0,162	-0,004	**157**
Tukuma	Džūkstes	0,100	-0,055	-0,067	-0,024	0,013	0,021	-0,011	**158**
Preiļu	Aglonas	0,020	-0,131	-0,116	0,078	-0,073	0,205	-0,017	**159**
Valmieras	Vilpulkas	0,137	-0,195	0,072	-0,032	-0,028	0,029	-0,017	**160**
Gulbenes	Rankas	0,208	-0,143	0,061	-0,022	-0,049	-0,071	-0,017	**161**
Aizkraukles	Daudzeses	0,012	-0,038	0,005	-0,059	-0,049	0,111	-0,018	**162**

4.pielikuma 5.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Laucesas	-0,167	-0,217	0,038	0,140	0,124	0,062	-0,020	**163**
Rēzeknes	Griškānu	-0,499	-0,151	0,132	0,130	0,142	0,224	-0,022	**164**
Limbažu	Pāles	0,177	-0,096	-0,009	-0,053	-0,019	-0,024	-0,025	**165**
Valkas	Smiltenes	0,147	-0,001	0,115	0,061	0,043	-0,390	-0,025	**166**
Cēsu	Nītaures	0,258	-0,084	-0,099	-0,052	-0,021	-0,028	-0,026	**167**
Tukuma	Jaunpils	0,039	-0,022	-0,024	0,044	0,031	-0,096	-0,028	**168**
Aizkraukles	Mazzalves	0,090	-0,054	-0,020	-0,053	-0,056	0,065	-0,029	**169**
Bauskas	Stelpes	0,096	-0,143	-0,028	0,030	0,013	-0,002	-0,035	**170**
Kuldīgas	Vārmes	0,116	-0,202	0,075	-0,036	-0,013	0,024	-0,036	**171**
Talsu	Balgales	0,104	-0,138	-0,036	0,018	0,018	-0,009	-0,043	**172**
Cēsu	Vecpiebalgas	0,199	-0,086	-0,032	0,032	-0,060	-0,100	-0,046	**173**
Talsu	Laucienes	0,186	-0,098	-0,159	-0,009	0,011	0,023	-0,047	**174**
Talsu	Valdgales	0,082	-0,202	-0,008	-0,042	-0,028	0,147	-0,051	**175**
Bauskas	Svitenes	-0,114	-0,177	0,123	0,061	0,121	-0,076	-0,063	**176**
Cēsu	Vaives	0,097	-0,151	-0,011	-0,015	0,025	-0,014	-0,070	**177**
Cēsu	Mārsnēnu	0,218	-0,143	-0,096	0,008	0,013	-0,071	-0,071	**178**
Alūksnes	Alsviķu	0,085	-0,081	-0,024	-0,035	-0,036	0,019	-0,072	**179**
Kuldīgas	Īvandes	-0,033	-0,090	0,057	-0,052	-0,005	0,047	-0,076	**180**
Valmieras	Bērzaines	0,037	-0,214	0,011	0,005	0,024	0,056	-0,081	**181**
Tukuma	Vānes	0,182	-0,138	-0,006	-0,039	-0,023	-0,058	-0,082	**182**
Saldus	Sķēdes	0,177	-0,240	-0,046	-0,025	0,024	0,024	-0,086	**183**
Saldus	Jaunlutriņu	0,185	-0,237	0,070	-0,029	0,022	-0,098	-0,086	**184**
Saldus	Zvārdes	0,151	-0,232	0,013	-0,094	-0,041	0,117	-0,087	**185**
Valkas	Trikātas	0,142	0,063	-0,154	-0,015	0,000	-0,130	-0,094	**186**
Saldus	Jaunauces	0,278	-0,177	0,027	-0,054	0,004	-0,178	-0,099	**187**
Dobeles	Zebrenes	0,041	-0,102	0,066	-0,047	-0,012	-0,048	-0,101	**188**
Rēzeknes	Ozolmuižas	-0,502	-0,219	-0,034	0,102	0,203	0,347	-0,103	**189**
Cēsu	Jaunpiebalgas	0,163	-0,039	-0,124	0,009	-0,041	-0,075	-0,107	**190**
Saldus	Vadakstes	0,226	-0,201	0,045	-0,025	0,025	-0,179	-0,108	**191**
Cēsu	Mores	0,195	-0,091	-0,101	-0,041	0,004	-0,077	-0,112	**192**
Talsu	Lubes	0,049	-0,209	-0,015	-0,040	-0,017	0,119	-0,113	**193**
Gulbenes	Jaungulbenes	0,144	-0,011	0,047	0,040	-0,004	-0,332	-0,116	**194**
Valkas	Valkas	-0,011	-0,099	-0,007	-0,061	-0,026	0,079	-0,125	**195**
Balvu	Žīguru	-0,173	0,193	-0,005	-0,029	-0,056	-0,055	-0,125	**196**

4.pielikuma 6.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	Valles	0,157	-0,051	-0,131	-0,047	-0,074	0,021	-0,125	**197**
Dobeles	Lielauces	-0,085	-0,141	0,078	-0,042	-0,031	0,097	-0,125	**198**
Daugavpils	Višķu	-0,031	-0,086	0,023	0,114	-0,002	-0,147	-0,130	**199**
Valkas	Variņu	0,184	-0,114	0,023	-0,023	-0,039	-0,163	-0,131	**200**
Dobeles	Vītiņu	-0,016	-0,160	-0,048	-0,016	0,027	0,082	-0,131	**201**
Liepājas	Gaviezes	0,084	-0,148	0,058	-0,041	0,003	-0,090	-0,134	**202**
Gulbenes	Lizuma	0,188	-0,114	-0,120	0,035	-0,028	-0,097	-0,136	**203**
Valmieras	Burtnieku	0,032	-0,124	-0,046	-0,029	0,017	0,012	-0,139	**204**
Saldus	Kursīšu	0,258	-0,229	0,081	-0,055	-0,006	-0,190	-0,142	**205**
Dobeles	Annenieku	-0,039	-0,166	-0,098	0,022	0,046	0,091	-0,145	**206**
Limbažu	Viļķenes	0,142	-0,100	-0,189	-0,042	-0,006	0,047	-0,147	**207**
Cēsu	Veselavas	0,070	-0,172	0,097	0,005	0,014	-0,165	-0,150	**208**
Madonas	Sarkaņu	-0,026	-0,141	0,065	-0,021	0,004	-0,032	-0,151	**209**
Jēkabpils	Mežāres	0,200	-0,241	0,072	-0,042	-0,021	-0,119	-0,152	**210**
Ventspils	Ances	0,034	-0,033	-0,110	-0,094	-0,099	0,150	-0,153	**211**
Saldus	Rubas	0,271	-0,146	-0,144	0,008	0,000	-0,144	-0,155	**212**
Liepājas	Kalvenes	0,150	-0,066	-0,129	-0,045	-0,017	-0,049	-0,156	**213**
Cēsu	Dzērbenes	0,091	-0,042	0,017	-0,031	-0,019	-0,174	-0,159	**214**
Bauskas	Dāviņu	-0,003	-0,218	-0,053	0,009	0,013	0,090	-0,162	**215**
Valkas	Jērcēnu	0,103	-0,005	-0,190	-0,032	-0,006	-0,041	-0,171	**216**
Aizkraukles	Seces	0,021	-0,150	-0,062	-0,048	-0,019	0,087	-0,171	**217**
Dobeles	Dobeles	-0,075	-0,174	-0,034	0,019	0,124	-0,033	-0,173	**218**
Limbažu	Umurgas	0,159	-0,084	-0,166	-0,045	-0,013	-0,026	-0,175	**219**
Jēkabpils	Kalna	0,166	-0,197	-0,049	-0,071	-0,021	-0,004	-0,175	**220**
Liepājas	Gramzdas	0,051	-0,140	0,127	-0,017	-0,009	-0,195	-0,182	**221**
Valmieras	Skaņkalnes	0,088	-0,083	-0,130	-0,038	-0,039	0,018	-0,184	**222**
Liepājas	Vecpils	0,161	-0,216	-0,006	-0,044	-0,005	-0,079	-0,189	**223**
Aizkraukles	Aiviekstes	0,006	0,005	-0,199	-0,051	-0,019	0,069	-0,190	**224**
Bauskas	Bārbeles	0,017	-0,113	-0,028	-0,019	-0,009	-0,039	-0,192	**225**
Tukuma	Jaunsātu	0,096	-0,183	-0,068	0,003	0,035	-0,080	-0,196	**226**
Alūksnes	Jaunlaicenes	0,048	-0,141	-0,162	-0,020	-0,041	0,120	-0,196	**227**
Alūksnes	Virešu	0,206	-0,176	-0,082	-0,063	-0,049	-0,033	-0,197	**228**
Talsu	Ķūļciema	0,102	-0,084	-0,056	-0,039	-0,051	-0,070	-0,198	**229**
Gulbenes	Litenes	0,194	-0,180	-0,039	-0,019	-0,051	-0,107	-0,201	**230**

4.pielikuma 7.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valmieras	Sēļu	0,083	-0,198	0,051	-0,026	-0,031	-0,084	-0,206	**231**
Rēzeknes	Bērzgales	-0,179	-0,153	0,011	0,029	0,000	0,079	-0,212	**232**
Jēkabpils	Krustpils	-0,035	-0,142	-0,194	-0,003	0,039	0,110	-0,225	**233**
Cēsu	Inešu	0,238	-0,195	-0,077	-0,025	-0,060	-0,106	-0,225	**234**
Liepājas	Lažas	-0,024	-0,143	0,060	-0,068	-0,009	-0,042	-0,226	**235**
Saldus	Zaņas	0,085	-0,231	-0,038	-0,018	0,011	-0,037	-0,227	**236**
Valmieras	Vecates	0,080	-0,323	-0,117	-0,047	-0,019	0,198	-0,229	**237**
Aizkraukles	Neretas	-0,153	-0,033	-0,090	0,046	-0,040	0,040	-0,230	**238**
Liepājas	Vērgales	0,158	-0,059	-0,042	-0,035	-0,017	-0,253	-0,249	**239**
Kuldīgas	Rendas	0,163	-0,073	-0,056	-0,068	-0,061	-0,153	-0,249	**240**
Madonas	Praulienas	-0,125	-0,089	0,004	-0,023	-0,005	-0,012	-0,250	**241**
Kuldīgas	Alsungas	0,177	-0,012	-0,134	-0,014	-0,048	-0,225	-0,256	**242**
Valkas	Ēveles	0,031	-0,125	-0,070	-0,044	-0,023	-0,025	-0,257	**243**
Aizkraukles	Iršu	0,042	-0,148	-0,026	-0,030	-0,028	-0,067	-0,257	**244**
Alūksnes	Jaunannas	0,189	-0,150	-0,062	-0,053	-0,040	-0,144	-0,259	**245**
Alūksnes	Ziemera	0,053	-0,193	-0,048	-0,034	-0,044	-0,002	-0,267	**246**
Aizkraukles	Kurmenes	0,021	-0,125	-0,076	-0,043	-0,060	0,013	-0,269	**247**
Kuldīgas	Ēdoles	0,031	-0,182	0,037	-0,045	-0,038	-0,077	-0,274	**248**
Cēsu	Stalbes	0,125	-0,107	-0,129	-0,032	-0,034	-0,099	-0,275	**249**
Alūksnes	Zeltiņu	0,181	-0,100	-0,145	-0,052	-0,065	-0,097	-0,278	**250**
Ventspils	Usmas	-0,057	-0,128	-0,004	-0,086	-0,074	0,069	-0,281	**251**
Valmieras	Ķoņu	0,015	-0,251	-0,205	-0,022	-0,002	0,181	-0,284	**252**
Kuldīgas	Nīkrāces	-0,046	-0,238	0,031	-0,053	-0,025	0,045	-0,285	**253**
Jēkabpils	Variešu	0,032	-0,191	-0,137	-0,023	-0,022	0,055	-0,286	**254**
Jēkabpils	Saukas	-0,032	-0,125	0,001	-0,036	-0,021	-0,076	-0,289	**255**
Saldus	Pampāļu	0,156	0,094	-0,053	-0,044	-0,004	-0,442	-0,291	**256**
Liepājas	Dunalkas	-0,080	-0,083	-0,063	-0,011	0,026	-0,082	-0,292	**257**
Tukuma	Zentenes	0,160	-0,038	-0,065	-0,061	-0,040	-0,252	-0,297	**258**
Kuldīgas	Turlavas	0,016	-0,277	0,007	-0,028	0,000	-0,015	-0,297	**259**
Liepājas	Otaņķu	0,177	-0,141	-0,141	-0,036	-0,025	-0,135	-0,300	**260**
Valkas	Palsmanes	0,211	-0,043	0,048	-0,012	-0,051	-0,455	-0,302	**261**
Kuldīgas	Kabiles	0,144	-0,233	-0,078	-0,062	-0,035	-0,039	-0,303	**262**
Valmieras	Dikļu	0,067	-0,094	-0,109	-0,033	-0,025	-0,112	-0,304	**263**
Gulbenes	Daukstu	0,020	-0,161	-0,046	-0,035	-0,009	-0,080	-0,310	**264**

4.pielikuma 8.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valkas	Kārķu	0,111	-0,124	-0,130	-0,047	-0,047	-0,076	-0,312	**265**
Liepājas	Aizputes	-0,048	-0,094	-0,004	0,001	0,008	-0,177	-0,315	**266**
Krāslavas	Ezernieku	-0,075	-0,164	-0,014	-0,030	-0,074	0,040	-0,317	**267**
Madonas	Mārcienas	-0,136	-0,139	0,056	0,021	0,007	-0,128	-0,320	**268**
Madonas	Aronas	-0,233	-0,124	0,053	-0,010	-0,021	0,015	-0,320	**269**
Dobeles	Bikstu	-0,140	-0,179	-0,017	0,000	0,047	-0,035	-0,324	**270**
Gulbenes	Druvienas	0,243	-0,161	-0,344	-0,023	-0,040	0,001	-0,325	**271**
Talsu	Strazdes	0,052	-0,156	-0,163	-0,002	0,037	-0,102	-0,334	**272**
Daugavpils	Tabores	-0,112	-0,276	-0,010	0,024	0,059	-0,027	-0,343	**273**
Dobeles	Īles	0,005	-0,101	-0,142	-0,033	-0,004	-0,069	-0,343	**274**
Gulbenes	Tirzas	0,115	-0,243	-0,047	-0,032	-0,030	-0,107	-0,344	**275**
Alūksnes	Mārkalnes	-0,018	-0,219	0,062	-0,075	-0,069	-0,029	-0,348	**276**
Alūksnes	Jaunalūksnes	0,020	-0,150	-0,095	-0,039	-0,035	-0,050	-0,348	**277**
Alūksnes	Ilzenes	0,075	-0,169	-0,188	-0,041	-0,049	0,022	-0,350	**278**
Daugavpils	Nīcgales	-0,187	-0,067	0,089	-0,012	0,005	-0,187	-0,360	**279**
Cēsu	Drustu	0,153	-0,162	-0,195	-0,042	-0,060	-0,055	-0,361	**280**
Alūksnes	Trapenes	0,162	-0,169	-0,051	-0,047	-0,043	-0,214	-0,361	**281**
Valkas	Vijciema	0,060	-0,125	-0,134	-0,058	-0,021	-0,086	-0,363	**282**
Madonas	Dzelzavas	0,048	-0,057	-0,112	0,000	-0,009	-0,236	-0,366	**283**
Liepājas	Bunkas	0,004	-0,198	0,128	-0,017	0,012	-0,295	-0,367	**284**
Valkas	Plāņu	0,056	-0,066	0,065	-0,079	-0,036	-0,307	-0,368	**285**
Cēsu	Zosēnu	0,086	-0,147	-0,104	-0,033	-0,064	-0,112	-0,373	**286**
Kuldīgas	Laidu	-0,028	-0,234	-0,116	0,003	0,001	-0,002	-0,376	**287**
Rēzeknes	Maltas	-0,659	-0,055	0,025	0,268	0,007	0,033	-0,383	**288**
Valmieras	Ramatas	0,137	-0,256	-0,115	-0,081	-0,073	-0,003	-0,390	**289**
Jēkabpils	Kūku	-0,030	-0,113	-0,403	0,063	0,038	0,052	-0,393	**290**
Balvu	Bērzkalnes	-0,201	-0,240	0,167	-0,054	-0,038	-0,028	-0,394	**291**
Gulbenes	Lejasciema	0,158	-0,112	-0,257	-0,059	-0,067	-0,061	-0,397	**292**
Valkas	Bilskas	0,089	-0,113	-0,171	-0,022	-0,034	-0,147	-0,398	**293**
Kuldīgas	Rudbāržu	-0,062	-0,143	-0,022	-0,004	0,004	-0,176	-0,402	**294**
Madonas	Barkavas	-0,242	-0,060	0,089	-0,029	-0,028	-0,132	-0,402	**295**
Aizkraukles	Zalves	0,054	-0,073	-0,131	-0,074	-0,051	-0,137	-0,411	**296**
Krāslavas	Konstantinovas	-0,102	-0,271	0,161	-0,032	-0,039	-0,130	-0,413	**297**
Daugavpils	Maļinovas	-0,109	-0,283	-0,002	0,040	0,039	-0,097	-0,413	**298**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Demenes	-0,112	-0,292	0,010	-0,005	0,008	-0,026	-0,416	**299**
Kuldīgas	Raņķu	-0,072	-0,189	-0,079	0,005	0,047	-0,130	-0,419	**300**
Liepājas	Cīravas	0,096	-0,087	-0,064	-0,009	-0,006	-0,357	-0,427	**301**
Rēzeknes	Lendžu	-0,192	-0,148	-0,127	0,009	-0,018	0,047	-0,429	**302**
Cēsu	Zaubes	0,050	-0,098	-0,188	-0,049	-0,048	-0,105	-0,438	**303**
Preiļu	Riebiņu	-0,235	-0,202	-0,174	0,034	0,016	0,118	-0,443	**304**
Aizkraukles	Vietalvas	-0,153	-0,111	0,001	-0,035	-0,008	-0,141	-0,446	**305**
Jēkabpils	Zasas	0,074	-0,088	-0,188	-0,022	-0,043	-0,182	-0,449	**306**
Preiļu	Rudzātu	0,035	-0,177	-0,243	-0,036	-0,057	0,030	-0,449	**307**
Liepājas	Virgas	0,004	-0,069	-0,204	-0,007	-0,008	-0,171	-0,454	**308**
Gulbenes	Stāmerienas	-0,047	-0,188	-0,200	-0,020	-0,017	0,017	-0,456	**309**
Rēzeknes	Audriņu	-0,526	-0,244	0,036	0,069	0,073	0,134	-0,458	**310**
Balvu	Kubuļu	-0,003	-0,156	-0,352	-0,013	-0,032	0,093	-0,464	**311**
Jēkabpils	Sēlpils	0,095	-0,136	-0,191	-0,023	-0,028	-0,181	-0,465	**312**
Valkas	Ērģemes	0,001	-0,159	-0,034	-0,054	-0,035	-0,185	-0,466	**313**
Gulbenes	Beļavas	0,016	-0,184	-0,110	-0,002	-0,004	-0,184	-0,467	**314**
Alūksnes	Annas	-0,047	-0,151	-0,042	-0,008	-0,022	-0,206	-0,475	**315**
Ludzas	Ciblas novads	-0,061	-0,155	0,006	-0,050	-0,036	-0,179	-0,476	**316**
Liepājas	Kazdangas	0,114	-0,118	-0,198	0,009	0,037	-0,332	-0,488	**317**
Kuldīgas	Gudenieku	-0,011	-0,203	0,048	-0,037	-0,036	-0,252	-0,491	**318**
Daugavpils	Dubnas	-0,290	-0,264	0,064	0,036	0,004	-0,043	-0,492	**319**
Cēsu	Skujenes	-0,108	-0,125	-0,141	-0,056	-0,034	-0,033	-0,497	**320**
Krāslavas	Dagdas	-0,368	-0,210	-0,123	0,043	-0,019	0,180	-0,497	**321**
Aizkraukles	Sunākstes	-0,161	-0,121	-0,073	-0,060	-0,045	-0,040	-0,500	**322**
Jēkabpils	Rites	0,032	-0,201	-0,205	-0,036	-0,054	-0,037	-0,502	**323**
Jēkabpils	Gārsenes	-0,056	-0,060	0,208	0,032	-0,025	-0,611	-0,511	**324**
Dobeles	Ukru	-0,045	-0,134	0,144	-0,049	0,037	-0,467	-0,514	**325**
Madonas	Vestienas	-0,126	-0,141	-0,093	-0,049	-0,030	-0,096	-0,534	**326**
Daugavpils	Kalupes	-0,140	-0,174	-0,131	0,025	-0,027	-0,093	-0,540	**327**
Daugavpils	Līksnas	-0,302	-0,026	-0,162	-0,024	0,018	-0,055	-0,552	**328**
Liepājas	Sakas	0,097	-0,255	-0,128	-0,092	-0,083	-0,096	-0,556	**329**
Valkas	Grundzāles	0,083	-0,207	-0,192	-0,039	-0,054	-0,148	-0,557	**330**
Madonas	Indrānu	0,081	-0,124	-0,257	-0,081	-0,065	-0,113	-0,559	**331**
Rēzeknes	Viļānu	-0,494	-0,217	-0,001	0,054	0,051	0,045	-0,563	**332**

4.pielikuma 10.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ludzas	Isnaudas	-0,481	-0,155	0,070	-0,011	-0,021	0,026	-0,572	**333**
Madonas	Liezēres	0,010	-0,140	0,049	-0,052	-0,045	-0,393	-0,573	**334**
Alūksnes	Malienas	0,142	-0,270	-0,200	-0,027	-0,021	-0,204	-0,579	**335**
Liepājas	Bārtas	-0,026	-0,116	-0,212	-0,049	0,011	-0,187	-0,580	**336**
Valmieras	Ipiķu	0,043	-0,272	-0,109	-0,062	-0,036	-0,159	-0,594	**337**
Jēkabpils	Vīpes	-0,044	-0,287	-0,255	-0,011	-0,019	0,019	-0,598	**338**
Alūksnes	Kalncempju	-0,016	-0,234	-0,023	-0,037	-0,030	-0,260	-0,599	**339**
Rēzeknes	Nagļu	-0,140	-0,127	-0,043	-0,069	-0,069	-0,154	-0,601	**340**
Preiļu	Rušonas	-0,140	-0,231	-0,131	-0,028	-0,049	-0,023	-0,602	**341**
Liepājas	Rucavas	0,087	-0,108	-0,149	-0,056	-0,095	-0,282	-0,603	**342**
Rēzeknes	Kaunatas	-0,387	-0,120	-0,144	-0,027	0,073	-0,009	-0,614	**343**
Daugavpils	Medumu	-0,133	-0,172	-0,077	-0,013	-0,004	-0,219	-0,618	**344**
Aizkraukles	Pilskalnes	-0,090	-0,173	0,017	-0,054	-0,044	-0,280	-0,624	**345**
Daugavpils	Sventes	-0,130	-0,211	-0,182	-0,010	0,022	-0,113	-0,624	**346**
Gulbenes	Līgo	-0,027	-0,189	-0,206	-0,049	-0,019	-0,135	-0,626	**347**
Madonas	Mētrienas	-0,283	-0,199	0,001	-0,049	-0,043	-0,060	-0,634	**348**
Jēkabpils	Atašienes	-0,002	-0,182	-0,184	-0,079	-0,069	-0,118	-0,634	**349**
Balvu	Šķilbēnu	-0,133	-0,235	-0,271	0,031	-0,051	0,024	-0,635	**350**
Rēzeknes	Čornajas	-0,404	-0,269	0,037	-0,013	-0,023	0,034	-0,638	**351**
Balvu	Balvu	-0,316	-0,167	-0,100	-0,020	0,000	-0,037	-0,639	**352**
Madonas	Ļaudonas	-0,224	-0,077	-0,221	-0,033	-0,014	-0,073	-0,641	**353**
Madonas	Sausnējas	-0,136	-0,203	-0,006	-0,052	-0,025	-0,234	-0,656	**354**
Liepājas	Kalētu	-0,189	-0,118	-0,050	-0,016	-0,030	-0,255	-0,657	**355**
Ludzas	Istras	0,049	-0,223	-0,182	-0,056	-0,090	-0,163	-0,665	**356**
Jēkabpils	Leimaņu	-0,025	-0,209	-0,089	-0,051	-0,027	-0,267	-0,668	**357**
Preiļu	Jersikas	-0,544	-0,198	-0,033	-0,023	-0,039	0,166	-0,671	**358**
Rēzeknes	Ilzeskalna	-0,265	-0,203	-0,330	0,008	0,035	0,075	-0,680	**359**
Krāslavas	Ūdrīšu	-0,550	-0,224	-0,137	0,043	0,012	0,176	-0,681	**360**
Valkas	Zvārtavas	-0,116	-0,216	-0,176	-0,081	-0,087	-0,007	-0,683	**361**
Balvu	Rugāju	-0,233	-0,217	-0,091	-0,059	-0,064	-0,026	-0,689	**362**
Balvu	Lazdulejas	-0,474	-0,310	0,147	-0,070	-0,078	0,089	-0,695	**363**
Preiļu	Galēnu	0,005	-0,280	-0,361	0,018	-0,022	-0,059	-0,699	**364**
Limbažu	Braslavas	0,034	-0,288	-0,289	-0,017	-0,006	-0,136	-0,702	**365**
Alūksnes	Veclaicenes	-0,171	-0,197	-0,058	-0,045	-0,053	-0,178	-0,702	**366**

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Dricānu	-0,226	-0,208	-0,145	-0,003	-0,032	-0,090	-0,705	**367**
Krāslavas	Šķaunes	-0,467	-0,165	0,068	-0,055	-0,075	-0,011	-0,705	**368**
Balvu	Vīksnas	-0,136	-0,219	-0,173	-0,042	-0,039	-0,102	-0,711	**369**
Jēkabpils	Dunavas	-0,171	-0,212	-0,158	-0,040	-0,039	-0,092	-0,713	**370**
Daugavpils	Pilskalnes	-0,134	-0,151	-0,278	-0,014	-0,017	-0,120	-0,714	**371**
Ludzas	Cirmas	-0,413	-0,211	0,024	-0,025	-0,012	-0,081	-0,717	**372**
Ludzas	Mērdzenes	-0,388	-0,237	-0,026	-0,010	-0,039	-0,041	-0,741	**373**
Jēkabpils	Rubenes	-0,039	-0,226	-0,316	-0,039	-0,038	-0,084	-0,742	**374**
Rēzeknes	Stoļerovas	-0,262	-0,195	-0,108	0,002	-0,006	-0,176	-0,745	**375**
Alūksnes	Liepnas	0,012	-0,097	-0,379	-0,074	-0,069	-0,143	-0,749	**376**
Alūksnes	Mālupes	-0,023	-0,183	-0,203	-0,056	-0,049	-0,235	-0,749	**377**
Daugavpils	Vecsalienas	-0,289	-0,233	-0,067	-0,018	-0,006	-0,139	-0,752	**378**
Krāslavas	Bērziņu	-0,096	-0,334	-0,118	-0,051	-0,061	-0,097	-0,756	**379**
Daugavpils	Dvietes	-0,053	-0,158	-0,230	-0,052	-0,048	-0,216	-0,758	**380**
Jēkabpils	Elkšņu	-0,200	-0,213	-0,058	-0,066	-0,039	-0,189	-0,764	**381**
Jēkabpils	Dignājas	0,082	-0,298	-0,335	-0,040	-0,023	-0,150	-0,765	**382**
Liepājas	Vaiņodes	-0,383	-0,050	-0,130	0,024	-0,002	-0,226	-0,768	**383**
Rēzeknes	Dekšāres	-0,314	-0,290	-0,210	-0,023	-0,004	0,066	-0,775	**384**
Daugavpils	Skrudalienas	-0,350	-0,225	-0,123	0,050	-0,001	-0,127	-0,776	**385**
Rēzeknes	Sakstagala	-0,534	-0,272	-0,018	0,062	0,017	-0,036	-0,781	**386**
Daugavpils	Eglaines	-0,233	-0,194	-0,090	0,025	-0,041	-0,251	-0,784	**387**
Ludzas	Lauderu	-0,196	-0,393	-0,031	-0,046	-0,065	-0,056	-0,786	**388**
Cēsu	Kaives	0,132	-0,231	-0,358	-0,076	-0,069	-0,192	-0,793	**389**
Daugavpils	Biķernieku	-0,254	-0,332	-0,075	0,009	-0,023	-0,118	-0,794	**390**
Ludzas	Briģu	-0,206	-0,289	-0,166	-0,051	-0,052	-0,033	-0,796	**391**
Rēzeknes	Lūznavas	-0,676	-0,013	0,116	0,045	-0,025	-0,246	-0,798	**392**
Madonas	Ošupes	-0,368	-0,218	-0,022	-0,050	-0,051	-0,102	-0,810	**393**
Tukuma	Zantes	-0,136	-0,200	-0,085	-0,045	0,004	-0,349	-0,811	**394**
Gulbenes	Galgauskas	-0,100	-0,169	-0,316	-0,036	-0,012	-0,179	-0,811	**395**
Ludzas	Zvirgzdenes	-0,277	-0,178	-0,247	-0,015	-0,028	-0,067	-0,813	**396**
Preiļu	Vārkavas	-0,409	-0,272	-0,147	-0,024	-0,004	0,039	-0,818	**397**
Daugavpils	Vaboles	-0,194	-0,183	-0,353	0,010	0,011	-0,115	-0,824	**398**
Liepājas	Dunikas	-0,134	-0,175	-0,056	-0,077	-0,069	-0,314	-0,825	**399**
Ludzas	Pušmucovas	-0,463	-0,183	-0,162	-0,012	-0,015	0,005	-0,830	**400**

4.pielikuma 12.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Liepājas	Priekules	-0,106	-0,141	-0,176	-0,066	0,012	-0,361	-0,838	**401**
Madonas	Jumurdas	0,027	-0,043	-0,334	-0,086	-0,052	-0,367	-0,855	**402**
Preiļu	Pelēču	-0,300	-0,272	-0,263	-0,009	-0,047	0,014	-0,879	**403**
Ludzas	Nukšas	-0,302	-0,225	-0,138	-0,029	-0,053	-0,141	-0,888	**404**
Preiļu	Saunas	-0,070	-0,247	-0,490	-0,016	-0,022	-0,048	-0,894	**405**
Daugavpils	Bebrenes	-0,082	-0,163	-0,160	0,005	-0,052	-0,448	-0,899	**406**
Krāslavas	Kastuļinas	-0,299	-0,247	-0,083	-0,028	-0,086	-0,164	-0,907	**407**
Krāslavas	Kombuļu	-0,396	-0,182	-0,252	-0,015	-0,021	-0,051	-0,917	**408**
Ludzas	Pureņu	-0,296	-0,262	-0,187	-0,026	-0,017	-0,136	-0,925	**409**
Daugavpils	Salienas	-0,346	-0,254	-0,140	-0,045	-0,047	-0,103	-0,933	**410**
Preiļu	Vārkavas novads	-0,066	-0,233	-0,520	-0,026	-0,054	-0,043	-0,941	**411**
Krāslavas	Skaistas	-0,211	-0,201	-0,313	-0,041	-0,051	-0,147	-0,964	**412**
Krāslavas	Andzeļu	-0,571	-0,295	-0,095	-0,034	-0,064	0,092	-0,966	**413**
Krāslavas	Svariņu	-0,452	-0,269	-0,143	-0,057	-0,077	0,024	-0,973	**414**
Rēzeknes	Rikavas	-0,481	-0,258	-0,253	0,002	0,000	-0,001	-0,990	**415**
Krāslavas	Kalniešu	-0,447	-0,297	-0,195	-0,028	-0,038	-0,003	-1,006	**416**
Krāslavas	Kaplavas	-0,444	-0,276	-0,158	-0,051	-0,045	-0,036	-1,011	**417**
Liepājas	Embūtes	-0,027	-0,171	-0,212	-0,070	-0,027	-0,531	-1,038	**418**
Rēzeknes	Gaigalavas	-0,444	-0,223	-0,261	-0,054	-0,053	-0,013	-1,048	**419**
Jēkabpils	Asares	-0,551	-0,281	-0,119	-0,042	-0,043	-0,022	-1,058	**420**
Krāslavas	Aulejas	-0,358	-0,251	-0,202	-0,015	-0,041	-0,195	-1,062	**421**
Krāslavas	Izvaltas	-0,373	-0,199	-0,422	0,014	-0,053	-0,035	-1,069	**422**
Madonas	Murmastienes	-0,347	-0,274	-0,296	-0,060	-0,023	-0,082	-1,082	**423**
Ludzas	Malnavas	-0,649	-0,124	-0,144	-0,001	-0,012	-0,165	-1,095	**424**
Rēzeknes	Pušas	-0,538	-0,155	-0,037	-0,042	-0,069	-0,257	-1,098	**425**
Preiļu	Silajāņu	-0,656	-0,336	-0,067	-0,030	-0,025	0,000	-1,113	**426**
Balvu	Vectilžas	-0,593	-0,285	-0,050	-0,056	-0,086	-0,058	-1,128	**427**
Krāslavas	Piedrujas	-0,605	-0,313	-0,095	-0,003	-0,036	-0,081	-1,133	**428**
Rēzeknes	Nautrēnu	-0,311	-0,286	-0,381	-0,017	-0,070	-0,073	-1,138	**429**
Rēzeknes	Silmalas	-0,730	-0,264	-0,107	0,059	-0,012	-0,084	-1,138	**430**
Alūksnes	Pededzes	-0,494	-0,319	-0,177	-0,051	-0,080	-0,019	-1,141	**431**
Rēzeknes	Mākoņkalna	-0,463	-0,235	-0,203	-0,064	-0,065	-0,124	-1,154	**432**
Krāslavas	Indras	-0,621	-0,246	-0,284	0,001	-0,035	0,021	-1,164	**433**
Ludzas	Blontu	-0,484	-0,214	-0,066	-0,060	-0,065	-0,279	-1,169	**434**

4.pielikuma 13.turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Preiļu	Stabulnieku	-0,276	-0,294	-0,462	0,021	-0,006	-0,176	-1,192	**435**
Balvu	Bērzpils	-0,403	-0,223	-0,262	-0,035	-0,087	-0,182	-1,194	**436**
Balvu	Susāju	-0,600	-0,230	-0,329	-0,065	-0,053	0,082	-1,196	**437**
Krāslavas	Asūnes	-0,704	-0,220	-0,251	-0,031	-0,061	0,070	-1,197	**438**
Balvu	Medņevas	-0,599	-0,131	-0,337	-0,025	-0,053	-0,063	-1,208	**439**
Preiļu	Sīļukalna	-0,355	-0,281	-0,365	-0,041	-0,054	-0,115	-1,212	**440**
Rēzeknes	Stružānu	-0,882	-0,042	-0,226	0,145	-0,075	-0,147	-1,227	**441**
Krāslavas	Robežnieku	-0,684	-0,257	-0,157	-0,028	-0,035	-0,068	-1,230	**442**
Ludzas	Pasienes	-0,539	-0,253	-0,107	-0,050	-0,082	-0,199	-1,231	**443**
Krāslavas	Andrupenes	-0,621	-0,237	-0,212	-0,002	-0,064	-0,098	-1,235	**444**
Balvu	Lazdukalna	-0,628	-0,240	-0,168	-0,055	-0,080	-0,078	-1,250	**445**
Preiļu	Sutru	-0,713	-0,247	-0,370	-0,019	-0,013	0,094	-1,268	**446**
Krāslavas	Grāveru	-0,822	-0,290	-0,016	-0,014	-0,040	-0,101	-1,283	**447**
Ludzas	Pildas	-0,377	-0,267	-0,316	-0,048	-0,073	-0,205	-1,285	**448**
Rēzeknes	Sokolku	-1,161	-0,282	0,053	0,044	0,027	0,032	-1,287	**449**
Madonas	Varakļānu	-0,490	-0,251	-0,492	-0,016	-0,017	-0,042	-1,309	**450**
Ludzas	Mežvidu	-0,581	-0,160	-0,294	-0,027	-0,043	-0,220	-1,325	**451**
Ludzas	Rundēnu	-0,170	-0,285	-0,384	-0,057	-0,087	-0,362	-1,345	**452**
Ludzas	Nirzas	-0,556	-0,169	-0,269	-0,047	-0,053	-0,254	-1,349	**453**
Balvu	Vecumu	-0,797	-0,262	-0,218	-0,047	-0,053	-0,054	-1,431	**454**
Ludzas	Salnavas	-0,638	-0,217	-0,195	-0,053	-0,058	-0,276	-1,437	**455**
Rēzeknes	Feimaņu	-0,777	-0,279	-0,221	-0,036	-0,075	-0,085	-1,472	**456**
Ludzas	Goliševas	-0,968	-0,234	-0,127	-0,050	-0,090	-0,021	-1,490	**457**
Krāslavas	Ķepovas	-0,849	-0,265	-0,029	-0,049	-0,053	-0,259	-1,504	**458**
Krāslavas	Šķeltovas	-0,710	-0,306	-0,341	-0,003	-0,062	-0,154	-1,576	**459**
Rēzeknes	Kantinieku	-1,184	-0,320	-0,125	0,003	-0,004	0,018	-1,611	**460**
Balvu	Krišjāņu	-1,101	-0,214	-0,066	-0,046	-0,075	-0,118	-1,620	**461**
Daugavpils	Ambeļu	-0,459	-0,289	-0,495	0,002	-0,061	-0,419	-1,721	**462**
Balvu	Tilžas	-0,889	-0,144	-0,347	0,002	-0,071	-0,305	-1,755	**463**
Balvu	Briežuciema	-0,906	-0,242	-0,415	-0,031	-0,073	-0,118	-1,784	**464**
Balvu	Baltinavas	-1,325	-0,194	-0,301	-0,030	-0,056	-0,091	-1,996	**465**

* Teritorijas saranžētas pēc svērtā attīstības indeksa (7.ailes dati).

Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pagasts, novads	Bezdarbnieku skaits	Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā	Bezdarba līmenis, %	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)		
		2003.1.01.	2003.1.01.							
		z	f	$x=\frac{z}{f}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,25
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aizkraukles	Aiviekstes	39	536	7.3	-0.1	0.0	6.4	-0.022	**0.022**	0.006
Aizkraukles	Bebru	37	910	4.1	-3.3	11.0	10029.5	-0.673	**0.673**	0.168
Aizkraukles	Daudzeses	52	728	7.1	-0.2	0.1	43.0	-0.049	**0.049**	0.012
Aizkraukles	Iršu	24	366	6.6	-0.8	0.7	251.2	-0.168	**0.168**	0.042
Aizkraukles	Klintaines	24	522	4.6	-2.8	7.8	4057.8	-0.565	**0.565**	0.141
Aizkraukles	Kokneses	172	2611	6.6	-0.8	0.6	1663.9	-0.162	**0.162**	0.040
Aizkraukles	Kurmenes	34	488	7.0	-0.4	0.2	85.5	-0.085	**0.085**	0.021
Aizkraukles	Mazzalves	45	801	5.6	-1.8	3.1	2503.3	-0.358	**0.358**	0.090
Aizkraukles	Neretas	129	1241	10.4	3.0	9.1	11236.5	0.610	**-0.610**	-0.153
Aizkraukles	Pilskalnes	35	382	9.2	1.8	3.2	1205.6	0.360	**-0.360**	-0.090
Aizkraukles	Seces	50	718	7.0	-0.4	0.2	127.9	-0.086	**0.086**	0.021
Aizkraukles	Sērenes	21	574	3.7	-3.7	13.9	7974.3	-0.756	**0.756**	0.189
Aizkraukles	Skrīveru	105	2425	4.3	-3.1	9.3	22645.9	-0.620	**0.620**	0.155
Aizkraukles	Staburaga	15	329	4.6	-2.8	8.0	2628.5	-0.573	**0.573**	0.143
Aizkraukles	Sunākstes	38	360	10.6	3.2	10.0	3617.1	0.643	**-0.643**	-0.161
Aizkraukles	Valles	31	723	4.3	-3.1	9.6	6939.5	-0.628	**0.628**	0.157
Aizkraukles	Vietalvas	68	654	10.4	3.0	9.1	5932.2	0.611	**-0.611**	-0.153
Aizkraukles	Zalves	32	507	6.3	-1.1	1.2	585.0	-0.218	**0.218**	0.054
Alūksnes	Alsviķu	60	1051	5.7	-1.7	2.8	2955.6	-0.340	**0.340**	0.085
Alūksnes	Annas	29	349	8.3	0.9	0.9	297.7	0.187	**-0.187**	-0.047
Alūksnes	Gaujienas	36	685	5.3	-2.1	4.5	3108.7	-0.432	**0.432**	0.108
Alūksnes	Ilzenes	16	271	5.9	-1.5	2.2	595.0	-0.300	**0.300**	0.075
Alūksnes	Jaunalūksnes	59	845	7.0	-0.4	0.2	137.6	-0.082	**0.082**	0.020
Alūksnes	Jaunannas	13	356	3.7	-3.7	13.9	4963.9	-0.757	**0.757**	0.189
Alūksnes	Jaunlaicenes	19	295	6.4	-0.9	0.9	263.5	-0.192	**0.192**	0.048
Alūksnes	Kalncempju	16	208	7.7	0.3	0.1	19.5	0.062	**-0.062**	-0.016
Alūksnes	Liepnas	44	616	7.1	-0.2	0.1	36.4	-0.049	**0.049**	0.012
Alūksnes	Malienas	13	284	4.6	-2.8	7.9	2239.8	-0.569	**0.569**	0.142

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Alūksnes	Mālupes	35	446	7.8	0.5	0.2	95.1	0.094	**-0.094**	-0.023
Alūksnes	Mārkalnes	24	310	7.7	0.4	0.1	39.3	0.072	**-0.072**	-0.018
Alūksnes	Pededzes	91	531	17.1	9.8	95.1	50495.6	1.977	**-1.977**	-0.494
Alūksnes	Trapenes	24	574	4.2	-3.2	10.3	5894.7	-0.650	**0.650**	0.162
Alūksnes	Veclaicenes	33	307	10.7	3.4	11.3	3472.9	0.682	**-0.682**	-0.171
Alūksnes	Virešu	16	483	3.3	-4.1	16.6	8013.3	-0.826	**0.826**	0.206
Alūksnes	Zeltiņu	9	236	3.8	-3.6	12.8	3011.6	-0.724	**0.724**	0.181
Alūksnes	Ziemera	37	583	6.3	-1.0	1.1	629.7	-0.211	**0.211**	0.053
Balvu	Baltinavas	299	892	33.5	26.1	683.0	609241.4	5.300	**-5.300**	-1.325
Balvu	Balvu	65	477	13.6	6.2	39.0	18579.4	1.266	**-1.266**	-0.316
Balvu	Bērzkalnes	47	414	11.4	4.0	15.7	6514.7	0.804	**-0.804**	-0.201
Balvu	Bērzpils	89	580	15.3	8.0	63.3	36740.8	1.614	**-1.614**	-0.403
Balvu	Briežuciema	97	384	25.3	17.9	319.5	122688.8	3.625	**-3.625**	-0.906
Balvu	Krišjāņu	87	299	29.1	21.7	471.4	140941.4	4.403	**-4.403**	-1.101
Balvu	Kubuļu	71	953	7.5	0.1	0.0	3.9	0.013	**-0.013**	-0.003
Balvu	Kupravas	72	438	16.4	9.1	81.9	35893.6	1.836	**-1.836**	-0.459
Balvu	Lazdukalna	134	678	19.8	12.4	153.2	103883.3	2.510	**-2.510**	-0.628
Balvu	Lazdulejas	43	257	16.7	9.3	87.3	22447.0	1.895	**-1.895**	-0.474
Balvu	Medņevas	96	500	19.2	11.8	139.6	69787.7	2.396	**-2.396**	-0.599
Balvu	Rugāju	128	1069	12.0	4.6	21.0	22502.3	0.930	**-0.930**	-0.233
Balvu	Susāju	105	546	19.2	11.8	140.3	76605.7	2.402	**-2.402**	-0.600
Balvu	Šķilbēnu	81	809	10.0	2.6	6.9	5581.2	0.533	**-0.533**	-0.133
Balvu	Tilžas	171	686	24.9	17.5	307.7	211080.7	3.557	**-3.557**	-0.889
Balvu	Vectilžas	62	325	19.1	11.7	136.7	44421.8	2.371	**-2.371**	-0.593
Balvu	Vecumu	113	489	23.1	15.7	247.2	120880.7	3.188	**-3.188**	-0.797
Balvu	Vīksnas	53	526	10.1	2.7	7.2	3806.9	0.546	**-0.546**	-0.136
Balvu	Žīguru	64	593	10.8	3.4	11.6	6882.5	0.691	**-0.691**	-0.173
Bauskas	Bārbeles	41	581	7.1	-0.3	0.1	62.9	-0.067	**0.067**	0.017
Bauskas	Brunavas	66	1163	5.7	-1.7	2.9	3404.0	-0.347	**0.347**	0.087
Bauskas	Ceraukstes	100	1149	8.7	1.3	1.7	1994.2	0.267	**-0.267**	-0.067
Bauskas	Codes	129	1845	7.0	-0.4	0.2	286.3	-0.080	**0.080**	0.020
Bauskas	Dāviņu	46	618	7.4	0.1	0.0	2.0	0.012	**-0.012**	-0.003
Bauskas	Gailīšu	141	1942	7.3	-0.1	0.0	30.5	-0.025	**0.025**	0.006
Bauskas	Iecavas	268	5873	4.6	-2.8	8.0	46788.6	-0.572	**0.572**	0.143
Bauskas	Īslīces	172	2773	6.2	-1.2	1.4	3881.6	-0.240	**0.240**	0.060
Bauskas	Mežotnes	91	1231	7.4	0.0	0.0	0.1	0.001	**-0.001**	0.000
Bauskas	Rundāles	97	1513	6.4	-1.0	1.0	1437.4	-0.198	**0.198**	0.049
Bauskas	Skaistkalnes	31	878	3.5	-3.9	14.9	13048.3	-0.782	**0.782**	0.195
Bauskas	Stelpes	34	618	5.5	-1.9	3.6	2194.0	-0.382	**0.382**	0.096

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bauskas	Svitenes	65	675	9.6	2.2	5.0	3398.5	0.455	**-0.455**	-0.114
Bauskas	Vecsaules	72	1492	4.8	-2.6	6.6	9778.4	-0.519	**0.519**	0.130
Bauskas	Vecumnieku	116	2983	3.9	-3.5	12.2	36481.1	-0.709	**0.709**	0.177
Bauskas	Viesturu	37	836	4.4	-3.0	8.8	7324.5	-0.600	**0.600**	0.150
Cēsu	Amatas novads	89	2124	4.2	-3.2	10.2	21689.8	-0.648	**0.648**	0.162
Cēsu	Drustu	29	664	4.4	-3.0	9.1	6049.2	-0.612	**0.612**	0.153
Cēsu	Dzērbenes	37	662	5.6	-1.8	3.2	2137.0	-0.364	**0.364**	0.091
Cēsu	Inešu	13	482	2.7	-4.7	22.0	10596.2	-0.951	**0.951**	0.238
Cēsu	Jaunpiebalgas	57	1367	4.2	-3.2	10.3	14139.1	-0.652	**0.652**	0.163
Cēsu	Kaives	12	251	4.8	-2.6	6.8	1703.2	-0.528	**0.528**	0.132
Cēsu	Liepas	184	2014	9.1	1.8	3.1	6169.7	0.355	**-0.355**	-0.089
Cēsu	Līgatnes	85	1831	4.6	-2.7	7.5	13781.8	-0.556	**0.556**	0.139
Cēsu	Mārsnēnu	16	519	3.1	-4.3	18.5	9609.5	-0.873	**0.873**	0.218
Cēsu	Mores	14	396	3.5	-3.9	14.8	5871.1	-0.781	**0.781**	0.195
Cēsu	Nītaures	15	654	2.3	-5.1	25.9	16958.7	-1.033	**1.033**	0.258
Cēsu	Priekuļu	171	3502	4.9	-2.5	6.3	21937.8	-0.508	**0.508**	0.127
Cēsu	Raiskuma	36	1022	3.5	-3.9	14.9	15253.4	-0.783	**0.783**	0.196
Cēsu	Raunas	81	2023	4.0	-3.4	11.4	23136.7	-0.686	**0.686**	0.171
Cēsu	Skujenes	59	620	9.5	2.1	4.5	2813.8	0.432	**-0.432**	-0.108
Cēsu	Stalbes	39	793	4.9	-2.5	6.1	4829.3	-0.500	**0.500**	0.125
Cēsu	Straupes	37	937	3.9	-3.4	11.8	11068.9	-0.697	**0.697**	0.174
Cēsu	Taurenes	32	656	4.9	-2.5	6.3	4125.4	-0.509	**0.509**	0.127
Cēsu	Vaives	52	950	5.5	-1.9	3.7	3473.4	-0.388	**0.388**	0.097
Cēsu	Vecpiebalgas	35	1012	3.5	-3.9	15.4	15608.8	-0.796	**0.796**	0.199
Cēsu	Veselavas	28	467	6.0	-1.4	1.9	902.4	-0.282	**0.282**	0.070
Cēsu	Zaubes	40	625	6.4	-1.0	1.0	607.4	-0.200	**0.200**	0.050
Cēsu	Zosēnu	19	334	5.7	-1.7	2.9	962.1	-0.344	**0.344**	0.086
Daugavpils	Ambeļu	71	432	16.4	9.0	81.9	35377.1	1.835	**-1.835**	-0.459
Daugavpils	Bebrenes	66	733	9.0	1.6	2.6	1919.6	0.328	**-0.328**	-0.082
Daugavpils	Biķernieku	65	524	12.4	5.0	25.2	13198.6	1.018	**-1.018**	-0.254
Daugavpils	Demenes	121	1262	9.6	2.2	4.8	6120.1	0.447	**-0.447**	-0.112
Daugavpils	Dubnas	82	626	13.1	5.7	32.6	20433.4	1.159	**-1.159**	-0.290
Daugavpils	Dvietes	36	427	8.4	1.0	1.1	466.4	0.212	**-0.212**	-0.053
Daugavpils	Eglaines	81	676	12.0	4.6	21.1	14282.1	0.932	**-0.932**	-0.233
Daugavpils	Kalkūnes	109	1660	6.6	-0.8	0.7	1114.9	-0.166	**0.166**	0.042
Daugavpils	Kalupes	102	1005	10.1	2.8	7.6	7674.9	0.560	**-0.560**	-0.140
Daugavpils	Laucesas	107	1002	10.7	3.3	10.8	10864.5	0.668	**-0.668**	-0.167
Daugavpils	Līksnas	99	742	13.3	6.0	35.5	26326.3	1.208	**-1.208**	-0.302
Daugavpils	Maļinovas	67	702	9.5	2.2	4.7	3270.3	0.438	**-0.438**	-0.109

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Daugavpils	Medumu	73	729	10.0	2.6	6.9	5034.5	0.533	**-0.533**	-0.133
Daugavpils	Naujenes	341	4066	8.4	1.0	1.0	4072.7	0.203	**-0.203**	-0.051
Daugavpils	Nīcgales	71	641	11.1	3.7	13.6	8731.0	0.748	**-0.748**	-0.187
Daugavpils	Pilskalnes	72	718	10.0	2.6	7.0	5012.0	0.536	**-0.536**	-0.134
Daugavpils	Salienas	74	521	14.2	6.8	46.5	24216.3	1.382	**-1.382**	-0.346
Daugavpils	Skrudalienas	142	994	14.3	6.9	47.6	47323.2	1.399	**-1.399**	-0.350
Daugavpils	Sventes	78	784	9.9	2.6	6.6	5150.8	0.520	**-0.520**	-0.130
Daugavpils	Šēderes	103	904	11.4	4.0	16.1	14522.0	0.813	**-0.813**	-0.203
Daugavpils	Tabores	64	667	9.6	2.2	4.9	3255.9	0.448	**-0.448**	-0.112
Daugavpils	Vaboles	61	544	11.2	3.8	14.6	7969.2	0.776	**-0.776**	-0.194
Daugavpils	Vecsalienas	64	489	13.1	5.7	32.5	15899.5	1.156	**-1.156**	-0.289
Daugavpils	Višķu	122	1524	8.0	0.6	0.4	584.8	0.126	**-0.126**	-0.031
Dobeles	Annenieku	58	712	8.1	0.8	0.6	411.5	0.154	**-0.154**	-0.039
Dobeles	Auru	193	2058	9.4	2.0	4.0	8168.3	0.404	**-0.404**	-0.101
Dobeles	Bēnes	101	1232	8.2	0.8	0.7	812.8	0.165	**-0.165**	-0.041
Dobeles	Bērzes	102	1273	8.0	0.6	0.4	500.1	0.127	**-0.127**	-0.032
Dobeles	Bikstu	70	690	10.1	2.8	7.6	5252.8	0.559	**-0.559**	-0.140
Dobeles	Dobeles	54	609	8.9	1.5	2.2	1336.1	0.300	**-0.300**	-0.075
Dobeles	Īles	27	371	7.3	-0.1	0.0	4.3	-0.022	**0.022**	0.005
Dobeles	Jaunbērzes	51	712	7.2	-0.2	0.0	35.4	-0.045	**0.045**	0.011
Dobeles	Krimūnu	71	792	9.0	1.6	2.5	1974.3	0.320	**-0.320**	-0.080
Dobeles	Lielauces	34	375	9.1	1.7	2.8	1059.5	0.341	**-0.341**	-0.085
Dobeles	Naudītes	52	662	7.9	0.5	0.2	145.7	0.095	**-0.095**	-0.024
Dobeles	Penkules	41	699	5.9	-1.5	2.3	1615.6	-0.308	**0.308**	0.077
Dobeles	Tērvetes novads	125	2795	4.5	-2.9	8.5	23725.7	-0.591	**0.591**	0.148
Dobeles	Ukru	34	411	8.3	0.9	0.8	323.2	0.180	**-0.180**	-0.045
Dobeles	Vītiņu	63	817	7.7	0.3	0.1	86.5	0.066	**-0.066**	-0.016
Dobeles	Zebrenes	26	395	6.6	-0.8	0.6	255.0	-0.163	**0.163**	0.041
Gulbenes	Beļavas	82	1161	7.1	-0.3	0.1	121.1	-0.065	**0.065**	0.016
Gulbenes	Daukstu	57	815	7.0	-0.4	0.2	125.2	-0.079	**0.079**	0.020
Gulbenes	Druvienas	9	346	2.6	-4.8	22.9	7920.9	-0.970	**0.970**	0.243
Gulbenes	Galgauskas	41	438	9.4	2.0	3.9	1708.4	0.400	**-0.400**	-0.100
Gulbenes	Jaungulbenes	41	902	4.5	-2.8	8.1	7276.9	-0.576	**0.576**	0.144
Gulbenes	Lejasciema	46	1080	4.3	-3.1	9.8	10557.2	-0.634	**0.634**	0.158
Gulbenes	Litenes	27	760	3.6	-3.8	14.7	11166.8	-0.777	**0.777**	0.194
Gulbenes	Lizuma	36	981	3.7	-3.7	13.8	13546.8	-0.754	**0.754**	0.188
Gulbenes	Līgo	24	303	7.9	0.5	0.3	86.7	0.108	**-0.108**	-0.027
Gulbenes	Rankas	36	1094	3.3	-4.1	16.8	18346.4	-0.830	**0.830**	0.208
Gulbenes	Stāmerienas	62	745	8.3	0.9	0.9	653.2	0.190	**-0.190**	-0.047

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gulbenes	Stradu	116	1415	8.2	0.8	0.7	933.2	0.165	**-0.165**	-0.041
Gulbenes	Tirzas	34	665	5.1	-2.3	5.2	3435.8	-0.461	**0.461**	0.115
Jelgavas	Cenu	147	2725	5.4	-2.0	4.0	10805.4	-0.404	**0.404**	0.101
Jelgavas	Elejas	165	1550	10.6	3.3	10.6	16466.4	0.661	**-0.661**	-0.165
Jelgavas	Glūdas	102	1799	5.7	-1.7	2.9	5297.3	-0.348	**0.348**	0.087
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	131	2077	6.3	-1.1	1.2	2416.4	-0.219	**0.219**	0.055
Jelgavas	Lielplatones	46	568	8.1	0.7	0.5	288.6	0.145	**-0.145**	-0.036
Jelgavas	Līvbērzes	62	1328	4.7	-2.7	7.4	9804.3	-0.551	**0.551**	0.138
Jelgavas	Ozolnieku	91	2000	4.6	-2.8	8.0	16083.5	-0.575	**0.575**	0.144
Jelgavas	Platones	50	1124	4.4	-2.9	8.6	9698.2	-0.596	**0.596**	0.149
Jelgavas	Sesavas	92	1231	7.5	0.1	0.0	9.5	0.018	**-0.018**	-0.004
Jelgavas	Sidrabenes	43	1178	3.7	-3.7	14.0	16438.1	-0.757	**0.757**	0.189
Jelgavas	Svētes	66	1052	6.3	-1.1	1.2	1300.9	-0.225	**0.225**	0.056
Jelgavas	Valgundes	55	1326	4.1	-3.2	10.5	13902.5	-0.657	**0.657**	0.164
Jelgavas	Vilces	69	1320	5.2	-2.2	4.7	6150.2	-0.438	**0.438**	0.109
Jelgavas	Vircavas	55	1141	4.8	-2.6	6.6	7509.6	-0.520	**0.520**	0.130
Jelgavas	Zaļenieku	46	1061	4.3	-3.1	9.3	9871.7	-0.619	**0.619**	0.155
Jēkabpils	Asares	67	367	18.3	10.9	118.2	43366.3	2.204	**-2.204**	-0.551
Jēkabpils	Atašienes	37	498	7.4	0.0	0.0	1.0	0.009	**-0.009**	-0.002
Jēkabpils	Ābeļu	39	621	6.3	-1.1	1.2	759.1	-0.224	**0.224**	0.056
Jēkabpils	Dignājas	20	347	5.8	-1.6	2.6	913.0	-0.329	**0.329**	0.082
Jēkabpils	Dunavas	59	548	10.8	3.4	11.4	6262.9	0.686	**-0.686**	-0.171
Jēkabpils	Elkšņu	47	415	11.3	3.9	15.5	6440.7	0.799	**-0.799**	-0.200
Jēkabpils	Gārsenes	58	683	8.5	1.1	1.2	835.7	0.224	**-0.224**	-0.056
Jēkabpils	Kalna	19	463	4.1	-3.3	10.8	4987.6	-0.666	**0.666**	0.166
Jēkabpils	Krustpils	46	569	8.1	0.7	0.5	277.7	0.142	**-0.142**	-0.035
Jēkabpils	Kūku	90	1127	8.0	0.6	0.4	405.7	0.122	**-0.122**	-0.030
Jēkabpils	Leimaņu	31	393	7.9	0.5	0.3	99.1	0.102	**-0.102**	-0.025
Jēkabpils	Mežāres	23	668	3.4	-3.9	15.5	10383.9	-0.799	**0.799**	0.200
Jēkabpils	Rites	30	444	6.8	-0.6	0.4	175.7	-0.128	**0.128**	0.032
Jēkabpils	Rubenes	63	772	8.2	0.8	0.6	463.5	0.157	**-0.157**	-0.039
Jēkabpils	Salas	129	2200	5.9	-1.5	2.3	5097.3	-0.309	**0.309**	0.077
Jēkabpils	Saukas	39	487	8.0	0.6	0.4	188.7	0.126	**-0.126**	-0.032
Jēkabpils	Sēlpils	36	653	5.5	-1.9	3.5	2290.3	-0.380	**0.380**	0.095
Jēkabpils	Variešu	55	814	6.8	-0.6	0.4	322.1	-0.128	**0.128**	0.032
Jēkabpils	Vīpes	38	460	8.3	0.9	0.8	352.2	0.177	**-0.177**	-0.044
Jēkabpils	Zasas	37	625	5.9	-1.5	2.1	1342.8	-0.297	**0.297**	0.074
Krāslavas	Andrupenes	176	896	19.6	12.3	150.2	134611.1	2.485	**-2.485**	-0.621
Krāslavas	Andzeļu	88	472	18.6	11.3	126.7	59825.4	2.283	**-2.283**	-0.571

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Krāslavas	Asūnes	80	376	21.3	13.9	193.0	72550.8	2.817	**-2.817**	-0.704
Krāslavas	Aulejas	63	436	14.4	7.1	49.9	21754.9	1.432	**-1.432**	-0.358
Krāslavas	Bērziņu	35	377	9.3	1.9	3.6	1358.1	0.385	**-0.385**	-0.096
Krāslavas	Dagdas	80	546	14.7	7.3	52.8	28827.7	1.473	**-1.473**	-0.368
Krāslavas	Ezernieku	60	677	8.9	1.5	2.2	1476.6	0.299	**-0.299**	-0.075
Krāslavas	Grāveru	97	411	23.6	16.2	262.9	108065.0	3.288	**-3.288**	-0.822
Krāslavas	Indras	169	861	19.6	12.2	149.9	129046.6	2.483	**-2.483**	-0.621
Krāslavas	Izvaltas	74	502	14.7	7.4	54.1	27158.0	1.491	**-1.491**	-0.373
Krāslavas	Kalniešu	93	574	16.2	8.8	77.7	44615.3	1.788	**-1.788**	-0.447
Krāslavas	Kaplavas	76	471	16.1	8.8	76.6	36061.6	1.774	**-1.774**	-0.444
Krāslavas	Kastuļinas	84	632	13.3	5.9	34.9	22039.8	1.197	**-1.197**	-0.299
Krāslavas	Kombuļu	71	467	15.2	7.8	61.1	28540.9	1.585	**-1.585**	-0.396
Krāslavas	Konstantinovas	41	436	9.4	2.0	4.1	1775.3	0.409	**-0.409**	-0.102
Krāslavas	Ķepovas	56	232	24.1	16.8	280.6	65107.1	3.397	**-3.397**	-0.849
Krāslavas	Piedrujas	85	440	19.3	11.9	142.4	62648.0	2.420	**-2.420**	-0.605
Krāslavas	Robežnieku	137	656	20.9	13.5	182.2	119526.8	2.737	**-2.737**	-0.684
Krāslavas	Skaistas	56	485	11.5	4.2	17.3	8395.6	0.844	**-0.844**	-0.211
Krāslavas	Svariņu	51	313	16.3	8.9	79.4	24838.1	1.806	**-1.806**	-0.452
Krāslavas	Šķaunes	78	470	16.6	9.2	84.8	39866.9	1.868	**-1.868**	-0.467
Krāslavas	Šķeltovas	101	472	21.4	14.0	196.4	92677.4	2.841	**-2.841**	-0.710
Krāslavas	Ūdrīšu	186	1020	18.2	10.8	117.7	120065.8	2.200	**-2.200**	-0.550
Kuldīgas	Alsungas	45	1153	3.9	-3.5	12.1	13986.8	-0.706	**0.706**	0.177
Kuldīgas	Ēdoles	43	635	6.8	-0.6	0.4	239.5	-0.125	**0.125**	0.031
Kuldīgas	Gudenieku	42	553	7.6	0.2	0.0	24.2	0.042	**-0.042**	-0.011
Kuldīgas	Īvandes	23	286	8.0	0.7	0.4	123.1	0.133	**-0.133**	-0.033
Kuldīgas	Kabiles	26	571	4.6	-2.8	8.0	4580.8	-0.574	**0.574**	0.144
Kuldīgas	Kurmāles	106	1519	7.0	-0.4	0.2	252.3	-0.083	**0.083**	0.021
Kuldīgas	Laidu	65	818	7.9	0.6	0.3	256.9	0.114	**-0.114**	-0.028
Kuldīgas	Nīkrāces	42	507	8.3	0.9	0.8	409.1	0.182	**-0.182**	-0.046
Kuldīgas	Padures	30	663	4.5	-2.9	8.2	5426.5	-0.580	**0.580**	0.145
Kuldīgas	Pelču	35	633	5.5	-1.9	3.4	2181.9	-0.376	**0.376**	0.094
Kuldīgas	Raņķu	30	341	8.8	1.4	2.0	679.7	0.286	**-0.286**	-0.072
Kuldīgas	Rendas	31	743	4.2	-3.2	10.3	7672.8	-0.652	**0.652**	0.163
Kuldīgas	Rudbāržu	66	767	8.6	1.2	1.5	1140.0	0.247	**-0.247**	-0.062
Kuldīgas	Rumbas	73	1057	6.9	-0.5	0.2	243.0	-0.097	**0.097**	0.024
Kuldīgas	Snēpeles	24	527	4.6	-2.8	8.0	4225.8	-0.574	**0.574**	0.144
Kuldīgas	Turlavas	48	679	7.1	-0.3	0.1	68.0	-0.064	**0.064**	0.016
Kuldīgas	Vārmes	38	745	5.1	-2.3	5.2	3890.2	-0.463	**0.463**	0.116
Liepājas	Aizputes	54	648	8.3	0.9	0.9	581.8	0.192	**-0.192**	-0.048

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Liepājas	Bārtas	35	443	7.9	0.5	0.3	117.4	0.104	**-0.104**	-0.026
Liepājas	Bunkas	52	711	7.3	-0.1	0.0	3.7	-0.015	**0.015**	0.004
Liepājas	Cīravas	47	857	5.5	-1.9	3.6	3098.8	-0.386	**0.386**	0.096
Liepājas	Dunalkas	50	558	9.0	1.6	2.5	1383.8	0.319	**-0.319**	-0.080
Liepājas	Dunikas	48	479	10.0	2.6	6.9	3326.0	0.534	**-0.534**	-0.134
Liepājas	Embūtes	24	303	7.9	0.5	0.3	86.7	0.108	**-0.108**	-0.027
Liepājas	Gaviezes	35	611	5.7	-1.7	2.7	1678.6	-0.336	**0.336**	0.084
Liepājas	Gramzdas	35	548	6.4	-1.0	1.0	546.8	-0.203	**0.203**	0.051
Liepājas	Grobiņas	80	1704	4.7	-2.7	7.2	12339.1	-0.546	**0.546**	0.136
Liepājas	Kalētu	54	486	11.1	3.7	13.9	6744.7	0.755	**-0.755**	-0.189
Liepājas	Kalvenes	22	497	4.4	-3.0	8.8	4352.3	-0.600	**0.600**	0.150
Liepājas	Kazdangas	50	974	5.1	-2.3	5.1	4941.1	-0.457	**0.457**	0.114
Liepājas	Lažas	37	471	7.9	0.5	0.2	104.0	0.095	**-0.095**	-0.024
Liepājas	Medzes	33	886	3.7	-3.7	13.4	11876.2	-0.742	**0.742**	0.186
Liepājas	Nīcas	88	1673	5.3	-2.1	4.5	7560.2	-0.431	**0.431**	0.108
Liepājas	Otaņķu	22	565	3.9	-3.5	12.2	6889.6	-0.708	**0.708**	0.177
Liepājas	Priekules	41	433	9.5	2.1	4.3	1878.8	0.422	**-0.422**	-0.106
Liepājas	Rucavas	47	829	5.7	-1.7	2.9	2442.0	-0.348	**0.348**	0.087
Liepājas	Sakas	23	420	5.5	-1.9	3.6	1531.6	-0.387	**0.387**	0.097
Liepājas	Vaiņodes	237	1586	14.9	7.6	57.1	90584.7	1.533	**-1.533**	-0.383
Liepājas	Vecpils	15	356	4.2	-3.2	10.1	3582.6	-0.643	**0.643**	0.161
Liepājas	Vērgales	40	936	4.3	-3.1	9.7	9066.4	-0.631	**0.631**	0.158
Liepājas	Virgas	40	547	7.3	-0.1	0.0	2.9	-0.015	**0.015**	0.004
Limbažu	Braslavas	31	462	6.7	-0.7	0.5	211.0	-0.137	**0.137**	0.034
Limbažu	Brīvzemnieku	45	863	5.2	-2.2	4.7	4069.1	-0.440	**0.440**	0.110
Limbažu	Katvaru	42	872	4.8	-2.6	6.6	5756.3	-0.521	**0.521**	0.130
Limbažu	Lēdurgas	43	997	4.3	-3.1	9.4	9414.1	-0.623	**0.623**	0.156
Limbažu	Liepupes	110	1485	7.4	0.0	0.0	0.7	0.004	**-0.004**	-0.001
Limbažu	Limbažu	83	1589	5.2	-2.2	4.7	7430.0	-0.438	**0.438**	0.110
Limbažu	Pāles	22	564	3.9	-3.5	12.1	6850.2	-0.707	**0.707**	0.177
Limbažu	Skultes	43	1178	3.7	-3.7	14.0	16438.1	-0.757	**0.757**	0.189
Limbažu	Umurgas	33	777	4.2	-3.1	9.9	7654.5	-0.636	**0.636**	0.159
Limbažu	Vidrižu	42	964	4.4	-3.0	9.2	8844.3	-0.614	**0.614**	0.154
Limbažu	Viļķenes	44	960	4.6	-2.8	7.9	7539.6	-0.568	**0.568**	0.142
Ludzas	Blontu	54	319	16.9	9.5	91.1	29045.5	1.935	**-1.935**	-0.484
Ludzas	Briģu	54	472	11.4	4.1	16.4	7760.7	0.822	**-0.822**	-0.206
Ludzas	Ciblas novads	84	977	8.6	1.2	1.5	1435.0	0.246	**-0.246**	-0.061
Ludzas	Cirmas	77	496	15.5	8.1	66.2	32851.8	1.650	**-1.650**	-0.413
Ludzas	Goliševas	81	306	26.5	19.1	364.2	111454.2	3.870	**-3.870**	-0.968

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ludzas	Isnaudas	130	770	16.9	9.5	90.2	69453.3	1.926	**-1.926**	-0.481
Ludzas	Istras	36	560	6.4	-1.0	0.9	513.1	-0.194	**0.194**	0.049
Ludzas	Lauderu	36	320	11.3	3.9	14.9	4778.3	0.784	**-0.784**	-0.196
Ludzas	Malnavas	225	1115	20.2	12.8	163.7	182498.3	2.594	**-2.594**	-0.649
Ludzas	Mežvidu	117	621	18.8	11.5	131.2	81482.7	2.323	**-2.323**	-0.581
Ludzas	Mērdzenes	88	585	15.0	7.7	58.6	34297.8	1.553	**-1.553**	-0.388
Ludzas	Nirzas	65	354	18.4	11.0	120.5	42645.6	2.226	**-2.226**	-0.556
Ludzas	Nukšas	47	352	13.4	6.0	35.6	12530.8	1.210	**-1.210**	-0.302
Ludzas	Pasienes	84	466	18.0	10.6	113.2	52755.2	2.158	**-2.158**	-0.539
Ludzas	Pildas	66	445	14.8	7.4	55.4	24669.9	1.510	**-1.510**	-0.377
Ludzas	Pureņu	41	310	13.2	5.8	34.1	10572.8	1.184	**-1.184**	-0.296
Ludzas	Pušmucovas	73	442	16.5	9.1	83.4	36844.1	1.851	**-1.851**	-0.463
Ludzas	Rundēnu	42	391	10.7	3.4	11.3	4403.4	0.681	**-0.681**	-0.170
Ludzas	Salnavas	120	601	20.0	12.6	158.3	95126.1	2.551	**-2.551**	-0.638
Ludzas	Zvirgzdenes	73	568	12.9	5.5	29.9	16972.2	1.108	**-1.108**	-0.277
Madonas	Aronas	120	1001	12.0	4.6	21.2	21201.6	0.933	**-0.933**	-0.233
Madonas	Barkavas	127	1045	12.2	4.8	22.7	23750.0	0.967	**-0.967**	-0.242
Madonas	Bērzaunes	78	1136	6.9	-0.5	0.3	306.7	-0.105	**0.105**	0.026
Madonas	Dzelzavas	55	855	6.4	-1.0	0.9	776.6	-0.193	**0.193**	0.048
Madonas	Ērgļu	97	1764	5.5	-1.9	3.6	6280.7	-0.383	**0.383**	0.096
Madonas	Indrānu	38	656	5.8	-1.6	2.5	1664.9	-0.323	**0.323**	0.081
Madonas	Jumurdas	14	204	6.9	-0.5	0.3	55.8	-0.106	**0.106**	0.027
Madonas	Kalsnavas	66	1294	5.1	-2.3	5.2	6758.2	-0.463	**0.463**	0.116
Madonas	Lazdonas	49	504	9.7	2.3	5.5	2751.3	0.474	**-0.474**	-0.118
Madonas	Liezēres	73	1015	7.2	-0.2	0.0	38.1	-0.039	**0.039**	0.010
Madonas	Ļaudonas	115	975	11.8	4.4	19.4	18954.0	0.894	**-0.894**	-0.224
Madonas	Mārcienas	79	784	10.1	2.7	7.2	5676.2	0.546	**-0.546**	-0.136
Madonas	Mētrienas	75	578	13.0	5.6	31.2	18061.3	1.134	**-1.134**	-0.283
Madonas	Murmastienes	76	534	14.2	6.8	46.9	25030.4	1.388	**-1.388**	-0.347
Madonas	Ošupes	131	895	14.6	7.3	52.6	47057.4	1.470	**-1.470**	-0.368
Madonas	Praulienas	113	1146	9.9	2.5	6.1	7017.6	0.502	**-0.502**	-0.125
Madonas	Sarkaņu	80	1013	7.9	0.5	0.3	265.1	0.104	**-0.104**	-0.026
Madonas	Sausnējas	46	457	10.1	2.7	7.2	3282.0	0.543	**-0.543**	-0.136
Madonas	Varakļānu	89	522	17.0	9.7	93.4	48751.2	1.960	**-1.960**	-0.490
Madonas	Vestienas	46	466	9.9	2.5	6.2	2878.7	0.504	**-0.504**	-0.126
Ogres	Birzgales	42	1223	3.4	-4.0	15.6	19097.5	-0.801	**0.801**	0.200
Ogres	Jumpravas	60	1385	4.3	-3.1	9.3	12915.0	-0.619	**0.619**	0.155
Ogres	Krapes	18	514	3.5	-3.9	15.1	7753.3	-0.788	**0.788**	0.197
Ogres	Ķeipenes	23	803	2.9	-4.5	20.4	16416.8	-0.917	**0.917**	0.229

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogres	Lauberes	11	494	2.2	-5.2	26.6	13148.3	-1.046	**1.046**	0.262
Ogres	Lēdmanes	29	907	3.2	-4.2	17.5	15911.5	-0.849	**0.849**	0.212
Ogres	Madlienas	35	1250	2.8	-4.6	21.0	26286.9	-0.930	**0.930**	0.232
Ogres	Mazozolu	9	463	1.9	-5.4	29.6	13711.7	-1.104	**1.104**	0.276
Ogres	Menģeles	15	518	2.9	-4.5	20.2	10443.1	-0.910	**0.910**	0.228
Ogres	Suntažu	40	1365	2.9	-4.5	19.9	27096.0	-0.903	**0.903**	0.226
Ogres	Taurupes	20	637	3.1	-4.2	18.0	11484.6	-0.861	**0.861**	0.215
Preiļu	Aglonas	108	1546	7.0	-0.4	0.2	247.4	-0.081	**0.081**	0.020
Preiļu	Galēnu	44	604	7.3	-0.1	0.0	6.2	-0.020	**0.020**	0.005
Preiļu	Jersikas	118	651	18.1	10.7	115.4	75093.6	2.178	**-2.178**	-0.544
Preiļu	Pelēču	68	511	13.3	5.9	35.1	17917.5	1.201	**-1.201**	-0.300
Preiļu	Riebiņu	117	974	12.0	4.6	21.4	20848.2	0.938	**-0.938**	-0.235
Preiļu	Rudzātu	38	567	6.7	-0.7	0.5	265.2	-0.139	**0.139**	0.035
Preiļu	Rušonas	109	1075	10.1	2.8	7.6	8151.8	0.558	**-0.558**	-0.140
Preiļu	Saunas	57	650	8.8	1.4	1.9	1244.0	0.281	**-0.281**	-0.070
Preiļu	Silajāņu	75	369	20.3	12.9	167.4	61781.0	2.624	**-2.624**	-0.656
Preiļu	Sīļukalna	56	389	14.4	7.0	49.1	19116.0	1.422	**-1.422**	-0.355
Preiļu	Stabulnieku	64	499	12.8	5.4	29.6	14766.4	1.103	**-1.103**	-0.276
Preiļu	Sutru	89	415	21.4	14.1	197.7	82038.5	2.851	**-2.851**	-0.713
Preiļu	Vārkavas novads	86	991	8.7	1.3	1.7	1655.0	0.262	**-0.262**	-0.066
Preiļu	Vārkavas	66	427	15.5	8.1	65.1	27814.4	1.637	**-1.637**	-0.409
Rēzeknes	Audriņu	140	788	17.8	10.4	107.8	84914.1	2.105	**-2.105**	-0.526
Rēzeknes	Bērzgales	55	504	10.9	3.5	12.4	6269.3	0.715	**-0.715**	-0.179
Rēzeknes	Čornajas	151	983	15.4	8.0	63.6	62524.8	1.617	**-1.617**	-0.404
Rēzeknes	Dekšāres	75	552	13.6	6.2	38.5	21226.8	1.257	**-1.257**	-0.314
Rēzeknes	Dricānu	82	692	11.8	4.5	19.9	13789.2	0.905	**-0.905**	-0.226
Rēzeknes	Feimaņu	141	621	22.7	15.3	234.7	145741.0	3.106	**-3.106**	-0.777
Rēzeknes	Gaigalavas	108	669	16.1	8.8	76.7	51310.5	1.776	**-1.776**	-0.444
Rēzeknes	Griškānu	216	1253	17.2	9.9	97.1	121639.1	1.998	**-1.998**	-0.499
Rēzeknes	Ilzeskalna	69	547	12.6	5.2	27.3	14953.2	1.060	**-1.060**	-0.265
Rēzeknes	Kantinieku	126	410	30.7	23.3	545.0	223463.0	4.734	**-4.734**	-1.184
Rēzeknes	Kaunatas	133	886	15.0	7.6	58.1	51519.2	1.546	**-1.546**	-0.387
Rēzeknes	Lendžu	54	483	11.2	3.8	14.4	6953.7	0.769	**-0.769**	-0.192
Rēzeknes	Lūznavas	162	782	20.7	13.3	177.7	138959.3	2.703	**-2.703**	-0.676
Rēzeknes	Maltas	449	2202	20.4	13.0	169.1	372410.5	2.637	**-2.637**	-0.659
Rēzeknes	Mākoņkalna	79	478	16.5	9.1	83.6	39944.2	1.854	**-1.854**	-0.463
Rēzeknes	Nagļu	39	384	10.2	2.8	7.7	2947.4	0.562	**-0.562**	-0.140
Rēzeknes	Nautrēnu	115	851	13.5	6.1	37.5	31954.1	1.243	**-1.243**	-0.311
Rēzeknes	Ozolaines	185	1149	16.1	8.7	76.0	87271.2	1.767	**-1.767**	-0.442

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rēzeknes	Ozolmuižas	115	665	17.3	9.9	98.2	65274.6	2.009	**-2.009**	-0.502
Rēzeknes	Pušas	65	361	18.0	10.6	112.8	40713.2	2.153	**-2.153**	-0.538
Rēzeknes	Rikavas	94	557	16.9	9.5	90.1	50166.9	1.924	**-1.924**	-0.481
Rēzeknes	Sakstagala	185	1032	17.9	10.5	111.1	114658.7	2.137	**-2.137**	-0.534
Rēzeknes	Silmalas	449	2061	21.8	14.4	207.4	427353.8	2.920	**-2.920**	-0.730
Rēzeknes	Sokolku	176	581	30.3	22.9	524.7	304863.3	4.645	**-4.645**	-1.161
Rēzeknes	Stoļerovas	55	438	12.6	5.2	26.7	11713.1	1.049	**-1.049**	-0.262
Rēzeknes	Stružānu	143	577	24.8	17.4	302.7	174643.7	3.528	**-3.528**	-0.882
Rēzeknes	Vērēmu	124	1134	10.9	3.5	12.6	14282.8	0.720	**-0.720**	-0.180
Rēzeknes	Viļānu	220	1284	17.1	9.7	95.0	122014.2	1.977	**-1.977**	-0.494
Rīgas	Allažu	52	1183	4.4	-3.0	8.9	10577.5	-0.606	**0.606**	0.152
Rīgas	Ādažu	175	4855	3.6	-3.8	14.3	69416.6	-0.767	**0.767**	0.192
Rīgas	Babītes	112	3599	3.1	-4.3	18.3	65737.7	-0.867	**0.867**	0.217
Rīgas	Carnikavas	77	3030	2.5	-4.8	23.5	71112.8	-0.982	**0.982**	0.246
Rīgas	Daugmales	14	602	2.3	-5.1	25.6	15414.7	-1.026	**1.026**	0.257
Rīgas	Garkalnes	62	2436	2.5	-4.8	23.4	57079.8	-0.982	**0.982**	0.245
Rīgas	Inčukalna	91	2345	3.9	-3.5	12.3	28811.7	-0.711	**0.711**	0.178
Rīgas	Krimuldas	90	2746	3.3	-4.1	16.9	46347.4	-0.833	**0.833**	0.208
Rīgas	Ķekavas	220	7410	3.0	-4.4	19.5	144557.5	-0.896	**0.896**	0.224
Rīgas	Mālpils	79	2771	2.9	-4.5	20.6	56985.0	-0.920	**0.920**	0.230
Rīgas	Mārupes	170	5534	3.1	-4.3	18.6	102985.2	-0.875	**0.875**	0.219
Rīgas	Olaines	184	3517	5.2	-2.2	4.6	16318.9	-0.437	**0.437**	0.109
Rīgas	Ropažu	158	4029	3.9	-3.5	12.0	48351.5	-0.702	**0.702**	0.176
Rīgas	Salas	30	792	3.8	-3.6	12.9	10252.4	-0.730	**0.730**	0.182
Rīgas	Sējas	58	1519	3.8	-3.6	12.7	19332.3	-0.723	**0.723**	0.181
Rīgas	Siguldas	97	2087	4.6	-2.7	7.5	15645.2	-0.555	**0.555**	0.139
Rīgas	Stopiņu	167	4766	3.5	-3.9	15.1	71816.2	-0.787	**0.787**	0.197
Saldus	Ezeres	35	913	3.8	-3.6	12.6	11520.9	-0.720	**0.720**	0.180
Saldus	Gaiķu	9	560	1.6	-5.8	33.4	18700.0	-1.172	**1.172**	0.293
Saldus	Jaunauces	6	317	1.9	-5.5	30.2	9565.0	-1.114	**1.114**	0.278
Saldus	Jaunlutriņu	24	644	3.7	-3.7	13.4	8622.5	-0.742	**0.742**	0.185
Saldus	Kursīšu	15	651	2.3	-5.1	25.8	16810.9	-1.030	**1.030**	0.258
Saldus	Lutriņu	47	909	5.2	-2.2	4.9	4460.9	-0.449	**0.449**	0.112
Saldus	Nīgrandes	49	1291	3.8	-3.6	12.9	16641.2	-0.728	**0.728**	0.182
Saldus	Novadnieku	48	1262	3.8	-3.6	12.8	16195.2	-0.726	**0.726**	0.182
Saldus	Pampāļu	23	534	4.3	-3.1	9.5	5061.4	-0.624	**0.624**	0.156
Saldus	Rubas	13	640	2.0	-5.4	28.7	18349.5	-1.086	**1.086**	0.271
Saldus	Saldus	21	1158	1.8	-5.6	31.1	35956.8	-1.130	**1.130**	0.282
Saldus	Sķēdes	19	489	3.9	-3.5	12.3	5991.3	-0.710	**0.710**	0.177

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Saldus	Vadakstes	12	411	2.9	-4.5	19.9	8197.8	-0.906	**0.906**	0.226
Saldus	Zaņas	30	525	5.7	-1.7	2.8	1466.8	-0.339	**0.339**	0.085
Saldus	Zirņu	55	1156	4.8	-2.6	6.9	7983.8	-0.533	**0.533**	0.133
Saldus	Zvārdes	11	250	4.4	-3.0	8.9	2228.7	-0.605	**0.605**	0.151
Talsu	Balgales	33	618	5.3	-2.0	4.2	2587.0	-0.415	**0.415**	0.104
Talsu	Dundagas	91	2413	3.8	-3.6	13.1	31525.9	-0.733	**0.733**	0.183
Talsu	Ģibuļu	86	1585	5.4	-2.0	3.8	6088.5	-0.397	**0.397**	0.099
Talsu	Īves	13	379	3.4	-4.0	15.6	5930.5	-0.802	**0.802**	0.201
Talsu	Kolkas	29	780	3.7	-3.7	13.5	10493.4	-0.744	**0.744**	0.186
Talsu	Ķūļciema	17	316	5.4	-2.0	4.0	1271.7	-0.407	**0.407**	0.102
Talsu	Laidzes	55	1149	4.8	-2.6	6.8	7761.4	-0.527	**0.527**	0.132
Talsu	Laucienes	42	1131	3.7	-3.7	13.5	15252.2	-0.745	**0.745**	0.186
Talsu	Lībagu	115	1338	8.6	1.2	1.5	1956.1	0.245	**-0.245**	-0.061
Talsu	Lubes	25	389	6.4	-1.0	0.9	357.8	-0.194	**0.194**	0.049
Talsu	Mērsraga	49	1232	4.0	-3.4	11.6	14313.4	-0.691	**0.691**	0.173
Talsu	Rojas	128	2784	4.6	-2.8	7.8	21641.3	-0.565	**0.565**	0.141
Talsu	Strazdes	18	283	6.4	-1.0	1.1	297.5	-0.208	**0.208**	0.052
Talsu	Valdgales	54	936	5.8	-1.6	2.6	2446.0	-0.328	**0.328**	0.082
Talsu	Vandzenes	59	1202	4.9	-2.5	6.1	7376.8	-0.502	**0.502**	0.126
Talsu	Virbu	41	635	6.5	-0.9	0.9	548.2	-0.188	**0.188**	0.047
Tukuma	Degoles	25	478	5.2	-2.2	4.6	2221.2	-0.437	**0.437**	0.109
Tukuma	Džūkstes	56	1034	5.4	-2.0	3.9	4012.6	-0.399	**0.399**	0.100
Tukuma	Engures	59	1729	3.4	-4.0	15.8	27297.5	-0.806	**0.806**	0.201
Tukuma	Irlavas	31	1012	3.1	-4.3	18.7	18908.7	-0.877	**0.877**	0.219
Tukuma	Jaunpils	104	1570	6.6	-0.8	0.6	910.6	-0.154	**0.154**	0.039
Tukuma	Jaunsātu	38	693	5.5	-1.9	3.6	2508.0	-0.386	**0.386**	0.096
Tukuma	Lapmežciema	46	1453	3.2	-4.2	17.8	25874.8	-0.856	**0.856**	0.214
Tukuma	Lestenes	29	505	5.7	-1.6	2.7	1363.6	-0.333	**0.333**	0.083
Tukuma	Pūres	43	1053	4.1	-3.3	10.9	11482.6	-0.670	**0.670**	0.167
Tukuma	Sēmes	27	753	3.6	-3.8	14.4	10874.1	-0.771	**0.771**	0.193
Tukuma	Slampes	63	1390	4.5	-2.9	8.1	11317.4	-0.579	**0.579**	0.145
Tukuma	Smārdes	55	1640	3.4	-4.0	16.3	26663.3	-0.818	**0.818**	0.204
Tukuma	Tumes	51	1183	4.3	-3.1	9.5	11184.0	-0.623	**0.623**	0.156
Tukuma	Vānes	30	790	3.8	-3.6	12.9	10172.1	-0.728	**0.728**	0.182
Tukuma	Viesatu	9	291	3.1	-4.3	18.4	5363.1	-0.871	**0.871**	0.218
Tukuma	Zantes	41	407	10.1	2.7	7.2	2940.5	0.545	**-0.545**	-0.136
Tukuma	Zentenes	17	401	4.2	-3.1	9.9	3969.8	-0.638	**0.638**	0.160
Valkas	Bilskas	50	888	5.6	-1.8	3.1	2735.6	-0.356	**0.356**	0.089
Valkas	Blomes	36	649	5.5	-1.8	3.4	2194.4	-0.373	**0.373**	0.093

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Valkas	Brantu	21	407	5.2	-2.2	5.0	2016.9	-0.451	**0.451**	0.113
Valkas	Ērģemes	49	665	7.4	0.0	0.0	0.2	-0.004	**0.004**	0.001
Valkas	Ēveles	27	398	6.8	-0.6	0.4	144.2	-0.122	**0.122**	0.031
Valkas	Grundzāles	33	575	5.7	-1.6	2.7	1559.1	-0.334	**0.334**	0.083
Valkas	Jērcēnu	20	374	5.3	-2.0	4.2	1553.7	-0.413	**0.413**	0.103
Valkas	Kārķu	26	501	5.2	-2.2	4.8	2416.4	-0.445	**0.445**	0.111
Valkas	Launkalnes	33	834	4.0	-3.4	11.8	9806.0	-0.695	**0.695**	0.174
Valkas	Palsmanes	21	653	3.2	-4.2	17.4	11354.2	-0.846	**0.846**	0.211
Valkas	Plāņu	31	493	6.3	-1.1	1.2	594.1	-0.223	**0.223**	0.056
Valkas	Smiltenes	36	802	4.5	-2.9	8.4	6731.0	-0.587	**0.587**	0.147
Valkas	Trikātas	31	675	4.6	-2.8	7.8	5266.3	-0.566	**0.566**	0.142
Valkas	Valkas	71	934	7.6	0.2	0.0	43.5	0.044	**-0.044**	-0.011
Valkas	Variņu	22	587	3.7	-3.6	13.2	7768.7	-0.738	**0.738**	0.184
Valkas	Vijciema	30	483	6.2	-1.2	1.4	666.4	-0.238	**0.238**	0.060
Valkas	Zvārtavas	32	331	9.7	2.3	5.2	1723.5	0.463	**-0.463**	-0.116
Valmieras	Bērzaines	28	421	6.7	-0.7	0.5	227.4	-0.149	**0.149**	0.037
Valmieras	Brenguļu	50	603	8.3	0.9	0.8	495.0	0.184	**-0.184**	-0.046
Valmieras	Burtnieku	67	991	6.8	-0.6	0.4	387.0	-0.127	**0.127**	0.032
Valmieras	Dikļu	47	776	6.1	-1.3	1.8	1370.8	-0.270	**0.270**	0.067
Valmieras	Ipiķu	14	214	6.5	-0.8	0.7	152.3	-0.171	**0.171**	0.043
Valmieras	Jeru	27	917	2.9	-4.4	19.7	18088.9	-0.901	**0.901**	0.225
Valmieras	Kauguru	57	977	5.8	-1.6	2.4	2352.1	-0.315	**0.315**	0.079
Valmieras	Kocēnu	100	1876	5.3	-2.1	4.2	7924.7	-0.417	**0.417**	0.104
Valmieras	Ķoņu	34	480	7.1	-0.3	0.1	43.9	-0.061	**0.061**	0.015
Valmieras	Lodes	9	265	3.4	-4.0	15.9	4217.9	-0.809	**0.809**	0.202
Valmieras	Matīšu	39	654	6.0	-1.4	2.0	1323.4	-0.288	**0.288**	0.072
Valmieras	Naukšēnu	48	976	4.9	-2.5	6.1	5943.7	-0.500	**0.500**	0.125
Valmieras	Ramatas	16	342	4.7	-2.7	7.3	2506.9	-0.549	**0.549**	0.137
Valmieras	Rencēnu	45	1135	4.0	-3.4	11.7	13283.5	-0.694	**0.694**	0.173
Valmieras	Sēļu	20	348	5.7	-1.6	2.7	934.5	-0.332	**0.332**	0.083
Valmieras	Skaņkalnes	29	513	5.7	-1.7	3.0	1540.3	-0.351	**0.351**	0.088
Valmieras	Vaidavas	28	728	3.8	-3.5	12.5	9121.2	-0.718	**0.718**	0.179
Valmieras	Valmieras	108	2303	4.7	-2.7	7.3	16742.4	-0.547	**0.547**	0.137
Valmieras	Vecates	21	362	5.8	-1.6	2.5	909.1	-0.321	**0.321**	0.080
Valmieras	Vilpulkas	22	470	4.7	-2.7	7.3	3438.9	-0.549	**0.549**	0.137
Valmieras	Zilākalna	42	535	7.9	0.5	0.2	115.5	0.094	**-0.094**	-0.024
Ventspils	Ances	31	462	6.7	-0.7	0.5	211.0	-0.137	**0.137**	0.034
Ventspils	Jūrkalnes	12	251	4.8	-2.6	6.8	1703.2	-0.528	**0.528**	0.132
Ventspils	Popes	43	715	6.0	-1.4	1.9	1345.5	-0.278	**0.278**	0.070

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ventspils	Puzes	39	734	5.3	-2.1	4.3	3152.5	-0.420	**0.420**	0.105
Ventspils	Tārgales	82	1252	6.5	-0.8	0.7	875.6	-0.170	**0.170**	0.042
Ventspils	Ugāles	96	1649	5.8	-1.6	2.4	4034.1	-0.317	**0.317**	0.079
Ventspils	Usmas	32	376	8.5	1.1	1.3	475.7	0.228	**-0.228**	-0.057
Ventspils	Užavas	31	361	8.6	1.2	1.4	521.1	0.244	**-0.244**	-0.061
Ventspils	Vārves	92	1336	6.9	-0.5	0.2	333.4	-0.101	**0.101**	0.025
Ventspils	Ziru	16	408	3.9	-3.5	12.0	4896.4	-0.702	**0.702**	0.176
Ventspils	Zlēku	18	354	5.1	-2.3	5.3	1874.4	-0.467	**0.467**	0.117
	Pagastos kopā	**31112**	**421241**				**10244254.6**			

Pagastos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} 100 = \frac{31112}{421221} 100 = 7{,}4$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{10244254{,}6}{421241} = 24{,}3$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{24{,}3} = 4{,}9$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{4{,}9}{7{,}4} 100 = 66{,}8$

$t_{max} = 1{,}172$

$t_{min} = -5{,}300$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 6{,}472$

6. pielikums

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vertība 2002.gadā

Rajons	Pagasts, novads	Iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju ienākuma nodokis, Ls	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
		2003.1.01.	2002.g.						
		f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,25
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	Aiviekstes	953	52,687	55.3	0.7	0.5	441.2	**0.022**	0.005
Aizkraukles	Bebru	1440	76,652	53.2	-1.4	1.9	2720.4	**-0.044**	-0.011
Aizkraukles	Daudzeses	1206	60,102	49.8	-4.8	22.7	27430.8	**-0.151**	-0.038
Aizkraukles	Iršu	613	22,060	36.0	-18.6	346.6	212485.8	**-0.590**	-0.148
Aizkraukles	Klintaines	901	35,654	39.6	-15.0	226.0	203629.8	**-0.477**	-0.119
Aizkraukles	Kokneses	4351	385,078	88.5	33.9	1149.1	4999713.9	**1.075**	0.269
Aizkraukles	Kurmenes	832	32,355	38.9	-15.7	247.0	205518.9	**-0.498**	-0.125
Aizkraukles	Mazzalves	1339	63,925	47.7	-6.9	47.1	63089.5	**-0.218**	-0.054
Aizkraukles	Neretas	2126	107,197	50.4	-4.2	17.5	37201.5	**-0.133**	-0.033
Aizkraukles	Pilskalnes	630	20,610	32.7	-21.9	479.2	301898.8	**-0.694**	-0.173
Aizkraukles	Seces	1218	43,468	35.7	-18.9	357.9	435865.3	**-0.600**	-0.150
Aizkraukles	Sērenes	872	47,938	55.0	0.4	0.1	119.2	**0.012**	0.003
Aizkraukles	Skrīveru	4159	353,307	84.9	30.3	920.8	3829677.4	**0.962**	0.240
Aizkraukles	Staburaga	539	26,929	50.0	-4.6	21.6	11624.4	**-0.147**	-0.037
Aizkraukles	Sunākstes	613	24,125	39.4	-15.2	232.5	142549.5	**-0.483**	-0.121
Aizkraukles	Valles	1256	60,439	48.1	-6.5	42.1	52818.1	**-0.206**	-0.051
Aizkraukles	Vietalvas	1085	44,069	40.6	-14.0	195.7	212308.8	**-0.443**	-0.111
Aizkraukles	Zalves	881	39,979	45.4	-9.2	85.1	74988.4	**-0.292**	-0.073
Alūksnes	Alsviķu	1759	78,107	44.4	-10.2	104.1	183035.7	**-0.323**	-0.081
Alūksnes	Annas	588	20,929	35.6	-19.0	361.4	212524.7	**-0.603**	-0.151
Alūksnes	Gaujienas	1125	68,038	60.5	5.9	34.5	38806.3	**0.186**	0.047
Alūksnes	Ilzenes	480	15,952	33.2	-21.4	456.7	219239.6	**-0.677**	-0.169
Alūksnes	Jaunalūksnes	1450	51,816	35.7	-18.9	356.1	516303.4	**-0.598**	-0.150
Alūksnes	Jaunannas	604	21,567	35.7	-18.9	357.1	215710.8	**-0.599**	-0.150
Alūksnes	Jaunlaicenes	518	19,073	36.8	-17.8	316.3	163838.5	**-0.564**	-0.141
Alūksnes	Kalncempju	348	8,722	25.1	-29.5	872.7	303705.9	**-0.936**	-0.234
Alūksnes	Liepnas	1161	49,247	42.4	-12.2	148.5	172443.1	**-0.386**	-0.097
Alūksnes	Malienas	505	10,345	20.5	-34.1	1164.2	587903.8	**-1.082**	-0.270

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Alūksnes	Mālupes	794	24,975	31.5	-23.2	535.9	425535.8	**-0.734**	-0.183
Alūksnes	Mārkalnes	503	13,540	26.9	-27.7	766.5	385571.7	**-0.878**	-0.219
Alūksnes	Pededzes	937	13,398	14.3	-40.3	1624.6	1522240.4	**-1.278**	-0.319
Alūksnes	Trapenes	970	32,243	33.2	-21.4	456.5	442761.8	**-0.677**	-0.169
Alūksnes	Veclaicenes	520	15,449	29.7	-24.9	619.8	322286.3	**-0.789**	-0.197
Alūksnes	Virešu	825	26,723	32.4	-22.2	493.4	407088.0	**-0.704**	-0.176
Alūksnes	Zeltiņu	412	17,302	42.0	-12.6	159.0	65511.7	**-0.400**	-0.100
Alūksnes	Ziemera	984	29,810	30.3	-24.3	591.0	581535.2	**-0.771**	-0.193
Balvu	Baltinavas	1640	49,505	30.2	-24.4	596.3	977915.4	**-0.774**	-0.194
Balvu	Balvu	820	27,540	33.6	-21.0	441.8	362297.3	**-0.666**	-0.167
Balvu	Bērzkalnes	646	15,718	24.3	-30.3	916.5	592059.1	**-0.960**	-0.240
Balvu	Bērzpils	1053	27,815	26.4	-28.2	794.7	836795.0	**-0.894**	-0.223
Balvu	Briežuciema	732	17,618	24.1	-30.5	932.5	682583.5	**-0.968**	-0.242
Balvu	Krišjāņu	508	14,047	27.7	-27.0	726.5	369056.1	**-0.854**	-0.214
Balvu	Kubuļu	1781	62,263	35.0	-19.6	385.9	687365.7	**-0.623**	-0.156
Balvu	Kupravas	668	32,710	49.0	-5.6	31.8	21233.4	**-0.179**	-0.045
Balvu	Lazdukalna	1193	29,054	24.4	-30.3	915.1	1091762.9	**-0.959**	-0.240
Balvu	Lazdulejas	404	6,236	15.4	-39.2	1534.2	619833.1	**-1.242**	-0.310
Balvu	Medņevas	930	35,463	38.1	-16.5	271.4	252357.4	**-0.522**	-0.131
Balvu	Rugāju	1832	49,796	27.2	-27.4	752.1	1377782.8	**-0.869**	-0.217
Balvu	Susāju	1013	25,917	25.6	-29.0	842.2	853145.0	**-0.920**	-0.230
Balvu	Šķilbēnu	1473	36,777	25.0	-29.6	878.4	1293865.4	**-0.939**	-0.235
Balvu	Tilžas	1280	46,561	36.4	-18.2	332.3	425350.7	**-0.578**	-0.144
Balvu	Vectilžas	549	10,200	18.6	-36.0	1297.9	712523.7	**-1.142**	-0.285
Balvu	Vecumu	875	18,853	21.5	-33.1	1092.9	956270.1	**-1.048**	-0.262
Balvu	Vīksnas	927	25,009	27.0	-27.6	763.2	707513.2	**-0.876**	-0.219
Balvu	Žīguru	986	77,870	79.0	24.4	593.9	585612.9	**0.773**	0.193
Bauskas	Bārbeles	974	39,277	40.3	-14.3	203.9	198604.3	**-0.453**	-0.113
Bauskas	Brunavas	1917	62,094	32.4	-22.2	493.5	945948.1	**-0.704**	-0.176
Bauskas	Ceraukstes	1881	101,178	53.8	-0.8	0.7	1251.1	**-0.026**	-0.006
Bauskas	Codes	2940	151,329	51.5	-3.1	9.8	28850.3	**-0.099**	-0.025
Bauskas	Dāviņu	1045	28,322	27.1	-27.5	756.4	790432.5	**-0.872**	-0.218
Bauskas	Gailīšu	2883	241,685	83.8	29.2	854.2	2462549.9	**0.926**	0.232
Bauskas	Iecavas	9459	711,571	75.2	20.6	425.3	4022541.1	**0.654**	0.163
Bauskas	Īslīces	4263	291,299	68.3	13.7	188.4	803267.9	**0.435**	0.109
Bauskas	Mežotnes	1991	85,903	43.1	-11.5	131.3	261452.4	**-0.363**	-0.091
Bauskas	Rundāles	2441	128,486	52.6	-2.0	3.9	9457.9	**-0.062**	-0.016
Bauskas	Skaistkalnes	1507	70,883	47.0	-7.6	57.3	86340.0	**-0.240**	-0.060
Bauskas	Stelpes	1036	37,878	36.6	-18.0	325.6	337278.9	**-0.572**	-0.143

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Bauskas	Svitenes	1071	34,511	32.2	-22.4	500.9	536515.3	**-0.709**	-0.177
Bauskas	Vecsaules	2398	74,712	31.2	-23.4	549.9	1318560.5	**-0.743**	-0.186
Bauskas	Vecumnieku	4786	326,758	68.3	13.7	186.8	894183.4	**0.433**	0.108
Bauskas	Viesturu	1329	27,063	20.4	-34.2	1172.5	1558234.7	**-1.085**	-0.271
Cēsu	Amatas novads	3541	213,000	60.2	5.5	30.8	108972.5	**0.176**	0.044
Cēsu	Drustu	1179	40,333	34.2	-20.4	416.0	490437.3	**-0.647**	-0.162
Cēsu	Dzērbenes	1092	53,778	49.2	-5.4	28.7	31346.6	**-0.170**	-0.042
Cēsu	Inešu	822	24,621	30.0	-24.7	607.7	499565.7	**-0.781**	-0.195
Cēsu	Jaunpiebalgas	2369	117,669	49.7	-4.9	24.4	57688.1	**-0.156**	-0.039
Cēsu	Kaives	470	11,962	25.5	-29.2	850.0	399478.1	**-0.924**	-0.231
Cēsu	Liepas	3376	236,799	70.1	15.5	241.4	814946.3	**0.493**	0.123
Cēsu	Līgatnes	2969	153,381	51.7	-2.9	8.7	25736.1	**-0.093**	-0.023
Cēsu	Mārsnēnu	891	32,532	36.5	-18.1	327.4	291682.5	**-0.574**	-0.143
Cēsu	Mores	681	29,336	43.1	-11.5	132.9	90488.7	**-0.365**	-0.091
Cēsu	Nītaures	1124	49,452	44.0	-10.6	112.5	126497.2	**-0.336**	-0.084
Cēsu	Priekuļu	5300	456,331	86.1	31.5	991.9	5257310.8	**0.998**	0.250
Cēsu	Raiskuma	1798	109,115	60.7	6.1	37.0	66506.1	**0.193**	0.048
Cēsu	Raunas	3311	165,977	50.1	-4.5	20.0	66336.2	**-0.142**	-0.035
Cēsu	Skujenes	1081	42,012	38.9	-15.7	247.8	267849.5	**-0.499**	-0.125
Cēsu	Stalbes	1377	56,650	41.1	-13.5	181.3	249653.6	**-0.427**	-0.107
Cēsu	Straupes	1556	75,624	48.6	-6.0	36.0	56081.0	**-0.190**	-0.048
Cēsu	Taurenes	1046	65,466	62.6	8.0	63.7	66642.7	**0.253**	0.063
Cēsu	Vaives	1583	56,210	35.5	-19.1	364.7	577282.3	**-0.605**	-0.151
Cēsu	Vecpiebalgas	1699	74,381	43.8	-10.8	117.2	199117.2	**-0.343**	-0.086
Cēsu	Veselavas	748	24,579	32.9	-21.7	472.9	353701.0	**-0.689**	-0.172
Cēsu	Zaubes	1107	46,761	42.2	-12.4	152.9	169220.8	**-0.392**	-0.098
Cēsu	Zosēnu	575	20,747	36.1	-18.5	343.1	197289.4	**-0.587**	-0.147
Daugavpils	Ambeļu	844	15,343	18.2	-36.4	1326.9	1119871.3	**-1.155**	-0.289
Daugavpils	Bebrenes	1286	43,836	34.1	-20.5	421.0	541387.4	**-0.650**	-0.163
Daugavpils	Biķernieku	893	11,363	12.7	-41.9	1754.0	1566300.8	**-1.328**	-0.332
Daugavpils	Demenes	2087	37,143	17.8	-36.8	1354.8	2827482.8	**-1.167**	-0.292
Daugavpils	Dubnas	1015	21,616	21.3	-33.3	1109.5	1126096.1	**-1.056**	-0.264
Daugavpils	Dvietes	767	26,566	34.6	-20.0	398.8	305842.9	**-0.633**	-0.158
Daugavpils	Eglaines	1158	34,913	30.1	-24.5	598.1	692574.0	**-0.775**	-0.194
Daugavpils	Kalkūnes	2739	129,731	47.4	-7.2	52.4	143597.9	**-0.230**	-0.057
Daugavpils	Kalupes	1746	57,054	32.7	-21.9	480.8	839545.4	**-0.695**	-0.174
Daugavpils	Laucesas	1640	44,547	27.2	-27.4	753.1	1235043.6	**-0.870**	-0.217
Daugavpils	Līksnas	1303	66,827	51.3	-3.3	11.0	14344.8	**-0.105**	-0.026
Daugavpils	Maļinovas	1166	22,072	18.9	-35.7	1272.7	1484003.8	**-1.131**	-0.283

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Medumu	1243	40,823	32.8	-21.8	473.6	588703.9	**-0.690**	-0.172
Daugavpils	Naujenes	6226	365,444	58.7	4.1	16.7	104221.0	**0.130**	0.032
Daugavpils	Nīcgales	1030	47,554	46.2	-8.4	71.2	73302.7	**-0.267**	-0.067
Daugavpils	Pilskalnes	1310	46,518	35.5	-19.1	364.6	477655.9	**-0.605**	-0.151
Daugavpils	Salienas	908	20,533	22.6	-32.0	1023.5	929303.2	**-1.014**	-0.254
Daugavpils	Skrudalienas	1722	45,121	26.2	-28.4	806.7	1389126.4	**-0.900**	-0.225
Daugavpils	Sventes	1386	38,817	28.0	-26.6	707.5	980569.8	**-0.843**	-0.211
Daugavpils	Šēderes	1484	190,149	128.1	73.5	5406.3	8022988.5	**2.331**	0.583
Daugavpils	Tabores	1111	22,002	19.8	-34.8	1211.1	1345561.6	**-1.103**	-0.276
Daugavpils	Vaboles	1017	32,090	31.6	-23.1	531.4	540401.9	**-0.731**	-0.183
Daugavpils	Vecsalienas	831	20,940	25.2	-29.4	864.7	718599.2	**-0.932**	-0.233
Daugavpils	Višķu	2508	109,788	43.8	-10.8	117.3	294155.3	**-0.343**	-0.086
Dobeles	Annenieku	1223	41,106	33.6	-21.0	440.8	539046.7	**-0.665**	-0.166
Dobeles	Auru	3277	196,068	59.8	5.2	27.3	89516.5	**0.166**	0.041
Dobeles	Bēnes	2162	127,135	58.8	4.2	17.6	38125.4	**0.133**	0.033
Dobeles	Bērzes	2098	139,180	66.3	11.7	137.7	288883.9	**0.372**	0.093
Dobeles	Bikstu	1152	36,825	32.0	-22.6	512.5	590421.6	**-0.718**	-0.179
Dobeles	Dobeles	1023	33,373	32.6	-22.0	483.2	494337.6	**-0.697**	-0.174
Dobeles	Īles	647	27,111	41.9	-12.7	161.4	104394.0	**-0.403**	-0.101
Dobeles	Jaunbērzes	1177	55,132	46.8	-7.8	60.3	70947.4	**-0.246**	-0.062
Dobeles	Krimūnu	1344	89,679	66.7	12.1	146.9	197439.9	**0.384**	0.096
Dobeles	Lielauces	605	22,236	36.8	-17.9	318.7	192794.8	**-0.566**	-0.141
Dobeles	Naudītes	1042	57,385	55.1	0.5	0.2	227.2	**0.015**	0.004
Dobeles	Penkules	1132	54,762	48.4	-6.2	38.8	43917.8	**-0.197**	-0.049
Dobeles	Tērvetes novads	4682	215,720	46.1	-8.5	72.8	340722.1	**-0.270**	-0.068
Dobeles	Ukru	647	24,388	37.7	-16.9	286.0	185031.4	**-0.536**	-0.134
Dobeles	Vītiņu	1379	47,431	34.4	-20.2	408.4	563233.8	**-0.641**	-0.160
Dobeles	Zebrenes	640	26,709	41.7	-12.9	165.7	106044.0	**-0.408**	-0.102
Gulbenes	Beļavas	2003	62,994	31.4	-23.2	536.2	1073934.9	**-0.734**	-0.184
Gulbenes	Daukstu	1375	47,192	34.3	-20.3	411.4	565706.9	**-0.643**	-0.161
Gulbenes	Druvienas	645	22,118	34.3	-20.3	412.6	266153.0	**-0.644**	-0.161
Gulbenes	Galgauskas	809	26,906	33.3	-21.3	455.7	368645.7	**-0.677**	-0.169
Gulbenes	Jaungulbenes	1472	78,329	53.2	-1.4	1.9	2853.8	**-0.044**	-0.011
Gulbenes	Lejasciema	1957	79,223	40.5	-14.1	199.5	390350.5	**-0.448**	-0.112
Gulbenes	Litenes	1279	40,766	31.9	-22.7	516.7	660897.0	**-0.721**	-0.180
Gulbenes	Lizuma	1698	68,252	40.2	-14.4	207.6	352562.0	**-0.457**	-0.114
Gulbenes	Līgo	540	16,583	30.7	-23.9	571.0	308344.1	**-0.757**	-0.189
Gulbenes	Rankas	1776	64,824	36.5	-18.1	327.8	582158.4	**-0.574**	-0.143
Gulbenes	Stāmerienas	1325	40,898	30.9	-23.7	563.5	746666.0	**-0.752**	-0.188

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Gulbenes	Stradu	2234	150,395	67.3	12.7	161.7	361226.1	**0.403**	0.101
Gulbenes	Tirzas	1122	26,800	23.9	-30.7	943.7	1058790.4	**-0.974**	-0.243
Jelgavas	Cenu	4264	260,176	61.0	6.4	41.1	175301.5	**0.203**	0.051
Jelgavas	Elejas	2545	155,155	61.0	6.4	40.4	102931.7	**0.202**	0.050
Jelgavas	Glūdas	2797	183,451	65.6	11.0	120.6	337420.3	**0.348**	0.087
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	3375	191,146	56.6	2.0	4.1	13919.4	**0.064**	0.016
Jelgavas	Lielplatones	934	50,339	53.9	-0.7	0.5	469.3	**-0.022**	-0.006
Jelgavas	Līvbērzes	2185	125,786	57.6	3.0	8.8	19182.1	**0.094**	0.023
Jelgavas	Ozolnieku	3223	370,399	114.9	60.3	3638.3	11726368.4	**1.912**	0.478
Jelgavas	Platones	1769	122,588	69.3	14.7	215.9	381893.3	**0.466**	0.116
Jelgavas	Sesavas	2041	80,416	39.4	-15.2	231.2	471846.1	**-0.482**	-0.120
Jelgavas	Sidrabenes	1928	74,100	38.4	-16.2	261.5	504200.2	**-0.513**	-0.128
Jelgavas	Svētes	1724	85,636	49.7	-4.9	24.3	41938.5	**-0.156**	-0.039
Jelgavas	Valgundes	2124	109,355	51.5	-3.1	9.7	20670.8	**-0.099**	-0.025
Jelgavas	Vilces	2080	59,762	28.7	-25.9	669.4	1392408.7	**-0.820**	-0.205
Jelgavas	Vircavas	1876	66,770	35.6	-19.0	361.5	678187.2	**-0.603**	-0.151
Jelgavas	Zaļenieku	1817	97,912	53.9	-0.7	0.5	937.7	**-0.023**	-0.006
Jēkabpils	Asares	635	12,134	19.1	-35.5	1260.0	800094.7	**-1.125**	-0.281
Jēkabpils	Atašienes	881	27,900	31.7	-22.9	526.1	463477.7	**-0.727**	-0.182
Jēkabpils	Ābeļu	1012	44,623	44.1	-10.5	110.5	111810.1	**-0.333**	-0.083
Jēkabpils	Dignājas	645	10,945	17.0	-37.6	1416.5	913623.7	**-1.193**	-0.298
Jēkabpils	Dunavas	961	26,766	27.9	-26.8	715.7	687798.8	**-0.848**	-0.212
Jēkabpils	Elkšņu	703	19,502	27.7	-26.9	721.7	507333.9	**-0.852**	-0.213
Jēkabpils	Gārsenes	1049	49,384	47.1	-7.5	56.7	59444.6	**-0.239**	-0.060
Jēkabpils	Kalna	782	23,262	29.7	-24.9	617.9	483222.1	**-0.788**	-0.197
Jēkabpils	Krustpils	1010	37,033	36.7	-17.9	321.8	325014.4	**-0.569**	-0.142
Jēkabpils	Kūku	2140	86,415	40.4	-14.2	202.3	432980.6	**-0.451**	-0.113
Jēkabpils	Leimaņu	673	19,003	28.2	-26.4	695.3	467944.9	**-0.836**	-0.209
Jēkabpils	Mežāres	1080	26,066	24.1	-30.5	928.4	1002683.9	**-0.966**	-0.241
Jēkabpils	Rites	791	23,153	29.3	-25.3	641.8	507692.2	**-0.803**	-0.201
Jēkabpils	Rubenes	1426	37,186	26.1	-28.5	813.8	1160536.1	**-0.904**	-0.226
Jēkabpils	Salas	3408	266,314	78.1	23.5	554.1	1888280.9	**0.746**	0.187
Jēkabpils	Saukas	808	31,331	38.8	-15.8	250.6	202451.1	**-0.502**	-0.125
Jēkabpils	Sēlpils	1158	43,406	37.5	-17.1	293.1	339460.1	**-0.543**	-0.136
Jēkabpils	Variešu	1417	43,161	30.5	-24.1	583.0	826125.3	**-0.765**	-0.191
Jēkabpils	Vīpes	833	15,311	18.4	-36.2	1312.2	1093072.9	**-1.148**	-0.287
Jēkabpils	Zasas	1107	48,105	43.5	-11.1	124.3	137618.6	**-0.353**	-0.088
Krāslavas	Andrupenes	1600	39,484	24.7	-29.9	895.7	1433050.7	**-0.949**	-0.237
Krāslavas	Andzeļu	810	14,103	17.4	-37.2	1383.4	1120543.6	**-1.179**	-0.295

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Krāslavas	Asūnes	680	18,223	26.8	-27.8	773.2	525776.8	**-0.881**	-0.220
Krāslavas	Aulejas	776	17,844	23.0	-31.6	999.2	775381.8	**-1.002**	-0.251
Krāslavas	Bērziņu	652	8,150	12.5	-42.1	1772.8	1155887.1	**-1.335**	-0.334
Krāslavas	Dagdas	946	26,568	28.1	-26.5	703.3	665354.6	**-0.841**	-0.210
Krāslavas	Ezernieku	1129	38,224	33.9	-20.7	430.5	486035.4	**-0.658**	-0.164
Krāslavas	Grāveru	686	12,324	18.0	-36.6	1342.5	920948.3	**-1.161**	-0.290
Krāslavas	Indras	1574	37,166	23.6	-31.0	960.5	1511889.1	**-0.982**	-0.246
Krāslavas	Izvaltas	959	28,287	29.5	-25.1	630.4	604597.2	**-0.796**	-0.199
Krāslavas	Kalniešu	1019	17,473	17.1	-37.5	1403.1	1429747.0	**-1.187**	-0.297
Krāslavas	Kaplavas	826	16,339	19.8	-34.8	1212.7	1001708.0	**-1.104**	-0.276
Krāslavas	Kastuļinas	1080	25,247	23.4	-31.2	975.2	1053214.6	**-0.990**	-0.247
Krāslavas	Kombuļu	845	26,753	31.7	-22.9	526.5	444856.8	**-0.727**	-0.182
Krāslavas	Konstantinovas	682	13,935	20.4	-34.2	1167.8	796410.9	**-1.083**	-0.271
Krāslavas	Ķepovas	389	8,245	21.2	-33.4	1116.2	434203.7	**-1.059**	-0.265
Krāslavas	Piedrujas	755	11,393	15.1	-39.5	1561.4	1178881.0	**-1.253**	-0.313
Krāslavas	Robežnieku	1150	25,520	22.2	-32.4	1050.6	1208246.6	**-1.027**	-0.257
Krāslavas	Skaistas	895	26,177	29.2	-25.4	643.0	575463.9	**-0.804**	-0.201
Krāslavas	Svariņu	546	11,285	20.7	-33.9	1151.7	628821.5	**-1.076**	-0.269
Krāslavas	Šķaunes	761	25,756	33.8	-20.8	431.0	327976.6	**-0.658**	-0.165
Krāslavas	Šķeltovas	879	14,063	16.0	-38.6	1490.4	1310093.0	**-1.224**	-0.306
Krāslavas	Ūdrīšu	1776	46,675	26.3	-28.3	802.3	1424799.7	**-0.898**	-0.224
Kuldīgas	Alsungas	2005	106,377	53.1	-1.5	2.4	4811.8	**-0.049**	-0.012
Kuldīgas	Ēdoles	1040	32,934	31.7	-22.9	526.1	547184.4	**-0.727**	-0.182
Kuldīgas	Gudenieku	902	26,149	29.0	-25.6	656.1	591827.7	**-0.812**	-0.203
Kuldīgas	Īvandes	465	20,126	43.3	-11.3	128.2	59621.0	**-0.359**	-0.090
Kuldīgas	Kabiles	974	24,559	25.2	-29.4	863.8	841339.5	**-0.932**	-0.233
Kuldīgas	Kurmāles	2362	145,603	61.6	7.0	49.5	117028.7	**0.223**	0.056
Kuldīgas	Laidu	1414	35,522	25.1	-29.5	869.3	1229147.6	**-0.935**	-0.234
Kuldīgas	Nīkrāces	832	20,466	24.6	-30.0	900.4	749122.8	**-0.951**	-0.238
Kuldīgas	Padures	1136	41,332	36.4	-18.2	332.0	377166.6	**-0.578**	-0.144
Kuldīgas	Pelču	1024	65,064	63.5	8.9	79.8	81732.7	**0.283**	0.071
Kuldīgas	Raņķu	582	17,868	30.7	-23.9	571.4	332555.3	**-0.758**	-0.189
Kuldīgas	Rendas	1258	57,119	45.4	-9.2	84.6	106486.7	**-0.292**	-0.073
Kuldīgas	Rudbāržu	1283	46,972	36.6	-18.0	323.8	415412.9	**-0.570**	-0.143
Kuldīgas	Rumbas	1758	157,287	89.5	34.9	1215.5	2136878.2	**1.105**	0.276
Kuldīgas	Snēpeles	894	25,678	28.7	-25.9	669.9	598890.7	**-0.820**	-0.205
Kuldīgas	Turlavas	1124	22,085	19.6	-35.0	1222.0	1373475.4	**-1.108**	-0.277
Kuldīgas	Vārmes	1203	34,969	29.1	-25.5	652.1	784513.9	**-0.809**	-0.202
Liepājas	Aizputes	1077	46,036	42.7	-11.9	140.7	151499.6	**-0.376**	-0.094

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Liepājas	Bārtas	791	31,579	39.9	-14.7	215.6	170512.1	**-0.465**	-0.116
Liepājas	Bunkas	1126	33,384	29.6	-25.0	622.8	701314.9	**-0.791**	-0.198
Liepājas	Cīravas	1455	63,435	43.6	-11.0	121.2	176281.9	**-0.349**	-0.087
Liepājas	Dunalkas	947	41,836	44.2	-10.4	108.7	102972.3	**-0.331**	-0.083
Liepājas	Dunikas	811	26,365	32.5	-22.1	488.2	395949.1	**-0.700**	-0.175
Liepājas	Embūtes	541	17,863	33.0	-21.6	466.0	252094.5	**-0.684**	-0.171
Liepājas	Gaviezes	993	35,678	35.9	-18.7	348.8	346333.5	**-0.592**	-0.148
Liepājas	Gramzdas	868	32,095	37.0	-17.6	310.8	269765.1	**-0.559**	-0.140
Liepājas	Grobiņas	2798	152,726	54.6	0.0	0.0	1.2	**-0.001**	0.000
Liepājas	Kalētu	821	32,654	39.8	-14.8	220.0	180600.0	**-0.470**	-0.118
Liepājas	Kalvenes	863	39,979	46.3	-8.3	68.5	59157.5	**-0.262**	-0.066
Liepājas	Kazdangas	1731	68,776	39.7	-14.9	221.2	382911.8	**-0.471**	-0.118
Liepājas	Lažas	765	28,005	36.6	-18.0	323.9	247782.4	**-0.570**	-0.143
Liepājas	Medzes	1448	63,919	44.1	-10.5	109.5	158490.6	**-0.332**	-0.083
Liepājas	Nīcas	2788	161,839	58.0	3.4	11.9	33057.3	**0.109**	0.027
Liepājas	Otaņķu	985	36,282	36.8	-17.8	315.8	311054.0	**-0.563**	-0.141
Liepājas	Priekules	764	28,154	36.9	-17.8	315.2	240822.7	**-0.563**	-0.141
Liepājas	Rucavas	1449	59,301	40.9	-13.7	187.1	271151.8	**-0.434**	-0.108
Liepājas	Sakas	729	16,387	22.5	-32.1	1032.1	752399.6	**-1.018**	-0.255
Liepājas	Vaiņodes	2755	132,949	48.3	-6.3	40.3	111007.1	**-0.201**	-0.050
Liepājas	Vecpils	592	16,165	27.3	-27.3	745.3	441188.4	**-0.865**	-0.216
Liepājas	Vērgales	1577	74,398	47.2	-7.4	55.2	87013.7	**-0.235**	-0.059
Liepājas	Virgas	974	44,734	45.9	-8.7	75.3	73331.0	**-0.275**	-0.069
Limbažu	Braslavas	846	15,411	18.2	-36.4	1324.1	1120221.0	**-1.153**	-0.288
Limbažu	Brīvzemnieku	1375	57,702	42.0	-12.6	159.8	219680.9	**-0.401**	-0.100
Limbažu	Katvaru	1450	69,622	48.0	-6.6	43.4	62967.9	**-0.209**	-0.052
Limbažu	Lēdurgas	1665	63,844	38.3	-16.3	264.4	440220.4	**-0.515**	-0.129
Limbažu	Liepupes	2492	133,422	53.5	-1.1	1.1	2825.9	**-0.034**	-0.008
Limbažu	Limbažu	2520	141,003	56.0	1.3	1.8	4582.8	**0.043**	0.011
Limbažu	Pāles	939	39,897	42.5	-12.1	146.8	137847.5	**-0.384**	-0.096
Limbažu	Skultes	2018	110,835	54.9	0.3	0.1	204.3	**0.010**	0.003
Limbažu	Umurgas	1366	60,174	44.1	-10.6	111.4	152148.2	**-0.335**	-0.084
Limbažu	Vidrižu	1636	75,281	46.0	-8.6	73.8	120710.1	**-0.272**	-0.068
Limbažu	Viļķenes	1701	71,486	42.0	-12.6	158.2	269158.0	**-0.399**	-0.100
Ludzas	Blontu	542	14,953	27.6	-27.0	729.9	395600.0	**-0.856**	-0.214
Ludzas	Briģu	830	15,062	18.1	-36.5	1329.2	1103226.3	**-1.156**	-0.289
Ludzas	Ciblas novads	1618	56,684	35.0	-19.6	383.0	619774.0	**-0.620**	-0.155
Ludzas	Cirmas	816	22,830	28.0	-26.6	709.0	578545.2	**-0.844**	-0.211
Ludzas	Goliševas	531	13,283	25.0	-29.6	875.6	464925.3	**-0.938**	-0.234

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ludzas	Isnaudas	1246	43,709	35.1	-19.5	381.2	475034.8	**-0.619**	-0.155
Ludzas	Istras	990	26,231	26.5	-28.1	790.1	782218.3	**-0.891**	-0.223
Ludzas	Lauderu	537	2,708	5.0	-49.6	2456.4	1319092.7	**-1.571**	-0.393
Ludzas	Malnavas	1946	75,836	39.0	-15.6	244.4	475695.5	**-0.496**	-0.124
Ludzas	Mežvidu	1139	39,173	34.4	-20.2	408.5	465336.3	**-0.641**	-0.160
Ludzas	Mērdzenes	980	24,225	24.7	-29.9	893.2	875288.2	**-0.947**	-0.237
Ludzas	Nirzas	644	21,449	33.3	-21.3	453.7	292152.3	**-0.675**	-0.169
Ludzas	Nukšas	613	16,061	26.2	-28.4	806.8	494573.5	**-0.900**	-0.225
Ludzas	Pasienes	803	18,165	22.6	-32.0	1023.0	821429.6	**-1.014**	-0.253
Ludzas	Pildas	822	17,208	20.9	-33.7	1133.7	931915.5	**-1.067**	-0.267
Ludzas	Pureņu	549	11,806	21.5	-33.1	1095.6	601507.0	**-1.049**	-0.262
Ludzas	Pušmucovas	776	24,480	31.5	-23.1	531.7	412599.6	**-0.731**	-0.183
Ludzas	Rundēnu	738	13,758	18.6	-36.0	1293.3	954469.5	**-1.140**	-0.285
Ludzas	Salnavas	1067	28,985	27.2	-27.4	753.0	803405.9	**-0.870**	-0.217
Ludzas	Zvirgzdenes	1026	33,033	32.2	-22.4	502.2	515224.9	**-0.710**	-0.178
Madonas	Aronas	1630	63,551	39.0	-15.6	243.9	397525.5	**-0.495**	-0.124
Madonas	Barkavas	1679	78,909	47.0	-7.6	57.9	97168.1	**-0.241**	-0.060
Madonas	Bērzaunes	1847	82,495	44.7	-9.9	98.8	182516.1	**-0.315**	-0.079
Madonas	Dzelzavas	1476	69,922	47.4	-7.2	52.3	77205.9	**-0.229**	-0.057
Madonas	Ērgļu	2959	208,101	70.3	15.7	247.2	731514.4	**0.498**	0.125
Madonas	Indrānu	1189	46,299	38.9	-15.7	245.4	291792.9	**-0.497**	-0.124
Madonas	Jumurdas	379	18,654	49.2	-5.4	29.0	10994.5	**-0.171**	-0.043
Madonas	Kalsnavas	2200	221,485	100.7	46.1	2122.4	4669374.0	**1.460**	0.365
Madonas	Lazdonas	819	44,276	54.1	-0.5	0.3	242.3	**-0.017**	-0.004
Madonas	Liezēres	1655	61,033	36.9	-17.7	314.2	520082.6	**-0.562**	-0.140
Madonas	Ļaudonas	1746	78,309	44.9	-9.8	95.2	166132.6	**-0.309**	-0.077
Madonas	Mārcienas	1275	47,259	37.1	-17.5	307.6	392217.4	**-0.556**	-0.139
Madonas	Mētrienas	959	28,269	29.5	-25.1	631.4	605501.4	**-0.797**	-0.199
Madonas	Murmastienes	980	19,660	20.1	-34.5	1193.3	1169408.6	**-1.095**	-0.274
Madonas	Ošupes	1497	40,519	27.1	-27.5	758.4	1135255.5	**-0.873**	-0.218
Madonas	Praulienas	1899	82,459	43.4	-11.2	125.1	237475.1	**-0.354**	-0.089
Madonas	Sarkaņu	1642	60,479	36.8	-17.8	315.9	518645.1	**-0.563**	-0.141
Madonas	Sausnējas	760	22,022	29.0	-25.6	656.8	499191.3	**-0.812**	-0.203
Madonas	Varakļānu	1019	23,346	22.9	-31.7	1004.5	1023616.4	**-1.005**	-0.251
Madonas	Vestienas	799	29,385	36.8	-17.8	317.8	253946.6	**-0.565**	-0.141
Ogres	Birzgales	2018	86,835	43.0	-11.6	134.0	270363.3	**-0.367**	-0.092
Ogres	Jumpravas	2116	184,906	87.4	32.8	1074.5	2273655.6	**1.039**	0.260
Ogres	Krapes	861	40,371	46.9	-7.7	59.5	51268.0	**-0.245**	-0.061
Ogres	Ķeipenes	1291	65,376	50.6	-4.0	15.7	20298.2	**-0.126**	-0.031

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogres	Lauberes	832	38,016	45.7	-8.9	79.4	66091.2	**-0.283**	-0.071
Ogres	Lēdmanes	1509	66,578	44.1	-10.5	109.9	165873.7	**-0.332**	-0.083
Ogres	Madlienas	2199	114,186	51.9	-2.7	7.2	15778.7	**-0.085**	-0.021
Ogres	Mazozolu	732	29,696	40.6	-14.0	197.0	144225.5	**-0.445**	-0.111
Ogres	Menģeles	827	30,523	36.9	-17.7	313.2	259000.7	**-0.561**	-0.140
Ogres	Suntažu	2194	126,517	57.7	3.1	9.4	20543.4	**0.097**	0.024
Ogres	Taurupes	1108	66,105	59.7	5.1	25.6	28329.9	**0.160**	0.040
Preiļu	Aglonas	2672	101,614	38.0	-16.6	274.8	734153.9	**-0.525**	-0.131
Preiļu	Galēnu	1132	21,838	19.3	-35.3	1247.0	1411653.3	**-1.119**	-0.280
Preiļu	Jersikas	1093	32,386	29.6	-25.0	623.7	681740.2	**-0.792**	-0.198
Preiļu	Pelēču	928	18,779	20.2	-34.4	1181.2	1096181.8	**-1.089**	-0.272
Preiļu	Riebiņu	1717	49,957	29.1	-25.5	650.7	1117312.0	**-0.809**	-0.202
Preiļu	Rudzātu	1023	32,985	32.2	-22.4	500.0	511543.1	**-0.709**	-0.177
Preiļu	Rušonas	1868	47,651	25.5	-29.1	846.6	1581397.8	**-0.922**	-0.231
Preiļu	Saunas	1268	29,678	23.4	-31.2	973.4	1234295.1	**-0.989**	-0.247
Preiļu	Silajāņu	627	7,629	12.2	-42.4	1800.9	1129193.4	**-1.345**	-0.336
Preiļu	Sīļukalna	730	13,932	19.1	-35.5	1261.7	921024.2	**-1.126**	-0.281
Preiļu	Stabulnieku	965	16,893	17.5	-37.1	1376.4	1328187.2	**-1.176**	-0.294
Preiļu	Sutru	780	18,322	23.5	-31.1	968.2	755165.3	**-0.986**	-0.247
Preiļu	Vārkavas novads	1951	49,140	25.2	-29.4	865.4	1688425.0	**-0.933**	-0.233
Preiļu	Vārkavas	746	15,094	20.2	-34.4	1181.4	881338.7	**-1.090**	-0.272
Rēzeknes	Audriņu	1291	30,819	23.9	-30.7	944.5	1219358.4	**-0.974**	-0.244
Rēzeknes	Bērzgales	833	29,370	35.3	-19.3	374.3	311794.7	**-0.613**	-0.153
Rēzeknes	Čornajas	1610	33,300	20.7	-33.9	1150.7	1852607.8	**-1.075**	-0.269
Rēzeknes	Dekšāres	985	17,781	18.1	-36.6	1336.1	1316097.8	**-1.159**	-0.290
Rēzeknes	Dricānu	1208	34,206	28.3	-26.3	691.1	834849.9	**-0.833**	-0.208
Rēzeknes	Feimaņu	1112	21,549	19.4	-35.2	1240.9	1379882.0	**-1.117**	-0.279
Rēzeknes	Gaigalavas	1214	32,148	26.5	-28.1	791.0	960222.6	**-0.892**	-0.223
Rēzeknes	Griškānu	1981	70,489	35.6	-19.0	361.9	716835.0	**-0.603**	-0.151
Rēzeknes	Ilzeskalna	1015	29,414	29.0	-25.6	656.7	666527.3	**-0.812**	-0.203
Rēzeknes	Kantinieku	711	10,155	14.3	-40.3	1625.9	1156007.6	**-1.278**	-0.320
Rēzeknes	Kaunatas	1546	60,984	39.4	-15.2	229.8	355249.9	**-0.481**	-0.120
Rēzeknes	Lendžu	838	30,097	35.9	-18.7	349.3	292719.0	**-0.592**	-0.148
Rēzeknes	Lūznavas	1244	65,878	53.0	-1.6	2.7	3380.4	**-0.052**	-0.013
Rēzeknes	Maltas	3622	172,478	47.6	-7.0	48.8	176742.3	**-0.221**	-0.055
Rēzeknes	Mākoņkalna	851	21,269	25.0	-29.6	876.9	746220.6	**-0.939**	-0.235
Rēzeknes	Nagļu	647	24,975	38.6	-16.0	256.1	165710.4	**-0.507**	-0.127
Rēzeknes	Nautrēnu	1605	29,631	18.5	-36.1	1306.3	2096677.5	**-1.146**	-0.286
Rēzeknes	Ozolaines	1829	65,959	36.1	-18.5	343.8	628830.7	**-0.588**	-0.147

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Ozolmuižas	1117	30,151	27.0	-27.6	762.4	851637.4	**-0.875**	-0.219
Rēzeknes	Pušas	607	21,310	35.1	-19.5	380.2	230763.0	**-0.618**	-0.155
Rēzeknes	Rikavas	1008	22,256	22.1	-32.5	1057.9	1066381.8	**-1.031**	-0.258
Rēzeknes	Sakstagala	1724	35,058	20.3	-34.3	1174.4	2024693.6	**-1.086**	-0.272
Rēzeknes	Silmalas	3552	75,681	21.3	-33.3	1108.8	3938407.2	**-1.056**	-0.264
Rēzeknes	Sokolku	946	18,002	19.0	-35.6	1265.6	1197267.9	**-1.128**	-0.282
Rēzeknes	Stoļerovas	755	22,662	30.0	-24.6	604.6	456492.1	**-0.779**	-0.195
Rēzeknes	Stružānu	1035	50,979	49.3	-5.3	28.6	29623.7	**-0.170**	-0.042
Rēzeknes	Vērēmu	1884	94,492	50.2	-4.5	19.8	37308.5	**-0.141**	-0.035
Rēzeknes	Viļānu	2132	57,968	27.2	-27.4	751.6	1602435.3	**-0.869**	-0.217
Rīgas	Allažu	1894	111,706	59.0	4.4	19.1	36233.4	**0.139**	0.035
Rīgas	Ādažu	7153	960,063	134.2	79.6	6338.3	45337593.0	**2.524**	0.631
Rīgas	Babītes	5594	755,585	135.1	80.5	6474.7	36219532.5	**2.551**	0.638
Rīgas	Carnikavas	4769	626,149	131.3	76.7	5881.5	28048652.5	**2.431**	0.608
Rīgas	Daugmales	969	55,874	57.7	3.1	9.3	9052.5	**0.097**	0.024
Rīgas	Garkalnes	3897	457,076	117.3	62.7	3929.3	15312503.9	**1.987**	0.497
Rīgas	Inčukalna	3834	670,881	175.0	120.4	14490.6	55557026.5	**3.816**	0.954
Rīgas	Krimuldas	4331	355,163	82.0	27.4	750.8	3251500.1	**0.869**	0.217
Rīgas	Ķekavas	11553	1,749,495	151.4	96.8	9375.5	108314942.4	**3.069**	0.767
Rīgas	Mālpils	4306	358,922	83.4	28.7	826.5	3558906.1	**0.911**	0.228
Rīgas	Mārupes	8841	1,095,314	123.9	69.3	4800.4	42440754.8	**2.196**	0.549
Rīgas	Olaines	5275	518,588	98.3	43.7	1910.2	10076149.6	**1.385**	0.346
Rīgas	Ropažu	6170	507,606	82.3	27.7	765.4	4722220.8	**0.877**	0.219
Rīgas	Salas	1228	144,608	117.8	63.2	3988.4	4897779.0	**2.002**	0.500
Rīgas	Sējas	2431	199,143	81.9	27.3	746.0	1813541.5	**0.866**	0.216
Rīgas	Siguldas	3394	323,917	95.4	40.8	1667.3	5658959.7	**1.294**	0.324
Rīgas	Stopiņu	7327	1,018,035	138.9	84.3	7112.9	52116115.6	**2.673**	0.668
Saldus	Ezeres	1480	53,291	36.0	-18.6	345.9	511888.2	**-0.590**	-0.147
Saldus	Gaiķu	902	25,141	27.9	-26.7	714.6	644594.0	**-0.847**	-0.212
Saldus	Jaunauces	521	16,836	32.3	-22.3	496.9	258861.4	**-0.707**	-0.177
Saldus	Jaunlutriņu	1042	25,703	24.7	-29.9	896.3	933930.1	**-0.949**	-0.237
Saldus	Kursīšu	1049	26,913	25.7	-28.9	838.1	879118.5	**-0.918**	-0.229
Saldus	Lutriņu	1494	77,826	52.1	-2.5	6.3	9432.3	**-0.080**	-0.020
Saldus	Nīgrandes	1966	81,604	41.5	-13.1	171.5	337251.0	**-0.415**	-0.104
Saldus	Novadnieku	2009	132,669	66.0	11.4	130.7	262571.6	**0.362**	0.091
Saldus	Pampāļu	903	60,038	66.5	11.9	141.2	127492.5	**0.377**	0.094
Saldus	Rubas	1117	40,366	36.1	-18.5	341.0	380937.0	**-0.585**	-0.146
Saldus	Saldus	1732	124,675	72.0	17.4	302.0	523069.2	**0.551**	0.138
Saldus	Sķēdes	825	20,031	24.3	-30.3	919.6	758675.8	**-0.961**	-0.240

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Saldus	Vadakstes	671	19,618	29.2	-25.4	643.5	431814.4	**-0.804**	-0.201
Saldus	Zaņas	883	22,492	25.5	-29.1	848.7	749418.2	**-0.923**	-0.231
Saldus	Zirņu	1869	63,856	34.2	-20.4	417.8	780792.0	**-0.648**	-0.162
Saldus	Zvārdes	413	10,457	25.3	-29.3	857.6	354203.4	**-0.928**	-0.232
Talsu	Balgales	1039	38,667	37.2	-17.4	302.4	314185.6	**-0.551**	-0.138
Talsu	Dundagas	4041	208,314	51.6	-3.1	9.3	37712.6	**-0.097**	-0.024
Talsu	Ģibuļu	2641	138,067	52.3	-2.3	5.4	14297.4	**-0.074**	-0.018
Talsu	Īves	637	27,414	43.0	-11.6	133.8	85256.0	**-0.367**	-0.092
Talsu	Kolkas	1272	113,522	89.2	34.6	1200.1	1526471.9	**1.098**	0.275
Talsu	Ķūļciema	535	23,515	44.0	-10.7	113.5	60701.0	**-0.338**	-0.084
Talsu	Laidzes	1794	134,777	75.1	20.5	421.1	755511.4	**0.651**	0.163
Talsu	Laucienes	1984	83,847	42.3	-12.3	152.4	302282.8	**-0.391**	-0.098
Talsu	Lībagu	2156	128,743	59.7	5.1	26.1	56271.2	**0.162**	0.040
Talsu	Lubes	649	18,308	28.2	-26.4	696.7	452171.8	**-0.837**	-0.209
Talsu	Mērsraga	2023	129,924	64.2	9.6	92.5	187155.3	**0.305**	0.076
Talsu	Rojas	4675	288,850	61.8	7.2	51.6	241079.5	**0.228**	0.057
Talsu	Strazdes	497	17,368	34.9	-19.7	386.5	192085.5	**-0.623**	-0.156
Talsu	Valdgales	1558	45,353	29.1	-25.5	650.0	1012713.5	**-0.808**	-0.202
Talsu	Vandzenes	2009	103,239	51.4	-3.2	10.3	20788.4	**-0.102**	-0.025
Talsu	Virbu	1038	102,689	98.9	44.3	1964.7	2039332.1	**1.405**	0.351
Tukuma	Degoles	795	33,265	41.8	-12.8	162.9	129485.8	**-0.405**	-0.101
Tukuma	Džūkstes	1757	83,711	47.6	-7.0	48.5	85130.1	**-0.221**	-0.055
Tukuma	Engures	2847	197,410	69.3	14.7	217.1	618110.4	**0.467**	0.117
Tukuma	Irlavas	1699	65,523	38.6	-16.0	257.3	437088.5	**-0.508**	-0.127
Tukuma	Jaunpils	2628	136,362	51.9	-2.7	7.4	19398.6	**-0.086**	-0.022
Tukuma	Jaunsātu	1178	37,087	31.5	-23.1	534.6	629790.5	**-0.733**	-0.183
Tukuma	Lapmežciema	2365	207,314	87.7	33.1	1092.6	2583947.8	**1.048**	0.262
Tukuma	Lestenes	813	31,627	38.9	-15.7	246.6	200483.8	**-0.498**	-0.124
Tukuma	Pūres	1718	78,680	45.8	-8.8	77.6	133271.4	**-0.279**	-0.070
Tukuma	Sēmes	1292	57,055	44.2	-10.4	109.1	140949.4	**-0.331**	-0.083
Tukuma	Slampes	2225	112,488	50.6	-4.0	16.4	36470.7	**-0.128**	-0.032
Tukuma	Smārdes	2820	201,949	71.6	17.0	289.3	815756.5	**0.539**	0.135
Tukuma	Tumes	1902	134,369	70.6	16.0	257.3	489419.1	**0.508**	0.127
Tukuma	Vānes	1314	48,948	37.3	-17.4	301.2	395720.6	**-0.550**	-0.138
Tukuma	Viesatu	470	14,761	31.4	-23.2	538.2	252943.2	**-0.735**	-0.184
Tukuma	Zantes	696	20,482	29.4	-25.2	633.9	441176.6	**-0.798**	-0.200
Tukuma	Zentenes	681	33,963	49.9	-4.7	22.4	15253.8	**-0.150**	-0.038
Valkas	Bilskas	1564	63,168	40.4	-14.2	202.1	316088.3	**-0.451**	-0.113
Valkas	Blomes	1060	38,721	36.5	-18.1	326.7	346337.8	**-0.573**	-0.143

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valkas	Brantu	680	41,822	61.5	6.9	47.6	32355.3	**0.219**	0.055
Valkas	Ērģemes	1117	38,572	34.5	-20.1	402.9	450078.4	**-0.636**	-0.159
Valkas	Ēveles	677	26,306	38.9	-15.7	248.0	167902.1	**-0.499**	-0.125
Valkas	Grundzāles	1020	29,033	28.5	-26.1	683.4	697034.8	**-0.829**	-0.207
Valkas	Jērcēnu	663	35,800	54.0	-0.6	0.4	245.1	**-0.019**	-0.005
Valkas	Kārķu	870	33,928	39.0	-15.6	243.6	211922.0	**-0.495**	-0.124
Valkas	Launkalnes	1342	120,547	89.8	35.2	1240.5	1664809.9	**1.116**	0.279
Valkas	Palsmanes	1065	52,344	49.1	-5.5	29.8	31699.7	**-0.173**	-0.043
Valkas	Plāņu	799	36,956	46.3	-8.4	69.8	55737.7	**-0.265**	-0.066
Valkas	Smiltenes	1276	69,479	54.5	-0.2	0.0	30.4	**-0.005**	-0.001
Valkas	Trikātas	1182	73,893	62.5	7.9	62.6	73959.3	**0.251**	0.063
Valkas	Valkas	1554	65,538	42.2	-12.4	154.5	240150.0	**-0.394**	-0.099
Valkas	Variņu	966	38,853	40.2	-14.4	206.9	199879.5	**-0.456**	-0.114
Valkas	Vijciema	840	32,648	38.9	-15.7	247.7	208064.5	**-0.499**	-0.125
Valkas	Zvārtavas	584	15,984	27.4	-27.2	741.8	433184.3	**-0.863**	-0.216
Valmieras	Bērzaines	696	19,235	27.6	-27.0	727.3	506201.9	**-0.855**	-0.214
Valmieras	Brenguļu	966	67,617	70.0	15.4	236.9	228854.8	**0.488**	0.122
Valmieras	Burtnieku	1672	65,037	38.9	-15.7	246.7	412514.4	**-0.498**	-0.124
Valmieras	Dikļu	1338	57,129	42.7	-11.9	141.8	189719.9	**-0.377**	-0.094
Valmieras	Ipiķu	369	7,497	20.3	-34.3	1175.7	433819.8	**-1.087**	-0.272
Valmieras	Jeru	1478	50,309	34.0	-20.6	423.0	625163.2	**-0.652**	-0.163
Valmieras	Kauguru	1579	78,295	49.6	-5.0	25.2	39788.9	**-0.159**	-0.040
Valmieras	Kocēnu	3084	194,475	63.1	8.5	71.5	220430.3	**0.268**	0.067
Valmieras	Ķoņu	855	19,600	22.9	-31.7	1003.7	858153.9	**-1.004**	-0.251
Valmieras	Lodes	426	26,637	62.5	7.9	62.8	26742.7	**0.251**	0.063
Valmieras	Matīšu	1101	39,918	36.3	-18.3	336.7	370686.7	**-0.582**	-0.145
Valmieras	Naukšēnu	1666	101,028	60.6	6.0	36.4	60698.5	**0.191**	0.048
Valmieras	Ramatas	591	13,217	22.4	-32.2	1039.5	614342.8	**-1.022**	-0.256
Valmieras	Rencēnu	1808	71,126	39.3	-15.3	233.0	421323.8	**-0.484**	-0.121
Valmieras	Sēļu	567	16,784	29.6	-25.0	625.2	354477.4	**-0.793**	-0.198
Valmieras	Skaņkalnes	891	39,341	44.2	-10.5	109.2	97323.0	**-0.331**	-0.083
Valmieras	Vaidavas	1182	46,576	39.4	-15.2	231.1	273111.7	**-0.482**	-0.120
Valmieras	Valmieras	3426	286,747	83.7	29.1	846.4	2899634.2	**0.922**	0.231
Valmieras	Vecates	626	8,657	13.8	-40.8	1662.7	1040836.5	**-1.293**	-0.323
Valmieras	Vilpulkas	760	22,841	30.1	-24.6	602.8	458094.1	**-0.778**	-0.195
Valmieras	Zilākalna	917	36,595	39.9	-14.7	216.0	198093.0	**-0.466**	-0.116
Ventspils	Ances	797	40,194	50.4	-4.2	17.4	13881.6	**-0.132**	-0.033
Ventspils	Jūrkalnes	433	17,572	40.6	-14.0	196.6	85147.5	**-0.445**	-0.111
Ventspils	Popes	1168	70,267	60.2	5.6	30.9	36043.2	**0.176**	0.044

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ventspils	Puzes	1120	73,758	65.9	11.3	126.6	141758.4	**0.357**	0.089
Ventspils	Tārgales	2000	189,242	94.6	40.0	1601.3	3202556.8	**1.268**	0.317
Ventspils	Ugāles	2678	153,995	57.5	2.9	8.4	22502.0	**0.092**	0.023
Ventspils	Usmas	625	24,054	38.5	-16.1	259.8	162381.3	**-0.511**	-0.128
Ventspils	Užavas	606	57,194	94.4	39.8	1582.0	958699.3	**1.261**	0.315
Ventspils	Vārves	2067	187,998	91.0	36.3	1321.1	2730735.0	**1.152**	0.288
Ventspils	Ziru	620	40,340	65.1	10.5	109.4	67828.6	**0.332**	0.083
Ventspils	Zlēku	579	30,136	52.0	-2.6	6.5	3784.7	**-0.081**	-0.020
	Pagastos kopā	**699087**	**38173662**				**695721802.9**		

Pagastos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{38173662}{699087} = 54{,}6$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{695721802{,}9}{699087} = 995{,}2$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{995{,}2} = 31{,}5$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{31{,}5}{54{,}6} 100 = 57{,}8$

$$t_{max} = 3{,}816$$

$$t_{min} = -1{,}571$$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 5{,}387$

7.pielikums

Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pagasts, novads	Iedzīvotāju skaits 2003.1.01.			Demogrāfiskās slodzes līmenis	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)		
		līdz darbspējas vecumam	darbspējas vecumā	virs darbspējas vecuma							
		z_1	f	z_2	$x=\frac{z_1+z_2}{f}1000$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,15
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aizkraukles	Aiviekstes	197	536	220	778.0	118.4	14017.6	7513428.8	1.329	**-1.329**	-0.199
Aizkraukles	Bebru	340	910	190	582.4	-77.2	5955.5	5419462.6	-0.866	**0.866**	0.130
Aizkraukles	Daudzeses	214	728	264	656.6	-3.0	9.0	6533.5	-0.034	**0.034**	0.005
Aizkraukles	Iršu	157	366	90	674.9	15.3	233.3	85388.5	0.171	**-0.171**	-0.026
Aizkraukles	Klintaines	167	522	212	726.1	66.5	4417.5	2305948.7	0.746	**-0.746**	-0.112
Aizkraukles	Kokneses	820	2611	920	666.4	6.8	46.5	121521.2	0.077	**-0.077**	-0.011
Aizkraukles	Kurmenes	154	488	190	704.9	45.3	2054.7	1002696.6	0.509	**-0.509**	-0.076
Aizkraukles	Mazzalves	213	801	325	671.7	12.1	145.7	116717.9	0.135	**-0.135**	-0.020
Aizkraukles	Neretas	397	1241	488	713.1	53.5	2867.1	3558083.7	0.601	**-0.601**	-0.090
Aizkraukles	Pilskalnes	130	382	118	649.2	-10.4	107.6	41114.8	-0.116	**0.116**	0.017
Aizkraukles	Seces	270	718	230	696.4	36.8	1353.5	971798.2	0.413	**-0.413**	-0.062
Aizkraukles	Sērenes	143	574	155	519.2	-140.4	19719.3	11318874.7	-1.576	**1.576**	0.236
Aizkraukles	Skrīveru	693	2425	1041	715.1	55.5	3076.1	7459483.3	0.622	**-0.622**	-0.093
Aizkraukles	Staburaga	109	329	101	638.3	-21.3	453.3	149142.0	-0.239	**0.239**	0.036
Aizkraukles	Sunākstes	118	360	135	702.8	43.2	1865.3	671492.2	0.485	**-0.485**	-0.073
Aizkraukles	Valles	226	723	307	737.2	77.6	6024.4	4355631.2	0.871	**-0.871**	-0.131
Aizkraukles	Vietalvas	204	654	227	659.0	-0.6	0.3	210.8	-0.006	**0.006**	0.001
Aizkraukles	Zalves	187	507	187	737.7	78.1	6097.0	3091189.2	0.876	**-0.876**	-0.131
Alūksnes	Alsviķu	345	1051	363	673.6	14.1	197.5	207617.2	0.158	**-0.158**	-0.024
Alūksnes	Annas	114	349	125	684.8	25.2	636.3	222061.7	0.283	**-0.283**	-0.042
Alūksnes	Gaujienas	218	685	222	642.3	-17.3	297.7	203910.7	-0.194	**0.194**	0.029
Alūksnes	Ilzenes	111	271	98	771.2	111.6	12460.9	3376912.6	1.253	**-1.253**	-0.188
Alūksnes	Jaunalūksnes	284	845	321	716.0	56.4	3179.5	2686688.0	0.633	**-0.633**	-0.095
Alūksnes	Jaunannas	130	356	118	696.6	37.0	1372.0	488419.6	0.416	**-0.416**	-0.062
Alūksnes	Jaunlaicenes	134	295	89	755.9	96.3	9282.0	2738184.3	1.081	**-1.081**	-0.162
Alūksnes	Kalncempju	77	208	63	673.1	13.5	181.9	37839.3	0.151	**-0.151**	-0.023
Alūksnes	Liepnas	241	616	304	884.7	225.2	50693.0	31226897.2	2.527	**-2.527**	-0.379
Alūksnes	Malienas	99	284	122	778.2	118.6	14061.2	3993375.2	1.331	**-1.331**	-0.200
Alūksnes	Mālupes	178	446	170	780.3	120.7	14563.6	6495381.8	1.354	**-1.354**	-0.203
Alūksnes	Mārkalnes	77	310	116	622.6	-37.0	1369.6	424585.5	-0.415	**0.415**	0.062

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Alūksnes	Pededzes	167	531	239	764.6	105.0	11026.2	5854937.1	1.178	**-1.178**	-0.177
Alūksnes	Trapenes	187	574	209	689.9	30.3	918.5	527203.0	0.340	**-0.340**	-0.051
Alūksnes	Veclaicenes	114	307	99	693.8	34.2	1171.1	359539.7	0.384	**-0.384**	-0.058
Alūksnes	Virešu	173	483	169	708.1	48.5	2350.8	1135451.3	0.544	**-0.544**	-0.082
Alūksnes	Zeltiņu	76	236	100	745.8	86.2	7425.9	1752507.7	0.967	**-0.967**	-0.145
Alūksnes	Ziemera	207	583	194	687.8	28.2	797.1	464692.4	0.317	**-0.317**	-0.048
Balvu	Baltinavas	303	892	445	838.6	179.0	32032.4	28572862.5	2.008	**-2.008**	-0.301
Balvu	Balvu	147	477	196	719.1	59.5	3538.9	1688041.0	0.668	**-0.668**	-0.100
Balvu	Bērzkalnes	111	414	121	560.4	-99.2	9841.2	4074246.1	-1.113	**1.113**	0.167
Balvu	Bērzpils	191	580	282	815.5	155.9	24313.6	14101867.5	1.750	**-1.750**	-0.262
Balvu	Briežuciema	164	384	184	906.3	246.7	60841.6	23363161.7	2.768	**-2.768**	-0.415
Balvu	Krišjāņu	96	299	113	699.0	39.4	1553.0	464332.1	0.442	**-0.442**	-0.066
Balvu	Kubuļu	267	953	561	868.8	209.2	43783.9	41726082.0	2.348	**-2.348**	-0.352
Balvu	Kupravas	98	438	132	525.1	-134.5	18083.5	7920585.5	-1.509	**1.509**	0.226
Balvu	Lazdukalna	212	678	303	759.6	100.0	9999.6	6779709.1	1.122	**-1.122**	-0.168
Balvu	Lazdulejas	67	257	80	572.0	-87.6	7674.6	1972369.3	-0.983	**0.983**	0.147
Balvu	Medņevas	162	500	268	860.0	200.4	40164.5	20082251.1	2.249	**-2.249**	-0.337
Balvu	Rugāju	357	1069	406	713.8	54.2	2933.5	3135935.6	0.608	**-0.608**	-0.091
Balvu	Susāju	166	546	301	855.3	195.7	38307.2	20915717.7	2.196	**-2.196**	-0.329
Balvu	Šķilbēnu	298	809	366	820.8	161.2	25978.1	21016277.8	1.809	**-1.809**	-0.271
Balvu	Tilžas	282	686	312	865.9	206.3	42559.7	29195960.5	2.315	**-2.315**	-0.347
Balvu	Vectilžas	123	325	101	689.2	29.6	878.6	285553.0	0.333	**-0.333**	-0.050
Balvu	Vecumu	166	489	220	789.4	129.8	16842.0	8235757.7	1.456	**-1.456**	-0.218
Balvu	Vīksnas	147	526	254	762.4	102.8	10561.3	5555250.5	1.153	**-1.153**	-0.173
Balvu	Žīguru	147	593	246	662.7	3.1	9.9	5856.8	0.035	**-0.035**	-0.005
Bauskas	Bārbeles	191	581	202	676.4	16.8	283.3	164583.2	0.189	**-0.189**	-0.028
Bauskas	Brunavas	355	1163	399	648.3	-11.3	126.9	147607.6	-0.126	**0.126**	0.019
Bauskas	Ceraukstes	364	1149	368	637.1	-22.5	506.9	582376.8	-0.253	**0.253**	0.038
Bauskas	Codes	554	1845	541	593.5	-66.1	4368.3	8059541.6	-0.742	**0.742**	0.111
Bauskas	Dāviņu	225	618	202	690.9	31.3	982.8	607358.9	0.352	**-0.352**	-0.053
Bauskas	Gailīšu	545	1942	396	484.6	-175.0	30638.0	59499009.0	-1.964	**1.964**	0.295
Bauskas	Iecavas	1793	5873	1793	610.6	-49.0	2400.8	14100110.0	-0.550	**0.550**	0.082
Bauskas	Īslīces	847	2773	643	537.3	-122.3	14948.7	41452807.7	-1.372	**1.372**	0.206
Bauskas	Mežotnes	365	1231	395	617.4	-42.2	1781.3	2192725.8	-0.474	**0.474**	0.071
Bauskas	Rundāles	452	1513	476	613.4	-46.2	2138.0	3234751.4	-0.519	**0.519**	0.078
Bauskas	Skaistkalnes	294	878	335	716.4	56.8	3227.6	2833810.3	0.638	**-0.638**	-0.096
Bauskas	Stelpes	194	618	224	676.4	16.8	281.8	174138.7	0.188	**-0.188**	-0.028
Bauskas	Svitenes	169	675	227	586.7	-72.9	5317.7	3589441.4	-0.818	**0.818**	0.123
Bauskas	Vecsaules	487	1492	419	607.2	-52.4	2740.6	4088947.1	-0.587	**0.587**	0.088
Bauskas	Vecumnieku	885	2983	918	604.4	-55.2	3043.1	9077498.5	-0.619	**0.619**	0.093
Bauskas	Viesturu	256	836	237	589.7	-69.9	4882.7	4081928.8	-0.784	**0.784**	0.118

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cēsu	Amatas novads	719	2124	698	667.1	7.5	57.0	121019.1	0.085	**-0.085**	-0.013
Cēsu	Drustu	222	664	293	775.6	116.0	13459.1	8936824.2	1.302	**-1.302**	-0.195
Cēsu	Dzērbenes	202	662	228	649.5	-10.0	100.8	66761.7	-0.113	**0.113**	0.017
Cēsu	Inešu	199	482	141	705.4	45.8	2098.1	1011284.3	0.514	**-0.514**	-0.077
Cēsu	Jaunpiebalgas	479	1367	523	733.0	73.4	5388.0	7365353.8	0.824	**-0.824**	-0.124
Cēsu	Kaives	119	251	100	872.5	212.9	45335.3	11379151.4	2.389	**-2.389**	-0.358
Cēsu	Liepas	637	2014	725	676.3	16.7	278.1	560136.4	0.187	**-0.187**	-0.028
Cēsu	Līgatnes	566	1831	572	621.5	-38.1	1449.4	2653835.2	-0.427	**0.427**	0.064
Cēsu	Mārsnēnu	188	519	184	716.8	57.2	3268.8	1696532.1	0.642	**-0.642**	-0.096
Cēsu	Mores	132	396	153	719.7	60.1	3612.9	1430727.4	0.674	**-0.674**	-0.101
Cēsu	Nītaures	242	654	228	718.7	59.1	3488.7	2281613.6	0.663	**-0.663**	-0.099
Cēsu	Priekuļu	898	3502	900	513.4	-146.2	21365.2	74820795.2	-1.640	**1.640**	0.246
Cēsu	Raiskuma	391	1022	385	759.3	99.7	9941.4	10160062.5	1.119	**-1.119**	-0.168
Cēsu	Raunas	607	2023	681	636.7	-22.9	524.9	1061897.7	-0.257	**0.257**	0.039
Cēsu	Skujenes	251	620	210	743.5	84.0	7049.2	4370473.5	0.942	**-0.942**	-0.141
Cēsu	Stalbes	302	793	282	736.4	76.9	5906.6	4683971.6	0.862	**-0.862**	-0.129
Cēsu	Straupes	285	937	334	660.6	1.0	1.1	993.7	0.012	**-0.012**	-0.002
Cēsu	Taurenes	211	656	179	594.5	-65.1	4235.0	2778168.0	-0.730	**0.730**	0.110
Cēsu	Vaives	291	950	342	666.3	6.7	45.2	42985.1	0.075	**-0.075**	-0.011
Cēsu	Vecpiebalgas	335	1012	352	678.9	19.3	371.1	375577.9	0.216	**-0.216**	-0.032
Cēsu	Veselavas	153	467	128	601.7	-57.9	3349.6	1564283.5	-0.649	**0.649**	0.097
Cēsu	Zaubes	227	625	255	771.2	111.6	12457.0	7785611.4	1.252	**-1.252**	-0.188
Cēsu	Zosēnu	119	334	122	721.6	62.0	3840.0	1282559.4	0.695	**-0.695**	-0.104
Daugavpils	Ambeļu	133	432	279	953.7	294.1	86503.4	37369452.0	3.300	**-3.300**	-0.495
Daugavpils	Bebrenes	220	733	333	754.4	94.8	8995.5	6593709.5	1.064	**-1.064**	-0.160
Daugavpils	Biķernieku	148	524	221	704.2	44.6	1990.0	1042754.9	0.501	**-0.501**	-0.075
Daugavpils	Demenes	368	1262	457	653.7	-5.9	34.4	43409.4	-0.066	**0.066**	0.010
Daugavpils	Dubnas	169	626	220	621.4	-38.2	1458.0	912691.2	-0.428	**0.428**	0.064
Daugavpils	Dvietes	147	427	193	796.3	136.7	18677.0	7975072.0	1.534	**-1.534**	-0.230
Daugavpils	Eglaines	181	676	301	713.0	53.4	2854.6	1929718.9	0.600	**-0.600**	-0.090
Daugavpils	Kalkūnes	514	1660	565	650.0	-9.6	92.0	152640.5	-0.108	**0.108**	0.016
Daugavpils	Kalupes	301	1005	440	737.3	77.7	6041.1	6071266.9	0.872	**-0.872**	-0.131
Daugavpils	Laucesas	281	1002	357	636.7	-22.9	522.7	523744.8	-0.257	**0.257**	0.038
Daugavpils	Līksnas	200	742	361	756.1	96.5	9307.5	6906184.8	1.083	**-1.083**	-0.162
Daugavpils	Maļinovas	193	702	271	661.0	1.4	1.9	1335.9	0.015	**-0.015**	-0.002
Daugavpils	Medumu	211	729	303	705.1	45.5	2069.0	1508302.2	0.510	**-0.510**	-0.077
Daugavpils	Naujenes	986	4066	1174	531.2	-128.4	16474.9	66986891.9	-1.440	**1.440**	0.216
Daugavpils	Nīcgales	166	641	223	606.9	-52.7	2779.9	1781925.0	-0.592	**0.592**	0.089
Daugavpils	Pilskalnes	286	718	306	824.5	164.9	27199.7	19529397.2	1.851	**-1.851**	-0.278
Daugavpils	Salienas	140	521	247	742.8	83.2	6924.4	3607626.0	0.934	**-0.934**	-0.140
Daugavpils	Skrudalienas	281	994	447	732.4	72.8	5300.6	5268793.5	0.817	**-0.817**	-0.123

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Daugavpils	Sventes	213	784	389	767.9	108.3	11722.0	9190012.5	1.215	**-1.215**	-0.182
Daugavpils	Šēderes	284	904	296	641.6	-18.0	323.9	292773.8	-0.202	**0.202**	0.030
Daugavpils	Tabores	186	667	258	665.7	6.1	36.9	24640.4	0.068	**-0.068**	-0.010
Daugavpils	Vaboles	164	544	309	869.5	209.9	44056.4	23966673.2	2.355	**-2.355**	-0.353
Daugavpils	Vecsalienas	151	489	191	699.4	39.8	1583.8	774491.9	0.447	**-0.447**	-0.067
Daugavpils	Višķu	334	1524	650	645.7	-13.9	193.8	295294.7	-0.156	**0.156**	0.023
Dobeles	Annenieku	205	712	306	717.7	58.1	3376.5	2404051.8	0.652	**-0.652**	-0.098
Dobeles	Auru	667	2058	552	592.3	-67.3	4524.8	9312007.8	-0.755	**0.755**	0.113
Dobeles	Bēnes	420	1232	510	754.9	95.3	9078.5	11184665.2	1.069	**-1.069**	-0.160
Dobeles	Bērzes	387	1273	438	648.1	-11.5	132.6	168757.2	-0.129	**0.129**	0.019
Dobeles	Bikstu	233	690	229	669.6	10.0	99.5	68669.9	0.112	**-0.112**	-0.017
Dobeles	Dobeles	198	609	216	679.8	20.2	408.6	248835.7	0.227	**-0.227**	-0.034
Dobeles	Īles	114	371	162	743.9	84.3	7114.3	2639394.9	0.946	**-0.946**	-0.142
Dobeles	Jaunbērzes	242	712	223	653.1	-6.5	42.2	30075.3	-0.073	**0.073**	0.011
Dobeles	Krimūnu	260	792	292	697.0	37.4	1397.3	1106664.8	0.419	**-0.419**	-0.063
Dobeles	Lielauces	139	375	91	613.3	-46.3	2139.6	802350.8	-0.519	**0.519**	0.078
Dobeles	Naudītes	213	662	167	574.0	-85.6	7322.4	4847430.6	-0.960	**0.960**	0.144
Dobeles	Penkules	210	699	223	619.5	-40.1	1610.6	1125838.5	-0.450	**0.450**	0.068
Dobeles	Tērvetes novads	997	2795	890	675.1	15.5	241.6	675403.6	0.174	**-0.174**	-0.026
Dobeles	Ukru	95	411	141	574.2	-85.4	7289.7	2996079.4	-0.958	**0.958**	0.144
Dobeles	Vītiņu	319	817	243	687.9	28.3	800.5	654018.8	0.317	**-0.317**	-0.048
Dobeles	Zebrenes	139	395	106	620.3	-39.3	1547.3	611191.8	-0.441	**0.441**	0.066
Gulbenes	Beļavas	375	1161	467	725.2	65.6	4309.6	5003469.2	0.737	**-0.737**	-0.110
Gulbenes	Daukstu	284	815	276	687.1	27.5	757.8	617572.5	0.309	**-0.309**	-0.046
Gulbenes	Druvienas	163	346	136	864.2	204.6	41850.0	14480094.0	2.296	**-2.296**	-0.344
Gulbenes	Galgauskas	180	438	191	847.0	187.4	35134.8	15389043.4	2.103	**-2.103**	-0.316
Gulbenes	Jaungulbenes	277	902	293	631.9	-27.7	765.1	690104.2	-0.310	**0.310**	0.047
Gulbenes	Lejasciema	391	1080	486	812.0	152.4	23240.4	25099581.6	1.711	**-1.711**	-0.257
Gulbenes	Litenes	196	760	323	682.9	23.3	543.1	412793.7	0.262	**-0.262**	-0.039
Gulbenes	Lizuma	363	981	354	730.9	71.3	5083.4	4986775.9	0.800	**-0.800**	-0.120
Gulbenes	Līgo	119	303	118	782.2	122.6	15028.1	4553506.9	1.376	**-1.376**	-0.206
Gulbenes	Rankas	350	1094	332	623.4	-36.2	1309.6	1432734.4	-0.406	**0.406**	0.061
Gulbenes	Stāmerienas	289	745	291	778.5	118.9	14145.4	10538303.1	1.335	**-1.335**	-0.200
Gulbenes	Stradu	443	1415	376	578.8	-80.8	6527.1	9235871.6	-0.907	**0.907**	0.136
Gulbenes	Tirzas	222	665	235	687.2	27.6	763.4	507631.0	0.310	**-0.310**	-0.047
Jelgavas	Cenu	778	2725	761	564.8	-94.8	8990.6	24499255.6	-1.064	**1.064**	0.160
Jelgavas	Elejas	477	1550	518	641.9	-17.7	311.7	483061.4	-0.198	**0.198**	0.030
Jelgavas	Glūdas	527	1799	471	554.8	-104.8	10990.7	19772264.2	-1.176	**1.176**	0.176
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	683	2077	615	624.9	-34.6	1200.6	2493599.3	-0.389	**0.389**	0.058
Jelgavas	Lielplatones	159	568	207	644.4	-15.2	231.7	131627.6	-0.171	**0.171**	0.026
Jelgavas	Līvbērzes	418	1328	439	645.3	-14.3	203.3	269963.8	-0.160	**0.160**	0.024

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jelgavas	Ozolnieku	517	2000	706	611.5	-48.1	2312.6	4625135.8	-0.540	**0.540**	0.081
Jelgavas	Platones	309	1124	336	573.8	-85.7	7352.3	8264023.0	-0.962	**0.962**	0.144
Jelgavas	Sesavas	437	1231	373	658.0	-1.6	2.5	3102.5	-0.018	**0.018**	0.003
Jelgavas	Sidrabenes	403	1178	347	636.7	-22.9	525.2	618663.9	-0.257	**0.257**	0.039
Jelgavas	Svētes	374	1052	298	638.8	-20.8	432.9	455395.4	-0.233	**0.233**	0.035
Jelgavas	Valgundes	397	1326	401	601.8	-57.8	3338.4	4426767.8	-0.648	**0.648**	0.097
Jelgavas	Vilces	406	1320	354	575.8	-83.8	7027.7	9276611.0	-0.941	**0.941**	0.141
Jelgavas	Vircavas	383	1141	352	644.2	-15.4	237.7	271210.9	-0.173	**0.173**	0.026
Jelgavas	Zaļenieku	332	1061	424	712.5	52.9	2803.3	2974298.9	0.594	**-0.594**	-0.089
Jēkabpils	Asares	128	367	140	730.2	70.7	4992.3	1832166.6	0.793	**-0.793**	-0.119
Jēkabpils	Atašienes	156	498	227	769.1	109.5	11987.4	5969741.9	1.229	**-1.229**	-0.184
Jēkabpils	Ābeļu	189	621	202	629.6	-30.0	897.6	557393.4	-0.336	**0.336**	0.050
Jēkabpils	Dignājas	150	347	148	858.8	199.2	39680.8	13769245.5	2.235	**-2.235**	-0.335
Jēkabpils	Dunavas	172	548	241	753.6	94.1	8847.4	4848359.7	1.055	**-1.055**	-0.158
Jēkabpils	Elkšņu	127	415	161	694.0	34.4	1182.4	490715.8	0.386	**-0.386**	-0.058
Jēkabpils	Gārsenes	133	683	233	535.9	-123.7	15306.1	10454097.7	-1.388	**1.388**	0.208
Jēkabpils	Kalna	166	463	153	689.0	29.4	864.1	400082.0	0.330	**-0.330**	-0.049
Jēkabpils	Krustpils	197	569	244	775.0	115.5	13329.8	7584658.5	1.296	**-1.296**	-0.194
Jēkabpils	Kūku	344	1127	669	898.8	239.3	57244.1	64514066.2	2.685	**-2.685**	-0.403
Jēkabpils	Leimaņu	144	393	136	712.5	52.9	2796.2	1098903.3	0.593	**-0.593**	-0.089
Jēkabpils	Mežāres	209	668	203	616.8	-42.8	1833.8	1224967.4	-0.481	**0.481**	0.072
Jēkabpils	Rites	187	444	160	781.5	121.9	14869.9	6602253.6	1.368	**-1.368**	-0.205
Jēkabpils	Rubenes	269	772	385	847.2	187.6	35179.2	27158314.2	2.105	**-2.105**	-0.316
Jēkabpils	Salas	679	2200	529	549.1	-110.5	12209.9	26861702.7	-1.240	**1.240**	0.186
Jēkabpils	Saukas	140	487	181	659.1	-0.5	0.2	99.3	-0.005	**0.005**	0.001
Jēkabpils	Sēlpils	264	653	241	773.4	113.8	12942.4	8451374.8	1.277	**-1.277**	-0.191
Jēkabpils	Variešu	290	814	313	740.8	81.2	6593.0	5366673.4	0.911	**-0.911**	-0.137
Jēkabpils	Vīpes	186	460	187	810.9	151.3	22885.8	10527449.2	1.698	**-1.698**	-0.255
Jēkabpils	Zasas	220	625	262	771.2	111.6	12457.0	7785611.4	1.252	**-1.252**	-0.188
Krāslavas	Andrupenes	323	896	381	785.7	126.1	15907.5	14253161.0	1.415	**-1.415**	-0.212
Krāslavas	Andzeļu	148	472	190	716.1	56.5	3193.7	1507410.3	0.634	**-0.634**	-0.095
Krāslavas	Asūnes	135	376	169	808.5	148.9	22177.6	8338779.4	1.671	**-1.671**	-0.251
Krāslavas	Aulejas	111	436	229	779.8	120.2	14454.6	6302212.2	1.349	**-1.349**	-0.202
Krāslavas	Bērziņu	101	377	174	729.4	69.9	4879.6	1839591.9	0.784	**-0.784**	-0.118
Krāslavas	Dagdas	195	546	205	732.6	73.0	5330.7	2910556.1	0.819	**-0.819**	-0.123
Krāslavas	Ežernieku	177	677	275	667.7	8.1	65.0	44004.8	0.090	**-0.090**	-0.014
Krāslavas	Grāveru	85	411	190	669.1	9.5	90.5	37175.5	0.107	**-0.107**	-0.016
Krāslavas	Indras	245	861	468	828.1	168.5	28398.2	24450859.3	1.891	**-1.891**	-0.284
Krāslavas	Izvaltas	173	502	284	910.4	250.8	62885.3	31568416.4	2.814	**-2.814**	-0.422
Krāslavas	Kalniešu	161	574	284	775.3	115.7	13380.0	7680147.6	1.298	**-1.298**	-0.195
Krāslavas	Kaplavas	133	471	222	753.7	94.1	8859.8	4172950.0	1.056	**-1.056**	-0.158

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Krāslavas	Kastuļinas	134	632	314	708.9	49.3	2427.7	1534300.0	0.553	**-0.553**	-0.083
Krāslavas	Kombuļu	126	467	252	809.4	149.8	22449.8	10484070.9	1.681	**-1.681**	-0.252
Krāslavas	Konstantinovas	129	436	117	564.2	-95.4	9095.2	3965525.9	-1.070	**1.070**	0.161
Krāslavas	Ķepovas	85	232	72	676.7	17.1	293.6	68116.9	0.192	**-0.192**	-0.029
Krāslavas	Piedrujas	115	440	200	715.9	56.3	3171.9	1395650.9	0.632	**-0.632**	-0.095
Krāslavas	Robežnieku	191	656	303	753.0	93.5	8734.7	5729962.9	1.049	**-1.049**	-0.157
Krāslavas	Skaistas	146	485	264	845.4	185.8	34511.1	16737887.9	2.085	**-2.085**	-0.313
Krāslavas	Svariņu	102	313	131	744.4	84.8	7194.4	2251845.6	0.952	**-0.952**	-0.143
Krāslavas	Šķaunes	128	470	163	619.1	-40.4	1635.4	768643.7	-0.454	**0.454**	0.068
Krāslavas	Šķeltovas	132	472	275	862.3	202.7	41086.9	19393003.7	2.275	**-2.275**	-0.341
Krāslavas	Ūdrīšu	295	1020	461	741.2	81.6	6656.5	6789618.0	0.916	**-0.916**	-0.137
Kuldīgas	Alsungas	374	1153	478	738.9	79.4	6296.9	7260273.7	0.890	**-0.890**	-0.134
Kuldīgas	Ēdoles	215	635	190	637.8	-21.8	475.0	301608.3	-0.245	**0.245**	0.037
Kuldīgas	Gudenieku	184	553	165	631.1	-28.5	811.5	448736.0	-0.320	**0.320**	0.048
Kuldīgas	Īvandes	96	286	83	625.9	-33.7	1136.7	325097.3	-0.378	**0.378**	0.057
Kuldīgas	Kabiles	200	571	203	705.8	46.2	2133.5	1218246.6	0.518	**-0.518**	-0.078
Kuldīgas	Kurmāles	468	1519	375	555.0	-104.6	10945.1	16625593.9	-1.174	**1.174**	0.176
Kuldīgas	Laidu	342	818	254	728.6	69.0	4763.4	3896438.8	0.774	**-0.774**	-0.116
Kuldīgas	Nīkrāces	165	507	160	641.0	-18.6	344.6	174714.5	-0.208	**0.208**	0.031
Kuldīgas	Padures	228	663	245	713.4	53.8	2898.2	1921487.5	0.604	**-0.604**	-0.091
Kuldīgas	Pelču	207	633	184	617.7	-41.9	1755.2	1111070.0	-0.470	**0.470**	0.071
Kuldīgas	Raņķu	118	341	123	706.7	47.2	2223.7	758268.1	0.529	**-0.529**	-0.079
Kuldīgas	Rendas	244	743	271	693.1	33.5	1125.4	836161.6	0.376	**-0.376**	-0.056
Kuldīgas	Rudbāržu	274	767	242	672.8	13.2	173.2	132869.9	0.148	**-0.148**	-0.022
Kuldīgas	Rumbas	363	1057	338	663.2	3.6	13.0	13764.0	0.040	**-0.040**	-0.006
Kuldīgas	Snēpeles	203	527	164	696.4	36.8	1354.6	713898.6	0.413	**-0.413**	-0.062
Kuldīgas	Turlavas	277	679	168	655.4	-4.2	17.8	12055.3	-0.047	**0.047**	0.007
Kuldīgas	Vārmes	271	745	187	614.8	-44.8	2009.2	1496851.7	-0.503	**0.503**	0.075
Liepājas	Aizputes	227	648	202	662.0	2.4	6.0	3882.9	0.027	**-0.027**	-0.004
Liepājas	Bārtas	191	443	157	785.6	126.0	15866.9	7029036.4	1.413	**-1.413**	-0.212
Liepājas	Bunkas	206	711	209	583.7	-75.9	5761.4	4096390.9	-0.852	**0.852**	0.128
Liepājas	Cīravas	353	857	245	697.8	38.2	1458.8	1250162.6	0.429	**-0.429**	-0.064
Liepājas	Dunalkas	217	558	172	697.1	37.5	1409.5	786506.9	0.421	**-0.421**	-0.063
Liepājas	Dunikas	151	479	181	693.1	33.5	1123.7	538247.4	0.376	**-0.376**	-0.056
Liepājas	Embūtes	107	303	131	785.5	125.9	15848.1	4801985.3	1.413	**-1.413**	-0.212
Liepājas	Gaviezes	212	611	170	625.2	-34.4	1182.3	722385.1	-0.386	**0.386**	0.058
Liepājas	Gramzdas	160	548	160	583.9	-75.6	5722.6	3135959.3	-0.849	**0.849**	0.127
Liepājas	Grobiņas	493	1704	601	642.0	-17.6	308.7	526056.3	-0.197	**0.197**	0.030
Liepājas	Kalētu	176	486	159	689.3	29.7	882.8	429020.4	0.333	**-0.333**	-0.050
Liepājas	Kalvenes	188	497	178	736.4	76.8	5902.7	2933665.9	0.862	**-0.862**	-0.129
Liepājas	Kazdangas	347	974	410	777.2	117.6	13834.0	13474361.8	1.320	**-1.320**	-0.198

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Liepājas	Lažas	158	471	136	624.2	-35.4	1252.1	589749.8	-0.397	**0.397**	0.060
Liepājas	Medzes	300	886	262	634.3	-25.3	639.0	566118.4	-0.284	**0.284**	0.043
Liepājas	Nīcas	503	1673	612	666.5	6.9	47.3	79150.3	0.077	**-0.077**	-0.012
Liepājas	Otaņķu	151	565	269	743.4	83.8	7018.0	3965185.3	0.940	**-0.940**	-0.141
Liepājas	Priekules	159	433	172	764.4	104.8	10992.5	4759742.5	1.177	**-1.177**	-0.176
Liepājas	Rucavas	262	829	358	747.9	88.3	7796.9	6463600.8	0.991	**-0.991**	-0.149
Liepājas	Sakas	136	420	173	735.7	76.1	5795.0	2433914.2	0.854	**-0.854**	-0.128
Liepājas	Vaiņodes	476	1586	693	737.1	77.5	6004.0	9522283.1	0.869	**-0.869**	-0.130
Liepājas	Vecpils	132	356	104	662.9	3.3	11.1	3952.8	0.037	**-0.037**	-0.006
Liepājas	Vērgales	299	936	342	684.8	25.2	637.1	596280.9	0.283	**-0.283**	-0.042
Liepājas	Virgas	196	547	231	780.6	121.0	14648.8	8012917.3	1.358	**-1.358**	-0.204
Limbažu	Braslavas	171	462	213	831.2	171.6	29439.6	13601086.6	1.925	**-1.925**	-0.289
Limbažu	Brīvzemnieku	278	863	234	593.3	-66.3	4397.0	3794614.4	-0.744	**0.744**	0.112
Limbažu	Katvaru	265	872	313	662.8	3.3	10.6	9238.1	0.037	**-0.037**	-0.005
Limbažu	Lēdurgas	343	997	325	670.0	10.4	108.6	108268.6	0.117	**-0.117**	-0.018
Limbažu	Liepupes	433	1485	574	678.1	18.5	343.2	509633.0	0.208	**-0.208**	-0.031
Limbažu	Limbažu	477	1589	454	585.9	-73.7	5429.6	8627696.0	-0.827	**0.827**	0.124
Limbažu	Pāles	164	564	211	664.9	5.3	28.1	15869.4	0.060	**-0.060**	-0.009
Limbažu	Skultes	359	1178	481	713.1	53.5	2860.5	3369693.8	0.600	**-0.600**	-0.090
Limbažu	Umurgas	249	777	340	758.0	98.5	9693.3	7531699.3	1.105	**-1.105**	-0.166
Limbažu	Vidrižu	330	964	342	697.1	37.5	1406.7	1356078.3	0.421	**-0.421**	-0.063
Limbažu	Viļķenes	338	960	403	771.9	112.3	12608.1	12103784.1	1.260	**-1.260**	-0.189
Ludzas	Blontu	93	319	130	699.1	39.5	1557.9	496973.9	0.443	**-0.443**	-0.066
Ludzas	Briģu	149	472	209	758.5	98.9	9778.3	4615369.1	1.110	**-1.110**	-0.166
Ludzas	Ciblas novads	253	977	388	656.1	-3.5	12.2	11962.1	-0.039	**0.039**	0.006
Ludzas	Cirmas	123	496	197	645.2	-14.4	208.2	103249.1	-0.162	**0.162**	0.024
Ludzas	Goliševas	91	306	134	735.3	75.7	5731.2	1753759.3	0.850	**-0.850**	-0.127
Ludzas	Isnaudas	229	770	247	618.2	-41.4	1714.6	1320217.7	-0.465	**0.465**	0.070
Ludzas	Istras	145	560	285	767.9	108.3	11722.0	6564294.7	1.215	**-1.215**	-0.182
Ludzas	Lauderu	74	320	143	678.1	18.5	343.6	109944.7	0.208	**-0.208**	-0.031
Ludzas	Malnavas	292	1115	539	745.3	85.7	7344.9	8189548.5	0.962	**-0.962**	-0.144
Ludzas	Mežvidu	195	621	323	834.1	174.5	30467.5	18920295.8	1.959	**-1.959**	-0.294
Ludzas	Mērdzenes	148	585	247	675.2	15.6	244.1	142813.3	0.175	**-0.175**	-0.026
Ludzas	Nirzas	102	354	188	819.2	159.6	25478.5	9019390.4	1.791	**-1.791**	-0.269
Ludzas	Nukšas	94	352	167	741.5	81.9	6705.7	2360393.0	0.919	**-0.919**	-0.138
Ludzas	Pasienes	140	466	197	723.2	63.6	4043.3	1884169.0	0.714	**-0.714**	-0.107
Ludzas	Pildas	146	445	231	847.2	187.6	35194.5	15661531.2	2.105	**-2.105**	-0.316
Ludzas	Pureņu	98	310	141	771.0	111.4	12405.2	3845608.0	1.250	**-1.250**	-0.187
Ludzas	Pušmucovas	152	442	182	755.7	96.1	9228.9	4079155.0	1.078	**-1.078**	-0.162
Ludzas	Rundēnu	105	391	242	887.5	227.9	51928.8	20304151.7	2.557	**-2.557**	-0.384
Ludzas	Salnavas	182	601	284	775.4	115.8	13406.2	8057135.1	1.299	**-1.299**	-0.195

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ludzas	Zvirgzdenes	196	568	262	806.3	146.7	21535.2	12232009.8	1.647	**-1.647**	-0.247
Madonas	Aronas	327	1001	302	628.4	-31.2	974.5	975509.2	-0.350	**0.350**	0.053
Madonas	Barkavas	287	1045	347	606.7	-52.9	2797.4	2923299.5	-0.594	**0.594**	0.089
Madonas	Bērzaunes	365	1136	346	625.9	-33.7	1136.3	1290824.2	-0.378	**0.378**	0.057
Madonas	Dzelzavas	271	855	350	726.3	66.7	4452.4	3806838.1	0.749	**-0.749**	-0.112
Madonas	Ērgļu	491	1764	704	677.4	17.8	318.6	561954.1	0.200	**-0.200**	-0.030
Madonas	Indrānu	225	656	308	812.5	152.9	23381.7	15338410.3	1.716	**-1.716**	-0.257
Madonas	Jumurdas	72	204	103	857.8	198.3	39304.6	8018145.9	2.225	**-2.225**	-0.334
Madonas	Kalsnavas	440	1294	466	700.2	40.6	1645.6	2129343.2	0.455	**-0.455**	-0.068
Madonas	Lazdonas	169	504	146	625.0	-34.6	1196.4	602990.9	-0.388	**0.388**	0.058
Madonas	Liezēres	319	1015	321	630.5	-29.0	843.7	856401.5	-0.326	**0.326**	0.049
Madonas	Ļaudonas	356	975	415	790.8	131.2	17208.2	16778004.1	1.472	**-1.472**	-0.221
Madonas	Mārcienas	250	784	241	626.3	-33.3	1109.8	870083.0	-0.374	**0.374**	0.056
Madonas	Mētrienas	171	578	210	659.2	-0.4	0.2	101.8	-0.005	**0.005**	0.001
Madonas	Murmastienes	187	534	259	835.2	175.6	30841.3	16469238.0	1.971	**-1.971**	-0.296
Madonas	Ošupes	317	895	285	672.6	13.0	170.0	152106.3	0.146	**-0.146**	-0.022
Madonas	Praulienas	388	1146	365	657.1	-2.5	6.4	7283.9	-0.028	**0.028**	0.004
Madonas	Sarkaņu	351	1013	278	620.9	-38.7	1494.7	1514121.6	-0.434	**0.434**	0.065
Madonas	Sausnējas	132	457	171	663.0	3.4	11.8	5378.2	0.038	**-0.038**	-0.006
Madonas	Varakļānu	214	522	283	952.1	292.5	85566.8	44665894.0	3.282	**-3.282**	-0.492
Madonas	Vestienas	171	466	162	714.6	55.0	3025.3	1409809.3	0.617	**-0.617**	-0.093
Ogres	Birzgales	392	1223	403	650.0	-9.5	91.2	111500.6	-0.107	**0.107**	0.016
Ogres	Jumpravas	331	1385	400	527.8	-131.8	17369.0	24056003.1	-1.479	**1.479**	0.222
Ogres	Krapes	180	514	167	675.1	15.5	240.5	123617.8	0.174	**-0.174**	-0.026
Ogres	Ķeipenes	224	803	264	607.7	-51.9	2690.3	2160312.4	-0.582	**0.582**	0.087
Ogres	Lauberes	180	494	158	684.2	24.6	606.2	299468.4	0.276	**-0.276**	-0.041
Ogres	Lēdmanes	285	907	317	663.7	4.1	17.1	15526.1	0.046	**-0.046**	-0.007
Ogres	Madlienas	475	1250	474	759.2	99.6	9922.3	12402897.7	1.118	**-1.118**	-0.168
Ogres	Mazozolu	127	463	142	581.0	-78.6	6177.3	2860078.6	-0.882	**0.882**	0.132
Ogres	Menģeles	167	518	142	596.5	-63.1	3977.1	2060125.8	-0.708	**0.708**	0.106
Ogres	Suntažu	419	1365	410	607.3	-52.3	2731.4	3728412.6	-0.586	**0.586**	0.088
Ogres	Taurupes	231	637	240	739.4	79.8	6370.3	4057894.1	0.896	**-0.896**	-0.134
Preiļu	Aglonas	458	1546	668	728.3	68.7	4725.5	7305567.4	0.771	**-0.771**	-0.116
Preiļu	Galēnu	211	604	317	874.2	214.6	46045.9	27811706.7	2.408	**-2.408**	-0.361
Preiļu	Jersikas	162	651	280	679.0	19.4	375.1	244159.5	0.217	**-0.217**	-0.033
Preiļu	Pelēču	168	511	249	816.0	156.5	24479.0	12508791.1	1.756	**-1.756**	-0.263
Preiļu	Riebiņu	303	974	440	762.8	103.2	10659.4	10382283.5	1.159	**-1.159**	-0.174
Preiļu	Rudzātu	203	567	253	804.2	144.6	20921.8	11862650.4	1.623	**-1.623**	-0.243
Preiļu	Rušonas	330	1075	463	737.7	78.1	6097.3	6554604.6	0.876	**-0.876**	-0.131
Preiļu	Saunas	229	650	389	950.8	291.2	84785.8	55110789.5	3.267	**-3.267**	-0.490
Preiļu	Silajāņu	69	369	189	699.2	39.6	1568.0	578587.5	0.444	**-0.444**	-0.067

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Preiļu	Sīļukalna	140	389	201	876.6	217.0	47096.6	18320578.5	2.435	**-2.435**	-0.365
Preiļu	Stabulnieku	203	499	263	933.9	274.3	75228.7	37539138.0	3.078	**-3.078**	-0.462
Preiļu	Sutru	156	415	209	879.5	219.9	48368.7	20073020.3	2.468	**-2.468**	-0.370
Preiļu	Vārkavas novads	396	991	564	968.7	309.1	95560.9	94700875.7	3.469	**-3.469**	-0.520
Preiļu	Vārkavas	125	427	194	747.1	87.5	7653.4	3267980.9	0.982	**-0.982**	-0.147
Rēzeknes	Audriņu	207	788	296	638.3	-21.3	452.2	356310.1	-0.239	**0.239**	0.036
Rēzeknes	Bērzgales	142	504	187	652.8	-6.8	46.4	23383.1	-0.076	**0.076**	0.011
Rēzeknes	Čornajas	288	983	339	637.8	-21.7	472.9	464842.1	-0.244	**0.244**	0.037
Rēzeknes	Dekšāres	187	552	246	784.4	124.8	15582.8	8601710.8	1.401	**-1.401**	-0.210
Rēzeknes	Dricānu	194	692	322	745.7	86.1	7409.0	5127031.0	0.966	**-0.966**	-0.145
Rēzeknes	Feimaņu	176	621	315	790.7	131.1	17179.6	10668545.6	1.471	**-1.471**	-0.221
Rēzeknes	Gaigalavas	256	669	289	814.6	155.1	24043.5	16085080.2	1.740	**-1.740**	-0.261
Rēzeknes	Griškānu	347	1253	381	581.0	-78.6	6175.4	7737749.9	-0.882	**0.882**	0.132
Rēzeknes	Ilzeskalna	206	547	262	855.6	196.0	38410.8	21010700.7	2.199	**-2.199**	-0.330
Rēzeknes	Kantinieku	158	410	143	734.1	74.6	5558.8	2279096.7	0.837	**-0.837**	-0.125
Rēzeknes	Kaunatas	267	886	393	744.9	85.3	7281.5	6451427.3	0.958	**-0.958**	-0.144
Rēzeknes	Lendžu	151	483	204	735.0	75.4	5685.2	2745967.4	0.846	**-0.846**	-0.127
Rēzeknes	Lūznavas	195	782	267	590.8	-68.8	4732.9	3701154.9	-0.772	**0.772**	0.116
Rēzeknes	Maltas	591	2202	829	644.9	-14.7	216.7	477181.9	-0.165	**0.165**	0.025
Rēzeknes	Mākoņkalna	125	478	248	780.3	120.7	14579.5	6968996.5	1.355	**-1.355**	-0.203
Rēzeknes	Nagļu	98	384	165	684.9	25.3	640.4	245924.1	0.284	**-0.284**	-0.043
Rēzeknes	Nautrēnu	291	851	463	886.0	226.4	51269.3	43630187.4	2.541	**-2.541**	-0.381
Rēzeknes	Ozolaines	323	1149	357	591.8	-67.8	4592.8	5277126.2	-0.760	**0.760**	0.114
Rēzeknes	Ozolmuižas	229	665	223	679.7	20.1	404.4	268936.2	0.226	**-0.226**	-0.034
Rēzeknes	Pušas	72	361	174	681.4	21.9	477.5	172369.7	0.245	**-0.245**	-0.037
Rēzeknes	Rikavas	183	557	268	809.7	150.1	22531.7	12550156.5	1.684	**-1.684**	-0.253
Rēzeknes	Sakstagala	355	1032	337	670.5	11.0	120.0	123817.8	0.123	**-0.123**	-0.018
Rēzeknes	Silmalas	760	2061	731	723.4	63.8	4076.3	8401294.1	0.716	**-0.716**	-0.107
Rēzeknes	Sokolku	169	581	196	628.2	-31.4	983.6	571456.1	-0.352	**0.352**	0.053
Rēzeknes	Stoļerovas	155	438	162	723.7	64.2	4115.9	1802755.5	0.720	**-0.720**	-0.108
Rēzeknes	Stružānu	168	577	290	793.8	134.2	18002.0	10387174.7	1.506	**-1.506**	-0.226
Rēzeknes	Vērēmu	396	1134	354	661.4	1.8	3.2	3619.2	0.020	**-0.020**	-0.003
Rēzeknes	Viļānu	371	1284	477	660.4	0.8	0.7	921.1	0.010	**-0.010**	-0.001
Rīgas	Allažu	322	1183	389	601.0	-58.6	3431.0	4058881.0	-0.657	**0.657**	0.099
Rīgas	Ādažu	1199	4855	1099	473.3	-186.3	34693.8	168438364.7	-2.090	**2.090**	0.314
Rīgas	Babītes	932	3599	1063	554.3	-105.3	11081.5	39882180.5	-1.181	**1.181**	0.177
Rīgas	Carnikavas	722	3030	1017	573.9	-85.7	7337.9	22233956.5	-0.961	**0.961**	0.144
Rīgas	Daugmales	187	602	180	609.6	-50.0	2495.5	1502269.1	-0.561	**0.561**	0.084
Rīgas	Garkalnes	700	2436	761	599.8	-59.8	3580.3	8721571.0	-0.671	**0.671**	0.101
Rīgas	Inčukalna	664	2345	825	635.0	-24.6	606.2	1421541.3	-0.276	**0.276**	0.041
Rīgas	Krimuldas	788	2746	797	577.2	-82.4	6787.4	18638328.6	-0.924	**0.924**	0.139

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rīgas	Ķekavas	1972	7410	2171	559.1	-100.5	10096.2	74812850.7	-1.128	**1.128**	0.169
Rīgas	Mālpils	809	2771	726	554.0	-105.6	11159.3	30922383.0	-1.185	**1.185**	0.178
Rīgas	Mārupes	1629	5534	1678	597.6	-62.0	3845.3	21279944.0	-0.696	**0.696**	0.104
Rīgas	Olaines	845	3517	913	499.9	-159.7	25514.1	89733085.2	-1.792	**1.792**	0.269
Rīgas	Ropažu	1139	4029	1002	531.4	-128.2	16433.1	66209108.5	-1.438	**1.438**	0.216
Rīgas	Salas	226	792	210	550.5	-109.1	11899.3	9424280.7	-1.224	**1.224**	0.184
Rīgas	Sējas	459	1519	453	600.4	-59.2	3503.9	5322499.6	-0.664	**0.664**	0.100
Rīgas	Siguldas	620	2087	687	626.3	-33.3	1111.0	2318617.1	-0.374	**0.374**	0.056
Rīgas	Stopiņu	1167	4766	1394	537.3	-122.2	14942.9	71218013.3	-1.372	**1.372**	0.206
Saldus	Ezeres	295	913	272	621.0	-38.6	1486.8	1357487.0	-0.433	**0.433**	0.065
Saldus	Gaiķu	170	560	172	610.7	-48.9	2388.8	1337702.2	-0.548	**0.548**	0.082
Saldus	Jaunauces	93	317	111	643.5	-16.1	257.8	81721.5	-0.180	**0.180**	0.027
Saldus	Jaunlutriņu	230	644	168	618.0	-41.6	1728.6	1113234.9	-0.467	**0.467**	0.070
Saldus	Kursīšu	229	651	169	611.4	-48.2	2325.4	1513812.6	-0.541	**0.541**	0.081
Saldus	Lutriņu	350	909	235	643.6	-16.0	256.8	233426.2	-0.180	**0.180**	0.027
Saldus	Nīgrandes	435	1291	240	522.9	-136.7	18697.5	24138423.3	-1.534	**1.534**	0.230
Saldus	Novadnieku	366	1262	381	591.9	-67.7	4579.4	5779255.9	-0.759	**0.759**	0.114
Saldus	Pampāļu	216	534	153	691.0	31.4	987.3	527243.0	0.353	**-0.353**	-0.053
Saldus	Rubas	240	640	237	745.3	85.7	7348.5	4703033.6	0.962	**-0.962**	-0.144
Saldus	Saldus	352	1158	222	495.7	-163.9	26865.5	31110237.5	-1.839	**1.839**	0.276
Saldus	Sķēdes	198	489	138	687.1	27.5	757.8	370543.5	0.309	**-0.309**	-0.046
Saldus	Vadakstes	153	411	107	632.6	-27.0	728.2	299303.0	-0.303	**0.303**	0.045
Saldus	Zaņas	213	525	145	681.9	22.3	498.0	261442.5	0.250	**-0.250**	-0.038
Saldus	Zirņu	394	1156	319	616.8	-42.8	1832.5	2118315.5	-0.480	**0.480**	0.072
Saldus	Zvārdes	93	250	70	652.0	-7.6	57.6	14398.9	-0.085	**0.085**	0.013
Talsu	Balgales	229	618	192	681.2	21.6	468.3	289419.2	0.243	**-0.243**	-0.036
Talsu	Dundagas	778	2413	850	674.7	15.1	227.7	549434.6	0.169	**-0.169**	-0.025
Talsu	Ģibuļu	520	1585	536	666.2	6.7	44.3	70238.0	0.075	**-0.075**	-0.011
Talsu	Īves	151	379	107	680.7	21.1	447.3	169529.1	0.237	**-0.237**	-0.036
Talsu	Kolkas	231	780	261	630.8	-28.8	830.6	647859.2	-0.323	**0.323**	0.049
Talsu	Ķūļciema	120	316	99	693.0	33.4	1118.8	353548.0	0.375	**-0.375**	-0.056
Talsu	Laidzes	383	1149	262	561.4	-98.2	9649.4	11087184.2	-1.102	**1.102**	0.165
Talsu	Laucienes	381	1131	472	754.2	94.6	8951.2	10123780.5	1.062	**-1.062**	-0.159
Talsu	Lībagu	386	1338	432	611.4	-48.2	2326.0	3112227.4	-0.541	**0.541**	0.081
Talsu	Lubes	148	389	112	668.4	8.8	77.3	30064.6	0.099	**-0.099**	-0.015
Talsu	Mērsraga	323	1232	468	642.0	-17.5	307.8	379187.2	-0.197	**0.197**	0.030
Talsu	Rojas	851	2784	1040	679.2	19.6	386.1	1074892.8	0.220	**-0.220**	-0.033
Talsu	Strazdes	106	283	108	756.2	96.6	9330.5	2640535.1	1.084	**-1.084**	-0.163
Talsu	Valdgales	349	936	273	664.5	4.9	24.4	22848.7	0.055	**-0.055**	-0.008
Talsu	Vandzenes	407	1202	400	671.4	11.8	139.0	167135.8	0.132	**-0.132**	-0.020
Talsu	Virbu	204	635	199	634.6	-24.9	622.2	395083.1	-0.280	**0.280**	0.042

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tukuma	Degoles	152	478	165	663.2	3.6	12.9	6163.1	0.040	**-0.040**	-0.006
Tukuma	Džūkstes	370	1034	353	699.2	39.6	1571.1	1624520.3	0.445	**-0.445**	-0.067
Tukuma	Engures	506	1729	612	646.6	-13.0	168.3	290971.7	-0.146	**0.146**	0.022
Tukuma	Irlavas	390	1012	297	678.9	19.3	371.1	375577.9	0.216	**-0.216**	-0.032
Tukuma	Jaunpils	548	1570	510	673.9	14.3	204.4	320878.0	0.160	**-0.160**	-0.024
Tukuma	Jaunsātu	258	693	227	699.9	40.3	1621.4	1123625.9	0.452	**-0.452**	-0.068
Tukuma	Lapmežciema	394	1453	518	627.7	-31.9	1019.0	1480652.5	-0.358	**0.358**	0.054
Tukuma	Lestenes	183	505	125	609.9	-49.7	2468.9	1246802.0	-0.558	**0.558**	0.084
Tukuma	Pūres	311	1053	354	631.5	-28.1	787.4	829105.8	-0.315	**0.315**	0.047
Tukuma	Sēmes	273	753	266	715.8	56.2	3160.0	2379514.6	0.631	**-0.631**	-0.095
Tukuma	Slampes	415	1390	420	600.7	-58.9	3465.6	4817248.6	-0.661	**0.661**	0.099
Tukuma	Smārdes	468	1640	712	719.5	59.9	3590.8	5888861.8	0.672	**-0.672**	-0.101
Tukuma	Tumes	345	1183	374	607.8	-51.8	2684.5	3175784.0	-0.581	**0.581**	0.087
Tukuma	Vānes	286	790	238	663.3	3.7	13.7	10826.6	0.042	**-0.042**	-0.006
Tukuma	Viesatu	117	291	62	615.1	-44.5	1977.5	575447.3	-0.499	**0.499**	0.075
Tukuma	Zantes	157	407	132	710.1	50.5	2548.7	1037316.5	0.567	**-0.567**	-0.085
Tukuma	Zentenes	145	401	135	698.3	38.7	1495.0	599494.0	0.434	**-0.434**	-0.065
Valkas	Bilskas	346	888	330	761.3	101.7	10337.2	9179446.8	1.141	**-1.141**	-0.171
Valkas	Blomes	182	649	229	633.3	-26.3	692.1	449152.4	-0.295	**0.295**	0.044
Valkas	Brantu	151	407	122	670.8	11.2	124.8	50803.7	0.125	**-0.125**	-0.019
Valkas	Ērģemes	199	665	253	679.7	20.1	404.4	268936.2	0.226	**-0.226**	-0.034
Valkas	Ēveles	138	398	141	701.0	41.4	1715.3	682678.8	0.465	**-0.465**	-0.070
Valkas	Grundzāles	197	575	248	773.9	114.3	13069.9	7515220.6	1.283	**-1.283**	-0.192
Valkas	Jērcēnu	134	374	155	772.7	113.1	12800.2	4787286.4	1.270	**-1.270**	-0.190
Valkas	Kārķu	167	501	202	736.5	76.9	5919.4	2965630.4	0.863	**-0.863**	-0.130
Valkas	Launkalnes	225	834	283	609.1	-50.5	2547.9	2124925.8	-0.566	**0.566**	0.085
Valkas	Palsmanes	205	653	207	630.9	-28.7	821.1	536184.8	-0.322	**0.322**	0.048
Valkas	Plāņu	135	493	171	620.7	-38.9	1513.2	745993.8	-0.437	**0.437**	0.065
Valkas	Smiltenes	268	802	206	591.0	-68.6	4701.4	3770519.1	-0.769	**0.769**	0.115
Valkas	Trikātas	233	675	274	751.1	91.5	8376.3	5653979.8	1.027	**-1.027**	-0.154
Valkas	Valkas	302	934	318	663.8	4.2	17.8	16651.9	0.047	**-0.047**	-0.007
Valkas	Variņu	197	587	182	645.7	-13.9	194.1	113958.1	-0.156	**0.156**	0.023
Valkas	Vijciema	175	483	182	739.1	79.5	6326.8	3055850.9	0.893	**-0.893**	-0.134
Valkas	Zvārtavas	114	331	139	764.4	104.8	10974.9	3632700.9	1.176	**-1.176**	-0.176
Valmieras	Bērzaines	145	421	130	653.2	-6.4	40.7	17150.1	-0.072	**0.072**	0.011
Valmieras	Brenguļu	147	603	216	602.0	-57.6	3317.7	2000547.9	-0.646	**0.646**	0.097
Valmieras	Burtnieku	315	991	366	687.2	27.6	761.5	754657.8	0.310	**-0.310**	-0.046
Valmieras	Dikļu	243	776	319	724.2	64.6	4178.0	3242146.8	0.725	**-0.725**	-0.109
Valmieras	Ipiķu	80	214	75	724.3	64.7	4187.4	896097.4	0.726	**-0.726**	-0.109
Valmieras	Jeru	236	917	325	611.8	-47.8	2286.0	2096218.0	-0.537	**0.537**	0.080
Valmieras	Kauguru	314	977	288	616.2	-43.4	1885.1	1841698.0	-0.487	**0.487**	0.073

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Valmieras	Kocēnu	527	1876	681	643.9	-15.7	245.4	460410.2	-0.176	**0.176**	0.026
Valmieras	Ķoņu	189	480	186	781.3	121.7	14801.4	7104652.1	1.365	**-1.365**	-0.205
Valmieras	Lodes	77	265	84	607.5	-52.0	2708.4	717717.9	-0.584	**0.584**	0.088
Valmieras	Matīšu	205	654	242	683.5	23.9	571.1	373479.8	0.268	**-0.268**	-0.040
Valmieras	Naukšēnu	386	976	304	707.0	47.4	2244.7	2190807.0	0.532	**-0.532**	-0.080
Valmieras	Ramatas	118	342	131	728.1	68.5	4689.6	1603859.8	0.768	**-0.768**	-0.115
Valmieras	Rencēnu	322	1135	351	593.0	-66.6	4440.6	5040050.3	-0.748	**0.748**	0.112
Valmieras	Sēļu	123	348	96	629.3	-30.3	916.8	319048.8	-0.340	**0.340**	0.051
Valmieras	Skaņkalnes	189	513	189	736.8	77.3	5968.0	3061592.5	0.867	**-0.867**	-0.130
Valmieras	Vaidavas	226	728	228	623.6	-36.0	1293.3	941538.7	-0.404	**0.404**	0.061
Valmieras	Valmieras	583	2303	540	487.6	-172.0	29571.7	68103695.3	-1.930	**1.930**	0.289
Valmieras	Vecates	151	362	113	729.3	69.7	4857.1	1758255.3	0.782	**-0.782**	-0.117
Valmieras	Vilpulkas	178	470	112	617.0	-42.6	1812.0	851651.9	-0.478	**0.478**	0.072
Valmieras	Zilākalna	179	535	203	714.0	54.4	2962.6	1584976.7	0.611	**-0.611**	-0.092
Ventspils	Ances	160	462	175	725.1	65.5	4292.7	1983249.1	0.735	**-0.735**	-0.110
Ventspils	Jūrkalnes	104	251	78	725.1	65.5	4291.6	1077195.9	0.735	**-0.735**	-0.110
Ventspils	Popes	228	715	225	633.6	-26.0	677.2	484185.6	-0.292	**0.292**	0.044
Ventspils	Puzes	185	734	201	525.9	-133.7	17876.7	13121464.6	-1.500	**1.500**	0.225
Ventspils	Tārgales	410	1252	338	597.4	-62.1	3862.0	4835237.2	-0.697	**0.697**	0.105
Ventspils	Ugāles	477	1649	552	624.0	-35.6	1265.6	2086896.9	-0.399	**0.399**	0.060
Ventspils	Usmas	133	376	116	662.2	2.6	7.0	2630.3	0.030	**-0.030**	-0.004
Ventspils	Užavas	111	361	134	678.7	19.1	364.1	131437.2	0.214	**-0.214**	-0.032
Ventspils	Vārves	393	1336	338	547.2	-112.4	12641.3	16888759.3	-1.262	**1.262**	0.189
Ventspils	Ziru	102	408	110	519.6	-140.0	19594.8	7994666.5	-1.571	**1.571**	0.236
Ventspils	Zlēku	137	354	88	635.6	-24.0	575.8	203835.1	-0.269	**0.269**	0.040
	Pagastos kopā	**131396**	**421241**	**146450**				**3345279959.4**			

Pagastos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z_1 + \sum z_2}{\sum f} 1000 = \frac{131396 + 146450}{421241} 1000 = 659{,}6$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{3345279959{,}4}{421241} = 7941{,}5$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{7941{,}5} = 89{,}1$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{89{,}1}{659{,}6} 100 = 13{,}5$

$$t_{max} = 2{,}090$$

$$t_{min} = -3{,}469$$

Variācijas apgabals: $t_{max} - t_{min} = 5{,}559$

8. pielikums

Iedzīvotāju blīvums un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pagasts, novads	Iedzīvotāju skaits	Platība, km^2	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
		2003.1.01.	2003.1.01.						
		z	f	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,1
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	Aiviekstes	953	145.0	6.6	-5.4	29.5	4270.6	**-0.513**	-0.051
Aizkraukles	Bebru	1440	120.3	12.0	0.0	0.0	0.1	**-0.003**	0.000
Aizkraukles	Daudzeses	1206	210.8	5.7	-6.3	39.4	8309.2	**-0.593**	-0.059
Aizkraukles	Iršu	613	69.8	8.8	-3.2	10.4	722.4	**-0.304**	-0.030
Aizkraukles	Klintaines	901	94.1	9.6	-2.4	5.9	553.1	**-0.229**	-0.023
Aizkraukles	Kokneses	4351	170.7	25.5	13.5	182.0	31062.8	**1.275**	0.127
Aizkraukles	Kurmenes	832	112.0	7.4	-4.6	20.9	2340.0	**-0.432**	-0.043
Aizkraukles	Mazzalves	1339	209.5	6.4	-5.6	31.4	6588.7	**-0.530**	-0.053
Aizkraukles	Neretas	2126	125.9	16.9	4.9	23.9	3006.8	**0.462**	0.046
Aizkraukles	Pilskalnes	630	99.8	6.3	-5.7	32.3	3227.5	**-0.537**	-0.054
Aizkraukles	Seces	1218	176.2	6.9	-5.1	25.9	4559.3	**-0.481**	-0.048
Aizkraukles	Sērenes	872	119.2	7.3	-4.7	21.9	2615.2	**-0.443**	-0.044
Aizkraukles	Skrīveru	4159	105.4	39.5	27.5	754.0	79475.8	**2.595**	0.260
Aizkraukles	Staburaga	539	58.5	9.2	-2.8	7.8	454.0	**-0.263**	-0.026
Aizkraukles	Sunākstes	613	109.1	5.6	-6.4	40.7	4441.8	**-0.603**	-0.060
Aizkraukles	Valles	1256	179.0	7.0	-5.0	24.8	4444.0	**-0.471**	-0.047
Aizkraukles	Vietalvas	1085	130.5	8.3	-3.7	13.6	1772.3	**-0.348**	-0.035
Aizkraukles	Zalves	881	210.3	4.2	-7.8	61.0	12828.0	**-0.738**	-0.074
Alūksnes	Alsviķu	1759	213	8.3	-3.7	14.0	2981.3	**-0.354**	-0.035
Alūksnes	Annas	588	52.6	11.2	-0.8	0.7	35.4	**-0.078**	-0.008
Alūksnes	Gaujienas	1125	126	8.9	-3.1	9.4	1188.2	**-0.290**	-0.029
Alūksnes	Ilzenes	480	62.5	7.7	-4.3	18.7	1166.1	**-0.408**	-0.041
Alūksnes	Jaunalūksnes	1450	184.7	7.9	-4.1	17.2	3179.2	**-0.392**	-0.039
Alūksnes	Jaunannas	604	94	6.4	-5.6	31.1	2920.4	**-0.527**	-0.053
Alūksnes	Jaunlaicenes	518	52.2	9.9	-2.1	4.3	225.0	**-0.196**	-0.020
Alūksnes	Kalncempju	348	43	8.1	-3.9	15.3	656.2	**-0.369**	-0.037
Alūksnes	Liepnas	1161	280.6	4.1	-7.9	61.8	17343.5	**-0.743**	-0.074
Alūksnes	Malienas	505	55.4	9.1	-2.9	8.3	460.8	**-0.273**	-0.027

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Alūksnes	Mālupes	794	129.8	6.1	-5.9	34.6	4491.3	**-0.556**	-0.056
Alūksnes	Mārkalnes	503	123.4	4.1	-7.9	62.8	7746.8	**-0.749**	-0.075
Alūksnes	Pededzes	937	142	6.6	-5.4	29.2	4142.0	**-0.510**	-0.051
Alūksnes	Trapenes	970	137.3	7.1	-4.9	24.4	3343.3	**-0.466**	-0.047
Alūksnes	Veclaicenes	520	72.3	7.2	-4.8	23.1	1670.8	**-0.454**	-0.045
Alūksnes	Virešu	825	154.5	5.3	-6.7	44.4	6852.1	**-0.629**	-0.063
Alūksnes	Zeltiņu	412	63.1	6.5	-5.5	29.9	1888.1	**-0.517**	-0.052
Alūksnes	Ziemera	984	117	8.4	-3.6	12.9	1507.2	**-0.339**	-0.034
Balvu	Baltinavas	1640	185	8.9	-3.1	9.8	1817.7	**-0.296**	-0.030
Balvu	Balvu	820	82.6	9.9	-2.1	4.3	354.6	**-0.196**	-0.020
Balvu	Bērzkalnes	646	102.8	6.3	-5.7	32.7	3358.0	**-0.540**	-0.054
Balvu	Bērzpils	1053	127.7	8.2	-3.8	14.1	1799.2	**-0.355**	-0.035
Balvu	Briežuciema	732	83.5	8.8	-3.2	10.5	872.7	**-0.306**	-0.031
Balvu	Krišjāņu	508	71.2	7.1	-4.9	23.7	1684.9	**-0.460**	-0.046
Balvu	Kubuļu	1781	167.2	10.7	-1.3	1.8	303.6	**-0.127**	-0.013
Balvu	Kupravas	668	3.7	180.5	168.5	28406.1	105102.6	**15.929**	1.593
Balvu	Lazdukalna	1193	194.4	6.1	-5.9	34.4	6681.5	**-0.554**	-0.055
Balvu	Lazdulejas	404	87.2	4.6	-7.4	54.3	4731.8	**-0.696**	-0.070
Balvu	Medņevas	930	99.3	9.4	-2.6	6.9	688.9	**-0.249**	-0.025
Balvu	Rugāju	1832	317.6	5.8	-6.2	38.8	12331.5	**-0.589**	-0.059
Balvu	Susāju	1013	198.1	5.1	-6.9	47.4	9392.9	**-0.651**	-0.065
Balvu	Šķilbēnu	1473	96.5	15.3	3.3	10.7	1028.6	**0.309**	0.031
Balvu	Tilžas	1280	104.4	12.3	0.3	0.1	7.1	**0.025**	0.002
Balvu	Vectilžas	549	90.9	6.0	-6.0	35.5	3228.7	**-0.563**	-0.056
Balvu	Vecumu	875	124.8	7.0	-5.0	24.9	3105.3	**-0.471**	-0.047
Balvu	Vīksnas	927	121.9	7.6	-4.4	19.3	2354.4	**-0.415**	-0.042
Balvu	Žīguru	986	111	8.9	-3.1	9.7	1078.1	**-0.295**	-0.029
Bauskas	Bārbeles	974	97.6	10.0	-2.0	4.1	398.2	**-0.191**	-0.019
Bauskas	Brunavas	1917	111.6	17.2	5.2	26.8	2992.2	**0.489**	0.049
Bauskas	Ceraukstes	1881	67.6	27.8	15.8	250.5	16931.3	**1.496**	0.150
Bauskas	Codes	2940	95.3	30.8	18.9	355.3	33864.2	**1.782**	0.178
Bauskas	Dāviņu	1045	80.7	12.9	0.9	0.9	72.8	**0.090**	0.009
Bauskas	Gailīšu	2883	80.2	35.9	23.9	573.5	45996.1	**2.263**	0.226
Bauskas	Iecavas	9459	311.6	30.4	18.4	337.0	105000.7	**1.735**	0.173
Bauskas	Īslīces	4263	104.2	40.9	28.9	835.9	87102.9	**2.732**	0.273
Bauskas	Mežotnes	1991	75.3	26.4	14.4	208.6	15704.3	**1.365**	0.136
Bauskas	Rundāles	2441	91.4	26.7	14.7	216.3	19770.4	**1.390**	0.139
Bauskas	Skaistkalnes	1507	106.1	14.2	2.2	4.9	515.5	**0.208**	0.021
Bauskas	Stelpes	1036	68.4	15.1	3.1	9.9	677.3	**0.297**	0.030

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Bauskas	Svitenes	1071	58.2	18.4	6.4	41.0	2385.8	**0.605**	0.061
Bauskas	Vecsaules	2398	163.9	14.6	2.6	6.9	1134.9	**0.249**	0.025
Bauskas	Vecumnieku	4786	280.9	17.0	5.0	25.4	7131.6	**0.476**	0.048
Bauskas	Viesturu	1329	81.5	16.3	4.3	18.6	1512.1	**0.407**	0.041
Cēsu	Amatas novads	3541	228.6	15.5	3.5	12.2	2785.2	**0.330**	0.033
Cēsu	Drustu	1179	156.7	7.5	-4.5	20.0	3138.7	**-0.423**	-0.042
Cēsu	Dzērbenes	1092	124.6	8.8	-3.2	10.5	1304.3	**-0.306**	-0.031
Cēsu	Inešu	822	87.7	9.4	-2.6	6.9	605.0	**-0.248**	-0.025
Cēsu	Jaunpiebalgas	2369	183.6	12.9	0.9	0.8	149.9	**0.085**	0.009
Cēsu	Kaives	470	117.6	4.0	-8.0	64.0	7531.7	**-0.756**	-0.076
Cēsu	Liepas	3376	74.7	45.2	33.2	1101.9	82311.0	**3.137**	0.314
Cēsu	Līgatnes	2969	160.6	18.5	6.5	42.1	6759.3	**0.613**	0.061
Cēsu	Mārsnēnu	891	69.2	12.9	0.9	0.8	53.1	**0.083**	0.008
Cēsu	Mores	681	88.9	7.7	-4.3	18.8	1673.8	**-0.410**	-0.041
Cēsu	Nītaures	1124	173.6	6.5	-5.5	30.5	5298.8	**-0.522**	-0.052
Cēsu	Priekuļu	5300	98.4	53.9	41.9	1752.5	172441.9	**3.956**	0.396
Cēsu	Raiskuma	1798	175.4	10.3	-1.7	3.1	536.3	**-0.165**	-0.017
Cēsu	Raunas	3311	152.4	21.7	9.7	94.6	14417.2	**0.919**	0.092
Cēsu	Skujenes	1081	176.8	6.1	-5.9	34.6	6123.5	**-0.556**	-0.056
Cēsu	Stalbes	1377	159.9	8.6	-3.4	11.5	1835.2	**-0.320**	-0.032
Cēsu	Straupes	1556	152.2	10.2	-1.8	3.2	480.1	**-0.168**	-0.017
Cēsu	Taurenes	1046	102.4	10.2	-1.8	3.2	326.1	**-0.169**	-0.017
Cēsu	Vaives	1583	152.4	10.4	-1.6	2.6	396.2	**-0.152**	-0.015
Cēsu	Vecpiebalgas	1699	110.2	15.4	3.4	11.7	1287.4	**0.323**	0.032
Cēsu	Veselavas	748	59.5	12.6	0.6	0.3	19.5	**0.054**	0.005
Cēsu	Zaubes	1107	162.8	6.8	-5.2	27.0	4401.5	**-0.491**	-0.049
Cēsu	Zosēnu	575	67.4	8.5	-3.5	12.0	810.7	**-0.328**	-0.033
Daugavpils	Ambeļu	844	69.3	12.2	0.2	0.0	2.2	**0.017**	0.002
Daugavpils	Bebrenes	1286	102.8	12.5	0.5	0.3	26.8	**0.048**	0.005
Daugavpils	Biķernieku	893	69	12.9	0.9	0.9	61.3	**0.089**	0.009
Daugavpils	Demenes	2087	181.3	11.5	-0.5	0.2	43.2	**-0.046**	-0.005
Daugavpils	Dubnas	1015	64.3	15.8	3.8	14.3	921.6	**0.358**	0.036
Daugavpils	Dvietes	767	118.4	6.5	-5.5	30.5	3609.5	**-0.522**	-0.052
Daugavpils	Eglaines	1158	79.2	14.6	2.6	6.9	544.4	**0.248**	0.025
Daugavpils	Kalkūnes	2739	67.2	40.8	28.8	827.1	55581.8	**2.718**	0.272
Daugavpils	Kalupes	1746	119.1	14.7	2.7	7.1	843.0	**0.251**	0.025
Daugavpils	Laucesas	1640	61.2	26.8	14.8	219.0	13401.6	**1.399**	0.140
Daugavpils	Līksnas	1303	138.3	9.4	-2.6	6.6	919.1	**-0.244**	-0.024
Daugavpils	Maļinovas	1166	72	16.2	4.2	17.6	1267.1	**0.396**	0.040

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Medumu	1243	116.6	10.7	-1.3	1.8	209.1	**-0.127**	-0.013
Daugavpils	Naujenes	6226	131.1	47.5	35.5	1259.6	165135.5	**3.354**	0.335
Daugavpils	Nīcgales	1030	96.4	10.7	-1.3	1.7	166.6	**-0.124**	-0.012
Daugavpils	Pilskalnes	1310	124.7	10.5	-1.5	2.2	278.4	**-0.141**	-0.014
Daugavpils	Salienas	908	124.6	7.3	-4.7	22.2	2766.6	**-0.445**	-0.045
Daugavpils	Skrudalienas	1722	99.5	17.3	5.3	28.2	2802.5	**0.502**	0.050
Daugavpils	Sventes	1386	127.1	10.9	-1.1	1.2	152.3	**-0.103**	-0.010
Daugavpils	Šēderes	1484	114.7	12.9	0.9	0.9	101.1	**0.089**	0.009
Daugavpils	Tabores	1111	76.6	14.5	2.5	6.3	480.5	**0.237**	0.024
Daugavpils	Vaboles	1017	77.6	13.1	1.1	1.2	95.0	**0.105**	0.010
Daugavpils	Vecsalienas	831	82	10.1	-1.9	3.5	285.3	**-0.176**	-0.018
Daugavpils	Višķu	2508	104.4	24.0	12.0	144.6	15092.7	**1.136**	0.114
Dobeles	Annenieku	1223	85.5	14.3	2.3	5.3	454.1	**0.218**	0.022
Dobeles	Auru	3277	111.1	29.5	17.5	306.1	34010.9	**1.654**	0.165
Dobeles	Bēnes	2162	88.9	24.3	12.3	151.8	13493.6	**1.164**	0.116
Dobeles	Bērzes	2098	80.6	26.0	14.0	196.9	15866.2	**1.326**	0.133
Dobeles	Bikstu	1152	96	12.0	0.0	0.0	0.0	**0.000**	0.000
Dobeles	Dobeles	1023	72.8	14.1	2.1	4.2	306.8	**0.194**	0.019
Dobeles	Īles	647	76.5	8.5	-3.5	12.5	959.7	**-0.335**	-0.033
Dobeles	Jaunbērzes	1177	110.5	10.7	-1.3	1.8	200.7	**-0.127**	-0.013
Dobeles	Krimūnu	1344	70.7	19.0	7.0	49.1	3474.7	**0.663**	0.066
Dobeles	Lielauces	605	80.5	7.5	-4.5	20.1	1618.5	**-0.424**	-0.042
Dobeles	Naudītes	1042	89.7	11.6	-0.4	0.1	13.2	**-0.036**	-0.004
Dobeles	Penkules	1132	74.1	15.3	3.3	10.7	795.9	**0.310**	0.031
Dobeles	Tērvetes novads	4682	**223.9**	20.9	8.9	79.4	17781.8	**0.842**	0.084
Dobeles	Ukru	647	94.5	6.8	-5.2	26.6	2509.2	**-0.487**	-0.049
Dobeles	Vītiņu	1379	133.6	10.3	-1.7	2.8	376.0	**-0.159**	-0.016
Dobeles	Zebrenes	640	90.7	7.1	-4.9	24.4	2216.3	**-0.467**	-0.047
Gulbenes	Beļavas	2003	169.3	11.8	-0.2	0.0	4.8	**-0.016**	-0.002
Gulbenes	Daukstu	1375	164.9	8.3	-3.7	13.4	2210.2	**-0.346**	-0.035
Gulbenes	Druvienas	645	67.6	9.5	-2.5	6.0	408.4	**-0.232**	-0.023
Gulbenes	Galgauskas	809	98.3	8.2	-3.8	14.2	1396.8	**-0.356**	-0.036
Gulbenes	Jaungulbenes	1472	90.5	16.3	4.3	18.2	1646.8	**0.403**	0.040
Gulbenes	Lejasciema	1957	337.8	5.8	-6.2	38.5	13010.4	**-0.587**	-0.059
Gulbenes	Litenes	1279	127.4	10.0	-2.0	3.8	489.5	**-0.185**	-0.019
Gulbenes	Lizuma	1698	107.8	15.8	3.8	14.1	1517.5	**0.355**	0.035
Gulbenes	Līgo	540	78.9	6.8	-5.2	26.6	2096.9	**-0.487**	-0.049
Gulbenes	Rankas	1776	183.9	9.7	-2.3	5.5	1008.7	**-0.221**	-0.022
Gulbenes	Stāmerienas	1325	133.8	9.9	-2.1	4.4	588.1	**-0.198**	-0.020

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Gulbenes	Stradu	2234	173.5	12.9	0.9	0.8	133.3	**0.083**	0.008
Gulbenes	Tirzas	1122	130.5	8.6	-3.4	11.6	1510.1	**-0.321**	-0.032
Jelgavas	Cenu	4264	121.4	35.1	23.1	534.7	64915.7	**2.185**	0.219
Jelgavas	Elejas	2545	66.2	38.4	26.4	699.3	46295.1	**2.499**	0.250
Jelgavas	Glūdas	2797	103.7	27.0	15.0	224.2	23247.4	**1.415**	0.142
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	3375	123.4	27.4	15.4	235.6	29078.3	**1.451**	0.145
Jelgavas	Lielplatones	934	49.9	18.7	6.7	45.1	2252.1	**0.635**	0.063
Jelgavas	Līvbērzes	2185	146.4	14.9	2.9	8.6	1252.9	**0.276**	0.028
Jelgavas	Ozolnieku	3223	7.9	408.0	396.0	156796.4	1238691.7	**37.423**	3.742
Jelgavas	Platones	1769	86.9	20.4	8.4	69.8	6069.5	**0.790**	0.079
Jelgavas	Sesavas	2041	99.1	20.6	8.6	73.9	7322.5	**0.812**	0.081
Jelgavas	Sidrabenes	1928	156.9	12.3	0.3	0.1	13.1	**0.027**	0.003
Jelgavas	Svētes	1724	59.2	29.1	17.1	293.2	17355.7	**1.618**	0.162
Jelgavas	Valgundes	2124	210.4	10.1	-1.9	3.6	763.0	**-0.180**	-0.018
Jelgavas	Vilces	2080	127.2	16.4	4.4	18.9	2410.0	**0.411**	0.041
Jelgavas	Vircavas	1876	101.1	18.6	6.6	43.0	4346.0	**0.620**	0.062
Jelgavas	Zaļenieku	1817	122.8	14.8	2.8	7.8	960.7	**0.264**	0.026
Jēkabpils	Asares	635	83.8	7.6	-4.4	19.6	1638.5	**-0.418**	-0.042
Jēkabpils	Atašienes	881	243.4	3.6	-8.4	70.2	17092.0	**-0.792**	-0.079
Jēkabpils	Ābeļu	1012	126.7	8.0	-4.0	16.1	2039.4	**-0.379**	-0.038
Jēkabpils	Dignājas	645	83.4	7.7	-4.3	18.2	1517.5	**-0.403**	-0.040
Jēkabpils	Dunavas	961	124.2	7.7	-4.3	18.2	2255.9	**-0.403**	-0.040
Jēkabpils	Elkšņu	703	139.1	5.1	-6.9	48.2	6710.2	**-0.656**	-0.066
Jēkabpils	Gārsenes	1049	68.1	15.4	3.4	11.6	789.3	**0.322**	0.032
Jēkabpils	Kalna	782	173.1	4.5	-7.5	56.0	9689.7	**-0.707**	-0.071
Jēkabpils	Krustpils	1010	86.1	11.7	-0.3	0.1	6.2	**-0.025**	-0.003
Jēkabpils	Kūku	2140	114.5	18.7	6.7	44.8	5125.4	**0.632**	0.063
Jēkabpils	Leimaņu	673	101.8	6.6	-5.4	29.0	2955.8	**-0.509**	-0.051
Jēkabpils	Mežāres	1080	142.9	7.6	-4.4	19.7	2819.2	**-0.420**	-0.042
Jēkabpils	Rites	791	97.2	8.1	-3.9	14.9	1449.4	**-0.365**	-0.036
Jēkabpils	Rubenes	1426	182.2	7.8	-4.2	17.4	3172.6	**-0.394**	-0.039
Jēkabpils	Salas	3408	196.4	17.4	5.4	28.7	5627.6	**0.506**	0.051
Jēkabpils	Saukas	808	98.6	8.2	-3.8	14.5	1427.3	**-0.360**	-0.036
Jēkabpils	Sēlpils	1158	121.7	9.5	-2.5	6.2	751.0	**-0.235**	-0.023
Jēkabpils	Variešu	1417	148.3	9.6	-2.4	6.0	886.1	**-0.231**	-0.023
Jēkabpils	Vīpes	833	77	10.8	-1.2	1.4	107.4	**-0.112**	-0.011
Jēkabpils	Zasas	1107	114.6	9.7	-2.3	5.5	627.4	**-0.221**	-0.022
Krāslavas	Andrupenes	1600	136.2	11.7	-0.3	0.1	8.6	**-0.024**	-0.002
Krāslavas	Andzeļu	810	96	8.4	-3.6	12.7	1218.0	**-0.337**	-0.034

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Krāslavas	Asūnes	680	77.7	8.8	-3.2	10.5	819.6	**-0.307**	-0.031
Krāslavas	Aulejas	776	74.5	10.4	-1.6	2.5	186.8	**-0.150**	-0.015
Krāslavas	Bērziņu	652	98.1	6.6	-5.4	28.7	2811.2	**-0.506**	-0.051
Krāslavas	Dagdas	946	57.1	16.6	4.6	20.9	1191.5	**0.432**	0.043
Krāslavas	Ezernieku	1129	128.5	8.8	-3.2	10.3	1326.9	**-0.304**	-0.030
Krāslavas	Grāveru	686	65.3	10.5	-1.5	2.2	145.8	**-0.141**	-0.014
Krāslavas	Indras	1574	130.4	12.1	0.1	0.0	0.7	**0.007**	0.001
Krāslavas	Izvaltas	959	71.4	13.4	1.4	2.1	146.4	**0.135**	0.014
Krāslavas	Kalniešu	1019	112.3	9.1	-2.9	8.6	961.1	**-0.276**	-0.028
Krāslavas	Kaplavas	826	125.4	6.6	-5.4	29.3	3673.6	**-0.512**	-0.051
Krāslavas	Kastuļinas	1080	120	9.0	-3.0	9.0	1079.6	**-0.283**	-0.028
Krāslavas	Kombuļu	845	80.9	10.4	-1.6	2.4	195.5	**-0.147**	-0.015
Krāslavas	Konstantinovas	682	79.1	8.6	-3.4	11.4	902.3	**-0.319**	-0.032
Krāslavas	Ķepovas	389	57.5	6.8	-5.2	27.4	1575.3	**-0.495**	-0.049
Krāslavas	Piedrujas	755	64.5	11.7	-0.3	0.1	5.6	**-0.028**	-0.003
Krāslavas	Robežnieku	1150	127.5	9.0	-3.0	8.9	1132.1	**-0.282**	-0.028
Krāslavas	Skaistas	895	117.1	7.6	-4.4	19.0	2222.3	**-0.412**	-0.041
Krāslavas	Svariņu	546	92.2	5.9	-6.1	36.9	3405.5	**-0.574**	-0.057
Krāslavas	Šķaunes	761	123.7	6.2	-5.8	34.2	4229.6	**-0.553**	-0.055
Krāslavas	Šķeltovas	879	75.3	11.7	-0.3	0.1	8.0	**-0.031**	-0.003
Krāslavas	Ūdrīšu	1776	107.2	16.6	4.6	20.9	2236.7	**0.432**	0.043
Kuldīgas	Alsungas	2005	190	10.6	-1.4	2.1	397.7	**-0.137**	-0.014
Kuldīgas	Ēdoles	1040	144.5	7.2	-4.8	23.1	3332.3	**-0.454**	-0.045
Kuldīgas	Gudenieku	902	112.3	8.0	-4.0	15.7	1767.6	**-0.375**	-0.037
Kuldīgas	Īvandes	465	71.2	6.5	-5.5	29.9	2129.2	**-0.517**	-0.052
Kuldīgas	Kabiles	974	179	5.4	-6.6	43.0	7698.5	**-0.620**	-0.062
Kuldīgas	Kurmāles	2362	113.7	20.8	8.8	77.0	8754.1	**0.829**	0.083
Kuldīgas	Laidu	1414	115	12.3	0.3	0.1	10.1	**0.028**	0.003
Kuldīgas	Nīkrāces	832	130.5	6.4	-5.6	31.6	4127.5	**-0.532**	-0.053
Kuldīgas	Padures	1136	113.1	10.0	-2.0	3.8	432.4	**-0.185**	-0.018
Kuldīgas	Pelču	1024	56.6	18.1	6.1	37.1	2100.9	**0.576**	0.058
Kuldīgas	Raņķu	582	46.5	12.5	0.5	0.3	12.4	**0.049**	0.005
Kuldīgas	Rendas	1258	263.4	4.8	-7.2	52.2	13743.6	**-0.683**	-0.068
Kuldīgas	Rudbāržu	1283	110.4	11.6	-0.4	0.1	15.8	**-0.036**	-0.004
Kuldīgas	Rumbas	1758	225.9	7.8	-4.2	17.8	4017.6	**-0.399**	-0.040
Kuldīgas	Snēpeles	894	76.9	11.6	-0.4	0.1	10.8	**-0.035**	-0.004
Kuldīgas	Turlavas	1124	124.5	9.0	-3.0	8.8	1099.2	**-0.281**	-0.028
Kuldīgas	Vārmes	1203	147.3	8.2	-3.8	14.7	2163.4	**-0.362**	-0.036
Liepājas	Aizputes	1077	88.9	12.1	0.1	0.0	1.2	**0.011**	0.001

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Liepājas	Bārtas	791	115.6	6.8	-5.2	26.6	3074.2	**-0.487**	-0.049
Liepājas	Bunkas	1126	110.8	10.2	-1.8	3.4	373.9	**-0.174**	-0.017
Liepājas	Cīravas	1455	131.5	11.1	-0.9	0.9	114.9	**-0.088**	-0.009
Liepājas	Dunalkas	947	87.5	10.8	-1.2	1.4	121.1	**-0.111**	-0.011
Liepājas	Dunikas	811	210.5	3.9	-8.1	66.4	13970.6	**-0.770**	-0.077
Liepājas	Embūtes	541	117.6	4.6	-7.4	54.7	6438.2	**-0.699**	-0.070
Liepājas	Gaviezes	993	128.9	7.7	-4.3	18.5	2378.7	**-0.406**	-0.041
Liepājas	Gramzdas	868	84.7	10.2	-1.8	3.1	259.8	**-0.166**	-0.017
Liepājas	Grobiņas	2798	131.4	21.3	9.3	86.4	11351.0	**0.878**	0.088
Liepājas	Kalētu	821	79.8	10.3	-1.7	2.9	233.7	**-0.162**	-0.016
Liepājas	Kalvenes	863	118.9	7.3	-4.7	22.5	2672.8	**-0.448**	-0.045
Liepājas	Kazdangas	1731	133.9	12.9	0.9	0.9	115.3	**0.088**	0.009
Liepājas	Lažas	765	160.1	4.8	-7.2	52.1	8348.4	**-0.682**	-0.068
Liepājas	Medzes	1448	109.2	13.3	1.3	1.6	173.5	**0.119**	0.012
Liepājas	Nīcas	2788	230.3	12.1	0.1	0.0	2.6	**0.010**	0.001
Liepājas	Otaņķu	985	120.5	8.2	-3.8	14.6	1763.1	**-0.362**	-0.036
Liepājas	Priekules	764	152.8	5.0	-7.0	49.0	7485.9	**-0.662**	-0.066
Liepājas	Rucavas	1449	238.1	6.1	-5.9	35.0	8326.9	**-0.559**	-0.056
Liepājas	Sakas	729	318.3	2.3	-9.7	94.3	30005.2	**-0.918**	-0.092
Liepājas	Vaiņodes	2755	189.7	14.5	2.5	6.4	1208.0	**0.238**	0.024
Liepājas	Vecpils	592	80.2	7.4	-4.6	21.3	1710.2	**-0.436**	-0.044
Liepājas	Vērgales	1577	190.6	8.3	-3.7	13.9	2645.5	**-0.352**	-0.035
Liepājas	Virgas	974	86.2	11.3	-0.7	0.5	42.3	**-0.066**	-0.007
Limbažu	Braslavas	846	82.8	10.2	-1.8	3.2	262.9	**-0.168**	-0.017
Limbažu	Brīvzemnieku	1375	103.8	13.2	1.2	1.6	161.5	**0.118**	0.012
Limbažu	Katvaru	1450	124.2	11.7	-0.3	0.1	13.1	**-0.031**	-0.003
Limbažu	Lēdurgas	1665	162.7	10.2	-1.8	3.1	507.3	**-0.167**	-0.017
Limbažu	Liepupes	2492	157.9	15.8	3.8	14.3	2259.4	**0.357**	0.036
Limbažu	Limbažu	2520	228.1	11.0	-1.0	0.9	206.6	**-0.090**	-0.009
Limbažu	Pāles	939	146.3	6.4	-5.6	31.1	4557.0	**-0.527**	-0.053
Limbažu	Skultes	2018	146.5	13.8	1.8	3.2	461.7	**0.168**	0.017
Limbažu	Umurgas	1366	189.7	7.2	-4.8	23.0	4368.1	**-0.454**	-0.045
Limbažu	Vidrižu	1636	102.6	15.9	3.9	15.6	1597.6	**0.373**	0.037
Limbažu	Viļķenes	1701	224.5	7.6	-4.4	19.6	4391.0	**-0.418**	-0.042
Ludzas	Blontu	542	96.6	5.6	-6.4	40.8	3942.7	**-0.604**	-0.060
Ludzas	Briģu	830	124.8	6.7	-5.3	28.6	3570.4	**-0.506**	-0.051
Ludzas	Ciblas novads	1618	241.4	6.7	-5.3	28.1	6772.9	**-0.501**	-0.050
Ludzas	Cirmas	816	87	9.4	-2.6	6.9	597.2	**-0.248**	-0.025
Ludzas	Goliševas	531	79.4	6.7	-5.3	28.2	2240.3	**-0.502**	-0.050

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ludzas	Isnaudas	1246	115.5	10.8	-1.2	1.5	169.5	**-0.114**	-0.011
Ludzas	Istras	990	164	6.0	-6.0	35.6	5831.1	**-0.564**	-0.056
Ludzas	Lauderu	537	75	7.2	-4.8	23.4	1756.5	**-0.457**	-0.046
Ludzas	Malnavas	1946	163.7	11.9	-0.1	0.0	2.0	**-0.011**	-0.001
Ludzas	Mežvidu	1139	124.9	9.1	-2.9	8.3	1036.1	**-0.272**	-0.027
Ludzas	Mērdzenes	980	89.5	10.9	-1.0	1.1	98.6	**-0.099**	-0.010
Ludzas	Nirzas	644	92.1	7.0	-5.0	25.1	2309.0	**-0.473**	-0.047
Ludzas	Nukšas	613	68.5	8.9	-3.1	9.3	637.4	**-0.288**	-0.029
Ludzas	Pasienes	803	120.4	6.7	-5.3	28.4	3420.4	**-0.504**	-0.050
Ludzas	Pildas	822	118.1	7.0	-5.0	25.4	2999.0	**-0.476**	-0.048
Ludzas	Pureņu	549	59.6	9.2	-2.8	7.8	463.3	**-0.263**	-0.026
Ludzas	Pušmucovas	776	72.5	10.7	-1.3	1.7	121.8	**-0.122**	-0.012
Ludzas	Rundēnu	738	124.7	5.9	-6.1	37.0	4611.5	**-0.575**	-0.057
Ludzas	Salnavas	1067	167	6.4	-5.6	31.5	5256.2	**-0.530**	-0.053
Ludzas	Zvirgzdenes	1026	98.9	10.4	-1.6	2.6	261.3	**-0.154**	-0.015
Madonas	Aronas	1630	149.7	10.9	-1.1	1.2	184.8	**-0.105**	-0.010
Madonas	Barkavas	1679	187.9	8.9	-3.1	9.4	1763.8	**-0.290**	-0.029
Madonas	Bērzaunes	1847	117.3	15.7	3.7	14.0	1646.5	**0.354**	0.035
Madonas	Dzelzavas	1476	122.8	12.0	0.0	0.0	0.0	**0.002**	0.000
Madonas	Ērgļu	2959	131.4	22.5	10.5	110.7	14541.0	**0.994**	0.099
Madonas	Indrānu	1189	342.5	3.5	-8.5	72.7	24908.2	**-0.806**	-0.081
Madonas	Jumurdas	379	131.1	2.9	-9.1	83.0	10876.7	**-0.861**	-0.086
Madonas	Kalsnavas	2200	147.1	15.0	3.0	8.7	1285.7	**0.279**	0.028
Madonas	Lazdonas	819	22.3	36.7	24.7	611.4	13634.8	**2.337**	0.234
Madonas	Liezēres	1655	255	6.5	-5.5	30.4	7739.6	**-0.521**	-0.052
Madonas	Ļaudonas	1746	204.5	8.5	-3.5	12.0	2450.3	**-0.327**	-0.033
Madonas	Mārcienas	1275	89.7	14.2	2.2	4.9	439.9	**0.209**	0.021
Madonas	Mētrienas	959	140.3	6.8	-5.2	26.7	3741.5	**-0.488**	-0.049
Madonas	Murmastienes	980	174.5	5.6	-6.4	40.7	7110.4	**-0.603**	-0.060
Madonas	Ošupes	1497	224.3	6.7	-5.3	28.4	6360.9	**-0.503**	-0.050
Madonas	Praulienas	1899	197.9	9.6	-2.4	5.8	1143.4	**-0.227**	-0.023
Madonas	Sarkaņu	1642	167.3	9.8	-2.2	4.8	798.5	**-0.206**	-0.021
Madonas	Sausnējas	760	117	6.5	-5.5	30.3	3544.0	**-0.520**	-0.052
Madonas	Varakļānu	1019	99.2	10.3	-1.7	3.0	295.9	**-0.163**	-0.016
Madonas	Vestienas	799	116.8	6.8	-5.2	26.6	3108.3	**-0.488**	-0.049
Ogres	Birzgales	2018	294	6.9	-5.1	26.4	7753.7	**-0.485**	-0.049
Ogres	Jumpravas	2116	87.4	24.2	12.2	149.1	13032.3	**1.154**	0.115
Ogres	Krapes	861	72.7	11.8	-0.2	0.0	1.8	**-0.015**	-0.001
Ogres	Ķeipenes	1291	87.2	14.8	2.8	7.9	686.4	**0.265**	0.027

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogres	Lauberes	832	80.3	10.4	-1.6	2.7	215.5	**-0.155**	-0.015
Ogres	Lēdmanes	1509	78.2	19.3	7.3	53.3	4164.2	**0.690**	0.069
Ogres	Madlienas	2199	168	13.1	1.1	1.2	199.6	**0.103**	0.010
Ogres	Mazozolu	732	97	7.5	-4.5	19.8	1923.5	**-0.421**	-0.042
Ogres	Menģeles	827	89.7	9.2	-2.8	7.7	693.1	**-0.263**	-0.026
Ogres	Suntažu	2194	160.5	13.7	1.7	2.8	447.8	**0.158**	0.016
Ogres	Taurupes	1108	126.4	8.8	-3.2	10.5	1321.7	**-0.306**	-0.031
Preiļu	Aglonas	2672	132.1	20.2	8.2	67.7	8942.5	**0.778**	0.078
Preiļu	Galēnu	1132	81.5	13.9	1.9	3.6	291.2	**0.179**	0.018
Preiļu	Jersikas	1093	114.3	9.6	-2.4	5.9	678.7	**-0.230**	-0.023
Preiļu	Pelēču	928	84.4	11.0	-1.0	1.0	85.1	**-0.095**	-0.009
Preiļu	Riebiņu	1717	110.1	15.6	3.6	12.9	1423.3	**0.340**	0.034
Preiļu	Rudzātu	1023	125.3	8.2	-3.8	14.7	1842.8	**-0.362**	-0.036
Preiļu	Rušonas	1868	206.4	9.1	-2.9	8.7	1795.0	**-0.279**	-0.028
Preiļu	Saunas	1268	122.7	10.3	-1.7	2.8	340.3	**-0.157**	-0.016
Preiļu	Silajāņu	627	70.8	8.9	-3.1	9.9	699.6	**-0.297**	-0.030
Preiļu	Sīļukalna	730	94.8	7.7	-4.3	18.5	1752.0	**-0.406**	-0.041
Preiļu	Stabulnieku	965	67.7	14.3	2.3	5.1	344.1	**0.213**	0.021
Preiļu	Sutru	780	78.2	10.0	-2.0	4.1	320.7	**-0.191**	-0.019
Preiļu	Vārkavas novads	1951	210.1	9.3	-2.7	7.4	1546.8	**-0.256**	-0.026
Preiļu	Vārkavas	746	78.8	9.5	-2.5	6.4	505.4	**-0.239**	-0.024
Rēzeknes	Audriņu	1291	66.9	19.3	7.3	53.3	3563.2	**0.690**	0.069
Rēzeknes	Bērzgales	833	55.3	15.1	3.1	9.4	519.1	**0.290**	0.029
Rēzeknes	Čornajas	1610	150.9	10.7	-1.3	1.8	267.0	**-0.126**	-0.013
Rēzeknes	Dekšāres	985	102.8	9.6	-2.4	5.8	600.9	**-0.228**	-0.023
Rēzeknes	Dricānu	1208	103.3	11.7	-0.3	0.1	9.6	**-0.029**	-0.003
Rēzeknes	Feimaņu	1112	135.2	8.2	-3.8	14.2	1926.2	**-0.357**	-0.036
Rēzeknes	Gaigalavas	1214	192.6	6.3	-5.7	32.4	6249.2	**-0.538**	-0.054
Rēzeknes	Griškānu	1981	76.8	25.8	13.8	190.3	14614.9	**1.304**	0.130
Rēzeknes	Ilzeskalna	1015	78.7	12.9	0.9	0.8	63.4	**0.085**	0.008
Rēzeknes	Kantinieku	711	57.9	12.3	0.3	0.1	4.6	**0.026**	0.003
Rēzeknes	Kaunatas	1546	170	9.1	-2.9	8.4	1434.9	**-0.275**	-0.027
Rēzeknes	Lendžu	838	64.6	13.0	1.0	0.9	61.1	**0.092**	0.009
Rēzeknes	Lūznavas	1244	74.2	16.8	4.8	22.7	1685.5	**0.450**	0.045
Rēzeknes	Maltas	3622	89.8	40.3	28.3	802.9	72096.2	**2.678**	0.268
Rēzeknes	Mākoņkalna	851	162.9	5.2	-6.8	45.9	7478.0	**-0.640**	-0.064
Rēzeknes	Nagļu	647	138.3	4.7	-7.3	53.6	7412.8	**-0.692**	-0.069
Rēzeknes	Nautrēnu	1605	156.9	10.2	-1.8	3.1	491.5	**-0.167**	-0.017
Rēzeknes	Ozolaines	1829	80.4	22.7	10.7	115.5	9290.1	**1.016**	0.102

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Ozolmuižas	1117	49	22.8	10.8	116.6	5711.7	**1.020**	0.102
Rēzeknes	Pušas	607	80.8	7.5	-4.5	20.1	1626.8	**-0.424**	-0.042
Rēzeknes	Rikavas	1008	82.2	12.3	0.3	0.1	5.7	**0.025**	0.002
Rēzeknes	Sakstagala	1724	93	18.5	6.5	42.7	3975.6	**0.618**	0.062
Rēzeknes	Silmalas	3552	194.7	18.2	6.2	39.0	7591.0	**0.590**	0.059
Rēzeknes	Sokolku	946	56.7	16.7	4.7	21.9	1244.5	**0.443**	0.044
Rēzeknes	Stoļerovas	755	61.6	12.3	0.3	0.1	4.1	**0.024**	0.002
Rēzeknes	Stružānu	1035	37.8	27.4	15.4	236.6	8943.2	**1.454**	0.145
Rēzeknes	Vērēmu	1884	70.3	26.8	14.8	219.0	15398.5	**1.399**	0.140
Rēzeknes	Viļānu	2132	120.5	17.7	5.7	32.4	3906.2	**0.538**	0.054
Rīgas	Allažu	1894	156.4	12.1	0.1	0.0	1.9	**0.010**	0.001
Rīgas	Ādažu	7153	162.9	43.9	31.9	1018.3	165882.6	**3.016**	0.302
Rīgas	Babītes	5594	165.3	33.8	21.8	477.1	78860.8	**2.064**	0.206
Rīgas	Carnikavas	4769	80.2	59.5	47.5	2252.9	180680.3	**4.486**	0.449
Rīgas	Daugmales	969	62.6	15.5	3.5	12.1	758.0	**0.329**	0.033
Rīgas	Garkalnes	3897	150.5	25.9	13.9	193.1	29054.2	**1.313**	0.131
Rīgas	Inčukalna	3834	107.1	35.8	23.8	566.4	60660.1	**2.249**	0.225
Rīgas	Krimuldas	4331	176.4	24.6	12.6	157.6	27795.6	**1.186**	0.119
Rīgas	Ķekavas	11553	200.9	57.5	45.5	2070.9	416037.7	**4.301**	0.430
Rīgas	Mālpils	4306	220.9	19.5	7.5	56.2	12404.3	**0.708**	0.071
Rīgas	Mārupes	8841	103.9	85.1	73.1	5342.4	555079.9	**6.908**	0.691
Rīgas	Olaines	5275	289.5	18.2	6.2	38.7	11206.3	**0.588**	0.059
Rīgas	Ropažu	6170	322	19.2	7.2	51.3	16517.1	**0.677**	0.068
Rīgas	Salas	1228	76.4	16.1	4.1	16.6	1268.0	**0.385**	0.039
Rīgas	Sējas	2431	227.9	10.7	-1.3	1.8	404.6	**-0.126**	-0.013
Rīgas	Siguldas	3394	96.3	35.2	23.2	540.3	52032.1	**2.197**	0.220
Rīgas	Stopiņu	7327	53.5	137.0	125.0	15613.5	835320.5	**11.809**	1.181
Saldus	Ezeres	1480	97	15.3	3.3	10.6	1029.8	**0.308**	0.031
Saldus	Gaiķu	902	105.8	8.5	-3.5	12.1	1276.8	**-0.328**	-0.033
Saldus	Jaunauces	521	83.4	6.2	-5.8	33.1	2759.7	**-0.544**	-0.054
Saldus	Jaunlutriņu	1042	116.3	9.0	-3.0	9.2	1074.7	**-0.287**	-0.029
Saldus	Kursīšu	1049	170.9	6.1	-5.9	34.4	5871.3	**-0.554**	-0.055
Saldus	Lutriņu	1494	90.7	16.5	4.5	20.0	1814.3	**0.423**	0.042
Saldus	Nīgrandes	1966	97.4	20.2	8.2	67.0	6525.9	**0.774**	0.077
Saldus	Novadnieku	2009	108.8	18.5	6.5	41.8	4548.4	**0.611**	0.061
Saldus	Pampāļu	903	122.2	7.4	-4.6	21.3	2596.9	**-0.436**	-0.044
Saldus	Rubas	1117	86.8	12.9	0.9	0.8	65.6	**0.082**	0.008
Saldus	Saldus	1732	42.1	41.1	29.1	849.2	35750.6	**2.754**	0.275
Saldus	Sķēdes	825	88	9.4	-2.6	6.9	606.1	**-0.248**	-0.025

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Saldus	Vadakstes	671	72.1	9.3	-2.7	7.3	522.8	**-0.255**	-0.025
Saldus	Zaņas	883	87.2	10.1	-1.9	3.5	306.0	**-0.177**	-0.018
Saldus	Zirņu	1869	205.1	9.1	-2.9	8.3	1709.2	**-0.273**	-0.027
Saldus	Zvārdes	413	205.2	2.0	-10.0	99.7	20465.6	**-0.944**	-0.094
Talsu	Balgales	1039	74.8	13.9	1.9	3.6	267.5	**0.179**	0.018
Talsu	Dundagas	4041	558.7	7.2	-4.8	22.7	12693.7	**-0.450**	-0.045
Talsu	Ģibuļu	2641	320.2	8.2	-3.8	14.1	4506.3	**-0.355**	-0.035
Talsu	Īves	637	70.7	9.0	-3.0	8.9	631.9	**-0.283**	-0.028
Talsu	Kolkas	1272	116.9	10.9	-1.1	1.3	146.2	**-0.106**	-0.011
Talsu	Ķūļciema	535	67.7	7.9	-4.1	16.8	1136.3	**-0.387**	-0.039
Talsu	Laidzes	1794	74.1	24.2	12.2	149.1	11049.1	**1.154**	0.115
Talsu	Laucienes	1984	180.3	11.0	-1.0	1.0	178.7	**-0.094**	-0.009
Talsu	Lībagu	2156	143.9	15.0	3.0	8.9	1280.6	**0.282**	0.028
Talsu	Lubes	649	83.4	7.8	-4.2	17.8	1483.6	**-0.399**	-0.040
Talsu	Mērsraga	2023	109	18.6	6.6	43.0	4691.0	**0.620**	0.062
Talsu	Rojas	4675	200.5	23.3	11.3	128.1	25680.3	**1.070**	0.107
Talsu	Strazdes	497	42.3	11.7	-0.3	0.1	2.6	**-0.024**	-0.002
Talsu	Valdgales	1558	205.3	7.6	-4.4	19.5	3993.6	**-0.417**	-0.042
Talsu	Vandzenes	2009	145.9	13.8	1.8	3.1	457.2	**0.167**	0.017
Talsu	Virbu	1038	39.6	26.2	14.2	202.0	7999.2	**1.343**	0.134
Tukuma	Degoles	795	67.6	11.8	-0.2	0.1	3.9	**-0.023**	-0.002
Tukuma	Džūkstes	1757	184.9	9.5	-2.5	6.2	1152.8	**-0.236**	-0.024
Tukuma	Engures	2847	133.4	21.3	9.3	87.3	11643.3	**0.883**	0.088
Tukuma	Irlavas	1699	114.3	14.9	2.9	8.2	938.2	**0.271**	0.027
Tukuma	Jaunpils	2628	157.6	16.7	4.7	21.9	3445.5	**0.442**	0.044
Tukuma	Jaunsātu	1178	95.4	12.3	0.3	0.1	11.6	**0.033**	0.003
Tukuma	Lapmežciema	2365	49.1	48.2	36.2	1308.1	64227.5	**3.418**	0.342
Tukuma	Lestenes	813	84	9.7	-2.3	5.4	452.4	**-0.219**	-0.022
Tukuma	Pūres	1718	102.5	16.8	4.8	22.7	2323.9	**0.450**	0.045
Tukuma	Sēmes	1292	145.8	8.9	-3.1	9.8	1435.7	**-0.297**	-0.030
Tukuma	Slampes	2225	155.5	14.3	2.3	5.3	829.2	**0.218**	0.022
Tukuma	Smārdes	2820	215.4	13.1	1.1	1.2	257.1	**0.103**	0.010
Tukuma	Tumes	1902	112.1	17.0	5.0	24.7	2766.3	**0.469**	0.047
Tukuma	Vānes	1314	166.9	7.9	-4.1	17.0	2841.9	**-0.390**	-0.039
Tukuma	Viesatu	470	52.6	8.9	-3.1	9.4	493.8	**-0.290**	-0.029
Tukuma	Zantes	696	96.4	7.2	-4.8	22.8	2202.1	**-0.452**	-0.045
Tukuma	Zentenes	681	122.6	5.6	-6.4	41.5	5092.2	**-0.609**	-0.061
Valkas	Bilskas	1564	161.4	9.7	-2.3	5.3	860.7	**-0.218**	-0.022
Valkas	Blomes	1060	76.1	13.9	1.9	3.7	283.4	**0.182**	0.018

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valkas	Brantu	680	82.6	8.2	-3.8	14.2	1172.1	**-0.356**	-0.036
Valkas	Ērģemes	1117	179.1	6.2	-5.8	33.2	5947.6	**-0.545**	-0.054
Valkas	Ēveles	677	92.6	7.3	-4.7	22.0	2035.4	**-0.443**	-0.044
Valkas	Grundzāles	1020	129.7	7.9	-4.1	17.1	2217.8	**-0.391**	-0.039
Valkas	Jērcēnu	663	76.8	8.6	-3.4	11.3	870.5	**-0.318**	-0.032
Valkas	Kārķu	870	124.4	7.0	-5.0	25.1	3117.3	**-0.473**	-0.047
Valkas	Launkalnes	1342	222.5	6.0	-6.0	35.6	7924.7	**-0.564**	-0.056
Valkas	Palsmanes	1065	99.7	10.7	-1.3	1.7	173.0	**-0.125**	-0.012
Valkas	Plāņu	799	219.1	3.6	-8.4	69.8	15286.0	**-0.789**	-0.079
Valkas	Smiltenes	1276	69.1	18.5	6.5	41.8	2889.5	**0.611**	0.061
Valkas	Trikātas	1182	113.3	10.4	-1.6	2.5	278.2	**-0.148**	-0.015
Valkas	Valkas	1554	280.4	5.5	-6.5	41.7	11691.9	**-0.610**	-0.061
Valkas	Variņu	966	100.7	9.6	-2.4	5.8	583.2	**-0.227**	-0.023
Valkas	Vijciema	840	142.1	5.9	-6.1	37.1	5266.9	**-0.575**	-0.058
Valkas	Zvārtavas	584	170.1	3.4	-8.6	73.4	12481.7	**-0.810**	-0.081
Valmieras	Bērzaines	696	55.4	12.6	0.6	0.3	17.6	**0.053**	0.005
Valmieras	Brenguļu	966	99.6	9.7	-2.3	5.3	527.2	**-0.217**	-0.022
Valmieras	Burtnieku	1672	187.3	8.9	-3.1	9.4	1768.2	**-0.290**	-0.029
Valmieras	Dikļu	1338	156.6	8.5	-3.5	11.9	1869.7	**-0.327**	-0.033
Valmieras	Ipiķu	369	67.4	5.5	-6.5	42.6	2869.3	**-0.617**	-0.062
Valmieras	Jeru	1478	124.8	11.8	-0.2	0.0	3.1	**-0.015**	-0.001
Valmieras	Kauguru	1579	88.9	17.8	5.8	33.2	2951.7	**0.545**	0.054
Valmieras	Kocēnu	3084	184.8	16.7	4.7	22.0	4063.0	**0.443**	0.044
Valmieras	Ķoņu	855	88.3	9.7	-2.3	5.4	473.8	**-0.219**	-0.022
Valmieras	Lodes	426	63.8	6.7	-5.3	28.3	1807.3	**-0.503**	-0.050
Valmieras	Matīšu	1101	80.4	13.7	1.7	2.9	230.9	**0.160**	0.016
Valmieras	Naukšēnu	1666	192.3	8.7	-3.3	11.1	2139.9	**-0.315**	-0.032
Valmieras	Ramatas	591	171.4	3.4	-8.6	73.1	12533.7	**-0.808**	-0.081
Valmieras	Rencēnu	1808	158.9	11.4	-0.6	0.4	61.3	**-0.059**	-0.006
Valmieras	Sēļu	567	61.5	9.2	-2.8	7.7	475.3	**-0.263**	-0.026
Valmieras	Skaņkalnes	891	112.1	7.9	-4.1	16.4	1839.8	**-0.383**	-0.038
Valmieras	Vaidavas	1182	71.9	16.4	4.4	19.7	1417.5	**0.420**	0.042
Valmieras	Valmieras	3426	101.2	33.9	21.9	477.6	48334.4	**2.065**	0.207
Valmieras	Vecates	626	89.7	7.0	-5.0	25.2	2261.0	**-0.474**	-0.047
Valmieras	Vilpulkas	760	88.5	8.6	-3.4	11.6	1030.2	**-0.322**	-0.032
Valmieras	Zilākalna	917	29.4	31.2	19.2	368.3	10827.9	**1.814**	0.181
Ventspils	Ances	797	397.8	2.0	-10.0	99.9	39747.3	**-0.945**	-0.094
Ventspils	Jūrkalnes	433	99.6	4.3	-7.7	58.6	5831.9	**-0.723**	-0.072
Ventspils	Popes	1168	167.7	7.0	-5.0	25.3	4250.7	**-0.476**	-0.048

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ventspils	Puzes	1120	207.3	5.4	-6.6	43.5	9020.7	**-0.623**	-0.062
Ventspils	Tārgales	2000	364.2	5.5	-6.5	42.4	15425.0	**-0.615**	-0.062
Ventspils	Ugāles	2678	292.2	9.2	-2.8	8.0	2347.6	**-0.268**	-0.027
Ventspils	Usmas	625	219.5	2.8	-9.2	83.8	18385.3	**-0.865**	-0.086
Ventspils	Užavas	606	125.5	4.8	-7.2	51.4	6453.1	**-0.678**	-0.068
Ventspils	Vārves	2067	125.4	16.5	4.5	20.1	2521.1	**0.424**	0.042
Ventspils	Ziru	620	153.8	4.0	-8.0	63.5	9765.1	**-0.753**	-0.075
Ventspils	Zlēku	579	107.2	5.4	-6.6	43.5	4667.2	**-0.624**	-0.062
	Pagastos kopā	**699087**	**58260.1**				**6522769.0**		

	Pagastos vidēji	$\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{699087}{58260,1} = 12,0$
	Dispersija	$s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{65227690}{582601} = 112,0$
	Standartnovirze	$s = \sqrt{s^2} = \sqrt{112,0} = 10,6$
	Variācijas koeficients	$v = \frac{s}{x} 100 = \frac{10,6}{12,0} 100 = 88,2$
		$t_{max} = 37,423$
		$t_{min} = -0,945$
	Variācijas apgabals	$t_{max} - t_{min} = 38,368$

9.pielikums

Zemes vidējā kadastrālā vērtība un tās standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pagasts, novads	Zemes vidējā kadastrālā vērtība, Ls/ha	Kopējā platība, km2	Visas platības kadastrālā vērtība	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
		2000.1.01.	2003.1.01.						
		x_i	f	xf	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,1
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	Aiviekstes	125	145.0	18125.0	-14.9	220.7	32005.5	**-0.193**	-0.019
Aizkraukles	Bebru	118	120.3	14195.4	-21.9	477.7	57470.3	**-0.284**	-0.028
Aizkraukles	Daudzeses	102	210.8	21501.6	-37.9	1433.1	302107.2	**-0.492**	-0.049
Aizkraukles	Iršu	118	69.8	8236.4	-21.9	477.7	33345.2	**-0.284**	-0.028
Aizkraukles	Klintaines	146	94.1	13738.6	6.1	37.7	3551.1	**0.080**	0.008
Aizkraukles	Kokneses	165	170.7	28165.5	25.1	632.2	107912.2	**0.327**	0.033
Aizkraukles	Kurmenes	94	112.0	10528.0	-45.9	2102.9	235519.9	**-0.596**	-0.060
Aizkraukles	Mazzalves	97	209.5	20321.5	-42.9	1836.7	384791.8	**-0.557**	-0.056
Aizkraukles	Neretas	109	125.9	13723.1	-30.9	952.1	119875.6	**-0.401**	-0.040
Aizkraukles	Pilskalnes	106	99.8	10578.8	-33.9	1146.3	114399.8	**-0.440**	-0.044
Aizkraukles	Seces	125	176.2	22025.0	-14.9	220.7	38892.3	**-0.193**	-0.019
Aizkraukles	Sērenes	136	119.2	16211.2	-3.9	14.9	1773.2	**-0.050**	-0.005
Aizkraukles	Skrīveru	240	105.4	25296.0	100.1	10028.6	1057018.4	**1.302**	0.130
Aizkraukles	Staburaga	126	58.5	7371.0	-13.9	192.0	11232.8	**-0.180**	-0.018
Aizkraukles	Sunākstes	105	109.1	11455.5	-34.9	1215.0	132557.0	**-0.453**	-0.045
Aizkraukles	Valles	83	179.0	14857.0	-56.9	3232.7	578654.9	**-0.739**	-0.074
Aizkraukles	Vietalvas	134	130.5	17487.0	-5.9	34.3	4476.6	**-0.076**	-0.008
Aizkraukles	Zalves	101	210.3	21240.3	-38.9	1509.9	317523.5	**-0.505**	-0.051
Alūksnes	Alsviķu	112	213	23856.0	-27.9	776.0	165289.6	**-0.362**	-0.036
Alūksnes	Annas	123	52.6	6469.8	-16.9	284.2	14946.6	**-0.219**	-0.022
Alūksnes	Gaujienas	96	126	12096.0	-43.9	1923.4	242352.1	**-0.570**	-0.057
Alūksnes	Ilzenes	102	62.5	6375.0	-37.9	1433.1	89571.6	**-0.492**	-0.049
Alūksnes	Jaunalūksnes	113	184.7	20871.1	-26.9	721.3	133223.0	**-0.349**	-0.035
Alūksnes	Jaunannas	109	94	10246.0	-30.9	952.1	89502.0	**-0.401**	-0.040
Alūksnes	Jaunlaicenes	108	52.2	5637.6	-31.9	1014.9	52975.9	**-0.414**	-0.041
Alūksnes	Kalncempju	117	43	5031.0	-22.9	522.4	22464.9	**-0.297**	-0.030
Alūksnes	Liepnas	87	280.6	24412.2	-52.9	2793.9	783955.3	**-0.687**	-0.069
Alūksnes	Malienas	124	55.4	6869.6	-15.9	251.4	13929.9	**-0.206**	-0.021

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Alūksnes	Mālupes	102	129.8	13239.6	-37.9	1433.1	186022.4	**-0.492**	-0.049
Alūksnes	Mārkalnes	87	123.4	10735.8	-52.9	2793.9	344761.5	**-0.687**	-0.069
Alūksnes	Pededzes	78	142	11076.0	-61.9	3826.3	543331.5	**-0.804**	-0.080
Alūksnes	Trapenes	107	137.3	14691.1	-32.9	1079.6	148225.9	**-0.427**	-0.043
Alūksnes	Veclaicenes	99	72.3	7157.7	-40.9	1669.3	120689.5	**-0.531**	-0.053
Alūksnes	Virešu	102	154.5	15759.0	-37.9	1433.1	221421.1	**-0.492**	-0.049
Alūksnes	Zeltiņu	90	63.1	5679.0	-49.9	2485.7	156848.4	**-0.648**	-0.065
Alūksnes	Ziemera	106	117	12402.0	-33.9	1146.3	134116.0	**-0.440**	-0.044
Balvu	Baltinavas	97	185	17945.0	-42.9	1836.7	339792.3	**-0.557**	-0.056
Balvu	Balvu	140	82.6	11564.0	0.1	0.0	1.7	**0.002**	0.000
Balvu	Bērzkalnes	111	102.8	11410.8	-28.9	832.7	85603.8	**-0.375**	-0.038
Balvu	Bērzpils	73	127.7	9322.1	-66.9	4469.8	570799.5	**-0.869**	-0.087
Balvu	Briežuciema	84	83.5	7014.0	-55.9	3120.0	260519.6	**-0.726**	-0.073
Balvu	Krišjāņu	82	71.2	5838.4	-57.9	3347.4	238336.5	**-0.752**	-0.075
Balvu	Kubuļu	115	167.2	19228.0	-24.9	617.9	103307.2	**-0.323**	-0.032
Balvu	Kupravas	173	3.7	640.1	33.1	1098.5	4064.3	**0.431**	0.043
Balvu	Lazdukalna	78	194.4	15163.2	-61.9	3826.3	743828.4	**-0.804**	-0.080
Balvu	Lazdulejas	80	87.2	6976.0	-59.9	3582.9	312424.5	**-0.778**	-0.078
Balvu	Medņevas	99	99.3	9830.7	-40.9	1669.3	165760.2	**-0.531**	-0.053
Balvu	Rugāju	91	317.6	28901.6	-48.9	2387.0	758110.6	**-0.635**	-0.064
Balvu	Susāju	99	198.1	19611.9	-40.9	1669.3	330685.9	**-0.531**	-0.053
Balvu	Šķilbēnu	101	96.5	9746.5	-38.9	1509.9	145701.5	**-0.505**	-0.051
Balvu	Tilžas	85	104.4	8874.0	-54.9	3009.3	314168.9	**-0.713**	-0.071
Balvu	Vectilžas	74	90.9	6726.6	-65.9	4337.1	394245.4	**-0.856**	-0.086
Balvu	Vecumu	99	124.8	12355.2	-40.9	1669.3	208327.1	**-0.531**	-0.053
Balvu	Vīksnas	110	121.9	13409.0	-29.9	891.4	108666.0	**-0.388**	-0.039
Balvu	Žīguru	97	111	10767.0	-42.9	1836.7	203875.4	**-0.557**	-0.056
Bauskas	Bārbeles	133	97.6	12980.8	-6.9	47.0	4588.9	**-0.089**	-0.009
Bauskas	Brunavas	156	111.6	17409.6	16.1	260.6	29082.9	**0.210**	0.021
Bauskas	Ceraukstes	227	67.6	15345.2	87.1	7593.9	513348.8	**1.133**	0.113
Bauskas	Codes	253	95.3	24110.9	113.1	12801.4	1219969.4	**1.471**	0.147
Bauskas	Dāviņu	150	80.7	12105.0	10.1	102.9	8302.6	**0.132**	0.013
Bauskas	Gailīšu	261	80.2	20932.2	121.1	14675.6	1176986.9	**1.575**	0.158
Bauskas	Iecavas	178	311.6	55464.8	38.1	1454.9	453345.3	**0.496**	0.050
Bauskas	Īslīces	244	104.2	25424.8	104.1	10845.8	1130130.5	**1.354**	0.135
Bauskas	Mežotnes	245	75.3	18448.5	105.1	11055.1	832446.6	**1.367**	0.137
Bauskas	Rundāles	238	91.4	21753.2	98.1	9632.1	880370.8	**1.276**	0.128
Bauskas	Skaistkalnes	127	106.1	13474.7	-12.9	165.3	17538.4	**-0.167**	-0.017
Bauskas	Stelpes	150	68.4	10260.0	10.1	102.9	7037.1	**0.132**	0.013

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Bauskas	Svitenes	233	58.2	13560.6	93.1	8675.6	504921.9	**1.211**	0.121
Bauskas	Vecsaules	132	163.9	21634.8	-7.9	61.7	10117.7	**-0.102**	-0.010
Bauskas	Vecumnieku	130	280.9	36517.0	-9.9	97.2	27291.9	**-0.128**	-0.013
Bauskas	Viesturu	251	81.5	20456.5	111.1	12352.8	1006752.0	**1.445**	0.145
Cēsu	Amatas novads	171	228.6	39090.6	31.1	969.9	221717.3	**0.405**	0.041
Cēsu	Drustu	94	156.7	14729.8	-45.9	2102.9	329517.6	**-0.596**	-0.060
Cēsu	Dzērbenes	125	124.6	15575.0	-14.9	220.7	27502.7	**-0.193**	-0.019
Cēsu	Inešu	94	87.7	8243.8	-45.9	2102.9	184420.5	**-0.596**	-0.060
Cēsu	Jaunpiebalgas	108	183.6	19828.8	-31.9	1014.9	186328.9	**-0.414**	-0.041
Cēsu	Kaives	87	117.6	10231.2	-52.9	2793.9	328557.2	**-0.687**	-0.069
Cēsu	Liepas	196	74.7	14641.2	56.1	3152.0	235457.8	**0.730**	0.073
Cēsu	Līgatnes	166	160.6	26659.6	26.1	683.5	109763.8	**0.340**	0.034
Cēsu	Mārsnēnu	150	69.2	10380.0	10.1	102.9	7119.4	**0.132**	0.013
Cēsu	Mores	143	88.9	12712.7	3.1	9.9	878.2	**0.041**	0.004
Cēsu	Nītaures	124	173.6	21526.4	-15.9	251.4	43650.3	**-0.206**	-0.021
Cēsu	Priekuļu	227	98.4	22336.8	87.1	7593.9	747241.5	**1.133**	0.113
Cēsu	Raiskuma	145	175.4	25433.0	5.1	26.5	4639.6	**0.067**	0.007
Cēsu	Raunas	159	152.4	24231.6	19.1	366.5	55848.2	**0.249**	0.025
Cēsu	Skujenes	114	176.8	20155.2	-25.9	668.6	118205.0	**-0.336**	-0.034
Cēsu	Stalbes	114	159.9	18228.6	-25.9	668.6	106906.0	**-0.336**	-0.034
Cēsu	Straupes	144	152.2	21916.8	4.1	17.2	2612.5	**0.054**	0.005
Cēsu	Taurenes	117	102.4	11980.8	-22.9	522.4	53497.7	**-0.297**	-0.030
Cēsu	Vaives	159	152.4	24231.6	19.1	366.5	55848.2	**0.249**	0.025
Cēsu	Vecpiebalgas	94	110.2	10358.8	-45.9	2102.9	231734.8	**-0.596**	-0.060
Cēsu	Veselavas	151	59.5	8984.5	11.1	124.2	7388.0	**0.145**	0.014
Cēsu	Zaubes	103	162.8	16768.4	-36.9	1358.4	221152.8	**-0.479**	-0.048
Cēsu	Zosēnu	91	67.4	6133.4	-48.9	2387.0	160883.7	**-0.635**	-0.064
Daugavpils	Ambeļu	93	69.3	6444.9	-46.9	2195.6	152153.0	**-0.609**	-0.061
Daugavpils	Bebrenes	100	102.8	10280.0	-39.9	1588.6	163305.4	**-0.518**	-0.052
Daugavpils	Biķernieku	122	69	8418.0	-17.9	318.9	22002.0	**-0.232**	-0.023
Daugavpils	Demenes	146	181.3	26469.8	6.1	37.7	6841.8	**0.080**	0.008
Daugavpils	Dubnas	143	64.3	9194.9	3.1	9.9	635.2	**0.041**	0.004
Daugavpils	Dvietes	103	118.4	12195.2	-36.9	1358.4	160838.4	**-0.479**	-0.048
Daugavpils	Eglaines	108	79.2	8553.6	-31.9	1014.9	80377.2	**-0.414**	-0.041
Daugavpils	Kalkūnes	223	67.2	14985.6	83.1	6912.8	464538.3	**1.081**	0.108
Daugavpils	Kalupes	119	119.1	14172.9	-20.9	435.0	51809.8	**-0.271**	-0.027
Daugavpils	Laucesas	235	61.2	14382.0	95.1	9052.2	553995.0	**1.237**	0.124
Daugavpils	Līksnas	154	138.3	21298.2	14.1	200.0	27663.7	**0.184**	0.018
Daugavpils	Maļinovas	170	72	12240.0	30.1	908.6	65419.6	**0.392**	0.039

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Medumu	137	116.6	15974.2	-2.9	8.2	951.7	**-0.037**	-0.004
Daugavpils	Naujenes	213	131.1	27924.3	73.1	5349.9	701373.3	**0.951**	0.095
Daugavpils	Nīcgales	144	96.4	13881.6	4.1	17.2	1654.7	**0.054**	0.005
Daugavpils	Pilskalnes	127	124.7	15836.9	-12.9	165.3	20612.9	**-0.167**	-0.017
Daugavpils	Salienas	104	124.6	12958.4	-35.9	1285.7	160200.5	**-0.466**	-0.047
Daugavpils	Skrudalienas	139	99.5	13830.5	-0.9	0.7	73.1	**-0.011**	-0.001
Daugavpils	Sventes	157	127.1	19954.7	17.1	293.9	37352.8	**0.223**	0.022
Daugavpils	Šēderes	140	114.7	16058.0	0.1	0.0	2.3	**0.002**	0.000
Daugavpils	Tabores	185	76.6	14171.0	45.1	2037.9	156103.0	**0.587**	0.059
Daugavpils	Vaboles	148	77.6	11484.8	8.1	66.3	5145.6	**0.106**	0.011
Daugavpils	Vecsalienas	135	82	11070.0	-4.9	23.6	1934.3	**-0.063**	-0.006
Daugavpils	Višķu	138	104.4	14407.2	-1.9	3.4	360.0	**-0.024**	-0.002
Dobeles	Annenieku	175	85.5	14962.5	35.1	1235.0	105595.6	**0.457**	0.046
Dobeles	Auru	209	111.1	23219.9	69.1	4780.8	531143.1	**0.899**	0.090
Dobeles	Bēnes	185	88.9	16446.5	45.1	2037.9	181169.1	**0.587**	0.059
Dobeles	Bērzes	263	80.6	21197.8	123.1	15164.2	1222236.1	**1.601**	0.160
Dobeles	Bikstu	176	96	16896.0	36.1	1306.3	125407.0	**0.470**	0.047
Dobeles	Dobeles	235	72.8	17108.0	95.1	9052.2	659000.6	**1.237**	0.124
Dobeles	Īles	137	76.5	10480.5	-2.9	8.2	624.4	**-0.037**	-0.004
Dobeles	Jaunbērzes	193	110.5	21326.5	53.1	2824.2	312072.7	**0.691**	0.069
Dobeles	Krimūnu	273	70.7	19301.1	133.1	17727.1	1253304.6	**1.731**	0.173
Dobeles	Lielauces	116	80.5	9338.0	-23.9	569.2	45816.8	**-0.310**	-0.031
Dobeles	Naudītes	154	89.7	13813.8	14.1	200.0	17942.4	**0.184**	0.018
Dobeles	Penkules	223	74.1	16524.3	83.1	6912.8	512236.4	**1.081**	0.108
Dobeles	Tērvetes novads	226	223.9	50601.4	86.1	7420.6	1661479.3	**1.120**	0.112
Dobeles	Ukru	168	94.5	15876.0	28.1	792.0	74847.1	**0.366**	0.037
Dobeles	Vītiņu	161	133.6	21509.6	21.1	447.0	59723.2	**0.275**	0.027
Dobeles	Zebrenes	131	90.7	11881.7	-8.9	78.4	7115.0	**-0.115**	-0.012
Gulbenes	Beļavas	137	169.3	23194.1	-2.9	8.2	1381.8	**-0.037**	-0.004
Gulbenes	Daukstu	133	164.9	21931.7	-6.9	47.0	7753.1	**-0.089**	-0.009
Gulbenes	Druvienas	109	67.6	7368.4	-30.9	952.1	64365.3	**-0.401**	-0.040
Gulbenes	Galgauskas	131	98.3	12877.3	-8.9	78.4	7711.1	**-0.115**	-0.012
Gulbenes	Jaungulbenes	137	90.5	12398.5	-2.9	8.2	738.7	**-0.037**	-0.004
Gulbenes	Lejasciema	88	337.8	29726.4	-51.9	2689.1	908391.4	**-0.674**	-0.067
Gulbenes	Litenes	101	127.4	12867.4	-38.9	1509.9	192356.1	**-0.505**	-0.051
Gulbenes	Lizuma	118	107.8	12720.4	-21.9	477.7	51498.7	**-0.284**	-0.028
Gulbenes	Līgo	125	78.9	9862.5	-14.9	220.7	17415.4	**-0.193**	-0.019
Gulbenes	Rankas	102	183.9	18757.8	-37.9	1433.1	263555.6	**-0.492**	-0.049
Gulbenes	Stāmerienas	127	133.8	16992.6	-12.9	165.3	22117.2	**-0.167**	-0.017

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Gulbenes	Stradu	154	173.5	26719.0	14.1	200.0	34704.7	**0.184**	0.018
Gulbenes	Tirzas	117	130.5	15268.5	-22.9	522.4	68178.2	**-0.297**	-0.030
Jelgavas	Cenu	227	121.4	27557.8	87.1	7593.9	921901.6	**1.133**	0.113
Jelgavas	Elejas	269	66.2	17807.8	129.1	16677.9	1104079.4	**1.679**	0.168
Jelgavas	Glūdas	296	103.7	30695.2	156.1	24380.7	2528274.8	**2.031**	0.203
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	273	123.4	33688.2	133.1	17727.1	2187521.8	**1.731**	0.173
Jelgavas	Lielplatones	265	49.9	13223.5	125.1	15660.8	781473.5	**1.627**	0.163
Jelgavas	Līvbērzes	200	146.4	29280.0	60.1	3617.2	529556.7	**0.782**	0.078
Jelgavas	Ozolnieku	703	7.9	5553.7	563.1	317130.1	2505328.1	**7.323**	0.732
Jelgavas	Platones	260	86.9	22594.0	120.1	14434.4	1254346.0	**1.562**	0.156
Jelgavas	Sesavas	255	99.1	25270.5	115.1	13257.9	1313860.9	**1.497**	0.150
Jelgavas	Sidrabenes	164	156.9	25731.6	24.1	582.9	91455.2	**0.314**	0.031
Jelgavas	Svētes	280	59.2	16576.0	140.1	19640.1	1162693.0	**1.822**	0.182
Jelgavas	Valgundes	159	210.4	33453.6	19.1	366.5	77102.7	**0.249**	0.025
Jelgavas	Vilces	212	127.2	26966.4	72.1	5204.6	662028.3	**0.938**	0.094
Jelgavas	Vircavas	274	101.1	27701.4	134.1	17994.4	1819230.5	**1.744**	0.174
Jelgavas	Zaļenieku	234	122.8	28735.2	94.1	8862.9	1088366.6	**1.224**	0.122
Jēkabpils	Asares	107	83.8	8966.6	-32.9	1079.6	90468.5	**-0.427**	-0.043
Jēkabpils	Atašienes	87	243.4	21175.8	-52.9	2793.9	680023.9	**-0.687**	-0.069
Jēkabpils	Ābeļu	150	126.7	19005.0	10.1	102.9	13035.2	**0.132**	0.013
Jēkabpils	Dignājas	122	83.4	10174.8	-17.9	318.9	26593.7	**-0.232**	-0.023
Jēkabpils	Dunavas	110	124.2	13662.0	-29.9	891.4	110716.3	**-0.388**	-0.039
Jēkabpils	Elkšņu	110	139.1	15301.0	-29.9	891.4	123998.7	**-0.388**	-0.039
Jēkabpils	Gārsenes	121	68.1	8240.1	-18.9	355.6	24215.2	**-0.245**	-0.025
Jēkabpils	Kalna	124	173.1	21464.4	-15.9	251.4	43524.6	**-0.206**	-0.021
Jēkabpils	Krustpils	170	86.1	14637.0	30.1	908.6	78230.9	**0.392**	0.039
Jēkabpils	Kūku	169	114.5	19350.5	29.1	849.3	97247.1	**0.379**	0.038
Jēkabpils	Leimaņu	119	101.8	12114.2	-20.9	435.0	44284.1	**-0.271**	-0.027
Jēkabpils	Mežāres	124	142.9	17719.6	-15.9	251.4	35931.0	**-0.206**	-0.021
Jēkabpils	Rites	98	97.2	9525.6	-41.9	1752.0	170294.5	**-0.544**	-0.054
Jēkabpils	Rubenes	111	182.2	20224.2	-28.9	832.7	151721.9	**-0.375**	-0.038
Jēkabpils	Salas	140	196.4	27496.0	0.1	0.0	4.0	**0.002**	0.000
Jēkabpils	Saukas	124	98.6	12226.4	-15.9	251.4	24792.2	**-0.206**	-0.021
Jēkabpils	Sēlpils	118	121.7	14360.6	-21.9	477.7	58139.1	**-0.284**	-0.028
Jēkabpils	Variešu	123	148.3	18240.9	-16.9	284.2	42140.3	**-0.219**	-0.022
Jēkabpils	Vīpes	125	77	9625.0	-14.9	220.7	16996.0	**-0.193**	-0.019
Jēkabpils	Zasas	107	114.6	12262.2	-32.9	1079.6	123719.5	**-0.427**	-0.043
Krāslavas	Andrupenes	91	136.2	12394.2	-48.9	2387.0	325109.1	**-0.635**	-0.064
Krāslavas	Andzeļu	91	96	8736.0	-48.9	2387.0	229151.8	**-0.635**	-0.064

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Krāslavas	Asūnes	93	77.7	7226.1	-46.9	2195.6	170595.8	**-0.609**	-0.061
Krāslavas	Aulejas	108	74.5	8046.0	-31.9	1014.9	75607.3	**-0.414**	-0.041
Krāslavas	Bērziņu	93	98.1	9123.3	-46.9	2195.6	215385.5	**-0.609**	-0.061
Krāslavas	Dagdas	125	57.1	7137.5	-14.9	220.7	12603.6	**-0.193**	-0.019
Krāslavas	Ezernieku	83	128.5	10665.5	-56.9	3232.7	415403.1	**-0.739**	-0.074
Krāslavas	Grāveru	109	65.3	7117.7	-30.9	952.1	62175.3	**-0.401**	-0.040
Krāslavas	Indras	113	130.4	14735.2	-26.9	721.3	94056.7	**-0.349**	-0.035
Krāslavas	Izvaltas	99	71.4	7068.6	-40.9	1669.3	119187.1	**-0.531**	-0.053
Krāslavas	Kalniešu	111	112.3	12465.3	-28.9	832.7	93514.6	**-0.375**	-0.038
Krāslavas	Kaplavas	105	125.4	13167.0	-34.9	1215.0	152361.6	**-0.453**	-0.045
Krāslavas	Kastuļinas	74	120	8880.0	-65.9	4337.1	520456.0	**-0.856**	-0.086
Krāslavas	Kombuļu	124	80.9	10031.6	-15.9	251.4	20341.6	**-0.206**	-0.021
Krāslavas	Konstantinovas	110	79.1	8701.0	-29.9	891.4	70512.5	**-0.388**	-0.039
Krāslavas	Ķepovas	99	57.5	5692.5	-40.9	1669.3	95984.0	**-0.531**	-0.053
Krāslavas	Piedrujas	112	64.5	7224.0	-27.9	776.0	50052.5	**-0.362**	-0.036
Krāslavas	Robežnieku	113	127.5	14407.5	-26.9	721.3	91965.0	**-0.349**	-0.035
Krāslavas	Skaistas	101	117.1	11827.1	-38.9	1509.9	176804.6	**-0.505**	-0.051
Krāslavas	Svariņu	81	92.2	7468.2	-58.9	3464.1	319393.4	**-0.765**	-0.077
Krāslavas	Šķaunes	82	123.7	10143.4	-57.9	3347.4	414076.2	**-0.752**	-0.075
Krāslavas	Šķeltovas	92	75.3	6927.6	-47.9	2290.3	172458.4	**-0.622**	-0.062
Krāslavas	Ūdrīšu	149	107.2	15972.8	9.1	83.6	8961.5	**0.119**	0.012
Kuldīgas	Alsungas	103	190	19570.0	-36.9	1358.4	258102.1	**-0.479**	-0.048
Kuldīgas	Ēdoles	111	144.5	16039.5	-28.9	832.7	120328.3	**-0.375**	-0.038
Kuldīgas	Gudenieku	112	112.3	12577.6	-27.9	776.0	87145.7	**-0.362**	-0.036
Kuldīgas	Īvandes	136	71.2	9683.2	-3.9	14.9	1059.2	**-0.050**	-0.005
Kuldīgas	Kabiles	113	179	20227.0	-26.9	721.3	129111.6	**-0.349**	-0.035
Kuldīgas	Kurmāles	158	113.7	17964.6	18.1	329.2	37426.8	**0.236**	0.024
Kuldīgas	Laidu	141	115	16215.0	1.1	1.3	150.3	**0.015**	0.001
Kuldīgas	Nīkrāces	121	130.5	15790.5	-18.9	355.6	46403.6	**-0.245**	-0.025
Kuldīgas	Padures	153	113.1	17304.3	13.1	172.7	19537.0	**0.171**	0.017
Kuldīgas	Pelču	165	56.6	9339.0	25.1	632.2	35781.1	**0.327**	0.033
Kuldīgas	Raņķu	176	46.5	8184.0	36.1	1306.3	60744.0	**0.470**	0.047
Kuldīgas	Rendas	93	263.4	24496.2	-46.9	2195.6	578313.3	**-0.609**	-0.061
Kuldīgas	Rudbāržu	143	110.4	15787.2	3.1	9.9	1090.6	**0.041**	0.004
Kuldīgas	Rumbas	121	225.9	27333.9	-18.9	355.6	80326.3	**-0.245**	-0.025
Kuldīgas	Snēpeles	146	76.9	11227.4	6.1	37.7	2902.0	**0.080**	0.008
Kuldīgas	Turlavas	140	124.5	17430.0	0.1	0.0	2.5	**0.002**	0.000
Kuldīgas	Vārmes	130	147.3	19149.0	-9.9	97.2	14311.5	**-0.128**	-0.013
Liepājas	Aizputes	146	88.9	12979.4	6.1	37.7	3354.9	**0.080**	0.008

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Liepājas	Bārtas	148	115.6	17108.8	8.1	66.3	7665.4	**0.106**	0.011
Liepājas	Bunkas	149	110.8	16509.2	9.1	83.6	9262.4	**0.119**	0.012
Liepājas	Cīravas	135	131.5	17752.5	-4.9	23.6	3102.0	**-0.063**	-0.006
Liepājas	Dunalkas	160	87.5	14000.0	20.1	405.7	35502.6	**0.262**	0.026
Liepājas	Dunikas	87	210.5	18313.5	-52.9	2793.9	588106.2	**-0.687**	-0.069
Liepājas	Embūtes	119	117.6	13994.4	-20.9	435.0	51157.3	**-0.271**	-0.027
Liepājas	Gaviezes	142	128.9	18303.8	2.1	4.6	592.0	**0.028**	0.003
Liepājas	Gramzdas	133	84.7	11265.1	-6.9	47.0	3982.4	**-0.089**	-0.009
Liepājas	Grobiņas	171	131.4	22469.4	31.1	969.9	127443.8	**0.405**	0.041
Liepājas	Kalētu	117	79.8	9336.6	-22.9	522.4	41690.6	**-0.297**	-0.030
Liepājas	Kalvenes	127	118.9	15100.3	-12.9	165.3	19654.2	**-0.167**	-0.017
Liepājas	Kazdangas	168	133.9	22495.2	28.1	792.0	106053.3	**0.366**	0.037
Liepājas	Lažas	133	160.1	21293.3	-6.9	47.0	7527.5	**-0.089**	-0.009
Liepājas	Medzes	165	109.2	18018.0	25.1	632.2	69033.5	**0.327**	0.033
Liepājas	Nīcas	126	230.3	29017.8	-13.9	192.0	44220.8	**-0.180**	-0.018
Liepājas	Otaņķu	121	120.5	14580.5	-18.9	355.6	42847.8	**-0.245**	-0.025
Liepājas	Priekules	149	152.8	22767.2	9.1	83.6	12773.5	**0.119**	0.012
Liepājas	Rucavas	67	238.1	15952.7	-72.9	5308.1	1263865.8	**-0.947**	-0.095
Liepājas	Sakas	76	318.3	24190.8	-63.9	4077.7	1297933.7	**-0.830**	-0.083
Liepājas	Vaiņodes	138	189.7	26178.6	-1.9	3.4	654.1	**-0.024**	-0.002
Liepājas	Vecpils	136	80.2	10907.2	-3.9	14.9	1193.0	**-0.050**	-0.005
Liepājas	Vērgales	127	190.6	24206.2	-12.9	165.3	31506.2	**-0.167**	-0.017
Liepājas	Virgas	134	86.2	11550.8	-5.9	34.3	2957.0	**-0.076**	-0.008
Limbažu	Braslavas	135	82.8	11178.0	-4.9	23.6	1953.2	**-0.063**	-0.006
Limbažu	Brīvzemnieku	118	103.8	12248.4	-21.9	477.7	49587.8	**-0.284**	-0.028
Limbažu	Katvaru	151	124.2	18754.2	11.1	124.2	15421.7	**0.145**	0.014
Limbažu	Lēdurgas	126	162.7	20500.2	-13.9	192.0	31240.7	**-0.180**	-0.018
Limbažu	Liepupes	169	157.9	26685.1	29.1	849.3	134107.5	**0.379**	0.038
Limbažu	Limbažu	148	228.1	33758.8	8.1	66.3	15125.3	**0.106**	0.011
Limbažu	Pāles	125	146.3	18287.5	-14.9	220.7	32292.5	**-0.193**	-0.019
Limbažu	Skultes	191	146.5	27981.5	51.1	2615.6	383187.6	**0.665**	0.067
Limbažu	Umurgas	130	189.7	24661.0	-9.9	97.2	18431.0	**-0.128**	-0.013
Limbažu	Vidrižu	163	102.6	16723.8	23.1	535.6	54952.8	**0.301**	0.030
Limbažu	Viļķenes	135	224.5	30307.5	-4.9	23.6	5295.9	**-0.063**	-0.006
Ludzas	Blontu	90	96.6	8694.0	-49.9	2485.7	240119.8	**-0.648**	-0.065
Ludzas	Briģu	100	124.8	12480.0	-39.9	1588.6	198254.0	**-0.518**	-0.052
Ludzas	Ciblas novads	112	241.4	27036.8	-27.9	776.0	187328.3	**-0.362**	-0.036
Ludzas	Cirmas	131	87	11397.0	-8.9	78.4	6824.7	**-0.115**	-0.012
Ludzas	Goliševas	71	79.4	5637.4	-68.9	4741.3	376457.2	**-0.895**	-0.090

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ludzas	Isnaudas	124	115.5	14322.0	-15.9	251.4	29041.5	**-0.206**	-0.021
Ludzas	Istras	71	164	11644.0	-68.9	4741.3	777569.1	**-0.895**	-0.090
Ludzas	Lauderu	90	75	6750.0	-49.9	2485.7	186428.4	**-0.648**	-0.065
Ludzas	Malnavas	131	163.7	21444.7	-8.9	78.4	12841.4	**-0.115**	-0.012
Ludzas	Mežvidu	107	124.9	13364.3	-32.9	1079.6	134839.1	**-0.427**	-0.043
Ludzas	Mērdzenes	110	89.5	9845.0	-29.9	891.4	79783.5	**-0.388**	-0.039
Ludzas	Nirzas	99	92.1	9117.9	-40.9	1669.3	153741.4	**-0.531**	-0.053
Ludzas	Nukšas	99	68.5	6781.5	-40.9	1669.3	114346.2	**-0.531**	-0.053
Ludzas	Pasienes	77	120.4	9270.8	-62.9	3951.0	475699.4	**-0.817**	-0.082
Ludzas	Pildas	84	118.1	9920.4	-55.9	3120.0	368471.4	**-0.726**	-0.073
Ludzas	Pureņu	127	59.6	7569.2	-12.9	165.3	9851.9	**-0.167**	-0.017
Ludzas	Pušmucovas	128	72.5	9280.0	-11.9	140.6	10192.5	**-0.154**	-0.015
Ludzas	Rundēnu	73	124.7	9103.1	-66.9	4469.8	557389.9	**-0.869**	-0.087
Ludzas	Salnavas	95	167	15865.0	-44.9	2012.1	336027.9	**-0.583**	-0.058
Ludzas	Zvirgzdenes	118	98.9	11670.2	-21.9	477.7	47247.0	**-0.284**	-0.028
Madonas	Aronas	124	149.7	18562.8	-15.9	251.4	37640.8	**-0.206**	-0.021
Madonas	Barkavas	118	187.9	22172.2	-21.9	477.7	89764.5	**-0.284**	-0.028
Madonas	Bērzaunes	131	117.3	15366.3	-8.9	78.4	9201.6	**-0.115**	-0.012
Madonas	Dzelzavas	133	122.8	16332.4	-6.9	47.0	5773.7	**-0.089**	-0.009
Madonas	Ērgļu	127	131.4	16687.8	-12.9	165.3	21720.5	**-0.167**	-0.017
Madonas	Indrānu	90	342.5	30825.0	-49.9	2485.7	851356.3	**-0.648**	-0.065
Madonas	Jumurdas	100	131.1	13110.0	-39.9	1588.6	208262.0	**-0.518**	-0.052
Madonas	Kalsnavas	121	147.1	17799.1	-18.9	355.6	52306.3	**-0.245**	-0.025
Madonas	Lazdonas	212	22.3	4727.6	72.1	5204.6	116063.1	**0.938**	0.094
Madonas	Liezēres	105	255	26775.0	-34.9	1215.0	309826.2	**-0.453**	-0.045
Madonas	Ļaudonas	129	204.5	26380.5	-10.9	117.9	24104.9	**-0.141**	-0.014
Madonas	Mārcienas	145	89.7	13006.5	5.1	26.5	2372.7	**0.067**	0.007
Madonas	Mētrienas	107	140.3	15012.1	-32.9	1079.6	151464.6	**-0.427**	-0.043
Madonas	Murmastienes	122	174.5	21289.0	-17.9	318.9	55642.7	**-0.232**	-0.023
Madonas	Ošupes	101	224.3	22654.3	-38.9	1509.9	338661.6	**-0.505**	-0.051
Madonas	Praulienas	136	197.9	26914.4	-3.9	14.9	2943.9	**-0.050**	-0.005
Madonas	Sarkaņu	143	167.3	23923.9	3.1	9.9	1652.8	**0.041**	0.004
Madonas	Sausnējas	121	117	14157.0	-18.9	355.6	41603.2	**-0.245**	-0.025
Madonas	Varakļānu	127	99.2	12598.4	-12.9	165.3	16397.8	**-0.167**	-0.017
Madonas	Vestienas	117	116.8	13665.6	-22.9	522.4	61020.8	**-0.297**	-0.030
Ogres	Birzgales	123	294	36162.0	-16.9	284.2	83541.7	**-0.219**	-0.022
Ogres	Jumpravas	129	87.4	11274.6	-10.9	117.9	10302.1	**-0.141**	-0.014
Ogres	Krapes	141	72.7	10250.7	1.1	1.3	95.0	**0.015**	0.001
Ogres	Ķeipenes	141	87.2	12295.2	1.1	1.3	113.9	**0.015**	0.001

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogres	Lauberes	136	80.3	10920.8	-3.9	14.9	1194.5	**-0.050**	-0.005
Ogres	Lēdmanes	169	78.2	13215.8	29.1	849.3	66416.8	**0.379**	0.038
Ogres	Madlienas	127	168	21336.0	-12.9	165.3	27770.4	**-0.167**	-0.017
Ogres	Mazozolu	122	97	11834.0	-17.9	318.9	30930.3	**-0.232**	-0.023
Ogres	Meņģeles	118	89.7	10584.6	-21.9	477.7	42851.9	**-0.284**	-0.028
Ogres	Suntažu	172	160.5	27606.0	32.1	1033.2	165825.1	**0.418**	0.042
Ogres	Taurupes	122	126.4	15420.8	-17.9	318.9	40305.1	**-0.232**	-0.023
Preiļu	Aglonas	84	132.1	11096.4	-55.9	3120.0	412151.3	**-0.726**	-0.073
Preiļu	Galēnu	123	81.5	10024.5	-16.9	284.2	23158.7	**-0.219**	-0.022
Preiļu	Jersikas	110	114.3	12573.0	-29.9	891.4	101891.1	**-0.388**	-0.039
Preiļu	Pelēču	104	84.4	8777.6	-35.9	1285.7	108514.6	**-0.466**	-0.047
Preiļu	Riebiņu	152	110.1	16735.2	12.1	147.5	16234.7	**0.158**	0.016
Preiļu	Rudzātu	96	125.3	12028.8	-43.9	1923.4	241005.7	**-0.570**	-0.057
Preiļu	Rušonas	102	206.4	21052.8	-37.9	1433.1	295801.3	**-0.492**	-0.049
Preiļu	Saunas	123	122.7	15092.1	-16.9	284.2	34865.9	**-0.219**	-0.022
Preiļu	Silajāņu	121	70.8	8566.8	-18.9	355.6	25175.3	**-0.245**	-0.025
Preiļu	Sīļukalna	98	94.8	9290.4	-41.9	1752.0	166089.7	**-0.544**	-0.054
Preiļu	Stabulnieku	135	67.7	9139.5	-4.9	23.6	1597.0	**-0.063**	-0.006
Preiļu	Sutru	130	78.2	10166.0	-9.9	97.2	7597.8	**-0.128**	-0.013
Preiļu	Vārkavas novads	98.5	210.1	20694.9	-41.4	1710.4	359353.9	**-0.538**	-0.054
Preiļu	Vārkavas	137	78.8	10795.6	-2.9	8.2	643.2	**-0.037**	-0.004
Rēzeknes	Audriņu	196	66.9	13112.4	56.1	3152.0	210871.9	**0.730**	0.073
Rēzeknes	Bērzgales	140	55.3	7742.0	0.1	0.0	1.1	**0.002**	0.000
Rēzeknes	Čornajas	122	150.9	18409.8	-17.9	318.9	48117.4	**-0.232**	-0.023
Rēzeknes	Dekšāres	137	102.8	14083.6	-2.9	8.2	839.0	**-0.037**	-0.004
Rēzeknes	Dricānu	115	103.3	11879.5	-24.9	617.9	63825.6	**-0.323**	-0.032
Rēzeknes	Feimaņu	82	135.2	11086.4	-57.9	3347.4	452571.5	**-0.752**	-0.075
Rēzeknes	Gaigalavas	99	192.6	19067.4	-40.9	1669.3	321504.8	**-0.531**	-0.053
Rēzeknes	Griškānu	249	76.8	19123.2	109.1	11912.2	914858.0	**1.419**	0.142
Rēzeknes	Ilzeskalna	167	78.7	13142.9	27.1	736.7	57982.0	**0.353**	0.035
Rēzeknes	Kantinieku	137	57.9	7932.3	-2.9	8.2	472.6	**-0.037**	-0.004
Rēzeknes	Kaunatas	196	170	33320.0	56.1	3152.0	535847.8	**0.730**	0.073
Rēzeknes	Lendžu	126	64.6	8139.6	-13.9	192.0	12404.1	**-0.180**	-0.018
Rēzeknes	Lūznavas	121	74.2	8978.2	-18.9	355.6	26384.3	**-0.245**	-0.025
Rēzeknes	Maltas	145	89.8	13021.0	5.1	26.5	2375.3	**0.067**	0.007
Rēzeknes	Mākoņkalna	90	162.9	14661.0	-49.9	2485.7	404922.5	**-0.648**	-0.065
Rēzeknes	Nagļu	87	138.3	12032.1	-52.9	2793.9	386389.9	**-0.687**	-0.069
Rēzeknes	Nautrēnu	86	156.9	13493.4	-53.9	2900.6	455099.0	**-0.700**	-0.070
Rēzeknes	Ozolaines	226	80.4	18170.4	86.1	7420.6	596618.7	**1.120**	0.112

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Ozolmuižas	296	49	14504.0	156.1	24380.7	1194652.5	**2.031**	0.203
Rēzeknes	Pušas	87	80.8	7029.6	-52.9	2793.9	225743.4	**-0.687**	-0.069
Rēzeknes	Rikavas	140	82.2	11508.0	0.1	0.0	1.7	**0.002**	0.000
Rēzeknes	Sakstagala	153	93	14229.0	13.1	172.7	16064.9	**0.171**	0.017
Rēzeknes	Silmalas	131	194.7	25505.7	-8.9	78.4	15273.2	**-0.115**	-0.012
Rēzeknes	Sokolku	161	56.7	9128.7	21.1	447.0	25346.6	**0.275**	0.027
Rēzeknes	Stoļerovas	135	61.6	8316.0	-4.9	23.6	1453.1	**-0.063**	-0.006
Rēzeknes	Stružānu	82	37.8	3099.6	-57.9	3347.4	126532.6	**-0.752**	-0.075
Rēzeknes	Vērēmu	235	70.3	16520.5	95.1	9052.2	636370.1	**1.237**	0.124
Rēzeknes	Viļānu	179	120.5	21569.5	39.1	1532.2	184627.8	**0.509**	0.051
Rīgas	Allažu	156	156.4	24398.4	16.1	260.6	40757.7	**0.210**	0.021
Rīgas	Ādažu	794	162.9	129342.6	654.1	427903.2	69705427.3	**8.507**	0.851
Rīgas	Babītes	389	165.3	64301.7	249.1	62072.3	10260547.4	**3.240**	0.324
Rīgas	Carnikavas	517	80.2	41463.4	377.1	142236.9	11407399.9	**4.905**	0.490
Rīgas	Daugmales	210	62.6	13146.0	70.1	4920.1	307995.3	**0.912**	0.091
Rīgas	Garkalnes	647	150.5	97373.5	507.1	257194.1	38707713.4	**6.595**	0.660
Rīgas	Inčukalna	235	107.1	25168.5	95.1	9052.2	969491.3	**1.237**	0.124
Rīgas	Krimuldas	197	176.4	34750.8	57.1	3265.3	576004.6	**0.743**	0.074
Rīgas	Ķekavas	494	200.9	99244.6	354.1	125417.3	25196340.5	**4.605**	0.461
Rīgas	Mālpils	181	220.9	39982.9	41.1	1692.8	373929.2	**0.535**	0.054
Rīgas	Mārupes	661	103.9	68677.9	521.1	271590.1	28218213.0	**6.777**	0.678
Rīgas	Olaines	247	289.5	71506.5	107.1	11479.6	3323356.0	**1.393**	0.139
Rīgas	Ropažu	161	322	51842.0	21.1	447.0	143943.7	**0.275**	0.027
Rīgas	Salas	229	76.4	17495.6	89.1	7946.5	607111.8	**1.159**	0.116
Rīgas	Sējas	158	227.9	36008.2	18.1	329.2	75018.2	**0.236**	0.024
Rīgas	Siguldas	247	96.3	23786.1	107.1	11479.6	1105489.4	**1.393**	0.139
Rīgas	Stopiņu	1180	53.5	63130.0	1040.1	1081897.6	57881523.6	**13.527**	1.353
Saldus	Ezeres	165	97	16005.0	25.1	632.2	61320.9	**0.327**	0.033
Saldus	Gaiķu	161	105.8	17033.8	21.1	447.0	47295.8	**0.275**	0.027
Saldus	Jaunauces	143	83.4	11926.2	3.1	9.9	823.9	**0.041**	0.004
Saldus	Jaunlutriņu	157	116.3	18259.1	17.1	293.9	34178.9	**0.223**	0.022
Saldus	Kursīšu	135	170.9	23071.5	-4.9	23.6	4031.5	**-0.063**	-0.006
Saldus	Lutriņu	168	90.7	15237.6	28.1	792.0	71837.4	**0.366**	0.037
Saldus	Nīgrandes	145	97.4	14123.0	5.1	26.5	2576.4	**0.067**	0.007
Saldus	Novadnieku	169	108.8	18387.2	29.1	849.3	92406.0	**0.379**	0.038
Saldus	Pampāļu	137	122.2	16741.4	-2.9	8.2	997.4	**-0.037**	-0.004
Saldus	Rubas	140	86.8	12152.0	0.1	0.0	1.8	**0.002**	0.000
Saldus	Saldus	260	42.1	10946.0	120.1	14434.4	607686.6	**1.562**	0.156
Saldus	Sķēdes	158	88	13904.0	18.1	329.2	28967.1	**0.236**	0.024

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Saldus	Vadakstes	159	72.1	11463.9	19.1	366.5	26421.6	**0.249**	0.025
Saldus	Zaņas	148	87.2	12905.6	8.1	66.3	5782.2	**0.106**	0.011
Saldus	Zirņu	163	205.1	33431.3	23.1	535.6	109852.0	**0.301**	0.030
Saldus	Zvārdes	108	205.2	22161.6	-31.9	1014.9	208249.9	**-0.414**	-0.041
Talsu	Balgales	154	74.8	11519.2	14.1	200.0	14962.0	**0.184**	0.018
Talsu	Dundagas	97	558.7	54193.9	-42.9	1836.7	1026172.8	**-0.557**	-0.056
Talsu	Ģibuļu	117	320.2	37463.4	-22.9	522.4	167284.8	**-0.297**	-0.030
Talsu	Īves	130	70.7	9191.0	-9.9	97.2	6869.1	**-0.128**	-0.013
Talsu	Kolkas	60	116.9	7014.0	-79.9	6377.1	745486.1	**-1.039**	-0.104
Talsu	Ķūļciema	101	67.7	6837.7	-38.9	1509.9	102217.5	**-0.505**	-0.051
Talsu	Laidzes	178	74.1	13189.8	38.1	1454.9	107807.7	**0.496**	0.050
Talsu	Laucienes	148	180.3	26684.4	8.1	66.3	11955.7	**0.106**	0.011
Talsu	Lībagu	167	143.9	24031.3	27.1	736.7	106017.9	**0.353**	0.035
Talsu	Lubes	127	83.4	10591.8	-12.9	165.3	13786.0	**-0.167**	-0.017
Talsu	Mērsraga	154	109	16786.0	14.1	200.0	21802.9	**0.184**	0.018
Talsu	Rojas	127	200.5	25463.5	-12.9	165.3	33142.7	**-0.167**	-0.017
Talsu	Strazdes	168	42.3	7106.4	28.1	792.0	33503.0	**0.366**	0.037
Talsu	Valdgales	118	205.3	24225.4	-21.9	477.7	98076.9	**-0.284**	-0.028
Talsu	Vandzenes	141	145.9	20571.9	1.1	1.3	190.6	**0.015**	0.001
Talsu	Virbu	164	39.6	6494.4	24.1	582.9	23082.4	**0.314**	0.031
Tukuma	Degoles	187	67.6	12641.2	47.1	2222.5	150239.0	**0.613**	0.061
Tukuma	Džūkstes	150	184.9	27735.0	10.1	102.9	19022.9	**0.132**	0.013
Tukuma	Engures	138	133.4	18409.2	-1.9	3.4	460.0	**-0.024**	-0.002
Tukuma	Irlavas	173	114.3	19773.9	33.1	1098.5	125554.4	**0.431**	0.043
Tukuma	Jaunpils	164	157.6	25846.4	24.1	582.9	91863.2	**0.314**	0.031
Tukuma	Jaunsātu	167	95.4	15931.8	27.1	736.7	70285.7	**0.353**	0.035
Tukuma	Lapmežciema	136	49.1	6677.6	-3.9	14.9	730.4	**-0.050**	-0.005
Tukuma	Lestenes	162	84	13608.0	22.1	490.3	41186.6	**0.288**	0.029
Tukuma	Pūres	170	102.5	17425.0	30.1	908.6	93132.1	**0.392**	0.039
Tukuma	Sēmes	156	145.8	22744.8	16.1	260.6	37995.4	**0.210**	0.021
Tukuma	Slampes	192	155.5	29856.0	52.1	2718.9	422789.2	**0.678**	0.068
Tukuma	Smārdes	144	215.4	31017.6	4.1	17.2	3697.4	**0.054**	0.005
Tukuma	Tumes	225	112.1	25222.5	85.1	7249.3	812651.6	**1.107**	0.111
Tukuma	Vānes	122	166.9	20361.8	-17.9	318.9	53219.3	**-0.232**	-0.023
Tukuma	Viesatu	151	52.6	7942.6	11.1	124.2	6531.3	**0.145**	0.014
Tukuma	Zantes	143	96.4	13785.2	3.1	9.9	952.3	**0.041**	0.004
Tukuma	Zentenes	109	122.6	13363.4	-30.9	952.1	116733.5	**-0.401**	-0.040
Valkas	Bilskas	114	161.4	18399.6	-25.9	668.6	107908.8	**-0.336**	-0.034
Valkas	Blomes	135	76.1	10273.5	-4.9	23.6	1795.2	**-0.063**	-0.006

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valkas	Brantu	135	82.6	11151.0	-4.9	23.6	1948.5	**-0.063**	-0.006
Valkas	Ērģemes	113	179.1	20238.3	-26.9	721.3	129183.7	**-0.349**	-0.035
Valkas	Ēveles	122	92.6	11297.2	-17.9	318.9	29527.3	**-0.232**	-0.023
Valkas	Grundzāles	98	129.7	12710.6	-41.9	1752.0	227234.6	**-0.544**	-0.054
Valkas	Jērcēnu	135	76.8	10368.0	-4.9	23.6	1811.7	**-0.063**	-0.006
Valkas	Kārķu	104	124.4	12937.6	-35.9	1285.7	159943.4	**-0.466**	-0.047
Valkas	Launkalnes	120	222.5	26700.0	-19.9	394.3	87731.1	**-0.258**	-0.026
Valkas	Palsmanes	101	99.7	10069.7	-38.9	1509.9	150533.0	**-0.505**	-0.051
Valkas	Plāņu	112	219.1	24539.2	-27.9	776.0	170023.3	**-0.362**	-0.036
Valkas	Smiltenes	173	69.1	11954.3	33.1	1098.5	75903.9	**0.431**	0.043
Valkas	Trikātas	140	113.3	15862.0	0.1	0.0	2.3	**0.002**	0.000
Valkas	Valkas	120	280.4	33648.0	-19.9	394.3	110560.9	**-0.258**	-0.026
Valkas	Variņu	110	100.7	11077.0	-29.9	891.4	89767.5	**-0.388**	-0.039
Valkas	Vijciema	124	142.1	17620.4	-15.9	251.4	35729.9	**-0.206**	-0.021
Valkas	Zvārtavas	73	170.1	12417.3	-66.9	4469.8	760321.0	**-0.869**	-0.087
Valmieras	Bērzaines	158	55.4	8753.2	18.1	329.2	18236.1	**0.236**	0.024
Valmieras	Brenguļu	162	99.6	16135.2	22.1	490.3	48835.5	**0.288**	0.029
Valmieras	Burtnieku	153	187.3	28656.9	13.1	172.7	32354.3	**0.171**	0.017
Valmieras	Dikļu	121	156.6	18948.6	-18.9	355.6	55684.3	**-0.245**	-0.025
Valmieras	Ipiķu	112	67.4	7548.8	-27.9	776.0	52302.9	**-0.362**	-0.036
Valmieras	Jeru	122	124.8	15225.6	-17.9	318.9	39794.9	**-0.232**	-0.023
Valmieras	Kauguru	190	88.9	16891.0	50.1	2514.3	223523.8	**0.652**	0.065
Valmieras	Kocēnu	179	184.8	33079.2	39.1	1532.2	283147.1	**0.509**	0.051
Valmieras	Ķoņu	138	88.3	12185.4	-1.9	3.4	304.5	**-0.024**	-0.002
Valmieras	Lodes	111	63.8	7081.8	-28.9	832.7	53127.6	**-0.375**	-0.038
Valmieras	Matīšu	150	80.4	12060.0	10.1	102.9	8271.7	**0.132**	0.013
Valmieras	Naukšēnu	108	192.3	20768.4	-31.9	1014.9	195158.2	**-0.414**	-0.041
Valmieras	Ramatas	84	171.4	14397.6	-55.9	3120.0	534767.1	**-0.726**	-0.073
Valmieras	Rencēnu	149	158.9	23676.1	9.1	83.6	13283.4	**0.119**	0.012
Valmieras	Sēļu	116	61.5	7134.0	-23.9	569.2	35002.9	**-0.310**	-0.031
Valmieras	Skaņkalnes	110	112.1	12331.0	-29.9	891.4	99929.9	**-0.388**	-0.039
Valmieras	Vaidavas	159	71.9	11432.1	19.1	366.5	26348.3	**0.249**	0.025
Valmieras	Valmieras	197	101.2	19936.4	57.1	3265.3	330451.6	**0.743**	0.074
Valmieras	Vecates	125	89.7	11212.5	-14.9	220.7	19799.3	**-0.193**	-0.019
Valmieras	Vilpulkas	118	88.5	10443.0	-21.9	477.7	42278.6	**-0.284**	-0.028
Valmieras	Zilākalna	125	29.4	3675.0	-14.9	220.7	6489.4	**-0.193**	-0.019
Ventspils	Ances	64	397.8	25459.2	-75.9	5754.3	2289049.2	**-0.986**	-0.099
Ventspils	Jūrkalnes	87	99.6	8665.2	-52.9	2793.9	278267.8	**-0.687**	-0.069
Ventspils	Popes	101	167.7	16937.7	-38.9	1509.9	253203.5	**-0.505**	-0.051

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ventspils	Puzes	80	207.3	16584.0	-59.9	3582.9	742724.9	**-0.778**	-0.078
Ventspils	Tārgales	144	364.2	52444.8	4.1	17.2	6251.5	**0.054**	0.005
Ventspils	Ugāles	114	292.2	33310.8	-25.9	668.6	195359.1	**-0.336**	-0.034
Ventspils	Usmas	83	219.5	18218.5	-56.9	3232.7	709579.6	**-0.739**	-0.074
Ventspils	Užavas	109	125.5	13679.5	-30.9	952.1	119494.7	**-0.401**	-0.040
Ventspils	Vārves	167	125.4	20941.8	27.1	736.7	92388.1	**0.353**	0.035
Ventspils	Ziru	118	153.8	18148.4	-21.9	477.7	73474.1	**-0.284**	-0.028
Ventspils	Zlēku	101	107.2	10827.2	-38.9	1509.9	161857.0	**-0.505**	-0.051
	Pagastos kopā		**58260.1**	**8148077.9**			**344492719.7**		

Pagastos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum xf}{\sum f} = \frac{8148077,9}{58260,1} = 139,9$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{3444927197}{58260,1} = 5913,0$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{5913,0} = 76,9$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{76,9}{139,9} 100 = 55,0$

$t_{max} = 13,527$

$t_{min} = -1,039$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 14,566$

10. pielikums

Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados

Rajons	Pagasts, novads	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
		2003.01.	1998.1.01.						
		z_1	z_2	$x=\frac{z_1-z_2}{z_1}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 z_1$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,15
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	Aiviekstes	953	942	1.2	2.9	8.4	8051.7	**0.462**	0.069
Aizkraukles	Bebru	1440	1486	-3.2	-1.4	2.1	2994.4	**-0.229**	-0.034
Aizkraukles	Daudzeses	1206	1171	2.9	4.7	21.7	26128.2	**0.740**	0.111
Aizkraukles	Iršu	613	641	-4.6	-2.8	7.9	4858.5	**-0.448**	-0.067
Aizkraukles	Klintaines	901	875	2.9	4.6	21.5	19382.4	**0.737**	0.111
Aizkraukles	Kokneses	4351	4591	-5.5	-3.8	14.2	61628.7	**-0.598**	-0.090
Aizkraukles	Kurmenes	832	842	-1.2	0.6	0.3	252.1	**0.088**	0.013
Aizkraukles	Mazzalves	1339	1326	1.0	2.7	7.4	9930.5	**0.433**	0.065
Aizkraukles	Neretas	2126	2128	-0.1	1.7	2.8	5846.8	**0.264**	0.040
Aizkraukles	Pilskalnes	630	715	-13.5	-11.7	137.8	86826.0	**-1.867**	-0.280
Aizkraukles	Seces	1218	1195	1.9	3.6	13.3	16144.8	**0.579**	0.087
Aizkraukles	Sērenes	872	859	1.5	3.2	10.5	9172.3	**0.516**	0.077
Aizkraukles	Skrīveru	4159	4075	2.0	3.8	14.2	59178.7	**0.600**	0.090
Aizkraukles	Staburaga	539	549	-1.9	-0.1	0.0	5.7	**-0.016**	-0.002
Aizkraukles	Sunākstes	613	634	-3.4	-1.7	2.8	1716.5	**-0.266**	-0.040
Aizkraukles	Valles	1256	1267	-0.9	0.9	0.8	965.2	**0.139**	0.021
Aizkraukles	Vietalvas	1085	1168	-7.6	-5.9	34.8	37734.8	**-0.938**	-0.141
Aizkraukles	Zalves	881	947	-7.5	-5.7	32.9	29017.3	**-0.913**	-0.137
Alūksnes	Alsviķu	1759	1776	-1.0	0.8	0.6	1086.6	**0.125**	0.019
Alūksnes	Annas	588	649	-10.4	-8.6	74.3	43708.4	**-1.371**	-0.206
Alūksnes	Gaujienas	1125	1155	-2.7	-0.9	0.8	940.3	**-0.145**	-0.022
Alūksnes	Ilzenes	480	484	-0.8	0.9	0.8	405.5	**0.146**	0.022
Alūksnes	Jaunalūksnes	1450	1506	-3.9	-2.1	4.5	6453.3	**-0.335**	-0.050
Alūksnes	Jaunannas	604	651	-7.8	-6.0	36.3	21954.9	**-0.959**	-0.144
Alūksnes	Jaunlaicenes	518	501	3.3	5.0	25.3	13128.2	**0.800**	0.120

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Alūksnes	Kalncempju	348	392	-12.6	-10.9	118.6	41279.5	**-1.732**	-0.260
Alūksnes	Liepnas	1161	1251	-7.8	-6.0	36.0	41789.2	**-0.954**	-0.143
Alūksnes	Malienas	505	557	-10.3	-8.5	73.0	36870.2	**-1.359**	-0.204
Alūksnes	Mālupes	794	886	-11.6	-9.8	96.7	76793.2	**-1.564**	-0.235
Alūksnes	Mārkalnes	503	518	-3.0	-1.2	1.5	760.6	**-0.196**	-0.029
Alūksnes	Pededzes	937	961	-2.6	-0.8	0.7	613.2	**-0.129**	-0.019
Alūksnes	Trapenes	970	1074	-10.7	-9.0	80.4	78033.5	**-1.426**	-0.214
Alūksnes	Veclaicenes	520	568	-9.2	-7.5	55.9	29081.3	**-1.189**	-0.178
Alūksnes	Virešu	825	851	-3.2	-1.4	2.0	1614.9	**-0.222**	-0.033
Alūksnes	Zeltiņu	412	436	-5.8	-4.1	16.6	6834.2	**-0.648**	-0.097
Alūksnes	Ziemera	984	1002	-1.8	-0.1	0.0	5.8	**-0.012**	-0.002
Balvu	Baltinavas	1640	1731	-5.5	-3.8	14.4	23636.2	**-0.604**	-0.091
Balvu	Balvu	820	847	-3.3	-1.5	2.4	1945.4	**-0.245**	-0.037
Balvu	Bērzkalnes	646	665	-2.9	-1.2	1.4	912.9	**-0.189**	-0.028
Balvu	Bērzpils	1053	1152	-9.4	-7.6	58.5	61612.6	**-1.216**	-0.182
Balvu	Briežuciema	732	781	-6.7	-4.9	24.4	17874.7	**-0.786**	-0.118
Balvu	Krišjāņu	508	542	-6.7	-4.9	24.4	12399.5	**-0.786**	-0.118
Balvu	Kubuļu	1781	1743	2.1	3.9	15.1	26895.7	**0.618**	0.093
Balvu	Kupravas	668	845	-26.5	-24.7	612.3	409012.5	**-3.934**	-0.590
Balvu	Lazdukalna	1193	1253	-5.0	-3.3	10.7	12810.6	**-0.521**	-0.078
Balvu	Lazdulejas	404	396	2.0	3.7	13.9	5628.7	**0.593**	0.089
Balvu	Medņevas	930	971	-4.4	-2.7	7.1	6561.4	**-0.422**	-0.063
Balvu	Rugāju	1832	1884	-2.8	-1.1	1.2	2160.7	**-0.173**	-0.026
Balvu	Susāju	1013	996	1.7	3.4	11.8	11922.1	**0.545**	0.082
Balvu	Šķilbēnu	1473	1484	-0.7	1.0	1.0	1489.7	**0.160**	0.024
Balvu	Tilžas	1280	1466	-14.5	-12.8	163.3	209021.8	**-2.032**	-0.305
Balvu	Vectilžas	549	572	-4.2	-2.4	5.9	3260.5	**-0.387**	-0.058
Balvu	Vecumu	875	910	-4.0	-2.2	5.1	4420.1	**-0.357**	-0.054
Balvu	Vīksnas	927	983	-6.0	-4.3	18.4	17049.2	**-0.682**	-0.102
Balvu	Žīguru	986	1026	-4.1	-2.3	5.3	5235.8	**-0.366**	-0.055
Bauskas	Bārbeles	974	1007	-3.4	-1.6	2.7	2605.8	**-0.260**	-0.039
Bauskas	Brunavas	1917	1874	2.2	4.0	16.0	30603.3	**0.635**	0.095
Bauskas	Ceraukstes	1881	1819	3.3	5.0	25.5	47942.6	**0.803**	0.120
Bauskas	Codes	2940	2801	4.7	6.5	42.0	123464.0	**1.030**	0.155
Bauskas	Dāviņu	1045	1024	2.0	3.8	14.2	14789.5	**0.598**	0.090
Bauskas	Gailīšu	2883	2940	-2.0	-0.2	0.1	145.5	**-0.036**	-0.005

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Bauskas	Iecavas	9459	8941	5.5	7.2	52.3	494270.8	**1.149**	0.172
Bauskas	Īslīces	4263	4130	3.1	4.9	23.7	101200.5	**0.775**	0.116
Bauskas	Mežotnes	1991	2014	-1.2	0.6	0.4	710.2	**0.095**	0.014
Bauskas	Rundāles	2441	2396	1.8	3.6	12.9	31564.0	**0.572**	0.086
Bauskas	Skaistkalnes	1507	1544	-2.5	-0.7	0.5	744.3	**-0.112**	-0.017
Bauskas	Stelpes	1036	1055	-1.8	-0.1	0.0	6.9	**-0.013**	-0.002
Bauskas	Svitenes	1071	1124	-4.9	-3.2	10.2	10941.1	**-0.508**	-0.076
Bauskas	Vecsaules	2398	2398	0.0	1.8	3.1	7364.3	**0.279**	0.042
Bauskas	Vecumnieku	4786	4694	1.9	3.7	13.5	64627.4	**0.584**	0.088
Bauskas	Viesturu	1329	1374	-3.4	-1.6	2.7	3546.5	**-0.260**	-0.039
Cēsu	Amatas novads	3541	3377	4.6	6.4	40.8	144310.0	**1.015**	0.152
Cēsu	Drustu	1179	1227	-4.1	-2.3	5.4	6339.4	**-0.369**	-0.055
Cēsu	Dzērbenes	1092	1191	-9.1	-7.3	53.5	58408.2	**-1.163**	-0.174
Cēsu	Inešu	822	873	-6.2	-4.5	19.8	16291.9	**-0.708**	-0.106
Cēsu	Jaunpiebalgas	2369	2485	-4.9	-3.1	9.9	23419.2	**-0.500**	-0.075
Cēsu	Kaives	470	516	-9.8	-8.0	64.6	30342.3	**-1.278**	-0.192
Cēsu	Liepas	3376	3289	2.6	4.3	18.7	63280.0	**0.688**	0.103
Cēsu	Līgatnes	2969	3004	-1.2	0.6	0.3	976.8	**0.091**	0.014
Cēsu	Mārsnēnu	891	933	-4.7	-3.0	8.8	7813.8	**-0.471**	-0.071
Cēsu	Mores	681	715	-5.0	-3.2	10.5	7149.9	**-0.515**	-0.077
Cēsu	Nītaures	1124	1157	-2.9	-1.2	1.4	1574.4	**-0.188**	-0.028
Cēsu	Priekuļu	5300	5202	1.8	3.6	13.0	68744.7	**0.573**	0.086
Cēsu	Raiskuma	1798	1873	-4.2	-2.4	5.9	10520.0	**-0.385**	-0.058
Cēsu	Raunas	3311	3535	-6.8	-5.0	25.1	83202.6	**-0.797**	-0.120
Cēsu	Skujenes	1081	1115	-3.1	-1.4	1.9	2097.0	**-0.221**	-0.033
Cēsu	Stalbes	1377	1458	-5.9	-4.1	17.1	23486.5	**-0.657**	-0.099
Cēsu	Straupes	1556	1601	-2.9	-1.1	1.3	2020.8	**-0.181**	-0.027
Cēsu	Taurenes	1046	1103	-5.4	-3.7	13.7	14295.8	**-0.588**	-0.088
Cēsu	Vaives	1583	1620	-2.3	-0.6	0.3	541.6	**-0.093**	-0.014
Cēsu	Vecpiebalgas	1699	1800	-5.9	-4.2	17.6	29859.8	**-0.667**	-0.100
Cēsu	Veselavas	748	813	-8.7	-6.9	48.1	35999.5	**-1.103**	-0.165
Cēsu	Zaubes	1107	1175	-6.1	-4.4	19.3	21337.1	**-0.698**	-0.105
Cēsu	Zosēnu	575	612	-6.4	-4.7	21.9	12606.6	**-0.745**	-0.112
Daugavpils	Ambeļu	844	1007	-19.3	-17.6	308.4	260261.3	**-2.792**	-0.419
Daugavpils	Bebrenes	1286	1550	-20.5	-18.8	352.6	453380.7	**-2.985**	-0.448
Daugavpils	Biķernieku	893	953	-6.7	-5.0	24.7	22026.8	**-0.790**	-0.118

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Daugavpils	Demenes	2087	2146	-2.8	-1.1	1.2	2410.0	**-0.171**	-0.026
Daugavpils	Dubnas	1015	1051	-3.5	-1.8	3.2	3268.1	**-0.285**	-0.043
Daugavpils	Dvietes	767	850	-10.8	-9.1	82.2	63082.6	**-1.442**	-0.216
Daugavpils	Eglaines	1158	1300	-12.3	-10.5	110.5	127915.1	**-1.671**	-0.251
Daugavpils	Kalkūnes	2739	2714	0.9	2.7	7.1	19455.5	**0.424**	0.064
Daugavpils	Kalupes	1746	1845	-5.7	-3.9	15.3	26797.9	**-0.623**	-0.093
Daugavpils	Laucesas	1640	1626	0.9	2.6	6.8	11138.4	**0.414**	0.062
Daugavpils	Līksnas	1303	1356	-4.1	-2.3	5.4	6983.7	**-0.368**	-0.055
Daugavpils	Maļinovas	1166	1234	-5.8	-4.1	16.6	19404.7	**-0.649**	-0.097
Daugavpils	Medumu	1243	1379	-10.9	-9.2	84.4	104952.5	**-1.461**	-0.219
Daugavpils	Naujenes	6226	6434	-3.3	-1.6	2.5	15708.3	**-0.253**	-0.038
Daugavpils	Nīcgales	1030	1129	-9.6	-7.9	61.8	63620.4	**-1.250**	-0.187
Daugavpils	Pilskalnes	1310	1399	-6.8	-5.0	25.4	33295.4	**-0.802**	-0.120
Daugavpils	Salienas	908	963	-6.1	-4.3	18.5	16826.7	**-0.684**	-0.103
Daugavpils	Skrudalienas	1722	1844	-7.1	-5.3	28.4	48963.4	**-0.848**	-0.127
Daugavpils	Sventes	1386	1476	-6.5	-4.7	22.5	31154.3	**-0.754**	-0.113
Daugavpils	Šēderes	1484	1724	-16.2	-14.4	207.9	308581.0	**-2.293**	-0.344
Daugavpils	Tabores	1111	1143	-2.9	-1.1	1.3	1413.3	**-0.179**	-0.027
Daugavpils	Vaboles	1017	1084	-6.6	-4.8	23.4	23780.3	**-0.769**	-0.115
Daugavpils	Vecsalienas	831	894	-7.6	-5.8	34.0	28233.1	**-0.927**	-0.139
Daugavpils	Višķu	2508	2707	-7.9	-6.2	38.2	95854.2	**-0.983**	-0.147
Dobeles	Annenieku	1223	1198	2.0	3.8	14.4	17628.4	**0.604**	0.091
Dobeles	Auru	3277	3109	5.1	6.9	47.3	155072.8	**1.094**	0.164
Dobeles	Bēnes	2162	2198	-1.7	0.1	0.0	16.5	**0.014**	0.002
Dobeles	Bērzes	2098	1997	4.8	6.6	43.1	90464.5	**1.044**	0.157
Dobeles	Bikstu	1152	1189	-3.2	-1.5	2.1	2453.5	**-0.232**	-0.035
Dobeles	Dobeles	1023	1055	-3.1	-1.4	1.9	1935.9	**-0.219**	-0.033
Dobeles	Īles	647	677	-4.6	-2.9	8.3	5382.7	**-0.459**	-0.069
Dobeles	Jaunbērzes	1177	1192	-1.3	0.5	0.2	268.9	**0.076**	0.011
Dobeles	Krimūnu	1344	1304	3.0	4.7	22.4	30051.6	**0.752**	0.113
Dobeles	Lielauces	605	591	2.3	4.1	16.5	10004.4	**0.647**	0.097
Dobeles	Naudītes	1042	991	4.9	6.6	44.2	46036.4	**1.057**	0.159
Dobeles	Penkules	1132	1168	-3.2	-1.4	2.0	2307.7	**-0.227**	-0.034
Dobeles	Tērvetes novads	4682	4806	-2.6	-0.9	0.8	3758.9	**-0.142**	-0.021
Dobeles	Ukru	647	785	-21.3	-19.6	383.3	247963.0	**-3.113**	-0.467
Dobeles	Vītiņu	1379	1356	1.7	3.4	11.7	16132.2	**0.544**	0.082

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Dobeles	Zebrenes	640	664	-3.8	-2.0	4.0	2553.8	**-0.318**	-0.048
Gulbenes	Beļavas	2003	2193	-9.5	-7.7	59.8	119788.6	**-1.230**	-0.184
Gulbenes	Daukstu	1375	1445	-5.1	-3.3	11.1	15325.0	**-0.531**	-0.080
Gulbenes	Druvienas	645	656	-1.7	0.0	0.0	1.4	**0.007**	0.001
Gulbenes	Galgauskas	809	884	-9.3	-7.5	56.5	45728.3	**-1.195**	-0.179
Gulbenes	Jaungulbenes	1472	1703	-15.7	-13.9	194.3	286065.1	**-2.217**	-0.332
Gulbenes	Lejasciema	1957	2041	-4.3	-2.5	6.5	12624.3	**-0.404**	-0.061
Gulbenes	Litenes	1279	1359	-6.3	-4.5	20.3	25928.1	**-0.716**	-0.107
Gulbenes	Lizuma	1698	1797	-5.8	-4.1	16.6	28237.3	**-0.648**	-0.097
Gulbenes	Līgo	540	580	-7.4	-5.7	32.0	17268.5	**-0.899**	-0.135
Gulbenes	Rankas	1776	1860	-4.7	-3.0	8.9	15743.0	**-0.473**	-0.071
Gulbenes	Stāmerienas	1325	1339	-1.1	0.7	0.5	641.5	**0.111**	0.017
Gulbenes	Stradu	2234	2408	-7.8	-6.0	36.4	81399.8	**-0.960**	-0.144
Gulbenes	Tirzas	1122	1192	-6.2	-4.5	20.1	22583.7	**-0.713**	-0.107
Jelgavas	Cenu	4264	3887	8.8	10.6	112.2	478551.0	**1.684**	0.253
Jelgavas	Elejas	2545	2421	4.9	6.6	43.9	111692.4	**1.053**	0.158
Jelgavas	Glūdas	2797	2665	4.7	6.5	41.9	117149.0	**1.029**	0.154
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	3375	3201	5.2	6.9	47.7	161055.8	**1.098**	0.165
Jelgavas	Lielplatones	934	980	-4.9	-3.2	10.1	9401.2	**-0.504**	-0.076
Jelgavas	Līvbērzes	2185	2084	4.6	6.4	40.6	88795.7	**1.014**	0.152
Jelgavas	Ozolnieku	3223	2947	8.6	10.3	106.4	342983.1	**1.640**	0.246
Jelgavas	Platones	1769	1731	2.1	3.9	15.2	26913.9	**0.620**	0.093
Jelgavas	Sesavas	2041	2005	1.8	3.5	12.4	25235.2	**0.559**	0.084
Jelgavas	Sidrabenes	1928	1794	7.0	8.7	75.7	146018.8	**1.384**	0.208
Jelgavas	Svētes	1724	1469	14.8	16.5	273.7	471843.4	**2.630**	0.395
Jelgavas	Valgundes	2124	1989	6.4	8.1	65.7	139643.5	**1.289**	0.193
Jelgavas	Vilces	2080	2023	2.7	4.5	20.2	41985.6	**0.714**	0.107
Jelgavas	Vircavas	1876	1758	6.3	8.0	64.7	121340.3	**1.279**	0.192
Jelgavas	Zaļenieku	1817	1748	3.8	5.5	30.8	55966.1	**0.882**	0.132
Jēkabpils	Asares	635	652	-2.7	-0.9	0.9	543.0	**-0.147**	-0.022
Jēkabpils	Atašienes	881	940	-6.7	-4.9	24.4	21538.8	**-0.786**	-0.118
Jēkabpils	Ābeļu	1012	966	4.5	6.3	39.7	40139.3	**1.001**	0.150
Jēkabpils	Dignājas	645	697	-8.1	-6.3	39.8	25678.0	**-1.003**	-0.150
Jēkabpils	Dunavas	961	1015	-5.6	-3.9	15.0	14368.4	**-0.615**	-0.092
Jēkabpils	Elkšņu	703	771	-9.7	-7.9	62.7	44101.1	**-1.259**	-0.189
Jēkabpils	Gārsenes	1049	1336	-27.4	-25.6	655.7	687846.6	**-4.072**	-0.611

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Jēkabpils	Kalna	782	797	-1.9	-0.2	0.0	21.5	**-0.026**	-0.004
Jēkabpils	Krustpils	1010	981	2.9	4.6	21.4	21592.5	**0.735**	0.110
Jēkabpils	Kūku	2140	2131	0.4	2.2	4.7	10104.8	**0.346**	0.052
Jēkabpils	Leimaņu	673	760	-12.9	-11.2	124.9	84041.1	**-1.777**	-0.267
Jēkabpils	Mežāres	1080	1153	-6.8	-5.0	25.1	27073.8	**-0.796**	-0.119
Jēkabpils	Rites	791	817	-3.3	-1.5	2.4	1862.7	**-0.244**	-0.037
Jēkabpils	Rubenes	1426	1501	-5.3	-3.5	12.3	17538.8	**-0.558**	-0.084
Jēkabpils	Salas	3408	3659	-7.4	-5.6	31.5	107356.2	**-0.892**	-0.134
Jēkabpils	Saukas	808	848	-5.0	-3.2	10.2	8263.9	**-0.509**	-0.076
Jēkabpils	Sēlpils	1158	1266	-9.3	-7.6	57.4	66429.2	**-1.204**	-0.181
Jēkabpils	Variešu	1417	1409	0.6	2.3	5.4	7607.2	**0.368**	0.055
Jēkabpils	Vīpes	833	841	-1.0	0.8	0.6	522.6	**0.126**	0.019
Jēkabpils	Zasas	1107	1211	-9.4	-7.6	58.4	64654.6	**-1.215**	-0.182
Krāslavas	Andrupenes	1600	1694	-5.9	-4.1	17.0	27193.0	**-0.656**	-0.098
Krāslavas	Andzeļu	810	793	2.1	3.9	14.8	12013.7	**0.612**	0.092
Krāslavas	Asūnes	680	672	1.2	2.9	8.6	5833.3	**0.466**	0.070
Krāslavas	Aulejas	776	853	-9.9	-8.2	66.8	51800.3	**-1.299**	-0.195
Krāslavas	Bērziņu	652	690	-5.8	-4.1	16.6	10831.1	**-0.648**	-0.097
Krāslavas	Dagdas	946	891	5.8	7.6	57.3	54158.6	**1.203**	0.180
Krāslavas	Ezernieku	1129	1130	-0.1	1.7	2.8	3125.5	**0.265**	0.040
Krāslavas	Grāveru	686	727	-6.0	-4.2	17.8	12241.2	**-0.672**	-0.101
Krāslavas	Indras	1574	1588	-0.9	0.9	0.7	1172.2	**0.137**	0.021
Krāslavas	Izvaltas	959	990	-3.2	-1.5	2.2	2100.9	**-0.235**	-0.035
Krāslavas	Kalniešu	1019	1038	-1.9	-0.1	0.0	12.8	**-0.018**	-0.003
Krāslavas	Kaplavas	826	853	-3.3	-1.5	2.3	1899.2	**-0.241**	-0.036
Krāslavas	Kastuļinas	1080	1173	-8.6	-6.9	47.0	50804.8	**-1.091**	-0.164
Krāslavas	Kombuļu	845	878	-3.9	-2.2	4.6	3916.5	**-0.342**	-0.051
Krāslavas	Konstantinovas	682	731	-7.2	-5.4	29.5	20125.9	**-0.864**	-0.130
Krāslavas	Ķepovas	389	438	-12.6	-10.8	117.6	45743.2	**-1.724**	-0.259
Krāslavas	Piedrujas	755	794	-5.2	-3.4	11.6	8795.4	**-0.543**	-0.081
Krāslavas	Robežnieku	1150	1203	-4.6	-2.9	8.2	9382.0	**-0.454**	-0.068
Krāslavas	Skaistas	895	966	-7.9	-6.2	38.2	34188.1	**-0.983**	-0.147
Krāslavas	Svariņu	546	550	-0.7	1.0	1.0	567.9	**0.162**	0.024
Krāslavas	Šķaunes	761	778	-2.2	-0.5	0.2	176.4	**-0.077**	-0.011
Krāslavas	Šķeltovas	879	951	-8.2	-6.4	41.5	36440.6	**-1.024**	-0.154
Krāslavas	Ūdrīšu	1776	1676	5.6	7.4	54.5	96809.0	**1.174**	0.176

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Kuldīgas	Alsungas	2005	2229	-11.2	-9.4	88.7	177902.9	**-1.498**	-0.225
Kuldīgas	Ēdoles	1040	1092	-5.0	-3.2	10.5	10968.6	**-0.516**	-0.077
Kuldīgas	Gudenieku	902	1013	-12.3	-10.6	111.4	100462.6	**-1.678**	-0.252
Kuldīgas	Īvandes	465	464	0.2	2.0	3.9	1800.0	**0.313**	0.047
Kuldīgas	Kabiles	974	1007	-3.4	-1.6	2.7	2605.8	**-0.260**	-0.039
Kuldīgas	Kurmāles	2362	2360	0.1	1.8	3.4	7971.6	**0.292**	0.044
Kuldīgas	Laidu	1414	1440	-1.8	-0.1	0.0	10.5	**-0.014**	-0.002
Kuldīgas	Nīkrāces	832	831	0.1	1.9	3.5	2917.6	**0.298**	0.045
Kuldīgas	Padures	1136	1104	2.8	4.6	20.9	23718.3	**0.727**	0.109
Kuldīgas	Pelču	1024	994	2.9	4.7	21.9	22448.3	**0.744**	0.112
Kuldīgas	Raņķu	582	624	-7.2	-5.5	29.9	17376.2	**-0.869**	-0.130
Kuldīgas	Rendas	1258	1361	-8.2	-6.4	41.4	52095.6	**-1.023**	-0.153
Kuldīgas	Rudbāržu	1283	1400	-9.1	-7.4	54.3	69628.5	**-1.171**	-0.176
Kuldīgas	Rumbas	1758	1725	1.9	3.6	13.2	23159.4	**0.577**	0.087
Kuldīgas	Snēpeles	894	864	3.4	5.1	26.1	23327.2	**0.812**	0.122
Kuldīgas	Turlavas	1124	1151	-2.4	-0.6	0.4	474.5	**-0.103**	-0.015
Kuldīgas	Vārmes	1203	1212	-0.7	1.0	1.0	1213.4	**0.160**	0.024
Liepājas	Aizputes	1077	1176	-9.2	-7.4	55.4	59612.2	**-1.183**	-0.177
Liepājas	Bārtas	791	867	-9.6	-7.9	61.7	48813.7	**-1.249**	-0.187
Liepājas	Bunkas	1126	1285	-14.1	-12.4	153.0	172251.2	**-1.967**	-0.295
Liepājas	Cīravas	1455	1698	-16.7	-14.9	223.5	325135.3	**-2.377**	-0.357
Liepājas	Dunalkas	947	996	-5.2	-3.4	11.7	11088.2	**-0.544**	-0.082
Liepājas	Dunikas	811	932	-14.9	-13.2	173.4	140612.0	**-2.094**	-0.314
Liepājas	Embūtes	541	671	-24.0	-22.3	496.3	268482.7	**-3.542**	-0.531
Liepājas	Gaviezes	993	1048	-5.5	-3.8	14.3	14236.0	**-0.602**	-0.090
Liepājas	Gramzdas	868	954	-9.9	-8.2	66.5	57731.2	**-1.297**	-0.195
Liepājas	Grobiņas	2798	2824	-0.9	0.8	0.7	1896.1	**0.131**	0.020
Liepājas	Kalētu	821	923	-12.4	-10.7	113.9	93495.3	**-1.697**	-0.255
Liepājas	Kalvenes	863	896	-3.8	-2.1	4.3	3703.0	**-0.329**	-0.049
Liepājas	Kazdangas	1731	2002	-15.7	-13.9	193.3	334603.5	**-2.211**	-0.332
Liepājas	Lažas	765	792	-3.5	-1.8	3.2	2415.6	**-0.283**	-0.042
Liepājas	Medzes	1448	1528	-5.5	-3.8	14.2	20606.9	**-0.600**	-0.090
Liepājas	Nīcas	2788	2923	-4.8	-3.1	9.5	26615.8	**-0.491**	-0.074
Liepājas	Otaņķu	985	1058	-7.4	-5.7	32.0	31541.0	**-0.900**	-0.135
Liepājas	Priekules	764	893	-16.9	-15.1	229.0	174947.7	**-2.406**	-0.361
Liepājas	Rucavas	1449	1646	-13.6	-11.8	140.3	203237.2	**-1.883**	-0.282

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Liepājas	Sakas	729	771	-5.8	-4.0	16.1	11715.9	**-0.637**	-0.096
Liepājas	Vaiņodes	2755	3064	-11.2	-9.5	89.6	246734.0	**-1.505**	-0.226
Liepājas	Vecpils	592	622	-5.1	-3.3	11.0	6506.2	**-0.527**	-0.079
Liepājas	Vērgales	1577	1772	-12.4	-10.6	112.6	177620.6	**-1.687**	-0.253
Liepājas	Virgas	974	1061	-8.9	-7.2	51.5	50209.4	**-1.142**	-0.171
Limbažu	Braslavas	846	909	-7.4	-5.7	32.4	27432.4	**-0.905**	-0.136
Limbažu	Brīvzemnieku	1375	1392	-1.2	0.5	0.3	366.2	**0.082**	0.012
Limbažu	Katvaru	1450	1503	-3.7	-1.9	3.6	5249.6	**-0.303**	-0.045
Limbažu	Lēdurgas	1665	1608	3.4	5.2	26.8	44604.4	**0.823**	0.123
Limbažu	Liepupes	2492	2547	-2.2	-0.5	0.2	515.1	**-0.072**	-0.011
Limbažu	Limbažu	2520	2503	0.7	2.4	5.9	14844.0	**0.386**	0.058
Limbažu	Pāles	939	965	-2.8	-1.0	1.0	970.2	**-0.162**	-0.024
Limbažu	Skultes	2018	2065	-2.3	-0.6	0.3	670.9	**-0.092**	-0.014
Limbažu	Umurgas	1366	1405	-2.9	-1.1	1.2	1660.8	**-0.175**	-0.026
Limbažu	Vidrižu	1636	1655	-1.2	0.6	0.3	571.5	**0.094**	0.014
Limbažu	Viļķenes	1701	1697	0.2	2.0	4.0	6719.8	**0.316**	0.047
Ludzas	Blontu	542	615	-13.5	-11.7	137.3	74400.1	**-1.863**	-0.279
Ludzas	Briģu	830	856	-3.1	-1.4	1.9	1580.9	**-0.219**	-0.033
Ludzas	Ciblas novads	1618	1768	-9.3	-7.5	56.5	91456.6	**-1.195**	-0.179
Ludzas	Cirmas	816	858	-5.1	-3.4	11.5	9403.2	**-0.540**	-0.081
Ludzas	Goliševas	531	545	-2.6	-0.9	0.8	415.1	**-0.141**	-0.021
Ludzas	Isnaudas	1246	1254	-0.6	1.1	1.2	1536.2	**0.177**	0.026
Ludzas	Istras	990	1075	-8.6	-6.8	46.7	46228.8	**-1.087**	-0.163
Ludzas	Lauderu	537	559	-4.1	-2.3	5.5	2951.5	**-0.373**	-0.056
Ludzas	Malnavas	1946	2115	-8.7	-6.9	48.1	93511.8	**-1.102**	-0.165
Ludzas	Mežvidu	1139	1264	-11.0	-9.2	85.0	96868.9	**-1.466**	-0.220
Ludzas	Mērdzenes	980	1014	-3.5	-1.7	2.9	2889.0	**-0.273**	-0.041
Ludzas	Nirzas	644	724	-12.4	-10.7	113.8	73317.8	**-1.697**	-0.254
Ludzas	Nukšas	613	660	-7.7	-5.9	35.0	21445.6	**-0.940**	-0.141
Ludzas	Pasienes	803	884	-10.1	-8.3	69.5	55782.8	**-1.325**	-0.199
Ludzas	Pildas	822	907	-10.3	-8.6	73.8	60628.5	**-1.366**	-0.205
Ludzas	Pureņu	549	590	-7.5	-5.7	32.7	17935.4	**-0.909**	-0.136
Ludzas	Pušmucovas	776	788	-1.5	0.2	0.0	32.9	**0.033**	0.005
Ludzas	Rundēnu	738	863	-16.9	-15.2	230.6	170176.6	**-2.414**	-0.362
Ludzas	Salnavas	1067	1209	-13.3	-11.6	133.5	142486.2	**-1.837**	-0.276
Ludzas	Zvirgzdenes	1026	1073	-4.6	-2.8	8.0	8208.2	**-0.450**	-0.067

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Madonas	Aronas	1630	1648	-1.1	0.6	0.4	684.7	**0.103**	0.015
Madonas	Barkavas	1679	1801	-7.3	-5.5	30.4	51045.0	**-0.877**	-0.132
Madonas	Bērzaunes	1847	1763	4.5	6.3	39.7	73315.4	**1.002**	0.150
Madonas	Dzelzavas	1476	1648	-11.7	-9.9	98.0	144682.9	**-1.574**	-0.236
Madonas	Ērgļu	2959	3082	-4.2	-2.4	5.8	17106.1	**-0.382**	-0.057
Madonas	Indrānu	1189	1266	-6.5	-4.7	22.3	26529.5	**-0.751**	-0.113
Madonas	Jumurdas	379	444	-17.2	-15.4	237.1	89859.9	**-2.448**	-0.367
Madonas	Kalsnavas	2200	2243	-2.0	-0.2	0.0	89.9	**-0.032**	-0.005
Madonas	Lazdonas	819	768	6.2	8.0	63.7	52148.2	**1.269**	0.190
Madonas	Liezēres	1655	1957	-18.2	-16.5	272.1	450317.4	**-2.623**	-0.393
Madonas	Ļaudonas	1746	1830	-4.8	-3.1	9.4	16333.5	**-0.486**	-0.073
Madonas	Mārcienas	1275	1366	-7.1	-5.4	29.0	36970.4	**-0.856**	-0.128
Madonas	Mētrienas	959	1000	-4.3	-2.5	6.4	6103.9	**-0.401**	-0.060
Madonas	Murmastienes	980	1031	-5.2	-3.5	11.9	11675.6	**-0.549**	-0.082
Madonas	Ošupes	1497	1587	-6.0	-4.3	18.1	27161.8	**-0.677**	-0.102
Madonas	Praulienas	1899	1942	-2.3	-0.5	0.3	497.7	**-0.081**	-0.012
Madonas	Sarkaņu	1642	1693	-3.1	-1.4	1.8	3008.3	**-0.215**	-0.032
Madonas	Sausnējas	760	848	-11.6	-9.8	96.6	73386.0	**-1.562**	-0.234
Madonas	Varakļānu	1019	1055	-3.5	-1.8	3.2	3230.2	**-0.283**	-0.042
Madonas	Vestienas	799	845	-5.8	-4.0	16.0	12814.5	**-0.637**	-0.096
Ogres	Birzgales	2018	2015	0.1	1.9	3.6	7293.3	**0.302**	0.045
Ogres	Jumpravas	2116	2217	-4.8	-3.0	9.1	19308.1	**-0.480**	-0.072
Ogres	Krapes	861	908	-5.5	-3.7	13.7	11827.5	**-0.589**	-0.088
Ogres	Ķeipenes	1291	1292	-0.1	1.7	2.8	3621.9	**0.266**	0.040
Ogres	Lauberes	832	827	0.6	2.4	5.5	4608.0	**0.374**	0.056
Ogres	Lēdmanes	1509	1522	-0.9	0.9	0.8	1197.8	**0.142**	0.021
Ogres	Madlienas	2199	2169	1.4	3.1	9.7	21360.5	**0.496**	0.074
Ogres	Mazozolu	732	793	-8.3	-6.6	43.3	31701.7	**-1.046**	-0.157
Ogres	Menģeles	827	873	-5.6	-3.8	14.5	12003.8	**-0.606**	-0.091
Ogres	Suntažu	2194	2243	-2.2	-0.5	0.2	507.5	**-0.076**	-0.011
Ogres	Taurupes	1108	1094	1.3	3.0	9.1	10078.4	**0.480**	0.072
Preiļu	Aglonas	2672	2489	6.8	8.6	74.0	197677.7	**1.368**	0.205
Preiļu	Galēnu	1132	1180	-4.2	-2.5	6.2	7006.4	**-0.396**	-0.059
Preiļu	Jersikas	1093	1036	5.2	7.0	48.5	53059.8	**1.108**	0.166
Preiļu	Pelēču	928	939	-1.2	0.6	0.3	298.4	**0.090**	0.014
Preiļu	Riebiņu	1717	1662	3.2	5.0	24.6	42167.6	**0.788**	0.118

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Preiļu	Rudzātu	1023	1028	-0.5	1.3	1.6	1633.6	**0.201**	0.030
Preiļu	Rušonas	1868	1919	-2.7	-1.0	1.0	1785.9	**-0.155**	-0.023
Preiļu	Saunas	1268	1316	-3.8	-2.0	4.1	5241.1	**-0.323**	-0.048
Preiļu	Silajāņu	627	638	-1.8	0.0	0.0	0.0	**0.000**	0.000
Preiļu	Sīļukalna	730	778	-6.6	-4.8	23.3	16980.2	**-0.767**	-0.115
Preiļu	Stabulnieku	965	1053	-9.1	-7.4	54.3	52369.5	**-1.171**	-0.176
Preiļu	Sutru	780	763	2.2	3.9	15.5	12058.8	**0.625**	0.094
Preiļu	Vārkavas novads	1951	2020	-3.5	-1.8	3.2	6210.9	**-0.284**	-0.043
Preiļu	Vārkavas	746	747	-0.1	1.6	2.6	1953.9	**0.257**	0.039
Rēzeknes	Audriņu	1291	1241	3.9	5.6	31.6	40853.8	**0.894**	0.134
Rēzeknes	Bērzgales	833	820	1.6	3.3	11.0	9143.3	**0.527**	0.079
Rēzeknes	Čornajas	1610	1615	-0.3	1.4	2.1	3347.2	**0.229**	0.034
Rēzeknes	Dekšāres	985	975	1.0	2.8	7.7	7545.0	**0.440**	0.066
Rēzeknes	Dricānu	1208	1275	-5.5	-3.8	14.4	17387.8	**-0.603**	-0.090
Rēzeknes	Feimaņu	1112	1171	-5.3	-3.6	12.6	14040.3	**-0.565**	-0.085
Rēzeknes	Gaigalavas	1214	1242	-2.3	-0.6	0.3	372.6	**-0.088**	-0.013
Rēzeknes	Griškānu	1981	1830	7.6	9.4	87.9	174105.4	**1.491**	0.224
Rēzeknes	Ilzeskalna	1015	1001	1.4	3.1	9.8	9954.9	**0.498**	0.075
Rēzeknes	Kantinieku	711	718	-1.0	0.8	0.6	419.3	**0.122**	0.018
Rēzeknes	Kaunatas	1546	1579	-2.1	-0.4	0.1	225.7	**-0.061**	-0.009
Rēzeknes	Lendžu	838	836	0.2	2.0	4.0	3322.2	**0.317**	0.047
Rēzeknes	Lūznavas	1244	1394	-12.1	-10.3	106.2	132115.6	**-1.639**	-0.246
Rēzeknes	Maltas	3622	3636	-0.4	1.4	1.9	6757.5	**0.217**	0.033
Rēzeknes	Mākoņkalna	851	910	-6.9	-5.2	26.8	22839.6	**-0.824**	-0.124
Rēzeknes	Nagļu	647	700	-8.2	-6.4	41.5	26827.0	**-1.024**	-0.154
Rēzeknes	Nautrēnu	1605	1682	-4.8	-3.0	9.3	14882.4	**-0.484**	-0.073
Rēzeknes	Ozolaines	1829	1583	13.4	15.2	231.1	422705.7	**2.417**	0.363
Rēzeknes	Ozolmuižas	1117	974	12.8	14.6	211.8	236620.5	**2.314**	0.347
Rēzeknes	Pušas	607	683	-12.5	-10.8	116.0	70383.7	**-1.712**	-0.257
Rēzeknes	Rikavas	1008	1026	-1.8	0.0	0.0	1.1	**-0.005**	-0.001
Rēzeknes	Sakstagala	1724	1780	-3.2	-1.5	2.2	3857.5	**-0.238**	-0.036
Rēzeknes	Silmalas	3552	3740	-5.3	-3.5	12.5	44521.4	**-0.563**	-0.084
Rēzeknes	Sokolku	946	950	-0.4	1.3	1.8	1672.4	**0.211**	0.032
Rēzeknes	Stoļerovas	755	824	-9.1	-7.4	54.6	41194.7	**-1.174**	-0.176
Rēzeknes	Stružānu	1035	1117	-7.9	-6.2	38.1	39404.8	**-0.981**	-0.147
Rēzeknes	Vērēmu	1884	1767	6.2	8.0	63.4	119451.8	**1.266**	0.190

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Viļānu	2132	2129	0.1	1.9	3.6	7641.1	**0.301**	0.045
Rīgas	Allažu	1894	1894	0.0	1.8	3.1	5816.5	**0.279**	0.042
Rīgas	Ādažu	7153	7831	-9.5	-7.7	59.7	426982.6	**-1.228**	-0.184
Rīgas	Babītes	5594	5590	0.1	1.8	3.3	18609.8	**0.290**	0.044
Rīgas	Carnikavas	4769	4585	3.9	5.6	31.5	150126.8	**0.892**	0.134
Rīgas	Daugmales	969	895	7.6	9.4	88.2	85423.6	**1.493**	0.224
Rīgas	Garkalnes	3897	3259	16.4	18.1	328.5	1280083.6	**2.882**	0.432
Rīgas	Inčukalna	3834	3632	5.3	7.0	49.3	188999.1	**1.116**	0.167
Rīgas	Krimuldas	4331	4328	0.1	1.8	3.3	14372.8	**0.290**	0.043
Rīgas	Ķekavas	11553	10527	8.9	10.6	113.1	1306248.8	**1.691**	0.254
Rīgas	Mālpils	4306	4491	-4.3	-2.5	6.5	27866.0	**-0.404**	-0.061
Rīgas	Mārupes	8841	9749	-10.3	-8.5	72.6	641455.8	**-1.354**	-0.203
Rīgas	Olaines	5275	5080	3.7	5.4	29.7	156629.6	**0.866**	0.130
Rīgas	Ropažu	6170	5773	6.4	8.2	67.0	413535.0	**1.302**	0.195
Rīgas	Salas	1228	1255	-2.2	-0.4	0.2	244.6	**-0.071**	-0.011
Rīgas	Sējas	2431	2342	3.7	5.4	29.3	71242.1	**0.861**	0.129
Rīgas	Siguldas	3394	3459	-1.9	-0.2	0.0	89.9	**-0.026**	-0.004
Rīgas	Stopiņu	7327	6996	4.5	6.3	39.3	288042.5	**0.997**	0.150
Saldus	Ezeres	1480	1499	-1.3	0.5	0.2	325.0	**0.075**	0.011
Saldus	Gaiķu	902	979	-8.5	-6.8	46.0	41514.4	**-1.079**	-0.162
Saldus	Jaunauces	521	569	-9.2	-7.5	55.7	28999.3	**-1.186**	-0.178
Saldus	Jaunlutriņu	1042	1103	-5.9	-4.1	16.8	17530.5	**-0.652**	-0.098
Saldus	Kursīšu	1049	1151	-9.7	-8.0	63.5	66652.1	**-1.267**	-0.190
Saldus	Lutriņu	1494	1521	-1.8	-0.1	0.0	4.5	**-0.009**	-0.001
Saldus	Nīgrandes	1966	2106	-7.1	-5.4	28.8	56664.4	**-0.854**	-0.128
Saldus	Novadnieku	2009	2123	-5.7	-3.9	15.4	30903.2	**-0.624**	-0.094
Saldus	Pampāļu	903	1086	-20.3	-18.5	342.7	309498.0	**-2.944**	-0.442
Saldus	Rubas	1117	1204	-7.8	-6.0	36.4	40699.9	**-0.960**	-0.144
Saldus	Saldus	1732	1708	1.4	3.1	9.8	17056.3	**0.499**	0.075
Saldus	Sķēdes	825	831	-0.7	1.0	1.1	867.0	**0.163**	0.024
Saldus	Vadakstes	671	733	-9.2	-7.5	56.1	37618.2	**-1.191**	-0.179
Saldus	Zaņas	883	912	-3.3	-1.5	2.3	2072.0	**-0.244**	-0.037
Saldus	Zirņu	1869	1735	7.2	8.9	79.6	148777.6	**1.419**	0.213
Saldus	Zvārdes	413	400	3.1	4.9	24.0	9916.6	**0.779**	0.117
Talsu	Balgales	1039	1061	-2.1	-0.4	0.1	138.4	**-0.058**	-0.009
Talsu	Dundagas	4041	4046	-0.1	1.6	2.7	10719.4	**0.259**	0.039

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Talsu	Ģibuļu	2641	2552	3.4	5.1	26.2	69296.2	**0.814**	0.122
Talsu	Īves	637	636	0.2	1.9	3.6	2322.4	**0.304**	0.046
Talsu	Kolkas	1272	1222	3.9	5.7	32.3	41084.7	**0.904**	0.136
Talsu	Ķūļciema	535	560	-4.7	-2.9	8.5	4563.1	**-0.464**	-0.070
Talsu	Laidzes	1794	1639	8.6	10.4	108.0	193753.3	**1.652**	0.248
Talsu	Laucienes	1984	2000	-0.8	0.9	0.9	1775.4	**0.150**	0.023
Talsu	Lībagu	2156	2131	1.2	2.9	8.5	18282.1	**0.463**	0.069
Talsu	Lubes	649	628	3.2	5.0	24.9	16148.4	**0.793**	0.119
Talsu	Mērsraga	2023	2004	0.9	2.7	7.2	14656.4	**0.428**	0.064
Talsu	Rojas	4675	4732	-1.2	0.5	0.3	1329.0	**0.085**	0.013
Talsu	Strazdes	497	527	-6.0	-4.3	18.4	9120.4	**-0.681**	-0.102
Talsu	Valdgales	1558	1489	4.4	6.2	38.2	59526.5	**0.983**	0.147
Talsu	Vandzenes	2009	2041	-1.6	0.2	0.0	51.2	**0.025**	0.004
Talsu	Virbu	1038	995	4.1	5.9	34.8	36071.7	**0.937**	0.141
Tukuma	Degoles	795	803	-1.0	0.7	0.6	442.6	**0.119**	0.018
Tukuma	Džūkstes	1757	1772	-0.9	0.9	0.8	1419.1	**0.143**	0.021
Tukuma	Engures	2847	2700	5.2	6.9	47.8	136165.5	**1.100**	0.165
Tukuma	Irlavas	1699	1668	1.8	3.6	12.8	21739.0	**0.569**	0.085
Tukuma	Jaunpils	2628	2780	-5.8	-4.0	16.3	42711.5	**-0.641**	-0.096
Tukuma	Jaunsātu	1178	1238	-5.1	-3.3	11.2	13148.8	**-0.531**	-0.080
Tukuma	Lapmežciema	2365	2223	6.0	7.8	60.2	142291.9	**1.233**	0.185
Tukuma	Lestenes	813	810	0.4	2.1	4.5	3658.9	**0.337**	0.051
Tukuma	Pūres	1718	1808	-5.2	-3.5	12.2	20880.1	**-0.554**	-0.083
Tukuma	Sēmes	1292	1282	0.8	2.5	6.4	8246.6	**0.402**	0.060
Tukuma	Slampes	2225	2189	1.6	3.4	11.4	25275.2	**0.536**	0.080
Tukuma	Smārdes	2820	2696	4.4	6.1	37.8	106645.3	**0.978**	0.147
Tukuma	Tumes	1902	1805	5.1	6.9	47.0	89307.1	**1.090**	0.163
Tukuma	Vānes	1314	1369	-4.2	-2.4	5.9	7779.9	**-0.387**	-0.058
Tukuma	Viesatu	470	488	-3.8	-2.1	4.3	2028.2	**-0.330**	-0.050
Tukuma	Zantes	696	810	-16.4	-14.6	213.9	148906.2	**-2.326**	-0.349
Tukuma	Zentenes	681	765	-12.3	-10.6	112.0	76262.9	**-1.683**	-0.252
Valkas	Bilskas	1564	1688	-7.9	-6.2	38.1	59654.8	**-0.982**	-0.147
Valkas	Blomes	1060	1078	-1.7	0.1	0.0	3.1	**0.009**	0.001
Valkas	Brantu	680	657	3.4	5.1	26.4	17928.9	**0.816**	0.122
Valkas	Ērģemes	1117	1223	-9.5	-7.7	59.9	66869.7	**-1.230**	-0.185
Valkas	Ēveles	677	696	-2.8	-1.1	1.1	752.2	**-0.168**	-0.025

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valkas	Grundzāles	1020	1101	-7.9	-6.2	38.3	39066.6	**-0.984**	-0.148
Valkas	Jērcēnu	663	686	-3.5	-1.7	2.9	1953.8	**-0.273**	-0.041
Valkas	Kārķu	870	913	-4.9	-3.2	10.2	8853.8	**-0.507**	-0.076
Valkas	Launkalnes	1342	1329	1.0	2.7	7.4	9936.9	**0.433**	0.065
Valkas	Palsmanes	1065	1287	-20.8	-19.1	364.5	388223.4	**-3.036**	-0.455
Valkas	Plāņu	799	916	-14.6	-12.9	166.2	132773.6	**-2.050**	-0.307
Valkas	Smiltenes	1276	1507	-18.1	-16.4	267.4	341146.1	**-2.600**	-0.390
Valkas	Trikātas	1182	1267	-7.2	-5.4	29.6	34963.9	**-0.865**	-0.130
Valkas	Valkas	1554	1530	1.5	3.3	10.9	16890.6	**0.524**	0.079
Valkas	Variņu	966	1049	-8.6	-6.8	46.8	45191.0	**-1.088**	-0.163
Valkas	Vijciema	840	885	-5.4	-3.6	13.0	10914.9	**-0.573**	-0.086
Valkas	Zvārtavas	584	596	-2.1	-0.3	0.1	53.4	**-0.048**	-0.007
Valmieras	Bērzaines	696	692	0.6	2.3	5.4	3769.2	**0.370**	0.056
Valmieras	Brenguļu	966	956	1.0	2.8	7.8	7506.6	**0.443**	0.066
Valmieras	Burtnieku	1672	1693	-1.3	0.5	0.2	412.1	**0.079**	0.012
Valmieras	Dikļu	1338	1424	-6.4	-4.7	21.9	29243.8	**-0.743**	-0.112
Valmieras	Ipiķu	369	400	-8.4	-6.6	44.2	16311.5	**-1.057**	-0.159
Valmieras	Jeru	1478	1465	0.9	2.6	6.9	10238.7	**0.418**	0.063
Valmieras	Kauguru	1579	1485	6.0	7.7	59.4	93754.2	**1.225**	0.184
Valmieras	Kocēnu	3084	3035	1.6	3.3	11.2	34430.1	**0.531**	0.080
Valmieras	Ķoņu	855	805	5.8	7.6	57.8	49389.8	**1.208**	0.181
Valmieras	Lodes	426	458	-7.5	-5.8	33.2	14130.3	**-0.916**	-0.137
Valmieras	Matīšu	1101	1055	4.2	5.9	35.2	38722.4	**0.943**	0.141
Valmieras	Naukšēnu	1666	1639	1.6	3.4	11.4	18955.2	**0.536**	0.080
Valmieras	Ramatas	591	602	-1.9	-0.1	0.0	7.0	**-0.017**	-0.003
Valmieras	Rencēnu	1808	1862	-3.0	-1.2	1.5	2754.5	**-0.196**	-0.029
Valmieras	Sēļu	567	597	-5.3	-3.5	12.5	7099.7	**-0.563**	-0.084
Valmieras	Skaņkalnes	891	900	-1.0	0.7	0.6	491.0	**0.118**	0.018
Valmieras	Vaidavas	1182	1147	3.0	4.7	22.2	26260.7	**0.749**	0.112
Valmieras	Valmieras	3426	3023	11.8	13.5	182.7	625815.5	**2.149**	0.322
Valmieras	Vecates	626	585	6.5	8.3	68.9	43145.4	**1.320**	0.198
Valmieras	Vilpulkas	760	764	-0.5	1.2	1.5	1142.5	**0.195**	0.029
Valmieras	Zilākalna	917	871	5.0	6.8	45.8	42013.7	**1.076**	0.161
Ventspils	Ances	797	761	4.5	6.3	39.3	31326.1	**0.997**	0.150
Ventspils	Jūrkalnes	433	394	9.0	10.8	115.8	50125.7	**1.711**	0.257
Ventspils	Popes	1168	1106	5.3	7.1	49.9	58228.0	**1.123**	0.168

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ventspils	Puzes	1120	1186	-5.9	-4.1	17.1	19200.3	**-0.658**	-0.099
Ventspils	Tārgales	2000	1833	8.4	10.1	102.1	204118.1	**1.606**	0.241
Ventspils	Ugāles	2678	2572	4.0	5.7	32.6	87332.3	**0.908**	0.136
Ventspils	Usmas	625	618	1.1	2.9	8.3	5156.8	**0.457**	0.069
Ventspils	Užavas	606	640	-5.6	-3.9	14.9	9020.4	**-0.613**	-0.092
Ventspils	Vārves	2067	1938	6.2	8.0	63.9	132068.4	**1.271**	0.191
Ventspils	Ziru	620	642	-3.5	-1.8	3.2	1999.8	**-0.286**	-0.043
Ventspils	Zlēku	579	548	5.4	7.1	50.5	29240.8	**1.130**	0.169
	Pagastos kopā	**699087**	**711338**				**27651708.7**		

Pagastos vidēji $\bar{x} = \frac{\Sigma z_1 - \Sigma z_2}{\Sigma z_1} 100 = \frac{699087 - 711338}{699087} 100 = -1,8$

Dispersija $s^2 = \frac{\Sigma (x - \bar{x})^2 z_1}{\Sigma z_1} = \frac{27651708,7}{699087} = 39,6$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{39,6} = 6,3$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{6,3}{-1,8} 100 = -358,9$

$t_{max} = 2,882$

$t_{min} = -4,072$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 6,954$

11.pielikums

Pagastu un novadu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Jelgavas	Ozolnieku	4,533	5,371	5,294	5,423	0,891	1	1	1	1
Valmieras	Lodes	-0,749	-0,229	-0,122	0,127	0,876	398	260	204	115
Rīgas	Inčukalna	0,852	0,805	1,184	1,689	0,837	18	19	10	8
Valmieras	Vecates	-1,008	-0,359	-0,222	-0,229	0,780	435	297	241	237
Preiļu	Jersikas	-1,420	-0,727	-0,769	-0,671	0,749	468	386	388	358
Valmieras	Zilākalna	-0,617	0,297	0,126	0,092	0,709	375	87	122	129
Jelgavas	Glūdas	0,163	0,566	0,677	0,849	0,686	119	44	30	22
Rīgas	Garkalnes	1,483	2,065	2,050	2,066	0,583	8	6	6	6
Jelgavas	Līvbērzes	-0,092	0,325	0,420	0,443	0,535	212	82	58	52
Jelgavas	Cenu	0,361	0,785	0,782	0,896	0,535	68	24	27	19
Jelgavas	Vilces	-0,245	0,089	0,189	0,288	0,533	277	133	104	81
Krāslavas	Bērziņu	-1,269	-1,130	-0,839	-0,756	0,513	462	439	403	379
Limbažu	Pāles	-0,484	-0,147	-0,099	-0,025	0,460	342	226	194	165
Dobeles	Dobeles	-0,611	-0,319	-0,160	-0,173	0,438	372	284	214	218
Aizkraukles	Sunākstes	-0,925	-0,878	-0,572	-0,500	0,425	421	408	347	322
Jelgavas	Svētes	0,370	0,722	0,816	0,791	0,421	65	30	20	24
Valmieras	Valmieras	0,841	1,163	1,222	1,260	0,419	19	10	9	10
Balvu	Bērzpils	-1,604	-1,549	-1,290	-1,194	0,410	477	468	455	436
Valmieras	Ramatas	-0,799	-0,612	-0,480	-0,390	0,409	405	363	319	289
Rēzeknes	Dekšāres	-1,175	-1,058	-0,766	-0,775	0,400	452	429	387	384
Jēkabpils	Saukas	-0,687	-0,270	-0,115	-0,289	0,397	388	271	199	255
Rīgas	Ķekavas	1,910	2,157	2,264	2,305	0,395	5	5	3	3
Preiļu	Saunas	-1,288	-1,145	-0,812	-0,894	0,394	464	441	398	405
Valmieras	Brenguļu	-0,138	0,173	0,349	0,247	0,385	234	108	72	87
Jelgavas	Vircavas	0,057	0,347	0,325	0,434	0,376	162	75	77	55
Balvu	Lazdulejas	-1,045	-1,013	-0,848	-0,695	0,350	439	423	404	363
Valmieras	Ķoņu	-0,633	-0,410	-0,215	-0,284	0,350	379	314	240	252
Jelgavas	Platones	0,391	0,417	0,459	0,738	0,347	60	62	54	30
Ogres	Taurupes	-0,203	-0,123	0,277	0,139	0,343	256	215	84	113
Bauskas	Gailīšu	0,574	0,751	0,833	0,911	0,337	39	25	19	16
Valmieras	Sēļu	-0,542	-0,247	-0,281	-0,206	0,336	355	266	261	231
Krāslavas	Andrupenes	-1,563	-1,534	-1,151	-1,235	0,328	476	466	443	444
Krāslavas	Svariņu	-1,301	-1,329	-1,322	-0,973	0,328	466	458	457	414
Rēzeknes	Nagļu	-0,926	-0,746	-0,786	-0,601	0,325	423	389	397	340
Valmieras	Skaņkalnes	-0,507	-0,217	-0,261	-0,184	0,323	351	253	255	222
Rēzeknes	Ozolaines	-0,215	0,089	-0,090	0,102	0,317	262	134	189	121
Jelgavas	Zaļenieku	0,026	0,355	0,350	0,341	0,315	172	73	71	73
Aizkraukles	Sērenes	0,149	0,157	0,262	0,456	0,307	124	113	89	49
Liepājas	Virgas	-0,758	-0,884	-0,623	-0,454	0,304	400	411	362	308
Valmieras	Naukšēnu	-0,203	-0,112	0,105	0,101	0,303	255	212	129	122
Krāslavas	Piedrujas	-1,433	-1,361	-1,182	-1,133	0,300	469	460	446	428
Krāslavas	Indras	-1,461	-1,283	-1,235	-1,164	0,297	471	454	452	433
Jelgavas	Valgundes	0,146	0,329	0,405	0,437	0,291	125	81	61	54
Krāslavas	Šķaunes	-0,992	-0,731	-0,743	-0,705	0,287	433	387	382	368
Liepājas	Vaiņodes	-1,054	-1,149	-0,648	-0,768	0,286	441	442	365	383
Valmieras	Matīšu	-0,222	-0,067	0,031	0,057	0,279	265	195	155	140
Jelgavas	Sidrabenes	0,064	0,138	0,195	0,341	0,278	159	118	102	72

11.pielikuma 1.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	Carnikavas	1,798	2,271	2,155	2,070	0,272	6	3	4	5
Preiļu	Rudzātu	-0,720	-0,380	-0,458	-0,449	0,271	396	301	316	307
Jēkabpils	Ābeļu	-0,111	-0,032	0,183	0,149	0,260	220	178	105	109
Cēsu	Mārsnēnu	-0,330	-0,219	-0,061	-0,071	0,260	301	255	184	178
Alūksnes	Veclaicenes	-0,961	-0,422	-0,521	-0,702	0,259	428	317	332	366
Aizkraukles	Bebru	-0,034	0,020	0,241	0,224	0,258	186	156	94	93
Krāslavas	Kombuļu	-1,173	-1,189	-1,068	-0,917	0,256	451	445	431	408
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	0,357	0,480	0,610	0,612	0,255	69	55	34	37
Valmieras	Kauguru	0,161	0,380	0,380	0,415	0,254	120	67	66	58
Rēzeknes	Viļānu	-0,809	-0,784	-0,833	-0,563	0,246	408	395	402	332
Valmieras	Rencēnu	-0,105	-0,077	0,138	0,141	0,246	219	199	120	112
Aizkraukles	Daudzeses	-0,261	-0,194	-0,250	-0,018	0,243	283	241	251	162
Saldus	Zirņu	0,026	0,127	0,139	0,259	0,233	173	122	119	85
Rēzeknes	Ozolmuižas	-0,334	-0,172	-0,202	-0,103	0,232	302	236	235	189
Valmieras	Jeru	-0,051	0,095	0,114	0,181	0,231	188	131	126	102
Balvu	Kubuļu	-0,693	-0,572	-0,557	-0,464	0,229	389	354	341	311
Krāslavas	Ezernieku	-0,544	-0,548	-0,324	-0,317	0,227	357	350	278	267
Daugavpils	Demenes	-0,642	-0,684	-0,666	-0,416	0,226	381	376	371	299
Talsu	Laucienes	-0,272	-0,143	-0,172	-0,047	0,225	285	224	221	174
Balvu	Bērzkalnes	-0,618	-0,464	-0,546	-0,394	0,224	376	326	337	291
Aizkraukles	Pilskalnes	-0,846	-0,889	-0,683	-0,624	0,222	413	412	374	345
Saldus	Vadakstes	-0,329	-0,296	-0,083	-0,108	0,220	300	279	188	191
Balvu	Tilžas	-1,970	-1,896	-1,806	-1,755	0,216	480	474	470	463
Madonas	Lazdonas	0,240	0,473	0,475	0,453	0,213	95	56	51	50
Jēkabpils	Elkšņu	-0,972	-0,507	-0,605	-0,764	0,208	429	331	357	381
Bauskas	Brunavas	-0,113	-0,025	-0,014	0,095	0,208	221	175	172	128
Aizkraukles	Iršu	-0,463	-0,601	-0,355	-0,257	0,205	336	359	291	244
Jelgavas	Lielplatones	-0,071	0,202	0,257	0,134	0,205	197	105	90	114
Aizkraukles	Klintaines	-0,197	-0,134	0,094	0,006	0,203	252	221	135	155
Saldus	Nīgrandes	0,065	0,048	0,248	0,264	0,199	158	146	92	84
Rīgas	Olaines	0,856	0,851	0,979	1,053	0,196	17	16	15	13
Talsu	Mērsraga	0,229	0,575	0,512	0,423	0,194	101	43	47	56
Jelgavas	Elejas	0,303	0,371	0,385	0,491	0,188	78	70	65	46
Tukuma	Lapmežciema	0,868	0,687	1,021	1,051	0,184	16	34	14	14
Aizkraukles	Seces	-0,355	-0,459	-0,248	-0,171	0,184	306	325	250	217
Limbažu	Lēdurgas	-0,084	-0,005	0,031	0,098	0,183	207	167	154	126
Tukuma	Viesatu	-0,135	0,049	0,008	0,045	0,179	233	145	165	142
Aizkraukles	Staburaga	-0,082	-0,103	-0,001	0,096	0,177	206	206	167	127
Rēzeknes	Lendžu	-0,605	-0,399	-0,440	-0,429	0,177	370	310	312	302
Rēzeknes	Sokolu	-1,459	-1,483	-1,099	-1,287	0,172	470	463	435	449
Tukuma	Tumes	0,520	0,532	0,567	0,691	0,171	44	48	40	33
Balvu	Šķilbēnu	-0,806	-0,800	-0,763	-0,635	0,171	407	399	385	350
Saldus	Kursīšu	-0,311	-0,155	-0,122	-0,142	0,169	294	228	203	205
Aizkraukles	Neretas	-0,398	-0,385	-0,397	-0,230	0,168	319	303	307	238
Ventspils	Vārves	0,604	0,845	0,690	0,771	0,167	38	17	28	27
Balvu	Vectilžas	-1,295	-1,251	-1,172	-1,128	0,167	465	452	445	427
Bauskas	Īslīces	0,736	0,913	0,798	0,899	0,164	25	14	23	18
Dobeles	Krimūnu	0,142	0,130	0,049	0,305	0,164	127	120	145	76
Krāslavas	Šķeltovas	-1,738	-1,659	-1,589	-1,576	0,162	479	471	465	459
Ogres	Meņģeles	-0,114	-0,060	0,089	0,048	0,162	222	191	137	141

11.pielikuma 2.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Valmieras	Bērzaines	-0,243	-0,026	-0,092	-0,081	0,161	272	177	191	181
Alūksnes	Gaujienas	-0,085	-0,062	0,032	0,076	0,161	208	192	153	135
Balvu	Susāju	-1,356	-1,283	-1,224	-1,196	0,160	467	455	450	437
Saldus	Saldus	1,043	1,148	1,092	1,203	0,160	12	11	13	12
Valkas	Blomes	-0,152	-0,219	-0,244	0,007	0,159	237	256	247	154
Valmieras	Vaidavas	0,140	0,315	0,249	0,299	0,159	128	83	91	78
Limbažu	Viļķenes	-0,304	-0,099	-0,039	-0,147	0,157	293	205	178	207
Preiļu	Aglonas	-0,173	-0,110	0,168	-0,017	0,156	244	211	108	159
Bauskas	Codes	0,431	0,538	0,610	0,586	0,155	58	47	35	40
Bauskas	Dāviņu	-0,316	-0,078	-0,095	-0,162	0,154	295	200	192	215
Talsu	Laidzes	0,724	0,787	0,932	0,873	0,149	28	23	16	21
Jēkabpils	Variešu	-0,435	-0,259	-0,515	-0,286	0,149	330	269	330	254
Daugavpils	Salienas	-1,080	-0,858	-0,918	-0,933	0,147	444	407	411	410
Alūksnes	Zeltiņu	-0,422	-0,399	-0,355	-0,278	0,145	325	311	292	250
Dobeles	Vītiņu	-0,270	-0,053	-0,190	-0,131	0,139	284	186	228	201
Valmieras	Kocēnu	0,235	0,340	0,317	0,372	0,138	97	76	78	65
Ventspils	Užavas	-0,114	0,008	0,276	0,022	0,137	223	162	86	148
Preiļu	Pelēču	-1,014	-0,884	-0,825	-0,879	0,136	436	410	400	403
Rēzeknes	Audriņu	-0,591	-0,515	-0,454	-0,458	0,134	367	336	315	310
Ventspils	Ziru	0,215	0,168	0,416	0,348	0,133	107	112	60	71
Dobeles	Penkules	0,078	0,088	-0,011	0,200	0,122	152	136	171	96
Ogres	Jumpravas	0,548	0,688	0,680	0,666	0,118	41	33	29	34
Rīgas	Krimuldas	0,689	0,745	0,784	0,800	0,112	30	27	26	23
Balvu	Vecumu	-1,542	-1,484	-1,529	-1,431	0,111	474	464	464	454
Krāslavas	Izvaltas	-1,179	-1,290	-1,068	-1,069	0,110	454	456	432	422
Limbažu	Vidrižu	-0,006	0,001	0,117	0,104	0,110	178	165	125	119
Alūksnes	Kalncempju	-0,708	-0,635	-0,560	-0,599	0,109	392	368	343	339
Aizkraukles	Skrīveru	0,673	0,717	0,670	0,782	0,109	31	32	31	26
Dobeles	Īles	-0,449	-0,441	-0,637	-0,343	0,106	335	322	363	274
Krāslavas	Aulejas	-1,163	-1,108	-1,054	-1,062	0,101	450	436	430	421
Aizkraukles	Kurmenes	-0,370	-0,519	-0,284	-0,269	0,101	309	338	263	247
Talsu	Virbu	0,649	0,687	0,491	0,747	0,097	33	35	49	29
Bauskas	Vecsaules	-0,008	0,014	0,029	0,089	0,096	179	160	157	130
Dobeles	Bērzes	0,434	0,555	0,549	0,530	0,096	57	46	41	42
Tukuma	Zentenes	-0,390	-0,347	-0,367	-0,297	0,093	317	292	297	258
Rīgas	Salas	0,919	0,655	0,795	1,010	0,091	14	37	24	15
Ludzas	Briģu	-0,885	-0,909	-0,935	-0,796	0,089	416	414	413	391
Krāslavas	Konstantinovas	-0,501	-0,549	-0,497	-0,413	0,088	348	351	323	297
Dobeles	Annenieku	-0,226	0,042	-0,099	-0,145	0,081	266	148	195	206
Tukuma	Degoles	-0,001	-0,107	-0,119	0,079	0,080	176	209	200	132
Preiļu	Galēnu	-0,776	-0,723	-0,678	-0,699	0,077	402	384	372	364
Cēsu	Priekuļu	1,142	1,318	1,106	1,217	0,075	11	9	12	11
Kuldīgas	Kabiles	-0,376	-0,459	-0,385	-0,303	0,073	312	324	301	262
Valkas	Jērcēnu	-0,244	-0,152	-0,161	-0,171	0,073	275	227	215	216
Talsu	Kolkas	0,458	0,937	0,512	0,530	0,072	51	13	46	41
Rīgas	Ropažu	0,830	0,830	0,919	0,901	0,071	21	18	17	17
Valmieras	Burtnieku	-0,208	-0,051	0,069	-0,139	0,068	257	185	141	204
Krāslavas	Kastuļinas	-0,975	-0,956	-0,879	-0,907	0,067	430	417	407	407
Jēkabpils	Salas	0,302	0,169	-0,267	0,367	0,065	81	110	256	67

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Jēkabpils	Mežāres	-0,212	-0,295	-0,173	-0,152	0,061	260	278	222	210
Cēsu	Zaubes	-0,498	-0,612	-0,537	-0,438	0,061	345	362	335	303
Tukuma	Vānes	-0,143	-0,254	-0,292	-0,082	0,060	235	268	265	182
Rēzeknes	Gaigalavas	-1,108	-1,058	-0,985	-1,048	0,060	445	430	421	419
Tukuma	Smārdes	0,343	0,378	0,310	0,401	0,058	71	68	81	61
Jēkabpils	Kalna	-0,233	-0,237	-0,268	-0,175	0,058	268	262	257	220
Rīgas	Babītes	1,549	1,613	1,630	1,605	0,056	7	8	8	9
Daugavpils	Kalkūnes	0,389	0,459	0,533	0,444	0,055	62	58	43	51
Daugavpils	Biķernieku	-0,849	-0,679	-0,612	-0,794	0,055	414	374	358	390
Bauskas	Viesturu	0,090	0,042	0,094	0,143	0,053	146	147	136	111
Krāslavas	Kaplavas	-1,063	-1,117	-1,113	-1,011	0,052	442	437	438	417
Tukuma	Pūres	0,094	-0,019	0,123	0,146	0,052	142	173	124	110
Dobeles	Lielauces	-0,175	-0,123	-0,140	-0,125	0,050	245	216	210	198
Ogres	Ķeipenes	0,308	0,450	0,392	0,353	0,045	75	59	63	68
Bauskas	Vecumnieku	0,456	0,511	0,468	0,501	0,044	52	52	52	44
Talsu	Lībagu	0,151	0,219	0,123	0,193	0,042	123	102	123	99
Bauskas	Mežotnes	0,232	0,266	0,170	0,267	0,035	99	92	107	83
Valkas	Ērģemes	-0,500	-0,397	-0,346	-0,466	0,034	346	308	286	313
Balvu	Lazdukalna	-1,283	-1,212	-1,121	-1,250	0,033	463	448	439	445
Dobeles	Ukru	-0,547	-0,347	-0,563	-0,514	0,032	358	291	344	325
Krāslavas	Ūdrīšu	-0,711	-0,819	-0,556	-0,681	0,030	393	402	340	360
Rēzeknes	Mākoņkalna	-1,182	-1,236	-1,206	-1,154	0,028	455	450	448	432
Preiļu	Stabulnieku	-1,220	-1,206	-1,396	-1,192	0,028	459	447	459	435
Daugavpils	Maļinovas	-0,441	-0,365	-0,223	-0,413	0,028	332	298	242	298
Tukuma	Lestenes	0,075	-0,032	0,127	0,100	0,025	155	179	121	123
Talsu	Valdgales	-0,076	-0,133	-0,164	-0,051	0,025	202	220	219	175
Balvu	Rugāju	-0,713	-0,695	-0,774	-0,689	0,023	394	378	393	362
Jēkabpils	Rites	-0,525	-0,393	-0,311	-0,502	0,023	353	306	272	323
Aizkraukles	Valles	-0,147	-0,227	-0,183	-0,125	0,022	236	259	224	197
Rīgas	Stopiņu	3,734	3,754	3,782	3,754	0,020	2	2	2	2
Cēsu	Līgatnes	0,269	0,302	0,402	0,289	0,019	89	86	62	80
Ventspils	Tārgales	0,630	0,788	0,652	0,649	0,019	36	22	33	35
Krāslavas	Kalniešu	-1,022	-1,049	-1,185	-1,006	0,015	437	427	447	416
Rīgas	Sējas	0,622	0,614	0,659	0,637	0,015	37	40	32	36
Rēzeknes	Čornajas	-0,653	-0,529	-0,551	-0,638	0,015	384	341	338	351
Alūksnes	Jaunlaicenes	-0,211	-0,317	-0,196	-0,196	0,015	258	282	231	227
Krāslavas	Asūnes	-1,212	-1,201	-1,104	-1,197	0,015	458	446	436	438
Dobeles	Bēnes	-0,004	0,104	0,063	0,009	0,013	177	128	143	152
Preiļu	Rušonu	-0,615	-0,538	-0,613	-0,602	0,013	374	345	359	341
Madonas	Indrānu	-0,571	-0,426	-0,507	-0,559	0,012	361	320	328	331
Bauskas	Rundāles	0,453	0,526	0,531	0,464	0,011	54	49	44	48
Krāslavas	Skaistas	-0,975	-1,034	-0,924	-0,964	0,011	431	426	412	412
Bauskas	Iecavas	0,774	0,724	0,785	0,784	0,011	23	29	25	25
Valkas	Zvārtavas	-0,693	-0,614	-0,585	-0,683	0,010	390	364	352	361
Madonas	Ošupes	-0,820	-1,002	-0,905	-0,810	0,010	410	420	409	393
Kuldīgas	Gudenieku	-0,501	-0,388	-0,322	-0,491	0,010	347	304	277	318
Jelgavas	Sesavas	0,186	0,227	0,240	0,193	0,006	112	99	95	100
Limbažu	Umurgas	-0,177	-0,161	-0,177	-0,175	0,002	246	232	223	219
Ogres	Lauberes	0,183	0,172	0,166	0,185	0,002	113	109	109	101

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Limbažu	Limbažu	0,304	0,309	0,344	0,304	0,000	77	85	74	77
Jēkabpils	Atašienes	-0,633	-0,702	-0,657	-0,634	-0,001	380	381	369	349
Alūksnes	Virešu	-0,195	-0,204	-0,301	-0,197	-0,001	250	248	269	228
Tukuma	Jaunsātu	-0,194	-0,201	-0,133	-0,196	-0,002	249	247	207	226
Valkas	Valkas	-0,123	-0,058	-0,059	-0,125	-0,002	228	190	183	195
Valkas	Launkalnes	0,523	0,442	0,443	0,521	-0,003	43	60	57	43
Dobeles	Zebrenes	-0,098	-0,005	-0,195	-0,101	-0,003	215	168	230	188
Liepājas	Grobiņas	0,319	0,410	0,371	0,314	-0,005	73	63	68	75
Rēzeknes	Kantinieku	-1,605	-1,492	-1,624	-1,611	-0,006	478	465	466	460
Liepājas	Lažas	-0,219	-0,424	-0,251	-0,226	-0,008	263	318	253	235
Saldus	Ezeres	0,181	0,203	0,100	0,172	-0,009	114	104	133	105
Valkas	Grundzāles	-0,548	-0,397	-0,471	-0,557	-0,009	359	307	317	330
Balvu	Baltinavas	-1,985	-2,018	-1,890	-1,996	-0,011	481	475	471	465
Madonas	Ļaudonas	-0,629	-0,674	-0,828	-0,641	-0,012	378	373	401	353
Tukuma	Irlavas	0,228	0,084	0,157	0,215	-0,013	102	138	112	95
Preiļu	Riebiņu	-0,430	-0,264	-0,316	-0,443	-0,013	328	270	275	304
Rēzeknes	Nautrēnu	-1,125	-1,223	-0,984	-1,138	-0,013	447	449	420	429
Saldus	Jaunlutriņu	-0,073	0,078	-0,123	-0,086	-0,013	198	140	205	184
Aizkraukles	Kokneses	0,382	0,333	0,316	0,368	-0,014	63	79	79	66
Talsu	Dundagas	0,089	0,144	0,097	0,072	-0,017	148	114	134	138
Aizkraukles	Aiviekstes	-0,171	0,086	-0,082	-0,190	-0,019	242	137	187	224
Bauskas	Skaistkalnes	0,049	-0,035	-0,033	0,027	-0,021	165	180	176	146
Jēkabpils	Leimaņu	-0,647	-0,835	-0,773	-0,668	-0,021	382	403	392	357
Kuldīgas	Snēpeles	0,025	0,068	0,060	0,003	-0,023	174	141	144	156
Dobeles	Bikstu	-0,301	0,036	-0,293	-0,324	-0,023	292	152	267	270
Dobeles	Jaunbērzes	0,053	-0,083	-0,197	0,028	-0,025	163	203	232	145
Ventspils	Ugāles	0,263	0,129	0,229	0,238	-0,025	92	121	99	88
Jēkabpils	Krustpils	-0,199	-0,321	-0,101	-0,225	-0,026	253	285	196	233
Rīgas	Allažu	0,375	0,333	0,387	0,349	-0,026	64	80	64	69
Ogres	Lēdmanes	0,278	0,287	0,237	0,250	-0,027	86	89	96	86
Preiļu	Vārkavas	-0,790	-0,776	-0,742	-0,818	-0,027	404	393	381	397
Valmieras	Dikļu	-0,276	-0,239	-0,159	-0,304	-0,028	286	263	213	263
Saldus	Gaiķu	0,027	0,021	-0,070	-0,004	-0,030	171	155	185	157
Rēzeknes	Maltas	-0,352	-0,208	-0,395	-0,383	-0,031	305	249	305	288
Balvu	Vīksnas	-0,680	-0,664	-0,729	-0,711	-0,031	387	372	377	369
Krāslavas	Andzeļu	-0,934	-0,789	-0,764	-0,966	-0,032	425	396	386	413
Rēzeknes	Kaunatas	-0,581	-0,638	-0,651	-0,614	-0,033	364	370	367	343
Kuldīgas	Pelču	0,473	0,387	0,345	0,437	-0,035	50	66	73	53
Ventspils	Popes	0,265	0,288	0,181	0,228	-0,037	91	88	106	92
Ludzas	Pureņu	-0,885	-1,139	-0,949	-0,925	-0,040	417	440	416	409
Rīgas	Siguldas	0,914	0,740	0,810	0,874	-0,040	15	28	21	20
Madonas	Bērzaunes	0,220	0,249	0,144	0,178	-0,041	104	94	117	104
Daugavpils	Naujenes	0,634	0,617	0,535	0,590	-0,044	35	39	42	39
Jēkabpils	Rubenes	-0,698	-0,750	0,233	-0,742	-0,044	391	390	98	374
Ventspils	Jūrkalnes	0,072	0,207	-0,023	0,026	-0,046	156	103	173	147
Aizkraukles	Mazzalves	0,021	-0,325	0,014	-0,029	-0,050	175	286	161	169
Talsu	Lubes	-0,062	-0,050	-0,025	-0,113	-0,051	192	184	174	193
Ogres	Mazozolu	0,126	0,120	0,041	0,075	-0,052	131	123	149	137
Cēsu	Raiskuma	0,061	-0,054	0,049	0,009	-0,052	160	189	146	153

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Krāslavas	Robežnieku	-1,177	-1,349	-1,270	-1,230	-0,053	453	459	453	442
Tukuma	Slampes	0,437	0,334	0,458	0,382	-0,055	56	78	55	64
Alūksnes	Mārkalnes	-0,290	-0,328	-0,295	-0,348	-0,058	289	288	268	276
Gulbenes	Lizuma	-0,078	-0,168	-0,121	-0,136	-0,058	204	234	201	203
Cēsu	Straupes	0,145	0,068	0,025	0,086	-0,058	126	142	159	131
Liepājas	Otaņķu	-0,238	-0,254	-0,328	-0,300	-0,062	269	267	282	260
Cēsu	Inešu	-0,163	-0,282	-0,237	-0,225	-0,062	240	273	246	234
Preiļu	Sutru	-1,205	-1,161	-1,229	-1,268	-0,063	456	444	451	446
Daugavpils	Laucesas	0,043	0,082	0,086	-0,020	-0,063	166	139	138	163
Daugavpils	Pilskalnes	-0,651	-0,638	-0,720	-0,714	-0,063	383	369	376	371
Kuldīgas	Turlavas	-0,232	-0,128	-0,389	-0,297	-0,065	267	219	303	259
Ludzas	Lauderu	-0,719	-0,883	-0,858	-0,786	-0,067	395	409	406	388
Talsu	Vandzenes	0,170	0,233	0,081	0,102	-0,068	118	98	140	120
Saldus	Rubas	-0,086	-0,172	-0,155	-0,155	-0,069	209	235	212	212
Rēzeknes	Vērēmu	0,306	0,094	0,157	0,235	-0,071	76	132	114	89
Limbažu	Skultes	0,243	0,196	0,198	0,171	-0,072	94	106	100	107
Valkas	Plāņu	-0,296	-0,066	-0,384	-0,368	-0,072	291	194	300	285
Bauskas	Bārbeles	-0,120	-0,068	0,109	-0,192	-0,072	226	196	127	225
Ludzas	Pušmucovas	-0,756	-1,075	-0,997	-0,830	-0,074	399	434	424	400
Liepājas	Kalvenes	-0,081	-0,108	-0,355	-0,156	-0,075	205	210	289	213
Limbažu	Brīvzemnieku	0,192	0,625	0,298	0,117	-0,075	111	38	83	117
Krāslavas	Dagdas	-0,419	-0,505	-0,589	-0,497	-0,078	323	330	353	321
Rēzeknes	Rikavas	-0,912	-1,149	-0,989	-0,990	-0,078	420	443	422	415
Gulbenes	Stradu	0,157	0,169	0,163	0,078	-0,079	121	111	111	133
Madonas	Barkavas	-0,323	-0,537	-0,354	-0,402	-0,079	299	343	288	295
Gulbenes	Druvienas	-0,243	-0,575	-0,574	-0,325	-0,082	273	355	348	271
Valmieras	Ipiķu	-0,512	-0,327	-0,418	-0,594	-0,083	352	287	309	337
Madonas	Liezēres	-0,488	-0,743	-0,778	-0,573	-0,084	343	388	395	334
Liepājas	Sakas	-0,471	-0,336	-0,488	-0,556	-0,085	337	289	321	329
Ludzas	Pasienes	-1,145	-1,123	-1,109	-1,231	-0,086	449	438	437	443
Alūksnes	Annas	-0,387	-0,538	-0,559	-0,475	-0,088	316	344	342	315
Gulbenes	Tirzas	-0,254	-0,378	-0,396	-0,344	-0,090	280	300	306	275
Rēzeknes	Ilzeskalna	-0,590	-0,757	-0,569	-0,680	-0,090	365	391	346	359
Talsu	Strazdes	-0,243	-0,107	-0,164	-0,334	-0,091	274	208	218	272
Valmieras	Vilpulkas	0,075	0,139	0,154	-0,017	-0,093	154	116	115	160
Saldus	Novadnieku	0,484	0,405	0,418	0,392	-0,093	49	64	59	62
Preiļu	Sīļukalna	-1,119	-1,004	-0,981	-1,212	-0,093	446	421	419	440
Rēzeknes	Bērzgales	-0,119	-0,070	-0,355	-0,212	-0,094	225	197	290	232
Kuldīgas	Padures	0,112	0,018	0,066	0,018	-0,094	135	158	142	151
Alūksnes	Ziemera	-0,171	-0,226	-0,236	-0,267	-0,096	243	258	245	246
Balvu	Krišjāņu	-1,523	-1,715	-1,719	-1,620	-0,097	473	472	469	461
Jēkabpils	Sēlpils	-0,367	-0,401	-0,480	-0,465	-0,098	308	313	320	312
Gulbenes	Litenes	-0,104	-0,234	-0,278	-0,201	-0,098	218	261	259	230
Limbažu	Katvaru	0,137	0,057	0,081	0,039	-0,099	129	144	139	143
Bauskas	Ceraukstes	0,449	0,512	0,359	0,348	-0,101	55	51	70	70
Talsu	Balgales	0,060	0,000	-0,079	-0,043	-0,103	161	166	186	172
Valkas	Vijciema	-0,260	-0,126	-0,293	-0,363	-0,104	282	217	266	282
Alūksnes	Pededzes	-1,036	-1,027	-0,943	-1,141	-0,105	438	425	414	431
Alūksnes	Jaunalūksnes	-0,242	-0,158	-0,203	-0,348	-0,106	271	229	237	277

11.pielikuma 6.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Limbažu	Liepupes	0,130	0,118	0,104	0,022	-0,107	130	124	130	149
Cēsu	Raunas	0,280	0,246	0,246	0,172	-0,109	85	96	93	106
Ludzas	Nirzas	-1,239	-1,546	-1,289	-1,349	-0,109	460	467	454	453
Ventspils	Zlēku	0,303	0,340	0,307	0,193	-0,109	79	77	82	98
Rīgas	Mālpils	0,810	0,800	0,847	0,699	-0,111	22	21	18	32
Saldus	Šķēdes	0,027	0,037	-0,198	-0,086	-0,113	170	151	234	183
Rēzeknes	Griškānu	0,091	0,099	0,269	-0,022	-0,113	145	130	87	164
Liepājas	Vecpils	-0,074	-0,009	-0,134	-0,189	-0,115	200	169	209	223
Liepājas	Aizputes	-0,197	-0,178	-0,325	-0,315	-0,118	251	237	279	266
Preiļu	Silajāņu	-0,995	-0,942	-1,132	-1,113	-0,118	434	415	440	426
Liepājas	Medzes	0,218	0,140	0,037	0,100	-0,119	106	115	151	124
Ventspils	Puzes	0,301	0,059	0,157	0,180	-0,120	82	143	113	103
Gulbenes	Beļavas	-0,347	-0,569	-0,356	-0,467	-0,121	304	353	293	314
Gulbenes	Līgo	-0,504	-0,628	-0,330	-0,626	-0,122	349	367	283	347
Ludzas	Mērdzenes	-0,619	-0,808	-0,906	-0,741	-0,122	377	401	410	373
Bauskas	Stelpes	0,087	0,118	0,040	-0,035	-0,122	149	125	150	170
Aizkraukles	Zalves	-0,286	-0,517	-0,500	-0,411	-0,126	287	337	324	296
Liepājas	Vērgales	-0,122	-0,294	-0,360	-0,249	-0,126	227	276	295	239
Rīgas	Daugmales	0,840	0,750	0,801	0,713	-0,127	20	26	22	31
Saldus	Jaunauces	0,029	-0,196	-0,310	-0,099	-0,128	169	243	271	187
Jēkabpils	Zasas	-0,320	-0,430	-0,732	-0,449	-0,129	297	321	378	306
Tukuma	Džūkstes	0,118	-0,010	0,046	-0,011	-0,129	134	171	147	158
Alūksnes	Malienas	-0,448	-0,514	-0,506	-0,579	-0,132	334	334	327	335
Valkas	Brantu	0,362	0,275	0,104	0,229	-0,133	67	91	131	90
Balvu	Medņevas	-1,071	-0,795	-1,025	-1,208	-0,137	443	398	427	439
Madonas	Aronas	-0,181	-0,246	-0,292	-0,320	-0,139	247	265	264	269
Jēkabpils	Kūku	-0,252	-0,416	-0,358	-0,393	-0,141	279	315	294	290
Jēkabpils	Dunavas	-0,570	-0,533	-0,580	-0,713	-0,143	360	342	350	370
Talsu	Īves	0,221	-0,179	-0,121	0,078	-0,143	103	238	202	134
Gulbenes	Daukstu	-0,165	-0,370	-0,321	-0,310	-0,145	241	299	276	264
Rēzeknes	Pušas	-0,949	-1,263	-1,133	-1,098	-0,149	427	453	441	425
Liepājas	Dunikas	-0,676	-0,792	-1,138	-0,825	-0,149	386	397	442	399
Cēsu	Zosēnu	-0,220	-0,127	-0,209	-0,373	-0,153	264	218	238	286
Kuldīgas	Nīkrāces	-0,132	-0,020	-0,248	-0,285	-0,153	231	174	249	253
Saldus	Zvārdes	0,067	-0,010	-0,025	-0,087	-0,154	157	170	175	185
Cēsu	Vaives	0,086	-0,082	0,036	-0,070	-0,156	151	201	152	177
Madonas	Murmastienes	-0,925	-0,955	-0,967	-1,082	-0,157	422	416	418	423
Talsu	Ķūļciema	-0,039	-0,117	-0,261	-0,198	-0,159	187	213	254	229
Ludzas	Isnaudas	-0,413	-0,520	-0,569	-0,572	-0,159	321	339	345	333
Kuldīgas	Raņķu	-0,259	-0,093	-0,210	-0,419	-0,160	281	204	239	300
Ogres	Suntažu	0,553	0,605	0,492	0,384	-0,169	40	41	48	63
Rēzeknes	Sakstagala	-0,611	-0,469	-0,454	-0,781	-0,170	373	327	314	386
Bauskas	Svitenes	0,108	-0,054	0,043	-0,063	-0,171	137	188	148	176
Liepājas	Gramzdas	-0,009	-0,039	-0,111	-0,182	-0,173	180	181	198	221
Daugavpils	Līksnas	-0,378	-0,554	-0,512	-0,552	-0,174	315	352	329	328
Ludzas	Cirmas	-0,542	-0,512	-0,541	-0,717	-0,175	356	333	336	372
Liepājas	Rucavas	-0,428	-0,443	-0,618	-0,603	-0,175	327	323	361	342
Tukuma	Engures	0,769	0,721	0,585	0,591	-0,179	24	31	39	38
Jēkabpils	Asares	-0,878	-0,844	-1,072	-1,058	-0,180	415	405	433	420

11.pielikuma 7.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Tukuma	Jaunpils	0,156	-0,026	0,026	-0,028	-0,183	122	176	158	168
Madonas	Sausnējas	-0,471	-0,482	-0,777	-0,656	-0,184	338	328	394	354
Tukuma	Sēmes	0,252	-0,144	-0,103	0,067	-0,185	93	225	197	139
Kuldīgas	Laidu	-0,191	-0,160	-0,314	-0,376	-0,185	248	231	273	287
Madonas	Mētrienas	-0,445	-0,619	-0,773	-0,634	-0,189	333	365	391	348
Dobeles	Naudītes	0,487	0,257	0,463	0,297	-0,190	47	93	53	79
Kuldīgas	Rumbas	0,507	0,360	0,326	0,317	-0,190	45	72	76	74
Alūksnes	Jaunannas	-0,069	-0,138	-0,162	-0,259	-0,190	196	223	217	245
Alūksnes	Alsviķu	0,121	-0,076	0,006	-0,072	-0,194	133	198	166	179
Daugavpils	Dubnas	-0,295	-0,352	-0,244	-0,492	-0,198	290	293	248	319
Liepājas	Nīcas	0,231	0,104	-0,003	0,033	-0,198	100	127	168	144
Valkas	Trikātas	0,106	0,027	0,030	-0,094	-0,200	138	153	156	186
Ogres	Madlienas	0,312	0,378	0,145	0,111	-0,200	74	69	116	118
Daugavpils	Kalupes	-0,337	-0,514	-0,390	-0,540	-0,203	303	335	304	327
Ogres	Birzgales	0,303	0,131	0,164	0,100	-0,203	80	119	110	125
Daugavpils	Nīcgales	-0,155	-0,218	-0,378	-0,360	-0,205	238	254	298	279
Kuldīgas	Alsungas	-0,051	-0,312	-0,326	-0,256	-0,205	189	281	281	242
Daugavpils	Ambeļu	-1,515	-1,782	-1,525	-1,721	-0,205	472	473	462	462
Ventspils	Usmas	-0,073	0,019	0,012	-0,281	-0,208	199	157	163	251
Valkas	Palsmanes	-0,090	-0,398	-0,388	-0,302	-0,212	210	309	302	261
Cēsu	Kaives	-0,580	-0,589	-0,856	-0,793	-0,213	363	357	405	389
Tukuma	Zantes	-0,597	-0,700	-0,681	-0,811	-0,214	368	379	373	394
Ogres	Krapes	0,236	0,220	0,234	0,021	-0,214	96	101	97	150
Saldus	Zaņas	-0,011	-0,201	-0,098	-0,227	-0,216	181	246	193	236
Talsu	Ģibuļu	0,343	0,492	0,141	0,127	-0,217	70	53	118	116
Balvu	Žīguru	0,092	0,011	-0,282	-0,125	-0,217	144	161	262	196
Gulbenes	Rankas	0,200	0,017	0,013	-0,017	-0,217	110	159	162	161
Rīgas	Ādažu	2,326	2,264	2,006	2,104	-0,221	4	4	7	4
Kuldīgas	Rendas	-0,027	-0,223	-0,223	-0,249	-0,222	184	257	244	240
Rēzeknes	Dricānu	-0,481	-0,776	-0,772	-0,705	-0,224	341	394	389	367
Jēkabpils	Vīpes	-0,373	-0,213	-0,349	-0,598	-0,225	310	252	287	338
Valkas	Variņu	0,094	-0,041	-0,134	-0,131	-0,225	143	182	208	200
Daugavpils	Tabores	-0,117	-0,186	-0,273	-0,343	-0,225	224	240	258	273
Madonas	Mārcienas	-0,094	-0,308	-0,525	-0,320	-0,226	213	280	333	268
Cēsu	Vecpiebalgas	0,180	0,005	0,011	-0,046	-0,227	115	163	164	173
Liepājas	Dunalkas	-0,066	-0,013	-0,187	-0,292	-0,227	194	172	227	257
Rēzeknes	Lūznavas	-0,571	-0,424	-0,617	-0,798	-0,227	362	319	360	392
Ventspils	Ances	0,077	0,042	-0,338	-0,153	-0,230	153	149	284	211
Jēkabpils	Dignājas	-0,535	-0,542	-0,784	-0,765	-0,230	354	348	396	382
Balvu	Briežuciema	-1,550	-1,386	-1,486	-1,784	-0,234	475	461	461	464
Krāslavas	Ķepovas	-1,269	-1,560	-1,632	-1,504	-0,236	461	469	467	458
Cēsu	Liepas	0,732	0,595	0,599	0,496	-0,236	27	42	37	45
Gulbenes	Lejasciema	-0,159	-0,495	-0,435	-0,397	-0,238	239	329	311	292
Cēsu	Mores	0,126	-0,200	0,025	-0,112	-0,238	132	245	160	192
Madonas	Dzelzavas	-0,127	-0,159	-0,127	-0,366	-0,240	229	230	206	283
Gulbenes	Stāmerienas	-0,214	-0,354	-0,492	-0,456	-0,242	261	295	322	309
Aizkraukles	Vietalvas	-0,202	-0,391	-0,420	-0,446	-0,243	254	305	310	305
Kuldīgas	Vārmes	0,210	0,088	0,101	-0,036	-0,246	108	135	132	171
Ludzas	Istras	-0,419	-0,611	-0,555	-0,665	-0,246	322	361	339	356

11.pielikuma 8.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Daugavpils	Sventes	-0,376	-0,684	-0,450	-0,624	-0,248	313	377	313	346
Alūksnes	Ilzenes	-0,100	-0,106	-0,307	-0,350	-0,251	217	207	270	278
Cēsu	Stalbes	-0,019	-0,122	-0,192	-0,275	-0,256	182	214	229	249
Kuldīgas	Kurmāles	0,660	0,657	0,604	0,403	-0,257	32	36	36	60
Alūksnes	Liepnas	-0,491	-0,620	-0,816	-0,749	-0,258	344	366	399	376
Valkas	Kārķu	-0,052	-0,183	-0,338	-0,312	-0,260	190	239	285	265
Talsu	Rojas	0,533	0,351	0,313	0,268	-0,265	42	74	80	82
Cēsu	Dzērbenes	0,109	-0,082	-0,202	-0,159	-0,267	136	202	236	214
Liepājas	Bunkas	-0,099	-0,200	-0,251	-0,367	-0,268	216	244	252	284
Cēsu	Drustu	-0,091	-0,277	-0,315	-0,361	-0,270	211	272	274	280
Madonas	Ērgļu	0,486	0,242	0,196	0,216	-0,270	48	97	101	94
Ludzas	Nukšas	-0,609	-0,836	-0,773	-0,888	-0,280	371	404	390	404
Ludzas	Goliševas	-1,208	-1,602	-1,702	-1,490	-0,282	457	470	468	457
Madonas	Praulienas	0,033	-0,211	-0,152	-0,250	-0,283	167	251	211	241
Daugavpils	Dvietes	-0,475	-0,543	-0,745	-0,758	-0,283	340	349	383	380
Cēsu	Taurenes	0,455	0,364	0,194	0,165	-0,290	53	71	103	108
Saldus	Lutriņu	0,488	0,246	0,263	0,197	-0,291	46	95	88	97
Daugavpils	Medumu	-0,319	-0,417	-0,593	-0,618	-0,299	296	316	355	344
Alūksnes	Trapenes	-0,062	-0,136	-0,198	-0,361	-0,299	193	222	233	281
Daugavpils	Skrudalienas	-0,473	-0,521	-0,520	-0,776	-0,303	339	340	331	385
Liepājas	Gaviezes	0,173	0,001	-0,186	-0,134	-0,307	117	164	225	202
Valkas	Ēveles	0,050	-0,208	-0,162	-0,257	-0,307	164	250	216	243
Kuldīgas	Īvandes	0,233	-0,053	0,107	-0,076	-0,309	98	187	128	180
Liepājas	Embūtes	-0,726	-0,704	-1,084	-1,038	-0,312	397	382	434	418
Alūksnes	Mālupes	-0,435	-0,601	-0,639	-0,749	-0,314	331	358	364	377
Rēzeknes	Silmalas	-0,822	-1,007	-1,526	-1,138	-0,317	411	422	463	430
Madonas	Kalsnavas	0,734	0,513	0,454	0,411	-0,323	26	50	56	59
Valkas	Bilskas	-0,067	-0,294	-0,399	-0,398	-0,331	195	277	308	293
Liepājas	Cīravas	-0,095	-0,289	-0,366	-0,427	-0,331	214	275	296	301
Rēzeknes	Feimaņu	-1,130	-1,065	-1,153	-1,472	-0,342	448	432	444	456
Balvu	Balvu	-0,288	-0,352	-0,576	-0,639	-0,351	288	294	349	352
Madonas	Sarkaņu	0,203	0,039	-0,036	-0,151	-0,353	109	150	177	209
Daugavpils	Vecsalienas	-0,397	-0,771	-0,476	-0,752	-0,355	318	392	318	378
Rēzeknes	Stoļerovas	-0,373	-0,715	-0,528	-0,745	-0,372	311	383	334	375
Cēsu	Jaunpiebalgas	0,266	0,101	-0,044	-0,107	-0,374	90	129	179	190
Madonas	Varakļānu	-0,931	-1,398	-1,330	-1,309	-0,378	424	462	458	450
Ludzas	Blontu	-0,788	-1,103	-0,949	-1,169	-0,381	403	435	415	434
Krāslavas	Grāveru	-0,899	-1,018	-0,655	-1,283	-0,385	418	424	368	447
Ludzas	Zvirgzdenes	-0,426	-0,803	-0,742	-0,813	-0,387	326	400	380	396
Ludzas	Mežvidu	-0,935	-1,250	-1,320	-1,325	-0,390	426	451	456	451
Gulbenes	Galgauskas	-0,420	-0,680	-0,583	-0,811	-0,391	324	375	351	395
Valkas	Smiltenes	0,369	0,276	-0,006	-0,025	-0,394	66	90	169	166
Daugavpils	Višķu	0,275	0,139	-0,056	-0,130	-0,405	87	117	182	199
Liepājas	Kazdangas	-0,060	-0,318	-0,501	-0,488	-0,428	191	283	325	317
Kuldīgas	Rudbāržu	0,030	-0,195	-0,223	-0,402	-0,432	168	242	243	294
Ludzas	Rundēnu	-0,911	-1,052	-1,208	-1,345	-0,435	419	428	449	452
Liepājas	Kalētu	-0,212	-0,400	-0,592	-0,657	-0,445	259	312	354	355
Liepājas	Bārtas	-0,133	-0,342	-0,281	-0,580	-0,447	232	290	260	336
Daugavpils	Vaboles	-0,377	-0,640	-0,599	-0,824	-0,448	314	371	356	398

Rajons	Pagasts, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas+/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Cēsu	Veselavas	0,300	0,184	-0,050	-0,150	-0,450	83	107	181	208
Kuldīgas	Ēdoles	0,179	-0,163	-0,165	-0,274	-0,453	116	233	220	248
Gulbenes	Jaungulbenes	0,340	0,561	-0,090	-0,116	-0,456	72	45	190	194
Limbažu	Braslavas	-0,245	-0,898	-0,735	-0,702	-0,457	276	413	379	365
Madonas	Vestienas	-0,075	-0,289	-0,501	-0,534	-0,459	201	274	326	326
Daugavpils	Eglaines	-0,323	-0,725	-0,657	-0,784	-0,461	298	385	370	387
Cēsu	Skujenes	-0,023	-0,240	-0,650	-0,497	-0,474	183	264	366	320
Liepājas	Priekules	-0,361	-0,700	-0,747	-0,838	-0,476	307	380	384	401
Jēkabpils	Gārsenes	-0,032	-0,383	-0,326	-0,511	-0,478	185	302	280	324
Daugavpils	Bebrenes	-0,412	-0,588	-0,695	-0,899	-0,487	320	356	375	406
Ludzas	Malnavas	-0,591	-0,855	-0,950	-1,095	-0,503	366	406	417	424
Rīgas	Mārupes	2,541	2,053	2,113	2,037	-0,504	3	7	5	7
Saldus	Pampāļu	0,219	-0,044	-0,187	-0,291	-0,510	105	183	226	256
Ludzas	Pildas	-0,767	-0,959	-1,009	-1,285	-0,518	401	418	425	448
Balvu	Kupravas	1,305	0,805	0,590	0,769	-0,537	9	20	38	28
Ludzas	Salnavas	-0,840	-1,323	-1,401	-1,437	-0,597	412	457	460	455
Madonas	Jumurdas	-0,249	-0,541	-0,895	-0,855	-0,606	278	347	408	402
Daugavpils	Šēderes	0,711	0,882	0,480	0,075	-0,636	29	15	50	136
Cēsu	Nītaures	0,638	0,108	-0,046	-0,026	-0,665	34	126	180	167
Dobeles	Auru	1,170	0,462	0,514	0,473	-0,697	10	57	45	47
Rēzeknes	Stružānu	-0,434	-0,509	-1,009	-1,227	-0,793	329	332	426	441
Cēsu	Amatas novads	x	0,403	0,369	0,419	x	x	65	69	57
Ludzas	Ciblas novads	x	-0,540	-0,382	-0,476	x	x	346	299	316
Dobeles	Tērvetes novads	x	x	x	0,229	x	x	x	x	91
Preiļu	Vārkavas novads	x	x	x	-0,941	x	x	x	x	411

*Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Talsu	Kolkas	17,3	2,0	3,7	3,7	-13,6	-1,406	1,033	0,766	0,744
Krāslavas	Andrupenes	32,4	28,9	20,0	19,6	-12,8	-3,944	-3,920	-2,321	-2,485
Rēzeknes	Nagļu	21,5	14,4	12,3	10,2	-11,3	-2,100	-1,255	-0,865	-0,562
Krāslavas	Piedrujas	30,0	26,9	21,9	19,3	-10,7	-3,540	-3,551	-2,686	-2,420
Preiļu	Saunas	19,3	13,9	8,4	8,8	-10,6	-1,746	-1,157	-0,126	-0,281
Rēzeknes	Dekšāres	23,7	19,1	15,1	13,6	-10,1	-2,476	-2,109	-1,393	-1,257
Preiļu	Jersikas	28,2	19,3	20,3	18,1	-10,1	-3,235	-2,145	-2,389	-2,178
Krāslavas	Bērziņu	19,3	15,0	12,8	9,3	-10,1	-1,746	-1,366	-0,966	-0,385
Jēkabpils	Elkšņu	21,3	9,2	10,5	11,3	-10,0	-2,072	-0,281	-0,516	-0,799
Krāslavas	Šķeltovas	31,2	26,7	22,8	21,4	-9,8	-3,743	-3,517	-2,867	-2,841
Balvu	Tilžas	34,5	28,8	26,4	24,9	-9,5	-4,282	-3,897	-3,541	-3,557
Balvu	Susāju	27,9	23,8	21,5	19,2	-8,7	-3,186	-2,974	-2,619	-2,402
Rēzeknes	Viļānu	25,5	23,3	20,6	17,1	-8,4	-2,786	-2,887	-2,437	-1,977
Daugavpils	Salienas	22,5	13,8	14,7	14,2	-8,3	-2,281	-1,136	-1,314	-1,382
Aizkraukles	Pilskalnes	17,4	12,3	11,5	9,2	-8,3	-1,428	-0,858	-0,707	-0,360
Daugavpils	Biķernieku	20,7	14,2	12,3	12,4	-8,3	-1,968	-1,206	-0,862	-1,018
Krāslavas	Svariņu	24,5	23,7	21,4	16,3	-8,3	-2,619	-2,965	-2,587	-1,806
Aizkraukles	Iršu	14,8	11,8	7,6	6,6	-8,2	-0,984	-0,775	0,023	0,168
Balvu	Bērzpils	23,5	21,5	17,1	15,3	-8,2	-2,451	-2,557	-1,785	-1,614
Preiļu	Stabulnieku	20,8	16,6	17,4	12,8	-8,0	-1,995	-1,647	-1,839	-1,103
Madonas	Ošupes	22,5	20,1	16,2	14,6	-7,9	-2,282	-2,292	-1,605	-1,470
Krāslavas	Ūdrīšu	26,0	24,9	19,4	18,2	-7,8	-2,864	-3,192	-2,223	-2,200
Daugavpils	Demenes	17,3	14,0	14,1	9,6	-7,7	-1,406	-1,182	-1,209	-0,447
Talsu	Īves	11,1	6,8	6,5	3,4	-7,7	-0,361	0,161	0,236	0,802
Balvu	Lazdulejas	24,3	20,7	17,6	16,7	-7,6	-2,584	-2,404	-1,877	-1,895
Madonas	Lazdonas	17,2	10,2	10,2	9,7	-7,5	-1,386	-0,467	-0,464	-0,474
Krāslavas	Grāveru	30,9	22,1	22,2	23,6	-7,3	-3,678	-2,675	-2,757	-3,288
Krāslavas	Aulejas	21,5	18,1	16,8	14,4	-7,0	-2,099	-1,926	-1,718	-1,432
Rēzeknes	Sokolu	37,2	34,9	28,8	30,3	-6,9	-4,746	-5,020	-3,998	-4,645
Aizkraukles	Sunākstes	17,4	11,6	11,4	10,6	-6,9	-1,421	-0,731	-0,690	-0,643
Madonas	Indrānu	12,6	7,0	8,6	5,8	-6,8	-0,614	0,123	-0,161	0,323
Daugavpils	Ambeļu	23,2	19,6	15,1	16,4	-6,8	-2,396	-2,210	-1,401	-1,835
Valkas	Ērģemes	14,0	7,9	6,0	7,4	-6,7	-0,853	-0,041	0,323	0,004
Rēzeknes	Gaigalavas	22,7	19,4	16,7	16,1	-6,6	-2,315	-2,178	-1,696	-1,776
Valmieras	Zilākalna	14,4	5,4	8,6	7,9	-6,5	-0,915	0,405	-0,171	-0,094
Rēzeknes	Ozolaines	22,5	17,2	17,2	16,1	-6,4	-2,283	-1,768	-1,788	-1,767
Talsu	Mērsraga	10,3	2,9	4,0	4,0	-6,3	-0,232	0,877	0,720	0,691
Rēzeknes	Mākoņkalna	22,8	19,0	18,3	16,5	-6,2	-2,320	-2,099	-2,002	-1,854
Daugavpils	Maļinovas	15,7	11,0	8,6	9,5	-6,2	-1,138	-0,617	-0,153	-0,438
Daugavpils	Šēderes	17,4	8,6	10,1	11,4	-6,0	-1,423	-0,188	-0,450	-0,813
Jelgavas	Līvbērzes	10,6	7,1	6,2	4,7	-6,0	-0,283	0,097	0,294	0,551
Cēsu	Zaubes	12,3	13,2	9,7	6,4	-5,9	-0,566	-1,027	-0,373	0,200
Ludzas	Briģu	17,3	15,6	15,5	11,4	-5,8	-1,394	-1,466	-1,478	-0,822
Jēkabpils	Rubenes	13,9	11,8	9,7	8,2	-5,7	-0,832	-0,763	-0,373	-0,157
Jēkabpils	Ābeļu	12,0	9,2	7,4	6,3	-5,7	-0,512	-0,286	0,064	0,224
Krāslavas	Kaplavas	21,8	20,4	19,9	16,1	-5,7	-2,156	-2,345	-2,304	-1,774

12.pielikuma 1.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Dobeles	Dobeles	14,5	9,5	9,0	8,9	-5,6	-0,929	-0,349	-0,241	-0,300
Balvu	Baltinavas	39,0	36,4	33,9	33,5	-5,5	-5,049	-5,299	-4,979	-5,300
Krāslavas	Ķepovas	29,6	29,3	27,1	24,1	-5,4	-3,460	-3,996	-3,681	-3,397
Rēzeknes	Ozolmuižas	22,7	19,7	19,9	17,3	-5,4	-2,301	-2,226	-2,305	-2,009
Rēzeknes	Audriņu	23,0	18,9	19,6	17,8	-5,2	-2,352	-2,076	-2,255	-2,105
Rēzeknes	Kantinieku	35,9	29,1	32,3	30,7	-5,2	-4,522	-3,958	-4,670	-4,734
Rēzeknes	Rikavas	22,0	19,7	21,0	16,9	-5,2	-2,196	-2,224	-2,520	-1,924
Rēzeknes	Nautrēnu	18,7	18,4	16,3	13,5	-5,1	-1,631	-1,981	-1,627	-1,243
Valmieras	Lodes	8,5	3,8	5,8	3,4	-5,1	0,076	0,701	0,376	0,809
Dobeles	Īles	12,3	8,1	9,4	7,3	-5,0	-0,566	-0,094	-0,317	0,022
Limbažu	Pāles	8,9	4,0	2,9	3,9	-5,0	0,001	0,670	0,920	0,707
Valmieras	Ķoņu	12,1	10,1	7,5	7,1	-5,0	-0,528	-0,453	0,054	0,061
Madonas	Ļaudonas	16,7	14,3	16,1	11,8	-4,9	-1,309	-1,221	-1,593	-0,894
Rēzeknes	Lendžu	16,1	10,4	11,1	11,2	-4,9	-1,203	-0,512	-0,644	-0,769
Valmieras	Vecates	10,7	3,8	5,7	5,8	-4,9	-0,293	0,708	0,383	0,321
Valmieras	Ramatas	9,6	6,7	5,9	4,7	-4,9	-0,103	0,174	0,344	0,549
Balvu	Kubuļu	12,3	11,4	11,1	7,5	-4,8	-0,559	-0,703	-0,637	-0,013
Jēkabpils	Sēlpils	10,2	9,3	7,8	5,5	-4,7	-0,216	-0,299	-0,013	0,380
Aizkraukles	Staburaga	9,3	8,0	7,3	4,6	-4,7	-0,055	-0,061	0,077	0,573
Preiļu	Riebiņu	16,7	13,9	12,4	12,0	-4,7	-1,298	-1,164	-0,894	-0,938
Jelgavas	Glūdas	10,3	4,6	6,5	5,7	-4,6	-0,229	0,551	0,237	0,348
Krāslavas	Kombuļu	19,8	18,7	17,2	15,2	-4,5	-1,814	-2,037	-1,802	-1,585
Valkas	Plāņu	10,7	4,6	6,9	6,3	-4,4	-0,301	0,567	0,152	0,223
Alūksnes	Pededzes	21,6	17,7	15,0	17,1	-4,4	-2,122	-1,850	-1,370	-1,977
Jelgavas	Zaļenieku	8,8	4,1	4,2	4,3	-4,4	0,030	0,645	0,675	0,619
Gulbenes	Druvienas	6,9	6,0	6,1	2,6	-4,3	0,343	0,309	0,313	0,970
Krāslavas	Izvaltas	19,0	18,5	14,6	14,7	-4,3	-1,692	-2,008	-1,300	-1,491
Gulbenes	Līgo	12,1	10,2	6,1	7,9	-4,2	-0,531	-0,475	0,320	-0,108
Valkas	Grundzāles	9,9	4,9	4,4	5,7	-4,2	-0,160	0,511	0,631	0,334
Daugavpils	Laucesas	14,8	12,9	11,2	10,7	-4,2	-0,989	-0,979	-0,650	-0,668
Dobeles	Bēnes	12,3	9,8	8,8	8,2	-4,1	-0,569	-0,392	-0,193	-0,165
Madonas	Dzelzavas	10,5	7,5	6,2	6,4	-4,1	-0,270	0,029	0,300	0,193
Jēkabpils	Mežāres	7,5	6,2	6,0	3,4	-4,1	0,236	0,270	0,335	0,799
Jelgavas	Svētes	10,4	6,1	6,7	6,3	-4,1	-0,238	0,290	0,190	0,225
Liepājas	Rucavas	9,7	5,6	6,3	5,7	-4,1	-0,135	0,375	0,279	0,348
Talsu	Rojas	8,7	4,3	4,0	4,6	-4,1	0,045	0,611	0,704	0,565
Alūksnes	Jaunannas	7,7	4,9	3,4	3,7	-4,1	0,206	0,506	0,826	0,757
Valkas	Palsmanes	7,2	5,7	5,6	3,2	-4,0	0,294	0,360	0,413	0,846
Valmieras	Sēļu	9,7	5,2	6,6	5,7	-3,9	-0,126	0,440	0,224	0,332
Dobeles	Krimūnu	12,9	12,0	12,8	9,0	-3,9	-0,663	-0,802	-0,953	-0,320
Valmieras	Jeru	6,9	5,5	4,2	2,9	-3,9	0,349	0,385	0,678	0,901
Balvu	Vectilžas	23,0	20,5	20,4	19,1	-3,9	-2,355	-2,364	-2,402	-2,371
Jelgavas	Vircavas	8,7	5,2	5,9	4,8	-3,8	0,048	0,454	0,357	0,520
Aizkraukles	Kurmenes	10,8	6,7	8,6	7,0	-3,8	-0,309	0,175	-0,165	0,085
Ludzas	Pasienes	21,8	18,0	16,0	18,0	-3,7	-2,152	-1,905	-1,564	-2,158
Aizkraukles	Daudzeses	10,9	9,3	9,6	7,1	-3,7	-0,325	-0,313	-0,346	0,049
Ventspils	Ugāles	9,5	7,8	6,2	5,8	-3,7	-0,100	-0,027	0,295	0,317
Jēkabpils	Rites	10,5	5,6	5,3	6,8	-3,7	-0,257	0,371	0,460	0,128

12.pielikuma 2.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Gulbenes	Beļavas	10,7	8,1	8,6	7,1	-3,7	-0,302	-0,093	-0,154	0,065
Jelgavas	Cenu	9,0	6,4	6,2	5,4	-3,6	-0,016	0,235	0,292	0,404
Jēkabpils	Krustpils	11,7	9,8	7,7	8,1	-3,6	-0,467	-0,392	0,018	-0,142
Madonas	Murmastienes	17,9	14,8	14,6	14,2	-3,6	-1,497	-1,316	-1,300	-1,388
Ventspils	Jūrkalnes	8,4	3,7	6,2	4,8	-3,6	0,093	0,724	0,299	0,528
Talsu	Virbu	10,1	9,5	12,9	6,5	-3,6	-0,187	-0,336	-0,975	0,188
Saldus	Saldus	5,4	3,7	4,2	1,8	-3,6	0,593	0,733	0,669	1,130
Ludzas	Lauderu	14,8	12,0	14,4	11,3	-3,6	-0,986	-0,805	-1,260	-0,784
Dobeles	Lielauces	12,5	10,5	8,8	9,1	-3,5	-0,603	-0,525	-0,208	-0,341
Ventspils	Ziru	7,4	6,9	3,5	3,9	-3,5	0,261	0,142	0,799	0,702
Liepājas	Kazdangas	8,6	7,4	7,0	5,1	-3,4	0,065	0,038	0,147	0,457
Alūksnes	Kalncempju	11,1	8,5	7,5	7,7	-3,4	-0,364	-0,162	0,047	-0,062
Madonas	Sausnējas	13,5	9,9	12,9	10,1	-3,4	-0,760	-0,424	-0,978	-0,543
Talsu	Lubes	9,8	5,4	3,5	6,4	-3,4	-0,144	0,405	0,814	0,194
Balvu	Šķilbēnu	13,4	13,1	12,8	10,0	-3,4	-0,744	-1,001	-0,967	-0,533
Dobeles	Auru	12,7	10,7	9,9	9,4	-3,4	-0,636	-0,567	-0,406	-0,404
Jēkabpils	Saukas	11,4	8,9	7,4	8,0	-3,3	-0,405	-0,236	0,073	-0,126
Ludzas	Pureņu	16,6	17,7	13,9	13,2	-3,3	-1,277	-1,850	-1,171	-1,184
Liepājas	Grobiņas	8,0	5,4	4,7	4,7	-3,3	0,158	0,419	0,581	0,546
Jēkabpils	Variešu	10,0	5,5	8,3	6,8	-3,3	-0,185	0,385	-0,108	0,128
Madonas	Mētrienas	16,2	14,6	15,7	13,0	-3,2	-1,213	-1,281	-1,509	-1,134
Cēsu	Kaives	7,9	3,9	7,6	4,8	-3,2	0,166	0,681	0,034	0,528
Rēzeknes	Kaunatas	18,1	16,4	15,8	15,0	-3,1	-1,540	-1,613	-1,531	-1,546
Madonas	Barkavas	15,3	14,9	12,3	12,2	-3,1	-1,059	-1,341	-0,872	-0,967
Balvu	Bērzkalnes	14,4	11,6	13,0	11,4	-3,1	-0,924	-0,724	-0,999	-0,804
Valmieras	Skaņkalnes	8,7	3,3	6,1	5,7	-3,1	0,037	0,800	0,318	0,351
Valmieras	Kocēnu	8,4	6,3	6,5	5,3	-3,1	0,092	0,252	0,242	0,417
Valmieras	Ipiķu	9,6	3,8	5,2	6,5	-3,0	-0,109	0,715	0,482	0,171
Krāslavas	Dagdas	17,7	16,2	17,1	14,7	-3,0	-1,469	-1,588	-1,786	-1,473
Gulbenes	Galgauskas	12,4	8,7	6,8	9,4	-3,0	-0,578	-0,200	0,181	-0,400
Dobeles	Jaunbērzes	10,1	11,7	11,7	7,2	-2,9	-0,193	-0,744	-0,746	0,045
Valkas	Blomes	8,4	6,9	7,1	5,5	-2,9	0,087	0,135	0,121	0,373
Ventspils	Zlēku	8,0	4,7	6,1	5,1	-2,9	0,165	0,545	0,317	0,467
Kuldīgas	Kabiles	7,4	4,5	5,0	4,6	-2,9	0,256	0,575	0,522	0,574
Jelgavas	Elejas	13,5	14,2	12,5	10,6	-2,9	-0,765	-1,216	-0,910	-0,661
Krāslavas	Skaistas	14,4	13,1	12,4	11,5	-2,8	-0,914	-1,003	-0,879	-0,844
Balvu	Lazdukalna	22,6	21,0	19,5	19,8	-2,8	-2,293	-2,467	-2,228	-2,510
Liepājas	Vecpils	7,0	3,6	4,0	4,2	-2,8	0,322	0,743	0,712	0,643
Dobeles	Vītiņu	10,5	7,9	7,7	7,7	-2,8	-0,258	-0,047	0,012	-0,066
Rēzeknes	Vērēmu	13,7	13,5	11,5	10,9	-2,8	-0,796	-1,076	-0,709	-0,720
Daugavpils	Kalkūnes	9,3	7,3	6,3	6,6	-2,7	-0,059	0,053	0,277	0,166
Valmieras	Naukšēnu	7,6	7,7	3,7	4,9	-2,7	0,218	-0,010	0,768	0,500
Saldus	Kursīšu	5,0	3,9	3,2	2,3	-2,7	0,658	0,688	0,856	1,030
Preiļu	Rudzātu	9,4	6,4	5,9	6,7	-2,7	-0,076	0,228	0,358	0,139
Rīgas	Carnikavas	5,2	3,2	2,3	2,5	-2,7	0,623	0,820	1,038	0,982
Rēzeknes	Čornajas	18,0	15,0	15,2	15,4	-2,7	-1,525	-1,362	-1,425	-1,617
Krāslavas	Robežnieku	23,5	23,5	23,6	20,9	-2,7	-2,451	-2,932	-3,012	-2,737
Krāslavas	Kastuļinas	16,0	12,0	14,1	13,3	-2,7	-1,176	-0,809	-1,213	-1,197

12.pielikuma 3.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Valmieras	Rencēnu	6,6	6,1	3,7	4,0	-2,7	0,389	0,286	0,767	0,694
Balvu	Krišjāņu	31,7	32,5	34,0	29,1	-2,6	-3,826	-4,589	-4,993	-4,403
Ventspils	Puzes	8,0	6,9	6,4	5,3	-2,6	0,164	0,144	0,261	0,420
Gulbenes	Lizuma	6,3	3,9	3,6	3,7	-2,6	0,442	0,681	0,786	0,754
Liepājas	Aizputes	11,0	7,8	9,2	8,3	-2,6	-0,340	-0,035	-0,283	-0,192
Aizkraukles	Skrīveru	6,9	5,5	5,0	4,3	-2,6	0,342	0,391	0,518	0,620
Jelgavas	Vilces	7,8	6,7	5,6	5,2	-2,6	0,193	0,169	0,410	0,438
Balvu	Vecumu	25,6	25,3	26,8	23,1	-2,5	-2,801	-3,251	-3,628	-3,188
Liepājas	Dunikas	12,5	10,3	17,4	10,0	-2,5	-0,604	-0,493	-1,826	-0,534
Daugavpils	Pilskalnes	12,5	8,2	9,5	10,0	-2,5	-0,605	-0,104	-0,326	-0,536
Aizkraukles	Bebru	6,6	6,4	4,8	4,1	-2,5	0,397	0,228	0,561	0,673
Ogres	Mazozolu	4,4	3,2	2,0	1,9	-2,5	0,755	0,824	1,085	1,104
Valmieras	Matīšu	8,4	6,2	5,9	6,0	-2,5	0,086	0,272	0,354	0,288
Balvu	Vīksnas	12,5	10,4	12,0	10,1	-2,5	-0,602	-0,505	-0,816	-0,546
Daugavpils	Sventes	12,4	11,5	9,5	9,9	-2,5	-0,581	-0,710	-0,326	-0,520
Valkas	Zvārtavas	12,1	8,2	7,8	9,7	-2,4	-0,530	-0,096	-0,003	-0,463
Bauskas	Mežotnes	9,8	7,4	9,0	7,4	-2,4	-0,138	0,043	-0,241	-0,001
Alūksnes	Malienas	6,9	5,0	6,8	4,6	-2,4	0,337	0,479	0,183	0,569
Gulbenes	Litenes	5,9	3,9	5,2	3,6	-2,3	0,511	0,682	0,484	0,777
Jelgavas	Valgundes	6,5	4,5	4,1	4,1	-2,3	0,412	0,574	0,700	0,657
Valkas	Vijciema	8,5	3,3	6,5	6,2	-2,3	0,067	0,802	0,243	0,238
Rīgas	Krimuldas	5,5	4,5	4,6	3,3	-2,3	0,571	0,573	0,602	0,833
Gulbenes	Lejasciema	6,5	6,4	6,0	4,3	-2,3	0,406	0,219	0,335	0,634
Ludzas	Pušmucovas	18,8	18,3	20,2	16,5	-2,3	-1,649	-1,970	-2,374	-1,851
Krāslavas	Indras	21,9	18,4	18,5	19,6	-2,2	-2,169	-1,993	-2,046	-2,483
Daugavpils	Naujenes	10,6	9,8	10,1	8,4	-2,2	-0,279	-0,392	-0,439	-0,203
Ventspils	Usmas	10,7	8,4	4,5	8,5	-2,2	-0,299	-0,141	0,608	-0,228
Cēsu	Zosēnu	7,9	3,3	3,1	5,7	-2,2	0,177	0,803	0,889	0,344
Madonas	Kalsnavas	7,3	5,0	5,8	5,1	-2,2	0,276	0,482	0,362	0,463
Saldus	Nīgrandes	6,0	8,2	4,4	3,8	-2,2	0,497	-0,098	0,641	0,728
Liepājas	Embūtes	10,1	7,1	8,5	7,9	-2,2	-0,193	0,106	-0,143	-0,108
Ludzas	Mērdzenes	17,2	16,0	18,9	15,0	-2,2	-1,385	-1,544	-2,115	-1,553
Gulbenes	Tirzas	7,2	5,2	6,8	5,1	-2,1	0,284	0,450	0,172	0,461
Alūksnes	Veclaicenes	12,9	7,4	8,4	10,7	-2,1	-0,661	0,039	-0,122	-0,682
Krāslavas	Kalniešu	18,3	18,9	18,5	16,2	-2,1	-1,573	-2,081	-2,053	-1,788
Rēzeknes	Maltas	22,5	19,2	20,8	20,4	-2,1	-2,275	-2,134	-2,487	-2,637
Limbažu	Lēdurgas	6,4	5,5	5,3	4,3	-2,1	0,425	0,388	0,469	0,623
Liepājas	Otaņķu	6,0	3,2	4,9	3,9	-2,1	0,497	0,814	0,544	0,708
Alūksnes	Ilzenes	8,0	3,7	6,5	5,9	-2,1	0,160	0,724	0,244	0,300
Liepājas	Bunkas	9,3	6,1	6,8	7,3	-2,0	-0,066	0,284	0,173	0,015
Dobeles	Zebrenes	8,6	6,4	9,3	6,6	-2,0	0,059	0,225	-0,296	0,163
Liepājas	Kalvenes	6,4	4,3	7,4	4,4	-2,0	0,421	0,609	0,064	0,600
Liepājas	Virgas	9,3	8,6	9,4	7,3	-2,0	-0,062	-0,187	-0,314	0,015
Jelgavas	Ozolnieku	6,5	4,2	4,7	4,6	-2,0	0,403	0,624	0,577	0,575
Jēkabpils	Atašienes	9,4	9,7	7,3	7,4	-2,0	-0,079	-0,378	0,081	-0,009
Preiļu	Sutru	23,4	19,6	22,3	21,4	-2,0	-2,430	-2,208	-2,767	-2,851
Liepājas	Nīcas	7,2	5,0	5,2	5,3	-2,0	0,289	0,494	0,475	0,431
Cēsu	Mārsnēnu	5,0	3,7	4,9	3,1	-1,9	0,656	0,719	0,549	0,873

12.pielikuma 4.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Valmieras	Dikļu	8,0	5,9	5,7	6,1	-1,9	0,161	0,321	0,395	0,270
Dobeles	Bikstu	12,0	6,4	9,9	10,1	-1,9	-0,520	0,220	-0,417	-0,559
Bauskas	Gailīšu	9,1	5,8	8,0	7,3	-1,9	-0,032	0,333	-0,051	0,025
Preiļu	Rušonu	12,0	9,1	10,7	10,1	-1,8	-0,511	-0,271	-0,563	-0,558
Alūksnes	Liepnas	8,9	8,4	8,1	7,1	-1,7	0,010	-0,139	-0,070	0,049
Valmieras	Bērzaines	8,4	5,8	7,1	6,7	-1,7	0,096	0,347	0,115	0,149
Limbažu	Brīvzemnieku	6,9	4,9	6,4	5,2	-1,7	0,338	0,496	0,256	0,440
Tukuma	Lapmežciema	4,8	4,3	3,8	3,2	-1,7	0,687	0,621	0,746	0,856
Krāslavas	Ezernieku	10,5	12,9	9,1	8,9	-1,7	-0,266	-0,974	-0,248	-0,299
Rēzeknes	Stoļerovas	14,2	14,0	11,9	12,6	-1,6	-0,883	-1,171	-0,798	-1,049
Aizkraukles	Kokneses	8,2	6,5	7,3	6,6	-1,6	0,121	0,201	0,087	0,162
Valmieras	Vaidavas	5,5	3,7	4,2	3,8	-1,6	0,582	0,716	0,676	0,718
Rīgas	Allažu	6,0	3,5	4,7	4,4	-1,6	0,493	0,770	0,570	0,606
Talsu	Dundagas	5,4	3,5	3,6	3,8	-1,6	0,599	0,762	0,779	0,733
Aizkraukles	Neretas	12,0	10,5	12,3	10,4	-1,6	-0,512	-0,527	-0,872	-0,610
Bauskas	Iecavas	6,1	5,8	5,1	4,6	-1,6	0,470	0,332	0,504	0,572
Saldus	Rubas	3,6	1,9	2,9	2,0	-1,6	0,896	1,051	0,926	1,086
Krāslavas	Konstantinovas	11,0	11,4	11,2	9,4	-1,6	-0,339	-0,697	-0,659	-0,409
Balvu	Kupravas	18,0	19,3	19,5	16,4	-1,5	-1,518	-2,147	-2,243	-1,836
Jelgavas	Sidrabenes	5,2	5,5	5,4	3,7	-1,5	0,629	0,386	0,445	0,757
Valkas	Valkas	9,1	7,7	7,9	7,6	-1,5	-0,030	-0,020	-0,035	-0,044
Jelgavas	Platones	6,0	7,3	7,7	4,4	-1,5	0,499	0,068	0,001	0,596
Saldus	Šķēdes	5,4	3,1	6,1	3,9	-1,5	0,594	0,842	0,310	0,710
Limbažu	Viļķenes	6,1	2,9	2,9	4,6	-1,5	0,478	0,871	0,915	0,568
Aizkraukles	Seces	8,4	7,3	7,5	7,0	-1,5	0,083	0,066	0,051	0,086
Bauskas	Vecumnieku	5,4	4,1	4,2	3,9	-1,5	0,599	0,643	0,673	0,709
Madonas	Mārcienas	11,5	10,6	13,5	10,1	-1,5	-0,436	-0,540	-1,099	-0,546
Rīgas	Ropažu	5,4	3,8	4,7	3,9	-1,4	0,599	0,706	0,576	0,702
Daugavpils	Višķu	9,4	8,3	8,0	8,0	-1,4	-0,084	-0,124	-0,046	-0,126
Rīgas	Garkalnes	4,0	3,4	3,0	2,5	-1,4	0,833	0,776	0,911	0,982
Rīgas	Ķekavas	4,4	3,2	2,7	3,0	-1,4	0,764	0,822	0,966	0,896
Valkas	Ēveles	8,2	7,4	6,2	6,8	-1,4	0,125	0,038	0,297	0,122
Gulbenes	Jaungulbenes	5,9	6,4	4,9	4,5	-1,4	0,502	0,235	0,544	0,576
Liepājas	Vērgales	5,7	5,1	6,7	4,3	-1,4	0,549	0,464	0,200	0,631
Ludzas	Nirzas	19,7	20,7	19,0	18,4	-1,4	-1,812	-2,411	-2,133	-2,226
Jēkabpils	Gārsenes	9,8	8,5	7,3	8,5	-1,3	-0,150	-0,152	0,077	-0,224
Cēsu	Inešu	4,0	3,3	3,1	2,7	-1,3	0,822	0,795	0,893	0,951
Ventspils	Vārves	8,2	6,8	5,3	6,9	-1,3	0,120	0,155	0,456	0,101
Madonas	Aronas	13,3	12,0	11,7	12,0	-1,3	-0,733	-0,801	-0,759	-0,933
Talsu	Ģibuļu	6,7	4,6	6,4	5,4	-1,3	0,369	0,556	0,259	0,397
Jelgavas	Lielplatones	9,4	8,3	7,3	8,1	-1,3	-0,077	-0,127	0,088	-0,145
Balvu	Medņevas	20,5	16,0	17,5	19,2	-1,3	-1,936	-1,537	-1,848	-2,396
Daugavpils	Skrudalienas	15,6	11,4	11,7	14,3	-1,3	-1,111	-0,687	-0,746	-1,399
Ventspils	Tārgales	7,8	4,4	5,7	6,5	-1,3	0,188	0,597	0,394	0,170
Preiļu	Sīļukalna	15,7	12,8	12,2	14,4	-1,3	-1,128	-0,956	-0,855	-1,422
Cēsu	Dzērbenes	6,8	4,9	7,4	5,6	-1,3	0,351	0,496	0,060	0,364
Gulbenes	Stradu	9,5	6,7	8,2	8,2	-1,3	-0,086	0,165	-0,080	-0,165
Jēkabpils	Salas	7,1	7,3	7,9	5,9	-1,2	0,308	0,053	-0,032	0,309

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Valkas	Jērcēnu	6,6	3,4	5,1	5,3	-1,2	0,398	0,786	0,511	0,413
Cēsu	Vecpiebalgas	4,7	3,3	3,1	3,5	-1,2	0,715	0,797	0,880	0,796
Jēkabpils	Kūku	9,2	9,5	9,0	8,0	-1,2	-0,044	-0,341	-0,231	-0,122
Valmieras	Brenguļu	9,5	7,3	8,2	8,3	-1,2	-0,094	0,067	-0,093	-0,184
Valmieras	Kauguru	7,0	6,1	7,0	5,8	-1,2	0,323	0,290	0,148	0,315
Tukuma	Pūres	5,3	5,7	4,0	4,1	-1,2	0,618	0,365	0,706	0,670
Cēsu	Liepas	10,3	10,7	8,5	9,1	-1,2	-0,230	-0,567	-0,137	-0,355
Rīgas	Babītes	4,3	3,0	2,9	3,1	-1,2	0,784	0,860	0,927	0,867
Aizkraukles	Zalves	7,5	6,2	7,4	6,3	-1,1	0,249	0,266	0,060	0,218
Preiļu	Pelēču	14,4	13,0	11,7	13,3	-1,1	-0,917	-0,990	-0,759	-1,201
Bauskas	Codes	8,1	7,5	6,5	7,0	-1,1	0,145	0,027	0,239	0,080
Valkas	Launkalnes	5,0	4,4	3,7	4,0	-1,1	0,656	0,596	0,775	0,695
Alūksnes	Trapenes	5,3	3,2	3,2	4,2	-1,1	0,618	0,824	0,865	0,650
Balvu	Rugāju	13,0	12,0	14,0	12,0	-1,1	-0,687	-0,801	-1,194	-0,930
Valmieras	Valmieras	5,7	4,8	4,6	4,7	-1,0	0,538	0,517	0,597	0,547
Kuldīgas	Rendas	5,2	5,7	5,7	4,2	-1,0	0,626	0,351	0,389	0,652
Tukuma	Lestenes	6,8	5,4	5,6	5,7	-1,0	0,365	0,403	0,403	0,333
Tukuma	Viesatu	4,1	3,5	3,5	3,1	-1,0	0,812	0,762	0,808	0,871
Kuldīgas	Raņķu	9,8	6,0	6,6	8,8	-1,0	-0,143	0,296	0,220	-0,286
Saldus	Gaiķu	2,6	3,0	3,8	1,6	-1,0	1,067	0,857	0,751	1,172
Cēsu	Raiskuma	4,5	4,0	4,6	3,5	-1,0	0,747	0,673	0,590	0,783
Rīgas	Olaines	6,2	6,0	5,7	5,2	-1,0	0,461	0,298	0,395	0,437
Bauskas	Vecsaules	5,8	5,4	5,5	4,8	-1,0	0,529	0,406	0,426	0,519
Daugavpils	Eglaines	12,9	13,3	10,1	12,0	-1,0	-0,671	-1,044	-0,440	-0,932
Alūksnes	Annas	9,3	9,0	8,4	8,3	-0,9	-0,054	-0,254	-0,116	-0,187
Saldus	Novadnieku	4,7	4,2	3,3	3,8	-0,9	0,706	0,636	0,838	0,726
Alūksnes	Mārkalnes	8,7	8,1	8,0	7,7	-0,9	0,049	-0,083	-0,043	-0,072
Bauskas	Rundāles	7,3	6,3	6,2	6,4	-0,9	0,272	0,247	0,294	0,198
Valmieras	Burtnieku	7,7	5,9	3,2	6,8	-0,9	0,216	0,328	0,863	0,127
Dobeles	Bērzes	8,9	7,6	7,3	8,0	-0,9	0,006	0,004	0,089	-0,127
Cēsu	Taurenes	5,8	4,0	4,9	4,9	-0,9	0,532	0,675	0,532	0,509
Aizkraukles	Sērenes	4,5	4,2	4,8	3,7	-0,9	0,738	0,636	0,564	0,756
Tukuma	Irlavas	3,9	5,3	4,4	3,1	-0,9	0,839	0,435	0,641	0,877
Jēkabpils	Kalna	5,0	5,6	4,7	4,1	-0,9	0,665	0,367	0,575	0,666
Valmieras	Vilpulkas	5,6	4,2	1,8	4,7	-0,9	0,568	0,636	1,136	0,549
Saldus	Pampāļu	5,2	6,0	5,3	4,3	-0,9	0,633	0,302	0,474	0,624
Liepājas	Vaiņodes	15,8	12,8	13,4	14,9	-0,8	-1,147	-0,947	-1,082	-1,533
Talsu	Laidzes	5,6	4,7	3,9	4,8	-0,8	0,558	0,540	0,727	0,527
Valkas	Bilskas	6,5	5,3	6,3	5,6	-0,8	0,418	0,435	0,268	0,356
Saldus	Vadakstes	3,7	2,7	2,0	2,9	-0,8	0,877	0,910	1,102	0,906
Talsu	Valdgales	6,6	7,9	8,9	5,8	-0,8	0,400	-0,055	-0,219	0,328
Ventspils	Ances	7,5	4,8	11,2	6,7	-0,8	0,242	0,521	-0,649	0,137
Liepājas	Gaviezes	6,5	5,3	5,2	5,7	-0,8	0,411	0,427	0,477	0,336
Aizkraukles	Klintaines	5,4	4,0	5,1	4,6	-0,8	0,601	0,662	0,503	0,565
Liepājas	Gramzdas	7,1	5,1	5,0	6,4	-0,7	0,303	0,463	0,520	0,203
Limbažu	Vidrižu	5,1	5,2	3,6	4,4	-0,7	0,647	0,454	0,781	0,614
Liepājas	Priekules	10,2	10,1	9,5	9,5	-0,7	-0,211	-0,461	-0,325	-0,422
Liepājas	Cīravas	6,2	5,3	5,3	5,5	-0,7	0,464	0,421	0,467	0,386

12.pielikuma 6.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Tukuma	Jaunsātu	6,1	6,2	5,8	5,5	-0,6	0,471	0,265	0,366	0,386
Alūksnes	Alsviķu	6,3	5,7	4,9	5,7	-0,6	0,435	0,353	0,534	0,340
Tukuma	Smārdes	4,0	3,4	4,9	3,4	-0,6	0,830	0,779	0,535	0,818
Valkas	Brantu	5,8	4,8	7,0	5,2	-0,6	0,529	0,520	0,142	0,451
Rīgas	Siguldas	5,3	6,0	4,8	4,6	-0,6	0,615	0,299	0,558	0,555
Jēkabpils	Leimaņu	8,5	10,6	9,4	7,9	-0,6	0,073	-0,541	-0,311	-0,102
Jēkabpils	Dignājas	6,4	5,1	7,1	5,8	-0,6	0,432	0,464	0,123	0,329
Bauskas	Dāviņu	8,0	5,2	6,6	7,4	-0,6	0,153	0,451	0,214	-0,012
Limbažu	Umurgas	4,8	5,0	4,6	4,2	-0,6	0,691	0,484	0,599	0,636
Aizkraukles	Valles	4,9	5,3	4,8	4,3	-0,6	0,685	0,430	0,561	0,628
Limbažu	Liepupes	8,0	5,9	6,0	7,4	-0,6	0,163	0,325	0,324	-0,004
Talsu	Laucienes	4,3	4,8	5,2	3,7	-0,6	0,784	0,528	0,493	0,745
Bauskas	Viesturu	5,0	6,2	4,4	4,4	-0,5	0,666	0,259	0,638	0,600
Krāslavas	Asūnes	21,8	19,5	18,2	21,3	-0,5	-2,160	-2,195	-1,979	-2,817
Rēzeknes	Silmalas	22,3	21,3	27,8	21,8	-0,5	-2,244	-2,511	-3,809	-2,920
Talsu	Ķūļciema	5,9	4,8	6,9	5,4	-0,5	0,510	0,518	0,155	0,407
Dobeles	Penkules	6,4	7,6	8,9	5,9	-0,5	0,430	0,013	-0,224	0,308
Ogres	Ķeipenes	3,4	1,8	3,6	2,9	-0,5	0,934	1,078	0,784	0,917
Alūksnes	Jaunlaicenes	6,9	5,6	4,3	6,4	-0,5	0,334	0,375	0,664	0,192
Daugavpils	Dvietes	8,9	6,3	8,6	8,4	-0,5	0,005	0,249	-0,169	-0,212
Tukuma	Engures	3,9	3,0	3,2	3,4	-0,5	0,850	0,847	0,864	0,806
Rīgas	Mālpils	3,3	3,4	3,5	2,9	-0,5	0,945	0,787	0,812	0,920
Daugavpils	Tabores	10,0	8,2	8,4	9,6	-0,5	-0,186	-0,096	-0,131	-0,448
Tukuma	Vānes	4,2	2,6	5,6	3,8	-0,4	0,793	0,924	0,404	0,728
Rīgas	Daugmales	2,7	2,7	3,4	2,3	-0,4	1,044	0,918	0,817	1,026
Liepājas	Medzes	4,1	4,9	5,5	3,7	-0,4	0,810	0,510	0,419	0,742
Madonas	Praulienas	10,2	11,0	9,8	9,9	-0,4	-0,219	-0,627	-0,399	-0,502
Limbažu	Limbažu	5,6	5,0	4,4	5,2	-0,4	0,563	0,493	0,629	0,438
Madonas	Sarkaņu	8,3	6,3	7,2	7,9	-0,4	0,115	0,255	0,112	-0,104
Rēzeknes	Pušas	18,4	21,2	18,9	18,0	-0,4	-1,580	-2,494	-2,125	-2,153
Rēzeknes	Ilzeskalna	13,0	13,2	10,4	12,6	-0,3	-0,675	-1,029	-0,511	-1,060
Alūksnes	Ziemera	6,7	5,9	6,8	6,3	-0,3	0,379	0,323	0,187	0,211
Kuldīgas	Pelču	5,9	5,2	6,1	5,5	-0,3	0,517	0,451	0,321	0,376
Cēsu	Līgatnes	5,0	4,1	4,1	4,6	-0,3	0,667	0,651	0,688	0,556
Daugavpils	Nīcgales	11,4	10,9	14,1	11,1	-0,3	-0,412	-0,603	-1,213	-0,748
Limbažu	Katvaru	5,1	4,7	4,4	4,8	-0,3	0,640	0,539	0,637	0,521
Saldus	Jaunauces	2,2	4,0	5,1	1,9	-0,3	1,132	0,670	0,501	1,114
Jēkabpils	Zasas	6,2	6,8	6,7	5,9	-0,3	0,457	0,160	0,195	0,297
Alūksnes	Jaunalūksnes	7,3	3,9	4,6	7,0	-0,3	0,283	0,685	0,591	0,082
Valkas	Smiltenes	4,8	3,6	4,7	4,5	-0,3	0,702	0,749	0,583	0,587
Valkas	Variņu	4,0	2,3	3,4	3,7	-0,3	0,828	0,984	0,836	0,738
Ogres	Meņģeles	3,1	2,4	2,5	2,9	-0,2	0,972	0,960	0,992	0,910
Tukuma	Slampes	4,8	4,5	3,3	4,5	-0,2	0,703	0,577	0,838	0,579
Limbažu	Skultes	3,9	3,7	4,3	3,7	-0,2	0,852	0,733	0,656	0,757
Rīgas	Stopiņu	3,7	3,1	3,4	3,5	-0,2	0,877	0,830	0,824	0,787
Ludzas	Rundēnu	10,9	8,8	8,9	10,7	-0,2	-0,334	-0,222	-0,228	-0,681
Balvu	Briežuciema	25,4	20,8	21,3	25,3	-0,2	-2,770	-2,434	-2,572	-3,625
Rēzeknes	Griškānu	17,4	14,7	14,1	17,2	-0,2	-1,423	-1,305	-1,205	-1,998

12.pielikuma 7.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Tukuma	Tumes	4,5	3,7	4,0	4,3	-0,2	0,749	0,725	0,716	0,623
Gulbenes	Rankas	3,4	4,0	4,8	3,3	-0,1	0,932	0,664	0,562	0,830
Madonas	Liezēres	7,3	6,6	7,7	7,2	-0,1	0,280	0,195	0,013	0,039
Madonas	Bērzaunes	6,9	5,2	7,4	6,9	-0,1	0,335	0,453	0,069	0,105
Bauskas	Īslīces	6,3	5,7	6,4	6,2	-0,1	0,447	0,355	0,247	0,240
Ludzas	Istras	6,5	7,3	5,7	6,4	-0,1	0,410	0,057	0,393	0,194
Rīgas	Inčukalna	3,9	4,3	4,5	3,9	-0,1	0,838	0,619	0,624	0,711
Rīgas	Mārupes	3,1	2,8	2,7	3,1	-0,1	0,976	0,887	0,956	0,875
Kuldīgas	Padures	4,6	5,1	4,7	4,5	-0,1	0,732	0,459	0,576	0,580
Cēsu	Priekuļu	4,9	3,4	3,9	4,9	0,0	0,674	0,777	0,729	0,508
Talsu	Lībagu	8,6	6,8	9,2	8,6	0,0	0,051	0,145	-0,276	-0,245
Cēsu	Straupes	4,0	3,4	4,8	3,9	0,0	0,835	0,789	0,567	0,697
Tukuma	Degoles	5,2	4,7	9,0	5,2	0,0	0,623	0,548	-0,236	0,437
Daugavpils	Līksnas	13,3	13,4	13,4	13,3	0,0	-0,738	-1,063	-1,079	-1,208
Aizkraukles	Mazzalves	5,6	6,4	3,7	5,6	0,0	0,560	0,233	0,778	0,358
Alūksnes	Virešu	3,3	3,7	5,2	3,3	0,0	0,950	0,718	0,483	0,826
Alūksnes	Zeltiņu	3,8	1,8	3,5	3,8	0,0	0,867	1,072	0,814	0,724
Talsu	Vandzenes	4,9	3,3	3,8	4,9	0,0	0,684	0,802	0,754	0,502
Tukuma	Sēmes	3,5	4,3	2,3	3,6	0,1	0,910	0,613	1,040	0,771
Cēsu	Raunas	3,9	3,6	4,1	4,0	0,1	0,840	0,738	0,689	0,686
Ogres	Lēdmanes	3,1	2,6	3,2	3,2	0,1	0,978	0,934	0,872	0,849
Rēzeknes	Sakstagala	17,8	14,0	16,7	17,9	0,1	-1,491	-1,182	-1,696	-2,137
Gulbenes	Daukstu	6,9	7,4	7,2	7,0	0,1	0,349	0,043	0,103	0,079
Madonas	Ērgļu	5,3	6,9	5,9	5,5	0,2	0,604	0,126	0,360	0,383
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	6,1	7,3	5,7	6,3	0,2	0,468	0,053	0,387	0,219
Ogres	Jumpravas	4,2	3,3	4,0	4,3	0,2	0,801	0,801	0,708	0,619
Krāslavas	Andzeļu	18,5	16,6	15,0	18,6	0,2	-1,598	-1,652	-1,385	-2,283
Valkas	Kārķu	5,0	4,9	7,7	5,2	0,2	0,660	0,503	0,004	0,445
Rīgas	Ādažu	3,4	3,1	3,9	3,6	0,2	0,926	0,827	0,738	0,767
Cēsu	Drustu	4,2	3,0	3,9	4,4	0,2	0,800	0,856	0,737	0,612
Bauskas	Brunavas	5,5	4,6	5,8	5,7	0,2	0,582	0,557	0,377	0,347
Rēzeknes	Dricānu	11,6	12,1	13,0	11,8	0,3	-0,440	-0,818	-0,998	-0,905
Ogres	Krapes	3,2	2,5	2,3	3,5	0,3	0,962	0,947	1,031	0,788
Ogres	Madlienas	2,5	4,0	4,2	2,8	0,3	1,080	0,676	0,677	0,930
Cēsu	Jaunpiebalgas	3,9	4,0	3,8	4,2	0,3	0,851	0,673	0,757	0,652
Jēkabpils	Asares	18,0	15,6	19,1	18,3	0,3	-1,513	-1,477	-2,166	-2,204
Ogres	Taurupes	2,8	2,8	3,7	3,1	0,3	1,025	0,884	0,771	0,861
Rēzeknes	Bērzgales	10,6	8,4	12,9	10,9	0,3	-0,277	-0,149	-0,975	-0,715
Rīgas	Sējas	3,5	3,1	4,0	3,8	0,3	0,917	0,829	0,703	0,723
Dobeles	Ukru	7,9	7,2	7,9	8,3	0,3	0,170	0,075	-0,026	-0,180
Aizkraukles	Aiviekstes	6,9	3,2	6,7	7,3	0,3	0,337	0,823	0,203	0,022
Ventspils	Popes	5,7	5,5	6,9	6,0	0,4	0,551	0,393	0,167	0,278
Alūksnes	Gaujienas	4,9	5,0	4,6	5,3	0,4	0,678	0,487	0,599	0,432
Rēzeknes	Feimaņu	22,3	18,5	19,4	22,7	0,4	-2,249	-2,002	-2,213	-3,106
Preiļu	Aglonas	6,6	8,2	8,0	7,0	0,4	0,394	-0,104	-0,053	0,081
Daugavpils	Vecsalienas	12,7	15,6	10,9	13,1	0,4	-0,624	-1,475	-0,592	-1,156
Krāslavas	Šķaunes	16,2	10,8	15,2	16,6	0,4	-1,211	-0,585	-1,417	-1,868
Valkas	Trikātas	4,1	3,5	3,7	4,6	0,4	0,805	0,766	0,778	0,566

12.pielikuma 8.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Saldus	Jaunlutriņu	3,2	1,9	4,6	3,7	0,5	0,957	1,060	0,596	0,742
Bauskas	Skaistkalnes	3,0	3,9	4,5	3,5	0,5	0,994	0,692	0,612	0,782
Jelgavas	Sesavas	6,9	8,0	7,1	7,5	0,5	0,337	-0,066	0,126	-0,018
Kuldīgas	Snēpeles	4,0	5,0	4,7	4,6	0,5	0,827	0,480	0,585	0,574
Gulbenes	Stāmerienas	7,8	7,0	10,1	8,3	0,5	0,195	0,125	-0,439	-0,190
Jēkabpils	Dunavas	10,2	10,3	10,4	10,8	0,6	-0,209	-0,494	-0,504	-0,686
Ogres	Suntažu	2,3	2,4	2,5	2,9	0,6	1,117	0,971	0,993	0,903
Ludzas	Cirmas	14,9	11,4	11,5	15,5	0,7	-0,994	-0,699	-0,706	-1,650
Liepājas	Sakas	4,8	3,4	4,6	5,5	0,7	0,702	0,784	0,589	0,387
Ludzas	Nukšas	12,6	13,2	13,2	13,4	0,7	-0,618	-1,026	-1,033	-1,210
Ludzas	Zvirgzdenes	12,1	11,9	13,4	12,9	0,7	-0,533	-0,782	-1,074	-1,108
Ventspils	Užavas	7,8	4,5	4,2	8,6	0,8	0,190	0,585	0,674	-0,244
Madonas	Varakļānu	16,3	20,0	17,5	17,0	0,8	-1,228	-2,280	-1,862	-1,960
Talsu	Balgales	4,5	4,1	4,9	5,3	0,8	0,740	0,651	0,539	0,415
Ludzas	Blontu	16,1	21,2	16,6	16,9	0,8	-1,204	-2,502	-1,676	-1,935
Ludzas	Isnaudas	16,0	16,3	16,8	16,9	0,8	-1,192	-1,606	-1,717	-1,926
Ludzas	Goliševas	25,5	29,9	30,2	26,5	1,0	-2,780	-4,105	-4,276	-3,870
Daugavpils	Medumu	9,0	7,8	10,1	10,0	1,0	-0,018	-0,029	-0,447	-0,533
Jēkabpils	Vīpes	7,2	3,1	10,0	8,3	1,0	0,285	0,832	-0,437	-0,177
Kuldīgas	Alsungas	2,9	2,6	6,1	3,9	1,0	1,018	0,919	0,307	0,706
Cēsu	Nītaures	1,3	1,9	4,7	2,3	1,0	1,290	1,058	0,579	1,033
Saldus	Ezeres	2,8	3,1	3,5	3,8	1,1	1,034	0,828	0,800	0,720
Limbažu	Braslavas	5,6	6,9	6,1	6,7	1,1	0,553	0,137	0,311	0,137
Cēsu	Vaives	4,4	4,6	5,0	5,5	1,1	0,763	0,558	0,515	0,388
Liepājas	Lažas	6,8	7,3	7,1	7,9	1,1	0,367	0,061	0,121	-0,095
Preiļu	Galēnu	6,2	6,7	7,0	7,3	1,1	0,465	0,174	0,145	0,020
Daugavpils	Bebrenes	7,8	5,6	6,2	9,0	1,2	0,194	0,378	0,296	-0,328
Kuldīgas	Vārmes	3,8	3,9	4,8	5,1	1,3	0,855	0,680	0,554	0,463
Ludzas	Mežvidu	17,6	17,1	18,4	18,8	1,3	-1,447	-1,752	-2,027	-2,323
Daugavpils	Dubnas	11,8	10,3	9,2	13,1	1,3	-0,482	-0,491	-0,282	-1,159
Daugavpils	Vaboles	9,9	10,8	8,1	11,2	1,3	-0,162	-0,592	-0,067	-0,776
Bauskas	Ceraukstes	7,4	7,4	7,4	8,7	1,3	0,259	0,041	0,066	-0,267
Alūksnes	Mālupes	6,5	5,9	8,3	7,8	1,3	0,403	0,323	-0,108	-0,094
Saldus	Zvārdes	3,1	2,6	4,6	4,4	1,3	0,983	0,926	0,601	0,605
Aizkraukles	Vietalvas	9,1	7,6	10,9	10,4	1,3	-0,022	0,002	-0,597	-0,611
Tukuma	Zentenes	2,9	3,7	6,1	4,2	1,4	1,017	0,728	0,318	0,638
Ogres	Lauberes	0,9	2,4	3,0	2,2	1,4	1,354	0,971	0,905	1,046
Ogres	Birzgales	2,1	2,1	3,4	3,4	1,4	1,156	1,027	0,833	0,801
Kuldīgas	Nīkrāces	6,8	3,8	7,9	8,3	1,5	0,360	0,705	-0,025	-0,182
Bauskas	Stelpes	4,0	3,0	4,1	5,5	1,5	0,831	0,853	0,691	0,382
Liepājas	Kalētu	9,6	6,5	9,2	11,1	1,5	-0,108	0,213	-0,285	-0,755
Cēsu	Stalbes	3,4	3,9	5,5	4,9	1,5	0,932	0,687	0,426	0,500
Dobeles	Annenieku	6,6	7,4	9,0	8,1	1,5	0,392	0,040	-0,236	-0,154
Kuldīgas	Rudbāržu	7,0	9,0	7,6	8,6	1,6	0,322	-0,256	0,030	-0,247
Saldus	Zirņu	3,2	4,0	3,2	4,8	1,6	0,968	0,677	0,872	0,533
Balvu	Balvu	12,0	11,5	12,9	13,6	1,6	-0,518	-0,714	-0,978	-1,266
Balvu	Žīguru	9,1	7,7	14,0	10,8	1,7	-0,030	-0,016	-1,195	-0,691
Saldus	Lutriņu	3,4	5,1	3,9	5,2	1,7	0,925	0,462	0,736	0,449

12.pielikuma 9.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	Salas	2,0	3,1	3,1	3,8	1,8	1,162	0,845	0,885	0,730
Preiļu	Silajāņu	18,5	15,2	17,0	20,3	1,8	-1,610	-1,389	-1,751	-2,624
Madonas	Vestienas	8,0	7,9	9,7	9,9	1,8	0,153	-0,042	-0,370	-0,504
Madonas	Jumurdas	5,0	4,2	4,5	6,9	1,9	0,669	0,632	0,621	0,106
Talsu	Strazdes	4,4	2,5	3,0	6,4	2,0	0,767	0,938	0,911	0,208
Preiļu	Vārkavas	13,4	12,7	15,2	15,5	2,0	-0,750	-0,931	-1,417	-1,637
Kuldīgas	Turlavas	5,0	3,7	9,4	7,1	2,0	0,657	0,729	-0,313	0,064
Dobeles	Naudītes	5,8	9,8	5,3	7,9	2,1	0,532	-0,403	0,471	-0,095
Tukuma	Zantes	7,9	6,7	7,9	10,1	2,1	0,170	0,166	-0,022	-0,545
Kuldīgas	Laidu	5,8	5,0	9,5	7,9	2,2	0,530	0,481	-0,326	-0,114
Kuldīgas	Rumbas	4,6	3,9	5,5	6,9	2,3	0,729	0,688	0,435	0,097
Daugavpils	Kalupes	7,8	7,9	7,2	10,1	2,4	0,199	-0,044	0,098	-0,560
Tukuma	Džūkstes	3,0	4,6	4,2	5,4	2,4	0,996	0,557	0,675	0,399
Liepājas	Bārtas	5,5	6,8	4,6	7,9	2,4	0,582	0,144	0,599	-0,104
Saldus	Zaņas	3,3	5,3	4,3	5,7	2,4	0,952	0,435	0,659	0,339
Cēsu	Veselavas	3,5	2,2	4,4	6,0	2,5	0,918	0,994	0,639	0,282
Kuldīgas	Ēdoles	4,2	4,8	5,3	6,8	2,6	0,801	0,516	0,472	0,125
Kuldīgas	Kurmāles	4,3	3,7	4,3	7,0	2,7	0,780	0,721	0,647	0,083
Kuldīgas	Īvandes	5,3	7,5	4,8	8,0	2,8	0,618	0,031	0,554	-0,133
Tukuma	Jaunpils	3,7	4,5	6,0	6,6	3,0	0,884	0,572	0,340	0,154
Liepājas	Dunalkas	6,0	3,0	4,6	9,0	3,0	0,492	0,862	0,594	-0,319
Cēsu	Mores	0,5	3,2	3,3	3,5	3,0	1,410	0,816	0,845	0,781
Bauskas	Bārbeles	3,9	4,2	6,6	7,1	3,1	0,843	0,632	0,223	0,067
Ludzas	Malnavas	16,3	19,5	20,1	20,2	3,9	-1,237	-2,184	-2,350	-2,594
Kuldīgas	Gudenieku	3,3	4,5	3,5	7,6	4,2	0,939	0,572	0,802	-0,042
Bauskas	Svitenes	5,3	10,6	6,6	9,6	4,4	0,616	-0,542	0,226	-0,455
Ludzas	Salnavas	15,1	20,0	20,7	20,0	4,9	-1,034	-2,280	-2,465	-2,551
Ludzas	Pildas	9,2	10,9	9,7	14,8	5,7	-0,039	-0,609	-0,377	-1,510
Cēsu	Skujenes	3,6	5,8	13,5	9,5	5,9	0,894	0,331	-1,089	-0,432
Rēzeknes	Stružānu	18,8	15,8	27,8	24,8	6,0	-1,651	-1,497	-3,815	-3,528
Rēzeknes	Lūznavas	14,4	16,7	19,9	20,7	6,3	-0,923	-1,669	-2,304	-2,703
Cēsu	Amatas novads	x	3,3	5,2	4,2	x	x	0,800	0,485	0,648
Ludzas	Ciblas novads	x	9,9	8,3	8,6	x	x	-0,413	-0,110	-0,246
Dobeles	Tērvetes novads	x	x	x	4,5	x	x	x	x	0,591
Preiļu	Vārkavas novads	x	x	x	8,7	x	x	x	x	-0,262
	Pagastos vidēji	**8,9**	**7,6**	**7,7**	**7,4**	**-1,6**	**x**	**x**	**x**	**x**

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Limbažu	Braslavas	4,3	10,9	15,3	18,2	319,3	-1,488	-1,247	-1,159	-1,153
Valmieras	Lodes	17,7	18,4	46,4	62,5	253,0	-0,897	-0,934	-0,008	0,251
Krāslavas	Indras	6,8	17,5	7,6	23,6	248,5	-1,380	-0,973	-1,443	-0,982
Ogres	Lauberes	13,8	30,8	41,5	45,7	230,7	-1,069	-0,424	-0,189	-0,283
Ogres	Taurupes	18,1	30,2	67,8	59,7	228,8	-0,878	-0,447	0,784	0,160
Rīgas	Inčukalna	57,6	59,3	96,7	175,0	203,9	0,865	0,751	1,856	3,816
Preiļu	Vārkavas	6,8	9,0	13,8	20,2	195,8	-1,377	-1,323	-1,213	-1,090
Ogres	Meņģeles	12,6	19,8	27,4	36,9	193,1	-1,123	-0,879	-0,709	-0,561
Preiļu	Rudzātu	11,1	17,8	20,0	32,2	191,2	-1,190	-0,960	-0,984	-0,709
Preiļu	Jersikas	10,5	14,3	19,1	29,6	183,1	-1,217	-1,106	-1,018	-0,792
Valmieras	Sēļu	10,6	15,9	26,5	29,6	180,4	-1,213	-1,040	-0,743	-0,793
Limbažu	Pāles	15,3	28,7	30,2	42,5	177,3	-1,002	-0,512	-0,606	-0,384
Rīgas	Salas	43,0	56,8	74,2	117,8	173,7	0,221	0,648	1,022	2,002
Preiļu	Saunas	9,6	16,2	19,5	23,4	144,6	-1,257	-1,025	-1,000	-0,989
Valmieras	Ipiķu	8,3	15,2	16,6	20,3	144,3	-1,312	-1,069	-1,110	-1,087
Krāslavas	Kastuļinas	9,6	9,1	21,0	23,4	144,0	-1,256	-1,321	-0,946	-0,990
Preiļu	Sutru	9,8	11,9	14,3	23,5	139,1	-1,245	-1,202	-1,195	-0,986
Liepājas	Kalētu	17,0	23,4	28,5	39,8	134,2	-0,929	-0,728	-0,671	-0,470
Valmieras	Vecates	5,9	10,3	11,9	13,8	133,5	-1,418	-1,270	-1,282	-1,293
Jēkabpils	Gārsenes	20,4	26,3	33,2	47,1	130,7	-0,778	-0,610	-0,495	-0,239
Alūksnes	Gaujienas	26,9	40,9	48,8	60,5	125,1	-0,492	-0,006	0,083	0,186
Cēsu	Kaives	11,6	11,7	17,5	25,5	119,0	-1,166	-1,211	-1,075	-0,924
Ludzas	Nirzas	15,5	21,0	27,5	33,3	115,1	-0,996	-0,827	-0,707	-0,675
Kuldīgas	Gudenieku	13,9	18,7	25,1	29,0	107,8	-1,063	-0,924	-0,795	-0,812
Jēkabpils	Salas	37,6	44,6	8,2	78,1	107,6	-0,017	0,145	-1,420	0,746
Preiļu	Aglonas	18,3	23,4	37,9	38,0	107,6	-0,870	-0,730	-0,322	-0,525
Madonas	Liezēres	18,3	20,4	25,8	36,9	101,3	-0,870	-0,855	-0,769	-0,562
Saldus	Vadakstes	14,7	16,4	27,6	29,2	99,5	-1,032	-1,016	-0,704	-0,804
Dobeles	Naudītes	27,9	45,6	43,3	55,1	97,2	-0,446	0,186	-0,120	0,015
Cēsu	Skujenes	19,8	21,9	29,3	38,9	96,0	-0,804	-0,789	-0,640	-0,499
Ludzas	Goliševas	12,8	17,8	17,8	25,0	95,5	-1,114	-0,962	-1,065	-0,938
Krāslavas	Ezernieku	17,4	31,1	23,2	33,9	95,0	-0,912	-0,412	-0,865	-0,658
Preiļu	Stabulnieku	9,0	11,4	14,0	17,5	94,9	-1,283	-1,223	-1,204	-1,176
Kuldīgas	Raņķu	15,8	27,3	27,2	30,7	94,3	-0,981	-0,567	-0,716	-0,758
Bauskas	Brunavas	16,9	21,8	23,7	32,4	91,7	-0,933	-0,795	-0,845	-0,704
Limbažu	Umurgas	23,0	31,6	34,7	44,1	91,4	-0,662	-0,392	-0,440	-0,335
Preiļu	Galēnu	10,1	11,0	15,5	19,3	91,2	-1,234	-1,242	-1,150	-1,119
Jēkabpils	Elkšņu	14,5	17,8	29,7	27,7	91,1	-1,038	-0,958	-0,623	-0,852
Valmieras	Matīšu	19,0	22,1	28,1	36,3	90,6	-0,839	-0,781	-0,682	-0,582
Jēkabpils	Rubenes	13,7	18,8	131,1	26,1	90,1	-1,073	-0,920	3,127	-0,904
Cēsu	Mārsnēnu	19,2	20,8	32,0	36,5	89,7	-0,829	-0,837	-0,538	-0,574
Tukuma	Viesatu	16,6	26,1	30,5	31,4	89,6	-0,948	-0,617	-0,595	-0,735
Cēsu	Vaives	18,8	25,8	30,5	35,5	89,4	-0,851	-0,632	-0,594	-0,605
Ludzas	Pasienes	12,0	14,3	17,2	22,6	89,2	-1,151	-1,103	-1,086	-1,014
Ogres	Lēdmanes	23,4	28,6	29,3	44,1	88,9	-0,647	-0,514	-0,640	-0,332
Valmieras	Ramatas	11,9	15,4	18,5	22,4	88,6	-1,156	-1,058	-1,038	-1,022

13.pielikuma 1.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	Ropažu	43,9	50,7	67,1	82,3	87,6	0,259	0,397	0,760	0,877
Jelgavas	Glūdas	35,0	38,4	49,2	65,6	87,3	-0,132	-0,112	0,096	0,348
Jelgavas	Vilces	15,4	25,6	27,3	28,7	86,4	-0,998	-0,641	-0,712	-0,820
Jēkabpils	Krustpils	19,8	22,6	36,0	36,7	85,2	-0,805	-0,763	-0,392	-0,569
Ogres	Krapes	25,4	33,3	39,6	46,9	84,9	-0,559	-0,322	-0,259	-0,245
Aizkraukles	Klintaines	21,4	28,2	33,0	39,6	84,6	-0,732	-0,533	-0,502	-0,477
Liepājas	Cīravas	23,6	29,1	33,7	43,6	84,4	-0,635	-0,495	-0,478	-0,349
Valmieras	Skaņkalnes	24,1	30,7	38,2	44,2	83,1	-0,614	-0,428	-0,309	-0,331
Saldus	Šķēdes	13,3	14,4	19,2	24,3	83,1	-1,094	-1,102	-1,011	-0,961
Preiļu	Sīļukalna	10,4	12,9	16,6	19,1	83,0	-1,219	-1,162	-1,108	-1,126
Rēzeknes	Ilzeskalna	15,8	19,3	23,6	29,0	82,9	-0,979	-0,897	-0,852	-0,812
Cēsu	Līgatnes	28,4	31,3	41,9	51,7	82,0	-0,425	-0,405	-0,173	-0,093
Valmieras	Brenguļu	38,5	43,8	70,3	70,0	81,9	0,021	0,112	0,877	0,488
Liepājas	Rucavas	22,5	28,5	32,1	40,9	81,7	-0,684	-0,520	-0,537	-0,434
Aizkraukles	Sērenes	30,3	31,2	39,5	55,0	81,5	-0,341	-0,410	-0,263	0,012
Liepājas	Dunalkas	24,4	30,2	35,1	44,2	81,2	-0,603	-0,449	-0,426	-0,331
Jēkabpils	Mežāres	13,3	16,6	22,7	24,1	81,0	-1,090	-1,009	-0,885	-0,966
Limbažu	Limbažu	30,9	39,9	49,4	56,0	80,8	-0,312	-0,049	0,104	0,043
Valmieras	Rencēnu	21,9	25,2	32,9	39,3	79,7	-0,712	-0,654	-0,508	-0,484
Valmieras	Bērzaines	15,4	23,2	22,1	27,6	79,0	-0,997	-0,738	-0,907	-0,855
Valkas	Jērcēnu	30,4	40,3	50,8	54,0	77,9	-0,338	-0,033	0,157	-0,019
Liepājas	Vērgales	26,5	32,1	40,4	47,2	77,8	-0,507	-0,371	-0,228	-0,235
Valmieras	Jeru	19,2	30,3	30,6	34,0	77,2	-0,831	-0,443	-0,591	-0,652
Alūksnes	Mārkalnes	15,2	20,6	26,2	26,9	77,1	-1,008	-0,844	-0,753	-0,878
Valmieras	Kauguru	28,0	31,5	40,7	49,6	76,9	-0,441	-0,395	-0,219	-0,159
Dobeles	Dobeles	18,5	20,4	24,3	32,6	76,7	-0,864	-0,851	-0,823	-0,697
Rīgas	Allažu	33,8	37,1	56,3	59,0	74,7	-0,188	-0,165	0,361	0,139
Ogres	Ķeipenes	29,2	37,7	49,7	50,6	73,7	-0,391	-0,140	0,116	-0,126
Ogres	Jumpravas	50,4	61,0	71,0	87,4	73,4	0,547	0,823	0,905	1,039
Jēkabpils	Kūku	23,3	26,3	34,6	40,4	73,3	-0,650	-0,610	-0,445	-0,451
Cēsu	Inešu	17,3	22,1	27,2	30,0	73,2	-0,915	-0,781	-0,718	-0,781
Tukuma	Degoles	24,2	32,4	49,6	41,8	72,9	-0,610	-0,358	0,111	-0,405
Dobeles	Ukru	21,8	28,2	27,9	37,7	72,7	-0,715	-0,533	-0,692	-0,536
Rīgas	Siguldas	55,3	70,8	78,9	95,4	72,6	0,764	1,225	1,194	1,294
Jēkabpils	Kalna	17,3	20,3	22,5	29,7	72,2	-0,916	-0,857	-0,891	-0,788
Rīgas	Krimuldas	47,6	62,5	75,0	82,0	72,1	0,426	0,884	1,052	0,869
Aizkraukles	Kurmenes	22,6	25,8	34,7	38,9	72,0	-0,681	-0,632	-0,440	-0,498
Jelgavas	Ozolnieku	67,1	80,8	92,9	114,9	71,4	1,284	1,640	1,712	1,912
Bauskas	Dāviņu	15,9	19,4	22,0	27,1	71,0	-0,979	-0,893	-0,908	-0,872
Balvu	Bērzpils	15,5	18,0	21,7	26,4	70,9	-0,997	-0,953	-0,919	-0,894
Balvu	Baltinavas	17,7	20,9	28,0	30,2	70,5	-0,897	-0,831	-0,688	-0,774
Cēsu	Raunas	29,4	34,3	43,2	50,1	70,4	-0,380	-0,280	-0,126	-0,142
Bauskas	Viesturu	12,0	18,3	17,0	20,4	70,2	-1,151	-0,942	-1,095	-1,085
Balvu	Medņevas	22,5	27,9	31,3	38,1	69,8	-0,687	-0,542	-0,567	-0,522
Madonas	Mārcienas	21,9	23,1	28,8	37,1	69,4	-0,713	-0,740	-0,656	-0,556
Cēsu	Straupes	28,7	32,1	36,4	48,6	69,4	-0,412	-0,372	-0,377	-0,190
Dobeles	Vītiņu	20,3	21,2	25,1	34,4	69,2	-0,781	-0,820	-0,795	-0,641
Aizkraukles	Valles	28,5	39,0	42,5	48,1	68,9	-0,421	-0,087	-0,151	-0,206
Kuldīgas	Rumbas	53,0	45,9	59,2	89,5	68,8	0,663	0,197	0,465	1,105

13.pielikuma 2.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Madonas	Jumurdas	29,2	21,8	20,6	49,2	68,7	-0,390	-0,797	-0,960	-0,171
Jelgavas	Līvbērzes	34,2	42,3	50,4	57,6	68,2	-0,167	0,049	0,140	0,094
Liepājas	Bunkas	17,7	21,6	27,5	29,6	67,3	-0,896	-0,802	-0,707	-0,791
Ludzas	Pureņu	12,9	14,4	17,5	21,5	67,1	-1,111	-1,102	-1,077	-1,049
Aizkraukles	Bebru	32,0	33,9	47,9	53,2	66,6	-0,267	-0,295	0,050	-0,044
Daugavpils	Dvietes	20,9	22,6	27,8	34,6	65,7	-0,756	-0,763	-0,697	-0,633
Aizkraukles	Seces	21,6	22,4	29,0	35,7	65,3	-0,726	-0,772	-0,650	-0,600
Valmieras	Kocēnu	38,1	44,9	53,1	63,1	65,3	0,006	0,158	0,240	0,268
Saldus	Gaiķu	16,9	20,5	27,2	27,9	64,9	-0,933	-0,847	-0,716	-0,847
Cēsu	Zosēnu	21,9	21,4	27,4	36,1	64,7	-0,712	-0,813	-0,711	-0,587
Rēzeknes	Lūznavas	32,2	37,9	44,7	53,0	64,6	-0,258	-0,132	-0,071	-0,052
Liepājas	Aizputes	26,0	29,6	38,7	42,7	64,3	-0,530	-0,472	-0,292	-0,376
Liepājas	Medzes	26,9	33,7	40,8	44,1	64,1	-0,491	-0,303	-0,215	-0,332
Bauskas	Skaistkalnes	28,7	31,9	36,9	47,0	63,9	-0,412	-0,379	-0,359	-0,240
Bauskas	Bārbeles	24,6	26,7	65,9	40,3	63,9	-0,592	-0,594	0,716	-0,453
Talsu	Laidzes	45,9	52,1	60,8	75,1	63,8	0,347	0,454	0,527	0,651
Jēkabpils	Sēlpils	22,9	25,4	33,7	37,5	63,8	-0,668	-0,647	-0,478	-0,543
Alūksnes	Annas	21,8	22,7	26,9	35,6	63,2	-0,716	-0,758	-0,727	-0,603
Cēsu	Vecpiebalgas	26,8	31,1	40,5	43,8	63,1	-0,494	-0,412	-0,225	-0,343
Liepājas	Virgas	28,2	34,5	38,4	45,9	63,1	-0,435	-0,270	-0,304	-0,275
Preiļu	Riebiņu	17,9	24,7	30,2	29,1	62,7	-0,890	-0,675	-0,605	-0,809
Alūksnes	Zeltiņu	25,9	25,6	26,4	42,0	62,4	-0,537	-0,637	-0,746	-0,400
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	35,0	46,3	50,5	56,6	61,9	-0,134	0,216	0,145	0,064
Talsu	Laucienes	26,1	31,3	35,4	42,3	61,8	-0,526	-0,405	-0,415	-0,391
Rīgas	Sējas	50,7	62,4	73,8	81,9	61,4	0,563	0,878	1,007	0,866
Liepājas	Nīcas	36,0	42,0	46,4	58,0	61,3	-0,089	0,036	-0,007	0,109
Valkas	Ēveles	24,1	35,0	34,8	38,9	61,2	-0,614	-0,251	-0,437	-0,499
Aizkraukles	Vietalvas	25,2	25,3	31,8	40,6	61,1	-0,566	-0,650	-0,548	-0,443
Ludzas	Cirmas	17,4	25,4	25,6	28,0	60,9	-0,911	-0,648	-0,778	-0,844
Kuldīgas	Alsungas	33,0	42,1	49,5	53,1	60,8	-0,221	0,041	0,109	-0,049
Rīgas	Babītes	84,1	97,7	114,8	135,1	60,6	2,037	2,334	2,523	2,551
Krāslavas	Piedrujas	9,4	9,8	12,4	15,1	60,4	-1,264	-1,291	-1,265	-1,253
Aizkraukles	Pilskalnes	20,4	21,2	27,5	32,7	60,4	-0,778	-0,822	-0,706	-0,694
Balvu	Tilžas	22,7	26,4	30,5	36,4	60,3	-0,677	-0,604	-0,594	-0,578
Kuldīgas	Īvandes	27,1	30,6	39,6	43,3	59,6	-0,481	-0,430	-0,257	-0,359
Cēsu	Zaubes	26,6	27,9	31,6	42,2	58,9	-0,505	-0,545	-0,555	-0,392
Cēsu	Mores	27,1	20,7	34,8	43,1	58,8	-0,481	-0,841	-0,437	-0,365
Cēsu	Taurenes	39,4	41,3	39,9	62,6	58,7	0,063	0,008	-0,246	0,253
Jēkabpils	Rites	18,5	25,2	41,8	29,3	58,5	-0,864	-0,655	-0,177	-0,803
Rīgas	Mārupes	78,2	99,9	112,9	123,9	58,4	1,776	2,425	2,453	2,196
Cēsu	Dzērbenes	31,1	41,0	44,9	49,2	58,1	-0,304	-0,002	-0,061	-0,170
Ludzas	Mežvidu	21,8	23,5	28,5	34,4	58,1	-0,718	-0,724	-0,668	-0,641
Liepājas	Lažas	23,2	26,8	30,0	36,6	58,1	-0,656	-0,588	-0,613	-0,570
Rēzeknes	Rikavas	14,0	12,5	31,9	22,1	58,0	-1,062	-1,178	-0,542	-1,031
Limbažu	Vidrižu	29,1	34,0	41,8	46,0	57,9	-0,392	-0,292	-0,177	-0,272
Rēzeknes	Pušas	22,3	22,9	27,9	35,1	57,7	-0,696	-0,748	-0,693	-0,618
Valmieras	Burtnieku	24,7	27,8	31,3	38,9	57,6	-0,589	-0,548	-0,564	-0,498
Ludzas	Isnaudas	22,3	25,7	31,4	35,1	57,6	-0,696	-0,634	-0,563	-0,619
Bauskas	Stelpes	23,2	32,2	32,3	36,6	57,3	-0,653	-0,365	-0,529	-0,572

13.pielikuma 3.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Talsu	Lībagu	38,0	42,7	52,4	59,7	57,1	0,000	0,067	0,213	0,162
Rēzeknes	Kaunatas	25,1	27,2	29,1	39,4	57,0	-0,569	-0,572	-0,645	-0,481
Alūksnes	Kalncempju	16,0	18,2	22,6	25,1	56,9	-0,974	-0,943	-0,888	-0,936
Valkas	Brantu	39,4	44,5	45,7	61,5	56,2	0,061	0,140	-0,033	0,219
Limbažu	Lēdurgas	24,6	28,2	30,7	38,3	55,9	-0,593	-0,530	-0,588	-0,515
Aizkraukles	Aiviekstes	35,5	43,8	48,5	55,3	55,7	-0,110	0,114	0,070	0,022
Saldus	Nīgrandes	26,7	31,4	35,3	41,5	55,3	-0,499	-0,400	-0,418	-0,415
Jēkabpils	Leimaņu	18,2	19,4	32,8	28,2	55,3	-0,876	-0,894	-0,511	-0,836
Balvu	Vecumu	13,9	14,9	19,5	21,5	55,3	-1,066	-1,079	-1,004	-1,048
Tukuma	Sēmes	28,5	31,9	37,6	44,2	55,1	-0,421	-0,379	-0,334	-0,331
Rēzeknes	Sokolu	12,3	11,8	20,9	19,0	54,9	-1,137	-1,207	-0,950	-1,128
Ogres	Suntažu	37,2	45,4	48,2	57,7	54,8	-0,034	0,178	0,058	0,097
Cēsu	Raiskuma	39,3	41,6	56,2	60,7	54,6	0,055	0,023	0,355	0,193
Ludzas	Rundēnu	12,1	12,5	13,8	18,6	54,2	-1,145	-1,179	-1,212	-1,140
Saldus	Rubas	23,4	25,1	32,7	36,1	54,1	-0,644	-0,659	-0,514	-0,585
Tukuma	Pūres	29,8	34,0	41,3	45,8	53,8	-0,364	-0,292	-0,194	-0,279
Limbažu	Skultes	35,8	39,7	46,9	54,9	53,5	-0,099	-0,058	0,011	0,010
Tukuma	Zantes	19,2	21,7	23,4	29,4	53,1	-0,830	-0,798	-0,859	-0,798
Daugavpils	Pilskalnes	23,3	24,3	28,6	35,5	52,5	-0,651	-0,694	-0,667	-0,605
Balvu	Šķilbēnu	16,4	16,2	20,8	25,0	52,4	-0,956	-1,025	-0,952	-0,939
Balvu	Briežuciema	15,8	17,7	21,5	24,1	52,3	-0,981	-0,964	-0,928	-0,968
Liepājas	Embūtes	21,7	18,8	22,7	33,0	52,3	-0,721	-0,919	-0,882	-0,684
Bauskas	Īslīces	44,9	46,1	52,6	68,3	52,2	0,304	0,206	0,223	0,435
Kuldīgas	Kurmāles	40,5	48,0	54,6	61,6	52,2	0,110	0,283	0,297	0,223
Tukuma	Tumes	46,5	46,6	50,4	70,6	51,9	0,376	0,226	0,141	0,508
Madonas	Aronas	25,7	28,2	33,2	39,0	51,8	-0,544	-0,530	-0,495	-0,495
Ogres	Madlienas	34,2	38,0	46,8	51,9	51,7	-0,167	-0,126	0,007	-0,085
Aizkraukles	Skrīveru	56,1	61,9	67,3	84,9	51,4	0,799	0,860	0,767	0,962
Jēkabpils	Zasas	28,7	32,9	14,1	43,5	51,4	-0,411	-0,338	-1,201	-0,353
Liepājas	Bārtas	26,4	29,4	39,6	39,9	51,3	-0,514	-0,484	-0,259	-0,465
Tukuma	Jaunsātu	20,8	27,2	26,4	31,5	51,3	-0,760	-0,575	-0,746	-0,733
Liepājas	Priekules	24,4	25,0	36,2	36,9	51,2	-0,603	-0,664	-0,382	-0,563
Kuldīgas	Pelču	42,0	41,8	41,5	63,5	51,1	0,178	0,029	-0,187	0,283
Cēsu	Drustu	22,6	22,3	27,8	34,2	51,1	-0,679	-0,776	-0,693	-0,647
Ludzas	Malnavas	25,8	30,1	33,9	39,0	50,9	-0,538	-0,452	-0,471	-0,496
Aizkraukles	Sunākstes	26,1	26,7	48,2	39,4	50,8	-0,526	-0,592	0,060	-0,483
Liepājas	Otaņķu	24,4	28,2	33,9	36,8	50,7	-0,599	-0,530	-0,469	-0,563
Gulbenes	Jaungulbenes	35,4	32,5	44,4	53,2	50,3	-0,115	-0,356	-0,082	-0,044
Tukuma	Vānes	24,8	20,1	26,5	37,3	50,1	-0,583	-0,864	-0,742	-0,550
Aizkraukles	Kokneses	59,0	64,7	72,5	88,5	50,1	0,926	0,973	0,960	1,075
Jēkabpils	Dignājas	11,3	12,4	17,8	17,0	50,0	-1,180	-1,182	-1,066	-1,193
Valmieras	Dikļu	28,5	28,9	36,0	42,7	49,8	-0,420	-0,503	-0,393	-0,377
Valkas	Kārķu	26,2	28,0	40,9	39,0	49,1	-0,523	-0,540	-0,209	-0,495
Aizkraukles	Staburaga	33,5	34,4	39,2	50,0	49,0	-0,198	-0,277	-0,274	-0,147
Gulbenes	Druvienas	23,0	24,4	27,9	34,3	48,9	-0,662	-0,686	-0,690	-0,644
Rēzeknes	Lendžu	24,2	27,9	29,7	35,9	48,7	-0,612	-0,544	-0,626	-0,592
Jelgavas	Platones	46,6	49,5	55,7	69,3	48,6	0,381	0,349	0,339	0,466
Rēzeknes	Nagļu	26,0	26,7	27,1	38,6	48,5	-0,531	-0,594	-0,722	-0,507
Rēzeknes	Gaigalavas	17,8	23,3	22,9	26,5	48,5	-0,891	-0,731	-0,877	-0,892

13.pielikuma 4.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Alūksnes	Liepnas	28,6	30,3	35,2	42,4	48,5	-0,417	-0,444	-0,423	-0,386
Madonas	Vestienas	24,8	28,8	32,4	36,8	48,5	-0,585	-0,507	-0,523	-0,565
Bauskas	Vecsaules	21,0	23,8	25,0	31,2	48,4	-0,752	-0,711	-0,799	-0,743
Aizkraukles	Neretas	34,0	33,7	39,7	50,4	48,4	-0,178	-0,305	-0,256	-0,133
Alūksnes	Jaunalūksnes	24,1	27,1	32,6	35,7	48,4	-0,615	-0,578	-0,517	-0,598
Rīgas	Garkalnes	79,1	105,1	107,8	117,3	48,2	1,817	2,641	2,265	1,987
Ludzas	Pušmucovas	21,3	26,7	27,8	31,5	48,0	-0,738	-0,592	-0,695	-0,731
Daugavpils	Medumu	22,2	28,2	28,9	32,8	47,9	-0,698	-0,531	-0,654	-0,690
Bauskas	Gailīšu	56,7	47,7	69,8	83,8	47,9	0,826	0,272	0,858	0,926
Rēzeknes	Dekšāres	12,2	13,9	15,8	18,1	47,8	-1,140	-1,122	-1,138	-1,159
Cēsu	Stalbes	27,9	34,9	36,1	41,1	47,7	-0,449	-0,254	-0,389	-0,427
Balvu	Balvu	22,9	24,0	30,8	33,6	46,9	-0,669	-0,705	-0,586	-0,666
Jēkabpils	Dunavas	19,0	21,8	30,1	27,9	46,7	-0,841	-0,797	-0,609	-0,848
Cēsu	Priekuļu	58,7	65,5	69,6	86,1	46,6	0,915	1,009	0,852	0,998
Alūksnes	Veclaicenes	20,3	24,3	27,7	29,7	46,6	-0,784	-0,694	-0,699	-0,789
Liepājas	Kazdangas	27,1	33,3	36,7	39,7	46,6	-0,482	-0,322	-0,365	-0,471
Balvu	Lazdukalna	16,6	17,5	20,7	24,4	46,5	-0,945	-0,974	-0,957	-0,959
Jelgavas	Cenu	41,7	44,6	46,0	61,0	46,4	0,162	0,144	-0,023	0,203
Krāslavas	Šķeltovas	10,9	14,6	15,2	16,0	46,4	-1,197	-1,092	-1,160	-1,224
Jēkabpils	Ābeļu	30,1	33,5	40,6	44,1	46,4	-0,349	-0,312	-0,222	-0,333
Kuldīgas	Snēpeles	19,6	28,4	23,4	28,7	46,4	-0,813	-0,523	-0,856	-0,820
Daugavpils	Dubnas	14,6	17,3	20,3	21,3	46,3	-1,036	-0,980	-0,972	-1,056
Saldus	Lutriņu	35,7	40,7	46,9	52,1	46,0	-0,103	-0,016	0,011	-0,080
Valkas	Smiltenes	37,3	43,6	46,1	54,5	45,9	-0,031	0,105	-0,019	-0,005
Limbažu	Viļķenes	28,8	32,2	36,5	42,0	45,9	-0,406	-0,365	-0,374	-0,399
Valkas	Valkas	28,9	30,9	37,8	42,2	45,8	-0,401	-0,421	-0,323	-0,394
Ventspils	Užavas	64,8	52,8	83,5	94,4	45,6	1,185	0,482	1,367	1,261
Valkas	Blomes	25,1	25,6	27,2	36,5	45,4	-0,570	-0,637	-0,716	-0,573
Bauskas	Rundāles	36,2	41,6	49,5	52,6	45,4	-0,080	0,022	0,107	-0,062
Kuldīgas	Kabiles	17,4	17,2	21,2	25,2	45,0	-0,911	-0,986	-0,938	-0,932
Saldus	Kursīšu	17,7	18,2	21,3	25,7	44,9	-0,897	-0,945	-0,933	-0,918
Jelgavas	Sidrabenes	26,5	22,1	28,2	38,4	44,8	-0,507	-0,783	-0,680	-0,513
Jelgavas	Svētes	34,4	38,9	41,5	49,7	44,6	-0,161	-0,089	-0,188	-0,156
Preiļu	Rušonu	17,6	19,4	18,8	25,5	44,6	-0,900	-0,893	-1,029	-0,922
Liepājas	Gaviezes	24,9	25,2	28,1	35,9	44,3	-0,580	-0,657	-0,683	-0,592
Liepājas	Gramzdas	25,6	27,8	32,3	37,0	44,3	-0,547	-0,550	-0,528	-0,559
Jēkabpils	Vīpes	12,8	15,6	54,7	18,4	43,8	-1,115	-1,053	0,299	-1,148
Saldus	Ezeres	25,1	28,9	25,7	36,0	43,7	-0,572	-0,504	-0,773	-0,590
Daugavpils	Līksnas	35,7	39,6	45,1	51,3	43,5	-0,100	-0,060	-0,056	-0,105
Ludzas	Istras	18,5	18,9	22,7	26,5	43,4	-0,863	-0,913	-0,884	-0,891
Jēkabpils	Atašienes	22,1	22,6	20,0	31,7	43,3	-0,703	-0,764	-0,982	-0,727
Alūksnes	Malienas	14,3	16,4	19,8	20,5	43,1	-1,047	-1,017	-0,991	-1,082
Madonas	Barkavas	32,8	30,9	42,3	47,0	43,1	-0,229	-0,418	-0,158	-0,241
Tukuma	Džūkstes	33,3	40,8	41,9	47,6	43,1	-0,208	-0,013	-0,172	-0,221
Talsu	Vandzenes	35,9	44,5	35,2	51,4	43,0	-0,091	0,142	-0,422	-0,102
Rīgas	Mālpils	58,3	64,5	84,2	83,4	42,9	0,898	0,967	1,393	0,911
Preiļu	Silajāņu	8,5	8,5	10,5	12,2	42,9	-1,303	-1,345	-1,335	-1,345
Rīgas	Carnikavas	92,0	106,9	114,1	131,3	42,7	2,386	2,713	2,497	2,431
Madonas	Sausnējas	20,3	21,3	24,3	29,0	42,6	-0,782	-0,816	-0,825	-0,812

13.pielikuma 5.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Tukuma	Zentenes	35,0	35,5	37,8	49,9	42,3	-0,131	-0,229	-0,324	-0,150
Gulbenes	Galgauskas	23,4	21,7	31,1	33,3	42,2	-0,646	-0,800	-0,574	-0,677
Rēzeknes	Audriņu	16,8	17,8	22,6	23,9	42,1	-0,937	-0,959	-0,886	-0,974
Limbažu	Brīvzemnieku	29,6	45,7	33,6	42,0	41,9	-0,373	0,190	-0,479	-0,401
Kuldīgas	Rudbāržu	25,8	30,2	28,8	36,6	41,8	-0,539	-0,449	-0,656	-0,570
Daugavpils	Kalupes	23,1	24,7	29,3	32,7	41,7	-0,661	-0,674	-0,639	-0,695
Balvu	Lazdulejas	10,9	12,6	13,0	15,4	41,6	-1,198	-1,175	-1,242	-1,242
Krāslavas	Skaistas	20,7	21,6	24,1	29,2	41,5	-0,766	-0,803	-0,832	-0,804
Valkas	Bilskas	28,5	31,9	32,9	40,4	41,5	-0,418	-0,377	-0,506	-0,451
Aizkraukles	Zalves	32,1	32,6	41,1	45,4	41,5	-0,262	-0,352	-0,204	-0,292
Valmieras	Naukšēnu	43,1	44,2	48,6	60,6	40,8	0,224	0,127	0,075	0,191
Jelgavas	Vircavas	25,3	27,1	28,5	35,6	40,6	-0,561	-0,577	-0,669	-0,603
Balvu	Krišjāņu	19,7	19,6	26,3	27,7	40,5	-0,810	-0,887	-0,750	-0,854
Talsu	Ķūļciema	31,3	22,2	30,7	44,0	40,4	-0,297	-0,779	-0,587	-0,338
Rēzeknes	Mākoņkalna	17,8	19,2	17,5	25,0	40,4	-0,893	-0,903	-1,074	-0,939
Daugavpils	Salienas	16,1	19,5	20,2	22,6	40,2	-0,967	-0,889	-0,978	-1,014
Daugavpils	Višķu	31,2	37,9	39,1	43,8	40,2	-0,299	-0,132	-0,277	-0,343
Kuldīgas	Padures	26,0	28,5	33,6	36,4	40,1	-0,532	-0,519	-0,480	-0,578
Jelgavas	Zaļenieku	38,5	42,9	44,5	53,9	40,0	0,021	0,077	-0,075	-0,023
Rīgas	Ķekavas	108,5	119,2	131,5	151,4	39,5	3,117	3,222	3,142	3,069
Saldus	Zaņas	18,3	18,5	20,7	25,5	39,5	-0,873	-0,931	-0,958	-0,923
Talsu	Ģibuļu	37,5	39,2	46,9	52,3	39,4	-0,023	-0,079	0,011	-0,074
Rēzeknes	Stoļerovas	21,5	25,5	41,7	30,0	39,4	-0,728	-0,643	-0,182	-0,779
Rēzeknes	Vērēmu	36,0	40,3	25,2	50,2	39,3	-0,089	-0,033	-0,790	-0,141
Dobeles	Bērzes	47,6	47,1	50,5	66,3	39,3	0,425	0,250	0,145	0,372
Rīgas	Stopiņu	99,8	103,7	118,3	138,9	39,3	2,729	2,583	2,654	2,673
Valmieras	Ķoņu	16,5	23,0	19,9	22,9	39,2	-0,952	-0,745	-0,987	-1,004
Talsu	Balgales	26,7	19,9	25,6	37,2	39,2	-0,498	-0,873	-0,777	-0,551
Talsu	Valdgales	20,9	20,1	32,6	29,1	39,1	-0,755	-0,866	-0,519	-0,808
Alūksnes	Jaunlaicenes	26,5	25,3	27,6	36,8	38,8	-0,507	-0,651	-0,702	-0,564
Tukuma	Lapmežciema	63,2	64,6	78,4	87,7	38,7	1,112	0,969	1,178	1,048
Ludzas	Nukšas	18,9	18,8	21,8	26,2	38,7	-0,845	-0,918	-0,918	-0,900
Liepājas	Vaiņodes	34,8	39,9	39,6	48,3	38,7	-0,142	-0,050	-0,260	-0,201
Tukuma	Jaunpils	37,5	44,6	46,3	51,9	38,5	-0,025	0,144	-0,009	-0,086
Valkas	Variņu	29,1	31,8	34,7	40,2	38,4	-0,395	-0,383	-0,439	-0,456
Balvu	Vectilžas	13,4	15,4	17,7	18,6	38,2	-1,086	-1,061	-1,067	-1,142
Alūksnes	Mālupes	22,8	23,9	28,8	31,5	38,2	-0,674	-0,708	-0,657	-0,734
Gulbenes	Daukstu	24,9	24,9	27,9	34,3	38,1	-0,581	-0,666	-0,692	-0,643
Liepājas	Dunikas	23,6	27,5	30,4	32,5	38,0	-0,639	-0,561	-0,599	-0,700
Balvu	Kupravas	35,6	35,0	46,0	49,0	37,7	-0,108	-0,250	-0,023	-0,179
Limbažu	Katvaru	34,9	37,2	43,0	48,0	37,7	-0,139	-0,160	-0,134	-0,209
Kuldīgas	Nīkrāces	17,9	17,6	19,6	24,6	37,6	-0,890	-0,968	-1,000	-0,951
Rēzeknes	Čornajas	15,0	13,4	18,7	20,7	37,6	-1,015	-1,143	-1,033	-1,075
Rēzeknes	Sakstagala	14,8	13,9	38,4	20,3	37,5	-1,026	-1,119	-0,304	-1,086
Daugavpils	Demenes	13,0	13,5	14,9	17,8	37,2	-1,106	-1,137	-1,174	-1,167
Bauskas	Ceraukstes	39,2	40,3	45,3	53,8	37,1	0,055	-0,034	-0,048	-0,026
Dobeles	Bēnes	43,0	46,2	51,7	58,8	36,8	0,219	0,210	0,190	0,133
Madonas	Ļaudonas	32,8	31,3	35,7	44,9	36,8	-0,231	-0,404	-0,403	-0,309
Bauskas	Codes	37,7	40,4	44,6	51,5	36,7	-0,015	-0,027	-0,072	-0,099

13.pielikuma 6.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Balvu	Rugāju	19,9	19,1	23,2	27,2	36,4	-0,799	-0,908	-0,867	-0,869
Rīgas	Ādažu	98,5	110,0	113,9	134,2	36,3	2,671	2,842	2,491	2,524
Daugavpils	Biķernieku	9,3	11,1	11,9	12,7	36,3	-1,267	-1,235	-1,282	-1,328
Rēzeknes	Dricānu	20,8	22,1	24,0	28,3	36,1	-0,761	-0,782	-0,836	-0,833
Valmieras	Valmieras	61,6	67,6	72,5	83,7	35,9	1,042	1,092	0,959	0,922
Tukuma	Smārdes	52,8	54,5	60,1	71,6	35,7	0,652	0,552	0,501	0,539
Kuldīgas	Rendas	33,6	35,1	41,7	45,4	34,9	-0,193	-0,248	-0,180	-0,292
Gulbenes	Litenes	23,7	22,9	25,4	31,9	34,6	-0,633	-0,751	-0,785	-0,721
Alūksnes	Alsviķu	33,0	31,0	39,3	44,4	34,6	-0,222	-0,417	-0,268	-0,323
Balvu	Susāju	19,0	18,5	23,3	25,6	34,6	-0,840	-0,931	-0,860	-0,920
Daugavpils	Nīcgales	34,4	38,6	51,2	46,2	34,4	-0,162	-0,101	0,172	-0,267
Krāslavas	Aulejas	17,1	18,2	21,1	23,0	34,4	-0,924	-0,944	-0,944	-1,002
Cēsu	Nītaures	32,7	31,8	36,5	44,0	34,4	-0,233	-0,382	-0,372	-0,336
Liepājas	Vecpils	20,4	17,5	25,4	27,3	34,1	-0,780	-0,974	-0,782	-0,865
Krāslavas	Šķaunes	25,3	23,7	28,0	33,8	33,9	-0,563	-0,716	-0,687	-0,658
Kuldīgas	Laidu	18,9	19,7	22,1	25,1	33,0	-0,845	-0,884	-0,904	-0,935
Dobeles	Bikstu	24,1	23,5	27,4	32,0	32,8	-0,616	-0,724	-0,709	-0,718
Daugavpils	Ambeļu	13,7	15,2	16,9	18,2	32,4	-1,073	-1,067	-1,099	-1,155
Madonas	Bērzaunes	33,8	35,8	36,3	44,7	32,2	-0,186	-0,220	-0,380	-0,315
Valkas	Launkalnes	68,0	63,0	60,4	89,8	32,0	1,326	0,905	0,512	1,116
Balvu	Bērzkalnes	18,5	15,8	20,5	24,3	31,9	-0,864	-1,043	-0,965	-0,960
Valkas	Palsmanes	37,3	43,6	46,3	49,1	31,8	-0,031	0,102	-0,009	-0,173
Alūksnes	Pededzes	10,9	9,1	12,6	14,3	31,7	-1,200	-1,319	-1,257	-1,278
Daugavpils	Sventes	21,3	23,6	26,5	28,0	31,4	-0,738	-0,720	-0,744	-0,843
Limbažu	Liepupes	40,8	40,9	46,4	53,5	31,3	0,122	-0,009	-0,007	-0,034
Krāslavas	Robežnieku	16,9	13,7	19,4	22,2	31,2	-0,932	-1,131	-1,007	-1,027
Jēkabpils	Saukas	29,5	28,6	46,4	38,8	31,2	-0,374	-0,516	-0,007	-0,502
Aizkraukles	Iršu	27,4	22,2	28,3	36,0	31,1	-0,467	-0,778	-0,676	-0,590
Jēkabpils	Asares	14,6	13,3	17,7	19,1	30,9	-1,034	-1,144	-1,069	-1,125
Rēzeknes	Bērzgales	27,0	27,6	31,6	35,3	30,7	-0,488	-0,556	-0,555	-0,613
Valkas	Grundzāles	21,8	23,2	23,0	28,5	30,7	-0,717	-0,737	-0,871	-0,829
Alūksnes	Trapenes	25,5	26,5	30,6	33,2	30,5	-0,554	-0,601	-0,593	-0,677
Saldus	Zvārdes	19,4	20,0	26,5	25,3	30,2	-0,821	-0,872	-0,744	-0,928
Ludzas	Pildas	16,1	17,1	16,9	20,9	30,1	-0,969	-0,990	-1,098	-1,067
Ludzas	Zvirgzdenes	24,8	29,3	33,0	32,2	30,0	-0,586	-0,486	-0,501	-0,710
Rīgas	Olaines	75,6	76,8	84,9	98,3	30,0	1,661	1,474	1,418	1,385
Liepājas	Grobiņas	42,0	46,2	49,0	54,6	30,0	0,176	0,211	0,088	-0,001
Alūksnes	Ziemera	23,3	26,8	29,9	30,3	29,9	-0,649	-0,590	-0,619	-0,771
Liepājas	Kalvenes	35,7	29,3	32,2	46,3	29,6	-0,100	-0,486	-0,533	-0,262
Ludzas	Blontu	21,3	25,3	34,6	27,6	29,5	-0,739	-0,652	-0,442	-0,856
Rēzeknes	Griškānu	27,5	29,7	30,7	35,6	29,5	-0,465	-0,469	-0,587	-0,603
Rēzeknes	Silmalas	16,5	18,4	3,6	21,3	29,3	-0,951	-0,934	-1,592	-1,056
Daugavpils	Tabores	15,4	19,0	18,3	19,8	28,9	-1,001	-0,912	-1,047	-1,103
Dobeles	Lielauces	28,5	26,6	26,9	36,8	28,8	-0,419	-0,596	-0,729	-0,566
Saldus	Jaunlutriņu	19,2	20,9	21,3	24,7	28,7	-0,833	-0,832	-0,935	-0,949
Rēzeknes	Ozolaines	28,0	30,8	13,9	36,1	28,7	-0,441	-0,426	-1,207	-0,588
Saldus	Zirņu	26,6	27,0	28,2	34,2	28,4	-0,504	-0,582	-0,679	-0,648
Madonas	Ērgļu	54,8	61,8	55,9	70,3	28,3	0,743	0,853	0,344	0,498
Kuldīgas	Turlavas	15,4	16,7	17,6	19,6	27,8	-1,000	-1,005	-1,073	-1,108

13.pielikuma 7.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Ludzas	Briģu	14,2	14,8	17,9	18,1	27,7	-1,052	-1,085	-1,062	-1,156
Valmieras	Vaidavas	30,9	34,3	36,7	39,4	27,6	-0,315	-0,282	-0,365	-0,482
Talsu	Strazdes	27,4	28,8	30,3	34,9	27,4	-0,467	-0,507	-0,603	-0,623
Balvu	Kubuļu	27,4	32,5	33,0	35,0	27,4	-0,467	-0,354	-0,503	-0,623
Daugavpils	Vecsalienas	19,8	22,7	24,3	25,2	27,3	-0,805	-0,759	-0,825	-0,932
Rēzeknes	Ozolmuižas	21,2	21,4	18,1	27,0	27,3	-0,743	-0,812	-1,054	-0,875
Madonas	Ošupes	21,3	21,5	20,2	27,1	27,2	-0,739	-0,809	-0,975	-0,873
Cēsu	Veselavas	25,9	32,6	30,9	32,9	27,1	-0,537	-0,352	-0,581	-0,689
Gulbenes	Tirzas	18,8	16,7	22,8	23,9	26,9	-0,848	-1,005	-0,878	-0,974
Saldus	Saldus	56,8	59,5	64,2	72,0	26,8	0,829	0,761	0,653	0,551
Rēzeknes	Maltas	37,6	38,9	40,6	47,6	26,6	-0,018	-0,089	-0,223	-0,221
Balvu	Vīksnas	21,3	20,5	25,7	27,0	26,5	-0,737	-0,850	-0,774	-0,876
Madonas	Dzelzavas	37,7	38,8	40,9	47,4	25,5	-0,012	-0,093	-0,209	-0,229
Jelgavas	Elejas	48,7	52,3	51,6	61,0	25,2	0,472	0,462	0,185	0,202
Saldus	Novadnieku	52,8	48,7	59,1	66,0	25,0	0,655	0,312	0,464	0,362
Ogres	Mazozolu	32,5	34,1	37,0	40,6	24,7	-0,242	-0,287	-0,353	-0,445
Valkas	Vijciema	31,2	33,0	34,1	38,9	24,4	-0,299	-0,334	-0,462	-0,499
Valkas	Trikātas	50,3	52,7	59,8	62,5	24,2	0,544	0,481	0,487	0,251
Jelgavas	Valgundes	41,4	43,4	47,3	51,5	24,2	0,152	0,094	0,025	-0,099
Madonas	Murmastienes	16,2	18,9	23,5	20,1	24,2	-0,966	-0,914	-0,853	-1,095
Rīgas	Daugmales	46,5	46,1	59,9	57,7	24,1	0,373	0,206	0,494	0,097
Alūksnes	Jaunannas	28,9	32,9	34,4	35,7	23,6	-0,403	-0,336	-0,450	-0,599
Bauskas	Vecumnieku	55,3	57,3	58,2	68,3	23,6	0,762	0,669	0,429	0,433
Jēkabpils	Variešu	24,7	26,3	8,6	30,5	23,4	-0,589	-0,612	-1,406	-0,765
Ventspils	Vārves	74,0	71,2	63,4	91,0	22,9	1,591	1,242	0,622	1,152
Daugavpils	Naujenes	47,8	53,5	52,0	58,7	22,8	0,433	0,511	0,202	0,130
Daugavpils	Vaboles	25,7	28,5	29,3	31,6	22,7	-0,544	-0,519	-0,639	-0,731
Daugavpils	Laucesas	22,1	23,9	26,7	27,2	22,7	-0,701	-0,710	-0,736	-0,870
Dobeles	Krimūnu	54,4	51,3	49,9	66,7	22,7	0,724	0,421	0,123	0,384
Alūksnes	Virešu	26,4	26,2	25,9	32,4	22,5	-0,512	-0,613	-0,766	-0,704
Cēsu	Liepas	57,3	59,2	62,1	70,1	22,4	0,852	0,748	0,572	0,493
Dobeles	Penkules	39,6	39,0	40,8	48,4	22,3	0,068	-0,085	-0,215	-0,197
Aizkraukles	Mazzalves	39,1	45,3	41,5	47,7	22,2	0,047	0,173	-0,190	-0,218
Valkas	Ērģemes	28,3	25,6	32,6	34,5	21,8	-0,427	-0,639	-0,519	-0,636
Aizkraukles	Daudzeses	40,9	36,9	33,3	49,8	21,7	0,130	-0,173	-0,492	-0,151
Dobeles	Annenieku	27,7	33,4	36,1	33,6	21,5	-0,457	-0,315	-0,388	-0,665
Bauskas	Svitenes	26,5	24,7	25,9	32,2	21,5	-0,508	-0,675	-0,765	-0,709
Gulbenes	Līgo	25,4	29,4	40,0	30,7	21,1	-0,559	-0,483	-0,244	-0,757
Bauskas	Iecavas	62,3	63,3	66,8	75,2	20,8	1,071	0,916	0,750	0,654
Valkas	Zvārtavas	22,7	24,3	27,5	27,4	20,8	-0,678	-0,690	-0,706	-0,863
Dobeles	Auru	49,6	46,6	51,5	59,8	20,7	0,511	0,226	0,183	0,166
Ventspils	Ugāles	47,7	41,5	47,7	57,5	20,5	0,428	0,019	0,043	0,092
Dobeles	Zebrenes	34,8	28,4	30,8	41,7	19,8	-0,140	-0,523	-0,584	-0,408
Krāslavas	Izvaltas	24,6	22,4	28,0	29,5	19,7	-0,591	-0,772	-0,686	-0,796
Ventspils	Popes	50,5	41,4	44,9	60,2	19,1	0,552	0,012	-0,062	0,176
Daugavpils	Kalkūnes	39,8	42,4	42,9	47,4	18,9	0,080	0,054	-0,136	-0,230
Madonas	Praulienas	36,5	34,9	39,7	43,4	18,9	-0,066	-0,256	-0,255	-0,354
Gulbenes	Rankas	30,8	27,7	30,8	36,5	18,5	-0,318	-0,552	-0,584	-0,574
Rēzeknes	Kantinieku	12,1	10,4	13,3	14,3	18,1	-1,145	-1,264	-1,230	-1,278

13.pielikuma 8.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Valkas	Plāņu	39,2	42,9	39,1	46,3	18,0	0,053	0,075	-0,278	-0,265
Talsu	Virbu	83,9	90,0	87,9	98,9	17,9	2,029	2,018	1,530	1,405
Kuldīgas	Ēdoles	27,0	22,6	26,4	31,7	17,4	-0,488	-0,761	-0,745	-0,727
Krāslavas	Kombuļu	27,0	27,8	29,6	31,7	17,4	-0,488	-0,547	-0,629	-0,727
Madonas	Sarkaņu	31,5	28,3	36,4	36,8	16,9	-0,287	-0,527	-0,378	-0,563
Tukuma	Slampes	43,4	41,9	47,2	50,6	16,6	0,237	0,033	0,023	-0,128
Rēzeknes	Feimaņu	16,6	19,8	18,7	19,4	16,5	-0,945	-0,879	-1,032	-1,117
Balvu	Žīguru	67,9	68,0	72,6	79,0	16,2	1,323	1,109	0,963	0,773
Talsu	Dundagas	44,4	42,6	43,8	51,6	16,1	0,283	0,062	-0,104	-0,097
Gulbenes	Lizuma	34,6	32,5	37,5	40,2	16,0	-0,149	-0,354	-0,337	-0,457
Daugavpils	Maļinovas	16,4	17,5	20,4	18,9	15,6	-0,956	-0,971	-0,968	-1,131
Krāslavas	Kalniešu	14,8	14,2	16,0	17,1	15,5	-1,024	-1,109	-1,133	-1,187
Alūksnes	Ilzenes	28,8	22,3	28,7	33,2	15,4	-0,407	-0,775	-0,661	-0,677
Ogres	Birzgales	37,4	32,5	42,5	43,0	15,2	-0,029	-0,355	-0,151	-0,367
Cēsu	Jaunpiebalgas	43,1	43,4	41,4	49,7	15,2	0,226	0,097	-0,193	-0,156
Bauskas	Mežotnes	37,5	36,2	37,6	43,1	15,0	-0,021	-0,203	-0,331	-0,363
Daugavpils	Skrudalienas	22,8	19,8	24,0	26,2	14,7	-0,670	-0,877	-0,835	-0,900
Madonas	Kalsnavas	88,0	80,1	92,2	100,7	14,3	2,211	1,611	1,686	1,460
Madonas	Varakļānu	20,1	16,6	20,2	22,9	14,2	-0,793	-1,008	-0,977	-1,005
Tukuma	Lestenes	34,2	32,3	37,6	38,9	13,6	-0,167	-0,362	-0,333	-0,498
Madonas	Indrānu	34,3	32,1	51,3	38,9	13,5	-0,164	-0,368	0,176	-0,497
Jelgavas	Sesavas	34,8	39,1	39,5	39,4	13,4	-0,144	-0,082	-0,261	-0,482
Krāslavas	Andrupenes	21,9	20,2	24,4	24,7	12,6	-0,711	-0,863	-0,819	-0,949
Ludzas	Salnavas	24,1	25,2	23,6	27,2	12,5	-0,613	-0,656	-0,851	-0,870
Valmieras	Vilpulkas	26,7	32,7	28,9	30,1	12,4	-0,498	-0,348	-0,656	-0,778
Gulbenes	Lejasciema	36,2	30,8	36,7	40,5	11,7	-0,078	-0,426	-0,365	-0,448
Ventspils	Puzes	59,1	55,7	63,6	65,9	11,5	0,930	0,603	0,631	0,357
Saldus	Pampāļu	59,8	54,0	61,6	66,5	11,2	0,962	0,531	0,554	0,377
Krāslavas	Kaplavas	17,8	12,1	18,8	19,8	11,1	-0,893	-1,194	-1,028	-1,104
Gulbenes	Stradu	60,9	57,8	65,7	67,3	10,5	1,011	0,688	0,708	0,403
Daugavpils	Bebrenes	30,9	28,0	31,6	34,1	10,3	-0,314	-0,539	-0,553	-0,650
Jelgavas	Lielplatones	49,3	43,8	48,7	53,9	9,2	0,501	0,112	0,077	-0,022
Dobeles	Jaunbērzes	43,0	41,7	36,9	46,8	9,1	0,218	0,025	-0,359	-0,246
Rēzeknes	Viļānu	25,3	25,0	10,1	27,2	7,5	-0,562	-0,663	-1,349	-0,869
Gulbenes	Stāmerienas	28,7	28,6	31,0	30,9	7,4	-0,410	-0,515	-0,577	-0,752
Madonas	Mētrienas	27,9	25,5	24,2	29,5	5,7	-0,448	-0,643	-0,828	-0,797
Rēzeknes	Stružānu	47,9	37,9	75,4	49,3	2,8	0,439	-0,133	1,066	-0,170
Ventspils	Tārgales	92,2	84,9	78,5	94,6	2,6	2,396	1,806	1,182	1,268
Madonas	Lazdonas	52,9	50,5	55,4	54,1	2,1	0,659	0,386	0,327	-0,017
Liepājas	Sakas	22,1	16,3	17,7	22,5	1,8	-0,703	-1,024	-1,068	-1,018
Gulbenes	Beļavas	31,4	24,2	43,5	31,4	0,2	-0,293	-0,695	-0,114	-0,734
Kuldīgas	Vārmes	29,0	25,2	27,5	29,1	0,1	-0,397	-0,653	-0,705	-0,809
Tukuma	Engures	69,3	60,8	52,7	69,3	0,0	1,384	0,813	0,225	0,467
Ventspils	Ziru	65,3	53,1	57,5	65,1	-0,3	1,206	0,494	0,404	0,332
Krāslavas	Dagdas	28,5	25,4	31,6	28,1	-1,5	-0,419	-0,645	-0,553	-0,841
Tukuma	Irlavas	39,2	36,3	36,0	38,6	-1,6	0,052	-0,197	-0,390	-0,508
Valmieras	Zilākalna	40,7	35,3	42,3	39,9	-2,0	0,121	-0,238	-0,159	-0,466
Rēzeknes	Nautrēnu	19,0	18,3	36,7	18,5	-3,0	-0,839	-0,939	-0,366	-1,146
Krāslavas	Ūdrīšu	27,1	22,7	26,5	26,3	-3,0	-0,482	-0,760	-0,744	-0,898

13.pielikuma 9.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Dobeles	Īles	43,7	33,0	38,2	41,9	-4,0	0,249	-0,335	-0,311	-0,403
Ludzas	Mērdzenes	25,9	21,4	23,0	24,7	-4,4	-0,536	-0,811	-0,871	-0,947
Krāslavas	Ķepovas	22,2	15,0	19,5	21,2	-4,5	-0,698	-1,075	-1,001	-1,059
Talsu	Lubes	29,6	25,4	17,2	28,2	-4,6	-0,373	-0,649	-1,087	-0,837
Ventspils	Zlēku	54,9	42,0	42,7	52,0	-5,2	0,745	0,037	-0,142	-0,081
Daugavpils	Eglaines	32,2	25,7	26,3	30,1	-6,3	-0,258	-0,634	-0,752	-0,775
Daugavpils	Šēderes	137,7	133,4	136,3	128,1	-7,0	4,406	3,809	3,317	2,331
Preiļu	Pelēču	21,9	16,3	18,7	20,2	-7,7	-0,710	-1,024	-1,031	-1,089
Krāslavas	Svariņu	22,5	14,1	19,0	20,7	-8,1	-0,686	-1,114	-1,020	-1,076
Saldus	Jaunauces	36,0	22,4	25,0	32,3	-10,1	-0,091	-0,772	-0,800	-0,707
Krāslavas	Konstantinovas	23,2	19,2	20,9	20,4	-11,8	-0,656	-0,903	-0,950	-1,083
Krāslavas	Asūnes	31,1	19,2	22,5	26,8	-13,9	-0,304	-0,902	-0,893	-0,881
Talsu	Kolkas	105,3	109,4	77,6	89,2	-15,3	2,975	2,816	1,149	1,098
Ventspils	Ances	60,9	44,3	46,5	50,4	-17,2	1,013	0,132	-0,003	-0,132
Krāslavas	Andzeļu	21,7	14,2	13,4	17,4	-19,6	-0,722	-1,109	-1,227	-1,179
Talsu	Rojas	80,8	57,1	55,8	61,8	-23,6	1,892	0,661	0,341	0,228
Krāslavas	Bērziņu	16,8	7,8	15,2	12,5	-25,8	-0,935	-1,373	-1,161	-1,335
Ventspils	Usmas	53,6	31,6	35,0	38,5	-28,3	0,691	-0,391	-0,429	-0,511
Ventspils	Jūrkalnes	57,8	32,3	30,5	40,6	-29,8	0,875	-0,364	-0,597	-0,445
Talsu	Mērsraga	94,9	60,1	62,4	64,2	-32,3	2,514	0,784	0,587	0,305
Ludzas	Lauderu	8,8	10,9	10,6	5,0	-42,5	-1,292	-1,245	-1,333	-1,571
Talsu	Īves	82,0	24,6	30,0	43,0	-47,5	1,945	-0,681	-0,614	-0,367
Krāslavas	Grāveru	41,0	10,3	56,5	18,0	-56,2	0,133	-1,268	0,368	-1,161
Cēsu	Amatas novads	x	45,2	50,5	60,2	x	x	0,172	0,145	0,176
Ludzas	Ciblas novads	x	25,2	30,6	35,0	x	x	-0,653	-0,591	-0,620
Dobeles	Tērvetes novads	x	x	x	46,1	x	x	x	x	-0,270
Preiļu	Vārkavas novads	x	x	x	25,2	x	x	x	x	-0,933
	Pagastos vidēji	**38,0**	**41,1**	**46,6**	**54,6**	**43,7**	**x**	**x**	**x**	**x**

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

Demogrāfiskā slodze 1999.-2002.gados

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	Garkalnes	1140,8	707,5	673,9	599,8	-47,4	-2,860	0,225	0,408	0,671
Balvu	Tilžas	1567,8	1040,4	955,8	865,9	-44,8	-6,370	-3,010	-2,445	-2,315
Talsu	Mērsraga	1132,6	700,9	682,3	642,0	-43,3	-2,791	0,289	0,323	0,197
Valmieras	Zilākalna	1180,2	745,6	734,8	714,0	-39,5	-3,183	-0,146	-0,208	-0,611
Tukuma	Zentenes	1123,2	815,8	787,3	698,3	-37,8	-2,715	-0,827	-0,740	-0,434
Preiļu	Jersikas	1029,8	770,7	735,4	679,0	-34,1	-1,946	-0,389	-0,214	-0,217
Alūksnes	Veclaicenes	1015,2	741,9	716,1	693,8	-31,7	-1,826	-0,110	-0,019	-0,384
Alūksnes	Kalncempju	983,3	861,7	730,0	673,1	-31,6	-1,564	-1,274	-0,159	-0,151
Valkas	Vijciema	1057,3	857,8	840,5	739,1	-30,1	-2,172	-1,235	-1,278	-0,893
Daugavpils	Maļinovas	938,9	765,4	707,2	661,0	-29,6	-1,199	-0,338	0,071	-0,015
Dobeles	Dobeles	963,3	800,7	746,6	679,8	-29,4	-1,400	-0,681	-0,327	-0,227
Daugavpils	Šēderes	907,4	702,5	691,1	641,6	-29,3	-0,940	0,273	0,234	0,202
Cēsu	Mārsnēnu	1013,4	871,4	809,7	716,8	-29,3	-1,812	-1,367	-0,966	-0,642
Jēkabpils	Dunavas	1056,6	863,7	846,9	753,6	-28,7	-2,166	-1,293	-1,342	-1,055
Ogres	Mazozolu	810,7	724,6	684,8	581,0	-28,3	-0,145	0,059	0,298	0,882
Valmieras	Vecates	1016,7	801,7	765,0	729,3	-28,3	-1,839	-0,691	-0,514	-0,782
Jēkabpils	Atašienes	1049,9	901,1	843,1	769,1	-26,7	-2,112	-1,656	-1,304	-1,229
Aizkraukles	Sunākstes	953,1	833,9	793,4	702,8	-26,3	-1,316	-1,003	-0,801	-0,485
Saldus	Kursīšu	828,7	663,0	630,6	611,4	-26,2	-0,293	0,657	0,847	0,541
Dobeles	Īles	1006,0	944,8	885,3	743,9	-26,1	-1,751	-2,081	-1,731	-0,946
Daugavpils	Demenes	882,9	769,6	740,9	653,7	-26,0	-0,739	-0,378	-0,270	0,066
Jelgavas	Lielplatones	867,2	699,1	671,4	644,4	-25,7	-0,609	0,306	0,434	0,171
Rēzeknes	Silmalas	971,8	815,5	804,4	723,4	-25,6	-1,469	-0,824	-0,913	-0,716
Liepājas	Lažas	837,8	721,2	676,7	624,2	-25,5	-0,368	0,091	0,380	0,397
Krāslavas	Andzeļu	959,6	820,8	795,2	716,1	-25,4	-1,369	-0,876	-0,819	-0,634
Krāslavas	Piedrujas	956,4	865,5	810,1	715,9	-25,1	-1,343	-1,311	-0,970	-0,632
Ventspils	Ziru	692,5	649,1	589,9	519,6	-25,0	0,827	0,793	1,259	1,571
Daugavpils	Dubnas	827,9	760,9	701,3	621,4	-24,9	-0,286	-0,294	0,131	0,428
Liepājas	Kalētu	915,3	799,1	747,9	689,3	-24,7	-1,005	-0,666	-0,341	-0,333
Rēzeknes	Sakstagala	887,8	754,3	733,3	670,5	-24,5	-0,779	-0,230	-0,193	-0,123
Saldus	Rubas	986,3	869,6	814,7	745,3	-24,4	-1,589	-1,350	-1,017	-0,962
Balvu	Vectilžas	905,8	824,7	770,7	689,2	-23,9	-0,927	-0,914	-0,571	-0,333
Rēzeknes	Pušas	894,0	805,8	748,6	681,4	-23,8	-0,830	-0,730	-0,347	-0,245
Alūksnes	Virešu	927,4	808,8	776,6	708,1	-23,6	-1,104	-0,759	-0,631	-0,544
Madonas	Sausnējas	868,2	724,1	764,4	663,0	-23,6	-0,617	0,064	-0,508	-0,038
Valmieras	Brenguļu	788,2	723,2	686,1	602,0	-23,6	0,040	0,072	0,285	0,646
Krāslavas	Asūnes	1057,9	925,3	905,0	808,5	-23,6	-2,178	-1,891	-1,931	-1,671
Alūksnes	Zeltiņu	971,7	881,8	800,9	745,8	-23,3	-1,469	-1,469	-0,877	-0,967
Rīgas	Ķekavas	728,0	586,5	591,8	559,1	-23,2	0,535	1,400	1,239	1,128
Balvu	Lazdulejas	744,6	700,4	668,0	572,0	-23,2	0,399	0,294	0,468	0,983
Rēzeknes	Kantinieku	955,6	851,9	816,8	734,1	-23,2	-1,336	-1,178	-1,038	-0,837
Cēsu	Mores	936,6	852,9	774,1	719,7	-23,2	-1,180	-1,188	-0,606	-0,674
Alūksnes	Mālupes	1014,5	927,1	875,3	780,3	-23,1	-1,821	-1,909	-1,630	-1,354
Krāslavas	Robežnieku	979,1	876,6	839,1	753,0	-23,1	-1,529	-1,419	-1,263	-1,049
Aizkraukles	Sērenes	674,5	623,6	590,1	519,2	-23,0	0,976	1,040	1,257	1,576
Bauskas	Bārbeles	877,7	786,3	762,0	676,4	-22,9	-0,696	-0,541	-0,483	-0,189
Ventspils	Puzes	681,8	610,8	565,2	525,9	-22,9	0,915	1,165	1,509	1,500

14.pielikuma 1.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Valmieras	Kauguru	798,4	704,5	663,5	616,2	-22,8	-0,043	0,254	0,514	0,487
Balvu	Kubuļu	1124,9	995,6	931,0	868,8	-22,8	-2,728	-2,574	-2,194	-2,348
Valmieras	Lodes	786,0	666,7	611,5	607,5	-22,7	0,058	0,622	1,040	0,584
Valmieras	Dikļu	936,7	836,4	773,2	724,2	-22,7	-1,181	-1,028	-0,597	-0,725
Daugavpils	Medumu	911,7	786,1	770,0	705,1	-22,7	-0,975	-0,539	-0,564	-0,510
Jēkabpils	Variešu	956,0	881,4	818,6	740,8	-22,5	-1,340	-1,465	-1,057	-0,911
Jelgavas	Platones	738,7	657,7	629,8	573,8	-22,3	0,447	0,708	0,855	0,962
Aizkraukles	Iršu	868,4	843,2	771,2	674,9	-22,3	-0,619	-1,094	-0,576	-0,171
Valmieras	Vilpulkas	793,9	682,8	670,4	617,0	-22,3	-0,007	0,465	0,444	0,478
Limbažu	Viļķenes	991,5	868,2	830,4	771,9	-22,1	-1,631	-1,336	-1,176	-1,260
Valkas	Ērģemes	872,6	779,5	751,9	679,7	-22,1	-0,654	-0,474	-0,381	-0,226
Valmieras	Skaņkalnes	945,0	866,3	852,2	736,8	-22,0	-1,249	-1,318	-1,397	-0,867
Gulbenes	Beļavas	930,1	853,7	799,5	725,2	-22,0	-1,127	-1,196	-0,863	-0,737
Dobeles	Annenieku	919,8	815,4	781,2	717,7	-22,0	-1,042	-0,824	-0,677	-0,652
Aizkraukles	Daudzeses	841,4	760,9	742,0	656,6	-22,0	-0,397	-0,294	-0,281	0,034
Alūksnes	Annas	876,5	780,8	785,1	684,8	-21,9	-0,686	-0,487	-0,717	-0,283
Dobeles	Penkules	792,7	727,7	709,5	619,5	-21,9	0,004	0,029	0,048	0,450
Kuldīgas	Pelču	790,1	690,6	674,3	617,7	-21,8	0,024	0,389	0,404	0,470
Valmieras	Vaidavas	797,0	720,5	699,4	623,6	-21,8	-0,032	0,099	0,150	0,404
Valkas	Launkalnes	778,4	699,7	656,5	609,1	-21,7	0,121	0,300	0,585	0,566
Gulbenes	Lizuma	933,7	846,8	807,9	730,9	-21,7	-1,156	-1,129	-0,947	-0,800
Ludzas	Isnaudas	789,6	711,5	677,9	618,2	-21,7	0,029	0,186	0,369	0,465
Cēsu	Stalbes	940,4	796,9	768,2	736,4	-21,7	-1,211	-0,644	-0,546	-0,862
Valmieras	Rencēnu	756,7	688,5	661,5	593,0	-21,6	0,299	0,410	0,534	0,748
Valkas	Variņu	823,7	728,4	707,2	645,7	-21,6	-0,252	0,022	0,071	0,156
Cēsu	Raiskuma	968,3	882,5	836,5	759,3	-21,6	-1,441	-1,476	-1,238	-1,119
Rēzeknes	Viļānu	841,9	738,8	737,7	660,4	-21,6	-0,401	-0,079	-0,237	-0,010
Liepājas	Gaviezes	796,8	703,3	703,3	625,2	-21,5	-0,031	0,266	0,111	0,386
Cēsu	Inešu	898,9	820,8	788,7	705,4	-21,5	-0,870	-0,876	-0,753	-0,514
Daugavpils	Salienas	944,9	845,8	809,2	742,8	-21,4	-1,248	-1,119	-0,961	-0,934
Jēkabpils	Dignājas	1092,0	983,0	952,7	858,8	-21,4	-2,458	-2,452	-2,413	-2,235
Aizkraukles	Kokneses	847,2	748,6	727,0	666,4	-21,3	-0,445	-0,174	-0,129	-0,077
Limbažu	Braslavas	1056,4	1045,1	936,7	831,2	-21,3	-2,165	-3,056	-2,251	-1,925
Jēkabpils	Mežāres	783,8	723,3	673,3	616,8	-21,3	0,076	0,071	0,414	0,481
Balvu	Bērzkalnes	712,1	708,5	657,5	560,4	-21,3	0,666	0,215	0,575	1,113
Talsu	Īves	864,7	762,2	737,1	680,7	-21,3	-0,589	-0,306	-0,231	-0,237
Krāslavas	Izvaltas	1155,5	1037,9	997,9	910,4	-21,2	-2,980	-2,986	-2,871	-2,814
Cēsu	Vecpiebalgas	861,6	755,9	745,6	678,9	-21,2	-0,563	-0,246	-0,317	-0,216
Talsu	Laucienes	957,2	869,8	844,5	754,2	-21,2	-1,349	-1,353	-1,319	-1,062
Preiļu	Pelēču	1035,0	870,0	868,4	816,0	-21,2	-1,989	-1,354	-1,561	-1,756
Valkas	Jērcēnu	979,4	873,6	856,7	772,7	-21,1	-1,532	-1,389	-1,442	-1,270
Limbažu	Lēdurgas	849,0	785,5	758,2	670,0	-21,1	-0,459	-0,533	-0,445	-0,117
Balvu	Vecumu	1000,0	912,2	857,4	789,4	-21,1	-1,701	-1,764	-1,449	-1,456
Talsu	Ķūļciema	877,6	771,7	795,4	693,0	-21,0	-0,694	-0,399	-0,821	-0,375
Ogres	Ķeipenes	769,2	679,8	677,9	607,7	-21,0	0,196	0,494	0,368	0,582
Rēzeknes	Sokolu	795,0	728,4	694,2	628,2	-21,0	-0,016	0,021	0,203	0,352
Ludzas	Blontu	884,5	819,6	808,9	699,1	-21,0	-0,751	-0,865	-0,958	-0,443
Liepājas	Dunikas	877,0	815,8	776,6	693,1	-21,0	-0,690	-0,827	-0,631	-0,376
Talsu	Laidzes	709,9	649,8	605,2	561,4	-20,9	0,684	0,786	1,104	1,102

14.pielikuma 2.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Rēzeknes	Dekšāres	992,0	890,2	862,1	784,4	-20,9	-1,635	-1,550	-1,497	-1,401
Rēzeknes	Vērēmu	836,3	734,5	722,2	661,4	-20,9	-0,356	-0,037	-0,081	-0,020
Jēkabpils	Leimaņu	900,5	822,2	820,4	712,5	-20,9	-0,883	-0,889	-1,074	-0,593
Krāslavas	Šķeltovas	1089,7	965,8	971,7	862,3	-20,9	-2,439	-2,285	-2,606	-2,275
Kuldīgas	Padures	900,7	823,2	772,0	713,4	-20,8	-0,885	-0,899	-0,585	-0,604
Krāslavas	Indras	1045,5	954,2	893,0	828,1	-20,8	-2,075	-2,172	-1,810	-1,891
Balvu	Bērzpils	1029,4	912,6	899,3	815,5	-20,8	-1,943	-1,768	-1,873	-1,750
Alūksnes	Mārkalnes	785,5	723,9	667,8	622,6	-20,7	0,063	0,065	0,471	0,415
Valmieras	Ķoņu	985,6	885,7	835,8	781,3	-20,7	-1,583	-1,506	-1,231	-1,365
Valmieras	Matīšu	862,2	786,1	755,2	683,5	-20,7	-0,569	-0,539	-0,414	-0,268
Valmieras	Burtnieku	866,7	753,6	746,6	687,2	-20,7	-0,605	-0,223	-0,328	-0,310
Krāslavas	Konstantinovas	710,1	641,6	581,2	564,2	-20,5	0,683	0,866	1,347	1,070
Ventspils	Tārgales	751,3	651,2	644,7	597,4	-20,5	0,344	0,772	0,704	0,697
Jēkabpils	Ābeļu	791,7	722,8	683,5	629,6	-20,5	0,012	0,076	0,311	0,336
Krāslavas	Kalniešu	973,7	861,3	861,8	775,3	-20,4	-1,485	-1,269	-1,494	-1,298
Talsu	Strazdes	949,4	861,8	856,1	756,2	-20,4	-1,285	-1,275	-1,436	-1,084
Rēzeknes	Griškānu	729,3	642,2	623,6	581,0	-20,3	0,525	0,860	0,918	0,882
Gulbenes	Daukstu	862,4	783,4	763,6	687,1	-20,3	-0,570	-0,512	-0,499	-0,309
Gulbenes	Jaungulbenes	793,1	556,7	688,6	631,9	-20,3	0,000	1,690	0,259	0,310
Valmieras	Ramatas	913,7	835,9	783,4	728,1	-20,3	-0,992	-1,023	-0,700	-0,768
Dobeles	Lielauces	769,7	696,9	665,7	613,3	-20,3	0,193	0,328	0,491	0,519
Valmieras	Valmieras	611,6	549,0	528,0	487,6	-20,3	1,492	1,765	1,885	1,930
Saldus	Jaunlutriņu	775,1	671,9	674,1	618,0	-20,3	0,148	0,571	0,407	0,467
Aizkraukles	Pilskalnes	814,2	785,7	712,0	649,2	-20,3	-0,174	-0,535	0,023	0,116
Daugavpils	Vecsalienas	877,0	794,4	743,9	699,4	-20,3	-0,690	-0,620	-0,300	-0,447
Saldus	Zirņu	773,1	694,9	686,5	616,8	-20,2	0,165	0,348	0,281	0,480
Saldus	Vadakstes	792,1	754,9	697,6	632,6	-20,1	0,008	-0,236	0,169	0,303
Krāslavas	Šķaunes	775,2	731,0	669,6	619,1	-20,1	0,147	-0,004	0,452	0,454
Kuldīgas	Gudenieku	790,1	726,4	705,0	631,1	-20,1	0,025	0,041	0,094	0,320
Krāslavas	Kastuļinas	887,1	831,7	792,1	708,9	-20,1	-0,773	-0,982	-0,788	-0,553
Bauskas	Gailīšu	606,0	542,5	533,8	484,6	-20,0	1,539	1,828	1,827	1,964
Valmieras	Sēļu	786,8	696,8	698,5	629,3	-20,0	0,052	0,329	0,159	0,340
Alūksnes	Ziemera	859,0	821,7	754,4	687,8	-19,9	-0,542	-0,885	-0,407	-0,317
Jelgavas	Vilces	717,7	680,3	646,2	575,8	-19,8	0,620	0,490	0,689	0,941
Liepājas	Kalvenes	918,0	810,3	786,0	736,4	-19,8	-1,027	-0,774	-0,726	-0,862
Ludzas	Cirmas	804,0	717,7	704,2	645,2	-19,8	-0,090	0,126	0,102	0,162
Talsu	Balgales	847,9	752,5	721,8	681,2	-19,7	-0,450	-0,212	-0,076	-0,243
Rēzeknes	Bērzgales	812,2	787,9	763,9	652,8	-19,6	-0,157	-0,556	-0,503	0,076
Bauskas	Svitenes	729,7	666,7	633,4	586,7	-19,6	0,521	0,622	0,819	0,818
Balvu	Baltinavas	1042,4	935,3	903,5	838,6	-19,6	-2,050	-1,989	-1,916	-2,008
Valmieras	Bērzaines	811,5	747,5	716,7	653,2	-19,5	-0,151	-0,164	-0,025	0,072
Limbažu	Skultes	885,0	813,7	787,0	713,1	-19,4	-0,756	-0,807	-0,737	-0,600
Cēsu	Vaives	826,0	775,3	734,9	666,3	-19,3	-0,271	-0,434	-0,209	-0,075
Alūksnes	Gaujienas	796,2	772,2	719,8	642,3	-19,3	-0,026	-0,404	-0,056	0,194
Valkas	Blomes	784,9	757,6	704,6	633,3	-19,3	0,067	-0,262	0,098	0,295
Kuldīgas	Vārmes	761,8	691,5	665,7	614,8	-19,3	0,258	0,380	0,491	0,503
Saldus	Saldus	614,2	548,6	544,1	495,7	-19,3	1,471	1,769	1,723	1,839
Tukuma	Lapmežciema	777,6	694,3	667,6	627,7	-19,3	0,127	0,353	0,472	0,358
Tukuma	Vānes	821,0	772,4	722,9	663,3	-19,2	-0,230	-0,406	-0,087	-0,042

14.pielikuma 3.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Ogres	Meņģeles	737,9	672,7	622,6	596,5	-19,2	0,454	0,563	0,928	0,708
Gulbenes	Stradu	715,9	661,5	630,9	578,8	-19,2	0,635	0,671	0,844	0,907
Kuldīgas	Kabiles	872,4	798,9	770,4	705,8	-19,1	-0,652	-0,663	-0,568	-0,518
Ludzas	Briģu	936,2	868,0	829,3	758,5	-19,0	-1,177	-1,334	-1,164	-1,110
Kuldīgas	Turlavas	808,7	739,7	698,5	655,4	-19,0	-0,128	-0,088	0,160	0,047
Kuldīgas	Alsungas	911,5	838,5	806,2	738,9	-18,9	-0,974	-1,048	-0,931	-0,890
Madonas	Indrānu	1001,6	900,9	887,5	812,5	-18,9	-1,715	-1,655	-1,754	-1,716
Limbažu	Pāles	819,4	760,0	736,4	664,9	-18,9	-0,216	-0,285	-0,224	-0,060
Talsu	Virbu	782,0	737,2	688,4	634,6	-18,8	0,091	-0,064	0,262	0,280
Rīgas	Carnikavas	707,1	621,2	614,5	573,9	-18,8	0,707	1,063	1,010	0,961
Daugavpils	Naujenes	654,2	582,8	570,0	531,2	-18,8	1,142	1,436	1,460	1,440
Ogres	Taurupes	910,1	784,3	788,1	739,4	-18,8	-0,963	-0,521	-0,748	-0,896
Rēzeknes	Lūznavas	726,2	622,3	648,4	590,8	-18,6	0,550	1,052	0,667	0,772
Tukuma	Lestenes	749,5	747,3	704,2	609,9	-18,6	0,359	-0,162	0,102	0,558
Liepājas	Bārtas	964,6	883,6	843,7	785,6	-18,6	-1,410	-1,486	-1,310	-1,413
Cēsu	Raunas	781,8	721,0	696,5	636,7	-18,6	0,093	0,094	0,179	0,257
Ogres	Jumpravas	648,0	539,7	570,2	527,8	-18,5	1,193	1,856	1,458	1,479
Jēkabpils	Salas	673,8	603,1	583,1	549,1	-18,5	0,981	1,239	1,328	1,240
Bauskas	Brunavas	795,3	731,5	704,8	648,3	-18,5	-0,018	-0,008	0,096	0,126
Bauskas	Codes	728,0	652,8	641,5	593,5	-18,5	0,535	0,757	0,737	0,742
Preiļu	Galēnu	1071,6	993,1	957,4	874,2	-18,4	-2,290	-2,551	-2,461	-2,408
Rīgas	Inčukalna	778,2	727,6	701,4	635,0	-18,4	0,123	0,029	0,130	0,276
Jelgavas	Līvbērzes	789,8	717,4	690,7	645,3	-18,3	0,027	0,129	0,239	0,160
Rēzeknes	Audriņu	781,2	707,2	698,0	638,3	-18,3	0,098	0,228	0,164	0,239
Valkas	Grundzāles	947,1	869,8	856,6	773,9	-18,3	-1,266	-1,352	-1,441	-1,283
Balvu	Žīguru	810,9	777,2	766,7	662,7	-18,3	-0,146	-0,452	-0,530	-0,035
Rēzeknes	Čornajas	780,4	714,0	679,5	637,8	-18,3	0,105	0,162	0,351	0,244
Valkas	Ēveles	857,1	814,3	752,6	701,0	-18,2	-0,527	-0,813	-0,388	-0,465
Daugavpils	Biķernieku	860,5	806,4	781,7	704,2	-18,2	-0,554	-0,736	-0,682	-0,501
Balvu	Rugāju	871,9	829,8	793,5	713,8	-18,1	-0,648	-0,964	-0,802	-0,608
Alūksnes	Jaunlaicenes	922,8	865,7	826,2	755,9	-18,1	-1,066	-1,312	-1,134	-1,081
Krāslavas	Kaplavas	919,5	842,5	827,8	753,7	-18,0	-1,039	-1,086	-1,149	-1,056
Tukuma	Pūres	770,3	719,2	679,4	631,5	-18,0	0,187	0,111	0,352	0,315
Bauskas	Īslīces	655,3	598,7	584,8	537,3	-18,0	1,134	1,282	1,310	1,372
Bauskas	Vecsaules	740,5	676,3	664,8	607,2	-18,0	0,433	0,528	0,501	0,587
Alūksnes	Jaunalūksnes	873,1	814,4	809,5	716,0	-18,0	-0,657	-0,814	-0,964	-0,633
Cēsu	Straupes	805,1	755,3	735,3	660,6	-17,9	-0,099	-0,240	-0,213	-0,012
Limbažu	Brīvzemnieku	723,0	632,3	595,4	593,3	-17,9	0,577	0,956	1,203	0,744
Liepājas	Grobiņas	782,0	725,3	701,9	642,0	-17,9	0,091	0,052	0,125	0,197
Bauskas	Dāviņu	841,1	765,9	746,7	690,9	-17,9	-0,394	-0,343	-0,328	-0,352
Liepājas	Dunalkas	848,5	768,9	748,6	697,1	-17,8	-0,456	-0,372	-0,348	-0,421
Cēsu	Zaubes	938,7	858,3	849,5	771,2	-17,8	-1,197	-1,240	-1,369	-1,252
Preiļu	Silajāņu	850,7	809,0	801,2	699,2	-17,8	-0,474	-0,761	-0,880	-0,444
Madonas	Liezēres	766,9	778,4	739,2	630,5	-17,8	0,216	-0,464	-0,253	0,326
Daugavpils	Kalupes	896,4	819,0	808,9	737,3	-17,8	-0,850	-0,859	-0,958	-0,872
Cēsu	Dzērbenes	789,7	766,1	728,6	649,5	-17,7	0,028	-0,344	-0,145	0,113
Balvu	Susāju	1039,8	918,3	908,6	855,3	-17,7	-2,028	-1,823	-1,967	-2,196
Jelgavas	Glūdas	674,3	629,3	599,0	554,8	-17,7	0,977	0,985	1,167	1,176
Valkas	Zvārtavas	929,1	852,7	819,9	764,4	-17,7	-1,118	-1,186	-1,069	-1,176

14.pielikuma 4.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Jēkabpils	Kalna	836,9	794,6	752,8	689,0	-17,7	-0,360	-0,621	-0,390	-0,330
Dobeles	Bikstu	813,3	752,5	730,0	669,6	-17,7	-0,166	-0,212	-0,159	-0,112
Jelgavas	Valgundes	729,8	692,7	656,6	601,8	-17,5	0,521	0,368	0,584	0,648
Cēsu	Taurenes	720,9	679,4	652,2	594,5	-17,5	0,594	0,498	0,628	0,730
Limbažu	Vidrižu	845,1	797,6	752,7	697,1	-17,5	-0,427	-0,650	-0,389	-0,421
Valmieras	Jeru	741,0	688,9	682,5	611,8	-17,4	0,429	0,405	0,322	0,537
Ogres	Lauberes	828,6	763,4	776,1	684,2	-17,4	-0,292	-0,319	-0,626	-0,276
Tukuma	Degoles	803,1	764,6	737,3	663,2	-17,4	-0,082	-0,330	-0,234	-0,040
Aizkraukles	Neretas	863,4	794,3	773,3	713,1	-17,4	-0,578	-0,619	-0,598	-0,601
Valkas	Valkas	803,3	725,2	713,7	663,8	-17,4	-0,084	0,053	0,006	-0,047
Rēzeknes	Mākoņkalna	944,1	868,0	855,9	780,3	-17,3	-1,241	-1,335	-1,434	-1,355
Kuldīgas	Rendas	838,2	779,3	739,9	693,1	-17,3	-0,370	-0,473	-0,260	-0,376
Krāslavas	Aulejas	942,5	860,4	855,2	779,8	-17,3	-1,229	-1,261	-1,426	-1,349
Balvu	Briežuciema	1095,1	981,8	984,0	906,3	-17,2	-2,483	-2,440	-2,731	-2,768
Cēsu	Līgatnes	750,7	689,9	663,3	621,5	-17,2	0,348	0,396	0,516	0,427
Ogres	Birzgales	785,0	736,5	708,2	650,0	-17,2	0,066	-0,057	0,062	0,107
Ludzas	Nirzas	988,5	878,7	905,2	819,2	-17,1	-1,607	-1,439	-1,933	-1,791
Ventspils	Zlēku	766,5	728,1	685,1	635,6	-17,1	0,219	0,025	0,295	0,269
Liepājas	Sakas	886,0	806,8	799,5	735,7	-17,0	-0,764	-0,740	-0,863	-0,854
Jēkabpils	Vīpes	976,4	886,4	885,8	810,9	-16,9	-1,507	-1,514	-1,737	-1,698
Aizkraukles	Mazzalves	808,6	782,9	742,8	671,7	-16,9	-0,128	-0,508	-0,289	-0,135
Balvu	Šķilbēnu	988,1	925,7	892,0	820,8	-16,9	-1,603	-1,896	-1,799	-1,809
Saldus	Zaņas	820,4	748,0	727,6	681,9	-16,9	-0,225	-0,169	-0,135	-0,250
Krāslavas	Kombuļu	972,8	883,5	899,3	809,4	-16,8	-1,478	-1,486	-1,873	-1,681
Aizkraukles	Skrīveru	859,2	792,7	780,2	715,1	-16,8	-0,544	-0,603	-0,667	-0,622
Limbažu	Liepupes	814,8	758,2	743,8	678,1	-16,8	-0,178	-0,268	-0,299	-0,208
Talsu	Vandzenes	806,5	771,0	739,7	671,4	-16,8	-0,110	-0,392	-0,257	-0,132
Valmieras	Ipiķu	869,8	816,9	810,4	724,3	-16,7	-0,630	-0,838	-0,973	-0,726
Madonas	Ļaudonas	949,6	879,0	853,4	790,8	-16,7	-1,287	-1,441	-1,408	-1,472
Saldus	Gaiķu	733,0	686,0	683,5	610,7	-16,7	0,494	0,434	0,311	0,548
Jēkabpils	Zasas	925,5	853,5	837,7	771,2	-16,7	-1,089	-1,193	-1,250	-1,252
Daugavpils	Nīcgales	728,0	691,6	660,9	606,9	-16,6	0,535	0,379	0,540	0,592
Liepājas	Aizputes	794,2	711,7	712,1	662,0	-16,6	-0,009	0,184	0,022	-0,027
Ventspils	Popes	759,9	688,9	685,3	633,6	-16,6	0,273	0,406	0,293	0,292
Preiļu	Rudzātu	964,4	850,8	857,9	804,2	-16,6	-1,409	-1,168	-1,454	-1,623
Liepājas	Medzes	760,6	712,9	691,0	634,3	-16,6	0,267	0,172	0,235	0,284
Dobeles	Jaunbērzes	782,9	729,7	693,1	653,1	-16,6	0,084	0,009	0,214	0,073
Tukuma	Jaunpils	807,7	765,3	726,4	673,9	-16,6	-0,120	-0,337	-0,123	-0,160
Jēkabpils	Asares	875,0	815,6	802,9	730,2	-16,5	-0,673	-0,826	-0,897	-0,793
Rēzeknes	Stoļerovas	867,1	804,2	805,6	723,7	-16,5	-0,609	-0,715	-0,925	-0,720
Krāslavas	Grāveru	801,5	781,0	741,6	669,1	-16,5	-0,069	-0,490	-0,277	-0,107
Rēzeknes	Ozolmuižas	814,0	762,5	744,5	679,7	-16,5	-0,172	-0,310	-0,306	-0,226
Valkas	Palsmanes	755,4	761,4	718,2	630,9	-16,5	0,310	-0,299	-0,039	0,322
Saldus	Novadnieku	707,5	652,7	640,4	591,9	-16,3	0,704	0,757	0,748	0,759
Daugavpils	Eglaines	851,2	794,6	806,4	713,0	-16,2	-0,478	-0,621	-0,933	-0,600
Rēzeknes	Feimaņu	943,4	898,5	835,2	790,7	-16,2	-1,236	-1,631	-1,224	-1,471
Krāslavas	Bērziņu	870,3	807,4	772,3	729,4	-16,2	-0,635	-0,746	-0,587	-0,784
Rīgas	Ropažu	633,8	588,1	573,7	531,4	-16,2	1,310	1,385	1,423	1,438
Saldus	Nīgrandes	623,6	573,9	563,3	522,9	-16,2	1,394	1,523	1,528	1,534

14.pielikuma 5.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Valmieras	Naukšēnu	843,1	785,3	774,4	707,0	-16,2	-0,411	-0,531	-0,608	-0,532
Rīgas	Sējas	715,9	656,0	650,0	600,4	-16,1	0,635	0,725	0,651	0,664
Jēkabpils	Saukas	785,9	689,9	685,1	659,1	-16,1	0,059	0,396	0,295	0,005
Jelgavas	Ozolnieku	728,9	635,4	647,7	611,5	-16,1	0,528	0,926	0,674	0,540
Rēzeknes	Lendžu	875,6	835,1	813,7	735,0	-16,1	-0,678	-1,015	-1,007	-0,846
Balvu	Balvu	856,2	811,9	808,9	719,1	-16,0	-0,519	-0,790	-0,958	-0,668
Limbažu	Umurgas	902,2	855,1	833,3	758,0	-16,0	-0,897	-1,209	-1,205	-1,105
Ogres	Madlienas	903,4	653,0	831,8	759,2	-16,0	-0,907	0,755	-1,190	-1,118
Daugavpils	Kalkūnes	773,4	726,7	708,4	650,0	-16,0	0,162	0,039	0,059	0,108
Cēsu	Drustu	922,5	842,8	815,8	775,6	-15,9	-1,064	-1,090	-1,028	-1,302
Saldus	Jaunauces	764,9	716,9	686,9	643,5	-15,9	0,232	0,133	0,277	0,180
Ventspils	Vārves	650,2	588,0	599,2	547,2	-15,8	1,175	1,386	1,164	1,262
Limbažu	Katvaru	787,5	742,8	719,7	662,8	-15,8	0,046	-0,118	-0,055	-0,037
Rēzeknes	Gaigalavas	967,8	884,3	871,6	814,6	-15,8	-1,437	-1,493	-1,592	-1,740
Rēzeknes	Maltas	765,1	704,5	696,4	644,9	-15,7	0,230	0,254	0,181	0,165
Jelgavas	Svētes	757,8	670,4	662,8	638,8	-15,7	0,290	0,585	0,521	0,233
Gulbenes	Līgo	927,1	915,5	838,4	782,2	-15,6	-1,102	-1,796	-1,256	-1,376
Ludzas	Pureņu	913,6	853,3	831,1	771,0	-15,6	-0,991	-1,192	-1,183	-1,250
Saldus	Šķēdes	814,3	746,4	736,3	687,1	-15,6	-0,174	-0,153	-0,223	-0,309
Tukuma	Slampes	711,8	649,9	641,7	600,7	-15,6	0,668	0,785	0,735	0,661
Madonas	Praulienas	778,5	726,5	709,9	657,1	-15,6	0,120	0,041	0,044	0,028
Jelgavas	Vircavas	762,9	725,8	707,6	644,2	-15,6	0,248	0,047	0,067	0,173
Ludzas	Rundēnu	1051,0	984,8	981,6	887,5	-15,6	-2,121	-2,470	-2,706	-2,557
Kuldīgas	Īvandes	741,0	723,9	691,4	625,9	-15,5	0,428	0,066	0,231	0,378
Balvu	Krišjāņu	827,1	809,7	765,3	699,0	-15,5	-0,280	-0,768	-0,517	-0,442
Madonas	Kalsnavas	828,4	777,9	750,6	700,2	-15,5	-0,291	-0,459	-0,368	-0,455
Talsu	Ģibuļu	788,0	708,8	700,1	666,2	-15,5	0,042	0,212	0,144	-0,075
Talsu	Kolkas	745,9	744,6	698,5	630,8	-15,4	0,388	-0,136	0,159	0,323
Ventspils	Užavas	802,3	782,7	714,3	678,7	-15,4	-0,075	-0,506	0,000	-0,214
Talsu	Lībagu	721,8	704,2	679,2	611,4	-15,3	0,587	0,257	0,354	0,541
Ventspils	Usmas	781,5	706,0	732,6	662,2	-15,3	0,095	0,239	-0,186	-0,030
Daugavpils	Laucesas	751,4	662,3	659,0	636,7	-15,3	0,343	0,664	0,560	0,257
Madonas	Sarkaņu	732,7	730,2	686,1	620,9	-15,3	0,497	0,004	0,285	0,434
Jelgavas	Sesavas	776,5	729,2	712,5	658,0	-15,3	0,137	0,014	0,018	0,018
Bauskas	Viesturu	695,8	681,1	662,5	589,7	-15,2	0,800	0,482	0,524	0,784
Valkas	Trikātas	885,9	839,6	811,3	751,1	-15,2	-0,763	-1,059	-0,982	-1,027
Tukuma	Tumes	716,7	682,3	671,7	607,8	-15,2	0,629	0,470	0,431	0,581
Daugavpils	Dvietes	938,9	825,6	851,3	796,3	-15,2	-1,199	-0,923	-1,387	-1,534
Preiļu	Sīļukalna	1033,6	979,5	954,1	876,6	-15,2	-1,978	-2,418	-2,428	-2,435
Alūksnes	Liepnas	1042,8	908,2	940,4	884,7	-15,2	-2,053	-1,726	-2,289	-2,527
Talsu	Rojas	800,3	759,5	728,4	679,2	-15,1	-0,059	-0,280	-0,143	-0,220
Liepājas	Rucavas	880,9	805,4	812,8	747,9	-15,1	-0,722	-0,726	-0,998	-0,991
Kuldīgas	Kurmāles	653,2	610,0	595,4	555,0	-15,0	1,151	1,172	1,203	1,174
Talsu	Dundagas	793,6	746,2	732,3	674,7	-15,0	-0,004	-0,151	-0,182	-0,169
Dobeles	Auru	696,5	657,1	633,6	592,3	-15,0	0,794	0,715	0,817	0,755
Alūksnes	Pededzes	899,0	856,3	831,1	764,6	-15,0	-0,871	-1,221	-1,182	-1,178
Rīgas	Olaines	587,7	544,9	531,4	499,9	-14,9	1,689	1,805	1,851	1,792
Cēsu	Veselavas	707,3	688,3	646,9	601,7	-14,9	0,705	0,411	0,682	0,649
Dobeles	Bērzes	761,1	700,5	672,6	648,1	-14,9	0,263	0,293	0,422	0,129

14.pielikuma 6.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	Allažu	705,8	656,0	631,8	601,0	-14,9	0,718	0,725	0,835	0,657
Kuldīgas	Snēpeles	817,8	796,8	729,6	696,4	-14,8	-0,203	-0,643	-0,155	-0,413
Jelgavas	Cenu	662,8	614,4	605,5	564,8	-14,8	1,072	1,130	1,101	1,064
Preiļu	Riebiņu	895,1	844,4	808,6	762,8	-14,8	-0,839	-1,106	-0,955	-1,159
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	733,1	693,8	672,4	624,9	-14,8	0,493	0,358	0,424	0,389
Dobeles	Krimūnu	817,6	765,6	748,7	697,0	-14,7	-0,201	-0,340	-0,349	-0,419
Krāslavas	Ezernieku	783,1	753,8	716,6	667,7	-14,7	0,082	-0,225	-0,024	-0,090
Bauskas	Stelpes	793,2	751,3	723,7	676,4	-14,7	-0,001	-0,200	-0,095	-0,188
Alūksnes	Malienas	912,4	874,1	835,7	778,2	-14,7	-0,981	-1,394	-1,229	-1,331
Bauskas	Mežotnes	723,8	678,7	663,6	617,4	-14,7	0,570	0,504	0,513	0,474
Tukuma	Viesatu	721,0	660,8	625,9	615,1	-14,7	0,593	0,678	0,895	0,499
Saldus	Pampāļu	810,0	739,0	724,2	691,0	-14,7	-0,139	-0,081	-0,101	-0,353
Aizkraukles	Bebru	682,5	628,4	612,0	582,4	-14,7	0,909	0,993	1,035	0,866
Ludzas	Istras	898,6	817,9	840,7	767,9	-14,5	-0,867	-0,848	-1,279	-1,215
Cēsu	Priekuļu	600,6	515,3	524,1	513,4	-14,5	1,583	2,092	1,925	1,640
Krāslavas	Ķepovas	791,5	754,3	737,8	676,7	-14,5	0,013	-0,230	-0,238	-0,192
Daugavpils	Sventes	897,6	823,2	787,7	767,9	-14,5	-0,859	-0,900	-0,744	-1,215
Aizkraukles	Seces	814,0	780,3	733,1	696,4	-14,4	-0,172	-0,483	-0,191	-0,413
Jelgavas	Sidrabenes	743,7	703,0	694,0	636,7	-14,4	0,406	0,269	0,205	0,257
Daugavpils	Tabores	777,4	742,9	739,1	665,7	-14,4	0,129	-0,120	-0,251	-0,068
Cēsu	Jaunpiebalgas	855,3	813,7	802,0	733,0	-14,3	-0,511	-0,807	-0,888	-0,824
Dobeles	Vītiņu	802,4	752,2	756,7	687,9	-14,3	-0,076	-0,209	-0,430	-0,317
Jēkabpils	Kūku	1048,4	988,1	979,2	898,8	-14,3	-2,100	-2,502	-2,682	-2,685
Valkas	Plāņu	723,8	689,4	675,8	620,7	-14,3	0,569	0,400	0,389	0,437
Kuldīgas	Raņķu	823,9	798,2	781,4	706,7	-14,2	-0,253	-0,656	-0,680	-0,529
Krāslavas	Andrupenes	915,7	837,3	828,8	785,7	-14,2	-1,008	-1,037	-1,159	-1,415
Kuldīgas	Laidu	848,9	746,3	746,9	728,6	-14,2	-0,458	-0,152	-0,331	-0,774
Alūksnes	Jaunannas	811,4	781,6	739,4	696,6	-14,1	-0,151	-0,495	-0,254	-0,416
Madonas	Murmastienes	972,8	918,6	896,4	835,2	-14,1	-1,477	-1,826	-1,843	-1,971
Preiļu	Saunas	1106,3	1034,4	1007,8	950,8	-14,1	-2,575	-2,951	-2,971	-3,267
Rēzeknes	Dricānu	867,6	837,6	810,9	745,7	-14,1	-0,613	-1,039	-0,979	-0,966
Daugavpils	Līksnas	879,7	830,1	817,8	756,1	-14,1	-0,712	-0,967	-1,048	-1,083
Ventspils	Ugāles	725,9	690,1	657,0	624,0	-14,0	0,553	0,394	0,580	0,399
Tukuma	Engures	751,7	711,6	697,3	646,6	-14,0	0,340	0,185	0,172	0,146
Ludzas	Goliševas	854,7	817,9	807,6	735,3	-14,0	-0,506	-0,848	-0,944	-0,850
Bauskas	Skaistkalnes	832,3	781,4	763,3	716,4	-13,9	-0,323	-0,494	-0,497	-0,638
Aizkraukles	Klintaines	843,5	816,2	772,5	726,1	-13,9	-0,414	-0,831	-0,590	-0,746
Bauskas	Ceraukstes	740,0	682,1	685,9	637,1	-13,9	0,437	0,471	0,287	0,253
Madonas	Mārcienas	727,3	698,5	688,3	626,3	-13,9	0,541	0,313	0,262	0,374
Aizkraukles	Aiviekstes	903,4	810,1	832,1	778,0	-13,9	-0,907	-0,772	-1,192	-1,329
Gulbenes	Stāmerienas	903,9	833,1	830,6	778,5	-13,9	-0,911	-0,996	-1,177	-1,335
Kuldīgas	Nīkrāces	744,2	685,4	692,9	641,0	-13,9	0,402	0,440	0,216	0,208
Balvu	Lazdukalna	881,7	794,2	792,0	759,6	-13,9	-0,729	-0,618	-0,787	-1,122
Preiļu	Rušonu	855,9	811,3	807,8	737,7	-13,8	-0,516	-0,784	-0,947	-0,876
Rēzeknes	Ilzeskalna	992,2	968,4	960,2	855,6	-13,8	-1,637	-2,311	-2,489	-2,199
Bauskas	Iecavas	707,8	666,8	658,5	610,6	-13,7	0,701	0,620	0,565	0,550
Liepājas	Bunkas	676,5	644,5	626,8	583,7	-13,7	0,959	0,837	0,885	0,852
Balvu	Vīksnas	883,5	872,8	864,1	762,4	-13,7	-0,743	-1,381	-1,517	-1,153
Talsu	Valdgales	769,6	731,8	717,5	664,5	-13,7	0,193	-0,012	-0,032	-0,055

14.pielikuma7.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Gulbenes	Lejasciema	940,4	881,5	874,6	812,0	-13,6	-1,211	-1,466	-1,623	-1,711
Daugavpils	Ambeļu	1103,5	1030,7	1025,6	953,7	-13,6	-2,553	-2,916	-3,151	-3,300
Aizkraukles	Staburaga	738,2	678,3	688,1	638,3	-13,5	0,452	0,508	0,265	0,239
Madonas	Vestienas	826,4	801,3	799,6	714,6	-13,5	-0,274	-0,687	-0,863	-0,617
Saldus	Zvārdes	753,3	730,4	679,2	652,0	-13,4	0,327	0,002	0,355	0,085
Preiļu	Aglonas	841,2	777,7	765,7	728,3	-13,4	-0,395	-0,457	-0,521	-0,771
Cēsu	Skujenes	857,1	794,2	810,3	743,5	-13,3	-0,527	-0,617	-0,972	-0,942
Rīgas	Daugmales	702,4	671,4	648,3	609,6	-13,2	0,746	0,576	0,668	0,561
Rēzeknes	Nagļu	789,0	732,5	754,1	684,9	-13,2	0,033	-0,018	-0,403	-0,284
Liepājas	Otaņķu	856,4	792,9	804,7	743,4	-13,2	-0,520	-0,605	-0,916	-0,940
Rīgas	Siguldas	721,3	689,3	666,8	626,3	-13,2	0,591	0,402	0,480	0,374
Jēkabpils	Elkšņu	799,0	741,8	727,5	694,0	-13,1	-0,049	-0,108	-0,134	-0,386
Krāslavas	Svariņu	856,7	810,9	844,1	744,4	-13,1	-0,523	-0,780	-1,314	-0,952
Valkas	Kārķu	846,8	786,3	808,9	736,5	-13,0	-0,442	-0,541	-0,958	-0,863
Liepājas	Gramzdas	670,5	625,2	627,1	583,9	-12,9	1,009	1,024	0,882	0,849
Jēkabpils	Gārsenes	615,2	606,4	587,4	535,9	-12,9	1,463	1,207	1,284	1,388
Rēzeknes	Kaunatas	855,1	810,0	806,2	744,9	-12,9	-0,510	-0,771	-0,931	-0,958
Rīgas	Krimuldas	662,4	656,7	620,6	577,2	-12,9	1,075	0,719	0,948	0,924
Gulbenes	Tirzas	788,2	779,9	752,7	687,2	-12,8	0,040	-0,478	-0,389	-0,310
Ogres	Suntažu	696,3	662,5	660,0	607,3	-12,8	0,796	0,662	0,549	0,586
Dobeles	Ukru	657,3	617,7	613,3	574,2	-12,6	1,116	1,097	1,022	0,958
Kuldīgas	Rudbāržu	770,1	732,0	719,0	672,8	-12,6	0,189	-0,013	-0,048	-0,148
Dobeles	Zebrenes	709,1	669,2	671,8	620,3	-12,5	0,690	0,597	0,429	0,441
Krāslavas	Ūdrīšu	847,4	791,4	763,5	741,2	-12,5	-0,446	-0,591	-0,499	-0,916
Bauskas	Rundāles	701,1	676,7	664,2	613,4	-12,5	0,757	0,524	0,507	0,519
Gulbenes	Druvienas	987,6	959,2	957,3	864,2	-12,5	-1,600	-2,221	-2,460	-2,296
Talsu	Lubes	763,7	760,9	728,0	668,4	-12,5	0,241	-0,294	-0,139	-0,099
Tukuma	Irlavas	775,4	737,3	716,2	678,9	-12,4	0,146	-0,065	-0,019	-0,216
Madonas	Ērgļu	773,7	748,5	718,3	677,4	-12,4	0,159	-0,174	-0,041	-0,200
Ludzas	Pušmucovas	862,3	832,1	814,0	755,7	-12,4	-0,569	-0,986	-1,009	-1,078
Cēsu	Liepas	771,6	710,1	724,0	676,3	-12,4	0,176	0,200	-0,098	-0,187
Madonas	Jumurdas	977,2	873,8	900,5	857,8	-12,2	-1,514	-1,391	-1,885	-2,225
Jelgavas	Elejas	731,1	700,9	696,6	641,9	-12,2	0,510	0,289	0,179	0,198
Liepājas	Vērgales	779,6	774,8	746,2	684,8	-12,2	0,111	-0,429	-0,324	-0,283
Rīgas	Stopiņu	611,5	590,7	585,9	537,3	-12,1	1,494	1,360	1,299	1,372
Liepājas	Vaiņodes	838,7	780,7	781,4	737,1	-12,1	-0,375	-0,486	-0,679	-0,869
Ludzas	Mērdzenes	768,0	787,8	753,1	675,2	-12,1	0,207	-0,555	-0,393	-0,175
Valmieras	Kocēnu	731,6	722,8	696,3	643,9	-12,0	0,506	0,076	0,181	0,176
Liepājas	Embūtes	892,4	834,4	830,1	785,5	-12,0	-0,817	-1,008	-1,172	-1,413
Ludzas	Nukšas	841,5	812,3	793,7	741,5	-11,9	-0,398	-0,794	-0,804	-0,919
Krāslavas	Dagdas	831,3	783,4	803,8	732,6	-11,9	-0,315	-0,512	-0,906	-0,819
Madonas	Varakļānu	1080,3	1050,0	1038,3	952,1	-11,9	-2,362	-3,103	-3,280	-3,282
Rīgas	Mālpils	628,5	592,8	586,1	554,0	-11,9	1,354	1,339	1,297	1,185
Preiļu	Sutru	997,5	953,4	958,3	879,5	-11,8	-1,681	-2,165	-2,471	-2,468
Alūksnes	Ilzenes	874,5	840,7	825,1	771,2	-11,8	-0,670	-1,070	-1,122	-1,253
Jelgavas	Zaļenieku	807,8	749,3	755,0	712,5	-11,8	-0,121	-0,181	-0,412	-0,594
Rēzeknes	Stružānu	899,6	849,3	831,0	793,8	-11,8	-0,876	-1,153	-1,182	-1,506
Daugavpils	Vaboles	985,0	915,4	915,3	869,5	-11,7	-1,578	-1,796	-2,035	-2,355
Kuldīgas	Rumbas	750,8	699,8	713,5	663,2	-11,7	0,348	0,300	0,008	-0,040

14.pielikuma 8.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Krāslavas	Skaistas	956,5	919,1	886,6	845,4	-11,6	-1,344	-1,831	-1,744	-2,085
Ludzas	Pildas	958,5	883,8	884,6	847,2	-11,6	-1,360	-1,489	-1,724	-2,105
Madonas	Mētrienas	745,6	718,8	725,5	659,2	-11,6	0,390	0,116	-0,114	0,005
Valkas	Brantu	758,4	711,4	680,0	670,8	-11,6	0,285	0,187	0,347	-0,125
Jēkabpils	Sēlpils	874,2	840,7	842,2	773,4	-11,5	-0,667	-1,069	-1,295	-1,277
Rīgas	Babītes	626,5	588,4	585,6	554,3	-11,5	1,370	1,382	1,303	1,181
Ogres	Lēdmanes	750,0	697,5	724,6	663,7	-11,5	0,354	0,322	-0,105	-0,046
Kuldīgas	Ēdoles	720,4	686,7	674,3	637,8	-11,5	0,598	0,427	0,404	0,245
Valkas	Bilskas	859,8	818,8	791,5	761,3	-11,5	-0,548	-0,857	-0,782	-1,141
Rēzeknes	Nautrēnu	1000,0	958,9	932,9	886,0	-11,4	-1,701	-2,218	-2,213	-2,541
Liepājas	Nīcas	750,5	725,4	716,7	666,5	-11,2	0,351	0,051	-0,024	-0,077
Jēkabpils	Krustpils	871,9	891,2	843,4	775,0	-11,1	-0,648	-1,560	-1,307	-1,296
Madonas	Bērzaunes	703,8	679,4	673,3	625,9	-11,1	0,734	0,498	0,415	0,378
Tukuma	Jaunsātu	785,5	746,3	752,5	699,9	-10,9	0,062	-0,152	-0,388	-0,452
Madonas	Ošupes	753,9	723,1	700,1	672,6	-10,8	0,322	0,073	0,143	-0,146
Gulbenes	Litenes	764,5	747,6	736,0	682,9	-10,7	0,235	-0,165	-0,220	-0,262
Aizkraukles	Zalves	824,5	788,4	783,1	737,7	-10,5	-0,258	-0,561	-0,697	-0,876
Rīgas	Ādažu	529,0	522,0	511,0	473,3	-10,5	2,172	2,027	2,057	2,090
Madonas	Barkavas	677,6	645,3	637,8	606,7	-10,5	0,950	0,829	0,774	0,594
Liepājas	Priekules	852,7	783,8	808,5	764,4	-10,4	-0,490	-0,516	-0,954	-1,177
Daugavpils	Skrudalienas	816,6	781,9	781,0	732,4	-10,3	-0,194	-0,499	-0,675	-0,817
Jēkabpils	Rites	871,0	836,0	842,6	781,5	-10,3	-0,640	-1,023	-1,299	-1,368
Bauskas	Vecumnieku	673,2	659,2	646,5	604,4	-10,2	0,986	0,694	0,686	0,619
Liepājas	Virgas	869,1	825,2	840,2	780,6	-10,2	-0,625	-0,919	-1,275	-1,358
Madonas	Lazdonas	694,6	666,0	669,4	625,0	-10,0	0,810	0,628	0,454	0,388
Alūksnes	Trapenes	766,1	754,0	730,0	689,9	-9,9	0,222	-0,227	-0,160	-0,340
Gulbenes	Rankas	691,2	618,6	626,9	623,4	-9,8	0,838	1,088	0,884	0,406
Madonas	Aronas	695,5	678,2	678,7	628,4	-9,6	0,803	0,510	0,360	0,350
Cēsu	Zosēnu	798,1	764,9	769,9	721,6	-9,6	-0,041	-0,333	-0,564	-0,695
Dobeles	Bēnes	834,2	812,2	808,3	754,9	-9,5	-0,338	-0,793	-0,952	-1,069
Liepājas	Vecpils	732,6	700,8	708,6	662,9	-9,5	0,498	0,290	0,058	-0,037
Dobeles	Naudītes	634,3	672,7	600,9	574,0	-9,5	1,306	0,563	1,147	0,960
Ludzas	Pasienes	798,7	783,5	763,7	723,2	-9,5	-0,046	-0,514	-0,500	-0,714
Saldus	Ezeres	685,5	675,6	680,4	621,0	-9,4	0,884	0,534	0,343	0,433
Tukuma	Sēmes	788,2	803,9	808,8	715,8	-9,2	0,041	-0,712	-0,957	-0,631
Preiļu	Stabulnieku	1026,8	990,0	1020,5	933,9	-9,1	-1,922	-2,520	-3,100	-3,078
Ludzas	Malnavas	817,0	777,4	796,2	745,3	-8,8	-0,196	-0,454	-0,830	-0,962
Ogres	Krapes	739,6	681,4	707,9	675,1	-8,7	0,440	0,479	0,064	-0,174
Daugavpils	Višķu	707,1	687,7	711,1	645,7	-8,7	0,707	0,417	0,032	0,156
Cēsu	Kaives	955,3	897,6	892,4	872,5	-8,7	-1,334	-1,623	-1,804	-2,389
Balvu	Medņevas	940,4	844,1	883,5	860,0	-8,5	-1,211	-1,103	-1,713	-2,249
Ludzas	Lauderu	740,5	723,3	686,9	678,1	-8,4	0,432	0,071	0,277	-0,208
Rīgas	Mārupes	651,5	655,2	640,5	597,6	-8,3	1,165	0,733	0,747	0,696
Ventspils	Jūrkalnes	789,5	749,0	749,0	725,1	-8,2	0,030	-0,178	-0,351	-0,735
Liepājas	Cīravas	759,4	753,5	747,4	697,8	-8,1	0,277	-0,222	-0,335	-0,429
Aizkraukles	Valles	798,3	788,0	777,6	737,2	-7,7	-0,043	-0,557	-0,641	-0,871
Aizkraukles	Vietalvas	711,7	736,5	695,2	659,0	-7,4	0,669	-0,057	0,193	0,006
Madonas	Dzelzavas	784,0	744,2	761,6	726,3	-7,4	0,075	-0,131	-0,479	-0,749
Daugavpils	Bebrenes	813,6	787,0	800,8	754,4	-7,3	-0,168	-0,548	-0,876	-1,064

14.pielikuma 9.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002./1999.	1999	2000	2001	2002
Jēkabpils	Rubenes	910,2	903,0	896,3	847,2	-6,9	-0,963	-1,675	-1,842	-2,105
Ludzas	Mežvidu	896,1	922,6	913,8	834,1	-6,9	-0,847	-1,865	-2,019	-1,959
Valkas	Smiltenes	631,9	596,9	622,0	591,0	-6,5	1,326	1,299	0,934	0,769
Limbažu	Limbažu	625,3	630,8	640,6	585,9	-6,3	1,380	0,970	0,746	0,827
Ventspils	Ances	773,1	764,2	768,1	725,1	-6,2	0,164	-0,326	-0,545	-0,735
Alūksnes	Alsviķu	714,8	736,4	728,5	673,6	-5,8	0,644	-0,056	-0,144	-0,158
Rēzeknes	Rikavas	858,7	903,4	890,3	809,7	-5,7	-0,539	-1,679	-1,782	-1,684
Gulbenes	Galgauskas	895,0	899,1	908,7	847,0	-5,4	-0,838	-1,637	-1,968	-2,103
Tukuma	Džūkstes	721,5	758,2	760,2	699,2	-3,1	0,589	-0,268	-0,465	-0,445
Liepājas	Kazdangas	797,3	807,7	829,3	777,2	-2,5	-0,035	-0,749	-1,165	-1,320
Tukuma	Zantes	712,6	710,7	719,9	710,1	-0,4	0,662	0,194	-0,057	-0,567
Balvu	Kupravas	524,2	580,5	554,5	525,1	0,2	2,211	1,459	1,617	1,509
Aizkraukles	Kurmenes	688,8	795,3	756,3	704,9	2,3	0,858	-0,628	-0,426	-0,509
Cēsu	Nītaures	668,1	797,8	791,5	718,7	7,6	1,028	-0,652	-0,782	-0,663
Rīgas	Salas	502,4	591,5	584,3	550,5	9,6	2,391	1,352	1,316	1,224
Ludzas	Zvirgzdenes	671,7	840,4	833,0	806,3	20,1	0,999	-1,067	-1,202	-1,647
Cēsu	Amatas novads	x	730,1	707,3	667,1	x	x	0,005	0,071	-0,085
Ludzas	Ciblas novads	x	738,4	714,9	656,1	x	x	-0,076	-0,006	0,039
Dobeles	Tērvetes novads	x	x	x	675,1	x	x	x	x	-0,174
Preiļu	Vārkavas novads	x	x	x	968,7	x	x	x	x	-3,469
	Pagastos vidēji	**793,1**	**730,6**	**714,3**	**659,6**	**-16,8**	**x**	**x**	**x**	**x**

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

Iedzīvotāju blīvums 1999.-2002.gados

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums% 2002.-1999.	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002		1999	2000	2001	2002
Valmieras	Valmieras	29,5	33,0	33,5	33,9	14,7	1,701	1,998	2,031	2,065
Ventspils	Jūrkalnes	3,8	4,3	4,3	4,3	13,2	-0,801	-0,747	-0,741	-0,723
Rīgas	Garkalnes	22,9	22,5	24,1	25,9	13,2	1,054	0,993	1,137	1,313
Jelgavas	Svētes	25,9	27,6	28,8	29,1	12,5	1,347	1,476	1,589	1,618
Jelgavas	Ozolnieku	363,8	409,3	402,3	408,0	12,2	34,278	37,844	36,989	37,423
Jelgavas	Cenu	31,8	35,0	35,0	35,1	10,5	1,922	2,188	2,178	2,185
Jelgavas	Valgundes	9,1	10,0	9,9	10,1	10,4	-0,284	-0,199	-0,205	-0,180
Rēzeknes	Ozolmuižas	20,8	22,3	22,6	22,8	9,8	0,847	0,970	0,996	1,020
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	25,0	26,4	26,9	27,4	9,5	1,259	1,368	1,406	1,451
Ventspils	Tārgales	5,0	5,2	5,3	5,5	9,5	-0,687	-0,655	-0,645	-0,615
Ventspils	Vārves	15,1	16,5	16,5	16,5	9,2	0,295	0,417	0,421	0,424
Valmieras	Zilākalna	28,7	31,0	30,4	31,2	8,6	1,624	1,802	1,743	1,814
Jelgavas	Glūdas	25,0	26,7	26,7	27,0	7,9	1,261	1,389	1,389	1,415
Rēzeknes	Griškānu	24,0	23,8	25,6	25,8	7,6	1,161	1,114	1,283	1,304
Jelgavas	Elejas	35,8	39,1	39,0	38,4	7,5	2,310	2,576	2,550	2,499
Ventspils	Popes	6,5	6,9	7,0	7,0	7,4	-0,544	-0,490	-0,479	-0,476
Valmieras	Vecates	6,5	6,9	6,8	7,0	7,4	-0,542	-0,497	-0,495	-0,474
Preiļu	Jersikas	8,9	9,5	9,4	9,6	7,3	-0,307	-0,246	-0,251	-0,230
Rēzeknes	Ozolaines	21,2	22,0	22,5	22,7	7,1	0,894	0,948	0,986	1,016
Jelgavas	Vilces	15,3	16,6	16,2	16,4	7,0	0,313	0,425	0,395	0,411
Jelgavas	Vircavas	17,3	18,5	18,4	18,6	7,0	0,515	0,612	0,605	0,620
Jelgavas	Līvbērzes	14,0	15,2	15,1	14,9	6,9	0,185	0,300	0,290	0,276
Jelgavas	Platones	19,1	19,9	19,8	20,4	6,6	0,686	0,748	0,737	0,790
Jelgavas	Sidrabenes	11,5	12,3	12,4	12,3	6,4	-0,050	0,025	0,029	0,027
Rīgas	Ropažu	18,0	18,7	18,7	19,2	6,3	0,581	0,631	0,633	0,677
Dobeles	Auru	27,7	29,3	29,3	29,5	6,3	1,529	1,636	1,634	1,654
Valmieras	Kauguru	16,7	17,7	17,4	17,8	6,3	0,453	0,535	0,509	0,545
Krāslavas	Ūdrīšu	15,6	16,4	16,4	16,6	6,2	0,345	0,409	0,415	0,432
Krāslavas	Dagdas	15,6	16,2	16,6	16,6	6,1	0,346	0,390	0,431	0,432
Limbažu	Vidrižu	15,1	15,4	15,4	15,9	5,9	0,292	0,317	0,320	0,373
Valmieras	Ķoņu	9,1	9,6	9,8	9,7	5,9	-0,284	-0,241	-0,216	-0,219
Bauskas	Ceraukstes	26,3	27,7	27,5	27,8	5,8	1,387	1,488	1,460	1,496
Preiļu	Riebiņu	14,8	15,6	15,7	15,6	5,6	0,264	0,337	0,346	0,340
Tukuma	Lapmežciema	45,7	43,0	47,2	48,2	5,4	3,278	2,944	3,331	3,418
Rēzeknes	Bērzgales	14,3	15,0	14,9	15,1	5,3	0,219	0,279	0,273	0,290
Tukuma	Smārdes	12,4	12,6	13,1	13,1	5,3	0,037	0,050	0,096	0,103
Talsu	Laidzes	23,0	24,2	24,3	24,2	5,1	1,070	1,153	1,163	1,154
Preiļu	Aglonas	19,3	20,5	20,7	20,2	5,1	0,701	0,805	0,815	0,778
Jelgavas	Zaļenieku	14,1	15,1	15,0	14,8	5,0	0,198	0,292	0,275	0,264
Rīgas	Ķekavas	54,8	55,9	56,8	57,5	5,0	4,165	4,177	4,237	4,301
Rīgas	Inčukalna	34,1	35,5	36,0	35,8	4,9	2,150	2,231	2,269	2,249
Krāslavas	Asūnes	8,3	8,6	8,7	8,8	4,9	-0,362	-0,333	-0,315	-0,307
Talsu	Valdgales	7,2	7,6	7,5	7,6	4,8	-0,470	-0,431	-0,430	-0,417
Ventspils	Ances	1,9	2,0	2,0	2,0	4,8	-0,989	-0,957	-0,950	-0,945
Ventspils	Usmas	2,7	3,0	2,9	2,8	4,8	-0,911	-0,870	-0,865	-0,865
Jelgavas	Sesavas	19,7	20,8	20,5	20,6	4,7	0,741	0,827	0,801	0,812
Jelgavas	Lielplatones	17,9	19,2	18,8	18,7	4,7	0,567	0,678	0,640	0,635

15.pielikuma 1.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Bauskas	Codes	29,5	30,9	30,9	30,8	4,6	1,700	1,794	1,785	1,782
Tukuma	Tumes	16,2	16,8	17,0	17,0	4,5	0,408	0,449	0,469	0,469
Rēzeknes	Vērēmu	25,7	25,6	27,0	26,8	4,3	1,328	1,285	1,417	1,399
Tukuma	Slampes	13,7	14,0	14,3	14,3	4,3	0,161	0,178	0,210	0,218
Rīgas	Olaines	17,5	17,7	17,9	18,2	4,3	0,527	0,532	0,557	0,588
Ventspils	Ziru	3,9	4,1	4,1	4,0	4,2	-0,798	-0,765	-0,757	-0,753
Balvu	Lazdulejas	4,4	4,6	4,7	4,6	4,2	-0,742	-0,710	-0,700	-0,696
Bauskas	Iecavas	29,1	30,1	30,1	30,4	4,1	1,665	1,721	1,705	1,735
Ventspils	Zlēku	5,2	5,5	5,7	5,4	4,1	-0,670	-0,625	-0,603	-0,624
Dobeles	Zebrenes	6,8	7,2	7,1	7,1	4,1	-0,515	-0,470	-0,470	-0,467
Kuldīgas	Snēpeles	11,2	11,6	11,5	11,6	4,0	-0,086	-0,047	-0,049	-0,035
Bauskas	Dāviņu	12,5	13,0	13,0	12,9	4,0	0,039	0,091	0,091	0,090
Preiļu	Rušonu	8,7	9,1	9,1	9,1	3,9	-0,326	-0,285	-0,282	-0,279
Rīgas	Daugmales	14,9	15,0	15,2	15,5	3,9	0,277	0,279	0,295	0,329
Talsu	Virbu	25,3	27,1	26,6	26,2	3,8	1,286	1,431	1,373	1,343
Limbažu	Viļķenes	7,3	7,5	7,5	7,6	3,8	-0,464	-0,440	-0,431	-0,418
Bauskas	Vecumnieku	16,4	17,0	17,0	17,0	3,8	0,425	0,465	0,468	0,476
Preiļu	Pelēču	10,6	11,1	11,0	11,0	3,8	-0,143	-0,091	-0,102	-0,095
Saldus	Zvārdes	1,9	1,9	2,0	2,0	3,7	-0,986	-0,967	-0,957	-0,944
Alūksnes	Jaunlaicenes	9,6	9,6	9,9	9,9	3,6	-0,242	-0,235	-0,205	-0,196
Rēzeknes	Audriņu	18,6	18,9	19,4	19,3	3,5	0,642	0,647	0,694	0,690
Rēzeknes	Lendžu	12,5	13,0	13,0	13,0	3,5	0,047	0,089	0,091	0,092
Bauskas	Īslīces	39,6	41,8	41,1	40,9	3,4	2,681	2,827	2,757	2,732
Valmieras	Sēļu	8,9	9,4	9,2	9,2	3,4	-0,306	-0,257	-0,274	-0,263
Aizkraukles	Daudzeses	5,5	5,7	5,7	5,7	3,4	-0,636	-0,606	-0,604	-0,593
Rēzeknes	Sokolu	16,2	16,5	16,5	16,7	3,3	0,399	0,423	0,423	0,443
Valmieras	Matīšu	13,3	13,8	13,8	13,7	3,3	0,117	0,161	0,164	0,160
Limbažu	Lēdurgas	9,9	10,1	10,2	10,2	3,2	-0,209	-0,188	-0,175	-0,167
Balvu	Susāju	5,0	5,1	5,0	5,1	3,2	-0,693	-0,668	-0,667	-0,651
Talsu	Ģibuļu	8,0	8,3	8,3	8,2	3,1	-0,392	-0,358	-0,355	-0,355
Valmieras	Brenguļu	9,4	10,0	9,8	9,7	3,1	-0,258	-0,203	-0,212	-0,217
Talsu	Lībagu	14,5	15,0	14,8	15,0	3,0	0,242	0,282	0,262	0,282
Valmieras	Bērzaines	12,2	12,7	12,7	12,6	3,0	0,014	0,059	0,058	0,053
Valmieras	Vaidavas	16,0	16,6	16,3	16,4	2,9	0,381	0,429	0,405	0,420
Rēzeknes	Kantinieku	11,9	12,1	12,3	12,3	2,9	-0,013	-0,002	0,023	0,026
Tukuma	Engures	20,7	21,2	21,5	21,3	2,9	0,846	0,868	0,898	0,883
Valmieras	Vilpulkas	8,3	8,6	8,5	8,6	2,9	-0,362	-0,334	-0,340	-0,322
Bauskas	Brunavas	16,7	17,1	16,9	17,2	2,8	0,453	0,478	0,459	0,489
Rēzeknes	Viļānu	17,2	17,3	17,7	17,7	2,7	0,503	0,494	0,537	0,538
Ventspils	Ugāles	8,9	9,2	9,2	9,2	2,7	-0,306	-0,272	-0,275	-0,268
Balvu	Šķilbēnu	14,9	15,5	15,4	15,3	2,7	0,273	0,326	0,311	0,309
Aizkraukles	Sērenes	7,1	7,2	7,3	7,3	2,7	-0,481	-0,468	-0,455	-0,443
Rīgas	Stopiņu	133,4	139,0	139,5	137,0	2,6	11,830	12,089	12,078	11,809
Rēzeknes	Čornajas	10,4	11,0	10,7	10,7	2,6	-0,162	-0,100	-0,134	-0,126
Rīgas	Ādažu	42,8	42,4	42,9	43,9	2,6	2,995	2,893	2,927	3,016
Rēzeknes	Maltas	39,3	41,0	40,5	40,3	2,6	2,656	2,757	2,700	2,678
Talsu	Lubes	7,6	7,8	7,8	7,8	2,5	-0,436	-0,408	-0,404	-0,399
Dobeles	Bērzes	25,4	25,7	25,5	26,0	2,5	1,300	1,293	1,278	1,326
Talsu	Īves	8,8	9,2	9,0	9,0	2,4	-0,322	-0,277	-0,288	-0,283

15.pielikuma 2.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Valmieras	Jeru	11,6	11,9	11,9	11,8	2,4	-0,048	-0,014	-0,015	-0,015
Balvu	Kubuļu	10,4	10,7	10,7	10,7	2,3	-0,161	-0,133	-0,133	-0,127
Kuldīgas	Pelču	17,7	17,7	17,9	18,1	2,3	0,548	0,538	0,558	0,576
Aizkraukles	Aiviekstes	6,4	6,7	6,6	6,6	2,0	-0,548	-0,513	-0,516	-0,513
Gulbenes	Stradu	12,6	13,0	12,9	12,9	2,0	0,055	0,090	0,074	0,083
Ludzas	Zvirgzdenes	10,2	10,0	10,1	10,4	2,0	-0,184	-0,197	-0,187	-0,154
Rēzeknes	Ilzeskalna	12,6	12,6	13,1	12,9	2,0	0,057	0,052	0,096	0,085
Ludzas	Isnaudas	10,6	10,6	10,7	10,8	2,0	-0,144	-0,137	-0,131	-0,114
Aizkraukles	Skrīveru	38,7	39,0	39,5	39,5	1,9	2,599	2,567	2,599	2,595
Dobeles	Krimūnu	18,7	18,7	18,9	19,0	1,9	0,643	0,628	0,649	0,663
Saldus	Zirņu	9,0	9,1	9,1	9,1	1,8	-0,303	-0,281	-0,285	-0,273
Valmieras	Kocēnu	16,4	16,8	16,6	16,7	1,8	0,422	0,449	0,428	0,443
Krāslavas	Piedrujas	11,5	11,9	11,8	11,7	1,8	-0,055	-0,016	-0,028	-0,028
Dobeles	Vītiņu	10,1	10,4	10,2	10,3	1,8	-0,187	-0,156	-0,173	-0,159
Krāslavas	Andzeļu	8,3	8,6	8,6	8,4	1,8	-0,367	-0,335	-0,330	-0,337
Valmieras	Rencēnu	11,2	11,5	11,5	11,4	1,8	-0,086	-0,054	-0,049	-0,059
Bauskas	Rundāles	26,3	27,2	26,6	26,7	1,7	1,385	1,443	1,373	1,390
Tukuma	Džūkstes	9,3	9,3	9,6	9,5	1,7	-0,264	-0,263	-0,236	-0,236
Preiļu	Rudzātu	8,0	8,3	8,4	8,2	1,6	-0,393	-0,357	-0,351	-0,362
Tukuma	Irlavas	14,6	14,7	14,8	14,9	1,6	0,251	0,253	0,259	0,271
Bauskas	Gailīšu	35,4	36,8	36,4	35,9	1,5	2,275	2,350	2,302	2,263
Preiļu	Galēnu	13,7	14,3	14,2	13,9	1,5	0,158	0,215	0,201	0,179
Krāslavas	Konstantinovas	8,5	9,1	8,7	8,6	1,5	-0,348	-0,284	-0,315	-0,319
Saldus	Ezeres	15,0	15,4	15,2	15,3	1,5	0,290	0,315	0,295	0,308
Valmieras	Lodes	6,6	6,8	6,5	6,7	1,5	-0,534	-0,504	-0,523	-0,503
Valmieras	Ramatas	3,4	3,5	3,5	3,4	1,5	-0,844	-0,815	-0,811	-0,808
Krāslavas	Svariņu	5,8	6,1	5,9	5,9	1,5	-0,607	-0,566	-0,583	-0,574
Valmieras	Naukšēnu	8,5	8,8	8,7	8,7	1,4	-0,343	-0,310	-0,317	-0,315
Ventspils	Užavas	4,8	5,1	4,9	4,8	1,4	-0,711	-0,668	-0,683	-0,678
Dobeles	Jaunbērzes	10,5	10,5	10,6	10,7	1,4	-0,152	-0,146	-0,140	-0,127
Krāslavas	Ezernieku	8,7	8,9	9,0	8,8	1,4	-0,331	-0,299	-0,294	-0,304
Tukuma	Lestenes	9,5	9,5	9,7	9,7	1,4	-0,245	-0,242	-0,221	-0,219
Jēkabpils	Ābeļu	7,9	8,0	7,9	8,0	1,3	-0,407	-0,392	-0,397	-0,379
Krāslavas	Šķaunes	6,1	6,1	6,2	6,2	1,3	-0,584	-0,568	-0,560	-0,553
Madonas	Lazdonas	36,3	36,5	36,5	36,7	1,3	2,360	2,326	2,316	2,337
Kuldīgas	Padures	9,9	10,0	10,0	10,0	1,2	-0,209	-0,195	-0,198	-0,185
Rēzeknes	Dekšāres	9,5	9,5	9,8	9,6	1,2	-0,253	-0,244	-0,211	-0,228
Preiļu	Vārkavas	9,4	9,7	9,7	9,5	1,2	-0,264	-0,230	-0,228	-0,239
Balvu	Vecumu	6,9	7,1	7,1	7,0	1,2	-0,500	-0,471	-0,472	-0,471
Bauskas	Mežotnes	26,1	26,6	26,6	26,4	1,2	1,372	1,384	1,375	1,365
Cēsu	Liepas	44,7	45,1	45,1	45,2	1,2	3,179	3,150	3,127	3,137
Balvu	Bērzkalnes	6,2	6,6	6,4	6,3	1,1	-0,570	-0,523	-0,534	-0,540
Aizkraukles	Seces	6,8	6,7	6,7	6,9	1,1	-0,509	-0,515	-0,507	-0,481
Rīgas	Carnikavas	58,8	59,2	60,0	59,5	1,1	4,556	4,487	4,548	4,486
Rēzeknes	Gaigalavas	6,2	6,3	6,3	6,3	1,1	-0,568	-0,549	-0,543	-0,538
Kuldīgas	Turlavas	8,9	9,1	9,0	9,0	1,1	-0,305	-0,286	-0,294	-0,281
Talsu	Kolkas	10,8	11,0	10,9	10,9	1,0	-0,126	-0,100	-0,108	-0,106
Bauskas	Vecsaules	14,5	14,5	14,6	14,6	1,0	0,237	0,229	0,237	0,249
Talsu	Mērsraga	18,4	19,0	18,7	18,6	0,9	0,617	0,658	0,630	0,620

15.pielikuma 3.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Talsu	Dundagas	7,2	7,4	7,3	7,2	0,9	-0,477	-0,446	-0,451	-0,450
Aizkraukles	Mazzalves	6,3	5,9	6,4	6,4	0,9	-0,558	-0,590	-0,538	-0,530
Rīgas	Babītes	33,5	32,7	33,4	33,8	0,9	2,094	1,964	2,023	2,064
Dobeles	Dobeles	13,9	14,0	14,1	14,1	0,9	0,182	0,181	0,190	0,194
Cēsu	Priekuļu	53,4	56,1	54,9	53,9	0,8	4,030	4,192	4,058	3,956
Jēkabpils	Kalna	4,5	4,6	4,5	4,5	0,8	-0,739	-0,714	-0,716	-0,707
Krāslavas	Kombuļu	10,4	10,6	10,5	10,4	0,8	-0,166	-0,143	-0,150	-0,147
Daugavpils	Kalkūnes	40,4	41,4	41,4	40,8	0,8	2,767	2,792	2,777	2,718
Talsu	Rojas	23,1	23,5	23,2	23,3	0,8	1,080	1,089	1,053	1,070
Tukuma	Vānes	7,8	7,7	7,8	7,9	0,8	-0,414	-0,414	-0,409	-0,390
Dobeles	Annenieku	14,2	14,5	14,3	14,3	0,7	0,208	0,232	0,211	0,218
Balvu	Balvu	9,9	9,9	9,8	9,9	0,7	-0,215	-0,211	-0,214	-0,196
Kuldīgas	Vārmes	8,1	8,2	8,2	8,2	0,7	-0,385	-0,373	-0,366	-0,362
Preiļu	Saunas	10,3	10,7	10,6	10,3	0,7	-0,175	-0,135	-0,142	-0,157
Aizkraukles	Neretas	16,8	17,1	16,9	16,9	0,7	0,459	0,478	0,457	0,462
Rēzeknes	Kaunatas	9,0	9,4	9,2	9,1	0,7	-0,295	-0,260	-0,271	-0,275
Limbažu	Limbažu	11,0	11,0	11,0	11,0	0,6	-0,105	-0,107	-0,098	-0,090
Rīgas	Mālpils	19,4	19,5	19,4	19,5	0,6	0,713	0,705	0,697	0,708
Dobeles	Penkules	15,2	15,4	15,3	15,3	0,6	0,305	0,319	0,304	0,310
Tukuma	Viesatu	8,9	9,1	8,9	8,9	0,6	-0,309	-0,281	-0,296	-0,290
Rēzeknes	Nautrēnu	10,2	10,3	10,3	10,2	0,6	-0,184	-0,168	-0,170	-0,167
Aizkraukles	Klintaines	9,5	9,6	9,6	9,6	0,6	-0,247	-0,240	-0,232	-0,229
Rēzeknes	Nagļu	4,7	4,7	4,7	4,7	0,6	-0,722	-0,704	-0,703	-0,692
Talsu	Strazdes	11,7	12,2	12,0	11,7	0,5	-0,036	0,010	-0,009	-0,024
Kuldīgas	Laidu	12,2	12,4	12,4	12,3	0,5	0,017	0,029	0,028	0,028
Valmieras	Dikļu	8,5	8,9	8,8	8,5	0,5	-0,347	-0,300	-0,313	-0,327
Bauskas	Viesturu	16,2	16,1	16,2	16,3	0,5	0,407	0,386	0,388	0,407
Krāslavas	Indras	12,0	12,1	12,1	12,1	0,5	-0,004	0,006	0,005	0,007
Alūksnes	Jaunalūksnes	7,8	7,8	7,8	7,9	0,4	-0,414	-0,411	-0,404	-0,392
Talsu	Laucienes	11,0	11,3	11,1	11,0	0,4	-0,107	-0,072	-0,088	-0,094
Ludzas	Cirmas	9,3	9,2	9,4	9,4	0,4	-0,265	-0,279	-0,253	-0,248
Dobeles	Bēnes	24,2	24,6	24,6	24,3	0,3	1,187	1,194	1,187	1,164
Kuldīgas	Rumbas	7,8	7,7	7,8	7,8	0,3	-0,419	-0,416	-0,406	-0,399
Krāslavas	Kalniešu	9,0	9,2	9,1	9,1	0,3	-0,294	-0,273	-0,277	-0,276
Jēkabpils	Krustpils	11,7	11,7	11,8	11,7	0,3	-0,035	-0,035	-0,028	-0,025
Preiļu	Sutru	9,9	10,2	10,2	10,0	0,3	-0,206	-0,178	-0,173	-0,191
Aizkraukles	Kurmenes	7,4	7,4	7,5	7,4	0,2	-0,453	-0,443	-0,436	-0,432
Aizkraukles	Bebru	11,9	12,3	12,1	12,0	0,2	-0,012	0,021	-0,002	-0,003
Talsu	Vandzenes	13,7	14,0	13,9	13,8	0,2	0,164	0,186	0,171	0,167
Alūksnes	Alsviķu	8,2	8,4	8,2	8,3	0,2	-0,372	-0,350	-0,365	-0,354
Ogres	Birzgales	6,9	6,9	7,0	6,9	0,2	-0,508	-0,491	-0,484	-0,485
Ogres	Meņģeles	9,2	9,2	9,3	9,2	0,1	-0,278	-0,275	-0,265	-0,263
Madonas	Bērzaunes	15,7	15,8	15,9	15,7	0,1	0,358	0,354	0,362	0,354
Preiļu	Silajāņu	8,9	9,1	8,7	8,9	0,0	-0,312	-0,287	-0,321	-0,297
Jēkabpils	Asares	7,6	7,7	7,5	7,6	-0,1	-0,436	-0,414	-0,432	-0,418
Alūksnes	Virešu	5,3	5,3	5,3	5,3	-0,1	-0,655	-0,642	-0,640	-0,629
Rēzeknes	Stružānu	27,4	28,4	27,4	27,4	-0,1	1,497	1,556	1,451	1,454
Krāslavas	Andrupenes	11,8	11,9	11,9	11,7	-0,1	-0,029	-0,020	-0,019	-0,024
Ludzas	Mērdzenes	11,0	11,0	11,0	10,9	-0,2	-0,107	-0,099	-0,097	-0,099

15.pielikuma 4.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Aizkraukles	Valles	7,0	7,0	6,8	7,0	-0,2	-0,490	-0,487	-0,496	-0,471
Valmieras	Skaņkalnes	8,0	8,1	8,2	7,9	-0,2	-0,399	-0,380	-0,369	-0,383
Saldus	Saldus	41,2	41,3	40,9	41,1	-0,2	2,844	2,787	2,732	2,754
Saldus	Jaunlutriņu	9,0	9,2	9,1	9,0	-0,3	-0,300	-0,277	-0,283	-0,287
Rīgas	Krimuldas	24,6	24,5	24,3	24,6	-0,3	1,224	1,181	1,156	1,186
Rēzeknes	Mākoņkalna	5,2	5,1	5,3	5,2	-0,3	-0,665	-0,663	-0,642	-0,640
Valkas	Launkalnes	6,0	6,1	6,1	6,0	-0,3	-0,586	-0,571	-0,565	-0,564
Ogres	Madlienas	13,1	13,2	13,3	13,1	-0,3	0,104	0,102	0,116	0,103
Saldus	Novadnieku	18,5	18,9	18,5	18,5	-0,4	0,631	0,646	0,610	0,611
Balvu	Bērzpils	8,3	8,5	8,4	8,2	-0,4	-0,368	-0,337	-0,348	-0,355
Tukuma	Pūres	16,8	17,0	16,7	16,8	-0,4	0,465	0,467	0,444	0,450
Ludzas	Pušmucovas	10,8	10,0	10,8	10,7	-0,4	-0,128	-0,199	-0,117	-0,122
Balvu	Vīksnas	7,6	7,8	7,9	7,6	-0,5	-0,431	-0,404	-0,398	-0,415
Bauskas	Stelpes	15,2	15,4	15,4	15,1	-0,5	0,308	0,318	0,317	0,297
Saldus	Lutriņu	16,6	16,6	16,5	16,5	-0,5	0,439	0,427	0,424	0,423
Rīgas	Sējas	10,7	10,3	10,5	10,7	-0,6	-0,130	-0,166	-0,153	-0,126
Krāslavas	Kaplavas	6,6	6,7	6,6	6,6	-0,6	-0,530	-0,510	-0,516	-0,512
Balvu	Briežuciema	8,8	9,1	8,9	8,8	-0,6	-0,316	-0,288	-0,302	-0,306
Tukuma	Degoles	11,8	11,3	11,3	11,8	-0,6	-0,022	-0,075	-0,077	-0,023
Liepājas	Grobiņas	21,4	21,6	21,6	21,3	-0,7	0,914	0,909	0,906	0,878
Talsu	Ķūļciema	8,0	8,1	8,0	7,9	-0,7	-0,400	-0,380	-0,385	-0,387
Saldus	Kursīšu	6,2	6,2	6,2	6,1	-0,7	-0,573	-0,558	-0,559	-0,554
Balvu	Žīguru	8,9	9,1	9,1	8,9	-0,7	-0,304	-0,282	-0,284	-0,295
Cēsu	Līgatnes	18,6	18,7	18,5	18,5	-0,7	0,639	0,629	0,613	0,613
Aizkraukles	Sunākstes	5,7	5,4	5,5	5,6	-0,7	-0,624	-0,640	-0,623	-0,603
Rēzeknes	Sakstagala	18,7	18,8	18,5	18,5	-0,7	0,645	0,640	0,605	0,618
Jēkabpils	Saukas	8,3	8,8	8,3	8,2	-0,8	-0,370	-0,312	-0,355	-0,360
Balvu	Lazdukalna	6,2	6,3	6,2	6,1	-0,9	-0,572	-0,547	-0,553	-0,554
Kuldīgas	Kurmāles	21,0	20,9	20,6	20,8	-0,9	0,867	0,836	0,810	0,829
Bauskas	Skaistkalnes	14,3	14,3	14,3	14,2	-0,9	0,221	0,211	0,216	0,208
Ogres	Lēdmanes	19,5	19,5	19,6	19,3	-0,9	0,723	0,706	0,713	0,690
Limbažu	Umurgas	7,3	7,4	7,4	7,2	-0,9	-0,467	-0,445	-0,447	-0,454
Dobeles	Lielauces	7,6	7,5	7,5	7,5	-0,9	-0,436	-0,438	-0,429	-0,424
Krāslavas	Izvaltas	13,6	13,6	13,5	13,4	-1,0	0,147	0,147	0,137	0,135
Alūksnes	Gaujienas	9,0	9,0	8,9	8,9	-1,1	-0,296	-0,293	-0,299	-0,290
Daugavpils	Naujenes	48,0	48,3	48,0	47,5	-1,1	3,503	3,449	3,409	3,354
Valkas	Zvārtavas	3,5	3,5	3,4	3,4	-1,1	-0,837	-0,820	-0,817	-0,810
Daugavpils	Laucesas	27,1	27,0	27,0	26,8	-1,1	1,466	1,416	1,419	1,399
Limbažu	Katvaru	11,8	11,6	11,7	11,7	-1,1	-0,025	-0,043	-0,037	-0,031
Balvu	Medņevas	9,5	9,8	9,5	9,4	-1,2	-0,252	-0,218	-0,246	-0,249
Saldus	Zaņas	10,3	10,3	10,2	10,1	-1,2	-0,176	-0,171	-0,176	-0,177
Kuldīgas	Raņķu	12,7	12,7	12,7	12,5	-1,3	0,061	0,059	0,056	0,049
Cēsu	Vaives	10,5	10,3	10,3	10,4	-1,4	-0,149	-0,174	-0,169	-0,152
Kuldīgas	Nīkrāces	6,5	6,4	6,4	6,4	-1,4	-0,545	-0,540	-0,537	-0,532
Madonas	Praulienas	9,7	9,7	9,6	9,6	-1,4	-0,227	-0,225	-0,229	-0,227
Bauskas	Svitenes	18,7	19,6	18,9	18,4	-1,4	0,644	0,713	0,648	0,605
Jēkabpils	Kūku	19,0	19,0	19,0	18,7	-1,5	0,674	0,655	0,659	0,632
Rēzeknes	Rikavas	12,5	12,3	12,4	12,3	-1,5	0,038	0,016	0,032	0,025
Jēkabpils	Vīpes	11,0	11,0	10,7	10,8	-1,5	-0,105	-0,103	-0,127	-0,112

15.pielikuma 5.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Alūksnes	Zeltiņu	6,6	6,6	6,6	6,5	-1,6	-0,529	-0,525	-0,518	-0,517
Ogres	Lauberes	10,5	10,3	10,4	10,4	-1,7	-0,148	-0,175	-0,157	-0,155
Daugavpils	Demenes	11,7	11,6	11,6	11,5	-1,7	-0,034	-0,050	-0,045	-0,046
Talsu	Balgales	14,1	14,3	14,0	13,9	-1,7	0,202	0,207	0,186	0,179
Balvu	Rugāju	5,9	6,1	5,9	5,8	-1,8	-0,603	-0,575	-0,587	-0,589
Ogres	Ķeipenes	15,1	15,1	14,9	14,8	-1,8	0,293	0,291	0,269	0,265
Aizkraukles	Staburaga	9,4	9,1	9,5	9,2	-1,8	-0,261	-0,286	-0,242	-0,263
Saldus	Šķēdes	9,5	9,7	9,4	9,4	-1,8	-0,245	-0,227	-0,257	-0,248
Alūksnes	Ziemera	8,6	8,5	8,4	8,4	-1,8	-0,341	-0,345	-0,345	-0,339
Ludzas	Goliševas	6,8	6,7	6,7	6,7	-1,8	-0,512	-0,514	-0,513	-0,502
Krāslavas	Skaistas	7,8	7,9	7,8	7,6	-1,8	-0,417	-0,398	-0,402	-0,412
Jēkabpils	Variešu	9,7	9,9	9,8	9,6	-1,9	-0,226	-0,212	-0,219	-0,231
Ogres	Suntažu	13,9	14,1	14,0	13,7	-1,9	0,182	0,189	0,181	0,158
Dobeles	Bikstu	12,2	12,8	12,1	12,0	-2,0	0,018	0,064	0,008	0,000
Limbažu	Liepupes	16,1	16,0	16,0	15,8	-2,0	0,394	0,375	0,372	0,357
Aizkraukles	Kokneses	26,0	25,2	25,5	25,5	-2,1	1,361	1,247	1,273	1,275
Limbažu	Pāles	6,6	6,6	6,5	6,4	-2,1	-0,537	-0,520	-0,524	-0,527
Rīgas	Siguldas	36,0	33,9	34,3	35,2	-2,1	2,334	2,079	2,108	2,197
Gulbenes	Druvienas	9,8	9,2	9,4	9,5	-2,1	-0,225	-0,276	-0,249	-0,232
Madonas	Aronas	11,1	11,0	10,9	10,9	-2,1	-0,091	-0,102	-0,114	-0,105
Balvu	Krišjāņu	7,3	7,4	7,3	7,1	-2,2	-0,464	-0,450	-0,451	-0,460
Valkas	Valkas	5,7	5,7	5,6	5,5	-2,3	-0,623	-0,611	-0,615	-0,610
Rīgas	Allažu	12,4	12,0	11,9	12,1	-2,3	0,032	-0,011	-0,015	0,010
Alūksnes	Pededzes	6,8	6,7	6,6	6,6	-2,3	-0,517	-0,510	-0,514	-0,510
Krāslavas	Bērziņu	6,8	7,0	6,9	6,6	-2,3	-0,512	-0,486	-0,489	-0,506
Cēsu	Straupes	10,5	10,3	10,3	10,2	-2,5	-0,154	-0,167	-0,167	-0,168
Cēsu	Inešu	9,6	9,4	9,3	9,4	-2,5	-0,238	-0,260	-0,259	-0,248
Alūksnes	Kalncempju	8,3	8,1	8,0	8,1	-2,5	-0,366	-0,376	-0,381	-0,369
Jēkabpils	Sēlpils	9,8	9,9	9,7	9,5	-2,5	-0,224	-0,204	-0,228	-0,235
Ludzas	Briģu	6,8	6,9	6,6	6,7	-2,5	-0,510	-0,494	-0,518	-0,506
Balvu	Vectilžas	6,2	6,2	6,1	6,0	-2,6	-0,571	-0,563	-0,565	-0,563
Alūksnes	Annas	11,5	11,2	11,3	11,2	-2,6	-0,057	-0,085	-0,074	-0,078
Gulbenes	Daukstu	8,6	8,2	8,5	8,3	-2,6	-0,341	-0,372	-0,342	-0,346
Aizkraukles	Iršu	9,0	8,9	9,0	8,8	-2,6	-0,297	-0,304	-0,295	-0,304
Saldus	Nīgrandes	20,7	20,9	20,6	20,2	-2,6	0,844	0,837	0,812	0,774
Alūksnes	Veclaicenes	7,4	7,5	7,4	7,2	-2,7	-0,455	-0,437	-0,443	-0,454
Cēsu	Raiskuma	10,5	10,5	10,4	10,3	-2,7	-0,149	-0,148	-0,158	-0,165
Cēsu	Skujenes	6,3	6,2	6,0	6,1	-2,7	-0,563	-0,566	-0,571	-0,556
Ludzas	Lauderu	7,4	6,9	7,0	7,2	-2,7	-0,458	-0,495	-0,476	-0,457
Daugavpils	Biķernieku	13,3	13,1	13,2	12,9	-2,7	0,121	0,098	0,112	0,089
Tukuma	Zantes	7,4	7,1	7,3	7,2	-2,8	-0,452	-0,471	-0,453	-0,452
Tukuma	Sēmes	9,1	8,4	8,2	8,9	-2,8	-0,287	-0,354	-0,365	-0,297
Kuldīgas	Ēdoles	7,4	7,0	7,0	7,2	-2,8	-0,454	-0,487	-0,478	-0,454
Alūksnes	Mārkalnes	4,2	4,2	4,1	4,1	-2,8	-0,767	-0,755	-0,757	-0,749
Limbažu	Brīvzemnieku	13,6	14,3	14,1	13,2	-2,8	0,153	0,211	0,197	0,118
Preiļu	Sīļukalna	7,9	8,1	8,1	7,7	-2,8	-0,403	-0,377	-0,379	-0,406
Krāslavas	Kastuļinas	9,3	9,5	9,4	9,0	-2,9	-0,272	-0,244	-0,252	-0,283
Bauskas	Bārbeles	10,3	10,4	10,1	10,0	-2,9	-0,174	-0,160	-0,184	-0,191
Daugavpils	Tabores	14,9	14,4	14,5	14,5	-2,9	0,280	0,224	0,226	0,237

15.pielikuma 6.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Aizkraukles	Vietalvas	8,6	8,4	8,4	8,3	-2,9	-0,341	-0,350	-0,349	-0,348
Jēkabpils	Rites	8,4	8,3	8,1	8,1	-3,0	-0,358	-0,357	-0,374	-0,365
Madonas	Varakļānu	10,6	10,4	10,2	10,3	-3,1	-0,143	-0,165	-0,176	-0,163
Limbažu	Skultes	14,2	14,1	14,2	13,8	-3,2	0,211	0,195	0,198	0,168
Gulbenes	Stāmerienas	10,2	9,8	9,9	9,9	-3,2	-0,178	-0,214	-0,204	-0,198
Ogres	Jumpravas	25,0	24,8	24,7	24,2	-3,2	1,263	1,208	1,197	1,154
Tukuma	Jaunpils	17,2	16,4	16,8	16,7	-3,3	0,504	0,409	0,449	0,442
Liepājas	Sakas	2,4	2,4	2,3	2,3	-3,3	-0,945	-0,927	-0,924	-0,918
Rēzeknes	Feimaņu	8,5	8,6	8,4	8,2	-3,3	-0,347	-0,333	-0,346	-0,357
Saldus	Rubas	13,3	13,3	13,1	12,9	-3,3	0,122	0,120	0,094	0,082
Krāslavas	Robežnieku	9,3	9,1	9,3	9,0	-3,3	-0,266	-0,284	-0,265	-0,282
Krāslavas	Ķepovas	7,0	7,0	6,7	6,8	-3,4	-0,493	-0,483	-0,505	-0,495
Daugavpils	Vecsalienas	10,5	10,2	10,4	10,1	-3,4	-0,153	-0,178	-0,160	-0,176
Alūksnes	Ilzenes	8,0	8,0	7,7	7,7	-3,4	-0,400	-0,388	-0,410	-0,408
Valkas	Brantu	8,5	8,2	8,2	8,2	-3,4	-0,345	-0,366	-0,367	-0,356
Liepājas	Kalvenes	7,5	7,4	7,3	7,3	-3,5	-0,442	-0,449	-0,452	-0,448
Cēsu	Mārsnēnu	13,3	13,1	13,0	12,9	-3,5	0,126	0,094	0,084	0,083
Kuldīgas	Kabiles	5,6	5,3	5,3	5,4	-3,6	-0,625	-0,642	-0,638	-0,620
Liepājas	Medzes	13,8	13,2	13,2	13,3	-3,6	0,165	0,111	0,103	0,119
Madonas	Sarkaņu	10,2	9,9	9,9	9,8	-3,6	-0,183	-0,204	-0,208	-0,206
Rīgas	Salas	16,7	15,8	16,2	16,1	-3,6	0,449	0,353	0,392	0,385
Cēsu	Zosēnu	8,9	8,9	8,6	8,5	-3,6	-0,313	-0,308	-0,327	-0,328
Aizkraukles	Pilskalnes	6,6	6,3	6,4	6,3	-3,6	-0,537	-0,556	-0,535	-0,537
Balvu	Baltinavas	9,2	9,0	9,0	8,9	-3,6	-0,279	-0,293	-0,289	-0,296
Gulbenes	Tirzas	8,9	8,7	8,7	8,6	-3,6	-0,306	-0,322	-0,322	-0,321
Dobeles	Īles	8,8	8,8	8,4	8,5	-3,8	-0,319	-0,313	-0,344	-0,335
Cēsu	Stalbes	9,0	8,6	8,6	8,6	-3,8	-0,303	-0,330	-0,326	-0,320
Ogres	Taurupes	9,1	9,0	8,8	8,8	-3,8	-0,287	-0,295	-0,306	-0,306
Ludzas	Nukšas	9,3	9,0	9,1	8,9	-3,8	-0,269	-0,298	-0,284	-0,288
Kuldīgas	Rendas	5,0	4,8	4,8	4,8	-3,8	-0,691	-0,690	-0,693	-0,683
Ludzas	Pildas	7,2	7,0	7,1	7,0	-3,8	-0,470	-0,484	-0,475	-0,476
Jēkabpils	Atašienes	3,8	3,7	3,6	3,6	-3,9	-0,808	-0,798	-0,800	-0,792
Madonas	Indrānu	3,6	3,6	3,5	3,5	-3,9	-0,823	-0,810	-0,810	-0,806
Daugavpils	Līksnas	9,8	9,6	9,6	9,4	-3,9	-0,220	-0,237	-0,232	-0,244
Madonas	Dzelzavas	12,5	12,1	12,1	12,0	-3,9	0,044	0,005	0,001	0,002
Gulbenes	Rankas	10,1	9,8	9,8	9,7	-3,9	-0,195	-0,215	-0,216	-0,221
Saldus	Gaiķu	8,9	9,1	8,8	8,5	-4,0	-0,310	-0,288	-0,311	-0,328
Daugavpils	Dubnas	16,4	15,8	15,8	15,8	-4,0	0,427	0,351	0,358	0,358
Dobeles	Naudītes	12,1	11,5	11,9	11,6	-4,0	0,004	-0,057	-0,012	-0,036
Jēkabpils	Rubenes	8,2	8,1	7,8	7,8	-4,0	-0,381	-0,381	-0,401	-0,394
Valkas	Trikātas	10,9	10,8	10,5	10,4	-4,1	-0,115	-0,126	-0,146	-0,148
Valkas	Jērcēnu	9,0	8,7	8,6	8,6	-4,1	-0,298	-0,326	-0,330	-0,318
Tukuma	Jaunsātu	12,9	12,5	12,7	12,3	-4,1	0,079	0,036	0,058	0,033
Cēsu	Raunas	22,7	22,2	21,9	21,7	-4,1	1,032	0,960	0,934	0,919
Krāslavas	Aulejas	10,9	10,8	10,8	10,4	-4,1	-0,116	-0,119	-0,124	-0,150
Cēsu	Kaives	4,2	4,1	4,0	4,0	-4,1	-0,769	-0,762	-0,762	-0,756
Daugavpils	Pilskalnes	11,0	10,5	10,4	10,5	-4,2	-0,106	-0,148	-0,155	-0,141
Cēsu	Veselavas	13,1	12,6	12,5	12,6	-4,3	0,105	0,044	0,043	0,054
Liepājas	Vecpils	7,7	7,7	7,5	7,4	-4,3	-0,424	-0,420	-0,435	-0,436

15.pielikuma 7.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Madonas	Murmastienes	5,9	5,8	5,6	5,6	-4,3	-0,603	-0,600	-0,609	-0,603
Kuldīgas	Rudbāržu	12,1	12,0	11,7	11,6	-4,3	0,008	-0,004	-0,031	-0,036
Liepājas	Nīcas	12,7	12,3	12,1	12,1	-4,3	0,058	0,017	0,002	0,010
Alūksnes	Malienas	9,5	9,5	9,3	9,1	-4,3	-0,247	-0,249	-0,258	-0,273
Gulbenes	Lizuma	16,5	15,6	15,8	15,8	-4,3	0,429	0,338	0,351	0,355
Ludzas	Pureņu	9,6	9,3	9,2	9,2	-4,4	-0,237	-0,269	-0,270	-0,263
Liepājas	Dunalkas	11,3	11,0	10,9	10,8	-4,4	-0,072	-0,103	-0,113	-0,111
Alūksnes	Mālupes	6,4	6,3	6,2	6,1	-4,4	-0,552	-0,551	-0,552	-0,556
Madonas	Ērgļu	23,6	22,7	22,6	22,5	-4,5	1,122	1,008	1,001	0,994
Liepājas	Vaiņodes	15,2	14,8	14,6	14,5	-4,5	0,307	0,261	0,238	0,238
Madonas	Barkavas	9,4	9,3	9,0	8,9	-4,6	-0,263	-0,268	-0,287	-0,290
Liepājas	Gramzdas	10,7	10,5	10,3	10,2	-4,6	-0,129	-0,155	-0,166	-0,166
Rēzeknes	Dricānu	12,3	11,9	11,8	11,7	-4,7	0,020	-0,022	-0,026	-0,029
Daugavpils	Skrudalienas	18,2	17,7	17,6	17,3	-4,7	0,595	0,539	0,522	0,502
Alūksnes	Jaunannas	6,7	6,6	6,5	6,4	-4,7	-0,518	-0,523	-0,525	-0,527
Cēsu	Jaunpiebalgas	13,5	13,1	13,0	12,9	-4,8	0,145	0,098	0,089	0,085
Daugavpils	Medumu	11,2	10,8	10,8	10,7	-4,8	-0,084	-0,125	-0,121	-0,127
Cēsu	Zaubes	7,1	7,1	7,0	6,8	-4,9	-0,479	-0,477	-0,479	-0,491
Daugavpils	Kalupes	15,4	14,9	14,7	14,7	-4,9	0,327	0,273	0,251	0,251
Krāslavas	Grāveru	11,0	11,3	11,2	10,5	-4,9	-0,099	-0,079	-0,082	-0,141
Daugavpils	Salienas	7,7	7,3	7,2	7,3	-4,9	-0,428	-0,458	-0,461	-0,445
Madonas	Vestienas	7,2	7,1	7,0	6,8	-4,9	-0,474	-0,480	-0,482	-0,488
Ludzas	Blontu	5,9	5,9	5,9	5,6	-5,0	-0,600	-0,587	-0,589	-0,604
Jēkabpils	Salas	18,3	17,9	17,5	17,4	-5,0	0,605	0,557	0,511	0,506
Madonas	Mārcienas	15,0	14,8	14,1	14,2	-5,0	0,283	0,262	0,197	0,209
Cēsu	Drustu	7,9	7,5	7,5	7,5	-5,0	-0,403	-0,440	-0,436	-0,423
Valmieras	Burtnieku	9,4	9,5	9,4	8,9	-5,1	-0,259	-0,242	-0,249	-0,290
Ludzas	Pasienes	7,0	6,9	6,7	6,7	-5,1	-0,491	-0,497	-0,507	-0,504
Ludzas	Salnavas	6,7	6,5	6,6	6,4	-5,1	-0,519	-0,530	-0,522	-0,530
Cēsu	Mores	8,1	7,8	7,9	7,7	-5,3	-0,387	-0,410	-0,399	-0,410
Madonas	Ļaudonas	9,0	9,0	8,7	8,5	-5,3	-0,296	-0,296	-0,321	-0,327
Gulbenes	Litenes	10,6	10,1	10,3	10,0	-5,3	-0,142	-0,185	-0,172	-0,185
Kuldīgas	Alsungas	11,2	10,9	10,6	10,6	-5,4	-0,089	-0,112	-0,135	-0,137
Madonas	Liezēres	6,9	6,6	6,5	6,5	-5,4	-0,507	-0,525	-0,529	-0,521
Ventspils	Puzes	5,7	5,3	5,3	5,4	-5,5	-0,618	-0,643	-0,638	-0,623
Liepājas	Gaviezes	8,2	7,7	7,6	7,7	-5,5	-0,381	-0,418	-0,427	-0,406
Ogres	Mazozolu	8,0	7,9	7,7	7,5	-5,5	-0,397	-0,401	-0,418	-0,421
Jēkabpils	Zasas	10,2	10,0	9,7	9,7	-5,6	-0,178	-0,198	-0,220	-0,221
Cēsu	Taurenes	10,8	10,8	10,5	10,2	-5,6	-0,121	-0,124	-0,150	-0,169
Preiļu	Stabulnieku	15,1	14,9	14,7	14,3	-5,6	0,297	0,266	0,251	0,213
Gulbenes	Līgo	7,3	6,9	6,9	6,8	-5,6	-0,469	-0,495	-0,489	-0,487
Madonas	Kalsnavas	15,9	15,2	15,1	15,0	-5,7	0,370	0,296	0,287	0,279
Jēkabpils	Leimaņu	7,0	6,9	6,7	6,6	-5,7	-0,492	-0,491	-0,513	-0,509
Ludzas	Mežvidu	9,7	9,3	9,2	9,1	-5,7	-0,233	-0,262	-0,269	-0,272
Madonas	Mētrienas	7,3	7,1	6,9	6,8	-5,7	-0,469	-0,478	-0,488	-0,488
Daugavpils	Sventes	11,6	11,1	11,0	10,9	-5,7	-0,048	-0,091	-0,100	-0,103
Valkas	Blomes	14,8	14,4	14,2	13,9	-5,7	0,265	0,221	0,202	0,182
Valkas	Vijciema	6,3	6,0	6,0	5,9	-5,8	-0,564	-0,582	-0,574	-0,575
Liepājas	Aizputes	12,9	12,5	12,3	12,1	-5,8	0,078	0,043	0,021	0,011

15.pielikuma 8.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Gulbenes	Galgauskas	8,7	8,4	8,3	8,2	-5,9	-0,323	-0,347	-0,355	-0,356
Ludzas	Istras	6,4	6,2	6,1	6,0	-5,9	-0,550	-0,560	-0,563	-0,564
Valkas	Kārķu	7,4	7,3	7,2	7,0	-5,9	-0,451	-0,452	-0,463	-0,473
Valmieras	Ipiķu	5,8	5,8	5,7	5,5	-5,9	-0,608	-0,601	-0,603	-0,617
Gulbenes	Lejasciema	6,2	5,9	5,8	5,8	-6,0	-0,574	-0,592	-0,590	-0,587
Cēsu	Nītaures	6,9	6,5	6,6	6,5	-6,0	-0,504	-0,528	-0,521	-0,522
Valkas	Plāņu	3,9	3,7	3,6	3,6	-6,2	-0,797	-0,797	-0,799	-0,789
Ogres	Krapes	12,6	12,0	12,1	11,8	-6,2	0,056	-0,008	0,003	-0,015
Madonas	Ošupes	7,1	6,9	6,7	6,7	-6,3	-0,481	-0,498	-0,513	-0,503
Liepājas	Dunikas	4,1	3,9	3,9	3,9	-6,3	-0,774	-0,778	-0,776	-0,770
Rēzeknes	Pušas	8,0	7,7	7,6	7,5	-6,4	-0,393	-0,419	-0,419	-0,424
Ludzas	Malnavas	12,7	12,5	12,1	11,9	-6,4	0,062	0,036	0,008	-0,011
Gulbenes	Beļavas	12,7	12,0	11,9	11,8	-6,5	0,058	-0,008	-0,011	-0,016
Jēkabpils	Elkšņu	5,4	5,3	5,1	5,1	-6,6	-0,648	-0,643	-0,660	-0,656
Kuldīgas	Gudenieku	8,6	8,5	8,2	8,0	-6,6	-0,337	-0,341	-0,366	-0,375
Valkas	Bilskas	10,4	9,9	9,7	9,7	-6,7	-0,163	-0,213	-0,228	-0,218
Kuldīgas	Īvandes	7,0	6,5	6,4	6,5	-6,7	-0,493	-0,532	-0,536	-0,517
Alūksnes	Liepnas	4,4	4,3	4,2	4,1	-6,7	-0,743	-0,741	-0,747	-0,743
Rēzeknes	Stoļerovas	13,1	12,5	12,4	12,3	-6,8	0,106	0,038	0,035	0,024
Liepājas	Vērgales	8,9	8,5	8,5	8,3	-6,8	-0,310	-0,338	-0,341	-0,352
Jēkabpils	Mežāres	8,1	8,0	7,6	7,6	-6,8	-0,385	-0,388	-0,421	-0,420
Cēsu	Dzērbenes	9,4	8,6	8,6	8,8	-6,8	-0,258	-0,334	-0,332	-0,306
Jēkabpils	Dunavas	8,3	8,2	7,9	7,7	-6,8	-0,366	-0,374	-0,397	-0,403
Limbažu	Braslavas	11,0	10,4	10,3	10,2	-6,9	-0,106	-0,163	-0,166	-0,168
Jēkabpils	Dignājas	8,3	8,4	8,0	7,7	-7,0	-0,365	-0,350	-0,390	-0,403
Liepājas	Otaņķu	8,8	8,4	8,3	8,2	-7,1	-0,318	-0,354	-0,355	-0,362
Alūksnes	Trapenes	7,6	7,3	7,1	7,1	-7,1	-0,434	-0,457	-0,470	-0,466
Krāslavas	Šķeltovas	12,6	12,3	12,1	11,7	-7,2	0,050	0,017	0,003	-0,031
Valkas	Ēveles	7,9	7,4	7,4	7,3	-7,2	-0,407	-0,443	-0,443	-0,443
Valkas	Grundzāles	8,5	8,3	8,1	7,9	-7,2	-0,349	-0,362	-0,379	-0,391
Daugavpils	Vaboles	14,1	13,4	13,0	13,1	-7,2	0,202	0,121	0,092	0,105
Daugavpils	Maļinovas	17,5	16,3	16,4	16,2	-7,3	0,528	0,402	0,407	0,396
Daugavpils	Nīcgales	11,5	11,3	11,0	10,7	-7,3	-0,052	-0,074	-0,099	-0,124
Rēzeknes	Lūznavas	18,1	17,5	17,0	16,8	-7,3	0,588	0,513	0,472	0,450
Cēsu	Vecpiebalgas	16,6	15,4	15,3	15,4	-7,4	0,447	0,319	0,305	0,323
Ludzas	Nirzas	7,6	6,9	7,2	7,0	-7,4	-0,439	-0,494	-0,461	-0,473
Saldus	Vadakstes	10,1	9,9	9,7	9,3	-7,4	-0,195	-0,204	-0,227	-0,255
Rēzeknes	Silmalas	19,7	18,3	18,5	18,2	-7,5	0,746	0,593	0,605	0,590
Valkas	Variņu	10,4	9,7	9,6	9,6	-7,5	-0,164	-0,227	-0,235	-0,227
Daugavpils	Dvietes	7,0	6,7	6,5	6,5	-7,6	-0,492	-0,518	-0,524	-0,522
Aizkraukles	Zalves	4,5	4,3	4,2	4,2	-7,8	-0,733	-0,745	-0,743	-0,738
Saldus	Jaunauces	6,8	6,7	6,4	6,2	-7,9	-0,514	-0,511	-0,541	-0,544
Liepājas	Bārtas	7,4	7,1	6,9	6,8	-7,9	-0,451	-0,474	-0,488	-0,487
Rīgas	Mārupes	92,5	82,4	84,7	85,1	-8,0	7,837	6,699	6,888	6,908
Tukuma	Zentenes	6,0	5,7	5,8	5,6	-8,1	-0,587	-0,613	-0,595	-0,609
Saldus	Pampāļu	8,0	8,1	7,5	7,4	-8,1	-0,392	-0,382	-0,430	-0,436
Valkas	Ērģemes	6,8	6,6	6,3	6,2	-8,1	-0,514	-0,525	-0,545	-0,545
Daugavpils	Eglaines	15,9	15,0	15,0	14,6	-8,3	0,378	0,281	0,278	0,248
Ludzas	Rundēnu	6,5	6,3	6,0	5,9	-8,3	-0,546	-0,552	-0,573	-0,575

15.pielikuma 9.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Uz vienu km^2				Pieaugums%	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Balvu	Kupravas	197,0	186,5	171,0	180,5	-8,4	18,025	16,619	15,067	15,929
Liepājas	Cīravas	12,1	11,4	11,3	11,1	-8,5	0,003	-0,063	-0,076	-0,088
Dobeles	Ukru	7,5	7,3	6,9	6,8	-8,5	-0,446	-0,456	-0,490	-0,487
Madonas	Sausnējas	7,1	6,7	6,8	6,5	-8,7	-0,482	-0,516	-0,500	-0,520
Liepājas	Virgas	12,4	11,8	11,4	11,3	-8,7	0,030	-0,029	-0,065	-0,066
Valkas	Palsmanes	11,7	10,9	10,8	10,7	-8,9	-0,033	-0,118	-0,121	-0,125
Liepājas	Bunkas	11,2	10,5	10,3	10,2	-9,0	-0,088	-0,155	-0,169	-0,174
Daugavpils	Višķu	26,4	25,2	24,7	24,0	-9,1	1,400	1,250	1,199	1,136
Daugavpils	Bebrenes	13,8	13,4	13,0	12,5	-9,3	0,169	0,121	0,088	0,048
Valkas	Smiltenes	20,4	19,5	18,6	18,5	-9,4	0,811	0,703	0,619	0,611
Liepājas	Lažas	5,3	4,9	4,9	4,8	-9,4	-0,661	-0,688	-0,683	-0,682
Liepājas	Rucavas	6,7	6,2	6,2	6,1	-9,6	-0,519	-0,557	-0,558	-0,559
Daugavpils	Ambeļu	13,5	12,4	12,6	12,2	-9,9	0,142	0,035	0,053	0,017
Balvu	Tilžas	13,8	12,6	12,3	12,3	-11,3	0,172	0,050	0,026	0,025
Liepājas	Kazdangas	14,6	13,3	13,1	12,9	-11,3	0,246	0,112	0,100	0,088
Liepājas	Priekules	5,7	5,2	5,0	5,0	-12,3	-0,620	-0,658	-0,670	-0,662
Liepājas	Embūtes	5,2	5,1	4,7	4,6	-12,3	-0,664	-0,669	-0,694	-0,699
Daugavpils	Šēderes	14,8	14,0	13,2	12,9	-12,3	0,263	0,186	0,111	0,089
Madonas	Jumurdas	3,4	3,1	2,9	2,9	-13,7	-0,849	-0,860	-0,867	-0,861
Gulbenes	Jaungulbenes	18,9	19,9	16,3	16,3	-13,9	0,666	0,746	0,404	0,403
Liepājas	Kalētu	12,0	10,4	10,4	10,3	-14,2	-0,007	-0,159	-0,158	-0,162
Jēkabpils	Gārsenes	18,4	16,2	15,9	15,4	-16,1	0,613	0,393	0,363	0,322
Cēsu	Amatas novads	x	15,4	15,4	15,5	x	x	0,319	0,318	0,330
Ludzas	Ciblas novads	x	6,9	6,9	6,7	x	x	-0,495	-0,493	-0,501
Dobeles	Tērvetes novads	x	x	x	20,9	x	x	x	x	0,842
Preiļu	Vārkavas novads	x	x	x	9,3	x	x	x	x	-0,256
	Pagastos vidēji	**12,1**	**12,1**	**12,1**	**12,0**	**-0,1**	**x**	**x**	**x**	**x**

• Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Liepājas	Vaiņodes	-33,8	-37,2	-11,4	-11,2	22,6	-4,689	-5,667	-1,544	-1,505
Krāslavas	Šķaunes	-22,2	-13,4	-8,2	-2,2	20,0	-2,909	-1,820	-1,024	-0,077
Valmieras	Vecates	-13,3	-4,0	4,2	6,5	19,9	-1,540	-0,303	0,995	1,320
Jelgavas	Cenu	-9,5	5,6	7,1	8,8	18,3	-0,944	1,261	1,459	1,684
Jelgavas	Glūdas	-13,0	-3,5	1,3	4,7	17,7	-1,488	-0,220	0,518	1,029
Jelgavas	Ozolnieku	-9,1	4,7	5,9	8,6	17,6	-0,883	1,114	1,274	1,640
Liepājas	Virgas	-26,5	-27,7	-12,7	-8,9	17,6	-3,569	-4,140	-1,755	-1,142
Jēkabpils	Saukas	-22,5	-5,8	-6,8	-5,0	17,5	-2,951	-0,595	-0,799	-0,509
Jelgavas	Vilces	-14,7	-2,3	-0,7	2,7	17,4	-1,749	-0,018	0,189	0,714
Valmieras	Valmieras	-4,3	7,0	9,3	11,8	16,1	-0,152	1,483	1,823	2,149
Valmieras	Lodes	-23,3	-9,4	-13,4	-7,5	15,8	-3,072	-1,174	-1,869	-0,916
Saldus	Zirņu	-8,3	-0,2	0,1	7,2	15,5	-0,764	0,327	0,316	1,419
Krāslavas	Bērziņu	-20,2	-11,4	-6,4	-5,8	14,4	-2,604	-1,492	-0,727	-0,648
Krāslavas	Kombuļu	-18,0	-13,9	-7,8	-3,9	14,1	-2,258	-1,897	-0,958	-0,342
Krāslavas	Svariņu	-14,5	-4,6	-5,5	-0,7	13,8	-1,723	-0,393	-0,590	0,162
Ventspils	Jūrkalnes	-4,4	9,6	8,2	9,0	13,4	-0,168	1,915	1,648	1,711
Jelgavas	Svētes	1,4	8,3	14,3	14,8	13,4	0,727	1,696	2,643	2,630
Rīgas	Ķekavas	-4,2	0,2	5,0	8,9	13,1	-0,133	0,387	1,121	1,691
Jelgavas	Vircavas	-6,7	3,4	4,6	6,3	13,0	-0,523	0,898	1,059	1,279
Preiļu	Pelēču	-14,0	-7,2	-5,4	-1,2	12,9	-1,649	-0,808	-0,575	0,090
Jelgavas	Jaunsvirlaukas	-7,7	-0,2	2,2	5,2	12,8	-0,669	0,327	0,672	1,098
Jelgavas	Valgundes	-6,4	2,0	3,5	6,4	12,7	-0,464	0,676	0,879	1,289
Jelgavas	Sidrabenes	-5,7	4,5	5,9	7,0	12,6	-0,361	1,088	1,263	1,384
Jelgavas	Elejas	-7,7	1,6	2,9	4,9	12,5	-0,667	0,609	0,782	1,053
Valmieras	Naukšēnu	-10,9	-1,7	0,5	1,6	12,5	-1,167	0,075	0,395	0,536
Ventspils	Vārves	-6,2	6,5	5,0	6,2	12,4	-0,433	1,407	1,128	1,271
Rīgas	Olaines	-8,5	-4,5	0,3	3,7	12,2	-0,802	-0,370	0,357	0,866
Krāslavas	Indras	-13,1	-9,6	-4,2	-0,9	12,2	-1,508	-1,207	-0,375	0,137
Ventspils	Užavas	-17,8	-5,3	-7,0	-5,6	12,2	-2,233	-0,508	-0,837	-0,613
Valmieras	Zilākalna	-7,0	2,7	1,6	5,0	12,0	-0,558	0,785	0,565	1,076
Jelgavas	Zaļenieku	-8,1	-0,1	2,7	3,8	11,9	-0,739	0,335	0,750	0,882
Krāslavas	Asūnes	-10,8	-4,2	-2,1	1,2	11,9	-1,142	-0,325	-0,027	0,466
Ventspils	Tārgales	-3,5	3,2	6,8	8,4	11,9	-0,026	0,874	1,414	1,606
Bauskas	Gailīšu	-13,8	-4,9	-3,1	-2,0	11,8	-1,607	-0,441	-0,197	-0,036
Jelgavas	Lielplatones	-16,6	-5,1	-5,0	-4,9	11,6	-2,036	-0,474	-0,506	-0,504
Jelgavas	Līvbērzes	-6,8	4,5	5,0	4,6	11,4	-0,536	1,073	1,126	1,014
Madonas	Lazdonas	-4,6	0,9	2,9	6,2	10,9	-0,200	0,493	0,774	1,269
Jelgavas	Platones	-8,6	-3,2	-1,2	2,1	10,8	-0,811	-0,161	0,109	0,620
Ventspils	Ances	-6,1	2,8	2,2	4,5	10,6	-0,422	0,813	0,670	0,997
Dobeles	Annenieku	-8,5	4,6	1,9	2,0	10,6	-0,798	1,104	0,612	0,604
Valmieras	Brenguļu	-8,9	2,3	2,3	1,0	10,0	-0,861	0,726	0,688	0,443
Krāslavas	Ezernieku	-10,0	-4,8	0,6	-0,1	9,9	-1,029	-0,420	0,406	0,265
Aizkraukles	Klintaines	-7,0	-3,2	6,2	2,9	9,9	-0,570	-0,170	1,316	0,737
Dobeles	Krimūnu	-6,9	-0,5	1,0	3,0	9,8	-0,544	0,267	0,477	0,752
Preiļu	Aglonas	-3,0	4,4	11,7	6,8	9,8	0,060	1,069	2,205	1,368
Jelgavas	Sesavas	-8,0	-1,0	-0,2	1,8	9,7	-0,712	0,195	0,275	0,559

16.pielikuma 1.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Ludzas	Zvirgzdenes	-14,1	-13,6	-6,8	-4,6	9,5	-1,658	-1,852	-0,801	-0,450
Aizkraukles	Neretas	-9,6	-5,9	-3,1	-0,1	9,5	-0,958	-0,610	-0,205	0,264
Aizkraukles	Seces	-7,6	-7,9	-1,9	1,9	9,5	-0,651	-0,930	0,004	0,579
Bauskas	Brunavas	-7,2	-3,5	-1,0	2,2	9,4	-0,589	-0,214	0,144	0,635
Rēzeknes	Ozolaines	4,1	10,2	11,9	13,4	9,4	1,140	2,006	2,237	2,417
Preiļu	Galēnu	-13,4	-5,2	-4,2	-4,2	9,2	-1,557	-0,484	-0,373	-0,396
Valmieras	Ramatas	-11,0	-5,6	-3,8	-1,9	9,2	-1,183	-0,559	-0,316	-0,017
Tukuma	Džūkstes	-10,0	-6,0	-1,9	-0,9	9,1	-1,026	-0,620	0,002	0,143
Rēzeknes	Ozolmuižas	3,7	11,5	13,7	12,8	9,1	1,090	2,223	2,545	2,314
Valmieras	Ķoņu	-3,1	3,7	7,4	5,8	9,0	0,036	0,949	1,518	1,208
Tukuma	Irlavas	-7,0	-3,6	-0,7	1,8	8,8	-0,566	-0,226	0,192	0,569
Tukuma	Tumes	-3,7	0,6	3,5	5,1	8,8	-0,049	0,457	0,876	1,090
Balvu	Vecumu	-12,7	-3,7	-4,1	-4,0	8,7	-1,443	-0,246	-0,354	-0,357
Kuldīgas	Gudenieku	-20,8	-11,9	-12,7	-12,3	8,5	-2,685	-1,568	-1,765	-1,678
Aizkraukles	Kurmenes	-9,6	-10,7	-0,5	-1,2	8,4	-0,971	-1,378	0,229	0,088
Talsu	Laucienes	-9,1	-1,1	-1,7	-0,8	8,3	-0,891	0,170	0,031	0,150
Krāslavas	Konstantinovas	-15,5	-10,8	-11,1	-7,2	8,3	-1,874	-1,405	-1,507	-0,864
Dobeles	Bērzes	-3,5	4,3	3,8	4,8	8,3	-0,025	1,054	0,929	1,044
Rēzeknes	Lūznavas	-20,3	-8,7	-7,9	-12,1	8,3	-2,615	-1,051	-0,971	-1,639
Bauskas	Dāviņu	-6,2	0,4	2,5	2,0	8,3	-0,447	0,414	0,709	0,598
Dobeles	Penkules	-11,4	-3,8	-3,8	-3,2	8,2	-1,240	-0,258	-0,312	-0,227
Tukuma	Zantes	-24,5	-23,9	-18,7	-16,4	8,2	-3,267	-3,520	-2,739	-2,326
Balvu	Lazdukalna	-13,1	-7,3	-4,8	-5,0	8,1	-1,502	-0,825	-0,470	-0,521
Balvu	Bērzpils	-17,5	-13,9	-10,5	-9,4	8,1	-2,175	-1,898	-1,404	-1,216
Bauskas	Codes	-3,3	1,9	3,5	4,7	8,0	0,003	0,656	0,884	1,030
Balvu	Bērzkalnes	-10,9	-0,7	-3,9	-2,9	8,0	-1,171	0,233	-0,331	-0,189
Aizkraukles	Daudzeses	-5,1	1,2	2,7	2,9	8,0	-0,264	0,540	0,741	0,740
Bauskas	Vecumnieku	-6,0	-0,3	0,4	1,9	7,9	-0,407	0,301	0,372	0,584
Balvu	Šķilbēnu	-8,4	-1,8	-1,6	-0,7	7,6	-0,778	0,062	0,045	0,160
Saldus	Ezeres	-8,9	-3,1	-2,7	-1,3	7,6	-0,859	-0,147	-0,135	0,075
Preiļu	Silajāņu	-9,4	-5,9	-8,9	-1,8	7,6	-0,931	-0,603	-1,146	0,000
Aizkraukles	Bebru	-10,8	-5,7	-3,5	-3,2	7,6	-1,152	-0,569	-0,256	-0,229
Bauskas	Īslīces	-4,5	4,5	1,1	3,1	7,6	-0,174	1,087	0,490	0,775
Rīgas	Carnikavas	-3,7	9,7	5,3	3,9	7,6	-0,059	1,929	1,172	0,892
Krāslavas	Andzeļu	-5,4	3,2	2,5	2,1	7,5	-0,318	0,864	0,722	0,612
Preiļu	Vārkavas	-7,2	-1,8	1,8	-0,1	7,0	-0,590	0,056	0,606	0,257
Ventspils	Ziru	-10,6	-2,4	-0,6	-3,5	7,0	-1,114	-0,036	0,204	-0,286
Tukuma	Viesatu	-10,8	-5,3	-8,6	-3,8	7,0	-1,153	-0,500	-1,093	-0,330
Preiļu	Rudzātu	-7,5	0,8	-1,5	-0,5	7,0	-0,636	0,477	0,058	0,201
Saldus	Vadakstes	-16,2	-12,0	-10,5	-9,2	6,9	-1,975	-1,593	-1,400	-1,191
Talsu	Virbu	-2,7	2,0	4,0	4,1	6,8	0,103	0,681	0,967	0,937
Aizkraukles	Sērenes	-5,2	-2,3	0,1	1,5	6,7	-0,285	-0,027	0,326	0,516
Krāslavas	Skaistas	-14,6	-11,1	-7,8	-7,9	6,7	-1,735	-1,451	-0,956	-0,983
Dobeles	Ukru	-28,0	-18,2	-23,4	-21,3	6,7	-3,798	-2,588	-3,496	-3,113
Rēzeknes	Maltas	-7,0	-1,0	-2,8	-0,4	6,7	-0,570	0,194	-0,143	0,217
Valmieras	Skaņkalnes	-7,5	-3,6	-1,0	-1,0	6,5	-0,643	-0,237	0,147	0,118
Ogres	Taurupes	-5,2	-6,4	0,4	1,3	6,5	-0,291	-0,677	0,366	0,480
Saldus	Nīgrandes	-13,5	-8,2	-7,0	-7,1	6,4	-1,563	-0,968	-0,832	-0,854

16.pielikuma 2.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Valmieras	Matīšu	-2,2	2,5	4,1	4,2	6,3	0,181	0,749	0,971	0,943
Ventspils	Popes	-1,0	7,1	6,7	5,3	6,3	0,359	1,504	1,399	1,123
Bauskas	Svitenes	-11,3	-3,6	-7,2	-4,9	6,3	-1,221	-0,233	-0,866	-0,508
Preiļu	Jersikas	-1,0	6,4	5,4	5,2	6,2	0,367	1,386	1,194	1,108
Limbažu	Pāles	-8,9	-5,2	-4,8	-2,8	6,1	-0,854	-0,484	-0,477	-0,162
Tukuma	Lapmežciema	0,0	-4,3	3,9	6,0	6,0	0,508	-0,340	0,941	1,233
Aizkraukles	Valles	-6,9	-6,6	-4,6	-0,9	6,0	-0,551	-0,712	-0,438	0,139
Bauskas	Mežotnes	-7,1	-4,0	-3,4	-1,2	6,0	-0,586	-0,297	-0,248	0,095
Bauskas	Iecavas	-0,4	1,9	5,0	5,5	5,9	0,449	0,657	1,116	1,149
Madonas	Bērzaunes	-1,2	1,6	3,7	4,5	5,8	0,322	0,615	0,903	1,002
Tukuma	Jaunsātu	-10,9	-7,9	-2,7	-5,1	5,8	-1,161	-0,933	-0,139	-0,531
Balvu	Vectilžas	-9,9	-6,9	-5,0	-4,2	5,7	-1,015	-0,772	-0,513	-0,387
Balvu	Rugāju	-8,5	-2,2	-2,6	-2,8	5,7	-0,798	-0,009	-0,111	-0,173
Valmieras	Vaidavas	-2,7	2,9	1,5	3,0	5,7	0,099	0,827	0,557	0,749
Aizkraukles	Sunākstes	-9,1	-14,0	-9,5	-3,4	5,7	-0,884	-1,918	-1,242	-0,266
Rīgas	Inčukalna	-0,4	2,4	6,1	5,3	5,6	0,460	0,749	1,296	1,116
Balvu	Medņevas	-10,0	-3,6	-5,4	-4,4	5,6	-1,029	-0,232	-0,578	-0,422
Balvu	Lazdulejas	-3,6	-2,7	-1,5	2,0	5,6	-0,043	-0,090	0,067	0,593
Rēzeknes	Nautrēnu	-10,4	-5,2	-4,6	-4,8	5,6	-1,087	-0,487	-0,440	-0,484
Cēsu	Priekuļu	-3,7	-1,0	-5,8	1,8	5,6	-0,059	0,184	-0,643	0,573
Valmieras	Kauguru	0,4	8,1	6,5	6,0	5,5	0,577	1,669	1,367	1,225
Preiļu	Sutru	-3,4	-0,3	4,8	2,2	5,5	-0,002	0,312	1,082	0,625
Krāslavas	Dagdas	0,3	2,4	2,5	5,8	5,5	0,567	0,739	0,720	1,203
Krāslavas	Izvaltas	-8,6	-6,6	-6,0	-3,2	5,4	-0,813	-0,718	-0,677	-0,235
Daugavpils	Kalkūnes	-4,5	-0,5	2,3	0,9	5,4	-0,173	0,271	0,689	0,424
Dobeles	Vītiņu	-3,7	5,4	0,6	1,7	5,3	-0,052	1,220	0,402	0,544
Krāslavas	Andrupenes	-11,2	-7,0	-7,1	-5,9	5,3	-1,209	-0,781	-0,843	-0,656
Ventspils	Usmas	-4,2	9,2	4,5	1,1	5,3	-0,130	1,847	1,036	0,457
Balvu	Krišjāņu	-12,0	-6,7	-5,4	-6,7	5,3	-1,330	-0,732	-0,571	-0,786
Liepājas	Sakas	-11,0	-1,7	-4,5	-5,8	5,3	-1,184	0,071	-0,423	-0,637
Rēzeknes	Sokolu	-5,6	-2,1	-0,3	-0,4	5,2	-0,355	0,008	0,256	0,211
Aizkraukles	Aiviekstes	-4,1	-0,6	2,2	1,2	5,2	-0,112	0,252	0,664	0,462
Talsu	Valdgales	-0,7	4,8	2,1	4,4	5,2	0,400	1,136	0,645	0,983
Rēzeknes	Lendžu	-4,9	-1,1	-0,4	0,2	5,1	-0,242	0,180	0,250	0,317
Tukuma	Engures	0,0	5,8	6,3	5,2	5,1	0,520	1,295	1,330	1,100
Kuldīgas	Turlavas	-7,5	-2,9	-3,4	-2,4	5,1	-0,645	-0,118	-0,245	-0,103
Tukuma	Lestenes	-4,7	-3,1	1,7	0,4	5,1	-0,215	-0,153	0,586	0,337
Tukuma	Smārdes	-0,7	2,1	3,6	4,4	5,1	0,411	0,687	0,892	0,978
Preiļu	Rušonu	-7,8	-4,3	-1,7	-2,7	5,1	-0,684	-0,341	0,032	-0,155
Krāslavas	Kalniešu	-6,9	-2,0	-6,0	-1,9	5,0	-0,550	0,023	-0,662	-0,018
Ludzas	Mērdzenes	-8,5	-5,7	-4,0	-3,5	5,0	-0,797	-0,576	-0,348	-0,273
Rīgas	Stopiņu	-0,5	3,4	4,6	4,5	5,0	0,434	0,909	1,061	0,997
Limbažu	Vidrižu	-6,1	-2,3	-3,4	-1,2	5,0	-0,431	-0,024	-0,250	0,094
Talsu	Lībagu	-3,7	0,5	-0,9	1,2	4,9	-0,059	0,427	0,163	0,463
Talsu	Ģibuļu	-1,4	3,2	2,9	3,4	4,8	0,299	0,869	0,778	0,814
Valmieras	Bērzaines	-4,2	0,6	1,4	0,6	4,7	-0,128	0,445	0,541	0,370
Alūksnes	Zeltiņu	-10,5	-9,2	-7,0	-5,8	4,7	-1,107	-1,134	-0,828	-0,648
Dobeles	Zebrenes	-8,4	-0,6	-1,1	-3,8	4,7	-0,784	0,253	0,131	-0,318

16.pielikuma 3.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Valmieras	Sēļu	-9,9	-5,8	-6,7	-5,3	4,7	-1,018	-0,594	-0,780	-0,563
Limbažu	Viļķenes	-4,4	-1,1	0,2	0,2	4,6	-0,164	0,168	0,346	0,316
Bauskas	Vecsaules	-4,6	-2,2	-0,5	0,0	4,6	-0,199	-0,009	0,226	0,279
Balvu	Žīguru	-8,7	-6,7	-4,4	-4,1	4,6	-0,820	-0,735	-0,404	-0,366
Tukuma	Degoles	-5,5	-8,7	-6,2	-1,0	4,5	-0,340	-1,060	-0,707	0,119
Balvu	Kubuļu	-2,4	3,0	2,3	2,1	4,5	0,145	0,830	0,689	0,618
Kuldīgas	Snēpeles	-1,0	4,9	4,2	3,4	4,4	0,354	1,150	0,985	0,812
Talsu	Mērsraga	-3,4	-0,8	0,4	0,9	4,4	-0,016	0,219	0,371	0,428
Talsu	Dundagas	-4,5	0,4	0,4	-0,1	4,4	-0,178	0,411	0,375	0,259
Preiļu	Saunas	-8,1	-7,1	-3,9	-3,8	4,4	-0,741	-0,805	-0,324	-0,323
Bauskas	Ceraukstes	-1,1	5,1	0,3	3,3	4,4	0,351	1,186	0,351	0,803
Dobeles	Dobeles	-7,5	-4,6	-1,4	-3,1	4,3	-0,637	-0,393	0,085	-0,219
Aizkraukles	Mazzalves	-3,3	-11,9	-1,0	1,0	4,3	0,003	-1,567	0,137	0,433
Valkas	Blomes	-6,0	-5,0	-7,0	-1,7	4,3	-0,405	-0,461	-0,824	0,009
Tukuma	Slampes	-2,6	-3,1	-0,1	1,6	4,2	0,116	-0,149	0,293	0,536
Rēzeknes	Dekšāres	-3,2	-1,7	2,9	1,0	4,2	0,025	0,072	0,773	0,440
Talsu	Strazdes	-10,2	-4,7	-4,4	-6,0	4,1	-1,054	-0,407	-0,405	-0,681
Bauskas	Rundāles	-2,3	2,3	1,8	1,8	4,1	0,164	0,727	0,601	0,572
Alūksnes	Jaunlaicenes	-0,8	-1,6	0,0	3,3	4,1	0,391	0,093	0,307	0,800
Rēzeknes	Viļānu	-3,9	-1,5	0,0	0,1	4,1	-0,092	0,104	0,300	0,301
Bauskas	Viesturu	-7,4	-3,9	-4,1	-3,4	4,1	-0,631	-0,284	-0,356	-0,260
Alūksnes	Veclaicenes	-13,2	-8,1	-10,7	-9,2	3,9	-1,513	-0,967	-1,437	-1,189
Limbažu	Lēdurgas	-0,5	3,9	4,8	3,4	3,9	0,438	0,981	1,090	0,823
Gulbenes	Stradu	-11,7	-9,3	-7,9	-7,8	3,9	-1,289	-1,147	-0,974	-0,960
Balvu	Vīksnas	-9,9	-3,8	-2,9	-6,0	3,8	-1,006	-0,257	-0,167	-0,682
Rēzeknes	Audriņu	0,1	0,8	4,8	3,9	3,8	0,527	0,480	1,097	0,894
Ludzas	Pušmucovas	-5,3	-12,5	-4,0	-1,5	3,8	-0,302	-1,672	-0,340	0,033
Ludzas	Lauderu	-7,8	-13,2	-7,6	-4,1	3,7	-0,686	-1,778	-0,926	-0,373
Jēkabpils	Variešu	-3,1	0,3	0,8	0,6	3,7	0,033	0,408	0,443	0,368
Saldus	Saldus	-2,3	0,9	1,2	1,4	3,6	0,168	0,502	0,497	0,499
Saldus	Jaunauces	-12,8	-8,1	-11,2	-9,2	3,6	-1,456	-0,954	-1,512	-1,186
Dobeles	Bēnes	-5,2	1,6	-0,7	-1,7	3,6	-0,293	0,604	0,196	0,014
Talsu	Rojas	-4,8	-2,8	-2,5	-1,2	3,6	-0,221	-0,107	-0,102	0,085
Valkas	Zvārtavas	-5,6	-5,1	-5,1	-2,1	3,5	-0,347	-0,470	-0,526	-0,048
Kuldīgas	Laidu	-5,3	-3,9	-0,3	-1,8	3,5	-0,307	-0,273	0,262	-0,014
Rēzeknes	Ilzeskalna	-2,1	-0,9	2,2	1,4	3,5	0,191	0,206	0,670	0,498
Valmieras	Rencēnu	-6,5	-4,4	-2,5	-3,0	3,5	-0,482	-0,355	-0,092	-0,196
Tukuma	Vānes	-7,5	-8,1	-7,2	-4,2	3,3	-0,638	-0,958	-0,869	-0,387
Aizkraukles	Staburaga	-5,1	-4,2	0,2	-1,9	3,3	-0,278	-0,324	0,337	-0,016
Bauskas	Skaistkalnes	-5,7	-4,0	-3,0	-2,5	3,2	-0,358	-0,289	-0,175	-0,112
Valmieras	Kocēnu	-1,5	3,2	1,2	1,6	3,1	0,276	0,873	0,509	0,531
Jēkabpils	Asares	-5,7	-1,4	-3,6	-2,7	3,0	-0,356	0,128	-0,286	-0,147
Dobeles	Jaunbērzes	-4,2	-0,5	-2,2	-1,3	2,9	-0,133	0,269	-0,053	0,076
Tukuma	Jaunpils	-8,6	-11,5	-6,6	-5,8	2,9	-0,818	-1,512	-0,760	-0,641
Preiļu	Sīļukalna	-9,4	-3,0	-3,3	-6,6	2,9	-0,938	-0,130	-0,224	-0,767
Valmieras	Jeru	-1,9	0,9	0,9	0,9	2,7	0,227	0,493	0,460	0,418
Rēzeknes	Čornajas	-3,1	2,2	0,1	-0,3	2,7	0,044	0,712	0,317	0,229
Valmieras	Burtnieku	-4,0	-0,4	0,2	-1,3	2,7	-0,099	0,295	0,346	0,079

16.pielikuma 4.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Krāslavas	Ūdrīšu	3,0	6,3	6,6	5,6	2,6	0,976	1,369	1,380	1,174
Talsu	Lubes	0,6	2,5	3,1	3,2	2,6	0,612	0,752	0,810	0,793
Kuldīgas	Nīkrāces	-2,5	0,2	0,4	0,1	2,6	0,133	0,391	0,366	0,298
Saldus	Jaunlutriņu	-8,4	-4,6	-5,7	-5,9	2,6	-0,787	-0,393	-0,620	-0,652
Jēkabpils	Rites	-5,8	-5,4	-5,8	-3,3	2,6	-0,385	-0,520	-0,633	-0,244
Limbažu	Limbažu	-1,8	0,0	0,1	0,7	2,5	0,231	0,352	0,320	0,386
Balvu	Briežuciema	-9,2	-5,0	-5,9	-6,7	2,5	-0,899	-0,456	-0,653	-0,786
Alūksnes	Gaujienas	-5,1	-3,6	-3,7	-2,7	2,4	-0,271	-0,232	-0,287	-0,145
Rēzeknes	Rikavas	-4,2	-4,2	-0,2	-1,8	2,4	-0,134	-0,325	0,275	-0,005
Talsu	Īves	-2,3	2,1	0,2	0,2	2,4	0,168	0,700	0,333	0,304
Balvu	Baltinavas	-7,9	-6,4	-6,0	-5,5	2,4	-0,710	-0,682	-0,673	-0,604
Jēkabpils	Kalna	-4,3	0,8	-3,5	-1,9	2,3	-0,141	0,475	-0,256	-0,026
Jēkabpils	Ābeļu	2,3	3,3	6,4	4,5	2,2	0,869	0,880	1,349	1,001
Bauskas	Bārbeles	-5,6	-1,0	-2,9	-3,4	2,2	-0,342	0,194	-0,169	-0,260
Rēzeknes	Kaunatas	-4,2	-3,1	-2,4	-2,1	2,1	-0,137	-0,157	-0,088	-0,061
Krāslavas	Kaplavas	-5,3	-1,1	-2,3	-3,3	2,0	-0,304	0,179	-0,066	-0,241
Ogres	Jumpravas	-6,8	-6,4	-3,8	-4,8	2,0	-0,533	-0,678	-0,314	-0,480
Daugavpils	Kalupes	-7,6	-10,6	-6,3	-5,7	2,0	-0,662	-1,368	-0,725	-0,623
Aizkraukles	Skrīveru	0,1	2,3	0,6	2,0	1,9	0,526	0,728	0,398	0,600
Dobeles	Bikstu	-5,1	3,6	-3,3	-3,2	1,9	-0,272	0,934	-0,237	-0,232
Talsu	Kolkas	2,1	2,3	3,2	3,9	1,9	0,833	0,729	0,829	0,904
Dobeles	Īles	-6,4	-1,6	-9,4	-4,6	1,8	-0,477	0,086	-1,217	-0,459
Gulbenes	Stāmerienas	-2,8	-5,0	-2,9	-1,1	1,8	0,076	-0,459	-0,158	0,111
Daugavpils	Līksnas	-5,8	-7,2	-4,6	-4,1	1,8	-0,385	-0,821	-0,441	-0,368
Ventspils	Zlēku	3,6	10,3	11,6	5,4	1,8	1,070	2,024	2,202	1,130
Tukuma	Pūres	-6,9	-7,9	-7,7	-5,2	1,7	-0,553	-0,928	-0,941	-0,554
Rēzeknes	Bērzgales	-0,1	4,5	1,2	1,6	1,7	0,495	1,078	0,505	0,527
Balvu	Susāju	0,0	1,4	0,6	1,7	1,7	0,515	0,577	0,405	0,545
Talsu	Laidzes	7,0	8,4	9,9	8,6	1,7	1,590	1,709	1,916	1,652
Rēzeknes	Kantinieku	-2,6	-2,4	-1,5	-1,0	1,6	0,114	-0,041	0,057	0,122
Ogres	Meņģeles	-7,1	-6,6	-4,6	-5,6	1,6	-0,582	-0,723	-0,434	-0,606
Bauskas	Stelpes	-3,4	-3,0	-3,1	-1,8	1,5	-0,006	-0,126	-0,205	-0,013
Madonas	Varakļānu	-5,1	-5,4	-5,7	-3,5	1,5	-0,264	-0,517	-0,627	-0,283
Ludzas	Goliševas	-4,1	-4,9	-5,3	-2,6	1,5	-0,115	-0,444	-0,559	-0,141
Saldus	Zvārdes	1,8	2,5	2,0	3,1	1,4	0,786	0,759	0,631	0,779
Ludzas	Pildas	-11,6	-11,0	-12,6	-10,3	1,3	-1,272	-1,430	-1,745	-1,366
Alūksnes	Virešu	-4,4	-2,3	-2,8	-3,2	1,2	-0,159	-0,022	-0,150	-0,222
Rēzeknes	Griškānu	6,4	4,4	10,8	7,6	1,2	1,508	1,069	2,067	1,491
Valkas	Valkas	0,4	3,2	2,9	1,5	1,2	0,573	0,874	0,778	0,524
Ogres	Lēdmanes	-2,0	-1,1	1,6	-0,9	1,1	0,210	0,171	0,574	0,142
Ludzas	Pasienes	-11,2	-8,9	-11,7	-10,1	1,1	-1,203	-1,083	-1,591	-1,325
Ludzas	Mežvidu	-12,0	-13,8	-13,1	-11,0	1,0	-1,333	-1,882	-1,823	-1,466
Aizkraukles	Zalves	-8,5	-14,0	-11,5	-7,5	1,0	-0,794	-1,907	-1,563	-0,913
Daugavpils	Naujenes	-4,3	-4,9	-4,4	-3,3	0,9	-0,145	-0,447	-0,402	-0,253
Talsu	Vandzenes	-2,4	-0,7	-1,1	-1,6	0,8	0,138	0,242	0,122	0,025
Rēzeknes	Nagļu	-9,0	-8,0	-9,7	-8,2	0,8	-0,877	-0,947	-1,265	-1,024
Limbažu	Liepupes	-3,0	-2,0	-2,1	-2,2	0,8	0,051	0,024	-0,036	-0,072
Krāslavas	Aulejas	-10,7	-8,2	-6,8	-9,9	0,8	-1,130	-0,982	-0,802	-1,299

16.pielikuma 5.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Valkas	Trikātas	-7,9	-6,8	-7,0	-7,2	0,7	-0,701	-0,753	-0,828	-0,865
Kuldīgas	Kabiles	-4,1	-8,7	-5,9	-3,4	0,7	-0,111	-1,052	-0,646	-0,260
Rīgas	Sējas	3,0	0,8	3,3	3,7	0,7	0,977	0,475	0,842	0,861
Krāslavas	Kastuļinas	-9,3	-9,0	-6,4	-8,6	0,7	-0,913	-1,107	-0,731	-1,091
Jēkabpils	Leimaņu	-13,6	-13,2	-15,3	-12,9	0,6	-1,576	-1,778	-2,186	-1,777
Aizkraukles	Vietalvas	-8,3	-9,5	-6,8	-7,6	0,6	-0,759	-1,187	-0,798	-0,938
Liepājas	Lažas	-4,0	-11,6	-6,3	-3,5	0,5	-0,106	-1,521	-0,718	-0,283
Krāslavas	Robežnieku	-5,1	-4,5	-2,5	-4,6	0,5	-0,266	-0,376	-0,094	-0,454
Alūksnes	Alsviķu	-1,4	-1,3	-0,5	-1,0	0,4	0,304	0,135	0,224	0,125
Cēsu	Mārsnēnu	-5,1	-2,4	0,6	-4,7	0,4	-0,272	-0,043	0,398	-0,471
Saldus	Novadnieku	-6,0	-4,1	-6,7	-5,7	0,4	-0,416	-0,317	-0,791	-0,624
Rēzeknes	Dricānu	-5,9	-9,8	-7,3	-5,5	0,3	-0,391	-1,237	-0,875	-0,603
Ventspils	Ugāles	3,7	3,3	3,0	4,0	0,3	1,082	0,887	0,794	0,908
Valkas	Launkalnes	0,7	2,1	2,9	1,0	0,2	0,629	0,699	0,776	0,433
Rēzeknes	Gaigalavas	-2,5	-2,1	-1,7	-2,3	0,2	0,130	0,007	0,028	-0,088
Dobeles	Lielauces	2,1	5,3	2,0	2,3	0,2	0,845	1,218	0,631	0,647
Madonas	Aronas	-1,3	-0,5	-1,9	-1,1	0,2	0,321	0,274	-0,002	0,103
Ludzas	Pureņu	-7,6	-9,5	-8,7	-7,5	0,1	-0,658	-1,192	-1,106	-0,909
Ludzas	Nukšas	-7,8	-8,3	-5,3	-7,7	0,1	-0,685	-0,984	-0,551	-0,940
Preiļu	Stabulnieku	-9,2	-7,5	-9,6	-9,1	0,1	-0,901	-0,866	-1,261	-1,171
Limbažu	Umurgas	-2,9	0,1	-1,0	-2,9	0,0	0,068	0,364	0,144	-0,175
Rīgas	Daugmales	7,7	8,7	8,5	7,6	0,0	1,696	1,756	1,687	1,493
Limbažu	Katvaru	-3,6	-3,4	-3,8	-3,7	0,0	-0,043	-0,198	-0,311	-0,303
Talsu	Balgales	-2,1	-0,2	-3,7	-2,1	0,0	0,195	0,322	-0,296	-0,058
Ludzas	Briģu	-3,0	-0,9	-2,8	-3,1	-0,1	0,045	0,202	-0,147	-0,219
Madonas	Barkavas	-7,2	-9,0	-8,2	-7,3	-0,1	-0,588	-1,106	-1,033	-0,877
Rīgas	Krimuldas	0,2	1,2	-0,3	0,1	-0,1	0,543	0,542	0,255	0,290
Ogres	Birzgales	0,3	-0,4	0,3	0,1	-0,2	0,561	0,280	0,363	0,302
Saldus	Kursīšu	-9,6	-7,4	-8,7	-9,7	-0,2	-0,958	-0,848	-1,112	-1,267
Saldus	Zaņas	-2,9	-4,0	-1,7	-3,3	-0,4	0,066	-0,299	0,032	-0,244
Gulbenes	Tirzas	-5,9	-6,5	-5,9	-6,2	-0,4	-0,389	-0,706	-0,661	-0,713
Cēsu	Līgatnes	-0,8	1,3	2,2	-1,2	-0,4	0,391	0,568	0,673	0,091
Rēzeknes	Feimaņu	-4,9	-1,8	-3,9	-5,3	-0,4	-0,237	0,059	-0,323	-0,565
Valkas	Jērcēnu	-3,0	-6,0	-4,8	-3,5	-0,4	0,048	-0,619	-0,481	-0,273
Ludzas	Malnavas	-8,2	-7,1	-6,4	-8,7	-0,5	-0,750	-0,797	-0,731	-1,102
Ludzas	Nirzas	-11,9	-19,4	-9,7	-12,4	-0,5	-1,325	-2,785	-1,264	-1,697
Liepājas	Otaņķu	-6,7	-9,4	-8,0	-7,4	-0,7	-0,521	-1,164	-0,998	-0,900
Alūksnes	Ziemera	-0,9	0,0	-1,4	-1,8	-0,9	0,376	0,352	0,076	-0,012
Gulbenes	Rankas	-3,8	-6,4	-3,7	-4,7	-0,9	-0,068	-0,687	-0,289	-0,473
Rēzeknes	Mākoņkalna	-6,0	-8,5	-5,7	-6,9	-1,0	-0,406	-1,025	-0,617	-0,824
Cēsu	Liepas	3,6	3,3	3,0	2,6	-1,0	1,062	0,888	0,799	0,688
Madonas	Mētrienas	-3,3	-4,8	-5,2	-4,3	-1,0	0,014	-0,433	-0,534	-0,401
Gulbenes	Litenes	-5,2	-7,2	-6,1	-6,3	-1,1	-0,286	-0,817	-0,680	-0,716
Rīgas	Babītes	1,1	1,4	0,0	0,1	-1,1	0,691	0,578	0,313	0,290
Rīgas	Garkalnes	17,5	15,0	15,4	16,4	-1,1	3,204	2,774	2,820	2,882
Daugavpils	Pilskalnes	-5,7	-7,1	-8,4	-6,8	-1,1	-0,362	-0,791	-1,066	-0,802
Madonas	Ļaudonas	-3,6	-2,5	-4,8	-4,8	-1,2	-0,046	-0,054	-0,474	-0,486
Rīgas	Salas	-1,0	-5,2	-3,2	-2,2	-1,2	0,357	-0,484	-0,222	-0,071

16.pielikuma 6.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Ludzas	Isnaudas	0,6	-0,2	-2,7	-0,6	-1,2	0,602	0,313	-0,135	0,177
Ludzas	Cirmas	-3,9	-8,5	-7,9	-5,1	-1,2	-0,092	-1,030	-0,986	-0,540
Alūksnes	Jaunalūksnes	-2,6	-1,6	-1,9	-3,9	-1,2	0,110	0,093	-0,008	-0,335
Daugavpils	Skrudalienas	-5,8	-6,6	-4,9	-7,1	-1,3	-0,377	-0,717	-0,497	-0,848
Rēzeknes	Stružānu	-6,5	-2,5	-10,7	-7,9	-1,4	-0,491	-0,053	-1,430	-0,981
Krāslavas	Šķeltovas	-6,8	-6,4	-7,2	-8,2	-1,4	-0,531	-0,686	-0,859	-1,024
Jēkabpils	Zasas	-8,0	-8,1	-11,2	-9,4	-1,4	-0,716	-0,956	-1,523	-1,215
Liepājas	Grobiņas	0,5	2,5	0,3	-0,9	-1,5	0,597	0,758	0,359	0,131
Jēkabpils	Vīpes	0,6	1,9	-2,8	-1,0	-1,6	0,606	0,658	-0,146	0,126
Tukuma	Sēmes	2,3	-5,5	-6,8	0,8	-1,6	0,876	-0,542	-0,799	0,402
Jēkabpils	Krustpils	4,5	4,7	4,3	2,9	-1,6	1,204	1,107	1,015	0,735
Ogres	Ķeipenes	1,5	2,4	1,5	-0,1	-1,6	0,750	0,746	0,558	0,266
Madonas	Murmastienes	-3,5	-3,8	-4,7	-5,2	-1,7	-0,025	-0,271	-0,451	-0,549
Alūksnes	Pededzes	-0,8	1,2	-1,0	-2,6	-1,7	0,386	0,539	0,152	-0,129
Saldus	Gaiķu	-6,7	-4,1	-6,9	-8,5	-1,8	-0,517	-0,305	-0,812	-1,079
Rīgas	Mālpils	-2,4	-0,7	-2,8	-4,3	-1,9	0,140	0,247	-0,148	-0,404
Jēkabpils	Rubenes	-3,4	-2,2	-6,0	-5,3	-1,9	-0,005	-0,011	-0,675	-0,558
Jēkabpils	Kūku	2,3	1,7	2,6	0,4	-1,9	0,875	0,627	0,732	0,346
Daugavpils	Laucesas	2,8	3,6	1,5	0,9	-2,0	0,953	0,934	0,554	0,414
Madonas	Ošupes	-3,9	-7,8	-9,3	-6,0	-2,1	-0,094	-0,912	-1,200	-0,677
Kuldīgas	Vārmes	1,3	0,9	2,8	-0,7	-2,1	0,721	0,501	0,766	0,160
Madonas	Ērgļu	-2,0	-4,6	-4,2	-4,2	-2,1	0,200	-0,400	-0,379	-0,382
Preiļu	Riebiņu	5,4	10,7	4,3	3,2	-2,2	1,340	2,086	1,014	0,788
Rēzeknes	Sakstagala	-1,0	0,3	-2,0	-3,2	-2,2	0,355	0,399	-0,015	-0,238
Kuldīgas	Rumbas	4,2	4,4	4,9	1,9	-2,3	1,156	1,067	1,104	0,577
Daugavpils	Nīcgales	-7,3	-6,2	-9,8	-9,6	-2,3	-0,613	-0,647	-1,293	-1,250
Liepājas	Vecpils	-2,8	0,0	-5,0	-5,1	-2,3	0,090	0,352	-0,509	-0,527
Krāslavas	Piedrujas	-2,9	1,3	-2,3	-5,2	-2,3	0,075	0,565	-0,060	-0,543
Cēsu	Straupes	-0,6	-1,7	-1,0	-2,9	-2,3	0,428	0,074	0,141	-0,181
Liepājas	Dunalkas	-2,8	-5,3	-9,7	-5,2	-2,3	0,077	-0,511	-1,276	-0,544
Kuldīgas	Padures	5,3	4,9	3,5	2,8	-2,4	1,326	1,138	0,885	0,727
Limbažu	Skultes	0,1	0,4	0,4	-2,3	-2,5	0,537	0,416	0,371	-0,092
Valkas	Brantu	5,9	3,0	0,9	3,4	-2,5	1,418	0,831	0,453	0,816
Valkas	Grundzāles	-5,4	-4,1	-6,1	-7,9	-2,5	-0,324	-0,309	-0,686	-0,984
Valkas	Plāņu	-12,1	-9,2	-13,9	-14,6	-2,5	-1,350	-1,136	-1,963	-2,050
Valmieras	Vilpulkas	2,0	0,3	-0,7	-0,5	-2,5	0,826	0,395	0,200	0,195
Dobeles	Naudītes	7,5	6,7	5,7	4,9	-2,6	1,673	1,430	1,242	1,057
Gulbenes	Daukstu	-2,4	-5,9	-4,2	-5,1	-2,7	0,144	-0,607	-0,370	-0,531
Daugavpils	Tabores	-0,2	-2,1	-2,8	-2,9	-2,7	0,488	0,017	-0,146	-0,179
Kuldīgas	Pelču	5,7	2,9	4,8	2,9	-2,7	1,386	0,817	1,087	0,744
Jēkabpils	Elkšņu	-6,9	-5,4	-9,9	-9,7	-2,8	-0,551	-0,521	-1,298	-1,259
Aizkraukles	Pilskalnes	-10,7	-14,1	-11,5	-13,5	-2,8	-1,132	-1,928	-1,569	-1,867
Liepājas	Kalvenes	-1,0	-0,6	-4,6	-3,8	-2,8	0,360	0,260	-0,443	-0,329
Rēzeknes	Pušas	-9,7	-11,7	-12,8	-12,5	-2,8	-0,979	-1,545	-1,770	-1,712
Gulbenes	Lizuma	-3,0	-5,7	-5,9	-5,8	-2,8	0,055	-0,569	-0,649	-0,648
Madonas	Liezēres	-15,3	-19,1	-20,4	-18,2	-2,9	-1,845	-2,738	-3,020	-2,623
Aizkraukles	Kokneses	-2,5	-5,9	-5,4	-5,5	-3,0	0,123	-0,607	-0,574	-0,598
Balvu	Kupravas	-23,5	-23,2	-27,9	-26,5	-3,0	-3,103	-3,404	-4,239	-3,934

16.pielikuma 7.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Daugavpils	Salienas	-2,9	-5,9	-6,3	-6,1	-3,1	0,064	-0,609	-0,723	-0,684
Rīgas	Siguldas	1,3	-4,1	-3,9	-1,9	-3,2	0,713	-0,317	-0,334	-0,026
Liepājas	Gramzdas	-6,7	-8,2	-10,7	-9,9	-3,2	-0,515	-0,978	-1,438	-1,297
Kuldīgas	Kurmāles	3,3	2,9	1,5	0,1	-3,3	1,031	0,822	0,557	0,292
Daugavpils	Bebrenes	-17,2	-19,7	-20,6	-20,5	-3,3	-2,142	-2,837	-3,039	-2,985
Ogres	Suntažu	1,1	4,3	1,7	-2,2	-3,4	0,687	1,050	0,584	-0,076
Alūksnes	Mārkalnes	0,4	-0,6	-2,8	-3,0	-3,4	0,574	0,257	-0,147	-0,196
Limbažu	Brīvzemnieku	2,2	10,9	5,6	-1,2	-3,4	0,851	2,117	1,215	0,082
Aizkraukles	Iršu	-1,1	-1,8	-3,8	-4,6	-3,5	0,344	0,066	-0,316	-0,448
Daugavpils	Demenes	0,7	-4,2	-3,2	-2,8	-3,5	0,616	-0,333	-0,217	-0,171
Daugavpils	Vaboles	-3,1	-6,9	-7,5	-6,6	-3,5	0,039	-0,767	-0,909	-0,769
Alūksnes	Malienas	-6,7	-7,3	-4,9	-10,3	-3,6	-0,515	-0,829	-0,485	-1,359
Ogres	Lauberes	4,3	2,2	2,3	0,6	-3,7	1,173	0,708	0,679	0,374
Krāslavas	Ķepovas	-8,9	-8,6	-15,1	-12,6	-3,7	-0,852	-1,040	-2,149	-1,724
Cēsu	Zosēnu	-2,7	-1,3	-4,9	-6,4	-3,7	0,099	0,134	-0,483	-0,745
Daugavpils	Dubnas	0,2	-1,3	-1,5	-3,5	-3,7	0,544	0,144	0,067	-0,285
Rīgas	Ādažu	-5,7	-6,3	-12,2	-9,5	-3,8	-0,362	-0,661	-1,675	-1,228
Gulbenes	Lejasciema	-0,5	-6,1	-4,3	-4,3	-3,8	0,441	-0,643	-0,385	-0,404
Ventspils	Puzes	-2,0	-8,8	-8,1	-5,9	-3,9	0,202	-1,069	-1,004	-0,658
Madonas	Praulienas	1,6	-0,9	-0,5	-2,3	-3,9	0,763	0,209	0,222	-0,081
Rīgas	Allažu	3,9	0,0	-1,5	0,0	-3,9	1,112	0,352	0,062	0,279
Ludzas	Istras	-4,7	-7,3	-5,8	-8,6	-3,9	-0,203	-0,825	-0,632	-1,087
Alūksnes	Ilzenes	3,2	4,2	0,4	-0,8	-4,1	1,015	1,037	0,375	0,146
Gulbenes	Līgo	-3,3	-4,2	-5,7	-7,4	-4,1	0,004	-0,332	-0,617	-0,899
Ludzas	Salnavas	-9,2	-12,7	-12,4	-13,3	-4,1	-0,905	-1,696	-1,711	-1,837
Valmieras	Dikļu	-2,2	-1,6	-2,5	-6,4	-4,2	0,168	0,098	-0,095	-0,743
Kuldīgas	Raņķu	-3,0	-1,3	-3,4	-7,2	-4,2	0,049	0,135	-0,240	-0,869
Alūksnes	Annas	-6,1	-9,6	-10,5	-10,4	-4,3	-0,423	-1,204	-1,408	-1,371
Liepājas	Medzes	-1,2	-1,4	-5,6	-5,5	-4,3	0,330	0,128	-0,612	-0,600
Madonas	Indrānu	-2,1	-1,0	-6,0	-6,5	-4,4	0,191	0,194	-0,676	-0,751
Gulbenes	Druvienas	2,7	-5,4	-3,7	-1,7	-4,4	0,933	-0,529	-0,301	0,007
Cēsu	Raunas	-2,3	-2,3	-3,5	-6,8	-4,4	0,157	-0,018	-0,264	-0,797
Tukuma	Zentenes	-7,9	-12,3	-8,2	-12,3	-4,5	-0,698	-1,643	-1,030	-1,683
Rēzeknes	Vērēmu	10,7	3,0	9,5	6,2	-4,5	2,160	0,832	1,857	1,266
Cēsu	Raiskuma	0,3	-2,1	-1,6	-4,2	-4,5	0,565	0,010	0,048	-0,385
Kuldīgas	Īvandes	4,8	1,7	0,4	0,2	-4,6	1,259	0,633	0,379	0,313
Jēkabpils	Atašienes	-2,1	-3,0	-5,4	-6,7	-4,6	0,195	-0,132	-0,580	-0,786
Balvu	Balvu	1,3	3,7	-2,7	-3,3	-4,6	0,722	0,946	-0,133	-0,245
Liepājas	Vērgales	-7,7	-10,5	-12,2	-12,4	-4,6	-0,676	-1,346	-1,686	-1,687
Rīgas	Ropažu	11,1	8,4	9,6	6,4	-4,6	2,222	1,706	1,872	1,302
Krāslavas	Grāveru	-1,3	1,5	-0,5	-6,0	-4,7	0,321	0,596	0,218	-0,672
Valkas	Kārķu	-0,2	-2,2	-3,9	-4,9	-4,7	0,481	-0,003	-0,333	-0,507
Cēsu	Zaubes	-1,4	0,4	-2,0	-6,1	-4,8	0,303	0,422	-0,020	-0,698
Ogres	Krapes	-0,7	-2,5	-0,7	-5,5	-4,8	0,414	-0,054	0,197	-0,589
Gulbenes	Beļavas	-4,7	-9,9	-8,2	-9,5	-4,8	-0,206	-1,253	-1,031	-1,230
Madonas	Kalsnavas	2,9	0,0	-2,2	-2,0	-4,8	0,958	0,360	-0,045	-0,032
Jēkabpils	Salas	-2,4	-7,2	-8,2	-7,4	-4,9	0,140	-0,809	-1,030	-0,892
Cēsu	Vaives	2,7	-2,4	1,4	-2,3	-5,0	0,923	-0,037	0,533	-0,093

16.pielikuma 8.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Ogres	Madlienas	6,4	3,3	4,6	1,4	-5,1	1,506	0,895	1,051	0,496
Saldus	Šķēdes	4,4	2,9	-1,3	-0,7	-5,1	1,193	0,826	0,090	0,163
Cēsu	Skujenes	2,0	0,2	-1,1	-3,1	-5,2	0,828	0,382	0,128	-0,221
Jēkabpils	Mežāres	-1,2	-4,7	-3,3	-6,8	-5,6	0,329	-0,411	-0,230	-0,796
Madonas	Dzelzavas	-6,0	-6,9	-4,7	-11,7	-5,6	-0,416	-0,765	-0,460	-1,574
Daugavpils	Biķernieku	-1,0	0,1	-0,3	-6,7	-5,7	0,364	0,370	0,254	-0,790
Kuldīgas	Ēdoles	0,7	-5,4	-4,8	-5,0	-5,7	0,629	-0,528	-0,476	-0,516
Talsu	Ķūļciema	1,1	1,8	0,6	-4,7	-5,8	0,686	0,646	0,397	-0,464
Kuldīgas	Alsungas	-5,4	-16,0	-11,3	-11,2	-5,8	-0,310	-2,237	-1,527	-1,498
Cēsu	Jaunpiebalgas	1,0	0,4	-2,7	-4,9	-5,9	0,675	0,413	-0,128	-0,500
Daugavpils	Sventes	-0,5	-10,6	-5,3	-6,5	-5,9	0,431	-1,367	-0,554	-0,754
Cēsu	Inešu	-0,1	-5,0	-5,2	-6,2	-6,1	0,496	-0,455	-0,545	-0,708
Liepājas	Aizputes	-3,1	-5,9	-9,9	-9,2	-6,1	0,044	-0,605	-1,300	-1,183
Alūksnes	Kalncempju	-6,4	-6,3	-12,4	-12,6	-6,2	-0,478	-0,666	-1,716	-1,732
Jēkabpils	Sēlpils	-3,1	-0,3	-6,4	-9,3	-6,2	0,036	0,299	-0,742	-1,204
Cēsu	Mores	1,3	-1,3	0,1	-5,0	-6,2	0,707	0,142	0,331	-0,515
Jēkabpils	Dunavas	0,7	0,3	-2,8	-5,6	-6,3	0,619	0,400	-0,143	-0,615
Alūksnes	Trapenes	-4,4	-5,0	-8,1	-10,7	-6,3	-0,166	-0,459	-1,013	-1,426
Valkas	Ērģemes	-3,1	-5,0	-8,1	-9,5	-6,4	0,033	-0,459	-1,004	-1,230
Daugavpils	Ambeļu	-12,8	-21,4	-17,1	-19,3	-6,6	-1,451	-3,117	-2,478	-2,792
Saldus	Lutriņu	4,8	-0,7	-1,9	-1,8	-6,6	1,251	0,245	0,004	-0,009
Valmieras	Ipiķu	-1,8	-2,8	-2,6	-8,4	-6,6	0,238	-0,108	-0,119	-1,057
Liepājas	Dunikas	-8,3	-12,8	-13,8	-14,9	-6,6	-0,763	-1,721	-1,939	-2,094
Cēsu	Drustu	2,7	-3,4	-4,7	-4,1	-6,7	0,923	-0,200	-0,456	-0,369
Kuldīgas	Rendas	-1,1	-4,2	-6,2	-8,2	-7,0	0,338	-0,321	-0,708	-1,023
Daugavpils	Dvietes	-3,7	-9,4	-10,9	-10,8	-7,1	-0,063	-1,174	-1,464	-1,442
Alūksnes	Liepnas	-0,6	-5,1	-10,3	-7,8	-7,1	0,415	-0,480	-1,374	-0,954
Madonas	Mārcienas	0,0	-4,9	-8,1	-7,1	-7,1	0,515	-0,448	-1,010	-0,856
Cēsu	Stalbes	1,3	-4,9	-4,1	-5,9	-7,1	0,708	-0,446	-0,353	-0,657
Cēsu	Kaives	-2,6	-5,0	-9,3	-9,8	-7,1	0,108	-0,454	-1,201	-1,278
Ludzas	Blontu	-6,1	-4,7	-8,1	-13,5	-7,4	-0,427	-0,408	-1,011	-1,863
Valkas	Bilskas	-0,5	-7,3	-8,7	-7,9	-7,4	0,441	-0,832	-1,106	-0,982
Liepājas	Nīcas	2,7	-3,0	-5,9	-4,8	-7,6	0,938	-0,130	-0,659	-0,491
Saldus	Rubas	0,0	-5,4	-6,6	-7,8	-7,8	0,515	-0,527	-0,768	-0,960
Rēzeknes	Silmalas	2,5	-5,0	-5,5	-5,3	-7,8	0,899	-0,464	-0,584	-0,563
Madonas	Sarkaņu	4,7	2,9	-1,7	-3,1	-7,8	1,240	0,820	0,031	-0,215
Daugavpils	Vecsalienas	0,3	-6,1	-4,1	-7,6	-7,9	0,568	-0,633	-0,362	-0,927
Kuldīgas	Rudbāržu	-1,1	-3,0	-4,3	-9,1	-8,0	0,342	-0,137	-0,399	-1,171
Jēkabpils	Dignājas	0,1	0,4	-7,0	-8,1	-8,2	0,537	0,422	-0,827	-1,003
Daugavpils	Eglaines	-4,0	-10,4	-10,3	-12,3	-8,3	-0,097	-1,325	-1,369	-1,671
Gulbenes	Galgauskas	-0,9	-7,9	-7,7	-9,3	-8,3	0,371	-0,919	-0,951	-1,195
Daugavpils	Medumu	-2,5	-9,6	-10,8	-10,9	-8,4	0,126	-1,202	-1,447	-1,461
Liepājas	Embūtes	-15,5	-12,7	-24,6	-24,0	-8,5	-1,875	-1,706	-3,705	-3,542
Cēsu	Veselavas	-0,1	-4,5	-9,5	-8,7	-8,6	0,495	-0,379	-1,232	-1,103
Alūksnes	Jaunannas	0,8	-2,7	-7,0	-7,8	-8,6	0,636	-0,092	-0,833	-0,959
Ogres	Mazozolu	0,3	-0,5	-6,9	-8,3	-8,6	0,554	0,268	-0,810	-1,046
Valkas	Variņu	0,1	-7,7	-9,3	-8,6	-8,7	0,529	-0,887	-1,206	-1,088
Alūksnes	Mālupes	-2,9	-6,8	-5,9	-11,6	-8,7	0,070	-0,755	-0,655	-1,564

16.pielikuma 9.turpinājums

Rajons	Pagasts, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Madonas	Vestienas	3,2	-1,0	-4,8	-5,8	-9,0	1,009	0,195	-0,470	-0,637
Valkas	Smiltenes	-8,6	-12,3	-17,9	-18,1	-9,5	-0,811	-1,637	-2,611	-2,600
Liepājas	Cīravas	-7,1	-11,4	-14,1	-16,7	-9,6	-0,586	-1,495	-1,992	-2,377
Daugavpils	Maļinovas	4,1	-2,0	-3,2	-5,8	-9,9	1,139	0,021	-0,218	-0,649
Daugavpils	Višķu	2,2	-1,4	-5,9	-7,9	-10,1	0,851	0,124	-0,649	-0,983
Ludzas	Rundēnu	-6,8	-9,9	-14,1	-16,9	-10,1	-0,535	-1,255	-1,985	-2,414
Liepājas	Bārtas	0,8	-2,1	-7,2	-9,6	-10,4	0,640	0,019	-0,870	-1,249
Liepājas	Bunkas	-3,6	-10,1	-11,9	-14,1	-10,6	-0,033	-1,280	-1,632	-1,967
Valkas	Vijciema	5,4	-1,3	-0,6	-5,4	-10,7	1,345	0,142	0,212	-0,573
Rēzeknes	Stoļerovas	1,7	-8,4	-7,7	-9,1	-10,9	0,779	-1,008	-0,939	-1,174
Valkas	Palsmanes	-9,7	-18,9	-19,1	-20,8	-11,1	-0,984	-2,708	-2,801	-3,036
Liepājas	Rucavas	-1,9	-8,2	-12,2	-13,6	-11,7	0,216	-0,979	-1,684	-1,883
Madonas	Sausnējas	0,1	-6,5	-9,1	-11,6	-11,7	0,533	-0,705	-1,169	-1,562
Cēsu	Dzērbenes	2,6	-6,3	-7,1	-9,1	-11,7	0,921	-0,675	-0,849	-1,163
Liepājas	Kazdangas	-3,8	-9,7	-14,9	-15,7	-11,8	-0,077	-1,215	-2,119	-2,211
Saldus	Pampāļu	-8,4	-10,3	-17,5	-20,3	-11,9	-0,773	-1,323	-2,545	-2,944
Liepājas	Priekules	-4,8	-14,0	-17,1	-16,9	-12,1	-0,228	-1,918	-2,481	-2,406
Cēsu	Nītaures	9,3	2,4	1,9	-2,9	-12,2	1,941	0,737	0,621	-0,188
Cēsu	Vecpiebalgas	6,4	-3,2	-5,0	-5,9	-12,3	1,499	-0,172	-0,506	-0,667
Valkas	Ēveles	10,3	-0,7	-1,9	-2,8	-13,2	2,109	0,234	-0,004	-0,168
Liepājas	Gaviezes	7,7	0,2	-6,5	-5,5	-13,2	1,701	0,385	-0,744	-0,602
Cēsu	Taurenes	7,9	4,5	1,1	-5,4	-13,3	1,729	1,074	0,490	-0,588
Madonas	Jumurdas	-1,4	-8,5	-17,8	-17,2	-15,8	0,304	-1,021	-2,591	-2,448
Rīgas	Mārupes	5,9	-11,7	-10,8	-10,3	-16,2	1,423	-1,541	-1,444	-1,354
Daugavpils	Šēderes	0,1	-5,6	-13,5	-16,2	-16,3	0,533	-0,551	-1,886	-2,293
Limbažu	Braslavas	11,0	-7,9	-8,5	-7,4	-18,4	2,206	-0,927	-1,081	-0,905
Liepājas	Kalētu	6,6	-7,3	-12,4	-12,4	-19,0	1,527	-0,834	-1,708	-1,697
Gulbenes	Jaungulbenes	4,5	8,8	-13,4	-15,7	-20,2	1,205	1,782	-1,873	-2,217
Jēkabpils	Gārsenes	-5,8	-18,1	-19,3	-27,4	-21,6	-0,374	-2,587	-2,840	-4,072
Balvu	Tilžas	8,8	-12,6	-15,7	-14,5	-23,3	1,865	-1,684	-2,243	-2,032
Dobeles	Auru	33,0	5,5	6,1	5,1	-27,8	5,594	1,248	1,292	1,094
Cēsu	Amatas novads	x	2,6	4,5	4,6	x	x	0,767	1,043	1,015
Ludzas	Ciblas novads	x	-9,4	-6,8	-9,3	x	x	-1,174	-0,799	-1,195
Dobeles	Tērvetes novads	x	x	x	-2,6	x	x	x	x	-0,142
Preiļu	Vārkavas novads	x	x	x	-3,5	x	x	x	x	-0,284
	Pagastos vidēji	**-3,3**	**-2,2**	**-1,9**	**-1,8**	**1,6**	**x**	**x**	**x**	**x**

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

PILSĒTAS

Pilsētu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem

	Pilsētas*	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
		svars 0,3	svars 0,3	svars 0,2	svars 0,2		
		2000.1.01.	1999. g.	2000.1.01.	2000.-1995.		
A	B	1	2	3	4	5	6
	Ventspils	-0,003	0,828	0,173	0,231	1,229	**1**
Rīgas	Salaspils	0,086	-0,028	0,265	0,607	0,931	**2**
Rīgas	Olaine	-0,036	0,386	0,329	0,186	0,865	**3**
Rīgas	Vangaži	0,212	-0,268	0,193	0,608	0,745	**4**
Rīgas	Saulkrasti	0,243	-0,030	-0,356	0,758	0,614	**5**
Rīgas	Baloži	0,251	0,030	-0,076	0,335	0,539	**6**
Ogres	Ķegums	0,315	-0,138	-0,010	0,319	0,486	**7**
Rīgas	Baldone	0,361	-0,415	-0,298	0,794	0,442	**8**
Ogres	Lielvārde	0,174	-0,252	-0,101	0,617	0,439	**9**
Limbažu	Ainaži	0,007	-0,113	0,276	0,215	0,384	**10**
	Rīga	0,207	0,217	0,055	-0,127	0,352	**11**
Cēsu	Cēsis	0,137	-0,151	0,326	-0,014	0,298	**12**
Ogres	Ikšķile	0,322	-0,160	-0,120	0,227	0,269	**13**
Talsu	Talsi	0,117	-0,198	-0,073	0,324	0,170	**14**
	Jelgava	-0,098	-0,220	0,177	0,296	0,155	**15**
Valmieras	Valmiera	0,014	-0,020	-0,117	0,229	0,106	**16**
	Jūrmala	0,040	-0,170	-0,065	0,287	0,092	**17**
Limbažu	Limbaži	0,068	-0,077	-0,067	0,134	0,059	**18**
Rīgas	Sigulda	0,226	-0,008	-0,257	0,082	0,043	**19**
Aizkraukles	Aizkraukle	-0,314	0,089	0,136	0,056	-0,032	**20**
Limbažu	Salacgrīva	-0,230	0,309	-0,401	0,287	-0,035	**21**
Ogres	Ogre	0,205	-0,217	-0,288	0,197	-0,103	**22**
Valkas	Smiltene	0,036	0,024	-0,342	0,125	-0,157	**23**
Saldus	Saldus	0,197	-0,331	-0,479	0,422	-0,190	**24**
Tukuma	Kandava	0,197	-0,658	-0,069	0,272	-0,257	**25**
Tukuma	Tukums	0,106	-0,230	-0,269	0,114	-0,279	**26**
Valkas	Strenči	0,184	-0,276	-0,556	0,326	-0,321	**27**
Liepājas	Grobiņa	0,055	-0,092	-0,735	0,418	-0,355	**28**
Ventspils	Piltene	-0,008	-0,344	-0,009	-0,008	-0,369	**29**
Kuldīgas	Kuldīga	0,114	-0,152	-0,235	-0,128	-0,401	**30**
Dobeles	Dobele	-0,221	-0,027	-0,108	-0,052	-0,408	**31**
Bauskas	Bauska	-0,051	-0,161	-0,096	-0,157	-0,465	**32**
Gulbenes	Gulbene	-0,073	-0,273	-0,236	0,108	-0,473	**33**
Alūksnes	Alūksne	0,083	-0,316	-0,232	-0,022	-0,487	**34**
	Daugavpils	-0,320	-0,309	0,136	-0,019	-0,512	**35**
Daugavpils	Ilūkste	-0,202	-0,290	-0,366	0,308	-0,549	**36**
	Rēzekne	-0,540	-0,151	0,136	-0,021	-0,575	**37**
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,332	-0,419	-0,099	0,195	-0,655	**38**
Madonas	Madona	-0,118	-0,154	-0,350	-0,076	-0,699	**39**
Krāslavas	Dagda	-0,328	-0,498	-0,122	0,245	-0,703	**40**
Balvu	Balvi	-0,373	-0,375	0,095	-0,070	-0,723	**41**

17.pielikuma turpinājums

	Pilsētas*	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
A	B	1	2	3	4	5	6
	Liepāja	-0,493	-0,168	-0,008	-0,076	-0,745	**42**
Alūksnes	Ape	-0,001	-0,830	-0,588	0,657	-0,761	**43**
Krāslavas	Krāslava	-0,499	-0,418	-0,022	0,161	-0,778	**44**
Talsu	Stende	-0,007	-0,551	-0,343	0,095	-0,806	**45**
Madonas	Lubāna	0,127	-0,138	-0,790	-0,043	-0,843	**46**
Talsu	Sabile	0,176	-0,691	-0,631	0,273	-0,874	**47**
Kuldīgas	Skrunda	-0,054	-0,551	-0,465	0,191	-0,880	**48**
Dobeles	Auce	-0,087	-0,361	-0,514	0,055	-0,908	**49**
Saldus	Brocēni	-0,028	-0,185	-0,526	-0,218	-0,958	**50**
Limbažu	Aloja	-0,116	-0,530	-0,499	0,142	-1,003	**51**
Liepājas	Aizpute	-0,444	-0,357	-0,410	0,203	-1,008	**52**
Ludzas	Ludza	-0,659	-0,395	0,061	-0,076	-1,069	**53**
Valkas	Seda	-0,131	-0,360	-0,532	-0,198	-1,222	**54**
Valkas	Valka	-0,094	-0,124	-0,366	-0,655	-1,238	**55**
Preiļu	Preiļi	-0,651	-0,577	0,121	-0,166	-1,273	**56**
Aizkraukles	Pļaviņas	0,065	-0,244	-0,939	-0,227	-1,345	**57**
Liepājas	Priekule	-0,399	-0,510	-0,127	-0,335	-1,370	**58**
Valmieras	Rūjiena	-0,107	-0,477	-0,710	-0,090	-1,383	**59**
Ludzas	Zilupe	-0,609	-0,646	-0,369	0,175	-1,449	**60**
Jelgavas	Kalnciems	-0,523	-0,691	-0,310	0,013	-1,511	**61**
Liepājas	Durbe	-0,096	-0,612	-0,839	-0,023	-1,570	**62**
Cēsu	Līgatne	0,252	-0,610	-0,854	-0,518	-1,730	**63**
Jēkabpils	Viesīte	-0,575	-0,721	-0,212	-0,267	-1,775	**64**
Liepājas	Pāvilosta	-0,183	-0,605	-1,333	0,332	-1,789	**65**
Madonas	Cesvaine	-0,347	-0,528	-0,984	0,026	-1,833	**66**
Ludzas	Kārsava	-0,887	-0,621	-0,661	0,247	-1,921	**67**
Valmieras	Mazsalaca	0,068	-0,714	-0,928	-0,437	-2,011	**68**
Talsu	Valdemārpils	-0,308	-0,568	-0,454	-0,711	-2,040	**69**
Limbažu	Staicele	-0,017	-0,873	-0,880	-0,293	-2,062	**70**
Daugavpils	Subate	-0,365	-0,839	-0,827	-0,065	-2,097	**71**
Jēkabpils	Aknīste	-0,523	-0,635	-0,916	-0,105	-2,180	**72**
Balvu	Viļaka	-0,906	-0,668	-0,716	0,062	-2,228	**73**
Madonas	Varakļāni	-0,608	-0,727	-0,957	0,028	-2,264	**74**
Rēzeknes	Viļāni	-1,146	-0,631	-0,364	-0,137	-2,278	**75**
Preiļu	Līvāni	-1,578	-0,846	-0,092	-0,169	-2,686	**76**
Aizkraukles	Jaunjelgava	-0,309	-0,235	-1,923	-0,346	-2,814	**77**

* Pilsētas saranžētas pēc svērtā attīstības indeksa (5.ailes dati).

Pilsētu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem

Rajons	Pilsēta, novads*	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
		svars 0,3	svars 0,3	svars 0,2	svars 0,2		
		2003.1.01.	2002. g.	2003.1.01.	2003.-1998.		
A	B	1	2	3	4	5	6
Rīgas	Salaspils	0,072	0,183	0,370	0,479	1,105	**1**
Rīgas	Baloži	0,265	0,322	0,625	-0,195	1,016	**2**
Ogres	Ikšķile	0,242	-0,053	-0,105	0,705	0,789	**3**
Rīgas	Olaine	-0,034	0,011	0,411	0,325	0,712	**4**
Rīgas	Vangaži	0,110	-0,218	0,275	0,435	0,602	**5**
Ogres	Ķeguma novads	0,227	-0,239	-0,087	0,657	0,557	**6**
Rīgas	Sigulda	0,261	0,146	-0,135	0,275	0,546	**7**
Ogres	Lielvārde	0,125	-0,168	-0,092	0,661	0,525	**8**
	Ventspils	-0,003	0,358	0,075	0,061	0,491	**9**
Valkas	Smiltene	0,169	-0,042	-0,326	0,660	0,461	**10**
Ogres	Ogres novads	0,077	0,016	0,194	0,117	0,404	**11**
	Rīga	0,213	0,253	0,040	-0,107	0,399	**12**
Aizkraukles	Jaunjelgava	0,141	-0,353	-0,429	0,979	0,338	**13**
Aizkraukles	Aizkraukles novads	-0,251	0,208	0,341	-0,110	0,188	**14**
Limbažu	Limbaži	0,020	0,015	0,003	0,096	0,134	**15**
Saldus	Saldus	0,205	-0,308	-0,222	0,445	0,120	**16**
Rīgas	Baldone	0,323	-0,406	-0,181	0,356	0,092	**17**
Valmieras	Valmiera	-0,032	0,053	-0,074	0,124	0,071	**18**
Rīgas	Saulkrasti	0,297	0,069	-0,513	0,170	0,023	**19**
Limbažu	Ainaži	0,159	-0,345	-0,093	0,282	0,003	**20**
	Jelgava	0,018	-0,110	0,115	-0,051	-0,029	**21**
Bauskas	Bauska	-0,196	-0,179	0,001	0,342	-0,033	**22**
Liepājas	Grobiņa	0,077	-0,012	-0,066	-0,046	-0,048	**23**
Tukuma	Tukums	0,052	-0,224	-0,229	0,353	-0,048	**24**
	Jūrmala	-0,097	-0,041	-0,023	0,005	-0,156	**25**
Talsu	Talsi	-0,019	-0,071	-0,051	-0,031	-0,172	**26**
Cēsu	Cēsis	0,023	-0,007	-0,280	0,089	-0,175	**27**
Ventspils	Piltene	-0,026	-0,575	0,151	0,240	-0,211	**28**
	Daugavpils	-0,199	-0,441	0,183	0,189	-0,269	**29**
Madonas	Madona	-0,186	-0,145	-0,179	0,235	-0,275	**30**
Limbažu	Salacgrīva	0,001	-0,168	-0,410	0,281	-0,296	**31**
Gulbenes	Gulbene	-0,172	-0,273	-0,089	0,236	-0,299	**32**
Valkas	Valka	-0,047	-0,176	-0,173	0,076	-0,320	**33**
Dobeles	Dobele	-0,342	0,218	0,020	-0,249	-0,353	**34**
Kuldīgas	Kuldīga	-0,098	-0,251	-0,305	0,299	-0,356	**35**
Alūksnes	Alūksne	-0,053	-0,257	-0,227	0,107	-0,430	**36**
Valmieras	Rūjiena	0,147	-0,457	-0,382	0,195	-0,497	**37**
Talsu	Valdemārpils	-0,022	-0,728	-0,524	0,746	-0,527	**38**
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,193	-0,458	-0,080	0,136	-0,595	**39**

18.pielikuma turpinājums

Rajons	Pilsēta, novads*	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
		svars 0,3	svars 0,3	svars 0,2	svars 0,2		
		2003.1.01.	2002. g.	2003.1.01.	2003.-1998.		
A	B	1	2	3	4	5	6
Aizkraukles	Pļaviņas	0,052	-0,252	-0,697	0,281	-0,615	**40**
Balvu	Balvi	-0,344	-0,366	0,265	-0,211	-0,655	**41**
Valkas	Seda	-0,175	-0,166	-0,383	0,068	-0,657	**42**
Tukuma	Kandavas novads	0,171	-0,676	-0,501	0,343	-0,662	**43**
	Rēzekne	-0,501	-0,317	0,235	-0,090	-0,673	**44**
Saldus	Brocēnu novads	0,027	-0,415	-0,495	0,190	-0,694	**45**
Dobeles	Auce	-0,295	-0,261	-0,526	0,355	-0,728	**46**
Limbažu	Aloja	-0,447	-0,498	-0,302	0,474	-0,773	**47**
Preiļu	Preiļu novads	-0,732	-0,498	0,078	0,283	-0,870	**48**
Cēsu	Līgatne	0,226	-0,550	-1,196	0,595	-0,925	**49**
Madonas	Cesvaine	-0,119	-0,549	-0,613	0,323	-0,957	**50**
Kuldīgas	Skrunda	-0,055	-0,536	-0,512	0,130	-0,973	**51**
	Liepāja	-0,411	-0,246	-0,150	-0,194	-1,001	**52**
Madonas	Lubāna	-0,012	-0,219	-0,647	-0,158	-1,037	**53**
Talsu	Stende	-0,158	-0,540	-0,397	0,013	-1,082	**54**
Krāslavas	Krāslavas novads	-0,632	-0,492	0,073	-0,064	-1,116	**55**
Jelgavas	Kalnciems	-0,588	-0,591	-0,301	0,213	-1,268	**56**
Daugavpils	Ilūkste	-0,470	-0,425	-0,418	0,032	-1,281	**57**
Ludzas	Ludza	-1,034	-0,380	0,215	-0,148	-1,347	**58**
Talsu	Sabiles novads	-0,112	-0,761	-0,594	0,069	-1,398	**59**
Jēkabpils	Viesīte	-0,560	-0,695	-0,269	0,068	-1,455	**60**
Liepājas	Durbes novads	0,060	-0,665	-0,511	-0,358	-1,473	**61**
Liepājas	Aizpute	-0,529	-0,358	-0,580	-0,039	-1,506	**62**
Alūksnes	Ape	-0,218	-0,750	-0,827	0,031	-1,763	**63**
Valmieras	Mazsalaca	-0,085	-0,600	-1,117	-0,002	-1,803	**64**
Jēkabpils	Aknīste	-0,520	-0,628	-0,923	0,247	-1,823	**65**
Liepājas	Pāvilosta	-0,071	-0,671	-1,395	0,112	-2,026	**66**
Preiļu	Līvānu novads	-1,330	-0,713	0,000	-0,051	-2,094	**67**
Krāslavas	Dagda	-0,727	-0,527	-0,369	-0,551	-2,174	**68**
Valkas	Strenči	-0,020	-0,078	-0,627	-1,615	-2,340	**69**
Limbažu	Staicele	-0,018	-0,768	-1,069	-0,487	-2,342	**70**
Madonas	Varakļāni	-0,611	-0,668	-1,020	-0,142	-2,441	**71**
Ludzas	Zilupes novads	-1,157	-0,777	-0,260	-0,294	-2,488	**72**
Daugavpils	Subate	-0,431	-0,924	-0,730	-0,419	-2,504	**73**
Liepājas	Priekule	-0,894	-0,534	-0,458	-0,622	-2,509	**74**
Ludzas	Kārsava	-1,378	-0,591	-0,860	-0,098	-2,927	**75**
Rēzeknes	Viļāni	-1,589	-0,656	-0,322	-0,430	-2,997	**76**
Balvu	Viļaka	-1,403	-0,674	-0,856	-0,182	-3,116	**77**

* Teritorijas saranžētas pēs svērtā attīstības indeksa (5.ailes dati).

Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pilsēta, novads	Bezdarb-nieku skaits	Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā	Bezdarba līmenis, %	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)		
		2003.1.01.	2003.1.01.							
		z	f	$x=\frac{z}{f}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,3
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Rīga	16893	470379	3.6	-2.1	4.3	2039050.7	-0.709	**0.709**	0.213
	Daugavpils	5567	73017	7.6	2.0	3.8	277888.6	0.665	**-0.665**	-0.199
	Jelgava	2324	42252	5.5	-0.2	0.0	1265.6	-0.059	**0.059**	0.018
	Jūrmala	2305	34808	6.6	0.9	0.9	31324.1	0.323	**-0.323**	-0.097
	Liepāja	5234	54008	9.7	4.0	16.1	871815.4	1.369	**-1.369**	-0.411
	Rēzekne	2609	24667	10.6	4.9	24.0	593096.2	1.671	**-1.671**	-0.501
	Ventspils	1604	28133	5.7	0.0	0.0	22.2	0.010	**-0.010**	-0.003
Aizkraukles	Aizkraukles novads	549	6755	8.1	2.5	6.0	40676.4	0.836	**-0.836**	-0.251
Aizkraukles	Jaunjelgava	61	1422	4.3	-1.4	1.9	2722.5	-0.471	**0.471**	0.141
Aizkraukles	Pļaviņas	118	2286	5.2	-0.5	0.3	598.2	-0.174	**0.174**	0.052
Alūksnes	Alūksne	359	5795	6.2	0.5	0.3	1576.6	0.178	**-0.178**	-0.053
Alūksnes	Ape	88	1127	7.8	2.1	4.6	5136.8	0.727	**-0.727**	-0.218
Balvu	Balvi	495	5478	9.0	3.4	11.3	61945.4	1.146	**-1.146**	-0.344
Balvu	Viļaka	201	1036	19.4	13.7	188.5	195246.5	4.677	**-4.677**	-1.403
Bauskas	Bauska	507	6682	7.6	1.9	3.7	24482.5	0.652	**-0.652**	-0.196
Cēsu	Cēsis	615	11287	5.4	-0.2	0.1	569.7	-0.077	**0.077**	0.023
Cēsu	Līgatne	27	780	3.5	-2.2	4.9	3816.0	-0.754	**0.754**	0.226
Daugavpils	Ilūkste	184	1792	10.3	4.6	21.1	37827.3	1.565	**-1.565**	-0.470
Daugavpils	Subate	71	718	9.9	4.2	17.8	12757.2	1.436	**-1.436**	-0.431
Dobeles	Dobele	647	7173	9.0	3.3	11.2	80332.4	1.140	**-1.140**	-0.342
Dobeles	Auce	208	2429	8.6	2.9	8.4	20284.3	0.985	**-0.985**	-0.295
Gulbenes	Gulbene	437	5940	7.4	1.7	2.8	16835.0	0.574	**-0.574**	-0.172
Jelgavas	Kalnciems	179	1566	11.4	5.8	33.1	51901.9	1.962	**-1.962**	-0.588
Jēkabpils	Jēkabpils	1288	17033	7.6	1.9	3.6	60739.8	0.643	**-0.643**	-0.193
Jēkabpils	Aknīste	120	1115	10.8	5.1	25.9	28875.4	1.734	**-1.734**	-0.520
Jēkabpils	Viesīte	205	1839	11.1	5.5	30.0	55104.2	1.865	**-1.865**	-0.560
Krāslavas	Krāslavas novads	885	7462	11.9	6.2	38.3	285608.8	2.108	**-2.108**	-0.632

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Krāslavas	Dagda	215	1681	12.8	7.1	50.6	85136.0	2.425	**-2.425**	-0.727
Kuldīgas	Kuldīga	531	8005	6.6	1.0	0.9	7376.6	0.327	**-0.327**	-0.098
Kuldīgas	Skrunda	149	2398	6.2	0.5	0.3	699.5	0.184	**-0.184**	-0.055
Liepājas	Aizpute	359	3310	10.8	5.2	26.8	88558.8	1.762	**-1.762**	-0.529
Liepājas	Durbes novads	71	1396	5.1	-0.6	0.3	481.7	-0.200	**0.200**	0.060
Liepājas	Grobiņa	133	2703	4.9	-0.8	0.6	1532.4	-0.257	**0.257**	0.077
Liepājas	Pāvilosta	43	675	6.4	0.7	0.5	327.9	0.237	**-0.237**	-0.071
Liepājas	Priekule	223	1546	14.4	8.8	76.6	118390.4	2.982	**-2.982**	-0.894
Limbažu	Limbaži	312	5695	5.5	-0.2	0.0	216.4	-0.066	**0.066**	0.020
Limbažu	Ainaži	49	1189	4.1	-1.6	2.4	2865.0	-0.529	**0.529**	0.159
Limbažu	Aloja	163	1622	10.0	4.4	19.1	31059.1	1.491	**-1.491**	-0.447
Limbažu	Salacgrīva	204	3599	5.7	0.0	0.0	0.1	-0.002	**0.002**	0.001
Limbažu	Staicele	66	1128	5.9	0.2	0.0	35.6	0.061	**-0.061**	-0.018
Ludzas	Ludza	1060	6715	15.8	10.1	102.3	686646.3	3.445	**-3.445**	-1.034
Ludzas	Kārsava	284	1483	19.2	13.5	181.6	269355.3	4.592	**-4.592**	-1.378
Ludzas	Zilupes novads	296	1742	17.0	11.3	128.1	223167.2	3.856	**-3.856**	-1.157
Madonas	Madona	436	5822	7.5	1.8	3.3	19188.1	0.619	**-0.619**	-0.186
Madonas	Cesvaine	137	2005	6.8	1.2	1.3	2695.7	0.395	**-0.395**	-0.119
Madonas	Lubāna	66	1139	5.8	0.1	0.0	16.7	0.041	**-0.041**	-0.012
Madonas	Varakļāni	150	1287	11.7	6.0	35.8	46048.4	2.038	**-2.038**	-0.611
Ogres	Ogres novads	921	18735	4.9	-0.8	0.6	10749.4	-0.258	**0.258**	0.077
Ogres	Ikšķile	134	4056	3.3	-2.4	5.6	22775.5	-0.807	**0.807**	0.242
Ogres	Ķeguma novads	96	2777	3.5	-2.2	4.9	13642.3	-0.755	**0.755**	0.227
Ogres	Lielvārde	209	4691	4.5	-1.2	1.5	6959.9	-0.415	**0.415**	0.125
Preiļu	Preiļu novads	881	6863	12.8	7.2	51.3	352184.6	2.441	**-2.441**	-0.732
Preiļu	Līvānu novads	1473	7882	18.7	13.0	169.4	1335081.7	4.434	**-4.434**	-1.330
Rēzeknes	Viļāni	498	2347	21.2	15.5	241.7	567158.2	5.297	**-5.297**	-1.589
Rīgas	Baldone	77	3062	2.5	-3.2	10.0	30550.9	-1.076	**1.076**	0.323
Rīgas	Baloži	83	2694	3.1	-2.6	6.7	18106.3	-0.883	**0.883**	0.265
Rīgas	Olaine	517	8604	6.0	0.3	0.1	968.1	0.114	**-0.114**	-0.034
Rīgas	Salaspils	693	13943	5.0	-0.7	0.5	6894.1	-0.240	**0.240**	0.072
Rīgas	Saulkrasti	91	3283	2.8	-2.9	8.4	27639.5	-0.989	**0.989**	0.297
Rīgas	Sigulda	207	6629	3.1	-2.6	6.5	43130.8	-0.869	**0.869**	0.261
Rīgas	Vangaži	124	2700	4.6	-1.1	1.2	3154.0	-0.368	**0.368**	0.110
Saldus	Saldus	286	7803	3.7	-2.0	4.0	31466.8	-0.684	**0.684**	0.205
Saldus	Brocēnu novads	213	3935	5.4	-0.3	0.1	266.9	-0.089	**0.089**	0.027
Talsu	Talsi	442	7548	5.9	0.2	0.0	251.3	0.062	**-0.062**	-0.019
Talsu	Sabiles novads	136	2010	6.8	1.1	1.2	2400.2	0.372	**-0.372**	-0.112
Talsu	Stende	84	1164	7.2	1.5	2.4	2771.6	0.526	**-0.526**	-0.158

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Talsu	Valdemārpils	97	1648	5.9	0.2	0.0	74.4	0.072	**-0.072**	-0.022
Tukuma	Tukums	615	11916	5.2	-0.5	0.3	3127.1	-0.175	**0.175**	0.052
Tukuma	Kandavas novads	205	5128	4.0	-1.7	2.8	14400.0	-0.571	**0.571**	0.171
Valkas	Valka	249	4061	6.1	0.5	0.2	852.2	0.156	**-0.156**	-0.047
Valkas	Seda	79	1069	7.4	1.7	2.9	3150.3	0.585	**-0.585**	-0.175
Valkas	Smiltene	152	3779	4.0	-1.7	2.7	10303.0	-0.563	**0.563**	0.169
Valkas	Strenči	53	903	5.9	0.2	0.0	34.7	0.067	**-0.067**	-0.020
Valmieras	Valmiera	1030	17207	6.0	0.3	0.1	1680.7	0.106	**-0.106**	-0.032
Valmieras	Mazsalaca	89	1369	6.5	0.8	0.7	937.9	0.282	**-0.282**	-0.085
Valmieras	Rūjiena	94	2222	4.2	-1.4	2.1	4626.6	-0.492	**0.492**	0.147
Ventspils	Piltene	68	1148	5.9	0.2	0.1	71.7	0.085	**-0.085**	-0.026
	Pilsētas kopā	**58623**	**1033295**				**8900707.8**			

Pilsētās vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} 100 = \frac{58623}{1033295} 100 = 5,7$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{8900707,8}{1033295} = 8,6$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{8,6} = 2,9$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{2,9}{5,7} 100 = 51,7$

$t_{max} = 1,076$

$t_{min} = -5,297$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 6,373$

20. pielikums

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā

Rajons	Pilsēta, novads	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju ienākuma nodokis, Ls	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
		2003.1.01.	2002.g.						
		f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,3
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
	Rīga	739232	103 193 018	139,6	24,1	581,3	429746130,8	**0,842**	0,253
	Daugavpils	112609	8 268 084	73,4	-42,1	1 769,1	199219120,7	**-1,469**	-0,441
	Jelgava	65754	6 905 017	105,0	-10,5	109,6	7209387,5	**-0,366**	-0,110
	Jūrmala	55156	6 153 500	111,6	-3,9	15,4	846901,3	**-0,137**	-0,041
	Liepāja	86985	8 001 917	92,0	-23,5	551,9	48004608,7	**-0,821**	-0,246
	Rēzekne	37777	3 220 221	85,2	-30,2	914,5	34547705,4	**-1,056**	-0,317
	Ventspils	44010	6 587 685	149,7	34,2	1 169,8	51482522,2	**1,195**	0,358
Aizkraukles	Aizkraukles novads	10198	1 379 927	135,3	19,8	393,2	4009991,8	**0,693**	0,208
Aizkraukles	Jaunjelgava	2372	194 068	81,8	-33,7	1 133,5	2688693,8	**-1,176**	-0,353
Aizkraukles	Pļaviņas	3939	360 259	91,5	-24,0	577,2	2273474,5	**-0,839**	-0,252
Alūksnes	Alūksne	9425	857 481	91,0	-24,5	600,5	5659417,7	**-0,856**	-0,257
Alūksnes	Ape	1972	86 692	44,0	-71,5	5 115,5	10087680,2	**-2,499**	-0,750
Balvu	Balvi	8356	673 486	80,6	-34,9	1 216,9	10168821,9	**-1,219**	-0,366
Balvu	Viļaka	1819	93 047	51,2	-64,3	4 138,5	7527902,1	**-2,247**	-0,674
Bauskas	Bauska	10555	1 038 253	98,4	-17,1	293,0	3092849,6	**-0,598**	-0,179
Cēsu	Cēsis	18480	2 122 361	114,8	-0,6	0,4	7510,5	**-0,022**	-0,007
Cēsu	Līgatne	1424	89 655	63,0	-52,5	2 758,8	3928475,5	**-1,835**	-0,550
Daugavpils	Ilūkste	2985	223 776	75,0	-40,5	1 641,6	4900268,5	**-1,415**	-0,425
Daugavpils	Subate	1242	33 969	27,4	-88,1	7 767,5	9647282,4	**-3,079**	-0,924
Dobeles	Dobele	11303	1 540 791	136,3	20,8	434,0	4905713,5	**0,728**	0,218
Dobeles	Auce	4100	371 255	90,6	-24,9	621,7	2548963,3	**-0,871**	-0,261
Gulbenes	Gulbene	9493	848 755	89,4	-26,1	679,9	6454526,4	**-0,911**	-0,273
Jelgavas	Kalnciems	2571	151 931	59,1	-56,4	3 179,8	8175276,7	**-1,970**	-0,591
Jēkabpils	Jēkabpils	27188	1 951 823	71,8	-43,7	1 909,2	51906417,3	**-1,526**	-0,458
Jēkabpils	Aknīste	1973	109 631	55,6	-59,9	3 590,2	7083456,6	**-2,093**	-0,628
Jēkabpils	Viesīte	3007	147 968	49,2	-66,3	4 392,5	13208284,6	**-2,315**	-0,695
Krāslavas	Krāslavas novads	11677	800 229	68,5	-47,0	2 204,6	25743501,1	**-1,640**	-0,492

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Krāslavas	Krāslavas novads	11677	800 229	68,5	-47,0	2 204,6	25743501,1	**-1,640**	-0,492
Krāslavas	Dagda	2783	181 359	65,2	-50,3	2 531,8	7046043,7	**-1,758**	-0,527
Kuldīgas	Kuldīga	13149	1 203 267	91,5	-24,0	574,7	7557250,8	**-0,837**	-0,251
Kuldīgas	Skrunda	4041	260 030	64,3	-51,1	2 614,9	10566750,2	**-1,786**	-0,536
Liepājas	Aizpute	5624	457 490	81,3	-34,1	1 165,4	6554174,0	**-1,193**	-0,358
Liepājas	Durbes novads	2352	122 354	52,0	-63,5	4 027,5	9472690,1	**-2,217**	-0,665
Liepājas	Grobiņa	4307	492 458	114,3	-1,1	1,3	5645,6	**-0,040**	-0,012
Liepājas	Pāvilosta	1260	64 815	51,4	-64,0	4 101,6	5167962,5	**-2,237**	-0,671
Liepājas	Priekule	2588	166 905	64,5	-51,0	2 600,2	6729274,8	**-1,781**	-0,534
Limbažu	Limbaži	8993	1 051 615	116,9	1,5	2,1	18990,9	**0,051**	0,015
Limbažu	Ainaži	1901	157 026	82,6	-32,9	1 081,2	2055421,9	**-1,149**	-0,345
Limbažu	Aloja	2663	180 930	67,9	-47,5	2 260,2	6018950,2	**-1,661**	-0,498
Limbažu	Salacgrīva	5989	595 756	99,5	-16,0	256,3	1534879,1	**-0,559**	-0,168
Limbažu	Staicele	2030	85 705	42,2	-73,3	5 367,7	10896454,5	**-2,559**	-0,768
Ludzas	Ludza	10312	816 875	79,2	-36,3	1 315,4	13564011,5	**-1,267**	-0,380
Ludzas	Kārsava	2605	153 816	59,0	-56,4	3 185,2	8297403,2	**-1,972**	-0,591
Ludzas	Zilupes novads	2845	117 542	41,3	-74,2	5 501,0	15650287,3	**-2,591**	-0,777
Madonas	Madona	9412	956 520	101,6	-13,9	192,0	1807042,5	**-0,484**	-0,145
Madonas	Cesvaine	3420	215 730	63,1	-52,4	2 746,3	9392267,1	**-1,831**	-0,549
Madonas	Lubāna	1951	184 491	94,6	-20,9	437,7	853979,1	**-0,731**	-0,219
Madonas	Varakļāni	2303	119 094	51,7	-63,8	4 066,8	9365800,4	**-2,228**	-0,668
Ogres	Ogres novads	28849	3 375 059	117,0	1,5	2,3	65484,7	**0,053**	0,016
Ogres	Ikšķile	6495	717 046	110,4	-5,1	25,8	167889,0	**-0,178**	-0,053
Ogres	Ķeguma novads	4437	411 412	92,7	-22,8	518,1	2298619,6	**-0,795**	-0,239
Ogres	Lielvārde	7500	745 960	99,5	-16,0	256,7	1925415,0	**-0,560**	-0,168
Preiļu	Preiļu novads	10732	729 217	67,9	-47,5	2 259,7	24250758,7	**-1,661**	-0,498
Preiļu	Līvānu novads	12452	590 958	47,5	-68,0	4 627,4	57620388,7	**-2,376**	-0,713
Rēzeknes	Viļāni	3863	204 205	52,9	-62,6	3 921,5	15148867,3	**-2,188**	-0,656
Rīgas	Baldone	4951	379 867	76,7	-38,8	1 502,2	7437525,3	**-1,354**	-0,406
Rīgas	Baloži	3910	571 582	146,2	30,7	942,5	3685321,9	**1,072**	0,322
Rīgas	Olaine	12866	1 499 743	116,6	1,1	1,2	15076,4	**0,038**	0,011
Rīgas	Salaspils	20966	2 787 765	133,0	17,5	305,6	6407718,4	**0,611**	0,183
Rīgas	Saulkrasti	5533	675 572	122,1	6,6	43,8	242099,7	**0,231**	0,069
Rīgas	Sigulda	10657	1 378 729	129,4	13,9	192,9	2055843,0	**0,485**	0,146
Rīgas	Vangaži	4113	389 387	94,7	-20,8	433,1	1781437,3	**-0,727**	-0,218
Saldus	Saldus	12683	1 091 936	86,1	-29,4	863,7	10954791,1	**-1,027**	-0,308

Talsu	Sabiles novads	3421	146 550	42,8	-72,6	5 277,4	18053892,4	**-2,538**	-0,761
Talsu	Stende	1934	123 643	63,9	-51,6	2 657,7	5139944,7	**-1,801**	-0,540
Talsu	Valdemārpils	2781	127 971	46,0	-69,5	4 825,8	13420441,7	**-2,427**	-0,728
Tukuma	Tukums	19386	1 824 073	94,1	-21,4	457,6	8871041,5	**-0,747**	-0,224
Tukuma	Kandavas novads.	8629	440 284	51,0	-64,5	4 155,1	35854421,9	**-2,252**	-0,676
Valkas	Valka	6560	647 373	98,7	-16,8	282,2	1851267,7	**-0,587**	-0,176
Valkas	Seda	1773	176 612	99,6	-15,9	251,9	446650,5	**-0,554**	-0,166
Valkas	Smiltene	6223	693 543	111,4	-4,0	16,3	101345,3	**-0,141**	-0,042
Valkas	Strenči	1543	166 755	108,1	-7,4	54,9	84767,6	**-0,259**	-0,078
Valmieras	Valmiera	27445	3 307 169	120,5	5,0	25,2	691022,9	**0,175**	0,053
Valmieras	Mazsalaca	2477	144 326	58,3	-57,2	3 273,8	8109287,1	**-1,999**	-0,600
Valmieras	Rūjiena	3685	264 732	71,8	-43,6	1 904,8	7019005,0	**-1,525**	-0,457
Ventspils	Piltene	1778	107 709	60,6	-54,9	3 014,6	5359913,2	**-1,918**	-0,575
	Pilsētas kopā	**1632393**	**188515077**				**1337620912,7**		

Pilsētās vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{188515077}{1632393} = 115{,}5$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{1337620912,7}{1632393} = 819{,}4$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{819{,}4} = 28{,}6$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{28{,}6}{115{,}5} 100 = 24{,}8$

$t_{max} = 1{,}195$

$t_{min} = -3{,}079$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 4{,}274$

Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pilsēta, novads	Iedzīvotāju skaits 2003.1.01.			Demogrāfiskās slodzes līmenis	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)		
		līdz darbspējas vecumam	darbspējas vecumā	virs darbspējas vecuma						ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,2
		z_1	f	z_2	$x = \frac{z_1 + z_2}{f} 1000$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$		
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Rīga	98533	470379	170320	571.6	-8.2	67.7	31836977.8	-0.200	**0.200**	0.040
	Daugavpils	16087	73017	23505	542.2	-37.6	1411.0	103030250.5	-0.914	**0.914**	0.183
	Jelgava	10256	42252	13246	556.2	-23.6	555.1	23452456.3	-0.573	**0.573**	0.115
	Jūrmala	7966	34808	12382	584.6	4.8	22.9	796802.4	0.116	**-0.116**	-0.023
	Liepāja	13834	54008	19143	610.6	30.8	948.7	51237343.5	0.749	**-0.749**	-0.150
	Rēzekne	5392	24667	7718	531.5	-48.3	2334.3	57579863.8	-1.175	**1.175**	0.235
	Ventspils	6781	28133	9096	564.4	-15.4	238.4	6705631.4	-0.375	**0.375**	0.075
Aizkraukles	Aizkraukles novads	1625	6755	1818	509.7	-70.1	4913.6	33191528.9	-1.705	**1.705**	0.341
Aizkraukles	Jaunjelgava	389	1422	561	668.1	88.3	7793.2	11081997.4	2.147	**-2.147**	-0.429
Aizkraukles	Pļaviņas	646	2286	1007	723.1	143.3	20535.8	46944951.0	3.485	**-3.485**	-0.697
Alūksnes	Alūksne	1622	5795	2008	626.4	46.6	2172.3	12588675.7	1.133	**-1.133**	-0.227
Alūksnes	Ape	385	1127	460	749.8	170.0	28894.7	32564324.8	4.134	**-4.134**	-0.827
Balvu	Balvi	1344	5478	1534	525.4	-54.4	2961.5	16223023.6	-1.323	**1.323**	0.265
Balvu	Viļaka	283	1036	500	755.8	176.0	30975.2	32090311.6	4.280	**-4.280**	-0.856
Bauskas	Bauska	1733	6682	2140	579.6	-0.2	0.0	209.1	-0.004	**0.004**	0.001
Cēsu	Cēsis	2955	11287	4238	637.3	57.5	3304.9	37302149.9	1.398	**-1.398**	-0.280
Cēsu	Līgatne	211	780	433	825.6	245.8	60440.9	47143882.3	5.979	**-5.979**	-1.196
Daugavpils	Ilūkste	430	1792	763	665.7	85.9	7386.2	13236020.0	2.090	**-2.090**	-0.418
Daugavpils	Subate	199	718	325	729.8	150.0	22503.4	16157422.8	3.648	**-3.648**	-0.730
Dobeles	Dobele	2073	7173	2057	575.8	-4.0	16.2	116121.5	-0.098	**0.098**	0.020
Dobeles	Auce	779	2429	892	687.9	108.1	11695.1	28407277.4	2.630	**-2.630**	-0.526
Gulbenes	Gulbene	1586	5940	1967	598.1	18.4	336.9	2001086.9	0.446	**-0.446**	-0.089
Jelgavas	Kalnciems	390	1566	615	641.8	62.0	3840.1	6013624.8	1.507	**-1.507**	-0.301
Jēkabpils	Jēkabpils	4511	17033	5644	596.2	16.4	269.0	4582231.4	0.399	**-0.399**	-0.080
Jēkabpils	Aknīste	377	1115	481	769.5	189.7	35991.0	40129973.0	4.614	**-4.614**	-0.923
Jēkabpils	Viesīte	520	1839	648	635.1	55.3	3061.9	5630749.1	1.346	**-1.346**	-0.269
Krāslavas	Krāslavas novads	1874	7462	2341	564.9	-14.9	223.0	1663717.3	-0.363	**0.363**	0.073

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Krāslavas	Dagda	371	1681	731	655.6	75.8	5740.9	9650369.3	1.843	**-1.843**	-0.369
Kuldīgas	Kuldīga	2266	8005	2878	642.6	62.8	3944.4	31575073.9	1.527	**-1.527**	-0.305
Kuldīgas	Skrunda	710	2398	933	685.2	105.4	11100.8	26619816.7	2.562	**-2.562**	-0.512
Liepājas	Aizpute	980	3310	1334	699.1	119.3	14232.5	47109454.3	2.901	**-2.901**	-0.580
Liepājas	Durbes novads	422	1396	534	684.8	105.0	11029.2	15396760.0	2.554	**-2.554**	-0.511
Liepājas	Grobiņa	754	2703	850	593.4	13.6	185.5	501488.9	0.331	**-0.331**	-0.066
Liepājas	Pāvilosta	254	675	331	866.7	286.9	82296.1	55549841.1	6.977	**-6.977**	-1.395
Liepājas	Priekule	473	1546	569	674.0	94.2	8874.3	13719709.5	2.291	**-2.291**	-0.458
Limbažu	Limbaži	1550	5695	1748	579.1	-0.7	0.5	2705.8	-0.017	**0.017**	0.003
Limbažu	Ainaži	343	1189	369	598.8	19.0	362.1	430530.0	0.463	**-0.463**	-0.093
Limbažu	Aloja	462	1622	579	641.8	62.0	3844.8	6236271.4	1.508	**-1.508**	-0.302
Limbažu	Salacgrīva	1075	3599	1315	664.1	84.3	7103.0	25563872.7	2.050	**-2.050**	-0.410
Limbažu	Staicele	413	1128	489	799.6	219.9	48334.7	54521582.6	5.347	**-5.347**	-1.069
Ludzas	Ludza	1499	6715	2098	535.7	-44.1	1947.2	13075601.4	-1.073	**1.073**	0.215
Ludzas	Kārsava	401	1483	721	756.6	176.8	31251.4	46345873.1	4.299	**-4.299**	-0.860
Ludzas	Zilupes novads	437	1742	666	633.2	53.4	2850.1	4964903.6	1.298	**-1.298**	-0.260
Madonas	Madona	1617	5822	1973	616.6	36.8	1356.7	7898455.9	0.896	**-0.896**	-0.179
Madonas	Cesvaine	709	2005	706	705.7	125.9	15861.4	31802028.3	3.063	**-3.063**	-0.613
Madonas	Lubāna	357	1139	455	712.9	133.1	17718.9	20181806.7	3.237	**-3.237**	-0.647
Madonas	Varakļāni	387	1287	629	789.4	209.6	43948.5	56561745.1	5.098	**-5.098**	-1.020
Ogres	Ogres novads	4335	18735	5779	539.8	-39.9	1595.9	29898946.9	-0.972	**0.972**	0.194
Ogres	Ikšķile	1135	4056	1304	601.3	21.5	463.9	1881448.5	0.524	**-0.524**	-0.105
Ogres	Ķeguma novads	830	2777	830	597.8	18.0	323.1	897111.5	0.437	**-0.437**	-0.087
Ogres	Lielvārde	1450	4691	1359	598.8	19.0	361.5	1695672.5	0.462	**-0.462**	-0.092
Preiļu	Preiļu novads	1853	6863	2016	563.7	-16.0	257.5	1767074.4	-0.390	**0.390**	0.078
Preiļu	Līvānu novads	1940	7882	2630	579.8	0.0	0.0	0.5	0.000	**0.000**	0.000
Rēzeknes	Viļāni	635	2347	881	645.9	66.1	4374.1	10266084.1	1.608	**-1.608**	-0.322
Rīgas	Baldone	920	3062	969	616.9	37.1	1378.1	4219858.6	0.903	**-0.903**	-0.181
Rīgas	Baloži	575	2694	641	451.4	-128.4	16491.8	44428868.2	-3.123	**3.123**	0.625
Rīgas	Olaine	1996	8604	2266	495.4	-84.4	7130.6	61351518.1	-2.054	**2.054**	0.411
Rīgas	Salaspils	3251	13943	3772	503.7	-76.1	5791.2	80747173.9	-1.851	**1.851**	0.370
Rīgas	Saulkrasti	858	3283	1392	685.3	105.6	11141.9	36578719.8	2.567	**-2.567**	-0.513
Rīgas	Sigulda	1733	6629	2295	607.6	27.8	775.0	5137673.9	0.677	**-0.677**	-0.135
Rīgas	Vangaži	693	2700	720	523.3	-56.5	3187.8	8607007.4	-1.373	**1.373**	0.275
Saldus	Saldus	2272	7803	2608	625.4	45.6	2080.0	16230028.9	1.109	**-1.109**	-0.222
Saldus	Brocēnu novads	1230	3935	1452	681.6	101.8	10359.5	40764799.1	2.475	**-2.475**	-0.495
Talsu	Talsi	2107	7548	2349	590.4	10.6	111.5	841911.0	0.257	**-0.257**	-0.051
Talsu	Sabiles novads	679	2010	732	702.0	122.2	14931.9	30013182.6	2.972	**-2.972**	-0.594
Talsu	Stende	331	1164	439	661.5	81.7	6677.9	7773045.5	1.987	**-1.987**	-0.397

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Talsu	Valdemārpils	527	1648	606	687.5	107.7	11600.6	19117842.7	2.619	**-2.619**	-0.524
Tukuma	Tukums	3581	11916	3889	626.9	47.1	2217.9	26428345.2	1.145	**-1.145**	-0.229
Tukuma	Kandavas novads	1743	5128	1758	682.7	102.9	10594.3	54327492.6	2.503	**-2.503**	-0.501
Valkas	Valka	953	4061	1546	615.4	35.6	1265.4	5138629.2	0.865	**-0.865**	-0.173
Valkas	Seda	212	1069	492	658.6	78.8	6204.0	6632103.0	1.916	**-1.916**	-0.383
Valkas	Smiltene	1102	3779	1342	646.7	66.9	4480.7	16932637.2	1.628	**-1.628**	-0.326
Valkas	Strenči	216	903	424	708.7	129.0	16629.4	15016305.9	3.136	**-3.136**	-0.627
Valmieras	Valmiera	4583	17207	5655	595.0	15.2	230.9	3973750.2	0.370	**-0.370**	-0.074
Valmieras	Mazsalaca	404	1369	704	809.3	229.6	52696.0	72140843.2	5.583	**-5.583**	-1.117
Valmieras	Rūjiena	543	2222	920	658.4	78.6	6181.4	13735139.0	1.912	**-1.912**	-0.382
Ventspils	Piltene	297	1148	333	548.8	-31.0	961.8	1104173.3	-0.754	**0.754**	0.151
	Pilsētas kopā	**241245**	**1033295**	**357853**				**1747063881.3**			

Pilsētas vidēji

$$\bar{x} = \frac{\sum z_1 + \sum z_2}{\sum f} 1000 = \frac{241245 + 357853}{1033295} 1000 = 579{,}8$$

Dispersija

$$s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{1747063881{,}3}{1033295} = 1690{,}8$$

Standartnovirze

$$s = \sqrt{s^2} = \sqrt{1690{,}8} = 41{,}1$$

Variācijas koeficients

$$v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{41{,}1}{579{,}8} 100 = 7{,}1$$

$$t_{max} = 3{,}123$$

$$t_{min} = -6{,}977$$

Variācijas apgabals

$$t_{max} - t_{min} = 10{,}100$$

22. pielikums

Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados

Rajons	Pilsēta, novads	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits		Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Novirze no aritmētiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
		2003.1.01.	1998.1.01.						
		z_1	z_2	$x=\frac{z_1-z_2}{z_1}100$	$X-\bar{X}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 z_1$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,2
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
	Rīga	739232	805997	-9.0	-2.0	4.0	2977341.5	**-0.535**	-0.107
	Daugavpils	112609	116530	-3.5	3.5	12.6	1413419.6	**0.944**	0.189
	Jelgava	65754	71004	-8.0	-1.0	0.9	60539.1	**-0.256**	-0.051
	Jūrmala	55156	58975	-6.9	0.1	0.0	560.2	**0.027**	0.005
	Liepāja	86985	96268	-10.7	-3.6	13.3	1157065.1	**-0.972**	-0.194
	Rēzekne	37777	41069	-8.7	-1.7	2.9	107833.4	**-0.450**	-0.090
	Ventspils	44010	46600	-5.9	1.1	1.3	57170.6	**0.304**	0.061
Aizkraukles	Aizkraukles novads	10198	11124	-9.1	-2.1	4.2	43084.6	**-0.548**	-0.110
Aizkraukles	Jaunjelgava	2372	2103	11.3	18.4	337.3	800048.7	**4.894**	0.979
Aizkraukles	Pļaviņas	3939	4008	-1.8	5.3	27.8	109524.8	**1.405**	0.281
Alūksnes	Alūksne	9425	9898	-5.0	2.0	4.0	37934.5	**0.535**	0.107
Alūksnes	Ape	1972	2099	-6.4	0.6	0.3	674.0	**0.156**	0.031
Balvu	Balvi	8356	9273	-11.0	-3.9	15.6	130333.0	**-1.053**	-0.211
Balvu	Viļaka	1819	2009	-10.4	-3.4	11.7	21282.2	**-0.912**	-0.182
Bauskas	Bauska	10555	10620	-0.6	6.4	41.1	433543.8	**1.708**	0.342
Cēsu	Cēsis	18480	19471	-5.4	1.7	2.8	51060.1	**0.443**	0.089
Cēsu	Līgatne	1424	1365	4.1	11.2	124.7	177608.5	**2.976**	0.595
Daugavpils	Ilūkste	2985	3177	-6.4	0.6	0.4	1048.3	**0.158**	0.032
Daugavpils	Subate	1242	1427	-14.9	-7.9	61.9	76936.4	**-2.097**	-0.419
Dobeles	Dobele	11303	12625	-11.7	-4.7	21.8	246636.0	**-1.245**	-0.249
Dobeles	Auce	4100	4115	-0.4	6.7	44.3	181799.3	**1.775**	0.355
Gulbenes	Gulbene	9493	9740	-2.6	4.4	19.6	185699.3	**1.179**	0.236
Jelgavas	Kalnciems	2571	2649	-3.0	4.0	15.9	40949.9	**1.064**	0.213
Jēkabpils	Jēkabpils	27188	28406	-4.5	2.5	6.5	176078.2	**0.678**	0.136
Jēkabpils	Aknīste	1973	2020	-2.4	4.6	21.6	42525.9	**1.237**	0.247
Jēkabpils	Viesīte	3007	3180	-5.8	1.3	1.6	4861.7	**0.339**	0.068
Krāslavas	Krāslavas novads	11677	12638	-8.2	-1.2	1.5	16957.4	**-0.321**	-0.064
Krāslavas	Dagda	2783	3266	-17.4	-10.3	106.7	297005.0	**-2.753**	-0.551

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Kuldīgas	Kuldīga	13149	13335	-1.4	5.6	31.5	413859.5	**1.495**	0.299
Kuldīgas	Skrunda	4041	4226	-4.6	2.4	6.0	24190.9	**0.652**	0.130
Liepājas	Aizpute	5624	6060	-7.8	-0.7	0.5	2978.3	**-0.194**	-0.039
Liepājas	Durbes novads	2352	2675	-13.7	-6.7	45.0	105840.3	**-1.788**	-0.358
Liepājas	Grobiņa	4307	4647	-7.9	-0.9	0.8	3255.1	**-0.232**	-0.046
Liepājas	Pāvilosta	1260	1322	-4.9	2.1	4.4	5578.6	**0.561**	0.112
Liepājas	Priekule	2588	3072	-18.7	-11.7	136.4	352875.1	**-3.112**	-0.622
Limbažu	Limbaži	8993	9463	-5.2	1.8	3.2	29088.5	**0.479**	0.096
Limbažu	Ainaži	1901	1934	-1.7	5.3	28.0	53174.7	**1.409**	0.282
Limbažu	Aloja	2663	2613	1.9	8.9	79.3	211048.1	**2.372**	0.474
Limbažu	Salacgrīva	5989	6094	-1.8	5.3	27.8	166430.7	**1.405**	0.281
Limbažu	Staicele	2030	2358	-16.2	-9.1	83.4	169320.4	**-2.434**	-0.487
Ludzas	Ludza	10312	11323	-9.8	-2.8	7.7	79657.0	**-0.741**	-0.148
Ludzas	Kārsava	2605	2836	-8.9	-1.8	3.4	8846.2	**-0.491**	-0.098
Ludzas	Zilupes novads	2845	3202	-12.5	-5.5	30.5	86799.9	**-1.472**	-0.294
Madonas	Madona	9412	9658	-2.6	4.4	19.5	183136.4	**1.176**	0.235
Madonas	Cesvaine	3420	3453	-1.0	6.1	36.7	125589.2	**1.615**	0.323
Madonas	Lubāna	1951	2146	-10.0	-3.0	8.8	17210.7	**-0.792**	-0.158
Madonas	Varakļāni	2303	2526	-9.7	-2.7	7.1	16273.6	**-0.708**	-0.142
Ogres	Ogres novads	28849	30245	-4.8	2.2	4.8	137831.2	**0.583**	0.117
Ogres	Ikšķile	6495	6092	6.2	13.2	175.0	1136761.7	**3.526**	0.705
Ogres	Ķeguma novads	4437	4202	5.3	12.3	151.8	673584.3	**3.284**	0.657
Ogres	Lielvārde	7500	7097	5.4	12.4	153.7	1152848.9	**3.304**	0.661
Preiļu	Preiļu novads	10732	10917	-1.7	5.3	28.1	301571.4	**1.413**	0.283
Preiļu	Līvānu novads	12452	13446	-8.0	-1.0	0.9	11425.0	**-0.255**	-0.051
Rēzeknes	Viļāni	3863	4446	-15.1	-8.1	65.1	251397.9	**-2.150**	-0.430
Rīgas	Baldone	4951	4968	-0.3	6.7	44.6	221019.0	**1.781**	0.356
Rīgas	Baloži	3910	4328	-10.7	-3.7	13.4	52541.7	**-0.977**	-0.195
Rīgas	Olaine	12866	12986	-0.9	6.1	37.1	477502.8	**1.624**	0.325
Rīgas	Salaspils	20966	20553	2.0	9.0	80.9	1696221.9	**2.397**	0.479
Rīgas	Saulkrasti	5533	5745	-3.8	3.2	10.2	56418.2	**0.851**	0.170
Rīgas	Sigulda	10657	10855	-1.9	5.2	26.7	284502.4	**1.377**	0.275
Rīgas	Vangaži	4113	4066	1.1	8.2	66.7	274370.0	**2.177**	0.435
Saldus	Saldus	12683	12516	1.3	8.3	69.6	882491.5	**2.223**	0.445
Saldus	Brocēnu novads	6617	6846	-3.5	3.6	12.7	84049.6	**0.950**	0.190
Talsu	Talsi	12004	12918	-7.6	-0.6	0.3	4169.4	**-0.157**	-0.031
Talsu	Sabiles novads	3421	3617	-5.7	1.3	1.7	5741.2	**0.345**	0.069
Talsu	Stende	1934	2065	-6.8	0.3	0.1	122.1	**0.067**	0.013
Talsu	Valdemārpils	2781	2587	7.0	14.0	196.0	545129.5	**3.731**	0.746

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Tukuma	Tukums	19386	19465	-0.4	6.6	43.8	848878.8	**1.763**	0.353
Tukuma	Kandavas novads	8629	8680	-0.6	6.4	41.4	357181.3	**1.715**	0.343
Valkas	Valka	6560	6927	-5.6	1.4	2.0	13419.5	**0.381**	0.076
Valkas	Seda	1773	1875	-5.8	1.3	1.6	2867.9	**0.339**	0.068
Valkas	Smiltene	6223	5889	5.4	12.4	153.6	955608.9	**3.302**	0.660
Valkas	Strenči	1543	2119	-37.3	-30.3	918.4	1417089.6	**-8.076**	-1.615
Valmieras	Valmiera	27445	28732	-4.7	2.3	5.5	149687.6	**0.622**	0.124
Valmieras	Mazsalaca	2477	2652	-7.1	0.0	0.0	4.0	**-0.011**	-0.002
Valmieras	Rūjiena	3685	3809	-3.4	3.7	13.4	49357.0	**0.975**	0.195
Ventspils	Piltene	1778	1823	-2.5	4.5	20.2	35906.1	**1.198**	0.240
	Pilsētas kopā	**1632393**	**1747065**				**22984373.9**		

Pilsētas vidēji

$$\bar{x} = \frac{\Sigma z_1 - \Sigma z_2}{\Sigma z_1} 100 = \frac{1632393 - 1747065}{1632393} 100 = -7{,}0$$

Dispersija

$$s^2 = \frac{\Sigma (x - \bar{x})^2 z_1}{\Sigma z_1} = \frac{22984373{,}9}{1632393} = 14{,}1$$

Standartnovirze

$$s = \sqrt{s^2} = \sqrt{14{,}1} = 3{,}8$$

Variācijas koeficients

$$v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{3{,}8}{-7{,}0} 100 = -53{,}4$$

$$t_{max} = 4{,}894$$

$$t_{min} = -8{,}076$$

Variācijas apgabals

$$t_{max} - t_{min} = 12{,}970$$

23.pielikums

Pilsētu un novadu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados

Rajons	Pilsēta, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas +/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Aizkraukles	Jaunjelgava	-2,814	0,349	0,353	0,338	3,152	77	14	13	13
Talsu	Valdemārpils	-2,040	-0,776	-0,476	-0,527	1,513	69	46	38	38
Valkas	Valka	-1,238	-0,516	-0,447	-0,320	0,919	55	36	36	33
Valmieras	Rūjiena	-1,383	-0,574	-0,461	-0,497	0,886	59	39	37	37
Madonas	Cesvaine	-1,833	-1,285	-0,944	-0,957	0,876	66	61	52	50
Cēsu	Līgatne	-1,730	-1,142	-0,484	-0,925	0,805	63	57	39	49
Aizkraukles	Pļaviņas	-1,345	-0,703	-0,641	-0,615	0,729	57	44	42	40
Valkas	Smiltene	-0,157	0,601	0,573	0,461	0,619	23	9	7	10
Preiļu	Līvānu novads	-2,686	-2,311	-2,371	-2,094	0,591	76	74	72	67
Valkas	Seda	-1,222	-0,693	-0,981	-0,657	0,565	54	43	54	42
Ogres	Ikšķile	0,269	0,715	0,699	0,789	0,520	13	5	5	3
Ogres	Ogres novads	-0,103	0,610	0,502	0,404	0,507	22	8	8	11
Rīgas	Sigulda	0,043	0,216	0,445	0,546	0,503	19	15	10	7
Rīgas	Baloži	0,539	0,767	0,859	1,016	0,476	6	3	3	2
Bauskas	Bauska	-0,465	-0,026	-0,063	-0,033	0,433	32	24	23	22
Madonas	Madona	-0,699	-0,324	-0,308	-0,275	0,425	39	30	30	30
Preiļu	Preiļu novads	-1,273	-0,973	-0,911	-0,870	0,403	56	50	50	48
Jēkabpils	Aknīste	-2,180	-2,117	-1,749	-1,823	0,356	72	69	64	65
Jēkabpils	Viesīte	-1,775	-1,388	-1,524	-1,455	0,319	64	62	62	60
Saldus	Saldus	-0,190	0,010	-0,048	0,120	0,310	24	22	21	16
Liepājas	Grobiņa	-0,355	0,193	-0,188	-0,048	0,307	28	17	26	23
Saldus	Brocēnu novads	-0,958	0,213	-0,580	-0,694	0,265	50	16	40	45
	Daugavpils	-0,512	-0,361	-0,348	-0,269	0,243	35	32	32	29
Jelgavas	Kalnciems	-1,511	-1,654	-1,283	-1,268	0,243	61	64	59	56
Tukuma	Tukums	-0,279	-0,126	-0,050	-0,048	0,231	26	26	22	24
Limbažu	Aloja	-1,003	-1,070	-0,648	-0,773	0,230	51	52	45	47
Aizkraukles	Aizkraukles nov.	-0,032	0,422	0,307	0,188	0,221	20	11	14	14
Valmieras	Mazsalaca	-2,011	-1,910	-1,860	-1,803	0,208	68	65	65	64
Dobeles	Auce	-0,908	-0,621	-0,321	-0,728	0,180	49	41	31	46
Gulbenes	Gulbene	-0,473	-0,370	-0,397	-0,299	0,175	33	33	35	32
Rīgas	Salaspils	0,931	1,089	1,144	1,105	0,174	2	1	1	1
Ventspils	Piltene	-0,369	-0,324	-0,355	-0,211	0,159	29	31	33	28
Liepājas	Durbes novads	-1,570	-1,121	-1,553	-1,473	0,097	62	56	63	61
Ogres	Lielvārde	0,439	0,174	0,415	0,525	0,086	9	18	11	8
Limbažu	Limbaži	0,059	0,357	0,253	0,134	0,075	18	13	15	15
Ogres	Ķeguma novads	0,486	0,728	1,042	0,557	0,071	7	4	2	6
Balvu	Balvi	-0,723	-0,686	-0,643	-0,655	0,068	41	42	44	41
Jēkabpils	Jēkabpils	-0,655	-0,539	-0,659	-0,595	0,060	38	38	46	39
Alūksnes	Alūksne	-0,487	-0,464	-0,371	-0,430	0,057	34	35	34	36
Dobeles	Dobele	-0,408	-0,517	-0,593	-0,353	0,055	31	37	41	34
	Rīga	0,352	0,382	0,396	0,399	0,046	11	12	12	12
Kuldīgas	Kuldīga	-0,401	-0,185	-0,245	-0,356	0,045	30	28	28	35
Valmieras	Valmiera	0,106	0,031	0,096	0,071	-0,035	16	20	17	18
Kuldīgas	Skrunda	-0,880	-0,759	-0,900	-0,973	-0,093	48	45	49	51
	Rēzekne	-0,575	-0,581	-0,643	-0,673	-0,098	37	40	43	44
Rīgas	Vangaži	0,745	0,544	0,732	0,602	-0,142	4	10	4	5
Rīgas	Olaine	0,865	0,653	0,469	0,712	-0,152	3	6	9	4

23.pielikuma turpinājums

Rajons	Pilsēta, novads*	Attīstības indekss				Izmaiņas +/-	Rangs			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Madonas	Varakļāni	-2,264	-2,284	-2,402	-2,441	-0,177	74	73	73	71
	Jelgava	0,155	-0,447	-0,160	-0,029	-0,183	15	34	25	21
Madonas	Lubāna	-0,843	-1,206	-0,936	-1,037	-0,195	46	59	51	53
Liepājas	Pāvilosta	-1,789	-2,101	-2,146	-2,026	-0,237	65	68	70	66
	Jūrmala	0,092	-0,043	-0,095	-0,156	-0,248	17	25	24	25
	Liepāja	-0,745	-0,870	-0,972	-1,001	-0,256	42	48	53	52
Limbažu	Salacgrīva	-0,035	-0,140	0,117	-0,296	-0,261	21	27	16	31
Talsu	Stende	-0,806	-0,844	-0,805	-1,082	-0,276	45	47	48	54
Ludzas	Ludza	-1,069	-1,097	-1,254	-1,347	-0,278	53	54	58	58
Limbažu	Staicele	-2,062	-2,142	-1,898	-2,342	-0,280	70	71	66	70
Krāslavas	Krāslavas novads	-0,778	-1,082	-1,232	-1,116	-0,338	44	53	57	55
Talsu	Talsi	0,170	-0,003	-0,201	-0,172	-0,342	14	23	27	26
Rīgas	Baldone	0,442	0,025	0,086	0,092	-0,350	8	21	18	17
Limbažu	Ainaži	0,384	0,630	0,063	0,003	-0,381	10	7	20	20
Tukuma	Kandavas novads	-0,257	-0,955	-0,699	-0,662	-0,405	25	49	47	43
Daugavpils	Subate	-2,097	-2,120	-2,129	-2,504	-0,407	71	70	68	73
Cēsu	Cēsis	0,298	-0,267	-0,287	-0,175	-0,473	12	29	29	27
Liepājas	Aizpute	-1,008	-1,146	-1,396	-1,506	-0,498	52	58	61	62
Talsu	Sabiles novads	-0,874	-1,102	-1,075	-1,398	-0,525	47	55	55	59
Rīgas	Saulkrasti	0,614	0,052	0,064	0,023	-0,591	5	19	19	19
Rēzeknes	Viļāni	-2,278	-2,605	-2,684	-2,997	-0,718	75	76	76	76
Daugavpils	Ilūkste	-0,549	-0,998	-1,076	-1,281	-0,732	36	51	56	57
	Ventspils	1,229	0,825	0,669	0,491	-0,737	1	2	6	9
Balvu	Viļaka	-2,228	-2,897	-2,835	-3,116	-0,887	73	77	77	77
Alūksnes	Ape	-0,761	-1,211	-1,284	-1,763	-1,002	43	60	60	63
Ludzas	Kārsava	-1,921	-2,260	-2,601	-2,927	-1,006	67	72	75	75
Ludzas	Zilupes novads	-1,449	-2,033	-2,188	-2,488	-1,039	60	67	71	72
Liepājas	Priekule	-1,370	-2,482	-2,417	-2,509	-1,139	58	75	74	74
Krāslavas	Dagda	-0,703	-1,988	-1,983	-2,174	-1,471	40	66	67	68
Valkas	Strenči	-0,321	-1,619	-2,141	-2,340	-2,019	27	63	69	69

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados

Rajons	Pilsēta, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Preiļu	Līvānu novads	25,9	22,5	22,9	18,7	-7,2	-5,261	-4,848	-5,236	-4,434
Aizkraukles	Jaunjelgava	10,8	5,9	5,2	4,3	-6,5	-1,030	0,044	0,219	0,471
Talsu	Valdemārpils	10,8	6,8	5,4	5,9	-4,9	-1,027	-0,216	0,140	-0,072
Madonas	Cesvaine	11,3	9,2	7,9	6,8	-4,4	-1,158	-0,907	-0,613	-0,395
Limbažu	Salacgrīva	9,9	4,0	3,4	5,7	-4,2	-0,766	0,610	0,768	0,002
Valmieras	Rūjiena	8,4	5,9	5,2	4,2	-4,2	-0,356	0,055	0,216	0,492
Jēkabpils	Jēkabpils	11,1	9,4	9,4	7,6	-3,5	-1,108	-0,965	-1,067	-0,643
	Daugavpils	10,9	9,9	8,3	7,6	-3,3	-1,067	-1,124	-0,749	-0,665
	Liepāja	13,0	10,8	10,0	9,7	-3,3	-1,644	-1,385	-1,263	-1,369
Liepājas	Durbes novads	8,3	5,2	6,2	5,1	-3,2	-0,319	0,248	-0,091	0,200
	Rēzekne	13,5	11,8	11,4	10,6	-3,0	-1,800	-1,675	-1,707	-1,671
Limbažu	Ainaži	7,1	3,5	3,5	4,1	-2,9	0,022	0,776	0,736	0,529
Liepājas	Pāvilosta	9,3	5,4	6,8	6,4	-2,9	-0,609	0,190	-0,267	-0,237
Jēkabpils	Viesīte	13,9	12,6	12,7	11,1	-2,8	-1,915	-1,933	-2,098	-1,865
	Jelgava	8,3	7,8	6,7	5,5	-2,8	-0,326	-0,493	-0,253	0,059
Aizkraukles	Aizkraukles nov.	10,9	7,0	7,5	8,1	-2,7	-1,046	-0,277	-0,505	-0,836
Madonas	Varakļāni	14,3	13,3	12,0	11,7	-2,7	-2,025	-2,139	-1,893	-2,038
Valkas	Smiltene	6,7	4,6	4,4	4,0	-2,7	0,120	0,442	0,459	0,563
Jēkabpils	Aknīste	13,3	12,3	12,5	10,8	-2,6	-1,743	-1,832	-2,054	-1,734
Balvu	Balvi	11,6	9,9	9,0	9,0	-2,5	-1,244	-1,115	-0,961	-1,146
Valkas	Valka	8,2	7,4	6,6	6,1	-2,1	-0,313	-0,376	-0,228	-0,156
Saldus	Brocēnu novads	7,5	7,5	5,5	5,4	-2,1	-0,094	-0,420	0,113	0,089
Preiļu	Preiļu novads	14,9	13,0	13,2	12,8	-2,0	-2,170	-2,024	-2,254	-2,441
Jelgavas	Kalnciems	13,3	12,3	10,4	11,4	-1,9	-1,743	-1,823	-1,388	-1,962
Daugavpils	Subate	11,5	8,1	8,7	9,9	-1,6	-1,216	-0,583	-0,874	-1,436
Kuldīgas	Skrunda	7,8	6,6	5,4	6,2	-1,6	-0,182	-0,162	0,153	-0,184
Liepājas	Grobiņa	6,5	4,8	6,2	4,9	-1,6	0,182	0,372	-0,093	0,257
Liepājas	Aizpute	12,4	10,7	10,9	10,8	-1,5	-1,479	-1,354	-1,550	-1,762
Rīgas	Olaine	7,6	6,1	7,0	6,0	-1,5	-0,119	0,007	-0,344	-0,114
Rīgas	Saulkrasti	4,3	2,5	3,3	2,8	-1,5	0,808	1,063	0,809	0,989
Limbažu	Staicele	7,3	4,1	5,4	5,9	-1,5	-0,055	0,578	0,155	-0,061
	Ventspils	7,2	6,1	5,7	5,7	-1,5	-0,010	-0,004	0,066	-0,010
Rīgas	Sigulda	4,4	4,6	3,6	3,1	-1,3	0,753	0,446	0,715	0,869
Ventspils	Piltene	7,2	5,8	6,3	5,9	-1,3	-0,027	0,091	-0,127	-0,085
Valkas	Seda	8,7	5,9	7,8	7,4	-1,3	-0,438	0,060	-0,587	-0,585
Aizkraukles	Pļaviņas	6,4	4,4	3,8	5,2	-1,2	0,215	0,487	0,658	0,174
Krāslavas	Krāslavas novads	13,1	14,1	13,6	11,9	-1,2	-1,663	-2,351	-2,371	-2,108
Rīgas	Salaspils	6,1	5,1	4,9	5,0	-1,1	0,288	0,291	0,315	0,240
Saldus	Saldus	4,8	4,6	4,4	3,7	-1,1	0,658	0,447	0,475	0,684
	Rīga	4,7	3,7	3,6	3,6	-1,1	0,690	0,711	0,700	0,709
Rīgas	Baloži	4,2	3,7	3,0	3,1	-1,1	0,836	0,715	0,890	0,883
Madonas	Madona	8,5	7,6	8,4	7,5	-1,0	-0,395	-0,450	-0,771	-0,619
Valmieras	Valmiera	7,0	6,0	6,4	6,0	-1,0	0,046	0,018	-0,147	-0,106
Limbažu	Limbaži	6,3	5,4	5,4	5,5	-0,8	0,227	0,197	0,157	0,066
Tukuma	Kandavas novads	4,8	4,8	4,2	4,0	-0,8	0,657	0,380	0,518	0,571
Dobeles	Dobele	9,8	9,7	10,0	9,0	-0,7	-0,738	-1,073	-1,256	-1,140

24.pielikuma turpinājums

Rajons	Pilsēta, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Tukuma	Tukums	5,9	5,2	5,2	5,2	-0,7	0,353	0,258	0,210	0,175
Cēsu	Līgatne	4,1	5,2	4,3	3,5	-0,7	0,840	0,268	0,495	0,754
Gulbenes	Gulbene	8,0	7,2	8,2	7,4	-0,6	-0,243	-0,317	-0,708	-0,574
Ogres	Lielvārde	5,1	4,8	4,9	4,5	-0,6	0,582	0,384	0,295	0,415
Rīgas	Baldone	2,8	3,2	2,9	2,5	-0,3	1,204	0,845	0,936	1,076
Bauskas	Bauska	7,7	7,3	7,3	7,6	-0,1	-0,170	-0,365	-0,440	-0,652
Cēsu	Cēsis	5,5	5,4	5,4	5,4	-0,1	0,458	0,202	0,150	0,077
	Jūrmala	6,7	5,9	6,6	6,6	0,0	0,132	0,060	-0,209	-0,323
Rīgas	Vangaži	4,6	5,0	4,8	4,6	0,0	0,706	0,331	0,324	0,368
Ogres	Ikšķile	3,3	2,6	3,0	3,3	0,0	1,075	1,038	0,895	0,807
Talsu	Stende	7,2	6,2	6,0	7,2	0,0	-0,024	-0,023	-0,036	-0,526
Alūksnes	Alūksne	6,1	6,1	5,5	6,2	0,1	0,277	-0,013	0,137	-0,178
Ogres	Ķeguma novads	3,4	3,2	3,0	3,5	0,1	1,051	0,842	0,885	0,755
Talsu	Talsi	5,7	5,3	6,1	5,9	0,1	0,390	0,245	-0,070	-0,062
Madonas	Lubāna	5,6	5,2	4,2	5,8	0,2	0,424	0,253	0,537	-0,041
Valmieras	Mazsalaca	6,3	6,1	6,3	6,5	0,2	0,226	0,006	-0,114	-0,282
Ogres	Ogres novads	4,7	3,4	4,2	4,9	0,2	0,684	0,798	0,513	0,258
Dobeles	Auce	8,2	7,8	7,4	8,6	0,4	-0,291	-0,493	-0,460	-0,985
Rēzeknes	Viļāni	20,7	21,6	20,1	21,2	0,5	-3,821	-4,565	-4,395	-5,297
Alūksnes	Ape	7,1	5,1	6,7	7,8	0,7	-0,002	0,295	-0,246	-0,727
Daugavpils	Ilūkste	9,5	9,3	9,5	10,3	0,7	-0,673	-0,956	-1,117	-1,565
Ludzas	Ludza	14,9	15,1	15,8	15,8	0,8	-2,196	-2,649	-3,068	-3,445
Kuldīgas	Kuldīga	5,8	6,3	5,6	6,6	0,9	0,381	-0,075	0,097	-0,327
Valkas	Strenči	4,9	4,7	5,3	5,9	0,9	0,615	0,416	0,193	-0,067
Ludzas	Kārsava	17,7	17,2	19,3	19,2	1,5	-2,956	-3,286	-4,127	-4,592
Balvu	Viļaka	17,9	19,2	20,1	19,4	1,5	-3,021	-3,860	-4,397	-4,677
Limbažu	Aloja	8,5	6,4	8,6	10,0	1,5	-0,386	-0,102	-0,842	-1,491
Talsu	Sabiles novads	5,0	5,7	5,4	6,8	1,7	0,586	0,126	0,141	-0,372
Krāslavas	Dagda	11,0	14,3	13,6	12,8	1,8	-1,094	-2,435	-2,368	-2,425
Liepājas	Priekule	11,9	14,1	14,7	14,4	2,6	-1,329	-2,363	-2,715	-2,982
Ludzas	Zilupes novads	14,4	15,0	18,1	17,0	2,6	-2,030	-2,638	-3,778	-3,856
	Pilsētās vidēji	**7,1**	**6,1**	**5,9**	**5,7**	**-1,5**	**x**	**x**	**x**	**x**

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados

Rajons	Pilsēta, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Preiļu	Līvānu novads	21,8	34,9	40,6	47,5	118,1	-2,821	-2,531	-2,363	-2,376
Limbažu	Staicele	19,8	33,1	39,6	42,2	113,6	-2,910	-2,606	-2,397	-2,559
Alūksnes	Ape	23,0	30,5	56,0	44,0	91,0	-2,765	-2,714	-1,788	-2,499
Valmieras	Mazsalaca	31,7	41,5	73,6	58,3	83,9	-2,379	-2,252	-1,133	-1,999
Jelgavas	Kalnciems	33,4	37,0	46,3	59,1	77,1	-2,304	-2,442	-2,148	-1,970
Valkas	Seda	58,1	66,2	64,9	99,6	71,4	-1,201	-1,206	-1,458	-0,554
Ogres	Ogres novads	68,9	98,2	109,7	117,0	69,9	-0,723	0,146	0,208	0,053
Madonas	Varakļāni	30,7	39,2	43,5	51,7	68,7	-2,425	-2,349	-2,255	-2,228
Valkas	Strenči	64,5	92,3	101,7	108,1	67,7	-0,919	-0,104	-0,087	-0,259
Rīgas	Baloži	87,3	106,3	123,9	146,2	67,4	0,100	0,491	0,739	1,072
Dobeles	Dobele	83,1	100,2	108,3	136,3	64,1	-0,090	0,232	0,158	0,728
Preiļu	Preiļu novads	41,9	47,9	58,9	67,9	62,0	-1,922	-1,981	-1,682	-1,661
Rīgas	Salaspils	83,0	103,6	116,5	133,0	60,2	-0,093	0,373	0,460	0,611
Cēsu	Līgatne	39,4	34,8	101,9	63,0	59,6	-2,033	-2,532	-0,082	-1,835
Jēkabpils	Viesīte	31,1	33,7	45,5	49,2	58,1	-2,404	-2,581	-2,181	-2,315
Dobeles	Auce	58,1	64,4	87,4	90,6	56,0	-1,204	-1,282	-0,622	-0,871
Cēsu	Cēsis	73,8	86,6	95,7	114,8	55,7	-0,505	-0,342	-0,312	-0,022
Talsu	Talsi	70,3	80,6	90,0	108,7	54,8	-0,661	-0,598	-0,524	-0,236
	Jūrmala	72,3	86,5	101,6	111,6	54,2	-0,568	-0,349	-0,091	-0,137
Rīgas	Sigulda	84,5	93,4	110,3	129,4	53,1	-0,026	-0,056	0,230	0,485
	Jelgava	68,6	86,5	88,4	105,0	53,0	-0,734	-0,348	-0,582	-0,366
Ludzas	Kārsava	38,6	46,7	60,7	59,0	52,9	-2,070	-2,031	-1,614	-1,972
Ogres	Ikšķile	73,1	82,6	107,8	110,4	51,0	-0,534	-0,512	0,139	-0,178
Ogres	Lielvārde	66,2	73,7	79,6	99,5	50,2	-0,840	-0,888	-0,912	-0,560
Limbažu	Aloja	45,4	54,0	74,0	67,9	49,5	-1,766	-1,723	-1,117	-1,661
Alūksnes	Alūksne	61,4	71,6	79,4	91,0	48,1	-1,054	-0,978	-0,918	-0,856
Jēkabpils	Aknīste	37,5	41,2	65,5	55,6	48,0	-2,118	-2,262	-1,437	-2,093
Aizkraukles	Aizkraukles nov.	91,8	114,6	126,1	135,3	47,5	0,297	0,841	0,818	0,693
Limbažu	Limbaži	79,4	98,4	108,7	116,9	47,4	-0,256	0,157	0,172	0,051
Rīgas	Saulkrasti	82,9	96,5	116,3	122,1	47,4	-0,099	0,075	0,454	0,231
Kuldīgas	Skrunda	43,9	52,2	56,7	64,3	46,6	-1,836	-1,797	-1,765	-1,786
Liepājas	Grobiņa	78,2	93,7	91,1	114,3	46,2	-0,306	-0,042	-0,484	-0,040
Talsu	Stende	43,8	45,7	60,4	63,9	45,8	-1,837	-2,071	-1,624	-1,801
Balvu	Viļaka	35,1	44,6	52,5	51,2	45,8	-2,227	-2,118	-1,921	-2,247
Rīgas	Vangaži	65,0	72,7	95,1	94,7	45,6	-0,894	-0,933	-0,334	-0,727
Valmieras	Rūjiena	49,4	58,1	74,7	71,8	45,4	-1,590	-1,547	-1,094	-1,525
Valmieras	Valmiera	83,6	86,9	111,0	120,5	44,1	-0,065	-0,332	0,259	0,175
Saldus	Saldus	60,3	63,6	68,6	86,1	42,7	-1,103	-1,314	-1,321	-1,027
Ludzas	Ludza	55,5	63,3	71,8	79,2	42,7	-1,318	-1,328	-1,199	-1,267
Tukuma	Kandavas novads	35,9	38,6	44,6	51,0	42,3	-2,193	-2,374	-2,212	-2,252
Rīgas	Baldone	54,0	59,5	65,0	76,7	42,1	-1,384	-1,490	-1,455	-1,354
Balvu	Balvi	57,0	63,1	72,9	80,6	41,3	-1,250	-1,337	-1,162	-1,219
Rēzeknes	Viļāni	37,9	43,1	48,6	52,9	39,5	-2,102	-2,184	-2,065	-2,188
Liepājas	Aizpute	58,4	72,5	74,3	81,3	39,4	-1,191	-0,940	-1,107	-1,193
Tukuma	Tukums	67,9	79,0	82,2	94,1	38,7	-0,768	-0,667	-0,813	-0,747
Madonas	Cesvaine	45,6	44,6	61,5	63,1	38,5	-1,761	-2,117	-1,586	-1,831
Gulbenes	Gulbene	64,7	68,0	76,2	89,4	38,3	-0,910	-1,132	-1,036	-0,911

25.pielikuma turpinājums

Rajons	Pilsēta, novads*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Madonas	Madona	73,5	79,7	95,2	101,6	38,2	-0,514	-0,636	-0,331	-0,484
	Rīga	101,4	112,3	126,1	139,6	37,7	0,724	0,742	0,818	0,842
Liepājas	Priekule	47,0	56,6	58,7	64,5	37,3	-1,698	-1,613	-1,689	-1,781
Aizkraukles	Pļaviņas	66,9	76,5	79,5	91,5	36,8	-0,812	-0,772	-0,915	-0,839
Krāslavas	Dagda	47,8	60,4	74,2	65,2	36,2	-1,660	-1,453	-1,110	-1,758
Bauskas	Bauska	73,1	77,9	82,1	98,4	34,6	-0,536	-0,711	-0,817	-0,598
Jēkabpils	Jēkabpils	53,8	62,2	65,3	71,8	33,5	-1,396	-1,374	-1,443	-1,526
Liepājas	Durbes novads	39,3	40,6	47,3	52,0	32,5	-2,041	-2,287	-2,114	-2,217
Valkas	Valka	75,8	84,4	87,5	98,7	30,2	-0,414	-0,438	-0,617	-0,587
Liepājas	Pāvilosta	39,8	50,5	54,2	51,4	29,2	-2,017	-1,869	-1,856	-2,237
Talsu	Sabiles novads	33,4	32,1	49,6	42,8	28,4	-2,304	-2,649	-2,027	-2,538
Valkas	Smiltene	86,9	95,9	106,6	111,4	28,2	0,081	0,051	0,096	-0,141
Krāslavas	Krāslavas novads	53,8	57,2	60,7	68,5	27,4	-1,395	-1,588	-1,616	-1,640
	Liepāja	72,5	83,7	82,9	92,0	26,8	-0,560	-0,465	-0,787	-0,821
Madonas	Lubāna	74,8	71,3	81,8	94,6	26,4	-0,459	-0,992	-0,830	-0,731
Kuldīgas	Kuldīga	73,7	74,2	80,8	91,5	24,1	-0,506	-0,869	-0,866	-0,837
Ogres	Ķeguma novads	74,8	82,9	104,5	92,7	24,0	-0,460	-0,500	0,018	-0,795
Daugavpils	Subate	22,3	22,0	26,0	27,4	22,7	-2,798	-3,076	-2,905	-3,079
Aizkraukles	Jaunjelgava	67,5	60,8	83,3	81,8	21,3	-0,785	-1,433	-0,774	-1,176
	Daugavpils	61,9	67,4	60,8	73,4	18,5	-1,031	-1,155	-1,610	-1,469
Daugavpils	Ilūkste	63,4	70,9	73,0	75,0	18,2	-0,965	-1,007	-1,154	-1,415
	Rēzekne	73,8	69,1	80,3	85,2	15,5	-0,502	-1,085	-0,883	-1,056
Ludzas	Zilupes novads	36,7	46,4	47,7	41,3	12,5	-2,155	-2,045	-2,099	-2,591
Talsu	Valdemārpils	42,6	42,7	45,1	46,0	8,0	-1,893	-2,200	-2,194	-2,427
Limbažu	Ainaži	76,6	76,5	86,3	82,6	7,8	-0,377	-0,772	-0,662	-1,149
Saldus	Brocēnu novads	71,2	141,7	76,3	75,9	6,5	-0,618	1,984	-1,033	-1,384
Rīgas	Olaine	114,0	87,8	94,4	116,6	2,3	1,286	-0,291	-0,358	0,038
Ventspils	Piltene	59,3	57,0	51,6	60,6	2,1	-1,147	-1,596	-1,951	-1,918
	Ventspils	147,0	151,5	149,5	149,7	1,8	2,759	2,402	1,688	1,195
Limbažu	Salacgrīva	108,2	89,2	102,9	99,5	-8,0	1,029	-0,236	-0,045	-0,559
	Pilsētas vidēji	**85,1**	**94,7**	**104,1**	**115,5**	**35,7**	x	x	x	x

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

Demogrāfiskā slodze 1999.-2002.gados

Rajons	Pilsēta, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Aizkraukles	Jaunjelgava	1275,5	703,7	690,9	668,1	-47,6	-9,615	-1,575	-1,619	-2,147
Liepājas	Grobiņa	889,0	622,0	630,9	593,4	-33,3	-3,676	0,130	-0,281	-0,331
Rīgas	Baloži	674,7	496,4	487,2	451,4	-33,1	-0,382	2,752	2,919	3,123
Ogres	Ogres novads	743,4	564,2	566,9	539,8	-27,4	-1,439	1,337	1,144	0,972
Madonas	Cesvaine	969,9	781,4	744,3	705,7	-27,2	-4,920	-3,196	-2,808	-3,063
Liepājas	Durbes novads	922,7	731,2	745,8	684,8	-25,8	-4,195	-2,149	-2,842	-2,554
Valmieras	Rūjiena	880,7	711,7	705,7	658,4	-25,2	-3,549	-1,741	-1,949	-1,912
Aizkraukles	Pļaviņas	955,3	817,5	782,3	723,1	-24,3	-4,696	-3,950	-3,654	-3,485
Saldus	Saldus	805,5	684,0	680,2	625,4	-22,4	-2,393	-1,164	-1,379	-1,109
Madonas	Lubāna	906,8	785,1	757,9	712,9	-21,4	-3,949	-3,274	-3,111	-3,237
Limbažu	Aloja	812,1	823,8	711,4	641,8	-21,0	-2,494	-4,083	-2,074	-1,508
Daugavpils	Subate	918,9	869,3	810,2	729,8	-20,6	-4,136	-5,030	-4,277	-3,648
Liepājas	Pāvilosta	1083,5	943,9	943,4	866,7	-20,0	-6,665	-6,588	-7,244	-6,977
Valkas	Seda	822,9	722,7	716,1	658,6	-20,0	-2,660	-1,971	-2,179	-1,916
Valkas	Valka	768,7	669,6	653,0	615,4	-20,0	-1,828	-0,864	-0,774	-0,865
Madonas	Madona	763,8	671,0	660,5	616,6	-19,3	-1,752	-0,892	-0,941	-0,896
Jēkabpils	Aknīste	947,8	896,4	860,7	769,5	-18,8	-4,580	-5,597	-5,401	-4,614
Talsu	Sabiles novads	855,2	774,5	745,7	702,0	-17,9	-3,156	-3,052	-2,840	-2,972
Madonas	Varakļāni	961,3	848,9	840,2	789,4	-17,9	-4,787	-4,606	-4,945	-5,098
Ludzas	Zilupes novads	769,9	688,1	655,0	633,2	-17,8	-1,846	-1,250	-0,818	-1,298
Gulbenes	Gulbene	726,6	666,2	648,3	598,1	-17,7	-1,180	-0,792	-0,670	-0,446
Rīgas	Baldone	746,7	689,1	658,4	616,9	-17,4	-1,490	-1,270	-0,893	-0,903
Rīgas	Sigulda	733,4	666,8	652,3	607,6	-17,2	-1,285	-0,804	-0,758	-0,677
Saldus	Brocēnu novads	821,1	742,2	726,6	681,6	-17,0	-2,632	-2,378	-2,415	-2,475
Dobeles	Dobele	684,9	625,7	615,2	575,8	-15,9	-0,539	0,053	0,069	0,098
Ventspils	Piltene	652,8	612,1	602,1	548,8	-15,9	-0,046	0,337	0,359	0,754
Rēzeknes	Viļāni	768,3	685,7	680,5	645,9	-15,9	-1,821	-1,199	-1,387	-1,608
Aizkraukles	Aizkraukles nov.	605,4	537,3	544,7	509,7	-15,8	0,682	1,899	1,638	1,705
Dobeles	Auce	817,0	745,5	735,9	687,9	-15,8	-2,569	-2,447	-2,620	-2,630
Balvu	Balvi	618,8	574,0	564,1	525,4	-15,1	0,476	1,131	1,206	1,323
Valkas	Smiltene	761,1	703,9	686,6	646,7	-15,0	-1,711	-1,579	-1,522	-1,628
Tukuma	Tukums	737,3	666,7	671,6	626,9	-15,0	-1,345	-0,803	-1,188	-1,145
Valmieras	Mazsalaca	951,8	877,9	889,1	809,3	-15,0	-4,641	-5,210	-6,033	-5,583
Ludzas	Ludza	629,9	589,1	578,7	535,7	-15,0	0,307	0,816	0,881	1,073
Bauskas	Bauska	681,1	634,7	618,9	579,6	-14,9	-0,481	-0,134	-0,015	0,004
Limbažu	Salacgrīva	780,2	772,2	720,0	664,1	-14,9	-2,004	-3,004	-2,268	-2,050
Preiļu	Līvānu novads	679,9	649,4	624,5	579,8	-14,7	-0,462	-0,442	-0,139	0,000
Valkas	Strenči	830,7	757,4	769,1	708,7	-14,7	-2,780	-2,697	-3,360	-3,136
Limbažu	Staicele	936,1	916,4	879,3	799,6	-14,6	-4,399	-6,015	-5,817	-5,347
Jelgavas	Kalnciems	750,7	717,5	704,2	641,8	-14,5	-1,550	-1,862	-1,914	-1,507
Kuldīgas	Skrunda	801,2	737,8	726,6	685,2	-14,5	-2,326	-2,286	-2,414	-2,562
Balvu	Viļaka	882,7	842,2	808,4	755,8	-14,4	-3,579	-4,465	-4,236	-4,280
Krāslavas	Krāslavas novads	657,0	614,6	609,6	564,9	-14,0	-0,110	0,285	0,192	0,363
Talsu	Valdemārpils	797,4	734,5	735,9	687,5	-13,8	-2,268	-2,218	-2,622	-2,619
Limbažu	Limbaži	671,6	609,9	606,9	579,1	-13,8	-0,335	0,384	0,252	0,017
Alūksnes	Alūksne	725,3	682,1	672,2	626,4	-13,6	-1,160	-1,123	-1,202	-1,133
Valmieras	Valmiera	688,0	636,7	631,8	595,0	-13,5	-0,587	-0,176	-0,302	-0,370

26.pielikuma turpinājums

Rajons	Pilsēta, novads*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
		1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Daugavpils	Ilūkste	768,7	728,1	707,2	665,7	-13,4	-1,828	-2,084	-1,981	-2,090
Talsu	Stende	761,5	723,7	707,3	661,5	-13,1	-1,716	-1,993	-1,984	-1,987
	Jūrmala	670,9	637,6	627,3	584,6	-12,9	-0,324	-0,194	-0,201	-0,116
Ogres	Ikšķile	688,8	592,6	639,3	601,3	-12,7	-0,600	0,745	-0,468	-0,524
Jēkabpils	Jēkabpils	682,1	637,3	637,2	596,2	-12,6	-0,497	-0,189	-0,423	-0,399
Ludzas	Kārsava	864,7	804,9	816,3	756,6	-12,5	-3,303	-3,688	-4,413	-4,299
Talsu	Talsi	673,7	642,6	630,7	590,4	-12,4	-0,367	-0,299	-0,277	-0,257
Ogres	Lielvārde	682,7	772,6	637,8	598,8	-12,3	-0,506	-3,012	-0,435	-0,462
	Rēzekne	605,5	574,4	567,0	531,5	-12,2	0,681	1,125	1,142	1,175
Jēkabpils	Viesīte	718,8	707,2	665,6	635,1	-11,6	-1,060	-1,647	-1,054	-1,346
Kuldīgas	Kuldīga	726,2	692,3	686,8	642,6	-11,5	-1,175	-1,337	-1,528	-1,527
Cēsu	Līgatne	927,6	875,6	868,7	825,6	-11,0	-4,270	-5,164	-5,579	-5,979
Alūksnes	Ape	841,2	797,3	787,9	749,8	-10,9	-2,941	-3,528	-3,778	-4,134
Rīgas	Vangaži	586,9	580,8	561,5	523,3	-10,8	0,967	0,990	1,264	1,373
Liepājas	Aizpute	783,2	746,1	749,8	699,1	-10,7	-2,050	-2,460	-2,932	-2,901
Rīgas	Salaspils	563,4	533,6	532,4	503,7	-10,6	1,327	1,975	1,914	1,851
Rīgas	Saulkrasti	765,7	742,4	739,4	685,3	-10,5	-1,781	-2,383	-2,700	-2,567
	Daugavpils	605,4	595,1	582,3	542,2	-10,4	0,682	0,692	0,801	0,914
	Rīga	631,8	617,9	607,6	571,6	-9,5	0,277	0,215	0,237	0,200
Rīgas	Olaine	542,8	535,3	536,1	495,4	-8,7	1,644	1,940	1,831	2,054
Ogres	Ķeguma novads	653,0	608,2	595,0	597,8	-8,5	-0,049	0,418	0,519	-0,437
Preiļu	Preiļu novads	610,3	605,5	607,5	563,7	-7,6	0,607	0,475	0,240	0,390
	Liepāja	652,5	658,6	650,1	610,6	-6,4	-0,041	-0,633	-0,709	-0,749
	Jelgava	592,3	612,0	593,2	556,2	-6,1	0,884	0,338	0,559	0,573
Krāslavas	Dagda	689,5	719,7	698,9	655,6	-4,9	-0,610	-1,910	-1,797	-1,843
	Ventspils	593,5	608,7	603,7	564,4	-4,9	0,865	0,408	0,324	0,375
Liepājas	Priekule	691,0	732,6	706,3	674,0	-2,5	-0,633	-2,178	-1,961	-2,291
Tukuma	Kandavas novads	672,1	728,7	721,7	682,7	1,6	-0,343	-2,096	-2,304	-2,503
Limbažu	Ainaži	560,1	466,6	634,4	598,8	6,9	1,379	3,375	-0,360	-0,463
Cēsu	Cēsis	543,6	691,3	684,9	637,3	17,2	1,631	-1,317	-1,484	-1,398
	Pilsētās vidēji	**649,8**	**628,2**	**618,3**	**579,8**	**-10,8**	x	x	x	x

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos

Rajons	Pilsēta, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000. - 1995.	2001. - 1996.	2002. - 1997.	2003. - 1998.	2003.-1995.	2000.- 1995.	2001.- 1996.	2002.- 1997.	2003.- 1998.
Talsu	Valdemārpils	-15,1	-0,1	4,9	7,0	22,1	-3,554	1,960	3,325	3,731
Aizkraukles	Jaunjelgava	-9,7	12,1	8,1	11,3	21,1	-1,731	5,400	4,218	4,894
Cēsu	Līgatne	-12,3	3,0	2,0	4,1	16,4	-2,592	2,851	2,540	2,976
Valkas	Valka	-14,3	-8,9	-7,9	-5,6	8,7	-3,274	-0,497	-0,193	0,381
Valkas	Smiltene	-2,8	6,6	5,7	5,4	8,2	0,623	3,844	3,556	3,302
Ogres	Ikšķile	-1,3	0,1	1,5	6,2	7,5	1,136	2,040	2,411	3,526
Bauskas	Bauska	-7,0	-1,4	-1,5	-0,6	6,3	-0,787	1,616	1,586	1,708
Aizkraukles	Pļaviņas	-8,0	-4,1	-4,2	-1,8	6,2	-1,134	0,862	0,836	1,405
Preiļu	Preiļu novads	-7,1	-4,8	-3,2	-1,7	5,4	-0,831	0,667	1,110	1,413
Ogres	Ķeguma novads	0,0	2,5	4,9	5,3	5,3	1,593	2,708	3,337	3,284
Kuldīgas	Kuldīga	-6,5	-0,6	-1,9	-1,4	5,1	-0,642	1,828	1,454	1,495
Limbažu	Aloja	-2,6	-1,9	-0,8	1,9	4,4	0,708	1,469	1,772	2,372
Saldus	Brocēnu novads	-7,9	-3,2	-4,0	-3,5	4,4	-1,091	1,095	0,894	0,950
Valmieras	Mazsalaca	-11,1	-10,6	-12,3	-7,1	4,0	-2,185	-0,970	-1,399	-0,011
Jēkabpils	Aknīste	-6,2	-3,0	-0,3	-2,4	3,8	-0,527	1,153	1,892	1,237
Dobeles	Auce	-3,8	0,0	2,4	-0,4	3,5	0,274	2,006	2,640	1,775
Madonas	Cesvaine	-4,3	-2,5	-2,2	-1,0	3,3	0,132	1,307	1,387	1,615
Madonas	Madona	-5,8	-3,9	-3,4	-2,6	3,2	-0,382	0,903	1,051	1,176
Jēkabpils	Viesīte	-8,6	-1,9	-7,8	-5,8	2,8	-1,334	1,479	-0,147	0,339
Valmieras	Rūjiena	-6,0	-3,2	-3,7	-3,4	2,6	-0,449	1,108	0,959	0,975
Tukuma	Tukums	-3,0	-4,3	-0,5	-0,4	2,6	0,569	0,787	1,841	1,763
Ventspils	Piltene	-4,8	-6,1	-3,7	-2,5	2,2	-0,039	0,299	0,984	1,198
Valkas	Seda	-7,6	-6,3	-6,0	-5,8	1,8	-0,990	0,224	0,341	0,339
Rīgas	Sigulda	-3,4	-2,5	-1,5	-1,9	1,6	0,411	1,299	1,564	1,377
	Daugavpils	-4,9	-3,9	-3,6	-3,5	1,4	-0,094	0,920	0,997	0,944
Jelgavas	Kalnciems	-4,5	-7,2	-4,3	-3,0	1,4	0,066	-0,013	0,805	1,064
Rīgas	Olaine	-1,9	-0,9	-1,5	-0,9	1,0	0,929	1,751	1,570	1,624
Ogres	Lielvārde	4,4	9,4	5,3	5,4	0,9	3,087	4,639	3,435	3,304
Gulbenes	Gulbene	-3,1	-3,2	-2,5	-2,6	0,5	0,542	1,116	1,304	1,179
Tukuma	Kandavas novads	-0,6	-6,0	-2,3	-0,6	0,1	1,362	0,314	1,350	1,715
Alūksnes	Alūksne	-5,0	-6,1	-5,4	-5,0	-0,1	-0,108	0,292	0,518	0,535
Saldus	Saldus	1,6	1,8	1,5	1,3	-0,2	2,112	2,514	2,407	2,223
Limbažu	Ainaži	-1,5	-8,0	-5,2	-1,7	-0,2	1,075	-0,232	0,565	1,409
Cēsu	Cēsis	-4,9	-6,5	-6,2	-5,4	-0,5	-0,071	0,193	0,293	0,443
Preiļu	Līvānu novads	-7,1	-7,3	-8,4	-8,0	-0,9	-0,843	-0,042	-0,316	-0,255
Limbažu	Salacgrīva	-0,4	-0,9	-0,8	-1,8	-1,3	1,435	1,744	1,770	1,405
Rīgas	Salaspils	4,3	1,7	2,4	2,0	-2,3	3,033	2,473	2,644	2,397
	Rīga	-6,5	-8,9	-9,2	-9,0	-2,5	-0,636	-0,484	-0,534	-0,535
Limbažu	Limbaži	-2,7	-4,0	-5,3	-5,2	-2,6	0,672	0,870	0,521	0,479
Jēkabpils	Jēkabpils	-1,8	-3,6	-4,0	-4,5	-2,7	0,977	0,999	0,893	0,678
Kuldīgas	Skrunda	-1,8	-2,0	-6,0	-4,6	-2,7	0,953	1,430	0,332	0,652
Ogres	Ogres novads	-1,8	-6,1	-6,2	-4,8	-3,1	0,984	0,298	0,284	0,583
Rīgas	Vangaži	4,3	2,3	1,6	1,1	-3,1	3,038	2,631	2,412	2,177
Valmieras	Valmiera	-1,3	-4,3	-5,0	-4,7	-3,4	1,145	0,800	0,614	0,622
Talsu	Stende	-3,2	-3,9	-5,6	-6,8	-3,5	0,477	0,913	0,448	0,067

27.pielikuma turpinājums

Rajons	Pilsēta, novads*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
		2000. - 1995.	2001. - 1996.	2002. - 1997.	2003. - 1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
	Rēzekne	-5,0	-6,7	-9,0	-8,7	-3,8	-0,103	0,111	-0,471	-0,450
Ludzas	Ludza	-5,8	-8,3	-10,0	-9,8	-4,0	-0,381	-0,333	-0,750	-0,741
	Ventspils	-1,3	-6,7	-5,8	-5,9	-4,6	1,155	0,120	0,391	0,304
Madonas	Lubāna	-5,3	-13,0	-11,4	-10,0	-4,7	-0,213	-1,646	-1,127	-0,792
	Liepāja	-5,8	-10,5	-11,2	-10,7	-4,9	-0,379	-0,940	-1,076	-0,972
Talsu	Sabiles novads	-0,6	-2,4	-6,2	-5,7	-5,1	1,365	1,325	0,294	0,345
Liepājas	Pāvilosta	0,2	-12,1	-8,3	-4,9	-5,1	1,659	-1,400	-0,298	0,561
Aizkraukles	Aizkraukles nov.	-3,8	-9,4	-9,3	-9,1	-5,3	0,279	-0,636	-0,571	-0,548
Balvu	Balvi	-5,7	-10,3	-11,8	-11,0	-5,3	-0,349	-0,886	-1,237	-1,053
Madonas	Varakļāni	-4,2	-7,4	-10,3	-9,7	-5,4	0,141	-0,080	-0,843	-0,708
Krāslavas	Krāslavas novads	-2,3	-6,4	-8,6	-8,2	-5,9	0,805	0,215	-0,370	-0,321
Liepājas	Aizpute	-1,7	-6,5	-7,5	-7,8	-6,1	1,016	0,169	-0,063	-0,194
Dobeles	Dobele	-5,4	-12,1	-12,3	-11,7	-6,3	-0,261	-1,377	-1,389	-1,245
Daugavpils	Ilūkste	-0,1	-7,0	-7,2	-6,4	-6,3	1,539	0,039	0,008	0,158
	Jūrmala	-0,4	-5,7	-6,6	-6,9	-6,5	1,435	0,413	0,178	0,027
Balvu	Viļaka	-3,7	-10,9	-8,9	-10,4	-6,7	0,310	-1,053	-0,462	-0,912
Limbažu	Staicele	-9,0	-13,0	-8,4	-16,2	-7,2	-1,463	-1,651	-0,307	-2,434
Rīgas	Baldone	7,0	1,3	0,4	-0,3	-7,4	3,971	2,364	2,104	1,781
	Jelgava	-0,3	-11,8	-7,6	-8,0	-7,7	1,480	-1,312	-0,108	-0,256
Talsu	Talsi	0,1	-4,2	-6,6	-7,6	-7,7	1,621	0,812	0,165	-0,157
Ludzas	Kārsava	-1,0	-5,8	-7,2	-8,9	-7,9	1,236	0,362	0,021	-0,491
Rēzeknes	Viļāni	-6,7	-13,2	-15,8	-15,1	-8,4	-0,686	-1,703	-2,343	-2,150
Liepājas	Durbes novads	-5,0	-8,6	-13,1	-13,7	-8,7	-0,117	-0,398	-1,617	-1,788
Liepājas	Priekule	-9,6	-22,4	-20,1	-18,7	-9,1	-1,677	-4,268	-3,521	-3,112
Daugavpils	Subate	-5,6	-7,4	-9,8	-14,9	-9,3	-0,327	-0,084	-0,699	-2,097
Liepājas	Grobiņa	1,5	-5,9	-6,5	-7,9	-9,4	2,089	0,339	0,206	-0,232
Rīgas	Saulkrasti	6,5	-3,8	-3,1	-3,8	-10,3	3,789	0,934	1,128	0,851
Ludzas	Zilupes novads	-2,1	-13,9	-12,0	-12,5	-10,5	0,877	-1,892	-1,308	-1,472
Rīgas	Baloži	0,3	-9,7	-11,2	-10,7	-11,0	1,675	-0,725	-1,071	-0,977
Alūksnes	Ape	5,0	-3,2	-5,8	-6,4	-11,4	3,285	1,101	0,407	0,156
Krāslavas	Dagda	-1,0	-15,0	-17,8	-17,4	-16,3	1,226	-2,200	-2,903	-2,753
Valkas	Strenči	0,1	-28,1	-34,6	-37,3	-37,5	1,630	-5,867	-7,502	-8,076
	Pilsētās vidēji	**-4,7**	**-7,1**	**-7,2**	**-7,0**	**-2,4**	x	x	x	x

* Teritorijas saranžētas pēc 7.ailes datiem.

RAJONI

28. pielikums

Rajonu attīstības indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem

Rajons*	IKP uz 1 iedz.	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedz.	Nefinansu investīcijas, uz 1 iedz.	Demogrāfiskā s slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1 000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
	svars 0,3	svars 0,15	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,05	svars 0,1		
	1997. g.	2000.1.01.	1999. g.	1999. g.	2000.1.01.	2000.1.01.	2000.1.01.	2000.-1995		
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rīgas	0,504	0,130	0,208	0,196	0,150	-0,163	0,175	0,152	1,352	**1**
Saldus	0,356	0,132	-0,026	0,008	-0,061	0,094	-0,008	-0,010	0,485	**2**
Ogres	-0,150	0,158	0,059	0,205	0,076	-0,086	0,094	0,111	0,467	**3**
Valmieras	0,247	0,051	0,052	-0,011	0,063	0,023	0,038	-0,005	0,457	**4**
Bauskas	0,111	0,070	-0,004	-0,047	0,097	0,125	0,050	-0,062	0,339	**5**
Valkas	0,372	0,052	0,030	-0,064	0,007	0,023	-0,029	-0,056	0,336	**6**
Tukuma	0,140	0,123	0,004	-0,020	-0,022	0,068	0,021	-0,011	0,303	**7**
Limbažu	0,193	0,053	0,041	0,005	-0,097	0,083	-0,020	0,034	0,292	**8**
Cēsu	-0,039	0,104	-0,010	-0,027	-0,065	0,125	0,006	0,064	0,159	**9**
Talsu	0,087	0,048	0,036	0,035	-0,120	0,040	-0,006	0,022	0,141	**10**
Dobeles	-0,011	-0,013	0,023	-0,066	0,098	0,007	0,036	0,039	0,112	**11**
Daugavpils	0,263	-0,097	-0,095	-0,033	0,033	-0,087	-0,009	0,008	-0,017	**12**
Kuldīgas	-0,040	0,109	-0,021	-0,031	0,017	0,126	-0,023	-0,174	-0,037	**13**
Aizkraukles	0,015	-0,018	0,041	0,081	-0,129	0,002	-0,016	-0,067	-0,091	**14**
Gulbenes	-0,099	0,044	-0,037	-0,034	0,019	-0,078	-0,021	0,002	-0,203	**15**
Ventspils	-0,350	0,025	0,089	-0,114	0,082	0,138	-0,079	0,003	-0,206	**16**
Alūksnes	-0,300	0,059	-0,077	-0,047	-0,008	0,169	-0,042	0,009	-0,235	**17**
Jēkabpils	-0,134	-0,058	-0,067	-0,078	0,073	-0,060	0,000	0,014	-0,308	**18**
Madonas	-0,140	-0,074	-0,023	-0,054	-0,123	0,023	-0,029	-0,005	-0,425	**19**
Jelgavas	-0,238	0,001	-0,071	-0,081	0,043	0,026	0,016	-0,165	-0,469	**20**
Liepājas	-0,355	-0,003	-0,072	-0,077	-0,050	0,135	-0,031	-0,054	-0,507	**21**
Preiļu	-0,352	-0,333	-0,179	-0,079	-0,106	0,041	0,007	-0,116	-1,117	**22**
Krāslavas	-0,424	-0,285	-0,105	-0,069	-0,009	-0,150	-0,016	-0,091	-1,149	**23**
Balvu	-0,380	-0,290	-0,105	-0,094	-0,107	-0,027	-0,036	-0,119	-1,158	**24**
Rēzeknes	-0,565	-0,416	-0,166	-0,111	-0,233	-0,007	-0,022	0,150	-1,370	**25**
Ludzas	-0,413	-0,237	-0,102	-0,095	-0,138	-0,143	-0,024	-0,262	-1,413	**26**

* Rajoni saranžēti pēc svērtā attīstības indeksa (9.ailes dati).

Rajonu attīstības svērtā indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem

Rajons*	IKP uz 1 iedz.	Bezdarba līmenis	Iedz ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedz.	Nefinansu investīcijas, uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1 000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
	svars 0,3	svars 0,15	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,05	svars 0,1		
	2001.g.	2003.1.01	2002.g.	2002.g.	2003.1.01.	2003.1.01.	2003.1.01.	2003.-1998.		
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rīgas	0,506	0,137	0,210	0,188	0,197	0,170	0,174	0,089	1,671	**1**
Saldus	0,717	0,134	-0,035	-0,027	0,019	0,060	-0,007	0,013	0,876	**2**
Valmieras	0,294	0,067	0,054	-0,029	0,026	0,101	0,038	0,026	0,577	**3**
Ogres	0,010	0,124	0,110	0,000	0,126	0,047	0,092	0,047	0,556	**4**
Ventspils	0,193	0,044	-0,010	0,208	0,084	-0,078	-0,075	0,152	0,518	**5**
Aizkraukles	0,180	0,027	0,050	0,104	-0,006	-0,013	-0,014	0,000	0,326	**6**
Cēsu	0,093	0,089	0,010	0,019	-0,048	0,099	0,005	-0,014	0,254	**7**
Bauskas	-0,014	0,047	-0,022	-0,004	0,090	-0,060	0,055	0,112	0,204	**8**
Talsu	0,050	0,073	-0,013	-0,002	-0,028	0,065	-0,005	0,031	0,171	**9**
Tukuma	-0,010	0,106	-0,012	-0,017	-0,036	0,040	0,023	0,067	0,161	**10**
Dobeles	-0,049	-0,030	0,032	0,144	-0,003	-0,094	0,034	-0,022	0,011	**11**
Limbažu	-0,054	0,069	0,011	-0,042	-0,039	0,000	-0,020	-0,004	-0,079	**12**
Valkas	-0,115	0,072	0,017	0,094	-0,061	-0,037	-0,029	-0,080	-0,139	**13**
Jelgavas	-0,320	0,049	-0,052	-0,066	0,045	-0,101	0,027	0,215	-0,202	**14**
Kuldīgas	-0,148	0,036	-0,035	-0,017	-0,048	-0,014	-0,022	0,002	-0,246	**15**
Gulbenes	-0,024	0,040	-0,060	-0,069	-0,068	-0,004	-0,023	-0,072	-0,280	**16**
Jēkabpils	-0,088	-0,018	-0,060	-0,057	-0,032	0,017	-0,002	-0,060	-0,302	**17**
Madonas	-0,163	-0,054	-0,039	-0,074	-0,099	0,008	-0,030	-0,053	-0,505	**18**
Alūksnes	-0,261	0,026	-0,061	-0,117	-0,114	-0,026	-0,042	-0,068	-0,664	**19**
Daugavpils	-0,203	-0,112	-0,123	0,054	-0,087	-0,203	-0,013	-0,109	-0,794	**20**
Liepājas	-0,205	-0,008	-0,061	-0,105	-0,115	-0,090	-0,035	-0,191	-0,809	**21**
Preiļu	-0,277	-0,269	-0,115	-0,114	-0,070	-0,057	0,008	-0,010	-0,905	**22**
Krāslavas	-0,351	-0,291	-0,124	-0,119	-0,099	-0,139	-0,017	-0,086	-1,227	**23**
Balvu	-0,385	-0,294	-0,103	-0,130	-0,128	-0,099	-0,037	-0,117	-1,293	**24**
Rēzeknes	-0,555	-0,414	-0,160	-0,130	-0,129	-0,164	-0,020	0,126	-1,447	**25**
Ludzas	-0,390	-0,336	-0,100	-0,109	-0,066	-0,118	-0,027	-0,307	-1,452	**26**

* Rajoni sakārtoti pēc svērtā attīstības indeksa (9.ailes dati).

Iekšzemes kopprodukts un tā standartizētā vērtība 2001.gadā

Rajons	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	IKP, tūkst.Ls	IKP uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmetiskā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)
	2002.1.01.	2001.g.		vidējā			
	f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$
A	1	2	3	4	5	6	7
Aizkraukles	41546	56,732	1365.5	210.24	44201.91	1836412667.0	**0.599**
Alūksnes	26020	22,098	849.3	-306.01	93642.27	2436571969.6	**-0.871**
Balvu	29843	21,028	704.6	-450.66	203093.71	6060925584.1	**-1.283**
Bauskas	52517	59,792	1138.5	-16.75	280.68	14740409.1	**-0.048**
Cēsu	59914	75,750	1264.3	109.03	11888.01	712258043.4	**0.310**
Daugavpils	42193	38,739	918.1	-237.14	56236.31	2372778677.1	**-0.675**
Dobeles	39791	43,672	1097.5	-57.75	3334.53	132684449.3	**-0.164**
Gulbenes	27937	31,494	1127.3	-27.96	781.64	21836722.5	**-0.080**
Jelgavas	37086	28,972	781.2	-374.07	139927.47	5189350190.3	**-1.065**
Jēkabpils	55182	58,040	1051.8	-103.49	10709.72	590983949.3	**-0.295**
Krāslavas	36203	26,954	744.5	-410.76	168720.58	6108191210.5	**-1.169**
Kuldīgas	37584	36,895	981.7	-173.61	30141.24	1132828184.6	**-0.494**
Liepājas	46170	42,265	915.4	-239.86	57532.23	2656263142.6	**-0.683**
Limbažu	39920	43,592	1092.0	-63.30	4006.39	159935218.0	**-0.180**
Ludzas	34380	24,011	698.4	-456.88	208739.16	7176452386.9	**-1.301**
Madonas	45717	44,096	964.5	-190.74	36380.72	1663217505.3	**-0.543**
Ogres	63028	73,525	1166.5	11.26	126.90	7998244.2	**0.032**
Preiļu	41041	34,093	830.7	-324.57	105348.39	4323603201.4	**-0.924**
Rēzeknes	43012	21,732	505.3	-650.03	422533.41	18174006853.3	**-1.851**
Rīgas	145261	253,858	1747.6	592.32	350841.92	50963648483.9	**1.686**
Saldus	38311	76,442	1995.3	840.02	705636.23	27033629695.4	**2.392**
Talsu	48959	59,425	1213.8	58.49	3421.16	167496453.0	**0.167**
Tukuma	55050	62,924	1143.0	-12.25	149.98	8256137.3	**-0.035**
Valkas	33597	34,300	1020.9	-134.36	18051.42	606473409.9	**-0.383**
Valmieras	59593	89,352	1499.4	344.09	118398.40	7055715925.1	**0.980**
Ventspils	14529	20,067	1381.2	225.89	51025.68	741352157.3	**0.643**
Rajonos kopā	**1194384**	**1379848**				**147347610870.4**	

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} 1000 = \frac{1379848}{1194384} 1000 = 1155,3$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{147347610870,4}{1194384} = 123367,0$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{123367,0} = 351,2$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{3512}{11553} 100 = 30,4$

$t_{max} = 2,392$

$t_{min} = -1,851$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 4,243$

Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā	Bezdarbnieku skaits	Bezdarba līmenis, %	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
	2003.1.01.	2003.1.01.						
	f	z	$x=\frac{z}{f}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	25338	1679	6.6	-0.69	0.47	12009.6	-0.181	**0.181**
Alūksnes	15352	1021	6.7	-0.66	0.44	6774.2	-0.175	**0.175**
Balvu	17429	2573	14.8	7.45	55.47	966803.1	1.959	**-1.959**
Bauskas	32852	2013	6.1	-1.19	1.41	46317.8	-0.312	**0.312**
Cēsu	35972	1822	5.1	-2.25	5.06	182079.0	-0.592	**0.592**
Daugavpils	24882	2526	10.2	2.84	8.05	200271.2	0.746	**-0.746**
Dobeles	24205	1957	8.1	0.77	0.59	14360.0	0.203	**-0.203**
Gulbenes	16645	1048	6.3	-1.02	1.04	17272.8	-0.268	**0.268**
Jelgavas	23046	1399	6.1	-1.24	1.55	35687.6	-0.327	**0.327**
Jēkabpils	33141	2576	7.8	0.46	0.21	6951.2	0.120	**-0.120**
Krāslavas	21365	3137	14.7	7.37	54.29	1159858.0	1.938	**-1.938**
Kuldīgas	22600	1447	6.4	-0.91	0.83	18806.3	-0.240	**0.240**
Liepājas	27151	2038	7.5	0.19	0.04	993.6	0.050	**-0.050**
Limbažu	23944	1332	5.6	-1.75	3.07	73486.9	-0.461	**0.461**
Ludzas	20410	3233	15.8	8.53	72.68	1483450.3	2.242	**-2.242**
Madonas	27097	2356	8.7	1.38	1.90	51590.0	0.363	**-0.363**
Ogres	39818	1662	4.2	-3.14	9.87	392809.2	-0.826	**0.826**
Preiļu	24413	3449	14.1	6.81	46.41	1133127.2	1.792	**-1.792**
Rēzeknes	25271	4503	17.8	10.50	110.33	2788237.1	2.762	**-2.762**
Rīgas	94136	3628	3.9	-3.46	11.98	1127526.2	-0.910	**0.910**
Saldus	23448	916	3.9	-3.41	11.62	272392.4	-0.896	**0.896**
Talsu	29540	1614	5.5	-1.85	3.43	101220.0	-0.487	**0.487**
Tukuma	33426	1544	4.6	-2.70	7.27	242902.0	-0.709	**0.709**
Valkas	20061	1102	5.5	-1.82	3.32	66568.7	-0.479	**0.479**
Valmieras	36684	2064	5.6	-1.69	2.85	104579.7	-0.444	**0.444**
Ventspils	9046	560	6.2	-1.12	1.26	11434.4	-0.296	**0.296**
Rajonos kopā	**727272**	**53199**				**10517508.3**		

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} 100 = \frac{53199}{727272} 100 = 7,3$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{10517508,3}{727272} = 14,5$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{14,5} = 3,8$

Variācijas koeficien $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{3,8}{7,3} 100 = 52,0$

$t_{max} = 0,910$

$t_{min} = -2,762$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 3,672$

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā

Rajons	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, Ls	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)
	2003.1.01.	2002.g.					
	f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$
A	1	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	41523	3,430,828	82.6	11.73	137.62	5714329.8	**0.497**
Alūksnes	25880	1,461,409	56.5	-14.43	208.08	5385135.0	**-0.611**
Balvu	29485	1,375,485	46.7	-24.24	587.74	17329505.4	**-1.028**
Bauskas	52476	3,451,202	65.8	-5.13	26.28	1379083.3	**-0.217**
Cēsu	59599	4,368,732	73.3	2.41	5.80	345705.5	**0.102**
Daugavpils	41647	1,748,535	42.0	-28.91	835.73	34805701.3	**-1.225**
Dobeles	39633	3,106,286	78.4	7.48	55.99	2219010.9	**0.317**
Gulbenes	27728	1,574,035	56.8	-14.13	199.56	5533491.5	**-0.599**
Jelgavas	37253	2,184,922	58.7	-12.24	149.89	5583684.8	**-0.519**
Jēkabpils	54687	3,100,422	56.7	-14.20	201.63	11026659.7	**-0.602**
Krāslavas	35875	1,490,822	41.6	-29.34	860.70	30877552.1	**-1.244**
Kuldīgas	37446	2,343,407	62.6	-8.31	69.10	2587558.1	**-0.352**
Liepājas	45779	2,588,561	56.5	-14.35	205.89	9425544.7	**-0.608**
Limbažu	39584	2,909,709	73.5	2.61	6.83	270379.1	**0.111**
Ludzas	33975	1,607,872	47.3	-23.57	555.48	18872273.3	**-0.999**
Madonas	45495	2,802,267	61.6	-9.30	86.46	3933694.8	**-0.394**
Ogres	62968	6,098,586	96.9	25.96	673.84	42430502.6	**1.100**
Preiļu	40684	1,776,073	43.7	-27.24	741.93	30184598.7	**-1.155**
Rēzeknes	42765	1,413,266	33.0	-37.85	1432.35	61254499.4	**-1.604**
Rīgas	145962	17,590,770	120.5	49.62	2462.38	359414560.5	**2.103**
Saldus	38176	2,395,477	62.7	-8.15	66.35	2532902.0	**-0.345**
Talsu	48688	3,306,058	67.9	-2.99	8.94	435491.5	**-0.127**
Tukuma	55215	3,759,351	68.1	-2.81	7.88	435360.0	**-0.119**
Valkas	33358	2,497,875	74.9	3.99	15.90	530308.0	**0.169**
Valmieras	59605	4,986,015	83.7	12.76	162.75	9700602.7	**0.541**
Ventspils	14471	992,459	68.6	-2.31	5.34	77289.6	**-0.098**
Rajonos kopā	**1189957**	**84360424**				**662285424.1**	

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{84360424}{1189957} = 70,9$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{662285424.1}{1189957} = 556,6$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{556,6} = 23,6$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{23,6}{70,9} 100 = 33,3$

$t_{max} = 2,103$

$t_{min} = -1,604$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 3,707$

Nefinansu investīcijas un to standartizētā vērtība 2002.gadā

Rajons	Pastavīgo iedzīvotāju skaits	Nefinansu investīcijas, milj.Ls	Nefinansu investīcijas, uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)
	2003.1.01.	2002.g.					
	f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$
A	1	2	3	4	5	6	7
Aizkraukles	41523	24.8	597.3	189.6	35947.2	1492637041.1	**1.038**
Alūksnes	25880	5.0	193.2	-214.5	45994.1	1190327937.3	**-1.174**
Balvu	29485	5.0	169.6	-238.1	56684.0	1671328010.6	**-1.303**
Bauskas	52476	21.0	400.2	-7.5	55.9	2935149.4	**-0.041**
Cēsu	59599	26.4	443.0	35.3	1246.0	74260091.9	**0.193**
Daugavpils	41647	21.1	506.6	99.0	9796.5	407995446.3	**0.542**
Dobeles	39633	26.6	671.2	263.5	69430.2	2751726573.6	**1.442**
Gulbenes	27728	7.8	281.3	-126.4	15966.3	442712636.4	**-0.691**
Jelgavas	37253	10.7	287.2	-120.4	14505.0	540353815.4	**-0.659**
Jēkabpils	54687	16.6	303.5	-104.1	10840.2	592816604.1	**-0.570**
Krāslavas	35875	6.8	189.5	-218.1	47574.0	1706718852.2	**-1.194**
Kuldīgas	37446	14.1	376.5	-31.1	968.4	36263738.2	**-0.170**
Liepājas	45779	9.9	216.3	-191.4	36636.0	1677161166.6	**-1.047**
Limbažu	39584	13.1	330.9	-76.7	5886.0	232989745.7	**-0.420**
Ludzas	33975	7.1	209.0	-198.7	39475.6	1341182504.9	**-1.087**
Madonas	45495	12.4	272.6	-135.1	18253.2	830428860.6	**-0.739**
Ogres	62968	25.7	408.1	0.5	0.2	14630.8	**0.003**
Preiļu	40684	8.1	199.1	-208.6	43499.9	1769750365.0	**-1.141**
Rēzeknes	42765	7.3	170.7	-237.0	56150.7	2401285924.6	**-1.297**
Rīgas	145962	109.6	750.9	343.2	117799.0	17194176377.9	**1.878**
Saldus	38176	13.7	358.9	-48.8	2381.2	90904842.7	**-0.267**
Talsu	48688	19.7	404.6	-3.0	9.3	451328.2	**-0.017**
Tukuma	55215	20.8	376.7	-31.0	958.1	52899343.0	**-0.169**
Valkas	33358	19.3	578.6	170.9	29210.3	974395557.1	**0.935**
Valmieras	59605	21.1	354.0	-53.7	2879.9	171656067.3	**-0.294**
Ventspils	14471	11.4	787.8	380.1	144491.7	2090939756.7	**2.080**
Rajonos kopā	**1189957**	**485.1**				**39738312367.6**	

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{485{,}1}{1189957} 1000000 = 407{,}7$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{39738312367{,}6}{1189957} = 33394{,}7$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{33394{,}7} = 182{,}7$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{182{,}7}{407{,}7} 100 = 44{,}8$

$t_{max} = 2{,}080$

$t_{min} = -1{,}303$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 3{,}383$

Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Iedzīvotāju skaits 2003.1.01.			Demogrāfiskās slodzes līmenis	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartzētā vērtība (t)	
	līdz darbspējas vecumam	darbspējas vecumā	virs darbspējas vecuma						ar pretējo zīmi
	z_1	f	z_2	$x=\frac{z_1+z_2}{f}1000$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aizkraukles	7399	25338	8786	638.8	3	7	167537.4	0.059	**-0.059**
Alūksnes	4939	15352	5589	685.8	50	2458	37739947.8	1.143	**-1.143**
Balvu	5131	17429	6925	691.7	56	3083	53740216.8	1.280	**-1.280**
Bauskas	9709	32852	9915	597.3	-39	1509	49576196.1	-0.896	**0.896**
Cēsu	10941	35972	12686	656.8	21	425	15300521.7	0.475	**-0.475**
Daugavpils	6886	24882	9879	673.8	38	1413	35154224.3	0.867	**-0.867**
Dobeles	7690	24205	7738	637.4	1	1	34649.7	0.028	**-0.028**
Gulbenes	5238	16645	5845	665.8	30	879	14636042.3	0.684	**-0.684**
Jelgavas	6990	23046	7217	616.5	-20	389	8970987.3	-0.455	**0.455**
Jēkabpils	9758	33141	11788	650.1	14	194	6438920.0	0.321	**-0.321**
Krāslavas	5815	21365	8695	679.1	43	1845	39422398.9	0.990	**-0.990**
Kuldīgas	7205	22600	7641	656.9	21	429	9693367.2	0.477	**-0.477**
Liepājas	8683	27151	9945	686.1	50	2490	67596504.3	1.150	**-1.150**
Limbažu	7250	23944	8390	653.2	17	289	6918405.5	0.392	**-0.392**
Ludzas	5344	20410	8221	664.6	28	808	16499788.3	0.655	**-0.655**
Madonas	8573	27097	9825	679.0	43	1830	49580882.1	0.986	**-0.986**
Ogres	10761	39818	12389	581.4	-55	3003	119562663.4	-1.263	**1.263**
Preiļu	6946	24413	9325	666.5	30	918	22408381.9	0.698	**-0.698**
Rēzeknes	7695	25271	9799	692.3	56	3143	79429499.2	1.292	**-1.292**
Rīgas	24406	94136	27420	550.5	-86	7336	690552103.1	-1.974	**1.974**
Saldus	7529	23448	7199	628.1	-8	65	1530547.3	-0.186	**0.186**
Talsu	9211	29540	9937	648.2	12	144	4263202.5	0.277	**-0.277**
Tukuma	10642	33426	11147	651.9	16	245	8202819.8	0.361	**-0.361**
Valkas	5851	20061	7446	662.8	27	709	14232660.8	0.614	**-0.614**
Valmieras	10463	36684	12458	624.8	-11	129	4742143.7	-0.262	**0.262**
Ventspils	2737	9046	2688	599.7	-36	1331	12038284.4	-0.841	**0.841**
Rajonos kopā	**213792**	**727272**	**248893**				**1368432895.7**		

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z_1 + \sum z_2}{\sum f} 1000 = \frac{213792+248893}{727272} 1000 = 636{,}2$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{1368432895{,}7}{7272727} = 1881{,}6$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{1881{,}6} = 43{,}4$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{433}{6362} 100 = 6{,}8$

$t_{max} = 1{,}974$

$t_{min} = -1{,}292$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 3{,}266$

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmēj-sabiedrību skaits	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmēj-sabiedrību skaits uz 1 000 iedz.	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)
	2003.1.01.	2003.1.01.					
	f	z	$x = \frac{z}{f}1000$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$
A	1	2	3	4	5	6	7
Aizkraukles	41523	428	10.3	-0.4	0.2	8158.7	**-0.133**
Alūksnes	25880	256	9.9	-0.9	0.7	19096.4	**-0.258**
Balvu	29485	220	7.5	-3.3	10.8	319029.8	**-0.989**
Bauskas	52476	460	8.8	-2.0	3.9	206745.7	**-0.597**
Cēsu	59599	837	14.0	3.3	10.8	646302.6	**0.990**
Daugavpils	41647	167	4.0	-6.7	45.4	1892437.5	**-2.027**
Dobeles	39633	302	7.6	-3.1	9.8	388502.9	**-0.941**
Gulbenes	27728	294	10.6	-0.1	0.0	605.8	**-0.044**
Jelgavas	37253	275	7.4	-3.4	11.3	422790.6	**-1.013**
Jēkabpils	54687	618	11.3	0.5	0.3	16534.8	**0.165**
Krāslavas	35875	220	6.1	-4.6	21.3	765201.5	**-1.389**
Kuldīgas	37446	385	10.3	-0.5	0.2	8248.5	**-0.141**
Liepājas	45779	355	7.8	-3.0	9.0	410957.3	**-0.901**
Limbažu	39584	426	10.8	0.0	0.0	4.9	**0.003**
Ludzas	33975	232	6.8	-3.9	15.4	522675.1	**-1.179**
Madonas	45495	501	11.0	0.3	0.1	3108.4	**0.079**
Ogres	62968	776	12.3	1.6	2.5	155786.0	**0.473**
Preiļu	40684	360	8.8	-1.9	3.6	147197.4	**-0.572**
Rēzeknes	42765	227	5.3	-5.4	29.6	1266840.7	**-1.636**
Rīgas	145962	2394	16.4	5.7	31.9	4660660.4	**1.699**
Saldus	38176	487	12.8	2.0	4.0	153605.8	**0.603**
Talsu	48688	628	12.9	2.1	4.6	224567.9	**0.646**
Tukuma	55215	667	12.1	1.3	1.8	97558.5	**0.400**
Valkas	33358	318	9.5	-1.2	1.5	49476.3	**-0.366**
Valmieras	59605	842	14.1	3.4	11.4	679148.7	**1.015**
Ventspils	14471	118	8.2	-2.6	6.7	97566.0	**-0.781**
Rajonos kopā	**1189957**	**12793**				**13162808.1**	

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f}1000 = \frac{12793}{1189957}1000 = 10,8$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{13162808,1}{1189957} = 11,1$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{11,1} = 3,3$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}}100 = \frac{3,3}{10,8}100 = 30,9$

$t_{max} = 1,699$

$t_{min} = -2,027$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 3,726$

Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Rajons	Iedzīvotāju skaits 2003.1.01.			Demogrāfiskās slodzes līmenis	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartzētā vērtība (t)	
	līdz darbspējas vecumam	darbspējas vecumā	virs darbspējas vecuma						
	z_1	f	z_2	$x = \frac{z_1 + z_2}{f} 1000$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aizkraukles	7399	25338	8786	638.8	3	7	167537.4	0.059	**-0.059**
Alūksnes	4939	15352	5589	685.8	50	2458	37739947.8	1.143	**-1.143**
Balvu	5131	17429	6925	691.7	56	3083	53740216.8	1.280	**-1.280**
Bauskas	9709	32852	9915	597.3	-39	1509	49576196.1	-0.896	**0.896**
Cēsu	10941	35972	12686	656.8	21	425	15300521.7	0.475	**-0.475**
Daugavpils	6886	24882	9879	673.8	38	1413	35154224.3	0.867	**-0.867**
Dobeles	7690	24205	7738	637.4	1	1	34649.7	0.028	**-0.028**
Gulbenes	5238	16645	5845	665.8	30	879	14636042.3	0.684	**-0.684**
Jelgavas	6990	23046	7217	616.5	-20	389	8970987.3	-0.455	**0.455**
Jēkabpils	9758	33141	11788	650.1	14	194	6438920.0	0.321	**-0.321**
Krāslavas	5815	21365	8695	679.1	43	1845	39422398.9	0.990	**-0.990**
Kuldīgas	7205	22600	7641	656.9	21	429	9693367.2	0.477	**-0.477**
Liepājas	8683	27151	9945	686.1	50	2490	67596504.3	1.150	**-1.150**
Limbažu	7250	23944	8390	653.2	17	289	6918405.5	0.392	**-0.392**
Ludzas	5344	20410	8221	664.6	28	808	16499788.3	0.655	**-0.655**
Madonas	8573	27097	9825	679.0	43	1830	49580882.1	0.986	**-0.986**
Ogres	10761	39818	12389	581.4	-55	3003	119562663.4	-1.263	**1.263**
Preiļu	6946	24413	9325	666.5	30	918	22408381.9	0.698	**-0.698**
Rēzeknes	7695	25271	9799	692.3	56	3143	79429499.2	1.292	**-1.292**
Rīgas	24406	94136	27420	550.5	-86	7336	690552103.1	-1.974	**1.974**
Saldus	7529	23448	7199	628.1	-8	65	1530547.3	-0.186	**0.186**
Talsu	9211	29540	9937	648.2	12	144	4263202.5	0.277	**-0.277**
Tukuma	10642	33426	11147	651.9	16	245	8202819.8	0.361	**-0.361**
Valkas	5851	20061	7446	662.8	27	709	14232660.8	0.614	**-0.614**
Valmieras	10463	36684	12458	624.8	-11	129	4742143.7	-0.262	**0.262**
Ventspils	2737	9046	2688	599.7	-36	1331	12038284.4	-0.841	**0.841**
Rajonos kopā	**213792**	**727272**	**248893**				**1368432895.7**		

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z_1 + \sum z_2}{\sum f} 1000 = \frac{213792 + 248893}{727272} 1000 = 636{,}2$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{1368432895{,}7}{7272727} = 1881{,}6$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{1881{,}6} = 43{,}4$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{433}{6362} 100 = 6{,}8$

$t_{max} = 1{,}974$

$t_{min} = -1{,}292$

Variācijas apgabals $t_{max} - t_{min} = 3{,}266$

Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados

Rajons	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits 2003.1.01.	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits 1998.1.01.	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)
	z_1	z_2	$x=\frac{z_1-z_2}{z_1}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 z_1$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$
A	1	2	3	4	5	6	7
Aizkraukles	41523	42646	-2.7	0.0	0.0	9.5	**-0.004**
Alūksnes	25880	27215	-5.2	-2.5	6.1	157763.3	**-0.681**
Balvu	29485	31529	-6.9	-4.2	18.0	530798.3	**-1.170**
Bauskas	52476	51755	1.4	4.1	16.5	866436.9	**1.121**
Cēsu	59599	61510	-3.2	-0.5	0.3	15930.4	**-0.143**
Daugavpils	41647	44412	-6.6	-3.9	15.6	649701.5	**-1.090**
Dobeles	39633	41020	-3.5	-0.8	0.7	26015.0	**-0.224**
Gulbenes	27728	29197	-5.3	-2.6	6.8	188664.4	**-0.720**
Jelgavas	37253	35351	5.1	7.8	60.8	2263599.1	**2.150**
Jēkabpils	54687	57357	-4.9	-2.2	4.8	262980.7	**-0.605**
Krāslavas	35875	37961	-5.8	-3.1	9.8	350388.7	**-0.862**
Kuldīgas	37446	38432	-2.6	0.1	0.0	118.7	**0.016**
Liepājas	45779	50178	-9.6	-6.9	47.9	2192055.0	**-1.909**
Limbažu	39584	40711	-2.8	-0.2	0.0	984.2	**-0.043**
Ludzas	33975	38664	-13.8	-11.1	123.5	4195039.8	**-3.065**
Madonas	45495	47600	-4.6	-1.9	3.8	170776.4	**-0.534**
Ogres	62968	63589	-1.0	1.7	2.9	182665.3	**0.470**
Preiļu	40684	41931	-3.1	-0.4	0.1	5741.4	**-0.104**
Rēzeknes	42765	41962	1.9	4.6	20.9	892020.8	**1.260**
Rīgas	145962	145187	0.5	3.2	10.4	1513754.3	**0.888**
Saldus	38176	39022	-2.2	0.5	0.2	8554.6	**0.131**
Talsu	48688	49450	-1.6	1.1	1.3	61550.4	**0.310**
Tukuma	55215	55351	-0.2	2.4	6.0	329567.9	**0.674**
Valkas	33358	35218	-5.6	-2.9	8.3	277925.1	**-0.796**
Valmieras	59605	60651	-1.8	0.9	0.9	52056.8	**0.258**
Ventspils	14471	14061	2.8	5.5	30.5	441365.0	**1.524**
Rajonos kopā	**1189957**	**1221960**				**15636463.5**	

Rajonos vidēji $\bar{x}=\frac{\sum z_1-\sum z_2}{\sum z_1}100=\frac{1189957-1221960}{1189957}100=-2,7$

Dispersija $s^2=\frac{\sum(x-\bar{x})^2 z_1}{\sum z_1}=\frac{156364635}{1189957}=13,1$

Standartnovirze $s=\sqrt{s^2}=\sqrt{13,1}=3,6$

Variācijas koeficients $v=\frac{s}{\bar{x}}100=\frac{3,6}{-2,7}100=-134,8$

$t_{max}=2,150$

$t_{min}=-3,065$

Variācijas apgabals $t_{max}-t_{min}=5,215$

38.pielikums

Rajonu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados

Rajons*	Attīstības indekss				Izmaiņas +/-	Rangs			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Ventspils	-0,206	-0,227	-0,241	0,518	0,724	16	15	15	5
Aizkraukles	-0,091	0,149	0,129	0,326	0,417	14	8	9	6
Saldus	0,485	0,386	0,394	0,876	0,391	2	4	4	2
Rīgas	1,352	1,771	1,777	1,671	0,319	1	1	1	1
Jelgavas	-0,469	-0,318	-0,216	-0,202	0,267	20	17	14	14
Preiļu	-1,117	-0,925	-0,906	-0,905	0,212	22	22	22	22
Valmieras	0,457	0,695	0,853	0,577	0,120	4	2	2	3
Cēsu	0,159	0,331	0,244	0,254	0,094	9	5	5	7
Ogres	0,467	0,604	0,529	0,556	0,090	3	3	3	4
Talsu	0,141	0,246	0,236	0,171	0,030	10	6	6	9
Jēkabpils	-0,308	-0,224	-0,279	-0,302	0,006	18	14	17	17
Ludzas	-1,413	-1,363	-1,368	-1,452	-0,039	26	25	25	26
Rēzeknes	-1,370	-1,413	-1,441	-1,447	-0,076	25	26	26	25
Gulbenes	-0,203	-0,287	-0,259	-0,280	-0,077	15	16	16	16
Krāslavas	-1,149	-1,333	-1,278	-1,227	-0,078	23	24	24	23
Madonas	-0,425	-0,587	-0,548	-0,505	-0,080	19	19	19	18
Dobeles	0,112	-0,184	-0,188	0,011	-0,102	11	13	12	11
Balvu	-1,158	-1,240	-1,237	-1,293	-0,135	24	23	23	24
Bauskas	0,339	0,173	0,216	0,204	-0,135	5	7	7	8
Tukuma	0,303	0,122	0,156	0,161	-0,142	7	9	8	10
Kuldīgas	-0,037	-0,164	-0,208	-0,246	-0,210	13	12	13	15
Liepājas	-0,507	-0,743	-0,807	-0,809	-0,301	21	21	21	21
Limbažu	0,292	0,110	0,105	-0,079	-0,371	8	10	10	12
Alūksnes	-0,235	-0,538	-0,546	-0,664	-0,429	17	18	18	19
Valkas	0,336	-0,112	-0,123	-0,139	-0,476	6	11	11	13
Daugavpils	-0,017	-0,649	-0,794	-0,794	-0,777	12	20	20	20

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

Iekšzemes kopprodukts 1997. - 2001.gados

Rajons*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1997	1999	2000	2001	2001.-1997.	1997	1999	2000	2001
Ventspils	659,4	572,5	716,4	1381,2	109,5	-1,165	-0,981	-1,007	0,643
Liepājas	452,7	539,5	790,8	915,4	102,2	-1,183	-0,749	-0,748	-0,683
Jēkabpils	585,0	340,5	972,5	1051,8	79,8	-0,447	-0,155	-0,115	-0,295
Aizkraukles	836,9	911,3	1049,6	1365,5	63,2	0,051	0,166	0,153	0,599
Saldus	1259,3	884,1	1199,8	1995,3	58,4	1,185	0,640	0,676	2,392
Ogres	767,6	706,5	980,1	1166,5	52,0	-0,501	-0,068	-0,089	0,032
Gulbenes	743,4	585,7	865,6	1127,3	51,7	-0,332	-0,500	-0,487	-0,080
Cēsu	835,0	931,1	1103,8	1264,3	51,4	-0,129	0,331	0,342	0,310
Preiļu	549,2	492,3	724,2	830,7	51,3	-1,174	-0,980	-0,980	-0,924
Balvu	482,5	543,0	659,2	704,6	46,0	-1,267	-1,215	-1,206	-1,283
Rēzeknes	350,8	346,0	442,9	505,3	44,0	-1,884	-1,923	-1,958	-1,851
Krāslavas	521,6	515,2	603,2	744,5	42,7	-1,414	-1,397	-1,401	-1,169
Ludzas	502,8	461,4	646,0	698,4	38,9	-1,378	-1,250	-1,252	-1,301
Valmieras	1106,3	1257,5	1412,5	1499,4	35,5	0,822	1,386	1,416	0,980
Madonas	717,4	586,8	796,1	964,5	34,5	-0,468	-0,740	-0,729	-0,543
Alūksnes	638,2	705,7	798,0	849,3	33,1	-1,000	-0,731	-0,723	-0,871
Limbažu	831,9	868,3	1032,7	1092,0	31,3	0,643	0,098	0,094	-0,180
Tukuma	877,1	860,9	967,4	1143,0	30,3	0,467	-0,030	-0,133	-0,035
Rīgas	1373,2	1218,2	1562,6	1747,6	27,3	1,679	1,974	1,938	1,686
Kuldīgas	773,7	731,3	1008,9	981,7	26,9	-0,132	-0,014	0,011	-0,494
Talsu	998,5	911,4	1099,1	1213,8	21,6	0,289	0,290	0,325	0,167
Dobeles	952,0	1001,5	954,9	1097,5	15,3	-0,037	-0,191	-0,177	-0,164
Daugavpils	797,8	679,2	895,6	918,1	15,1	0,877	-0,387	-0,383	-0,675
Valkas	941,7	953,7	998,9	1020,9	8,4	1,240	-0,059	-0,023	-0,383
Bauskas	1050,9	681,5	1043,4	1138,5	8,3	0,370	0,121	0,131	-0,048
Jelgavas	727,2	1581,0	747,6	781,2	7,4	-0,792	-0,876	-0,898	-1,065
Rajonos vidēji	**845,5**	**811,1**	**1005,6**	**1155,3**	**36,6**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados

Rajons*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība**			
	1999	2000	2001	2002	2002. - 1999.	1999	2000	2001	2002
Preiļu	18,5	15,6	15,8	14,1	-4,4	-2,217	-1,928	-1,972	-1,792
Rēzeknes	21,0	18,3	18,7	17,8	-3,2	-2,774	-2,557	-2,687	-2,762
Jēkabpils	10,4	9,2	9,2	7,8	-2,6	-0,384	-0,393	-0,380	-0,120
Aizkraukles	9,2	6,6	6,9	6,6	-2,6	-0,122	0,225	0,187	0,181
Jelgavas	8,6	7,0	6,6	6,1	-2,6	0,008	0,140	0,246	0,327
Balvu	17,3	16,0	15,8	14,8	-2,5	-1,932	-2,005	-1,984	-1,959
Krāslavas	17,1	17,2	15,9	14,7	-2,5	-1,903	-2,313	-2,000	-1,938
Madonas	10,9	9,5	9,5	8,7	-2,2	-0,491	-0,458	-0,440	-0,363
Talsu	7,3	5,1	5,6	5,5	-1,8	0,318	0,600	0,504	0,487
Ventspils	7,9	6,1	6,1	6,2	-1,7	0,167	0,344	0,384	0,296
Valkas	7,1	5,5	5,8	5,5	-1,6	0,348	0,481	0,454	0,479
Limbažu	7,1	4,9	4,9	5,6	-1,6	0,351	0,647	0,667	0,461
Valmieras	7,2	5,9	5,9	5,6	-1,5	0,343	0,399	0,436	0,444
Daugavpils	11,6	10,2	9,9	10,2	-1,4	-0,645	-0,628	-0,555	-0,746
Liepājas	8,8	7,2	7,9	7,5	-1,3	-0,020	0,098	-0,056	-0,050
Gulbenes	7,4	6,5	7,1	6,3	-1,1	0,296	0,243	0,128	0,268
Dobeles	9,1	8,6	8,7	8,1	-1,0	-0,089	-0,243	-0,245	-0,203
Rīgas	4,8	4,1	4,1	3,9	-1,0	0,867	0,823	0,864	0,910
Saldus	4,8	4,8	4,3	3,9	-0,9	0,881	0,672	0,805	0,896
Cēsu	5,6	4,8	5,2	5,1	-0,5	0,696	0,658	0,594	0,592
Bauskas	6,6	6,1	6,2	6,1	-0,5	0,469	0,347	0,354	0,312
Tukuma	5,0	4,7	4,7	4,6	-0,4	0,819	0,680	0,704	0,709
Alūksnes	6,9	6,1	6,0	6,7	-0,3	0,396	0,340	0,388	0,175
Ludzas	15,7	15,4	16,0	15,8	0,1	-1,580	-1,882	-2,026	-2,242
Ogres	4,0	3,3	3,9	4,2	0,2	1,051	1,010	0,917	0,826
Kuldīgas	5,5	5,5	5,8	6,4	0,9	0,724	0,494	0,459	0,240
Rajonos vidēji	**8,7**	**7,6**	**7,6**	**7,3**	**-1,4**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

41.pielikums

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados

Rajons*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Preiļu	22,0	30,5	37,2	43,7	98,1	-1,791	-1,414	-1,224	-1,155
Ogres	58,4	75,3	87,3	96,9	65,9	0,590	1,195	1,245	1,100
Cēsu	47,8	54,2	62,3	73,3	53,3	-0,103	-0,032	0,014	0,102
Jelgavas	38,6	43,7	48,5	58,7	52,0	-0,708	-0,645	-0,668	-0,519
Alūksnes	37,7	43,0	50,5	56,5	49,8	-0,765	-0,686	-0,569	-0,611
Aizkraukles	55,6	63,3	72,9	82,6	48,6	0,407	0,498	0,537	0,497
Rīgas	81,2	90,3	103,5	120,5	48,5	2,080	2,069	2,044	2,103
Dobeles	52,9	58,2	64,5	78,4	48,1	0,231	0,198	0,122	0,317
Liepājas	38,3	45,1	48,7	56,5	47,5	-0,724	-0,566	-0,659	-0,608
Valmieras	57,3	60,9	77,0	83,7	45,9	0,520	0,359	0,739	0,541
Jēkabpils	39,2	45,0	50,8	56,7	44,5	-0,665	-0,569	-0,554	-0,602
Ludzas	33,9	37,8	43,0	47,3	39,8	-1,018	-0,988	-0,937	-0,999
Balvu	33,4	36,2	42,2	46,7	39,7	-1,048	-1,085	-0,976	-1,028
Valkas	54,0	61,3	66,0	74,9	38,6	0,303	0,382	0,196	0,169
Saldus	45,4	55,7	54,2	62,7	38,1	-0,259	0,051	-0,385	-0,345
Rēzeknes	24,0	26,3	28,0	33,0	37,7	-1,662	-1,662	-1,679	-1,604
Tukuma	50,0	54,9	59,0	68,1	36,3	0,038	0,006	-0,151	-0,119
Kuldīgas	46,2	49,0	54,0	62,6	35,4	-0,207	-0,337	-0,393	-0,352
Bauskas	48,7	51,0	56,2	65,8	35,0	-0,043	-0,220	-0,289	-0,217
Madonas	45,9	47,3	55,3	61,6	34,3	-0,231	-0,434	-0,330	-0,394
Limbažu	55,7	61,0	69,4	73,5	32,0	0,413	0,364	0,362	0,111
Gulbenes	43,7	43,4	51,0	56,8	29,8	-0,371	-0,665	-0,543	-0,599
Krāslavas	33,4	33,7	38,6	41,6	24,5	-1,048	-1,232	-1,156	-1,244
Talsu	54,9	54,0	59,0	67,9	23,6	0,363	-0,045	-0,151	-0,127
Daugavpils	34,8	36,9	39,2	42,0	20,5	-0,953	-1,044	-1,126	-1,225
Ventspils	63,0	55,0	56,2	68,6	8,9	0,891	0,013	-0,288	-0,098
Rajonos vidēji	**49,4**	**54,8**	**62,0**	**70,9**	**43,5**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

Nefinansu investīcijas 1999.-2002.gados

Rajons*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Ventspils	93,4	220,5	227,1	787,8	743,5	-1,136	-0,355	-0,379	2,080
Dobeles	159,9	188,4	206,1	671,2	319,8	-0,657	-0,547	-0,493	1,442
Valkas	162,3	205,4	250,0	578,6	256,5	-0,640	-0,446	-0,256	0,935
Daugavpils	205,5	404,2	156,4	506,6	146,5	-0,329	0,746	-0,762	0,542
Bauskas	185,3	153,5	230,4	400,2	115,9	-0,474	-0,757	-0,362	-0,041
Jēkabpils	142,5	188,7	154,0	303,5	113,0	-0,783	-0,545	-0,775	-0,570
Jelgavas	138,6	118,5	194,1	287,2	107,3	-0,811	-0,967	-0,558	-0,659
Cēsu	214,1	297,6	270,4	443,0	106,9	-0,267	0,107	-0,146	0,193
Kuldīgas	208,8	223,2	199,6	376,5	80,4	-0,305	-0,339	-0,528	-0,170
Ludzas	119,0	126,0	145,4	209,0	75,6	-0,952	-0,922	-0,821	-1,087
Rēzeknes	97,7	132,0	116,2	170,7	74,7	-1,105	-0,885	-0,979	-1,297
Tukuma	222,7	321,5	357,9	376,7	69,1	-0,205	0,250	0,327	-0,169
Aizkraukles	363,3	448,4	394,7	597,3	64,4	0,808	1,010	0,527	1,038
Madonas	176,2	163,2	205,6	272,6	54,7	-0,540	-0,698	-0,496	-0,739
Valmieras	235,6	243,2	453,1	354,0	50,2	-0,112	-0,219	0,842	-0,294
Liepājas	144,1	147,3	136,5	216,3	50,1	-0,771	-0,794	-0,870	-1,047
Rīgas	523,4	674,3	731,1	750,9	43,5	1,962	2,364	2,345	1,878
Preiļu	141,8	148,4	158,4	199,1	40,4	-0,788	-0,787	-0,751	-1,141
Balvu	120,8	133,3	117,3	169,6	40,4	-0,939	-0,877	-0,973	-1,303
Gulbenes	204,4	273,3	375,8	281,3	37,6	-0,337	-0,039	0,425	-0,691
Saldus	262,7	239,4	352,4	358,9	36,6	0,083	-0,242	0,298	-0,267
Talsu	299,3	245,2	298,2	404,6	35,2	0,347	-0,207	0,005	-0,017
Limbažu	257,8	250,0	255,5	330,9	28,4	0,048	-0,178	-0,226	-0,420
Krāslavas	155,9	147,9	127,1	189,5	21,6	-0,686	-0,790	-0,920	-1,194
Alūksnes	186,2	147,1	107,6	193,2	3,8	-0,468	-0,795	-1,025	-1,174
Ogres	535,4	322,3	252,3	408,1	-23,8	2,048	0,255	-0,243	0,003
Rajonos vidēji	**251,1**	**279,8**	**297,3**	**407,7**	**62,3**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

Demogrāfiskās slodze 1999.-2002.gados

Rajons*	Uz 1 000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Rēzeknes	909,0	766,9	753,3	692,3	-23,8	-2,333	-1,344	-1,398	-1,292
Aizkraukles	836,3	708,0	688,3	638,8	-23,6	-1,293	-0,179	-0,054	-0,059
Talsu	830,1	718,5	698,7	648,2	-21,9	-1,203	-0,387	-0,269	-0,277
Ludzas	842,1	729,8	719,1	664,6	-21,1	-1,375	-0,610	-0,690	-0,655
Saldus	788,8	691,6	680,2	628,1	-20,4	-0,612	0,144	0,113	0,186
Limbažu	813,8	723,1	705,4	653,2	-19,7	-0,970	-0,478	-0,407	-0,392
Preiļu	820,3	731,8	718,4	666,5	-18,8	-1,064	-0,650	-0,677	-0,698
Madonas	832,1	746,5	730,8	679,0	-18,4	-1,231	-0,940	-0,932	-0,986
Cēsu	791,1	718,4	706,1	656,8	-17,0	-0,645	-0,385	-0,421	-0,475
Ogres	692,7	626,5	622,8	581,4	-16,1	0,763	1,429	1,301	1,263
Balvu	820,9	772,4	751,2	691,7	-15,7	-1,071	-1,452	-1,356	-1,280
Tukuma	761,1	708,1	700,1	651,9	-14,4	-0,216	-0,182	-0,297	-0,361
Rīgas	641,1	599,0	590,2	550,5	-14,1	1,500	1,974	1,975	1,974
Jelgavas	716,2	680,7	665,4	616,5	-13,9	0,426	0,359	0,419	0,455
Ventspils	689,0	663,0	646,7	599,7	-13,0	0,816	0,708	0,806	0,841
Liepājas	781,0	743,7	738,1	686,1	-12,2	-0,501	-0,885	-1,083	-1,150
Bauskas	678,4	658,6	645,1	597,3	-11,9	0,968	0,796	0,839	0,896
Valmieras	702,3	686,1	673,0	624,8	-11,0	0,626	0,253	0,262	0,262
Valkas	740,9	731,0	713,4	662,8	-10,5	0,073	-0,634	-0,574	-0,614
Kuldīgas	733,8	718,0	703,9	656,9	-10,5	0,174	-0,378	-0,376	-0,477
Krāslavas	752,3	754,4	735,8	679,1	-9,7	-0,090	-1,095	-1,036	-0,990
Gulbenes	732,5	728,4	720,5	665,8	-9,1	0,193	-0,582	-0,719	-0,684
Alūksnes	751,3	761,5	741,3	685,8	-8,7	-0,076	-1,236	-1,149	-1,143
Daugavpils	722,9	744,6	729,2	673,8	-6,8	0,330	-0,902	-0,900	-0,867
Jēkabpils	694,7	711,9	699,7	650,1	-6,4	0,734	-0,257	-0,290	-0,321
Dobeles	677,6	706,7	687,5	637,4	-5,9	0,978	-0,155	-0,037	-0,028
Rajonos vidēji	**746,0**	**698,9**	**685,7**	**636,2**	**-14,7**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

44.pielikums

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits 1999.-2002.gados

Rajons*	Uz 1000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	13,6	14,6	15,5	16,4	20,5	-1,629	1,490	1,629	1,699
Ogres	10,8	10,9	11,5	12,3	14,4	-0,862	0,200	0,321	0,473
Rēzeknes	4,8	4,9	5,2	5,3	9,7	-0,071	-1,879	-1,737	-1,636
Madonas	10,1	9,7	10,4	11,0	9,0	0,234	-0,223	-0,018	0,079
Ventspils	7,5	7,2	7,6	8,2	8,1	1,377	-1,068	-0,929	-0,781
Jēkabpils	10,8	10,9	11,0	11,3	4,6	-0,597	0,226	0,155	0,165
Saldus	12,6	12,2	12,3	12,8	1,1	0,943	0,678	0,606	0,603
Valmieras	14,1	13,4	14,0	14,1	-0,1	0,233	1,067	1,155	1,015
Tukuma	12,1	11,6	11,3	12,1	-0,2	0,680	0,472	0,259	0,400
Daugavpils	4,0	3,9	3,7	4,0	-0,2	-0,867	-2,218	-2,215	-2,027
Krāslavas	6,2	6,1	6,4	6,1	-1,2	-1,498	-1,455	-1,331	-1,389
Ludzas	6,9	7,4	7,0	6,8	-1,3	-1,426	-1,001	-1,153	-1,179
Dobeles	7,7	7,6	7,8	7,6	-1,3	0,065	-0,944	-0,863	-0,941
Liepājas	7,9	8,1	7,8	7,8	-1,5	1,354	-0,753	-0,885	-0,901
Talsu	13,1	12,2	12,6	12,9	-1,6	0,403	0,678	0,690	0,646
Alūksnes	10,1	9,6	9,9	9,9	-2,0	1,689	-0,226	-0,187	-0,258
Jelgavas	7,6	7,1	7,1	7,4	-2,4	0,256	-1,100	-1,099	-1,013
Valkas	9,8	9,8	10,0	9,5	-3,0	0,235	-0,159	-0,149	-0,366
Balvu	7,7	7,8	7,7	7,5	-3,2	-0,272	-0,852	-0,907	-0,989
Cēsu	14,5	14,1	13,5	14,0	-3,3	1,250	1,340	0,978	0,990
Limbažu	11,2	10,5	10,6	10,8	-4,2	0,833	0,071	0,027	0,003
Aizkraukles	10,8	10,2	10,2	10,3	-4,4	0,018	-0,037	-0,100	-0,133
Gulbenes	11,2	11,0	11,4	10,6	-5,2	-0,777	0,245	0,292	-0,044
Kuldīgas	10,9	10,6	10,6	10,3	-5,6	1,255	0,109	0,033	-0,141
Preiļu	9,6	9,0	8,8	8,8	-7,7	0,409	-0,445	-0,552	-0,572
Bauskas	9,5	8,9	9,0	8,8	-7,7	1,249	-0,468	-0,471	-0,597
Rajonos vidēji	**10,4**	**10,3**	**10,5**	**10,8**	**3,2**	**x**	**x**	**x**	**x**

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

Iedzīvotāju blīvums 1999.-2002.gados

Rajons*	Uz vienu uz 1 km2				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Jelgavas	21,6	23,2	23,1	23,2	7,5	0,319	0,526	0,531	0,544
Ventspils	5,6	5,9	5,9	5,9	4,4	-1,589	-1,558	-1,533	-1,509
Bauskas	27,2	28,1	27,9	27,9	2,4	0,993	1,128	1,104	1,100
Tukuma	22,4	22,0	22,5	22,5	0,4	0,413	0,382	0,456	0,457
Rīgas	48,2	47,3	47,5	48,0	-0,4	3,491	3,434	3,447	3,476
Rēzeknes	15,3	15,3	15,3	15,2	-0,4	-0,435	-0,427	-0,405	-0,402
Preiļu	20,0	20,3	20,1	19,9	-0,6	0,133	0,184	0,171	0,154
Saldus	17,6	17,8	17,6	17,5	-0,7	-0,156	-0,122	-0,135	-0,133
Valmieras	25,3	25,4	25,2	25,1	-0,7	0,761	0,799	0,780	0,770
Talsu	17,9	18,1	17,8	17,7	-0,8	-0,129	-0,090	-0,106	-0,107
Aizkraukles	16,3	16,2	16,2	16,2	-0,8	-0,313	-0,310	-0,298	-0,289
Kuldīgas	15,1	15,2	15,0	15,0	-1,0	-0,455	-0,431	-0,438	-0,431
Ogres	34,7	34,3	34,3	34,2	-1,6	1,886	1,865	1,863	1,841
Limbažu	15,5	15,4	15,3	15,2	-1,9	-0,409	-0,408	-0,400	-0,403
Dobeles	24,9	24,6	24,4	24,3	-2,4	0,713	0,704	0,680	0,672
Cēsu	20,0	19,7	19,5	19,5	-2,4	0,122	0,108	0,102	0,100
Valkas	14,2	14,0	13,8	13,7	-3,5	-0,570	-0,576	-0,586	-0,587
Madonas	14,1	13,8	13,7	13,6	-3,5	-0,580	-0,598	-0,601	-0,596
Balvu	12,8	12,7	12,5	12,4	-3,5	-0,728	-0,734	-0,739	-0,739
Krāslavas	16,3	16,0	15,8	15,7	-3,7	-0,316	-0,333	-0,340	-0,348
Alūksnes	12,0	11,7	11,6	11,5	-3,7	-0,831	-0,851	-0,848	-0,840
Jēkabpils	19,0	18,7	18,4	18,2	-3,8	0,004	-0,006	-0,033	-0,044
Gulbenes	15,4	15,1	14,9	14,8	-3,9	-0,424	-0,450	-0,455	-0,455
Daugavpils	17,3	16,9	16,7	16,5	-4,9	-0,190	-0,234	-0,236	-0,252
Ludzas	15,0	14,4	14,3	14,1	-5,9	-0,472	-0,528	-0,530	-0,536
Liepājas	13,7	13,0	12,8	12,7	-7,0	-0,624	-0,703	-0,699	-0,696
Rajonos vidēji	**18,9**	**18,8**	**18,7**	**18,6**	**-1,6**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

46.pielikums

Iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos

Rajons*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Jelgavas	-8,2	1,1	3,1	5,1	13,3	-1,646	1,331	1,800	2,150
Bauskas	-5,1	-0,2	0,2	1,4	6,5	-0,617	0,928	0,967	1,121
Ventspils	-3,2	2,1	2,4	2,8	6,0	0,034	1,636	1,591	1,524
Kuldīgas	-8,5	-6,9	-7,6	-2,6	5,8	-1,745	-1,176	-1,314	0,016
Preiļu	-6,7	-3,9	-3,3	-3,1	3,7	-1,158	-0,219	-0,048	-0,104
Tukuma	-3,6	-4,6	-1,2	-0,2	3,4	-0,107	-0,445	0,534	0,674
Aizkraukles	-5,3	-4,7	-3,8	-2,7	2,6	-0,667	-0,485	-0,205	-0,004
Valmieras	-3,5	-2,1	-2,3	-1,8	1,7	-0,055	0,335	0,236	0,258
Saldus	-3,6	-2,0	-2,6	-2,2	1,4	-0,101	0,364	0,142	0,131
Talsu	-2,6	-1,0	-1,7	-1,6	1,1	0,217	0,695	0,409	0,310
Rēzeknes	1,2	1,5	2,0	1,9	0,7	1,499	1,459	1,489	1,260
Krāslavas	-6,0	-6,1	-6,4	-5,8	0,2	-0,913	-0,927	-0,962	-0,862
Balvu	-6,8	-6,8	-7,2	-6,9	-0,1	-1,185	-1,116	-1,199	-1,170
Limbažu	-2,3	-2,3	-2,4	-2,8	-0,6	0,345	0,261	0,210	-0,043
Valkas	-5,0	-4,8	-5,7	-5,6	-0,6	-0,563	-0,515	-0,768	-0,796
Rīgas	1,2	-0,2	0,2	0,5	-0,7	1,519	0,937	0,940	0,888
Ogres	0,0	-0,9	-0,9	-1,0	-1,0	1,113	0,714	0,626	0,470
Madonas	-3,4	-4,4	-5,0	-4,6	-1,2	-0,048	-0,373	-0,556	-0,534
Dobeles	-2,1	-2,6	-3,3	-3,5	-1,4	0,395	0,193	-0,055	-0,224
Cēsu	-1,4	-2,4	-2,9	-3,2	-1,8	0,641	0,252	0,044	-0,143
Jēkabpils	-2,9	-3,3	-4,4	-4,9	-2,0	0,145	-0,040	-0,389	-0,605
Gulbenes	-3,2	-4,7	-5,0	-5,3	-2,1	0,023	-0,468	-0,546	-0,720
Alūksnes	-3,0	-4,2	-4,9	-5,2	-2,1	0,092	-0,333	-0,517	-0,681
Ludzas	-11,1	-13,7	-13,5	-13,8	-2,7	-2,622	-3,277	-3,022	-3,065
Daugavpils	-3,0	-5,9	-6,0	-6,6	-3,6	0,082	-0,852	-0,835	-1,090
Liepājas	-4,9	-9,5	-9,6	-9,6	-4,7	-0,541	-1,983	-1,895	-1,909
Rajonos vidēji	**-3,3**	**-3,2**	**-3,1**	**-2,7**	**0,6**	x	x	x	x

* Rajoni saranžētas pēc 6.ailes datiem.

REGIONI

47. pielikums

Reģionu attīstības svērtā indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 1999.gada datiem

Reģions*	IKP uz 1 iedz.	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedz.	Nefinansu investīcijas uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
	svars 0,3	svars 0,15	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,05	svars 0,1		
	1997. g.	1999.1.01.	1999.g.	1999. g.	2000.1.01.	2000.1.01.	2000.1.01.	2000.-1995.		
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rīgas	0,316	0,126	0,114	0,103	0,110	0,119	1,284	-0,070	2,102	**1**
Kurzemes	0,114	-0,050	-0,011	0,045	-0,062	-0,056	-0,068	-0,014	-0,102	**2**
Vidzemes	-0,318	0,038	-0,089	-0,079	-0,151	-0,071	-0,099	0,200	-0,570	**3**
Zemgales	-0,318	-0,023	-0,087	-0,113	-0,025	-0,091	-0,056	0,088	-0,626	**4**
Latgales	-0,331	-0,312	-0,122	-0,127	-0,081	-0,107	-0,057	-0,075	-1,212	**5**

* Reģioni saranžēti pēc svērtā attīstības indeksa (9.ailes dati).

48.pielikums

Reģionu attīstības svērtā indeksa aprēķināšana, izmantojot rādītāju nozīmības svarus pēc 2002.gada datiem

Reģions*	IKP uz 1 iedz.	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedz.	Nefinansu investīcijas, uz 1 iedz.	Demogrā-fiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1 000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Svērtais attīstības indekss	**Rangs**
	svars 0,3	svars 0,15	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,1	svars 0,05	svars 0,1		
	2001.g.	2003.1.01.	2002.g.	2002. g.	2003.1.01.	2003.1.01.	2003.1.01.	2003.-1998.		
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rīgas	0,349	0,128	0,118	0,115	0,115	0,121	1,262	-0,101	2,106	**1**
Kurzemes	-0,028	-0,040	-0,044	-0,009	-0,083	-0,057	-0,069	-0,021	-0,352	**2**
Zemgales	-0,293	-0,007	-0,070	-0,073	-0,049	-0,089	-0,053	0,161	-0,473	**3**
Vidzemes	-0,299	0,022	-0,068	-0,087	-0,137	-0,073	-0,097	0,113	-0,626	**4**
Latgales	-0,299	-0,312	-0,129	-0,131	-0,056	-0,103	-0,055	0,016	-1,069	**5**

* Reģioni saranžēti pēc svērtā attīstības indeksa (9.ailes dati).

Iekšzemes kopprodukts un tā standartizētā vērtība 2001.gadā

Reģions	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	IKP, tūkst. Ls	IKP uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
	2002.1.01.	2001.g.						
	f	z	$x=\frac{z}{f}1000$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,3
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	947746	2,918,354	3079.3	1030.5	1061873.00	1006385886043.1	**1.162**	0.349
Latgales	378135	440,249	1164.3	-884.5	782377.78	295844422624.2	**-0.998**	-0.299
Zemgales	347099	410,151	1181.7	-867.1	751916.30	260989397095.5	**-0.978**	-0.293
Vidzemes	355726	414,206	1164.4	-884.4	782144.10	278228990921.9	**-0.998**	-0.299
Kurzemes	317062	623,015	1965.0	-83.8	7026.23	2227750688.9	**-0.095**	-0.028
Latvija	**2345768**	**4805975**				1843676447373.6		

Valstī vidēji $\bar{x}=\frac{\sum z}{\sum f}=\frac{4805975}{2345768}\times 1000 = 2048,8$

Dispersija $s^2=\frac{\sum(x-\bar{x})^2 f}{\sum f}=\frac{1843676447373,6}{2345768}=785958,6$

Standartnovirze $s=\sqrt{s^2}=\sqrt{785958,6}=886,5$

Variācijas koeficients $v=\frac{s}{\bar{x}}100=\frac{886,5}{2048,8}100=43,3$

Bezdarba līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Reģions	Iedzīvotāju skaits darbspējas vecumā	Bezdarbnieku skaits	Bezdarba līmenis, %	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)		
	2002.1.01.	2003.1.01.							
	f	z	$x=\frac{z}{f}100$	$x-\bar{x}$	$(x-\bar{x})^2$	$(x-\bar{x})^2 f$	$t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,15
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rīgas	599323	22826	3.8	-2.36	5.57	3339943.3	-0.853	**0.853**	0.128
Vidzemes	215573	12407	5.8	-0.41	0.17	36941.6	-0.150	**0.150**	0.022
Kurzemes	193926	13413	6.9	0.75	0.56	108280.4	0.270	**-0.270**	-0.040
Zemgales	214260	13492	6.3	0.13	0.02	3494.1	0.046	**-0.046**	-0.007
Latgales	231454	27597	11.9	5.75	33.11	7663093.6	2.078	**-2.078**	-0.312
Latvija	**1454536**	**89735**				11151753.0			

Valstī vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f}100 = \frac{89735}{1454536}100 = 6,2$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{11151753,0}{1454536} = 7,7$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{7,7} = 2,8$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}}100 = \frac{2,8}{6,2}100 = 44,9$

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis un tā standartizētā vērtība 2002.gadā

Reģions	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis, Ls	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
	2003.1.01.	2002.g.						
	f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,1
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	940350	114848811	122.1	34.84	1214.07	1141647943.5	**1.177**	0.118
Vidzemes	354217	24079920	68.0	-19.31	372.87	132078297.8	**-0.652**	-0.065
Kurzemes	315555	23893130	75.7	-11.57	133.93	42262530.1	**-0.391**	-0.039
Zemgales	346541	22223723	64.1	-23.16	536.41	185887715.0	**-0.782**	-0.078
Latgales	374817	18470811	49.3	-38.01	1444.84	541552030.8	**-1.284**	-0.128
Latvija	**2331480**	**203516395**				2043428517.3		

Valstī vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{\mathbf{203516395}}{\mathbf{2331480}} = \mathbf{87,3}$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{\mathbf{2043428517,3}}{\mathbf{2331480}} = \mathbf{876,5}$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{\mathbf{876,5}} = 29,6$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} \mathbf{100} = \frac{\mathbf{29,6}}{\mathbf{87,3}} \mathbf{100} = \mathbf{33,9}$

Nefinansu investīcijas un to standartizētā vērtība 2002.gadā

Reģions	Pastavīgo iedzīvotāju skaits	Nefinansu investīcijas, milj.Ls	Nefinansu investīcijas, uz 1 iedz., Ls	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
	2003.1.01.	2003.g.						
	f	z	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,1
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	940350	782.1	831.7	263.4	69403.8	65263831667.0	**1.148**	0.115
Vidzemes	354217	130.8	369.3	-199.0	39601.2	14027415515.4	**-0.867**	-0.087
Kurzemes	315555	172.5	546.7	-21.6	467.0	147358405.3	**-0.094**	-0.009
Zemgales	346541	138.8	400.5	-167.7	28135.3	9750039577.1	**-0.731**	-0.073
Latgales	374817	100.7	268.7	-299.6	89760.9	33643905515.8	**-1.305**	-0.131
Latvija	**2331480**	**1324.9**				122832550680.6		

Valstī vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{1324,9 \times 1000000}{2331480} = 568,3$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{122832550680,6}{2331480} = 52684,4$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{52684,4} = 229,5$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{229,5}{568,3} 100 = 40,4$

Demogrāfiskās slodzes līmenis un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Reģions	Iedzīvotāju skaits 2003.1.01.			Demogrāfiskās slodzes līmenis	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartzētā vērtība (t)		
	līdz darbspējas vecumam	darbspējas vecumā	virs darbspējas vecuma						ar pretējo zīmi	reizinot ar svaru 0,1
	z_1	f	z_2	$x = \frac{z_1 + z_2}{f} 1000$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$		
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rīgas	130905	599323	210122	569.0	-34	1148	688038731.7	-1.151	**1.151**	0.115
Vidzemes	64016	215573	74628	643.1	40	1619	349048223.7	1.367	**-1.367**	-0.137
Kurzemes	55980	193926	65649	627.2	24	590	114416455.7	0.825	**-0.825**	-0.083
Zemgales	62444	214260	69837	617.4	14	210	44939498.1	0.492	**-0.492**	-0.049
Latgales	59296	231454	84067	619.4	16	272	63004006.8	0.561	**-0.561**	-0.056
Latvija	**372641**	**1454536**	**504303**				1259446916.0			

Valstī vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z_1 + \sum z_2}{\sum f} 1000 = \frac{372641 + 504303}{1454536} 1000 = 602,9$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{1259446916,0}{1454536} = 865,9$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{865,9} = 29,4$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{29,4}{602,9} 100 = 4,9$

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Reģions	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsa-biedrību skaits	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsa-biedrību skaits uz 1 000 iedz.	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
	2003.1.01.	2003.1.01.						
	f	z	$x = \frac{z}{f}1000$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,1
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	940350	26690	28.4	10.2	103.9	97714045.2	**1.206**	0.121
Vidzemes	354217	4250	12.0	-6.2	38.3	13576642.6	**-0.732**	-0.073
Kurzemes	315555	4214	13.4	-4.8	23.4	7376970.5	**-0.572**	-0.057
Zemgales	346541	3701	10.7	-7.5	56.4	19542197.2	**-0.888**	-0.089
Latgales	374817	3553	9.5	-8.7	75.9	28435233.3	**-1.030**	-0.103
Latvija	**2331480**	**42408**				166645088.8		

Rajonos vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f}1000 = \frac{42408}{2331480}1000 = 18{,}2$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x-\bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{166645088{,}8}{2331480} = 71{,}5$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{71{,}5} = 8{,}5$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}}100 = \frac{8{,}5}{18{,}2}100 = 46{,}5$

Iedzīvotāju blīvums un tā standartizētā vērtība 2003.gada sākumā

Reģions	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits	Pašvaldību teritoriju platība, km^2	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Novirze no aritmetiskā vidējā	Novirzes kvadrāts	Svērtais novirzes kvadrāts	Standartizētā vērtība (t)	
	2003.1.01.	2002.1.01.						
	z	f	$x = \frac{z}{f}$	$x - \bar{x}$	$(x - \bar{x})^2$	$(x - \bar{x})^2 f$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,05
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	940350	3450.4	272.5	236.4	55902.1	192884661.4	**25.243**	1.262
Vidzemes	354217	19791.6	17.9	-18.2	331.2	6555766.4	**-1.943**	-0.097
Kurzemes	315555	13600.8	23.2	-12.9	166.3	2261950.3	**-1.377**	-0.069
Zemgales	346541	13198.7	26.3	-9.8	96.9	1278399.1	**-1.051**	-0.053
Latgales	374817	14547.2	25.8	-10.3	106.7	1552844.4	**-1.103**	-0.055
Latvija	**2331480**	**64588.7**				204533621.7		

Valstī vidēji $\bar{x} = \frac{\sum z}{\sum f} = \frac{2331480}{64588,7} = 36,1$

Dispersija $s^2 = \frac{\sum (x - \bar{x})^2 f}{\sum f} = \frac{2045336217}{2331480} = 87,7$

Standartnovirze $s = \sqrt{s^2} = \sqrt{87,7} = 9,4$

Variācijas koeficients $v = \frac{s}{\bar{x}} 100 = \frac{9,4}{36,1} 100 = 25,9$

Iedzīvotāju skaita izmaiņas un to standartizētā vērtība 2003.-1998.gados

Reģions	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits 2003.1.01. z_1	Pastāvīgo iedzīvotāju skaits 1998.1.01. z_2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas $x=\frac{z_1-z_2}{z_1}100$	Novirze no aritmetiskā vidējā $x-\bar{x}$	Novirzes kvadrāts $(x-\bar{x})^2$	Svērtais novirzes kvadrāts $(x-\bar{x})^2 z_1$	Standartizētā vērtība (t) $t=\frac{x-\bar{x}}{s}$	reizinot ar svaru 0,1
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Rīgas	940350	1010159	-7.4	-2.0	3.9	3685967.5	**-1.011**	-0.101
Vidzemes	354217	365691	-3.2	2.2	4.9	1721624.4	**1.126**	0.113
Kurzemes	315555	334011	-5.8	-0.4	0.2	51723.5	**-0.207**	-0.021
Zemgales	346541	354484	-2.3	3.2	9.9	3442484.5	**1.610**	0.161
Latgales	374817	394058	-5.1	0.3	0.1	36122.9	**0.159**	0.016
Latvija	**2331480**	**2458403**				8937922.8		

Valstī vidēji $\bar{x}=\frac{\sum z_1-\sum z_2}{\sum z_1}100=\frac{2331480-2458403}{2331480}100=-5,4$

Dispersija $s^2=\frac{\sum(x-\bar{x})^2 f}{\sum f}=\frac{8937922,8}{2331480}=3,8$

Standartnovirze $S=\sqrt{s^2}=\sqrt{3,8}=2,0$

Variācijas koeficients $v=\frac{s}{\bar{x}}100=\frac{2,0}{-5,4}100=-36,0$

57.pielikums

Reģionu vispārējais attīstības indekss un rangs 1999.-2002.gados

Reģions*	Attīstības indekss				Izmaiņas +/-	Rangs			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Zemgales	-0,626	-0,574	-0,558	-0,473	0,152	4	4	4	3
Latgales	-1,212	-1,072	-1,091	-1,069	0,145	5	5	5	5
Rīgas	2,102	2,108	2,107	2,106	0,005	1	1	1	1
Vidzemes	-0,570	-0,542	-0,551	-0,626	-0,056	3	3	3	4
Kurzemes	-0,102	-0,344	-0,320	-0,352	-0,250	2	2	2	2

58.pielikums

Iekšzemes kopprodukts 1997.-2001.gados

Reģions*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
	1997	1999	2000	2001	2001.-1998.	1998	1999	2000	2001
Rīgas	1818,8	2584,9	2854,9	3079,3	69,3	1,054	1,174	1,146	1,162
Latgales	823,5	645,6	856,6	1164,3	41,4	-1,102	-1,126	-1,139	-0,998
Zemgales	842,7	872,2	1040,7	1181,7	40,2	-1,061	-0,861	-0,928	-0,978
Vidzemes	843,4	851,6	1035,1	1164,4	38,1	-1,059	-0,890	-0,935	-0,998
Kurzemes	1508,2	1387,0	1850,2	1965,0	30,3	0,381	-0,248	-0,003	-0,095
Latvija	**1332,4**	**1607,6**	**1852,6**	**2048,8**	**53,8**	x	x	x	x

59.pielikums

Bezdarba līmenis 1999.-2002.gados

Reģions*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	4,8	3,9	3,9	3,8	-1,0	0,839	0,827	0,851	0,853
Vidzemes	6,8	5,6	5,8	5,8	-1,0	0,251	0,286	0,200	0,150
Kurzemes	8,7	7,2	7,0	6,9	-1,8	-0,331	-0,200	-0,203	-0,270
Zemgales	8,1	7,1	6,9	6,3	-1,8	-0,153	-0,189	-0,172	-0,046
Latgales	14,5	13,3	12,7	11,9	-2,6	-2,081	-2,087	-2,074	-2,078
Latvija	**7,6**	**6,5**	**6,4**	**6,2**	**-1,4**	x	x	x	x

* Reģioni sakārtoti pēc 6.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

60.pielikums

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums 1999.-2002.gados

Reģions*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Vidzemes	51,4	57,9	67,7	68,0	32,3	-0,887	-0,827	-0,650	-0,652
Rīgas	96,6	107,4	121,2	122,1	26,4	1,141	1,158	1,174	1,177
Zemgales	51,7	58,7	64,0	64,1	24,0	-0,873	-0,796	-0,775	-0,782
Latgales	44,0	47,1	48,8	49,3	12,0	-1,218	-1,259	-1,293	-1,284
Kurzemes	68,7	73,9	75,4	75,7	10,2	-0,111	-0,184	-0,389	-0,391
Latvija	**71,2**	**78,6**	**86,8**	**87,3**	**22,6**	x	x	x	x

61.pielikums

Nefinansu investīcijas 1999.-2002.gados

Reģions*	Uz vienu iedzīvotāju, latos				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Zemgales	207,4	229,7	244,6	400,5	93,1	-1,131	-1,017	-1,003	-0,731
Latgales	183,0	199,8	211,8	268,7	46,8	-1,274	-1,135	-1,125	-1,305
Rīgas	577,1	769,1	822,1	831,7	44,1	1,031	1,113	1,150	1,148
Vidzemes	266,4	248,4	282,2	369,3	38,6	-0,786	-0,943	-0,862	-0,867
Kurzemes	477,8	530,7	504,9	546,7	14,4	0,450	0,172	-0,032	-0,094
Latvija	**400,8**	**487,2**	**513,5**	**568,3**	**41,8**	x	x	x	x

62.pielikums

Demogrāfiskās slodze 1999.-2002.gados

Reģions*	Uz 1000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība**			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Vidzemes	753,1	705,1	692,4	643,1	-14,6	-1,515	-1,312	-1,339	-1,367
Latgales	721,5	681,6	668,2	619,4	-14,1	-0,813	-0,661	-0,641	-0,561
Kurzemes	712,8	683,6	672,8	627,2	-12,0	-0,620	-0,716	-0,774	-0,825
Zemgales	695,9	679,5	663,9	617,4	-11,3	-0,246	-0,603	-0,516	-0,492
Rīgas	635,4	616,2	606,0	569,0	-10,5	1,095	1,156	1,154	1,151
Latvija	**684,8**	**657,8**	**646,0**	**602,9**	**-12,0**	x	x	x	x

* Reģioni sakārtoti pēc 6.ailes datiem.

** Zīme mainīta uz prētējo.

63.pielikums

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits 1999.-2002.gados

Reģions*	Uz 1000 iedzīvotājiem				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Rīgas	24,5	25,4	26,7	28,4	15,8	1,186	1,197	1,202	1,206
Kurzemes	12,8	13,0	13,0	13,4	4,1	-0,563	-0,529	-0,554	-0,572
Zemgales	10,5	10,4	10,4	10,7	1,7	-0,912	-0,895	-0,895	-0,888
Vidzemes	11,8	11,5	11,7	12,0	1,5	-0,715	-0,747	-0,720	-0,732
Latgales	9,4	9,3	9,2	9,5	0,6	-1,073	-1,053	-1,049	-1,030
Latvija	**16,6**	**16,8**	**17,3**	**18,2**	**9,6**	x	x	x	x

64.pielikums

Iedzīvotāju blīvums 1999.-2002.gados

Reģions*	Uz vienu uz 1 km2				Pieaugums %	Standartizētā vērtība			
	1999	2000	2001	2002	2002.-1999.	1999	2000	2001	2002
Zemgales	26,6	26,2	26,3	26,3	-1,3	-1,125	-1,104	-1,064	-1,051
Vidzemes	18,3	18,1	18,0	17,9	-2,4	-1,977	-1,954	-1,949	-1,943
Latgales	26,5	26,2	26,0	25,8	-2,9	-1,131	-1,097	-1,097	-1,103
Kurzemes	24,2	23,6	23,3	23,2	-4,3	-1,369	-1,381	-1,382	-1,377
Rīgas	287,0	276,9	274,7	272,5	-5,0	25,682	25,372	25,321	25,243
Latvija	**37,5**	**36,6**	**36,3**	**36,1**	**-3,8**	x	x	x	x

65.pielikums

Iedzīvotāju skaita izmaiņas slīdošos piecgadu periodos

Reģions*	Procentos				% punkti	Standartizētā vērtība			
	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.	2003.-1995.	2000.-1995.	2001.-1996.	2002.-1997.	2003.-1998.
Zemgales	-3,5	-3,3	-2,8	-2,3	1,2	0,876	0,985	1,491	1,610
Latgales	-5,1	-4,1	-5,2	-5,1	-0,1	-0,748	0,447	0,275	0,159
Vidzemes	-2,5	-2,4	-3,2	-3,2	-0,8	1,997	1,627	1,273	1,126
Kurzemes	-4,5	-5,5	-6,7	-5,8	-1,4	-0,143	-0,452	-0,483	-0,207
Rīgas	-5,0	-6,3	-7,6	-7,4	-2,4	-0,699	-0,990	-0,972	-1,011
Latvija	**-4,3**	**-4,8**	**-5,7**	**-5,4**	**-1,1**	x	x	x	x

* Reģioni sakārtoti pēc 6.ailes datiem.

PAPILDINĀJUMI

1. Diskusija par datu standartizācijas iespējām un ierobežojumiem teritoriju attīstības indeksu aprēķināšanā un izmantošanā (O.Krastiņš, E.Vanags, V.Locāne)	541
Citas dažādu mērvienību datu agreģēšanas iespējas	541
Standartizēto datu lietošana un interpretācija vienas izlases un/vai ģenerālkopas ietvaros	542
Ko parāda attīstības indeksu dinamikas rindas	544
No dažādām kopām ņemtu standartizēto rādītāju salīdzināšanas iespējas	545
No dažādām grupām ņemtu standartizēto rādītāju salīdzināšanas iespēju pilnveidošana	550
Vēlreiz par attīstības indeksu dinamikas rindām	553
2. Artefakti teritoriju attīstībā un daži paņēmieni, kā mazināt to ietekmi uz teritoriju attīstības indeksu (O.Krastiņš, V.Locāne)	555
Ievads	555
Ko skaitīt par artefaktu	555
Cik daudz artefaktu reālajos datos?	556
Attīstības pamatkomponentu ierobežošana	560
Artefaktu izslēgšana jau darba sākumā	564
Secinājumi	566
3. Jaunā statistikas reģionu sistēma (E.Vanags)	566
4. Attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā (V.Locāne)	567
66.pielikums. Pagastu un novadu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi	567
67.pielikums. Pilsētu un novadu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi	581
68.pielikums Rajonu un novadu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi	583
69. pielikums Statistikas reģionu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi	584
70.pielikums. Jauno statistikas reģionu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi	585
71.pielikums. Plānošanas reģionu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi	586

Diskusija par datu standartizācijas iespējām un ierobežojumiem teritoriju attīstības indeksu aprēķināšanā un izmantošanā*

Citas dažādu mērvienību datu agreģēšanas iespējas

Citu, tomēr atšķirīgu metodi lieto Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma tautu attīstības indeksa aprēķināšanai. Šajā nolūkā katram attīstības pamatrādītājam aprēķina specifisku individuālo indeksu I_i ar formulu:

$$I_i = \frac{x_i - x_{i\min}}{x_{i\max} - x_{i\min}},$$

kur:

x_i – pamatrādītāja ar numuru i vērtība kādā valstī;

$x_{i\min}$ un $x_{i\max}$ – šī paša pamatrādītāja minimālā un maksimālā vērtība vērtējamo valstu grupā (citos gadījumos to nosaka kā iespējamās robežvērtības ekspertīzes ceļā). Kad kārtējai valstij visu pamatrādītāju indeksi I_i ir šādi aprēķināti, aprēķina to aritmētisko vidējo. To var rēķināt kā svērto, ņemot vērā katra pamatrādītāja nozīmības svarus .

Kā redzams no formulas, šajā gadījumā pamatrādītāja indeksu nosaka konkrētā pamatrādītāja skaitliskās vērtības vieta šī paša rādītāja variācijas apgabalā. Ja vien pēdējo nenosaka kādu ekspertīzes vērtējumu ceļā apriori, tad tas ir atkarīgs no vislielākās un vismazākās novērotās rādītāja vērtības valstu grupā, citiem vārdiem - no ekstremāliem novērojumiem. Ja starptautiskajā praksē tāda metode ir attaisnojusies, tad tas varētu būt tādēļ, ka katras valsts dati jau ir plaši vispārinājumi, kur lielā skaita likuma darbības rezultātā krasi atšķirīgie novērojumi (artefakti) jau ir savstarpēji dzēsušies.

Mazāku teritoriju attīstības indeksa vērtēšanai šāda metode ir nedroša tieši iespējamo krasi atšķirīgo novērojumu (artefaktu) dēļ. Tomēr tā ir nozīmīgs starpposms ceļā no vienkāršas rangu metodes uz pamatrādītāju standartizāciju metodi.

Aprēķinot pamatrādītāju standartizētās vērtības ar mūsu darba lietoto formulu, krasi atšķirīgo novērojumu (artefaktu) nevēlami pārspīlētā ietekme uz iegūstamajiem rezultātiem ir daudz mazāka nekā izmantojot tikko minēto ANO formulu. Tādēļ, apstrādājot datus par mazākām teritorijām nekā valstis, šai metodei ir noteiktas priekšrocības. Tomēr jāņem vērā, ka datu standartizācija, it īpaši dažādu standartizēto vērtību intervālu izveidošanas un interpretācijas iespējas, ir saistītas ar normālā sadalījuma likumu.

Standartnovirze, kas ir izmantota formulas standartizācijas saucējā, ir ļoti labs variācijas rādītājs tad, ja novērojumi (dati) veido normālu sadalījumu. Ja reālais sadalījums krasi atšķiras no normālā sadalījuma, variāciju reālajā sadalījumā var būt lietderīgi raksturot ar citu variācijas rādītāju, piemēram, ar vidējo lineāro (absolūto vērtību) novirzi. Tad aritmētisko vidējo var aizstāt ar mediānu.

Pirmpublikācija: Krastiņš O., Vanags E., Locāne V. Datu standartizācijas iespējas un ierobežojumi teritoriju attīstības indeksu aprēķināšanā un izmantošanā. „Statistikas un pārvaldes problēmas 2004".- R.: LSI, 2004.-7.-22.lpp.

Standartizēto datu intervāli ir saistāmi ar noteiktām varbūtībām, empīriskajā sadalījumā - ar relatīvajiem biežumiem, tikai tad, ja datu sadalījums atbilst normālā sadalījuma likumam. Piemēram, pamatdaļā minētais apgalvojums, ka standartizēto datu intervālā no -1 līdz 1 ir sagaidāmi 68% no visiem novērojumiem, ir spēkā tikai tad, ja datu sadalījums ir normāls. Ja tas tā nav, šāds apgalvojums ir nepareizs.

Lielāka daļa novērojumu (datu) sociālajās zinātnēs veido normālam tuvu sadalījumu, tomēr tas pilnībā neatbilst normālā sadalījuma likumam, ja izdara attiecīgas hipotēzes pārbaudi ar matemātiskiem kritērijiem. Tādēļ uzskatām par pieļaujamu plaši izplatīto praksi tuvināti interpretēt dažādus statistisko vienību (novērojumu) sadalījumus normālā sadalījuma ietvaros. Tomēr zināma piesardzība ir vajadzīga. Piemēram, pētījot Latvijas pilsētu attīstību un par pilsētu "lielumu" pieņemot to iedzīvotāju skaitu, izrādās, ka aptuveni puse no Latvijas pilsētu iedzīvotājiem dzīvo vienā pilsētā - Rīgā.

Tādos un līdzīgos gadījumos var būt lietderīgi datu standartizāciju izdarīt izmantojot parametrus, kas mazāk saistīti ar normālā sadalījuma likumu. Piemēram, aritmētisko vidējo aizstāt ar mediānu, bet standartnovirzi ar vidējo lineāro novirzi.

Standartizēto datu lietošana un interpretācija vienas izlases un/vai ģenerālkopas ietvaros

Visas loģiskās un matemātiskās darbības, kas saistītas ar normālā sadalījuma likumu, un iegūto rezultātu interpretācija ir orientēta uz vienas izlases datu apstrādi ar mērķi raksturot ģenerālkopu, no kuras izlase ņemta. Turklāt vienkāršākajā gadījumā izlasei jābūt vienkāršai gadījumizlasei.

Statistikas praksē, piemēram, vērtējot kādas valsts teritoriju attīstību, tiek savākti dati par visām šīs valsts teritorijām - īstenībā par ģenerālkopu. Taču, lietojot datu apstrādes standartmetodes un datoru programmas, arī šādi dati formāli tiek apstrādāti kā izlase, veidojot dažādas "izlases" kļūdas, vērtējumu intervālus utt. Kas šādā gadījumā ir "ģenerālkopa", no kuras nav ņemta gadījumizlase, bet tā novērota pilnībā? Šī jautājuma apspriešana iziet ārpus šī mūsu darba ietvariem. Tā varētu būt "hipotētiska kopa", matemātisks modelis, kas vispārina, izlīdzina empīriski novēroto datu dažādību.

Mums patreiz ir svarīgi, ka, aprēķinot, izmantojot un interpretējot datus par kādu statistisko kopu (vienalga vai tā ir izlase vai ģenerālkopa), neizejam ārpus šīs kopas ietvariem. Neizdarām nekādus salīdzinājumus ar citām kopām, kuras norobežotas citā laikā vai teritorijā.

Piemēram, līdz 2004.gadam īpaši atbalstāmās teritorijas noteica patstāvīgi trīs teritoriju grupās (pagasti, pilsētas, rajoni). Šo grupu īpatsvaru visas valsts atbalstāmajās teritorijās (pēc iedzīvotāju skaita) noteica ekspertīzes ceļā valsts institūcijas.

Līdz ar to teritoriju attīstības indeksa rēķināšanas metodika tika izstrādāta tā, lai ar šo indeksu palīdzību noteiktu katras teritorijas attīstības līmeni atsevišķi:

- pagastu grupā;
- pilsētu grupā;
- rajonu grupā.

Katrai no šīm teritoriju grupām tika pamatots cits pamatrādītāju skaits un to nozīmības svari. Uzdevums salīdzināt ar šo indeksu palīdzību pagastu un pilsētu attīstības līmeni sākotnēji netika izvirzīts.

Tāpat teritoriju attīstības indeksi tika aprēķināti pēc katra gada datiem atsevišķi un secīgi. Netika izvirzīts uzdevums ar tiem raksturot kāda pagasta, pilsētas, pagastu grupas, pilsētu grupas un visas valsts attīstību laika gaitā, piemēram, pēdējos četros vai piecos gados.

Teritoriju attīstības indeksi, kas aprēķināti šādi kvalitatīvi un laika ietvaros ierobežotai teritoriju kopai, izrādījās piemēroti vairāku praktisku statistikas un teritoriju attīstības politikas uzdevumu risināšanai.

- Īpaši atbalstāmo teritoriju kandidātu pamatošana (jāizdala relatīvi mazāk attīstītās teritorijas). Šis bija pētījuma vēsturiskais pamatuzdevums.
- Visu pārējo, arī attīstītāko teritoriju kvantitatīva attīstības rādītāja noteikšana; pamatojoties uz tiem, varēja sakārtot (ranžēt) visas teritorijas, sākot ar visattīstītāko un beidzot ar visatpalikušāko (visu pašvaldību savas teritorijas attīstības pašvērtēšanai).
- Par katru teritoriju, piemēram, pagastu un arī par teritoriju grupu noteikt attīstības indeksa komponentus (saskaitāmos). Kuriem no komponentiem ir pozitīva, kuriem negatīva nozīme attīstības kopindeksa veidošanā. Tapat, kuru ietekme ir liela un kuru maza.
- Pamatojoties uz iepriekšējo varēja noteikt, kuru teritoriju, piemēram, pagastu labus rezultātus veido visu komponentu samērīgs, augsts līmenis, un kuru - tikai daži komponenti. Tāpat par relatīvi atpalikušajām teritorijām varēja noteikt, kādi pamatrādītāji nosaka atpalicību: visi vai lielākā daļa samērīgi, vai arī tikai kāds viens vai divi pamatrādītāji. Pēdējais norada uz sociālām un saimnieciskām disproporcijām.
- Izmantojot pēdējos divos punktos minētos attīstības indeksa komponentus, katras teritorijas pašvaldības un arī visi iedzīvotāji, ne tikai īpaši atbalstāmo teritoriju statusa kandidāti, varēja noteikt savas attīstības īpatnības, pamanīt un pat novērtēt skaitliski stiprās un vajās puses, līdz ar to apsvērt, kas darāms lai mazinātu vai novērstu attīstības disproporcijas, ja tādas ir izveidojušās.
- Izmantojot attīstības indeksa komponentus, par katru teritoriju, piemēram, pagastu, var aprēķināt arī kopēju pamatrādītāju nevienmērības indeksu. Pēc tā atkal iespējams sakārtot (ranžēt) teritorijas, sākot no tās, kur attīstības indeksu veido vissamērīgākie komponenti, līdz tai, kuras attīstību nosaka viens pamatrādītājs. Lielām teritorijām, kuras veido mazākas teritorijas, par kurām ir zināmi attīstības pamatrādītāji un ir aprēķināti attīstības indeksi, var noteikt speciālu teritoriālās attīstības nevienmērības indeksu. Piemēram, rajonu lauku daļu veido pagasti. Zinot pagastu attīstības indeksus, var noteikt, kuru rajonu pagasti ir attīstīti samērā vienmērīgi (labi, slikti) un rajonus, kuru pagasti stipri noslāņojas. Arī šo aspektu var raksturot skaitliski ar īpašu teritoriālās attīstības nevienmērības indeksu. Rajonus var sakārtot (ranžēt) šī rādītāja augošā secībā.

Kā redzams, teritoriju attīstības indeksi ir veicinājuši nevien vēsturiski pirmā uzdevuma pareizāku risinājumu, bet dod plašu informāciju pašvaldībām savas attīstības pašvērtēšanai, kā arī valsts institūcijām, zinātniekiem un visiem interesentiem. Vienlaikus tas ir parādījis datu standartizācijas iespējas, sintezējot attīstības kopindeksu no dažādiem atšķirīgās mērvienībās izteiktiem attīstības pamatrādītājiem.

Ko parāda attīstības indeksu dinamikas rindas

Ja kādus rādītājus statistika noteic ar tiešu skaitīšanu vai aprēķinu ceļā gadu no gada, vienmēr rodas vēlēšanās tos sakārtot laika jeb dinamikas rindās. Pēdējo gadu CSP pamatizdevumos dinamikas rindās sakārtoti dati aizņem 70-80% no visa datu apjoma (ekspertvērtējums).

Kad teritoriju attīstības indeksi bija jau aprēķināti četrus gadus, parādījās pirmās publikācijas, kur šie indeksi bija sakārtoti dinamikas rindās (1999.-2002). Sākotnēji tās nekādus iebildumus un diskusijas neradīja. Taču drīz paši metodikas autori pamanīja sava veida "statistikas paradoksu".

- Katras teritoriju grupas vidējais attīstības indekss gadu no gada bija tuvs nullei. Teorētiski nulle ir šī indeksa robeža, ja nebūtu nejaušu, tajā skaitā - starprezultātu noapaļošanas kļūdu.
- Gadu no gada apmēram pusei teritoriju (pagastiem) bija pozitīvi, bet otrai - negatīvi indeksi.

"Pozīcija" un "opozīcija" strīdas par to, vai Latvijā notiek strauja, vai nepietiekama attīstība, vai tā notiek samērīgi, vai augot disproporcijām. Taču to, ka vismaz neliela, ar noslāņošanos saistīta attīstība notiek, nenoliegs neviens. Kāpēc to neatspoguļo attīstības indekss?

Šajā sakarā nepieciešams atzīmēt, ka jau kopš statistikas sākumiem ir zināms, ka dažādi rādītāji no salīdzināmības laika aspekta veido vismaz trīs grupas.

1. Rādītāji naturālā izteiksmē, piemēram, iedzīvotāju skaits valstī. Arī saražotās produkcijas daudzums naturālā izteiksmē. Kilograms cukura ir kilograms cukura vai nu Latvijā, Krievijā vai ASV, vai nu šogad vai pirms pusgadsimta. Šādu datu salīdzināmība laikā ir gandrīz bez ierobežojumiem, ja nu vienīgi ir vajadzīgas kādas atrunas par datu savākšanas pilnību.
2. Rādītāji vērtības izteiksmē. Šādi rādītāji ir pilnīgi nesalīdzināmi, ja interesējošajā periodā ir notikusi naudas reforma vai liela naudas devalvācija. Inflācijas (naudas vērtības pakāpeniskas samazināšanās) sekas vai nu atspoguļo dinamikas rindā, veicot pārrēķinus, vai tās ignorē. Pārrēķinus parasti veic, veidojot dinamikas rindas ilgākam laika periodam un ļoti nozīmīgam rādītājam, piemēram iekšzemes kopprodukta vērtībai. Citos gadījumos inflāciju ignorē, un vienā tabulā sakopo faktiskos datus par virkni gadu bez korektūras. Vēl citos - dinamikas rindas uzrāda tikai par pēdējiem gadiem vai no tām atsakās vispār.
3. Relatīvie, variācijas, asimetrijas, korelācijas un citi sekundārie rādītāji. Ja tie ir aprēķināti atsevišķi par katru gadu, tad viņu apvienošanas iespējas kopējā dinamikas rindā ir mazāk pētītas.

Ir rādītāji, no kuriem atsevišķos gadījumos drīkst veidot dinamikas rindas pat tad, ja absolūtos lielumus šādi pa gadiem salīdzināt nedrīkst. Nereti pat tad, ja sākotnējie absolūtie lielumi ir nesalīdzināmi, struktūras relatīvie lielumi ir samērā labi salīdzināmi.

Šai grupai pieder arī standartizētie dati. Galvenā atšķirība no iepriekšminētajiem ir šāda. Katrs variācijas, korelācijas un tamlīdzīgs rādītājs parasti tiek aprēķinās kā viens skaitlis, kas raksturo visas kopas noteiktu īpatnību. Standartizētos datus aprēķina un izmanto atsevišķi par katru kopas vienību, piemēram, pagastu. Parasti nav intereses par visas kopas vidējo standartizēto datu vērtību. Vienas kopas ietvaros tā vienmēr ir nulle.

Bez speciālām atrunām no dažādos gados aprēķinātiem standartizētajiem rādītājiem dinamikas rindas veidot nedrīkst. Ja ir izdarītas noteiktas atrunas, dažu speciālu, bet ne visu uzdevumu risināšanai to var darīt.

Kā redzam no standartizācijas formulas, tad, rēķinot standartizētos lielumus, datiem fiksētas kopas un gada ietvaros, tiek izmantots šīs kopas attiecīgā rādītāja aritmētiskais vidējais. Populārāk izsakoties, notiek centrēšana uz attiecīgā gada vidējo. Tas pats sakāms par standartnovirzi formulas saucējā, bet pagaidām vienkāršības dēļ to neaplūkosim.

Ja standartizē kopas vidējo, tad formulas skaitītajā jāņem $\bar{x} - \bar{x} = 0$; vidējā lieluma standartizētā vērtība vienmēr ir nulle.

Līdz ar to standartizētie rādītāji, ja tos sakārto dinamikas rindā, neatspoguļo visas kopas izmaiņas laikā. Konkrētā piemērā - visu pagastu (pilsētu) kopas vispārējo attīstību. Standartizācijas procesā tā ir izslēgta jeb eliminēta.

Standartizēto rādītāju dinamikas rindas tomēr parāda atsevišķu vienību, piemēram, pagastu, individuālo izmaiņu (attīstības) īpatnības uz citu kopas vienību (pagastu) fona. Kaut gan gadu no gada vidējais kopas standartizētais rādītājs (attīstības indekss) paliek nulle, atsevišķu vienību (pagastu) rādītāji (attīstības indeksi) mainās vai nu uzrādot augošu vai dilstošu izmaiņu tendenci. Līdz ar to laika rindā mainās atsevišķu vienību (pagastu) ieņemamā vieta sakārtotā rindā jeb rangs.

Varam izdarīt secinājumu. Standartizētie rādītāji, kas aprēķināti secīgi pēc viena, kārtēja gada datiem un uzkrāti dinamikas rindā, nav derīgi, lai novērtētu vispārējās izmaiņas, resp. attīstību visā kopā. Bet tie ir derīgi speciāla uzdevuma risināšanai, novērtējot katras atsevišķas kopas vienības (pagasta) izmaiņas (attīstību) uz citu šīs pašas kopas vienību (pagasti) fona.

Vai un kā standartizētos datus var pārrēķināt, lai tie būtu salīdzināmi laikā plašākā nozīmē, noskaidrosim, risinot analogu, šobrīd aktuālāku uzdevumu - kā salīdzināt standartizētos rādītājus dažādās radniecīgās kopās, ja tie aprēķināti katrai kopai atsevišķi (piemērs: pagastu un pilsētu grupai).

No dažādām kopām ņemtu standartizēto rādītāju salīdzināšanas iespējas

2004.gadā Latvijas Statistikas institūtam izvirzīja specifisku uzdevumu. Ļoti īsā laikā vajadzēja noteikt īpaši atbalstāmo teritoriju kandidātus tā, lai to kopējais iedzīvotāju skaits nepārsniedz 25% no visas valsts iedzīvotāju skaita. Turklāt uz īpašo atbalstu drīkstēja pretendēt zemākā līmeņa pašvaldības (pagasti un pilsētas), piedaloties kopējā konkursā, nevis atsevišķi pagastu un pilsētu grupā kā iepriekšējos gados. Kā sadalīsies atļautais 25% limits starp pagastiem un pilsētām, netika noteikts, bet priekšlikumus par to varēja izteikt Latvijas Statistikas institūts un speciāla darba grupa.

Kā risinājuma bāze tika saglabāta metode un skaitliskais materiāls par teritoriju attīstības indeksiem, kas sevi bija attaisnojuši vismaz 5 gadu ilgā pētījumu un valsts iestāžu praktiskajā darbā.

Latvijas Statistikas institūta un sadarbības organizāciju rīcībā bija teritoriju attīstības indeksi, kas aprēķināti pēc 2002.gada datiem. Bet atsevišķi pagastu grupā pēc 6 pamatrādītājiem un pilsētu grupā pēc 4 pamatrādītājiem.

Latvijas pagastu grupējums pēc attīstības indeksa lieluma 2002.gadā ir parādīts šo papildinājumu 1.tabulā un 1.attēlā.

Lai Latvijas pagasti un pilsētas varētu piedalīties kopējā konkursā "no lejas" pēc saviem attīstības indeksiem, zinātniski visloģiskāk būtu aprēķināt jaunus attīstības indeksus, izmantojot nevis atsevišķi pagastu un atsevišķi pilsētu vidējos lielumus un standartnovirzes, bet visas valsts attīstības pamatrādītāju vidējos lielumus un standartnovirzes, tos ievietojot standartizācijas formulā $\bar{x}$ un s vietā secīgi par katru attīstības pamatrādītāju un aprēķinot katra pagasta un pilsētas attīstības indeksu pēc vispārējās metodikas.

Tad pagastus un pilsētas varētu iekļaut kopējā sarakstā, tas sakārtot (ranžēt) pēc attīstības indeksiem un izdarīt iedzīvotāju skaita saskaitīšanu "no lejas" līdz atļautā limita sasniegšanai.

Šāda metode netika realizēta vairāku apsvērumu dēļ.

1. Līdz šim pagastu un pilsētu attīstības indeksi tika aprēķināti, izmantojot dažādus, atšķirīgus attīstības pamatrādītājus. Ļoti īsajos darba izpildes termiņos nebija iespējams veikt pētījumus, vai ir iespējams un cik pamatoti noteikt un izmantot pagastiem un pilsētām vienus un to pašus pamatrādītājus. To skaits būtu mazs: ap četri.
2. Šāds pētījums varētu izrādīties ar īslaicīgu nozīmi - "vienreizējas lietošanas". Nav zināms, kā veidosies pirmā līmeņa teritorijas administratīvi teritoriālās reformas rezultātā. Vai izdalīsies novadi (vietavas) ar pilsētu (-ām) un bez pilsētām, vai tos saplūdinās kopējā novadu masīvā? Vai būs pieejami statistikas dati par teritorijām, kas mazākas par novadu: atsevišķām pilsētām, kas iekļautas novadā, bijušajiem(?) pagastiem u.t.t.
3. Jaunu indeksu izskaitļošana visiem Latvijas pagastiem un pilsētām, pat izpildot to ar datortehniku, būtu darbietilpīga, un nebūtu iespējams to veikt paredzētajos termiņos.
4. Rastos katrai teritorijai vienam gadam divi (vai pat vairāk) attīstības indeksi, paredzēti dažādu uzdevumu risināšanai. Tas radītu zināmu "sajukumu" statistikā mazāk kompetentu pašvaldību un citu darbinieku vidū.

1.tabula. **Latvijas pagastu grupējums pēc attīstības indeksa 2002.gadā**

Attīstības indeksi	Skaits		Īpatsvars, %	
	pagastu	iedzīvotāju	pagastu	iedzīvotāju
-1,99 – -1,5	8	6983	1,72	1,00
-1,49– -1,0	42	42006	9,03	6,01
-0,99 – -0,5	94	95232	20,22	13,62
-0,49 – 0,0	165	190097	35,48	27,19
0,0 – 0,49	112	199862	24,09	28,59
0,5 - 0,99	29	89390	6,24	12,79
1,0 - 1,49	6	19326	1,29	2,76
1,5 - 1,99	2	9428	0,43	1,35
2,0 - 2,49	5	36213	1,08	5,18
2,5 un vairāk	2	10550	0,43	1,51
Kopā	**465**	**699087**	**100**	**100**

Datu avots: Latvijas Statistikas institūta datu bāze (arī turpmākajām tabulām un attēliem)

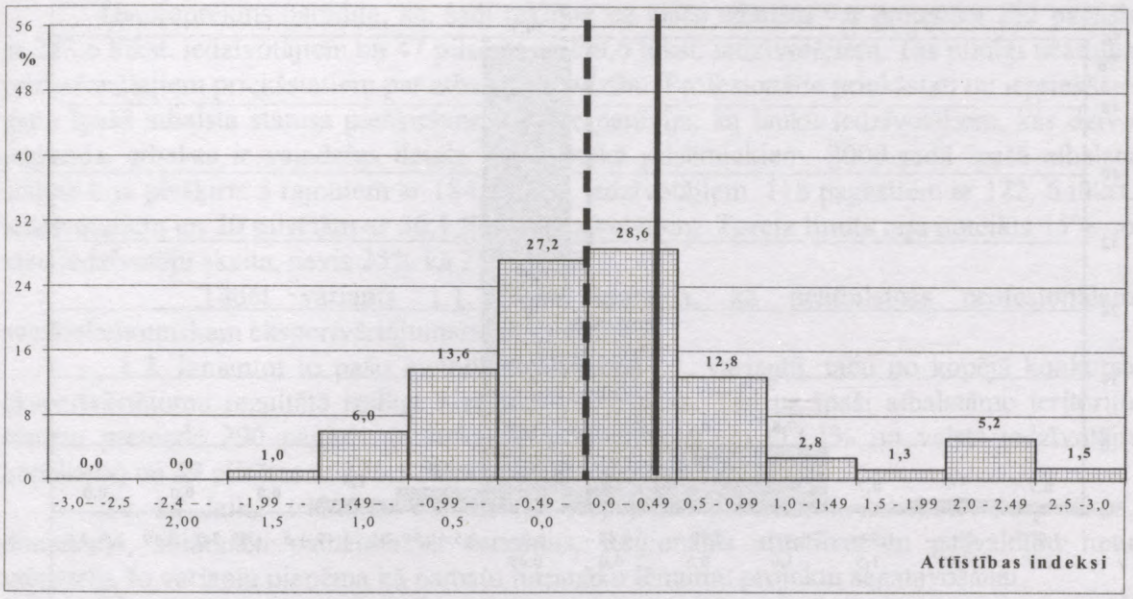

Vidēji Latvijā Vidēji pagastos

1.attēls. **Pagastu iedzīvotāju sadalījums pēc attīstības indeksa**

Latvijas pilsētu grupējums pēc attīstības indeksa lieluma 2002.gadā ir parādīti 2.tabulā un 2.attēlā.

2.tabula. **Latvijas pilsētu grupējums pēc attīstības indeksa 2002.gadā**

Attīstības indeksi	Skaits		Īpatsvars, %	
	pilsētu	iedzīvotāju	pilsētu	iedzīvotāju
-2,5 un mazāks	5	12117	6,49	0,74
-2,4 – -2,00	7	25216	9,09	1,54
-1,99 – -1,5	4	12046	5,19	0,74
-1,49– -1,0	10	127195	12,99	7,79
-0,99 – -0,5	14	123440	18,18	7,56
-0,49 – 0,0	17	369045	22,08	22,61
0,0 – 0,49*)	12	892390	15,58	54,67
0,5 - 0,99	6	46068	7,79	2,82
1,0 - 1,49	2	24876	2,60	1,52
1,5 - 1,99	-	-	-	-
2,0 - 2,49	-	-	-	-
2,5 - 3,0	-	-	-	-
Kopā	**77**	**1632393**	**100**	**100**

*)Šajā grupā nonāca Rīga, tādēļ grupas iedzīvotāju skaits un īpatsvars pārsniedza pusi no visu Latvijas pilsētu iedzīvotāju skaita.

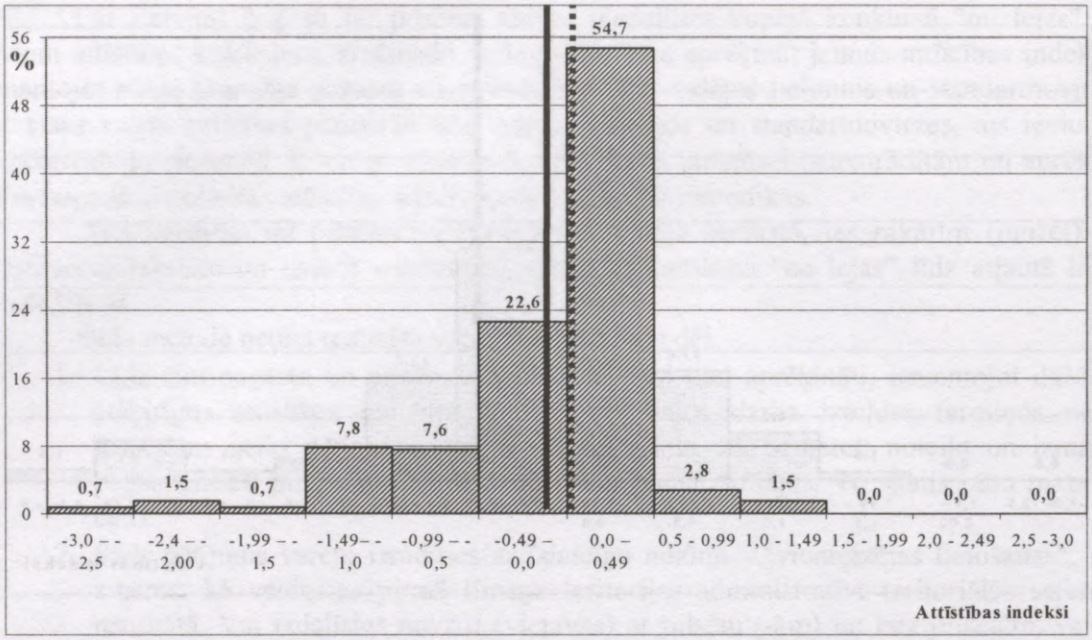

Vidēji Latvijā ..... Vidēji pilsētās

2.attēls. **Pilsētu iedzīvotāju sadalījums pēc attīstības indeksa**

Tādēļ izvirzītā uzdevuma risināšanai tika piedāvātas vairākas, alternatīvas vienkāršākas metodes un to varianti, neizslēdzot iespēju turpmāk izmantot iepriekšminēto.

1.1. Apvienot vienā masīvā visus pagastus un pilsētas (ieskaitot republikas pilsētas) un sakārtot tās agrāk aprēķināto parasto attīstības indeksu dilstošā secībā. Pēc tam izdarīt iedzīvotāju skaita summēšanu "no lejas" līdz noteiktajam 25% limitam.

To ļoti viegli ilustrēt grafiski, taču tipogrāfisku grūtību dēļ to grāmatā nevaram izdarīt pilnībā. Paļaujamies, ka lasītājs pēc turpmāk aprakstītā to izdarīs pats. Darbs nav sarežģīts un rezultāti var būt noderīgi daudzos ziņojumos un lekcijās.

1. Pārnest uz caurspīdīga papīra šī iedaļas 1. un 2. attēlu, katru uz savas lapas vai vismaz vienu no tiem (vislabāk uz kodoskopa plēves; jāsaglabā vienādi mērogi uz skalām abos attēlos; labākas uzskatāmības dēļ var iekrāsot katra attēla stabiņus citā krāsā, ieteicams pagastus zaļā, pilsētas - sarkanā, bet tas nav obligāti.
2. Uzlikt vienu attēlu uz otra, tā lai stabiņu diagrammu (histogrammu) pamatnes sakrīt un sakrīt arī vertikālās nulles līnijas, kas atbilst attīstības indeksa nulles vērtībai atsevišķi pagastu un pilsētu kopā (abos attēlos iezīmētos ar pārtrauktām līnijām).
3. Aizklāt kopattēlu ar necaurspīdīgu baltu papīra lapu un to pakāpeniski bīdīt no kreisās uz labo pusi tiktāl, lai atklātos ceturtā daļa no attēla. Ja skaita procentu skaitļus uz stabiņiem, līdz to summa sasniedz 50%, nevis 25%, jo procenti šeit aprēķināti pagastu grupai un pilsētu grupai atsevišķi, tā ka to abu kopsumma ir 200. Tas notiks 6 stabiņā jeb pirmajā stabiņā pa kreisi no centra līnijas.
4. Novērtēt attēla atklāto daļu. Redzēsim, ka visos stabiņos ir samērā līdzīgs pagastu un pilsētu skaits, precīzāk - to iedzīvotāju skaits, kas var pretendēt uz īpašo atbalstu.

Datoraprēķins parādīja, ka, šādi rēķinot, uz īpašo atbalstu var pretendēt 212 pagasti ar 223,6 tūkst. iedzīvotājiem un 47 pilsētas ar 359,6 tūkst. iedzīvotājiem. Tas pilnīgi neatbilst profesionālajiem priekšstatiem par atbalsta vajadzību. Profesionālie priekšstati un iepriekšējo gadu īpašā atbalsta statusa piešķiršanas prakse parādīja, ka lauku iedzīvotājiem, kas dzīvo pagastos, atbalsts ir vajadzīgs daudz vairāk nekā pilsētniekiem. 2000.gadā īpašā atbalsta statuss bija piešķirts 5 rajoniem ar 184,2 tūkst. iedzīvotājiem, 118 pagastiem ar 122, 6 tūkst. iedzīvotajiem un 20 pilsētām ar 56,1 tūkst. iedzīvotājiem. Toreiz limits bija noteikts 15% no visu iedzīvotāju skaita, nevis 25% kā 2004.gadā.

Tādēļ variants 1.1. bija jānoraida, kā neatbilstošs profesionālam sociālekonomiskam ekspertvērtējumam.

1.2. Izmantot to pašu metodi, kas lietota 1.1. variantā, taču no kopējā konkursa ekspertvērtējumu rezultātā izslēgt 7 republikas pilsētas. Tad uz īpaši atbalstāmo teritoriju statusu pretendē 290 pagasti ar 305,8 tūkst. iedzīvotājiem (13,1% no valsts iedzīvotāju kopskaita) un 49 pilsētas ar 276,5 tūkst. iedzīvotājiem (11,9).

Tā kā laika trūkuma dēļ nebija iespējams pietiekami izdiskutēt turpmākos, domājams, zinātniski pamatotākus variantus, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija šo variantu pieņēma kā pamatu turpmāko lēmumu projektu sagatavošanai.

Īpaši atbalstāmo teritoriju sadalījums starp pilsētām un laukiem visumā atbilst profesionālajiem priekšstatiem par atbalsta nepieciešamību.

Ņemot vērā, ka šis variants ir guvis oficiālu atbalstu, dodam atbalsta pretendentu sadalījumu arī pa 5 valsts reģioniem.

3.tabula. **Īpaši atbalstāmo teritoriju un to iedzīvotāju sadalījums pa reģioniem pēc 1.2. metodes**

Reģioni	Teritorijas				Iedzīvotāji				Kopā, %
	pagasti		pilsētas		pagastos		pilsētās		
	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	
Rīgas	7	1,5	4	5,2	7782	0,3	19311	0,8	1,2
Vidzemes	79	17,0	14	18,2	82648	3,5	73918	3,2	6,7
Kurzemes	46	9,9	12	15,6	45020	1,9	57549	2,5	4,4
Zemgales	39	8,4	7	9,1	38712	1,7	54081	2,3	4,0
Latgales	119	25,6	12	15,6	131637	5,6	71671	3,1	8,7
Kopā	**290**	**62,4**	**49**	**63,6**	**305799**	**13,1**	**276530**	**11,9**	**25,0**

Piezīmes: Bez republikas pilsētām.

Novadi pieskaitīti pilsētu vai pagastu grupai atkarībā no tā, vai tajos ir pilsēta (-as) vai nē (tāpat kā iepriekšējās publikācijās). Procentu skaitļi visos gadījumos aprēķināti no kopskaita valstī. Šīs tabulas iedzīvotāju procentu kopsummai jābūt tuvai, bet nepārsniedzot 25%. Izmantoti tā sauktie "statistikas reģioni".

No dažādām grupām ņemtu standartizēto rādītāju salīdzināšanas iespēju pilnveidošana

1.1. varianta neveiksme izskaidrojama ar to, ka netika ņemts vērā, ka pilsētu un pagastu (ar to saprotot šo teritoriju grupas) attīstības līmenis nav vienāds. Abu grupu vidējais attīstības indekss tika pieņemts par nulli.

Pieļaujot zināmus tuvinājumus, var aprēķināt pagastu grupas un pilsētu grupas vidējās attīstības indeksus, par nulli pieņemot visas valsts vidējo attīstības līmeni.

Katra attīstības pamatrādītāja standartizāciju ar standartizācijas formulu tad izdara šādi

$$t = \frac{\bar{x} - \hat{x}}{s},$$

kur

$\bar{x}$ – attīstības pamatrādītāja vidējais lielums attiecīgi pagastos un pilsētās (formula jālieto divas reizes);

$\hat{x}$ attīstības pamatrādītāja vidējais lielums visā valstī;

s – starpteritoriju variācija, mērojot to kā starpgrupu standarnovirzi.

Aprēķinos izmantojām 4 pamatrādītājus, kuri bija zināmi tiklab pilsētām kā pagastiem:

1)bezdarba līmenis, %; 2)iedzīvotāju ienākuma nodoklis rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju, Ls; 3)demogrāfiskās slodzes līmenis, cilv.; 4)pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas (1998.-2003.), %.

Pamatrādītāju standartizēto vērtību apvienošanu un vidējā attīstības indeksa aprēķināšanu izdarija vispārējā kārtībā.

Pēc 2002.gada datiem pagastu grupas attīstības indekss iznāca -0,420, pilsētu grupas 0,174. Sverot šos skaitļus ar iedzīvotāju skaitu, vidējam jābūt tuvam nullei (ņemot vērā starprezultatu noapaļošanas kļūdas).

Izmantojot šos divus skaitļus, ir iespējams koriģēt agrāk aprēķinātos 2002.gada pagastu un pilsētu attīstības indeksus, kuri aprēķināti par katru teritoriju grupu atsevišķi. Šo darbu atkal var veikt divās modifikācijās: iekļaujot sarakstā visas Latvijas pilsētas un pagastus (2.1.) un izslēdzot no saraksta republikas pilsētas (2.2.).

2.1. Uzdevuma nostādne un tā realizācijas ideju visuzskatamāk parādīt grafiski.

Ja mums ir aprēķināti pagastu attīstības indeksi atsevišķi pagastu kopai (skat 1.tabulu un 1.attēlu), tad ir iespējams aprēķināt nosacītu visas valsts attīstības indeksu, pieņemot to par hipotētisku "pagastu". Standartizācijas formulā x vietā ievieto visas valsts vidējos datus, $\bar{x}$ - pagastu kopas vidējos datus, s - saglabā pagastu datu standartnovirzi.

Izdarot visus aprēķinus atbilstoši teritoriju attīstības indeksa aprēķināšanas metodei, iegūstam, ka nosacītā "pagasta" (visas valsts) attīstības indekss ir 0,420.

. Atliekam šo skaitli 1.attēlā uz horizontālās skalas ar punktu un pret to novelkam perpendikulāru vertikālu taisni (nepārtraukta līnija).

Līdzīgi aprēķinām valsts vidējo attīstības indeksu, nosacīti uzskatot valsti par hipotētisku "pilsētu". Tad standartizācijas formulā $\bar{x}$ jāņem atbilstoši pilsētu grupas vidējiem lielumiem, tāpat standartnovirze.

Izdarot aprēķinus, izrādās, ka uzskatot visu valsti par "pilsētu", tās attīstības indekss ir negatīvs -0,174. Iezīmējam šim skaitlim atbilstošu vertikālu taisni 2.attēlā (nepārtraukta līnija tāpat kā 1.attēlā).

Kad tas izdarīts, uzliekam 1. un 2. attēlu vienu uz otra un pārbīdām tos tā, lai jaunās vertikālās līnijas sakrīt (jāsakrīt arī attēlu pamatnēm - horizontālajām skalam). Aizklājot kopattēlu ar necaurspīdīgu papīru un pakāpeniski bīdot to pa labi, atklājot attēla kreiso daļu, uzkrītoši redzam, ka sākumā atklājas tikai pagastu stabiņi. Tikai tad, kad ir atklāta apmēram attēla piektdaļa (šis process jāturpina līdz ceturtdaļai), parādās arī pilsētu stabiņi.

Konkrētā uzdevuma ietvaros tas nozīmē, ka visvairāk atbalsts ir vajadzīgs daudziem pagastiem, un tikai tad, kad tuvojamies minētajam 25% limitam, starp pretendentiem parādās arī pilsētas. Starp tām ir republikas pilsētas.

Attēlu izvērtēšana neparāda konkrētus pagastus un pilsētas, kuri pēc šādiem kritērijiem būtu īpašā atbalsta kandidāti. Lai to noteiktu, ir jāizdara ļoti vienkārša pagastu un pilsētu parasto attīstības indeksu korekcija.

Tā kā Latvija kopumā ir par 0,420 indeksa vienībām attīstītāka nekā pagasti, no visu pagastu attīstības indeksiem ir jāatskaita 0,420. Tā iegūstam speciālus koriģētos attīstības indeksus viena konkrēta uzdevuma ietvaros.

Tā kā Latvija kopumā ir par -0,174 indeksa vienībām mazāk attīstīta nekā pilsētas, visu pilsētu attīstības indeksiem ir jāpieskaita 0,174.

Saplūdinot vienā kopā (sarakstā) tiklab pagastus kā pilsētas, sakārtojot (ranžējot) tos koriģētā indeksa dilstošā secībā un pēc tam summējot šo teritoriju iedzīvotāju skaitu "no lejas" līdz 25%, varam novilkt svītru. Zem svītras atrodas teritorijas, kurām ir pamats pretendēt uz īpaši atbalstāmās teritorijas statusu. Rezultāti ir sakopoti 4.tabulā un tā ir ērti salīdzināma ar 3.tabulu, kur tas pats izdarīts ar vienkāršāku metodi.

4.tabula. **Īpaši atbalstāmo teritoriju un to iedzīvotāju sadalījums pa reģioniem pēc koriģētajiem attīstības indeksiem (neskaitot republikas pilsētas)**

Reģioni	Teritorijas				Iedzīvotāji				
	pagasti		pilsētas		pagastos		pilsētās		kopā
	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	%
Rīgas	26	5,6	3	3,9	34557	1,5	13322	0,6	2,1
Vidzemes	94	20,2	9	11,7	102974	4,4	20548	0,9	5,3
Kurzemes	61	13,1	9	11,7	68339	2,9	30618	1,3	4,2
Zemgales	52	11,2	6	7,8	56169	2,4	42778	1,8	4,2
Latgales	124	26,7	12	15,6	141243	6,1	71671	3,1	9,1
Kopā	**357**	**76,8**	**39**	**50,6**	**403282**	**17,3**	**178937**	**7,7**	**25,0**

Ranžējot pēc koriģētajiem attīstības indeksiem visas teritorijas kopā (ieskaitot republikas pilsētas) īpaši atbalstāmo teritoriju kandidātu skaitā nonāca Rēzekne un Liepāja. Tādēļ bija pamatots ekspertīzes lēmums par šo pilsētu (republikas pilsētu) izslēgšanu no pretendentu skaita.

Lielās līnijās sadalījumi 3.un 4.tabulā sakrīt. Tādēļ, ņemot vērā, ka viss darbs ir cieši saistīts ar ekspertvērtējumiem (sākot ar attīstības pamatrādītāju izvēli) un tā rezultāti nepretendē uz augstu matemātisku precizitāti, nav pamata ierosināt atcelt vai mainīt lēmumu par 1.2. variantā iegūto sadalījumu izmantošanu tālākam darbam.

Pievēršoties niansēm, koriģētie attīstības indeksi parāda, ka Rīgas reģiona teritorijām ir mazāka vajadzība pēc īpašā atbalsta nekā ministrijas apstiprinātajā 1.2. variantā (3.tabula).

Ja ir aprēķināti koriģētie attīstības indeksi visiem valsts pagastiem un pilsētām, pēc tiem var sastādīt teritoriju sadalījuma tabulu pēc attīstības indeksa lieluma un uzzīmēt attiecīgu grafisko attēlu (3.attēls).

Šajā gadījumā sadalījums un tā attēls centrējas uz republikas vidējo. Republikas attīstības indekss ir nulle. Līdz ar to pagastu un pilsētu grupu attīstības indeksi vairs nav nulles, bet iepriekš minētie skaitļi ar pretējo zīmi -0,420 un 0,174 3.attēlā iezīmēti ar vertikālām pārtrauktām līnijām). Attālums starp šīm līnijām raksturo pagastu un pilsētu grupu attīstības atšķirību uz vispārējā atsevišķo teritoriju attīstības indeksa variācijas apgabala fona (-3; 3).

Teorētiski ir iespējami vēl daudz dažādi attīstības indeksi, piemēram, katra reģiona ietvaros, par bāzi pieņemt reģiona kopējos, pagastu vai pilsētu attīstības pamatrādītāju vidējos lielumus (apakšvarianti). Taču dažādu teritoriju attīstības indeksu vienlaicīga publicēšana un lietošana var radīt psiholoģiska rakstura grūtības un mazināt lasītāju un lietotāju uzticību tiem (Krastiņš Arī skatapunkts 2004.). Kaut gan katrs indeksa veids ir nedaudz pamatotāks nekā citi atsevišķa konkrēta uzdevuma risināšanai, tomēr būtu lietderīgi pieturēties pie viena indeksa sistēmas, pilnveidojot šo indeksu aprēķiniem izmantojamo informāciju.

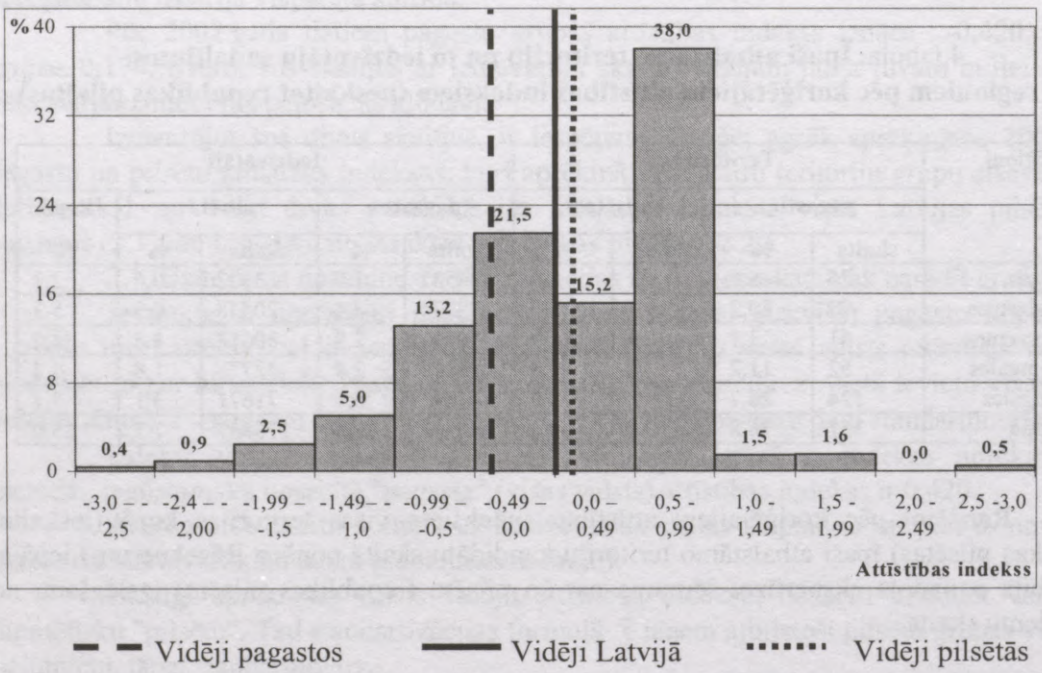

3.attēls. **Pagastu un pilsētu iedzīvotāju sadalījums pēc koriģētā attīstības indeksa 2003.gadā**

2.2. Pēc analoģijas ar nekoriģēto attīstības indeksu lietošanu (skat.2.1. un 2.2.) varētu arī koriģētos attīstības indeksus apstrādāt, izslēdzot no īpaši atbalstāmo teritoriju kandidātu saraksta republikas pilsētas. Vienkāršotā skatījumā tas attiecas tikai uz darba noslēdzošo posmu "summēšanu no lejas". Ja kārtējā teritorija, kuras iedzīvotāju skaits jāpieskaita pakāpeniski uzkrājamai summai (līdz noteiktajam limitam), ir republikas pilsēta, to vienkārši izlaiž un ņem nākamo teritoriju.

Protams, variantu veidošanas iespējas ir praktiski neierobežotas. Piemēram, var aprēķināt attīstības indeksus:

- visas valsts teritorijām kopējā masīvā tikai bez republikas pilsētām (attīstības pamatrādītāju vidējie jārēķina pa valsti, taču izslēdzot republikas pilsētas);
- pilsētu grupā (bez republikas pilsētām);
- pilsētu grupā, kur iedzīvotāju skaits nepārsniedz noteiktu cenzu, piemēram, 20 tūkst;
- u.t.t.

Vēlreiz par attīstības indeksu dinamikas rindām

Detalizēti aplūkojot, kādēļ nav salīdzināmi teritoriju attīstības indeksi dažādu grupu teritorijām, ja tie aprēķināti atsevišķu grupu ietvaros, un ko var darīt lai šie indeksi kļūtu kaut vai tuvināti salīdzināmi, vieglāk apspriest arī jautājumu par to, kā padarīt salīdzināmas teritoriju attīstības indeksu dinamikas rindas. Šeit iezīmējam tikai iespējamās uzdevumu nostādnes un iegūto rezultātu vispārējo interpretāciju.

1. Katru gadu aprēķina attīstības indeksus nevien pēdējam gadam, bet visiem ar dinamikas rindu aptvertajiem gadiem. Tad standartizācijas formula $\bar{x}$ un s vietā jāievieto nevis pamatrādītāju kārtējā gada vidējie, bet daudzgadu vidējie.

Tad attīstības indeksa vidējā vērtība nulle valstī vai teritoriju grupā parādīsies vienā no centrālajiem gadiem, bet, ja valstī notiek attīstība, rindas sākumā indeksi būs negatīvi skaitļi, beigās - pozitīvi.

Teritoriju sadalījums pēc attīstības indeksiem būs tāds, ka sākuma gados pārsvarā būs teritorijas ar negatīviem indeksiem, beigu gados - ar pozitīviem.

Metodes trūkumi:

- ļoti liels skaitļošanas darbs, katru gadu pārrēķinot indeksus par vairākiem gadiem, vismaz četriem, pieciem gadiem;
- gadu no gada par vienu un to pašu iepriekšējo gadu tiks publicēti atšķirīgi indeksi, kas var radīt pārpratumus un "sajukumu" mazāk kompetentu lasītāju un lietotāju vidū.

2. Izmantojot bāzes gadam piesaistītu attīstības indeksu sistēmu. Analogi, kā iekšzemes kopproduktu novērtē nevien kārtējā gada, bet arī bāzes gada (piemēram 2000. gada) vidējās cenās. Šādā gadījumā standartizācijas formulā $\bar{x}$ un s gadu no gada jāievieto nevis kārtējā, bet rindas pirmā gada lielumi.

Indeksa vidējā vērtība valstī (vai teritoriju grupā, ja indeksus rēķina par katru grupu atsevišķi) pirmajā, bāzes gadā būs nulle, bet turpmākajos, pieņemot ka ekonomika attīstās, arvien lielāki pozitīvi skaitļi. To pieaugumi paradīs vispārējās attīstības tempus valstī vai teritoriju grupā.

Pirmajā gadā teritoriju sadalījums pēc attīstības indeksa būs aptuveni simetrisks ap nulles vērtību, turpmākajos - arvien vairāk pieaugs teritoriju īpatsvars, kurām fiksēti pozitīvi indeksi.

Metodi var realizēt divējādi.

- Iespējami precīzi. Veidojot dinamikas rindas sākumu, izrēķināt attīstības indeksus par visiem gadiem, par katru atsevišķi. Papildinot dinamikas rindu, vajadzēs izdarīt aprēķinus tikai par kārtējo gadu, izmantojot bāzes gada $\bar{x}$ un s.
- Tuvināti, izmantojot korekcijas koeficientus, kā to parādījām, padarot salīdzināmus dažādu teritoriju grupu attīstības indeksus.

Metodes trūkumi:

-ja notiek kādas būtiskas strukturālas izmaiņas ekonomikā, rinda "morāli noveco", jo ir zināmā mērā piesaistīta bāzes gadam;

- kā rāda statistikas darba pieredze ar salīdzināmās cenās publicētām dinamikas rindām, vienlaikus ir jāpublicē arī dinamikas rindas faktiskajās cenās, pieaug publicējamās informācijas apjoms;
- laiku pa laikam, apmēram pēc 5 gadiem, jāatjauno dinamikas rindu bāzes gads, kas prasa lielu skaitļošanas darbu.

3. Izmantot pēdējā pārskata gada vidējiem lielumiem un standartnovirzēm piesaistītus attīstības indeksu sistēmu.

Metode analoga iepriekšējai tikai $\bar{x}$ un s vietā standartizācijas formulā visu gadu aprēķinos jāliek nevis bāzes, bet pārskata gada lielumi.

Priekšrocība: dinamikas rinda morāli nenoveco, ir tuvāka mūsdienām. Analoģija: izmantojot fiksētas 2002.gada cenas, lata pirktspēja vēl visiem atmiņā, bet, pārrēķinot 1995.gada cenās, neviens vairs neatceras, ko varēja nopirkt par latu 1995.gadā.

Trūkumi:

- katru gadu visa dinamikas rinda par visiem gadiem jāpārrēķina no jauna; lielās darbietilpības dēļ metode maz perspektīva;
- vēl nav izpētīts, kā šādā gadījumā izmantot korekcijas koeficientus; to lietošana varētu ievērojami samazināt skaitļošanas darbu, tomēr lasītāji un lietotāji tiks apgrūtināti ar divām indeksu sistēmām un plašām tabulām, ja vērtējamo teritoriju daudz.

Izdarītais pētījums tika veikts saistībā ar konkrētu teritoriālās statistikas uzdevumu. Taču šajā rakstā izceltās atziņas vairāk attiecas uz statistikas teoriju vispār. Var domāt, ka standartizēto rādītāju lietošana izplatīsies arī citās statistikas apakšnozarēs un speciālos uzdevumos. Ir pamats domāt, ka ar laiku ANO arī Tautu attīstības indeksu rēķinās ar šo metodi. Standartizēto datu īpatnību izpēte, izceļot gan to priekšrocības, gan trūkumus, lietošanas ierobežojumus u.c., var paātrināt līdz šim mazlietotu metožu ieviešanu statistikas praksē.

2. Artefakti teritoriju attīstībā un daži paņēmieni, kā mazināt to ietekmi uz teritoriju attīstības indeksu*

Ievads

Visu statistikas vispārinošo rādītāju kvalitāte ir atkarīga no tā, cik viendabīgai statistisko vienību kopai (datkopai) tie ir aprēķināti. Vispārinošie rādītāji labāk raksturo pētāmo objektu, ja tā vienības ir samērā viendabīgas. Zināma kopas vienību dažādība tomēr nav šķērslis, lai aprēķinātu un izmantotu rādītājus, kas raksturo novērojumu (datu) centrālo tendenci, variāciju, asimetriju un citas kopas vienību sadalījuma īpašības. Šie vispārinošie rādītāji vislabāk raksturo kopas īpašības, ja datu variācija atbilst normālā sadalījuma likumam. Vispārinošo rādītāju kvalitāte pazeminās, ja statistiskajā kopā ir vērojamas dažas krasi atšķirīgas vienības, kuru pētāmās pazīmes dati krasi atšķiras no pārējo kopas vienību datiem. Tādas vienības (novērojumus) sauc par krasi atšķirīgiem jeb svešvārdā – par artefaktiem.

Artefaktu klātbūtne datkopā vismazāk ietekmē vienkāršu vienību ranžējumu pēc interesējošās pazīmes, tāpat struktūras centrālās tendences rādītājus – modu, mediānu, kvantiles. Jau vairāk artefakti ietekmē pazīmes aritmētisko vidējo, vēl vairāk – variācijas un asimetrijas rādītājus, jo, tos aprēķinot, izmanto starprezultātu kvadrātus un kubus.

Teritoriju attīstības indekss ir diezgan jutīgs pret artefaktu (nerakstur̄īgu teritoriju) klātbūtni datkopā. Attīstības pamatfaktoru standartizācija, kas ir attīstības indeksa aprēķināšanas pamatmetode, izmanto pamatrādītāju standartnovirzes, kas ir saistītas ar sākotnējo datu noviržu no vidējā kvadrātiem. Viena ļoti liela novirze, kāpinot to kvadrātā, var dot tik lielu skaitli, kas viens pats lielā mērā nosaka visu noviržu kvadrātu summu. Tāpat, aprēķinot pašu teritorijas attīstības indeksu, tiek summētas attīstības pamatrādītāju standartizētās vērtības. Ja kāda no tām pēc absolūtās vērtības ir nerakstur̄īgi liels skaitlis, tā būtībā nosaka, cik liela būs summa – resp., vērtējamās teritorijas attīstības indekss

Pēc visiem attīstības indeksa veidojošiem pamatrādītājiem to standartizētās vērtības zem -2,5 vai virs 2,5, ko šeit vērtējām kā artefaktus, 2002.gadā bija vērojamas 60 pagastos no 465.

Ieskaitīti arī novadi, kuru sastāvā nav pilsētu. Daži pagasti izdalās ar nerakstur̄īgām pamatrādītāju vērtībām divos vai pat trīs rādītājos. Pavisam artefakti šādā izpratnē konstatēti 75 reizes. Tas ir ievērojami vairāk nekā sagaidāms pēc normālā sadalījuma likuma. Teritoriālā noslāņošanās, pat polarizēšanās, pēc vairākiem attīstības pamatrādītājiem pārsniedz normālo

Ko skaitīt par artefaktu

Lai novērtētu, vai kārtējais novērojums (skaitlis) ir krasi atšķirīgs (artefakts), vai nē, parasti izmanto tā standartizāciju. Standartizācijas vispārējo formulu

---

*Pirmpublikācija: O. Krastiņš, V. Locāne Artefakti teritoriju attīstībā un daži paņēmieni, kā mazināt to ietekmi uz teritoriju attīstības indeksu (). - "Statistikas un pārvaldes problēmas 2004 "- R.: LSI, 2004. - 100. - 109. lpp.

lieto arī aprēķinot teritoriju attīstības indeksa starprezultātus. Standartizācijas formula (1) ir

$$t = \frac{x - \bar{x}}{s}, \qquad (1)$$

kur: t - interesējošā rādītāja standartizētā vērtība konkrētā kopas vienībā (teritorijā);
x - šī paša rādītāja sākotnējā vērtība tajā pašā kopas vienībā sev raksturīgajās mērvienībās;
$\bar{x}$ - pazīmes aritmētiskais vidējais;
s - pazīmes standartnovirze (vidējā kvadrātiskā novirze).

Ja kopas vienības pēc šīs pazīmes veido normālu sadalījumu (praktiski pietiek ar tam tuvu), lielumam t ir virkne īpašību.

Tā vidējais aritmētiskais ir 0, bet standartnovirze 1.

Intervālā $-1 < t < 1$ atrodas 68% kopas vienību;

intervālā $-2 < t < 2$ atrodas 95% kopas vienību;

intervālā $-3 < t < 3$ atrodas 99,7% kopas vienību.

Ja pētāmo kopu var uzlūkot par izlasi, šos procentus var uzlūkot par varbūtībām, ar kādām var sagaidīt, ka kārtējais ģenerālkopas novērojums atradīsies vienā vai otrā no šiem intervāliem. Varbūtība, ka t būs mazāks par -3 vai lielāks par 3 ir niecīga, bet, ka tas pēc absolūtās vērtības pārsniegs 4-5 – praktiska nulle .

Līdz ar to atbilstoši uzdevuma saturam ekspertīzes ceļā var noteikt, cik lielu pēc absolūtās vērtības standartizēto lielumu uzlūkot par robežu, kas atdala „parastos" novērojumus no neraksturīgiem (artefaktiem).

Bieži par šādu robežu ņem skaitli 3. Mēs turpmāk izmantosim nedaudz „stingrāku" kritēriju – skaitli 2,5. Ja sadalījums būtu normāls, par neraksturīgiem uzskaitīsim apmēram 1,2% no visiem novērojumiem. Stingrāku kritēriju var pamatot ar to, ka šādas vienības (teritorijas) netiks izmestas no analīzes vispār, bet vienīgi tām pievērsta īpaša uzmanība, dažos gadījumos koriģējot aprēķinu starprezultātus.

Cik daudz artefaktu reālajos datos?

Atbildes izvērtēšanai izmantosim Latvijas pagastu attīstības pamatrādītājus, kuri lietoti attīstības indeksa aprēķināšanai par 2002.gadu. Tie publicēti šīs grāmatas pielikumos.

Pirmais un viens no svarīgākajiem pagastu attīstības rādītājiem ir bezdarba līmenis. 2003. gada sākumā pagastos vidēji bija 7,4% oficiāli reģistrēto bezdarbnieku ar standartnovirzi 4,9%. Grāmatas 5.pielikumā priekšpēdējā ailē ir parādīti visu Latvijas pagastu bezdarba līmeņa standartizētie rādītāji (342.-354.lpp). Tā kā zema bezdarba līmenis raksturo labu sociālekonomisko attīstību, bet augsts – sliktu, minēto skaitļu algebriskās zīmes ir mainītas uz pretējām.

No plašās tabulas „izfiltrējot" pagastus, kur bezdarba standartizētais lielums pēc zīmes maiņas ir mazāks par -2,5 vai lielāks par 2,5, iegūstam, ka ar ekstremāli mazu (negatīvu) standartizēto bezdarba līmeni, kas raksturo ļoti augstu reālā bezdarba līmeni, 2003.g. sākumā, Latvijā bija 23 pagasti. Ar ekstremāli augstu, 2,5 standartizēto vērtību,

kas raksturotu ļoti zemu bezdarba līmeni, netika konstatēts neviens pagasts. Pēc bezdarba līmeņa pagasti veido asimetrisku sadalījumu ar izteiktu kreiso asimetriju (pēc *t* rādītāju zīmes maiņas).

To pagastu sadalījums, kur bezdarba līmeņa standartizētā vērtība ir mazāka par mīnus 2,5, ir šāds (Papildinājumu1.tabula).

1.tabula. **To Latvijas pagastu sadalījums, kur standartizētā bezdarba līmeņa vērtība 2003.g.1.janvārī nesasniedz mīnus 2,5.**

Grupas pēc bezdarba līmeņa		Pagastu skaits	Pagasti, kuri nonākuši grupā
standartizētās vērtības, *t*	atbilstošā sākotnējā vērtība, %		
-2,51 - -3,0	19,7 – 22,1	11	Lazdukalna, Salnavas, Malnavas, Silajāņu, Maltas, Lūznavas, Robežnieku, Asūnes, Šķeltovas, Sutru, Silmalas
-3,1 - -4,0	22,9 – 27,0	8	Feimaņu, Vecumu, Grāveru, Ķepovas, Stružānu, Tilžas, Golišēvas, Briežuciema
-4,1 - -5,0	27,5 – 31,9	3	Krišjāņu, Sokolku, Kantinieku
zem -5,0	virs 31,9	1	Baltinavas
Kopā		**23**	

Visi pagasti ar ekstremāli augstu bezdarba līmeni koncentrējas Latgalē: Balvu, Rēzeknes, Ludzas un Krāslavas rajonos.

1.tabula un īpaši tās sastādīšanai izmantotā pamattabula grāmatas pielikumā, ļauj noteikt arī citas robežas ekstremālo pagastu izdalīšanai no pamatkopas, piemēram, -3.

Par absolūti ekstremāliem jāatzīst Baltinavas pagasts, kur bezdarba standartizētā vērtība bija -5,3, bet reālais bezdarbnieku īpatsvars 33,5%, tāpat Kantinieku pagasts – -4,73 (30,7%); Sokolku pagasts -4,65 (30,3%); Krišjāņu pagasts -4,40 (29,1%).

Par otro svarīgāko pagastu attīstības pamatrādītāju uzskatām iedzīvotāju labklājību, ko netieši atspoguļo iedzīvotāju samaksātā ienākuma nodokļa summa.

2002.gadā, rēķinot vidēji uz vienu iedzīvotāju gadā, vidējā ienākuma nodokļa summa bija 54,6 lati ar standartnovirzi 31,5 lati.

Pārskatot atsevišķu pagastu ienākuma nodokļa standartizētās vērtības (6.pielikums, 355.-367.lpp), var atrast, ka ir tikai 5 pagasti ar neparasti lielām samaksātā nodokļa summām, un visi tie atrodas Rīgas rajonā. Pagastu, kur nodokļa summas standartizētā vērtība būtu zem -2,5, 2002.gadā nebija.

Pagastus ar ļoti lielām ienākuma nodokļa vērtībām var uzskaitīt tieši, neveidojot grupējumu un tabulu. Tie ir Inčukalna pagasts – samaksātā summa uz vienu iedzīvotāju 175,0 lati, standartizētā vērtība 3,82; Ķekavas pagasts 151,4 (3,07); Stopiņu pagasts 138,9 (2,67); Babītes pagasts 135,1 (2,55) un Ādažu pagasts 134,2 (2,52).

Par trešo pagastu attīstības pamatrādītāju izmantojām demogrāfiskās slodzes līmeni. Tas ir apgādājamo un darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita attiecība. 2003.gada sākumā, rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem darbspējas vecumā, vidēji bija 659,6 iedzīvotāji līdz un virs darbspējas vecumam ar standartnovirzi 89,1. Tā kā liela demogrāfiskā slodze raksturo grūtus sociālekonomiskos apstākļus un otrādi, arī šī rādītāja atsevišķu pagastu standartizēto vērtību zīmes maina uz pretējām.

Pārskatot atsevišķu pagastu datus (7.pielikums, 368.-379.lpp) var atrast, ka ir 11 pagasti, kuros demogrāfiskā slodze ir ļoti liela: standartizētie rādītāji pēc zīmes maiņas zem -2,5. Tie ir šādi. Standartizētie rādītāji robežās no -2,51 – līdz -3,0: Liepnas, Nautrēnu, Rundēnu, Kūku, Briežuciema un Izvaltas pagasti. Bet robežās no -3,1 līdz -3,50: Stabulnieku, Saunas, Varakļānu, Ambeļu pagasti un Vārkavas novads. Gandrīz visi tie atrodas Latgalē.

Pagastu ar neraksturīgi mazu demogrāfisko slodzi 2003.g.sākumā nebija.

Pagastu attīstības pamatrādītājs, kur artefakti izpaužas visspilgtāk, ir iedzīvotāju blīvums.

Izvērtējot datu pamatizstrādi (8.pielikums, 380.-392.lpp), var atrast, ka izdalās 16 pagasti ar ļoti lielu, pat ārkārtīgi lielu, ekstremālu iedzīvotāju blīvumu (t>2,5), bet nav pagastu ar neraksturīgi mazu iedzīvotāju blīvumu (t<-2,5). Tā kā atsevišķu pagastu dati šajā gadījumā ir ļoti interesanti, ievietojam tos tiešā veidā.

2.tabula. **Pagasti ar ekstremāli lielu un lielu iedzīvotāju blīvumu 2003.gada sākumā**

Pagasts	Rajons	Iedzīvotāju skaits 2003.1.01.	Platība, km^2 2003.1.01.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Standartizētā vērtība t
		z	f	$x = \frac{z}{f}$	$t = \frac{x - \bar{x}}{s}$
Ozolnieku*	Jelgavas	3223	7,9	408,0	37,423
Kupravas	Balvu	668	3,7	180,5	15,929
Stopiņu	Rīgas	7327	53,5	137,0	11,809
Mārupes	Rīgas	8841	103,9	85,1	6,908
Carnikavas	Rīgas	4769	80,2	59,5	4,486
Ķekavas	Rīgas	11553	200,9	57,5	4,301
Priekuļu	Cēsu	5300	98,4	53,9	3,956
Lapmežciema	Tukuma	2365	49,1	48,2	3,418
Naujenes	Daugavpils	6226	131,1	47,5	3,354
Liepas	Cēsu	3376	74,7	45,2	3,137
Ādažu	Rīgas	7153	162,9	43,9	3,016
Saldus	Saldus	1732	42,1	41,1	2,754
Īslīces	Bauskas	4263	104,2	40,9	2,732
Kalkūnes	Daugavpils	2739	67,2	40,8	2,718
Maltas	Rēzeknes	3622	89,8	40,3	2,678
Skrīveru	Aizkraukles	4159	105,4	39,5	2,595

*) Tagad Ozolnieku pagasts iekļauts Ozolnieku novadā.

Iepriekš, izdalot kopas vienības (pagastus), kuri ir pamatkopai neraksturīgi, izmantojām rādītāja *t* kritisko vērtību 2,5. Citos gadījumos, atkarībā no uzdevuma satura un tā, kā paredzēts izmantot iegūtos rezultātus, šo robežu varētu palielināt arī līdz 3,0 vai pat 4,0. Bet, ja *t* pārsniedz 5, attiecīgā vienība viennozīmīgi ir kopai neraksturīga (artefakts).

Iedzīvotāju blīvuma standartizētā vērtība dažos pagastos ne tikai pārsniedza pēdējo skaiti, bet bija vēl 3-7 reizes lielāka. Ozolnieku pagastā (tagad tas reorganizēts par novadu) šis lielums sasniedz 37, Kupravas pagastā – 16, Stopiņu pagastā – 12.

Minēto pagastu apbūve ir vairāk raksturīga pilsētām, mazāk laukiem. Taču administratīvi tie bija pagasti un, neveicot īpašas korekcijas, tie bija jāanalizē un jāvērtē pagastu grupā.

Šādi „superartefakti" ne tikai izkropļo atsevišķu teritoriju attīstības indeksus, bet var izkropļot arī attiecīgo rādītāju vidējos lielumus un standartnovirzes. Pēdējo jautājumu turpmāk pētīsim plašāk.

Zemes kadastrālā vērtība ir pagastu attīstības pamatrādītājs, kura lietderība attīstības indeksa sastāvā visbiežāk apšaubīta. Šaubas rada tas, ka šī vērtība pagaidām netiek pārvērtēta un vairs neatspoguļo zemes tirgus vērtību.

Pēc datiem 2003.gada sākumā Latvijas pagastu zemes vidējā kadastrālā vērtība bija 139,9 lati/ha ar standartnovirzi 76,9 lati/ha.

Pārskatot pamatdatus (9.pielikums, 293.-405.lpp), var atrast, ka 8 pagastiem tā ir tik augsta, ka neiederas pārējo pagastu kopā. Iepriekšējā izpratnē šos rādītājus var vērtēt kā artefaktus, turklāt 3-5 pagastos tie jau ir „superartefakti". Pagastu ar neraksturīgi zemu zemes kadastrālo vērtību nav.

Pagastus ar neraksturīgi augstu zemes kadastrālo vērtību var uzskaitīt tieši: Stopiņu pagasts 1180 Ls/ha, standartizētā vērtība - 13,5; Ādažu pagasts - 794 (8,5); Ozolnieku pagasts – 703 (7,3); Mārupes pagasts - 661 (6,8); Garkalnes pagasts – 647 (6,6); Carnikavas pagasts – 517 (4,9); Ķekavas pagasts- 494 (4,6); Babītes pagasts – 389 (3,2). Visi viņi, atskaitot Ozolniekus, atrodas Rīgas rajonā.

Nozīmīgs teritoriju attīstības indeksa pamatrādītājs ir iedzīvotāju skaita izmaiņas procentos no pastāvīgo iedzīvotāju skaita. To saucam arī par teritoriju pievilcības rādītāju. Tas ir vienīgais attīstības pamatrādītājs, kuru pagaidām aprēķinām pēc daudzgadu datiem. Konkrēti, aprēķinot pagastu attīstības indeksu 2002.gadam, tika izmantots iedzīvotāju skaita izmaiņu rādītājs, salīdzinot iedzīvotāju skaitu 2003.g.1.janvārī ar skaitu 1998.g.1.janvārī. Varbūt tā ir perspektīva pieeja. Daži teritoriju attīstības vērtēšanas metodikas lasītāji ir ieteikuši pēc vairāku (3-5) gadu datiem rēķināt arī citus attīstības pamatrādītājus, vispirms – bezdarba līmeni. Pamatojums: attīstības pamatrādītāji nelielās teritorijās, kādi ir pagasti, no gada uz gadu ir samērā mainīgi, nestabili.

Minētajos piecos gados Latvijas pagasti kopumā ir zaudējuši 12251 iedzīvotāju jeb 1,8% no sākotnējā iedzīvotāju skaita; -1,8 ir iedzīvotāju skaita izmaiņu vidējais, standartnovirze – 6,3.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas ir attīstības pamatrādītājs, kurš vairumā pagastu ir negatīvs, taču virknē pagastu arī pozitīvs. Pēdējie piecu gadu laikā iedzīvotājus ir piesaistījuši. Šis ir vienīgais attīstības pamatrādītājs, kur neraksturīgie lielumi virs kritiskās 2,5 standartizēto vērtību robežas ir sastopami gan pozitīvo, gan negatīvo skaitļu apgabalā (10.pielikums, 406.-419.lpp). Kopā neraksturīgas iedzīvotāju skaita izmaiņas bija vērojamas 12 pagastus (3.tabula).

3.tabula. **To Latvijas pagastu sadalījums, kur iedzīvotāju skaita izmaiņu standartizētais rādītājs pārsniedz 2,5 vai nesasniedz -2,5 2003.g. salīdzinot ar 1998.g.**

Standartizētās vērtības, t	Pagastu skaits	Pagasti, kuri nonākuši grupā
Pozitīvas		
2,5 - 3,0	2	Garkalnes, Svētes
Negatīvas		
-2,5 - -3,0	5	Smiltenes, Liezēres , Ambeļu, Pampāļu, Bebrenes
-3,1 - -4,00	4	Palsmanes, Ukru, Embūtes , Kupravas
zem -4,1	1	Gārsenes
Kopā	**12**	

Attīstības pamatkomponentu ierobežošana

Ja negrib aprobežoties ar krasi atšķirīgo teritoriju (artefaktu) konstatēšanu un šo faktu novērtēšanu ekspertīzes ceļā, tad vienkāršākais paņēmiens ir ierobežojumu uzlikšana atsevišķu attīstības faktoru standartizētām vērtībām. Tas nozīmē, ka kopējā attīstības indeksā (pirms svēršanas ar faktoru nozīmības svariem) nevienu pamatfaktoru nedrīkst iekļaut ar vērtību, kas pārsniedz iepriekš noteiktu negatīvu vai pozitīvu skaitli, piemēram, tas nedrīkst būt mazāks par -2,5 vai lielāks par 2,5. Ja faktiski izrēķinātā pamatfaktora standartizētā vērtība iziet ārpus šīm robežām, to tālākajos aprēķinos aizstāj ar robežvērtību, resp., -2,5 vai 2,5.

Ja aprēķinu mērķis to prasa, ekspertīzes ceļā var noteikt arī citas robežvērtības, piemēram, -3 un 3 vai -4 un 4. Šīs robežvērtības pēc absolūtās skaitļa vērtības gan nevarētu būt mazākas par 2 un lielākas par 4.

Šāda rīcība nodrošina, ka neviena teritorija nevar iegūt pārmērīgi zemu (negatīvu) vai pārmērīgi augstu (pozitīvu) vispārējo attīstības indeksu uz viena pamatfaktora rēķina, kurš ir neraksturīgs pētāmo teritoriju kopai. Kaut arī tāda rīcība šķiet loģiski un profesionāli pamatota, tomēr faktisko datu daļas aizstāšana ar iepriekš apriori noteiktiem robežlielumiem var radīt arī iebildumus. Tādēļ gala rezultātiem, vai nu tie būtu noformēti darba ziņojumā, vai raksta formā, vajadzētu pievienot izsmeļošu informāciju, kādām teritorijām un kādiem rādītājiem šādi aizstājumi ir izdarīti (piemēram, pēc šīs nodaļas 4.tabulas parauga).

Minētā paņēmiena praktiskai pārbaudei 4.tabulā minētajām teritorijām, faktiski iegūtās pamatrādītāju vērtības, kas uzrādītas tabulā, esam aizstājuši ar -2,5 (ja faktiskais skaitlis ir negatīvs) vai ar 2,5 (ja faktiskais skaitlis ir pozitīvs). Tālāk šīm teritorijām ir pārrēķināti vispārējie attīstības indeksi pēc pamatmetodes, tikai ņemot vērā šos ierobežojumus. Teritorijas, kas šeit ir pagasti, ir iekļautas visu pagastu kopējā sarakstā un izdarīta to sakārtošana (ranžēšana) pēc koriģētajiem attīstības indeksiem.

4.tabula. **Pagasti, kuros 2002.gadā bija vērojami attīstības faktoru artefakti (standartizētie lielumi mazāki par -2,5 vai lielāki par 2,5)**

Pagasts, novads	Rajons	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km2	Zemes vidējā kadastrālā vērtība	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas
A	B	1	2	3	4	5	6
Baltinavas	Balvu	-5,300					
Kantinieku	Rēzeknes	-4,734					
Sokolku	Rēzeknes	-4,645					
Krišjāņu	Balvu	-4,403					
Goliševas	Ludzas	-3,870					
Briežuciema	Balvu	-3,625		-2,768			
Tilžas	Balvu	-3,557					
Stružānu	Rēzeknes	-3,528					
Ķepovas	Krāslavas	-3,397					
Grāveru	Krāslavas	-3,288					
Vecumu	Balvu	-3,188					
Feimaņu	Rēzeknes	-3,106					
Silmalas	Rēzeknes	-2,920					
Sutru	Preiļu	-2,851					
Šķeltovas	Krāslavas	-2,841					
Asūnes	Krāslavas	-2,817					
Robežnieku	Krāslavas	-2,737					
Lūznavas	Rēzeknes	-2,703					
Maltas	Rēzeknes	-2,637			2,678		
Silajāņu	Preiļu	-2,624					
Malnavas	Ludzas	-2,594					
Salnavas	Ludzas	-2,551					
Lazdukalna	Balvu	-2,510					
Inčukalna	Rīgas		3,82				
Ķekavas	Rīgas		3,07		4,301	4,605	
Stopiņu	Rīgas		2,67		11,809	13,527	
Babītes	Rīgas		2,55			3,240	
Ādažu	Rīgas		2,52		3,016	8,507	
Vārkavas novads	Preiļu			-3,469			
Ambeļu	Daugavpils			-3,300			-2,792
Varakļānu	Madonas			-3,282			
Saunas	Preiļu			-3,267			

Turpinājums

A	B	1	2	3	4	5	6
Stabulnieku	Preiļu			-3,078			
Izvaltas	Krāslavas			-2,814			
Kūku	Jēkabpils			-2,685			
Rundēnu	Ludzas			-2,557			
Nautrēnu	Rēzeknes			-2,541			
Liepnas	Alūksnes			-2,527			
Ozolnieku	Jelgavas				37,423	7,323	
Kupravas	Balvu				15,929		-3,934
Mārupes	Rīgas				6,908	6,777	
Carnikavas	Rīgas				4,486	4,905	
Priekuļu	Cēsu				3,956		
Lapmežciema	Tukuma				3,418		
Naujenes	Daugavpils				3,354		
Liepas	Cēsu				3,137		
Saldus	Saldus				2,754		
Īslīces	Bauskas				2,732		
Kalkūnes	Daugavpils				2,718		
Skrīveru	Aizkraukles				2,595		
Garkalnes	Rīgas					6,595	2,882
Gārsenes	Jēkabpils						-4,072
Embūtes	Liepājas						-3,542
Ukru	Dobeles						-3,113
Palsmanes	Valkas						-3,036
Bebrenes	Daugavpils						-2,985
Pampāļu	Saldus						-2,944
Liezēres	Madonas						-2,623
Smiltenes	Valkas						-2,600
Svētes	Jelgavas						2,630
Rādītāji - 75		**23**	**5**	**11**	**16**	**8**	**12**
Pagasti - 60		x	x	x	x	x	x

Cik lielā mērā attīstības indeksu "ierobežošana" izmaina pagastu ieņemamās vietas rangu tabulā, vislabāk rāda pagastu grupējums pēc rangu starpības, ko iegūstam no rangu numura, kas iegūts ar pamatmetodi, atskaitot rangu numuru, kas iegūts ar koriģēto metodi (5.tabula). (Pagastu un novadu rangu numurus, kas iegūti ar pamatmetodi, skat.šajā grāmatā 11.pielikums, 420.-429.lpp.).

5.tabula. **Pagastu grupējums pēc ieņemamo vietu (rangu) starpības, kas iegūti ar pamatmetodi un ar artefaktu ierobežošanas metodi**

	Rangs samazinājies (231 pagasts) par													Rangs nav mainījies
	74-70	36-15	25-11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
Pagastu skaits	2	2	9	1	2	1	-	1	3	2	6	17	185	81

	Rangs palielinājusies (153 pagasti) par											Kopā
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	251	
Pagastu skaits	45	44	28	8	5	5	8	5	2	2	1	465

Izvērtējot 5.tabulu, vispirms var atzīmēt, ka 81 pagastu ieņemamā vieta nav mainījusies. Vēl 230 pagasti ir ieguvuši tikai par vienu vietu augstāku vai zemāku rangu. Kopā tas dos 311 pagastu un lauku novadu no 465 jeb 67%. Tātad teritoriju lielākās daļas novērtējumu attīstības indeksa artefaktu ierobežošana neietekmē vai ietekmē maznozīmīgi. Tas nozīmē, ka jaunais pētījums neprasa izdarīt kādas principiālas izmaiņas attīstības indeksa aprēķināšanas metodikā, bet ir iespēja to pilnveidot. 108 pagastiem šī darba rezultātā attīstības indekss ir samazinājies, līdz ar to ieņemamā vieta palielinājusies (pasliktinājusies) par 2 vai vairāk vietām. Turklāt vairākums no tiem – 72 pagasti ir zaudējuši tikai 2-3 vietas. Taču ir viens pagasts, un tas atkal ir Kuprava, kurš artefaktu ierobežošanas rezultātā ir „noslīdējis " no 28 uz 279 vietu, zaudējot 251 vietu – vairāk nekā pusi no iespējamo vietu skaita..

Cēlonis ir Kupravai citiem pagastiem pilnīgi neraksturīgās iedzīvotāju blīvuma standartizētās vērtības 15,9 aizstāšana ar tās robežvērtību 2,5. Pēc pareizināšanas ar faktora nozīmības svaru 0,1, tas dod attīstības indeksa saskaitāmo 0,25 agrāk pamatizstrādēs publicētā 1,59 vietā. Vēl Kupravai tiek ierobežots indeksa komponents, ko dod pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas. Šī pamatrādītāja standartizētā vērtība bija – 3,9, ko pareizinot ar nozīmības svaru 0,15, ieguvām indeksa saskaitāmo – 0,598 (329.lpp.). Šo standartizēto vērtību ierobežojot līdz – 2,5 un pareizinot ar nozīmības svaru 0,15, iegūstam attīstības indeksa saskaitāmo –0,375.

Līdz ar to Kupravas attīstības indeksa skaitliski ierobežotie saskaitāmie (kur tas vajadzīgs) ir šādi: -0,459; -0,045; 0,226; 0,250; 0,043 un -0,375. To summa dod koriģēto attīstības indeksu -0,359. Tas nodrošina pagastam 279 vietu rangu tabulā, un tā viņam ir daudz piemērītāka nekā 28. vieta, ko nodrošina daži nenormāli attīstības pamatrādītāji, vispirms – iedzīvotāju blīvums.

Atgriežoties pie 5.tabulas, var atzīmēt, ka ir 13 pagasti, kuru attīstības indekss artefaktu ierobežošanas rezultātā ir nozīmīgi pieaudzis un līdz ar to ieņemamā vieta-rangs samazinājies, kas nozīmē vērtējuma uzlabojumu.

Visvairāk tas vērojams Gārsenes pagastā, kurā fiksēts nenormāli augsts iedzīvotāju skaita samazinājums. Šī pamatfaktora standartizētā vērtība bija -4,07. To pareizinot ar 0,15, ieguvām negatīvu attīstības indeksa komponentu -0,611, kopējo attīstības indeksu -0,511 un 324.vietu kopējā rangu tabulā. Artefaktu raksturojošo skaitli -4,07 ierobežojot ar robežvērtību - -2,5, to pareizinot ar 0,15, iegūstam attīstības indeksa saskaitāmo -0,375. Līdz ar to kopējais attīstības indekss uzlabojas līdz -0,275 un pagasts rangu tabulā pacēlies par 74 vietām, tas ir, līdz 250.vietai. Tas var izmainīt skatījumu uz šo pagastu kā īpaši atbalstāmās teritorijas kandidātu.

Par 70 vietām savu prestižu uzlabojis Sokolku pagasts.

Ekspertiem un darba grupām būs jāpieņem lēmums, vai attīstības pamatfaktoru standartizēto vērtību ierobežošanu ietvert attīstības indeksa aprēķināšanas algoritmā un to uzticēt datoram, vai aprobežoties ar kaut kādā skatījumā neraksturīgu teritoriju „izfiltrēšanu" īpašā sarakstā (4.tabula), katru no viņiem novērtējot ekspertīzes ceļā, varbūt izbraucot uz vietas.

Artefaktu izslēgšana jau darba sākumā

Teritoriju attīstības indeksa aprēķināšana sākas ar datu apstrādi par katru pamatfaktoru atsevišķi.

Vispirms aprēķina katra rādītāja aritmētisko vidējo un standartnozirzi, kas ir turpmāk izdarāmās atsevišķu teritoriju pamatrādītāju standartizācijas pamats. Kamēr nav aprēķināts interesējošā pamatrādītāja aritmētiskais vidējais un standartnovirze, pēc mūsu lietotās metodes nav iespējams noteikt, kurās teritorijās šis rādītājs būs nenormāli augsts vai zems. Citiem vārdiem nav iespējams meklēt artefaktus. Tas nozīmē, ka sākotnēji katra pamatrādītāja aritmētiskais vidējais un standartnovirze ir jāaprēķina pēc pilna datu masīva bez artefaktu izslēgšanas.

Kad kārtējā pamatrādītāja aritmētiskais vidējais un standartnovirze ir izrēķināti, var izdarīt šī rādītāja standartizāciju visās kopas vienībās (teritorijās, piemēram, katram pagastam). Tikai tad, standartizētās vērtības var izvērtēt un lemt, ko ar tām darīt: izslēgt no aprēķiniem, ierobežot to lielumu vai kā citādi.

Var šīs neraksturīgās vienības uz laiku vai vispār no turpmākās materiāla apstrādes izslēgt. Šajā darbā lietderīgi tās izslēgt uz laiku. No teritoriju kopas izslēdz tās teritorijas, kurās ir vērojami kārtējā, apstrādājamā rādītāja artefakti. No tādējādi samazinātas datkopas atkārtoti aprēķina šī rādītāja aritmētisko vidējo un standartnovirzi (otrais solis jeb iterācija).

Pēc artefaktu izslēgšanas, atkārtojot aprēķinus, vienmēr iegūsim mazāku standartnovirzi nekā iepriekš. Artefakti bieži it tie, kas nepamatoti palielina kopas vienību sadalījuma variācijas rādītājus. Un standartnovirze (vidējā kvadrātiskā novirze) ir variācijas rādītājs. Kā artefaktu izslēgšanas rezultātā izmainīsies aritmētiskais vidējais, ir atkarīgs no sadalījuma asimetrijas rakstura: vai artefakti ir vērojami pamatrādītāja lielo vai mazo vērtību apgabalā.

Šī darba ietvaros esam atkārtoti izrēķinājuši divu teritorijas attīstības indeksa pamatrādītāju aritmētiskos vidējos un standartnovirzes Latvijas pagastiem un lauku novadiem pēc teritoriju - artefaktu izslēgšanas. Galvenie rezultāti sakopoti 6.tabulā.

Vērtējot bezdarba līmeni, kā neraksturīgi tika izslēgti 23 pagasti, jauno vidējo un standartnovirzi rēķinot pēc 442 pagastu datiem.

Vērtējot iedzīvotāju blīvumu, tika izslēgti 16 pagasti, tālākas aprēķinus veicot pēc 449 pagastu datiem.

6.tabula. **Divu pagastu attīstības pamatrādītāju aritmētiskie vidējie un standartnovirzes pirms un pēc artefaktu izslēgšanas 2003.gada sākumā**

	Bezdarba līmenis, %	Iedzīvotāju blīvums, cilvēki/km^2
Aritmētiskais vidējais:		
pilnā kopa	7,4	12,0
kopa bez artefaktiem	6,8	10,9
Standartnovirze:		
pilnā kopa	4,9	10,6
kopa bez artefaktiem	3,8	6,1

Abos gadījumos ir samazinājušās ne vien pamatrādītāju standartnovirzes, bet arī vidējās vērtības.

Ja, izmantojot no jauna aprēķinātos vidējos un standartnovirzes, atkārtoti aprēķina šo rādītāju standartizētās vērtības atsevišķām vienībām (pagastiem), tad jāsastopas ar iepriekš prognozējamu, interesantu parādību.

Izdarot artefaktu izslēgšanu, mēs izslēdzām visus pagastus, kur kārtējā rādītāja standartizētā vērtība bija mazāka nekā -2,5, vai lielāka par 2,5.

Izdarot atkārtotus aprēķinus un ņemot attiecības saucējā mazāku standartnovirzi, visi dalījumi (rādītāja standartizētās vērtības atsevišķās vienībās – pagastos) ir lielāki skaitļi.

Runājot par bezdarbu ir parādījušies 30 pagasti, kur standartizētā vērtība atkal ir mazāka par -2,5, tajā skaitā 9 – kur tā ir mazāka par -3. Pagastu, kur šis skaitlis (pēc algebriskās zīmes maiņas) pārsniegtu 2,5 joprojām nav.

Runājot par iedzīvotāju blīvumu, ir parādījušies 17 pagasti, kur attiecīgais t rādītājs pārsniedz 2,5, tajā skaitā 8 – kur tas pārsniedz 3. Pagastu, kur šis rādītājs būtu zem -2,5, joprojām nav.

Principā, teorētiski, varētu procesu vēlreiz atkārtot. Atkal izslēgt neraksturīgās vienības, aprēķināt jaunus aritmētiskos vidējos un standartnovirzes. Šādus soļus, kurus matemātikā sauc par iterācijām, var atkārtot tik ilgi, kamēr vajadzīgie rādītāji, mūsu gadījumā – aritmētiskais vidējais un standartnovirze, iegūst pieprasītās īpašības, mūsu gadījumā – stabilitāti, mazjūtību pret tālāku mazraksturīgu novērojumu izslēgšanu.

Konkrētajos teritoriju attīstības indeksu pētījumos un praktiskajos aprēķinos pēc iepriekšēja ekspertvērtējuma tas nav vajadzīgs. Pietiek ar vienreizēju, pašu krasāko artefaktu izslēgšanu un jaunu vidējo un standartnoviržu aprēķināšanu otrajā solī.

Tos izmantojot tālākajos aprēķinos, iepriekš izslēgtās teritorijas apstrādājamo datu masīvā lietderīgi atjaunot, tikai ierobežojot katra attīstības pamatrādītāja standartizēto vērtību. Ja standartizētās vērtības būs aprēķinātas, izmantojot ar artefaktu izslēgšanu samazinātu standartnovirzi, iepriekš lietotās robežvērtība ±2,5 vietā, šķietami lietderīgāk būtu lietot ±3.

Secinājumi

Izmantojot teritoriju attīstības indeksu aprēķinos un izpētē artefaktu meklēšanas, to ietekmes samazināšanas vai izslēgšanas metodes, var rīkoties trejādi.

1. Vienkāršākā metode aprobežojas ar artefaktu atrašanu, to sakopošanu speciālā tabulā, ko pievieno parastajām attīstības indeksu starprezultātu un gala rezultātu tabulām. Tas atvieglo ekspertu darbu, kuri izvērtē šos datus un uz to pamata gatavo kādus vadības lēmumus.
2. Vidējā, kompromisa metode paredz artefaktu rezultātā radušās ļoti mazās vai ļoti lielās attīstības pamatfaktoru vērtības ierobežot ar kādu ekspertīzes ceļā noteiktu robežvērtību. Attīstības indekss būs jāaprēķina no jauna 10-20% teritoriju, bet teritoriju ranžēšana jāizdara pilnīgi no jauna, un zināmā daļā, visbiežāk ļoti labo un ļoti slikto vērtējumu apgabalā var būtiski atšķirties no sākotnējās.
3. Dziļā artefaktu izslēgšanas metode paredz neraksturīgās kopas vienības izslēgt jau darba sākumā, atkārtoti aprēķināt pamatrādītāju vidējas lielumus un standartnovirzes pēc teritoriju pamatmasīva, kurā vairs nav krasi atšķirīgo vienību. Šos rezultātus var izmantot tālākajā darbā.

3. Jaunā statistikas reģionu sistēma

Lai izpildītu 2003.gada 26.maijā pieņemtās Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības padomes regulas Nr.1059/2003 „Par vienotas teritoriālo vienību klasifikācijas ieviešanu statistikas mērķiem (NUTS)" prasības par maksimāli pieļaujamo iedzīvotāju skaitu NUTS 3 līmenī – 800 000 un vienlaicīgi maksimāli savietotu statistikas reģionus ar plānošanas reģioniem, Latvijā izstrādāta jauna statistikas reģionu sistēma, nosakot sešus statistikas reģionus. Jauno statistikas reģionu sastāvu apstiprinājis Ministru kabinets 2004.gada 28.aprilī ar rīkojumu Nr.271 „Par Latvijas Republikas statistiskajiem reģioniem un tajos ietilpstošajiem administratīvajām vienībām" un akceptējis Eurostat. Jaunajā statistikas reģionu sistēmā Rīgas plānošanas reģions sadalīts divos statistikas reģionos – Rīga un Pierīgas statistikas reģions.

Pierīgas statistikas reģions ietilpst Jūrmala, Rīgas rajons, Limbažu rajons, Ogres rajons, Tukuma rajons. Līdz ar to nevienā statistikas reģionā iedzīvotāju skaits vairs nepārsniedz 800 000 – Rīgā tas ir 739232, Pierīgas statistikas reģionā – 358 885. tādējādi ir izpildītas ES prasības un viegli, saskaitot datus par diviem statistikas reģioniem, iegūt informāciju par Rīgas plānošanas reģionu. Pārējie četri statistikas un plānošanas reģioni ir pilnīgi vienādi un tajos iekļautas:

Kurzemes reģions – Liepāja, Ventspils un Kuldīgas, Liepājas, Saldus, Talsu un Ventspils rajoni;

Latgales reģions – Daugavpils, Rēzekne un Balvu, Daugavpils, Krāslavas, Ludzas, Preiļu un Rēzeknes rajoni;

Vidzemes reģions – Alūksnes, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Valkas un Valmieras rajoni;

Zemgales reģions – Jelgava un Aizkraukles, Bauskas, Dobeles, Jelgavas un Jēkabpils rajoni.

66. pielikums

Pagastu un novadu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā

Rajons	Pagasts, novads	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demo-grāfiskās slodzes līmenis	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km2	Zemes vidējā kadastrālā vērtība	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Attīstības indekss	**Ieņemamā vieta (rangs)**
A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Rīgas	Stopiņu pagasts	2.9	168.1	531.2	142.2	1180	6.9	3.998	1
Rīgas	Garkalnes pagasts	3.1	158.1	567.8	28.4	647	26.3	2.461	2
Rīgas	Ādažu pagasts	2.8	146.5	452.3	45.8	794	4.5	2.460	3
Rīgas	Ķekavas pagasts	2.7	183.9	557.9	59.2	494	3.3	2.262	4
Rīgas	Carnikavas pagasts	2.6	156.9	569.4	63.3	517	8.0	2.235	5
Rīgas	Mārupes pagasts	2.7	134.7	590.6	88.6	661	-6.3	2.149	6
Rīgas	Babītes pagasts	2.7	158.6	548.5	34.9	389	1.4	1.674	7
Jelgavas	Ozolnieku novads	4.0	107.6	573.0	58.7	256	12.2	1.531	8
Cēsu	Priekuļu pagasts	3.9	121.4	520.0	52.3	227	-0.4	1.330	9
Valmieras	Valmieras pagasts	4.3	102.3	479.5	33.2	197	12.3	1.310	10
Rīgas	Inčukalna pagasts	4.3	135.0	627.4	37.9	235	8.6	1.294	11
Rīgas	Olaines pagasts	4.4	116.2	474.7	19.1	247	7.5	1.227	12
Saldus	Saldus pagasts	3.8	93.5	461.8	40.9	260	-0.2	1.175	13
Tukuma	Lapmežciema pagasts	2.9	89.6	601.3	49.6	136	6.9	1.034	14
Jelgavas	Svētes pagasts	3.8	66.8	610.6	29.3	280	16.7	1.023	15
Rīgas	Salas pagasts	3.0	103.0	525.2	17.4	229	5.2	1.016	16
Rīgas	Ropažu pagasts	3.5	106.6	510.4	19.5	161	6.2	1.001	17
Bauskas	Gailīšu pagasts	6.7	98.4	464.5	35.0	261	-3.2	0.943	18
Jelgavas	Glūdas pagasts	5.7	77.5	540.2	26.8	296	6.1	0.887	19
Talsu	Laidzes pagasts	7.1	99.4	546.8	24.8	178	10.0	0.883	20
Bauskas	Īslīces pagasts	7.0	83.9	528.8	40.5	244	1.0	0.846	21
Dobeles	Auru pagasts	8.9	78.3	587.4	30.6	209	14.8	0.789	22
Jelgavas	Jaunsvirlaukas pagasts	3.4	66.6	601.9	26.9	273	6.0	0.777	23
Bauskas	Iecavas novads	5.1	93.0	610.1	30.6	178	5.6	0.776	24
Rīgas	Mālpils pagasts	3.0	98.4	543.8	19.4	181	-0.6	0.775	25
Aizkraukles	Skrīveru pagasts	4.5	95.6	683.8	39.5	240	1.8	0.772	26
Ventspils	Vārves pagasts	5.8	94.0	528.9	16.2	167	7.2	0.771	27

A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Jelgavas	Elejas pagasts	8.7	78.2	605.6	38.0	269	7.9	0.757	28
Rīgas	Sējas pagasts	4.0	105.4	564.5	10.8	158	4.6	0.744	29
Bauskas	Codes pagasts	6.3	72.9	571.3	30.5	253	5.2	0.737	30
Jelgavas	Platones pagasts	5.9	84.1	563.4	20.4	260	4.5	0.737	31
Rīgas	Daugmales pagasts	3.3	77.8	593.4	16.1	210	8.3	0.735	32
Talsu	Kolkas pagasts	2.6	128.3	601.8	10.9	60	2.7	0.732	33
Rīgas	Krimuldas pagasts	4.7	104.1	574.3	24.6	197	-2.1	0.720	34
Ogres	Jumpravas pagasts	4.3	118.1	558.3	23.5	129	-6.2	0.672	35
Jelgavas	Valgundes pagasts	2.7	75.2	580.2	10.1	159	7.8	0.632	36
Tukuma	Engures pagasts	3.3	84.6	627.5	21.7	138	5.3	0.619	37
Kuldīgas	Pelču pagasts	4.4	72.6	564.7	18.8	165	6.0	0.615	38
Ventspils	Tārgales pagasts	7.1	120.0	582.8	5.4	144	4.8	0.605	39
Daugavpils	Naujenes pagasts	8.7	70.9	544.0	47.2	213	-2.4	0.599	40
Tukuma	Smārdes pagasts	4.5	93.2	681.5	13.1	144	11.6	0.597	41
Tukuma	Tumes pagasts	3.5	76.8	581.5	16.4	225	0.6	0.585	42
Cēsu	Liepas pagasts	7.4	84.9	658.5	44.5	196	-0.2	0.559	43
Bauskas	Vecumnieku pagasts	3.9	82.7	586.0	17.1	130	3.6	0.552	44
Aizkraukles	Sērenes pagasts	4.1	72.0	494.1	7.4	136	3.9	0.551	45
Valmieras	Kauguru pagasts	6.2	67.1	595.6	18.1	190	8.2	0.514	46
Tukuma	Slampes pagasts	4.0	70.9	602.0	14.5	192	3.9	0.501	47
Talsu	Virbu pagasts	10.5	106.7	613.2	25.9	164	3.4	0.501	48
Jelgavas	Līvbērzes pagasts	4.8	62.5	620.1	15.3	200	8.3	0.490	49
Saldus	Novadnieku pagasts	3.4	80.1	575.8	18.3	169	-3.2	0.483	50
Rīgas	Allažu pagasts	3.8	81.9	578.0	12.2	156	0.2	0.473	51
Valmieras	Vaidavas pagasts	4.5	65.1	594.7	16.7	159	5.2	0.458	52
Jelgavas	Vircavas pagasts	3.7	42.6	624.7	18.2	274	5.3	0.452	53
Bauskas	Rundāles pagasts	6.7	67.2	616.0	26.5	238	1.5	0.450	54
Madonas	Lazdonas pagasts	9.0	62.9	608.6	36.9	212	3.5	0.446	55
Ogres	Suntažu pagasts	2.9	78.0	595.4	13.5	172	-1.7	0.445	56
Balvu	Kupravas pagasts	22.2	57.7	564.0	161.9	173	-24.9	0.440	57
Cēsu	Amatas novads	3.6	79.6	650.2	15.2	171	1.2	0.414	58
Liepājas	Grobiņas pagasts	4.4	71.8	610.4	21.4	171	-0.8	0.405	59
Dobeles	Bērzes pagasts	8.7	69.3	625.4	25.9	263	2.4	0.404	60
Bauskas	Ceraukstes pagasts	8.9	65.1	609.0	27.9	227	3.8	0.400	61

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Ventspils	Ziru pagasts	3.1	78.1	498.7	3.8	118	-3.6	0.400	62
Aizkraukles	Kokneses pagasts	5.2	95.5	661.1	25.6	165	-4.5	0.398	63
Talsu	Rojas pagasts	4.2	85.6	665.8	23.3	127	0.0	0.395	64
Valmieras	Kocēnu pagasts	6.3	83.6	629.9	16.7	179	1.4	0.382	65
Daugavpils	Kalkūnes pagasts	8.5	64.1	631.6	40.1	223	-1.4	0.372	66
Kuldīgas	Kurmāles pagasts	6.5	70.8	545.8	20.6	158	-2.3	0.360	67
Cēsu	Līgatnes pagasts	4.8	74.5	585.7	18.2	166	-3.3	0.358	68
Valkas	Launkalnes pagasts	4.5	96.4	597.3	5.9	120	-1.7	0.357	69
Rēzeknes	Vērēmu pagasts	10.5	67.9	610.7	26.6	235	4.4	0.356	70
Dobeles	Penkules pagasts	5.4	58.6	577.4	15.3	223	0.3	0.356	71
Jelgavas	Lielplatones pagasts	5.9	74.2	641.2	18.5	265	-2.9	0.347	72
Jelgavas	Sidrabenes pagasts	3.6	51.5	642.5	12.0	164	7.8	0.341	73
Saldus	Lutriņu pagasts	2.7	68.5	629.3	16.0	168	-2.3	0.336	74
Ogres	Ķeipenes pagasts	3.2	65.5	588.6	14.4	141	-1.4	0.334	75
Saldus	Nīgrandes pagasts	3.6	52.6	511.8	19.7	145	-5.0	0.334	76
Jelgavas	Zaļenieku pagasts	4.4	64.3	705.3	14.7	234	4.4	0.320	77
Ventspils	Popes pagasts	4.4	71.8	611.8	6.8	101	5.1	0.306	78
Jelgavas	Sesavas pagasts	6.8	51.7	635.9	20.4	255	3.1	0.300	79
Talsu	Lībagu pagasts	8.4	75.2	606.0	15.3	167	4.0	0.299	80
Ogres	Lēdmanes pagasts	3.0	55.7	655.9	19.0	169	1.2	0.297	81
Rēzeknes	Ozolaines pagasts	16.3	47.9	581.3	23.3	226	18.6	0.285	82
Bauskas	Mežotnes pagasts	8.6	58.1	599.4	26.2	245	-1.2	0.275	83
Valmieras	Brenguļu pagasts	7.7	81.2	635.9	9.8	162	4.4	0.268	84
Saldus	Ezeres pagasts	3.4	46.0	606.7	15.3	165	1.4	0.260	85
Limbažu	Vidrižu pagasts	4.7	63.2	657.3	16.0	163	2.5	0.260	86
Jelgavas	Vilces pagasts	6.5	39.3	552.5	15.7	212	2.3	0.250	87
Ventspils	Užavas pagasts	6.5	110.3	634.4	4.8	109	-3.0	0.243	88
Limbažu	Limbažu pagasts	7.1	68.6	588.2	11.2	148	2.2	0.239	89
Jēkabpils	Salas pagasts	7.4	71.2	533.5	17.3	140	-4.9	0.226	90
Ventspils	Ugāles pagasts	5.6	76.4	616.2	8.9	114	1.0	0.220	91
Valkas	Brantu pagasts	4.8	69.3	621.4	8.2	135	0.6	0.206	92
Cēsu	Raunas pagasts	4.2	63.0	627.5	21.5	159	-5.5	0.202	93
Talsu	Mērsraga pagasts	8.8	83.0	623.9	18.2	154	-1.1	0.199	94
Cēsu	Taurenes pagasts	4.5	81.4	582.3	10.0	117	-6.7	0.199	95

A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Bauskas	Viesturu pagasts	5.0	27.1	555.0	15.6	251	-1.2	0.198	96
Rēzeknes	Griškānu pagasts	15.7	46.1	573.6	26.6	249	10.0	0.178	97
Madonas	Kalsnavas pagasts	9.8	121.7	668.4	14.8	121	-5.7	0.167	98
Ogres	Lauberes pagasts	2.6	53.9	619.8	10.2	136	-1.8	0.167	99
Dobeles	Tērvetes novads	6.8	63.2	643.7	20.4	226	-4.0	0.165	100
Tukuma	Irlavas pagasts	3.9	62.8	670.4	14.4	173	-2.2	0.164	101
Aizkraukles	Bebru pagasts	5.4	73.2	564.1	11.4	118	-6.0	0.164	102
Cēsu	Straupes pagasts	3.9	70.7	611.2	10.0	144	-5.5	0.162	103
Dobeles	Krimūnu pagasts	10.7	72.0	667.1	18.5	273	0.4	0.151	104
Limbažu	Skultes pagasts	3.4	64.2	734.0	14.1	191	-0.2	0.149	105
Saldus	Zirņu pagasts	4.3	56.6	597.4	8.8	163	-2.9	0.142	106
Ventspils	Zlēku pagasts	6.4	57.8	603.9	5.4	101	6.2	0.140	107
Tukuma	Pūres pagasts	5.4	59.2	633.6	16.7	170	-2.8	0.135	108
Daugavpils	Laucesas pagasts	8.5	37.4	615.5	27.0	235	0.3	0.133	109
Limbažu	Lēdurgas pagasts	4.0	49.5	644.5	10.2	126	3.2	0.131	110
Liepājas	Medzes pagasts	4.5	52.7	602.4	13.4	165	-3.8	0.127	111
Valmieras	Rencēnu pagasts	4.4	46.2	573.5	11.4	149	-2.4	0.124	112
Tukuma	Viesatu pagasts	4.4	47.7	577.7	8.9	151	-1.7	0.124	113
Valmieras	Bērzaines pagasts	4.6	38.3	600.9	12.5	158	1.2	0.116	114
Madonas	Ērgļu pagasts	6.6	86.3	681.7	21.8	127	-6.6	0.094	115
Valmieras	Jeru pagasts	5.4	46.0	587.5	11.6	122	0.6	0.093	116
Dobeles	Naudītes pagasts	9.0	70.9	605.9	10.9	154	0.1	0.090	117
Tukuma	Lestenes pagasts	3.9	49.2	612.8	9.3	162	-2.6	0.089	118
Ventspils	Puzes pagasts	5.8	83.6	544.7	5.2	80	-8.3	0.089	119
Ogres	Madlienas pagasts	3.0	63.0	747.4	12.9	127	1.8	0.087	120
Bauskas	Stelpes pagasts	4.9	50.1	660.9	15.3	150	0.6	0.086	121
Aizkraukles	Staburaga pagasts	4.9	63.3	609.2	8.9	126	-3.5	0.079	122
Dobeles	Jaunbērzes pagasts	7.4	56.4	622.7	10.6	193	-0.4	0.071	123
Bauskas	Brunavas pagasts	5.4	42.7	636.4	16.9	156	0.1	0.069	124
Tukuma	Jaunpils pagasts	3.4	58.9	658.9	16.3	164	-7.2	0.067	125
Ogres	Krapes pagasts	2.7	59.2	652.4	11.7	141	-6.1	0.064	126
Talsu	Lubes pagasts	6.0	48.7	604.5	7.7	127	2.4	0.062	127
Liepājas	Nīcas pagasts	5.0	68.6	663.9	12.3	126	-3.1	0.059	128
Talsu	Ģibuļu pagasts	6.4	63.2	646.5	8.2	117	2.3	0.058	129

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Talsu	Vandzenes pagasts	6.8	69.9	645.7	13.5	141	-2.8	0.057	130
Limbažu	Liepupes pagasts	5.6	68.5	673.3	15.4	169	-5.1	0.056	131
Cēsu	Vecpiebalgas pagasts	2.8	61.4	631.0	15.2	94	-7.5	0.053	132
Jēkabpils	Ābeļu pagasts	9.1	54.5	569.2	7.9	150	2.3	0.049	133
Tukuma	Degoles pagasts	6.5	48.1	655.9	12.1	187	1.6	0.048	134
Alūksnes	Gaujienas pagasts	6.5	71.4	614.5	8.8	96	-2.1	0.046	135
Tukuma	Sēmes pagasts	4.8	47.3	669.6	9.0	156	2.6	0.045	136
Bauskas	Vecsaules pagasts	6.4	43.4	598.3	14.6	132	0.2	0.044	137
Valkas	Smiltenes pagasts	4.9	67.8	595.8	18.6	173	-14.6	0.042	138
Gulbenes	Stradu pagasts	8.6	74.3	577.4	12.6	154	-6.9	0.038	139
Tukuma	Džūkstes pagasts	3.3	58.1	703.9	9.5	150	-1.5	0.034	140
Kuldīgas	Padures pagasts	4.3	54.9	696.6	9.8	153	0.5	0.033	141
Madonas	Bērzaunes pagasts	7.9	58.3	610.6	15.5	131	-1.2	0.031	142
Valmieras	Naukšēnu pagasts	5.5	66.2	654.8	8.5	108	-0.8	0.028	143
Bauskas	Svitenes pagasts	6.3	36.9	587.4	17.8	233	-6.6	0.027	144
Limbažu	Katvaru pagasts	5.2	57.8	638.5	11.6	151	-3.9	0.024	145
Valmieras	Matīšu pagasts	7.2	44.3	687.0	13.7	150	6.8	0.021	146
Ogres	Birzgales pagasts	4.3	59.6	642.2	6.6	123	-2.3	0.021	147
Dobeles	Annenieku pagasts	7.0	64.2	723.6	14.2	175	1.2	0.014	148
Dobeles	Bēnes pagasts	9.6	72.7	720.9	23.8	185	-1.4	0.009	149
Valmieras	Zilākalna pagasts	8.8	43.1	726.1	31.3	125	6.1	-0.001	150
Limbažu	Brīvzemnieku pagasts	6.3	60.2	573.7	12.4	118	-7.3	-0.005	151
Saldus	Jaunlutriņu pagasts	3.8	35.5	621.9	8.9	157	-2.0	-0.009	152
Bauskas	Skaistkalnes pagasts	5.2	62.7	701.1	13.9	127	-2.1	-0.012	153
Talsu	Strazdes pagasts	4.8	50.2	667.8	11.4	168	-2.8	-0.017	154
Valmieras	Vilpulkas pagasts	5.3	51.4	652.7	8.5	118	0.5	-0.019	155
Aizkraukles	Klintaines pagasts	4.5	47.2	715.4	9.7	146	2.9	-0.019	156
Cēsu	Raiskuma pagasts	5.1	77.8	741.0	10.2	145	-3.5	-0.020	157
Cēsu	Vaives pagasts	5.3	51.8	642.1	10.2	159	-3.6	-0.022	158
Rēzeknes	Ozolmuižas pagasts	19.3	34.8	650.6	23.0	296	16.5	-0.027	159
Dobeles	Lielauces pagasts	9.2	51.5	557.6	7.4	116	0.5	-0.043	160
Ogres	Taurupes pagasts	2.7	54.1	703.3	8.6	122	-3.0	-0.046	161
Ogres	Menģeles pagasts	4.7	49.3	613.8	8.9	118	-4.6	-0.051	162
Dobeles	Dobeles pagasts	9.2	45.8	676.8	14.3	235	1.1	-0.056	163

A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Cēsu	Dzērbenes pagasts	4.9	62.1	629.3	8.7	125	-7.4	-0.058	164
Kuldīgas	Snēpeles pagasts	4.6	34.4	669.2	11.4	146	1.0	-0.058	165
Cēsu	Veselavas pagasts	6.0	50.9	583.7	12.4	151	-8.4	-0.058	166
Valkas	Blomes pagasts	7.2	46.2	621.0	14.0	135	-1.8	-0.061	167
Ogres	Mazozolu pagasts	2.5	54.5	573.7	7.2	122	-13.7	-0.066	168
Aizkraukles	Aiviekstes pagasts	6.8	70.4	748.2	6.7	125	2.9	-0.080	169
Kuldīgas	Rumbas pagasts	9.3	72.5	667.6	7.7	121	0.3	-0.087	170
Talsu	Dundagas pagasts	5.9	63.7	669.5	7.1	97	-1.9	-0.088	171
Cēsu	Nītaures pagasts	2.0	62.3	677.2	6.1	124	-10.1	-0.097	172
Limbažu	Pāles pagasts	4.8	49.4	663.1	6.4	125	-2.1	-0.101	173
Dobeles	Zebrenes pagasts	6.1	46.8	650.0	6.9	131	-0.3	-0.101	174
Ventspils	Usmas pagasts	7.0	49.6	623.4	2.8	83	3.1	-0.102	175
Kuldīgas	Vārmes pagasts	5.0	36.5	617.1	8.0	130	-2.3	-0.102	176
Kuldīgas	Ēdoles pagasts	6.0	41.8	618.7	7.3	111	-0.7	-0.107	177
Gulbenes	Lizuma pagasts	4.4	49.7	691.8	15.6	118	-4.8	-0.111	178
Valkas	Variņu pagasts	3.9	45.7	613.4	9.5	110	-7.6	-0.113	179
Saldus	Gaiķu pagasts	4.9	38.8	586.2	8.3	161	-7.9	-0.114	180
Cēsu	Jaunpiebalgas pagasts	5.0	60.5	682.0	12.8	108	-6.3	-0.118	181
Preiļu	Aglonas pagasts	7.8	56.5	698.1	19.9	84	0.0	-0.120	182
Valmieras	Sēļu pagasts	6.1	32.4	585.0	8.9	116	-1.8	-0.120	183
Valkas	Palsmanes pagasts	2.4	60.4	611.2	10.7	101	-15.5	-0.122	184
Madonas	Aronas pagasts	8.6	53.5	621.7	10.7	124	-1.8	-0.126	185
Valkas	Valkas pagasts	8.6	58.9	615.1	5.4	120	-1.5	-0.126	186
Saldus	Kursīšu pagasts	3.9	32.1	633.5	6.1	135	-2.3	-0.127	187
Saldus	Zvārdes pagasts	3.7	43.2	605.8	1.9	108	-4.9	-0.129	188
Talsu	Laucienes pagasts	5.6	50.8	765.2	11.1	148	2.2	-0.130	189
Aizkraukles	Daudzeses pagasts	8.1	55.9	636.1	5.6	102	0.7	-0.132	190
Aizkraukles	Mazzalves pagasts	6.8	55.1	669.6	6.3	97	0.8	-0.133	191
Kuldīgas	Īvandes pagasts	8.7	55.4	625.0	6.6	136	-1.3	-0.135	192
Alūksnes	Zeltiņu pagasts	4.0	51.4	700.0	6.7	90	-1.4	-0.142	193
Gulbenes	Rankas pagasts	3.5	44.6	643.3	9.4	102	-6.5	-0.142	194
Tukuma	Vānes pagasts	4.3	40.8	637.8	7.6	122	-4.6	-0.143	195
Talsu	Valdgales pagasts	9.0	39.5	625.7	7.5	118	4.5	-0.145	196
Valmieras	Lodes pagasts	2.4	32.0	651.0	6.6	111	-4.1	-0.153	197

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Valmieras	Skaņkalnes pagasts	7.6	60.9	672.4	7.8	110	-1.3	-0.154	198
Cēsu	Stalbes pagasts	3.5	59.2	699.6	8.5	114	-7.7	-0.160	199
Limbažu	Umurgas pagasts	4.9	56.9	749.7	7.2	130	-1.2	-0.168	200
Gulbenes	Jaungulbenes pagasts	5.9	65.6	613.2	15.9	137	-16.4	-0.170	201
Cēsu	Mārsnēnu pagasts	5.9	47.5	679.4	12.7	150	-5.4	-0.175	202
Liepājas	Gramzdas pagasts	8.0	49.5	561.0	10.1	133	-8.9	-0.178	203
Madonas	Praulienas pagasts	8.8	53.0	638.7	9.5	136	-2.3	-0.179	204
Alūksnes	Virešu pagasts	5.2	50.7	677.8	5.2	102	-2.2	-0.180	205
Dobeles	Bikstu pagasts	9.3	51.7	641.1	11.6	176	-4.2	-0.183	206
Saldus	Sķēdes pagasts	4.3	30.5	709.3	9.4	158	-0.5	-0.184	207
Valmieras	Burtnieku pagasts	7.0	55.1	688.4	8.6	153	-3.8	-0.188	208
Saldus	Pampāļu pagasts	5.5	82.6	654.6	7.1	137	-16.3	-0.191	209
Liepājas	Otaņķu pagasts	3.2	42.7	723.7	8.4	121	-3.2	-0.194	210
Jēkabpils	Saukas pagasts	7.5	56.2	701.5	8.1	124	-0.9	-0.199	211
Daugavpils	Višķu pagasts	8.4	56.8	641.5	23.2	138	-11.3	-0.200	212
Liepājas	Vērgales pagasts	5.5	52.6	648.2	8.3	127	-8.4	-0.211	213
Jēkabpils	Krustpils pagasts	8.7	49.8	726.2	11.6	170	0.5	-0.217	214
Alūksnes	Alsviķu pagasts	8.9	61.5	664.1	8.0	112	-2.7	-0.218	215
Liepājas	Gaviezes pagasts	7.8	46.4	610.7	7.7	142	-5.9	-0.219	216
Rēzeknes	Bērzgales pagasts	11.5	51.8	652.3	14.5	140	0.1	-0.221	217
Alūksnes	Jaunlaicenes pagasts	5.8	44.3	729.5	9.7	108	0.8	-0.224	218
Talsu	Balgales pagasts	6.8	40.4	687.7	13.6	154	-3.6	-0.225	219
Aizkraukles	Neretas pagasts	9.7	64.0	723.2	16.7	109	-1.3	-0.226	220
Ventspils	Jūrkalnes pagasts	8.3	52.3	755.2	4.2	87	8.5	-0.232	221
Kuldīgas	Alsungas pagasts	5.3	63.9	695.7	10.4	103	-9.3	-0.233	222
Valmieras	Vecates pagasts	8.0	37.4	651.1	6.7	125	1.0	-0.235	223
Jēkabpils	Sēlpils pagasts	5.7	50.7	737.7	9.3	118	-1.8	-0.238	224
Daugavpils	Tabores pagasts	7.8	28.0	645.1	14.3	185	-3.8	-0.240	225
Bauskas	Dāviņu pagasts	8.2	38.9	657.2	12.3	150	-2.7	-0.244	226
Limbažu	Viļķenes pagasts	6.2	56.1	774.8	7.3	135	0.0	-0.246	227
Jēkabpils	Kalna pagasts	7.1	32.7	687.6	4.7	124	4.0	-0.248	228
Valkas	Trikātas pagasts	5.5	65.9	741.2	10.1	140	-8.6	-0.248	229
Kuldīgas	Rendas pagasts	4.7	59.7	698.6	4.8	93	-6.5	-0.249	230
Liepājas	Lažas pagasts	8.6	51.5	647.9	4.8	133	-2.4	-0.250	231

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Talsu	Īves pagasts	7.6	54.0	691.9	8.5	130	-3.7	-0.255	232
Valmieras	Ķoņu pagasts	8.2	33.4	753.6	9.7	138	7.7	-0.255	233
Balvu	Žīguru pagasts	13.7	84.6	651.4	8.8	97	-2.5	-0.262	234
Madonas	Sarkaņu pagasts	10.9	50.6	603.8	9.7	143	-4.4	-0.262	235
Balvu	Bērzkalnes pagasts	10.0	35.0	518.2	6.1	111	-4.9	-0.270	236
Liepājas	Kalvenes pagasts	5.9	54.5	688.9	7.0	127	-7.3	-0.271	237
Liepājas	Cīravas pagasts	5.4	54.7	677.5	11.0	135	-11.5	-0.274	238
Rēzeknes	Maltas pagasts	20.7	60.2	628.6	39.8	145	0.2	-0.276	239
Alūksnes	Ziemera pagasts	8.1	36.2	657.3	8.6	106	0.5	-0.279	240
Valkas	Vijciema pagasts	5.2	55.7	709.3	5.8	124	-7.2	-0.279	241
Saldus	Rubas pagasts	4.3	46.0	745.3	12.7	140	-7.2	-0.280	242
Liepājas	Vecpils pagasts	4.1	36.4	660.9	7.1	136	-8.5	-0.280	243
Ventspils	Ances pagasts	7.3	52.7	695.5	2.0	64	1.8	-0.286	244
Cēsu	Inešu pagasts	4.0	37.9	692.3	9.3	94	-5.6	-0.287	245
Gulbenes	Daukstu pagasts	7.9	43.8	658.9	8.2	133	-3.9	-0.291	246
Gulbenes	Litenes pagasts	4.0	34.2	677.3	9.9	101	-6.4	-0.292	247
Madonas	Vestienas pagasts	6.4	54.6	691.0	6.7	117	-6.3	-0.293	248
Rēzeknes	Lendžu pagasts	10.6	53.9	712.5	12.7	126	0.6	-0.296	249
Aizkraukles	Valles pagasts	5.8	53.3	727.1	6.9	83	-2.8	-0.297	250
Dobeles	Vītiņu pagasts	10.4	46.1	675.5	9.9	161	-1.2	-0.298	251
Dobeles	Īles pagasts	7.8	57.1	665.8	8.1	137	-8.4	-0.299	252
Alūksnes	Annas pagasts	7.3	54.9	670.6	10.9	123	-9.0	-0.307	253
Valmieras	Dikļu pagasts	7.8	53.8	711.8	8.3	121	-3.4	-0.309	254
Liepājas	Aizputes pagasts	9.8	57.2	655.2	11.9	146	-7.8	-0.312	255
Tukuma	Jaunsātu pagasts	8.1	35.8	689.5	12.4	167	-4.0	-0.323	256
Aizkraukles	Seces pagasts	10.3	40.8	668.0	6.9	125	1.6	-0.333	257
Jēkabpils	Gārsenes pagasts	10.5	59.6	516.9	15.1	121	-19.0	-0.337	258
Alūksnes	Jaunalūksnes pagasts	7.3	50.5	704.0	7.6	113	-4.7	-0.345	259
Saldus	Vadakstes pagasts	6.6	36.8	597.5	8.8	159	-13.3	-0.347	260
Jēkabpils	Kūku pagasts	7.4	51.4	841.9	18.5	169	-2.3	-0.348	261
Valkas	Plāņu pagasts	8.7	53.4	610.9	3.6	112	-8.4	-0.348	262
Bauskas	Bārbeles pagasts	10.2	53.3	679.9	9.9	133	-4.1	-0.353	263
Liepājas	Dunalkas pagasts	8.7	60.6	701.3	10.3	160	-9.8	-0.362	264
Saldus	Zaņas pagasts	7.5	31.4	674.5	9.8	148	-4.7	-0.366	265

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Aizkraukles	Kurmenes pagasts	7.9	48.4	715.2	7.4	94	-1.8	-0.366	266
Kuldīgas	Rudbāržu pagasts	8.7	44.1	673.8	11.3	143	-6.7	-0.372	267
Madonas	Dzelzavas pagasts	8.5	62.5	732.8	11.7	133	-8.3	-0.380	268
Alūksnes	Trapenes pagasts	4.1	43.8	666.7	6.8	107	-12.7	-0.380	269
Tukuma	Zentenes pagasts	3.6	50.7	732.5	5.4	109	-10.3	-0.383	270
Valmieras	Ramatas pagasts	4.8	29.4	689.6	3.3	84	-2.7	-0.388	271
Aizkraukles	Iršu pagasts	10.5	44.1	645.2	8.8	118	-4.1	-0.398	272
Preiļu	Rudzātu pagasts	6.6	31.5	744.5	8.2	96	1.1	-0.399	273
Valkas	Bilskas pagasts	5.7	44.3	735.9	9.7	114	-6.9	-0.400	274
Gulbenes	Druvienas pagasts	5.1	44.9	786.9	9.3	109	-4.0	-0.401	275
Kuldīgas	Turlavas pagasts	7.8	26.5	656.5	8.7	140	-5.3	-0.419	276
Saldus	Jaunauces pagasts	5.4	41.9	656.5	5.8	143	-13.8	-0.424	277
Balvu	Balvu pagasts	11.7	42.3	718.6	10.3	140	1.4	-0.427	278
Alūksnes	Jaunannas pagasts	6.0	37.9	667.6	6.2	109	-9.1	-0.428	279
Daugavpils	Līksnas pagasts	13.3	59.4	704.8	9.5	154	-2.4	-0.430	280
Rēzeknes	Audriņu pagasts	19.4	35.9	644.6	19.6	196	5.5	-0.432	281
Kuldīgas	Kabiles pagasts	6.4	31.1	694.3	5.4	113	-4.4	-0.436	282
Aizkraukles	Zalves pagasts	6.7	45.5	698.6	4.1	101	-6.7	-0.436	283
Cēsu	Drustu pagasts	3.9	42.4	784.6	7.2	94	-5.6	-0.437	284
Madonas	Mārcienas pagasts	12.7	42.7	616.5	14.0	145	-7.0	-0.439	285
Gulbenes	Beļavas pagasts	7.9	41.9	729.6	11.7	137	-6.5	-0.447	286
Valkas	Zvārtavas pagasts	7.7	37.9	710.6	3.5	73	0.0	-0.449	287
Jēkabpils	Mežāres pagasts	9.8	27.3	597.6	7.5	124	-6.0	-0.451	288
Daugavpils	Nīcgales pagasts	13.4	55.4	598.1	10.5	144	-9.8	-0.453	289
Aizkraukles	Sunākstes pagasts	9.0	37.2	705.1	5.6	105	-0.7	-0.454	290
Madonas	Barkavas pagasts	12.9	58.5	578.2	8.5	118	-11.3	-0.458	291
Gulbenes	Tirzas pagasts	5.9	29.6	693.3	8.3	117	-7.8	-0.470	292
Valkas	Grundzāles pagasts	4.1	38.2	746.1	7.8	98	-9.1	-0.478	293
Gulbenes	Lejasciema pagasts	4.6	56.4	806.8	5.7	88	-7.6	-0.479	294
Krāslavas	Ezernieku pagasts	12.0	45.1	674.7	8.6	83	-1.1	-0.489	295
Valkas	Ērģemes pagasts	7.6	46.7	680.6	6.1	113	-10.4	-0.489	296
Gulbenes	Stāmerienas pagasts	9.2	40.6	753.4	9.7	127	-2.4	-0.493	297
Cēsu	Zosēnu pagasts	9.0	53.3	669.8	8.0	91	-10.4	-0.499	298
Daugavpils	Demenes pagasts	13.1	25.6	609.6	11.4	146	-3.1	-0.502	299

A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Preiļu	Riebiņu pagasts	13.3	36.1	747.7	15.4	152	1.9	-0.515	300
Liepājas	Rucavas pagasts	6.0	51.8	730.3	6.0	67	-9.9	-0.516	301
Talsu	Ķūļciema pagasts	11.0	44.5	680.6	7.7	101	-4.2	-0.517	302
Liepājas	Bunkas pagasts	11.2	42.8	580.6	9.8	149	-14.7	-0.518	303
Daugavpils	Maļinovas pagasts	12.6	23.8	648.0	16.4	170	-5.0	-0.518	304
Kuldīgas	Nīkrāces pagasts	11.4	36.8	644.3	6.2	121	-4.4	-0.518	305
Aizkraukles	Vietalvas pagasts	15.8	51.8	607.8	8.2	134	-4.7	-0.522	306
Preiļu	Jersikas pagasts	17.0	42.6	671.7	9.6	110	6.0	-0.525	307
Liepājas	Sakas pagasts	4.7	32.9	746.3	2.2	76	-5.0	-0.534	308
Dobeles	Ukru pagasts	8.8	49.2	616.6	6.4	168	-19.3	-0.546	309
Kuldīgas	Laidu pagasts	10.0	34.8	728.8	11.9	141	-4.9	-0.549	310
Jēkabpils	Rites pagasts	6.4	38.5	736.8	7.8	98	-8.6	-0.551	311
Aizkraukles	Pilskalnes pagasts	10.3	35.1	621.1	6.2	106	-8.5	-0.552	312
Alūksnes	Veclaicenes pagasts	11.0	44.1	623.3	6.7	99	-9.5	-0.553	313
Kuldīgas	Raņķu pagasts	12.4	35.6	688.2	12.3	176	-6.1	-0.554	314
Daugavpils	Medumu pagasts	11.4	42.7	678.4	10.7	137	-8.3	-0.560	315
Valkas	Jērcēnu pagasts	11.0	67.6	750.7	8.0	135	-9.9	-0.564	316
Jēkabpils	Zasas pagasts	8.7	48.6	758.8	9.5	107	-7.4	-0.566	317
Liepājas	Virgas pagasts	9.8	58.5	779.4	11.4	134	-9.1	-0.567	318
Cēsu	Skujenes pagasts	10.4	50.0	695.7	5.8	114	-8.4	-0.576	319
Valkas	Kārķu pagasts	8.2	42.1	738.1	6.8	104	-7.0	-0.578	320
Balvu	Kubuļu pagasts	9.1	44.2	856.2	10.6	115	0.9	-0.580	321
Rēzeknes	Nagļu pagasts	8.0	48.4	704.4	4.5	87	-10.2	-0.584	322
Liepājas	Kazdangas pagasts	8.1	52.4	740.5	12.4	168	-16.6	-0.584	323
Madonas	Liezēres pagasts	8.2	41.0	611.6	6.3	105	-16.7	-0.587	324
Daugavpils	Dubnas pagasts	16.5	27.9	614.9	15.8	143	-2.5	-0.593	325
Madonas	Mētrienas pagasts	10.9	35.0	597.9	6.4	107	-11.0	-0.593	326
Krāslavas	Dagdas pagasts	18.5	35.7	693.3	16.3	125	5.7	-0.600	327
Alūksnes	Malienas pagasts	7.0	28.8	755.2	9.1	124	-7.4	-0.605	328
Rēzeknes	Kaunatas pagasts	14.2	46.7	731.3	8.9	196	-4.3	-0.607	329
Rēzeknes	Lūznavas pagasts	19.1	67.0	580.1	16.5	121	-11.6	-0.610	330
Cēsu	Zaubes pagasts	8.1	50.6	776.3	6.6	103	-8.3	-0.612	331
Valkas	Ēveles pagasts	11.4	42.8	708.0	7.1	122	-6.1	-0.617	332
Jēkabpils	Vīpes pagasts	10.0	27.4	796.6	11.0	125	0.5	-0.622	333

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Preiļu	Rušonas pagasts	13.3	38.9	741.8	9.1	102	1.6	-0.622	334
Liepājas	Priekules pagasts	8.7	46.8	714.6	4.9	149	-13.1	-0.625	335
Alūksnes	Mālupes pagasts	8.8	40.6	722.3	5.9	102	-8.3	-0.629	336
Jēkabpils	Variešu pagasts	13.0	43.7	709.5	9.3	123	-4.7	-0.631	337
Rēzeknes	Stoļerovas pagasts	11.2	34.6	702.5	12.4	135	-8.2	-0.635	338
Alūksnes	Mārkalnes pagasts	9.8	33.4	627.2	3.8	87	-10.0	-0.636	339
Alūksnes	Ilzenes pagasts	8.1	42.5	775.2	7.3	102	-7.1	-0.636	340
Krāslavas	Šķaunes pagasts	16.6	41.1	598.3	6.0	82	-1.9	-0.642	341
Liepājas	Dunikas pagasts	9.5	45.1	675.6	3.9	87	-10.7	-0.642	342
Balvu	Šķilbēnu pagasts	10.6	30.5	791.5	14.9	101	-0.8	-0.643	343
Ludzas	Isnaudas pagasts	21.0	49.5	574.4	10.5	124	-2.1	-0.643	344
Valmieras	Ipiķu pagasts	5.6	34.6	704.1	5.0	112	-15.0	-0.644	345
Limbažu	Braslavas pagasts	4.8	25.9	785.2	9.9	135	-11.4	-0.647	346
Jēkabpils	Dunavas pagasts	10.3	40.0	695.7	7.5	110	-9.3	-0.652	347
Liepājas	Bārtas pagasts	8.7	47.9	752.3	6.6	148	-12.4	-0.653	348
Ludzas	Ciblas novads	10.7	41.5	645.9	6.4	79	-10.7	-0.653	349
Rēzeknes	Čornajas pagasts	18.3	33.2	614.4	10.5	122	0.2	-0.658	350
Daugavpils	Skrudalienas pagasts	13.0	31.9	702.7	17.1	139	-7.3	-0.663	351
Rēzeknes	Viļānu pagasts	21.2	37.0	633.4	17.3	179	-0.2	-0.663	352
Gulbenes	Līgo pagasts	8.7	42.0	753.5	6.4	125	-9.8	-0.669	353
Liepājas	Vaiņodes pagasts	15.4	68.0	752.8	14.2	138	-9.2	-0.680	354
Daugavpils	Vecsalienas pagasts	12.1	31.3	679.9	9.8	135	-7.9	-0.681	355
Alūksnes	Kalncempju pagasts	9.1	30.1	620.3	7.0	117	-16.3	-0.690	356
Kuldīgas	Gudenieku pagasts	13.7	36.2	615.7	7.9	112	-9.7	-0.693	357
Rēzeknes	Sakstagala pagasts	19.6	29.6	624.0	18.3	153	-2.2	-0.693	358
Daugavpils	Kalupes pagasts	13.7	39.8	704.7	14.3	119	-7.1	-0.694	359
Balvu	Rugāju pagasts	12.2	32.1	685.4	5.7	91	-4.1	-0.700	360
Rēzeknes	Dricānu pagasts	13.0	42.8	745.7	11.7	115	-5.3	-0.703	361
Tukuma	Zantes pagasts	15.5	48.1	667.5	6.9	143	-7.6	-0.707	362
Daugavpils	Dvietes pagasts	11.2	38.8	710.8	6.4	103	-7.9	-0.715	363
Madonas	Sausnējas pagasts	11.2	37.7	636.2	6.3	121	-14.3	-0.715	364
Krāslavas	Konstantinovas pagasts	18.5	32.0	558.9	8.5	110	-4.4	-0.717	365
Daugavpils	Vaboles pagasts	9.3	45.4	804.7	12.7	148	-11.9	-0.718	366
Rēzeknes	Ilzeskalna pagasts	15.4	38.6	824.2	12.7	167	2.5	-0.723	367

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Rēzeknes	Dekšāres pagasts	14.2	27.1	745.6	9.5	137	0.5	-0.728	368
Jēkabpils	Elkšņu pagasts	10.9	32.0	680.4	5.0	110	-9.2	-0.730	369
Jēkabpils	Dignājas pagasts	6.5	25.9	826.7	7.7	122	-6.9	-0.737	370
Madonas	Indrānu pagasts	9.8	56.4	810.3	3.3	90	-7.9	-0.750	371
Ludzas	Pureņu pagasts	12.6	27.1	662.5	8.8	127	-9.5	-0.757	372
Ludzas	Cirmas pagasts	17.3	33.7	604.1	9.0	131	-6.9	-0.758	373
Balvu	Lazdulejas pagasts	21.7	24.8	501.9	4.5	80	1.3	-0.762	374
Daugavpils	Eglaines pagasts	14.7	36.2	671.5	14.5	108	-9.2	-0.766	375
Jēkabpils	Leimaņu pagasts	11.5	39.1	681.0	6.2	119	-12.8	-0.770	376
Liepājas	Kalētu pagasts	12.1	42.5	696.5	10.2	117	-13.7	-0.779	377
Ludzas	Mērdzenes pagasts	16.8	34.7	665.5	10.7	110	-4.5	-0.790	378
Preiļu	Galēnu pagasts	10.5	21.8	850.8	13.9	123	-1.1	-0.790	379
Daugavpils	Sventes pagasts	13.8	37.5	760.6	10.8	157	-6.7	-0.790	380
Ludzas	Pušmucovas pagasts	18.5	39.2	678.4	10.5	128	-2.7	-0.796	381
Balvu	Vīksnas pagasts	11.0	32.7	749.5	7.3	110	-8.0	-0.800	382
Krāslavas	Kaplavas pagasts	14.0	22.8	705.2	6.6	105	-1.8	-0.802	383
Madonas	Ļaudonas pagasts	13.8	50.9	781.1	8.3	129	-7.5	-0.811	384
Krāslavas	Bērziņu pagasts	9.2	18.7	695.5	6.2	93	-10.6	-0.816	385
Gulbenes	Galgauskas pagasts	8.5	37.1	807.5	7.8	131	-12.2	-0.820	386
Daugavpils	Salienas pagasts	13.2	29.8	690.8	7.1	104	-7.7	-0.821	387
Cēsu	Kaives pagasts	7.3	26.0	853.8	4.1	87	-4.0	-0.833	388
Ludzas	Zvirgzdenes pagasts	14.8	37.4	782.7	10.2	118	-2.5	-0.836	389
Jēkabpils	Atašienes pagasts	12.0	33.4	743.0	3.6	87	-5.7	-0.843	390
Rēzeknes	Rikavas pagasts	15.6	30.8	782.3	12.3	140	-2.0	-0.856	391
Krāslavas	Kastuļinas pagasts	12.9	29.3	706.5	8.8	74	-8.0	-0.868	392
Krāslavas	Ūdrīšu pagasts	23.1	37.5	765.9	16.3	149	6.4	-0.878	393
Krāslavas	Kombuļu pagasts	17.1	38.7	761.2	10.2	124	-2.7	-0.887	394
Krāslavas	Aulejas pagasts	12.6	33.9	751.2	10.1	108	-10.1	-0.891	395
Krāslavas	Andzeļu pagasts	17.8	23.1	689.5	8.2	91	0.5	-0.893	396
Rēzeknes	Gaigalavas pagasts	14.7	39.3	792.7	6.2	99	-2.3	-0.894	397
Madonas	Murmastienes pagasts	12.8	25.8	775.8	5.6	122	-4.4	-0.898	398
Ludzas	Nukšas pagasts	14.6	27.3	660.1	8.6	99	-10.5	-0.904	399
Krāslavas	Skaistas pagasts	10.6	36.4	816.1	7.3	101	-9.4	-0.916	400
Ludzas	Briģu pagasts	15.1	29.8	737.7	6.5	100	-4.0	-0.919	401

A	B	1	2	3	4	5	6	7	8
Alūksnes	Liepnas pagasts	8.5	43.1	887.0	4.0	87	-8.7	-0.933	402
Madonas	Ošupes pagasts	15.9	36.1	664.3	6.4	101	-11.0	-0.939	403
Daugavpils	Biķernieku pagasts	17.0	15.8	706.0	12.8	122	-3.4	-0.943	404
Preiļu	Silajāņu pagasts	17.9	14.2	677.7	8.6	121	-1.8	-0.950	405
Preiļu	Pelēču pagasts	16.0	27.0	774.3	10.8	104	-2.5	-0.957	406
Preiļu	Vārkavas pagasts	17.3	23.4	723.4	9.3	137	-4.1	-0.962	407
Liepājas	Embūtes pagasts	9.8	45.5	745.8	4.4	119	-20.9	-0.965	408
Preiļu	Saunas pagasts	10.1	27.0	907.1	10.0	123	-5.5	-0.974	409
Krāslavas	Andrupenes pagasts	17.8	30.7	767.3	11.6	91	-2.7	-1.017	410
Preiļu	Vārkavas novads	11.5	28.6	923.3	9.2	98	-2.1	-1.017	411
Ludzas	Istras pagasts	12.2	34.7	768.1	5.8	71	-11.8	-1.029	412
Krāslavas	Svariņu pagasts	15.1	26.3	753.3	5.8	81	-5.3	-1.033	413
Jēkabpils	Rubenes pagasts	12.6	38.4	864.9	7.5	111	-8.3	-1.040	414
Jēkabpils	Asares pagasts	15.9	20.8	713.9	7.2	107	-7.6	-1.041	415
Krāslavas	Kalniešu pagasts	17.6	23.0	747.8	8.8	111	-3.4	-1.048	416
Preiļu	Sīļukalna pagasts	14.4	30.4	815.2	7.6	98	-5.7	-1.049	417
Balvu	Vectilžas pagasts	17.7	24.1	652.2	5.9	74	-7.6	-1.050	418
Ludzas	Blontu pagasts	17.8	36.6	660.4	5.5	90	-12.5	-1.073	419
Madonas	Jumurdas pagasts	8.6	30.9	757.6	2.7	100	-20.9	-1.075	420
Krāslavas	Izvaltas pagasts	16.4	35.8	862.0	13.0	99	-4.8	-1.108	421
Balvu	Bērzpils pagasts	15.2	34.1	802.1	8.0	73	-7.9	-1.114	422
Ludzas	Malnavas pagasts	20.6	51.7	740.8	11.3	131	-12.7	-1.129	423
Krāslavas	Piedrujas pagasts	20.3	17.5	695.8	11.1	112	-5.4	-1.137	424
Rēzeknes	Sokolku pagasts	31.6	23.2	612.5	16.8	161	3.3	-1.150	425
Rēzeknes	Stružānu pagasts	23.5	49.3	797.5	26.3	82	-7.3	-1.169	426
Krāslavas	Robežnieku pagasts	19.5	26.6	747.7	8.9	113	-6.3	-1.171	427
Balvu	Medņevas pagasts	19.7	47.0	815.4	9.0	99	-6.5	-1.175	428
Ludzas	Mežvidu pagasts	17.8	41.5	734.8	8.4	107	-14.9	-1.176	429
Preiļu	Sutru pagasts	22.9	25.9	831.8	10.0	130	5.1	-1.183	430
Ludzas	Lauderu pagasts	20.3	18.0	641.9	6.8	90	-8.6	-1.187	431
Rēzeknes	Nautrēnu pagasts	15.5	27.8	860.0	10.0	86	-6.2	-1.201	432
Preiļu	Stabulnieku pagasts	16.5	23.5	870.1	14.0	135	-7.1	-1.211	433
Krāslavas	Grāveru pagasts	23.5	25.5	665.0	10.2	109	-6.9	-1.220	434
Ludzas	Rundēnu pagasts	11.6	21.0	808.8	5.6	73	-14.4	-1.229	435

A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
Madonas	Varakļānu pagasts	15.1	25.5	986.6	10.5	127	-0.7	-1.235	436
Krāslavas	Indras pagasts	22.2	28.7	796.7	11.8	113	-2.5	-1.248	437
Balvu	Lazdukalna pagasts	20.5	29.6	737.2	5.9	78	-6.1	-1.250	438
Krāslavas	Asūnes pagasts	24.2	31.9	797.9	8.7	93	2.3	-1.268	439
Rēzeknes	Kantinieku pagasts	26.5	23.7	697.8	11.9	137	-3.1	-1.289	440
Rēzeknes	Pušas pagasts	22.8	47.1	718.6	7.1	87	-12.5	-1.318	441
Ludzas	Pildas pagasts	18.4	24.7	811.2	6.8	84	-7.8	-1.339	442
Rēzeknes	Silmalas pagasts	27.5	26.2	689.7	18.0	131	-7.1	-1.344	443
Ludzas	Nirzas pagasts	20.5	30.2	717.5	6.7	99	-13.9	-1.353	444
Alūksnes	Pededzes pagasts	22.0	17.5	733.7	6.4	78	-5.0	-1.368	445
Krāslavas	Ķepovas pagasts	23.0	23.5	641.6	6.5	99	-13.3	-1.370	446
Balvu	Krišjāņu pagasts	27.2	33.9	669.0	6.8	82	-6.4	-1.398	447
Balvu	Tilžas pagasts	22.1	43.4	812.1	12.0	85	-13.0	-1.444	448
Rēzeknes	Feimaņu pagasts	26.6	25.8	746.4	8.2	82	-4.3	-1.502	449
Ludzas	Pasienes pagasts	26.8	26.3	677.5	6.4	77	-9.3	-1.524	450
Balvu	Susāju pagasts	24.2	31.9	851.9	4.9	99	-4.2	-1.543	451
Rēzeknes	Mākoņkalna pagasts	24.7	27.6	783.4	5.0	90	-8.0	-1.574	452
Balvu	Briežuciema pagasts	25.6	28.4	835.0	8.7	84	-4.1	-1.582	453
Krāslavas	Šķeltovas pagasts	22.7	17.0	841.5	11.4	92	-8.7	-1.607	454
Ludzas	Salnavas pagasts	25.5	30.1	799.3	6.3	95	-8.9	-1.620	455
Daugavpils	Ambeļu pagasts	18.1	26.9	911.9	11.6	93	-16.4	-1.624	456
Balvu	Vecumu pagasts	28.3	26.5	763.7	6.7	99	-7.4	-1.667	457
Ludzas	Goliševas pagasts	34.3	25.1	705.1	6.7	71	-0.9	-1.736	458
Balvu	Baltinavas pagasts	33.9	37.2	834.3	8.6	97	-6.9	-1.946	459
Vidēji visos pagastos		**8.0**	**67.5**	**641.5**	**11.9**	**139.6**	**-1.8**	**0**	**x**
Standartnovirze		**5.5**	**35.5**	**85.2**	**9.9**	**77.0**	**6.5**	**x**	**x**
Pamatrādītāja statistiskais svars		**0.25**	**0.25**	**0.15**	**0.10**	**0.10**	**0.15**	**x**	**x**

67. pielikums

Pilsētu un novadu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā

Rajons	Pilsēta, novads	Bezdarba līmenis	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums uz 1 iedz.	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas	Attīstības indekss	**Ieņemamā vieta (rangs)**
A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Rīgas	Salaspils ar l.t.	4.2	158.1	499.9	2.5	1.207	1
Ogres	Ikšķile ar l.t.	3.2	152.6	588.1	8.6	1.183	2
Rīgas	Baloži	4.0	174.1	426.2	-7.6	1.153	3
Ogres	Lielvārde ar l.t.	4.2	120.8	589.9	7.3	0.705	4
Ogres	Ķeguma novads	3.9	119.1	570.0	4.9	0.677	5
Rīgas	Olaine	5.5	131.6	496.0	-0.9	0.651	6
Rīgas	Vangaži	4.0	111.1	507.9	-0.7	0.561	7
Rīgas	Siguldas novads	3.7	142.5	598.2	-0.8	0.442	8
Aizkraukles	Jaunjelgava ar l.t.	8.1	94.7	656.0	19.4	0.438	9
	Rīga	3.4	160.3	560.0	-7.7	0.422	10
Ogres	Ogres novads	5.4	146.3	538.6	-4.2	0.399	11
Rīgas	Baldone ar l.t.	1.7	95.7	606.7	2.6	0.360	12
	Ventspils	5.8	160.7	557.5	-5.1	0.351	13
Aizkraukles	Aizkraukles novads	6.8	157.1	515.5	-6.2	0.351	14
Valkas	Smiltene	5.0	131.0	639.0	4.2	0.292	15
Rīgas	Saulkrasti ar l.t.	3.0	138.7	675.1	1.6	0.248	16
Valmieras	Valmiera	5.3	142.0	584.1	-3.8	0.176	17
Tukuma	Tukums	4.8	112.2	611.9	1.6	0.121	18
Saldus	Saldus	3.4	100.8	615.0	0.9	0.094	19
Bauskas	Bauska	6.9	116.2	569.5	0.0	0.062	20
	Jūrmala	5.9	139.7	575.6	-5.8	0.015	21
	Jelgava	5.2	120.7	549.9	-6.8	-0.023	22
Limbažu	Limbaži	6.1	131.9	584.9	-5.1	-0.080	23
Cēsu	Cēsis	5.4	132.5	631.6	-2.9	-0.105	24
Ventspils	Piltene ar l.t.	6.5	83.4	544.3	-1.0	-0.149	25
Limbažu	Ainaži ar l.t.	4.4	108.7	577.5	-7.7	-0.240	26
	Daugavpils	6.8	82.6	530.3	-3.7	-0.271	27
Madonas	Madona	7.8	117.4	615.3	-0.5	-0.273	28
Dobeles	Dobele	7.4	151.2	575.5	-10.5	-0.301	29
Liepājas	Grobiņa	5.1	131.5	627.6	-7.4	-0.325	30
Limbažu	Aloja ar l.t.	5.4	87.4	620.9	-0.3	-0.326	31
Limbažu	Salacgrīva ar l.t.	6.9	129.5	645.9	-2.3	-0.328	32
Talsu	Talsi	6.4	127.3	580.0	-8.5	-0.329	33
Valkas	Valka	7.1	107.6	614.5	-2.6	-0.409	34
Gulbenes	Gulbene	8.3	100.6	595.3	-2.2	-0.483	35
Alūksnes	Alūksne	7.0	107.1	621.4	-3.9	-0.516	36
Talsu	Valdemārpils ar l.t.	6.2	67.7	683.2	5.6	-0.563	37
Aizkraukles	Pļaviņas	5.3	109.7	716.0	-1.3	-0.636	38
Jēkabpils	Jēkabpils	7.9	89.3	582.0	-5.0	-0.648	39
Kuldīgas	Kuldīga	8.6	97.6	640.4	-0.4	-0.653	40

A	*B*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
	Rēzekne	9.7	100.9	528.9	-8.2	-0.653	41
Balvu	Balvi	8.9	96.1	519.6	-9.8	-0.659	42
Saldus	Brocēnu novads	4.5	83.9	679.1	-2.3	-0.664	43
Valmieras	Rūjiena	5.0	86.2	676.1	-2.5	-0.692	44
Tukuma	Kandavas novads	4.5	61.6	661.4	-1.9	-0.771	45
	Liepāja	9.2	106.8	601.6	-9.4	-0.966	46
Preiļu	Preiļu novads	14.4	92.1	551.4	-2.4	-0.979	47
Cēsu	Līgatne	3.1	81.8	826.0	2.6	-0.980	48
Madonas	Cesvaine ar l.t.	7.4	74.8	678.9	-2.3	-1.052	49
Dobeles	Auce ar l.t.	7.7	109.0	684.6	-7.2	-1.067	50
Talsu	Stende	6.2	79.0	668.4	-6.2	-1.067	51
Madonas	Lubāna	6.6	101.9	698.8	-7.4	-1.107	52
Valkas	Seda ar l.t.	8.8	95.9	664.1	-6.3	-1.152	53
Krāslavas	Krāslavas novads	11.8	77.4	546.5	-8.4	-1.174	54
Kuldīgas	Skrunda ar l.t.	7.2	74.8	688.1	-4.9	-1.219	55
Jelgavas	Kalnciems ar l.t.	12.3	71.2	602.9	-3.2	-1.262	56
Ludzas	Ludza	16.5	88.4	540.4	-8.7	-1.539	57
Liepājas	Aizpute	9.6	93.0	700.2	-8.2	-1.548	58
Liepājas	Durbes novads	6.3	65.4	650.9	-13.8	-1.561	59
Daugavpils	Ilūkstes novads	11.1	83.7	676.4	-10.4	-1.805	60
Talsu	Sabiles novads	11.7	60.1	688.5	-5.2	-1.840	61
Jēkabpils	Viesīte ar l.t.	12.5	67.2	634.7	-9.4	-1.841	62
Valmieras	Mazsalaca ar l.t.	6.7	75.5	808.1	-9.6	-2.028	63
Preiļu	Līvānu novads	18.0	58.4	570.5	-7.2	-2.035	64
Jēkabpils	Aknīste ar l.t.	13.7	73.3	732.7	-4.4	-2.086	65
Limbažu	Staicele ar l.t.	4.9	51.6	787.0	-11.8	-2.090	66
Liepājas	Priekule	13.2	86.2	659.6	-14.5	-2.145	67
Liepājas	Pāvilosta	6.6	53.6	863.6	-3.6	-2.146	68
Krāslavas	Dagda	13.6	77.4	661.8	-16.0	-2.370	69
Valkas	Strenči	9.1	123.0	703.9	-29.3	-2.457	70
Daugavpils	Subate ar l.t.	11.0	34.7	697.2	-14.3	-2.577	71
Alūksnes	Ape ar l.t.	12.1	54.5	734.6	-14.8	-2.710	72
Balvu	Viļaka	17.8	68.3	715.0	-9.2	-2.735	73
Madonas	Varakļāni	12.7	55.9	787.9	-10.9	-2.798	74
Ludzas	Zilupes novads	20.8	47.4	609.3	-11.2	-2.847	75
Ludzas	Kārsava	18.7	65.6	727.2	-9.2	-2.918	76
Rēzeknes	Viļāni	21.5	64.8	633.0	-13.3	-2.987	77
Vidēji visas pilsētās		**5.5**	**133.7**	**570.5**	**-6.2**	**0**	**x**
Standartnovirze		**3.0**	**31.8**	**41.1**	**3.4**	**x**	**x**
Pamatrādītāja statistiskais svars		**0.3**	**0.3**	**0.2**	**0.2**	**x**	**x**

Rajonu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā

Rajons	IKP uz 1 iedzīvotāju, Ls	Bezdarba līmenis, % no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Nefinanšu investīcijas, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1 000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Attīstības indekss	**Ieņemamā vieta (rangs)**
Rīgas	2018.2	3.6	140.6	858.8	540.6	16.8	47.9	4.8	1.797	1
Saldus	2211.8	4.0	75.8	399.1	617.5	13.6	17.3	-3.6	0.746	2
Valmieras	1858.3	5.6	101.3	478.8	613.1	14.8	25.0	-2.4	0.685	3
Ogres	1375.6	4.4	123.3	465.5	574.3	13.3	34.3	0.5	0.630	4
Aizkraukles	1702.4	6.8	96.3	612.7	629.0	10.4	16.2	-2.1	0.363	5
Tukuma	1327.4	4.6	82.1	498.6	635.0	12.4	22.5	1.4	0.245	6
Cēsu	1377.4	5.0	92.1	469.8	640.5	15.3	19.6	-4.1	0.176	7
Talsu	1495.7	6.8	85.1	489.2	635.5	13.6	17.6	-3.4	0.151	8
Ventspils	1463.3	6.0	83.6	513.3	586.7	8.6	5.8	-2.9	0.083	9
Dobeles	1394.2	8.0	93.4	390.5	625.7	8.2	24.0	-3.1	-0.072	10
Bauskas	1125.3	6.2	81.3	347.2	586.0	9.1	27.7	-2.4	-0.111	11
Valkas	1476.5	6.5	85.4	397.6	651.2	10.3	13.5	-5.5	-0.115	12
Jelgavas	936.2	5.3	73.8	679.1	597.6	7.9	23.1	-0.7	-0.116	13
Limbažu	1236.8	5.7	90.4	275.4	644.5	11.5	15.1	-3.0	-0.175	14
Gulbenes	1306.0	7.1	67.0	273.9	656.6	11.4	14.6	-3.6	-0.311	15
Kuldīgas	1213.9	7.7	70.0	344.8	649.7	10.7	14.8	-3.6	-0.358	16
Jēkabpils	1253.6	8.9	70.0	225.9	631.8	11.9	18.0	-4.9	-0.373	17
Madonas	1082.2	9.4	73.6	321.5	665.9	11.9	13.4	-4.5	-0.557	18
Alūksnes	1058.6	8.1	69.3	208.3	669.6	10.7	11.3	-4.5	-0.658	19
Liepājas	1068.5	7.8	69.5	335.5	677.0	7.9	12.6	-4.5	-0.664	20
Preiļu	1041.1	14.9	56.8	262.0	648.9	9.4	19.6	-5.2	-0.894	21
Daugavpils	851.1	11.2	52.0	413.7	653.5	4.3	16.3	-4.6	-1.004	22
Krāslavas	861.2	15.3	49.5	352.3	662.4	6.4	15.4	-5.6	-1.180	23
Balvu	967.3	15.2	56.7	163.0	673.4	7.7	12.1	-7.4	-1.227	24
Ludzas	912.4	17.8	55.2	249.5	643.2	7.0	13.8	-7.0	-1.250	25
Rēzeknes	620.3	19.0	43.2	251.0	672.1	5.6	15.0	-2.3	-1.515	26
Visos rajonos vidēji	**1356.7**	**7.7**	**86.1**	**444.9**	**622.5**	**11.3**	**18.5**	**-2.4**	**0**	**x**
Standartnovirze	**402.0**	**4.2**	**27.5**	**193.9**	**41.6**	**3.5**	**8.6**	**3.3**	**x**	**x**
Pamatrādītāja statistiskais svars	**0.3**	**0.2**	**0.1**	**0.1**	**0.1**	**0.1**	**0.1**	**0.1**	**x**	**x**

69. pielikums

Statistikas reģionu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā

	IKP uz 1 iedzīvotāju, Ls	Bezdarba līmenis, % no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Nefinanšu investīcijas, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Attīstības indekss	**Ieņemamā vieta (rangs)**
Rīgas	4100.6	3.6	155.9	961.9	557.8	30.6	265.8	-3.5	2.183	1
Zemgales	1139.8	6.3	89.6	448.8	604.4	11.2	26.2	-1.1	-0.421	2
Kurzemes	2019.6	7.2	96.5	620.7	617.7	14.0	23.0	-3.4	-0.427	3
Vidzemes	1002.1	6.1	92.5	388.8	631.4	12.9	17.8	-3.0	-0.746	4
Latgales	1181.6	12.2	66.1	329.1	604.3	10.0	25.4	-5.2	-1.196	5
Latvijā	**2438.8**	**6.2**	**114.1**	**652.0**	**590.8**	**19.5**	**35.9**	**-3.3**	**0**	**x**
Standartnovirze	**1398.6**	**8.5**	**35.8**	**268.9**	**29.1**	**9.2**	**9.3**	**1.1**	**x**	**x**
Pamatrādītāja statistiskais svars	**0.30**	**0.15**	**0.10**	**0.10**	**0.10**	**0.10**	**0.05**	**0.10**	**x**	**x**

70. pielikums

Jauno statistikas reģionu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā

	IKP uz 1 iedzīvotāju, Ls	Bezdarba līmenis, % no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Nefinanšu investīcijas, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km^2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Attīstības indekss	**Ieņemamā vieta (rangs)**
Rīga	4441.6	3.4	160.3	1011.0	560.0	34.5	2393.4	-5.3	5.350	**1**
Pierīgas	1595.5	4.4	123.1	631.2	576.4	14.9	35.8	1.8	0.137	**2**
Vidzemes	1355.8	6.7	85.0	387.2	644.5	13.0	16.3	-3.9	-0.743	**5**
Kurzemes	1410.4	7.2	96.5	620.7	617.7	14.0	23.0	-3.4	-0.378	**3**
Zemgales	2019.6	6.7	91.0	439.3	598.7	11.0	27.0	-1.6	-0.459	**4**
Latgales	1181.6	12.2	66.1	329.1	604.3	10.0	25.4	-5.2	-1.064	**6**
Latvijā	**2438.8**	**6.2**	**114.1**	**652.0**	**590.8**	**19.5**	**35.9**	**-3.3**	**0**	**x**
Standartnovirze	**1385.6**	**3.0**	**35.4**	**266.1**	**27.7**	**10.3**	**27.2**	**2.5**	**x**	**x**
Pamatrādītāja statistiskais svars	**0.30**	**0.15**	**0.10**	**0.10**	**0.10**	**0.10**	**0.05**	**0.10**	**x**	**x**

71. pielikums

Plānošanas reģionu attīstības pamatrādītāji un attīstības indeksi 2003.gadā

	Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju, Ls	Bezdarba līmenis, % no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa lielums, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Nefinanšu investīcijas, uz 1 iedzīvotāju, Ls	Demogrāfiskās slodzes līmenis	Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību skaits uz 1000 iedz.	Iedzīvotāju blīvums uz 1 km2	Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas, %	Attīstības indekss	**Ieņemamā vieta (rangs)**
Rīgas	3511.4	3.8	148.0	885.5	565.4	28.0	105.2	-3.0	1.540	1
Kurzemes	2019.6	7.2	96.5	620.7	617.7	14.0	23.0	-3.4	-0.535	2
Zemgales	1355.8	6.7	91.0	439.3	598.7	11.0	27.0	-1.6	-0.541	3
Vidzemes	1410.4	6.7	85.0	387.2	644.5	13.0	16.3	-3.9	-1.046	4
Latgales	1181.6	12.2	66.1	329.1	604.3	10.0	25.4	-5.2	-1.396	5
Latvijā	**2438.8**	**6.2**	**114.1**	**652.0**	**590.8**	**19.5**	**35.9**	**-3.3**	**0**	**x**
Standartnovirze	**1039.5**	**2.9**	**33.3**	**236.0**	**27.2**	**8.2**	**5.1**	**1.0**	**x**	**x**
Pamatrādītāja statistiskais svars	**0.30**	**0.15**	**0.10**	**0.10**	**0.10**	**0.10**	**0.05**	**0.10**	**x**	**x**

LATVIJAS NACIONALA BIBLIOTEKA
0305036565

OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS

2005-5
L 99

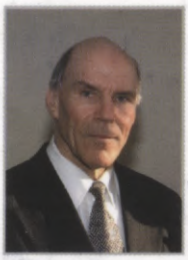

Edvīns Vanags, dz.1938.g. Beidzis LVU (1961), ekonomikas zinātņu doktors (1989), habilitētais ekonomikas doktors (1992), profesors (1991), LZA akadēmiķis (1999).
LU profesors, Latvijas Statistikas institūta direktors.
Zinātniskās intereses: publiskās pārvaldes reformas, pašvaldību organizācija un ekonomika, teritoriālā statistika, reģionālās attīstības politika.
Ap 40 grāmatu un brošūru, vairāk nekā 240 zinātnisku un publicistisku rakstu autors.
Vaļasprieks: sports.

Oļģerts Krastiņš, dz. 1931.g. Beidzis LVU (1955), ekonomikas zinātņu doktors (1974), habilitētais ekonomikas zinātņu doktors (1992), profesors (1974; 1992),
LZA akadēmiķis (1995), LU emeritus profesors (2000).
Zinātniskās intereses: sociālā un teritoriālā statistika, statistikas un ekonometrijas metodes.
Ap 30 grāmatu un brošūru, vairāk nekā 700 zinātnisku un publicistisku rakstu autors.
Vaļas prieks: makrofotogrāfija (arī šīs grāmatas vāks).

Inga Vilka, dz.1968.g. Beigusi LU bakalaura studiju programmu (1994),
maģistra studiju programmu (1996), ekonomikas zinātņu doktore (2004).
LU docente (2005), Pašvaldību konsultāciju centra direktore.
Zinātniskās intereses: pašvaldību organizācija un ekonomika, pašvaldību reformas, reģionālā ekonomika un attīstība.
Četru grāmatu un 60 zinātnisku rakstu autore.
Vaļasprieks: kino.

Valentīna Locāne, dz.1947.g. Beigusi LVU, ekonomiskās kibernētikas specialitāte (1970), ekonomiste-matemātiķe.
Zinātniskās intereses: teritoriālā reforma un teritoriālā statistika, pašvaldību attīstība un to novērtējuma statistikas un matemātikas metodes.
Piecu grāmatu un brošūru, ap 60 zinātnisku un publicistisku rakstu autore.
Vaļasprieks: kino, grāmatas.

Pēteris Šķiņķis, dz. 1961.g. Beidzis LVU Ģeogrāfijas fakultāti (1984), ģeogrāfijas zinātņu doktors (1999).
LU asoc. profesors, ģeogrāfijas nodaļas vadītājs; Reģionālo studiju centrs, direktors, konsultants.
Zinātniskās intereses: reģionālā politika un reģionālā attīstība; administratīvi teritoriālā iedalījuma veidošanās un attīstība Latvijā, sociālās struktūras maiņas Latvijas pilsētās un laukos.
Vaļasprieks: šahs, auto un ūdens ceļošana, grāmatas-vēsture, filozofija.

Aija Bauere, dz.1953.g. Beigusi LVU Ekonomikas fakultāti, ekonomiskās kibernētikas specialitāte (1976).
Valsts reģionālās attīstības aģentūras direktore.
Zinātniskās intereses: reģionālās attīstības politika, īpaši atbalstāmo teritoriju attīstība.
Vaļasprieks: kalnu slēpošana, makšķerēšana, literatūra.

ISBN 9984-9761-0-6
9 789984 976105